A

MAGYAR

ERDÉSZ

VI.

1906.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A

MAGYAR ERDÉSZ

VI. ÉVFOLYAMÁNAK

TARTALMA.

Á. k. 2744.

1906.

OEE Könyvtár
Áll.Eil. 2018

UNGVÁR
NYOMATOTT SZÉKELY ÉS ILLÉS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1907

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

I. Szakközlemények.

Oldal

Blickhardt József, Az erdészeti főiskola székhelyének kérdéséhez ... 329
II. Copernicus, Hogyan lehetne az állami erdőkezelést sikeresebbé tenni és a birtokosokkal megkedveltetni ... 77
Cornus, Megemlékeztek rólunk is ... 180
Csoma Gusztáv, Lépték szerkesztés a Reichenbach-féle távolságmérővel megmért ferdevonalaknak vizszintesre való átszámításához 232
Divald Béla, Építsünk viziutakat ... 191
— A házi gombáról ... 195
D. M. kir. erdészeti hivatalnokok ... 247
Ef., A stilus magyarsága ... 27
Egy erdőmérnök, Válasz egy erdőbirtokosnak ... 193
Elek István, Quo usque tandem? ... 125
— A legeltetés és az erdő ... 127
— Az árulók ... 143
— Nolli me tangere ... 159
Erős Rezső, Az erdei legeltetés kérdéséhez ... 283
Ferenczfi József, Válasz „egy előfizető erdőaltisztnek" ... 211
— Erdész! ... 289
Fröhlich Brunó, A szoptatós dajka meg az erdész 331
Fogassy Gyula, Gyarapítsuk a Wagner Károly alapítványt ... 26
— Hazai erdőgazdaságunk történetéből 209, 229, 248
Földes János, Az államerdészeti alkalmazottak fizetés javítása ... 149
— Az erdei legeltetés kérdéséhez ... 303
Gesztes Lajos, A tőigyerdők ápolásáról ... 111
Hathalmi Gabnay Ferenc, Az erdészeti főiskola székhelye ... 285
Imecs Béla, A magyar erdészek „A Hét"-ben ... 6
— Az alsó erdészeti szakképzés ... 44
— Az ortodoxia ... 109, 145
— A kir. erdőtisztek értekezlete Budapesten ... 110
— Az olvasóhoz ... 415
Jó tanácsadó, Tavaszi munkák a gyümölcsösökben 7
— A pincefalak tisztántartásáról ... 7
Kellner Viktor, A fővadkárok és az ellenök való védekezés ... 94
Kern György, A delejtű elhajlása okozta különbség kiigazítása ... 30
(. . . kóbor), A legelőgazdasági törvényjavaslat 4
(Kő.), Rablógyilkos riporter ... 67
K—y, A „jogi szempont" ... 422
Lonkay Antal, A vörösfenyő ... 349, 364
— A magyar erdészek tulipánkertje ... 175
Majerszky István, Horvátországi szelídgesztenyésekről ... 23, 45, 65
Márton Sándor, A magyar erdészet mai helyzete 59
Mühle Vilmos, Sövény madárvédelemnek ... 387
— A gyümölcsfák ültetése ... 404

Oldal

Mühle Vilmos, Bogyógyümölcs ... 423
Noemi, A szolgálat jutalma ... 404
Pál apostol, Pál apostol levele az erdei elnyomottakhoz ... 21
— Apostoli bucsuztató-levél ... 42
— Pál apostol levele a tudós kerelőkről ... 147
Podhradszky András, Az erdei legeltetés kérdéséhez ... 267
— Megyei erdőstatiszitika ... 400
Polgárdi Béla, Erdőmivelési és kitermelési érdekösszeütközések az erdőgazdaságban ... 227
Quercus, A nagyképűek ... 57
Sárközi V., Tanulmányi kirándulás a zalaegerszegi magpergetőgyárba, facsemete-telep és fajburgonya-tenyésztőtelepre ... 113
Selmessy Ferenc, A madarak téli etetése ... 350
Simon Gyula, Az erdészek tekintélye ... 1
Sólyom Andor, Az úrbéres közbirtokosságok ügykezelése ... 343
Szénássy Béla, A Wetli-féle térszámító pontossága 79
— Erdőtisztek műszaki minősítése ... 419
Silvaticus, Az erdőbirtokossági ügykezelésről ... 381
Dr. Török Emil, Építsünk viziutakat ... 93
Dr. Wartha Vince, Szunnyadó erők ... 418
Zivuska Jenő, A szigoru szakszerüség követelménye ... 162
A haladás ... 399
A gazdasági helyzet ... 379
A „Hajós emlék" ... 130
A bukaresti kiállításról ... 115
A protektorátus ... 182
Birtokpolitika és munkásvédelem ... 323
Bolyai Farkas erdészeti csonka munkája 271, 308, 327.
Elek-féle erdőmérő ... 287
— távolságmérő ... 305
— mércéskörzö ... 325
— hibaoszló körző ... 326
Fölhivás ... 77
Gazdasági háziipar ... 421
Hirlapi szemelvények ... 61, 97, 183
Gr. Károlyi Sándor † ... 57
Kocsányos tölgyeseink fentartásáról ... 250
Kozarcz József † ... 179
Rákóczi-birtok a kincstár kezén ... 423
Sérelmes határozat ... 131
Selmec- és Bélabánya sz. kir. város törvényhatóságának emlékirata az erdészeti főiskola áthelyezése tárgyában ... 382
Szives tudomásvétel végett ... 379
Szabályrendelet a fegyvertartásról ... 230
Uttörőnk ... 207
Változás a földmivelésügyi ministerium vezetésében 41
Visszaesés ... 363

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

II. Fakereskedelem.

Oldal

Erdődi György, Fakereskedelem ... 132
— Faárverési eredmény ... 171
G. Fakereskedelem ... 251
Widder Gyula György II. Keményfa ... 352
W. Gy. Fakereskedelem ... 424
Erdőeladás ... 179
Puhafa ... 290, 351

III. Egyesületi élet.

Mitske, Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete ... 100
— Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete közgyülésének második napja ... 116
A Baranya-Somogy-Tolna megyei erdészeti és vadászati egyesület ... 47
Az Országos Erdészeti Egyesület ... 273, 292
Az Országos Erdészeti Egyesület ünnepi közgyülése 311
Az Arad-Temes Déva-Lugos vidéki erdészeti egyesület ... 335
Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete 9, 10, 48, 68, 84, 118, 132, 151, 185, 233, 251, 273, 292, 311, 335, 353, 365, 406
Föihivás az orvvadászat megfékezésének kérdésében 291
Uj erdészeti egyesület ... 292

IV. Tárca.

Blickhardt József, Mese a szélről ... 84
Csényi, A vizi szörny ... 49
— A régi jó világból ... 198
Br. Edelsheim Gyulay Lipót, A gyermekvédelemről 31
Fazekas Sándor, Buza között piros virág ... 198
— Erdei les ... 211
Fehér Jenő, Szép kis fehér kezed ... 31
— Panasz ... 233
Feleki Sándor, A viharfecske ... 233
— Ilyenkor március fele ... 425
Fenő, Krónika ... 387
Géczy István, Leánylélek ... 388
Glück István, Tavaszi ujjongás ... 10
Ihász Aladár, Ide azt a ... 10
Imecsfalvi Imecs Béla, Szarvasviadal ... 211
— Egy szilveszterészaka az erdőben ... 335
— Téli vadászat ... 363
Jakab Ödön, Vadászok dala ... 313
Kő., A finom vadászok ... 102
Lakatos Károly, Éneklő karvaly ... 234
Lampérth Géza, A levél ... 407
Majerszky István, Cigányélet ... 151
— Karácsonyest ... 313
Mátray Gyula, Az első szarvas ... 256
Mocsáry András, Ritka vendég ... 274
Pakots József, Ósmagyarok vadászdala ... 118
Szabó Endre, Erdész fiamnak ... 366
Szász József, A szép Zlatica ... 407
Vidor György, A havasok világából ... 366
Tavaszi hangulat az erdőn ... 68
Versek: I. A magyar erdész ... 118
II. Pató Pál ... 118

V. Irodalmi szemle.

Biok Zoltán, Uj felrakó készülék tachymetrikus felvételekre ... 196
Elek István, A megreformált akadémia ... 132
Oldal
G. J., Kőerdő ... 389
— A tölgyfa-árak emelkedése ... 409
Györffy Gyula dr., A székelyföldi erdők ... 252
Ida néni, Mamák könyve ... 48
Imecs Béla, Könyvismertetés ... 48
Noemi, Kafka Margit könyve ... 409
A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság régi okiratainak tartalomjegyzéke ... 310
A manna kőris (Fraxinus ornus L.) ... 334
A természet ... 353
Az E. K. E. Honismertető Folyóirata ... 48
Az „Erdészeti Kisérletek" 1906. évi 3—4. füzete ... 389
Az erdő ... 353
Dunántúli Szakácskönyv ... 256
Erdészeti kisérletek ... 7
Irodalmi szemle ... 166
Modern birtokrendezés ... 334

VI. Vadászat.

Craus Géza, Vadászati statisztikai adatok ... 213
Divald Béla, Póruljárt orvvadászok ... 70
Endersz Frigyes, Mannlicher excelsior ... 49
— „ Meginl a Mannlicher excelsior ... 168
F. K., „Vadászt árcák" ... 188
Ferenczfy József, A vadak által okozott károk megtérítése ... 391
Hajek Antal, A vadászat fejlődése ... 369
Kis koma, A somkuti szalonka ... 13
Dr. Kossuth János, Vadászat ... 10
Kő., Fegyver-távcsővek ... 410
— Április ... 31
— Május ... 52
— Junius ... 85
— Julius ... 121
— Augusztus ... 153
— Szeptember ... 187
— Október ... 218
— December ... 293
— Az őzvad sajátságai ... 185
— A solid kereskedelem ... 187
— Adalékok vadászati irodalmunk történetéhez 371
Remetei Köváry János, Szent Hubertus acetylen vadász-lámpa ... 89
— A vadászat közgazdasága és a tulipán ... 135
— Vadkereskedelem és az új hűtőház ... 216
— Szent Hubert és a vadászszá-avatás eredete 426
Kövary, A vadbőrök értékesitése ... 296
Krausz János, Őszi cserkészetek eredménye Coburg Fülöp herceg pusztavacsi erdejében ... 276
— Pusztavacsi vadászatok ... 341
Lakatos Károly, Megérkeztek ... 33
— Tavaszi szalonkahúzás ... 34
— Vadászati szakirodalmunk érdekében ... 85
— A jól terítő fegyverekről ... 259
— Serétkoncentrátorok ... 392
L., Madarak veszedelme ... 155
M., Fiatal nimród ... 167
— Pusztul a vadállomány ... 275
Mányay Imre, Visszaemlékezés az idei szarvascserkészetekre ... 274
Moser Ernő, Igen tisztelt Szerkesztő úr! ... 74
P. R. L., A „Wiener Jagdklub" márc. 1—15-iki kiállitásáról ... 17
Rimler Pál, Lőjegyzék ... 412
S., Vadász-tulipán ... 70

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Oldal

Simoni, A házi macska jelentősége a vadászatra 339
Storcz Mátyás, Némely madárszentek kártékonyságáról ... 34
— Ragadozó madarak és dúvadak irtása ... 201
Szabó Kálmán, Vadorzókról ... 199
Szontagh Andor, Az orvvadászat megfékezésének kérdéséhez ... 355
Gyöngyöshalászi Takách Gyula, Mannlicher Excelsior ... 15, 71
— Még egyszer a Mannlicher Excelsior ... 315
Pávai Vajna Béla, Levél a szerkesztőhöz ... 236
Varga Kálmán, Magyar madár-nomenclatura 88, 102, 122, 136.
— A magyar Ornis alakjainak reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete 261, 276, 298, 317, 338, 360.
— Sajtóhibák, megjegyzés és kérelem ... 412
A golyós fegyverekről ... 358
A jól tartó fegyverekről ... 236
Az uráli bagoly megjelenése hazánkban ... 428
Eredményes vadászat ... 319
Fehér szalonka ... 36
Hajtóvadászat ... 372
Herceg Eszterházy Miklós kismartoni uradalmában tartott vadászatok lőjegyzéke ... 341
Kifáru ... 119
Madarak a mozdonyban ... 428
Magyar oroszlánvadász Afrikában ... 90
Megint a vadorzókról ... 52
November ... 258
Ritka vadászzsákmány ... 341

VII. Halászat.

Lakatos Károly, A halak ellenségei áprilisban ... 37
— „ „ májusban ... 75
— „ „ juniusban ...
— „ „ juliusban ... 138
— „ „ augusztusban 171
— „ „ szeptemberben 202
— „ „ októberben 238
— „ „ novemberben 279
— „ „ decemberben 320
— „ „ januárban ... 361
— „ „ februárban ... 394
A halak tápláló értéke ... 204
A rabló-halászatról s annak mikénti megszüntetéséről ... 219
A szivárványos pisztráng ... 338
Olcsó haltáplálék tavakban ... 320

VIII. Különfélék.

Oldal

1-ső számban ... 18
2-ik „ ... 38—39
3-ik „ ... 53
4-ik számban ... 76
5-ik „ ... 91—92
6-ik „ ... 107—108
7-ik „ ... 124
8-ik „ ... 139—140
9-ik „ ... 155—156
10-ik „ ... 172
11-ik „ ... 188—189
12-ik „ ... 204—205
13-ik „ ... 220
14-ik „ ... 239—240
15-ik „ ... 263—264
16-ik „ ... 280—281
17-ik „ ... 299—300
18-ik „ ... 321
19-ik „ ... 342
20-ik „ ... 362
21-ik „ ... 376—377
22 ik „ ... 395—396
23-ik „ ... 413—414
24-ik „ ... 429—430

IX. Levélszekrény.

Egy előfizető erdőaltiszt, Igen tisztelt Szerkesztő Úr! 156
Ratkovszky Károly, Tekintetes Szerkesztőség! ... 373
Türnbök Géza, Néhány szó a vérebidomításról ... 172
— Külföldi tanulmányutam és egyéb elbeszélések ... 220
— Folytatólagos uti élményeim s egy és más 373
Kérdések és feleletek 189, 205, 240, 281, 300, 321

X. Szerkesztői üzenetek.

Démon Ottó úrnak K. B. ... 54

XI. Képek.

Kittler Gyula ... 20
Mannlicher Excelsior ... 72
Szarvascsoport ... 118
Nyolcas agancsos ... 121
Özek ... 122
Fiatal nimród ... 167
„Fromme"-féle új felrakókészülék ... 196
Koronás szarvasfő ... 257
Elek-féle erdőmérő ... 287
Vadász ... 293
Vadkan ... 294
Elek-féle mércés kőző ... 325
— hibaosztó kőrző ... 326
Borozó vadászok ... 353
Vadász-jelenet ... 354
Menekülő szarvascsoport ... 354
Vadkanfő ... 355

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. április 1. 1. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Előfizetési felhivás
a Magyar Erdész hatodik évfolyamára

Előfizetési díj:

Egész évre ... ... 14 korona.
Fél évre ... ... 7 „

Erdészeti főiskolai hallgatók és altisztek egész évre nyolc koronával fizethetnek elő.

Tisztelettel felkérjük olvasóinkat, hogy az előfizetések megujitása céljából a csatolt utalványlapot felhasználni szíveskedjenek. *Utalványlapokat azoknak küldünk, a kiknek előfizetése lejárt.*

A Magyar Erdész
kiadóhivatala Borsodapátfalva.

Az erdészek tekintélye.

Irta: *Simon Gyula.*

Annak a két közleménynek a hatása alatt, melyek a „Magyar Erdész“ február 15-iki számában *„Eddig nem voltunk főiskolások“* és március 15-iki számában *„Az erdészeti főiskola szinvonaláról“* megjelentek, egy olyan fogalom domborodik ki, amely hosszu idő vajudása után — sajnos — még ma sem jutott el ahhoz a nyugvóponthoz, ahová hazánk egyik igen jelentős közgazdasági ágának, az erdészetnek becsületes és nemzeti szempontból is kipróbált hűségü munkásai, végzett tanulmányaik és szerzett értelmi képességüknél fogva tartoznak.

Ez a fogalom és egyszersmind nyugvópont: *az erdészek tekintélye.*

Sok szó került már szakközlönyeinkben e kérdés körül megvitatás alá, — de ismétlem, sajnálatos dolog, hogy egy magasabb képesitéssel biró gyakorlati pályán ilyen kérdésről még szó is lehessen.

De hát erős bennem a hit, tisztelt szaktársaim, hogy az a homályban lappangó tekintély, melyet hivatott vagy hivatlan emberek a mi részünkre keresnek, nem attól a tényezőtől fogja éltető és világító sugarát felénk árasztani, hogy a mi kedves emlékü *„akadémiánk“* Selmeczbányán marad-e, vagy pedig a *„főiskola“* Budapestre helyeztetik-e át.

Kicsinyes ok ez ahhoz a jellegzetes kérdéshez, hogy hát mi is tulajdonképen az a sokszor hangoztatott, sokat keresett, de általános hiedelem és állitás szerint még mindig meg nem talált *„tekintély“*.

Meg fog bocsátani nekem Dr. *Kövessi Ferenc* és vele a selmeczbányai főiskolának többi általam igen tisztelt szak- és nem szakbeli tanára is, ha kijelentem azt, hogy az erdészeti szaknak tekintélyét nem a tisztelt tanár urak vannak hivatva a szó igazi értelmében megszerezni; hanem hivatva van erre az a *testület maga,* mely a magyar erdészetet képezi, és mely a gyakorlati életben úgy, mint a nagy nyilvánosság előtt is tanubizonyságot kell hogy tegyen: *egyéni értékéről, — szakavatottságáról és tisztességes megélhetési módjáról;* — ezek utján pedig arról, hogy abba a müvelt társadalomba, melyet jó nevelése és szerzett ismeretei neki biztositanak, méltóképpen bele is tud illesz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kedni. Hogy a szellemi tőkék megszerzésénél az igen tisztelt tanár urak buzgósága nyomatékkal esik a tekintély mérlegébe, szívesen ismerem el.

Elemezni kívánom a leírt feltételeket.

Első: *az egyén értéke.* Hogy milyen nyomatéka van ennek a tényezőnek az erdészek tekintélyére, azt a gyakorlati élet az érvényesülés terén mindig beigazolja.

A szakembernek érintkezése van alantosaival és a néppel szolgálatának teljesítése közben, — érintkezése van szaktársaival a hivatali működésben és a társas életben, — végül érintkezése van a nagyközönséggel, tehát azokkal és olyanokkal, akiknél mindig tapintatosan kell megtalálni azt a módot, melylyel a társadalmi életben a művelt embernek érvényesülnie lehet.

Arra tehát, hogy az erdészeti szaknak és vele az erdésznek is az őtet illető tekintélye meg legyen, *első feltétel az az egyéni érték,* mely kifejezést nyer a néppel és az alantosakkal való bánásmódban, — továbbá megnyilvánul és fennáll a szaktársaknak egymáshoz való hivatásszerű és őszinte ragaszkodásában, — végül kifejezésre jut avval az önérzetes magatartással, melyet az egyén a művelt társadalomban tanusít. Ezeket pedig sem mi nem tanultuk az *„akadémián"*, sem pedig az igen tisztelt tanár urak nem fogják tanithatni a *„főiskolán"*, — kivéve azt a jó testvéri szellemet, melyet mi az *akadémiáról* magunkkal hoztunk, de ami — fájdalom — ma már csak a mesék országába tartozik.

Visszatérve az előbb elmondottakhoz, szigoruan vallom és állítom, hogy aki abba a keretbe cselekedeteivel lelkiismeretesen és hiven bele tud illeszkedni, — az bizonyságot tesz egyéni értékéről s önként szerzi meg magának az erdészeti pályán azt a tekintélyt, melyet az emlitett egyéni sajátságok hiján és más módon ok nélkül keresne.

Második feltétel: *a szakavatottság.*

Ennek az alapját, tehát a további fejlesztés csiráját, mi a selmeczi *akadémián* nyertük, a mostani fiatalság az ottani *főiskolán* szerzi meg.

Elismerem és vallom hát, hogy ebben a tisztelt tanári testületé az érdem, hogy az erdész tekintélye megszerezhető legyen. Egyéni dolog természetesen, hogy azt az alapot, melyet valaki az akadémián, illetve főiskolán szerzett, milyen irányban és mértékben fejleszti s ez uton minő törekvéssel jut a gyakorlati életben érvényesüléshez, — amiben természetesen a szerencsének is megvan a maga szerepe. Hiszen bőven van példa rá, hogy a legszorgalmasabban befejezett tanulmányok után is elmarad az életben az a pályabér, mely kevésbé odaadó munkásság után jut másoknak osztályrészül.

De azért mindenki avval a szaktudásával, melyet működési körében legjobb meggyőződése és a viszonyokhoz való helyes alkalmazkodása szerint érvényre juttatni képes, méltóképpen rászolgál arra, hogy szakmájának és evvel önmagának is tekintélyt biztositson.

És itt egy kis vonatkoztatást kell hogy tegyek Dr. Kövessi Ferencz erdészeti főiskolai tanár urnak *„Az erdészeti főiskola szinvonaláról"* irt cikke utolsó előtti bekezdésében foglalt kitételeire, — nevezetesen azért, mert ezekben a kitételekben az igen tisztelt tanár úr a szak tekintélyének rovására irja azt, hogy a főiskola jelenleg Selmeczbányán van.

Hát a jelenleg élő erdész nemzedéknek azok a tiszteletreméltó tekintélyes alakjai, kik az ország erdészeti közszolgálatának vezetésében és intézésében közremunkálnak, nem a selmeczi *akadémián* nyerték-e kiképeztetésüket? mennyivel lehet tehát a mostani erdészeti főiskolát *magasabb szinvonalon* állónak tekinteni akkor, ha a ma élő erdész gárdából emelt fővel állitjuk oda az ország közvéleménye elé: *Bedő Albertet, Soltz Gyulát, Fekete Lajost, Podhradszky Andrást, Horváth Sándort* és még sok más olyan jelest, akik ott, hol a sors kijelölte működésük terét, ennek a szaknak tisztességet, díszt és tekintélyt szereztek; — pedig azt a babért, amit a Gondviselés érdemük szerint nyújtott számukra, a selmeczi *akadémia* termelte. — Bárha a *magasabb szinvonalon álló főiskola* olyan versenyképes termelést nyújtana, mint a mi régi, kedves *akadémiánk!*

„Hogy miért nem méltányolják erdészeti tisztviselőink szakképzettségét és miért nem tud a nagyközönség általában róluk úgy, mint kellene, ezt majd én mondom meg Dr.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Kövessi Ferencz főiskolai tanár urnak avval a határozott nyiltsággal és őszinteséggel, mely mindig sajátom volt; — mert ezt a meggyőződést 28 évi erdészeti közszolgálatom ideje alatt, hazánk különböző részeiben szerzett tapasztalataim és megfigyeléseim eredménye gyanánt szürtem le.

Az erdészek tekintélyének az általam felállított harmadik és egyszersmind legnyomatékosabb feltétele a: *tisztességes megélhetési mód.*

Ne azt a kérdést dobjuk hát a vitába, hogy a főiskola magasabb szinvonalon áll-e az akadémiánál, vagy hogy az az intézet, — amely hivatva van Magyarország erdőgazdaságát a kulturállamok sorában egy boldogabb korszak elé vezetni és gárdájával a nemzeti állam megerősítéséhez járulni — vajjon Selmeczbányán, vagy Budapesten van-e megfelelő elhelyezésben; — hanem testtel-lélekkel munkáljunk arra, *hogy a nemzeti szempontból is magasztos hivatást teljesítő magyar erdészeti tisztviselői karnak minden feltétel megadassék arra, hogy élethivatásának lelkiismeretes teljesítésében, ne a nyomor és szenvedés legyenek a saját és családja állandó kisérői az életben.*

A sérelmeknek egész sorozata áll előttünk, ha az állami erdészeti szolgálatban alkalmazott tisztviselők helyzetéről van szó. — Az erdészeti szolgálatnak a gerincét pedig ezek teszik ki. — Nagy sérelem és egyszersmind mélyen lealázó, — melyről *Majerszky István* is említést tesz, — hogy a magas képesítés birtokában levő szakembernek éveken át olyan fizetési osztályban kell sinylődnie, aminőt jóval alantabb képesítéssel bíró közszolgálati alkalmazottak nem is ismernek. Mert, amig a mi erdészjelöltjeink, a legmagasabb — tehát ezután *főiskolai* — képesítéssel és oklevéllel az állami alkalmazottak ranglétrájának XI-ik osztályában sok évet kell hogy elszenvedjenek, addig a csak középiskolai képesítéssel és egy gyakorlati jelentéktelen vizsgával bíró posta- és táviró-tisztek közszolgálatukat a X. fizetési osztályban kezdik.

Nagyon jelentős tényező gyanánt esik ez a tekintély rovására; — de mert merőben igazságtalan is, azért mielőbb és feltétlenül megszüntetendő.

Karöltve evvel a méltatlansággal járnak az előmeneteli viszonyok, melyek lépten-nyomon keserü tapasztalatokat nyújtanak a szerzett jogok figyelmen kivül hagyásáról. Igazságos és rendszeres elbánás nélkül pedig hivatásának magaslatán álló tisztviselői kart képzelni sem lehet.

Mit szóljak aztán a megélhetés nehéz viszonyairól és azokról a társadalmi temérdek követelményekről, melyek a tisztviselőt sújtják. — Egy 30—35 éves ember főiskolai végzettség és oklevél birtokában még a ranglétra legalsóbb osztályának illetményével tengődik, — ugyan micsoda kilátással az emberi hivatás betöltésére, a család alapitására? Szomoru állapot ez valóban. Micsoda tekintélye lehet az ilyen meghasonlott kedélyü embernek abban a társadalmi körben, melyben él?

Emelhetik aztán annak a főiskolának szinvonalát akármilyen magasra, ha az onnan kikerültek, oklevéllel a kezükben, legszebb férfi korukban csak olyan hivatali állást nyerhetnek el, hogy annak javadalmából önmagukat is alig tarthatják fenn.

Az ilyen helyzetnek és sorsnak a nyomán más, mint a lelki meghasonlás nem jár, gyöngébb és lazább erkölcsnél pedig a züllés.

De nézzünk egy másik sérelmet. Az erdészeti alkalmazásban jelentékeny tér jut a külső foglalkozásokra. Tudni való, hogy az utazás és a künn tartózkodás számottevő költséggel is jár a fáradság mellett; de szégyenletesek azok az előirások, melyek szerint az ilyen szellemi és testi munkánál az ellenszolgáltatást nyujtják.

Lehet-e ott tekintélyről beszélni, ahol főiskolát végzett okleveles ember nagy körültekintést és értelmi képességet igénylő s emellett testi fáradságnak kitett műszaki munka végzése után naponkint 1 korona 50 fillér, illetőleg 1 korona 75 fillér díjat hoz érdembe, sőt a főiskolát végzett gyakornok csak 1 koronát. Hol áll ezek fölött a mai napszámos az ő 3—4 korona napibérével?

Miféle fogalmat alkot magának az egyetemet végzett ember arról a szellemi munkásról, akinek ilyen elbánásban van része?

Mennyi keserüséget, megpróbáltatást és reménységet takar már ez az odiozus utiköltségek kér-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dése és még ma is késik a jogos és igazságos megoldás!

Ilyen állapotok mellett aztán — lehet a mi feledhetetlen emlékü selmeczi akadémiánk ma bármilyen magas színvonalra emelve — Dr. Kövessi Ferencz főiskolai tanár úr szavait idézve, bizony *„a nagyközönség nem fog tudni rólunk úgy, mint kellene"*, — mert felruházhatják *a jövő óriásait* bárminő hangzatos erdőmérnöki cimmel, — amelyet mi, kik tényleg erdőmérnöki tanfolyamot végeztünk, soha meg nem kaptunk, — a mai helyzet mégis az, hogy szaktársaink legnagyobb része, annál a siralmas állapotnál fogva, melybe az anyagiak terelték, nem képes a müvelt társadalom keretébe az ötet megilletö módon behelyezkedni.

Ezt a szomoru tényt pedig az élet és a tapasztalat mint megdöntheteilen igazságot állitja elénk és *nincsen olyan hatalma semmiféle tudományos főiskolának, hogy a színvonal emelésével a kenyér kérdését megoldani képes legyen. Az „Erdészek tekintélyét" csak a megélhetési módok tisztességes és méltányos rendezésével lehet elérni és biztositani.*

A legelőgazdasági törvényjavaslat.

Erdészeti körökben már rég hangoztatják, hogy a legeltetést törvényileg kellene szabályozni, mert hisz tagadhatatlan, hogy legelőink legnagyobb része a kiméletlenség gondatlan kezelés mellett immár kopár és vizmosásos területté vált.

Az O. E. E. konstatálja, hogy gazdatársadalmunk nem ismerven fel az ügy fontosságát, legelőgazdasági bajaink gyökeres orvoslását nem vonja működési körébe s bár elismeri *illetéktelenségét*, mégis elhatározza, hogy maga lép a kezdeményezés tüskés porondjára. Nevezett egyesület igazgató választmányából több tagú bizottságot küld ki. A tárgyalásokra az érdekelt gazdasági egyesületek is kaptak meghivót, de azok vagy meg nem jelentek, vagy a kik megjelentek, határozati javaslattal kivánták az egész mozgalmat beszüntetni. Hogy miért, miért nem karolták fel a gazdák az ezmért, azt nem célom most fejtegetni. Az O. E. E. előadói javaslata ellen a kiküldött bizottságból csupán *Imecs Béla* adott irásbeli különvéleményt, melyet e lapokban közreadott.

Az O. E. E. törvényjavaslatához van egy-két szavam.

* * *

Két fogalommal kell legelső sorban is tisztába jönnünk, a *véderdő* és a *feltétlen erdőtalaj* fogalmával. Jogilag véderdőtalajoknak mondjuk mindazon területeket, a melyek az erdők törzskönyvébe mint ilyenek fel vannak véve, a törzskönyvezés azonban az erdőnek csupán közértelmü definiciója volt. Tagadhatatlan azonban, hogy a közértelmü meghatározás a véderdőre nem lehet minden esetben helyes; az erdőtörvény intenciójára ebben a dologban a földmivelésügyi miniszternek 1885. évi 25031. számú rendelete vet csupán világot, a mely nemcsak *fás*, hanem *fátlan* területeket is véderdőknek minősit, ha azok fekvésük- és talajszerkezetükné fogva egyébként annak minősithetők. A legelőgazdasági törvényjavaslat az általános intézkedéseket kiterjeszti azokra a legelőkre is: „a melyek hegy-, illetőleg földomlás vagy csuszamlás, kőilletőleg hógörgeteg, vizmosás vagy futóhomok veszélyének határozottan exponált helyeken terülnek el s termőtalajuk elpusztulása által alább fekvő, illetőleg szomszédos helyek termőképességét, avagy termését s állandó közlekedési utak vagy más közérdekü épitmények biztonságát veszélyeztetik." Ez a véderdővel analog meghatározása folytán nem más, mint: *fás* vagy *fátlan* véderdőtalaj, a mi pedig az erdőtörvény értelmében csakis erdőként kezelhető, sohasem legelőként. Igaz ugyan, hogy „a legeltetés a véderdőkből feltétlenül ki nem zárható, az 1879. évi XXXI. t.-c. 7. §-a értelmében mindamellett a legnagyobb óvatossággal és a véderdők rendeltetésének szigorú szemmeltartásával szabályozandó. Nevezetesen a törvény azon intencijának biztositása céljából, a mely az idézett szakaszban kifejezést nyert, feltétlenül *minden időre* kizárandó a legeltetés minden olyan véderdőterületről, melynek talaja akár a fekvés meredeksége miatt, akár az altalaj szerkezeténél fogva állandóan mozgékony, köves, görgeteges és csuszamlásokra *hajlandó*." (Fm. 25031/885. sz.) Az erre való hajlandósága pedig a fent emlitett *„védlegelőnek"* is megvan. Ebből eléggé világos, hogy a véderdővel analog meghatározású legelő valami lehetetlen fogalom. De meg a véderdő jellegü legelőterületek veszedelmes voltának közérdekü redukálása, vagy megszüntetése csupán fásitással, vagy a meglévő faállománynak fenntartásával érhető el. Az így befásított védlegelő azután ugyanazon elbirálás alá esik, mint bármely más véderdő.

Feltétlen erdőtalaj jellegü azon terület, „a melynek talaja másnemü gazdasági mivelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas". Ugyanilyen értelemben *feltétlen legelőtalaj* nem képzelhető, mert a legelő erdőként is kezelhető, ez a lehetőség pedig a *feltétlen* jelzőt kizárja. A feltétlen erdőtalaj már nevében viseli a területnek közgazdasági kötelességét: a faállomány állandó fenntartását. Vagy ebben e törvényjavaslatban, vagy pedig — a mi még helyesebb — a revisió alá vett erdőtörvényben ki kellene mondani, hogy a feltétlen erdőtalajú területeken a faállomány állandó fenntartása vagy létesitése a jogi minőségre tekintet nélkül, valamennyi birtokosra kötelező. (Vannak t. i. feltétlen erdőtalaj jelleggel biró gyeplegelő területek is.) Már most minden birtokos-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nak biztosítván a gazdasági önállóságát, — a birtokos szabad tetszésétől függ csupán, hogy a feltétlen erdőtalajú területén 1·0 záródású *erdőt*, vagy 0·5—0·7 záródású *legelőerdőt* tart-e fenn. Ezen intézkedés a magánjogot épen csak azon társadalom-politikai elvekkel egyező jognál fogva korlátozná, hogy a közjó érdekében minden terület a neki egyedül megfelelő gazdasági ágban vétessék művelés alá.

A legelő-törvényjavaslatnak az *„általános intézkedések“* fejezete homályos. Az ellenjavaslat sokkal velősebben, érthetőbben fejezi ki, hogy: „legelőjét minden birtokos — tekintet nélkül jogi minőségére, — köteles állandóan jókarban tartani úgy, hogy a talaj termőképessége állandóan fenntartassék, a talajrongálásnak és pusztulásnak eleje vétessék stb.“ Ez egyszerű, világos és félreérthetetlen. Magyarázatához sem szakember, sem jogtudós nem kell. Mindenki köteles legelőjét helyesen kezelni, amiben a közigazgatási bizottság szakértője ellenőrzi őt s érvényt szerez a törvény kívánalmainak. Feleslegesen ütközik meg a fatenyészet határa feletti havasi legelőkről, elkopárosodott és vizmosásos legelőkről, a talaj feltörésével kapcsolatos mezőgazdasági mivelésre állandóan nem alkalmas legelőkről és különös védelmet igénylő legelőkről szólni, — különösen feleslegesnek tartom ezt akkor, amikor a helyes legelőgazdálkodást a javaslat amúgy is üzemtervvel kívánja irányitani, — hisz az üzemtervben a speciális viszonyoknak megfelelően a talaj termőképességének a biztosítására szolgáló intézkedések úgyis kifejezésre jutnak.

A javaslat helyesen teszi, amikor a közlegelőkre különleges intézkedéseket tart szükségesnek, de érthetetlen, miért nem terjeszti ki a különleges intézkedéseket a bérleti jogon alapuló legelőkre is, holott az ellenjavaslat erre különösen felhivta figyelmét s különösen miért nem emliti a közlegelők sorában a telekkönyvileg felosztott, de legeltetésre egyesült legelőket, holott ennek üzemtervi kezelését a javaslat maga is elősegíteni kívánja?! (VI. fej. b.)

Nem méltatja figyelemre továbbá a javaslat az ellenjavaslat azt a kívánságát sem, hogy azon kopár és vizmosásos területek, továbbá feltétlen erdőtalaju részek, a melyek az 1879. évi XXXI. és 1898. évi XIX. t.-c. szerint a közlegelők birtoktestéből kiszakittattak s jelenleg külön kezelés alatt állanak, ismét visszacsatoltassanak a közlegelők birtoktestéhez s a jelenlegi törvényjavaslat értelmében jövőben alkotandó legelőgazdasági szabályok alapján együtt kezelendők. Hogy mennyire kétségbeejtően lehetetlen állapotokat fog ennek a figyelmen kivül hagyása előidézni, könnyen elképzelhető, ha meggondoljuk, hogy ugyanazon birtoktest részekre darabolva három-négy egymással összhangzásban nem álló s egymást nem fedő tervvel fog kezeltetni.

A közlegelőkre a javaslat külön *szakértő kezelőtiszt* (gázdatiszt vagy erdőtiszt) és külön *legelőőr* alkalmazását teszi kötelezővé, ettől azonban kivételes esetekben eltérést is biztosít, megengedhetőnek mondván azt, hogy több birtokos közös legelőőrt tarthasson, másrészt pedig csekélyebb terjedelmű legelőknél, amelyek szakképzett kezelőtiszt tartását el nem birják, — a kezelést a legelőőr vagy más megbizott is elláthassa. Feltéve, hogy a kezelőtiszt és a legelőőr alkalmazása ellen nem lenne kifogásom, — kérdem: mi lesz az egyik, mi a másik kötelessége? Vagy csupán azért szükséges ez, hogy az erdőtörvény kaptájára annál inkább rápászoljon? Az amúgy is kis területre szorítkozó évi esetleges erdősítéshez, fűmagveléshez, trágyateregetéshez szakértő talán még sem kell. A pásztor, a ki a javaslat szellemében a kellő utasításokat szolgálatadójától már megkapja, — megérzi a jószágot a jövőben is, mint eddig. A javaslat minden szakasza végén — nehogy elfelejtsük — újra és újra bele kiáltja hangzatos frázisait a sötét éjszakába, hogy a népnyomort tisztán az a nembánomság, okszerűtlenség idézi elő, amelylyel legelőgazdaságunknál itt is — ott is találkozunk. Három évi kínos vajúdás után világra hoznak egy törvénycsecsemőt, amelynek az anyjában maradt a feje. Ez a fejetlen csecsemő — javaslat a *holnapnak* talán előnyére lesz, de a *ma* nehéz viszonyait egyenest nyomorúságossá teszi, mert átmenetet nem csinál a mának a holnapra. Higyjék el, — nem ez a javaslat viszi a népet az üdvezülésre. Kicsi bajából csak nagyobbat csinálunk. Hisz helyes, — ellenőrizzék az ő gazdálkodását, — irányítsák is őt, — de ne tegyék tönkre, ne növeljék *haszontalan* kiadásokkal az amúgy is már elviselhetetlen terhét. Önök, törvénycsináló urak, a kik a központ kéjes *melegében* a *hideget* nem ismerik, — mielőtt ebből a javaslatból törvényt csinálnának, — szálljanak le kissé ide közénk a *szegénységbe*, lépjenek közvetlen érintkezésbe a néppel, vessék össze a bevételeit a kiadásaival s ha érző szivük végső csücskében erre sem mozdulna meg az a bizonyos valami, — úgy menjenek vissza s alkossák meg azt a törvényt, — egyebet is, mást is!

Úgy a magán, mint a korlátolt forgalmú birtokokra mellőzhetőnek tartom a gazdasági tervek bemutatását. *Imecs* javaslata, hogy a legelők kezelésének főbb szabályai egyszerűen csak a legelőtörzskönyv megjegyzési rovatában jegyeztessenek föl, — igazán életrevaló. Ez tökéletesen elegendő alapot adna a legelőgazdasági felügyelőnek az ellenőrzésre.

Az 1898. évi XIX. t.-c. II. cime alapján az állami kezelés alatt álló közbirtokossági erdőkre és legelőerdőkre *a gazdasági ügyviteli szabályzatok* ide s tova mindenütt megállapittattak s nagyrészt jóvá is hagyattak. Ezeknek a szabályzatoknak a megállapitása körül bőven volt alkalmunk bizonyos dolgokat tapasztalni, amely tapasztalatokat most, amikor ezen javaslat keretében újabb szabályzatok alkotásának a szükségességét helyezik kilátásba, — feltétlenül fel kell használnunk. Nem akarom most ezen szabályzatoknak a célszerűségét sem pro, sem kontra fejtegetni, csupán csak arra a tapasztalatomra

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

utalok, hogy valamennyi erdőhivatal területébe eső összes közbirtokosságok *teljesen egyező* szabályzatokat állapítottak meg, s ha valamelyik az előírt sablon-szabályzattól eltért, — szabályzata a legfelső fórumon nem nyert jóváhagyást. Okuljunk ezen s ne kívánjuk, hogy valamennyi közlegelőre teljesen független szabályzat készíttessék, mert teljesen elegendő, ha minden vármegye a legelőtörvényben lefektetett elvek figyelembe vételével saját területére speciális viszonyainak megfelelő szabályrendeletben állapítja meg a legeltetés és pásztortartás módozatait, amely szabályrendelet kötelező erővel bírna a vármegye területén belül valamennyi közbirtokosságra.

A legelőrendészeti áthágások részletes tárgyalása helyett megfelelőbbnek tartanám egyszerűen csak annak a kijelentését, hogy az, aki legelőjét nem a törvényben előírt módon kezeli, vagy a legeltetést nem a törvényhatósági szabályrendelet figyelembe vételével gyakorolja, — ilyen-olyan birsággal sujtható.

Imecs javaslatához szegődöm abban is, hogy a legelőkön felmerülő *kihágások és vétségek* részint az 1894. XII., részint az 1879. XXXI. t.-cikk alapján bíráltassanak el, mert mindkét törvény már annyira közismert, hogy a kihágásoknak ezek alapján való elbirálása zavarra nem adhat okot.

A kártékony állatok és növények irtásáról és a hasznos állatok alkalmazásáról a mezőtörvény 50—60. §-ai kimerítően intézkednek, az 58. §. pedig egyenest felhatalmazza a földmivelésügyi minisztert, hogy amennyiben ezen §-okban foglalt intézkedések *kibővítést* igényelnének, — ezek iránt rendeleti úton intézkedhessék. Szükségtelen ezt az új legelőtörvényben, amely a mezőtörvénynek amúgy is csak kiegészítő része lenne, — megismételni.

Közlegelők alakításának állami segélyezéssel való elősegítése állattenyésztésünk fejlesztése érdekében nagyon kívánatos. Ámde nemcsak arról kellene gondoskodni, hogy a földmivelésügyi Miniszter közlegelőknek más mívelési ágakra használt területekből való alakítását elősegítse, hanem tegye a törvény kötelezővé a közlegelők birtokosára, hogy ott, a hol erre a mód megvan, a feltétlen erdőtalajú *legelő* a nem feltétlen talajú *erdővel* kicseréltessék; a magán birtokos legelőjére pedig szintén kimondandó, hogy abban az esetben, ha a magán birtokos egyéb nem feltétlen talajú területekkel is rendelkezik (de nem értve a szántót, rétet, kertet vagy szőlőt), legelők feltétlen erdőtalaj jellegével biró vagy legeltetésre állandóan nem alkalmas területeken nem alakíthatók; — amennyiben pedig jelenleg ilyenek használtatnak, kicserélésük záros határidő alatt elrendeltessék.

A legelőgazdasági törvényjavaslat itt nem érintett részeire vonatkozólag, — amennyiben az az Imecs ellenjavaslatában kifejtett nézeteknek a megismétlése lehetne csupán, — megjegyzéseket fűzni nem kívánok.

. . . *kóbor* . . .

A magyar erdészek „A Hét"-ben.

Sajnosan tapasztaljuk, hogy a napi és heti lapok, nemkülönben a szépirodalmiak is édes-keveset, úgyszólván semmit sem foglalkoznak a magyar erdészet és erdőtisztikar ügyével. A hegyek és erdők gondozóiról alig esik szó azon sajtóban, melynek nem kitűzött feladata az erdészeti ügy ápolása.

Magunkra hagyatottságunkban annál jobban esik lelkünknek, midőn „A Hét" c. politikai és irodalmi szemle mult évi december 24-iki számában „Selmecz" címen bennünket érdeklő cikket olvasunk *Lovik Károly* tollából.

A kiváló iró érdekes képet varázsol elénk az ősi Selmeczről, arról a felvidéki világos, szines, barátságos városról, melynek utcáin és házaiban ott látjuk a régi selmeczi diák-tipust, a vén diákot, ki ballag tovább, tovább, istenhozzádot mondva a cimboráknak. Erős ez a diák, mint a bivaly, de azért érző lélek, egy tiszafából készült hárfa, melyen a leggyöngédebb dallamok játszhatók. Előtárja a havasokat, az erdőt összes szépségeivel és romantikájával. Oly szépnek, érdemesnek és vonzónak találja ezt a képet, melynek szemléletébe egészen beleéli magát, hogy félti a selmeczi diákot Budapesttől, a fővárosi diákkávéházak füstös levegőjétől. A Budapesten végzett erdésztől már előre félti az erdőt, de félti életkedvét is; a fővárosi kényelmes élet után a havasok közötti csendes élet, hol csak a malmok beszélnek és a fenyvesek felelnek rá — nem lehet vigasztaló és családást rejt magában.

Loviknak ezen röviden ismertetett véleménye ellenkezik a mi és a legtöbb erdőtisztviselő nézetével, bár nem tudjuk attól megtagadni az őszinteségét és az erdészek iránti szeretetet. Loviknak impresszionista hangulattal megirt cikke azt mutatja, hogy inkább szivével gondolkodott, mint a ridegebben gondolkodó, de biztosabban számító elmével. Szíve tehát melegen érez iránt unk és mi hálásan gondolunk ezért reá, ki elég bátor volt róluk szólani oly tekintélyes lapban, milyennek *„A Hét"*-et ismerjük.

Ezen meleg hangú cikket azért is szivesen üdvözöljük, mert alkalmat adott arra, hogy egy finom lelkületű, kedves tollú irónő „A Hét" másik számában hozzászólhasson a selmeczi ügyhöz. Ez a derék, rokonszenves, irói talentummal megáldott urnő egyik fiatal kollégánk bájos felesége: *F.-né Kaffka Margit*. Ime, a magyar honleányok is megszólalnak a mi érdekünkben és a régi romantika festése mellett is, Budapestre szavaznak. *F.-né Kaffka Margit* kedves, játszi polemiába keveredik *Lovikkal*. Nem félti ő az erdészt akkor sem, ha Budapesten nyeri kiképeztetését, mert a diplomás, főiskolában végzett, idestova doktorrá avatható erdőtiszt, valóban hivatalnoka az erdőnek és nem az ő érdeme, hanem a csendes fáké, a szép természeté, hogy ezt a hivatalszobát jobban fogja szeretni a tintaporos büröknál. Igaz ugyan, hogy a mindennapi munka közönbösítő hatása az erdészt is

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

érinti és kevés erdészember zeng lírai sóhajokat, a míg fát selejtez, rovancsol, vagy busszolával vesződik, — de kedvesebb, kellemesebb lesz munkaköre, mint a folyton irodában görnyedő számtalan tisztviselőé. Ha pedig az orvosok, jogászok és mérnökök nagy részben vidéken élnek, noha Pesten tanultak: az erdészeket még kevésbbé kell féltenl a vidéki élettől. Ha elfáradnak a mindennapi, tehát sablonos külső munkában, felmehetnek ők is egy-egy kis színházra, műtárlatra, a nagyvárosokba, a hol jól esik majd — mint enyelegve megjegyzi — a modern élet szingazdagságában sütkérezni.

Tisztán látható, hogy *F.-né Kaffka Margit* is áldásos és szükségesnek látja reánk és szaktudományunkra nézve azon társulást, melyet Budapest nyujt és a melyet a selmeczi főiskola tanári kara is hangsúlyozott memorandumában. Ezen szellemi társulás révén bizonyára többet és többször írnának erdészeti dolgokról a napisajtóban. Addig is örvendünk azon szellemi társulásnak, melylyel *F.-né Kaffka Margit* a mi eszméinket felkarolta és Loviknak helyettünk megadta a választ.

Levett kalappal mondunk neki az összes erdészek nevében hálás köszönetet.

Imecs Béla.

Tavaszi munkák a gyümölcsösökben.

Igen fontos teendője a gyümölcskertészettel foglalkozónak tavaszszal az, hogy a fák virágzása előtt azokat az apró kis ormánykákat megtizedeli, melyek az által, hogy petéiket a fesledező virágbimbókba rakják s az abból kikelő álcák a virágokat semmire teszik, gyümölcstermésükben óriási kárt tehetnek. Ezek a kis kárttevők a fák virágzása előtt seregesen tartózkodnak a fák törzsein, s ha aztán ott felfedeztük őket s a fa alá egy lepedőt terítünk, a gyümölcsfát kissé megrázzuk vagy megkopogtatjuk, a bogárkák a terítőre pottyannak, arról pedig egyenesen a tüzbe dobhatjuk őket. Némelyek kőszénkátrányba mártott rongyokat kötnek a fára, azon részére, hol a korona kezdődik, mert azt tapasztalták, hogy a kátrány intenziv szaga távol tartja ezen bogarakat.

De nemcsak ezeket a káros ormánykákat kell tavaszszal pusztítani, hanem mindazon rovarféléket, melyeknek hernyói a gyümölcsösökben előfordulnak. Azokat a gyümölcsfákat, a melyeket az előző évben a levéltetvek elleptek, ajánlatos egy erős szappanoldattal jól lekefélni. Ne felejtsük el továbbá a múlt ősszel vagy most tavaszszal kiültetett gyümölcsfákat megöntözetni, szemmeltartásával annak, hogy ne túlságos gyakran, hanem ritkábban, talán 14—18 napi időközökben de áthatóbbn locsoljunk. Sokan ajánlják azt is, hogy a fák törzsét és koronáját tiszta vízzel gyakran megfecskendezzük, ami a fák új hajtásainak növését elősegíti.

Jó tanácsadó.

A pincefalak tisztántartásáról.

A pincefalakat ritka helyen gondozzák kellőleg, s azért azokat gyakran ellepi a gombák serege, a mely a pincében levő borokra, veteményre, burgonyára, répára stb. stb. nagy hátránnyal van. A gombák keletkezését könnyen meg lehet gátolni azzal, ha a falakat időnként bemeszelteljük. Ha a pince nedves, akkor a mész közé kevertessünk kevés portland cementet, ha pedig elegendő száraz, akkor csak átrostált finom homokot adjunk hozzá. Meszelés előtt a falakat egy kemény seprüvel letiszlittatjuk, a mutatkozó gombákat megsemmisítjük. Hogy a pince falain a jövőben se keletkezzenek egykönnyen gombák, ajánlatos a mészbe 1%-ék kék gálicoldatot keverni. Amerikában újabban a meszelést és olajfestékkel való mázolást olyanféle fecskendőkkel végzik, a milyenekkel mi a „Peronospora“ ellen védekezünk. A fecskendővel állítólag a meszelést egyenletesebben lehet végezni s a mellett az az előnye is van, hogy a mész a kövek vagy tégla közeibe jobban behatolhat, azonkivül pedig kevesebb anyagot is fogyasztunk el, mert tudjuk, hogy a meszelőből vagy a kőmives-ecsetből sok mész frecscsen szét a földre.

Jó tanácsadó.

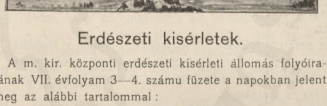

Erdészeti kisérletek.

A m. kir. központi erdészeti kisérleti állomás folyóiratának VII. évfolyam 3—4. számu füzete a napokban jelent meg az alábbi tartalommal:

Az első cikkben Fekete Lajos főerdőtanácsos és főisk. tanár közrebocsátja a horvátországi erdők berendezése alkalmával gyüjtött adatokból kiszámított törzsalakszámokat a jegenye, lúcz és bükkre vonatkozólag, valamint az elsőről egy törzsköbtáblát.

A meglehetős nagy mennyiségű törzs adatai alapján összeállított táblázatok nagyon jó szolgálatot tehetnek nagyobb törzsszámra terjeszkedő fatömegszámításoknál, sőt szabályosan fejlődött törzseknél egyes fák köbtartalom számítására is alkalmasak.

A cikk bevezetésében elmondott szándékban, — hogy a magyar erdők berendezése alkalmával gyüjtött rengeteg anyag úgy a tudomány, mint a gyakorlati élet számára hasznosíttassék — nagy fontosságú terv nyer kifejezést. Éppen az említett anyag óriási halmazánál fogva nagyon kívánatos volna, ha mások is hozzájárulnának ehhez a munkához és olyanok, a kiknek ez az anyag rendelkezésükre áll, hasonló feldolgozással kiszámítanák abból a fontosabb tényezőket.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A második cikk a központi kisérleti állomás által a kisiblyei erdő kocsántalan tölgyállományában létesített erdőlési kisérleti terület leirását tartalmazza Roth Gyula állomási adjunktus tollából.

Az állomás ehhez hasonló kivitellel az erdőlési területek egész sorozatát szándékozik létesíteni, hogy az erdőlés fontos és aktuális kérdését minél a tudomány, mind pedig a gyakorlat szempontjából beható tanulmány tárgyává tehesse.

Ez a terület a kisérleti állomás és a főiskolánknak közvetetlen közelében fekszik és jórészt az erdőlési kisérletek keresztülvitelének gyakorlati bemutatására is szolgál. Rajta a legujabb erdőlési módok egyikét látjuk alkalmazva, a dr. Heck-féle természetes erdőlést (Freie Durchforstung), a mely lényegében egyezik a Boppe-féle „Eclaireie par le haut"-tal, melyet a német kisérleti állomások 1902-ben vettek fel „Hochdurchforstung" név alatt munkatervükbe, valamint főelveiben hasonlit a svájciak és a dánok nagy hirre kapott erdőleseihez.

Roth közli a kisérleti terület részletes leirását, mely a birtokviszonyokra, földrajzi fekvésre, a talajtani, növénytenyészeti és klimatikus viszonyokra, továbbá a terület környékének leirására, valamint az állomány keletkezésére, ápolására és fejlődésére terjed ki. Hasonlóan közli a terület törzseinek felvételi könyvét is, a melyben a folyó számmal ellátott törzsek a megfelelő Kraft-féle törzs és Heck-féle alakosztályba vannak sorozva és azoknak egymásra merőlegesen két izben mért átmérői feljegyezve. Az általás pontosan megjelölt helyen és mm.-nyi pontossággal történt.

Ezen kivül még az egyes törzsek részletes elemzésének bemutatása végett közli a megfelelő jegyzőkönyv egyik lapját.

Az említett leirások és jegyzékek egyuttal a kisérleti állomásnál az eljárás egyöntetüsége végett alkalmazott nyomtatványok úgy előírásának, mint kitöltésének bemutatására is szolgálnak.

A felvétel útján nyert adatok alapján Roth a területet részletes boncolás alá vette, még pedig a törzsszám, a körlapösszeg és fatömeg szempontjából. Mind a három tényező külön van feltünteve az erdőlés előtti és utána való állapotban, valamint a kiszedett törzsekre vonatkozólag is. Evvel egyrészt Roth megvilágította az erdőlésnek mérvét, másrészt most már meg van az alap arra, hogy az erdőlés befolyását ki lehessen mutatni az eredeti és a módosuló új állapot összehasonlítása útján.

Hogy a pontos megfigyelés érdekében a megfigyelést külön lehessen kiterjeszteni egyes fákra is, azaz hogy ne csak átlagosan és összességben lehessen az erdőlés hatását számba venni, hanem minden egyes törzsre is, arra a célra szolgál a törzseknek törzs- és alakosztályonként való elkülönítése és a fenti tényezőknek osztályonként való kimutatása, a melyet Roth az összes számításainál figyelembe vett.

A következő cikk előzetes tájékoztató az erdélyi „Mező-ség" florisztikai tanulmányozásáról, melyet a görgényszentimrei külső állomás vezetője, Szakmáry Ferenc és Lopussny Kornél m. kir. főerdész folytatnak a központi állomás megbízásából.

Kisérleti állomásunk erre irányuló törekvései már régebbi keletüek, de mindeddig nem tudtunk nagyobb szabásu eredményt felmutatni.

A cikkben Szakmáry Ferencz közli Lupossny meghatározása nyomán a szabádi telepen az 1905. év folyamán gyüjtött növények névsorát. Ez a sor még nagyon hézagos, de némi áttekintést már nyujt a mezőségi flora gazdag változatosságáról.

E közlemény megírása óta központi állomásunk javaslatára, földmivelésügyi kormányunk Lopussny Kornélt a görgényszentimrei kisérleti állomáshoz csztotta be, hogy a mezőségi flóra tüzetes kutatásával foglalkozzék oly módon, hogy különösen a talaj minőség és a rajta levő növényzet közötti összefüggést megállapitva, ennek kapcsán a mezőségi kopárok számára alkalmas fajok megválasztására biztos útmutatást nyerjünk.

Ezt követi Zügn Nándor főiskolai tanárségéd rövid tanulmánya az 1904. évi szárazságról. Számításainak alapját a hat erdészeti kisérleti állomáson, illetőleg telepen szerzett adatok szolgáltatják.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy a szárazságról hires évben a csapadékos napok száma nem mutat lényeges eltérést a normalis számmal szemben, csak mennyiségben kevesebb a csapadék viztömege. Sőt az egész évi csapadék mennyiséget véve, egyik állomás — Vadászerdő — éppen ebben a száraz évben érte el az utolsó 4 évi csapadék maximumát.

Igy állitva össze az adatokat, nem nagyon alkalmasak arra, hogy a szárazságról megfelelő fogalmat nyujtsanak, ellenben nagyon szembetünően mutatja a szárazságot Zügn III. számu táblázata, a melyben az utolsó 4 év junius—szeptember, illetőleg julius—augusztus hónapok napi átlagos csapadék mennyisége van összehasonlitva. Ez az összeállitás azt mutatja, hogy az utóbbi két hónapban a napi átlagos csapadék mennyiség 1904-ben

Görgényszentimrén	53·4%
Szabádon	65·0%
Liptóujvártt	68·2%
Királyhalmán	73·2%
Vadászerdőn	59·1% és
Kisiblyén	58·6%-al

volt kevesebb a normálisnál.

Az utolsó cikk Matussovits Péter m. kir. erdészjelölttől ered és az 1905-ik évi cserebogárrajzást tárgyalja.

Szerző Liptóujvár környékén mintegy 14000 cserebogarat vizsgált meg és különösen azt kutatta, hogy az erdei és közönséges cserebogár és ezek változatai milyen arányban vettek részt a rajzásban. Az első átlag 58, a másikat 42%-ra teszi.

Ha végig tekintünk a 7 év óta megjelenő „Erdészeti Kisérletek" munkatársainak során, legtöbb feltünik, hogy a lap munkatársai túlnyomóan azok közül kerülnek ki, a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kik a kisérleti állomásokkal valamelyes kapcsolatban állanak. Pedig akadna egyebütt is sok érdekes megfigyelés, a mi a lap keretébe beillik. Sőt magánbeszélgetésekben nagyon gyakran hallani, hogy itt is, ott is tettek kisérleteket különféle irányban, akárhányszor örvendetes sikerrel. Nagyon kivánatos volna, ha szaktársaink rászánnák magukat arra, hogy bárminemű kisérleteiket — még ha nem is mutattak sikert — rövid leirásban a központi állomással közölnék. Nagyon sok értékes anyagot lehetne igy megmenteni, mely egyébképp feledésbe megy és elkallódik.

Könyvismertetés.

Ez év elején megjelent *Gánóczy Sándor* kataszteri főmérnök *Geodéziai Zsebnaptárának* második évfolyama. A csinosan kiállitott félbőrkötésü 290 oldalas zsebkönyv tartalma a szokásos naptári dolgokon kivül hat fejezetre oszlik. Minket erdőmérnököket különösen érdekelhet az 1-től 10009-ig terjedő természetes számok Briggs-féle logarithmusai, aztán a szögfüggvények logarithmusai percről-percre, a láttani távmérés eredményeinek, továbbá a lejtősen mért hosszaknak a vízszintes síkra átszámitott táblázatai. Igen ügyes gondolata szerzőnek az, hogy a naptárban külön szorzási táblákat közöl, valamint 1000-en alól minden szám négyzetének tálázatos kimutatását is feltünteti. Praktikusságát a naptárnak emeli az is, hogy a hossz- és területmértékeknek, ölről méterre és holdról hektárokra — és megfordítva való átszámitását is tartalmazza. Megtaláljuk benne még azokat a képleteket az algebra és felső mennyiségtan köréből, melyeket a mérnök gyakorlati ténykedésénél használni szokott. Ezeken kivül ismerteti a csillagászati alapfogalmakat, a közhasználatban levő mérnöki műszereket. Végül közreadja a mérnök- és épitészegylet által megállapitott mérnöki munkák díjszabályzatát is.

Ezt a kis hasznavehető zsebnaptárt melegen ajánljuk az erdőmérnökök figyelmébe.

Megrendelhető a „Kataszteri Közlöny" szerkesztőségénél Budapest, II. Főutca 34. Ára 6 korona.

Imecs Béla.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete. Az egyesület választmánya *Podhradszky András* elnöklete és számos tag részvétele mellett március hó 11-én, Tornallyán tartotta gyülését.

A választmányi ülésen részletesen tárgyalták az egyesület belügyeit és megejtve a tagválasztást, kitünt, hogy a tagok száma ez időszerint 105, a kik közül 8 erdőbirtokos alapító tag, 4 erdőbirtokos rendes tag és 93 szakember rendes tag. Az egyesület tiszta vagyona jelenleg 1975 K 24 fillér, mely összegben az alapitványok 1700 koronával szerepelnek.

A tavaszi közgyülés határidejéül 1906. évi junius hó 6. és 7-ik napja tüzetett ki, helyéül pedig a mult évi közgyülés határozata értelmében *Eger város és Parád-fürdő.* A közgyülés és a tervezett kellemes kirándulások nagyon érdekeseknek és tanulságosaknak igérkeznek, a részletes tárgysorozatot később fogjuk közölni.

Miután az egyesületnek üdvös működése erdőgazdaságunkban és vadtenyésztésünkben csak úgy biztosithatja az állandó sikert, ha hasonló vidéki erdészeti egyesületek alakulnak az egész ország területén s azután karöltve fáradozunk erdőgazdaságunk és vadtenyésztésünk érdekeinek megvédésén és fejlesztésén, elhatározta a választmány, hogy az elnökség a kir. erdőfelügyelőségeknek és a kincstári erdőhivataloknak küldje meg az egyesület alapszabályait ama kérelem kapcsán, hogy a vidéki erdészeti egyesületek szervezésére hathatós befolyásukat érvényesitsék.

Beható vitát provokált *Imecs Béla* beadott inditványa, mely szerint a földmivelésügyi miniszterhez az egyesület javaslatot terjesszen föl, hogy az eddigieknél gyökeresebb intézkedéseket léptessen életbe az orvvadászok már türhetetlen garázdálkodásainak megfékezésére. Imecs különösen a lőpor elárusitását kivánná oly módon szabályozni, hogy azt ne vásárolhassa boldog-boldogtalan mint más kereskedelmi cikket. E fontos kérdésben a választmány határozott javaslatot nem hozott, hanem az inditványt egész terjedelmében a közgyülés elé terjeszti megvitatás és határozat hozatal céljából. Ugyszintén felvétetik a junius hóban megtartandó közgyülés tárgysorozatába *Csoma Gusztávnak* ezen lapok V. évf. 21. számában ismertetett inditványa a Bükk és Mátrahegységben folytatott mészipar szervezésére.

Az egyesület választmánya elhatározta még, hogy a magyar államvasutak igazgatóságához fordul kedvezményes jegy váltására jogosító igazolványok kieszközlése céljából az egyesület azon tagjai részére, a kiknek más alapon vasuti menetjegy-kedvezményre nincs jogosult-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ságuk. A közgyülésen pedig javaslatba hozza az egyesület működési terén majdan felállitandó és az erdőtisztek gyermekeinek ellátását és nevelését szolgáló internátus alapjának létesítését, valamint szakkönyvtár beszerzését.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete. *Alapító tagul* belépett a Rima-Murány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság 150 korona.

Rendes tagdijat fizettek *1906-ra:* Dénes Géza, Gasztner Imre, Holéczy Gusztáv, Okolicsányi Lajos, Mayer Géza, Szilfi Gyula. *1905 re:* Gintner Bálint.

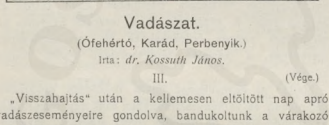

Vadászat.

(Ófehértó, Karád, Perbenyik.)

Irta: *dr. Kossuth János.*

III. (Vége.)

„Visszahajtás" után a kellemesen eltöltött nap apró vadászeseményeire gondolva, bandukoltunk a várakozó szánkákhoz. Tizenöt-húsz kilométernyi út után édes a pihenés és bizony jó nekünk szemeinkkel látni a fehér asztalt, a vadászat nagy jóltevője testnek-léleknek. Az elégedettség érzése előbb derült vidámságban nyilatkozik meg, majd kövéren bugyog a humor forrása s egyik zaftos anekdota a másikat követi. Közbe egy kis merengés. Csendes elgondolkodás nagy dolgok fölött. Mi minden nem lehetne másképen, mint amint van. És a férfias kedvtelés testedző hatása mintha az akarat rugóit is megfeszitené, csendül a pohár .... bizunk, hiszünk. A komor gondolatok lidérceit előzik a visszatérő jókedv koboldjai, az elmésség sziporkáz.

Egyik-másik vadász halotti beszédet tart. Nem abban a genreben, hogy „latiatuk feleim zumtuchel mic vogimuc", hanem a sörétben boldogult nyulak fölött emlékezik meg, melyek vadász krónikába illő körülmények között vettek búcsut az árnyékvilág fenyérjétől.

Asztalbontás . . . Tarokk. Néhány solo és ultimo pagát eseményeivel tarkitott „feliras" után pedig jóltevő csendes álom, minek után a másnapra való haditerv megállapittatott s az indulás órája kitűzetett.

*

Az elmült vadász-évadban két másfél napos vadászat tartatott Ófehértón. December közepén és január végén. A vadász zsákmány csekély eltéréssel megfelelt a megelőző évbelinek, ami azt bizonyitja, hogy a vadszaporodásra kedvezőtlen év dacára sem volt Fehértón a vadcsökkenés észrevehető. Elesett összesen 540 darab apró vad (nyúl, fácán), két róka és egy plezúros őz, mig egy másik őz fának iramodva, derekát törte.

*

Minthogy megingott a bizalom a vicinális csatlakozási pontosságában, Fehértóról Perbenyikbe szánokon történik vissza. Hatvan kilométer út egyfolytában, annyi megszakitással, amennyit a váltott lovak átfogása megkivánt, már maga is sportszámba megyen. Akik pedig nem

Ide azt a . . .

Ide azt a tárogatót!
Nem baj, hogyha vén is.
Elérkezett az ideje,
Bele fuvok én is.
Nem várhatunk fiainkra,
Minden óra drága, —
Édes hazánk életfáját
Gyilkos féreg rágja.

Szóljon hát a tárogató,
Ide hallgass népem!
Zászlód, nyelved, becsületed,
Mindened veszélyben.
El akarnak adni újra,
Vevő rád a — német,
Baj lesz, ha ezt továbbra is
Türelemmel nézed.

Álljon össze most mind, aki
Hű fia e honnak,
Mely fölött szent vértanuink
Csillagi ragyognak,
Álljon össze, és azoknak
Égi fénye mellett,
Eljövendő tetteiben,
Utat se tévesszthet . . .

Ihász Aladár.

Tavaszi ujjongás.

Irta: *Glück István.*

Ti gyönyörüséges szép napok, hát itt vagytok megint? Megjöttetek? Nem tudom, csak én vagyok-e ilyen bolond, vagy mindenki tombol az örömtől, mikor a rideg téli napokra egyszerre csak egy barátságos tavaszi nap következik s ragyog, sziporkázik a nap aranyos fényétől a tájék? Magamon tudom az okát, hisz a hangulat embere vagyok. Nem zárhatom el szivemnek a teret, hogy tobzódjék ez ártatlan tavaszi örömökben. Ha ujjong a természet, miért ne ujjonghatnék én is vele?! Vagy csak én látom ez ujjongást a magam hangulatán át? Más nem venné észre? Nem lehetséges.

Csak tessék kimenni a szabadba! Hadd csapja meg arcunkat a tavaszi enyhe szellő, hadd töltse be lelkünket az újjászületés látásán fakadt erő, életvigasztaló gondolata! Csak engedjük át magunkat a tavaszi levegő szülte mámornak, mint a döngicsélő méh, mint a csicsergő madár: bizony mindenki látni fogja az újjongást és senki sem fog csodálkozni azon, hogy úgy belemarkoltam mindjárt e sorok kezdetén a dolog közepébe. Egy tavaszi séta után nem lehet nyugodtan gondolkodni,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ösmertük még a Nyirnek azt a vidékét, amelyik közbe esik, igazán élvezetes és az újság ingerével is ható utazást tettünk. Kellemes idő, jó szánút, gyors lovak s a Tisza jege tették lehetővé, hogy sötét alkonyra a perbenyiki villamos lámpák fénye mellett szállhattunk ki szánkáinkból.

A fehértói vadászatokon részt vettek a házigazdán kívül: gróf Széchényi Ernő, báró Vécsei Béla, Szmrecsányi Béla, Gencsy Samu, Gencsy Bertalan, Molnár Gyula, Liptay Béla, Meczner Béla, Szokolay Emil, Balogh Gyula, Kossuth János.

Karádon ez idén egy kisebb és egy nagyobb — helyesebben egy igen nagy — vadászat tartatott a két ófehértói vadászat között. A kisebb december vége felé a Tisza-parti ligetekben folyt le fácánra, de a hajtásból kikerülő nyulak is puskavégre kerültek. A karádi fácános a legfiatalabb a gróf Mailáth József uradalmain lévők között, de igen szépen és gyorsan fejlődik s bár a havas eső miatt, mely a mulatságot megzavarta, a kakasok sztrájkoltak a repülésben, a vadászat kedvező eredménynyel végződött.

A fácánvadászat a lövésbeli ügyesség rigorózuma. Lőheti valaki elég jól a nyulat, foglyot, azért még fácánvadásznak számba sem jöhet. Különösen ha magas fák között keskeny lénián történik a felállás, a kapalövésben ugyancsak gyakorolt legyen a vadász, hogy hoppon ne maradjon. A felröppenő kakast nem nehéz ugyan levenni, csakhogy akinek elég gyakorlottsága nincsen, a felrepülés pillanatában nem éppen könnyű megkülönböztetni a kakast a tyúktól s miután csak a kakast szabad lőni, a tétovázás alatt elvész a könnyű sikerre való alkalom s bizony „mellé lövődik". Azután meg a sok koncert lövész között a gyöngébb jáger mire kiválasztaná keservesen a kakast, a szomszédja már le is lőtte. A „toronyfácánok" „lehuzásához" pedig már csak a művészek értenek, a modern Tell Vilmosok, akik finom angol csöveikkel a szájtátva való bámulásra alkalmas remekeket művelik.

A nagy nyúlvadászat négy napon át január 10—13-ig tartott. Zemplén vármegye vadászkrónikájában alighanem ez volt idáig a legnagyobb sport esemény, már az apró vadra való genreben. Hét pászma (stráf) és egy kör fogta be a vadászterületet, mely most először vadásztatott le teljesen. Persze a fűzesek egy része nem volt a területbe bevonható, s így tulajdonképen az egész uradalom területére még sem terjedt ki a vadászat. Maradt ugar is. Különben egy véletlen körülmény sok nyúl életét mentette meg. Ugyanis a szilveszteri havas fergeteg a nyulak egy részét az uradalmat délről szegélyező ligetekbe szorította be s részben a helyenkint átfagyott Tiszán is átkergette. Az ilyen időszaki nyúlvándorlás nem ismeretlen Kádár környékén. Oka részben az is, hogy az uradalom erdőtisztei még fiatalok s a nagy zivatar könnyen kizavarja belőlük az oltalmat kereső nyulat. Különben a vadászat után megint visszajöttek a ravasz állatok, a melyek ilyenformán kikerülték a vérfürdőt.

Mert volt ám dolga a lövőszerszámoknak. Kétezernél több nyul került rudra. Majdnem annyi, mint amennyit a földmívelésügyi miniszterium statisztikája szerint ezelőtt tizenkét esztendővel az egész vármegyében kimutattak. Mindenesetre sokkal több, mint amennyiről Felsőmagyarország bármely vadászterületéről idáig hallottunk. Három

---

mint a szobában ülő tudós szokott. Átragad az emberre is az ujjongás és nyugodt leirás helyett ditiramb szökelés lesz a nyugtalan lélek szüleménye, akotása.

* * *

Hát igazán újjong tavasz kezdetén a természet? Szeretjük a mi érzéseinkkel a környezetünket felruházni. Tudom. De hát hogyan fejezzünk ki valamit, a mit látunk, tapasztalunk, hogy más is megértse, ha nem így? Hisz nincs arra a fogalomra más szavunk, kifejezésünk.

Künn bolyongtam a villányi erdőben. Kicsalt a verőfény, a napsugár, mint az ibolyát kicsalja a bokor alján. Fülem körül döngicsélt a méh, szemem előtt röpködött a pillangó, zúgott-búgott a levegőben a rovarok százaezre, melyek elhagyták kriptáikat a földben, az alomban, mert pici testükbe belopódzott a sír falán át a meleg. Megsejtették idefönn, idekünn a tavaszt.

Mintha kedveskedni akartak volna nekem; mintha nekem akarták volna elsírni örömüket, újjongásukat, hogy elmult a tetszhalál ideje, hogy itt az idő, mikor élni szabad megint. Folyton ott karikázott körülöttem a poszméh, a légy, a bencze s beszélt, danázott, döngött a fülembe. Hát hogyne hallottam, hogyne éreztem volna, hogy az a parányi élet örül, újjong. A lepke talált magának egy hasonló rókaszínű pajtást, összeölelkeztek, meg eleresztették egymást s kergetődztek, játszadoztak örömükben, felszálltak a ragyogó kék égbe, majd újra lelibegtek a földre a pici kék virágok fölé, meg a sárga kankalinok mellé.

Oda siettem hozzájuk s letéptem egy szál kankalint, meg egy szál ibolyát s gomblyukamba tűztem. Fejem felett megcsendült egy erdei pintyőkének harcias, diadalittas, csengő, érces hangja. Úgy dalolt, úgy újjongott örömében, mintha pici szivének meg kellene szakadnia. Kis rozsdafoltos begye úgy emelkedett, a mint kitátotta fekete csőrét! Utánoztam a hangját, s attól még jobban megjött a kedve. Csattogott, hogy csak úgy csengett bele a lombtalan erdő! S visszhang gyanánt megszólalt itt is, ott is egy másik, versenyre kelt vele a tavasz dicsőítésében az aranyos sármány, a cserregő sordély, az erdei pacsirta. Micsoda újjongás volt ez! Átragadt az én lelkemre is s szerettem volna keblemre ölelni az egész világot.

A vetésekről felhangzott a mezei pacsirták himnusza. Ha egyik elhagyta, kezdte a másik. Megirigyeltem a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vaggonnyi meg sem állt Berlinig, ahol a poroszok márto-gatták meg a spékelt gerinceket a barna szószban.

A karádi vadászatokat a chronometeri pontosság jellemzi. Nem mintha az egyebütt való vadászat kevésbbé pontos és rendes volna, hanem azért, mert az uradalom beosztása, a pászmákat derékszögben keresztező utakkal itt különösen szolgálják a vadászás célját. Szinte ütemszerű precizitással csörtet át a tűzvonal egyik akácszegélyezte ütött a másikig, alkalmas irány- és kiigazodási vonalat nyerve s mikor a katonai kürtszóval kiadott jel harciasan átharsan a havasmező felett, egy elite bál quadrill colonneja sem lehet rendesebb a mi tűzvonalunknál, jóllehet helyenként két kilométernél is hosszabb. A sík havasmező csöndes melancholiájába merül a vadászat moraja. Mint egy óriási gereblye huzódik át tarlón, avaron, szántáson a rajvonal, előbb üzve a nyulakat, majd nemsokára szembe fordul a fürge sereg s érthetetlen bátorsággal vesztébe rohan. Különösen sarkok felé nagy a nyulak áramlása, ahol a könnyű menekülés reményében tömegesen keresik a „kibontakozást". Eső elől éren a csorgás alá menekülnek, a serét permetből a záporba. A lövéseket skálába is szedhetné valami ügyes és élesfülü muzsikus. A fekete lőporral töltött öblös tizenkettesek baritonjától a fehér lőpor tüszenésszerü sopránjáig képviselve van az egész hanglétra. Boldog, aki sürün puskázhat, de mulat az is, akire gyöngébb a nyulak iramodása. Mert a tűzvonal előtt defellirozó nyulakra eső lövéseket jól látni a távolból, amikor is a futtában gutaütött nyulak előbb vetnek bukfencet, semmint a durranást hallanók.

Boldog, akinek utjába csalitos terület esik. Ott hemzsegnek a nyulak, csak győzze őket töltött puskával a vadász. Hát épen egy ilyen terület előtt érte baleset egyik vadásztársunkat. Lévén neki két Browning puskája, amelyik köztudomás szerint ötször lő egymásután, vígan nézett a sárguló gaz-rengetegre. És óh balsors, amire odaért, mindkét repetáló szerszámba belé állott a görcs, nem lehetett azokkal egyszer se lőni, nem hogy tízszer lehetett volna egymásután. Keserves pillanatok ! A nyulak vérszemet kaptak, egyiket-másikat akár el lehetett volna kapni is, miképen a legyet, de hajh ! a két átkozott flinta nem vallott. Keserves dolog lehet fogatlan embernek lenni és nézni, hogy más mily étvágygyal eszi a ropogós bőrü malacpecsenyét. Tantalusnak se irigyeljük amaz állapotát, melyben az ördög épen akkor vitte el előle az enni és inni valót, mikor már érezni vélte az izét. Eltudunk még képzelni a fantázia különösebb megerőltetése nélkül egynéhány szituációt, melyben nem kívánatos a létel, ám valamennyi kismiska ahoz képest, minőben egy vérbeli vadász leledzik hasonló körülmények között. Browning a helyszínén bojkottáltatott, divatos ötlövetüje hitvány ócska vasnak nyilvánittatott, egyben mélyen leszállitott áron való elprédálása az ujdonságokon való kapkodás elrettentő példájául elhatároztatott.

*

Emlitettük, hogy — kivételesen — körvadászat is rendeztetett, miután a terület egy része a pászmákból kimaradt volna. Nagyon eredményes mulatságnak bizonyult s habár a nagy köd miatt karádi pontossággal nem is volt végrehajtható, alig negyedórányi idő alatt kétszáznál több nyúl esett el.

szántó-vetőt, ki ilyen környezetben végezheti munkáját. Hát mindez csak az én hangulatom volna?... Hisz az én hangulatom csak visszhangja annak, a mit a természet tár elém ! S ezt ne látná meg más csak én ? Dehogy nem. Mindekinek kell ezt látnia.

Üdvözöllek ti gyönyörüséges szép napok !

* * *

Mire felértem az egyik tölgyes vágáshoz, melyben már suhángok is vannak, kezdett a nap nyugovóra térni. Beletartott ugyan még egy órába, de szerettem volna, ha soha se lett volna vége. Hisz oly édes volt itt lenni a természet kebelén, körülözönölve a bucsúzó napnak rózsapirjától, beletemetkezve a suhogó bokrok tömkelegébe, körüldongva a nyugtalan rovarvilágtól s elmerülve a nyugovóra térő madarak esti dalába.

A fekete rigók fészkelődtek a bokrokban. Mindenfelől csengett szép szavuk. Eleinte hangosan magasztalták a tavasz jöttét, majd egyre halkabb lett a daluk, mintha magukat akarnák vigasztalni, magukat akarnák elaltatni. S ebben a félcsendben messze elbúgott a nagy kék galambok, meg az örvösök turbékolása.

Hogy beleillik e hang ebbe az ébredő tavaszi környezetbe ! Nem a kitörő öröm lelkendezése szól ki belőle, hanem az epedés, a remény.

A nap már alján van a látás határának, még csak egy-két perc és kezdődik a misztikus alkonyat. Az ég még biborszinű, de az erdőben megnövekszik a homály s a homály nyomában a csend, a béke, a nyugalom.

De végre eljött az idő, hogy megjelenjék valami, mint az árnyék s lepisszegesse a nyugtalankodó madarakat, mint az anya gyermekeit. E perctől fogva átvedlettem vadászszá. Elfoglaltam helyemet a suhángos sarkán, honnan végig láthattam a vágáson, a fasoron. Vizslám mintha tudta volna már, mi következik, nyugodtan, okosan helyet foglalt mellettem s belebámult a homályba. Ő is várt valamit.

A munkás emberek, kik a szőlőkből hazajövet az erdei utat választották, mind otthon lehettek már, lármás hangjuk nem zavarta az idilli csendet. Elmerülhettem egész lelkemmel a némaságba, mely csodálatosan rászállt a még nem rég oly hangos erdőre.

Máskor a várakozás unalmas. Szalonkalesen érdekes, hiszen tele van költészettel. Emlékezetünk még el sem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A nagy vadászatok sorozatát a perbenyiki zárta be január 27-én. Amolyan „körstráf“ volt, ahol a jobb szárnyon levők sétáltak, de a középétől kezdve a balszárnya távgyalogolt, a balsarkon menő pláne távnyargalt. Igaz, hogy a balsarkán olyan vadász ment, aki gyalog is, lóháton is „bajnok“, más aligha ki nem dűl vala. Vitézi kis mars volt, annyi bizonyos; most esztendeje Kuropatkin próbálkozott meg hasonlóval.

A nagy vadászatok lőjegyzékét pontosan nem állíthatjuk — adatok hiányában — össze, de az ismert eredmények alapján az idei vadász-zsákmányt (nyúl, fácán, fogoly) háromezer darabon jóval felülinek tartjuk. Akik részt vettünk a vadászatokban, kellemes, derült emlékeinket szaporítottuk, amelyekre jóleső és hálás érzéssel fogunk visszatekinteni.

A somkúti szalonka.

Minek mondjam? . . . mikor a rigó is fütyöli . . . a mit amúgy is mindenki tud, óhajtott, s most örül neki: itt a tavasz!

A mi sejtelmes vágyakat kelt az ifjuságban, örömmel vegyes, édes-bús visszaemlékezést az öregben, — itt a tavasz! A mi minden élő lénynek a szivébe van vésve, ott érzi, onnét olvassa . . . hogy itt a természet, a szerelem, az élet ébredése, — új remény, új öröm és új küzdelem.

Lám, ezt hirdeti az a *bagolyfejű* is, mely a *somkúti erdőőr* jóvoltából oly szépen diszeleg a szolgabiró irópasztalán.

És diszeleghetnék ott egészen nyugodtan, — ha — az én tisztelendő János barátom szolgabiró — látogatni nem járt volna és — maga is Nimród lévén — irigykedve nem simogatná, majd pedig, *az egyik körmét le nem vágná!*

De hát levágta, és a mellényzsebébe dugta, ott hagyva az amúgy is üres irodát; egy óra mulva azonban visszatért s im, ott találja már a szolgabirót — Imre barátját — ellenben a szalonka eltünt, — még csak szóba sem került.

Búcsuzáskor azt az óhajt fejezte ki Imre, hogy az esteli szalonkázásnál — séta kedvéért, — ő is részt szeretne venni.

(— Ahán! gondolja János barátom — ma estve még szalonkavacsora lesz Imrénél — s megtapogatja mellényzsebét.)

— Szivesen látunk, félőtkor indulás, — kint uzsonna, aztán szalonka-les; a viszontlátásra!

. . . Mert Sashegyen az a szokás, hogy szalonkázás idejekor a társaság korábban megy ki, — ki ide, ki oda, — mindenkinek egy kis harapni való van az egyik zsebében; a másikból pedig diskrétén kandikál ki egy Margitvizes üveg gondosan bedugaszolt nyaka. Ki érve aztán, a harapni való megevődik, a bor megivódik, az üres palackok a levegőbe felhajíttatván, fogadásra széjjellövetnek, — ki-ki vigyáz a szomszédjának a szemére, hogy egyszerre csak *egyet* lőjjön ki, . . . végezetül pedig a szalonkák elfusoltatnak.

De ím öt óra felé jár az idő s látom a kompániát már is ott vonulni sorjában az erdő alatt.

Elől a fiskális úr, a legrégibb vadászok egyike, ki egymaga több szalonkát és medvét lőtt, mint az egész pihentette a kevéssel előbb nyert benyomásokat s a jelen is tele van ünnepélyességgel.

Hogy le tud csillapodni a szív! Kevéssel előbb még zakatolt, tombolt, most nyugodt s legfeljebb a vágy, a reménység dobogtatja, izgatja. S mikor ellibeg a távolban az első szalonka, mely szemünk ügyébe esik, hogy megbolondul megint a szív!

Egy nesztelen röptű kis erdei bagoly suhant el előttem. Fegyverem már abban a pillanatban vállamhoz kaptam, de újra leeresztettem. Mintha csak előjáték lett volna ez, próbatorna. Utána két szalonka libegett el a bokrok felett egyre szólva. De szólt a puskám is s abban a pillanatban Brunóm már a helyszínén termett s diadalmasan, riszálva hátuljával a derekát jött az első hosszú csőrűvel. Milyen gyerekes örömöt érez ilyenkor az ember! Sokat vadásztam életemben, sok mindenféle vadra, de azt az örömöt, a melyet az első szalonka aggatóra kerülésével érzek, soha semmiféle vad elejtésénél nem élveztem. Talán más is csak úgy van ezzel, mint magam.

Jött aztán három is egyszerre a fasoron végig, de sebesen, mint a nyil. Az elsőt idejekorán sikerült leszólítanom, a másik kettő abban a pillanatban eltünt, de újra felemelkedtek a szürkületbe s elváltak. Ez egyik áthúzott felém a vágásba, ez oda hullott nem messze tőlem egy bokorba. Kerestetnem kellett a vizslámmal, mikor viszsza jött.

Még láttam, hallottam több hosszúcsőrűt is ez estén, de messze, lövésre nem jutott közülök egysem. Az est is beállt, vállamra vethettem fegyveremet.

A fasoron bandukolva s álmaimba temetkezve, egyszerre csak fejem fölött hallom megint a jól ismert piszszegést. Egy pillanat műve volt s már lekaptam puskámat s lőttem abban az irányban. Szerencsém volt. Egy pár galytörmelékkel egy szalonka esett lábamhoz.

Meg voltam elégedve a kiránduláseommal. Hogyne, hisz aggatómon volt négy hosszúcsőrű, szivemben meg a tavasznak édes, mámoros hangulata, melynél kedvesebbet nem kivánok magamnak soha . . . de soha . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vármegye. — Utána János bácsi baktat, örökké mosolygó arcával, sarkon követve Rapitot, kinek egyik zsebében egy literes üveg horpaszkodik, a másikban az „immer fertig" — villanylámpás.

Vigan adomázva követi Rapit Emol, *az izgatott szalonka-vadász*, a ki nevét szép hangjáért kapta, az egész vidéken a legjobb dalos lévén, és Lajo — „iskolatárs," — kivel együtt kerülgették valamikor a kollégiumot, s bekenték az oldalát hájjal, hogy egyék meg a kutyák.

Utánuk ballag a szolgabíró, nagy barna fellegkergetőben (ki tudja, mit rejt alatta?) és a tisztelendő János barátom, hátra-hátra szólván a két sereghajtóra. Az egyik „Juszek", kinek bajuszánál csak a zsebébe félig-meddig eldugott flaska nagyobb, s veri tomporát — nem oldalát — a „flinta." A másik a „Susu", üres óráiban lovasított állomásfőnök Sashegyen.

Sietek utánuk, nehogy elszalasszam a kedélyes uzsonát és az ilyenkor bőven butyogó víg adomázást. Látom már a gyülekezési helyre érkezett cimborák által rakott tűz halavány füstjét: ezek már helyben vannak! Fel is csendül a dal mihamar:

Dördül az ég . . . villámot lő,
Zápor zuhog le már,
Kunyhóm előtt egy szép kis lány
Lassan, remegve jár . . .
S felleg ha majd fellegre jő,
Villám — villámra gyúl:
Keblemre a lány — remegve bár —
Jobban — jobban simul — —

s lassan elhangzó akkordjai újra ébrednek a csendesen dúdolgatott nótában:

Érik a érik a búzakalász,
Nálamnál hübb szeretőt . . .

Durr! . . .

. . . És egy szétlőtt Margitvizes — már is üres! — üveg cserepei potyognak a nyakam közé, mikor a nótázás közben is a szép lövésnek „bravó"-t kiáltó víg társaságot elérem.

Nóta után az elmaradhatlan víg adomázás következik, vagy — vadászati „élmények" feltálalása, mint most is.

— Haj haj! — sóhajt fel János bácsi — a régi jó idők! Mikor még arra — Somkút felé — annyi volt a snyeff, hogy tucatszámra lőttük. Egyszer hajtóvadászatot rendeztünk négyen. Sehogy sem tudtunk egyet sem felhajhászni. Mi lehet ennek az oka? Hát — uramfia — mivel az éjjel erősen felfagyott, a szalonkák élelemkeresés közben hosszú csőrüknél fogva mind a *földbe fagytak;* így akadtunk reájuk . . . csak úgy huzogattuk őket ki a farkuknál fogva, mint a répát szokás ősszel . . . egy kocsiderékkal hoztunk haza!

— Ez semmi! — licitál rá Rapi — éppen ide jöttem ki, de nem volt csak *két* töltényem, gondoltam, ez is elég. De jött két szalonka egyszerre, — leduplázom. „Aport" szólok a vizslámnak; s a míg az a sűrűben keres, meglátok egy rókát, a mint keresztül akar osonni az uton . . . rá lövök, — felfordul. De még mindig mozog ott valami! Megint odapörkölök . . .

— Te Rapi! ha még egy ötödik lövést teszel abból a két patrónodból . . . baj lesz!

— Találtam még két töltényt a mellényzsebemben . . . de ime hozza a vizslám az egyik szalonkát; leteszi és vissza szalad. Kihozza a másikat, leteszi; megint vissza szalad! Előhoz egy harist. Ez sem volt elég! Ujra visszamegy és kihoz a sűrűből egy császármadarat! Hát a róka? Az is ott volt. És én így két lövéssel . . .

— Négygyel, te! — inti valamelyik.

— . . . négy lövéssel két szalonkát, egy rókát, egy harist és egy császármadarat lőttem, olyan igaz, mint-hogy a göncöl szekere hét csillagból van. A róka a szájában vitt a kölykeinek egy harist meg egy császármadarat; a rókát előttem, — ez a magyarázat.

Képzelhetni, hogy irigyeltük Rapit a vadászszerencséjéért!

Most az iskolatárs kezdett fészkelődni vadászszékén, jele, hogy ő veszi át a szót, mindnyájan oda figyelünk.

— Nem szokásom az „ánzágolás" kezdi.

(Tudjuk. —)

— . . . hanem a mi velem történt tavaly, az csakugyan hallatlan. Olyan igaz, — mint a hogy most itt ülök! Kijövök egyszer ide Juszekkel. Lőttem egy bagoly fejűt. Hiszen te is láttad!

— Hogyne! Ettem is belőle.

— No hát. Feleggatom, s indulunk szuroskötétben haza, mentünk vagy egy órát. Tehát a szalonka lógott annyi ideig, a mennyit Spanga Pál is megunt volna az akasztófán. Hát a mint hazajöttem, a zongorára letett szalonkám feléled . . . és elkezd a szobában a lámpa körül gyönyörüen kurrogva húzni . . . nagyokat bólingatva nagy fejével. Volt öröm! A gyermekeim mazsolaszőlővel és krumplicukorral etették, de nem akart enni, a rabló! — valószínüleg nagyon megszorította torkát az az átkozott zsinór. Végre úgy fogtam ki rajta, hogy hoztam neki egy doboz Frankkávét, már ebbe beledugta a csőrét, azt hitte, hogy föld. S így etettük néhány napig, legyeket dugdosva neki a kávé közé. Sajnálom, hogy elpusztult, különben ti is megláthattátok volna!

Megéljeneztük a találékony állattenyésztőt, s még ki tudja, milyen borzalmas kaland elmesélése lát napvilágot, ha a tündöklő nap nem tartja tanácsosabbnak lehúnyni szempilláit.

Ki ki siet állását elfoglalni, hogy a huzást el ne mulassza.

Nem lőttünk semmit. Elfusoltunk vagy hatot. Mármár eredmény nélkül maradtunk, mikor Imre kétszer lő, s az elsőtető Rapi a vizslájával szerencsésen meg is találja a szalonkát. (A mit Imre szélkergetője rejtegetett.)

— No, hires vadászok! — gúnyolódik Imre. Itt a snepf!

— Csakugyan szépen volt lőve — dicséri valamelyik —

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az egész lövés benne van. Ni! még az *egyik körmét* is ellőtted!

— Igaz a! — mondja János barátom — de azért mégis csak Imre mentette meg a kompánia becsületét, hogy szégyenszemre üresen nem megyünk haza! Szalonka marad biz' az köröm nélkül is, — ellenben minket csunyán lefőzött. Reménylem, nem magad akarod megenni?

— Még csak az kellene! Szívesen látlak mindnyájatokat vacsorára. Kerül majd egy kis hamar főtt csusza; a „pirkantyós" kadarka boromból is van még egy kevés — hivott meg mindenkit azonnal Imre, lévén tényleg párját ritkító házigazda, ki nem bánná, ha nála ülne a vendég gyertyaszentelőtől Szentmihálynapig; teljes ellentéte Susunak, a ki ha megunta a vendéget, rányit ajtót ablakot, hogy vigye ki a léghuzam, mint a szivarfüstöt.

Imrének kétszeres öröme volt. Először, hogy becsapta — a mint ő gondolá — a kompániát a somkúti szalonkával, másodszor, hogy vendéget fogott, s egy jó estére van kilátás, mely elhuzódhatik, . . . nem is fog onnét szabadúlni senki egy hamar, az bizonyos.

A mint hogy úgy is történt. A kompánia egyenesen Imréhez ment, ki kitünő vacsorát adott (mintha *előre* elkészült volna rá!) s a jó kadarka bortól jó kedvre tüzelt vadász cimborák egymásután köszöntötték fel a házigazdát az első szalonkáért, Imre végtelen mulatságára és örömére; nem is mulasztotta el a szives kinálást, úgy hogy nagy „csata" kerekedett ebből, melyben is Imrusnak vagy félhordó bora folyt el a gárda bő torkain, de azért állta ki-ki a helyét emberül; csak úgy éjfél tájban kezdtek a *sulyosabb sebesültek* haza szállingózni . . . .

Ott botorkál az első a sötét udvaron, puska a vállán; holott is hadilábon állván minden *egyenes* fogalmával, csakugyan sikerül neki úgy neki menni puskástól az *egyik* kapufélfának, hogy a nagy lódulástól a másikhoz ütődik vissza, mint egy billiárd golyó.

— No . . . kadarka! ne lökdöss! . . . mordúl egy nagyot s szerencsésen kibukván a kapun, eltünik a sötétben.

Megint egy gyanus alak! De nem! ez már kettő!

Egymást karonfogva szintén kifelé igyekeznek, szörnyen politizálnak s egymás szemét majd kiverik puskájukkal. Egy villanylámpa alatt megállanak, összevesznek, de — biztonság okáért — karonfogva mennek tovább.

— Ne siess olyan nagyon! hiszen keresztülléped a saját árnyékodat — véli az egyik, a hátuk mögött hagyott villanylámpától előrevetett árnyékukra mutatván.

— Ugy megyek a hogy nekem tetszik, — felel rá a másik, s húzza pajtását, míg megint valami tárgy felett összepörölnek s a *következő* lámpa előtt megállnak disputálni.

— Te pajti! — mondja hirtelen az első — hiszen te engem rosszul vezetsz, épen *ellenkező* irányba! Látszik hogy berugtál mint egy siketágyu.

— Már mint én?!

— Te hát! Nem látod, hogy az árnyékunk *után* mentünk az elébb, most meg az árnyékunk *hátrafelé* mutat! 180 fokkal tévedtél . . . .

— Ni ni! csakugyan! Gyerünk hát vissza . . .

És menének vissza, újból disputálni, egészen az *előbb elhagyott* lámpás elé, minélfogva az árnyékuk megint csak hátrafelé vetődött.

— No hát én veled többet nem megyek! Tán bolond vagyok, vagy mi, hogy lóvá akarsz tenni? Nézd az árnyékot! Már megint vissza felé megyünk!

Bámulva látja a másik a hátrafelé vetett árnyékot.

— Csakugyan! hogy a . . . . . És mennek vissza ismét; s az előbbi jelenet megismétlődik.

S még talán most is ott tévelygenének, mint Odysseus gályái, már-már hajba kapván — ha a lámpa okosabb nem lett volna s ki nem alszik! — így az árnyék után ők is eltüntek.

S eltünt lassan a többi vendég is, egy kedélyes este emlékével, és több kevesebb *kerülővel* békével haza talált.

* * *

Igy ünnepelték meg Imre somkúti szalonkáját.

Másnap egy háromtagú küldöttség jelent meg Imrénél a tiszteletes vezetése alatt, ki és imigyen köszöntötte fel az ünnepeltet:

— Kedves barátunk! Midőn a tegnapi felejthetetlen estéért köszönetünket és vadászszerencsédhez ismételt üdvözletünket nyujtom át — barátaid nevében is — Neked, kérlek fogadd el emlékül a tegnapi szalonkádnak ellőtt körmét, melyet mi máma megkeresvén, imhol ezennel kezeidbe teszünk . . . Viseld egészséggel . . .

. . . Rapi azt állítja, hogy Imre a szalonkakörmöt ezüstbe foglaltatta és az óraláncán viseli; ő látta, s ha látta, akkor több mint bizonyos. *Kis koma.*

Mannlicher Excelsior.

Tudom, hogy e b. lap tisztelt olvasói majdnem kivétel nélkül vadászemberek. Legtöbbje erdészi állásánál fogva az erdő lakója és szives örömest vadászgat a különféle nagyvadakra. Ezért határoztam el magam arra, hogy röviden megismertetem a jelen kor léggyorsabban ölő és így legtökéletesebb golyós-fegyverét: a Mannlicher Excelsiort. Midőn ezt cselekszem, azon feltevésből és szabályból indulok ki, hogy minden igaz vadászember nagyvadra, főként pedig csülkös vadra, kizárólag vontcsövü golyós fegyverrel lő.

* * *

Körülbelől 7—8 esztendeje annak, hogy a kis kaliberü és füstnélküli lőporral acélburkos golyókat lövő fegyverek feltüntek a vadászat terén s rövid idő alatt — a németországi dicsénkek folytán — egész kórságává váltak a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mai kornak, kiszorítva a használatból az addig divatos express fegyvereket.

Több évi tapasztalat után most már egész bátran elmondhatjuk, hogy a folyton töpörödő kis kaliber csak egy divatos, de igen haszontalan szerszám a vadászat terén és hogy lassacskán a gyorsan hívők mind megbánták már hiszékenységüket. Mint a gombák, úgy teremtek a 8, majd 6 és $5^1/_2$ milliméteres kaliberű fegyverek s minden igaz ok és jogosultság nélkül penzióba kergették az arányiag sokkal jobb expresseket.

Igaz, hogy az express fegyvereknek meg volt az a hibájok, hogy nagyon rúgtak, óriás füstfelhőt csináltak — de viszont megvolt a kiskaliberü fegyverek felett az a végtelen nagy előnyük, hogy a nagy golyó folytán sokkal gyorsabban öltek, nagyobb lősebet csináltak, mi az annyira fontos erős vérzést eredményezte. Mert az a mese, hogy a kiskaliberü golyó rendkivüli kezdősebességénél fogva megbénitja a vadat, nem igaz ám! Azt a vakon hivők csak úgy kitalálták, hogy egy jó oldalát is hirdethessék a 6 mm-es fogpiszkálóknak.

A kiskaliber hadászati célra kitünő egy fegyver, mert rettentő razána a löveg-röppályája és a humánus követelményeknek is jól megfelel, amennyiben a sebesültek felgyógyulási esélye legalább 50% -al több, mint volt a régi nagy kaliberü és óriás lősebet vágó golyók idejében. De éppen ezért vadászati célra nem valók.

Olvasóim közül lesznek olyanok, kik 8 mm-es — de talán még olyan is, ki 6 mm-es fegyverével nagyon meg van elégedve, mert egy pár vadat sikerült véle tüzben összelőni s kész érte harcba menni. Mert azok az elragadtatások, melyek később mint megmásithatlan faktumok közkézre kerülnek egy fegyverről, vagy lövedékről, úgy szoktak támadni, hogy valaki — talán életében először — lő vele egy nagy vadat, vagy pláne kettőt, mely tűzben marad s e feletti örömében — a véletlen játékát is a fegyvernek tudva be — csoda hirét költi, mindenféle bénitó és zenélő tulajdonságokkal ruházva azt fel — anélkül, hogy tényleg megfelelő tapasztalatokat gyűjtött volna. Igy azután bele ugraszt másokat is a vásárlásba és azok meg nem győzik gyalázni a csodafegyvert.

Innen ered, hogy olyan eltérők voltak a vélemények a kiskaliberü fegyverekről, melyek azonban most már kezdenek a helyes irány felé kialakulni.

Ezzel nem akarom én azt mondani, hogy a kiskaliberü fegyverek nem érnek semmit és nincsen semmi hasznunk belőlük a vadászat terén. Dehogy! Elösmerem én minden fegyvernek az előnyét, de viszont meglátom a hibáját is. A 8 mmes fegyvereket használható szerszámoknak vallom, mert mégis csak csinálnak valamelyes sebet és néha vérzést is okoznak. Hanem a 6 mm-es és annál kisebb kaliberü fegyvert teljes határozottsággal elitélem, mert az csak kiűzőszerszám. Sőt tovább megyek: elitélem azt is, a ki használja. A 6 mm-es fegyverek csak az esetben bizonyulnak használhatóknak, ha a vad egy jó vadászlövést kapott. Ilyen esetben még néha a tüzbenrogyás esetje sincsen kizárva. Menjen azonban az a kis figura golyó a test valamely más részébe, akkor az a vad nem lesz az illetőé soha, hanem hosszu és tenger kinlódás után a rókáké, varjaké. Az a 6 mm-es golyó ugyanis nem csinál 4 mm-nél nagyobb lyukat a vadon s ezen a pici kis nyiláson micsoda vérzés várható? Ha nem dugult volna be a golyóval rántott szőrtől, bedugja az első csepp vér. Ha pedig vérnyom nincsen, nem lesz meg a vad sem — sőt legtöbb esetben azt mondják: mivel vér nem található — „elhibáztatott."

Ha ez nem volna igy, akkor a Mannlicher Schönauer sem nőtt volna meg 6 mm-ről 9 mm-re.

Az express fegyverek, különösen az 500-as és 577-es kaliber, gyors ölő képességüek voltak és nagyon bő vérzést okoztak nagy golyóikkal. Hibájuk — mint már említém — a nagy visszalökés, dörrenés és az óriási füst, melytől az ember a vad jelzését sem láthatta. A kiskaliberek ugyan nem ölnek gyorsan, vérzést sem okoznak eleget, de nincsen hangjuk, füstjük s a kisebb visszalökés dacára nagyobb a razanciájok. A dúvadvadászatnál, hol néha az embernek a saját bőrére is kell gondolni — még van ezeknek a kiskalibereknek egy nagy előnyök: többnyire ismétlők.

A 9 mm-es Mannlicher Schönauer kivételével volt nékem az utolsó 10 év alatt mindenféle modern fegyverem. Szeretem mindegyikkel annyi tapasztalatot (circa 240 drb. különféle nagyvadat lőve), hogy nyugodt lélekkel elmondhattam magamban: bizony egyik se' tökéletes puska s mindegyiknek sok a hibája. Egy igazán jó és az eddig elért előnyöket magában egyesítő fegyver után vágyakozva, elhatároztam, hogy — ha már más nem akar — magam csinálok egy ilyen fegyvert. Igy született meg a Mannlicher Excelsior.

Ez egy aranyos kis játék, melynek mindazon jó tulajdonsága megvan, amire egy vadász csak számot tarthat. Kicsi, könnyü s a mellett oly rombolást visz végbe nagy golyója, mit eddig talán csak az 577-es express közelített meg; — csakhogy a M. Excelsiornak a kezdősebessége s így az átütő ereje oly nagy, mint a 8 mm-es Mannlicheré. Az 577-es például igen kitünő szolgálatokat tett hazai vadászatainkon — eltekintve a gyenge razanciájától — ellenben nagyobb vadakra, vagy pláne vastagbőrüekre nem volt használható. A Mannlicher Excelsior pedig óriás átütő erejénél fogva afrikai utazóknak is olyan szolgálatokat fog tenni, mit eddig 3—4 féle fegyverrel sem tudtak elérni.

A M. Excelsior külalakja hasonlit a M. Schönauerhez, csakhogy még ennél is könnyebb és szubtilisabb. Hossza 101 cm. és súlya 2·50 kilogramm. Ez a két tulajdonsága már maga olyan előny, hogy számot tarthat a vadászvilág szimpatiájára. Könnyebb, mint az eddig általánosan bálványozott 6 mm-es Mannlicher Schönauer s a mellett 11·15 mm-es golyókat lő. Hogy pedig a 11·15 mmres golyó mit jelent, azt leglobban megmagyarázza

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az új 9 mm-es M. Schönauer, mi csak 1 mm-rel nagyobb a 8-as Mausernél és Mannlichernél s mégis nem győzik eléggé magasztalni. Ha az a 1 mm. olyan nagyon emeli a hatást, mit lehet akkor várnunk a $3^{1}/_{4}$ mmtertől!

Sokat, nagyon sokat — és ezen várakozásunkban nem csalódunk, mert egy béllövéssel is 100 lépésen belől megtaláljuk a vadat, a mi pedig nagy szó!

A Mannl. Excelsior Ischl-i mintára végig van agyazva s a cső nyilásánál egy őzagancs-rózsában végződik. A cső szifrázott csősínnel van ellátva, melybe felülről egy félre nem csúszható, finom nappali légy s egy felállítható éjjeli porcelán légy van betolva. Az irányzék — finom gömbölyű bevágással és teljesen fénytelenített véséssel — 2 részből áll. Az első 50—200 lépésig, míg a másik felállítható irányzék 300 lépésre van pontosan belőve. Mindkét irányzék „fleckre" lövetik be, azaz a golyó arra a pontra vág be, amit a légy takar. A csövek oly precizen fúrottak, hogy egy jó lövő a szó-szoros értelmében golyót golyóra lőhet véle.

Závárzata nem négy mozdulatot igénylő és plump Mauser závárzat, hanem a csinosabb és célzás közben is elvégezhető 2 mozdulatot kivánó lovassági Mannlicher závárzat. A csinosabb külső miatt a Mannlicher vízszíntesen kiálló fogantyúja le van hajtva és egy makkban végződik.

A rögtönzőt és ravaszt védő angol ravaszvédő a kis szekrényből nyúlik ki s úgy ezek, mint az összes alkatrészek szépen véséssel készülnek.

Az agytalpon egy szintén szépen vésett ajtócska van, mely megett 3 tartalék-tölténynek van helye, mi kizárja azt, hogy az ember tölteny nélkül induljon vadászni.

A hozzávaló töltények 4·22 gramm katonai füstnélküli lőpornak megfelelő füstnélküli lőporral és egész rézburkos expenziv golyóval vannak töltve. A rézburkot azért alkalmaztam az eddig használt acélburok helyett, mert lágyabb lévén, a cső huzalaiba jobban benyomúl s így azt teljesen elzárva, nem enged egy makulányi lőporgázt kihasználatlanul elillanni; ezenkivül a golyó rombolási képességét fokozza. Nevezetesen az egész acélburkos golyók a mi vékonybőrű s gyengébb csontú vadjainkon nem igen explodáltak s jóformán minden deformálás nélkül fütyültek át a vad testén. A $^{1}/_{2}$ acélburkos expenziv golyók igen jól deformálódnak, de ezeknek meg az a hibája, hogy nagyon is könnyen deformálódnak, mert a golyó lágy ólomteteje már egy újjnyi vékonyságú gallyon is explodál s teljesen kitéríti a lövedéket eredeti irányából. Ez pedig igen nagy hiba, mert óvhatatlan, hogy egy sűrűségben leadott lövés alkalmával a golyó galyat vagy galyakat ne érjen.

A rézburok lágyabb lévén az acélnál, a vad testében könnyebben deformálódik, de mivel az ólomnál jóval keményebb, a vékonyabb gallyakon nem explodál és a golyó nem térül ki eredeti irányából. Nagy előnye még a rézburoknak az, hogy nem rontja, nem koptatja a fegyver csövét.

A Mannlicher Excelsiort, ezt a tökéletes kis szerszámot mit minden nagyvad vadászónak a legmelegebben ajánlhatok, Johann Outschar fegyvergyáros készíti és árulja Ferlachban; a töltényeket pedig készen szállítja réz- vagy acélburkos golyóval M. Excelsior néven a Roth testvérek patrongyáros cég Pozsonyban.

A fegyver aránylag elég olcsó, mert izléses, szép kivitelben csak 200 korona az ára.

Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

A „Wiener Jagdklub" márc. 1—15-iki kiállításáról.

A „Wiener Jagdklub" egy mintegy 350 Bécsben lakó vadászemberekből alakult magán egyesület, melynek aránylag csekély évi 100 K tagsági díja mellett a Schauflergasséban egy igen csinosan és barátságos berendezéssel biró helyisége van. E helyiség termében szokta évenként márciusban a klub tagjai által az elmult idényben bárhol ejtett vadak trofeáit kiállítani. Az egylet aránylag csekély tagsági számára való tekintettel, természetesen e kiállítások nem is szoktak nagyon gazdagok lenni, de érdekes átnézetet nyujtanak arról, hogy az egylet tagjai hol vadászgatnak.

Az ez idei kiállításon látható volt 51 szarvasagancs, 5 Wapitiszarvasagancs, 21 dámlapátos, 15 Mufflonszarv, 39 zergekampó, 118 őzkampó, 5 nyirfajdkakas, 1 siketfajdkakas, egy kitömött kapitális agyarasfej, egy vaddisznó agyar, egy fekete és egy alpesi nyúl. Továbbá egy rendkivül erős jávorszarvasfej, hatalmas 20-as lapátokkal, aztán 2 erős Ovis Daly északamerikai hegyi kecskebakszarv és egy hegyi kecske ugyanonnan.

A klub egyszerű izléses csinos kiállítású díjakat is ad, a következő elv szerint: egy-egy úgynevezett első de egyuttal egyetlen díj is a legjobb magashegységi, középhegységi, siksági és ligetségi (Au) szarvasagancsnak, tekintet nélkül a származásra. Továbbá egy-egy ily díj a legjobb őz, a legjobb zerge, a legjobb dámlapát és a legjobb mufflon trofeának.

A kiállított szarvasagancsok tanúságot tettek arról, hogy az egylet tagjai előszeretettel keresik fel Magyarország vadászterületeit, mert a kiállított agancsok közül 22 magyarországi vadászterületről származott. Ezek közül kivált a gróf *Erdődy Rudolf* által 1903-ban lőtt és versenyen kivül kiállított nagyon jó 18-as agancs, mely a vinkovczei kincstári területen ejtett szarvasé. Kapitális továbbá egy 18-as *Hg. Ypsilánti* simongáti (Somogy) területéről. A kincstári területekről még két gyengébb agancs volt kiállítva; a *gróf Rex* szász kir. követ által a radvánczi (ungvári főerdőhiv.) területen ejtett egy gyenge 16-os és egy szintén gyenge 14-es képviselik azokat. Egy erdélyi agancs is volt ott látható, egy sajnos még fiatal 12-esnek agancsa, melyet a klub egyik tagja a Deniasvölgyben szerzett. Lovag *Wessely Károly*, a hajdan kiváló jó agan-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csairól híres szilvási uradalom tulajdonosa, szép gyüjteményt állított ki 11 szarvasagancsból, de bizony egy középerős 14-esen kivül ezek is szintén gyenge 12-es és 10-es agancsok. Említésre méltók azonban ugyanezen úrnak csehországi zinkauj vadaskertjéből kiállított nagyon jó dámlapátosok és igen erős mufflonkos szarvak. Wessely lovag díjat is kapott gyüjteményéért. Galiciából, Bukovinából, alig volt valami kiállítva; csupán egy jó, de még fiatal, széles terjedelmü agancsszárakkal szépen gyöngyözött 12-es szarvasagancs említhető fel Galiciából, míg Bukovinából csak két egészen gyenge szarvasagancs szerepelt.

Nem mulasztható el felemliteni a hatalmas Wapitiagancsokat, melyeket hg. *Colloredo Mannsfeld* állított ki. Végül érdekes, hogy a magashegységi agancsdíjat egy Stájerországban ejtett 16-os nyerte, melynek még egy rendkivül egészséges egészen a koronáig gyöngyözött 12-es volt a versenytársa.

P. R. L.

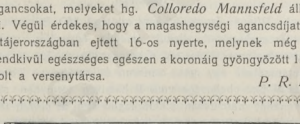

* **Személyi hirek.** Ő Felsége a király *Felitzsch* Artur báró földmüvelési miniszternek a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

* **Erdőtanácsosok.** A király *Rappensberg* Andor és *Arató* Gyula erdőmestereknek az erdőtanácsosi cimet és jelleget, továbbá *Sámegh* Ignác, *Nádas* Béla és *Pékh* József erdőmestereknek az erdőtanácsosi cimet adományozta.

* **Kinevezések és áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Briestyánszky* Endre m. kir. főerdészt Nagybereznáról Ungvárra, *Persenz* Ferenc m. kir. erdészt Bustyaházáról az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületébe, *Lopusny* Kornél m. kir. főerdészt Szászrégenből Görgényszentimrére az ottani m. kir. külső erdészeti kisérleti államoshoz, *Beyer* Jenő m. kir. erdészt Budapestről Nagybányára, *Kostialik* János m. kir. erdészt Lugosról Budapestre, *Hamernyik* Béla m. kir, erdészt Szászsebesről Apatinba, *Wény* János m. kir. erdőgyakornokot a temesvári m. kir. állami erdőhivatalhoz helyezte át. A horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek lélszámában, az otocsáczi m. kir. erdőhivatal kerületében a goszpicsi erdőgondnokság vezetésével *Boerin* Virgil kir. erdészt, a ljeszkováczi erdőgondnokság vezetésével pedig *Ott* Károly kir. erdészjelöltet bizta meg. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Dapsy* Frigyes közalap. erdőmestert erdőtanácsossá nevezte ki.

* **Halálhir.** *Lányi Ernő* kir. főerdész elhalt március 9-én 42 éves korában.

* **Százhuszonöt éves asszony** él Madridban az egyik szegényházban. *Nieto* Mária Josefina 1771. október 7-én született Granadában, tehát már nem sok hiányzik néki a százhuszonöt évhez. Az asszony kicsiny, aránylag vidám és eleven természetü, mintha körülbelül hetven éves lenne. Tizenöt éves korában ment férjhez először egy pincérhez. Hogy ez a férje mikor halt meg, arra nem emlékszik, csak annyit tud, hogy akkoriban IV. Károly király uralkodott és ő a királyi palotába járt mosni. Mint gyermektelen özvegy, másodszor egy ácshoz ment feleségül, a kivel huszonöt évig élt együtt. Ebből a házasságából huszonkét gyermeke született, a kik azóta mind elhaltak. Nieto asszony még a Napoleon alatti francia inváziónak is elég jól emlékszik. Madridban közismert nevezetesség, a világnak talán legöregebb asszonya, a kinek naponta hordanak apró csemegét, gyümölcsöt, a mit józüen elfogyaszt. Naponta orvosilag megvizsgálják és az orvosok szerint a szív, a gyomor, tüdő és az agyvelő működése még teljesen normális, egészséges nála úgy, hogy ha valami véletlen baleset nem éri, még sok évig élélhet.

* **Hogyan használják ki Amerikában a szemetet?** A városok közegészségének emelésére mindenütt sokat áldoznak és nem egy olyan kiadást tesznek, a melynek nincsen semmi értéke. A legelső és mindenesetre legfontosabb volna arról gondoskodni, hogy a szemetet kellő módon távolitsák el a város belsőbb területéről. A legjobban most Newyorkban intézik a szemét-szállitást, a hol tudniillik a villanygyárban minden éghető anyagot elégetnek és a villanyvilágitásnál fölhasználják. Egyik vállalat pedig az iskolákat és kórházakat látja el világitással a kifuvarozott szemétért. Mindenesetre igen jó ízlést lehet, ha az amerikaik ilyen módon foglalkoznak vele. A nehéz tárgyakat a tengerbe süllyesztik, de ez persze csak ott lehet, a hol tenger is van.

* **Fakereskedők a börzén.** A tőzsdetanács elnöksége a legkomolyabban hozzálát tervének megvalósításához, mely ujabb és ujabb kereskedelmi szakmákat akar a tőzsdeüzletre vonni. A szesz-, gyarmatáru kereskedők után most a fakereskedők határozták el, hogy a Fakereskedők és Fatermelők Országos Egyesületének tagjai rendes összejöveteleket fognak tartani a tőzsdén. Az átdolgozott fakereskedelmi szokások alapján pedig fokozatosan a tőzsdeszerü kereskedést és hivatalos árjegyzést is be szándékoznak venni ez üzletág körébe. A terv élénk érdeklődést keltett a fakereskedők körében és máris 54 cég jelentette be a mozgalomhoz való csatlakozását. A tőzsdei összejövetelek egyelőre hetenkint egyszer és pedig minden szombaton 12-től d. u. fél 2-ig lesznek. A szakma tagjai részére a tőzsde nagytermének egyik sarkában külön helyet fognak biztositani, ezenkivül még egy tanácsterem fog rendelkezésükre állani.

* **Magyar tizparancsolat.** A szomoru, alkotmánytalan időkben ötletekkel vigasztalja magát egy-egy nekibúsult lélek. Az ilyen ötletek közül való az a Magyar tizparancsolat, amely Ungváron készült. A magyar tizparancsolat megszivlelendő pontozatai így hangzanak:

Magyar tizparancsolat.

1. Takarékosan élj. Csak arra költs, amire föltétlen szükséged van. Minden fillérrel szaporitsd a magyarság gazdaságát!
2. Idegenből, de főleg Ausztriából semmit se hozass!
3. A hazai ipart támogasd!
4. A magyar ipar megteremtését tettel és szóval munkáld!
5. Ausztria főleg szövött és fonott árukért visz ki tömérdek milliót hazánkból. Csak magyar szövetben járj!
6. Mindig és mindenkivel magyarul beszélj. Idegen nyelven csak külföldivel!
7. Az osztrák árjegyzéket dobd a tüzbe!
8. Magyar, támogasd a magyart!
9. Keveset beszélj, sokat tégy!
10. E pontokat honfiui (honleányi) kötelességednek ismerd több — lehetőleg 10 — példányban azonnal leirni és lelkes ismerőseidhez tovább küldeni.

Fővadász, ki az erdészet és vadászat minden ágában teljes jártassággal bir, állást keres. Fácánnevelésben, vadbefogásban, vadászatok rendezésében egészen gyakorolt. Birja szóban és irásban a magyar, német és tót nyelvet. Cim: *Chaluppeczky János* fővadász: *Ikervár*. Vasmegye.

Egyéves őzbakot megvételre keres: Rosinger József Debreczen.

Nehány drb. élő őzvadat és több ezer *idei fogolytojást* keres megvételre e lapok szerkesztője.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Székely és Illés

... Ungvárt ...

ajánlja modernül berendezett

könyvnyomdáját

mindennemü nyomdai munkák
pontos és csinos elkészítésére
.. a legolcsóbb árak mellett ..

ooo

Erdészeti nyomtatványraktár.

Derék, használható kutya

mindenekelőtt erős, ellenálló szervezetet követel, mert csakis

erős csontok és erős izmok

teszik őt képessé a nagy fáradalmaknak egészsége veszélyeztetése nélkül való elviselésére. Azon anyagokat, melyek az erős csont és izomképződésre szükségesek, egyedül a

Fattinger-féle husrostos kutyalepény

alkalmazása által nyujthatjuk kutyánknak. Ezen egészséges és tápdús eledel mellett még a gyenge és a fejlődésben visszamaradt kutyák is ujjáéledtnek, erőre kapnak s csakhamar jó husra jutnak.

Minden vadász, ki kutyájának külsejével megelégedve nincsen, saját érdekében tegyen próbát a Fattinger-féle kutyalepénynyel.

Ára: 50 kg. 22 kor. 5 kg. bérmentve 3 kor.

A kutyák felnevelése és okszerü táplálásukról szóló ismertetések, ugyszintén a Fattinger-féle egyéb világhirü tápszerekről szóló árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve küldetnek. Ilyenek: a **fáczánok, baromfiak, kacsák, libák, halak, madarak, disznók** stb. részére készült tápszerek.

Állattápszergyár

Fattinger & Co.,

Wien-Wieden.

Több mint 180 első díjjal kitüntetve.

Az utánzatoktól óvakodjunk, mert azok értéktelenek.

Faárverési hirdetmény.

A Vikartócz községi volt urbéres birtokosság **1906. évi április hó 18-án délelőtt 11 órakor** a községi biró házánál tartandó nyilvános irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdő illetőségnek 1906. évi vágásában tövön álló **1078 drb lúczfenyő törzset,** összesen 891·87 tm^3-re becsült műfára alkalmas **fatömeggel,** 43·72 tm^3-re becsült **kéreggel** és 26·11 tm^3-re becsült **tüzifatömeggel.** Becsár 7120 korona. Kiszállítási határidő bezárólag 1907. év március hó 31-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitüzött óra előtt nyujtatnak be; b) ha tiszta kivehető számjegyekkel s egyszersmind betükkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak borítéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy a mint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazzák; g) ha úgy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boríték kivül „Ajánlat a vikartóczi erdőilletőségből eladandó fakészletre" felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a lőcsei m. kir. állami erdőhivatalnál, az annak alárendelt szepes-szombati m. kir. járási erdőgondnokságnál, a volt urbéres bizottság elnökénél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Szepes-Szombaton, 1906. március 21-én.

M. kir. járási erdőgondnokság.

Árverési hirdetmény.

Az erdélyi róm. kath. status tulajdonát képező, Kis-Kükülló megye Alsóbajom község határában fekvő „Fundítura" erdőrészben lábon álló 2722 szál tölgyfából kikerülő és 26913 kor. 80 fillérre becsült

mű- és tüzifa

eladása iránt a nyilvános szóbeli árverés **folyó évi május hó 15-én d. e. 11 órakor** lesz az alsóbajomi urad. intézőség irodájában megtartva.

Árverezők tartoznak az árverés megkezdése előtti 2692 korona bánatpénzt letenni.

Kikiáltási ár a becsár, melyen alól a szóban forgó faanyag el nem adatik.

Irásbeli ajánlatok, melyekhez 2692 korona bánatpénz csatolandó, az árverés megkezdése előtt beadandók.

Az eladási feltételek az urad. intézőségnél valamint az erdélyi rk. status uradalmainak erdőhivatalánál (Kolozsvár, Egyetem-utca 7. sz.) betekinthetők.

Kolozsvár, 1906. évi március hóban.

Nagy László
c. erdőtanácsos, urad. erdőmester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faeladási hirdetmény.

A farkaspataki volt urbéresek Farkaspatak község határában fekvő erdejének „B" üzemosztályában mintegy 52000 ürméter bükkszén fára becsült

fája

nyilt és zárt irásbeli árverés útján el fog adatni.

Az árverés Nagybaár község házánál **1906. évi április hó 12-én délelőtt 9 órakor** veszi kezdetét.

A zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdése előtt az illető árverési elnök kezéhez adandók be.

Kikiáltási ára 20000 korona.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a.

Utolsó vasuti állomás Mező-H.-Livádia kitérő. Az árverési feltételek megtekinthetők a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál, a petrozsényi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a farkaspataki volt urbéresek elnökénél.

Petrozsény, 1906. március hó 11.

Payer Arthur
erdőgondnok.

Pályázat erdőőri állásra.

Árvamegye közig. erdészeti bizottságától f. évi 286. sz. a. nyert felhatalmazás alapján a **Turdossin állomáshelylyel** rendszeresített

járási erdőőri állásra

pályázatot hirdetek.

Az állással 720 K fizetés van összekötve — s arra csak oly egyének pályázhatnak, kik feddhetlen életüek, 24-ik évüket betöltötték, az erdőőri szakvizsgát belföldön jó sikerrel letették, ép testalkatuak s a magyar és tót nyelvet szóban és irásban jól birják.

Sajátkezüleg irott s a fenti kellékeket igazoló okmányokkal, valamint szolgálati bizonyitványnyal felszerelt kérvények az elől említett bizottsághoz cimezve az alulirott hivatalnál legkésőbb **f. évi április hó 10-éig** nyujtandók be.

A kinevezett erdőőr állását legkésőbb f. évi junius hó 1-én köteles elfoglalni.

M. kir. állami erdőhivatal.

Alsókubin, 1906. évi március hó 24-én.

Förster Gyula
m. kir. főerdész.

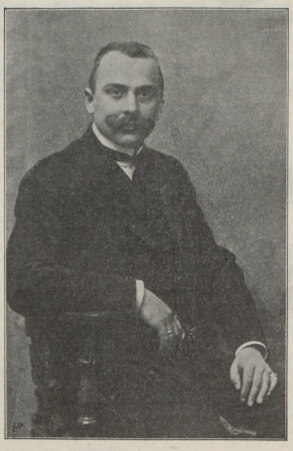

KITTLER GYULA

a Scheiblberger és Kittler fémes olajfesték és „Gyöngy"-fénymáz gyári cég tulajdonosa.

Az 1864-ben Wischin Győző által alapított vállalat 42 éves fennállása alatt a maga szakmájában világhirűvé lett. A cég főképen az általánosan ismert és hírneves **„Fémes olajfestéket", „Gyöngy" fénymázt és „Borostyánkő lakkfestékek"** stb. nevezetű festékek gyártásával foglalkozik. Ezen Törökország, Egyiptom, Franczia-ország, Svájcz és Olaszországba is nagy mennyiségben szállitott elsőrendű festékek gyárása által kiváltképen lehetővé vált, hogy most már bárki — minden szakszerű segitség nélkül — önmaga is képes bármely tárgyat a lehető legtökéletesebben befesteni.

A közkedveltségnek örvendő cég 1901-ben Scheiblberger és Kittler urak személyében uj vezetést nyert, Scheiblberger kilépése után pedig azt a cég jelenlegi tulajdonosa **Kittler Gyula** úr vette át, aki a gyárat tetemesen megnagyobbította. A cég fiatal, igyekvő főnöke csak nem régiben vette át a bécsi piacon már 28 éve fennálló Sasse Ferenc-féle festékgyárat is, miáltal törzsgyára még munkabíróbb lett. Kittler Gyula úr egy tisztviselő fia, kinek arcképét is bemutatjuk. 1874-ben Somorján (Pozsony m.) született s ekkép az első magyar festékgyáros Bécsben. Kittler Gyula úr 17 éves korában kezdette pályáját mint a Wischin V. cég alkalmazottja, ahol is ügyessége, szorgalma, eréllye és Német-, Franczia- és Angolországban tett tanulmányi utjain szerzett rendkivüli szakismeretei következtében csakhamar a cég vezetőjévé küzdötte fel magát; a cég akkori főnökének Wischin urnak az üzlettől való visszalépése után pedig ezen festékgyár tulajdonosává lett.

A **gyár raktárai** Wien, I. Himmelpfortgasse 4. és Maysedergasse 8. alatt vannak.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. április 15. 2. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Pál apostol levele az erdei elnyomottakhoz.

Textus: „— — valamint gond adaték mindétig arra is, hogy nehogy valahogy a fák a VIII-ik osztály magasságáig felnőnének — gyakorta és mindenfelől nyakaltatván.

(Albertus Magiszter „Rendelés"-einek könyve *1879-től mind máig.*)

. . . Lelkiekben is hígnak valljátok erőtöket, és bátor idegen szem előtt tagadnátok is, a mameluk alázatosság zsugor-görcse szükre szabja szavatok önérzetét, — hangotok a koledáló bőjti kuldúsnak befelé morgott zsolozsmája, kivülső fényetek is a falusi csiszliknek hasztalanul erőlködő ünnep-vasárnapi akarhatnámja, a mire a fertályos parasztbiró is rá nevet, rátok olvasván az irással: „csikó kehet, asszonyi áldott állapotot és koldús szegénységet hiában is takargatnál!"

Keresvén pedig az Irásokban és bölcs próféta-eleink szavaiban ama szent hagyományokat, a melyek titeket ez alázatos erkölcsökre hizlalnának, bőven megtalálá azokat látó szemem ama sok „Rendelkezés"-ekben, melyeket a szak — „Megváltó" 1879. év eljövetelének idejétől kezdve mind máig amaz Unitus-országbeli első tanítvány, Albertus magiszter szentenciákba foglalt vala.

Igy: rendelé időnként, hogy az Igaznak útjain mindenben aként szolgálnátok gondolkozás és ellenvetés nélkül, a miként azt más tartománybeli hivek cselekednék — de ám a ti ezbeli buzgalmatokért csak felényi és fertálynyi juss jutna ki mintsem amazoknak. (L. „Rendelések Könyve" 1881. évi 4549.)

. . . Megvilágítá a népek milliói előtt az ő tudásának fénykalkulusaival, hogy a vadonjaiknak *rendezésére* prófétai áldásával és csillagászati mély tudománynyal épen frissen ellátott apostoli tanítványok ez nagy munkájukért napkeltétől nap nyugtáig pengő forintok kettejével avagy legfelebb háromjával megboldogíttatnának, szolgálván ezért nyelvlógató lihegéssel a gebedésig, és hogy eme nagy napszámokban még a fuvarköltségek és egyéb „dologiak" is beolvasztva volnának. (L. Rendelések Könyve 1882., 47,806.) Ugyanazért látván is ebből egyike a munkaadó parasztbiráknak, hogy a kaszás napszám érdemesebb volna az erdőmérnökénél, imigyen doboltatá meg falujában az erdőmérnök elveszett *perspektiv*-áját: „az itt dolgozó erdőmérnök elveszette a *respektus*"-át, a ki megtalálja — tartsa meg magának."

. . . Megteremté egy megfordított isteni lehellettel a paránybol — a *semmit:* a műszaki dijnokot, akinek két mérföldnyi gyalogolás vala mindennapi éhgyomor munkája bevezetésül, — napi *egy* pengő forintok ellenében, adatván neki vigasztalásul azonban aranysujtás, kardbojt, és a vele együtt országutjáró kóbor kutyák kergetésére törökverő görbe panganét, hát ha hogy meglátván magát a vizek tükrében, gyönyörködve gondolná magában: „Já szom král babylonszky". (L. Rendelések Könyve 1889., 68,204.)

De egyben gondoskodék is, hogy káros világi tudás, — rongyos nadrágon túl nem vágyó fényüzés és mások jobblétének vizsgálása nehogy keserűvé tennék neki amaz egy pengőkből teremtett elégedettséget — beszorítá őket vadonjukba, megtilalmazván, hogy élelemért,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ruháért sokadalmakba nyárszakán át egyszer se járhatnának, — hogy bosztrichusok butaságának elégedettségével mondhatnák: „Óh, mily legjobbak a te gyantás faforgácsaid Teremtőm!“ (L. R. K. 1892., 7790.)

Ime jámbor feleim! ilyen és hasonló sok jóindulattal van megtermékenyítve az 1879-ig mostoha anyaföld, a melyből ti keszeg-vékonyan hosszban nőttetek, miként a nádszál, mely a tudás kemény kovasavjaival faformára van vasalva, de a posványkoszttól belében olyan üres, hogy egy ifju barázda-billegető is kedve szerint hajlogatja! Mintha ama gőgös imperátor szava szállott volna hozzátok: „először szegényekké, azután szolgákká teszlek benneteket.“

... Leszoríta titeket az embertársatok szemében való megbecsültetésből, — egyenlőkké kisebbítvén titeket ama Germániából és Szláviából kimenekült, országutakon batyuzó „testvadász“ kerülőkkel, akik a tollas kalap és puska kiegyenlítő jelvényében ama szimpla „erdész“ titulust gyakran megvetéssel válták föl a nekik legkisebb „főerdész“ cimmel, a melyre pedig ti, Pannoniabeli hiveim, nagy tudástok készletével nagy sokszor húsz aratás idejéig vadásztatok — hollottan százszor bővebben megilletne tikteket a tiszteségben meggyarapodott „hites matematikus“-ság tekintélye, ha mikor azzal ma már serfőzők és kékfestők is ékeskednének — és ha mikor az „erdész“-ség nemes céhtáblájának hamis mesterek által való bepocskondiázása felől gondosság nem tevődék! De ám úgy kivánta meg a békességre való törekvés a 17 kacs (§) országbéli hűbérurakkal és püspök-remetékkel, nehogy az ő vadonjaiknak általatok leendő gondozása sok költségbe kerülne, példát kelle adnia magának az ország urnak a ti csekély értéketekről — egyébként sem testeknek sem lelkeknek felette nagyon nem szükségeltetvén a ti országos rendelés szerint való eljöveteletek. Igy táplálja a ti maga-magatok vére az erdőt, esztendőnként beszámolván egykor arról az országnak a maga is aszkéta életü Albertusz Magiszter, mondván: „Forintoknak száz ezréve növeszté meg már is az uj apostolok tudása az ország egy esztendei fainteressét,“ de ám bölcsen elhallgatá, hogy 6—800 családnak csonkára nyomott bére ebben szintén benne volna és így lőn, hogy ez okos gazdálkodás meggyarapítá az ő megbecsültetését az ország szemében! Ám szint' azonképen leszálla a ti emberségtek odáig, a hol a ti tudásotok a parádés kocsiséval együtt méretik: négy akó savanyított káposzta, egy gönci máslás, oldalszalonna, 10 font faggyu, mérő köleskása, 20 font kűsó, 40 p. f. készpénz, és Katalin-vásárkor egy rend zöldhajtókás posztóruha! Ó ti szent „*Bunáán*“-ok, a kik most még a józan tudatlanságukban is elégedetlen erdőkerülők koponyáját valamely „középiskolában“ akarnátok bölcsre tömetni, vaj mit gondoltok, nem érdemelnék e meg viszontag a fönti savanyu káposztás földi javak, hogy azokért valamely *flintadokturátussal* adóznánk?!

... Miként egykor Mózes az ő kóbor, éhes, üldözött népének, úgy megmutatá nektek is az első próféta a hatodik és ötödik fizetési osztály igéretföldjét, melybe negyven napesztendei erdei kóborlástok után talán ti is eljuthatnátok, — de ám megfordítottan cselekvék mint szent életü elődje, aki maga ez országon innen maradt, míg ő magisztersége hamar be méne oda, titeket — *egyre-másra* a kilencedik osztály határmesgyéjéig mindvégig a reménykedés sótalan mamájának keservein táplálttatván. Szóla is ezért nem egyszer a nyomorult vándorok közül nem egyik: „ne panorámát mutass nekünk kegyes Magiszter, a vágyás Hóreb hegyéről, hanem inkább kenyeret adass nekünk ma, hogy e mai pusztaságban bárha lassan is cammoghatnánk!“

... Rendele mellétek satrapákat, hogy dolgaitok és erkölcseitek számadás nélkül ne maradnának, nevezvén őket ügyelőknek és főhivatalosoknak, kiknek legfelsőbb sugallatok és megnyilatkozások szerint nem volna egyéb gondjuk, mintsem a görbe növésü fáknak egyenesre tétele, hegyek, folyók és gerincek igazi vonalirányának el nem sinkófálása fölött való nagyéber örködés, valamint makkoknak szaporább csiráztatásra való muszájítása a tekintély melegével. Mind e sok rendelésük mellett a timagatoknak megmérettetése is cselekvésük közé utasíttatott, esztendőnként számot kelvén arról adniok, hogy értelemben, cselekvésben, Nagyok félelmében, — szolgai alázatosságban és Ósatrapaságaik körül való

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hoppmesteri ügyeskedésben, minők lennének útjaitok.

De mert hegyek, folyók, gerincek az idők végtelenjéig maguk sem mozdulnak helyeikről, görbe fát, léha makkot pedig nem térít ki természetéből se tudás, se tekintély: bölcsen jobbnak látnák eme helytartók, ha inkábbad szünetlenül csak a ti magatok mérőserpenyőre való tevésével foglalatoskodnának. Lőn is ez okon, hogy ez házában minden végeken patáliák támadnának, kiki sulyosabbnak tudván magát, semmint a mennyinek az igen sokszor a maga kancsiságát nem ismerő satrapai szem őket taksálná. Kérdezé is tehát egyike ama letaksált sokak közül: „világosítsd meg elmémet te bölcs ítéletű, kuria hatalmu, földi ítélőmester, miért volna az, hogy közülünk ámbár csak háromar-négyen lennénk egy sokadalomban, mégis oly békétlenségek volnának, — szint' azonképen a mérleg a ti kezetekben a mi léha könnyűségünket, sőt csalafinta *„megbizhatatlan"*-ságunkat oly felette igen gyakran mutatná az ő *nyelvével*, holottan szerte tekintvén mások felé, látjuk, hogy itt törvényt-ülő legbölcsebb haruspex-jeink, ott az égi tudás mécsesével az abrakadári titkaiba világító iskola magisterjeink, — amott az ország népeinek mindennapi nagy gazdagságain vigyázó ló-táltosaink és mind más egyebek békén élnek egymás mellett, habár tizhuszad magukkal lennének is egy portán, és habár — ők is csak emberek lévén — nem ritkán akadnának közöttük *„szent"*-ek is, kiknek maguk felé hajlanak kezeik"!?

Nem szóla e szókra a rettegett felelőtlen kérdezett, hanem kézen fogván a kérdezőt, baromfiudvarába vezeté őt, hol is *illendő* bőséggel szórná a tápláló magot a nagy sokaságban együtt élő apró-marháknak, melyet azok az önérzetes dali kakas éber ügyelete mellett együtt békésen, harmonikus társaságos pipegetés közben vigan elfogyasztának, tudván hogy egyiknek-egyiknek a dukáncia megadatott. Már meg innen legott átvezeté őt egy szükebb udvarra, a hol nagy gurnyasztva lesék a mindennapi csekély ocsumagot a nem *fajbéli*-ek közül hárman-négyen, mely illetmény kis összemarokkal szétszóratván, — víg pipegető együttlakozás helyett ezek minden szemen külön-külön egymással össze búbolának, tollaikat, véreiket eresztvén. „Értelek, óh, bölcs satrapa — mondá a kérdező, — a *második* udvarban *mi* lakunk, m. kir. erdészek, a kik közt a helytartó parádés kakasnak is gyakran a kilencedik fizetési osztály ocsumagján kell köztekintélyt tartani"!!

...Intelek titeket további türelmességre Atyámfiai! Bőjt is van különben, a lóhús is pecsenyejogot kapott — és meg a türelmesség a legbölcsebb türőnek is mindig meghozza a — bogáncskórót. Mindenek fölött pedig — ha hopp kénytelen, kelletlen is — tiszteljétek a ti minden rendű elöljáróitokat, hogy hosszú életűek lehessetek, hogy még így a földön eljuthassatok a kilencedik osztály tisztességébe.

Báró Feilitzschban is nyomortársatok

Pál apostol.

A horvátországi szelídgesztenyésekről.

Irta: *Majerszky István.*

A magyar szakirodalomban általában kevés szó esik a szelídgesztenyéről mint oly fanemről, mely magában összefüggő erdőt alkot, — de talán a legkevesebb a horvátországi szelídgesztenyésekről, noha azok úgy a kincstári, mint egyéb erdőkben meglehetős tért foglalnak el. Maguk a horvát erdészek is — úgy látszik — keveset gondolnak velük, mert habár átkutattam a horvát szaklap összes évfolyamait, hogy véleményüket gesztenyeerdeikről megtudjam: egyetlen erre vonatkozó cikket sem találtam.

Az alábbiak megírásánál tehát csaknem kizárólag a kincstári erdőkben tett saját tapasztalataimra szorítkozom, kivéve természetesen azon részeket, melyek a gesztenye fájának és gyümölcsének általános, fizikai, vegytani és egyéb tulajdonságaira vonatkoznak.

Állítólag Kis-Ázsiából származik és a régiek hazájáról sardesi diónak hívták. Latin nevét — Castanea — egy pontusi helységtől kapta volna. Teofrates szerint az Olympus gesztenye erdőkkel volt benőve. Már az ókorban többfajta szelídgesztenyét ismertek. Plinius 8-at említ, de Cato (300 K. e.) még nem említi. Európában a rómaiak terjesztették el és Dél-Európában mindenütt található.

Valószínű, hogy a horvátországi gesztenyéseket is a rómaiak telepítették. Most már 2000 év multán bajos ráismerni a telepítésre, annyi azonban bizonyos, hogy azon helyeket, hol most a gesztenyések nagyobb területeket foglalnak el, a rómaiak ismerték és a környéken telepeik voltak. Ilyen helyek Sziszek, Kostajnica, Topusko.

Topusko mellett — a vranovinai lignit közt — találtam egy a gesztenyéhez teljesen hasonló magot. Kár, hogy túlbuzgóságomban szétmetéltem a nélkül, hogy meg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mondani tudtam volna: csakugyan gesztenye-e? Különben az egész lignit oly állapotban van, hogy jóformán csak korhadt fadarabokból áll, annyira, hogy megfelelő eszközökkel abból is meglehetne határozni, nem volt-e a gesztenyefa Horvátországban őshonos.

Magyarországon csak Dunántúl, Nagybánya környékén és Nagy-Maros mellett fordul elő nagyobb mennyiségben, ezért aztán közgazdasági jelentősége is csekély. Másképen van azonban Dél-Európában. Spanyolország, Olaszország és a déli Balkán szegény népségének lényeges háztartási cikke a szelídgesztenye. Ha nincs gesztenye-termés, éhinség van.

Számos fajta ételt lehet belőle készíteni. Megszárítva és megőrölve tápláló lisztet ad, melyből a kenyértől a tortáig mindennemű tésztaféle készíthető. Ha a gesztenyehéjakat kifőzik, annak a levét a mellbetegek számára orvosságul használják. A baromfi részére kitűnő tápszer. Erjesztve belőle alkoholt lehet készíteni, melyet az olaszok Tanadinnak hívnak. A franciák truffe du petit rentierje nem egyéb, mint főtt s aztán zsíron megpirított szelídgesztenye, melyet vadpecsenyéhez szolgálnak fel. Megőrölve a marha is szívesen eszi.

Ha a gyümölcs analysisét nézzük, valóban kitűnő tápszernek mondható. Hirsch vegyelemzése szerint cukortartalma 17·5%. A liszt vegyelemzése: 14% víz, 2% zsiradék, 8·5% protein, 29·2% keményítő, 22·9% dextrin, 3·3% cellulose, 2·6% hamu.

Európán kívül is előfordul a szelídgesztenye. Így Amerikában meg keleti és nyugati Ázsiában, csakhogy minden földrészen más és más fajokban.

Mint a tavaszt a fecskék, úgy hirdetik a tél érkezését a nagyobb városokban a megjelenő gesztenyesütők. Az így világpiacra kerülő gesztenye maróni néven jön forgalomba, azonban korántsem mind maróni. Ez utóbbi ugyanis a közönséges gesztenyeféknak ojtás által való nemesítése útján jön létre. Magról a maránit szaporítani nem lehet. Minden vidék marónija más és más és az ojtatlan gesztenyétől nagyobb méretei, finomabb, könnyen váló héja és lisztessége által különbözik leginkább, de kevésbbé édes, mint amaz. A maróni romlandóbb, mint az ojtatlan szelídgesztenye, mely utóbbi helyes kezeléssel száraz homok közt tovább eltartható.

A fogyasztott szelídgesztenye mennyiségéről fogalmat nyújt az, hogy magának Franciaországnak évi szükséglete több, mint 10 millio métermázsa. Törökországnak ennél is több kell.

Horvátországban is a nagyobb terjedelmű gesztenye-erdőket környező lakosságra lényeges dolog: van-e gesztenyetermés, vagy sem? Szerencse, hogy a gesztenye gyakran és bőven terem. Ez a népség ugyanis nagyon lusta és elmaradott; a helyett, hogy földjét mivelné, a könnyebb állattenyésztést folytatja és sok rossz satnya marhát és disznót nevel. A disznót aztán gesztenyén „makkoltatja." Azonkívül is iparkodnak minél többet összeszedni, a mit odahaza a család fogyaszt; de jut belőle a marhának is, meg kereskednek is vele.

A jó gesztenyetermés valóságos veszedelem az erdőt őrző személyzetre. Nincs az a hatalom, mely a különben is rossz lelkületű népet visszatartaná, hogy disznait be ne hajtsa az erdőbe, vagy maga ne menjen gesztenyét szedni. Megesik, hogy valóságos csatákat kell ilyenkor az erdőőröknek vívniok.

A horvátországi népség csak egyszerűen főzve vagy sütve eszi a gesztenyét, másféle elkészítéshez nem ért.

A mi gesztenye Horvátországból kivitelre kerül, az csaknem kizárólag Magyarországba megy. Szabadkán szoktak tudomásom szerint nagy gesztenyevásárok lenni.

A szelídgesztenye az elő- és a középhegység alacsonyabb részeinek fája. A lapályos helyeket kerüli. A talajban nem válogat, de legjobban szereti a homokos porhanyó anyagot; nedves talajon nem található. A déli és nyugati oldalakról rendesen kiszorítja a kocsántalan tölgy, az északi oldalak pedig már hidegek neki. Így megmaradnak számára a keleti és északkeleti lejtők.

Szereti a nyílt, levegő- és napfényjárta helyeket, gerincek tetejét; a mély, szűk völgyekben nem tenyészik, akárcsak a kocsántalan tölgy.

Varasd, Belovár, Verőce, de leginkább Zágrábmegyében fordul elő. Az általa elfoglalt területet pontosan megmondani nem lehet, mert a községek és magánosok tulajdonában levő gesztenyések számbavéve nincsenek. Legtömegesebben Zágrábmegye déli részén, az úgynevezett báni kerületben található. Az alábbi táblázat mutatja a kincstári hat gondnokság és a glinai meg petrinjai vagyonközség gesztenyéseit fatömeg és terület szerint.

Kincstári gondnokság illetve vagyonközség	Elegyetlen állab		0·6—0·9 elegy-arány		0·1—0·5 elegy-arány	
	terület hol-dakban	fatömeg m^3	terület hold	fatömeg m^3	terület hold	fatömeg m^3
Rujevac	1027·90	99870	967·95	67543	3472·82	99205
Vranovina	58·44	1533	507·59	31000	1341·28	32574
Umetics	120·16	1650	283·33	17140	1418·89	36475
Glina	36·36	808	383·98	5595	2170·66	14534
Vojnics	132·33	3151	179·27	2420	1520·63	15479
Kalje	139·44	21601	—	—	—	—
Glinai vagyonk. ...	1580·61	—	467·40	—	806·38	—
Petrinjai vagyonk. ...	340·65	29414	5389·20	256938	2952·34	106456
Összesen ...	3434·89	172427	8172·72	380636	13683·00	304723

Jegyzet. A glinai vagyonközség gesztenyefatömegét a hiányos adatok miatt nem lehetett kimutatni.

A fentieken kívül még egyes községek és magánbirtokosok tulajdonában vannak kisebb-nagyobb gesztenyések; minthogy azonban, kivált a községek tulajdonában levők, inkább csak bokros legelők, de meg azért is, mert általában számbavéve nincsenek, — azokat kimutatni nem tudom. Azt hiszem, nem sokat tévedek, ha az összes, a fentieken kívül Horvátországban még előforduló gesztenyések területét ugyanakkorának veszem, vagyis a horvátországi gesztenyések területe 1·0 elegyarányra kiszámítva, kitenne körülbelül 27340·00 kat. holdat. Mivel pedig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Horvátország összes erdőterülete 2,724.187 hold, a szelidgesztenye az egészből valamivel többet, mint 1%-ot foglal el.

Az öreg gesztenye-erdők nem mutatnak valami szép képet; a fák csak másodrendűek, a törzs hirtelen vékonyodó vagy csekély magasságban több erős ágra oszlik. A korona a nagy levelek dacára is inkább ritka és világos. Még a magánosan álló gesztenyetörzs is messze kitünik világos, gömbalakú koronájával az őt környező bükk vagy tölgy közül; a gesztenyés területet pedig több km. távolságból meg lehet különböztetni. Különösen virágzáskor és azután a termés fejlődése folyamán üt el nagyon más fanemektől, mert a sárgás-fehér himvirágfüzérek mind az ág végén foglalnak helyet s elvirágzás után is sokáig fennmaradnak, azután pedig a fejlődő termés is világos zöld színű. A virágzó gesztenyés messziről kellemes látványt nyújt, de benne járni ugyancsak nem kellemes a virág sajátságos nehéz szaga miatt.

Még a gesztenyések talaja is alkalmazkodik a földjét boruló lombsátor színéhez; a rajta növő mohok és zuzmók szintén olyan világoszöld színűek. Forró nyári napokon a gesztenyések életét élénkíti a fákon tanyázó rettenetes sok kabóca, melyek fülsüketítő lármát csapnak. Más fanemre kevésbbé száll ezen rovar.

A sampion gomba állítólag kitünően tenyészik a gesztenyésekben, én ugyan sohasem láttam.

A záródásban nőtt gesztenyefák különös, a Wellingtonea gigánteához hasonló törzset fejlesztenek. Ezen gesztenyefák valószínűleg magról keltek, mert semmisem bizonyít a mellett, hogy sarjak volnának. Törzsük alján a terpesz nem homorú, hanem domború, majd csekély magasságban átmegy hirtelen vékonyodó egyenes kúpba, mely a tetőig követhető. Az ily törzsön az ágak vékonyak és vízszintesek. Ha megfigyelésem igaz, úgy ez volna a gesztenye törzsének valódi alakja.

A szelidgesztenye későn, junius végén, julius elején virágzik, miért is a késői fagyok a virágnak nem ártanak. Mint sok más fanemnél, nála is előfordul a másodszori virágzás, még pedig néha jó későn, szeptemberben.

A gesztenyefa általában úgy ismeretes, mint leggyorsabban növő fanem, azonban szó sem lehet az olyan növekedésről, melyet néhol emlegetnek, vagy az legalább is a legritkább esetek közé tartozik. A sarjak általában itt is gyorsan nőnek az első időben, de a növekvés hamar alábbhagy; a két éves sarj ugyan 4%-vastag is lehet, de 4—5 év alatt a rendes növekvés leszáll a 3—5 mm. széles gyürükre. Az órási növekvés híre talán onnan terjedhetett el, hogy sokszor már a 2 éves sarj is virágzik és terem, és a hír terjesztője a korai virágzás mellé megfelelő nagy fát is képzelt.

A gesztenyének határozottan nagy sarjadzó képessége mellett mégis gyakran gondolkodóba ejtett az a körülmény, hogy sok, teljesen ép, egészséges tuskó egyáltalában nem akar kisarjadzani, míg más korhadt, jóformán teljesen kéregtelen tuskóból 8—10 sarj is fakad.

Kisérlet történt a sarjadzás emelésére ferde, észak felé hajló fürészelt vágáslappal is, de az sem adott jobb eredményt.

A gesztenye növekvésére nézve legbiztosabb adatokat szolgáltatnának a felvett próba terek; ezek eredményeinél azonban akkora a szabálytalanság, hogy azokból következtetést vonni alig lehet. Ennek oka főként abban keresendő, hogy a tiszta gesztenyések mindenütt a falvakra közelebb fekvő helyeken terülnek el s így az amúgy is rosszlelkű nép a legtöbbet károsítja és legkevésbbé tűri.

A holdankénti törzsszám általában nem nagy s az öreg és középkorú 40—80 év közti gesztenyésekben rendesen a 200 alatt marad. A magassági már előbb megjegyeztem, hogy közönségesen csak II. rendű fává nő és magassági növekvését már 40 év körül befejezi. A vastagság dolgában is — a rendelkezésemre álló próbatér adatai szerint — a 40 %-mondható az átlag elért vastagságnak, még pedig már az 50 éves kortól kezdve. Óriási vastagsági növekvésről tehát egyáltalában nem lehet szó. A legvastagabb törzs, melyet eddig láttam, 245 %-átmérőjű, de az ilyen rendkivüliségek más fanemnél is előfordulnak.

A mint feljebb kimutattam, a holdankénti fatömeg sem nagy és 100 évnél idősebb gesztenyésekben a termőhely szerint 100—200 m³ közt változik; középkoruakban pedig 150 m³ körül mozog. A legszebb gesztenyésben, melyet eddig Horvátországban láttam, a próbatér eredménye a következő átlagadatokat szolgáltatta: Törzsszám holdanként 66 drb., átlagos vastagság 75 %, magasság 30 m., fatömeg 382 m³, kor 120 év. Ez azonban csak egy, körülbelül 3 holdas részlet volt.

Valószínű, hogy ha a gesztenyéseket nem károsítanák annyira, minden tekintetben jobb eredményt szolgáltatnának, de az is bizonyos, hogy a míg sarjról újítják fel azokat — mint az jelenleg általánosan történik — és míg a most általánosan dívó 120 éves vágásfordulóban kezelik, mennyiségileg és minőségileg jobb eredményt alig várhatunk, még ha a károsítás megszünnek is.

Hogy mit tartok a sarjról való felújításról, azt alább még lesz alkalmam kifejteni. A magas vágásfordulóról is csak annyit említek már itt, hogy egy tekintet a felvett próbaterek eredményére, már meggyőzhet annak helytelenségéről, hiszen a 40—60 éves állabokban felvett próbaterek eredményei a vén állabokban felvettekkel csaknem egyeznek, a fa minősége pedig határozottan jobb a középkorú állabokban.

Elegyes fanemü állabokban a gesztenyefák szebbek, hosszabb törzsüek és egészségesebbek. Erre is még visszatérek.

(Folytatása következik.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Gyarapítsuk a Wagner Károly alapítványt.

A társadalom minden osztályánál megtaláljuk a törekvést, hogy az egyén a saját és hozzátartozói aggkorát a nélkülözésektől megóvja.

Ezen célból alakulnak világszerte különféle nevü egyesületek, melyek célja: tagjaiknak segélyt, rokkantsági és nyugdíjat, az özvegyeknek és árváknak ellátást biztosítani.

Ezen cél lebegett kormányunk előtt is akkor, midőn a „mezőgazdasági munkás segélypénztárt" állami kezelés és magas állami hozzájárulással megalkotta. Ez a törekvés vezette az „Orsz. Magy. Gazdasági Egyesületet" is, a mikor „a mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók" nyugdíjintézetét létesítette.

Azok a nemesen gondolkozó lelkes férfiak, a kik az eszmét megpendítették, azt felkarolták és lelkük minden erejével megvalósítani törekedtek, nem számítottak azon körülményre, melylyel az, sajnos, találkozott azok részéről, akik azt úgy társadalmi, mint anyagi helyzetünkről fogva támogatni hivatva lennének.

Az állam csak hozzájárul néhány ezer korona évi segélylyel; — Darányi miniszterége idején úgy volt — azonban elenyésző csekély volt az adakozók száma a nagybirtokosok és az egyházi birtokok haszonélvezői részéről s még csekélyebbek az összegek, melylyel az alapot gyarapították. Ezen feltételezett, de be nem következett támogatásra vezethető vissza egyedül, hogy az intézmény magasabb igénybe vétele be nem következett; a biztosítás drága volta és érdekeltek amúgy is szerény anyagi helyzete mellett az széles körben gyökeret nem verhetett. Beteljesedett itt is a közmondás: „Segíts magadon és az Isten is megsegít." Ezen igazság beismerése vezethette az „Orsz. Erd. Egyesületet" is, amikor az egyesület kebelében, csupán tagjaira támaszkodva, különféle jótékonycélu alapítványokat teremtett. Ezen körülmény, s az ezen igazságból levont tanulság, buzdított jelen soraim megírására és késztet arra, hogy felhivjam igen tisztelt szaktársaim figyelmét özvegyeink és árváink sokszor elhagyatott, sanyaru, nyomor és szenvedésteli sorsára. *Ők, a tisztviselők özvegyei és árvái az igazi szegények!*

Nevelésük, társadalmi helyzetük, kötelezi őket bizonyos külszin megőrzésére. Ha munkaképesek is, nem találnak képességüknek megfelelő foglalkozást; cselédsorba nem állhatnak; alamizsnáért házalni nem mehetnek. Igy azután igen gyakran maguk és gyermekeik nélkülözni kénytelenek, vagy a mi ennél is rosszabb és szégyenletesebb, testileg, lelkileg elzülve, a társadalom posványába sülyedve, elhagyatva, fejezik be tengetett életüket.

Hány esetben esik a családfő hivatásának áldozatul s dől ki a küzdők sorából, élete s reményei küszöbén s olyan korban, a mikor az özvegy ellátásra még igényt nem tarthat. Vagy ha igen, az oly csekély, hogy a legnélkülözhetlenebb életszükségletek kielégítésére is elégtelen. De hány esetben marad a magánbirtokon szolgáló férj özvegye minden segélyre vagy özvegyi ellátásra való kilátás nélkül! Egyszerüen odavetve az élet hullámzó tengerének örvényébe.

Ez így nem maradhat! Ez az állapot a huszadik század szégyenére, fenn nem állhat! Ezen segíteni kell.

Ezt érzem én, s át kell hogy érezzük valamennyien, anélkül, hogy ez eddig szóvá tétetett volna.

Erőnk, módunk kevés arra, hogy az összes erdőtisztek és altiszték özvegyeinek segélyére lehessünk; s azért legyünk rajta, hogy legalább az Orsz. Erd. Egyesület tagjainak rászorult özvegyeit részesíthessük *segélyben és nem alamizsnában.*

Az egyesület által kezelt *„Wagner Károly"* alapitványból eddig megszavazott összegek pedig másnak, mint alamizsnának nem nevezhetők. De mikor erre rámutatok s a gyermeket nevén szólitom, nem szemrehányásként teszem azt. Tudom, hogy a folyamodók száma sokkal gyorsabban emelkedik, mint az alapítványi tőke. Igy a megszavazott összegek is csak szűk határok között mozoghatnak.

Ismerjük tehát az okot, mely előtt az O. E. E.-nek igen tisztelt választmánya meghajolni, a melynek legjobb, legnemesebb szándékát alárendelni kénytelen. Ezen segíteni rajtunk áll.

Inditsunk tehát széleskörü mozgalmat; gyüjtsünk minél gyorsabban olyan összeget, melylyel a *„Wagner Károly" alapítványt kiegészítve, képesítjük arra, hogy kamataiból valóban segélyt nyujthassunk.* Az egyesületnek minden erdész tagja segődjék a nemes ügy szolgálatába, legyen az állami vagy magántisztviselő; legyen saját és hozzátartozói aggkora biztositva vagy nem. A nemes cél megérdemli, hogy érette lelkesüljünk, és egy kis áldozatra is készek legyünk! Hiszen a hozzánk legközelebb állók sorsa javításáról, a szenvedők nyomora és a könynyezők fájdalmának csillapításáról van szó. Hivjuk fel a fenkölt gondolkozásukról közismert szolgálatadóink figyelmét is a nemes ügyre s ha az „Orsz. Erd. Egyesület"-nek minden erdész tagja az ügy szolgálatába segődik, a fáradozást siker is fogja jutalmazni. De felbuzdulásunk ne legyen szalmatüz, hanem örökkön tartó láng, mely folyton lobogva, lelkeinket a kitartásra hevitse és buzditsa. Ez az alapítvány igen tisztelt szaktársak buzgalmunk és áldozatkészségünk folytán gyarapodhatik csak. Lehet nagy s nagyobb, de elég nagy soha sem lehei! Az egyesület tagjainak számában erősödik, s így több és több módja is lesz az alapítvány gyarapítására és ezzel a segélyre igényt támasztók száma is lassan, de folytonosan emelkedhetik.

Tehát fel a munkára! Sokszor áldoztunk már különféle közhasznu, kulturális, hazafias és jótékony célokra, áldozzunk ezentúl elsősorban a hozzánk tartozók javára!

Fogassy Gyula.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A stílus magyarsága.*

Irta: *Ef.*

A „Magyar Erdész" számait olvasgatva, nem egyszer megakadt a szemem egy-egy magyartalan kifejezésen, vagy rosz magyar szón. Azon érdeklődést, melylyel a magyar erdészek ezen egyetlen független álló organumának minden cikkét olvastam, — zavarta sokszor a stílus magyartalansága és nem egyszer boszankodtam a fölött, hogy annyi jó és közhasznú mondanivalót nem édes anyanyelvünknek zamatjával táláltunk föl. Pedig nem csak azt kell szemünk előtt tartanunk, hogy mit akarunk mondani, hanem azt is, hogy világosan, magyarosan is fejezzük azt ki. Ez illik első sorban hozzánk magyar tiszteselőkhöz, azután pedig a *„Magyar Erdész"*-hez is, mely címében foglalja a magyar jelzőt, mint a magyarság jelszavát.

Jól tudom azt, hogy e lap érdemes szerkesztője sokat fáradozik a magyartalan kifejezések és szavak kijavításán, látogatásaim alkalmával személyesen meggyőződtem róla, de tudom másrészről azt is, hogy nagyon nehéz munkát végez ugyanakkor, a mennyiben, ha a stílus föltétlen magyarosságát tekintené, sok cikket ki kellene vetköztetni eredeti köntösében, vagy egészen át kellene írnia, a miért nem egy tehetséges és közbecsült munkatársunk megneheztelne.

Ne vegye azért senki zokon, ha e helyen a stílus magyarságáról egyet-mást elmondok. A szerkesztőnek különben is elég dolgot adnak a kiadói és szerkesztői teendők, kívánatos tehát, hogy lehetőleg kész dolgokat juttassunk kezeihez. Tiszták a jó ügy érdekében teszem tehát ezt és segítségére akarok sietni a szerkesztőnek, azon hitben, hogy ezután talán könnyebb dolga lesz a magyartalan szavak és kifejezések javítgatásával; érdemes munkatársaink pedig a sok hasznos és élvezetes dolgot igazi magyar köntösben fogják előtárni.

Ne higyjék azt munkatársaim, hogy én, ki közöttük a legkisebbek közé tartozom, birájuk akarok lenni. Nem használok én professzori hangot, hanem egyszerű könynyedséggel közvetlen kollegiális hangon szólok hozzájuk.

* * *

A minap itt ülök a dolgozóban és sillabizálom a *Revue des eaux etforêt* lapot, mikor benyit a paló Péter.

— Kérem alássan, ne tessen megboszankodni — je sais francais.

— Mi?

— Je sais francais.

— Hát mit csináltak?

— Hát nem tetszik érteni? Je sa-is fran-ca-is.

Értem, értem. Hát mit csinált ez a két menykő tót megint?

Mivelhogy Jisa és Franca két derék bányász, a ki facér napokon gombát, madarat, tojást és szamócát szedeget az erdőn.

— Nem ezekről beszélek én kérem alássan, hanem, hogy im kiakarok menni Amerikába, hát most megtanultam egy kicsit franciául, abból a könyvből, amit a hombárban egy kicsit megrágtak a patkányok.

— No vigyen el az ördög minél előbb. Nem úgy mondják azt, hogy: *je sais francais*, hanem úgy, hogy: *zsö szé franszé.*

— De a könyvbe nem úgy van ám!

Először is előveszem a Magyar Tudós — bocsánat: Tudományos Akadémiának az 1901-edik évben kiadott „A Magyar Helyesírás Szabályai"-t.

Ennek a füzetnek a hatodik paragrafusa ezt mondja: „. . . . a valóságos idegen szók közül csak azokat (írjuk magyarosan), melyek nem latin írásu nyelvekből vannak véve" Vagyis: a latin írásu idegen nyelvek szavait (bizonyosan nemcsak a névszókat) azon idegenszerűen kell kiírni.

Én is úgy tettem. Idegenszerűen franciásan — írtam le Péter francia beszédét és ennek az akadémiás helyesírásomnak az lett a következése, hogy nem értettetek meg.

Veszitek-e észre?

Mindnyájan megütköztetek: micsoda zagyvákat mondgálok oda Péternek, holott föltettétek rólam, hogy biztosan értem azt a három tagból álló egyszerű francia mondatot. Nem hiszitek olvasás közben, hogy nem értem Pétert, mert nem hallják a beszédét, az alkalmazott írásmód pedig nem fejezi ki az ő beszédének hangzását.

Ép így sokszor látunk a szövegben valamely teljesen új idegen szót anélkül, hogy tudnánk valamit az eredetéről. Ha valamennyi emberi nyelven is tudunk: mégsem tudjuk ez írott szót biztosan és jól kiejteni, amíg élő ajakról avagy fonográfból nem halljuk azt.

Micsoda írásmód tehát az olyan, amely a leírt szónak kifejezésére meg nem tanít! Minthogy földi életünkben az írás csak helyettesítője az élőszónak, azért helyes csak az az írás lehet, amely a súlyt ennek az élőszónak kétségtelenül tökéletes kifejezésére, hangoztatására, nem pedig a betűknek az ezerféle nyelvjárás törvényei szerint való sorakoztatására fekteti.

Irásunk kétségtelenül csak akkor lesz jó, ha magyarul írván, minden emberi és állati hangot magyarosan írunk le és magyarosan olvasunk el. Ha német az érintkezésünk nyelve, akkor minden szót németesen kell írnunk és olvasnunk. És angolosan, franciául, az olasz, perzsa, arab és japán nyelv szabályai szerint írjunk és olvassunk mindannyiszor minden hangot, valahányszor ezt vagy amazt a nyelvet választottuk írásbeli érintkezésünk nyelvéül.

* Szivesen adunk helyet e cikknek, melyhez az őszinte ügyszeretet adta a tollat. Azt pedig szabad reménylenem, hogy a barátitól és szaktárstól jövő figyelmeztetést jó néven veszik tisztelt munkatársaim, mint igaz barátaim és kedves kollégáim. Nekem sok időt kimélnének meg a gondosan átnézett és magyaros stílusu kész dolgozatokkal; azonkivül meggyőződésem, hogy ez alapja lenne a mi irodalmunk, sajtónk felvirágzásának. *Szerkesztő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Igy nem lesz félreértés, nem fogják *goljásnak* mondani a *gulyás*-unkat, *zsoké*-nak *Jókai*-t, sem mi nem fogjuk *Dumas*-nak mondani *Dümá*-t, sem *Potemkin*-nek *Patyomkin*-t. Sőt *Vámbéri*-nek urnak is ki fogjuk tudni mondani a nevét minden utánjárás nélkül.

Sokkal egyszerűbb és könnyebb ez a szabály annál, amit tudományos akadémiánk két oldalon, két paragrafusba foglalt húsz pontban zúdít a nyakunkba minden megokolás nélkül. Azaz mégis — egy helyütt okát is adja. A régi görög szavakat azért kell latinosan írnunk, mert dédapáink is így írták. Mintha ma is faekével kellene karmolásznunk a szántóföldeket, mert Ábel atyánkfia is így tett.

Igaz, hogy valamely idegen hangot egy másik idegen nyelv írásjegyeivel nem mindig lehet tökéletesen lejegyezni, azonban ez sokkal kisebb hiba, mintha képtelenek vagyunk előszóval reprodukálni a leirottakat.

Egyébként itt az ideje már annak is, hogy minden nyelv — írásjegyeinek szaporitására gondoljon.

A mai nemzetközi érintkezés olyan hangok használatára kényszerít mindenkit, aminőkre otthonéltében sohasem szorult rá senki. Nem szükséges-e, hogy valamint új és újabb szavakat képzünk : épúgy új és újabb szóhangjainkat kifejezésére is megfelelő jegyeket teremtsünk. Ha az idegen hangot valamely egyetlen idegen betű képviseli : vegyük át. Ha nincs ilyen, akkor csinál¦unk ilyet. Pl. az *echo*, *chronosz* szavakat ne *ekhó-*, *ekó-*, *eho* nak, *kronosz-*, *khronosz-*, *hronosz*-nak, hanem *exo*-nak, *cho*-nak, *xronosz*-nak vagy *hronosz*-nak írjuk. A magánhangzók árnyalatait meg az ékezetnek a mainál változóbb alkalmazásával fejezzük ki.

Ezen bevezetés után a következő kérdéseket bátorkodom a M. E. közleményeinek szülleihez intézni :

1) Miért írjátok *segregáció*-nak a *szegregáció*-t. Miért *kulminatio*-nak a *kulmináció*-t. Miért írjátok *oázis*, *básirozva*, *caszino*, *nüans*, *dehonesztáló*, *aktió*, *isolált*, *geniális*, *reservált*, *double*, *sodabikarbona*, *observálható*, *solidabb*, *revolúció*, *visaversa*", *visió* — egy egy szót kétféle sót háromféle nyelv irásmódja szerint.

2) Miért írtok : *Slavonia*-t, *Sahara*-t, *Stüssi*-t, *regie*-t, *Habsburg*-ot, *Neuhöfer*-t, *minister*-t, *magnesit*-et, *productum*-ot, *hausse*-t, *baisse*-t, *Succi*-t ugyanakkor, amikor *Svájc*-ot, *Stájer*-t, *Krisztus*-t, *Göte*-t, *miniszter*-t, *égisz*-t, *predesztinált*-ot, *muzedlist*-t, *kolletív*-et *ambició*-t írtok.

3) Ha nem követtek el hibát azok, akik a megmagyarositott : *Krisztus*, *Herkules*, *Homér*, *Rajna*, *Konstantinápoly*, *Varsó* névszókat alkották : miért követ el hibát az, a ki *Fidiász*-t, *Mihelandselo*-t, *Sekszpir*-t, *Bolonya*-t irván, e szavak népszerűsítésére törekszik ?

4) Nem jut-e eszetekbe a katekizmusból tanult hét főbűn, nevezetesen ezek egyike : a kevélység, amikor *Árpád*-ot, *Erdély*-t, *Drává*-t, *Mátrá*-t, *Tiszaffy*-t irtok a *farkas*, *avar*, *pocsolya*, *bérc*, *féreg* névszókkal szemben ? Nagy kezdőbetűvel azt, kicsivel ezt. — Sőt még a magas rangú urakra vonatkozó : *Te*, *Ö*-t is miért muszáj tömjénszagunak írni ?

Azért kell-e mindezeket úgy írnunk, mert így tanultuk, vagy azért-e, mert a *Magyar Tudományos Akadémia* rendeli, avagy azért-e, mert a józan ész parancsolja azt úgy ?

Egyebet is kérdezek, de nem a bevezetésből folyólag, hanem a magyarosság szempontjából.

Ugyanis : Miért írtok *esetleg*-et a *talán*, *modern*-et a *mai*, *jelenleg*-et a *most* helyett, *jelenlegi*-t a *mostani* helyett, *ez idő szerint*-et *most*, *mostanában*, *mostanság* helyett. *Kell*, *hogy valami így legyen*-t a *valaminek így kell lenni* helyett ? *Fordaszak*-ot a *fordulószak* helyett ? Miért *eszközlitek az előfizetést*, az *alátelepitést*, a *tyukokkal való költést*, mikor magyarán : *előfizetsz*, *alátelepitesz*, a *tyukokkal költetsz*. Lehet-e a tűzifát *be*termelni, hogy a *M. E.*-ben *ki*termeled a fát. Hát a talajt lehet-e *ki*erdősíteni is, hogy a szokott jó *be*erdősítés helyett most már *fe*erdősítést mondtok ? A ti tűzifa *ki*termelétek ma, az összmonarchia fényakorában *hátránynyal bír* az alátelepítésre, holott a régi magyar világban a *tűzifatermelés* legfeljebb *hátrányos* vagy *káros* lehetett volna.

Aztán mondjátok csak : sokkal szebb kifejezések-e ezek : a csecsebecsék *lesznek elhelyezve*, a dámvad szénával *lesz tartva*, . . . *lesz gondozva*, . . . *concentrálva*, mint : a csecsebecséket *elhelyezik*, a dámvadat szénán *tartják*, . . . *gondozzák*, . . . *koncentrálják*, ha már éppenséggel nem jut eszünkbe az *összehajtják* igeszó.

Szebbek-e : „*az aranyszálakon csüngő agyarak, a menyecske ízlésében tartva*", mint : *a menyecske ízlése szerint — aranyszálakon csüngő agyarak* ? Es nem fogjátok-e megérteni, ha „vasuti berendezések"-et irok a „vasuti *üzem*berendezések" helyett ? Minek ide az az *üzem* toldás ?

Üzem, te undorító *üzem !* Szokott-e a magyar űzni ? Hogyne ? Szokott. Hol vadat, hol németet, de fogalmat soha. Ezt csak német teszi, mondván : *er trajbt ajne virtsaft*. Ezzel szemben a magyar *gazdálkodik*. Nem : *gazdaságot* űz, hanem : *gazdálkodik*. A földjén, a buzájával, a marhájával, az erdejével.

Lévén pedig a foglalkozást jelentő igeszó : *gazdálkodik*, ebből már sehogyan sem képezhető az *üzem* névszó, hanem csakis a : *gazdálkod-ás* vagy a gazdálkodás eredményét jelentő *gazda-ság*. A magyarnak tehát nem lehet semmiféle *üzeme*, hanem mindenféle gazdasága : *erdőgazdasága*, *legelőgazdasága*, *bányagazdasága*, *gyárigazdasága*, *kereskedése*, *kert-*, *szőlő-*, *pince-* stb. *gazdasága*, *gazdasági osztályai*, *módja*, *terve*. Olyan kifejezést, hogy *ma üzem van*, a *gyár üzemben áll*, magyar nem ismer. Ez azt mondja : *ma*

* Sajtóhiba lehetett : *viceversa* helyett. *Szedő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dolgozunk, ma munka napja van, a gyár dolgozik. — Az *üzem* szó magyarul gondolkodó ember ajakán épúgy meg nem születhetett, mint a hogyan a spenót magvából sem nőhetett eddig káposzta.

És mégis, mégis . . . mennyire elfajul a magyar . . .

A jó magyar nevű *Ereky*, 1905-ödik évi november 26-án meginit csak megteremtette az *üzem*-et a *„Budapesti Hirlap“* gazdasági rovatában ilyképen:

„Ma specialisták dolgoznak. Vannak emberek, akik egész nap kenyeret, cipőt, ruhát készítenek. A használati tárgyak *szétosztása* e speciális munkások között a kereskedő feladata. A specialista munkás dolgozik. Ez az *üzem*. Gyártmányait azonban *szét kell osztania* a többi ember között s így az üzemek kapcsolatba jönnek egymással. *Ez a gazdaság.*“

Ha jól értem azt, a mit Ereky sejttet, akkor a (termelő) *gazdaság*nak *üzem* a neve, a *kereskedésé* ellenben *gazdaság* — önála. Ennyiben tehát még értem őt. Azonban, hogy mi szükség van erre az elkereszteléstre, azt — gondolom — nem csak én, de más sem érti meg.

Nyilván a magyar tudományos akadémiába pályázik, mert ezen definiciója alapján tovább is megmaradt és ugyancsak a „Budapesti Hirlap“ f. évi 27-edik számában már alig érthetően így ír: „A nagy *műszaki alkotás* és *termelő üzemek* legfontosabb tényezője a kalkuláció“. „ . . . Magyarországon még nincsenek *mezőgazdasági nagy üzemek*“ (t. i. kalkulálók). „ . . . *Mezőgazdasági üzemeink* . . . messze vannak még *a modern nagy üzemtől*.“ „Régi korban csak *kis üzemben lehetett gazdálkodni*.“ „A mai kort jellemzi *a gépüzem*.“ „*A modern nagy üzemnek a szabad gazdálkodás a jellege*.“ „. . . *A modern mezőgazdasági szabad üzem* nem ismer vetésforgót.“ Van neki „*modern nagyüzeme és parasztüzeme . . .*“

Rettenetes . . . rettenetes az, hogy mennyire meg tud feledkezni az ember a nagy gondolatok túlos szolgálatában arról, hogy a komoly, tartalmas beszédnek kétes értelmű, alig ismert jelentésű nagy szavakkal való tarkítása csak a lényegnek a rovására történhetik.

Aztán ti magyar erdészek! Úgy beszél a magyar, hogy „számos kitüntetés-*ek*, sok ember-*ek*, mindmegannyi kisért-*ek*“ és nem: *számos* kitünte-*tés*, *sok* emb-*er*, *mindmegannyi* kisér-*tet* ? Úgy van-e jól: *„kérem érdeklődni-e?* Hol van ebben a felkiáltó mondatban tárgyasan ragozott *kérem* igeragozónak a tárgya, a tárgyesetes névszó? . . *Érdeklődést kérek* — mondja a magyar. Meg azután: *túl sok, túl szép . . . Túl* — az helyhatározó szó és csak a nevek után állhat meg, mint pl. a Tiszán innen, Tiszán *túl* kifejezésekben. Mint tulajdonságnév csak továbbképzetten: *túlságos, túlontúlos* vagy egyszerüen *túlos* alakban. És azt gondoljátok, hogy *luk*-nak fogom olvasni a *luc*-ot, *kél* nek a *cél*-t, *kigány*-nak a *cigány*-t, *ukku-rajtá*-nak az *uccu-rajtá*-t, ha zét nem írtok a céhez?

Az az örvendetes gyászhir, hogy *cz* meghalt, még Bogdánluhiba is eljutott, hisz maga a tudós akademia vetette rá az utolsó rögöt az elhunytra. Ha tehát Nagy Magyarországnak a végvidékei: a Tátra, a Pietrosz és a Retyezát is tudnak már a kedves halott elköltözéséről: miért ne tudjanak erről a *M. E.* munkásai? A *cz* semmivé lett, mert fölösleges lommá lett a magyar irásban. A magyar a *cé* hangot *c* betüvel irja, következésképen senkinek sem szabad c betünek magyar irásban való láttára *ká* hangot ejteni. Punktum.

Most már egyebet kérdek tőletek.

— Melyikőtök szokott a Mátrában *erdészni?* Vagy ki *erdészik* most a Bükkben?

Ugy-e nem feleltek? Mert ilyen igeszót a magyar nem ismer. Még a magyar erdész sem. Hát akkor hogy tudtok ilyen szót venni ajkatokra: *erdészet*?

— Hát ez sem jó? Akkor a halászat, vadászat, bányászat, gépészet, méhészet sem jó.

— Fele nem jó, fele jó. Mert a *t* (at, et) képzővel *csak* igeszóból lehet magyarán névszót alkotni: történ-et, vizsgál-at, ir-at, es-et, halász-at, vadász-at. Gépészni, méhészni, erdészni nem lehet, tehát gépész-et, méhész-et, erdész-et sem lehet.*

A nyom*dá*-ról és iro*dá*-ról nem szólok, úgyis *könyvnyomót* és *dolgozó*-t fognak már mondani helyettük nemsokára. Csak azt nem tudom, hogy a *bölcsőde* helyett mit fognak mondani, mert nem tudom, hogy mifene legyen az.

Mind e felsorolt és fel nem sorolt csodabogár között legkiválóbb példány azonban a *létezés!* A *létezik!*

Azt a régesrégi nagy kietlen kavarodást juttatja eszembe ez a fájin szó, amikor még a bécsi szentistványtorony teteje felett röpködött az a nyolc öles krokodélus, amit Muki bátyám Kőváry kartárssal szeliditett le a minapá-

* Abban igaza van cikkirónak, hogy az at-et képző igetővekhez szokott járulni, de ne feledjük, hogy a nyelven az *anatogia* az úr, — mint mondani szokás. A *halász*-at, *vadász*-at, *madarász*-at stb. szavakban a közönséges inkább gyakorlati, mint elméleti nyelvérzék, *nem* annyira a *halászni, vadászni, madarászni igék töveit*, mint inkább a *halász, vadász, madarász főneveket* sejti és ez után indulva csinál az *erdész* főnévből *erdészetet, kertészből kertészetet, gépészből gépészetet* a nélkül, hogy ezen szókat rossz magyar szóknak mondhatnók. Sőt helyes, törölmetszett magyar szavak ezek, mert a romlatlan — bár mondjuk családott — nyelvérzék szülemények. Ez a közönséges magyar nyelvérzék máskor is téved, családik, de ezen tévedés és családás igen sokszor áldásos, mert szaporítja a magyar nyelvnek különben sem valami gazdag szókincsét. Így pl. azt sugallja a nyelvérzék, hogy a *csodál, szolgál, dolgozik* igéknek *csoda, szolga, dolog* az alaprésze. Ez helyes, mert így is van. Akkor azonban családik és téved a nyelvérzék, amidőn a *csúszkál*-ról, *piszkál*-ról, *irkál*-ról, a hasonlatosság után indulva azt hiszi, hogy a *csuszka, piszka* és *irka* főnevekből eredtek. Téved, de tévedése áldásos, mert szaporította szókincsünket, megszülte a *csuszka, piszka*(-fa) és *irka* szavakat. Szóval, ha a nyelvérzék téved is néha, nem hiba; annál kevésbbé, mert soha sem eshetik nagy hibába; ettől megvédi önmagát és csak érdekességeket, kivételeket teremt. Különben is az általános használat miatt a felhozott szavakat nehéz volna mellőzni. *Szerkesztő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ban . . . Meg amikor lófejű libák hasgatták agyaraikkal a templomállatokat (mert hogy olyan nagyok voltak, mint egy templom) és szárazon, vizen, égben és földön való életre egyaránt képesített szörnyetegek élték egymással kritikusoktól meg nem keserített boldog világukat.

— Ó te csuda *Létezés!* Csak a *Tényleg* meg az *Üzem* méltó párod! Ti felnőttek és kiskoruak stílusában vidoran tenyésző bacillusok! Fejtsétek meg a nagy rejtélyt: miért nem kelt életre veletek együtt a *tenni* csirájából a *Tétezés*, a *venni*-ből a *Vételezés*, a *hinni*-ből a *Hitezés*, a *jönni*-ből a *Jövetezés*, a *Bánatozás, Kívánatozás, Halászatozás, Tudatozás, Áhítatozás.* Miért kell neked is egymagadban árván élni ó *Tényleg.* Miért nem született meg a *Vényleg, Lényleg, Kényleg, Hinyleg, Jönyleg, Fényleg* párod is, holott a végtelen tökéletesség ezek életének csiráit is elhintette a *venni, lenni, kenni, hinni, jönni, fenni* igék gyökerébei — És hogyan születhettél meg te *Üzem*, mikor magyar földben a csirádból sohsem volt!

Nem kelt életre párotok úgye, mert csak véletlenség, a magyar nyelv botlása vagytok. Olyanok, mint a kétfejű bornyu például, vagy a háromlábu csirke, vagy a siami ikrek.

Szinte lehetetlennek látom, hogy volna magyar fül, amely ne érezné ezeknek a legrosszabb magyar szóknak rettenetes rosszaságát, a: *van, megvan*, a tagadó: *nincs, nincsen, nincs meg* igeszókkal és a: *csakugyan, valóban, valóságosan* módhatározókkal szemben.

— *Létezik-e olyan ember?* Szokta a közönséges szólásmód kérdezni, ha nyomatékosan beszél. Miért lenne kevésbé olyan jó a: *Van-e olyan ember?* — kérdés. A nyomatékot úgyis a hang hordozása adja, nem pedig a szó. Leggyakoribb az: *„Olyan nem létezik.“* kifejezés. No, az: *„Olyan nincs! Az nincs!“* kifejezések jobbak és nyomatékosabban ejthetők ki, mint amaz. Hogy én ezeket *csakugyan* odaadjam *a létezik*-ért és *nem létezik*-ért, olyan *tényleg nem létezik* a sifonérba!

Még egy fölöttébb gyanus kifejezésre kérem fel figyelmeteket. Mit szóltok a: *„munka nélkül szükölködő“, „leleményesség hijával szükölködik“, „pénzforrás nélkül szükölködni“* kifejezésekhez? Én eddig úgy tudtam, hogy magyarul úgy mondjuk: „munká-*ban*, leleményesség-*ben*, pénzforrás-*ban*, minden-*ben szükölködünk*. Ha ti is úgy tudjátok jónak, akkor bebizonyosodottnak látom a mondást: Gondoskodott az Isten, hogy ne nőjenek égig a fák! A legelső magyar lapokban, a *„Budapesti Hirlap“*-ban és az *„Uj Idők“*-ben látom a nyelvromlásnak ezeket a jeleit, ne kövessétek őket.

A delejtű elhajlása okozta különbség kiigazítása.

Tudjuk azt, hogy a delejtű hosszitengelyének függőleges középsíkja nem esik össze az álláspont csillagászati déllőjével, hanem azzal bizonyos szöget képez, melyet a mágnestű elhajlásának nevezünk. Az egyenes vonalak kitűzésénél a delejtű ezen elhajlásából származott különbséget úgy szokták kiigazítani, hogy elkészítik a rajzot, az egyes vonalak távolságait reáhordják és hasonló háromszögek mellett az ordináta rendszálakat körző nyilásba véve, azok távolságait az átlós léptéken lemérik, s a nyert adatoknak megfelelően rektifikálják az egyenes vonalakat a természetben. Ezen eljárás azonban hosszadalmas, s a leolvasás maga már az 1 : 100-hoz mértékben készült térképeken is nagyon bajos és hiányos.

Az eltérések kiigazításának van ennél egyszerübb, kizárólag számításon alapuló módja is, mely a kivánt pontosságot eredményezi. Annak föltevésében, hogy e számítási módot többen nem ismerik, s annak a gyakorlatban jó hasznát vehetik, alább egy példában ismertetem.

Legyen az 1—2 pont közötti távolság 34·4 öl, 2—3=26·3 öl, 3—4=35·8 öl, 4—5=42·0 öl, 5—6=18·2 öl, 6—7=56·4 öl, 7—8=64·3 öl, 8—9=82·5 öl, 9—10=59·8 öl, a hosszak összege 419·7 öl; a különbség 10·8 öl.

E különbséget beosztjuk a hosszak összegével 10·8 : 419·7=0·0257 öl. Most ezen hányaddal sokszorozzuk az egyes, de összeadott távolságokat mint: 34·4×0.0257 =0·88 öl, [34·4+26·3]×0.0257=1·56 öl, [34·4+26·3 +35·8]×0·0257=2·48 öl, s igy tovább, kimutatásba foglalva tehát:

1—2	= 34·4 öl		lemérendő	=	0·88 öl
2—3	= 26·3 „	= 60·7	„	=	1·56 „
3—4	= 35·8 „	= 96·5	„	=	2·48 „
4—5	= 42·0 „	= 138·5	„	=	3·56 „
5—6	= 18·2 „	= 156·7	„	=	4·03 „
6—7	= 56·4 „	= 213·1	„	=	5·48 „
7—8	= 64·3 „	= 277·4	„	=	7·13 „
8—9	= 82·5 „	= 359·9	„	=	9·45 „
9—10	= 59·8 „	= 419·7	„	=	10·79 „

Igy minden rajz készítése nélkül, az öl századrészéig meghatározva kapjuk azon hosszakat, a melyekkel az egyenes vonalakat az egyes karóknál kell kiigazítanunk. A rajz készítését ugyan azzal is kikerülhetjük, ha minden távolságnál arányt állítunk föl, de az is hosszadalmasabb és nehézkesebb számvetés a fönti példában alkalmazott számításnál.

Kern György.

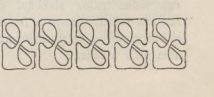

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Április.

(Kö.) A madarak fölvonulása még egyre tart, s a vizek körül nagy változatosságban fordulnak elő a vízi és mocsári szárnyasok különféle fajai. A vadászat a fajok különfélesége miatt igen élvezetes szórakozást nyujt, sőt ornithologiai szempontból is kiválóan érdekes e hó, különben magasabb vadászati szempontból is, mivel a *fajdok* igazi dürgési ideje. Az érdeklődő Nimródok kiaknázhatják e hóban a vadászat nemesebb élvezeteit, miket megszerezni bizony csak fáradságos utánjárással és gyakorlattal lehet. A fajdok vadászata sok vadászt nem elégít ki, egyrészt azért, mert sokszor hiábavaló utánjárást igényel, másrészt pedig az eredmény csak akkor valószínű, ha a dürgési helyek előzetesen ahoz feltétlenül értő közegek által megállapíttattak, illetve megjelöltettek. Ezek pedig — tanúm rá sok tapasztalt vadász — némelykor eléggé számbavehető pénzügyi operációkkal összekötvék. A fajdok vadászatánál, mondjuk lelövésénél, nagyon sok eltérő nézetnek vannak követői a gyakorlatban, a mi végtére az eredményt nem befolyásolná, de vadásziasság szempontjából nagyon is kifogás alá esik. Ismerek, máskülönben elég kifogástalan vadászt, akinek vágyai teljesedésbe mennek, ha a fajdot meglátva elejtheti; de viszont ismerek olyan perfekt vadászt is, ki a fajdot megpillantva, nem durrant rá azonnal, hanem kivárja a dürgést — s ezen idő képezi élvezetének notaóbbját — s teszi meg lövését abban az időben, amidőn már egy pillanat késedelem is a biztos elhibázással járna. Úgy az előbbi, mint az utóbbi eredményesen vadászott, vagyis zsákmánynyal tér meg. Most, hogy melyik járt el korrektül és melyiknek volt nagyobb vadászati élvezete, azt a t. vadász urak elbirálására bízom. E hóban tehát bátran felkereshetjük a *dürgési helyeket* s megkezdhetjük a *kihallgatásokat* az erősebb kakasok dürgéshelyeinek megállapítása végett.

E hóban befejezést nyer a *hosszú csőrű* vándor tavaszi vadászata; ám a *vízivadászat* mindaddig folytatható, míg a vad párosával nem kezd járni, a kacsát illetőleg, — a gojzerek és mindenféle sneffszerű szárnyasok azonban minden aggodalom nélkül lőhetők tovább is, mert ezek nem költenek nálunk, néhány fajt kivéve, melyek felismerhetők párosával való szállingálásukról s arról, hogy ha fészkük van, az ember körül repdesnek vészkiáltásokat hallatva. A *nagy sárszalonka* (G. major) a legbecsesebb vadja a réti vadászatoknak; vadászható alkalmas helyen május 20—25-ig minden aggodalom nélkül, mert nálunk nem költ.

A *szélkiáltó* és *galambsneff* vonulása egyre tart s a székvizeken elég szép sportra adnak alkalmat, de csakis lesből, kitömött csalik (maszkok) segélyével lőhetők s a mellett meglehetősen kell érteni fütyülésük utánzásához, minek elsajátítása nem nagy mesterség.

Az *özbakra* e hó 1-én felszabadul a lőtilalom, mindemellett azonban most még alig nyujt igazi sportélvezetet elejtése.

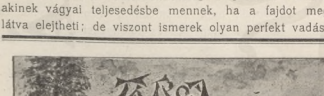

Szép kis fehér kezed . . .

Szép kis fehér kezed körül
Egy lepke száll csapongva,
Nem tágít s röptének körét
Mind-mind szükebbre vonja.

Egyszerre csak reája száll
A szép, parányi kézre,
Fehér kacsódat a bohó
Lám, liliomnak nézte . . .

Fehér Jenő.

A gyermekvédelemről.

Irta: *Báró Edelsheim Gyulay Lipót*, az Országos Gyermekvédelmi Liga elnöke.

Van-e nagyobb kincsünk a gyermeknél? És mégis uton-utfélen találunk rongyos, beteg, éhező, fázó elhagyott, züllött gyermekeket.

Mi az oka ennek?

Talán a szülői szeretet hiánya?

Téved a ki azt hiszi! Inkább a nehéz megélhetési viszonyokban kell keresni a baj okát és főleg abban, hogy a társadalom még mindig nem ismerte fel azt a kötelességét, hogy ott, a hol a szülő képtelen gyermekéről gondoskodni, ott a társadalom vállalja magára a gyermekek felnevelését. A szervezett társadalom: az állam már megtette az első lépést, a mikor megalkotta a gyermekvédelmi törvényeket és felállította az állami gyermekmenhelyeket, a melyekben most 25.000 gyermeket gondoznak. Már azt lehetett volna hinni, hogy ezzel az intézménynyel meg fog szünni a gyermekek nyomorusága.

Pedig dehogy szünt meg! Nap-nap után megzörgetik ajtónkat szegény rongyos asszonyok csecsemővel a karjukon s krajcárt kérnek, mert napok óta nem ettek; zimankós, zord időben ott állanak az utca szegletén s a havas, esőverte rongyból didergő kis gyermek nyöszörgése hallatszik. Megesik a szivünk, a mikor ezt látjuk! Mit tehet az az ártatlan kis gyermek arról, hogy apját munkaközben baleset érte? Hogy anyja fekvő beteg? Vagy hogy létét a könnyelműségnek, a pálinka hatásának köszöni?

Nem is ez a kérdés. Hanem az, hogy ha már az a szerencsétlen kis jószág itt van, akkor meg kell menteni az életnek, az emberiségnek.

Nem szabad megengedni, hogy számalom és könyörületesség hijján egy is elpusztuljon közülük; meg kell törni azt a közönyt, a mely elfordul tőlük; a szeretet

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A *gémek* érkeznek, s akik szeretik a szép tollakat, most mulathatnak unalomból — e komoly halcsiszárokkal — ha más nincs. — A pár nélküli „kajtárok“ csoportosulni kezdenek és elég szórakozást nyujtanak — nagy vizeken.

E hóban minden szőrmés és szárnyas vad elvonult életet él s helyhez kötött, amennyiben fia, tojása van. — A *szarvas, dám-* és *özvad* lassanként felveszi az erdőt s rendes életfolyamata megkezdődik. — Az *erdei szalonka* sürü vágásokban, szederindás helyen s bozótokban lappang. — A sárszalonka mindhárom faja most már egymás közelében található, a tartózkodásra alkalmas helyükön, a nagy fajta azonban inkább a fűzes helyeket kedveli, a közönséges faj sáros, vizenyős helyeken mindenütt feltalálható. A *kacsa* mindaddig a nagy róna vizeket lepi el, míg csak a zöld föl nem veri e vizeket. A *szélkiáltóknak* (már mind a 3 faj huzásban van) és az összes *sneffszerü* madaraknak (a sárszalonkán kivül) a nagy széktavakon van a huzásuk.

E hó végéig a *sörtevad* lerakja terhét (5—9 malacot) — továbbá a *róka* (4—6 kölyköt), a *nyuszt* (2—4), a *nyest* (3—4), a *görény* (5—7) és a *sündisznó* (4—8).

A *szárnyas vadak* nagyobb része párzik, illetve fészkel és tojik. — A *süket fajd* korai dürgés esetén már e hóban elkezdi a tojást (8—10). A *nyírfajd* dürrög, részint fészkel és tojik (8—10). A süket és nyírfajd költési ideje 30 napot tesz ki. A *fácán* párosodik, fészkel és tojik 12—20 tojást és költési ideje 24 napot igényel. A *fogoly* ugyancsak párzik, fészkel és tojik 12—20 tojást, költési ideje 21 nap. Az *erdei szalonka* fészkel és tojik 3—4 tojást, mit körülbelül 20—21 nap alatt költ ki. A *daru* (nálunk már csak nagy ritkán) fészkel és tojik 2 tojást, költési ideje 30 nap.

A *vadlúd* (csak az Anser cinereus) párzik, illetve tojik 9—11 tojást, költési ideje 30 nap. A *vadkacsák* párosodnak s részint fészkelni kezdenek és tojnak (a nagy tőkések néha már március végén). A *szürke gém* e hóban javában ül. A *sárszalonka* fészkelésben van, de nagyon kevesen *nagy ritka helyen* fészkelnek nálunk.

A *ragadozó madarak* nagyobb része fészkel, részint pedig tojik, de a későn érkező fajok még a párodásnál tartanak.

* * *

Április időjárása nagyon szeszélyes, a mi nagy válságoknak lehet okozója, miért is nem ajánlható eléggé a téli takarmányozás minél hosszabb ideig való fentartása. A zárt vadasok gazdaságára nagy gondot kell fordítani, s rendesebb időjárás alkalmával óvakodni kell a vad számára őszivel bevetett földek megnyitásától. A zabföldek idejében bevetendők. A fácánok most igényelnek legnagyobb gondozást. A félvad, vagy szelid fácánosokban hozzá lehet fogni a tojások gyüjtéséhez. E hóban minden ragadozó vad fokozott erélyel, tüzzel-vassal pusztítandó, mert ezek óriási károkat okozhatnak később a fiatal vadivadékokban. Különösen nagy gondunk legyen a héja, karvaly, szarka és szürke varjura, mert ezek a legkártékonyabb gyilkosai a röpüni még képtelen szárnyasoknak, fiatal vadaknak, nem különben a kóbor macskák és kósza ebek is. A menyétek és görényeket is ki kell ásni

---

melegével le kell olvasztani a szivekről az a jégréteget, a mely azokat érzéketlenné teszi a kicsinyek sorsa iránt.

Fel kell ébreszteni a lelkiismeretet, tettekre kell birni a felebaráti szeretetet s meg kell erősiteni társadalmunkban azt a tudatot, hogy amikor az elhagyott gyermeket védi, nem irgalmasságot gyakorol, hanem kötelességet teljesit.

Mindenki tudja, a ki gyermekvédelemmel foglalkozik, hogy nincsen az a rossz sorsban sinylődő gyermek, a kinek baján pénzzel és szeretettel segíteni ne lehetne. Ha tehát annyi pénz állana rendelkezésre, hogy az elhagyott gyermekek tartásdijai fedezhetők lennének s annyi szeretet fog sarjadni a szivekben, hogy foglalkozzunk is a mások gyermekeivel, akkor elértük célunkat.

A tapasztalatlanok azt kérdik:

Hát nem költ a gyermekvédelemre elég pénzt az állam? Nem tartanak-e fenn a törvényhatóságok, községek, egyletek, egyesületek gyermekvédelmi intézeteket elegendő számban? A társadalomnak nemesebb és tehetősebb tagjai nem áldoznak-e a jótékonyságnak túlon-túl?

Hát bizony ebben van egy szemernyi igazság, de nézzünk csak a dolgok mélyére.

Az egyesületek a már teljesen kihasznált társadalomtól segítséget alig kapnak s a jótékony bazárok és tánc-mulatságok, előképek, kiállitások költséges rendezésén s főleg pénzügyi sikertelenségén okulva, létfontartásuk érdekében az államhoz fordulnak segítségért.

Viszont az állam a maga 5 százalékos betegápolási pótadójából, a melynek csak egy kis hányada fordítható gyermekvédelmi célokra, még azoknak a feladatoknak a teljesítésére is alig képes, a melyekre a törvény kötelezi.

Ott állunk tehát ma, hogy ugy az állam, mint a gyermekvédelemmel foglalkozó egyesületek, a társadalom élénk érdeklődése és hathatós anyagi támogatása hijján feladataikat teljesíteni képtelenek.

Másrészt a megadóztatott és folytonos gyüjtésekkel zaklatott társadalom ki van merülve és nem hajlandó ujabb áldozatokra, a mi nem is csoda, mert a különféle egyesületek tagjegyzékének átolvasásánál azt látjuk, hogy az összes egyesületeknél a társadalomnak csak egy bizonyos osztályával találkozunk s a tagok kevés kivétellel mindig és mindenütt ugyanazok, legfőljebb a védnöknők és elnökök változnak. A mi pedig azt az ellenvetést illeti, hogy nem elégítik-e ki a meglevő állami és társadalmi gyermekvédelmi intézetek a mutatkozó szükségletet, — hiszen alig van a gyermekvédelemnek olyan ága, amelyet valamelyik egyesület föl ne karolt volna, — csak azt jegyezzük meg, hogy bizony a gyermekvédelem-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

és folyton utánuk lesni, mert ezek is felette veszedelmesek.

A vidrának fiai vannak, s most van a legalkalmasabb ideje őket irtani, mert még buták és furfang nélkül valók. A róka üldözését természetesnek tartom minden időben. Az uhuzás e hóban még nagyon kiadós. Mellesleg e hóban már hozzá lehet fogni a magas lesek, ernyők és gunyhók jókarba helyezéséhez, nem különben egyébb apróbb teendők elvégzésére is alkalmas idő kínálkozik; csapdák, kelepcék elkészítendők és jó karba helyezendők. A fő és özvad számontartása és tanulmányozása az agancsok miatt is megkezdhető. Az özbak agancsa e hóban már többnyire tisztán áll. A gímvad levetett agancsának összeszedését pedig folytatni kell.

Megérkeztek!

Dacára a kacérkodó márciusi napsugárnak, hajnalban még gyakran fagy, vagy dér futja be a föld avas növényvázait; főnt a hegyek bokrai között, lent a gyepük mellett vagy mélyebb árkokban a hófuvások piszkos, iszap-födte maradványai sem olvadtak még el; de a tölgy- és cserbokrok száraz, vörös levelei már kalimpálnak lefelé, megmegcsörrennek az egyre növekvő avaron, a mint ráhullanak, elterülnek rajta. Ez már jelent valamit. A tavaszi száraz lombhullás nem az elmulást, de a megmozdult életet jelenti: a megujulás dobálja el ilyenkor megunt rongyait, hogy új díszt öltsön a kikelet ünnepére. A napsugár már aranyozza is a fonnyadást, fölcsókolja az ibolya, a hóvirág álmos szemeit, telerakja gyémántcsepekkel: örömkönnyekkel üde arcukat, melyen millió sugárban ragyog a harmatcsepp csilláma s álmatagon imbolygó lepkék járnak el hozzájok — áldozni az édes nektárból, szertehordani az illatot, mely megrészegíti a lelket boldogító illetésével, s mézédes örömöket ültet a szivekbe, melyben az eszmény ünnepel . . . Érezni kezdjük a lelkünkkel, hogy jön valami, hogy küszöbön van valami változás, az, a mit oly epedve várunk derüs égtől, napsugártól . . . Érzi ezt minden lény, a legapróbb borgárka is. Előbujnak a mohok, bokrok s lehullott levelek alól, hogy fényt keressenek, melengető sugárt; — a fűszál is kiüti halványzöld lándzsáit, hogy végigszalajtsa rajta azt a villamos érintést, mely ből az életparányokat nyeri egy új, életerős serkenethez. A napsugárban van az Isten lelke, az éltető szikra, mely mindennek megújulást, életet kölcsönöz; — a madarakat pedig visszainti idegen világok messze tájairól. És megérzik a hivogatását ősi östönükkel, amelyet szintén a nagy eszménytől kölcsönöztek szíveikbe, amiből a hazaszeretet szent érzelme fakad. És mikor szétfut az égen a hév sugárkévék özöne s kibúvik rejtekén az első ibolya lilás arcocskája: csak megdobban távol idegenben az ő kis szivük is, megrezdül valamennyi madárszivecskében az érzelemnek az a hurja, melyen a nagy eszmény fenséges művészete játsza el hivogató dallamait, melynek összhangzatán éltető reménynyel édes vágy fakad a madárkebelben: a *honvágy* érzete, ujra látni a jó haza kék egét, virágait, édes mindenségét — s megszületik a gondolat: *menni, menni hazafelé!* És aztán nemsokára zene támad a csillagok alatt, ezerféle hang tölti be a levegőeget; ize-

---

nek óriási területe hever még parlagon, megműveletlenül, s bár az egyes jótékony egyesületek meg is kezdették működésüket, sok helyen azért az első kapavágásnál tovább alig értek.

Látjuk, hogy a gyógyíthatatlan beteg, avagy a testi és szellemi fogyatkozásban szenvedő gyermekeknek milyen kis hányada áll rendes intézeti gondozásban, továbbá a siketnéma és vak gyermekeknek milyen óriási száma van még igaz gondozás hiján!

Már ezen igények kielégítése is rengeteg összeget emésztenek föl, pedig még meg sem említettük a gyermekszanatóriumok kérdését; hol van még a fázó és éhező gyermekeknek ruhával és étellel való ellátása? A napközi otthonok áldásdús működésének támogatása és fejlesztése?

A szegény iskolás gyermekeknek tandijjal és tanszerekkel való ellátása?

Legutoljára hagytuk pedig azt, a mi nézetünk szerint az előbbieknél is fontosabb: a szigorubb nevelést igénylő gyermekek számára berendezendő internátusok kérdését.

Gondoljunk csak azokra a züllött csavargó gyermekekre, a kik a vétségeknek és bűntényeknek minden fajára képesek.

Ezeket a gyermekeket a javító intézetbe kellene adni, de ott nincs hely, s igy a legtöbb gyermek el sem helyezhető.

A szigoru nevelést igénylő gyermekeknek a gyermekvédelmi törvények és rendeletek az internátusok fölállítását irják elő, a melyeket azonban az állam pénzügyi szempontokból ez időszerint nem létesíthet.

A ilyen internátusok fölállítása nem lehet a társadalmi jótékonyság föladata, mint a hogy nem föladata a börtönök, fegyházak és javitóintézetek fölállítása és föntartása sem. De hogy ha a társadalom a gyermekvédelemnek egyéb ágait teljes mértékben fölkarolná, akkor az államnak több pénze volna fordítható ilyen internátusok létesítésére.

Felsoroltuk nagyjából a legégetőbb bajokat, melyeken segíteni kell, bár távolról sem mondottuk el mindazt, amin segíteni lehetne. De ez is elegendő arra, hogy felébreszsze a szunyadó lelkiismeretet, mert mindenki érzi, hogy a bajok gyógyítást igényelnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gés, titokzatos nesz lebben szerte, egy láthatatlan élénkség, elevenség zsongása a magas, sötét végtelenség szabad határain, minek hallatára megdobban a vadász szive, édes öröm száll a természetimádó keblébe, mert tudja, hogy ébredésről, kikeletről mesél, beszél minden hang, nesz, melyet madárnyelvek hirdetnek örömszólásokkal — annak, a ki érti . . . S ki ne értené meg az öröm hangjait! — s ki ne örülne a viszontlátásnak: hü madarainknak, a kik visszatértek idegen hazából!

Legyetek üdvözölve szép madaraink!

Lakatos Károly.

Némely madárszentek kártékonyságáról.

Irta: *Storcz Mátyás* cs és kir. udvari vadász.

A vércséről, erről az ártatlan egérfogó és bogarászó madárról, többnyire minden zoológus azt mondja, hogy ez egy igen hasznos állat, amely a vadászatnak alig okoz valami kárt. Igaz, hogy a földesgazdának hajt némi hasznot az egerek, pockok és bogarak fogyasztása által, de viszont haszonhajtó (?) működését, mint ilyet, igen kérdésessé teszi a mezőgazdaságra nézve *feltétlenül hasznos* földönfészkelő madarak fiókáinak pusztítása. Mennyi, de mennyi pacsirtacsalád esik ennek a kis zsivány vérszomjának áldozatul! Hajlandó vagyok elhinni, hogy a mezei pacsirta: a „mezők költészetének" naprólnapra való kevesbedése főleg a vércse pusztításaival áll összefüggésben, bár nem akarom állítani, hogy az öreg, jól repülő pacsirták is áldozataihoz tartoznak; de jaj a fészek apróságainak! Vadasterületen, hol foglyok és fácánok tenyésztetnek, — jaj azok kicsinyeinek is, ha a vadásterületen vércsék fészkelnek! Sajnos, igen sok idevágó tapasztalatot jegyezhettem fel vadásznaplómban s immár meggyőződéssé vált bennem, hogy a foglyokat és fácánokat, mikor még aprók, a vércse hordja fészkébe vérszomjas fiainak. Sok vércsefészket megvizsgáltam a szaporítás idejében, de fogoly- és fácán-csirkéken kivül azokban alig volt más préda, csak nagyon kevés más madár s igen ritkán egér. Megengedem ugyan, hogy vadszegény helyeken ez másként van, de ahol vadat tenyésztenek, az állapot mindig ugyanaz: fácán és fogolyfiók pusztítás. Aki talán kételkednék állításaim igazságában, nézzen csak utána, mi mindent lehet találni vércsefészekben: mennyi ott a fiókfogoly- és fiókfácánfej. Akárhány vércsefészket megvizsgáltam a gödöllői vadásterületen és hasonló észleletekkel gazdagíthattam tapasztalatainat. Egy ízben Wagner Keresztély nevü derék vadőrömmel egy vércsefészket vizsgálván meg az isaszegi pagonyban, abban nem kevesebb, mint 11, mond *tizenegy* kisfácán fejét találtuk, pedig a vércsefiak alig voltak még egy hetesek. Elképzelhető ebből, mennyit pusztit csak egyetlen vércsepár is, mig fia felnevelését bevégzi! Hát ez az a „hasznos" bogár- és féregpusztító madár?! No köszönöm! Én ugyan hasznos működését csak ólommal szoktam meghálálni s másra nem is érdemes s a ki másként cselekszik, az tapasztalatlan könyvirók bebeszéléseinek esett áldozatul.

Ugyanolyan szép dolgokat mesélnek ők az *ölyvekről* is s állitják körömszakadtáig, hogy ezek a madarak is milyen hasznosak. Persze, hogy hasznosak, ha ki vannak tömve *Lendl* tanár laboratóriumában s ilyképen ártalmatlanok. Hanem amig ki nincsenek tömve,ép oly gaz rablók, mint a többi görbeorru individium. A könyvirók azt is állítják (*Lakatos Károlyt* kivéve), hogy az ölyvek legnagyobb részt egerekkel élnek és ilyet igen sokat fognak: 50,000-et egy esztendőben egy család; azután meg, hogy ürgét, pockókat fogdosnak és különféle igen hasznos tengeri herkentyüket. Én egészen másként tudom. Tizennyolc év alatt elég sok ölyvet löttem ki fészkéből és a bagolykunyhó mellől is leemeltem tucatszámra őket, de a gyomorvizsgálatok alkalmával egészen más tapasztalatokat tettem, mint a szobatudomány matadorainak nagyrésze. Egeret ugyanis igen ritkán, de annál több nyúl, fácán és fogolymaradékot találtam az ölyvek gyomrában. Kérdem most már: mi jogon védi ujabban a törvény az ölyveket? Avagy talán a vadászat érdekei elenyésző csekélységek a mezőgazdaság érdekeivel szemben!? Jó lesz azt megszivlelni minden ölyvfiskálisnak, hogy a vadászatnak hazánkban immár nemzetgazdasági jelentősége van s mint ilyennek érdekei épp úgy védelmet követelnek, mint más nemzetgazdasági ágé!

Nagyon helyes volna, ha e lap hasábjain mindenik vadász tapasztalatait képest kifejtené nézeteit egyes madarak állítólagos hasznossági, avagy kártékonysági kérdésének tisztába hozatala végett; így a könyvirók is sok becses és igaz adat birtokába jutnának.

Tavaszi szalonkahúzás.

Mihelyt a hosszucsőrüek tömeges érkezésének idejével a *fővonulás* beállt, az eddigi gyér szalonkaröpködést ama bizonyos csillag szelid fénye mellett esti szürkület és virradatkor egy hendeszeresebb mozgalom, a *húzás* váltja fel, mely tudvalevőleg a fák koronáinak közvetlen csúcsa felett történik, miközben a szalonkák azokat az ismert hangokat hallatják, s lassu, imbolygó repülésükkel, denevérszerüen jobbra vagy balra ki-kicsapva, árnyként tünnek tova az esthomály csendjében. Ez az igazi, vagyis *szabályos húzás* menete és formája, mert a vadászok megkülönböztetnek *szabálytalan húzás*-t is, a mely a rendes húzástól igen eltérő és abban különbözik, hogy nem a szokott csendes, lassu modoru, ellenkezőleg bizonyos idegesség jellemzi és igen gyors menetü: a szalonka nem csap ki, hanem a sürü csalitok felett csekély magasságban surran tova, emellett a jöttét jelző szokásos szalonkadorombolást, a jól ismert *krokro*-t sem hallatja, legföllebb valami sajátságos szisszegő, vagy piszegő hangot ad olykor, legtöbbnyire azonban némán teszi meg gyors, szinte villanatszerü légi utját. — A

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szabálytalan húzás az igazi mozgalom kezdetlegesége, de meteorologiai okok, szélsőségek is előidézhetik még a szezon delelőjén is, például szeles, rideg időjárás, fagy stb. Azonban, ha szép csendes és meleg, szóval tavaszias időjárás lép uralomba — és kivált ha kissé megkésik a fölvonuló raj s mintegy hirtelenül köszönt be azután — a szalonkák megérkezésük után rövid idő mulva már megkezdik szabályos esti mozgalmukat egyesével, majd kettősben, sőt ha sok a szalonka, hármasával, négyesével is, mely alkalommal néha erősen hajtják egymást, kergetőznek az esti homályban a szerelmeskedő hosszucsőrű vándorok, sőt gombolyagba verődve a levegőben, harcot is vívnak egymással, a lesben álló vadász nagy gyönyörüségére. — A húzás élénkség tekintetében igen különböző; a húzó példányok ilyen viselkedése azonban egy és ugyanazon estén mindig egyforma. Enyhe tavaszi estéken tapasztalás szerint a húzás legélénkebb szokott lenni, főleg kissé borultas időben, de nem ritkán esőpermetezéskor is bámulatos arányokat ölt, úgy, hogy a hangos dorombolással, sziszegéssel közeledő éji vándorok szinte szakadatlan egymásutánban haladnak el a vadász állása előtt. Viszont hideg, holdfényes s csillagsátoros tavaszi estéken igen kevés kedvet mutatnak az öntudatos szállingozásra s a mozgalom ilyenkor feltünően csekély mérvben nyilvánul. Éles keleti és északkeleti széllel pedig egyetlen szalonka se mozdul ki helyéből, vagy csak kivételesen egy-két darab nagy erdőterületen, az is rosszul, némán, szóval szabálytalanul húz. Általában a keleti s a dermesztő északkeleti szelek még a húzási szezon zenitjén is befolyásolhatják a mozgalmat, sőt mint nem egy esetben kitünt, arra végzetes hatást is gyakorolhatnak, állitólag visszavonulásokat is eredményezhetnek (?) rövidebb vidéktávolságokra; az azonban kétségtelen, hogy a Kárpátokban hirtelen keletkező télies jellegü zivatarok, hóviharok a megtelepedett szalonkákat néha az aljakba, vagy az előhegységekbe üzik vissza s odalenn új szalonkaidény kezdődik. — A húzás lefolyását illetőleg tapasztalati tény még az is, hogy hideg, borongós időben erős nyugati, vagy északnyugati széllel is igen rossz szokott lenni a húzás még akkor is, ha az alkonyt megelőzőleg a zord idő tetemesen alább hagy szilajságával, vagy ha fölenyhülve, ez állapotban éjen át meg is marad. Igy tehát szabálynak vehető az is, hogy a szélviharos napokat követő szelid, enyhe alkonyok sem birnak befolyással a húzás élénkitésére. — Megfigyelték azt is, hogy — rendszerint zivatarok közeledtét jósló — szélcsöndes, tikkasztó meleg estéken némelykor a legpompásabb mozgalom fejlődik ki s a húzás teljes, élénk zenével és nagy mozgalmasággal folyik, ha azonban a zivatart megelőzőleg igen világos ég mellett meleg, száraz keleti szél lép uralomra, úgy ez a körülmény a húzás ellanyhulását vonja maga után, sőt a mozgalomra gyakran majdnem teljesen magsemmisitő hatást gyakorol. Ellentétes, kivételes esetek igen ritkák; azért ezt a pontot is szabálynak veheti a szalonka-vadász. — Hogy szakadó meleg esőben és hózivatarok alkalmával is néha nagyon élénk húzások vannak, azt már sokszor tapasztalták; azonban ilyenkor többnyire igen rövid ideig, úgyszólván csak percekig tart az. Az is tény, hogy még erősen zivataros téli időben, csapkodó esővel párosult szélviharral is szállanak egyes szalonkák; hanem ilyenkor a húzás nélkülözi igazi jellegét és szinte csak futólagos. Az előkerülő egyes szalonkák hosszu időközökben s korántsem a megszokott kényelmes lebegéssel lassan húzódva, hanem többnyire nagyon is gyorsan és hangtalanul surrannak tova a fölvett irányba. Az a régi vadászelv, hogy a szalonka hideg és széles időben épen nem húzna, vagy ha húz is, csak rövid ideig s akkor is mindig hangtalanul és sebesen, mélyedésekben és völgyekben — bár szerintem is szabály — mindamellett nem ritkán lehet ennek az ellenkezőjéről meggyőződni. Nem egy érdekes példát tudnék ennek bizonyitására felhozni, de legyen elég *Chernel Pista* barátom egy idevágó adata, melyet a „Vadászlap"-ban közölt s a mely közlemény következőképen hangzik: „Régi vadászvélemelem, hogy a szalonka nagyon hideg, széles időben vagy havazásban nem húz s ha húz is, igen rövid ideig. Ezt az elterjedt nézetet 1885. tavaszán Pozsonyban többször alkalmam volt kétségbe vonni, különösen március 23-án esti lesen. E napon az időjárás annyira meghüsült, hogy délután 4 órakor erősen kezdett *havazni*. Két vadásztársammal szalonkacserkészeten lévén, csupa kiváncsiságból megpróbáltuk lesen maradni, vajjon ily gonosz időben húznak-e a szalonkák?

Minden remény nélkül — inkább csak kisérletképen — állitunk helyünkön s alig hittem füleimnek, mikor a majdnem arasznyi hóban, folyton sürüen hulló hópelyhek közt a kétes szerencsét, egy lövést hallok s nemsokára még néhányat. Jobban kezdem figyelni. Csakugyan a völgyben alattam hallok egy szalonkát vákogni, egy-két perc mulva pedig egyet szisszenteni. Lejebb ereszkedtem tehát a völgyfalon, gondolván, hogy csak a mélyedésben húznak egyes szalonkák és itt hamarább mosolyoghat szerencse fegyveremre, ha ugyan e hózivatar közt mosolyogni képes. De alig értem új állásomra, legnagyobb boszuságomra a régi fölött lassan *lebegve* vákogott a hosszucsőrő vendég anélkül, hogy árthattam volna neki. Visszasiettem állásomra s ekkor a hóval födött sürüség alól kelt egy ki, de csak zaját hallottam. A les vége felé még egy húzott mellettem, ezt le is lőttem. Jobb és balfelől állott szomszédaim szintén láttak néhány szalonkát; ezekhez véve a környéken történt lövéseket — bár tekintettel lévén arra is, hogy esetleg egy-egy darabot kétszer láttunk — mégis nem szólhattunk ellene a tapasztalatnak, hogy: *a szalonkák, dacára e szibériai időnek, kedvezően és elég számosan húztak.*"

— Természetesen, minthogy az időjárás végtelen sok és hirtelen jelentkező változásoknak van alávetve, eltekintve a föntebb felállitott szabályoktól — az ugyanaznap ural-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kodó időjárásból előre sohasem lehet teljes bizonyossággal az alkonyi húzás élénkségére, vagy épen teljes lanyhaságára következtetni, illetőleg azt teljes biztonsággal megállapítani, hogy egyáltalában fog-e nyilvánulni csak némi mozgalom is vagy sem. De — mint már föntebb említve volt — a húzás jellege, a húzó szalonkák viselkedése sem mindig egyforma a húzások alkalmával. Így némely alkonyon mindegyik korán, alig a nap leáldozta után kezd már mozogni, míg más estén oly későn jönnek, hogy a majdnem teljes sötétségben meglátni is alig lehet őket. Az is előfordul, hogy mindnyája rendkivül sebesen és magasan közeledik a húzás alatt, csak olykor hallatva egy rövid szisszenést (ez már *szabálytalan húzás*); míg másnap hangosan dorombolva és szünet nélkül szíszegve normális magasságban s a szokott lassusággal húzódnak el állásunk előtt (ez a szokott szabályos húzás). Vannak ismét közbeeső esetek emellett, midőn egyetlen húzó szalonkát sem tudunk felfedezni, míg tán a rákövetkező alkonyon nagy csodálkozásunkra ismét pompás, szabályos mozgalom áll be.

A területet illetőleg tény az, hogy az egymással összefüggésben álló kiterjedtebb erdőterületek mindig biztosabb kilátást nyujtanak a húzásra, mint a kisebb erdőrészletek, még ha aznap a környéken vadászat már tartatott is, mert a nappali abajgatás ama körülménynél fogva, hogy az ily nagyobb vadásztereken a szalonkák egymástól többnyire nagyobb távolságokra lévén elszóródva, mind fel nem találhatók s így egy nagy részük háborítalanul marad, az alkonyi húzás mozgalmára megsemmisitő befolyást nem gyakorol, miként ellenben a kisebb pagonyoknál tapasztaljuk; másrészt pedig, az ily kiterjedtebb erdőségekben, alkalmas időben, midőn — vadászmondás szerint: „a kivánatos körülmények jól összevágnak", a húzó szalonkák órajárásnyira is elkóborolnak. Föltétlenül áll s igen természetes, hogy a kisebb pagonyokban sohasem vagy csak rendkivül szalonkagazdag években szokott valamirevaló mozgalom kifejlődni a húzást illetőleg s az ily apróbb területeknek nappal való megvadászása mindig tönkreteszi az alkonyi húzás iránt táplált reményeinket. A háborgatott szalonkák ugyanis szabályos húzás helyett rendetlenül röpködve s többnyire hallgatagon s igen későn — majdnem az éj beálltával — szállanak tovább. Hogy a nagyobb terjedelmü, összefüggő erdőségekben vannak egyes oly részletek, melyeket alkonyi húzások alkalmával a szalonkák alig, vagy egyáltalában nem is érintenek, az tapasztalati tény, melynek bizonyos, eddig ismeretlen körülményekkel levő okozati összefüggéssét azonban kideriteni eddigelé még nem sikerült s alig is fog valamikor sikerülni. Az tény, hogy az ily mellőzött helyektől nem igen távol, sőt nem egy esetben már a legközelebbi pagonyban ugyanazon alkonyon a leggyönyörübb s a legszabályosabb mozgalom folyik le, pedig látszólag sem a talajviszonyok, sem erdészeti tekintetből a vonuló pontok alja szembetünő különbözetet nem mutat. De emellett viszont az is áll, hogy egy némely erdőponttól, melyet tapasztalatilag a húzó szalonkák különös előszeretettel érintenek éveken át, minden fölfedezhető ok nélkül, mely azt előidézte, hirtelen elidegenednek. Hogy eme jelenségnek is mely körülményekben rejlik a helyes magyarázata, azt megmondani nem lehet; a következtetésekhez pedig mindig sok kétség férvén, abba nem bocsájtkozunk. A mi a húzási mozgalomra nézve kedvező és kiválasztani szokott erdőterepeket, továbbá a húzás alacsonyabb vagy magasabb voltát illeti, azt tapasztaljuk, hogy ámbár a párosodási utjokat tevő szalonkák mindig kiváló előszeretettel húznak el fiatal vágásrészek felett (de sőt erdei csapásokat és szélesebb erdei utakat is szivesen keresztezneknek, valamint erdei réteket is felkeresnek az erdőszélekre is kiszáliva), mégis az időjáráshoz s az alkony sötétebb vagy világosabb voltához képest, a terepviszonyokat mindig tekintetbe szokták venni a követendő vonalra nézve s ehez képest változó alaku terepek felett vezet el az, tetemesebb vagy kevésbbé jelentékeny magasságban. Így nedves, esős és borongós időben szakadékok, völgyoldalak és mélyedések mentében, ellenben hüvös időben és világos alkonyokon inkább magasabb hegyoldalak és magaslatok felett húznak el. Minél magasabb a pont, amely felett elhúznak, annál alacsonyabban — s ellenben minél mélyebb az (pl. völgyek s egyéb mélyedések), annál magasabban repülnek és sajátságos, szinte hihetetlennek látszik az, hogy emlitett időjárások alkalmával használni szokott légi utjaikat *mindig szigoru pontossággal betartják*, úgy, hogy eme körülmény folytán szinte rendes *váltóiknak* volnának azok nevezhetők. A budai, szentendrei és pilis-hegységben minden tavaszon számtalan alkalom kinálkozik ennek megfigyelésére. — A szalonkák nem kötik magukat egyedül az esti szürkülethez, hanem ép úgy kivonulnak hajnalban is, mint estenden s szintén hangos dorombolással és szíszegéssel jelentik be közeledésüket. Azonban jóval a reggeli hajnalhasadás előtt szoktak húzni, úgy, hogy a még majdnem teljes sötétségben árnyként, gyorsan tovatünő alakjukat inkább csak sejtjük mint látjuk és alig mutatkoznak a keleti láthatáron a fényes hajnalpir, már vége szakad a mozgalomnak.* *Lakatos Károly.*

Fehér szalonka. Az albine állatok általában a ritkaságok közé tartoznak és minden vadászember sokra tartja, ha ilyen abnormis szinezetü madarat lőhet. *Jankovich* Tivadar grófnak kedvezett a szerencse és somogymegyei birtokán lőtt egy fehér szalonkát, amelyet, mint nagy ritkaságot, *Lendl* Adolf dr. budai preparatoriumába küldött kitömés végett.

* E cikk közlése alkalmából fölhivjuk t. olvasóink figyelmét *Lakatos* barátunk nemrég megjelent *„Az erdei szalonka és vadászata"* cimü monografikus müvére, mely gyönyörüen illusztrálva és szines mütapokkal is értékesitve, olcsó kiadásban: 4 koronáért is kapható már *ifj. Nagel Ottó* könyvkereskedésében Budapesten (Muzeumkörut 2.) és Székely és Illésnél Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei áprilisban.

A halvédelem érdekéből, csupán csak a halak őrzésére hivatottaknak is ismerniök kell a halak havi mozgalmait, különösen azokat a mozzanatokat, melyek a halaknál fajuk fentartására irányulnak, minthogy szoros összefüggésben állanak ezek azokkal az inváziókkal, melyeket az adott körülmények kihivnak maguk ellen a halzsiványok részéről a könnyű prédaszerzésre, mert például az egészséges, gyorsillanásu halak még a legkvalifikáltabb halászügyességgel rendelkező ragadozóknak sem képeznek könnyű zsákmányt már csak azért sem, mert nagyobbrészt a vizek mélyén töltvén életüket, nem igen hozzáférhetők — eltekintve bizonyos — úgymondhatnám : kényszerítő körülményektől, mint az ivás, ikrázás, tejelés korszaka, midőn ugyanis felbuknak a víz felületére és illanó szokásaikat is lassu fizikai mozgásokkal cserélik fel, de másrészt tartósabban is időzvén szem előtt: sokkal könnyebben megszerezhető prédául kinálkoznak ellenségeiknek, mint rendes körülmények között. És ilyenkor jut farkaskaszájára belőlük a legnagyobb mennyiség úgy, hogy még a legbutább halpicéző állat is duskálhat a halprédában kedve szerint.

Vannak ugyan még más körülmények is, melyek a halakat könnyen megszerezhető prédává alakítják át, például a beteges állapot, légzési nehézségek, mikor ugyanis a halak a víz felületén tátogva („pipálva"), könnyen megkaparítható prédául kinálkoznak, mely jelenségeket a többivel együtt, a hal őrzésére hivatottaknak mindig figyelemmel kell kisérniök a védelem szempontjából ; — de mindezektől eltekintve, mégis főleg a halak ivási ideje az a korszak, mely kivált a szárnyas ragadozókra legkedvezőbb és fajok szerint más és más orvok invázióira adnak alkalmat, mit csak pontos megfigyelések utján lehet kitapasztalni ; épúgy az ikrarakás időbeli különfélesége, lerakási helye és fajok szerinti ideje is más és más ellenséget csődít pusztító tevékenységre, szóval a különböző fajú és ivásu idejű halak legtöbbjének megvan a maga speciális *korszakos* ellensége.

E hóban a legyőzött télapó szerteálló jégtábláin, deres könnycseppein rezdül a kikelet aranyos csillámá s a boldogság forró harmatcseppjeit ülteti a szemekbe s túlvilági ihletesek töltik be a szivek rejtekeit főnn a légben, a föld színén s a vizek titkaiban egyaránt . . . A fesledő szerelem hónapja ez, s a fajszaporítás korszaka a legtöbb halfajra nézve, valamint a *tilalom* kezdete, ezzel kapcsolatban egyszersmind március 15-től kezdve, a halak, horgak veszedelme ellen, sőt a nemes *lazacfélék* két, e hó elejével ivófélben levő faja már e hó beköszöntésével a tilalom védelme alá kerülnek, ezek a *pérhal* (Thymalus vezilifer) és a Duna halóriása a *galóca*.

Az ivó halak napról-napra mindnagyobb arányu mozgalmat támasztanak s egész lényök nagy változáson megy ezzel kapcsolatban keresztül. Túlóvatos, sőt félénk, rejtett életmódjukat egészen megváltoztatják, s a mennyire megváltozik viselkedésök s a mennyire egyéni képességeikből is kiforgatja őket a szerelmi élet hódító és bénító hatalma, oly mérvben változnak meg mozgalmaik és faji szokásaik is egészen ellentétesen, a szokott rendes sablónnal szemben. Nem keresik a biztos rejteket nyujtó mélyeket, sőt inkább még a mélyebb vizeket lakó fajok is a sekélyebb, a naptól könnyen átmelegedő, vizi növényekkel benőtt kiöntéseket és rétségeket keresik fel ilyenkor és pedig oly tömegesen, hogy csaknem kézzel foghatjuk ki őket ; és van is ilyenkor jó dolga a halfogó madárságnak, még a legügyetlenebbnek is közülök ! — hát még a gémeknek s egyéb körmönfont szárnyas halászmesternek és az ikracsipegető fajoknak, melyek az anyahalak százezrekre menő ikráit, melyeket a vizi növényekre raknak le s melyeket az apahal tejével megtermékenyít : pokoli kéjjel szedegetik szemtelenül és kielégíthetetlen étvággyal. Jól élnek ilyenkor a *vizicsirkék, vizityukok*, némely *sneff-féle* s a torzcsőrü, kanálszáju jószágok, melyeket oly jól ismer és szid minden értelmes halász.

E hóban van a ragadozó, tüskésszárnyu, fésüs pénzü, izletes húsú halak főivási (vagy „fördési") szezonja. Ivik a *süger* (Persa fluriatilis, a *bucó* két faja (Aspro vulgaris et Zingel), a *durbincs* (Acerina cerma), a *kölönte* (Cottus Gobiv), mely fészket rak ikrái számára s kutyamódra őrzi azt. E hóban a *fogas* és *kösüllő* is megteszi készületeit az ivásra és óriási területeket bejár, hogy ikráinak alkalmas helyet találjon.

A külső vadtavak, réti vizek stb. halivó helyeit (ikrázó helyeket) nagyon célszerű felkutatni oly esetben, ha a terület szárnyas halellenségeinek kiirtása nincs módunkban, avagy tilalomba, nehézségekbe ütközik ; — az ily helyekre aztán riasztókat vagy kereplőket rakunk ki, vagy pedig puskásőröket alkalmazunk ameddig szükségesnek mutatkozik.

A vizimadarak fő párosodási, részben pedig telepedési (fészkelési) ideje e hónapban van, melyek közül a halkárosító fajoknak kipusztítása — avagy elriasztására nagy gondot kell fordítani, ha csak utját nem állja annak a vadászati jogra való tekintet.

Ha halászterületeinken a jégmadárnak fészkelő kürtői találtatnának, célszerű azokat rőzse és föld segélyével betömni, avagy a kürtőkbe álló kődarabokkal eltorlaszolni; ugyanily eljárás követendő az ujonnan készülő kürtőknél is. A jegérodukat ilymódon a használatra alkalmatlanná téve, szinte bizonyos, hogy a partfurkáló kis csiványok is tovább állanak arról a helyről, mert különben is a jegér csak addig ragaszkodik valamely tartózkodási helyéhez, míg azt magára nézve minden tekintetben kellemesnek találja, különben pedig viszi a vágya gondja más felé, új tanyára.

E hónap elejével kezd érkezni hozzánk a *kanalasgém* (Platalea leucorodia). Kisebb-nagyobb csapatokban vagy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kis társaságokban, ahoz képest, mennyiben esik bele a vidék, melyen átvonul, fővonulási útjába, melynek vonalán a tömegek teszik költözködéseiket s ezeket igen jó figyelemmel kisérni az esetleges telepedések megakadályozása miatt, mik különben a hó dereka s vége felé szoktak történni, tehát abban az időben, midőn az esetleg tömegesebben telepedettek óriási, a laikus által nem is képzelt károkat tehetnek a halikrában, majd később az ivadékokban.

E hóban érkezik a rétek főhalászmestere: a *vörös gém* (Ardea purpurea) is (az időjáráshoz képest egyesek már március utolsó hetében érkeznek) s azonnal hozzálát családi tűzhelye megalapításához, úgy, hogy április utolsó hetében egyes párok már a költéssel vannak elfoglalva. Ha ez oly helyen történnék, a hol a halászat érdekeivel ellentétben állana, szaporodásuk s egyáltalában létezésük, elpusztítandók, a mi könnyen történhetik, a mennyiben fészkelő helyükről felveretvén, a nádban bujdokló puskás fölött repkednek ide-oda, ezáltal igen könnyű lövésre adva alkalmat.

Áprilisban érkezik költőtelepeire a *kis kócsag* (Egretta garzetta), *nagy kócsag* (Egretta alba), *fakutya* (Ardetta minuta) és *bakcsó* (Nycticorax nycticorax), melyeket telepeiken pusztíthatjuk el legkönnyebben és ha csak lehetséges, el is kell még a magjukat is pusztítani, halállományunk teljes megóvása érdekében. Különösen pedig a *szürke gém* kipusztítására igyekezzünk a mennyire lehet, hisz ez nem csak a halásznak, de a vadásznak is kárt tesz, a mennyiben a vizivad tojását, de sőt fiókáit is zsákmányul ejti.

A *kis kárókatona* (Phalacrocorax pygmaeus) e hónapban érkezik meg költőhelyeire, ellenben a *nagy faj* e hó végén már megkezdi a költést, miközben seregesen lepik el a halászterületeket, nagy károkat okozva a halállományban, miért is nagyon és szakadatlanul kell ellenük védekezni és mindent el kell követnie a halászati érdekelteknek kiküszöbölésükre, bár ha egyszer falukba verődtek ezek a madarak, vagy helyi ragaszkodásuk miatt nem egy könnyen riaszthatók el, igen nehéz szabadulni tőlük.

A *vöcskök* párosodni kezdenek, mit hangos nyerítezéssel s „káromkodással" — mint a halászok mondják — árulnak el. Mihelyest ezt észreveszszük, fészkeiket kell felkutatnunk s tojásaikat megsemmisítenünk, a madarakat pedig fegyverrel pusztítjuk. A *szárcsafészkeket* is elrombolhatjuk, ha már nem sikerült a fekete sereg összes képviselőivel a végleges elszámolást megejtenünk. Szóval e hónap valósággal a küzdelem hónapja a gondos halgazdára nézve a sokféle halellenséggel szemben, de aztán élvezni is fogja a gyümölcsét, ha védekezésében kitartó s a halállomány érdekében való egyéb törekvéseiben is a gyökeres eljáráshoz ragaszkodik . . .

A notorius szárnyas halzsiványok közül a *rétisas* már fiait neveli, de ebben az időben nem igen halászik, inkább vizimadarak után veti magát. — A *halvágó* (Pandion) e hó utolsó harmadában kezdi a költést; a legmagasabb fa sudarára rakott fészke messzire ellátszik, miről könnyű felfedezni; néhány lövés a fészekbe azután, megsemmisíti az évi termést . . .

A *berki kánya* (Milvus migrans), melynek e hó közepe tájára esik rendes vonulási ideje (bár március végén többnyire látható már): e hóban van a párosodási ideje is. Meg kell akadályozni, hogy a halászati területek környékén telepedjék le. A fészkeseket egyébiránt könnyű kiirtani, mert nagyon ülik tojásaikat.

Minden más szárnyas és szőrmés ellenség is folytonosan üldözendő a *vízikigyókkal* egyetemben, melyeknek néhol az árkokban, rengeteg gomolyait találjuk. Egy-két lövés a tömegbe, sok halacskának menti meg életét.

A ki nem restel vele vesződni, a belső halasvizek *kecskebékáit* fiókert pisztollyal özönével lövöldözheti s ez a foglalatosság amennyire szórakoztató az unalom napjaiban, épp oly hasznos is.

Az ivás tartama alatt gondunk legyen az apró parti: sneffek, lilék és barázdabillegetők elriasztására, amennyiben erősebb szelekkel a vizhullámzat által néha tetemes mennyiségű halikra veretvén a partra, említett madarak által felszedetik s ekként kárba vész, holott egy következő hullámverés a szárazra (illetve nedves partra) került ikrák nagyrészét talán ismét felemelte — s a vizbe vissza szállította volna.

Téli halászmadaraink, a *búvárok, búvárkacsák,* a melegebb fuvalom uralomra keltével egyre fogynak, tüneteznek, mennek vissza jéges hazájokba, miután felhiztak Tiszának, Dunának jó magyar halain, a mitől pedig a „nagy bőjt" dacára is koppan most a foguk papoknak, magyaroknak a paragrafusok miatt, pedigliben hajdanta „bőjtölő" barát uraiméknál kedvtelve zendült a dal „bőjtöknek"(!) napjaiban, hogy azt mondja:

„Duna pontya, Tisza kecsegéje,
Ipoly csukája a legjobb *bőjt*.
Ha szerémi borban fölt".

Lakatos K.

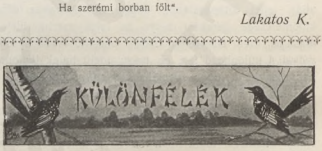

* **Erdővásárlás.** Lapunk március 15-iki számában megemlékeztünk a szász egyetem vagyonához tartozó összes erdők eladásáról, főleg hangsúlyozva, hogy a milliókat érő faállomány eladása jóval értékén alul, szabadkézből történik. Amint értesülünk, ezen erdőségeket mégis nyilvános árverésen fogják eladni, úgy, amint ezt még Tallián földmivelésügyi miniszter kivánta a szász egyetemtől.

* **Erdőeladások a Szepességben.** Az eperjesi görögkatholikus püspökség szepességi erdőit egy csacai fakereskedő cég megvette 1,600.000 koronáért. Az erdőket 10 éven át tarolják s állandóan 7—800 ember talál ott foglalkozást. Gróf Csáky Vidor kluknói erdejét egy késmárki fakereskedő cég vette meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Erdősítések állami segélyezése.** A földmivelésügyi miniszterium azokat az anyaglag szorultabb helyzetben lévő birtokosokat, a kik a közgazdasági érdekből befásítandó kopár, futóhomokos, vizmosásos területeken önként erdősítéseket sikerrel foganatosítottak, mint a megelőző 1905. évben is, állami segélyben részesítette. És pedig 938 birtokos részére mintegy 4290.28 kat. hold területen végzett erdősítésért 99381 K 50 fillér államsegélyt folyósított.

* **A Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete** dr. Bedő Albert nyugalmazott államtitkár elnöklete mellett tartotta évi rendes közgyülését. Az évi jelentés kiemeli, hogy a fakereskedelemben a világkereskedelmi viszonyokkal kapcsolatosan húzamosabb idő óta fellendülés volt észlelhető. A jelentés és zárószámadás tudomásul vétele után megadták a felmentvényt és tiz választmányi tagot sorsoltak ki.

* **A Niagara-vizesés sorsa.** Néhány esztendő óta veszedelemben forog a Niagara-vizesés. A partjain egymás után keletkeznek az ipari vállalatok. A vizesés vizét csatornákkal elvezetik és óriási dinamogépek hajtására használják fől. A sok gyár és a temérdek villamos telep teljesen elrontja a tájkép romantikus szépségét. Éppen azért nemrégiben mind az Egyesült-Államokban, mind Kanadában mozgalom indult meg, melynek az a célja, hogy a Niagara szépségeit megóvja a teljes pusztulástól. A viziutak nemzetközi bizottsága ülést tartott, amelyen Erns ezredes azt indítványozta, hogy az Egyesült-Államok és Nagy-Brittania utján szabályozzák a Niagara védelmét. A bizottság ebben az ügyben április 24-én Washingtonban ülést tart.

* **Vorkapics Lázár** szerb királyi erdőigazgató, a cicevátyi-telep főnöke, a mult héten meglátogatta kormánya megbizásából Faragó Béla cs. és kir. udvari szállító „Magyar Magpergető Gyárát" és érdészeti faiskoláit és a látottak felett elismerését nyilvánította s a szerb kincstár részére igen tetemes megrendeléseket tett.

* **Turista naptár.** Megjelent az Erdélyi Kárpát-Egyesület turistanaptára. (Kiadta az E. K. E. Kolozsvárt, 1906.) A naptár jókora könyvcske, 153 lap ; de igen ügyes, kezelhető alaku és így méltán illeszkedik bele az E. K. E. mindig tanulságos és hasznos kiadványainak sorozatába, sőt mondhatjuk, hogy turista irodalmunkban hézagot pótló munka. Néhány általános tudnivaló után a naptári rész következik célszerü beosztással, jegyzeteknek való helylyel. Egy igen hangulatos és egyuttal nagy turista érzékkel megirt cikk a belesi Jósika-telepet ismerteti, melyet csinos kép is ábrázol. Praktikus Turista-tanácsadó és 25 kirándulási programm következik ezután célszerüen kivágatva és összeállítva. Herrmann Antal dr. Turista Igazságok cimen a turistaság apotheosiát irta meg röviden, közmondásszerüleg, de úgy, mintha Mózes szólana az ő népéhez. A naptár zömét az E. K. E. menedékházak, turista-szállók és a tagok kedvezményei foglalják le. Ezekből látható, hogy az E. K. E. menynyire szolgálja nemcsak a közszükségletet, hanem a tagok érdekeit is. Záradékul közli az E. K. E. központi főtisztviselőinek névsorát és a kolozsvári bérkocsidíjak jegyzékét. A naptár igen hasznos mellékelete, Kolozsvár környékének turistatérképe. A naptár ára 1 korona. Megrendelhető az E. K. E. központi irodájában Kolozsvárt. A tagok arcképes igazolójuk mellékleteképen díjtalanul kapják.

* **Helyreigazitás.** A M. E. 23. számában az O. E. E.-nek a legelőgazdaság megalkotása érdekében tett javaslatával foglalkozván, a bevezetés többekben azt a hitet keltette, mintha én a bizottsági ülés alkalmával emeltem volna fel szavam a javaslat ellen. Ez téves értelmezés, mert én az előadói javaslatot már előzetesen egész terjedelmében ismertem s azzal is tisztában voltam, hogy az legfeljebb igen kis módosítással el fog fogadtatni. Akadályozva lévén a bizottság ülésén megjelenni, külön javaslatomat irásban terjesztettem a bizottság elé, mely külön javaslat (bár annak indokolásában minden érvet felhoztam) figyelembe tényleg nem vétetett. Az én állásfoglalásom és a bizottság által készitett javaslat elleni felszólalásom tehát így értelmezendő. Szükségesnek láttam ezt a helyreigazitást félreértések kikerülése végett megtenni.

Imecs Béla.

Vadász Naptár

Rövid idő alatt
10.000 példány fogyott el.

Az előrehaladt idő miatt mintegy 200 példányt kitevő készletünket e lap előfizetőinek

3 kor. bolti ár
helyett
1 koronáért
szállitjuk!

Székely és Illés
könyv- és papirkereskedése Ungvár.

KITÜNTETÉSEK
BRÜNN 1894. * TROPPAU 1895.

Heider V. és Fia
Jenő főherceg udvari szállítója.
Freudenthal (Osztr. Szilézia).

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek.

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókaiogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállí- . . . . . tásban. . . . . .

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és müöntvény-tárgyak gyára és . . . . . raktára. . . . . .

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cim pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvételnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Első rangú

Vadászfegyverek

a bel- és külföld leghiresebb gyáraiból.

Angol és belga sportfegyverek.

Olcsó árak.

Részletfizetésre.

Tessék árjegyzéket kérni.

Aufrecht és Goldschmied

vadászfegyver osztálya

Budapest, VI. Eötvös-utca 32-ik szám.

Választékos raktár **flobertek** és **revolver**-különlegességekből valamint **vadászlátcsövekből.**

Árverési hirdetmény.

A regéczi v. urbéresek (u. p. Fony, Abaujt. megye) erdejében, a nmélt. földmívelésügyi m. kir. Miniszterium 109083/904. számu rendeletével engedélyezett 20·51 kat. hold területen 6225 drb megszámozott

tölgyfából

nyerhető mintegy 2633·8 m³ **épületi** és **haszonfa** és 1038·2 m³ **tüzifa f. évi április hó 30-án d. e. 10 órakor** Regécz község házánál, zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár: 22110 korona.

Bánatpénz: 2211 korona.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetetnek.

Irásbeli ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

Az árverési feltételek a birtokosság elnökénél és a kassai m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Regécz, 1906. március 16.

Novák János
urb. elnök.

Szám. 66/905. kj.

Faeladási hirdetmény.

Az alulirott községi elöljáróság közhirré teszi, hogy a Szászbudak község tulajdonát képező „Obere Wald" nevü erdőből a nagyméltóságú m. kir. Földmívelésügyi Miniszterium által 26694/I. A. 14. szám alatt rendkivüli használatra engedélyezett 1075 drb tölgytörzs Szászbudak község irodájában **1906. évi április hó 20-án délelőtt 10 órakor** a besenyői járási főszolgabiró elnöklete alatt a kiküldött bizottság által megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet igérőnek eladatik. A tűz- és minden hullfa a községnek visszamarad.

2. A kikiáltási ár 76,373 korona, mely összegen alul az említett famennyiség nem adatik el. Az árverezni kivánók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban az árverezés megkezdése előtt az árverező bizottság elnökének átadni.

3. Az árverés irás és szóbeli olyképpen, hogy a kellően kiállitott és megfelelő bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéséig az árverező bizottság elnökénél Szászbudakon beadhatók. Irásbeli ajánlatokban határozottan megemlitendő, hogy ajánlattevő az árverezési feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

4. Utóajánlatok az árverés befejezése után nem fogadtatnak el.

5. A részletesebb árverési feltételek Szászbudak községben a körjegyzői irodában a hivatalos órákban bármikor betekinthetők.

Szászbudakon, 1906. évi április hó 1.

Urbán Soma
körjegyző.

Bidner Johann
k. biró.

Faeladási hirdetmény.

Barcza-Ujfalu község előljárósága közhirré teszi, miszerint a 9953/A—2. 1905. számu földmivelésügyi m. kir. miniszteri engedély alapján, az alább megnevezendő

fatömeget

1906. évi május hó 12-én d. e. ½9 órakor B.-Ujlalu községházánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen elfogja adni.

Az árverezés tárgyát képezi:

I. 2540·06 m³ tölgy haszonfa, 347 ürm³ hasábfa, 533 ürm³ dorongfa és 1154 ürm³ galy és forgács. Ezen fatömeget a teljesen ép és le nem csonkolt tölgyfák adják.

II. Eladás tárgyát képezi még 4 ezer darab — régen lecsonkolt koros tölgyfa, a mely 1000 m³ haszonfát és 16 ezer ürm³ vegyes tüzifát szolgáltat.

Mindezen fatömegek egészben 52541 korona és 18 fillérre becsültettek, a mely összeg a kikiáltási árat képezi s a melyen alól az erdő eladatni nem fog.

Árverezni kivánó köteles a kikiáltási becsárnak 10%-át az árverezést vezető megbizott kezéhez, az árverezés megkezdése előtt készpénzben vagy ovadékképes értékpapirban letenni.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes becslés adatai s az árverezési és szerződési feltételek B.-Ujfalu községházánál megtekinthetők.

Kelt B.-Ujfalu, 1906. évi április hó 3-án.

A községi elöljáróság.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. május 1. 3. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Változás a földmivelésügyi minisztérium vezetésében.

Midőn másfél évvel ezelőtt Darányi Ignác dr., közel hét esztendei miniszteri működése után megvált a földmivelésügyi tárcától, hazánk mindkét gazdasági ágának tisztviselői őszinte sajnálkozással és a közélet legjobbjait megillető tisztelettel kisérték őt a tisztes, öntudatos, kötelességismerő munkásság teréről a politikai élet, rendszerint a közéletből kiemelkedő férfiakat megőrlő, elkoptató porondjára, nemzeti harcunk forrongó tüzébe. De Darányi Ignác dr. ott is vezér tudott lenni és most az egész ország öröme, szeretete és tisztelete kiséri őt vissza régi helyére, a magyar földmivelésügy élére.

Melegen, örömmel üdvözöljük benne nemcsak nemzeti küzdelmünk koszoruzott bajnokát, hanem a magyar gazdaság kötelességtudó, odaadó vezérmunkását is. Örömünk annál nagyobb, mert benne az O. E. E.-t is érte a király és nemzet páratlanul egybeforrt bizalmának kitüntető intézkedése, a mennyiben a nevezett egyesületnek egyhangulag megválasztott igazgatósági tagja.

Hervadhatatlanok azon érdemei, melyeket a magyar mezőgazdaság fellendítése körül szerzett. Méltán nevezték a nép apjának. Csodásan megnagyobbította a földmivelésügyi kormányzat szellemi és pénzügyi erejét; lelket öntött a társadalomba és működésbe hozott ezernyi szunynyadó erőt. Alkotásai emelték, és mindig nőve a hatalom szirtjén — a hazai erdőgazdaság sem volt mostohagyermeke a kötelességtudó Darányinak. Nem egy üdvös intézkedése megörökítette nevét hazánk erdőgazdaságának történetében. Miniszterssége alatt a kopár területek befásítása nagy lépéssel haladt előre; sok ujonnan fölállított állami csemetekertből 50 milliós évi átlagban osztatott ki csemetét egészen díjtalanul; életbe léptette az 1898. évi XIX. törvénycikket; megszüntette a kincstárnál dívó faegyedáruságot s lehetővé tette, hogy az állami erdők faanyagának megvételére kevesebb tőkével rendelkező kisebb fakereskedők is versenyezhessenek, mi által az állam jövedelme is lényegesen emelkedett.

Ezek után erős a reményünk, hogy az új miniszter folytatni fogja áldásos működését erdőgazdaságunk föllendítésében. Darányi Ignác dr. egész ember, aki a pozitiv alkotások elmét, szivet és akaraterőt próbára tevő fáradalmai, a széthuzó szempontok összeegyeztetésének, az életigények kielégítésének terhes szolgálata közben gáncs helyett csak bizalmat aratott. Igy ismeri mindenki. Az egész ember alaposan szokta végezni a dolgát, s nem áll meg a félúton. Darányi is bizonyára ismét fölveszi az elejtett fonalat, melyet a mindent intéző isteni gondviselés visszaadott az ő avatott kezébe és tovább halad a megkezdett uton.

Sok munka vár rá, különösen az erdőgazdaság terén.

A fa-szállítás díjtételeinek szabályozása és leszállítása közvasutainkon, nagyfontosságu erdőgazdálkodási szempontból; úgyszintén az iparvasuthálózat létesítése is.

Felső szakoktatásunk érdekében már azóta

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

történt valami, de hátra van még az alsó szakoktatás ügyének kérdése. Ebben hamarosan megállapodásra fog jutni az O. E. E. és valószínüleg Darányinak jut a remélhetőleg helyes megoldás foganatosítása.

Ott vannak a szégyenletes előléptetési viszonyok, melyek miatt az állami erdészet tisztviselői között az elégedetlenség már tetőpontra hágott. Ott van különösen a XI. fizetési osztály, melynek említésénél pir futja el az önérzetes erdőtisztviselő arcát. Az üresedésbe jött állásokat is igen gyakran nyilt pályázat nélkül töltik be manapság.

Ott van a sok nyomor és szenvedés eltávolítása, melyek a legtöbb erdőtisztviselő családjának állandó kísérői.

Hisszük, hogy az a Darányi, ki a nemzeti harc közepette megismerte és nagyrabecsülte a magyar tisztviselői kart, ugyanazon érzelemmel gondoskodni fog a magyar erdészet tisztviselőinek sorsáról, kiket most már ismét egészen övéinek mondhat.

Apostoli Búcsuztató Levél

nagyméltóságu báró Feilitzsch Artur nyugalmazott m. kir. földmüvelésügyi miniszter, okleveles erdész urhoz.

Kegyelmes Uram!

Nagyméltóságod mindig hive volt az igaz-szó kimondásának, — másképpen nem is lehetett volna első tüzvonalban küzdő katonája egy *Tisza István* táborának, — nem lehetett volna egyik generálisa annak a *Kristóffy*-éránk sem, mely a polgári jogoknak és egyéni szabadságnak legszélsőbb határig való kiterjesztését vallá bibliájának, — de sőt az igaz-szó szeretete nélkül néhány esztendővel ezelőtt nem sértette volna meg bátor öntudattal a pártfegyelmi kötelezettséget sem, a mikor az állami erdészek igazainak érdekében szembeszállott miniszterével, a parlament pénzügyi bizottságával és az egész parlamenttel! A ki — mint Excellenciád — az igazságot és az Igaz szót az áramlatokkal szemben is védelmezni szereti, annak bizonyosan igen fájdalmas lehet, ha a miniszterség mindenható hatalmának rettegtető félelme hermetice elzárja előle az Igazságoknak keresetlen hangját, — úgy vélem tehát, hogy a politikai körülmények folytán való félreállása a kedves Igazságok megismeréséhez Nagyméltóságodat ismét közelebb hozta!

És, aki legcsekélyebb, én is nagy bátorsággal voltam ahoz, hogy az *élő hatalomhoz* forduljak közkeserveinknek némely parciális gyógyítása érdekében: jogot véltem ezzel szerezni ahoz is, hogy az immár *holt oroszlán* friss teteme fölött Igazságokból állíthassam össze a búcsúztatót — látszassék az bár *szamár-rugásnak* is, avagy lenne bár reám nézve egy holt oroszlánnak lelketet félemlítő suggesztív hatalma még mindig nagyobb, semmint egy *eleven macskáé!* (Ámbár hogy a nyomorult kis egér jobban fél egy *holt macskától*, mintsem egy eleven oroszlántól!)

Fájdalmunkra korán elhunyt Excellenciád a mi örökinségünknek ama perceiben született, a melynek eljövetelét már a Darányi—Tallián—György háromkirályok régi idők óta állami költségvetéseikben megjósolák, mondván: „eljövend azon idő, melyben az állami erdészeknek botrányosan nyomorult helyzete igazságosra változik". Uj hitelt csinálhattunk volna tehát ama *bizonyosságra*, (ha ugyan akad vala erre a hypotékára bolond uzsorás), hogy a mi lázas fantómjaink — az úgynevezett *igazságos elbánás* — végre valóságokká lesznek azon Megváltó által, aki (habár palástban született is) maga is az erdei pásztorok szegény kenyerén éldegélt, ámbár, a mint a rangsor fonalát követem, — az égieknek hála, — csak rövid ideig is, beteljesedvén Nagyméltóságodon a pentateuchos harmadik könyvének ötödik fejezetében Rendeletek igazsága: „nemes paripát paraszti öszvérrel együvé ne fogjál, mert egyikük bizonyosan bőrével számoland", (ez pedig alighanem a paraszti öszvér volna) — így lépvén át Kegyelmességed az erdei utak bogáncskórót termő parlagjáról a jogászi politika dúsan hímes réteire, bátor-bátor amott is zerge-könnyedséggel szédítő gyors ugrásokkal jutott föl a legmagasabb fokozatok virító füveihez, magával hozván a predesztinációt, — örök idők óta szembeötlőbb lévén erdészeknél az érdemesség és tudomány, ha arra véletlenül az itten üstökös-ritkaságu báróság fénye is rá világít!

De vaj! ki által is remélhettük inkább a mi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csendben is kiáltó sebeinknek gyógyítását, ha nem attól, a ki azokat maga is mindennap látá, és egy kicsit elszenvedé? ki adhatott becsületes egyéniségével több jogot a mi Igazságaink győzedelmének reménységéhez, ha nem az, a ki tetteiben is mindenütt az Igazat keresé!? De nem *dicsérni*, — *temetni* jöttem Césárt! Avagy itt is igaza volna az Irásnak, hogy „az ember, mint a levegő, mennél magasabb, annál hidegebb?“ — avagy nem volna talán Igazság abban, amit sok százak évtizedek óta lelkük minden szenvedésével Igazságnak vallanak?! — nem volna talán az elnyomatásnak visszhangja az az egybe olvadó jajgatás, a mely a Beszkidektől a Karsztokig szünetlenül hangzik?! Avagy az országnak lakozó asztaláról pecsenyétkérte a Lázár, és nem csupán a morzsákat, szólván apostoli ösömmel: „mind ez ideig mind éheztünk, mind mezítelenek vagyunk, e világnak seprei lettünk . . . mert ha száz Mestereink lettek volna is, igaz atyánk egy sem vala!“ (Pál apostol I. levele 4. rész, 11, 12, 15. vers.)

Ugy igen, Kegyelmes Szaktárs Uram! Nem könyörögtünk Tekegyelmességednél a végett, hogy a Magad magad tudományának fontján méretnék a mienk is a más országszolgákéhoz, látván a politikai görcsben megdermett munkáskezet, nem várhattuk, hogy férfikorunk delén, avagy tán imitt-amott azon túl is felemeltessünk ama X. osztályig, a hová éppen most emelt Tekegyelmességed egy irógépkezelő asszonyembert, a ki bizonyára előljáróképen egy három hetes betű-zongora tudományos kurzusát megfutotta — és a ki csekély apostoli észjárásom szerint még aligha ért el a mi korunk zenitjéhez; — még csak amaz egynéhány „*számfeletti*“-séget sem reméltük, amelyek pedig szépecskén kijutottak Excellenciád kegyelméből némely mérnököknek, baromorvosoknak és jogászoknak, hiszen, mint bölcsen tudni méltóztatik, emezeknek szemet szuró *érdemeit* sima utak, parcellás telepek, messze virító, piros cserepes istállótetők hirdetik, bögik azt országszerte beraktározott ökrök sokaságai és zöldasztali kacskaringószentenciák hirdetik világgá, — a mi szerencsétlen fáink pedig a bíráló ember nem járta homályban rejtőznek és akkor is csak 20—25 esztendők alatt hoznak idétlen magot, ha a szerencse kedvezéséből a Napnak nagyon szeme előtt vannak! Mi ama földi jókat nem vártuk; az ország fölött megsűrűsödött zimankós ködös levegő, a közönyösség kemény kámbium-rétegével takart reménységek alvó rügyeinek fakasztására nem alkalmatosak, — *jogok fakasztását, felvirulását* tehát nem várhattuk abban a téli időben, amely szerte az országban csak *jogokat fagyasztott!*

De ám várhattunk *emberséget*, mert immár megértünk az emberek szánalmára! Várhattuk, hogy nem a faluvégi cigányexpress gyalogküldönc napszámával bocsáttatnánk útjainkra, krumplinak, csicsókának, esett birkának és egyéb falusi úri komedenciáknak esztendők óta duplára fogyasztván a szárazság az ő áraikat, — várhattuk, hogy krumpliföldjeink árenda-értéke *igaz* pénzzel fogna megtrágyáztatni, fakommencióinknak is tetejébe rakatván amaz aszó réteg, a mit régi kupecszellem arról lesarcolt. *Hiszen mindez nem kíván tételes törvényszerű intézkedést, még talán miniszteri tanácsi beavatkozásra sem szorúl*, vagy ha igen, úgy a mi ebbeli és *más egyéb dologi* jogaink igazát minden igaz ember beismeri vala, és igazán mily nagy örömet okozhatott volna Excellenciád miniszteri társainak, ha módot ad vala nekik arra, hogy ama számtalan igazságtalanságok között, a melyeket — megengedem, hogy politikai kényszerűség folytán — cselekedniök kellett, legalább *egy* igazságos munkát is végezhettek vala, szólván argumentumképen apostoli elődömmel képen: „Vaj' kicsoda vitézkedik vala a maga hitel-zsoldján, kicsoda plántál csemetét, hogy annak fájából ne melegednék vagy kicsoda legeltetne nyájat, hogy ennek tejéből ne élne?!“

De mert nagyméltóságu szaktárs uram ez érettünk való apostoli igaz szókat elmondani mulasztá, azért im én is nem apostoli hangomon búcsúzom; de szólok a pákozdi cigány gyerekek hangján igyen:

Hogy ím, közülök való egy, Rigó János, bagófrigybe esett a nagyméltóságu Simai hercegnővel, megkörnyékezék őtet azok a félmeztelen rokon-purdék, akikkel malac-bandista korában

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

együtt fujta vala a *hivatás* szerencsétlenségének flótáját. „Csókolom a kezét, lábát nagyméltóságu, excellenciás, kegyelmes primás, legalább egy-egy pofa bagót!“ „Nem takarodol innen te cigány, még azt hiszik, hogy testvéretek vagyok.“

Elvonulának hát a rongyosok, de hogy röviddel ezután a piros-bársony trónusu excellenza máshoz pártolt, összegyülekezének a megbántottak az elhagyott nagynak ajtajában, holottan is szóla hozzájuk egy, az öregebbek közül való: „Hát ezt néztük mi bibasok pátrónusnak? hászen látjátok, hogy épen csak olyan erdész mint ti vagytok!“

Ki is egyebekben most is maradok, aki voltam excellenciádnak régóta igazi és őszinte nagy tisztelője.

Hozzátok pedig purdék szólok az I. 13. 11.-el: „Ideje legyen immár felserkennünk, mert mind távolabb vagyon mihozzánk az idvesség, hogysem mint amikor hinni kezdettünk“.

Simon rabbinak különös apostoli áldását küldi:

Pál apostol.

Az alsó erdészeti szakképzés.

Az alsó erdészeti szakképzés kérdésének beható tárgyalására az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége március hó 3-ára Budapestre, nagyobb bizottságot hivott egybe az erdőbirtokosok, a gyakorlati erdőgazdasággal és az erdészeti tanügygyel foglalkozók köréből. Az O. E. E. elnöksége által ezen bizottsághoz feltett kérdések az alsó erdészeti szakoktatás átalakitását illetőleg a következők voltak:

1. Az alsó erdészeti szakoktatás egységes legyen-e, avagy az altiszti oktatás a tulajdonképeni erdőőri oktatástól különválasztassék-e?

2. Különválasztott szakoktatás esetén hol történjék az altisztek, hol az erdőőrök oktatása?

3. A szakoktatás kire nézve legyen kötelező?

4. Mi legyen az altisztek és mi az erdőőrök oktatásánál megkivánt előképzettség?

5. Az altiszti oktatásnál figyelemmel kell-e lenni arra, hogy az így kiképzett egyének reátermett része szükség esetén az erdőtörvény 17. §-a alá nem tartozó kisebb erdőbirtok gazdasági ügyeit önállóan is el tudja látni?

6. Az alsó erdészeti szakoktatás sikerének mik az előfeltételei és mily irányelvek szerint történjék az oktatás és a tananyag megválasztása?

Még visszatérve a szakunkat közelebbről érdeklő ezen fontos ügyünkre, most azon javaslatot közöljük egész terjedelmében, melyet a feltett kérdésekre vonatkozólag Imecs Béla az O. E. E. elnökségéhez benyujtott.

* * *

1. Az alsó erdészeti szakoktatás mindenesetre egységes legyen, de nem oly értelemben, mint az mai nap van, a mennyiben *csakis az erdészeti segédszolgálatra* nevelendő egyének volnának véleményem szerint megfelelő *oktatásban részesitendők*, mig ellenben *a tulajdonképeni nyers erdőőri szolgálatra alkalmazandók nem szükséges, hogy előleges oktatásban részesüljenek, vagy hogy szakvizsgát tegyenek.*

2. Minthogy javaslatom előbbi pontja alapján csakis az altisztek oktatását és képzését tartom szükségesnek, ezeknek nevelésére elegendők meglevő erdőőri szakiskoláink. Az erdőőri szakiskolák címe és jellege megváltoztatandó, mire később visszatérek.

3. A szakoktatást csupán az altisztekre kivánom kötelezőnek kimondani. Az erdőtörvény 37. paragrafusa novelláris uton megváltoztatandó olyformán, hogy a törvénybe az erdészeti altisztek minősitéséről külön szakasz igtattassék be.

A 17. paragrafusban megnevezett erdőbirtokosok kötelezessenek ilyen minősitett erdészeti altisztek megfelelő számban való alkalmazására.

A 38. paragrafusban foglalt eskütétel joga és kötelezettsége az erdészeti altisztekre is kiterjesztendő.

4. Az altisztek előképzettségére megkivánnék a feddhetlen előéleten és erőteljes testalkaton kivül 4 polgári iskolai osztály elvégzését és legfeljebb 20 éves életkort.

5. Az erdészeti altiszti oktatásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy az így kiképzett egyének reátermett része, szükség esetén az erdőtörvény 17. §. alá nem tartozó kisebb erdőtestek gazdasági ügyeit önállóan is el tudja látni.

6. Az uj szakiskoláknak címe legmegfelelőbben *vadászképző* szakiskola lehetne. A jelenlegi szakiskolák tananyagának fenntartásával és megfelelő kibővitésével, különös gond fordítandó a vadászat gyakorlati oktatására. A szakiskolába való felvételhez előzetes gyakorlati szolgálatot nem kivánnék, ellenben a tanfolyamot 3 évre szeretném felemelni úgy, hogy *az első év tisztán csak előkészitő gyakorlati év legyen.*

Indokolás.

Ad 1. Pusztán az erdőőrzési teendők végzésére nem való iskolázott ember. Egészséges, erőteljes, becsületes, megbizható egyszerü parasztemberből, — a ki — ha kell napokig el tud lenni egy darab kenyéren s a ki ha kell, szélben, viharban, méteres hóban csapázza a vadat, lesz a legjobb *erdő-őr.* — Egyszerü szolga, a kit erdőápolásnál, gyéritésnél, csemeteszedésnél, faültetésnél, vetésnél mint előmunkást alkalmazok. Ezekre a teendőkre pedig akár a kezelő erdőtiszt, akár az altiszt megtanithatja az illetőt. A 2—3 hónapos szaktanfolyamoknak,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

valamint a gyakorlati szolgálat alapján letett szakvizsgáknak egyébként sincs semmi értelme, mert hiszen ha az erdőőr ezeken keresztülúszott valahogy, az még nem bizonyos, hogy több szaktudással is rendelkezik.

Ha más oldalról tekintjük a dolgot, színte nevetséges 3 féle képesítéssel biró egyéneket alkalmazni erdőgazdaságunkban, mert ha nem fát, hanem rizst vagy sáfrányt termelnénk is, akkor sem volna jogos azt kivánni, hogy ezen értékes kultura őrzői és kapálgatói szaktanfolyamosok legyenek, annál kevésbbé volna tehát indokolva a csekély jövedelmet hajtó erdőgazdaságnál ilyen fölösleges lukszuszt megengednünk, mely az erdőbirtokosokat anyagilag érzékenyen sujtaná. Elvégre is még a legtúlzóbb sovinizta is megnyugodhat az erdőgazdaság szakszerü kezelésén akkor, ha annak ügyeit főiskolát végzett erdőtisztek és 4 polgári osztályu előképzettséggel 3 évi szaktanfolyamot végzett altisztek intézik. Az csak természetes, hogy még ezeknek szükségük lehet olyan egyénekre is, a kik intézkedésüknek föltételen végrehajtói. Ám legyenek ezek az erdőőrök, de hogy ők még tudákossággak következtében a felsőbb parancs helyes vagy helytelen voltán elmélkedjenek, arra igazán semmi szükség nincs.

Ad 3. Miután az altisztek iskolázása mellett szükségtelennek tartom az erdőőrök külön képesítését, ez okból javasolnám az erdőtörvény erre vonatkozó szakaszainak megfelelő módositását.

Ad 4. Az altisztek előképzettségénél az alsó korhatárt azért nem jelöltem meg, mert ha egy fiatal gyermek a 4 polgári osztályt elvégezte, szerintem az altiszti szakiskolába már fölvehető.

Ad 6. Nemcsak a szakiskolának, hanem a végzett altisztneknek is kell, hogy kifejező címet találjunk. Az összes magyarlakta vidéken már a köznép vérébe átment és teljesen elfogadott címe az erdészeti altisztneknek a *vadász* cím. Leghelyesebbnek tartom a megszokott ösvényen taposni; minek gyártanánk új, szokatlan címet, ha van már elfogadott jobb is. Azért ajánlom, az így *nevelt altisztjeinket vadászoknak nevezzük el, az iskolákat pedig vadászképző szakiskolának.*

Az altiszti tanfolyamot 3 évre a következő okokból akarnám kibővíteni:

Általános szaktársaim azon kivánsága, hogy a szakiskolások gyakorlati szolgálatban töltsenek előzetesen egyéket esztendőt. Ez azonban túlhajtott kivánság, mert egy négy polgári osztályt végzett 13—14 éves tejfölös száju gyereket ki fog alkalmazni erdészeti gyakorlati szolgálatra?

Hol sajátitsa el a gyakorlatot, hol töltse ki az egy vagy két évet? Erdei külső szolgálatra gyenge szervezeténél fogva nem való, de nem is fogja felhasználni senki. *Megnézhetné* ugyan, miként ültetnek, vetnek, gyéritenek az erdőn, miként csinálják az utat, gátat, miként folyik a tutajozás, faúsztatás stb., stb., csakhogy mindezeknek puszta megszemlélése is fáradsággal jár és igen kevés gyerek birja ki olyan korban azt a strapát, melyet már csupán az erdőben való járás is megkiván. Az irodában azonban rubrikázni, másolni talán megtanulhatna. *De meg aztán kit is akarunk kényszeriteni, hogy ilyen gyerekembert — ha díjtalanul is — alkalmazzon?* Aztán ebben az esetben ki fizessen? Az a 14—15 éves fiu? Miért? Azért mert praktizál? Vagy az fizesse, a ki neki alkalmat nyujt a prakszisra, de hasznát nem veszi? Ennek a gyereknek különben legjobb ha a polgári iskolából kilép, ismét egy másikba menni megszakitás nélkül, mert ha gyakorlati szolgálat miatt szakitja meg, sokat felejt és nehezebb lesz a szakiskola rendjéhez szokni. *Ez okból ajánlom, hogy az első év a szaktanfolyamon előkészitő gyakorlati év legyen.* És hogy ez az iskolában töltött gyakorlati év sokkal eredményesebb leend, mint bármely más gyakorlati szolgálatban eltöltött 4—5 év, azt egész biztosra vehetjük, mert hiszen itt a növendékekkel céltudatosan foglalkoznak, mig a gyakorlati életben nagyobb részt nem is törődnek velük. Ha pedig megvalósul az az általános és helyes kivánság, hogy minden szakiskola részére nagyobb kiterjedésü erdők adassanak át tanulmányi és gyakorlati célokra, akkor a gyakorlati kiképzésnek minden feltétele meg lesz.

* * *

Ez volna főbb vonásokban *az erdészeti alsó szakoktatás ügyében* a feltett kérdésekre adott válaszom.

Imecs Béla.

A horvátországi szelidgesztenyésekről.

Irta: *Majerszky István.* (Folytatás.)

A szelidgesztenye a gyürüs likacsu fákhoz tartozik; a likacsgyürü meglehetősen széles és a tavaszi pászta az előző évi őszi pásztához simulva foglal helyet. A bélsugarak mikroskopikus finomságuak. A fa sejtei hosszuak. Ezekből következik, hogy a fa jól hasadó és hogy nagyon rugalmas. Különösen gyürü irányban nagyon csekély az összetartás; néha nedves földön fekvő törzsön minden egyes gyürü külön válik.

Ezen, e gyürü irányban való csekély összetartással szoros összefüggésben van a szelidgesztenye legnagyobb betegsége: a gesztválás, vagy jobban mondva a gyürüválás, mivel nemcsak a geszt válik el a szijácstól, hanem és legtöbbször magának a gesztnek egyes évgyürüi is egymástól. Sokszor nem is egy, de több ily halálgyürü is előfordul ugyanazon törzsön néhány évgyürünyi távolságban; a baj annyira általános, hogy öregebb gesztenyésekben alig található ép törzs. Az elvált gyürüknek érintkező felülete korhadásnak indul; a korhadás előbb csak néhány évgyürüre terjed, úgy, hogy a fa testében 1—2 $^{cm}/_{m}$ vastag porhanyó korhadékkal telt karika keletkezik, melyen belül és kivül a fa legalább látszólag ép. Terjedése folyamán is az ily eredetü, gyürüválásból keletkezett korhadás mindig betartja a gyürüirányt, míg aztán a középre érve, bélkorhadássá lesz. A koros gesztenye-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fáknak ezen utóbbi szintén általános betegsége azonban önállóan is fellép, megelőző gyürüválás nélkül.

Használhatósági szempontból a gyürüválás állítólag veszedelmesebb, mint a bélkorhadás, mert az előbbi a törzsön végig terjed, míg az utóbbi nem mindig úgy, hogy a törzs felső része esetleg még használható. A gesztenyefa ezen két hibája okozza, hogy a koros gesztenye-állabok haszonfát alig adnak.

Hogy a gyürüválás miként keletkezik, azt kideríteni a növényélettannak és patologiának a feladata, mert az általánosan vallott elv, hogy azt vagy tűz vagy napsütés okozná, nem állhat meg. Nem állhat pedig meg azért, mivel a fenti okok elfogadása esetén ugyanazon állabban a gyürüválásnak legalább a törzsek legnagyobb részénél ugyanazon évgyürűnél kellene előfordulnia s napsütés esetén a nap által ért oldalon; továbbá a törzs keresztmetszetének a növekvés ily hirtelen és egyoldalu megzavarása miatt eltorzulást kellene mutatnia. Már pedig ez nem áll. Azt is mondják, hogy a fiatal korban ért tüzeset befolyásolja annyira a törzs tenyészetét, hogy az évgyürük a későbbi korban is oly könnyen elválnak egymástól. Hát a fiatal korban ért tüzeset annyira befolyásolja a gesztenyetörzs későbbi életét, hogy a még sima kérgü törzs a futó tüztől is menthetetlenül elszárad.

Az én tapasztalatom az, hogy a beszórtan, egyenként előforduló gesztenyetörzsek, melyek tehát valószinüleg magról keltek, kevésbbé szenvednek úgy bélkorhadásban, mint gyürüválásban; továbbá, hogy sarjerdőben azon sarjak, melyek hamar önállósultak az anyatuskótól szintén egészségesebbek. Hogy tehát a bélkorhadás és gesztválás ennyire általános, annak okát a fa szerkezetén kivül valószinüleg abban kell keresni, hogy a gesztenye nagy sarjadzó képessége miatt rendesen sarjakról lesz felújítva. Általánosan ismert dolog és minden fanemre áll, hogy a sarjak kevésbbé életképesek, mint a magról kelt egyedek. Természetes, hogy ehhez más külső ok, mint szél, fagy, tüz járulhat, melyek a bajt csak növelik.

De lehet, hogy gombabetegség az egész, melyet a fa laza, a gyürük irányában kevés összetartásra mutató szerkezete és ennek a sarjaknál hatványozott mértéke még elősegit.

Az elmondottak szerint — ha külső hatást veszünk fel a gyürüválás okául — elsősorban a szél szerepelhet mint olyan, akképen, hogy a nagy levelü, tehát nagy ellenállást szolgáltató koronát meglóbálván, a törzs egyes évgyürüi a leggyöngébb helyen, tehát a likacspásztában elválnak. Hogy mennyire gyenge a gyürük összetartása, bizonyitja legjobban az, hogy vén törzseknél sokszor fejszecsapástól is szétválnak az egyes gyürük. Gyakran már két éves sarjhajtásokon is látni, hogy a második gyürü az elsőtől elvált; míg azonban érett fánál gyürüválás esetén szabadszemmel korhadási tünetet nem lehet látni, addig a zsenge korban történt gyürüválásnál a gyürük érintkező részei feketék, vagy korhadni kezdenek.

Elértem állitásom második részéhez, hogy t. i. a gyürüválás oka pathologiai.

Minden korhadásnak oka valamely gombafaj. Ismeretes az is, hogy némely fanemnél, pl. erdei fenyőnél a főgyökér idővel elkorhad és a korhadás át szokott terjedni a törzsre is.

Az öreg szelidgesztenye gyökérzetét még nem vizsgálta meg senki; kidőlt törzsekből itélve azonban állíthatom, hogy ezen fanem is elveszti idővel a főgyökerét. A főgyökér korhadása átterjed a törzsbe és okozza a bélkorhadást. A bélkorhadásban szenvedő tuskóról eredő sarjak pedig annál inkább megkaphatják a bajt és mint említettem, az már két éves korban szokott is jelentkezni, megtámadván a két évgyürü közti leglazább részt, a likacsgyürüt. Véleményem szerint a későbbi években is úgy keletkezik a korhadás a gyökérről; vagy pedig külső ok, pl. szél, ütés stb. létrehozza előbb a gyürük elválását, az okozott résen pedig azután annál könnyebben hatol be a gomba és okoz korhadást.

A gyürüalaku kikorhadás kivülről befelé halad és nem megfordítva, a minek oka valószinüleg abban keresendő, hogy a gesztenye törzse belülről kifelé mind több és több tannint tartalmaz, a mi a korhadásnak kifelé való terjedését gátolja.

Ha a bél és gyürüalaku korhadásnak gyökeréről való terjedését és a sarjakra való átöröklődését, illetőleg a fertőzés utján való keletkezést elfogadjuk, beigazoltnak látjuk azt is, miért egészségesebbek a beszórtan, egyenként előforduló, valószinüleg nem sarjról, hanem magról kelt törzsek, mint az elegyetlen állabok törzsei, melyek saját gyökereiknek — ha szabad e kifejezéssel élnem — talán már dédunokái is.

A bélkorhadás és gyürüválás elősegitői közül említhetem még a gesztenye általános érzékenységét sérülések iránt és egy rovart, mely a fiatal suhángokban rágódik.

Az elsőre nézve álljon annyi, hogy a meghajkolt törzs a meghajkolás helyén okvetlen gyürüválós lesz és mint már előbb említettem, az öreg, érett törzseken egy-egy erős ütés következtében is elválhatnak az évgyürük.

A felhozott rovar, melynek nevét azonban nem tudom, sőt nem is láttam — mivel akkoriban az erdőrendezőségnél voltam alkalmazva, a hol tudvalevőleg mellékes megfigyelésekkel való foglalkozásra nincs idő, — olyan formán rágja ki a 3—5 éves törzsecskét, mint a cryptorhincus lapathi L. az éger ágait, csakhogy a gyürü alaku rágás nem mindjárt a kéreg alatt, hanem jóval beljebb a fában történik, úgy, hogy a cryptorhincus lapathi L. által okozott egyoldali megvastagodás itt hiányzik. A befurakodási hely körül a kéreg elszárad, a fa törékenyné válik és a bélben haladó függőleges menet körül megfeketedik, korhad. Egy-egy suhángon több ily rágás is előfordul.

Egyébként a rovarok a gesztenyét nem nagyon bántják, még a lombját sem. A fenti rovaron kivül egyszer találtam egy széltől kitört törzset, melynek töréslapja tele

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

volt össze-vissza, minden irányban haladó, szúrágásnál nem tágasabb menetekkel és látszott, hogy ezek következtében törött ketté a kb. 25—30 $^{c}/_{m}$ vastag törzs. A menetek okozója után idő és eszközök hiányában szintén nem kutathattam.

A cerambyx heros csak úgy rágódik a gesztenyében, mint a tölgyben.

Gombabetegséget csak egyet tapasztaltam s ez egy Septoria nevü (a selmeci kísérleti állomás meghatározása szerint) rozsdagomba, mely a lomb időelőtti lehullását okozza. Nyáron már junius végén, juliusban barna, száraz foltok jelennek meg a leveleken, melyek száraz időjárás mellett mindig nagyobbodnak és szaporodnak, mignem a levél elhalását okozzák. Forró, száraz időjárás mellett már juliusban kezd lassan hullani a lomb, míg augusztus végén, szeptember közepén már oly tömegesen szárad el, hogy egyes fák egészen kopaszon maradnak. Ha elegendő csapadék van és a forróság sem állandó, a gomba pusztítása sokkal mérsékeltebb és ekkor a lomb csak szeptember második felében kezd tömegesen hullani. A napnak kitett ágakról és a beteg egyedekről hamarább hull a levél.

A lomb korai hullása — természetesen — befolyással van a termés fejlődésére, melyet megakaszt, nagyrészt meddővé tesz és mely aztán szintén időelőtt leesik.

Nagyon gyakori a gesztenyénél a csavaros növés, még pedig hol jobbra, hol balra.

Mielőtt a horvátországi gesztenyések erdőgazdasági jelentőségének tárgyalására áttérnék, még két érdekes dolgot említek meg.

Az egyik, hogy ha a gesztenye törzsét köröskörül meghajkolják, illetve ha a háncsot csak egyszerű fejszecsapásokkal is, de köröskörül átvágják, a törzs okvetlenül még abban az évben elszárad,; de ha a háncsból csak egy kis darabka is épen marad, még a vén, különben teljesen kikorhadt törzs is vigan él tovább. És az ilyen törzs aztán bőven virágzik kétszer is és terem — meddő magot.

A másik dolog a villámcsapásra vonatkozik. Általában még sehol sem olvastam, hogy a gesztenye mennyire van villámcsapásnak kitéve. Mindenütt, mint legveszélyesebb fanemet a tölgyet emlegetik és nem tesznek különbséget a cser és más tölgy között, holott a cserbe ugyancsak inkább üt be a villám, mint más tölgybe. Az alábbi és más észleleteim, valamint a nép tapasztalata szerint a gesztenye még gyakrabban szenved a villámcsapástól, mint a cser. Zivatar után egy meglehetősen egyformán tölgy és gesztenyéből álló középkoru állabban találtam mintegy 150 m²-nyi helyet, hol a villám 5 gesztenyetörzsön futott le, míg a gesztenyék közt számra nézve ugyanannyi, egyenként álló tölgytörzs sértetlen volt, még róluk letört galyacskát sem lehetett a földön találni.

A legszebbek a kincstári gesztenyések. Legszebbeknek kell őket mondanom, mert a vagyonkörségiek és községiek még gyászosabb állapotban vannak.

Vén, kikorhadt, gyürüválós, rövid törzsü, nagy koronáju, girbe-görbe egyedek vannak a gesztenyések legnagyobb részében; ezekből ugyan a kereskedelem számára való műfát alig lehet kapni, legfeljebb a nép tud kiszedni belőle valamit a saját szükségletére, pl. keritésoszlopnak, épületfának vagy lécnek valót. Még tüzifának sem jó, mert nem akar égni; a tüz magától elalszik, ha pedig ég, nagyon pattog. Tüzi ereje különben is gyenge. Hartig T. szerint 0·65, tehát a nyárral van egy sorban. Az öreg gesztenyések, ha a kihasználás sora rájuk kerül, rendesen szénné égetik és úgy értékesitik. Legujabban azonban a beslináci vasgyár már nem akar elfogadni gesztenyeszenet, mert az is rosszul ég és e miatt sokkal nagyobb fujtatást kiván, mint más faszén.

Pedig az egészséges gesztenyefa jó műfát szolgáltat. A környező lakosság használja is mindenre, csak épen fedőszindelyt nem csinál belőle, mert mint ilyen, nagyon vetemedik. Tartóssága csak olyan, mint a tölgyé, sőt a földben állitólag tovább is tart, mint oszlop. Törési szilárdsága jelentékeny; nagyobb mint a tölgyé, minthogy a fa hoszabb rostu, de könnyebben hajlik, mint a tölgy. Tartósságánál fogva kitünő bányafát, táviró-oszlopokat, szőlőkarót szolgáltat. Bútorfának nem használják.

A szelidgesztenyének tehát rossz tulajdonságai mellett határozottan jó tulajdonságai is vannak és az erdőgazdaság feladata az elsőket lehetőleg csökkenteni, az utóbbiakat pedig növelni.

(Folytatása következik.)

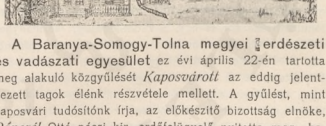

A Baranya-Somogy-Tolna megyei erdészeti és vadászati egyesület ez évi április 22-én tartotta meg alakuló közgyülését *Kaposvárott* az eddig jelentkezett tagok élénk részvétele mellett. A gyülést, mint kaposvári tudósítónk irja, az elökészitő bizottság elnöke, *Pánczél* Ottó pécsi kir. erdőfelügyelő nyitotta meg, bejelentvén mindenekelőtt azt, hogy a taggyüjtés jó eredménynyel végződött, amennyiben mindeddig összesen *175 tag jelentkezett*, ezek közül 21 alapító. Mint örvendetes jelenséget kiemelte, hogy 3 vármegye legnagyobb birtokosai majdnem kivétel nélkül alapító tagokul jelentkeztek, sőt megnyilvánult némikép a kormány támogatása is, amennyiben a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a vajszlói vallásalapitványi, a drávaszentmártoni és zseliczsentjakabi apátsági uradalmakat az egyesületbe alapító tagként való együttes belépésre utasította. Ezután letárgyaltattak az előkészitő bizottság által szerkesztett alapszabályok, melyek jóváhagyásra a földmivelésügyi m. kir. miniszterhez fognak felterjesztetni. Következett az alapszabálytervezet értelmében az egyesület elnökének

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

két alelnöknek és 20 választmányi tagnak megválasztása. Elnöknek megválasztatott: *Széchenyi* Bertalan gróf, I. alelnöknek: *Pánczél* Ottó kir. erdőfelügyelő, II. alelnöknek: *Márffy* Emil főrendiházi tag, választmányi tagoknak: Csik Gyula erdőmester, ifj. Draskovich Iván gróf, Fischer Colbrie Emil erdőmester, Hám Ferenc fővadászmester, Héjas Kálmán m. kir. főerdész, Horváth István főszolgabíró, Gaál Gaszton földbirtokos, Inkey József báró, Kolossváry Andor főerdész, Küzdy Árpád m. kir. erdész, Sárközy György főszolgabíró, Schréter Károly hercegi erdőfelügyelő, Seeh Jenő m. kir. főerdész, Suha Rezső erdőmester, Szarkássy János főerdész, Szuly János urad. jogtanácsos, Tirts Rezső m. kir. főerdész, Sárközy Béla Somogyvárm. alispánja. A választás eredményének kihirdetése után a közgyülés vezetését az ujonnan megválasztott elnök vette át és lendületes beszédben fejtette ki az egyesület megvalósitandó céljait, ezekhez a tagok támogatását kérte, majd, egyéb tárgy nem lévén, a közgyülést berekesztette. A közgyülés után a választmány tartott ülést, hol megválasztattak titkárnak: *Küzdy* Árpád, pénztárosnak: *Seeh* Jenő. Elhatároztatott továbbá, hogy az egyesület hivatalos közlönyt nem választ, vagy alapit, hanem a 3 vármegye helyi sajtója utján fogja közleményeit közzé tenni és megvalósitandó céljait a nagyközönségnél propagálni. — Továbbá pénzjutalmak kiirása határoztatott el oly egyének részére, kik a vadászati törvény ellen elkövetett kihágások üldözése, kipuhatolása és feljelentése, a vadorzás és vadcsempészés megakadályozása körül érdemeket szereztek. Végül elfogadtattak Pánczél kir. erdőfelügyelő azon inditványai, hogy az egyesület annak idején az országos erdészeti egyesület és országos vadászati védegylet tagjai közé lépjen, továbbá, hogy bizottság küldessék ki az erdészeti altiszti szakoktatás megváltoztatása iránti, ez idő szerint aktuális kérdésnek tanulmányozására, és egy, a földmivelésügyi kormányhoz felterjesztendő memorandum megszerkesztésére, különösen abból a szempontból, hogy a vadászat és vadtenyésztés oktatására az eddiginél nagyobb suly fektettessék s hogy ennélfogva egy erdészeti altiszti iskola oly vidéken létesittessék, ahol a vadtenyésztés fejlettsége folytán a növendékek megfelelő szemléltető oktatásban volnának részesithetők, mely kivánalomnak hazánk összes vidékei közül a Dunántúl felel meg legjobban. Ezen bizottságba Pánczél Ottó, Csik Gyula, Hám Ferenc és a titkár küldettek ki.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete. *Alapitó tagul* beléptek: Andrássy Dénes gróf, 2000 koronával, Andrássy Géza gróf 300 koronával.

Rendes tagdíjat fizettek 1906-ra: Faragó Béla, Farkas György, Gál György, Lux János, Pékh József, Przibislavsky Adolf, Rajzinger Antal, Stainer Gyula, Wolfrám Sándor. — *1905-re:* Rajzinger Antal.

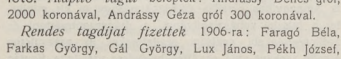

— **Az E. K. E. Honismertető Folyóirata.** A XV. évfolyamba lépő „Erdély“ legujabb 1—2. száma ezuttal a nemrég elhunyt nagy turista: Czárán Gyula emlékének van szentelve, kinek élethü arcképe az első lapon látható. Terjedelmesebb élet- és jellemrajzát Szádeczky Gyula dr., a Sibiseli vizesésekhez rendezett utolsó társas kirándulását Ruzitska Béla dr. nagy közvetlenséggel irták meg. Utóbbi közleményt, mely egy eddig még le nem irt vadregényes vidéket ismertet, a szerzőnek négy sikerült fénykép-felvétele illusztrálja. Ezenkivül versben és prózában változatos elmefuttatások váltják fel egymást Apáthy István dr., Tanács József, Ekefalvi Tolláról. Ez a füzet közli egyuttal Czárán Gyula turista irói hattyudalát, illetőleg a Turi-hasadékról szóló utolsó cikkelyét, melyet 5 kép díszit. A különfélék rovatában halála, temetése, emlékének megörökitése körülményeiről olvasunk. A díszesen kiállított emlék-füzettel az E. K. E. egy nagy természetbarát, a közmüvelődés lankadatlan terjesztője s a havasok és rengetegek fáradhatatlan föltáróija, mint az E. K. E. tiszteleti tagja iránt rója le a kegyelet adóját, kinek a révi-szorosban felállitandó emlékmüre gyüjtés is indult. (Pénzadományokat az E. K. E. köszönettel fogad és nyugtat.) Az Erdély 6 korona tagdij fejében megrendelhető Kolozsvárt, az E. K. E. Mátyásházi irodájában.

— **Mamák könyve.** Irta: Torday Ferenc dr. A mamák könyve cimü most megjelent münek, mint a Bibliának, ott kellene lenni minden fiatal és idős asszony asztalán, ágya mellett, szóval éjjel-nappal a keze ügyében, hogy minden üres percében olvashasson belőle egy-egy fejezetet. Mert nem elég az ilyen könyvet egyszer végig olvasni, annak minden sora vérré kell hogy váljék az ifju anyákban. Azt ugy kellene tudni, mint a miatyánkot és az egyszeregyet.

Sok, a gyermek ápolásával foglalkozó bel- és külföldi könyvet olvastam már életemben végig, de egyből sem szállt felém annyira a kis gyermek szeretete, mint az ibolya kábitóan édes illata, mint Torday dr. könyvéből. A gyermek szeretete első sorban, aztán meg az az emberszerető érzés, a mely az anya gondját enyhiteni, dolgát egyszerüsiteni és feladatát könnyiteni igyekszik.

És a mellett hogy hasznos, még élvezetes olvasmány is, öreg és fiatalnak egyaránt. Mily boldogok a mai fiatal anyák, a kik ilyen tanácsadóval, támogatóval, vigasztalóval élhetnek. Irigyeljük őket mi régiek, a kik gyermekeinket még a szeretetünkkel is sokszor gyötörtük tudatlanságunkban.

E nélkülözhetetlen könyv ára kemény táblába kötve három korona. Kapható minden hazai könyvesboltban.

Ida néni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mannlicher excelsior.

A M. E. 1. számában Takách Gyula ismertette Mannlicher excelsior golyós fegyverét. Az ezen fegyvernek hatásáról irtakat, — bizonyos feltételek mellett, melyeket alább részletezek — teljes egészében elfogadom, azonban 8 mm. lövedékről szóló részét az ismertetésnek nem tehetem magamévá, mert sok évi kisérletezésem alapján más tapasztalatot szereztem, melyet e becses lap hasábjain közre adni el nem mulaszthatom.

1889-ben kezdtem golyóval lőni, addig csak sörétes fegyvert használtam. Gyors egymásutánban vettem Vetterli, Kropacsek, Verndl, Mauser fegyvereket, ezek azonban igényeimet nem elégitették ki, míg 1891-ben megszereztem egy 12·7 $^{m}/_{m}$ őbnagyságu $5^{1}/_{2}$ grm. porral 27 grammos golyót lövő Henri Martini fegyvert. Ezen fegyver, eltekintve attól, hogy erősen zúgott, nagyon jól lőtt, kitünő hatással, s azzal hosszú ideig meg is voltam elégedve.

Egy napon azonban Randóhr németországi vadász 8 $^{m}/_{m}$-es Mauser fegyverével Zselezno fürdő mellett két kergetőző medvét úgy lőtt meg, hogy a két hatalmas állat tűzben rogyott össze.

Ettől az időtől kezdve vágyaim netovábbja a 8 $^{m}/_{m}$-es lett, s a milleniumi kiállitás alkalmával a budapesti fegyver- és gépgyár-részvénytársaságtól vettem is egy vadászati célokra átalakított Mannlicher fegyvert, mely szabatos lőképessége által kiválóan kitünt.

Ezen fegyverből nem egy nagy vadra sikerült lőnöm, de soha sem panaszkodhattam, hogy nem lett volna kellő hatása. A golyó minden esetben átjárta a vadat, a belövés az őbnagysággal egyezett, a kilövésnél pedig az ellapult lövedék ökölnagyságu lyukat tépett, melyen az egész belső részeket, haslóvéseknél pedig az egész bendőt kidobta.

Mivel éppen romboló hatása miatt sokan, különösen akkori félebbvalóim szemrehányással illettek, a fegyveren túl adtam s vettem egy 450-es golyót lövő hármas fegyvert. Ennek töltényeit 1·65 grm. osztrák füstnélkülivel = 5 grm. fekete lőporral töltöttem. Hatása a 25 grm. nehéz lövedékkel jó volt, de a Mannlicher fegyverét távolról sem közelítette meg. Miután ezen fegyverem, a töltésnél történt elővigyázatlanságom folytán, széjjel robbant s golyócsöve és baskülje 3—5 cm. hosszuságu darabokra tört, újból 8 $^{m}/_{m}$-es Mauser rendszerű fegyvert szereztem be. A gyárból kapott töltények nem voltak különös hatásuak, midőn azonban azoknak lőporadagát a 2·3 grmról a megengedett határig, azaz 2·75 grammig emeltem, akkor ezek hatása éppen olyan lett, mint a Mannlicheré.

Idővel kisérletezni kezdtem a különböző ötvény lövedékekkel (az úgynevezett : Legierungs und Bleitheilmantel geschosse) s ezen célra rendeltem egy három csövüt, melynek golyós csöve 9·3 $^{m}/_{m}$ őbnagyságu 72 $^{m}/_{m}$ hosszú töltényekre s a legerősebb füstnélküli lőpor töltésre van berendezve.

A fegyver razanciája kitünő, hatása azonban bármily löveget alkalmazok, erősen mögötte marad a Mannlicher fegyverének, melyet újból használatba veszek.

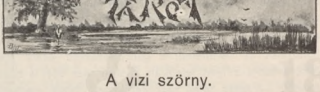

A vizi szörny.

Lelkes fiatal vadász voltam. Telve rajongással a természet szépségei iránt. Minden rendelkezésemre álló időt a vizek, az erdők és rétek előttem véghetetlenül kedves birodalmában töltöttem. Oly szabadnak éreztem magam a puszták — s úgy fájt a lelkemnek, ha esténként ismét haza kellett mennem a szürke városba. Nagyon szorult volt nekem itt a levegő.

Egy napon elhatároztam, hogy az esteli és hajnali kacsahuzásra kimegyek az ugynevezett Marostői kiöntésbe. Pompás vadászóhely volt ez akkoriban. Ezrével tanyáztak a vizi szárnyasok e rengeteg nádasokban. Batlák és nemes kócsagok egész raja lepte el áradáskor ama kis szigetecskéket, a melyekhez a vadászok csak nagy nehezen juthattak a körülöttük levő nádrengetegek és a süppedéses talaj miatt.

Voltak a nádasok között egyes „fenekek" vagyis tiszták, ahol soha nád nem termett s a mely fenekeket ladikokkal, kis „lajkákkal" vagy másképp „lélekvesztőkkel" lehetett csak megközelíteni s nagyon ügyelni kellett a bennülő vadásznak, mert a hinár és vizi liliomok alatt levő csonka fűzek valamelyikén könnyen megfeneklett avagy fól is borulhatott a billenő kis csónak.

E fenekek között legnagyobb volt az ugynevezett Miklósfenék. Ifju fantáziám mindig vonzott e hely felé és már délután 4 órakor megindultam a lajkámon, hogy alkonyatra kiérhessek a Miklósfenék szélére. Egy nagy, majdnem szabályosan kerek tó terült el előttem, amelynek átmérője 200 lépésnyi lehetett. Az átelleni oldalon a két ól magas, sűrű nádas messze bevetette árnyékát az ezüstös színü, tükörsima vizre s egyes sötét rések, mint titkos sikátorok feketélettek a nádfal hosszában ; mintha kijáró utjai lennének a nádrengeteg embereket félő lakóinak.

Kis ladikom orra egészen a nádas szélében volt, magam pedig végighasalva abban, feszült figyelemmel néztem az előttem elterülő vizi tükrét, melyet az esti szellő gyenge fodrokkal hömpölygetett nesztelen mozgással felénk. Néhány kacsa csapódott el fölöttem, de én, mint afféle kezdő vadász, vártam amig leszállanak. A kis buvárok kergetősdit játszottak a vizen s néhány nagy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hogy a 8 m/m acélburkolatu lövegek hatása néha a 12 m/m ólomlövegé mögött marad, annak nem a kis öbnagyság, hanem a lőpor elégtelensége s a lövedék rövidsége az oka.

Tessék figyelemmel kisérni az árjegyzékeket, melyekből kitünik, hogy egyes fegyverek 8 m/m-es töltényei 1·2, 1·8, 2·3 grm. füstnélküli katonai, vagy ezzel egyenlő hatásu troisdorfi lőporral töltvék, golyóik hossza 12 m/m-től 30-ig váltakozik, s akkor egészen természetesnek fogja találni mindenki, hogy ezek nem lehetnek oly hatásuak, mintha azok 2·75 grm. füstnélkülivel s 30 m/m hosszu, 16 grm. nehéz golyókkal volnának töltve. A 3/4 burkolattal ellátott, teljes csúcsu lövedékek a vadban gomba formára lapulnak, a mely gomba alakon a kalap puha ólom, szélessége 15—20 m/m s a részben szétrepedezett burkolatra támaszkodik, míg a szárat az acél burkolat a benne lévő ólommal képezi, mely utóbbi rész még csontokat is átütve minden irányban átjárja a vadat. Használatát mindenkinek ajánlhatom, — míg ellenben félburkolatu expansiv golyónak a használata azért nem ajánlatos, mert az már a belövésnél széjjel frecscsen. Igaz ugyan, hogy gyakran mindent széjjel roncsol, néha azonban hatása, különösen csontot érve, megbizhatatlan.

A 6 m/m-es löveg hatását nem ismerem, mert azt használni még meg sem kisérletem.

Midőn e helyütt már a töltényekről szólok, okulva saját káromon, figyelmessé akarom tenni a tisztelt olvasót a füstnélküli lőpor használatára.

Az osztrák lőport kétféle minőségben gyártják és árusítják. Az I. számu fekete szinü, mely inkább sörétlövéshez s a II. számu szürkés szarunemü, mely golyós lövéshez alkalmasabb. Ezen pornak, mint általában minden nitrokészitménynek, robbanó hatása annál nagyobb, minél nagyobb az ellentállás s azonkivül a ható ereje nem növekszik a lőpormennyiség arányában, mint a fekete lőpornál, hanem az erősebb töltéseknél már a legcsekélyebb többlet is a fegyver repedését vonhatja maga után. Ebből magyarázható meg az, hogy míg egy jó fegyverből fekete porral lőve külömböző keménységü s külömböző hosszuságu golyót lőhetünk s 1 grmnyi portöbblet számba sem jön, addig füstnélküli por használatánál akár az előirtnál hosszabb, akár keményebb golyót alkalmazunk, — fokozva ezzel az ellenállást, — a fegyver széjjel robbanhat s esetleg ugyanez áll elő, ha csak 0·1 grammal is erősebb töltést alkalmaztunk. Széjjel repedhet azonban fegyverünk akkor is, ha az előirt nagyságu s keménységü golyót használtuk s a megállapított lőpormennyiséget a legnagyobb pontossággal adagoltuk is, ha a füstnélküli pornak egy másik rossz tulajdonságát nem vesszük figyelembe. A füstnélküli por ugyanis nehezen gyujtható, a szabad levegőn csendes sistergéssel igen lassan ég el, repedt, nem légmentesen záró töltényekben szintén hasonló módon ég, alig fejtve ki annyi erőt, hogy a sörétet a csövekből kirázza, azonban ha légmentesen záró töltényekben van és ellentállásra talál, nagyon magas nyomást gyakorol, robbanó hatása azonban a tetőpontot akkor éri el, ha a por és a lövedék között nincsen hézag s még inkább, ha a por a töltényben össze van szorítva. Utóbbi esetben hatása olyan, mint a nitroglyceriné. A por ezen tulajdonsága miatt robbant széjjel a már említett speciális acélból gyártott fegyverem. Töltényeim egy kevéssé kitágultak úgy, hogy

fehérszakálu „dáré-vöcsök" egészen a lajkám orra előtt bukott fel a vizből és rekedt „dár" kiáltással adta tudtul a társaknak, hogy ő már kivül van a nádon. Aztán nagyot frecscsent a viz tükre s a „dáré" nem volt sehol... meglátott és eltünt, mielőtt célba vehettem volna...

Egyszerre iszonyu zúgás támadt mindenfelé, mintha a vizek összes rémei birokra kelnének egymással. A nádas meghajlott a fejem fölött s ladikomba hullatta pelyhes cimerét. Koromsötétség támadt s egy pillanatra azt hittem, hogy az előbb még tiszta alkonyi ég boltozata szakadt rám: hogy itt a világ vége...

Felugrottam és elkiáltottam magamat...

Mi volt ez!? Mi lehetett ez!? — Világos, derült volt ismét minden, csak az esthajnal irányában, látszik egy nagyobb fekete folt s kellemes csicsergés zaja hallatszik a távolból elhaláan...

Az ám — hiszen ez egy nagy falkaseregély volt, amely épen a fejem fölött akart éjjeli szállást keresni a nádasban...

Ismét csend lett. Most már a vöcsök is elültek. Néhány szárcsa szakadt még keresztül a tisztáson s apró pontyocskák itt-ott kiugrottak a levegőre, azután elcsendesült minden, — csak a telihold hamisan mosolygó képe nézett bele a Miklósfenék fodros tükrébe.

Elnyujtóztam a csónak fenekén. Fegyveremet magam elé feltetve vártam, amig az éjjeli huzás bekövetkezik.

Vártam... vártam... de hogy mennyi ideig, azt magam sem tudom. Soká várhattam, mert azt vettem észre, hogy fázni kezdek. Felpillantottam a fénylő menyboltozatra és tekintetem a göncölszekéren akadt meg. Nini a rudja milyen lefelé áll. Hiszen már éjfél is elmulhatott? — Aztán minő szél kerekedett. Hogy meghajladozik a náderdő és zúg az előbb még csendes vidék. — Kitekintettem a fenék tükrére. Első pillanatban nem láttam semmi különöset, — csak a viz fodra volt erősebb. A tulsó oldalról irányomban jött hullámverés pedig gyenge locscsanással végződött ladikom oldalán.

Nem tudtam elaludni többé. Könyökömre támaszkodva bámultam a vizre, elmélkedve az édes otthonról, ahol jó puha ágyam most üresen áll és én itt e zord magányban egyedül virrasztok s lesem a... semmit...

Ej, de mikor az a vér — az a vadászvér nem hagyja nyugton az ifjú embert.

Most ismét kitekintettem, hátha szerencsét hoz a hajnali les?

Semmi. De mégis. — Ott a viz közepén az a fekete pont. Mellette egy másik. Most vele egy vonalban egy harmadik. Most eltünnek. — Mi lehet ez? Vagy talán

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a golyók nem ültek bennük egészen feszesen. A golyók kiesését megakadályozandó azokat a porra szorítottam s s a töltény végébe a golyó mellé fagygyút öntöttem, az első lövésnél fegyverem apró darabokban repült széjjel s csudálatos véletlennek mondhatom, hogy bal kezemet közvetlenül a kengyel mellett tartva, lényegtelen ütéssel sértetlenül menekültem. A füstnélküli lőpor, a kellő töltést véve, bármely fegyvernél használható, csak kitünő, légmentesen záró, erősbített gyujtő pillével ellátott gyutacsu, új töltények alkalmazandók s a lövedéket a porra nem szabad reá szorítani, hanem a kettő között mindég egy kis szabad tér hagyandó. Utóbbi célból készülnek mostan a vastag rézpléhhel bélelt sörétes töltények. Ezen bélés oly magas, hogy benne a lőportöltés kényelmesen elfér s az erős jó fojtás a töltényhe ha nem túl erősen szorítsuk be, a bélés felső peremén megakad és közötte és a lőpor között szabad tér marad. A sörétes töltény csak annyira töltendő, hogy jól becsavarható legyen. A füstnélküli pornak különben egyedüli előnyét éppen neve mutatja, azaz, hogy majdnem semmi füstöt nem ád, durranása sem hallatszik oly messzire, mint a közönséges fekete poré, hátránya azonban, hogy drágább, nagyobb elővigyázatot igényel s a csöveket igen erősen megtámadja.

Ha csöveinket tisztán akarjuk tartani, célszerü azokat lehetőleg a lövés után szappanos vizzel vagy lúggal jól kimosni s szárazra kitörülvén, beolajozni.

Itt említem meg azt, mily föltételek mellett fogadom el a Mannlicher excelsiorról irtakat. Teljes acélburkolatu löveg minden kaliberü fegyverből, erős lőporadagot föltételezve, kitünő átütő erővel bir, ölő hatása azonban minimalis.

Az ólomgolyó átütő ereje, egyforma öbnagyságot feltételezve a lövedék sulyával egyenes, — a lőpor mennyiségével bizonyos határig forditott viszonyban áll, — így egy 450 kaliberü golyóval, 3 grm. fekete lőporral egy szarvast könnyebben lövünk át, mintha ugyanazt a golyót 5 grm. porral lőttük volna, — ölő hatása azonban a lőpormennyiséggel áll egyenesen arányban. Ennek magyarázata az, hogy kisebb lőporadaggal lőtt, tehát kisebb sebességgel haladó golyó kevésbé deformálódik, a test szövetei előtte kitérnek, útjában kevesebb akadálya talál s a vadat könnyeben átjárja, ellenben a nagy sebességü golyó bármily izmokat ér, azok nem lévén képesek előtte gyorsan kitérni, csúcsa ellapul és pedig annyira, hogy öbnagysága kétszer akkorává válik, mint volt eredetileg s a testrészeket tölcséralakban maga előtt tolván, mindent rombol. A legcélszerübb arány, ha a fekete lőpor sulya az ólomgolyóéhoz úgy viszonylik, mint 1 : 5-höz. Ha túlnagy a lőportöltés, akkor nagyon kicsinnyé válik az átütő erő, mivel az ólomlövedék túlságosan ellapul. Ezen utóbbi hátrány kikerülése végett hozták alkalmazásba vadászfegyvereknél is az acélburkolatot, de mivel ezeknél nem csupán a nagy átütő erő s az egyenes röppálya a fontos, mint az a katonai fegyvereknél a főfeltétel, hanem a vadász golyójával megbizhatóan ölni is kiván, az acélburkolatot nem a golyók hegyén, hanem azok fenekén alkalmazzák, azaz oly módon, hogy a lövedék csúcsán az ólom szabadon maradjon. Ezen berendezésnél a legnagyobb lőportöltés mellett is a golyó ellapulását a csúcs formája s a köpenyeg hossza, esetleg az ólom keménysége által úgy lehet szabályozni, a mint azt a vadász kivánja, azaz ha nagy átütő erőt kíván, 11/12

---

szemeim káprázna k? — Nem, nem, ott vannak ismét! Most már nem a pontok, hanem egy hosszu, vastag fekete vonal. S egyenesen erre uszik, a fodrozó viz erre hajtja. — Ni, most eltünik s csak a két vége van a viz szinén — mintha valaminek a feje meg farka volna csak fenn, a többi része a viz alatt.

Mi volt ez? — A fej most magasan kiemelkedik, hirtelen megfordul és farkával nagyot csap a vizre; — azután kifeküdt egész testével és szép csendesen uszott mindig közelebb és közelebb felém.

— Ez nem lehet más . . . Eh nem . . . de mégis . . . ez hal nem lehet! — láttam a fejét!? — Igen — ez kigyó! Ez a vizi kigyó, amely hajnaltájban sütkérezik a hold fényében . . . Azért nincs most se kacsa, se egyéb szárnyas állat a vizen.

Megborzadtam és remegve fogtam kézbe fegyveremet.

— Mi lesz, ha lövök és elhibázom?

Ekkora kigyót még nem láttam soha életemben . . . Itt nincs veszteni való idő. Az állat már itt van. Itt van — alig 25 lépésnyire tőlem . . . Most ép a feje van fönn! — Eh!! S a következő pillanatban óriási dördület rázkódtatta meg a tájat, a mit iszonyu robaj és sápogás követett. — Mit nekem most lud, kacsa — az én figyelmem máson volt . . . a kigyón . . . amely most is ép oly rendületlen nyugalommal úszott felém, mint a lövésem előtt.

Most egészen kifeküdt a vizre!

Még egy dördület — és a fekete rém derékon kettészakadva forgott a viz felületén Aztán szép csendesen uszott; de most már két darabban egyenesen felém.

. . . Gondolkodóba estem. Eszembe jutott hirtelen egy esetem, amikor a kukoricacsimát nyúlfélének néztem . . .

Kezdtem röstelni a dolgot. Hátha itt is hasonló eset történt? Nem, ez nem lehet. Itt a vizen? Azután fegyveremet ujra megtöltém s egy hirtelen rántással kün voltam ladikommal a sikon és a mellettem úszó egyik fekete tárgyat evezőlapátommal kiemeltem a vizből.

Ördög és pokol! . . .

A másik részét már meg sem néztem . . .

. . . Bizony nem volt más, mint egy egészen elázott, korhadt, hosszú, görbe nyárfagaly — melyet a viz hömpölygetett felém és melyet derékon szépen ketté is löttem . . .

Akkor agyonhalgattam az esetet, mert nem lett volna maradásom vadász-cimboráim között — tudja Isten minő predikátumot kaptam volna . . . Hanem most . . . most oly édes az emlékezet.

Csényi.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

burkolatu és tompított csúcsú lövedéket használ, míg ellenben ha igen erős roncsoló hatást akar elérni, $^3/_4$ burkolatú, lapos csúcsu lövedéket alkalmaz. A két alak között számos átmenet foglal helyet.

A 11·15 $^m/_m$ kaliberü excelsior is ugyanezen szabályok alá esik, tehát ha annak hosszú lövedéke, erős löportöltése lesz, — 4·22 grm. katonai igen erős töltés, mert ez megfelel 8 grm. fekete löpornak; az oszträk füstnélküli s a fekete löpor golyós kis kaliberü fegyverben egymáshoz úgy viszonylik, mint 1 : 1·6 : 3, föltéve, hogy fél burkolatot használunk, legyen azon burkolat, akár réz, akár acél, akár nikel, az átütő ereje kitünő lesz, ölő hatása azonban nem, s ha nagy ölő hatást akarunk elérni, a lövedék csúcsán az ólomhegyet burkolatlanul kell hagynunk s akkor megint ott vagyunk, mint a Mannlicher-nél.

Nagyobb lesz a 11·15 lövedéknek ölő hatása mint a 8·2 $^m/_m$-esé ugyanazon csúcs alakot föltételezve, mert míg a 8·2 $^m/_m$ lövedéknek 30 $^m/_m$ hossz mellett a sulya 16 grm., addig a 11·15-é a hosszúság szerint 20—25 grm. lesz s míg a 8 $^m/_m$-es Mannlicher fegyerben a legnagyobb löportöltés 2·75 grm. katonai füstnélküli, addig az excelsioré a mint olvastam 4·22 grm., tehát 8·2 $^m/_m$-es *eleven ereje* 2·75 grm. töltésnél a cső előtt 25 méternyire *284* mkgrm., a 11·15-é pedig, 22 grm. golyósulyt föltételezve, *350* mkgrm, azaz az arány a kettő között körülbelül 4 : 5, ez pedig eleget magyaráz meg, mert ez a tulajdonképeni ható erő.

Endersz Frigyes.

Május.

(Kő.) Virágillat mindenfelé, balzsamos a lég, az erdő fái teljes pompájukban díszlenek, a természet átváltozott, ünnepi hangulat erdőn, mezőn. A réten, mezőn, mintha egy ismeretlen kéz virágszőnyeget terített volna szét; boldog szerelemnek örvend a nagy természet minden élő lénye, mert e hónap a szerelem és a fajfentartás hónapja. Megható, gyönyörű szépségét a vadász szeme hatványozva élvezi, mert ő nemcsak e bűbájos időben, hanem az év minden szakában kint van a természetben, a vadak hazájában s nemes szenvedélyének kielégítése alkalmával sem feledkezik meg a vadjairól s a vadászat után azoknak ő lesz, és kell hogy legyen a legjobb védő barátja is.

A vadásznak e hóban már nem igén van mire emelni fegyverét, legföllebb afele tudományos vadászatok tartatnak a madártelepeken, gémekre, károkatonákra s más, a rendes vadászat tárgyát alig képező szárnyasokra, — a ragadozó és dúvadaktól eltekintve, — melyekre soh' sincs — „silencium". A hegyi vadász azonban még folytatólag tovább" élvezheti e hó utolsó napjáig a fajdvadászat gyönyöreit; s itt-ott az erősebb özbakra is esthetik lövés, de rendes vadászat tárgyát e hóban még alig képezheti. A nagy sárszalonka jön-megy, körülbelül e hó közepéig rendesen vadászható. Általában a vizi és mocsári madaraknak azon fajai (pl. a szélkiáltók), melyek csak átrándulnak, de nem költenek nálunk, folyvást vadászhatók a törvény értelmében is. E hóban, a hol vannak fészkesek: a sasok igen érdekes lesvadászatokat nyujtanak.

A vad tartózkodási helye ugyanaz, mint az előző hónapban volt. Minden vad szükebb értelemben vett teljesítési körére van utalva; a párnélküliek és meddők (legkivált a sasok) azonban kóbor életet folytatnak.

Az összes szárnyas és szőrmés ragadozó vad e hónapban már fias. Az *öz-suta* borjazásban van, (1—2 ivadék); a zerge ellik (1—2), a *vadkocának* is malacai vannak. A *mezei nyúl* fiadzása folytatólagos (3—5 nyúlfi); azonképen az *üregi nyúl* is folyvást fiadzik (egész szeptemberig 6—9 nyúlfi). A *hiúznak* is kölyke van (3) és a *vidra* is kölykezik (3—7). A szárnyasokat illetőleg e hóban kivétel nélkül valamennyi a költéssel van elfoglalva. A *túzok* is költ (2 tojás) és a *fürj* is ül (8—10).

* * *

E hóban is legtöbb dolga legyen a vadásznak a kártevő és ragadozó vadnak pusztítása minden kitelhető módon, különben a vadállomány valja kárát, — ha ugyan hagynak „vadállományt" a vérszomjas kártevők! A fias ragadozók valóságos csapásai a vadállománynak, mivel a beállt szaporulat miatt, mintegy ráutalva vannak a nagyobb pusztításokra. A kis bestiák valósággal telhetetlenek lévén, fokozottabb ragadozásra szüleiket rákényszerítik! A fácánosok körül főleg a héja, karvaly és törpesas kártevéseitől kell tartanunk. A hol pedig a nagy sasok tanyáznak, ott okkal félthetjük tőlük az őzborjak biztonságát is. Fajdállománynyal biró területen pedig az ölyvet sem szabad semmi szín alatt megtürni. A varjutelepeket állandóan látogatnia kell a vadászoknak; szarkák, mátyások is kímélet nélkül irtandók. Szabadon ereszteti uhu segélyével most nagy eredmények érhetők el a szárnyas ragadozók pusztításában. A szőrmés ragadozók és mindennemű apró dúvadak búvhelyei után pedig szüntelen kutatni kell. A vágások és fiatalosokba való nyájhajtás a legszigorúbban ellenőrizendő, illetve megtiltandó!

Megint a vadorzókról veszünk hirt, a kik a magyarkeszi-i uradalomhoz tartozó Magyar-erdőben vakmerő garázdálkodást vittek véghez a mult hónap elején. *Brabeti* Rezső erdőőr összetalálkozott négy orvvadászszal. Az erdőőr távozásra szólította fel az orvvadászokat, a kik erre lövöldözni kezdtek Brabeti Rezsőre. Nyolcszor löttek rá és az erdőőr kétszer viszonozta a lövéseket, mikor is vállába egy golyó furódott, amire összeesett. A vadorzók erre elszaladtak. Brabeti az orvvadászok közül fölismerte Csapó nevü szőlőhegyi lakost, a kit feljelentett a csendőrségnél. Brabeti állapota sulyos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Esterházy Miklós** herceg, *Vidor* Ignác főerdész dörföli erdőgondnokot a szolgálat érdekében Kismartonba helyezte át és közp. erdészeti osztályhoz beosztotta, *Maurer* Antal központi erdészt Kismartonból Dörfölbe helyezte át s az ottani erdőgondnokság vezetésével megbízta.

Uj erdész. *Biok* Zoltán lemondása folytán megüresedett állásra — 6 pályázó közül egyhangulag *Skolka* Józsefet, az esztergomi káptalannak ketkési erdőgondnokát választotta Jolsva város közönsége.

* **Az Orsz. Gyermekvédő liga gyermeknapja.** Az Orsz. Gyermekvédő liga f. é. május hó 25-én tartja meg az első gyermeknapot, a melynek tiszta jövedelme a gyermekvédő-alap gyarapítására fog szolgálni. E gyermeknapon az ország minden nagyobb városában és községében ünnepségek és előadások lesznek. Ezenkivül a liga taggyüjtő könyvecskéket is bocsát ki. A liga központi irodája Budapest, Izabella-utca 39. sz. alatt van s ide kell fordulni taggyüjtő könyvecskéért.

* **Kenedi Ernő** r. k. papnövelde-uradalmi főerdész, Pécsett, április hó 12-én, életének 31-ik évében elhunyt.

* **Értékes hulladék.** Rendkivül érdekes tünet az ipari anyagok világában, hogy az eddig elnyomott rend, a hulladékok, forgácsok, fürészpor, üvegcserepek, rongyok, mind nagyobb és nagyobb teret hódítanak s feldolgozásuk hatalmas iparágaknak képezi feladatát. Elegendő csak a papir- és a műgyapjúgyártásra utalnunk, melyek a koldus testéről leváló condrát a kártoló-, fonó-, szövő- és appretálógépek hosszú során átvezetve, „udvarképes" egyenruhává vagy a főzőüstök, foszlatók, papirkádak és sziták során „miniszterképes" papirossá alakítják át. Az ipari hulladéknak tán legigénytelenebbike a faforgács és testvére: a fürészpor s mégis Auster Péter amerikai professzor egy órákig tartó előadás alatt sem fogyott ki ennek a kis „szürke" anyagnak dicséretéből. Szinte bámulatos, hogy mi mindenre lehet e két anyagot használni.

Eltekintve az elégetésüknél keletkező hőcsergia sokféle alkalmazhatóságától, deszttilációjukkal a következő anyagok nyerhetők belőlük: világító-gáz, faszesz, ecetsav, olajok, benzol, toluol, zymol, kumol, paraffin, naftalin, karbolsav, kreosot, az analin festékek előállításához szükséges szénhydrátok és a retortában visszamaradó faszén. A finom fürészport ragasztóanyaggal keverve és nyomásnak téve ki, plasztikus anyagot nyerünk, mely apró szobrok, reliefek készítésére alkalmas. Latry Párisban a fürészport vérrel keverve állítja elő ilyen dísztárgyak készítésére alkalmas anyagot. Némely fának fürészpora elefántcsonthulladékokkal összegyúrva kitünő márványutánzat. Kálival és kénnel hevítve a fahulladék olcsó és jó barna festéket szolgáltat. Puhafa fürészpor oltott mészszel keverve igen jó dísztő vakolat: cementtel és gipszszel együtt melegizolátor, mely a falakban s a padlóban alkalmazva az épületeket melegtartókká teszi.

Fenyőfák hulladékát nyomás alatt főzve víz és sósav keverékében a celluloze részben szőlőcukorrá alakul át, mely eljedésbe megy át és igen jóizü pálinkát szolgáltat.

Enyvvel összegyúrva és kiégetve porózus masszát kapunk. Ebből készülnek az u. n. alkaraza palackok, melyek épen anyaguk porózus voltánál fogva a belejük öntött italokat télen-nyáron egyaránt hüvösen tartják. Ugyanezen anyagból téglákat is készítenek, melyeknek igen sok előnye van az agyagból égetettek fölött. Igen fontos szerepet játszik a forgács és fürészpor törékeny anyagok csomagolásánál és szállításánál. Fahulladék és foszforsavas mészkeverék kötőanyagokkal keverve a similibroit (fautánzat) szolgáltatja, mely parketta, padlók, tányérok és dísztárgyak, baseliesfiapok gyártására és falaragványok utánzására alkalmas. Fahulladékokból készül részben a füstküli lőpor (nitrocelulose) és a legtöbb robbanó-anyag. Hozzávéve mindezekhez a fahulladéknak a papirgyártásnál való szerepét (pótanyag), még mindig csak igen hézagos képét nyujtottuk a fahulladékok kiterjedt alkalmazásának.

Méltán tehetik hát dr. Long a következő valóban amerikai izü kijelentést: „Adjátok nekem New-York minden szemetjét s én 100.000 tehénnek tejét adom érte cserébe."

M. I.

* **Lapunk mult számához** volt mellékelve *Faragó Béla* cs. és kir. udvari szállító zalaegerszegi magpergető gyárának tavaszi körlevele, melyet, mint szakszerű tanácsadót, ez alkalommal is ajánlunk olvasóink szives figyelmébe.

* **A Vezuv kitörése.** Néhány nappal ezelőtt a voltaképpen soha sem nyugvó Vezuv a nápolyi öböl szelíd és bájos partjain különös tevékenységet fejtett ki és érthető izgalomba ejtette a lakosságot.

A kitörés nagyon különféle lehet. Igy köztudomásu dolog, hogy a 79-ben történt irtózatos kitörés romba döntötte Pompejit és egy csztendővel utóbb Herkulánumot. Ezt a kitörést irtózatos eső és hamuzápor előzte meg, a mely a Vezuv kráterelől tört elő és a mely hatnyolc méter magasságban elöntötte a földet. Ez elől lehetetlen volt a menekülés. A hová a forró láva ömlik, megkövesül minden és megszünik az élet. A két város között fekvő kisebb helységben, Torre del Greccóban a 17. század elején szintén garázdálkodott a láva és semmivé tette az emberek verejtékes munkájának gyümölcsét. Azóta a láva fölépült ugyanazon a sziklás és láva borított helyen.

A forró lávaömlés nem jön hirtelen. Lassan halad, úgy hogy még gyalogosan is kikerülhető, de ha megindult, nem lehet föltartóztatni. A romboló pedig, a mely nyomában jár, óriási! Évszázadok kellenek arra, a míg az ilyen kárt egyik vagy másik vidék kiheveri. A Vezuv lávaömlése megszokott dolog. A mióta a két tűzhányó hegy természetét megfigyelik, azóta köztudomású, hogy az Etna alig működik és 1892 óta még csak egy kis fehér gomolygó füst sem árulja el tűzhányó voltát, addig a Vezuv folytonos működésben van és alig van idegen, a ki ha csak két napot tölt is Nápolyban, ne gyönyörködött volna az isteni játékban, hogy a Vezuv tüzes fényczsíkját ne látta volna és a hegyről állandóan alávató lávába ne merített volna nehány fillért emlékül. A vulkánikus kép már jó ideje az idegen forgalom szolgálatába szegődött és az ott lakó olaszoknak nagyon fontos anyagi szolgálatot tesz. Ezrével tódulnak a világ minden tájékáról az emberek, hogy ebben a természeti játékban gyönyörködhessenek. 1872 óta a Vezuv kárt nem okozott. Akkor egy hirtelen kiömlése harmincnegyven ember életébe került és egynehány község vetését tönkretette arra az esztendőre. De a már azóta is ismétlődő kitörés, noha egész halmok gyülekeztek belőle, csak a nagyon is merészen épített Coak-féle vasut egy részét tette tönkre. De azért a Vezuv aljában lakó emberek egészen nyugodtan maradtak és csak néha haragudtak szomszédjukra, hogy ilyen nagyon is békés és azzal fenyegeti őket, hogy a látványossági elmaradásával a jól fizető és sok pénzzel utazó idegenek is távol maradnak tőlük. Hogyan lehetséges az, hogy ilyen kevéssé félnek? A természetnek velük született és bátran mondhatjuk, nemzedékről nemzedékre szálló éles megfigyelése elég alaposan kioktatja őket arra, hol és mikor kell félni. Ne feledjük el soha, hogy ott csak a 4—500 méter magasságú helyeken beszélhetünk gondosan épült, vagy beültetett térségről, mert annál magasabbra egyáltalán nem mernek terjeszkedni, épen a tűzhányó-hegyre való tekintettel. Azonfölül csak szikla, törmelék, vagy vadul tenyésző bozót van, mert ott másfajta vegetáció meg nem maradhat és nem fejlődhetik. A míg ezt a felső régiót fenyegeti a baj, addig a völgyben lakók nyugodtan alhatnak. Nem érinti ilyenkor sem a dús gesztenyeerdőt, sem a szőlőhegyeket! Az utolsó husz esztendőben kivétel nélkül csak a 900 méternél kezdődött a veszedelem és abban a magas régióban van helye a forró lávának elterülni. De a legutóbbi kitörés nem volt ilyen természetü. Már hatszáz méter magasságnál kezdődött és alig kellett kétszáz méternyire alárohannia, hogy kultivált utakra érjen. A láva nem ömlik, inkább gurul és rohan, kékes zöld és lila a színe és belül izzó, de mihelyt kitört, meghül és rögtön megkeményedik. Ez a legnagyobb baj, mert e miatt jár nyomában baj és pusztulás.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A Tavasz.

Irta: *Démon Ottó* vadászati költő.

Rügy fakasztó tavasz,
Csodálatos hatásával;
Szerintem csak ravasz
Ósdi fogásával!

Kicsalja a virágot
Téli meleg ágyból,
Sok nimródot
A kancelláriából!

Felcifrázza a fák koronáját,
Sok ünnepi vadász
Ezért járja, — a bolondját.
Esténkint mind hegyen szalonkáz!

Pedig e kis állat sem csóka,
Hogy mindenki ráfogja —
Miszerint az egész csak móka!
Hisz' a varjú is ezt károgja.

Azért, mondom, minden kopasz szalonkának
Legyen bármily ravasz — olyan mint a róka!
Soh' se adjon semmit, — még tanácsot sem — másnak,
Mert náthától sem óv meg, mindig — a paróka!

Démon Ottó úrnak K. B. Versét, dacára annak, hogy az nem is annyira a mi lapunk keretébe, mint inkább az *„Állatvédő egyesület hiv. közlönyébe"* való, – elrettentő példa gyanánt és jövőre való miheztartás végett, — itt kiadtuk azzal, hogy ha ismételten felkeresni méltóztatna, merénylete nem találand készületlenül, mert:

„A mit mi mondunk nem tréfa, sem móka!
Nélkülünk éljen boldogul, mint csibék közt a róka!"

Faeladási hirdetés.

A szikrai volt urbéres közbirtokosság — Sopronvármegye, nagymartoni szolgabirói járás — Szikra község határán fekvő erdejéből, a közig. erd. bizottság 2888/905. számu határozatával engedélyezett 6·50 k. holdon található 167 m³ jegenye és lúczfenyő fűrészanyag, 1782 m³ jegenye és lúczfenyő épületfa, 63 m³ bükkdorong tűzifa, 811 m³ fenyő dorong tűzifa, 11 m³ bükkgally tűzifa és 53 m³ fenyőgaly tűzifára becsült **fatömeg 1906. évi május hó 3-án délelőtt 10 órakor** Szikra község iskolájában nyilvános szó és zárt irásbeli árverésen eladatik.

Kikiáltási ár 15490 korona, bánatpénz ennek 10%.

A szabályszerűen kiállított zárt irásbeli ajánlatok 1906. évi május hó 3-án d. e. 10 óráig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el, valamint becsáron alól a fatömeg eladatni nem fog.

Kihasználási határidő az átadástól számitott egy év.

Vasuti állomások: Márcz-Nádasd 6·5 klm., Nagymarton 7·5 klm.

Az árverési és szerződési feltételek a szikrai v. urb. közbirtokosság elnökénél és a soproni m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Szikra, 1906. évi április hó 16-án.

Werfing Antal
v. urb. közbirtokosság elnöke.

Vadász Naptár

Rövid idő alatt
10.000 példány fogyott el.

Az előrehaladt idő miatt mintegy 200 példányt kitevő készletünket e lap előfizetőinek

3 kor. bolti ár
helyett
1 koronáért
szállítjuk!

Székely és Illés
könyv- és papirkereskedése **Ungvár.**

1906. évi 31795. szám. I. B–1.

Fenyőfa-eladási hirdetmény.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság főnökének irodájában a laposnyai erdőgondnokság „Lárga" nevü vágásából kitermelt és a Görgény folyó partjára leszállított 670.487 m³ 26 ℳ középátmérőn aloli és 3,259.212 m³ ennél vastagabb **lúcz- és jegenyefenyő** épületi fának a rakásolás helyén való eladása iránt **folyó évi április hó 30-án délelőtt 10 órakor** nyilvános irásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási árak m³-ként:

a) a 26 ℳ középátmérőn aluli faanyagoknál 7 korona.

b) a 26 ℳ-nél vastagabb faanyagoknál 9 kor.

Bánatpénz 3400 korona.

Versenyezni az egyes faanyagra együtt lehet a bánatpénznek, vagy az arról kiállított pénztári nyugtának csatolása mellett.

Az árverési egyszersmind szerződési föltételek a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóságnál és a laposnyai erdőgondnokságnál megtekinthetők és átvehetők.

Budapest, 1906. évi április hó 21-én.

M. kir. földmivelésügyi minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faeladási hirdetmény.

Técső (Máramarosmegyében) korona város közbirtokossága, **1906. május hó 8-ik napján délelőtt 10 órakor** Técső város tanácstermében tartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja a remetei peres erdőből, 262·95 k. holdon található

bükkfa-készletét

tövön az erdőben.

A fakészlet: 78900 ürköbméter hasáb, 39450 ürköbméter dorong és galy tüzifára becsültetett.

A kikiáltási ár, mint hivatalosan megállapított becsérték: 47340 korona. Bánatpénz az összeg tiz százaléka.

A részletes eladási, szerződési és egyéb adatok megtudhatók alólirott közbirtokossági elnöknél.

Técső, (Máramaros m.) 1906. április 17-én.

Tót Ferenc
ref. lelkész, közbirt. elnök.

1177. szám.
1906.

Pályázati hirdetmény.

Breznóbánya szab. kir. város tanácsa a városi képviselőtestületnek folyó évi 916/329. G. szám alatt hozott határozata folytán a városnál megüresedett

erdészi állásnak

betöltésére ezennel pályázatot hirdet és felhivja mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1879. XXXI. t.-c. 36. §-ában előirt módon felszerelt kérvényeiket a városi polgármesternél legkésőbb **folyó évi junius hó 30-ig** annál is inkább adják be, mert a későbben beérkezett kérvények figyelembe vételnı nem fognak.

Ezen nyugdijképes állással egybe van kötve évi 1800 K törzsfizetés, évi 360 K lakbér, 350 K évi lótartási átalány, irodai átalány és 30 m^3 tüzifa elkészitve az erdőben.

Breznóbányán, 1906. évi március hó 23-án.

A polgármester.

254/1906. sz.

Faárverési hirdetmény.

Az Alsólehota községi volt urbéres birtokosság **1906. évi május hó 10-én délelőtt 8 órakor** az urbéri irodában tartandó nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdő 1906. évi vágása területén tövön álló 832 darab lúcz- és 442 drb jegenyefenyő mintegy 1136·63 tm^3-nyi 7518 K 94 fillérre becsült

haszonfa tömegét.

Becsár 7518·94 K. Kiszállítási határidő bezárólag 1907. év április hó 1-éig. Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyujtatnak be; b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betűkkel is kiirva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy a mint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazzák; g) ha ugy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boriték kivül „Ajánlat az alsólehotai 1906-iki urbéri vágásból eladandó fakészletre" felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé. A részletes árverési és szerződési feltételek az alsókubini m. kir. erdőhivatalnál, az annak alárendelt alsókubini m. kir. járási erdőgondnokságnál és a birtokosság elnökénél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Alsókubin, 1906. évi április hó 19-én.

M. kir. járási erdőgondnokság.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

31577.
I. B—1. 1906.

Faeladási hirdetmény.

Az otocsáczi kir. erdőhivatalnál **folyó évi május hó 9-én délelőtti 10 órakor** kizárólag irásbeli ajánlatok utján eladásra kerülnek a következő erdőgondnokságokban alább kimutatott, tövön már kijelölt és megbecsült fahozamok, nevezetesen:

1. **A krasznói kir. erdőgondnokságban:** 10706 jegenye- és 3216 lúczfenyő-törzs 33192 m³ műfatömeggel és 18737 bükktörzs 3911 m³ műfa- és 36113 m³ tüzifa-fatömeggel 161062 K kikiáltási áron. (17 részlet.)

2. **A ljeszkováczi kir. erdőgondnokságban:** 6165 jegenye- és 1735 lúczfenyő-törzs 28297 m³ műfatömeggel és 6694 bükktörzs 6341 m³ műfa- és 2714 m³ tüzifa-fatömeggel 138126 K kikiáltási áron. (15 részlet.)

3. **A brlogi kir. erdőgondnokságban:** 1602 jegenye- és 108 lúczfenyőtörzs 2033 m³ műfatömeggel és 10444 bükktörzs 1606 m³ műfa- és 17665 m³ tüzifafatömeggel 26539 K kikiáltási áron. (8 részlet.)

4. **Az udbinai kir. erdőgondnokságban:** 681 jegenyetörzs 1698 m³ műfatömeggel 8298 K kikiáltási áron. (1 részlet.)

5. **A skarei kir. erdőgondnokságban:** 6324 jegenye- és 730 lúczfenyőtörzs 22700 m³ műfatömeggel, 2648 erdeifenyő-törzs 1688 m³ műfatömeggel és 9078 bükktörzs 8370 m³ műfa- és 24694 m³ tüzifa-fatömeggel 127423 K kikiáltási áron. (13 részlet.)

6. **A koszinji kir. erdőgondnokságban:** 879 jegenye- és 2486 lúczfenyőtörzs (széltörés és széldöntvény) 3225 m³ műfatömeggel 9273 K kikiáltási áron. (5 tagban.)

Az egyes részletekre külön-külön teendő ajánlat s az ajánlatok a kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel látandók el.

A földmivelésügyi m. kir. minister fentartja magának, hogy az ajánlkozók közül szabadon választhasson.

Az egyes vágások fatömegére és kikiáltási árára vonatkozó adatok, valamint a részletes árverési és szerződési feltételek az otocsáczi kir. erdőhivatalnál és a fennebb felsorolt kir. erdőgondnokságoknál tekinthetők meg és kivánatra meg is küldetnek.

Budapesten, 1906. április 21-én.

Földmivelésügyi m. kir. Minister.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. május 15. 4. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KÖVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körút 2-ik szám.

Grói Károlyi Sándor †

1831—1906.

Lefutott az égről egy csillag, jelezve, hogy ismét lepergett egy derék magyar embernek homok-órája, s elköltözött oda, hol ősei pihennek: a főthi mauzoleumba.

Becsapódott utána a földi élet örökre lezárt kapuja, a mi mérhetetlen gyászt borított főleg a magyar gazdákra. Elvesztették vezéreüket, a magyar agrárpolitika megteremtőjét.

Gróf Károlyi Sándor lángoló hazaszeretettől áthatva, a külföldön tett nagy tanulmányutjában szerzett értékes tapasztalatainak érvényesítésével, bölcs előrelátással, törhetetlen szivósággal és lankadatlan munkálkodással kereste a magyarság boldogulását. De nem csak kereste, hanem meg is találta azt, midőn felismerte, hogy társadalmunknak szilárd alapjait csupán a kis emberek anyagi és erkölcsi megerősítése alkothatja. Ezen fáradozott egy emberöltőn át. Már 20 évvel ezelőtt megteremtette a mostan oly hatalmas központi hitelszövetkezetet, utána pedig a legmesszebbmenő áldozatoktól sem riadva vissza, lerakta a fogyasztási szövetkezetek alapjait. Életre való eszméivel, nagy gondolatával tervszerü munkában céltudatosan domboritotta ki az egyetemes magyar agrárpolitikát, melynek keretében a mezőgazdaság mellett erdőgazdálkodásunknak is fontos szerepet juttatott, s így elvesztését mi is mélyen érezzük, fájlaljuk.

Elköltözött, de eszméi élni fognak tovább, azokat el nem moshatja a feledés!

Nagy vagyon, nagy rang mellett áldásthozó munkásságban lelte gyönyörét, s azért lesz pihenése könnyü és zavartalan!

A nagyképüek.

A régi jó táblabirák idejében, a mikor az őszinte kötelességérzet hatotta át a tisztviselők lelkét, úgyszólván teljesen ismeretlen fogalom volt az, melyet e szóhoz csatolnak: nagyképüsködés. Az az őszinte kötelességérzet, melynek férfiai mindinkább ritkulóban vannak és a mely a régi jó táblabirák idejét jellemezte, nem a formák üres megtartásában nyilvánult, hanem azon állásnak, hivatalnak lelkiismeretes betöltésében, melyet az isteni gondviselés kinek-kinek juttatott. Ez a lelkiismeretesség és kötelességtudás egész emberré tette a tisztviselőt, ki állásának magaslatára fel tudott jutni és nem is nyügözte őt le a formák üressége.

Mióta azonban a különféle — jó, rossz — rendeletek, melyeknek se szerik, se számuk, törekednek igazgatni a tisztviselőknek még legkisebb mozdulatát is: ezeknek az üres formáknak megtartása minősíti a tisztviselőt. Ez a táblabirói világ letünte óta mindinkább megerősödő, most már mindent átölelő bürokratizmus törvényes, de kellemetlen származéka. Van azonban ezen forma- és papiros-korszaknak törvénytelen leszármazottja is: a hivatalos formák megkövetelésével való visszaélés. Ez leginkább akkor történik, midőn a lelkiismeretes és gyakorlatilag teljesen helyes munkát a formák elleni csekély vétség miatt — legtöbbször az avatatlan kritikusok lerántják.

Az illető kritikus, akár van joga mások művének megbirálásához, akár nincs, felvesz egy üres formát a sok közül, melyik talán épen kezeügyébe esik — mint a falusi atyafi midőn ókulárét választ, s mindjárt az első vagy másodiknál megállapodik, mert hiszen lát rajta — felteszi a szemére okulára gyanánt — szétnéz, felfujja magát, tudósnak kivál szakembernek hiszi fellengzős énjét, mint a VI. gimnázista, ki a cvikkerrel tudós tanárait akarja majmolni. Aztán elkezd beszélni, hogy mit lát azon a papaszemen, megítél mindent, mindenkit — eleveneket és holtakat, akár van hozzá joga, akár nincs. Hangja olyan, mint az elkapatott gyereké: követelő, hencegő, lekicsinylő, idétlen, sokszor nevetésre gerjesztő vagy boszantó — de minden esetben szellemi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

éretlenség hallatszik ki belőle. Ezeket nevezem nagyképűeknek.

Bőven találhatók mindenütt, hiszen gombamódra nőnek ebben a bürokrata világban. A bürokrata világ ártalmas gombáik ők, melyek közül bizonyára nem lesz érdekteles néhányat bemutatni, ha nem is természetrajzi, de lélektani szempontból.

Az első: Még csak fiatal kezdő emberke, jól ápolt, felkunkorított kis bajuszkával, gondosan vasalt egyetlen nadrággal. Ma érkezett s már kollegái s asztaltársasága megtudja, hogy nevezetes és nagyférfiu Ő. A honnét jött, minden lány, asszony sirt utána, sőt már itt is szerelmes belé vagy kettő, pedig csak az utcán látták. Az ő vasalt nadrága valódi angol kelme, ő maga utolérhetetlen táncos, kitünő vivó, számos párbaja volt, virtuóz korcsolyás, szabad uszó stb. Beosztják az erdőrendezőségekhez. Kollegái munkáját irigységgel és fitymálva nézegeti. Hisz ezek még tussal sem tudnak dolgozni. A tussal való kihuzás igen nehéz és különös ügyességet igénylő munka, ehez csak ő ért. Ha már a busszolát is kezelte, akkor elmondja, hogy micsoda mély tudomány a műszer felállítás az irányzás, a leolvasások; emlegeti a sinust, cosinust és az integrált és a műszaki szolgálat magas niveoját. Ő pedig mindezekben igen jártas, elismert tekintély, egyedüli kapacitás stb. Igy hallatja saját nagyságát mindennap az avatatlanok előtt. Beosztják a központhoz. Még csak az első fogalmazványt bizták reá, máris ostobák és megbizhatlanok a külső tisztek. Most is egy ilyen esetlen jelentést utasitott vissza s figyelmeztette is az ipsét, hogy tekintettel ezen és ezen számu magas miniszteri utasításokra, jövőben fegyelmi vétség terhe alatt stb.

Szóval ez a kis emberke még senki, semmi, máris látszani akar valakinek, sőt nagynak, nélkülözhetlennek s okosnak, s azért igyekszik mindenütt s mindenkivel szemben saját kicsiségét nagy kép alá rejteni. Én pedig kedves szaktárs! óva intlek az efféle törekvő nagyságoktól, mert megmar és ha alkalma lesz rá, vádoskodni fog ellened.

A második egész más zsáner. Szerény és felette szorgalmas. Ő magát kicsinek tartja, de annál nagyobbnak a kezébe adott munkát, a reá bizott feladatot. Azért mindent igen messziről kezd, minden mellékkörülményt, minden lényegtelen esetkét túlfontosnak tart. Adatokat keres, kutat, gyüjt, s végre úgy belebonyolódik, hogy a reá bizott feladat terhe alatt vagy összeroskad, vagy megszökik tőle. Példával világositok. A községi erdőkezelésnél erdőgondnokság vezetésével bizták meg. Semmi adat, semmi irás s neki üzemterveket kell csinálni. Nosza irkál jobbra, balra, az ügyszám felszökik az eddigiek háromszorosára. Beszerzi a községi térképeket, neki feküsznek a gyakornokkal s *pantographirozniak* . . . pont . . . pont! s az idő pereg mulik. Végre elkészülnek az alaptérképek. Egy-egy nagy lepedő az egész község határáról, melyen a községi erdőterületek csak mint tengeren egy-egy kis csónak látszanak. Majd neki állnak a térképről az erdőfoltok határainak kisütéséhez. Nem stimmel! Szörnyüség! Ujra kell csinálni! Megint nem jó. A térképi állapotokat visszaállítani nem képes, eredeti felvételeket használni nincs bátorsága, mert nem úgy szól a miniszteri rendelet. És dolgozik szörnyen sokat, de nem végez semmit, egészen semmit. Kétségbe esik, megszökik ettől a kellemetlen munkától.

És talál más munkakört. Ott már otthon van, mert rubrikázni kell s rendeleteket gyártani az üzemtervek összeállításáról stb. Ebben ő a legnagyobb mester, mert senki sem képes oly alaposan kiterjeszkedni minden mellékkörülményekre és esbetőségre mint Ő. Azt mondják, hogy ez az ember nem nagyképű? De igen, munkájában az. Fontoskodik, latolgat s a rendeletek halmazát és zür-zavarát zúdítja a végrehajtó közegek nyakába. Panaszkodtok a bürokratizmus túlkapásain, a szobatudomány túltengésén? Ime, itt találjátok okát ezen szürke emberek nagyképű buzgalmában és szorgalmában.

A harmadik: hivatalfőnök. Elég mosolygós képü s udvariasnak látszó úr, de szörnyen körülményes és egész természetesnek találja, hogy minden más embernél okosabb, hiszen azért főnök Ő. Igaz, hogy mindég zsebében hordott jegyzőkönyveiben minden miniszteri utasítás és rendelet, minden alárendeltjének a nációnáléja, menetrend, előleg, uti számla, kártékony rovar, gombafaj, hasznos madarak, gólyák vonulása s a jó ég tudná mi minden összeirva. Szörnyen fontoskodik most is, mint mindég; Ő a szabályszerüség mintaképe és a szabálytalanságok ostora. Mindent szigoru miheztartás végett ad ki, azzal a legkomolyabb figyelmeztetéssel, hogy ettől a rendelettől való legcsekélyebb eltérést a legszigorubban fogja megtoroli. Ez a legenyhébb hivatalos kifejezése; hát mikor fegyelmi eljárást emleget? — Ez az úr eltilt téged attól, hogy előre és idejekorán gondoskodj favágókról, vagy csemetekerti munkásokról, vagy ősszel makkról a tavaszi vetéshez, mert még nincs jóváhagyott költségelőirányzatod. Megakadályoz abban, hogy ha késik valamelyik költségelőleged, — egy másik kéznél levő előlegből végeztesd a már halaszthatatlan munkálatokat, mert ez szerinte a legnagyobb szabálytalanság. Valamint szabálytalanság az is, hogy télen vásároli és hordass ki trágyát a csemetekertbe, hiszen még nincs rá költségfelhatalmazásod. Rettegsz a vele való találkozástól. Bizalmatlanságod nem is ok nélküli, mert hiszen a szabálytalanságok tömege vésztjóslóan vesz körül állandóan. Lehet a lélegzés, a szivverés is szabálytalan, hát a pénznapló, iktató, papiros, irótoll, pecsétviaszk, jelentéseid külalakja, fogalmazása, címzése, számadásaid, utasításaid, észjárásod, beszéded, viselkedésed, ruhád és te magad. És ez az ember nem jóakarattal jön hozzád, hanem hogy szabálytalanságokat kutasson és keressen, s ha beléd akadna, kicsi dologból is nagyot csinál. Megfagy a vér ereidben, mert öt kis gyürmekedre gondolsz, kik éhen halnak, ha ez az úr kiüz hivatalodból.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ő megérzi rettegésed és kéjeleg benne, s ha megfoghat, nincs irgalom, kérlelhetetlen és vérszopó, mint a pusztaság fenevadja. Minden terhelő adatot felsorol ellened, de enyhítő körülményt nem vesz számba. Az állam pénzével fukarabb a megtestesült Fösvénységnél. Akkor boldog, ha a munkások, szolgák és alkalmazottaktól valamit lealkudhat, elhúzhat. Költségelőirányzataidat feltétlenül redukálja, uti-számládból törül, ha törülhet és mindezt teszi hozzáférhetetlen hivatalos ábrázattal s nagyképűséggel, mert ő felelősséget semmiért sem vállalhat, azonban elvárja, hogy jó egészsége iránt érdeklődj s kitüntetései és előléptetésekor örömteljesen gratuláljl!

Menti meg Úram minket tőle.

De a negyediktől is: a hivatalos állás és dekorum betegétől. Gomblyuk-fájdalomban szenved. Ah, egy koronás arany érdemkereszt, vagy — szent Antal segíts — a Ferenc József rendhez!!! Sír és dühöng, ha valaki tekintetes úrnak szólítja, boldogan mosolyog, ha megnagyságolják. Ha megharagszik, dühösen veri a mellét, hogy ő *m. kir. erdőmester* és majd megmutatja ő stb.

Ez talán a legszerencsétlenebb a nagyképűek társaságában, mert igen nagy tekintélyű urnak szeretne látszani s ez vajmi keveset sikerül neki. E zsánerbe tartozó emberrel esett meg:

Főerdész-erdőgondnok volt, s az irodát — mert három oldalról érte a hideg és szél — nem lehetett kifűteni. Olyan hideg volt télen, hogy ő maga és a gyakornoka nap-nap mellett feltett kalappal, felöltőben s lábaikat pokrócokba takargatva ültek és dolgoztak az irodában. Egy reggel betéved a hivatalba egy erdőőr, mikor még a főerdész úr nem volt ott. A gyakornok természetesen a szokott módon felöltözve s kalappal a fején dolgozott. Egyszer csak belép a főerdész úr felöltőben s kalappal a fején (ámbár csak egy folyosó választotta el lakását az irodától) megpillantja az erdőőrt, hirtelen lekapja fejéről a kalapot, leveti felöltőjét s azzal izgatottan kezd fel s alá járni az irodában. Majd hirtelen megáll: — „Gyakornok úr kérem, fázik Ön?“ — Igen, fázom! — volt a gyanutlan felelet. Erre arcából kikelten toborzékol: Kérem, tessék levenni a kalapját, mert ez sérti a hivatal dekorumát!

Az ötödik még csak ujdonsült nagyságos úr és hivatalfőnök. De bele találja magát új helyzetébe alaposan. Természetesen egy belső szobában dolgozik, mely előtt várakozó szoba van. Ajtaja előtt livrés inas áll mereven. Egészen úgy megy minden, sőt rangosabban, mint Pesten a méltóságos és kegyelmes uraknál látta. Még ajtaja is csak úgy ki van párnázva belülről, hogy a bent elmondott szavak ne jussanak kiváncsi fülekbe. Látogatók hozzá csak névjegygyel juthatnak be. A fehér keztyűs inas elkéri a névjegyet, s ezüst tálcára téve viszi be a Nagyságos úrnak. — No igen, izé — X. főerdész? — Várjon — hangzik előkelően belülről. Egy idő mulva csengetés hallatszik, az inas besiet, kijöve kitárja a szárnyas ajtót — „tessék besétálni!“ „X“ főerdész véletlenül iskolatársa és jó cimborája volt a Nagyságos úrnak, s épen nagyot akart a viszontlátás örömére kiáltani, hogy: „Szervusz pajtás!“ — mikor egy nagyon előkelő orrhang akasztja meg e szándékában: — Áh, jó napot, hozta Isten, foglaljon helyet, mivel szolgálhatok? stb. Ez az úr a mikor kollegái közt megjelenik, kegyesen és leereszkedőleg cerklét szokott tartani, s azután előkelően visszavonul. Ha pedig valamelyik fiatal kollega meg merészli szólitani, megvető tekintettel végig méri, s szó nélkül hátat fordit.

Azt hinnétek, hogy már kifogytam a nagyképűekből? Hát nem! volna még aprajából, nagyjából elég, csak a Ti türelmetek fonala elérje a végét. De még se irok többről, csak épen záradéknak felemlitek egy esetet.

Hivatalosan együtt utazott három erdész ember. Egy főerdőtanácsos, egy erdőfelügyelő és egy főerdész; persze mind királyiak. Az erdei szemléről együtt hazatérve, egy igen kellemes estét töltöttek az uradalmi erdőtiszt házában. Mikor elutaztak, a háziasszony, ki véletlenül egy magas rangu katonatiszt leánya volt, így szólt férjéhez: „Kedves urackám! magok mindig azt hangoztatják, hogy ilyen meg olyan nagy az erdészek között a testvéri, kollegiális szellem, de tegnap meginf azt tapasztaltam, hogy biz maguknál olyan kollegiális viszony sincsen, mint pld. a katonatiszteknél. Hisz' apám tábornok létére letegezi a főhadnagyot, s az is, különösen ha az érintkezés nem szorosan hivatalos, él ezzel a joggal. A tegnap egyéb sem volt: „főerdőtanácsos úr“, „erdőfelügyelő úr“, „főerdész úr“ stb. Mondhatom, ez az állapot csöppet sem uri, inkább visszataszító.“

— Persze hogy furcsa viselkedés biz ez, szólt a férj, a kit szintén végtelenül bántott a dolog, de hát ennek alapja a nagyképüsködés.

* * *

Édes Pál apostol, meg Sólyom A.! Ezen emberi gyarlóságok és hiuságok ostorozására mikor emelitek fel szavaitokat? Hátha rátok inkább hallgatnának ezek a hiu, nagyravágyó félszeg embertársaink. *Quercus.*

A magyar erdészet mai helyzete.

Irta: *Márton Sándor.*

A magyar erdészet helyzete nyomott: ezt minden szakférfi tudja. Ez a mai nehéz helyzet pedig a multnak következménye s különböző okok játszottak közre, hogy az állapotok így alakultak.

Ezeket az okokat szándékozom felsorolni.

A ki ismeri az 1879. évet megelőző helyzetet, — habár csak hallomásból is, — tudja, hogy a magyar erdészet 1879 előtt bölcsőjében ringott és sokat várva tőle a közönség, a közvéleménynek úgyszólván egységes óhajára alkottatott meg az erdőtörvény.

Nagy tervezéseket fektettek ebbe az akkor működött irányadó férfiak. Életbe lépett a törvény, megindultak az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

alkotások, alapvetések. Nagy munkakedv, sok remény dagasztotta a szakférfiak keblét. A lapok vezércikkekben méltatták a magyar erdészetet; becézendő serdülő gyermeknek tartották, és hívták a fiatalságot az erdészpályára! És volt a ki a hangulatot felkelteni és ébren tartani tudta. Seregestől tódultak az ifjak Selmeczbányára. Alkalmazást azonban már igen sokan nem kaptak.

Ez volt az első ok: a kiábrándulás.

Tetőzte ezt, a szerencsésnek épen nem mondható *műszaki díjnoki intézmény*, (melyet azért hoztak be, hogy a tatasztert olcsó munkaerővel elláthasák), és ennek eredménye az lett, hogy már 15 év mulva keresni kellett az erdészeti pályára lépő ifjakat.

A második ok: a visszahatás.

Az erdőtörvény sok része idealista koncepció. Ezért nem vált be az életben sok rendelkezése.

Ilyenek: a 2., 4., 5., 17., 18., 21., 22., 23., 28., 30., 34., 36., 37., 38., 41., 42., 45. stb. §-ai, a melyek ha foganatosíttattak is, nem váltak be, vagy még ma sem foganatosíthatók, még maiq sem voltak végrehajthatók; vagy nem voltak életbeléptethetők, vagy nem kellő módon hajtattak végre, de végeredményükben visszás állapotokat idéztek elő.

Állításaim indokolását mellőzöm, mert ugyis ismeri azt mindegyik szakember.

Csak jelzem ezt harmadik ok gyanánt, mint a törvény tökéletességébe vetett hit feletti kétkelkedést.

A törvény végrehajtása is, különösen kezdetben, nem simult, sőt részben ma sem alkalmazkodik az élethez.

Idealista szellem uralkodott; az élet követelményei nem vétettek e miatt sokszor figyelembe; az elv volt az első; holott az erdőgazdaságban, melynek produktiv munkássággal anyagi hasznot kell felmutatni, az elvet nem szabad ennek rovására érvényesíteni.

Az úgynevezett kötött birtokokon ügyszólva vagyonfelügyeletbe csapott át az erdészet, közös birtokosok erdeiben pedig a belső gazdálkodás vezetésének főfelügyeletét vette kezébe, holott a kötött birtokoknak van törvényes vagyonfelügyeleti hatósága, a birtokosságok pedig önmagukat ellenőrizhetik. Az ily működés visszahatást keltett.

Ez volt a negyedik ok: az erdészettől való elidegenedés.

A magyar erdészet bürokratikus lett. Fő a nyilvántartás, a jegyzőkönyv, a rovatos kimutatás. Sokan, kik igen kevés időt töltöttek gyakorlatban, csak akkor találják jónak a gyakorlati munkát, ha annak adatait a nyilvántartás rovataiba egyenesen be lehet vezetni. Ez bénítja a produktiv munkát, kedvetlenséget okoz s mint ötödik ok mutatkozik.

Az üzemtervekben *az aprólékosabb rendszabályok kikötése* azt eredményezte, hogy a közbirtokosságok nagy része felosztotta egyénenként erdejét, dacára annak, hogy tudvalevőleg a kis erdő sohasem kezelhető oly jól, mint a nagyobb, és ezzel a felosztással az erdők jókora része a gondosabb kezelés alól kivonatott.

Nem tagadhatja senki azt sem, hogy 25 év alatt a kopárok területe a 4-ik §. ellenére megtöbbszöröződött. Mindezek a nemzetgazdasági főcéllal ellentétesek s így azt mutatják, hogy az idealizmus és a túlságos részletkérdések kikötése az életbe nem való.

És mindezek egy összegben mit eredményeztek? Azt, hogy az erdészet realitásába vetett hit megrendült és ezzel az erdészet befolyása alá szállt.

Ez volt a hatodik ok: a cél félreismerése, melyet azután gyors egymásutánban követte a többi ok, míg kezdetét vette a visszaesés.

A műszaki díjnoki intézmény elriasztotta a tehetségesebb fiatalság nagy részét az erdészettől. E miatt ma nincs elég szakember.

Az administráció szervezése sem vált be, sem szolgálatilag, sem pedig anyagilag. Ugyanis: az erdőgondnoksági rendszer lépett életbe, de azzal a hibával, hogy a központosítás teljes mérvben behozatott.

A gondnoksági rendszer előnye, hogy egy erdőtiszt körületében mindent egyformán és gyorsan elintézhet. Ezt az előnyt teljesen elvonta a központosítás, mert az erdőgondnoknak még a kisebb dolgokban való önálló intézkedés jogát sem adta meg. Igy sok véleményezőre s az egész országot illetőleg sok végső intézkedőre volt szükség. Ez megdrágította az administrációt és ezért nem lehetett a jogos igényeket fizetés, napidíj s kilométerpénz tekintetében kielégíteni. Ezért nincs meg még ma sem az állásarányosítás.

A rendszer miatt társadalmilag nem foglalhatja el méltó helyét az erdőtiszti kar, mert gyenge az egzisztenciája.

Dr. Bedő Albert 1890-ben engem fogadván, csekély fizetésemre tett megjegyzésemet illetőleg azt a választ adta: „Nekem pedig szememre vetik a drága administrációt."

Elcsodálkoztam. Hogy lehet ez, oly gyenge fizetés s oly csekély napidíjak mellett. De nem csoda, az erdőgondnok-kezelő, irnok, iktató stb., azaz csekélyebb képzettségű s így olcsóbb munkaerővel is végezhető igen sok munkát teljesít s ez elvonja igazi szakteendőitől, idejének legnagyobb részét lekötí. Sok erdőtiszt végzi azt a szakmunkát, a melyet kevesebb is elvégezhetne, csak ne kellene idejét egyéb oly munkával eltöltení, a melyet p. o. erdőőr is végezhetne. A rendszer miatt a díjnokokban kell nálunk takarékoskodni. (A telekkönyvi betétekről pedig egy törvényszéki biró úgy nyilatkozott, hogy azért fordul elő oly sok hiba, mert kevés a képzett ember s díjnokokra kell bízni. Két véglet!)

Ebből az a hátrány fejlődött ki, hogy a gyenge egzisztencia miatt a tehetségesebb elem egy része elmaradt, a szolgálatban állók mindjobban elvesztették munkakedvüket. Ezt nem is lehet csodálni, hiszen nincs önállóságuk, nem tehetnek semmit sem maguktól. Pedig csak az önállóság emelheti a munkakedvet és tetvágyat.

Hogy az erdőtisztek mi mindenre nem alkalmaztatnak, erre egy eklatáns példát hozok fel:

Debrecen város erdőtisztjei kint lakván az erdőkben, reájuk bizattak a pusztákon lakók ügyei, u. m. levélkéz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

besítés, idézések, — birói, — pénzügyi végzések, határozatok stb. kézbesítései; az adóösszeiráskor az alapadatok megszerzése; az iskolakötelesek összeirása; végrehajtói teendők, u. m. foglalás, elárverezése a lefoglalt butornak, szekérnek, lónak stb., és e tekintetben a mezőrendőrkapitány egyenesen utasíthatja az erdőtiszteket. Ily ügy egyik erdőtisztnél évenkint 1800—2000 is előfordult.

Hát azt kérdem: erre való a felsőbb képzettség és oklevél, hogy végrehajtó legyen az erdőtiszt?

Remélhetőleg meg fog az most szünni, mert az újabb szabályrendelet megállapításánál, Debrecen szab. kir. város érdemes erdőmestere azon fáradozik, hogy ezek az erdőtisztnek nem megfelelő megbizatások jövőben elő ne forduljanak.

Az ily dolgok az erdőtisztek tekintélyét alázták, a magyar erdészetnek nagy hátrányára szolgáltak és évekre vissza vetették.

Az erdőtisztek nehéz helyzetükből kiszabadulni óhajtván, tülekednek az amúgy is ritka előléptetésért. Bárkit előzzön meg valaki bármily módon — előny. Ez az oka, hogy ma egymás közt sem tudnak jól összeférni; a ki teheti, berántja a másikat, hogy ennek rovására emelkedjék. A szigorúságot ugyanily okok ugyanoly irányba terelik. Sokan a kézfogást is gráciának tartják, hivatalos helyiségben a leültetés pedig már dei gracia. Az alárendeltet nem szaktársnak s kollegának, hanem csak személyiségnek tekinteni, igen sokaknál megszokott dolog. Sajnos, de így van.

A tisztviselő ellen bármily ismeretlen tegyen feljelentést, avagy bármily tévedés folytán anyagi dolgokra nem vetnek az iratok oly világosságot, a milyen kívántatik, avagy a felülvizsgáló eltéveszt valamit s erre nem jön azonnal reá: rögtön kész az alacsony gyanu, faggatás. Nincs bizalom. És ez vagy csak feltünési és ezáltal előlépési vágyból, avagy emberismeret hiányából történik.

Senkiben sem bízni: sokaknál jelszó. Ugyan miért?

Szomorú hogy így van, de mindez társadalmi helyzetünket kedvezőtlen kilátásba helyezi.

Hogyan is állunk tehát ma?

Nincs elég szakember, a törvény nem volt végrehajtható teljesen, a törvény végrehajtható része aprólékosságig menő részletekbe való bocsátkozása miatt ellenszenves, az administráció nehézkes és rendszere miatt drága és lassú, az erdőtisztek tekintélye alacsony fokra van leszállítva.

Történtek ugyan lépések némely tekintetben az administrációt illetőleg, de ezek a bajokat nem szüntették meg, legfeljebb csak némileg mérsékelték.

Hogy ma az erdészetet mily kevésbe veszik, mutatja az állami erdőtisztek állásarányosításának ügye, mely egyelőre úgy inteztetett el, hogy egy miniszteri tanácsban a javaslatot a pénzügyminiszter képviselője egyszerűen áthúzta s ezzel 821 okleveles tisztviselő reményét egy vonással megsemmisítette.

De nem tehetünk ellene, magunkra vagyunk hagyatva, kevésre néznek bennünket és a pénz — másra kellett.

Hagyjuk e szomorú témát s tápláljon bennünket egy ujabb remény és ne csüggedjünk el, lesz még, a ki érdekeinket kellő nyomatékkal képviseli ott a hol kell!

Igyekezzünk e mellett kidomboritani a mai viszás és nehéz helyzetből való kibontakozás módját, mert ha ujólag csak az idealizmus fogja a vezérszerepnél a döntést gyakorolni, — emelkedés, realis javulás nem fog beállni.

Hogy az állásarányosítás elfogadható alakban előterjeszthető és végrehajtható legyen, továbbá hogy a többi illetmények, napidijak stb. az egyéb szakban működő hasonló képesítéssel biró tisztviselőkével egyenlően állapíttassanak meg részünkre, okvetlenül szükséges, hogy a nagyobb pénzösszeget igénylő dolgokról lemondjuk; ellenben egyszerűsítéssel, kellő szervezettel, hatáskör adással oly administrációt kell létesíteni, a mely mellett a mostani pénzforrásból a tisztviselők igényei kielégíthetők, az ügyek intézése pedig egyszerűbb, de realisabb legyen, hogy iránttunk újból bizalmat ébresszen.

Hangsulyoznom kell még, hogy *ne az idealizmus legyen az irányadó,* hanem a realitás, a gyakorlatiság, a mely az életbe is beillik.

Hogy az ily átalakulásnál miket tartok figyelembe vendőknek: ezt más alkalommal szándékozom előadni.

Hirlapi szemelvények.

Lapunk szerkesztője a M. E. V. é. f. 23-ik számában az O. E. E.-nek a legelőgazdaság érdekében tett javaslatával foglalkozván, külön javaslata ismertetésének keretében jelezte azt is, hogy az O. E. E. által megalkotott legelőgazdasági törvényjavaslat nem talált a gazdák körében visszhangra.

Erre vonatkozólag alább közöljük a gazdák egyik legtekintélyesebb szaklapjában a „Gazdasági Lapok“ 1906. április 15-iki számában megjelent Ordódy Lajos cikkét, mely a mozgalmat határozottan elitéli és ismertetjük egyben azon választ, melyet Imecs Béla ugyancsak a G. L. 1906. április 29-iki számában ezen közleményre adott.

Legelőgazdasági törvényjavaslat.

A gazdák és erdészek között nem valami benső a barátság. Ha uradalmakban erdő- és mezőgazdasági tisztek vannak alkalmazva, ritka eset, hogy jó barátságban működnének együtt. Ennek a barátságtalan viszonynak oka a mezőgazdaság és erdészeti érdekek összeütközése. Ez sok apró-cseprő dologban nyilvánul, a hány uradalomban, annyifele különböző okok miatt.

Az erdész uraknak különös passzíójuk átcsatangolni a mezőgazdák érdeksferájába és apeszivitással lépni föl ott, ahol csak lehet. Az 1879. XXXI. t.-c. az erdőtörvényről is egyik ily hódítási terrenum. Az erdész urakak sikerült a községi erdők rendezését a kezükbe kapni. Ugy is bántak velük, mint egy hódított területtel és egyik

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

erdőt a másik után eltilalmazták a legeltetés elől. A kisgazdákat a dolog nagyon kellemetlenül érintette. Az erdészet elfogult szeretettel az erdők iránt, a marhákat kíméletlenül kizavarta az erdőkből, a mivel az erdők állapotán ugyan javított, de a marhatenyésztésnek egy erős dőfést adott. A kisgazda marháival kiszorult a legelőről és kénytelen volt állományát redukálni.

Az állatszámlálási adatok, a melyek a marhaállomány stagnálását dokumentálják, ezen községi erdőreformnak nagy részben róhatók terhére. Az elégületlenség a kisgazdák körében országszerte megnyilatkozott. Egy érdek meg lett óva, de más, nagyobb érdek hátrányára. A sok felszólalásnak az lett az eredménye, hogy fölmerült a legelő-erdők kérdése. De csak fölmerült, elintézve nem lett. Pedig igazán megérdemli, hogy szőnyegre kerüljön.

Egyszer egy nagy uradalom főerdésze, a ki a tölgyfakéreg üzemre rendezte be az általa kezelt erdészet üzemét, dicsekedve mondotta nekem, hogy ő képes katasztrális holdanként 3% tiszta jövedelmet kimutatni. Uram, — feleltem én — én nehány száz holdnyi erdőmben részben a legelő erdőüzemet vezettem be, és én nekem kétszer annyi a jövedelmem a legeltetés és erdőgazdaságból együttvéve.

Hja, az más! Mi csak vadat tűrünk meg az erdőben, de gazdasági állatot nem! — Ez volt a főerdész ur válasza.

Mi az a legelő-erdő üzem? Elmondom, mert sokan nincsenek vele tisztában. Két birtokomon is, a hol mindenütt 3—300 hold erdő van, megvalósítottam. És pedig ugy, hogy az erdő 3/4 részét tilalmazom és 1/4 részét ritkán tartom, akként, hogy a fák részint ligetesen, részint elszórtan vannak a területen. A fák gyökerei az erdőtalajt a lemosástól megóvják és a fák koronái némi árnyékot nyujtanak, de csak ugy, hogy a napfény behatolhasson az erdőtalajra, mert az árnyékban nőtt fűvet a marha nem eszi. Igy azán a 75 hold legelő-erdőn 40—50 drb szarvasmarhát legeltethetünk, a melyek az év 6 hónapjában ott jól élnek és sokszor a hizásig fejlődnek. Igy azán lehet marhát tenyészteni.

Ilyen ritkán tartott legelő-erdőket követel a gazda-közvélemény, — ezt azonban az erdészek perhorreskálják és dacára annak, hogy a közgazdasági érdek az állattenyésztés fölvirulása érdekében ily legelőerdők létesítését követeli, fontosabb állami érdekből, a legelő-erdők ellen vannak. Mert hát szerintök fontosabb állami érdek, hogy a lakosság holdanként 2—3% jövedelemhez jusson akkor, a midőn 6% jövedelemhez juthatna.

Az erdészet tehát betartja a fületi, midőn legelő-erdőkről beszélnek és hogy elterelje a közvéleményt ezen desiderata elől, azt igyekszik bebizonyitani, hogy a meglevő legelők szakavatatlan kezelése az oka annak, hogy a marhaállomány nem fejlődhetik, — okosabb tehát, ha a gazdák a meglevő legelőket belterjesebb kezelés alá veszik és békét hagynak az erdőknek, az ő birodalmuknak.

Ezeket az előzményeket el kellett mondanom, hogy olvasóim megértsék azt, a mi ezután következik.

Másról beszél Bodóné, mikor a bor árát kérik, tehát az erdész urak is a legelő-erdők helyett fölvetették a legelő-gazdasági törvényjavaslatot. Hogy erre illetékesek lennének, arról szó sincs. Ezt maguk is elismerik, de hát ők az országot boldogítani akarják és ez a szent cél feljogosítja arra őket, hogy kezdeményezzenek oly téren is, a hol semmi keresni valójuk nincs.

Az „Erdészeti Lapok" 1905. decemberi száma közli egész terjedelmében az országos erdészeti egyesület javaslatát a legelő-gazdasági törvény megalkotása érdekében. Készítette *Téglás Károly* m. kir. erdőtanácsos, főiskolai tanár.

Borzasztó hosszu lére van eresztve ez a munkálat, a melynek rendeltetése a mezőgazdaság tulajdonában levő 6.301,265 kat. h.-nyi legelőnek reformálása.

Hogy milyen gazdasági szaktudással ir a különben kitűnő erdész-szakértő, arról ne beszéljünk. A könyvekből vett statisztikáin azonban a gazdasági szakember csak mosolyog. Nem is célszerű az egyik szakban tudósnak, a másik szakma területére belépni azzal a követeléssel, hogy ott is szaktudósnak elismerjék, mert megmosolyogják és oda kiáltják neki, hogy „Schuster, bleib bei Deinem Leisten!" De a tudós tanár ur, dacára ennek, kenetteljesen beszél az állattenyésztés országos problemáiról, csak ugy dobálódzva a marhaállomány-statisztika millióival.

Legelő gazdaságunk mai helyzetének okai között felhozza azt, hogy a legelők tul vannak tömve állatokkal. A kisgazdák nemcsak tenyészállataikat, de igásállataikat is legeltetik és e miatt azán a legelők megromlanak. Következtetése tehát megfordított. Kevés a legelő és sok az állat, tehát el a fölös állatokkal az ólakba! Tartsa ott a gazda jószágát szálkból, ha másként nem lehet. A gazda pedig azt mondja, hogy sok az állat és kevés a legelő, tehát több legelőt adjatok.

A nézetek ezen ellentétessége huzódik végig az egész munkálaton. Nyakatekert premissáknak csak nyakatekert lehet a conclusiója is. Mélyreható kormányzati beavatkozást követel államgazdasági érdekből (a közönség érje be 6 forint jövedelem helyett 2—3 frttal kat. holdankint, ez a nagy államgazdasági érdek) és kezeljük szakavatottan a meglevő legelőket.

Erről a szakavatott legelőkezelésről azonban részleteket hiába keresünk a javaslatban. Foszfátozzuk, salétromozzuk, vagy fogljaljuk-e le Srtassfurt összes kali termelését, istálló-trágyáinkat ne a földekre, hanem a legelőkre hordjuk vagy micsoda? Mindezekről, valamint a váltó használati rendszerről szó sincs. Ezeken majd csak törjék fejüket a gazdák. Azonban egyszerre csak belső sorban a gazdák abba, hogy legelőtulajdonuk közkézen használatáról ezentul mondjanak le és helyezzék állam felügyelet alá legelőiket, a legelő-talaj feltörését kössék hatósági engedélyhez. Vagyis minden földbirtokos ezentul szabadon csak szántóföldjeiről, kertjeiről, szőleiről és erdeiről rendelkezhessék, de legelői állami felügyelet alá essenek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

De kérem miért csak a legelők? Miért nem a szántóföldek és a többi művelési ágak is? Ha már megakarjuk csinálni a szocialista államot, akkor ne aprózzuk, hanem csináljuk meg egyszerre. A magántulajdont szüntessük meg és csináljuk meg az állam mindenhatóságának alakjában a collectivismust. Hogy esetleg az osztrák helyett a porosz, vagy muszka államnak a szerint, a mint a történelem forgataga egyiket vagy másikat hozza a nyakunkra, adjuk kezébe magunkat, ugy-e bár ez mindegy! A földtag az, hogy senki egy lépést ne tehessen azon a területen, a melyet eddig birtoknak neveztek, hacsak egy állami inspektor arra engedélyt nem ád. Már pedig az országos erdészeti egyesület az egyes gazdák legelőit is állami inspektorátusa alá akarja helyezni.

Ha ezt akarja az O. E. Egyesület a magántulajdonnak legelőivel, hát még inkább akarja ezt a mindenféle közös legelőkkel. Csakis szakminősítéssel bíró gazda vagy erdőtisztek inspektorátusa alatt lehessen azokat használni.

Crucifix noch einmal! . . . Igazán gazdag nép vagyunk. Telik még sine curákra. Lassan kaputos ember lesz nálunk mindenki és a paraszt, — az agyoninspectirozott paraszt — elmegy Amerikába. Igazán sokra becsüli az O. E. E. a gazdák fizetőképességét, hogy erdőtiszteket akar a gazdák legelői fölé ültetni. Eszünkbe jut az a vicc, a mit a török-orosz háboru befejeztével a Journal Amusantban olvastunk: „Je vous impose cinque milliards" mondja az orosz a töröknek. — „Flatteur!!!" feleli vissza az elkeseredett török. De mi is azt mondjuk az erdész uraknak, hogy igazán hizelgő véleménynyel vannak fizetőképességünk felől.

Még inkább mondjuk ezt, ha elgondoljuk azt a pompás eszméjüket, hogy ezentul csak minden jeles kellékkel ellátott szakavatott pásztorokat legyen szabad alkalmazni. Hát bizony ez helyes! Micsoda nagyszerü lenne az, ha a jövőben erdőtanácsosok Kölber-féle hintókban kisérnék a malackondát a legelőre. Csak az az Amerika ne volna! Oda vándorolnak ki a Csiba Jancsik és a Csuda Pisták a prairiekre napi 3 dollár fizetéssel, a mennyit itt egy hónapra kapnak. Hiszen csak lenne módunk válogatni a pásztorokban.

Ennél a perverz javaslatnál valamivel enyhébb Imecsfalvi Imecs Béla ur javaslata, a ki ennyit kegyes concedalni: „Legelőjét minden birtokos — tekintet nélkül jó minőségére — köteles állandóan jó karban tartani, ugy, hogy a talaj termőképessége állandóan fentartassék, a talajrongálás és pusztulásnak eleje vétessék." Erre a közigazgatási bizottság ügyeljen föl.

A..t kérdezzük Imecs urtól, a kinek mint a Magyar Erdész jeles szerkesztőjének tollából oly sok jót olvastunk, hogy miért ne legyen köteles a gazda szántóföldjét, a szőlőjét, a rétjét, az erdejét, az épületeit, a fáit is rendesen tartani? Hiszen ez is magasabb állami érdek?

Tudjuk, mi gazdák azt, hogy az 1894: VII. t.-cikk, a mely a közös legelőkről is szól, nem tökéletes. A vizmosások, az elkövesedések orvoslást igényelnek. Sem a meglevő, sem a képződő karsztokat nem szabad közönyösen nézni! De valamint az erdész urak, dacára az állam nagymérvű áldozatainak, nem tudnak a karsztok befásításával semmire sem menni, azonképen legyenek tisztában azzal, hogy a hazai legelő-karsztok rendbehozására, az elgödrösödések megszüntetésére nagy áldozatok szükségesek.

Erre a legelőtulajdon háboritlan birtoklásának elkobzása a legkevésbbé alkalmatos eszköz. Ha rá kerül a sor, majd mi gazdák megmondjuk azt, hogy mit kivánunk pótlólag bevenni a mezőgazdaságról szóló törvénybe. De megfogjuk mondani azt is, hogy mit kivánunk pótlólag bevenni az erdőtörvénybe is. Ezt előre is elmondjuk. Követelni fogjuk a legelőerdők alakitását, magasabb állami érdekből, mert hát az állattenyésztés fellendítése is csak állami érdek vagy micsoda?

Egyelőre pedig arra kérjük az O. E. E.-et, hogy maradjon a határokon belül és ne igyekezzék a magyar gazdákat fantasztikus terveivel boldogítani. Mi ezekből nem kérünk. De nemcsak nem kérünk, hanem kereken elutasítjuk.

Legelőgazdasági javaslat.

Irta: *Imecsfalvi Imecs Béla.*

Ordódy Lajos, e lapok érdemes szerkesztője, lapjának hasábjain a multkoriban az „O. E. E." legelő-törvényjavaslatával és az én külön véleményemmel is foglalkozott. Cikkére teszek néhány megjegyzést.

Ha igaz az, hogy az erdészek és mezőgazdák nem élnek egymással szoros barátságban, akkor ennek, véleményem szerint, nem az erdészek az okai.

A mezőgazdaság általában mindnyájunk szeme előtt végzi munkáját. Országunk népe földmivelésből él. A szántókat, réteket, szőlőket már a faluhoz és városhoz közel érjük s ha valaki szemét be nem hunyja, lehetetlen, hogy a mezőgazdaság viszonyairól már a mindennapi életből ne szerezzen tájékozást. Tehát mi erdészek, kik különben is a nép között élünk, okvetlen ismerjük a magyar gazda dolgát, igényeit s gazdasági működését, ellenben az erdők távol esvén a lakott helyektől, mit keresne ott egy gazdaember, a hol csak a madár jár? Az erdőnek a lakott helyektől való elszigeteltsége, az erdőgazdaságnak pedig a köztudomásban való ismeretlensége magyarázzák meg azt, hogy ha kettőnk közül valamelyiket félreértik, akkor a félreértett fél csakis az erdészet lehet.

A legelőgazdasági törvényjavaslatot az erdészek kezébe nem az a különös passziójuk adta, mintha a mezőgazdák szférájába átcsatangolni vágynának, de éppen megfordítva, az a keserü tapasztalat, hogy az okszerűtlenül folytatott mezőgazdaság évről-évre több áldozatot kiván az erdőgazdaságtól. Ne higyje azt se *Ordódy* barátom, se más, hogy mi a mezőgazdaság szükségletei iránt érzéketlenek vagyunk, vagy hogy az állattenyésztés elsőrangu közgazdasági jelentőségét lekicsinyleni akarnók.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Tulajdonképen *a legelőgazdasági törvényjavaslat fölvetett kérdésével is az állattenyésztés érdekeit szolgáljuk és nem az erdészetét.* A tulzásokat, mint külön javaslatom is bizonyítja, nem mindnyájan fogadjuk el, de viszont megtagadhatja-e valaki a legelőgazdasági törvény szükségét egy oly országban, a hol a gazdák ez idő szerint még legelőjüket egyáltalában nem művelik, hanem nagyobb rablólegeltetést folytatnak, vándorolni akarván a már tönkretétetett legelőterületekről ujabb és ujabb még ki nem használt területekre. Hiszen ha Ordódy a falu határán kissé túl megy, lehetetlen, hogy észre ne vegye azokat a kietlen vizmosott legelőket, melyek közgazdasági értéküket tisztán csak a rendszertelen legeltetés miatt elvesztették.

Gondolja meg, hogy például itt a szomszédomban, Hevesmegyében 16 ezer hold, az egész országban pedig félmillió kat. holdat tesz ki azon vizszaggatott területek száma, hol ma már egy szál fű sem terem. És ha ezt a tényt elismeri, számítsa ki, hogy az állatállománynak mennyivel kellett amiatt apadni, hogy ezen területek hasznavehetetlenekké váltak. Odáig már eljutottunk, hogy a mezőgazdák szántójukat, rétjeiket és szőlőiket okszerűen művelik, de mondja meg cikkiró, hogy mi történne akkor, ha a szántóföldjét soha meg nem trágyáztatná, azt más és más termények bevetésével nem váltogatná, hanem mondjuk évről-évre mindig csak buzát akarna aratni róla? Ugy-e, hogy éhen kopna fel a gazda álla? Hát az a legelő, a mit télen-nyáron, esőben és száraz időben, szünet nélkül a marha tapos, soha azon egy kapavágást senki sem tesz, a megromlott részeket nem gondozza, fűmagvetéssel nem pótolja, még azt az elhullatott trágyát sem szórja szét soha senki rajta, *ugyan nevelhet-e az ilyen legelő, az idő végtelenségig marhát, pláne hízott marhát?* *Az az oka annak, hogy sem a szántóra sem a rétre nem kell törvényt alkotni, mert ha azokat a gazda nem műveli, igen hamar elpusztul s a föld gondosabb egyén kezére megy át,* de ha a közlegelők állapota akármilyen siralmasra fordul is, nem törődik vele a gazdája, csak panaszkodik, ujabb legelőterületek után vágyódik, melyek idővel épen úgy elpusztulnak.

A mi a mező- és erdőgazdaság szembeállítását illeti, arra nézve is van egy pár megjegyzésem. Az *Ordódy* legelő-erdeje egyszerüen csak az erdőből kiszakított egy darab terület, semmi más, melyen szabadon nőnek a cserjék, ritkul a gyep s lassankint pusztul a talaj.

Hogy az erdőjövedelemnek kevesli a 3 százalékot, annak az az oka, mert nem fontolta meg, hogy az mit jelent. Az erdő értéke ugyanis nem csak a talaj értékéből áll, hanem ahhoz számítandó a rajta levő faállomány értéke is. Ennek az összes értéknek a 3%-a csak többet tesz talán ki, mintha egy fától és termő rétegétől megfosztott s holdanként 20 koronát sem érő legelőterületnek értékéhez mért 10%-os jövedelme? Értsük meg egymást. *Az erdőgazdaság tőkéket gyüjt és tőkéket szaporít, a mezőgazdaság pedig a földek meglévő értékének kamatait élvezi s ha okszerűtlen, akkor tőkét fogyaszt.* Az erdőgazdaságból mezőgazdaságra áttérni annyit jelent, mint egy meglévő tőkémet kisebbre redukálni.

Számítsunk csak egy kissé. Szántóföldek és rétek értéke évről-évre emelkedik, jövedelme azonban lassan. Ma már ott vagyunk, hogy egy kat. hold szántóért 1000 koronát is adnak; ennek a 3%-a 30 korona. Hoz-e a gazdának minden körülmények között ez a szántó harminc koronát? De ha meghozza is ma, jövőben az értékemelkedéssel lépést tart-e a jövedelem? Ugy-e, hogy beismeri *Ordódy* barátom, hogy a mezőgazdaságnál a jövedelmező százalék évről-évre csökkenni fog, ha csak belterjesebb gazdaságot nem folytat a birtokos?

Az erdőknél ez megfordítva áll. A közlekedési eszközök tökéletesbedése, a teknika vivmányai, a faipari cikkeknek, fagyártmányoknak előállítását olcsóbbá teszi, bármily tömegesen emelkedjenek is ezek. A faárak már most is rohamosan emelkednek mindenhol. Vannak erdők, melyek ezelőtt 10—15 évvel semmit sem hoztak be, ma pedig holdanként 15—20 koronát; az erdő *tőkeértéke nem emelkedik,* mert az öreg értékes erdeink már eddig is kihasználtatták s jövőben a vágásforduló alacsonyabbra redukálódik, mi által *a jövedelmezési százalék folyton emelkedőben* van. És ha mi, erdészek nem is tartjuk szerencsésnek mindenben ezt az állapotot, mert sajnáljuk szép öreg erdeink pusztulását és az abban felhalmozott tőkék piacra dobását, mégis bele kell nyugodnunk, mert ily módon az erdőgazda kisebb tőkével dolgozik ugyan, *de tőkéjét sokkal magasabb százalékkal kamatoztatja.*

Van azonban egy nagy mondása *Ordódynak,* a mire okvetlen válaszolnom kell. Azt állítja többek között, hogy az ő 75 holdi *legelőerdején* 40—50 drb szarvasmarha az év 6 hónapján át jól él, sőt sokszor hízásig fejlődik rajta. *Először is ez nem legelőerdő, csupán fáslegelő,* másodszor pedig elhiszem, mert este és reggel az ott legeltetett jószág otthon az istállóban jóllakik. Tessék csak figyelembe venni, hogy a legelőmarha egy szájjal legel csak és négy lábbal tapos. A melyik 75 holdat 50 drb szarvasmarha állandóan tapossa, ott bizony aratás táján éhen böghet a marha. De tegyük fel, hogy az ő erdőlegelője mintalegelő, de már most egy éktelen kopárrá legeltetett *közlegelőn* ugyan micsoda jövedelmet számítana ki holdankint, a hol tavasztól őszig egy élre való fűvet sem tud összeszedni egy darab szarvasmarha. Persze a mi dűlőgazdasági rendszerünk mellett, hogy a gazda gondját elvesse, még akkor is szükség van az ilyen területekre, hogy oda a marhát napközben kicsapkassák, *hanem bizony csak akkor lakik az jól, ha otthon vetnek elébe.* Azt sem vette számításba *Ordódy,* hogy egy rókáról két bőrt nyúzni nem lehet. Vannak területek, a melyeknek a talaja másnemü gazdálkodásra nem alkalmas, mint rajta erdőt nevelni, tehát legelőgazdaságra sem. A mely erdőben legeltetnek, ott a fa

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nem növekszik, tehát ha okszerű erdőgazdaságot akarunk folytatni, akkor *a feltétlen erdőben a legelőmarhának nincs mit keresnie.* Ne higyjék a gazdatársak, hogy egy erdő, ha az a marha szája alól kinőtt, annak a legeltetés már nem árt. Az erdő talaját önmaga neveli. A lehullott lomb levelényréteggé változik s az esőt ez a réteg cseppekben adja át az alsó talajnak, mely esőcseppek táplálékot szállítva jutnak a fa gyökeréhez. Ha a marhacsorda, főleg e birka ezt a levelényréteget felvágja, felkavarja, az első zápor lesodorja az oldalakról. A puszta földet kőkeménységüvé tapossa a marha s róla az eső mint rohanó áradat fut le a patakokba. Az ilyen legeltetett erdő fáinak gyökeréhez sem eső, sem táplálék nem jut s a fák csak a tavaszi hóléből tengődnek, elbetegesednek, elcsenevészednek. Mit szólna ahhoz *Ordódy,* ha mutatnék neki tölgyerdőt, melyet 80 éves korában vágnak, 6000 kat. hold kiterjedésű s a 48 hold évi vágásterület nem hoz többet 4800 koronánál. Miért? Mert a tulajdonosnak volt és van állandóan 400 darab birkája, a mely ezt a nagy erdőt tönkre silányította. És elhiszi-e nekem, ha ezt az erdőt a birka nem legeli, akkor az évi vágások jövedelme 28 ezer koronát hoznának be a birtokosnak s mondja meg nekem bárki is, megér-e annak a nyomorult 400 darab birkának az élete 23200 korona évi veszteséget? Ezekből tehát világos, hogy a mi erdő, az nem lehet legelő, a mi pedig legelő, az nem lehet erdő, tehát a legelőerdő fogalma mint a tiszavirág, rövid életü volt, bürokrata fejből pattant ki, de a gyakorlat megölte s mi erdészek már rég elhantoltuk. *Mi szívesen engedjük át legelőnek azokat a területeket, melyek legeltetésre állandóan alkalmasak, de viszont just formálunk minden talpalatnyi földhöz, melynek egyedüli hivatása csak az erdőművelés lehet.* Hiszen ez országos érdek!

Mindezeket azért hoztam fel, hogy ne vádoljanak minket elfogultsággal, mert ellenkezőleg, mi oda törekszünk, hogy végre a gazdák is megértsék az erdészeket. *Igenis, a legelőgazdaság állapotán nagyon sok javítani való van.* A törvényes beavatkozás nem teremtheti meg a helyes gazdasági állapotokat, tehát ne higyje senki, hogy a közlegelők szigorubb szemmeltartása arra való volna, hogy attól a legelőmarhák mindjárt meghizzanak, hanem igenis arra, hogy a birtokosok, általában a gazdák nemtörődömségén muló közgazdasági vesztességeknek elejét vegye. *Senkinek sincs joga, még magántulajdonosnak sem, azt a területet örökre használhatetlenné tenni, a melynek hivatása a késő utódoknak is kenyeret adni.* Azért szükséges, *Ordódy* barátom, hogy törvénynyel kényszerittessék a birtokos arra, hogy legelőjét állandóan jókarban és termőképességében tartsa, a talajrongálásnak és pusztulásnak elejét vegye, mert erre a maga jószántából nem gondol és hanyagságának ijesztő példái már is érzékenyen érintik az ország közgazdaságát. *Hogy a szántókra, rétekre, szőlőkre ezt kimondani fölösleges, mert világos, hogy az a gazda, a ki ezeket helyesen nem műveli, elpusztul önmaga, de a földje termőföldnek továbbra is megmarad. Mikor tehát a törvényes beavatkozás szükségét ismételten hangsulyozom, felkérem a gazdatársakat, hogy a helyett hogy egymás ellen törnénk, a közjó érdekéért vállvetett munkálkodással egyesüljünk. A gazdatársak hivatása sokkal messzebbmenő és fontosabb, mint a mienk, mert igenis, nem a törvényhozás, hanem ők lesznek hivatva arra, hogy az okszerü és helyes legelőgazdaságra térjenek át.* Tőlük várjuk azt, hogy a legelőnek rendszeres művelése által és nem ujabb térfoglalásokkal igyekezzenek az állattenyésztés érdekeit elősegíteni, azt fokozni és fölleníteni. Részemről még azt is megjegyzem, hogy a helyes legelőművelés elővétele is csak átmeneti lehet, mert a mezőgazdaság belterjességének emelkedésével ugy is az istállózásra kell áttérni, mert idővel minden legeltethető terület művelés alá fog vétetni, ugy mint az mezőgazdaságilag előrehaladottabb államokban van. Hogy ez helyes-e vagy nem, afölött vitatkozni nincs szándékomban, de hogy az idők kényszere s a megélhetési viszonyok erre az utra terelik majdan a gazdákat, azt más államok példája mutatja.

Ezen elháríthatatlan kényszerhelyzet előrelátásában tehát nagyon okosan tennék a gazdák, ha már most azon törnék fejüket, hogy a kellő marhaállomány fentartása és fokozása mellett miként lehet gazdálkodni.

Fölhivás

Magyarország összes állami és kincstári m. kir. erdőtisztjeihez!

Addig is, a mig az állami tisztviselők fizetésének osztályozása kormányprogrammszerűleg a törvényhozás elé kerülne, az összes állami erdészek különleges sérelmeinek orvosoltatása okából célszerü volna, ha a nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. Miniszter urhoz szeleskörü küldöttség által egy emlékirat nyujtatnék át. — Ezen emlékiratnak megszövegezése, aláírása- és átnyujtására f. évi junius 14-én (csütörtöki napon) délelőtti 10 órájára *Budapestre a Pannonia* szálló nagytermében való megjelenésre a Magyar szt. korona országainak összes állami erdőtisztjeit a legmelegebben fölkérjük. — Egyesülésben az erő! A gyülésre jelentkezők tudassák ezt junius hó 1-ig e lapok szerkesztőségével, Borsod-Apátfalvára!

A horvátországi szelidgesztenyésekről.

Irta: *Majerszky István.* (Folytatás.)

Igyekeztem bebizonyitani, hogy a magról kelt egyedek egészségesebbek, mint a sarjak. Ha tehát szálerdőket akarunk a gesztenyéből nevelni, a felújításnak nem szabad sarjról történnie. Ha az elmondottaktól eltekintünk is, már magában véve is erdő gazdasági absurdum sarj-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ról nevelni 100—120 éves fordulóju erdőket. Nemcsak a gesztenye, de semmiféle fanem nem birja ezt ki. A különbség csak az, hogy más fanem sarjról nevelve hamar befejezi növekvését, míg a gesztenye sokáig nő, de nincs köszönet benne.

Szerencsére a magas vágásforduló csak papiroson van, mert a vén állab levágása után a területet sarjerdőként kezelik és pedig kitünő haszonnal. Ez utóbbi esetben a használat kétféle: vagy botfaüzemre berendezett, vagy pedig 30—40 éves korban vágják le a fiatalosokat.

Általánosan ismeretesek az ügynevezett „kongóbotok", melyek tetszetős külsejük és könnyüségük miatt kedveltek. Ezen kongóbotok szelid gesztenyesarjak, termelésük pedig a következőképen történik:

Az egyenes, legalább 1 m. hosszu sarjakat 1 éves korukban, tehát a második tavaszszal egy arra szolgáló fogóval megcsipkedik. Arra kell vigyázni, hogy az eszköz fogai csak a háncsot vágják át, mert ha a fatestet is megsértik, a fa megfeketedik és a bot nem használható. A csipkedés május közepén kezdődik és először a legvastagabb hajtásokat csipkedik meg. A mint ezeken végig mentek, kezdik a második csipkedést, vagyis az első alkalommal még vékony, de időközben megvastagodott hajtásokat csipkedik meg; sőt még harmadszor is végig mennek a területen, úgy, hogy, a csipkedési müvelet eltart julius közepéig.

A csipkedést keresztben csinálják, úgy, hogy annak nyomán 4-szer forradás keletkezik a hajtáson. Egy munkás 1 nap alatt 100—200 botot tud megcsipkedni, a szerint, a milyen sürün vannak a hajtások. A napszám Károlyváros körül 2 K. A tavaszszal megcsipkedett botokat októbertől karácsonyig szokás vágni és a vágászt ezenkért 4 K-t fizetni. A botok vastagsága 18—26 $^m/_m$ lehet, hosszuságuk pedig 120 $^m/_m$, de termelnek hosszabb és rövidebb botokat is. A botgyárakban megpárolják és hántják a botokat, azután vagy készen, vagy nagyobb részben mint hántott félgyártmányt külföldre, kivált Amerikába szállítják. Készítenek a gesztenye-sarjakból síma, meg nem csipkedett botokat is.

A kincstár a bottermelés számára kizárólag bérlet útján értékesíti a vágásterületeket és mint az alábbi adatok bizonyítják, szép eredménynyel. A jelenleg fennálló szerződések szerint a kincstár kap a bottermelésre berendezett területekért 19·4—52·0 K évi bért holdanként. Az összeg azért oly változó, mert a bérbeadott területek sem egyforma termelő képességüek; vagy nem áll tiszta gesztenyés a vágás területén, vagy ritkán állanak a tuskók stb.

A glinai vagyonközség a kitermelt botmennyiséget fizetteti meg és pedig a sima botokért 16 K, a csipkedettekért 40 K-t kap ezrenként, hosszuságra való tekintet nélkül. E mellett a csipkedés, vágás stb. a kereskedő dolga. Számításom szerint a vagyonközség határozottan rosszabb üzletet csinál, mint a kincstár.

A bottermelés egy-egy vágásterületen 4—6 éven át szokott történni, azért, hogy a tuskók sarjadzó képessége tönkre ne tétessék, mert bármily nagy is az, a hajtások folytonos levágása következtében idővel megszünik. Igy ismerek egy 300 holdas területet, a hol 15 év alatt a gesztenye csaknem teljesen kipusztult a bottermelés által. Igaz, hogy azon helyen nem kár érte, mert legalább helyet engedett a tölgynek. Ezen 330 holdas területért az első 10 évben 25000 K évi bért fizetett a vállalkozó, a mi 76 K holdankénti jövedelemnek felel meg.

A 30—40 éves fiatalosok is szép jövedelmet hajtanak, ha levágják. Ezen korban ugyanis a gesztenye még meglehetős ép, kisebb méretü müfát bőven szolgáltat; további fentartása pedig nem fizeti ki magát, mert a mennyit nyerne tömegben, annyit vesztene minőségben, sőt 60 éven túl, legalább a sarjról nevelt erdő, tömegében sem gyarapszik kellőleg. Ezen okból a glinai és petrinjei vagyonközségek már hivatalosan is áttérnek az alacsony 30 éves vágásforduló, mivel a gesztenye addig adja a leghasználhatóbb anyagot, míg kérge nem vastag és nem cserepes.

A vagyonközségek, melyek elsősorban igényjogosultjaik szükségletét kötelesek kielégíteni, a következő árakon értékesítik a gesztenyefát: A glinai vagyonközségi müfa 16 K, tüzifa 1 K m^3-ként tövön. A petrinjai vagyonközség: müfa 6·96 K, tüzifa 0·92 K.

A kincstári erdőkben az árjegyzéki árak müfára 3·20—12·0 K közt, tüzifára 0·1—2·0 K közt változnak. Azonban a 30—45 éves állabok eladásánál sokkal jobb eredményt lehet elérni. Ilyen vágásoknál 3·46—5·25 K közt változott eddig a fa elért egységára, tekintet nélkül a mü- vagy tüzifára. Ezen tételek a fenti müfaáraknál csak látszólag kedvezőtlenebbek, még pedig azért, mert a vén állab mást, mint szénfát alig szolgáltat 1—2%-t. Rujevacon 50—55 éves korban következő holdankénti árakon értékesitették a gesztenye-állabokat távirópózna termelésre: 550·56 K, 426·57 K, 386·57 K, 445·56 K, 374·57 K. Letarolásuk után pedig a területet bottermelésre adták bérbe 4 évre, holdankénti és évenkénti 52 K bérért. Tehát 55—60 év alatt jövedelmeztek ezen állabok legkevesebb 582·57, legtöbb 758·56 K-t. Ha pedig fentartottuk volna 120 éves korig, jövedelmeztek volna maximum 80 K-t holdanként, mivel ezen korban a gesztenye csak szénfára alkalmas s a holdankénti fatömeg — kiváló eredményt számítva — alig tenne többet 200 m^3-nél s ezt a nijevaci árjegyzék átlagaával 40 fillérrel szorozva megkapjuk a 80 K-t.

Mivel továbbá 120 év alatt kétszer vághatunk 50 éves állabot és kétszer termelhetünk botot, a rövid forduló előnye gazdasági szempontból még szembeszökőbb.

Pénzügyi szempontból, mely pedig minden termelésnél irányadó, semmiképp sincs megokolva a magas vágásforduló, sőt szükséges volna a mostani vén állabokat, mint egyenesen hasznot emésztő üzemtesteket, — mert még holt tőkének sem nevezhetők — mielőbb letarolni és rövid fordulóban kezelni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Más elbírálás alá esik, ha esetleg át akarnánk térni a gyümölcstermelésre. Ekkor a legjobb forma az ily állabok számára a középerdő. Nem bocsájtkozom hosszú fejtegetésbe, hogy miért épen a középerdő, mert egy mondattal is be lehet állításomat bizonyítani. Az olyan gyümölcsös, melyben a fák úgy állanak, mint az *„erdőben“*, nem sokat ér. Istriában is ilyformán termesztik a maronit, csakhogy ott a fák közeit legelőnek használják, holott a sarjerdő többet jövedelmezne.

Az emberek igényei általában s így a maróni igényei is növekesznek; ma már nemcsak a városokban, hanem a nagyobb falvakban is árulnak maronit, a maronitermelés tehát semmiesetre sem lenne rossz üzlet. Itt megemlitem, hogy Petrinján dr. *Zoch* igazgató már évek óta kisérletezik és állitólag kitünő eredménynyel a japán gesztenyének a hazaiba való ojtásával. A japán gesztenyének az az előnye, hogy többet és nagyobb magot terem, mint a hazai és hogy a fagy iránt még érzéketlenebb.

A szelidgesztenyésekben helyenként vadon növő diófákat találni s mivel ezek ott jól tenyésznek, nem ártana mesterséges úton is kisérletet tenni az elegyítéssel.

A petrinjai vagyonközség mesterséges úton is erdősit szelidgesztenyével, még pedig 1 éves csemetéket ültet és a holdankénti költség átlag 30 K.

Általánosságban elmondtam, hogy a gesztenye fáját mire használják fel, de lehet még sok másra is alkalmazni, így cserzésre. A gesztenye sokkal több tannint tartalmaz, mint a tölgy. A kéreg pl. 12%-t, míg a tölgyé 11·4%-t. A tölgynél a legtöbb tannin a kéregben van, míg a gesztenyénél a fában és pedig belülről kifelé mindig több és több. A gesztenye a cserzést 20%-kal teszi olcsóbbá a tölgykéreggel való cserzésnél; hátránya azonban, hogy a vele cserzett bőr nem oly tartós. A legtöbb tannint tartalmazza a gesztenye fája 60—80 év körül.

Az olaszok dicsérik a gesztenye-távirópóznákat és van is miért. Tartósság dolgában kiállják a versenyt a tölgypóznákkal, sőt még előnyük is van, hogy romlandó szijácsot alig tartalmaznak, mert az a gesztenyénél már ily korban is alig terjed 1—2 évgyűrűre. Egyedüli baj, hogy a gesztenyepóznák jobban repedeznek, a minek azonban azon egyszerű művelettel elejét lehet venni, hogy teljes kiszáradásukig nem hántják le az egész kérget, hanem a két végén 0·5 hosszban meghagyják.

A gesztenyének ipari, illetőleg használhatósági szempontból egy lényeges, de eddig nem méltatott tulajdonságáról kell megemlékeznem s ez a fodrosság, mely a gesztenyénél — mondhatom — nagyon gyakori.

Ismeretes a fodros juharnak hegedü és más vonós hangszer nyakával való alkalmaztatása, ismeretesek a belőle készült gyönyörű borítólemezek, melyeknek anyagáért roppant árakat fizetnek, mert a fodros juhar nagyon ritka.

Valamint a fodros juharnál is rendesen csak a törzs alsó része fodros, úgy van az a gesztenyénél is. Tuskó magasságban és valamivel feljebb úgyszólván minden 3—4-ik gesztenyetörzs fodros, de láttam 2·5—3 m. magasságban is fodros gesztenyét, sőt hogy a fodrosság magasabbra is terjed, bizonyítják a gesztenyés vidéken a falvakban lépten-nyomon látható fodros kerítésoszlopok és hasított kerítéslécek. Igaz, hogy az ilyen fodros gesztenyefából készült borítólemezek ép úgy mint a tölgyfa, a durva likacsgyűrűk miatt nagyon nehezen fényezhetők, de hisz a divat is a matt butornak kedvez s a tölgybutorok talán a legszebbek, sőt jelenleg pl. a mahagoni borítású butoroknál is drágábbak. Ide járul még, hogy az érett és száraz gesztenyefát a tölgytől csak szakértő szem tudja megkülönböztetni, továbbá, hogy épen a butorok számára a tölgyet nem sugár, hanem érintő irányban vágják, a hol tehát a bélsugarak által képezett tükröket nem alkalmazzák és a szintén érintő irányban metszett gesztenyefa a tölgyhöz csalódásig hasonlít.

Mindezeket összevetve azt hiszem, hogy az az asztalos, a ki a fodros gesztenyéből készült borítólemezekkel kisérletet tenne, jó üzletet csinálna. Csak az a baj, hogy nagyméretű, illetve széles lemezeket a gesztenye gyűrűválós tulajdonsága miatt készíteni nem lehet, de nem is szükséges, és nem is lenne a butoron szép. A juharból sem alkalmaznak széles lemezeket. Baj továbbá, hogy az ilyen butort a nedvességtől nagyon kellene őrizni, mert a gesztenyefa könnyen kap úgynevezett tannin foltokat. De talán erre is lehetne orvosságot találni az előzetes párolásban.

Rablógyilkos riporter.

Közleményünknek, hogy ezt a feltűnést keltő címet adtuk, igen érdekes háttere van. Nevezetesen: Egy budapesti napi lapban (f. hó 8-án) a hirek rovatában a következő zürzavaros közlemény jelent meg.

Rablógyilkos erdészek. A pakraci járásbiróság sürgöny utján megkereste a főkapitányságot, hogy Martszetits Miklós és Herczeg Tamás erdei munkások rablógyilkosságáért tartóztassák le Puhalek János erdőfelügyelőn. A rablógyilkosok valószinüleg Budapest felé kerestek egérutat. A rendőrség minden intézkedést megtett a gonosztevők megkerítésére.

Ez a közlemény élénk világot vet arra, hogy az ujságirás tisztes mestersségébe milyen kontár kezek is beleavatkozhatnak és hogy nem akad a szerkesztőségben egyetlenegy szakértő ember sem, aki a nyegléskedő hányaveti fiuckát — ki magát büszkén — *ujságirónak* hirdeti felvilágositani tudná, hogy egy *erdei munkás* még nem *erdész!* Az *erdész* szó nem arra vonatkozik: a ki az erdőben fát vág; az erdész egy kvalifikációhoz kötött tisztes foglalkozás. Az erdészek tudása, tisztessége és egyénisége teljesen kizárja, hogy őket csak úgy a szabadon eresztett képzelődés szárnyain a — *rablógyilkos szó* — fogalma alá sorozhatni lehetne!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A napi lapokban megjelenő sok bolondgombákon, egy bizonyos határig nevetni szoktunk: Pl. *Fogolyvadászaton*, midőn egyik vadász *golyója* a másikat találja stb. A megsebzett *öz vérben forgó szemekkel rohant megtámadója* felé stb. . . Ezekre, mind mentségét találunk; hogy az illető ujdonságiró nem ismeri a vadat, nem a fegyvert, legfeljebb a revolvert, a melyet bár csak irodalmilag forgat, de még is golyója van és ez a golyó el is tévedhet és igy tényleg mást talál. Az előbbi riporter-úrfi is elsütötte revolverét, a golyója talált is, még pedig egy tisztességes foglalkozásu egyéneket — *az erdészeket*. Tiltakozunk az ilyen butaság ellen és vissza is lövünk. Az ilyen ujságírót, aki egy erdőben dolgozó munkást, ki még rablógyilkos is — közönségesen lapjában — *rablógyilkos erdésznek* nevez el, a nagymérvű tudatlanságának figyelembe vételével — mi az ujságirás *„rablógyilkos riporterjének"* nevezhetjük. *(Kő.)*

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete az alábbi meghivót adta ki: Meghivó Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesületének közgyülésére. Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete folyó évi rendes, tavaszi közgyülését *junius hó 6-án és 7-én Eger város — vidéke — és Parád fürdőben* tartja meg a következő programmal: Érkezés Egerbe junius hó 6-án d. u. 12 óra 29 p. Ebéd étlap szerint a „Korona" szállóban. I. Délután $^1/_2$ 3 órakor közgyülés a vármegyeház nagytermében. Tárgysorozat: 1. A mult rendes gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. A választmány jelentése az egyesület belügyeiről. 3. Pénztáros jelentése. Pénztárt vizsgáló bizottság kiküldése. 4. Tölgyesek ápolásáról. Előadja: *Geszles Lajos* érs. erdőmester. 5. A mészipar szervezése a Bükk- és Mátrahegységben. Vitatárgy. *Csoma Gusztáv* indítványa. 6. Az erdő és a legeltetés. Előadja: *Elek István* m. kir. főerdész. 7. Inditvány az orvvadászok garázdálkodásának megfékezésére. Beadta: *Imecs Béla* urad. főerdész. 8. A következő közgyülés helyének és idejének meghatározása. 9. Inditványok. Közgyülés után Eger város nevezetességeinek megtekintése: lyceum, csillagvizsgáló, basilika, mecset, vár, egri pince. 6 órakor közös vacsora a „Korona"-szálló kerti helyiségeiben. II. Junius hó 7-én indulás Egerből kocsikon reggel 7 órakor, érkezés 9 órakor Sirok községbe, a hol a *Hajós Gyula* kir. erdőfelügyelő emlékére emelt oszlop átadatik gróf Károlyi Mihály hitb. uradalmának gondozásába. III. Érkezés 11 órakor Terpes községbe, ott az állami csemetekert bemutatása. Villás reggeli. IV. Útközben a siroki, recski és derecskei kopár fásítások megszemlélése. Ebéd étlap szerint 2 órakor Parád-fürdő vendéglőjében. V. Ebéd után a gróf Károlyi Mihály hitb. uradalom vadaskertjének, az üveghuta, a világhirü parádi kénkönyeges és arzén források és a Sasvár kastély megtekintése. Elutazás Parádról este 7 óra 3 p. — Az elszállásolás és a kirándulások akadálytalan lebonyolithatása céljából van szerencsém felkérni, hogy tisztelettel alólirottat 1906. évi május hó 26-ig értesiteni sziveskedjék: egyedül vagy becses családja tagjaival mikor érkezik meg Egerbe, a közös vacsoránál hány tertékre jegyez elő, igényt tart-e a kirándulásoknál kocsira és Parád-fürdőn éjjeli szállásra. Rimócza, u. p. Rimabánya (Gömör m.) 1906. április hóban. Teljes tiszteletettel elnöki megbizásból: *Mitske Gusztáv* titkár. — A közös vacsora, kocsi és egyéb közös kiadások személyenként mintegy 10 koronát fognak igényelni.

Tavaszi hangulat az erdőn.

A ciher szélén áll magában egy terebélyes nagy tölgy; mohával, parmelia-zuzmóval borított a törzse, a kambiumában élő rovartól buzogányos az ága, kemény, hosszu nyeles, újjaznott levele összeteperedve, fakult, zörgő gyér lombot képez a sürübb kopasz galyak között, mely mindmegannyi targaly, lilásszürke, összekuszált, durva vonalként tünik elő a kora tavaszi reggel ködös egén.

Mintha ez a lomha szörnyeteg az ég szürke boltozatára volna festve; trónusa egyhangusságában, pongyolán, kuszáltan — egyik világfájdalmas piktor komorságával, egy játszva alkotó képzelet könnyüségével.

Alatta félve lapul meg a galagonya, mezei ihar és elbuj a parányi hóvirág. A nagy zsarnok mellett az anyaföld nedvét is csak titokban lophatják.

Alatta rejtőzve huzódik az élet. A kósza hegyi nyúl fekhelyét hempergi a gazosban, a császármadár sürü bozót alatt lesi az ugrándozó farkaspókot, a ritka szavu fekete rigó lépten-nyomon megbámulja a foltonkint fekvő, piszkos hóból szüzfehéren kibuvó hóvirágot. Minden oly csendes, oly félénken rejtőző: — ki veszi azt észre?

A messze távolban, a hova szem a ködnek, a föld lélegzetének páráján keresztül el nem lát, a szálas erdő egy másik tölgyóriásáról lebukik az erdők ácsa, óre — a harkály és megszakitott, homoru ivekben igyekszik a magányos fára.

A nagy tarka harkály az erdő öre. Komoly, ritkaszavu természet, minden fát, bokrot ismer erdejében, útját ideoda szászor megteszi, a mig kis szive úgy hozzá nő erdőhazájához, hogy ettől válni, idegenbe, más határba

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

menni nem tud. Mindennapi munkáját, mint egyedüli gondját, átérzett hivatását kitartással, szorgalommal teszi meg. Pusztítja az erdő ellenségét — a szút, pondrót, bábot — szükségből és ha éhét csillapítá, kis családját látja el élelemmel — merő gondosságból, jószántából.

Munkáját nem szereti mással megosztani.

Rokonait csak úgy türi meg, ha a favédés munkáját okszerűen megosztják egymással.

A kis tarka harkály területe a gyümölcsös kert és a berek, a középsőé a pagony, a galyerdő, de ő úr a szálas erdőben is mindenütt. A zöldet elküldi a nyár és fűz sudarára; a parányi Certhiát, a „fatetűt", a parázskérgű törzsekre, hogy kivülről tisztítsa a fát a molypetétől, atkától; a gyöngyhímes lányhivogató a hidegebb táj lombjai közé megy körültekintgetni; a fekete ruhájut a fenyvesbe küldi remetének; a kék „kurta kalapácsot" pedig a nyár és topoly derekára, mert közöttük csak ez tud a törzsön lefelé is futni — ott kutat, keres néhány arasszal a föld felett.

Csendes, jámbor madár a harkály. Ritkán haragszik s ha rossz hangulat ejti meg, annak majd mindannyiszor az „arany málingó," a sárga rigó az okozója.

Ezzel van legtöbb összekoccanása. A szép fütty ü, csinos jószág nem bir kegyébe férkőzni. Ha csupa kiváncsi kandiságból — mert rosszat ki tételezne fel róla — bele akar kukkantani a fatörzsbe vájt harkályfészekbe, a harkály leveti magát rá, csőre ütéseivel addig támadja a légben imbolygó, egyensúlyát vesztett madarat, a míg a földre verte s ha most nem sikerül tágulnia, a kemény orrcsőr az ő fején ût lyukat. Ez elől a szerszám elől aztán nagy lesz az óvakodása; kerüli a harkálytanya tájékát is.

Ő a természet nyugodt, kedélyes bölcse különben, derült életfilozófiáju, barátságos madár. Ujában kora tavasszal el-elkiséri egy kis sereg, mely fölött komolyan ő rendelkezik, mely benne látja védőjét, urát; helyettük ő gondolkozik, munkát ő ad nekik: — munkát és eledelt és ezért a kis csapat játszik, fecseg, mókázik körüle, kedvében jár és csinálja a honőrrőköt.

E kis sereg az erdők bohém világa — a cinkék serege.

Homorú ívben, szárnytollait néhányszor hirtelen szétterjesztve felszáll a harkály a magányos tölgy koronájára s mint a raj érkezik nyomában a kis sereg, eltelepedve táncol, cseveg, játékában időt találva a pillepeték szedegetésére is.

Ott cseveg a kék cinke, divája az erdőnek. Talán azt erősítgeti, hogy a Somossiban csak azért nem léphet fel, mert egy csöpp férlecsöppent kék vér nincs erében, — de a széncinke, a kritikus hangos „csincsará"-jával haszontalan lárifárinak minősíti minden bizonykodását. A míg ezen kedvesen összezördülnek, „télapó" a pici dorongfarku cinege bravuros trapez-mutatványait, bohókás bukfenceit teszi közöttük, nagy megelégedésére a kritikusnak és kiengeszteléshez a megsértett könnyű, de nem kék vérű babatündérnek. E mellett ismét megbékülnek és csacsogással, tereferével kutatják az alvó pajort és elrejtett petét.

Ők az erdő hirmondói, az erdő zsurnalisztái és egyszersmind. Széllel bélelt kis alakok, tele bohósággal, pajzán életkedvvel. Könnyelműen kalandoznak, ellesnek minden hangot, neszt, és elfecsegnek minden lomb között meglopott titkot. És hogy sok lehet a mondanivalójuk, az bizonyos, mert szünetlenül csevegnek.

Naiv életfelfogásuk jó kedvben tartja öregüket, a harkályt, ki a sok kis huncutnak még azt is elnézi, ha az ő fáradtsága árán szerzett kincseit is ezek a tátszájúak csenik el.

Mikor már átfürkészték, megtisztították a cserepes kérgü ágak minden zugát, a viszontlátásra könnyü szívvel kiáltanak egy „adieu"-t, elismételik néhányszor s a harkály jeladására egyszerre buknak le a fáról. Könnyű, játszó röptük dacára messze elmaradva kisérik ragaszkodó öregüket egy másik fára.

A harkály, a cinke az évszakok változával az erdő legutolsó és legelső munkása; az erdő életgondja és derült hangulata egy perc multán eltünik, ködbe vész a kis csapat; árván, búsan marad ott a tölgy, visszaesik komor egyhanguságába.

A szél forgatja zörgő, gyér lombját, összehorzsolja targalyait és úgy tetszik, mintha a vén fa egy még vénebb mesét kezdene susogni a megbékelt tengődés mormogásával; egy agg durva kedély, közben kitörő, nyekergő röhejével.

Azt a sudar zugása, ezt a targalyak összecsapása okozza.

Mesél az embernek, de hangján, meséjén fázik a lélek; még sejtelemnek is nyomasztó egy tengődésben megbékélt, meghiggadt, léha agg meséje. Hitet, reményt vesz — gondolatot nem ad, csak fájó, borongó érzést, mely a lelket gyötri, küzd vele, bánatba veri le — és mindezt miért?

Kora tavasszal sivár az erdő. Zúgó, hajlongó sudara, targalya törése, a haraszt mozdulása, mind, mintha az ember leikéhez szólana. Így sejtjük. Pedig csak képzeletünk népesíti meg az emberszív örök rémeivel: az elmulással, csalódással; ezer torzalakban saját gyengeségünk mereszti ránk ijesztő, tág szemét minden zugában — ha nincs madara, ha nincs virága.

Madár, virág az erdő szive, lelke. Tavaszszal elrejtőzve, félve kezd ébredni, mert olyan szomoru, olyan felejthetetlen a nélkülözés, a nyomor emléke, igen, amiről még most is beszél a vén fa még vénebb meséje. Az ébredés lassu és hosszú. Zsenge rügyet bont a fa, a sűrűbe huzódik a madár, virágfakadást ezer más nyilása követ, felébred a szív gerjedelme; kibomlik a lomb, a geszt árnyában összeszövődik a puha kis fészek és az első meleg tavaszi nap mosolyában, arany sugarában türődve, felhangzik első örömdala a piros mellű pintyőkének.

Az erdő most már derüs és hangulatos.

Az ember lelke elhallgatja a tavasz első dalát, de csak jó ember az, a ki megérti.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Vadász-tulipán.

Lehet, hogy nem adtam tökéletes címet szerény soraimnak, mégis bizton remélem, hogy a szives olvasó már eleve sejti célomat, a mely szent célnak szolgálatában a gyengeség és egyszerűség elnézést talál.

„Tulipán"-ról akarok szólani a magyar vadásztársakhoz! Azon szent kötelességről, melyet e szó rejt magában. Nem töröm magam nagy hangzásu frázisokon, nem célom meggyőző érvelésekbe bocsátkozni, csupán egy képet vetítek az örömkönyektől ragyogó, éber vadász-szemek elé, hogy ezen *tulipán*-képről jusson eszünkbe, miszerint nekünk is volna egy nagy jelentőségü, sürgős kötelességünk ott, a Haza boldogabb jövője körül foglalatoskodó csapatok között.

Hazánk legjelesebb — és módban, gyakorlatban dúsan bővelkedő vadászainak egyike: herényi Gothard Sándor írja vadászati művében a következőket: *„Tapasztalatból állitom, hogy a magyar puskaműves, rendelésre, minden tekintetben különb fegyvert készit, mint akármelyik osztrák! Ha a magyar vadász mégis osztrák gyárostól rendeli fegyvereit, ezáltal mindenekelőtt önmagát csalja meg, mert a fegyver leglényegesebb részét, a csöveket nem az osztrák gyáros készitti, hanem az is hozatja, többnyire Belgiumból és a gyári készleteiben tartott fegyverekhez legolcsóbb csöveket használja. Ellenben, ha magyar puskaművesre bizzuk a fegyver összeállitását, az saját meghatározott igényünk szerint és szemeinkkel ellenőrzött meggyőződésünkre készül, mert a csőrendeléstől a belövésig magunk előtt látjuk azt."*

Ez egy önzetlen, igaz nyilatkozat, mely a jelen időkben különös figyelmet érdemel s melynek hallatára aligha marad magyar vadász, kiben a jelkiismeret ne visszhangozná, hogy: „én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem!"

Bizony nagy vétek és kiszámithatatlan nemzetgazdasági kár az, a mit a magyar ember nembánomsága, kényelemszeretete, hiszékenysége és kishitűsége léptennyomon szül! Ez a könnyelműség nagyon hasonlit az olyan ember életmódjához, a ki hiu külsőségekre és tétlen kényelmére áldozza örököltt vagyonát. Mit ér nekünk a Kánaán föld, mit ér az ősi erő, ha nincs akarat és csak abban találunk örömet, gyönyörűséget, a mit más alkot, más nyujt. Eddig még csak birtuk valahogy, mert a régi szerényebb igényekre futotta a készlet, de a folyton fejlődő igényekkel szemben előbb gyarapitani kell új készletet, hogy a természetes bukás be ne következzék.

Arra törekedjék a magyar, hogy minden garasa itthon maradjon, mert ez jelenti a nemzet gazdagságát! Ezen törekvés szolgálatára tegyen fogadalmat minden igaz magyar vadász és ne dobja oda pazar jutalmát az osztrák iparos kétes értékü portékájáért akkor, midőn a szegény magyar ipar legkitünőbb munkáját is csak alamizsna áron birja értékesiteni. Ha minden magyar vadász mellére tűzi *a tulipánt* és meghallja annak panaszos kérelmét, keserves sóhaját, — akkor milliókat nyerünk a magyar munkásnép verejtékének enyhitésére, nemzeti jólétünk tőkéjének gyarapitásához.

Értsük meg ezt vadásztársak és fogadjuk pártfogásunkba a szerény kis *tulipánt!*

S.

Póruljárt orvvadászok.

Vidékünk, mint minden bányász-vidék, szép kis csokrot köthetne az orvvadászok viselt dolgairól. A bánya és vasgyárak munkásai közül rendesen igen sok az orvvadász. Mindenféle idegen ajku és nemzetiségü emberek keverednek a magyar munkások közé, ezeket is a tilosba csábitva.

A midőn a házi kezeléstől egész héten elcsigázott személyzetem otthon pihenőt tart, csak azért, hogy a hétközben az erdőben felvett dolgokat vasárnapon irószasztalnál feldolgozza: az orvvadászok ezt az időt előszeretettel felhasználják mohó vadászszenvedélyük kielégitésére. Ezt tudva, vasárnapon a személyzetet váltakozva kiküldöm a kerületbe, — de hogy az orvvadászok zavartalanul, nyesthez hasonló módon végezhessék pusztitó munkájukat, cselhez szoktak folyamodni.

Egy ilyen cselfogást az alábbiakban közlök:

A múlt év karácsony első napján egy uri ruhába bujtatott főorvvadásztól levelet kaptam, melyben figyelmeztet, hogy vigyázzak, mert ünnep másodnapján egy orvvadász kompánia kimegy a kincstári erdőbe, ott megnyomozza az x, y, z erdőrészleteket és aztán úgy 10 óráig fognak vadászni. Küldjem ki személyzetemet azok elfogására.

A figyelmeztető levelet nem nagy örömmel vettem, mert személyzetem ünnep első napján künn volt délig és már nem szivesen akartam őket másnap kizavarni; de szeget ütött fejemben a levél előzékenysége és a jelzett idő. Előhivattam tehát egy igen kötelességtudó erdőőrömet és felolvasva előtte a levelet, mellé rendeltem egy erdőlegényt és két megbizható munkást, s figyelmeztettem, hogy a helyszinén rejtőzködve tartsanak ki mindaddig, a mig valami gyanusat nem látnak vagy hallanak, avagy mig fel nem váltatom őket.

A kiküldöttek úgy déli egy óra felé haza érkeztek. Előadták, hogy türelmüket siker koronázta, mert a mint az x, y, z erdőrészeket körüljárták, megtalálták a levélben leirt nyomozást, de a lehető legnagyobb csend volt a kerületben. Várakoztak úgy délelőtti 11 óráig. Egyszerre suttogást, lépések zaját vélték hallani és a mint

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tovább figyeltek, látják, hogy az uri ruhába öltöztetett orvvadásznak adjutánsa óvatos léptekkel közeledik a kincstári határon túl felejők, utána egy második, harmadik, negyedik, ötödik orvvadász. Ezek után hajtók kutyákkal. — Az adjutáns a legnagyobb csendben kiosztja a parancsot a hajtóknak, mig — gondolja magában — felállanak dél lesz és akkor a személyzet, a kincstári erdőőrök régesrégen szürcsölik a levest és ők zavartalanul elvihetik a zsákmányt. Azonban másként történt, mert az egyik szemfüles hajtó megpillantja az erdőőr csillogó sapkáját és elkiáltja magát: „Tuje pan Horár“ — itt az erdőőr. Erre eszeveszett futásnak ered az egész had és mármár kisiklanak az üldözők kezeiből, de a pórázon tartott kutya elszabadul az egyik hajtó kezéből és egyenesen az erdőlegénynek megy, hogy megharapja. Ez persze nem rest, céiba veszi a kutyát és alaposan oda pörköl. A szegény állat elvánszorog ugyan a kompánia után, de másnap kiadta páráját, a mely körülményt a jó szomszéd siet nyomban bejelenteni és ennek révén kitudódott az egész hamisság szerzőivel egyetemben.

Az uri orvvadásztól nem kaptam többé kis levélkét, hanem neki akasztottak utilaput a talpára.

Divald Béla.

Manlicher Excelsior.

(Válasz Endresz Frigyes urnak)

E becses lap III-ik számában a fenti cím alatt Endresz Frigyes úrtól egy közlemény jelent meg, melyre vonatkozólag meg nem állhatom, hogy pár megjegyzést ne tegyek.

Nem mintha a Manlicher Excelsiort akarnám védeni, mert hiszen Endresz úr erről a fegyverről igen keveset, jóformán semmit sem mondott. Se nem dicsérte, se nem szidta — mint ahogy azt érdemlegesen, csak úgy láttatlanba nem is tehette volna — csak pár sorban gramokkal, méterkilogramokkal és milimétérekkel dobálózván — mit az olvasó rendszerint úgy sem szokott átolvasni — hüvösen megemlékezett róla, az egész közleményt a 8 mm-es Manlichernek és az ütütő erő hypothesisének szentelve. Tulajdonkép nem is tudom miért, lett annak a közleménynek a címe M. Excelsior? — Megtudtuk belőle, hogy egy német úr 8 mm-es Mauserral 2 medvét lőtt össze tüzbe; — megtudtuk, hogy egy Drilling a cikkíró úr kezében szétrobbant a füstnélküli lőportól s hogy csodálatosan semmi sérülést nem szenvedett — mely szerencsés véletlenhez különben szivből gratulálok — de a 11·15 mm-es M. Excelsiorról csak annyit tudtunk meg, hogy az csak ép olyan jó, mint a 8 mm-es, mert úgy viszonylanak egymáshoz, mint 4 : 5-höz. Dacára annak, hogy a kísérletek és tapasztalataim azt mutatják, hogy ölő képesség és vérzés tekintetében úgy viszonylik a 8 mm-es Manlicherrel elért eredmény a 11·15 mm-es M. Excelsiorhoz, mint 4 : 8-hoz; mindezek ellen semmi kifogásom nincsen, mert jól tudom, hogy a t. olvasók tisztában vannak azzal, hogy egy fegyvert látatlanba, vagy legalább 20—25 találó lövés nélkül megitélni, vagy pláne leszólni nem lehet. Hanem igenis nem tudom szó nélkül hagyni azt a theoriát, mit az igen tisztelt cikkiró úr a lőpormennyiség és az átütő erő arányáról, az acélburokról, az ólomtetejü telegolyó és expensiv golyóról, a caliber nagyságának használó, s a kezdősebességről elmond.

Nékem is volt 450 Expressem, 500-as rövid és 500-as hosszabbitott töltényes Expressem, 577-es Expressem, 6 és 8 mm-es Mauserom, 8·2 mm-es Manlicherem, 11·15 mm-es nagy 5 lövetü Manlicherem, s most van 2 11·15 mm-es M. Excelsiorom és egy Drillingem, melynek golyós csöve 8 mm-es köpenygolyót lő. Ezekkel a fegyverekkel pár száz különféle nagyvadat lőve szeréztem annyi tapasztalatot, hogy hozzá merek a tárgyhoz szólani.

A tisztelt cikkiró úr legelőször is azt mondja: „hogy a 8 mm. acélburkolatu lövegek hatása néha a 12 mm. ólomlövege mögött marad, annak nem a kis öbnagyság, hanem a lőpor elégtelensége és a golyó rövidsége az oka.“ Vagyis más szavakkal azt mondja, hogy: sok lőpor jó eredmény, kevés lőpor elégtelen eredmény és hogy az eredményt nem a golyó kalibere, hanem a hosszusága befolyásolja. Az első állitás helyes, de erre később rá cáfol a cikkiró úr. A második állitással azonban nem érthetek egyet. Hogy miért, azt mindjárt igazolom. Ha Endresz úr azt vallja, hogy a calibernek nincsen szerepe egy lősebnél, csak a löveg hosszusának, akkor egy 6 mm. caliberü, 1 méter hosszu vaspálcikának nagyobb eredményt kellene produkálni, mint egy 5 cm. caliberü, 10 cm. rövid ágyugolyónak. Ezt pedig nem tudom elhinni. Tessék csak megkérdezni egy orvost, hogy mondjuk a tüdő jobb szárnyán okozott 6 mm-es vagy 11·15 mm-es lőcsatorna közül melyik gyógyitható könnyebben? Feltéve, hogy mind a 2 golyó teljes acélburkolatu löveg volt, s nem ütött a calibernél nagyobb lyukat, az a 6 mm-es lőcsatorna csak könnyebben heged, s kevésbé vérzik, mint a 11·15-ös. Hiszen az a 11·15-ös golyó négyszer annyi véredényt tépett szét, mégegyszer olyan vérzést okozott, mint a 6 mm-es. A 6 mm-es golyó, bármilyen eleven erővel csapott is be, egy 6 mm-es lyukon mégis csak kifér, mig a 11·15-ösnek mégegyszer akkora lyukra van szüksége.

Egy löveg romboló képességét mindég a golyó anyaga, constructiója és calibere befolyásolja, nem pedig a golyó hosszusága és eleven ereje, tekintet nélkül a caliberre. Lehet az a golyó akármilyen rövid és negyedrésznyi eleven erővel felruházva, ha az explosiv (robbanó, vagy jó expensiv golyó: összehasonlithatlanul nagyobb lesz a hatása, mint egy 1000 mkgram eleven erővel rendelkező hosszu fogpiszkálónak. A testben a roncsolást a löveg deformálódása okozza. Mentől jobban deformálódik és szétpattog a löveg a testben, annál nagyobb romblást, szaggatást visz véghez. A deformálódást a löveg

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

constructióján kivül a test ellenállása okozza. Mentől nagyobb az ellenállás, annál jobban szétlapul a golyó. Az ellenállás nagysága pedig a felület nagyságával van egyenes arányban. A nagyobb calibernél nagyobb a felület, tehát *a nagyobb calibernél nagyobb a deformatio*, egyenlő kezdősebességet és egyenlő szerkezetü löveget föltételezve. Ha ez nem volna igy, akkor nem lapitanák el a vadászati célra használt lövegek tetejét, hanem hegyes golyót használnának, mint a harctéren, hol nem az öldöklés, a gyors elvérzés, hanem a harcképtelenség a cél.

Egy igaz vadásznak mi a célja midőn cserkészni indul? Az, hogy azt a vadat, vagy tropheáját, melyre rásüti fegyverét, bizton és semmi, vagy lehető rövid szenvedés árán tulajdonába kerithesse. — Mert hiszen az csak nem okoz egy müvelt és érző vadászembernek örömöt, hogy megsebezte azt a nyomorult vadat, s a nélkül, hogy valami haszna lenne belőle, szegény állatnak mérhetlen szenvedést okozott, vagy épen a lassu, kinos elpúsztulásba taszitotta, zsákmányul dobván az eleven testén élősködő férgeknek, rókának, varjaknak.

Ha a vadászemberek előre meggondolnák, s felfognák azt a tenger kint, szenvedést, mit egy rosszul lőtt, de mégis halálosan talált vadnak ki kell állani, mig lassu léptekkel eljön a megváltó halál — tudom, hogy nem csinálnának annyi könynyelmü, elhamarkodott, reskiert lövést és jobban megválogatnák a fegyvereket is. Képzeljünk csak egy szegény gyomron lőtt tehenet, midőn 2—3 napi kinlódás után ott fekszik egy bokor alatt erős seblázban, a fájdalomtól dülledt szemekkel, s reszketö, bénult tagokkal. A zöld dongólegyek százával zümmögik körül, s rakják le a beteg testre ezrével petéiket. Egy részök már életre kelt, s nyüzsögve furkálják, emésztik a beteg testet keresztül-kasul . . . Leszáll az est, s a róka bolyongásai közepett szimatot kap a szegény vadtól. Odalopódzik — körül járja — majd leül, s száját nyalva nézi a vergődő, nyögő áldozatot. A jelenségekből látja, hogy egy tehetetlen, beteg állattal van dolga, s minden félelem nélkül közeledik hozzá, megszaglászsza, s kéjes érzettel nyalogatja szája széleiből a kicsordult nyálat. Nem várja meg, mig kiszenved a szegény pára, hanem odalép hátuljához, s el kezdi marni, tépni a tehetetlen testet. Szegény szarvas csak nyög, lábát emelgeti, s el-el bődül a fájdalomtól, ha egy-egy nagyobb darab hust tép ki combjából a lakmározó fenevad. Nem indítja meg a fájdalom, a szarvas kinos bégetése: lakmározik tovább, s mohón falja fel az eleven testből kitépett párolgó, vonaglódarabokat. — Miért legyen ő jobb, nemesebb, mint az ember — a vadász? . . .

Ezer és ezer vadnak évente ez a sorsa. Önkéntelenül feltámad az emberben az a gondolat, az a kérdés, hogy mivel lehetne ezen segiteni? Igen egyszerü a felelet: egy jó vállaplövéssel! Ha kifogástalan a lövés, akkor nem igen jön tekintetbe a caliber, s a löveg alkotása, mert vállaplövéssel, midőn mindkét tüdőszárnyat átjárja a golyó, rövidesen és biztosan beáll a halál. A nagy calibertől tüstént, vagy pár ugrás után, — a kis kalibertől 80—100 lépésen belől.

Ez pedig hasznos vadnál már egész mindegy, legfeljebb dúvadnál — medve, vaddisznó — tesz különbséget, mert ha az nem rogyik tűzben, hanem 80—100 lépésre futni képes — akkor az emberen is van ideje és alkalma eret vágni, vagy lesimogatni egy szeretetteljes öleléssel fejéről a parókát.

Vállaplövés! Vajon kicsoda mondhatja el magáról, hogy minden lövése talál és vállapon talál? Jó lövőnél $^1/_3$ része, $^1/_2$ része a lövéseknek, gyengébb lövőnél $^3/_4$ része vagy az összes lövés elkerüli a lapockát, a mellkast, s másutt talál magának utat. Ha most már az illetőnek egy 500 méterkilogramm elevenerővel beütő 6 mmes caliberü plajbászt lő a fegyvere: bizony nem lesz a vad az övé. A kis felületü golyó nem deformálódik, hanem átfütyül a vad — mondjuk — gyomrán, bordáin s a pici lyukon keresztül, mit betömn a szőr, a rágott takarmány,

egy csöpp vér sem hagyja el a testet. A vad elmegy s lassú szenvedésteljes kimulással elpusztul.

Ha azonban 11·15 mmes vagy 12 mmes golyót lő az illető fegyvere, a nagy felületü golyó a bordán vagy tömött bendőn is deformálódik, de ha nem is deformálódik is, egy újjnyi lyukat üt a vad mindkét oldalán, melyen maréknyi darabokban hull ki a rágott takarmány s bőven csurog a zöldes vér is, mert a nagy lyukat nem képes betömni a szőr és a nagy golyó 4 szer annyi véredényt tépett szét, mint a másik. A vérnyomon tehát feltudom találni a vadat s meg adhatom neki a kegyelemlövést, mi elvágja a hosszú szenvedés fonalát. Azonkivül a nagy golyótól talált vadnak a nagy seb miatt nagyobb a fájdalma is és hamarább megáll vagy lefekszik s kevesebb fáradsággal, rövidebb idő alatt feltalálható, mint a kis golyótól talált vad — feltéve, hogy az vérezne s egyáltalán követhető volna, a mely eset igen ritkán szokott előfordulni. De ez természetes is, mert hiszen egy tűszúrás nem fáj annyira, mint egy vastag szeg okozta seb.

Több izben előfordult, hogy egy csapat szarvastehénből a kiszemelt borjútlan tehenet 6 mmes Mauserommal, — azt hiszem 780 m. kezdősebességge volt, — gyomron lőttem. A tehén jelzett s elszaladott a csapattal. A helyszinére menve, pár golyó-vágta szőrt találtam, de egy parányi vért sem, pedig a havon jól meg lehetett volna látni. Nem lett az enyém a tehén; egy hónap mulva találták megdögölve a favágók. Követtem pedig a csapatot

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

6—800 lépésig. Vérebemnek nem vehettem használt, mert nem tudtam volna véle megértetni, hogy melyik a beteg. Vaktába üldözhettük volna a csapatot, eredmény nélkül. A sebzett darab nem vált el a csapattól, hanem vele futott a hegynek fel, völgynek le. 8 mmes Mauserommal (2·75 grm Blättchen-Pulver $^1/_2$ acélburkos golyó) gyomron lőttem egy tehenet, az elvált a csapattól s vértett is, de $1^1/_2$ órai várakozás után, midőn felvertem a sebágyból, vígan nagy szökésekkel futott el, mintha semmi baja sem lett volna, pedig tisztán láttam, hogy egyik oldalán két ökölnyi nagyságú bélcsomó dudorodott ki. A vezetékről lecsatolt vérebem $^1/_2$ óráig hajszolta, míg megtudta állítani s akkor is azért állt meg, hogy első lábával elverje a kutyát. Kilógó nyelvvel száguldván, mindenütt nyomukban megadhattam neki a kegyelemlövést. A golyó a gyomron csapódott be, a calibernek megfelelő lyukat vágva s a másik oldalon a gyomor megett pár újjnyira röpült ki, szintén a calibernek megfelelő lyukat vágva. Ezen a pici nyiláson keresztül bújt ki egy csomó egészséges és léggel töltött bél. Több esetben a hajsza eredménytelen maradt. A tehén nem állott meg a kutya előtt. A vérzés megszűnt s vérebem teljesen kimerülve tért vissza a nélkül, hogy a vadat megtudta volna állítani.

11·15 mmes M. Excelsiorommal még egyetlen gyomron lőtt vadam sem veszett el és azóta nem volt soha szükségem a vérebemre. Már szinte szeretném, ha adhatnék neki munkát, de nem tudok: minden tűzbe rogyik, vagy 100 lépésen belül elterül.

Az idén 2 darab öreg, borjútlan tehenet lőttem akaratlan gyomron. Az egyik nem csekély álmélkodásomra, mintha csak vállapon lőtték volna, összeesett s rövid vergődés után kimult. A másik a lövés után a csapattal elfutott valami 50—60 lépést s azután megállt, füleit lelógatta s nyitott szájjal zihált. Lehetett látni szegényen, hogy nagy fájdalmai vannak. A letarolt vágásban oda mentem hozzá 8 lépésnyire s fültövön lőttem. Szegény pára, láthatott, hogy közeledem feléje, de azért nem is próbált menekülni.

8 mmes Mannlicheremmel (2·75 grm katonai lőpor, $^1/_2$ acélburkos golyó) lőttem egy alattam álló vadkocát. A golyó felülről a gerinc mellett csapott be s a gerinc alatt átcsúszva átütötte jobb tüdőszárnyát. Vérebemmel az eleinte jól, majd igen gyengén vérző nyomon gázoltunk a hóban sötét estig, majd reggel felvéve a csapást, délfelé akadtunk a kocára sebágyában. Fél napi járásra elment megfekvés nélkül s midőn rábukkantunk, még oly eleven volt, hogy csaholó vérebemet üldözőbe vette s kicsi hija, hogy meg nem csufította.

Az idén egy turkáló vaddisznócsapatból a 11·15-ös M. Excelsiorommal tűzben lőttem egy kant s futtában még egy erős kocára is rálőttem. A lövés után a koca lefelé futott s hallottam, a mint összeesett. Vártunk egy félórát s elindultunk a barnás színű erős vérnyomon. Valami 80 lépésre megtaláltuk a helyet, hol összeesett. Onnan elmászott még valami 80—100 lépésre, de már kímulva találtuk, pedig csak béllövése volt. Ez a különbség a kis és nagy caliber között.

A tisztelt cikkíró úr azt állítja közleményében, hogy egy 450-es expressből 3 grm lőporral könnyebben átlőhetünk egy szarvast, mint 5 grm lőporral, mert a kisebb sebességgel haladó golyó előtt a test szövetei kitérnek, míg a sebesen haladó golyó előtt nem lévén ideje az izmoknak kitérni, azokon a golyó deformálódik. Ezt a mondást nem tudom megérteni. A 3 grm lőporral lőtt golyó halad, mondjuk 200 m. kezdősebességgel, akkor az 5 grm lőportól hajtott golyó circa 333 m. kezdősebességet kap. A kettő között különbség 133 méter másodpercenként. Ez a különbség időben kifejezve oly parányi, hogy erre nem lehet azt mondani, hogy az izmoknak az első esetben van ideje, a második esetben nincs ideje kitérni. Ha az tény, hogy a kisebb sebességgel haladó golyónak nagyobb az áttörő ereje, mint a nagy sebességgel haladónak, akkor ennek valami más okának kell lenni.

Ha egy golyónak van ereje egy vadat átütni, akkor ez elegendő erő arra is, hogy a lágy ólom deformálódjon. Tüzetesebben nem foglalkoztam ezzel a témával, de azok a példák, a miket hamarjában az eszembe birok idézni, ép az állítottak ellenkezőjét bizonyítják.

A Vernd karabély csekély kezdősebességű golyója felényi számu deszkát sem üt át, mint a $7^1/_2$ grm lőportól hajtott expresse golyó. Egy flobertpuskából kilőtt golyó az ablaküvegen az öbnek megfelelő lyukat vág, a nélkül, hogy az üveget megrepesztené, — a parittyából, tehát kevesebb sebességgel s így kevesebb erővel kilőtt ugyanaz a golyó össze-vissza repesztgeti az ablaküveget s nagy lyukat üt.

Volt egy 500-as Expressem, $4^1/_2$ grm lőpor fért a töltényébe. A golyó deformálódott, de egy szarvasból vállaplövés esetén soha ki nem jött. Később vettem egy másik 500-as expresst, melynek a patronja $7^1/_2$ grm lőporral volt töltve. Ez a golyó is deformálódott, de mindég kiment a vadból.

Egy jó ösmerősöm a mult év nyarán volt lent Kelet-Afrikában vadászni. Vitt magával 6 mmes Mannlicher Schönauert és 8 mmes Mausert. A M. Schönauer az ő rengeteg kezdősebességével, eleven erejével: közelről átfütyölt a vadon s használhatlannak bizonyult. Minden vad elment, a melyre reá lőtt. 6—800 lépésre pedig kitünőnek bizonyult, mert a meglőtt vadnak több mint felét megkapta. Rövid távolságra a Mausert használta, nagy távolságra pedig, hol nem lehetett a vadhoz közelebb jutni, a Manl. Schönauert.

Én azt hiszem, hogy a kis calibereknek a nagy lőporadag csak növeli az átütő erejét a nélkül, hogy az ölőhatást növelné, mert az a nagy kezdősebességgel haladó s a csőben alkalmazott sürű csavarmenet folytán saját tengelye körül örületes gyorsan forgó golyó nem zúzza, hanem átfúrja a csontot is, mert csak a calibernek megfelelő picike felületű ellenállásra talál. A nagyobb golyó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nak nagy felülete lévén, a nagy eleven erővel való becsapásnak nagy felület áll ellent, melyen a golyó megtörik, deformálódik, annál is inkább, mert egy nagy caliberű csőnek nem lehet oly sűrű csavarmenetet adni s így ez által a furóképessége is hevesebb.

A mi a golyók alakját és konstrukcióját illeti, arra nézve tapasztalataim nyomán azt mondhatom, hogy a leghatásosabb golyó az ürgolyó, vagyis expensiv golyó. A $^1/_2$ acélburkos expensiv golyó igen kitűnő volna, de az a nagy hibája van, hogy a túlpuha és lyukas ólomcsúcs miatt már egy vékony galyon is deformálódik — expendál, s kitérül az irányából. Az egész acélburkos expensiv golyó pedig igen nehezen expendál, mert az acélburok erős és merev s így csakis a legerősebb csontokon deformálódik. Ezért csináltam én az egész vörösréz burkú expensiv golyót, mert ez a középutat képviseli. Vékony galyon, bőrön nem deformálódik, de erős izomroston, csonton igen s olyan belső roncsolást visz végbe, mi nem hagy kívánni valót maga után. 5 féle különböző golyót csináltattam a M. Excelsiorhoz s ez a vörösrézzel végig burkolt expensiv golyó vitte el a babért.

Sokféle fegyverből sokféle golyóval, igen sok nagy vadat lőttem életemben, de sziláid meggyőződéssel mondhatom, hogy a nagy calibernek igen gyorsan ölő és nagy romboló hatása van s meg sem közelíti az ezzel elért eredményt a 6 és 8 mmes golyó. A M. Excelsior nem azért született, hogy egy fegyverrel több legyen az így is sok között, hanem azért, hogy a vadász ne veszítse el azt a vadat, a melyet golyója talált, s szegény vadaknak ne kelljen annyit és oly soká szenvedniök.

Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

A „M. E." VI. é. f. 1. számában olvastam, hogy Borsod-, Gömör- és Hevesmegyék erdészeti egyesülete választmányának gyűlésén oly indítványt méltóztatott beadni, melynek célja a túlkapott vadorzás meggátlása. Hogy mily szükséges volna ez indítvány végrehajtása, itt közlött esetem is bizonyítani fogja.

Folyó év február hó 15-én vaddisznóra vadásztam földesuram megbízásából, Gligor Lázár, Bogye Márk erdőőrökkel, a bogyesti bíró, egy esküdt és egy jobb módú parasztgazdával, kiknek fegyvertartási engedélyök van, azon kivül 6 bogyesti hajtóval. Három hajtásban találtunk is disznókat, melyek azonban, miután puskások kevesen voltunk és mert csendesen hajtattam, mindég lövés nélkül egyik hajtásból a másikba váltottak át, míg végre mintegy 15—20 drb a magas „Drocsa" „Biztató" csucsa alatt levő vaddisznó hajtásunkban megállapodott.

A midőn a hajtás azon pontjára érünk, puskások és hajtók együtt, a honnan a hajtóknak sorakozniok kell, a friss havon több embernyomtól egész csapás volt a hajtásba vezető gyalogúton. Ezen gyalogúton marosmentiek szoktak átjárni a Kőrös völgyre és miután már esteledett is, nem tudtam utas emberek vagy vadorzók csapásán vagyunk-e. Hajtóink, ismerve vidékünk vadorzóinak elszántságát, nem mertek fegyveres fedezet nélkül a hajtásba menni. Velük küldtem tehát Bogye Márk erdőőrt és még két puskást, hogy esetleges támadást vissza verjenek.

Alig állottunk fel, a hajtók vonalán 7 lövés dördült el. Rosszat sejtve, Gligor Lázár erdőőrrel embereim segítségére siettünk. Utközben találkoztunk Bogye Márk erdőőrrel, a ki jelentette, hogy őket a vadorzók megtámadták, mire ők is vissza lőttek, de miután a vadorzók sokan voltak és egymást harcra biztatták, hangoztatva: „lőjjétek le a kutyákat", jobbnak látta menekülni. Később mindannyian összejövén, megbotránkozva tárgyalták embereim a történt vakmerő támadást.

Alig pihentünk a „Biztató" csúcs alatti út párkányán, egyszerre emberi hangok hallhatók a szomszédos herceg Sulkovszky kisimdiai erdejének határa felől, mire hajtóim megijedve elosontak s én, a két erdőőr, a bogyesti bíró és Rada Juon parasztgazda ülve, készen tartott fegyverrel figyeltünk. 5—8 perc mulva csakugyan néhány fegyveres embert pillantunk meg felénk közeledni mintegy 400 lépésre. Amennyiben mi magasan voltunk és a cserjék csak félig fedtek, észre vettek, de bizonyára azt is tudták, hogy mi is látjuk őket; csendesen jöttek 300 lépésig s onnan futva felénk *hurrát* kiáltva lőni kezdtek reánk. Most már csak én és a két erdőőr maradtunk helyünkön egymástól 10—10 lépés távolságra, a bíró és másik emberünk, meg egy vissza maradt hajtó szintén kereket oldottak. Jobbról a szálerdőben felgyült a vadorzó sereg 20—25 emberre s hevesen folyt a harc mindkét részről 200—250 lépésre. Én egy tőke mellett guggolva lőttem és tisztán hallottam, a mint az egyik vadorzó oda kiált a másiknak „cine la butne" (tartsd a tőkéhez), jött is a vont csőből lött golyó elég szépen. Hogy hány lövést tettem expresszemből, nem tudom, mert a hüvelyket eldobtam, de egyszer im feljajdult az egyik orvvadász, kinek csak a lába volt látható s erre futásnak eredt az egész sereg, 1—2 maradhatott vissza hátvédnek, hogy a sebesültet elcipelhessék, mert a lövések gyéren jöttek.

Még az nap este a gurahonci csendőrőrsöt értesítve, reggel a csendőrök a nyomozást megkezdték. A véres nyomok után megállapították, hogy a vadorzók Kisimdia községbeli lakosok és hogy Mercsa Tódor kisimdiai lakos lábán golyóval keresztül van lőve.

Három orvos megállapította, hogy a seb „valószínűleg" lövéstől származik. Mercsa Tódor tagad és azt mondja, hogy a padlásról „vasvellába" esett.

Az aradi ügyészség már fel is mentette, illetőleg a nyomozást bizonyítékok hiján beszüntette. Pedig Mercsa Tódor közismert notorius orvvadász.

Azt mondja az ügyészség: Mercsa Tódor konokul tagad és az orvosi vélemény szerint bizonyossággal nincs megállapítva, hogy a lövés illetve a seb „söréttől" vagy szúrástól származik. Hát lehet 200—250 lépésre *„sörét-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tel" lőni és oly sebet ejteni, hogy a vizsgálatnál jelen volt csendőr állítása szerint a lábikrán, az ember hüvelyk ujja a seb csatornájában könnyen elfér? Ily sebet csak golyó ejthet! Mercsa Tódor tagad és ez a mi perrendtartásunknak elég.* De ha engem vagy egy erdőőrt leloőtek volna, ki tartja fenn a családot?

Igy történt és meg fog ez történni a jövőben is, bizonysága a mult, midőn tavaly karácsony másodnapján Bogye Márk erdőőrrel szintén tűzben voltunk, a mikor ugyancsak az orvvadász ok kezdték a tüzelést, de aztán megfutamodva egy őzsutát és 3 nyulat visszahagytak.

Akkor is kapott valamelyik egy pilulát.

Aradmegyében összeszedték a vadorzás gyanuja alatt álló és meg nem bizható egyénektől a fegyvereket, de csak a nyilvántartott és adó alá bejelentett fegyvereket, s a dugott fegyverek még nagy számban vannak a vadorzóknál. Összeszedték a fegyvereket, hogy a használhatókat ismét elárverezhessék s ezeket a zsibárusok szekérszám vették 1—2 koronáért, hogy 5—10 koronán azokat ismét vadorzóknak eladják. Magam is ismerek ily fegyvert.

Törvényeink enyhesége gomba módra neveli az orvvadászokat; 14 éves korában már megy hajtani, 18 éves korában már puskával hajt s azután rövid idő alatt a legnagyobb vadorzó.

Igy szép reményekkel nézhetünk vadtenyésztésünk és vadállományunk emelése, fejlesztése elé.

Nem igy van ez Németországban, hol a vadorzót egy nyulért 1—2 évi fegyházzal büntetik.

Kérve igen tisztelt Szerkesztő urat soraim szives közlésére, maradok

Almás-Alcsill, 1906. április hó

kiváló tisztelettel

Moser Ernő
urad. erdész.

* Több izben sürgettük a mindinkább fenyegető mérvet öltő vadorzás meggátlását és arra már régebben gyökeres orvoslást ajánlottunk: *statariumot* ott, a hol úgy garázdálkodnak, mint Arad megye azon vidékén. Ehhez most is ragaszkodunk ilyen kivételes és megdöbbentő esetekben. Szerk.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei májusban.

E hóban fészekbe költözik a szerelem minden állatnál, halnál s ellenségeinél egyaránt — s ezen időszak az főleg, mely a halászt s halóvót örök tevékenységre serkenti halai biztonsága érdekében s leginkább szembe állítja a halak ellenségeivel, mert ha sikerül azok új nemzedékének szárnyaik szabadján bejutni a létfentartás önálló küzdelmébe és minél több halrontó bestiának, a dédelgetett halállomány adja meg annak az árát. Boldog az oly halászat, melynek effélékkel nem kell küzdenie, legfeljebb a látogató vendégekkel vaa itt-ott egy-egy kis tűrhető küszködése, mely néha még szórakoztató is lehet, ha nagyobb áldozattal nem jár.

E hóban különösen a *gémek, kárakatonák* és *vöcskök* irtására kell nagy súlyt fektetni; az ivadéktavak, fiasítók körül meg a *halászmadarak* (csérek) pusztítására legyen gondunk, mert ugyanis ezek a madarak ezidőtájban tömegesen érkezvén telelő hazájukból, most nem csekély károkat okozhatnak, kivált a *kis faj* (Sterna minuta), mely egyike a legtelhetetlenebb halzabálóknak; épp úgy a *nevető csér* (Sterna nilotica), a mely meg éppen notorius halrabló madár, sőt tojásrablásai folytán a vadásztanak is kárára van, miért is teljes kiméletlenségre érdemes, — de a *nagy csérnek* kegyelmezzünk, hanem lőjük s riasszuk el költőtelepeiről.

Májusban fejezi be a legtöbb tüskésszárnyu hal ikráinak lerakását és ugyancsak e hónapban kezdenek fürdeni „a nemekben és fajokban" gazdag *pontyfélék, csíkok, pocfélék, lazacok* és a *garda;* a már emlitett pontyfélék közül pedig a *keszegek, kelék, koncérok, domolykók, küszek* és *ön*-ök stb. Tehát e hóban is van „lusta" hal a vizeken elég, melyek még a halászatban, szárnyas gyakorlatban fiók zsiványoknak is minden nagyobb emmóció és ügyesség nélkül megszerezhető prédául kinálkoznak — és jár is rájok e hó vége felé a fiatal *„halsas"* nemzedék és *kányafélé* madár, melyeket szüleik kellőképen kiszoktak oktatni a halfogás mesterségében, minek beiskolázása következő hónapon át, néha julius folyamán is eltart. És az ily „iskolázások" nem mindennapi látványt nyujtanak, s felette mulattatók.

Ha alkalma van többször és huzamosabban tanulmányozni az embernek a fiatal halragadozók halpréda-szerzési gyakorlatait — akkor látja, hogy a tudatlan, tanulatlan siheder népnek mily hosszadalmas gyakorlatozásra van szüksége, mig a kellő jártasságot és kapási képességet kellő mérvben elsajátithatják — és ez igy van minden halászó madárnál: *rétisasnál, kányánál* (Milnus migrans), sőt még a legbiztosabb szemmértékü élő villámnál: a *halvágónál* is. Hányszor odapuffan hiába a fiatal *halvágó,* mig egy-egy halat ki tud emelni a habok közül; épp úgy a *rétisas* és *kánya* ifjonc egyedei is; hanem a sok hiábavaló lecsapás dacára is buzgóságuk nem csökken, erélyök, bátorságuk megnövekszik, sőt egész a vakmerőségig fokozódik, minek aztán néha rosz következménye szokott lenni, a mennyiben a nagy mersszel nem állván arányban képességeik, a fogásban való gyakorlottságuk, áldozatul esnek vakmerőségüknek: az erősebb hal víz alá rántja őket s befúlnak. — A *halvágóval* ilyesmi többször megesik, de megesik a *berki kánya,* — de sőt a *rétisas*-fiókokkal is. Gyakran találnak a halpiacon orvmadár-karmokat s lábrészeket hal hátában. — Egyébiránt a befulladások részben annak is tulajdonithatók, hogy e halragadozók a rájok nézve végzetes pillanatban képtelenek elbocsájtani zsákmányukat, amennyiben az ösztönszerü görcsös szoritásból karmai-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kat szétnyitni képtelenek, — ekkor aztán vagy lerántja őket a hal, vagy pedig ha nincsen ehhez elég ereje, viszont a kritikus helyzetbe jutott madár se bírja a levegőbe emelni a halat: kezdődik egy érdekes halálküzdelem, míg vagy a parthoz jutnak, mely esetben természetesen a madár teljes győzelmével végződik a sajátságos párosviaskodás s a hal zsákmányul esik, — vagy pedig végre mégis képes lesz karmait kikapcsolni a ragadozó s zsákmányát elhagyja.

Itt külön is figyelmeztetek a *berki kányára* (Milnus migrans), mely madárnak rossz meggyőződés vagy hiányos megfigyelés alapján sok halászati szakértő oly kevés jelentőséget tulajdonít a halászat szempontjából. Pedig az újabb, tüzetes megfigyelések révén immár mind nyilvánvalóbbá lesz, hogy főtáplálléka csakis a *hal*, nem pedig a szobatudósok tücskei-bogarai. És nevezetes, hogy szervezete is át kezd alakulni ez újabban fölvett életmódhoz; így csűdjének gatyáját, mely legtöbb nembeliénél, sőt a rétisasnál is a csűdek felét borítja: elveszlette, illetve nála csak a csukloig ér az, a további hosszuság alkalmatlan függelék lévén a gyakori vizbenmártásnál; karmai is nagyobb szabásuak, élesebbek, habár még nem is oly tökéletesen kiképzett véd- és támadó fegyvert alkotnak, mint a *halvágónak* a hal megragadása oly bravuros formában kialakult karmai. Ehhez járul még a markolás biztonságát elősegitő érdesedés ujjainak alsó részén, miben némileg szintén a *halvágó* lábkonstrukciójához közelit.

Régebben, a midőn az erdőskörnyékű haltartó vizek nem mentek oly ritkaság számba mint most, ez a madár is szélesebb körü elterjedéssel birt nálunk, manapság azonban csak a nagyobb folyók mentén, tartózkodási igényeinek megfelelő helyeken fordul elő, leggyakoribb azonban az Aldunánál*) s tényleg inkább is a folyók haliritóihoz tartozik, áradáskor azonban a tavakra, tócsákra jár ki halszerzés végett, mert a zavaros víz nem eleme, csak a tiszta vizeket kedveli, a melyekben a hal képe jól láthatólag ötlik az ő kányaszemébe.

A hol kevés a hal, nincs mit a halásznak tőle tartania, ellenben halgazdag vizeknek állandó látogatójává válik és sok kárt tesz, ha idejében elűzni nem sikerül a halasvíz tájékáról, a mi roppant szemtelen kányatermészete miatt éppen nem könnyü; vizáradás esetében azonban — mint már emlitettem volt — rögtön helyet változtat, mert csak tiszta vizet szeret; épp azért a hegyi folyócskákra is lejár, csak sok legyen a hal bennök. — Midőn halászik, nagyon leadja magát a levegőből, valószínüleg mert távolabbról képtelen biztosan s kellő gyorsasággal sújtani, rövid távolságról azonban elég ügyesen „vág" s ha kapóra jön valami, abban a pillanatban odacsap s már markol is. Hanem a hasánál tovább sohasem merül a vízbe (legalább a kitanult öreg kánya nem), mert oly nagy erős halakat nem támad meg — eltekintve a még ostoba fiatalok avatlan „incselkedéseitől", melyek őt önkénteles fürdésre kényszeríthetnék; — egyrészt azért is talán: csakis oly halakat fogdos, melyek a viz színét könnyü kapásra, vagyis igen megközelitik, miért is a legtöbbször a víz színén úszkáló halfajok, — minők az u. n. *szélhajtó kölsz* és egyes *keszegfajok* stb. — esnek zsákmányává, de a melyek arasztosnál nem nagyobbak; olykor hurcol nagyobbakat is, s az ilyeneket mindig a fejöknél fogva viszi karmai között, ellenben a kisebb halakat marokra is veszi.

E hó vége felé előjönnek a szárnyraszabadult fiatal *bakcsók* s öntéseken, pocsolyás helyeken, kubikokban, általában a lábalható helyeken gyülekeznek, nagy lármával, bakogással fogadva a háborgatásukat; azonban bántatlanul hagyhatjuk őket az ily helyeken, mert számottevő kárt nem tesznek, sőt inkább hasznot a békák pusztítása által, — ellenben az *öreg bakcsókat*, melyek ezidőtájt legszivesebben a bokros kubikokon halásznak, szorgalmasan lövöldözni kell; ott azonban, a hol csak „szeméthalat" pusztíthatnak, indokolatlan volna ártani nekik. Hanem távoltartandók a szürke gémekkel együtt a kiöntések beeresztésére szolgáló oly árkolatok és csatornáktól, melyeken az árterek halait az anyamederbe beereszteni szokták s melyeken tömegesen szokott a hal meggyülemleni s levonulni. Az ily „ereszlőknél" — ha azok bokros, erdős részleteket vágnak át, partjain nagy tömegekben szokták megszállni a gémféle madarak, különösen a szürkegém és bakcsó s igen sok hal áldozatul esik nekik, mert éjjel-nappal szakadatlanul éhgodosák a letakarodóban levő halakat, mig csak a szó szoros értelmében torkig tele nem zabáltak magukat hallal.

Ha tehát madárjárta vidéken ily „ereszlő" csatornák vannak birtokunkban, az a legszorgosabb felügyeletet igényli a kárttevő madarak miatt, éjjel-nappal, riasztásokra kereplőket is igénybe véve, de méginkább a fegyvert s nem kell sajnálni a puskaport potyára sem, mert a lövéstől fél a madár s az ijedtség szárnyra biztatja.

Lakatos K.

*) Az északkeleti felföld folyómellékeinek igen közönséges nyári madara.

KÜLÖNFÉLÉK.

* **A Kereskedelmi Részvénytársaság új vállalata.** Kiskülülővölgyi Faipar Részvénytársaság céggel új vállalat alakult főként a Kiskülülővölgyi Helyérdekü Vasut forgalmi körébe tartozó erdők iparszerü kihasználása, bükktalpfák gyártása, valamint Szovátán fatelitő-telep létesitése érdekében, melynek egész 300.000 koronányi alaptőkéjét a nevezett helyérdekü vasut, valamint az annak forgalmában részes érdekeltség jegyezte. Az új vállalat pénzügyi vezetését szerződés alapján a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság vállalta el. A közgyülés a társaság elnökévé Sándor János volt államtitkárt, igazgatósági tagokká pedig Vajda Imrét, Enyedy Bénit, dr. Schöber Bélát és Szalai Bélát választotta meg. A társaság tényleges működését a szovátai erdők kihasználásával már is meg kezdte.

* **Horvát halászati törvény.** A horvát-szlavon-dalmát országgyülés új autonóm halászati törvényt hozott, amely azonos a mienkkel.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. junius 1. 5. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Fölhivás.

Fölkérjük az államerdészeti összes szaktársakat, hogy *junius 14-én d. e. 10 órakor Budapesten, a „Pannónia"*-ban tartandó országos értekezleten jelennének meg.

Ezen értekezlet egy nagyobb küldöttséget választ, mely a pénzügyi és földmívelési miniszter ő nagyméltóságaiknál az „Országos Erd. Egyesület"-nek 1904. évi ez irányú „Emlékirat"-ára való hivatkozással és ennek megismételése mellett az állami erdészek különleges sérelmeinek orvoslását kérelmezze (állásarányositás, utiköltségek, lótartás, természetbeni váltságok, régi vármegyei szolgálati idő érvényesítése stb.) és hogy így speciális sérelmeinknek előzetes kikuszöbölésével az általános tisztviselői fizetésrendezéskor ne álhassa a mi különleges helyzetünk annak útját, hogy más, velünk egyforma minősítésű állami tisztviselő társainkkal egyenlő elbánásban legyen részünk.

A kik a gyülésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek ezt egy levelezőlapon a „Magyar Erdész" szerkesztőségével Borsodapátfalván junius 8-ig tudatni.

Az előkészítő bizottság.

Hogyan lehetne az állami erdőkezelést sikeresebbé tenni és a birtokosokkal megkedveltetni?

Ez a kérdés annyira gyakorlati és nagy fontosságú, hogy igazán csodálkoznom kell, miért nem szólt hivatásosabb ember már eddig is hozzá.

Szerintem az állami kezelés jelenlegi alakjában és szervezetében, az érvényben levő törvények mellett, a következő okok miatt nem válhat népszerűvé:

1. Túlságos nagy a birtokosok anyagi megterheltetése, mely főképen a kisebb, alig jövedelmező birtokokat sujtja érzékenyen.

2. Az állami kezelés ezen anyagi áldozatokkal szemben a birtokosoknak vajmi kevés kárpótlást nyujt, nincs tekintettel a birtokosok vitális érdekeire és az okszerü gazdálkodás kerékkötőjeként jelentkezik.

3. A törvény minden kérelmükkel vagy óhajtásukkal a birtokosokat a költséges és körülményes kérvényezési eljárásokra utasítja, megtagadván a kezelő erdőtiszttől mindenféle intézkedési jogot, vagyis egyszóval a bürokrata rendszer is egyik oka az állami kezelés népszerűtlenségének.

Ezen pontozatokat a következőkben tárgyalom részletesebben:

Ad. 1. Az állami kezelés költségjárulékai törvényhatóságonként változók. Vannak törvényhatóságok, hol hihetetlenül magas, holdankint 40—50 fillért, sőt többet is kitesz az állami kezelési költségjárulék, pedig e magas terhek épen a legértéktelenebb, legkisebb erdőbirtokokat sujtják. Vannak aztán ismét olyan vármegyék is, hol nagyobb erdőbirtokok lévén, a kezelési költségjárulék sokkal kisebb. Véleményem szerint itt volna legfőbb ideje annak, hogy *az állami kezelés költségjárulékainak országos átlaga állapittatnék meg.* E szerint aztán valamennyi erdőbirtokos legalább számszerűen egyforma terhet viselne. A főelőny azonban, hogy az országos átlag sokkal alacsonyabb lesz, épen a ter-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

heket alig bíró kis birtokoknál s így legalább elviselhetővé válhatik. E mellett az állami kezelés költségeit lehetne csökkenteni egy jól keresztülvitt egyszerűsítés által, mert a mi 3—7-felé osztva kevés, az egyesítve elég lehet. Tehát ott, a hol indokolva nincs, a külön járási gondnokságok megszüntetendők volnának és vármegyénként az egész kezelés egy hivatalra bizatnék. Ezen kivül is nem találom méltánytalannak, ha a birtokosok az erdőkezelési és őrzési költségekkel csak oly mérvben terheltetnek meg, mint a mennyi a kataszteri tiszta jövedelem megállapítása alkalmával az erdő nyers jövedelméből személyzeti költségekre levonatott. Ezen összeg adóalapul nem szolgál, mert állandó kiadása már előre feltételeztetett.

Ezt csak úgy lehetne keresztülvinni, ha a kezelési költség országos átlagának megfelelő csökkentése folytán az állami hozzájárulás emeltetnék. Szerintem ez az állam külön megterheltetése nélkül is elérhető volna a kir. erdőfelügyelőségek és állami erdőhivatalok egybeolvasztása folytán, a mi köztudomás szerint illetékes helyen is tervbe vétetett.

Az erdőgondnokságok már említett összpontosítása ellen csakis egy érv lenne felhozható t. i. az, hogy a birtokosok nagyobb része távol lakván az erdőhivatalok székhelyétől, személyesen nem kereshetnék fel nagyobb költség nélkül az erdőhivatalt, de hát ez tulajdonképen nem is lenne szükséges, mert időszakonként, sőt irásbeli megkeresés folytán esetről-esetre az erdőhivatal kiküldöttje keresné fel a birtokost. Ez tehát a birtokosra még előnyösebb lenne s e mellett maga a kezelés és rendezés helyes munkabeosztással közvetlen a hivatalfőnök vezetésével történne s így sok irodai munka, igtatás, levelezés válna fölöslegessé.

Ad. 2. Az 1898. évi XIX. t.-cikk azon intézkedése, mely szerint a kopár- és vízmosásos területek is állami kezelésbe adandóknak nyilvánítattak s hogy a birtokosokat ezeknek mint erdőknek fentartására s külön ügyviteli szabályzatok szerint való kezelésére kötelezte, végtelen nehéz bonyadalmakat okozott a gyakorlati életben, ez az egy körülmény elegendő arra, hogy az állami kezelés gyülöletessé váljon. Ezek a kopár- és vízmosásos területek ugyanis a közlegelőkben fekülsznek. Már most mondjuk, egy 500 holdas közlegelőből 40—50 hold elszórtan fekvő vízmosást szakítsunk ki s azt, mint erdőt külön kezeljük, világos, hogy a rendszeres legelőgazdaságot megbénítottuk, a föld népének pedig a közlegelőnek minden talpalatnyi területére szüksége van. Ez az ő legvitálisabb érdeke, e nélkül nem boldogulhat a jelenlegi düllőgazdasági rendszer mellett.

Ugy érhetnénk el tehát nagy eredményeket, ha nemcsak a közlegelőnek egyes kiszakított részei, *hanem általában az egész közlegelő állami kezelésbe vétetnék.* A közlegelők, erdők, kopárok és vízmosások, a mennyiben egy birtokos tulajdonához tartoznak, lehetőleg egy együttes gazdasági terv szerint kezeltetnének oly módon, hogy a gyeplegelőnek alkalmas részek be nem erdősíttetnének, sőt az állandóan e célra alkalmas erdőrészek kiirtatnának, viszont az elkopárosodott vagy ezen veszélynek kitett területek befásíttatnának és így az egész birtok mintegy ligetes legelő együttes és egységes terv szerint volnának kezelendők.

Ma sok esetben egy birtokosnak 3-féle (erdő, legelőerdő, kopár) területe 3-féle terv szerint külön-külön kezeltetik s előfordul, hogy a mely terület legkevésbbé alkalmas legelőnek, *az legelőerdő,* mert legelőilletőséget képez, ellenben a mely terület nem is feltétlen erdőtalaju *az erdő,* mert erdőilletőséget képez.

Igaz, hogy ezen területek kérelem folytán felcserélhetők, de hát akkor a folytonos cserélgetések következtében folyton új és új gazdasági tervek készítendők, folyton újabb és újabb elkerülhető dolgot adva a kezelőszemélyzetnek.

Azon körülmény, hogy a legelőterületek is egészben és egy üzemterv keretében nyernének célszerű szabályozást, az erdészet csak rokonszenvessé fogja tenni a birtokosok előtt, a kiknek boldogulhatása biztosíttatnék és állandósíttatnék a legeltethető területek megengedhető legnagyobb mérvű okszerű kihasználása által, holott a jelenlegi gazdálkodás mellett a legelőgazdaság nem hogy biztosítva volna, de határozottan korlátoltatik a közlegelőből külön kezelés végett kiszakított vízmosások és kopárok által.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

De ha a népszerűtlenség okait akarom feltárni, el nem kerülhetem a járási erdőőri intézmény felemlítését. Ez az intézmény egyáltalán nem szolgálja a birtokosok érdekeit, gyülöletes, mert minden falusi ember tudja ezekről a szerencsétlen erdőgyaloglókról, hogy az ő zsebeik terhére tengődnek s viszontszolgálatot ezért semmit sem teljesíthetnek. Kergetve, hajtva vannak, mint a kóbor ebek, de kóborlásaiknak semmi célja és eredménye nincs és nem lehet, mert mit őriz az olyan őr, a kinek havonkint csak egyszer egy rövid félórára jut ideje a közös erdő szélén vagy a községben megjelenni s aztán futnia kell tovább a másikig.

Tehát meg kellene szüntetni a járási erdőőri intézményt, de meg kellene szüntetni a külön erdőszolga tartását is. Ezek helyett a közigazgatási hatóságok által kinevezendő egyszerű, de jóraváló paraszt embereket kellene alkalmazni, kiknek az őrzésére 2—3 közelfekvő birtokot bíznék, hogy legalább minden másnap, esetleg mindennap megfordulhasson ott, a hol rá szükség van.

Az állam pedig tartson az erdőhivatal, illetve az erdőgondnokság székhelyén egy altisztet, a kit az erdőhivatal minden főbb, szakértelmet igénylő dologhoz esetről-esetre küldene ki s a ki egyuttal az irnoki teendőket is végezhetné. Ez tehát őrizné az erdőt, de az erdőgondnokságok, illetve erdőhivatalok rendelkezéseinek végrehajtásában a szükséghez mérten esetről-esetre segédkezne.

Ad. 3. A parasztember mihelyt irást lát, borzadozik a háta. És a mi szerencsétlen szervezetünk és szokásaink mellett irás nélkül szóba se állunk a falu népével. Ha kérelmük akad, oda utasítjuk, hogy adják be irásba a közigazgatási erdészeti bizottsághoz. Ha bélyeget nem tesz rá, meg is leletezik. Sőt még az erdőgondnoksághoz beadott irásbeli megkereséseket és kéréseket — volt eset, — hogy megleletezték.

Nagy előnyére lenne a birtokosoknak, ha akár szóbeli, akár irásbeli kérelmükre az állami erdőhivatal bizonyos mértékig használatokat és területcseréket engedélyezhetne, vagy használatokat tilthatna be, mert ez által a birtokosok sok esetben a kérvényezéssel járó költségektől és pénzbeli birságoktól volnának megmenthetők. Hogy csak egy példát említsek: Az a birtokos, a ki erdejét mindig csak használni akarja, de felújítani nem, ha a használattól rövid úton eltiltatik mindaddig, a míg felújítási kötelezettségének eleget nem tesz, ez sokkal hathatósabb orvosság lesz, mintha félévenkint birságolják, megjegyezvén, hogy a birságolások miatt tönkre is mehet, míg a használat ideiglenes betiltást jelentvén, használa válik.

Végül nagyon fontosnak tartom, hogy a sikeres erdőkezelés és így a birtokos érdekében is az erdőtisztek kiszállásaik alkalmával a birtokosokkal ne csak futólag érintkezzenek, hanem egy-egy birtokos vagy közbirtokosságnak huzamosabb időt szánva, beszélgetés közben tanácsokkal, felvilágosításokkal s az ügy érdekében való rábeszéléssel igyekezzenek a birtokosokat az okszerű erdő- és legelőgazdaság előnyeiről meggyőzni s annak önakaratból való gyakorlására megnyerni. A futólagos érintkezés kellő sikere soha sem fog semmit eredményezni és a személyes utasítást semmiféle irott vagy nyomtatott felhivás pótolni nem fogja. Ez a körülmény világítja meg, hogy miért káros az erdőtisztek irásbeli dolgokkal való túlhalmozása, tehát kevesebb irni s rubrikázni valót s a szabad mozgásra több időt kell engedni az erdőtiszteknek.

Szokva vagyunk már ahoz, hogy nekünk kezelőknek bármily nemes irányu s alapos legyen is felszólalásunk, csak pusztába kiáltott szó marad, valószinűleg az is, a mit itt összeirtam.

Pedig kár, mert a mostani rendszer hátrányai, hovatovább nyilvánvalókká válnak s ha még most csak a birtokosok közönyével s nemtörődömségével találkozunk, ebből idővel könnyen fakadhat gyülölet. *II. Copernicus.*

A Wetli-féle térszámító pontossága.

Irta: *Szénássy Béla.*

Ezen térszámító, a mint tudjuk, a katasztrális mércére van szerkesztve, integráló orsójának egy fordulata egy négyszög hüvelyket (azaz egy kat. holdat) ád. Az orsó 100 részre van osztva, 32 mm. átmérővel bir, minélfogva osztásrészei oly nagyok, hogy fegyverzetlen szemmel is minden megerőltetés nélkül leolvashatók. A könyvü leolvasást még az is elősegíti, hogy az orsó egész

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fordulatait jelző tárcsa — 40 osztásrészszel — közvetlenül az orsó felett, vízszintesen van elhelyezve. Az egész fordulatokat ezen a tárcsán, a fordulatok alrészeit pedig, ezeredrésznyi fordulatig, az orsó beosztásán olvassuk le. A leolvasás határa tehát egy ezeredrész hüvelyk, vagyis 1·6 öl[2].

I. A területet (T) megkapjuk, ha az integráló orsó valamely állásából, — melyet fel kell jegyeznünk (kl), azután a műszer tűjét a kiszámítandó terület határvonalán, az *óra mutatójának mozgása irányában* körülvezetvén, — levonjuk az orsónak a körülvezetés utáni állását (vl). A különbözet adja a területet négyszög hüvelykekben.

Pl.

$$\begin{array}{r} 19{\cdot}625 = \text{kl} \\ 7{\cdot}283 = \text{vl} \\ \hline 12{\cdot}342 = \text{T} = (\text{kl}-\text{vl}) \end{array}$$

Vagyis, az integráló orsó a tűnek az idomon való körülvezetése után 12·342-szer fordult meg; a terület pedig ugyanannyi négyszög hüvelyk.

II. Nézzük, mi történik, ha a műszer tűjét *ellenkező* irányban vezetem.

Miután a műszer az óra mutatójának mozgása irányában való vezetésre van szerkesztve, azért, ha a tűt ellenkező irányban vezettem, a második leolvasás nem kevesebbet, de *többet* fog mutatni, még pedig *ugyanannyi* fordulattal, mint a mennyit az első izben tett. Tehát

$$\begin{array}{r} 19{\cdot}625 = \text{kl} \\ 31{\cdot}967 = \text{vl}, \end{array}$$

a miből a területet ugy kapom meg, ha a levonást is *fordítva* végzem, vagyis, vl—kl = T = 12·342, — tehát ugyanaz.

Természetes, hogy a térszámítás eredményére nem csak a leolvasás, de a számítás (levonás) esetleges hibája is befolyással bír, különösen, ha több száz részletet kell számítanom.

Ezen műveletet és esetleges hibát *kiküszöbölhetem*, ha a műszer vezető tűjének az idomra való beállítása *után* az egész fordulatot jelző tárcsán és az orsón az index vonalat 0·000-ra állítom, a tűt a fent leirt második eset szerint ellenkezően vezetem, végül pedig a számmiveletet (vl—kl) = T szerint elvégzem:

$$\begin{array}{r} 0{\cdot}000 = \text{kl} \\ 12{\cdot}342 = \text{vl} \\ \hline 12{\cdot}342 = \text{T} = (\text{vl}-\text{kl}). \end{array}$$

Ezen esetben a műszer az integráló orsó fordulatainak számát közvetlenül mutatja, minélfogva:

a) megtakarítom a kl és vl leolvasását s az ezzel járó leolvasási hibát;

b) az adatok leirását s az iráshibát;

c) a levonásba becsúszható hibát.

E mellett, miután csak egy osztásvonallal, — a 0-val — van dolgom, az ezeredrészeket eredményező *becslési* hiba is a minimumra redukálódik.

A térszámítási jegyzőkönyvbe tehát három adat helyett csak egy jön bevezetve, t. i. T., vagyis *a fordulatok száma közvetlenül leolvasva.*

Ennek előrebocsátása után lássuk a műszerrel elérhető pontosságot egy példában.

A térkép mértéke, melyen az alábbi térszámítás történt, 1'' = 100[0]. — A műszer egy Starke és Kammerer-féle, száma 286, tizenhat év óta van használatban, mely idő alatt egyetlen egyszer volt javítás végett a készítőjénél, mert az orsó tengelye, az ezt tartó keretnek az üvegkorongra való véletlen leesése miatt csapjából kitört s a korongot is eltörte. Más hibája ezen idő alatt nem volt.

A táblázatból (l. 80. old.) kitűnik, hogy a területszámítások összehasonlítása és ellenőrzése kétféle, u. m. 1. az *egészben való* és az ezt ellenőrző *részletszámítás* összehasonlítása, 2. a számítási eredmény (esetleg átlag) *összehasonlítása az országos felmérés adataival.*

Az elsőnél a műszerrel elért pontosság eredménye példánkban 0·00079, az az minden ezer egységre 0·79 egység; a másodiknál 0·0026, illetve 0·00181 átlagban 0·0022, vagyis minden ezer egységre 2·20 egység.

Látni való, hogy a jelen esetben a térszámító pontossága végeredményében a 0·79 és 2·60 egység között — ezer egységenkint — ingadozik; Az első az összehasonlító kétszer egymásután következő számítás, tehát a műszer *tulajdonképeni* pontosságának eredménye, a második az országos felméréssel való összehasonlítása az előző eredménynek, melynél a *szerkesztési hiba* is szerepet játszik, miután a számítás 1''=100[0]-es mértékre kisebbített térképen történt.

A műszer tulajdonképeni pontossága tehát a *leolvasási határon is alul marad* (0·0016 vagyis 1·6 öl holdankint), a minek oka az, hogy az integráló orsón a leolvasások hibái — miután az ezeredrész fordulatokat csak becsülni lehet — egymást kiegyenlítik. — Hogy a pontosság ezen elért eredményénél az egyik leolvasás kiküszöbölése és a 0-ra való beállítás is szerepet játszik (II-ik mód) — nyilvánvaló.

A katasztrerel való összehasonlítás eredményéből pedig az is következik, hogy — a mint már említettem — a kisebbített térkép szerkezeti pontossága a kivánt helyes eredménynek elengedhetlen kelléke.

Láthatjuk továbbá, hogy az első összehasonlítás pontossága *független* a kisebbítéstől, mért csak is egy bizonyos nagyságú idomnak kétszer *egymásután* való ellenőrző számításából áll, melyet *ugyanazon műszerrel és ugyanazon lapon* végeztünk; a második azonban (összehasonlítás az orsz. felméréssel) más természetű, mert az alapul szolgáló katasteri számítás *más műszerrel más lapon és időben* és 1''=40[0]-es alapmértékben történt. — Ha ez utóbbi összehasonlítás eredménye a megengedhető hibahatárokon túl egymástól nem különbözik, — akkor a számítás biztos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Térszámítási jegyzőkönyv.

Részletszám	Integráló orró leolvasása	Terület kl – vl hüvelyk²	Terület 1" = 100⁰-ra átszámítva k hold	Terület Az orsz. felmérés szerint	Terület Kijavított terület	Észrevételek
	A) **számítás egészben**					*Község:* Sumjácz.
I. kl =	38·720					*Erdőrész:* Sumjácz II. B. véderdő.
vl	15·728	22·992				
	vagyis röviden a leírt második mód szerint (II)					
I.	vl	22·992				számítás: 803·83
II.	„	20·636				kataszter: 805·92
III.	„	34·411				különbözet 2·09
IV.	„	22·860				
V.	„	27·715				
Összeg A) . . .		128·614	803·83	805·92	805·92	$\frac{2·09}{803·83} = 0·0026$
	B) **számítás osztagrészletenkint (ellenőrző)**					
1. osztag		6·555	40·96		41·04	
2. „		8·807	55·04		55·15	
	sat. összesen 61 osztagrészlet, rövidség okáért csak a lapok összegei szerint:					
1 ső lap		59·662	372·89		373·57	számítás: 804·46
2-ik „		21·592	134·95		135·19	kataszter: 805·92
3-ik „		19·493	121·83		122·05	különbözet 1·46
4-ik „		27·966	174·79		175·11	
Összeg B) . . .		128·713	804·46	805·92	805·92	$\frac{1·46}{804·46} = 0·00181$

Az alap és ellenőrző számítás közötti különbözet:

A) számítás . . . . . 803·83
B) számítás . . . . . 804·46

Különbözet . 0·63 $\frac{0·63}{803·83} = 0.00079$

Ezért jegyeztem meg az elébb, hogy a szerkesztésnek (kisebbítésnek) minél pontosabbnak kell lenni; mert pl. a jelen esetben az 1" = 100⁰-es mértékü térképen végzett területszámításnak hibája is, a katasztterrel szemben, a két lépték aránya szerint

$$\frac{100^2}{1600} = 6·25\text{-szörös.}$$

Innen van, hogy a míg az ellenőrző (1-sö) számítás hibája példánkban csak 0·00079, addig a katasztterrel összehasonlítva az átlagos eredmény már 0·0022.

Térszámítónkkal elért számítások pontosságának nehány példájára még visszatérek; nézzük most, miképen történik a térkép kisebbítés és minő tényezők befolyásolják a műszer pontosságát, ha a számítás a kisebbített térképeken történik. Látszólag ez nem tartozik ugyan felvett tárgyamhoz, lényegében azonban azzal még is szoros kapcsolatban van, a mennyiben a műszer kiváló hasznavehetőségét világítja meg.

A katasztteri szelvények az 1" = 100⁰-es mértékben 10 hüvelyk hosszú és 8 hüvelyk széles szelvényekké válnak. — Ezekből egymás mellé egy 67/103 $^{0}/_{m}$ nagyságú, *valódi angol Whatman* rajzlapra annyit szerkesztünk, a mennyi reá fér, — rendesen 8—12 szelvényt. — Ezen szerkesztés segédeszközei egy rézből készült szelvényketer, egy 46 hüvelyk hosszú acélvonalzó és egy 21—21 hüvelyk nagyságú befogókkal biró 45 fokos acél derékszög. — Mindkét vonalzó külső szélén a hü-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

velykek be vannak vésve, a vonalzón azonkívül a kat. szelvény átlója, 32·016 hüvelyk indexvonala is jelezve van. — A szerkesztés felülvizsgálása után a kisebbített szelvények ($2 \times 2 =$) 4 négyzet hüvelyk nagyságú négyzetekre osztatnak, mely négyzetek a kataszt rális szelvényen (5×5) $= 25$ nagyságú négyzeteknek felelnek meg, s hasonlóképen finom ceruza vonallal meghuzatnak.

A kisebbítés most úgy történik, hogy a *keret*, (a birtok, község, határ) *minden pontja*, valamint az összes háromszögtani pontok az acélvonalzók segélyével az illető szelvényekbe a felosztott négyzetek szerint *áttételi körzővel* berakatnak, a pontok összrendezői szerint, melyeket előbb a kataszt rális szelvényeken s ennek megfelelően a kisebbítésre, leszerkesztettünk és meghúztunk volt.

Az áttételi körző a *katasztri szelvényen* levő 5 hüvelyk és a $\frac{40}{100} = \frac{2}{5}$ arányában, a 100-as mércének megfelelő 2 hüvelyk szerint lesz beállítva, természetesen empirikus úton, minden szelvény szerint külön, a beszáradás nagysága szerint. — Miután a kisebbített szelvény szigoruan teljes hüvelykekben van szerkesztve, azért az áttételi körző fenti beállításával a *kat. szelvények beszáradása által keletkezhető hiba ki van küszöbölve.*

A keret és háromszög hálózat leszerkesztése után a többi vonalak, utak, patakok, parcellahatárok stb. pantográffal kisebbíttetnek a megfelelő szelvénybe; magától értetődik, hogy minden katasztri szelvény után *a műszert külön kell beállítani a beszáradás mérve szerint.*

Ezen szerkesztéssel elérem azt, hogy a kisebbített szelvény területe 0·0007, de ennél kisebb, 0·00013, sőt 0·00008 hibahatárig pontosan 80 hüvelyket ád; innen van, hogy ha a térszámításunk eredményét a kataszter által megadott adatokkal összehasonlítjuk, a különbözet, dacára a 6·25-szörös kisebbítésnek, sok ezer hold területen a 0·0025 nyi hibát ritkán haladja meg, rendesen ezen alul marad.

Ime nehány eredmény:

Sumjácz községnél 12426 hold	0·00270	
	0·00127	
	0·00200	átlag
	0·00250	0·00206
	0.00181	
Telgars községnél 6862 k. hold	0·00213	
	0·00135	átlag
	0·00217	0·00188
Vernár községnél 10932 k. hold	0·00074	átlag
	0·00070	0·00072

A térkép kisebbítést tehát mindég a valódi *teljes* hüvelykekben kell szerkeszteni, mert a térszámítók is a *teljes és változatlan* mértékre vannak alapítva, miből következik, hogy az alaptérképnek a pantográffal való egyszerű kisebbítése *az eredeti térkép beszáradási hibáját is fogja mutatni*, és ez esetben a térszámító gép is az *összehúzódott alak* térfogatát adja.

Van nehány községről kisebbített $1'' = 100^{0}$-es kataszteri térképünk, melyek szerkesztve kisebbíttettek ugyan, de aligha a teljes mértékben, hanem csak az $1'' = 40^{0}$-es azaz 40^{0}-es szelvények meglevő nagysága szerint. — Az összehúzódási hiba:

Polonka községnél 7548 k. holdon	0·0045	
	0·0094	átlag
	0·0140	0·0093
Závadka községnél 4782 k. holdon	0·0095	
	0·0150	átlag
	0·0114	0·0120
Pohorella községnél 3899 k. h.		0·0108

A talált eredmény az előbbivel összehasonlítva, a mondottakat eléggé igazolja.

Az eredmény pontossága a szerkesztésen kivül, a személytől, a biztos kéztől, s a műszer tűjének az idomon való egyöntetü vezetésétől függ.

Jó szemnek nevezhető az, a mely 0·002—0·003 hüvelyket megerőltetés nélkül nem csak megkülömböztet, de finom hegyü körzővel még le is mérhet, tehát $1'' = 100^{0}$-es mértékben 0·3 ölet. (Természetes, nem magát a 3 tizedrész ölet, hanem azt a vonalat, a mely ennyivel nagyobb vagy kisebb egy másiknál.)

A tű egyöntetü vezetése alatt pedig azt értem, hogy a tűt az *idom határvonalának közepén* kell állandóan vezetni egyik leszürt pont középpontjától a másikhoz; a hiba annál nagyobb, mennél jobban tér el a vezetés ezen középvonaltól; egy kis figyelem mellett azonban a jobbra-balra való eltérések — melyek maximumának a tusvonal vastagságán túl terjednie nem volna szabad — többé kevésbbé kiegyenlítik egymást.

A közöttekkel talán sikerült megvilágitanom a cimet viselő műszer érzékenységét, hogy mily mértékig adja vissza a reá forditott figyelmet és pontosságot, másrészt mikép hálálja meg a szerkesztésnek szentelt szorgalmat.

Megjegyzem még, hogy használatkor ügyelnünk kell a papírlapnak minél egyenletesebb fekvésére; oly táblán kell nyugodnia, mely teljesen sík, s a melyen a műszer nem ingadozik, különben a vezető tű kimozdúl helyéből; továbbá, hogy a számításnál a *kezdőpontot* oly helyen kell az idom kerületében választani, a hol az idom valamely vonala a vezető sinnel *párhuzamos,* mert ezen esetben nem fog hibát okozni, ha esetleg nem tökéletesen a kezdőpontban történik is a megállapodás a *körülvezetés után;* ugyanis az orsó nem mozdúl, ha a gép a vezető sinek irányában mozog és a rúd változatlan helyzetben marad.

Van még egy sajátsága ennek a műszernek, a mellyel egy más térszámító sem bir, s a mely előnyére irható ama hátrányával szemben, hogy az egyszerre megmérhető tere korlátolt (48—50 négyszöghüvelyknyi tér).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ez a sajátság abban áll, hogy *több egymástól különálló*, a térszámító egy állásából megmérhető területen *kivül eső* idomot is leméthetünk vele, a nélkül, hogy az orsót ujonnan be kellene állitani, s e mellett a megmért idomoknak területét külön-külön, és egyszersmind összegében is megkaphatjuk.

Pl. egy kataszteri szelvényen, egymástól oly távolban, hogy a műszer rúdjának mozgási határán kivül esnek, három tisztás van, melyeknek területét kell egyenkint és összesen megtudni.

Meghatározván a műszerrel az 1-sö tisztás térfogatát (II-ik mód szerint, *visszafelé* vezetett tűvel), találjuk 4·625-nek. Ezután az orsótartó keretet az erre szolgáló ösmeretes csavarral az üvegkorongról lassan felemeljük, a gépet óvatosan a másik idom mellé helyezzük, a tűt a kezdőpontra beállitjuk, erre a keretet és vele az orsót ismét a kellő óvatossággal az üvegkorongra leeresztjük, s az előbbi eljárással az idomon körülmenvén, az orsónak új, (második) állását leolvassuk és feljegyezzük; végül ugyanigy járunk el a harmadik, vagy negyedik idommal is.

Tehát:

1-sö leolvasás		4·625
2-ik	„	6·439
3-ik	„	9·732

négyszög hüvelyk, v. k. hold. A három idom összterületét az *utolsó leolvasás* adja; az egyes idomok területének kiszámitása pedig egyszerű:

1-sö idomé		4·625	hüvelyk^2
2-ik „	(2—1) =	1·814	„
3-ik „	(3—2) =	3·293	„
	összesen	9·732	hüvelyk^2

Hogy itt ismét minden idomnál egy beállitás és egy leolvasás meg van takarítva, s természetesen az ezekkel járó hiba is kiküszöbölve, könnyű belátni.

Hátrányúl rójak fel ezen műszernek, hogy a különböző mértékü térképek szerint be nem állitható, úgy hogy a kapott eredményt, a térkép mércéjének a kataszträlis mértékhez való aránya szerint, át kell számitani. — Igy az 1″ = 80^0-es mértékü térképeken a szorzó 4, az 1″ = 100^0-esnél 6·25, az 1″ = 120^0-esnél 12, az 1″ = 160^0-esnél 16 sat. — Eme nehézség azonban egy egyszerü szorzó táblával, — melyet mindenki szerkeszthet magának — könnyen kikerülhető. A felsorolt, leginkább használt mértékek közül területszámitást csak az 1″ = 80^0 és az 1″ = 100^0-es mértéken végezünk, mint alaptérképeken; ennél kisebb mérték amugy is térszámitásra nem alkalmas átnézeti térképül szolgál. — Az 1″ = 50^0-es mértéknek átszámitója 1·25, ritkán talál már jelenleg alkalmazást.

Legtöbb dolgot ád az 1″ = 100^0-re való át-számitás, vagyis a 6·25-el való szorzás.

Azonban ez is lényegesen *egyszerüsithető és gyorsitható*, ha tekintetbe vesszük, hogy az átszámító tényező

$$= \frac{100^2}{1600} = \frac{100}{16} = 6{\cdot}25$$

vagyis ugyanazon eredményt kapom, ha a szorzandót 100-al megszorzom, és az eredményt 16-tal osztom. A 16-tal való beoszás nagyon könnyü némi gyakorlat után, mert csak ezen számnak 1—9-ig való sokszorosával kell törődnünk, a mi a négyszögölek és holdak számitásánál amúgy is vérünkké válik, — tehát 16, 32, 48 . . . . . 144-ig. Minélfogva az átszámitás, röviden a 16-os osztó *leirását* is elhagyva, a következő:

9·73,2 = 60·825
132
4

Mindenesetre *rövidebb* és *könnyebb*, mintha ugyanezt *röviditett* szorzással is, három tizedesig megkivánt pontossággal végzem:

9·732
526
58392
1946
487
60·825 mint fent.

Vagy:

0·97,8 = 6·113
18
20

szorzással

0·978
526
5868
196
49
6·113

A térszámitási jegyzőkönyv (vl) szerint egyszerűen leolvasott és feljegyzett tételei (táblázatunkban I—V.) melyek a négyzethüvelykek számát adják, oldalankint összegezeztetnek, a végeredmény átszámittatik az összehasonlitás végett, s ha a hiba a megengedett határon alúl esik (0·0025), csak akkor kezdünk hozzá az egyes részleteknek átszámitásához az elébb leirt módon. A számitás oly gyors, hogy 150—200 részlet átszámitása megerőltetésbe nem kerül; míg ha ugyanezt a műveletet 6·25-tel való szorzással kell végezni, ez nagyon is igénybe veszi az embert, — akárki meggyőződhetik róla.

A számitásnál az ellenőrzés a térszámitási jegyzőkönyv egyes oldalai szerint történik; a hüvelykek összegének átszámitva ugyanannyit kell kiadnia, mint az egyes átszámitott részletek oldalösszegeinek. — Hiba esetében a kijavitás és a hiba felkeresése is a leirt mód szerint nagyon meg van könnyitve, úgyszólván írást sem kíván, a számitás minden tételnél fejben is könnyen elvégezhető.

Az a hátrány tehát, hogy a műszer különböző mér-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tékeknek megfelelően be nem állítható, s hogy róla egyedül csak is négyzethüvelykeket lehet leolvasni, s az átszámítások a vele való kezelést nehézkessé teszik, — eltünni látszik, — de csakis addig, a mig holdakról és ölekről van szó. — Mihelyt métermértékben kell a számitást végezni, akkor a műszernek eme tulajdonsága csakugyan kellemetlenné válik a bonyolult átszámítás miatt.

. . . . Majd ha még egy két nemzedék letünik az örökkévalóságba, — . . . . ha majd a mostan elérhetetlen fantómként kergetett ideálok a megvalósulás hajnal fényében kezdenek majd derengeni . . . . mint például a méterrendszerre átalakított kataszter, . . . rendezett telekkönyv, . . . és hektárokra átszámitott fatermési tábla, s más ehez hasonló jók: átalakúl akkorára majd térszámitó gépünk orsója is, métermértékben integrálván a kiosztott paradicsom — akarom mondani — krumpliföldeket.

EGYESÜLETI ÉLET.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék pénztárához rendes tagdíjat 1905. és 1906. évekre (12 kor.) fizetett friedenliebi Fritz Rezső.

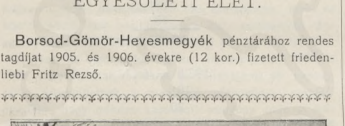

Mese a szélről.

Irta: *Blickhardt József* erd. főiskolai hallgató.

Vége felé közeledett a tél. Meg volt még vastag, fehér takarója, nem tudta eddig lerántani róla a halvány, megtört fényü napsugár. A fehér hópaplan alatt alvó tájékot nem zavarta álmában semmi, hiven őrködött fölötte az esti csend.

A mint így aludt a vadregényes hegyi tájék, megírigyelte édes álmát az örökké nyugtalan Szél és hasonló kóbor természetü cimborája, a Felhő. A hideg nem akarta engedni nekik, hogy a csendes álomba merült természetet megzavarják szendergésében, védelmére kelt a fehér takarónak, melyet a Tavasz lassan, észrevétlenül akart levonni róla, hogy édes legyen az ébredés.

A mint így együtt voltak, tanácsot tartottak.

Legelőször a Hideg kezdett büszkélkedni, ki még mindig a legnagyobb úrnak hitte magát:

Tudjátok-e, hogy mi a világ legnagyobb urai vagyunk? Tőlünk mindenki retteg. Mikor testvéremmel, a Széllel végigszáguldunk az erdőn, mezőn és városok utcáin, valóságos kéjérzet fogja el keblemet. Mennyire remeg minden ember, minden állat! Ha végig cikkázunk a vidéken, mind halott lesz holnap, a mi még ma élt és örült az életnek. Tőlünk fél, retteg a gazdag is, nem csak a szegény. Berontunk mi nemcsak a kunyhókba, de a fényes palotákba is és teszünk kényünk-kedvünk szerint. Ha akarjuk, megfagyasztjuk a leghatalmasabbnak hirdetett teremtményt, az embert is, kinek büszke elméje sem tud bennünket megzabolázni. De egyszerre csak elkomolyodott, hallgatag lett, mintha valami bántaná. Aggódó tekintetét ráveti a Szélre s ekként szól nagyot sóhajtva: Testvérem! érzem, hogy öregszünk. Erőnk fogy, győzedelmeskedni fog rajtunk a Tavasz. Szedjük össze tehát erőnket, tartsunk együtt és ne engedjünk neki.

Nagyot búg erre a Szél, mely hallgatott idáig, nehogy önmaga legyen az oka annak, ha meg nem érti a Hideg beszédét. Majd egyhuzamban elzúgja, méltatlankodva válaszát:

Nem érdemled meg, hogy társad legyek. Szavad sincsen, még is beszélsz; erődet, hatalmadat tőlem kapod mindig, egymagadban alig érsz valamit. Mégis oly hálátlan vagy s magadnak tulajdonítod a szólás jogát, holott az én szavam hatalmas, remegtető. Érzed, hogy meg fogsz halni s el akarod velem is hitetni, hogy én is meghalok, hogy erőm fogy és megsemmisülök. Ne hidd! A te hatalmad addig áll fenn, mig az a fehér takaró, aztán megsemmisül és elfeledtek, mintha sohasem éltél volna, én pedig azután is élek. Nézd, íme megmutatom!

A sértett testvér erre hatalmasat iramodik, neki esik a hótakarónak, felkap belőle egy-egy csomót és rettentő dühvel viszi be az erdőbe. Hozzácsapja a fák hatalmas derekaihoz és porrá zúzza azokat. Felkapja szárnyára a hatalmas felhőt és egy hatalmas kanyarodással eltéríti a tájék felett és omló cseppjeivel pusztíttatja vele a hótakaró megmaradt részeit.

Mikorra megmutatta ereje hatalmát és kidühöngve magát elcsendesült, akkor már a Hideg, ereje gyengeségét érezve, a mély völgyekbe és magas hegycsúcsokra menekült kedvencével, a Hóval.

Másnapra ébredve, Hideg és Hó, megdöbbenve látták a ragyogó Napot, mely aranysugarait előre küldötte, hogy költögessék fel mindazt, a mi aluszik a természet ölén. Hozzájuk is eljutott néhány súgár s naivul költeni kezdette őket; de nem ébredtek föl, hanem a napsúgár csókjára mindinkább visszahúzódtak, mignem eltüntek egészen a láthatárról.

A napsugár, mely azt hitte, hogy mindenüvé életet osztogat, nagyon fájlalta és csodálkozott rajta, hogy a Hidegnek és Hónak halálát okozta.

A mint így ábrándozott, szemrehányást tett magának s bánatában arcára borita a Felhőt, szégyenkezve aligalig mert a földre letekinteni; fölkeresi őt a Tavasz és vigasztalni kezdé:

— Nézd! Semmi helye sincsen bánatodnak. Jólehet, a Hideg és Hó életét elvetted, de teremtettél helyette tömérdek új életet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezzel levoná arcáról a Felhőt és megmutatá neki a zöldülő és színesedő mezőt, az ujra éledt erdőt, melynek fái mindenfelé rügyeztek. A ligetek, csalitok belsejéből bájos madárdal, csicsergés hangzott fel. — Ezeket te költögetted fel és nézd őket, mint örülnek az életnek.

És valóban, a mint meglátták ismét a napsugárt, a virágok örömükben elkezdték hajtogatni fejecskéiket, a fák koronáikat s mind hangosabb lett az erdő a dalos madártól.

* * *

Kinn az erdőn vigan csobogni kezdett a jégpáncéljától megfosztott patak s a mint ott ülök a partján, olykép rémlik nekem, mintha az ujra éledt ártatlan hóvirágok, a Hideg és Szél küzdelmeinek első élő tanui félénken suttognának az elemek rettenetes küzdelméről. De a fák között felhangzik a biztató madárdal, a zöldülő vetésekről is áthallatszik a pacsirta kedves dallama. Hálát ad minden a Teremtőnek, hogy oly szép, oly boldogsággal teli lett ismét a természet temploma.

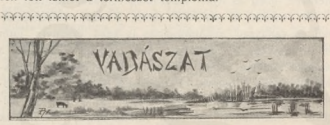

Junius.

(Kő.) Vadászati szempontból hasznos erdei vadaink közül e hónapban egyedül az őzbak az, melyre vadászni lehet. Természetesen inkább csak az erős („vadászható") bakok jöhetnek számításba, ha csak a konyha érdeke mást nem kiván. Az apró vadak közül csak a meddő és kajtárkodó kacsák és partszaladgáló sneffek, továbbá szép tolluk miatt a gémek, bakcsók és a lyotyósneff (Limosa) lőhető; ez utóbbi vadászatának (vizsla előtt) e hóban van az idénye, akkortájt, a midőn már a fiatalokat „kiverte az anyja tolla." A szárnyas vad költőhelyei körül tartózkodik.

A szarvas-tehén elvonult életet folytat és e hó közepe táján ellik és féltve őrzött borját őszig az üzekedési időig szoptatja; a következő év őszéig pedig magánál tartja, illetve vezeti. A szarvas-tehén az ellési időre valamely sűrűség mélyébe vonul, és ott egy, néha két borjunak ad életet. Az új borju egy pár napig tehetetlen, de egy hetes korában már élénken futkározik. Az anyja veszély esetén, első lábainak éles csülkeivel hathatósan védelmezi borját a ragadozókkal szemben, rókával, sassal, sőt a farkassal is felveszi a harcot, rettenetes csapásokat osztogatva csülkeivel, többnyire győzteskén t is marad a küztdtéren. A szarvasborju, a szarvasüsző már tizenöt hónapos korában üzekedik s két éves korában anyává is lesz; míg ellenben a bikaborju csak nyolc éves korában éri el fejlődésének tetőpontját, de már három éves korában fedez. Egyes megfigyelők azonban, mint Balkay Adolf is, csaposbika borjunál is talált rigyetési foltot a hasán; mi az ő véleménye szerint is azonban csak „kivételes állapotnak" tudható be; — legtöbbször a szarvastehén állomány helytelen szabályozásának. Az őszuták kevésbbé tartózkodók s kivált éjjelente kikiváltanak a mezőkre. Az öreg nyúl a kukoricásokban és sűrű vetésekben fekszik, a süldők ellenben legszivesebben a sűrű vágásokat keresik fel. A vadkan állandóan a sűrűségekben vackol s szokott fekhelyét állandóan megtartja. A falka helyt változtatva folyton mozog, az emsék és fiatalok közülök kiválva külön fekszenek, éjjel a rétekre váltanak ki, turkálásukkal hagyva hátra egész nagy területeken látható jeleket. A róka familáris életet él sáncaiban, de a kan a vetésbe is kifekszik. A borz barlangjában van, csak éjjel jön ki élelmet keresni, mikor a vetésekre is ellátogat.

Az öreg nyúl még folytonosan bagzásban van. A siket és nyírfajd már kiköltöttek. Az erdei szalonka részint még ül, részint fiait vezeti. A fácán és fogoly a költést befejezi. A fürj és haris itt-ott még párzik, de nagyobb része már szintén a költés végén van, a túzok azonban java költésben ül. A legtöbb ragadozó madár fiai e hóban már szárnyra kelnek, úgyszintén a varjak is. A fogoly csibéit vetésben, kaszálóban és gazokban vezetgeti.

A farkas és róka kölykök folytonosan az erősödés útján vannak, általában a szőrmés ragadozók fiai mind nagyok, némelyike a kis bestiák közül már a saját szakálára is elkezd dolgozni. A zerge is gidájával szaladgál idestova. Nagyobb tavakon a vadkacsa lohosodni kezd.

A vadásznak e hóban a hasznos vad oltalmazása képezi a főfeladatát, mert ettől függ a vadállomány szaporulata, szóval a terjeszthési siker. A szárnyas és szőrmés ragadozók, kóbor ebek, macskák pusztítása a legnagyobb erélylyel folytatandó. A fácánosokban most nagy gond fordítandó a fiatal ivadékok szemmeltartása és nevelésére. A sózók ok- és célszerűen felújítandók. A zabföldek záros napja körül megnyitandók; a téli etetéshez szükséges lombtakarmány gyűjtése megkezdendő. E hóban pedig a vadállomány számbeli felbecsülése, a lelövés mérvének megállapíthatása végett, kezdetét veszi.

Vadászati szakirodalmunk érdekében.

Irta: *Lakatos Károly.*

Vadászati szakirodalmunknak sok kitöltetlen hézaga van még s különösen a *tudományos* oldal az, mely leginkább el van hanyagolva. Nem a szorosan vett „vadászatiakat" értem, sem nem a vadászat kezelésével kapcsolatos „fogások"-ról van szó, mik a „mesterség" fogalmát meg nem haladják; hanem igenis ama *elméleti* tényezőkre célzok, melyek a *természetrajzi* vonatkozások révén a vadászat kultuszát a „mesterség" fogalmából kiragadva, egy nehezebb nézőpont világításába helyezik.

Ez az a tér, melynek nincsenek művelői nálunk — talán érzékhiányból? Avagy hogy nem állunk még a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tudományos műveltségnek ama fokán, melynek szürőjén átbocsájtva, képesek volnánk a mesterségest a tudományos igazságok magasabb érdekeivel párosítva mérlegelni s felölelni? Épp azért, vadászati irodalmunk — sajnos! — a sablónosság, az „Eduard und Cuniguna"-féle egyhangu ugyanazonosságok határain túlemelkedni képtelen! Semmi ötlet, semmi eredetiség, de sőt puszta kisérlet is alig tünik fel! Regisztrálnk valamely dolgot az unalomig, hetvenhét féle variációban feltálalva, a mi a dilettánsoskodás rövid léleztetének, az eredetiség hiányának félreismerhetlen jele s egyben tudatlanságunk legkiáltóbb bizonyitéka is azzal az *idegenhez* való szertelen kapkodással együtt, melylyel nemcsak tartalmatlanságunkat, hanem faji érzésünk gyengeségét s az önérzet hiányát is kiáltóan dokumentáljuk — és azt a faji képtelenséget is egyuttal, mely mindig csak az idegen eszmék, idegen faji szokások, divatok receptjében van kényszerülve szellemi boldogulását keresni s ezzel mintegy beismerjük, hogy önmagunkból képtelenek vagyunk az atikai szót, a fölemelő arkanum triplikátumot megszerezni s hogy a mi tőlünk származik, az jó nem lehet. De sőt tényleg, az ilyet balgán lenézzük s csak azt tartjuk jónak, a mi idegenből származik! Szóval nem tudunk sem önállók, sem magyarok lenni, noha a politika terén ugyancsak szeretjük a hazafiast, a sovinistát adni . . . És mégis mit tapasztalunk kint a gyakorlati életben? Azt, hogy nemzetiségünk degredálása *önmagunkból* veszi származását — minden bizonynyal könnyelmüségből, mert ha komoly tudatossággal történik ez, sirját ásnók meg ez által nemzeti létünk géniuszának!

Avagy nem-e nemzeti érzéktelenségre mutat az a körülmény, például, mit az u. n. „sportok" mezején grasszáló nemzetietlenségben sajnosan kell tapasztalnunk! Lóversenyek, vivás, labdarugdosás, vizi- és jó Isten tudná még mi mindenféle „sportok" se jellegükben, se nyelvükben magyarrá átidomulni nem tudnak! Hangoztatunk ezeknél idegen szavakat, magunkra ölt ünk olyan majomnak való áncúgokat (pardon: „dresi"), melyekkel a verebeket igen sikeresen lehetne a kölesen rémületbe ejteni (mivel hogy a matadorok szerint „a játék s a sport szelleme úgy kivánja) — s tesszük azt anélkül, hogy „büszke nemzeti önérzetünk" csak egy atomja is tiltakoznék e nemzetietlenség ellen!

Nem kivánható ugyan, hogy sarkantyus csizmában gyakoroljuk a „sportok" különféleségét, sem hogy darutollas süvegben „startoljunk" a cethalhosszuságu evező edényekben, — de az mégis jogosult kivánság volna tán, hogy legalább *magyar* vezényszavak járnák az idegen tehnikus terminusok helyett! Kis nemzet vagyunk, idegen népek árjától körülvéve. Nyelvünk képezi legféltettebb kincsünket, legnagyobb erősségünket. Szabad volna-e ezt mellőznünk, elhanyagolnunk bármily téren is? Nem arra kellene-e törekednünk, hogy magyar szó hangozzék ott is, a hol az akadályokba ütközik, a hova csak kitartó munkával és küzdelemmel vihetjük be. S hogy ez a „sportokkal" kapcsolatban nem így van, abban nagy része van a sport- és hirlapok ugrifüles „sporttudósitóinak" is, kik a világért sem tudnának egy lóverseny- avagy „labdarugó" tudósitást akként megfogalmazni, hogy meg ne sérkelnék olyan nyelvcsavarintó „műkifejezésekkel", melyektől hatfelé áll a magyar ember fülgombája! . . .

El nem tudom képzelni, mi oka lehet ennek a hallatlan magyartalanságnak, zengzetes szép magyar nyelvünk ekként való hallatlan lebecsülésének! Ha csupán a „divat", a „sic" képezi inditó okát, akkor még nagyobb oktalanságot látok benne, mert elképzelhetlen ostobaságnak tartom utcán, klubokban felkapott jelszavak kedvéért nyelvünk s ezzel együtt nemzeti önérzetünk feláldozását! Erre semmiféle más nemzetnél nincs hasonló *éretlenségi* példa. Avagy talán az angol, francia vagy német fog lojális viszonzásul magyarul „sportolni" a kedvünkért? No csak lessük! Nagyon balga az olyan lojalitás, mely a nemzeti jelleg és nyelv lebecsülésével akar hódítani!

De nemcsak a „sportok" terén, hanem vadászatunknál és vadászati irodalmunkban is kezd érvényre jutni ez a maszlag. A „gavallér" ma „angolul" vadászik s angolul társalog angol grófokról és kiskutyanevü hölgyekről elnevezett vizsláival s másnemü ebeivel, de sőt talán az angol puskával ledurrogtatott vad is angolul költözik a másvilágra! Viszont a „monarchikus" érzelmüek a „dajcsra" fektetik inkább a súlyt, kivált ebeik idomításánál, indokolva ezt azzal, hogy „a németszó kutyának való", ha ugyan nem azzal, hogy a magyar nyelv kutyának se jó . . .

És vadászati irodalmunk . . . no, az is angollá, németté kezd vedleni, noha egyelőre csak apróságaiban s itt is inkább csak a diletánsok kezén. Csak *szaksajtónk* magyar, színmagyar — s bár alig *nehány* lapra terjed, mégis képes a magyartalanságok, angolmánikus hóbortokkal szemben vadászatunk nemzeti karakterét az idegen hatások ellenében elég szerencsével megvédelmezni.

Ha ez így nem volna s ha az *„Országos Magyar Vadászati Védegylet"* hazafias tevékenységgel nem iparkodnék a magyar vadászat szellemi és gyakorlati érdekeinek javára közrehatni, bizony nagyon, de nagyon elmaradtunk volna azon a téren, mely a haladás jegyében lobogtatja a felvilágosodás fáklyáját! Így is nagyon nehezen terjed az ideális és praktikus malaszt, mert nagyon kevesen vagyunk, kiket a puffogtatáson kivül a vadászatnak elméleti oldala is érdekel s van a tanuláshoz is érzékünk és hajlamunk. Ámde hány magyar vadász van ilyen?! Hisz közmondásos indolentiánk, könyvundorunk miatt már alig lehet a leghasznosabb magyar vadászati müre is kiadót kapni! Lehet tán, hogy ez másképp volna, ha az intelligencia szabadalmazott kártyabarlangjai lakat alá kerülnének, a mennyiben e réven sok-sok nembánomságot meg lehetne nyerni a *szellemnek* s a gyakorlatiasabb életmozgalomnak. De hát e modern rablófészkek egyszersmind darázsfészkek is, melyekbe még a legfel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sőbb hatalom is óvakodik belekaparászni s így a szabadalmazott „becsületlovagok" nemcsak a nagy bankót varázsolják ki egymás zsebéből, hanem még az egészséges szellemi élet lüktetésének is gátat vetnek! . . .

A vadászatot illetőleg Németországban, de sőt Ausztriában is más viszonyok vannak, ott a gyakorlat a szellemi érdekekkel elválaszthatlan kapcsolatot képez. Minden nagyobb községnek megvan a maga vadászati szakorganuma, ici-pici lapocskák, de a szerény keretben gazdag kincseit rakják le a tapasztalásnak, a gyakorlat során érlelődött tudásnak Szent-Hubert hivei. — Ám nálunk akárhány intelligens, anglius kosztümben „sportoló" puskaforgatóval találkozhatunk, kiknek halvány sejtelmük sincs *magyar* vadászlapokról, avagy valamely *magyar* vadászati szakmunka létezéséről, mert az már szokásunk nekünk magyaroknak, előkelő (?) indolenciával átsiklani minden olyasmin, a mely elméleti ismereteinket volna hivatva előbbrevinni valamely oly „szak" terén, melynek divatból vagy hóbortból, de néha szenvedélyből is hívévé szegődtünk, — s ez áll a vadászati ismeretek elméleti oldalával szemben is — s innét van az a rém elmaradottság nálunk e téren, hely a kukoríkoló foglyok, füles erdei szalonkák, béka és sárszalonka „összeházasodásából" eredő hybridek stb. tarka világába kalandoztatja el a naiv lelkeket, bizonyságául annak, hogy „szakismeretünk" (!) a Mülhauseni lódító művészeten (sokunknál) alig terjed túl! . . . „Mikor még kicsi a „szarva" a „rőtt vadnak", akkor, ugye kérem, *„özecske"*? Mikor pedig szarva nő neki, akkor meg *szarvasnak* nevezik?" — intézte hozzám a kérdést egy bájos anzúgban vadászó fővárosi Stüssi, másképen pedig nagyon művelt és kedves uriember, a mi azonban nem tartott vissza engem annak őszinte kinyilatkoztatásától, hogy a föntebbi definicio harmadsorban akként egészül ki a „szarvak" növésével párhuzamban, hogy végre az „őzecskéből" akkora *ökör* lesz, „mint a mekkora az úr most!"

Azonban ne tessék azt hinni, hogy az ilyen (*Kóváry János* jeles vadászhumoristánk tollára méltó) puskaforgatók unikum számba mennének nálunk. Korántsem! Beszélhetnék én erről még cifrább dolgokat is! A fülem hallattára történt egy ízben, hogy egy magát roppant „nagy vadásznak" állító, idős uriemberrel elhitette egy vásott vadászcimborám, hogy a kukoricáját vidékünkön (a bácskában) nagy seregekben járó és feszkelő *vízi kakadúk* teljesen elpusztították, sőt nagyobb nyomaték okából mindjárt elő is húzott a zsebéből egy papirba csomagolt fehér papagáját (a felesége kimult papagáját, melyet éppen kitömni vitt a lurkó) . . .

. . . A tisztelt „nagyvadász" úr ámult-bámult s szíves örömest fogadta el a meghivást egy kilátásba helyezett *nagy kakadú hajtásra.*

Ezek a példák kétségkivül az egyéni *gyengeségek* (hogy más jelzőt ne használjak) tanubizonyságai, melyek azonban annyiban nem ártanak, a mennyiben nem fűződik hozzájok, vagy csak ritkán: a tudományos apostolkodás erénye, érezvén maguk is képtelen voltukat. De másként van a „szakirói" dicsőségre pályázó ambiciózus matadorokkal, kik a legveszedelmesebbek közül valók, a mennyiben nagyképüsködésük által félrevezettetve, sokan áldozatul esnek nekik a zöldfülűek közül . . . a tanulni vágyók! Mert az ily „szakemberek" összeolvasnak tücsköt-bogarat, a hol s a mikor csak lehet és el is fogadnak mindent, kivétel nélkül, legyen az légiója a különféle s homlok egyenes eltérő vélemények s elméleteknek, mert elméleti szakképzettséggel nem rendelkeznek arra nézve, hogy a helyes *kiválogatás* alapján tárgyilagos kritikát gyakorolhatnának; e helyett azonban okoskodásokhoz folyamodnak, hogy nem létező „szaktudásukat" az avatlanokkal szemben „dokumentálják." De a „tüzetesség"-nek ez a nagy fitogtatása az idegen források beállított nagy apparátusával együtt: ismertető bélyegét képezi a csacsogó, beszajkózott madárnak, mely csak regiszrál hevet-havat össze-vissza anélkül, hogy a sajátjából hozzájárulni képes volna valamivel . . .

Hát ezt magyarán úgy nevezik, hogy „tolakodó diletánismus", mely a „szakok" terén általában (a tudományosság terét sem véve ki) grassál nálunk, így a vadászatban is; s ez a species annál veszedelmesebb, mert immár „szakorganumot" is kezd alkotni sületlenségei számára (részint pedig haszonlesés célzatából) s az ily „szakorganumok" azok, melyek fák tetején kornyikáló erdei szalonkák, savanyú káposztával, savanyított répával s „makszár-takarmánnyal", miegymással kultivált agancsfejlődésről regélnek olvasóiknak, nem is szólva itt bővebben az „ércpénzzel" agyonpuffantott (?) „vadbivalyok" megtörtént (?!) különös históriáiról stb., melyeknek olvasásakor nevető görcsök kerülgetik ugyan az embert, de a komikum csakhamar tragikómikummá válik a leszűrő elme érett felfogásában, meggondolva azt a siralmas körülményt, hogy *részben* ily vad terrenumokon csetlő botló „szakorganumok"(!) irányítják nálunk a nemes vadászat elméleti érdekeit!

Nem-e talán e körülménynek lehet betudni egyrészt azt az önkénytelen irtózatot, melylyel a magyar vadászati irodalommal szemben Diannának igazi hiveinél is oly gyakran van alkalmunk találkozni?! S talán éppen ez a körülmény hat elriasztólag sok vérbeli vadászati tollforgatóra nézve is, hogy tudásukat továbbra is véka alá rejtve, átengedjék a tért a dominálló triválitás számára!

Ez pedig nagy kár a vadászat szellemi érdekeire nézve; — de egyben mindjárt hozzá is tehetjük, hogy a visszavonulás a helyzetet csak még rosszabbá teszi, mert ily módon az ellensulyozás eszközével nem rendelkezvén, a talaj kisiklik lábaink alól — s azután kezdhetjük ismét elölről a helyreigazítások s illetve ujraépítkezések fáradságos munkáját! Mert tény az, hogy semmisem képes oly nagy felfordulást okozni valamely ismereti szakkörben, mint a túlhajtott diletánismus burjánzása. Egyébiránt ez mindenkor a kialakulatlanságnak, kezdetlegességnek a büne, mi ellen csak tartós küzdelem útján boldogulhatni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Különben így volt ez egykor a *szorosan vett tudományok* terén is, míg végre a szellemi élet haladásával az igazi *tudás* érvényesülhetett.

De nem boncolom tovább ezt a témát, mert talán sok is lesz már az *igazságokból* s beverik érte a fejemet; csak még azt fűzöm hozzá az elmondottakhoz, hogy azt a torzirányt, élhetetlenséget, melyet vadászati irodalmunk némely „organuma" kultiválni jónak lát, hivatott, igazi vérbeli tollforgatóknak kell helyes irányba terelni s mindenek felett pedig a tárgyilagos kritika fegyverével kell visszavonulásra szorítani az avatatlanság handabandázásait, a „sportolókat" s minden nemét és fajét az elkorcsosodott irány tényezőinek. Akkor aztán lesz igazi értékes szakirodalmunk s e réven talán lesz rá közönségünk is, mely most oly kevés és oly álmos . . .

Hanem erre nemcsak cikkezés útján, hanem önálló összefoglaló *művek* megirásával is kell törekednünk, mert van sok megirni, tárgyalni valónk; így a monografikus irányu téren még alig néhány eredeti művel birunk; és pedig ez a tér volna leginkább művelendő, mert a speciálisták munkálkodása révén alakulhat csak ki legalaposabban az a nagy egész, mely egységében egykor hivatva leend a még bölcsőjében nyugvó magyar vadászati szakirodalmat s egyben e téren való magasabb szellemi tökéletesebbedésünket igazolni, minek alapján aztán, tán a jövő nemzedéknél: teljességében kialakuland az a szakbeli elméleti műveltség, mellyel manapság oly ritkán találkozunk a magyar puskaforgatók között.

Ez a cél lebeg az én szemeim előtt is, midőn ujból és ujból felragadom a tollat, hogy valami hézagot a legtátongóbbak közül, szerény erőmhöz képest, kitöltsek; — tegyék azt mások is — és akkor vadászati szakirodalmunk ma még homályos napja „csakhamar fényre derül" s önállóságunkat a jövőre nézve biztosítandja e szellemi kör terén, amellett, hogy lassanként nemzeti karaktervonásunk, az eredeti jelleg is, kidomborodást nyer szakirodalmunkban. Akkor aztán nem tartunk mindent olyan becsesnek, mit az idegenből közénk dob a kozmopolita szellem áramlata, mert Isten őriz meg attól, hogy vadászati irodalmunk is az internacionális irány felforgató, nemzeti érzelemgyilkos szelleme által befolyásoltassék! Azért kell mindent mellőznünk, kivetnünk szakunk irodalmából, vadászerkölcseink közül s minden szórakozásainkból a mi idegen, nem magyar, avagy pedig át kell szürnük, idomítanunk nemzetünk alapjellegének megfelelőleg. Szóval magyarrá kell tennünk minden parvenü indigénát, mely a szálogáló világ szellem s „divat" áramlata útján betolakodik eszményeink közé, vérünkbe, felfogásunkba!

Magyar madár-nomenclatura.

Irta: *Varga Kálmán.*

A természet legkedvesebb teremtményeinek, a madaraknak tudományos graeco-latin elnevezései már általában tisztázva vannak, és ez az eredmény a 15 év előtt Budapesten tartott II-ik nemzetközi ornithologiai congressonon hozott „elsőbbségi elv"-nek, a lex prioritatis törvényének köszönhető. Sajnos, még így sincs teljes megállapodás, még ingadozás tapasztalható így is, a mennyiben legtöbben a Linné systhematikájának X-ik, az angolok és angolimádó ornithologusok azonban annak XII-ik kiadását vették alapul. Hogy az egyetértésnek eme hiánya mennyire káros befolyással volt és van is a tudományos nomenclaturára, az commentár nélkül is érthető és eléggé sajnos, hogy ezen a téren eddigelé megegyezés még mindig nem történt, pedig erre a mult évben tartott londoni, IV-ik internacionális orn. congressuson alkalom lett volna. De talán elfog jönni ennek is az ideje. Célszerűbbnek látszana a 12-ik kiadást, mint ujabb kerületüt, egyhangulag elfogadni, — de a legtöbb ornithologus a 10 ik kiadást mondja megfelelőbbnek.

De térjünk a madarak magyar elnevezéseire, — hanem vigyázva nyuljunk ehez az üde rózsákkal telített tüskés ághoz, ne hogy megszurjuk a kezünket . . .

Azt mondják, hogy hazánk édes nyelve szegény a madárnevekben, pedig ez csak felületes ráfogás, mert a nálunk megforduló összes fajok közül egyre-egyre vagy féltucat név is esik, és ezek között akad számos kitünő, de persze van nagyon sok meg nem felelő is. A sok név mellett természetesen nagy a zavar, a mit nagyban fokoz az a körülmény, hogy nemcsak a természet s a madarak iránt érdeklődők nem használják egyöntetüen ezeket a neveket, hanem vezető ornithologusaink között sincs ez iránt végleges megállapodás, náluk is hiányzik az egyetértés, a mi nem is csoda, mert éppen az ornithologia terén uralkodik az egyéni felfogás és subjektiv meggyőződés, — nem ritkán a positiv eredmények rovására.

A nagyközönség s az érdeklődők kisded táborának mesés tájékozatlanságához nagyban hozzájárult oly alapvető munkának az égető hiánya, mely hazánk ornisának alakjait teljes számban felölelve, az összes fajok determinációját és biologiáját is tárgyalta volna, felsorolván egyben azok tudományos, hivatalos,* népies és az irodalomban szereplő neveit is.

Csak a ragadozó és mocsári madarainkat ismerhették meg tüzetesen a természet iránt érdeklődők, de ezeket azután a mi aranytollu, költői leikületü ornithologusunknak: Lakatos Károlynak a felséges leirásai és műveiből, melyekben szinmagyarság és hatalmas őserő buzog, s a melyeket a szakember is igaz gyönyörrel forgat.

Kohaut kis meghatározó könyve után a Chernel ha-

* A magyar tudományos nevet a megkülönböztetés kedveért mondhatnók „hivatalos" névnek, szemben a latin tudományos névvel.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

talmas munkája volt a második mű, mely Magyarország összes madarait felölelte. Ez a nagy stílű, remekül illusztrált, művészi tollal és mély tudással megirt madártani mű — mely a mi nagyérdemű tudósunkat: Herman Ottót vallja „nevelő atyjá"-nak — a hazai ornithologia történetének egyik határköve, s az 1899-ik év, melyben ez a könyv megjelent, egy uj, egy szebb, egy reményteljesebb aerának a kezdete.

De ime, az Ornithológiai Központ példáját csakhamar a Nemzeti Muzeum is követi, s a Chernel madártani művét még azon évben nyomon követi a Madarász pompás, a maga genre-ében geniális munkája, mely a hazai madárfajok megismerését célozza, s mely sajtó alól véglegesen 1903-ban került ki.

Ha áttanulmányozzuk ezeket a nagyszerű műveket, látjuk, hogy itt két irány küzd egymással: a Központé s a Muzeumé, — illetve a Herman felfogása és Chernel meggyőződése a Madarász elvével áll szemközt. Ez a jelenség főleg a rendszerben és — leginkább — az alkalmazott madárnevekben domborodik ki.

És ha összehasonlítjuk a Chernel és Madarász alkalmazta magyar madárneveket, látni fogjuk, hogy 342 névből csak 151 névben egyezik a két szerző, míg 191 esetben egymástól eltérő neveket használnak! Ezeknek a neveknek az ingadozását ez a táblázat részletesen tünteti fel:

Ordo	hány névből	egyezik	eltér
Urinatores	8	6	2
Longipennes	21	—	21
Steganopodes	6	4	2
Lamellirostres	32	18	14
Cursores	54	30	24
Gressores	13	7	6
Gyrantes	4	3	1
Rasores	5	5	—
Raptatores	43	24	19
Scansores	12	3	9
Insessores	4	3	1
Strisores	3	—	3
Oscines	137	48	89
Összesen:	342	151	191

A rendeket Chernel rendszere szerint vettem. Itt megjegyzem, hogy a névösszegek számai nem egyeznek az alakok (species et subspecies) számaival, mert itt is eltérés van, amennyiben Chernel 42 oly alakot tárgyal, melyek Madarász szerint faunánkból hiányzanak vagy csak synonymák, viszont Madarász 22-őt, melyeket Chernel kihagy.

Ime, két nagyhirű, nagytudásu ornithológusunk csaknem egy időben megjelent műveiben is mily nagy az eltérés a madarak elnevezéseiben! Igazán kár, hogy ebben a tárgyban nem tették félre a subjectiv felfogást és nem együtt, közösen állapították meg a madarak magyar elnevezéseit. Ha így történt volna, ma már talán még sem uszkálnának olyan tornyos felhők a magyar madárnomenclatura még mindig borus egén . . .

Egységes magyar madárnomenclatura!

Vajon nem-e hiú ábránd ennek a megvalósulását remélni a mi hazánkban, hol az egyetértés hiánya okozta mindig a legtöbb bajt? — Ejh, de ne legyünk pessimisták, hanem a jövőbe vetett bizalommal kezdjünk hozzá a nagy feladathoz: reorganizálni, reformálni, egységessé tenni a kissé avult, elmaradt és egyenetlen magyar avinomenclaturát.

Hosszu volt ezen a téren a szunnyadás, de már szép lassan ébredezünk. A Vadászlap egy multkori számában tette meg Békási idevágó kiváló szakértelemmel megirt cikkével az első lépést, melyet minden madárbarát bizonyára őszinte örömmel üdvözölt, s ennek a kezdő lépésnek remélhetőleg meg lesz az az üdvös következménye, hogy — Mikszáth után mondva — „mindenki lépik egyet," hogy mindenki, a ki erre hivatott, vagy a ki mondani valót érez a nyelvén, hozzászól ehez a tárgyhoz.

A Vadászlap jeles munkatársa ugyan főleg a lőjegyzékek helyes vezetése érdekében mondott nagyon is megszívlelendő és okvetlenül követendő tanácsokat, de ennek keretében részletesebben rátért a madárnevekre is, és lelkes felhivást intézett a tárgy iránti hozzászólásra. Remélem, hogy ez nem lesz kiáltás a pusztában és hogy hivó szózatára nem csak az én csekély személyem oldaláról indul ki a visszhang . . .

(Folytatása következik.)

„Szent Hubert acetylen vadász-lámpa."

Irta: *Remetei Kőváry János.*

A mai kor vadászata, a mint mondani szokás: szemlátomást örvendetesen kezd fellendülni! „Feltünnek a vadászat egén egyes kimagasló csillagok, kik valóságos útmutatóként állva, megmutatják a biztos utat, melyen haladva a leghamarább a biztos célhoz érhetünk!" Nem tagadom, ez a kis bevezetés, a milyen allegorikusan hangzik, ép oly — érthetetlen is, de szükségesnek tartottam előre bocsájtani, hogy érthetővé váljon, miszerint hazai vadászainknál, sőt még a szakvadászoknál is, *„a frázisok kezdenek dominálni." (Ezt magyarul leirni Ef. úr nélkül igazán nem tudnám.)*

E lap t. olvasói, azt hiszem, ha mind nem is ismerik, de már hallották hirét a világító célgombtól elkezdve a géppuska mindenféle fortélyos találmányainak; a közel multban föltalált Szent Hubert lámpáról megjelent ismertetéseket olvasva pedig soknak megfogamzott az agyában, hogy: na ez már beszéd, ilyen kell nekem is, bujhatsz már holdvilág akárhová, nem lepsz meg már többé sötétség; egy pillanat, egy nyomás és 80 méterre is lesz nappali világosság!

Nehogy izetlen tréfának minősíthessék soraimat, hát

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

bevallom őszintén, én is így gondolkodtam. De, méltóztassanak megbocsátani, nekem jogom volt így gondolkodni; mert én *mániákus ujdonság vásárló voltam*, — a vadászat terén.

Mindenféle ujdonság ingerével *bíró*, vagy *ható* dolgot megvásároltam, miket aztán vagy elajándékoztam, vagy pedig potom áron ugyan, de mégis — valamelyik vadásztársamat — vele *becsaptam*. Ez a lázam már muló félben volt, sajnos, a Szent Hubert lámpa említésére — újra beléestem. Büszke lettem ama gondolatra, hogy az e fajta vásárlásaim után hány, meg hány vadász tanulhat az én káromon, elvégre pénzbe kerül ugyan, de hazafias dolog. Tetszett az is, ha valaki előttem valami ujdonságot mutatott, büszkén jelezve, hogy: na még ilyent nem láttál, ugy-e? Micsoda élvezet volt rá feleletem. Mit, nem láttam? Hisz' a legelső próba után már két hétig feküdtem a klinikán is érte. Ez volt a hatás!

Csakhogy így lassanként befiztegetvén a „tandijakat", kissé óvatosabb lettem, már egy kis hirre is szert tettem; ismerőseim fele *bolondnak*, — a másik fele meg *szakértőnek* tartott. Egy darabig nem tudtam eldönteni, hogy szivem melyik osztály felé húz, sokáig töprengtem magamban, vajjon — melyiket szeressem? E töprengésemben született meg az óvatosságom; beláttam, hogy ha nagyon sokat kisérletezek, egyszer csak éltalálom veszteni az élet cserkésztújait is és az úgynevezett „árnyék világba" találnék jutni — s itt hagyandó vadásztársaim nemhogy szobrot emelnének nekem — intő például a jövendő nemzedéknek, hanem mint előbb említém, még utoljára egyhangulag az „első osztályba" soroznának.

Ez az óvatosságom eddig még mindig bevált, de most a „Szt. Hubert lámpával" csütörtökön mondott. Nevezetesen: az acetylennel már volt egy kis ismeretségem s a köztünk felmerült ügyet lovagiasan elintézve, — a vesztes én maradtam. A Szt. Hubert acetylen lámpa világra jöttével, természetes, hogy óvatosságom megkétszereződött. A gyároshoz fordultam tehát, hogy adjon egy lámpát próbára és ha bevág, meg is tartom azt és egyuttal használhatóságát is dobra fogom verni. A gyáros készséggel rendelkezésemre *bocsájtotta volna*, de az ő szavaival élve: a lámpát ha egyszer meggyujtják, már többé nem lesz új s így ha az nekem nem tetszene, ő megkárosodnék, mert másnak el nem adhatná! Felajánlott inkább árkedvezményt, csak vegyem meg. Megvettem, ki is vittem a *Hortobágyra* vadlibalesre. A lámpa ismertetésével pedig itt beszámolok!

Kocsilámpa formáju nehéz alkalmatosság, a kezelése a vadászon kivül egy külön embert igényel. A lámpa egészen nikkelezve van, holott annak sötét szinünek kellene lennie. Egy töltés 3½ óráig ég. ½ órai égés után az egész lámpa úgy felmelegedik, hogy szabad kézzel hozzá érve éget is. Tulajdonképpen a lámpa használatba vétel előtt gyujtatik meg olyképpen, hogy az alján lévő tartókban elhelyezett kalcium karbidra a viztartály szabályozójának megnyitásával vizcsöppek ereszteinek, ez által gáz fejlődik, a mi meggyujtva átható világosságot terjeszt. A lámpa üvege előtt egy ajtóféle felhajtásával a világosság elzáratik és a szükséghez képest egy gomb megnyomásával az ajtó kinyilik és a világító test sugarai tényleg 50 méternyire is elegendő világosságot terjesztenek.

Gyakorlatban azonban ez némi nehézségekbe ütközik. A fedél a felmelegedett gomb nyomására nem nyilik azonnal, lármát csinál és még a külön ember sem kezelheti egyedül. A lámpaüveg levételét látszólag a legegyszerűbben csak két kiálló szög szabályozza, de az üveg keretje felmelegedvén, teljesen levehetetlenné válik, még hozzáérni sem lehet, míg ki nem hül. A viztartó szabályozója hátul sötétben állván, az azon kitüntetett fokok nem láthatók, sem nem érezhetők, tehát szabályozni sem lehet. Égés alatt a cinezett részek olvadásba jönnek, a lámpa szerkezetébe hullva kihülnek és ott mozgáskőzben alkalmatlan és felesleges lármát csinálnak. A lámpa felmelegedett fémrészei — messze érző szagot terjesztenek. Vigyázni kell a lámpa kezelésénél, hogy valamely fölösleges gáz ki ne ömöljék, mert ez esetben oly büzt terjeszt, hogy a környéket nem csak a vad, hanem az ember is elkerüli. Igaz ugyan, hogy aggályaimat a gyáros árus kisasszonyja azzal akarta eloszlatni, hogy megjegyezte: *kérem, az acetylen szagot a vad még nem ismeri!*

A lámpa kiégése előtti eloltásnál különös gond fordítandó az eloltójának újra való kinyitására, mert ez által igaz ugyan, hogy büdös lesz a környék az elillanó gázok miatt, de legalább robbanás esete nem áll be.

Kocsin szállítva a zárás miatt szabálytalanul ég és a sugárvezetője bekormozódván — használhatatlanná válik.

Ezek a gyakorlati észrevételeim, miket a gyárossal is közöltem, ki meg is igérte levélben, hogy a lámpa e hibáit eltünteti. Ha ezen javításokat rajta keresztül vinni lehet, ez a lámpa nemcsak hogy minden vadász igényeit kielégíthetí, hanem egyuttal gyakorlati használhatóságban az összes vadászok és erdészek vágyainak netovábbja leend! A lámpa fényét esetleg nagyító üveg alkalmazásával lényegesen fokozni is lehetne. Ára szekrénynyel együtt 65 korona, de várjuk be a jelzett javítások keresztülvitelét.

Magyar oroszlánvadász Afrikában. *Horthy* Jenő földbirtokos, volt urlovas négy hónapi távollét után visszatért Afrikából és április 19-én Bécsbe érkezett. Horthy egészen a gróf Teleki Samu által elnevezett Rudolf-tóig jutott el expedicijával. Nagy vadászszákmányokra tett szert. Egy oroszlánt, egy leopárdot, két vizilovat és tizennyolc különféle fajtáju antilopot lőtt. Horthy Jenő októberben ismét elmegy Afrikába, ahol farmot is vett és lőháton fog vadászni oroszlánokra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Halálozás.** *Dömsödy* Zoltán m. kir. főerdész a nagyváradi m. kir. állami erdőgondnokság vezetője f. hó 22-én elhunyt Nagyváradon.

* **„Fák Napja" és „Madarak napja."** A fák hasznosak a lélekzésünkre, a taplálkozásunkra és részt vesznek az emberiség sorsának intézésében is. Nem egy kimagasló fának történelmi multja van, melyhez nemzetek kegyelete fűződik. Nekünk magyaroknak is kedves fáink : a Rákóci hársfája, amely alatt csata után megpihent ; a Normafa, a melynek kedves emlék kör ; az Arany János tölgyei, amelyek a Margitszigeten merengenek, az „Ezredéves Emlékfák" mai lombosodó koronáikkal és az „Erzsébet Királyné fái" alkotta susogó ligetek. — Gróf Apponyi Albert közoktatásügyi miniszterünk nagyon helyesen már a gyermekek szivébe akarja oltani a fák és madarak szeretetét, a természet költészetét, azzal, hogy a kis nebulók a fák ünnepnapján a kopár helyekre facsemetét ültessenek, amelyek velük együtt nőnek majd fel és egyre lombosabbá, madárdalosabbá teszik a világot. Ezen magasztos cél elérésére a tanfelügyelőknek s a tanfelügyelőségi kirendeltségek vezetőinek az alábbi rendeletet adta ki :

Az Országos Állatvédő Egyesület azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy két oly intézményt honosítsak meg hazánk népoktatási tanintézeteiben, mely az Amerikai Egyesült Államokban már évek óta kiváló eredménnyel gyakorlatban van és folyton fejlődik. Az egyik a „Madarak Napja" (Birds day) a másik a „Fák Napja" (Arbor day) intézménye. Az Egyesült Államok minden iskolájában ugyanis évenkint egy nap kizárólagosan a madaraknak van szentelve akként, hogy a tanító azon a napon tanitványaink fölfogásához mérten, szép és beható előadást tart a madarak életéről, jelentőségéről a természet háztartásában, az ember gazdaságában ; de lelkületében is. És ugyancsak minden iskolában az évnek egy bizonyos napja a fáknak van szentelve. E napon az oktató a fák jelentőségét fejtegeti, a suly azonban arra van fektetve, hogy minden gyermek valamely alkalmas, kopár helyen egy pár csemetét ültet el, mely azután magával a gyermekkel növekszik, így a gyermek lényéhez fűződik. A szóban forgó intézmény meghonosítása céljából ezennel elrendelem, hogy lehetőleg már az 1906. évtől kezdve minden állami, községi, társulat és magán elemi népiskolában május vagy junius hónapban a Cim által minden évben meghatározandó külön nap szentelteségek kizárólag arra célra, hogy azon a napon a tanító a hasznos madarak természetével, jelentőségükkel, e madarak védelmének és szaporításának szükséges voltával, az erre szolgáló módokkal és eszközökkel az iskolai ifjuságot megismertesse és ugyanezt a napot felhasználja arra is, hogy a fáknak és cserjéknek a hasznos madaraknak fészkelésére és szaporodására való befolyását megvilágítván, a fák és a befásítás nagy jelentőségét is megmagyarázza és a hol ezt a helyi viszonyok megengedik és indokolják, hasson arra is, hogy a gyermekek a vidéki viszonyokhoz képest legtöbb előnyt szolgáltató fák és csemeték ültetésévél tegyék a madarak és fák napját emlékezetessé és állandóan hasznossá. Az elemi népiskolai tanítók, addig is, míg a madarak és fák napján tartandó előadásra nézve külön útmutatások és vezérfonalak adatnak ki : Hermann Ottónak a „Madarak hasznáról és káráról" szóló munkájából meríthetik a szükséges adatokat. Minthogy pedig e munka nem áll minden elemi néptanító rendelkezésére : az Országos Állatvédő Egyesület évről-évre pályázatot fog hirdetni a madarak és fák napjára alkalmas előadások irására és a díjazott pályamunkát fogja díj nélkül a címnek a szükséges mennyiségben rendelkezésére bocsátani. A madarak és fák napjának a befásításra vonatkozó részét illetőleg első sorban a selyemtenyésztésre szükséges szederfák jelentőségének ismertetésére és terjesztésére kell a fősulyt fektetni és csak másodsorban a gyümölcsfákra és pedig azért, mert a szederfáknak és az ezek által feltételezett selyemtenyésztési iparnak az országban igen nagy közgazdasági és szociális jelentősége van. Közgazdasági azért, mert egy oly iparágról van szó, melynek viszonyaink az ország túlnyomó nagy részében kedvesnek, mely fejlődésképes és ma már 140.000 tenyésztő családot és két gyárban több ezer munkást foglalkoztat. Szociális jelentősége pedig abból áll, hogy extensiv gazdasági viszonyaink mellett a szegényebb sorsu munkás családokba pénzt juttat abban az évszakban, midőn ez a legnagyobb jótétemény, t. i. az aratás előtt. Továbbá azért fektetendő fősuly a szederfák terjesztésére, mert a „madarak és fák napján" az iskolai ifjuság, u. m. az Egyesült Államokban történik és ez mint az a dolog természetéből is folyik, csemetéket és fákat csakis kétszerületet képező kopár helyekre, utakra stb. ültethet. Ezeken a területeken pedig a gyümölcsfák elhelyezése a karitkek szempontjából célszerünek nem mondható. Meg vagyok arról győződve, hogy a nép javának előmozditására irányuló rendeletemet a néptanítók buzgón és lelkiismeretesen fogják végrehajtani és nyekezni fognak azon, hogy a fa, a bokor szeretete elterjedjen a nép között, mert annak megóvásával és ápolásával együtt önként föltámad és gyökeret ver a nép szivében s értelmében egyaránt a hasznos madarak védelme is. Föihivom a Cimet, hogy annak idején tegyen jelentést intézkedésének eredményéről és terjesszze föl azon tanítók névsorát, akik ezen intézmény meghonositása körül kiváló buzgóságot fejtettek ki. Budapest, 1906. évi április hónap 27-én. Apponyi s. k. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter.

* **Az impregnált szőlőkaró tartósága.** A „Weinlaube" szerint a különböző impregnálási módokkal következő eredményeket értek el.: kátrányolajjal telitett szőlőkaróból 27 év múlva 80%-; a a rézgálicczal impregnáltakból 23 év múlva 68%-, a szublimáttal telitettekből pedig ugyanezen idő múlva 75%-még ép volt, vagyis csak egyszer lett hegyezve.

* **Országos céllövőverseny.** Ez év május 14-én Pusztaszentlőrincen országos céllövőverseny volt. Díj 10.000 korona és tiszteletdíj, adta Szemere Miklós az Országos Lövészegyesület, a B. E. A. C. elnöke. Versenyfelitetések : Résztvehetett korra, nemre és társadalmi állásra való tekintet nélkül minden magyar állampolgár, a ki a becsület ellen sohasem vétett. Díjak a következők : I. díj 3000 korona, II. díj 1000 korona, III. díj 800 korona, IV. díj 700 korona, V. díj 600 korona, VI. díj 500 korona, VII. díj 400 korona, VIII. díj 400 korona, IX. díj 300 korona, X. díj 300 korona, XI—XX. díj à 200—200 korona. Összesen 20 díj : 10.000 korona. Ezenfelül az I. kapott aranyérmet, a II. és III egüstérmet, a többi győztes bronz érmet.

* **Helyreigazítás.** Lapunk 4-ik számában megjelent „Tavaszi hangulat az erdőn" cimü tárca szerzője *Lakatos* Károly. A névaláirást a nyomda tévedésből kifelejtette.

* **Rettenetes szójáték.** A rettenetes szójátékok termőtalaja a börze nagytermének parkettje. Onnan sarjadzott ki ez a legfrissebb :

— Tudod mi a különbség a tulipánjelvény, San-Francisco és egy nyolcnapos zsidógyerek között ?

— Valóban nem tudom !

— A tulipán-jelvény : amulett. San-Francisco : hamu lett. Egy nyolcnapos zsidógyerek pedig : Samu lett !

* **Állandó műkedvelői kiállitás.** Főuri körökben mozgalom indult meg egy jótékonyczélu állandó *amateur kiállitás* létesítése céljából. Az alkalomszerü rövid tartamu kiállitások által eddig elért eredmények igazolják a tervezett állandó kiállitásnak a létjogosultságát. A kiállitások részt vehet a legszerényebb munkával is minden műkedvelő, annak tagja lehet minden magyar honpolgár. E kiállitások nemcsak serkentik a műkedvelők ambicióját, hanem cselekedetre is késztetik, miáltal azok fokozatos fejlődése sem maradhat el. A szervező-bizottság felhivja mindazon műkedvelőket, akik a kréta, szén- és tusrajz, az aquarell-, olaj-, porcellán- és üvegfestészet, a szobrászat, a faégetési munkák, nemkülönben a kézi ügyességre való egyéb munkák egyikével foglalkoznak, jelentsék be czimüket

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hohlfeld Lajos földbirtokos, mint a szervező-bizottság elnökénél Budapest, Vas-utca 15/a szám, a ki a tervezett kiállítás iránt érdeklődőknek prospektust szívesen küld.

* **Magyarok daloskönyve.** A „Budapesti Hirlap" gondoskodott erről az eleven szükségletről. *„Magyarok Daloskönyve"* cimmel most adott ki egy vaskos, csaknem hatszáz oldalas kötetet, melynek izléses kötésben két korona az ára. Szerkesztését *Dura* Mátéra bízta, a ki maga is poéta, sok hajlandósággal az egyszerű és igaz népiességre. A szerkesztő a könyvet szerelmi-, dévaj-, hazafias-, bor-, elbeszélő- és katona-dalok cimen osztotta külön-külön szakaszokra. Általánosságban munkájáról ennyit : a nagy gond, szerencsés tapintat és föltétlenül megbizható tájékozottság vezette ; egyaránt kedvelt azt, a mi a multban anyáink nótája volt s kissé fakult szinével igaz mesét mond elhervadt szerelmekről és azt, a mi a ma dala.

* **A pécsi országos kiállítás,** mely 1907. május 15-ikétől szeptember 15-ig fog megtartatni, fővédnökéül *Frigyes* kir. herceg Őfenségét, Baranyavármegye legnagyobb földbirtokosát nyerte meg. A kiállítás egyik főcsoportját az erdészet, vadászat és halászat képezi, melynek elnökségével *Pánczél* Ottó kir. erdőfelügyelő bizatott meg ; ezen főcsoport 4 alcsoportra osztatott és pedig : I. Erdőhasználat, erdészeti ipar, erdészeti építkezés, elnök : jánosi *Engel* Gyula fa-nagyiparos. II. Erdőtenyésztés, erdővédelem, erdőrendezés és irodalom, elnök : *Almássy* István m. kir. főerdész. III. Vadászat, elnök : *Kolosváry* Andor főerdész. IV. Halászat, elnök *Mayer* Emil, Frigyes főhercseg bélyei jószágigazgatója. A kiállítás ezen főcsoportjának rendezősége főleg a Drávamenti es slavoniai világhirü östölgyesek erdei termékeit, a Dunántúl párját ritkító fő- és apróvad vadászatát és tenyésztését, valamint halgazdaságát óhajtja a nagyközönségnek méltóképen bemutatni, ezen célból legutóbb küldöttség kereste fel a miniszterelnököt, továbbá a kereskedelmi, földmivelési, vallás- és közoktatási minisztereket és az utóbbi kettőtől többek között azt kérte, hogy egyrészt az erdőkincstár vinkovczei főerdőhivatalához tartozó erdőségek, másrészt a m. kir. vallásalap vajszlói uradalmához tartozó erdőségek még fennálló östölgyeseinek termékeivel a kiállításon részt vegyenek, továbbá a rendezőség különösen azon favállalkozókat igyekszik a kiállításon való részvételre megnyerni, kik az említett tölgyeseket ezidőszerint kihasználják.

Ezen főcsoportnak külön kiállítási pavillonja Pécs vidékén előforduló főbb fanemekből, kéregben hagyva fog mintegy 300—330 □ méter alapterületen felépülni. A pavillon egyik látványossága a vadászati dioráma lesz, mely a Balaton egyik nádas részletét ábrázolva a Balaton összes madár és emlős faunáját fogja bemutatni. — A kiállítás külső területét a Dunántúl fejlett fácántenyésztők, vadetetők, vadbefogók, ültetvények, csemetekertek stb. fogják diszíteni. Az időleges kiállítások sorában elhalászási, kotorékverseny, aganccskiállítás fog helyet foglalni.

* **Erdély** az E. K. E. közlönye. Várva-várt és két havonta pontosan beköszöntő kedves hírnőke az a gondosan szerkesztett képes szemle országrészünk turistasági és néprajzi ismertetésének. Nemcsak az E. K. E. tagjainak szellemi kapcsolatát, de az idegenforgalom emelését előmozdító tényezők tömörülését is szolgálja a honismeret zászlója alatt.

Most megjelent f. évi 3—4. száma is élénk tartalommal hivja fel az olvasó figyelmét természeti szépségeink és népies eredetiségeink ápolására.

A korán elhunyt *Boér* Miklóstól egy „Vihar a hegyeken" cimü költemény prózában áll a füzet élén, utána *K. Fodor* János szakavatott cikkelye következik, mely sikerült illustrációkkal tarkított és éles megfigyelésre való közleményében a csikgyimesi vasutvonalon vezet végig. *Harmath* Lujza székely sirfeliratokat közöl, *Boros* György dr. egy külföldi kirándulásából kiindulva hazai tájaink szeretetére és kapcsolatosan a kirándulo helyek védelmére ad megszívlelendő tanácsokat. *Czárán* Gyula, mint kalauz szerkesztő (2 képpel). A magyar népmüvészet és kirándulás a hidegszamosi villanytelephez cimü nagyobb cikkelyek után a különfélék rovatának érdekes apróságaival záródik a tartalmas füzet.

Az „ERDÉLY"-t az Erdélyi Kárpát-Egyesület tagjai 6 korona évi tagsági dijuk fejében ingyen kapják.

Szaktársak! Ha hirdetéseket küldtök valamely lapba, ne feledkezzetek meg a Magyar Erdészről sem ; tudjátok, hogy az semmiféle támogatásban sem részesül s csupán az előfizetési és hirdetési dijakból tartja fenn magát.

Szarvaskoponyákat vasból, fából, zinkből, valamint természetes koponyákat is ; kerek vagy faragott agancstáblákat, talált aganchoz illő agancsszárat, kilogátiaan felszerelési munkát, ugyszintén mindenféle agancsot, szarvat a legolcsóbban ajánlanak :

WEISE & BITTERLICH Georgswalde, Csehország.

Vasból készült szarvasagancsok és szarvasfejek külső disznek, 10 12 és 14 águ, teljesen természethüek. Szarvasagancsból készült karos gyertyatartók, lámpák, dohányzó asztalok, irószerek, képkeretek stb.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés-tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim : Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somógymegye).

Új könyv.

Cégünk kiadásában néhány nap mulva jelenik meg **Zivuska Jenő** tanulmánya a selmeczi erdészeti főiskoláról. E magas szempontokból és éles dialektikával megirt munka a szakoktatás életbevágó kérdéseivel foglalkozik. Célja az, hogy a külső s így jelentéktelen reformok helyett, — a milyen például az akadémia nevének megváltoztatása is volt, — az egész tanrendszert, az egész oktatás szellemét és egész szinvonalát érintő újitások léptettessenek életbe. Kimutatja, hogy csak **szabadelvű** alapvetéssel és minden izében **tudományos** tanitási és tanulási módszerrel lehet a főiskolát a szakmüveltség tiszteletet parancsoló erősségévé és igazán egyetemi szinvonalu intézménnyé fejleszteni. — Az 5—6 nyomtatott ivnyi füzet ára **egy korona**. Postaköltség 10 fillér.

Megrendelhető :

Székely és Illés

könyv- és papirkereskedésében Ungvárt.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. junius 15. 6. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Építsünk viziutakat!

Irta: *Dr. Török Emil*, a „Magyar Hajózási Egyesület" főtitkára.

Politikai küzdelmekben bővelkedő, közgazdasági eredményekben sivár időszakot képez hazánk történetében a mult év. Törvényhozásunk szünetelése folytán gazdasági életünk legerősebb tényezője, a legnagyobb munkaadó, az állam, beruházásainál csak az éppen el nem kerülhető és fentartást biztosító munkálatokat végeztette és a közvélemény figyelme, a nemzet szellemi és erkölcsi ereje a politikai harcok által szintén lekötve lévén, majd minden vállalkozás szárnyaszegetten hanyatlott alá. Az élet természetszerű folyamata, igaz, meg nem állott, de a fejlődés elmaradt. Már pedig, ha valahol, a gazdasági életben érvényes az a tétel, hogy a megállás azonos a hanyatlással. És ha Európa majd minden államánál az elmult évben a gazdasági haladás hatalmas arányokban való emelkedését látjuk, akkor szorongó szivvel kell a jövőre gondolnunk, a mikor nekünk nemcsak a folyton fokozódó verseny természetes nehézségeit kell majd leküzdenünk, hanem mindenekelőtt a meddő évek mulasztásait kell helyrehoznunk.

Erre az árnyékkal telitett sötét képre némi derüt vet mégis mezőgazdaságunk mult évi kedvező helyzete, mely a viziközlekedést is eléggé foglalkoztatta. Remélhető, hogy most, a normalis viszonyok bekövetkeztével zászlóink alá gyüjthetjük és eszméinknek megnyerhetjük a közgazdasági élet összes számottevő elemeit.

És ezeknek támogatására nem csak nekünk, a kik bár a nemzet egyetemes gazdaságát szolgálva, mégis annak csak egyik ágazatával foglalkozunk behatóan, van szükségünk, de szüksége lesz erre mihamarább és a közel jövőben a nemzet összességének is.

Éppen az elzárkózás, melyet gazdasági tekintetben az egyes államoknál az utóbbi években tapasztalni alkalmunk van, minden nemzetet arra fog természetszerüen ösztönözni, hogy hogy amennyire csak lehet, maga gondoskodjék összes szükségleteinek ellátásáról. De erre valamely nemzet csak úgy lesz képes, ha az előnyös termelés és az ipari feldolgozás feltételeit magának otthon megteremti. Ha ezt elmulasztja, az élet parancsoló követelményei a lakosságot a külföldi árura fogják utalni és a termelésben és iparában elmaradt állam minden vámsorompó dacára meg fog nyilni a többiek előtt. És ennek következménye az lesz, hogy a gazdaságilag erősebb terület elzárva marad ugyan a gyenge előtt, de az utóbbit külön ellenszolgáltalás nélkül fogják áruikkal elárasztani az erősebb gazdasággal rendelkező országok.

Az előnyös termelés, az ipari feldolgozás és ez által a gazdasági fejlődés egyik nélkülözhetetlen tényezője az ország minden részére kiterjedő, szerves összefüggésben álló *viziuthálózat*, melyen a nyers termékek és az ipari tevékenységre szükséges segédanyagok a feldolgozó telepre, a kész áruk pedig a fogyasztási helyre olcsón szállithatók. Az a hajóható viziut, az a csatorna, melyen magyar hajó magyar árut visz, nemcsak az így mozgósítható termék könnyebb és jobb értékesítését, hanem azt is jelenti, hogy az ilyen viziuton ellátható területen a messzebb földről kerülő idegen áru,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mely még vám alá is esik, nem igen fog tért foglalhatni.

De nem elegendő egymagában a viziut sem, hanem annak kellő kihasználásához az igényeknek megfelelni képes hajózásról is kell gondoskodni. Igyekezzünk azért mindig ennek a két fontos tényezőnek karöltve történő haladását elősegiteni. Minél nagyobb legyen a magyar viziutak száma és minél több hajós járja be azokat! Terjeszkedésre és érvényesülésre hivatott közgazdaságunk életfeltételei ezek, melyeknek szorgos istápolására a jövőben kétszeres erővel kell törekednünk.

* * *

Közöljük ezen lelkes felhivást azon kérelem kapcsán, hogy t. szaktársaink, a kiknek alkalmuk van behatóbban foglalkozni a viziutak kérdésével, mennél részletesebben ismertessék e téren szerzett tapasztalataikat, s tegyék meg javaslataikat, hogy mielőbb a megvalósulás elé vihessük az ország minden részére kiterjedő viziuthálózat eszméjét, összefüggésbe hozva, kiegészítve a termelési helyekig vezető, célszerü szállitási berendezésekkel. — Ilyen megfelelő, olcsó szállitási eszközökre égetően szükségünk van, mert az amerikai kivándorlás, egyéb közgazdasági okok és a nagymérvü fuvarerő-hiány következtében a tengely-fuvarbérek már is oly magas fokra hágtak, hogy azok a némileg fellendült fakereskedelmünkre nyomasztólag — általában erdőgazdaságunk rendes folytatására hova-tovább mindinkább bénitólag hatnak.

A fővadkárok és az ellenök való védekezés.

Irta: *Kellner Viktor.*

Hazai erdőgazdaságunkban ujabb időben a szarvasvad egyrészt a nagymérvü elszaporodás, másrészt pedig a jelenlegi belterjesebb erdőgazdaság által teremtett s a vadra nézve természetellenes viszonyok miatt oly nagyfoku károkat okoz, hogy sokan már a vadtenyésztést az erdőgazdasággal össze nem egyeztetőnek tartják. Pedig a túlszaporodáson okszerü lelövéssel lehet segiteni; a mellett a helyes erdőgazdálkodás is folytatható, sőt az még nyer is értékében. A vad kellő számban tenyésztve, az erdőt kevésbbé károsítja; azonfelül el sem korcsosodnék egyhamar; évenkénti agancsképződése sokkal előnyösebb, értékesebb lehetne, mint túlnagy vadállománynál, hol az ivarok közötti helyes arány hiányzik.

Egyesek, kik féltik erdeinket a vadállománytól, a vadkárokra hivatkoznak, melyek amugy is lassan fejlődő erdőgazdálkodásunkat hátráltatják.

A vadkárok a helyi viszonyok, valamint a vadállomány minősége szerint különbözők, de befolyással van azokra az időjárás is. Az erdő állományának kora, minősége, a fanem, a rétek, legelők és mezőgazdasági területek közelsége az erdőhöz — mind befolyásolják a vadkárok mérvét.

A szarvasok által okozott károkat — az erdei sorvetésekben és csemetekertben elvetett tölgymakknak kikaparásától eltekintve, két főcsoportba lehet osztani, u. m. hántási károkra és *a csemeték leragása által okozott* károkra.

A hántási károknál ismét megkülönböztetjük *a tavaszi hántást, a téli hántást* és az agancsoknak a *fához való dörzsölése által* előidézett hántásokat. A tavaszi hántás az erdőre nézve *az összes károk között a legérzékenyebb.* Ez abból áll, hogy a szarvas a fa kérgét a föld felett körülbelül 1—1·50 m. magasságban, alsó állkapcsának metszőfogaival felhasítja s azt a törzsmentén hosszú foszlányokra tépi.

Ezen károsítás nemcsak a fa nedvvezető szerveit roncsolja össze, de teknikailag is nagymértékben rongálja a fát, a mennyiben a hántás által ejtett seb rendesen a fatörzsben is mélyre hatol, — minek következtében a kambium elszárad és igy a behegedési folyamat is hosszabb ideig tart, mely alatt a fa teste a különféle gombák behatása következtében különböző betegségeket szenvedhet.

A kár nagysága leginkább a kéreg minőségétől függ, mely — mint tudjuk — a fának kora, az erdő záródása és a talaj termőhelye szerint különböző. A lúcfenyő eme károsításban többet szenvedhet azon időpontól kezdve, mikor a záródás beálltával a fiatalosban megkezdődik a természetes öngyérülés folyamata s tart addig, midőn a törzs alsóbb részében, a külső kéregrétegek elhalása folytán parás kéregcserepek fejlődnek.

Nagy mértékben szokott e kár bekövetkezni *az első återdölés után*, minthogy ez alkalommal a sürü állás megritkitása miatt a fák alsóbb, elhalt ágait többékevésbbé eltávolítják, ennélfogva a vad sokkal könnyebben férhet hozzá az egyes törzsekhez. Ezenfelül a fatenyészet felső határához közelfekvő erdőkben, hol az eltörpülés folytán a fák földig ágasok s durva cserepes kérgüek, a kár sokkal kisebb fokú, mint az alantabb fekvő részekben. Épen úgy rossz termőhelyen álló, beteges, vagy szabadon nőtt fák kevesebbet szenvednek, mint az egészségesek, vagy teljes záródásban állók.

Figyeljük meg már most azon okokat és körülményeket, melyek a vadat e károsításra indítják és azon viszonyokat, melyek között e kár leginkább jelentkezik.

A *tavaszi hántásról* határozottan azt lehet állitani, hogy az a vadnak nem természetes, vele született tulajdonsága, *s rendes vadtenyésztési viszonyok mel-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lett, nem is életfentartási ösztöne. Ezen állításomat legjobban bizonyítja az, hogy felvidéki szarvasainknál e károsítás vagy egyáltalában nem, vagy igen kis mértékben jelentkezik és többnyire csak a lágy lombfákon ejtett hántás észlelhető. Ebből világos, hogy ezen vadállományok a fakéregben foglalt *táplálékra rá nem szorulnak* s mindazon helyeken, a hol a vad a hántásra szánja el magát, erre kedvezőtlen vadtenyésztési viszonyok kényszeritik.

Németországban a hántási károk a mult század első felében léptek fel szembetünően s azóta oly nagy mérvet öltöttek, hogy manapság e kár valóságos csapás az erdőgazdaságra nézve, különösen hol az erdőbirtokos túlságos nagy vadállományt tart fenn.

Minthogy az ősrégi idő szarvasai nem hántottak, az újabb időben észlelt hántási károk okát sokféleképen igyekeznek megmagyarázni. Egyesek szerint ez a vadnak csupán rossz szokása, melyet ez egyik a másikától eltanul; sokan mondják, hogy unalomból hánt, ismét mások szerint erre a lúckéreg csersav- és cukortartalma csábítja a vadat. Ez oknál fogva vegyelemezték a lúc kérgét és alkatrészeit nyalatókba (sózókba) keverve adták a vadnak.

Mindezen feltevések és kisérletezések azonban helyes alapon nem nyugosznak. Bizonyítékul csak azt hozom fel, hogy a régi vadászirók a tavaszi hántást nem ismerik. Ezen kárt, mint említettem, a XIX.-ik század elején észlelték először; tehát itt a vadnak egy rossz szokásáról vagy épen időtöltésből eredő hántásáról nem lehet szó, mert önként felmerül az a kérdés, hogy miért nem hántott a vad a régi időben és miért vette fel e rossz szokását csak újabban?

Miután a hántási kárral egyidejűleg tapasztalták, hogy azt leginkább oly vadállomány idézi elő, melynél az elkorcsosodás jelei mutatkoznak, ennélfogva *a vadnak e szokását az elsatnyulás* első tünetének kell tartani. A túltenyésztés által koplalásra kényszerített vadállomány a rendes természetes táplálék hiányában a fakéreg hántásra van utalva.

Az erdőgazdák közül sokan abba a hibába estek, hogy az erdőtalajtól *a lehető legnagyobb jövedelmet* kivánták, a mi csak belterjes erdőgazdaság utján volt elérhető; e mellett azonban erdejökben is igen *nagy vadállományt* akartak fentartani.

Ez a két bőr egy rókáról később nagyon is megboszulta magát. Hiába igyekeztek a vadnak a természetes táplálék helyett mesterséges tápanyagokat nyujtani, hogy ez által azt az erdő megkárosításától visszatartsák, ezt megakadályozni, a túlszaporodott állomány miatt nem lehetett.

Az új belterjes erdőgazdálkodás sarkalatos tételeit az erdőgazdák tekintet nélkül a fővadállományra kezdték alkalmazni. Ugyanis a tarvágásos gazdaság által a vad az idősebb állabokból mindinkább a fiatalabb erdőrészekbe szorult, a hol a neki megfelelő füves táplálékot nem találta, minélfogva éhségtől kényszerítve a fiatal fákat meghántotta. Az erdőmüvelésnél különben sem voltak a vadra tekintettel, mert az értéktelen lágy lombfákat a felnevelendő fiatalos érdekében eltávolították, nem gondolván meg azt, hogy mindezen fanemek a vadnak a fenyvesekben különösen kedves táplálékul szolgálnak. Az erdő felujításánál nagy területen egyforma és egykorú erdőknek létesítésére törekedtek, ugy hogy az oly helyeket, a hol ezelőtt elegyes fanemü erdők voltak, most tiszta fenyvesek foglalják el, minden, a vadnak ugyszólván takarmányképen szolgáló lombfa kizárásával. Természetes, hogy ez a vad táplálkozására lényeges visszahatást vont maga után.

Az oly erdőbirtokon, hol a területtel arányban lévő nagy vadállományt tartanak fenn s a hol a nyárfa, kecskefüz, kőris, mogyoró, bükk, éger s vadgyümölcs, fák hiányoznak, ott a vad ezen hiányzó tápanyagait máshol keresi, a mit legelső sorban a lúcfenyvesek keserűlnek meg, mert a szükséges tápanyag megszerzése után való küzdelem a hántásban nyilvánul.

Ha valamely erdőben a fővad a hántást megszokta, ezen kár ellen védekezni ugyszólván lehetetlen. Szászországi tartózkodásom alatt alkalmam volt meggyőződni arról, hogy a szarvasvad pl. a tharandi és grillenburgi erdőkben a szorgalmas etetések dacára is egyre hántja a fiatalost. Póttápszerekről is gondoskodtak, melyeket a nyalatókban és etetőkben helyeztek el, de a kivánt eredmény elmaradt. Kisérleteztek a „Holfeld"-féle *vadetető porral*, melynek főalkatrészét phosphorsavas mész és poralakban tört lúckéreg képezi, valamint a dr. *Neumester*, a tharandi erdész-akadémia igazgatójának *szóköveivel* is, melyekben a lúckéregalkatrészeik ugyancsak megvannak. Mindkét tápszer célja a lúckéregben foglalt tápanyagot a vadnak más alakban nyujtani, hogy ezáltal a hántástól visszatartassék.

Tagadhatatlan, hogy mind a két szer igen jó hatással van a vadra, sőt állítólag az agancs szép kifejlődését is hathatósan előmozdítja, a hántás elleni hatásra nézve azonban ez időszerint még a kellő megfigyelések hiányoznak. Egyes helyen igen jól vált be, más helyen azonban a vad e mellett is vigan tovább hántott.

Szerintem ott, hol a fővadkárok igen nagy arányokat öltenek, leghelyesebb a vadállományt azonnal lelövés által a minimumra apasztani, a vadat gondosan etetni, az erdőben a gyomfákat és cserjéket lehetőleg meghagyni és a hol a viszonyok engedik, a vad takarmányozása végett az erdőben réteket, szántókat létesíteni és azokat fentartani.

Az erdő felújításánál pedig irányelvünk az legyen, hogy tiszta lúcfenyvest nagy összefüggő területen ne telepítsünk, hanem igyekezzünk közbe oly fanemeket elegyíteni, melyeket a vad kevésbé bánt, vagy a melyeket a lúcfenyőnél még jobban kedvel. Az elsők között a vörös- és erdei fenyő az, melyek aránylag kevésbbet szenvednek a vadkárosítástól; a lúcfenyőnél job-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ban kedvelt fanemek közül pedig leginkább a jegenyefenyő közbeelegyítése érdemel figyelmet, mert ennek ugy tűit, mint kérgét a vad igen szereti és igy a vadat a lúcfenyő megkárosításától némiképen visszatartja, a mint azt különösnn Thüringiában tapasztalták, hol a jegenyefenyőnek e célból való közbeelegyítése fényesen bevált.

A jegenyefenyő közbetelepítése már azon oknál fogva is érdemes, mert közel 1000 m. magasságig a lúcfenyő társaságában igen jól tenyészik, kevesebbet szenved gombabetegségek, rovarkárok és széltörésektől; fiatal korában igen lassan nő s csak élete 10-ik éve körül kezd hosszabb hajtásokat fejleszteni s ez időpontitól a lúcfenyővel lépést tart.

Thüringiában általában az a szokás, hogy az ültető sorokban a lúcfenyő között elegendő mennyiségü jegenyefenyőt elegyítenek, melyek az elnyomatás elkerülése végett a lúcfenyőnél 3—4 évvel idősebbek. Minthogy a vad a jegenyefenyő tűit és fiatal hajtásait igen kedveli és télen is ezek nyujtanak neki jó, üde-zöld táplálékot, azért a jegenyefenyő nemcsak a hántás, de a lerágás ellen is a lúcnak valóságos védő faneme.

A harzi erdőkben az éger megtelepítése is sikeresnek bizonyult, mert ennek fiatal hajtásai s kérge a vadnak hasonlóképen kedvelt tápanyagot nyujtanak s igy az éger közbetelepítése által a hántási kárt tényleg kisebb mértékre szorították.

Az áterdőléseket, — hántásra hajlandó vadállomány mellett, lehetőleg később kell halasztani, minthogy a vad a mint már említettem, *áterdölt állabokban erősebben hánt.*

Németországban helyenként még az egyes törzseknek rőzse s tövisekkel való körülhalmozásával igyekeznek a vadat a hántástól visszatartani. Természetesen e védekezési mód csakis az ottani viszonyok között jogosult, minálunk azonban szóba sem jöhet.

A mi *a téli hántást* illeti, az a tavaszi hántás mellett sokkal kisebb jelentőségü s abból áll, hogy a vad a tenyészet szünetelése idején, a midőn ugyanis a kéreg a törzstől le nem válik, ezt fogaival helyenként lerágja; fogainak nyoma apró sávok és csikok alakjában tünik fel. A hántás itt nem a fatörzs hosszában, hanem inkább vízszintes irányban történik s csak ritka esetben terjed a szijácsig.

A visszamaradt Kámbiumréteg visszaszerző képességénél fogva hamar pótolja az elveszett kéregrészeket s egy-két év mulva a sérülés teljesen beheged, a nélkül, hogy a fa fejlődésében nagyobb zavarokat idézett elő. Legfeljebb a váltók mentén s oly helyeken, a hol télen a vad állandóan tartózkodni szokott, ölt e kár nagyobb mérvet. A károsítás ezen fajtája igen gyakori az olyan helyeken, *hol igen nagy* a vadállomány. Leggyakrabban észlelhető a jegenyefenyőn, azután a lúc-, vörös és erdei fenyőn; a lombfák közül a juhar, kőris, fiatal tölgy s bükkön, valamint a nyár- és füzfaféléken.

A tavaszi és téli hántás által okozott vadkárokon kivül van még egy másik hántási kár, — melyet a szarvas-dám és őzvad agancsainak a fához való riszálásával okoz. Ezen kár tavasszal és az üzekedés idején történik s rendesen azon fanemek esnek annak áldozatául, melyek az uralkodó fanem közé szórványosan telepíttettek.

A szarvasféléknek igen nagy jelentőségü károsítása még a *fiatal csemeték hajtásainak lerágásában áll.* Ez ellentétben a tavaszi hántással, a vadnak egy ős, eredeti *fajbeli tulajdonsága*, melyről már a legrégibb vadászirók is megemlékeznek s a mely okszerü intézkedésekkel némiképen mérsékelhető, de teljesen soha meg nem szüntethető.

Legérzékenyebb e kár oly erdőségekben, hol túlnagy vadállományt tartanak fenn s e mellett a vad táplálkozási viszonyai vagy silányak vagy pedig a vad téli etetésére gondot nem fordítanak. De előfordul e kár még a leggondosabb téli etetés és kevésszámu vad mellett is.

Itt is a lúcfenyő szenved legtöbbet, kevesebbet a vörös és erdeifenyő, mert ezek gyors növekvésüknél fogva a vad szája alól hamarabb kinőnek. Nagyban fokozza a kárt még az a körülmény is, hogy az egy és ugyanazon csemetén többször szokott egymásután ismétlődni. Ha ugyanis a vad az egyik évben a *csucshajtást* rágta le, a következő évben a csúcshajtás szerepét átvevő oldalhajtás esik a lerágásnak áldozatául. Ez igy többször egymásután ismétlődvén, a csemeték seprüszerü alakká torzulnak. Azonkivül nagy az ily fiatalosnál az évi növedékveszteség és nagy az utánültetésre fordított költség is.

Leginkább szenvednek a déli és délnyugati hegyoldalak csemetéi, melyek között a vad különösen télen át tartózkodni szeret.

Kérdés most már, hogyan védekezhetünk ezen károsítás ellen?

Legelőször is, ha a vadállománynál túlszaporulatot állapítottunk meg, azt lelövés által csökkenteni kell; azonkivül a vadat, különösen télen át szorgalmasan etessük, az etetők felállításánál azonban vigyáznunk kell arra, hogy azok fiatalosokba, vagy azok közelébe ne kerüljenek, mert a vad rendesen az etetők közelében tartózkodik.

Figyeljünk arra, hogy a vad ne a fiataloson keresztül járjon megszokott etetőjéhez. Ezért legjobb, ha az etetőket az idős állabok belsejében állítjuk fel.

Az erdők felújításánál kerüljük a soros ültetést, mert a soros ültetésekben a vadnak a sorok közötti járáskelés igen könnyű, könnyebben akad az egyes csemetékre is, mint szabálytalan ültetés mellett. A vágásban visszamaradt tuskókat igen célszerüen felhasználhatjuk a csemeték védelmére, valahányszor lúcfenyővágásokat erdősítünk be. Nem kell mást tennünk, mint ültessük a csemetéket a tuskó töve mellé. Ezen egyszerü eljárással elérjük azt, hogy a vad, mely a tuskókat kerülni szokta,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

egyszersmind a csemetéket is megkerüli. Szászországban az ültető sorok többszöri megtörésével igyekeznek a vadnak a fiatalosban való járás-kelését megnehezíteni.

E végből a beerdősítendő területet 10 méter hosszú és ugyanolyan széles mezőkre oszt(j)ák; az egyik ilyen négyzetben az ültető sorok pl. vízszintesen, a másikban erre merőlegesen, a harmadikban megint az előbbi két iránytól eltérően, ferdén haladnak. Ily módon csaknem járhatatlan sűrűségek keletkeznek s az által elérjük azt, hogy a kár inkább csak a fiatalos szélein fordul elő.

A gyomfák egyszerre való teljes kiirtását mellőzzük, mert azok télen át kedvenc táplálékai a vadnak; hanem tanácsos belőlük annyit dönteni, a mennyi a korlátolt vadállomány táplálkozását kiegészíteni elegendő.

Hogy hazai lúcfenyveseinkben e kár nagyobb mérete kezd ölteni, annak nagyrészt a vágásterületek túlságos terjedelme s egymás mellé való sorakoztatása is lehet az oka. Nagy vágásterületek ugyanis azt eredményezik, hogy a vad csaknem egész nap bennük tartózkodik, mert ily helyeken inkább biztonságban érzi magát, a mindenfelé, messzenyiló kilátás miatt is. Azonkívül az összefüggő sűrű fiatalosokban a vad nagy csapatokba verődik össze, a mi a kár nagyságát csak fokozza. Ez oknál fogva is célszerű volna, ha erdőrendezési eljárásunk nagy vágássorozatok helyett inkább több, kisebb taggal bíró vágássorokra törekednék, melyek a vágások célszerű váltakozását tennék lehetővé.

A felújításra nézve sokan ajánlják az egyes ültetés helyett a csomós ültetést, minthogy itt egy ültetőgödörbe több csemete kerül s így nagyobb a valószínűség, hogy a több közül egy a lerágást mégis elkerüli.

Ezen ültetési eljárást alkalmam volt a tharandi erdészeti akadémia tanpagonyában látni, hol egy ültető gödörbe rendesen 3—4 csemete került. Thüringiában és a Harz hegységében még jobban alkalmazzák ezt az ültetési módot.

Igaz, hogy ezen ültetés mellett a lerágás által okozott kár kevésbé érezhető, ellenben nagy hátránya, hogy az ily ültetések meg nem erősödhetnek a létért való küzdelemben, miért is hó- és széltöréstől igen sokat szenvednek. Ehez járul még az is, hogy a törzsecskék többen egy idomtalan törzszsé nőnek össze, a miért is műszaki használhatóságukat csaknem teljesen elvesztik.

Végül megemlítem, hogy védekezésképen újabb időben sok helyen a csemetéket különféle bűzös szerekkel való bekenés által védik meg, vagy átható szagú függelékekkel látják el. Napról-napra újabb és újabb hirdetéseket olvashatunk a szaklapokban, a hol a gyárosok találmányaikat ajánlják. Ezekről röviden csak annyit jegyzek meg, hogy aránytalanul nagy költségeket okoznak s eredményük e mellett sem kielégítő, sőt kétséges is. Ugyanezt lehet mondani a bádogból készült rügy- és koronavédőkről is.

Az ültetéseknek a vad ellen való bekerítése hazai erdőgazdaságunkban a vágások túlságos nagysága, sok helyen a terep és domborulati viszonyok miatt is kivihetetlen, legfeljebb parkokban vagy csemetekertekben alkalmazható.

A vad ellen legjobbnak bizonyultak a *drótkerítések*, mert a mellett, hogy igen olcsók (1 folyóméter drótháló 2 drb. ugratódróttal 40 fillér), még azon előnyük is van, hogy a farkétéseknél tartósabbak s könnyebben szállíthatók.

A fővaddal rokon, de a kisebb *dámvadak* ellen vágásainkat sikeresen védhetjük meg egyszerű bekerítéssel is, mert ezen vad inkább a dombos, vagy sík vidéket szereti, a hol nagyobb kiterjedésű vágások nincsenek, de a terepviszonyok sem gördítenek nehézséget egy egyszerűbb kerítés felállítása elé. A dámvad, ha csak tulságosan nem zavarják, minden kerítés átugrásától tartózkodik. A pusztavacsi Coburg hgi uradalomban az ákácvágásokat úgy védik meg, hogy a téli vágás után a tüzifát a vágásterület széle körül rakásolfel. Ezen 1·10 m. magas tüzifakerítés igen jónak bizonyult arra, hogy tavasszal a vadat az akác gyökérsarjainak lerágásától visszatartsuk. Csak egy évig kell ezzel bajlódnunk, mert a kiásott ákáctuskó helyén fakadó sarjak oly rohamosan fejlődnek, hogy egy év alatt a vad szája alól kinőnek.

A tüzifa eladása a vágást követő ősszel és télen legcélszerűbb, a midőn a hajtások már megvannak fásodva úgy, hogy azokat a vadtól többé félteni nem kell. Különben is a dámvadaktól a fiatalost csak a legelés ellen kell óvni, mert ezen vad hántási károkat nem szokott okozni.

Hirlapi szemelvények.

Napi sajtónkban sűrűn látnak napvilágot főleg a fatermeléseink értékesítéséről szóló oly közlemények, melyek nagyon is alkalmasak arra, hogy a közönséget tévútra vezessék és eljárásunkat félszeg, gyanús világításba helyezzék. Ez ellen csak úgy védekezhetünk, ha lehetőleg magunk keressük fel a napilapokat a való tényállást tartalmazó, minden félreértést kizáró cikkeinkkel és a már megjelent értesítéseket idejekorán megcáfolva, azok értékét a kellő fokra leszállítjuk.

Mutatóúl egy burkoltan súlyos támadást tartalmazó hír elemzését közöljük, melyet lapunk szerkesztője „Az Ország“ május 26-iki számában adott közzé:

„Kincstári erdők idegen kézen.“

Irta: *Imecsfalvi Imecs Béla.*

Budapest, május 25.

Egy hónapja múlt már, hogy ezen a címen egy hír jelent meg a „Budapesti Hirlap“ napihirek rovatában. Vártuk, hogy az abban foglaltakra *hivatalos helyről* cáfolat jő, de úgy látszik, hogy erre egyáltalán nem gondolnak, azért helyénvalónak tartjuk, hogy e lapok hasáb-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

jain válaszoljunk a fenti cimü hirre. El akarnám oszlatni azon véleményt, mintha elfogadnók a benne rejlő vádat; azonkivül nem illethet bennünket az illetéktelenség vádja sem akkor, midőn kifejezzük véleményünket.

De hát mit is mond a cikk?!

„*Kincstári erdők idegen kézen.* Liptószentmiklósról irják nekünk: Három éve mult, hogy a liptóujvári, maluzsinai, vihodnai, fenyőházai kincstári erdők bérlője *Glesinger Ph. H.* tescheni cég lett. A magyar fakereskedő cégek minden lehetőt elkövettek; ujabb árverést kértek és nagyobb bért igértek, még sem kaphatták meg a kincstár liptói erdőit egészben, de sőt nagyobb részben sem, meg kellett elégedniök a sokkal kisebb területü sínlánybab minőségü és a középpontól távol lévő vihodnai és fenyőházai erdőkkel, amelyekre a *Glesinger cég* nem reflektált. A kincstár eddigi bérlői mindenkor csakis az itteni lakosságot használták a bérlet erdei területek kihasználására s ezzel az összes liptói, vágmenti községek lakosságának, több ezer családnak adtak kenyeret. Az idegen bérlő azonban nagyot fordított Liptómegye fakereskedelmén. Az osztrák Glesinger cég faanyagát legnagyobb részben a vasúton szállítja, hivatalnokai az apró osztrákok s a föltétlenül szükséges emberi erőt pedig romániai oláhokkal pótolja. Amennyiben helybelinek kenyeret nem ad, a munkásnép kivándorlása napról-napra nagyobb lesz. E magyargyülölő cég annyira monopolizálta a piacot, hogy az itteni lakosság majdnem drágábban fizeti a tüzifát, mint a budapesti."

Mindjárt első tekintetre feltünik a hír címe. Az ember azt gondolná, hogy a kincstár a szó igazi értelmében idegeneknek adja bérbe az erdőket, vagy ami még sokkal szomorubb volna, örök áron adja el. Csak az avatottak tudják, hogy itt tulajdonképpen csak az 1903. évtől 1907-ig, tehát az egymást követő öt éven át termelhető fenyő, esetleg szil-, juhar-, kőris stb. fák tövön való eladásáról van szó, kataszträlis holdankénti egységárak mellett, irásbeli versenytárgyalás utján.

Második megjegyzésünk pedig az, hogy a nevezett erdők fatermését nem értékesíthették *árlejtés* utján. Ez el sem képzelhető akkor, midőn ugy a kemény, mint a puhafa értéke 10—15 százalékkal emelkedőben van.

Ezen két általános megjegyzés után boncoljuk már most magát a hirecskét!

Azt állitja, *hogy a magyar fakereskedők mindent elkövettek; ujabb árverést kértek, nagyobb árt igértek és mégsem kaphatták meg a liptói erdőt egészben, de sőt nagyobb részben sem.*

Ez az állitás arra enged következtetni, hogy egyrészről a magyar fakereskedők az osztrákkal szemben mellőztettek, másrészről, hogy az adásvevési jogügyleteket jóváhagyó miniszter az államra előnyösebb ajánlatot figyelembe nem véve, az osztrák kereskedők ajánlatát fogadta el, jóllehet a magyar kereskedők hajlandók voltak többet is adni.

Pedig a dolog nem úgy van, meggyőződhetünk róla, hogy ha az 1903. évi január hó 27-én Liptóujvárt tartott árverés eredményét vizsgáljuk. Azt látjuk ugyanis, hogy a szvarini, feketevági és teplicskai m. kir. erdőgondnokságok 5 évi hozamot (960.70 k. h.) 191.800 m³ fenyőépület és műfát, 34.800 m³ lágy- és 5.200 m³ keményttüzifát Glesinger J. Ph. teschenі fakereskedő vette meg a holdankinti 1660 korona kikiáltási áron. A maluzsinai erdőgondnokságban 5 év alatti kihasználásra 266 holdon levő 63.200 m³ fenyő épületi és műfát és 6500 m³ lágyfát a holdankénti 2050 korona kikiáltási árral szemben 2110 koronáért Lax Lajos és Glesinger J. Ph. cég vette meg. A vihodnai erdőgondnokság 5 évi vágás, területén 25.000 m³ fenyő épület és műfát, 3200 m³ fenyőtüzifát holdanként 1650 korona kikiáltási áron Mikó Péter vásárolta meg. A fenyőházi erdőgondnokság 5 évi termését (751 korona) 69.600 m³ fenyőfáját, 11.200 m³ lágy és 45.200 m³ kemény tüzifáját 850 korona holdankénti kikiáltási árral szemben Lax Lajos 881 koronáért vette meg.

Az árverés kedvező lefolyása felett ugy a szak, mint a napilapok elismerőleg nyilatkoztak, mert feltünő magas a fenyő müfa százaléka és amennyire az adatokból megállapitható volt, egy m³ fenyő müfáró ára 7·8—8·8 korona volt. No, hát ez akkor oly eredmény volt, amely minden várakozást felülmult.

Önkéntelenül felmerül ezek után az a kérdés, hogy azok a bizonyos magyar fakereskedők miért nem tartották hazafias kötelességüknek többet adni a Glesinger J. Ph. által kikiáltási áron megvásárolt szvarini, feketevági és teplicskai m. kir. erdőgondnokságok fatermésért?

Talán csak akkor látták be, hogy a faanyag megér annyit, vagy még többet, midőn a Glesinger cég az ajánlatot megtette?! Miért tettek utóajánlatot, holott jól tudják és ismerik a kincstári árverési feltételek ama általánosan ismert rendelkezését, hogy utóajánlatok nem fogadtatnak el!?!

Vagy csak most jutott eszükbe, hogy többet adjanak az 1903. év január hó 22-én megtartott árverés eredményén felül, midőn a fenyőfa ára a kedvező kereskedelmi viszonyoknál fogva 7—10%-al, a tölgyé pedig 15—20%-al emelkedett?!

Igazán nem tartható korrekt eljárásnak, hogy egyesek a magyarság köpönyegébe burkolózva, kanyargó utakon támadják meg a leglelkiismeretesebb és legtevékenyebb földmivelésügyi miniszter, a kipróbált becsületességü és hazafiaságu *Darányit*. Ezen támadás avatatlanoknak tetszetős köpönyege alatt a modern társadalomnak igazságot és jogrendet ostromló ördöge rejtőzik: az önzés. Ez az, amely gyanúsít, kerülő utakon támad. *Darányi* bizonyára tudta, hogy neki, mint felelős miniszternek a legjobb ajánlatot kell elfogadnia. Ezt diktálta az ő ismert kötelességtudása. Hazafiaság pedig tiltakozott az ellen, hogy olyan ember ajánlatát fogadja el, aki idegen és amellett — állitásuk szerint — kevesebbet is ád. Az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ellenkezőjét föltenni *Darányiról* valóságos rágalom volna.

Ami pedig a hírecske második részét illeti, az elég alkalmas arra, hogy a nagyközönséget, mely a kincstári szerződéseket nem ismeri, megtévessze. Mi azonban mindjárt készen vagyunk a megfejtéssel. A hírecske írója vagy nem vett annyi fáradtságot, hogy a szerződést elolvassa, vagy pedig rosszakaratra való módon föltételezi, hogy a szerződés pontjainak betartására hivatott liptóujvári főerdőhivatal az ellenőrzést célzatosan elmulasztotta.

Az ilyen szerződéseket nem lehet bárhogyan, vaktában megkötni. A szakember ismeri az ilynemű szerződések pontozatait. Így pl. a szerződés *munkások, munkavezetők, felügyelők alkalmazása* című fejezetében rendszerint hivatkozás történik az erdőmunkásokról szóló 1900. évi XXVII. törvény rendelkezésére és a kincstári szerződés külön pontban is kiköti, hogy *„a favásárló a szerződésből folyólag felmerülő munkák teljesítéséhez a külföldről munkásokat nem hozathat és csak rendkivüli körülmények esetén, mindenkor azonban előzetesen kért miniszteri engedély alapján alkalmazhat idegen munkásokat.“*

Világos tehát, hogy ha favásárló cégnek az ottani viszonyok elegendő munkás áll rendelkezésére, bizonyára nem engedte volna meg a miniszter, hogy idegen munkásokat hozzon be Romániából.

A cikkíró ama állítására áttérve, hogy vevő cég fenyőfáját nem vízen, hanem vasúton szállítja el, annak a jele, hogy az árut nem országunkban, hanem — amiről egyébként biztos tudomásunk van — külföldön értékesíti.

Ez hazai fakereskedelmünknek határozott előnyére válik. A kizárólag magyar piacra utalt kiskereskedőnek iparkodnia kell, hogy a nagy tőkével rendelkező és kisebb haszonnal megelégedő nagy fakereskedővel felvegye a versenyt. Ez a verseny pedig nem engedi hanyatlani a fapiacot, hanem annak fellendülését előmozdítja.

Hogy a Glesinger cég hivatalnokai nagyobbrészt osztrákok, az a magyarság rovására történik; de talán abban leli magyarázatát, hogy az általa kötött jogügyletek rövid — 5 éves — szerződéseken alapulnak, amely időre nem képes alkalmas vezetőszemélyzetet szerződtetni. Magának a cégnek vannak e célra állandó alkalmazottjai, kik e feladatot végezni szokták. Magyar tiszt, ki kellő gyakorlat és szakértelemmel bir, bizonyára nem lesz hajlandó otthagyni régi helyét és 5 évre e cég szolgálatába állani, az öt év leteltével pedig ismét felszedni a sátorfát és máshol kenyeret keresni.

Nézzük már most a hír ama vádját is, mely szerint „e magyargyűlölő cég annyira monopolizálta a faanyagot, hogy az itteni lakosság majdnem drágábban fizeti a tűzifát, mint a budapesti.“

Ugyan nem kötelességünk, hogy valaki személyes becsületét e helyen megvédelmezzük, de mint az erdőgazdaságnak nyilvános közegei, tartozunk az igazságnak annak kijelentésére, hogy e cég főnöke, ha a legkisebb inkorrektség orvoslásáért hozzá fordultak, már a maga jól felfogott üzleti érdekében is a legnagyobb készséggel eleget tett a kérésnek.

Hogy a cég kezelési ideje alatt a faárak emelkedtek, nem abban találjuk az okát, hogy ő a tűzelő anyagoknak az árát felemelte, hanem igenis abban, hogy a nevezett cég még a legkisebb 20—25 százalékos fenyőfa hulladékot is sodronyba összekötve, mint gyujtásra alkalmas faanyagot, a külföldel fennálló szerződés értelmében kiszállítja. A helyi fogyasztás kielégítéséről, amint határozott tudomásunk van, a kincstár mindenkor gondoskodik. De különben is ha a faárak emelkedtek, az az erdőbirtokosra fontos körülmény, a fafogyasztó közönség pedig igyekezzék a fával gondosabban bánni.

Ha ezek után a hír mérlegét megcsináljuk, anélkül, hogy a fennálló cég érdekeit megvédeni akarnók, ki kell jelentenünk, hogy a mérleg az ő javára billen, mert:

1. Glesinger cég a kincstártól vásárolt fáját nem itt, hanem a külföldön értékesíti. Ezzel a hazai szálfa és fűrészáru fakereskedelmet szabaddá téve, a kisebb existenciáknak nem csinál konkurrenciát.

2. A Glesinger J. Ph. cég gazdaságosan dolgozván, a hulladékot külföldön értékesíti, mivel a helyi tűzifakereskedelemnek nem árt.

3. Ama eljárása által, hogy az erdő különböző részein, a fürésztelepeken a legkisebb hulladékot, forgácsot, kérget ha el nem adja, elégeti, megsemmisíti a különféle káros rovarok fészkeit s így határozottan használ az erdőgazdaságnak.

De ne gondoljuk, hogy a fentebbi előnyök egyedül az érintett cégnek tudhatók be. Egy parancsoló szükség folyományai, annak a miniszteri rendelkezésnek érdeme, amit annak idején *Darányi* miniszter kiadott s melynek alapgondolata az, hogy az erdőkincstár fatermelése ne hosszú lejáratu, nagy terjedelmű erdőterületeken értékesíttessék, hanem parcellázva, hogy ezáltal nemcsak a nagy tőke tulajdonosa, hanem a kevesebb tőkével bíró *kis ember* is hozzáférhessen a fához, a verseny *kifejlődjék, az állam jövedelme fokoztassék* és ami fő, *megszünjék végrevalahára a magyar famonopólium.*

Darányi rendelkezése, a nagykereskedők hosszas duzzogásának ellenére is bevált. Talán ezt fájlalja a hír írója akkor is, midőn panaszolja, hogy a vásárló cég a fát vasúton szállítja és a faárak emelkedtek.

Hogy ezen nem lehet fölakadni és nincs mit panaszkodni miatta, könnyen belátja az, ki meggondolja, hogy hazánkból Németországba tutajon szállítani egyáltalán nem lehet, mert nincs olyan tutajozható folyóvíz és a mostani magas faárak mellett bizonyos favalasztékot nem érdemes vízen szállítani.

A fenti cég sikere *Darányi* miniszter álmának megvalósulása.

Kétségtelen, hogy a Glesinger J. Ph. cég, ha nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

is mind, de nagycbbrészt osztrák alattvalókat tart tisztviselőknek, akik a magyar nyelvet nem birják, levelezésük nem magyar, a hivatalos érintkezés teljesen német — idegen. De ezzel szemben nézzük csak meg a hazai fakereskedők könyveit, kezdve a magyar nemességet és bárságot nyerttől le a falusi kiskereskedőig és azt fogjuk tapasztalni, hogy *nagyon keveset kivéve, németül vezetik könyveiket.*

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy ez jól van igy. Ellenkezőleg!

E lapok utján felhívtuk már fakereskedőinket, hogy nemcsak a cég neve legyen magyar, hanem magyarositsák meg a fakereskedelmet, nehogy a külföldön gúny tárgyává legyünk. Ujjal mutatnak reánk, hogy *a magyar báró-fakereskedő is németül vezeti könyveit, üzleti nyelve német, a magyar fakereskedelem csak fogalom*, de egyébként ebben is csak *Hinterlandja* vagyunk Ausztriának.

A magyar földmivelési kormányt, mint a legnagyobb erdőbirtokost felkérjük arra, hogy ha már a kincstári szerződésekbe — szólásmondás szerint — 99 akasztófát tesz be, magyar nemzeti önállóságunknak kifejezése érdekében, tegye bele a 100-ikat is, és ez az, *hogy a kincstári erdőből vásárolt fa vasuton csak magyar jelzéssel, magyar felirással mehessen ki. A faipari telepek és rakodók felirása csakis magyar lehet. A kincstárral szerződő felek hivatalos levelezése csakis magyarul történhetik, a cég jelzése csakis magyar lehet.*

Felkérjük a miniszternek, hogy az ez ellen vétőkre alkalmazza a szerződés teljes szigorát, mert:

„Nyelvében él a nemzet és jelvénye a tulipán!"

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete e hó 6. és 7-én Egerben és vidékén tartotta meg ez évi tavaszi közgyűlését Gesztes Lajos elnöklete alatt.

A kedvezőtlen, esős idő dacára szép számu közönség jelenlétében folyt le a vármegye nagytermében e hó 6-án a közgyűlés első napja. Eger régi török sáncai között soha sem látott még annyi magyar erdészt együtt.

A közgyülésen megjelentek és hivatalosan képviseltették magukat: a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi Miniszter úr megbizásából Lászlóffy Gábor m. kir. főerdőtanácsos; Heves vármegye közönségének képviseletében Majzik Viktor alispánnal élükön a vármegyei központi tisztviselők nagy része; a „Hevesmegyei Gazdasági Egyesület" kiküldöttei Borhi Borhy György alelnök vezetésével Széky István, Beniczky György, idb. Samassa János, Jámbor Géza, Jurcsek Győző földbirtokosok és Engel Herman titkár; az „Országos Erdészeti Egyesület" képviseletében Lászlóffy Gábor m. kir. főerdőtanácsos és Bund Károly titkár; a „Baranya-Somogy-Tolna megyei Erdészeti és Vadászati Egyesület" kiküldöttje: Küzdy Árpád titkár; a „Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű Részvénytársaság" képviseletében Bobok Tivadar társulati erdőmester és az „Egri Papnevelő-intézet"-et főtiszteletlendő Nyisnyei Iván képviselte. A tagtársak közül megjelentek: Antóny Károly hgi erdőmester, Borhi Borhy György cs. és kir. asztalnok, földbirtokos, Bobok Tivadar társ. erdőmester, Bánik György m. kir. főerdész, Brodszky Gyula hgi főerdész, Bayer Róbert kápt. erdész, Csoma Gusztáv hgi főerdész, Dezsényi Jenő kir. erdőfelügyelő, Elek István m. kir. főerdész, Endersz Frigyes vsi erdőmester, Ferenczy Ede uradalmi erdész, Fritz Rezső m. kir. erdész, Fábián Béla m. kir. erdész, Gesztes Lajos alelnök, Gál György hgi erdész, Hering Sámuel hgi erdőmester, Imecs Béla alelnök, Kolbenheyer Gyula hgi főerdész, Kovács Gusztáv m. kir. főerdész, Kachelman Walther hgi erdőmester, Kellner Győző hgi erdész, Mányay Imre urad. főerdész, Mayer Géza urad. erdőmester, Mitske Gusztáv titkár, Pauks László hgi erdőmester, Pékh József m. kir. erdőtanácsos, Péczer Mihály urad. erdész, Podhradszky Pál hgi főerdész, Pálfy Mihály m. kir. erdész, Rajzinger Antal urad. erdőmester, Régenhart Pál m. kir. főerdész, Szénássy Béla pénztáros, Stripszky Mihály urad. erdőgondnok, Sándor Imre — Steiner Gyula magpergetőjének igazgatója, Tornay Gyula kápt. erdőmester, Urbantsek Ignác urad. erdész, Weinert Tivadar urad. erdőgondnok, Zachár István kir. erdőfelügyelő, Zemanek Adolf urad. erdész.

A történelmi nevezetességü székház gyülésermének karzatát díszes hölgykoszoru foglalta el. Ott láttuk özv. Hajós Gizella, Imecs Béláné, Rukhin Lajosné, Elek Istvánné, Mayer Gézáné, Stripszky Mihályné, Mitske Gusztávné urhölgyeket, mig lent a csisztercita-rend tudós tanárai közül többen, az egri érsek egyik titkára, számos városi és vármegyei tisztviselő nagy érdeklődéssel és figyelemmel hallgatták tárgyalásainkat.

Gesztes Lajos elnök a megjelenteket meleg szavakkal üdvözölve, a közgyülést megnyitotta azon kivánság kifejezésével, hogy ép úgy, mint e gyülésteremben ős idők óta a vármegye és ezzel édes hazánk jólétét, szabadságát és függetlenségét előmozditó határozatok hozattak érett megfontolással és férfias bátorsággal, úgy mi is legjobb tudásunkkal, férfias szókimondással igyekezzünk a három vármegye és ezzel magyar hazánk erdőgazdasági ügyeit szolgálni.

A mult közgyülés jegyzőkönyvének felolvasása után, melynek hitelesitésére elnök Bobok Tivadar és Hering Sámuel erdőmestereket kérte fel: a titkár előterjesztette jelentését, mely szerint az egyesületünk kitűzött célját és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

feladatait méltányolva, alapító tagokul beléptek: Fülöp Szász Coburg Gothai herceg ő fensége, Andrássy Dénes grófi, Andrássy Géza grófi, Károlyi Mihály grófi, az Egri Főkáptalan, az Egri Papnevelő-Intézet, ifj. Almási István, Knöpfler Károly, a Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű Részvénytársaság és a Gömöri Faipar Részvénytársaság. Az egyesület tagjainak száma most 111 és pedig 10 erdőbirtokos alapító tag, 6 erdőbirtokos rendes tag és 95 erdőtiszt rendes tag. Bejelentette, hogy a kir. erdőfelügyelőségeknek és kincstári erdőhivataloknak megküldettek az egyesület alapszabályai ama kérelem kapcsán, hogy a vidéki erdészeti egyesületek szervezésére hathatós befolyásukat érvényesítsék. Eddig egyesületünk mellett a „Baranya-Somogy-Tolnamegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület" alakult meg. A testvér Egyesületet a titkár örömmel üdvözölte s kérte, hogy vállvetett együttműködéssel váljunk hasznára hazai erdőgazdaságunknak. Bejelentette továbbá, hogy az Egyesületet az „Országos Erdészeti Egyesület" tagjainak sorába felvette. A titkári jelentés kapcsán a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Elek István t. tagtársunknak, hogy a létesítendő szakkönyvtár javára „Erdőgazdaság szociális alapon" című röpiratának 100 példányát felajánlotta* s a titkárnak, hogy 200 kor. tiszteletdíját az Egyesületünk működési körében felállítandó internatus alapjára adta. Elhatároztatott még, hogy az Egyesület a „Magyar Erdész" szaklap egy példányára előfizet és hogy közgyűléseink tartamára szóló, kedvezményes jegy váltására jogosító igazolványokért a nagyméltóságu m. kir. kereskedelemügyi Miniszterhez fordul.

Ezután a pénztárt vizsgáló bizottságba Zachár István és Tornay Gyula küldettek ki Rajzinger Antal elnöklete alatt, akinek ama csattanó kijelentését, hogy a számadásokat teljesen rendben találták s hogy az Egyesület tiszta vagyona 4329 K 36 fill., a közgyűlés, a pénztárosnak köszönetet mondva, örvendetes tudomásul vette.

A pénztáros jelentése után Gesztes Lajos elnök átadta helyét Imecs Béla alelnöknek s fölolvasta értekezését „A tölgyerdők ápolásáról." Ezt az érdekes, felette tanulságos, elragadó hasonlatokban és helyes gazdasági elvekben bővelkedő, zamatos előadást hallani kellett volna, no de majd olvashatja mindenki s hozzá járulhat a harsány éljenzéshez és tapshoz, a mely elhangzásakor fogadta, s a mely megremegtette a terem falain ékeskedő papi süveges, díszes aranykereteket is.

Csoma Gusztáv nagyfontosságú inditványa a mészipar szervezésére vonatkozólag még eléggé előkészítve nem lévén, Imecs Béla, Tarnay Gyula, Antóny Károly, Péczer Mihály és Csoma Gusztáv tagokból álló bizottságnak kiadatott.

Most Elek István foglalta el a felolvasói széket és feszült figyelem közepette előadta „Az erdő és a legeltetés" című értekezését, melyben találóan jellemzi az erdő- és mezőgazdaság közötti viszonyt, s elmés, lebilincselő okfejtései kapcsán a legel'ógazdasági törvényjavaslatra is kiterjeszkedik. A felolvasást élénk éljenzés és taps jutalmazta, melynek csillaputtával Bund Károly szólalt fel, kifejtve, hogy az O. E. E. a legelőgazdasági törvényjavaslattal csupán a kezdő lépést óhajtotta megtenni, miután arra a gazdatársadalom nem vállalkozott, s hogy a javaslattal nem akart az erdészetre ujabb terheket róni és az hatáskör túllépésnek nem tekinthető.

Imecs Béla meggyőzően indokolt, az orvvadászok garázdálkodásainak megfékezésére vonatkozó inditványa, az elnök, Kellner Viktor és Podhradszky Pál felszólalásai után, behatóbb vita és a kérvények szövegezése céljából Turcsányi Gyula dr. vármegyei főorvos, Holló Géza, Piller Ede árvaszéki ülnökök, Imecs Béla, Dénes Géza és Csaszkóczy Károly tagokból álló bizottságnak kiadatott azzal, hogy a három vármegye törvényhatóságának támogatása is kérendő.

Az O. E. E. ez idei, negyven éves fennállásának évfordulóját ünneplő közgyűlésére Egyesületünk képviseletével két elnökünk és a titkár bizattak meg.

A legközelebbi, jövő év tavaszán megtartandó közgyűlés helyéül Diósgyőr választatott.

A mindvégig magas színvonalon álló közgyűlés Majzik Viktor alispán meleghangú üdvözletével nyerte el koronáját s egyben befejezését.

* * *

Közgyűlés után a résztvevők egyik csoportja tüzet ment oltani, illetve a Minimax kézi tüzoltó készülék gyakorlati bemutatásánál vett részt, a másik csoportja Eger város ősi kanyargós szép utcáin és várában öntözte magát az ég csatornáiból, de a legtekintélyesebb csoport — a melyet a tűz-víz és szomj-oltók csoportjai is mihamar követtek, — a programm legkellemesebbnek igérkező pontja felé lubickolt: az *egri pince* megtekintéséhez. Tulajdonképen nem is megtekintés volt az, hanem alapos kipróbálás, mert esti hat órától éjfélig elvezték *Kovách Kálmán* államépítészeti kerületi felügyelő páratlan vendégszeretetét. Mikor odajutottunk, a tágas borházban már ott találtunk vagy ötven egri uri embert: papot, katonatisztet, civilt vegyesen, de egyben mind megegyezett az előzékenységben. Nagyon jól esett tapasztalhatnunk, hogy ezeménknek oly sok új hivet szerezhettünk Eger város irányító emberei között. A hatalmas, évszázadokkal ezelőtt vágott pince megtekintése után vacsorához ültünk, majd pedig hűségesen kezdtük fogyasztani a kitűnő egri borokat. Egyszer azután a cigány is előkerült, a mi legmagasabbra fokozta a lelkes hangulatot. A zene mellett nem csekély élvezetet szerzett *Barthos Károly* egri ügyvédjelölt néhány gyönyörű bariton-szólója.

Persze nem lett volna magyar mulatság, ha pohárköszöntő nincs. Az is volt bőven, akárcsak jó bor. *Kovách Kálmán*, a szeretetre méltó házigazda üdvözölte

* Kapható 1 koronáért Szénássy Béla egyesületi pénztárosnál Jólsván. Gömör m.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a vendégeket, már t. i. közgyűlés tagjait, mert a helybelieket csak „garnierung"-nak minősítette, majd ugyancsak ő emelt poharat a jelenvoltakra és családjukra. *Gesztes Lajos* a kitünő házi-, illetve pincegazdát éltette. *Isaák Gyula* hevesvármegyei főjegyző a jelen volt hölgyeket köszöntötte fel szellemesen. *Altorjay Sándor* ügyvéd szólott azután, mire *Imecs Béla* alelnök köszönte meg nevünkben a szives vendégszeretetet. Az utolsó beszédben *Breznay Imre* tanítóképző tanár az elnöki hazafias megnyitóval kapcsolatban az egyesület nemes céljainak megvalósulására, sikerére ürítette poharát és éltette *Gesztes Lajos* elnököt.

* * *

A közgyűlés második napjáról, melyen ugyancsak szakadt az eső, de magasztosan egyszerű ünnepével megható lélekemelő volt, s tanúságos változatos élvezeteket nyújtott, legközelebb beszámolok. *Mitske.*

Magyar madár-nomenclatura.

Irta: *Varga Kálmán.* (Folytatás.)

Az egységes magyar madárnévsor megteremtésénél mindenekelőtt azt a főelvet kell szem előtt tartanunk, hogy kiválasszuk, vagy ha nincs: megteremtsük minden graeco-latin genusnévnek a megfelelő helyes magyar pendantját, mert csak így, ezen az alapon lehet megvalósítani a kétnevű magyar madár-nomenclatura végleges megállapítását.

Itt azonban egy bizonyos systhemát, a latin genusneveket illetőleg, határozott megállapodással irányadóul kellene elfogadnunk mint olyat, melylyel párhuzamosan szerkesztjük meg a magyar nomenclaturát.

Magyar genusnév lehetőleg tőszó legyen. Nem hosszadalmas, nehézkes, hanem rövid, egy-két-három, kivételesen négytagu és mindenekfelett jó hangzásu. Összetett szó is lehet olyan esetekben, ha pl. főnévhez melléknév, igenév van kapcsolva (légykapó, partfutó), vagy melléknévhez főnév (vörösbegy, kékbegy), de utóbbi esetben nem szabadna a főnévnek egyben más madárnévnek lenni (rétihéja, pajzsos cankó, vizirigó, sárgarigó, nádirigó, kőrigó stb.), mert az ilyen genusnevek a nagyközönséget egyenesen félrevezetik és nagyon sok érdeklődő, fajnévnek tartva az első szót: téves felfogással pl. a sárgarigót (Oriolus) a rigófélék (Turdidae) családjába tartozónak véli — és így van ez még sok más hasonló esetben is.

Nem elég jók azok a nemi nevek, melyekben főnévhez főnév (csalánc sücs) van kapcsolva, sőt egyenesen rosszak akkor, midőn két oly főnév van összetéve, melyek mindegyike madárnév (saskeselyü, bibiclile, cinkeharkály,) mert ezek csak zavaróak. Egyáltalában kerülni kell az egy genusra már feloglalt nevet más genusra is vonatkoztatni, még ha ez a szóösszetétellel vagy kapcsolással történne is (tengeri-szarka, széki-szarka, szécsér, rétisas, gatyás ölyv stb.)

A finom vadászok.

Irta: *Kő.*

Hogy vadászhassunk, két főkellékkel kell birnunk: az egyik a puska, — a másik, a terület. Az egyikkel meglövik, a másikon meg ugyancsak meglövik a meglövendő személyt, vagy tárgyat. E logikus két összefüggés közti viszonyt a „társaság" van hivatva szabályozni. A „társaság" — az kérem, nem egy elvont fogalmat jelent, hanem egy rendes „vadász-társaságot".

Tudvalevő dolog, hogy minden vadásznak legfőbb vágya, egy oly területre szert tenni, hol a nagy és kis vad „bájos egyvelegben" háborítatlanul élve — a passió kielégítésére a legkedvezőbb alkalmat nyújtja. Egy ilyen terület megszerzése azonban pénzbeli áldozatokkal jár, a mi a mai modern viszonyoknak megfelelően „*egy személyre*" egy kis nehézségbe is ütközne, lévén az ilyen területeknek az ára, ha közel esik a központhoz — drága.

E drágaság kérdését megoldani a „társaság" feladata. Igy jön létre és alakul meg a jóváhagyandó szabályrendeletek alapján, — a vadász-társaság. Az alakulásnak rendkivül nagy proceduráin kell keresztül menniе, míg a tagok abba a kellemes helyzetbe juthatnak, hogy a *tett szinhelyére* személyesen is kimehessenek.

Egy tíz tagból álló társaság megalakulásához megkivántatik: egy *elnök*, a ki rendes társadalmi állásának, vagy tekintélyének mivolta fordított viszonyban kell, hogy álljon — szakismeretével; az *alelnök*, kárpótlandó az elnöki állásból való kimaradásáért; a *pénztáros*, kényes állás, nem is annyira kvalifikációhoz, mint inkább a bizalom spontán megnyilatkozásához van kötve, a mi nem is az egyhangu megválasztásban, hanem a bérlet összegének esetleg a késedelmes befizetések időleges sajátjából való pótlására célóztatnék; a *jegyző*, a legterhesebb állás a vadász-életben, a kilószámra hozandó határozatok és indítványoknak az utókor részére való megörökítésére hivatott alkalmatosság; az *intéző*, a vad hol tartózkodási helyének kipuhatolója, az ok- és célszerű tenyésztés, a vadorzás a kártékonyok irtása iránti teendőknek *szóval* és *irásban* való állandó „indítványozója". A *rendező*, társas vadászatok, vacsorák, esetleg vigalmak összehívója és összeállítója; két *ellenőr*, a számadások és intézkedé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mert valaminthogy a cinkeharkály (Sitta) se nem harkály (Dryocopus), sem cinke (Parus), hanem külön genust képvisel s így külön magyar nemi nevet is igényel, milyent sokat is bir, melyek közül legjobb a „csuszka“ — ép úgy a tengeriszarka (Haematopus) sem szarka (Pica), sőt ettől rendszertanilag olyan messze esik, mint Makó Jeruzsálemtől. Ennél mindenesetre jobb a Chernel-féle „Csigaforgató“ név, melyet azonban lehetne „csigatörő“-re vagy „kagylónyitó“-ra változtatni, mert a csigát vagy kagylót nemcsak forgatja, de tel is nyitja, fel is töri a megevés előtt.

Természetesen nem könnyü dolog és semmiesetre sem hálás feladat olyan megszokott, közhasználatu és igazán magyaros genusneveket, mint: rétisas, gatyás ölyv és a többi, a nomenclaturából kiküszöbölni és azok helyett ujakat — és ez a fő! — jobbákat hozni forgalomba. Bizony ez kemény dió lesz, de — annak az elvnek az alapján hogy: „minden genust olyan magyar nemi névvel kell ellátni, mely nem adhat félreértésre vagy arra alkalmat, hogy azt más genusra lehessen vonatkoztatni vagy azzal kapcsolatba hozni“ — keresztül kell vinnünk! A rétisast neve után a nagyközönség nagy része, de akárhány természetbarát is sasnak (Aquila) fogja gondolni, pedig ez a kányák (Milvinae) alcsaládjába tartozó fehérfarku, aranycsőrü hatalmas ragadozó nem Aquila, — melyek az ölyvek (Buteoninae) alcsaládjába tartoznak, — hanem Haliaetus.

De ha szükség mutatkozik arra, hogy új magyar nemi neveket alkossunk, akkor mindig a jó magyaros hangzás és a helyes képzésre törekedjünk és óvakodjunk olyan kafferizmusra vetemedni, mint Bugáték tették holmi fülbő, rezgöly, nyarga, orvaly, szabda stb. szószüleményekkel, mert az ilyesmi a magyar nyelv géniuszának valóságos megzáptojásozása.

Hogy az ilyen alkotásokat elkerüljük, abban az esetben, ha nem sikerül megfelelő jó magyar nevet a már az irodalomban használtak vagy a népies nevek közül találni, akkor inkább vegyük át a tudományos genusnevet, vagy esetleg a latin név egy szótagját felhasználva képezzünk új nevet.

Vegyük példa gyanánt a keselyük (Vulturidea) családját. Ezt a családot nálunk 3 genus képviseli: a Vultur, Gyps és Neophron. Ezeknek mostani magyar nemi nevei: barátkeselyü, fakókeselyü és dögkeselyü, tehát mindháromszor keselyü és általában fajnév nélkül szerepelnek, bár az elsőre illetve harmadikra vonatkozó „barna“ és „feketeszárnyu“ jelzők is megvannak.

Itt a tulajdonképeni nemi név csakis „keselyü“ lehet, a melyet azonban csakis egy genusra szabad vonatkoztatni, arra, amelyet leginkább megillet. A keselyü a kesely-ből ered, a mi fakó lovat, általában fakót jelent — és így a „keselyü“ a Gyps-et illeti, melyet annak fakó szinezete folytán csakugyan karakterizál. A barátkeselyünek vajmi nehéz lenne új magyar genusnevet adni, itt legjobb volna egyszerűen a latin Vultur-t átvenni, — és ez nem is volna olyan nagy baj, mint sokan gondolhatják, hiszen elnevezéseknél más tereken oly sok idegen szót, oly sok „műszó“-t alkalmazunk!

Már a Neophron szónak egyik tagjából nagyon jó új nemi nevet lehet képezni: „fronkó“ — ez a név nem is hangzik rosszul! És ha még a némelyek által szintén a keselyükhöz sorozott sasskeselyüt is vesszük, — ennél is követhetjük ezt a példát, s itt új név képzésére még

---

sek keresztülvitelének élő akadályai; összesen — nyolc. Marad két tag, az egyik rendesen orvos szokott lenni, a másik meg ellenzéki. E két tagnak szól aztán a 146 pontból álló alapszabály. Az orvos még kibirná, mert ő rendesen hivatásánál fogva is a tiszti karral tart, de az „ellenzéki“-nek — az élete csupa pokol és kín lesz. Elvégre ezen is csak keresztül esik az ember, — nem ez a fő; hanem a terület kérdése, már pedig e nélkül még az alapszabályok sem érnek semmit. Ismertem egy társaságot, melynek tagjai egyhangulag kijelentették, hogy akárhol találjanak egy olyan elől leirt „jó területet“ még ha az ország határán, de az operenciás tengeren túl is van — kiveszik.

A jó területet nem igen kell kinálni, olyan az mint a jó bor — nem kell neki cégér. Jó bor is van, jó terület is van. Egy ilyen jó területet ismertem én is, jó messze ugyan, de jó volt. *Ganéfalva* határát nagy uradalmi birtok veszi körül, hol az uradalmi intéző úr nem csak hogy a vad élelmeről való gondoskodást veszi le a Mindenható válláról, hanem még puha fészkükről is gondoskodik, hogy még álmuk is háborítatlan legyen. A szebbnél-szebb fácánok csapatai, az őzek válogatott, de kiváncsi társasága, a büszke erdei koronások díszpéldányai, azért, hogy ily jó létben vannak, gyakran át-át ránduInak Ganéfalva határába egy kis szemle-útra, hogy ők is tanubizonyságot tehessenek, miszerint teljesen megelégedettek nem csak az emberek, hanem még a vadak közt sincsenek. Nem is lehet aztán csudálkozni, ha Ganéfalvát vadászati szempontból a földi paradicsom közé sorolják kevés ismerőssel.

E kis Eldoradónak a helybeli kántor úr és az esküdt urak hatodizigleni ságorságuk a bérlője. Évenként, már huzamosabb idő óta, 12 forint, az új valuta szerint már 24 azaz huszonnégy korona, nyilvános árverésen a legtöbbet igért évi bérösszeget a már megszokott háromszori megintés bevárása után szokták Ganéfalva község érdemes elüljáróságának kezéhez hiány nélkül lefizetni.

A földön azonban minden jónak vége szokott lenni, így történt ez Ganéfalván is.

Az elébb körvonalozott és megalakult vadász-társaság elnöke, ki mellesleg legyen mondva e hivatalán kivül: még „magas rangú állami hivatalnok is“ — figyelmeztetve lévén e terület jóságára, útját, módját ejtette, hogy egy alkalmi hivatalos kiszállás útján, úgy a területtel, mint annak bérlőivel közelebbi ismeretséget köthessen.

A jámbor bérlők megtisztelve érezték magukat, hogy a „nagy pesti úr“ milyen barátságos ember, még velük vadászni is elindul s nem győzi eléggé a területijöket

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a specificus név is kínálkozik és akár válogathatunk a „gipó“ és „barbó“ között!

Ime tehát lenne:

Vultur monachus: Barna vultur.

Gyps fulvus: Fakó keselyű.

Neophron percnopterus: Feketeszárnyu fronkó.

Gypaetus barbatus: Szakállas gipó.

Megjegyzendő itt, hogy a -ka, -ke kicsinyítő képző csak kisebb madarakra szolgáló nevek alkotásánál vehetők igénybe (zöldike, kenderike, füzike stb.) — nagyobb madarak neveinél természetesen más képzőket kell alkalmaznunk.

Ismétlem azonban, lehetőleg kerüljük az ilyen új szók képzését, s ezt csak abban az esetben tegyük, ha nem volna a szakirodalomban vagy a nép ajkán forgó nevek között genusnév, mely a fent kifejtett elvnek megfelelne.

Fajneveinket már sokkal kevesebb gáncs érheti, mint a nemi neveket és az eddig használtak a legtöbb esetben megfelelőek, többé-kevésbbé jellemzőek. De mindenesetre itt is egységes megállapodásra kell jutnunk és azokat a rokonértelmű jelzőket, melyeket szerzőink nem egyformán használnak, mint pl.: kis, apró, törpe, vagy vörhenyes, rőt, barna stb. — a jövőben egyöntetűen kellene alkalmazni, kiválasztván a legjobbat. A „közönséges“ jelző helyett az illető fajokra mást kell keresni, mert ez csakugyan alkalmatlan, amennyiben nem egy „közönséges“ faj meglehetősen ritka országunk egyes vidékein, — azután meg a mi tegnap még közönséges volt, az holnap már ritka lehet . . . (Te jusz az eszembe, lápjaink, mocsaraink királyi szárnyasa, te szűzfehér kócsagmadár! . . .)

Ám a fajnevekben is vannak hibás nevek, melyeket változtatni, javítani kell. Ilyenek többek közt: a barátka poszáta, danka sirály, kaba sólyom nevekben szereplő fajnevek, melyeknek egyszerűen az a hibájuk, hogy azok tulajdonképpen nem specificus, hanem genusnevek! Lássuk ezeket egyenként.

A első név helyesen csak mint „barát poszáta“ szerepelhet, s ez eredetileg így is volt, vonatkozván a „barát“ szó a Sylvia atricapilla fekete fejtetejére, mely a fekete szerzetes vagy barátsapkára emlékeztet, — és szakasztottan ez az eset van meg a barát cinkénél (Parus palustris) is. Ha azonban a „barát“ szóhoz a szokásos madárnévalkotó képzőt függesztve, azt „barátka“ névre változtatjuk: akkor a faji név nemi névvé alakul, mi csak abban az esetben lenne indokolt, illetve szükséges, ha a Sylvia atricapillát bélyegzett feje miatt kiemelve a poszáta nemből, külön genusba helyeznők. Ez azonban olyan felesleges szőrszálhasogatás lenne, mint a milyen a Cyanistes (kékcinke), Hierofalco (kerecsen) stb. genusok felállítása.

A „danka“ szó olyan elbirálás alá esik, mint a „barátka“, t. i. hogy már alakjánál fogva sem lehet fajnév, — a „Kaba“ pedig a Circus-okra vonatkozó kitünő magyar nemi név, melyet más madárra vonatkoztatni és még hozzá fajnév gyanánt, a magyar nomenclaturára nézve csak károsan zavaró. Pedig így tesznek ujabb időben többen is, midőn a kaba nevet a Falco subbuteo-ra alkalmazzák fajnévül. Midőn ezt teszik, egy közmondásra támaszkodnak („Elfajzott, mint a Kaba a sólyom nemzetéből“) és ama feltevésükre, hogy a nép említett sólyomfajnál valami ólyvszerűt venne észre. Ez azonban

dicsérni. A pesti úr nem csak hogy nem volt büszke ember, hanem a midőn megtudta, hogy a kántor úr is nemes erdélyi ember, még rokonságot is kibogozott az ismeretségből. Tudvalévőleg az erdélyi nemes embereknek kétféle családi águk van, az egyik a szomszédos községig, a másik egész a fejedelmi házakig terjed. Egy kis jártassággal hamar lehet némi rokonságot beigazolni. A pesti úr, pedig „régi nemes ember“ volt, családi ága nem csak holmi „erdélyi uralkodókig“ terjed, — hanem egész *Mózesig* le tudta származtatni. Az adatok Munkácsig történelmi értékkel birnak, itt állítólag némi kis homály lene, miben csak Galicia adhatna felvilágosítást.

Ez különben nem is ide tartozna, elég az hozzá, meglett a barátság, meg a bizalom, a többi mellékes.

Száz szónak is egy a vége, minek csűrni-csavarni a dolgot, a legközelebbi évfordulón a komaság, rokonság, a „pénz beszél, kutya ugat“ elve alapján rövidesen kistajgerolva lett. Még pedig azon egyszerű számtani művelet alapján, hogy az „érdemes elüljáróság“ is belátta, hogy 1000 korona még is csak több mint 24, még ha kétszeresét is tenné ki a megigért 48.

Az új bérlettel a rokonság is megszünt, nem vadászgathatott már a komaság — legalább nyiltan nem; — mélabúsak lettek a tekintetek, a kántor uram váltig sóvolgatta minduntalan csalafintos eszejárását, hogy: nem jól van ez így, meg úgy . . . Ez ugyan csak beszíd maradt, de hát már szólni se tudjon az ember . . . A zsidó korcsmáros volt az egyetlenegy ember, ha ugyan embernek lehet nevezni, — a ki váltig erősítgette, hogy: jó van ez így, legalább egy kis friss pénz jön a faluba, az urak révén.

Meg is változott az egész hangulat csakhamar. Az urak, egy évben csak egyszer jöttek le Pestről: de akkor aztán ünnepe is volt az egész falunak, talpon volt mindenki apraja-nagyja.

A szomszédos kis mezőváros vasuti állomásáról előtte való nap egész kocsikra való, fájintosabbnál-fájintosabb kufferek és mindenféle bagázsiák érkeztek meg, — jól meg tömve minden jóval. Hát „még azok a sok tarka színű eleven kis ördögök, azok a sok furcsa nevű kis kutyuskák, alig lehet még a nevüket is kimondani: *Cáro, Jelinek, Castor* és *Polláx, Lord, Troff, Caesar, Die Anna, Aranka* és *Schlésinger*, mindmegannyi eleven kis ördögök! Ezek mind előre megérkeztek.

Másnap megjöttek az urak is. Na, — de már ez aztán beszéd; ilyet sem pipált még Ganéfalva, ez aztán a látványosság, ilyen kell a népnek, e kell a magyarnak!

Az urak is tudták ezt, hogy minden szem rájuk fog

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak feltevés lehet, mert a nép, mint tudjuk, a kisebb sólymokat fajra meg sem különbözteti, hanem hol vércsének, hol karvalynak mondja őket. Az van itt a dologban, hogy az illetők saját maguk képzelik az ilyesmit, a Linné-féle nagyon helytelen specifikus név behatása alatt állva, melyet Vajda 1841-ben „ölyüded"-re fordított le. Magam is kiváncsi voltam ennek az érdekes sólyomnak ölyvszerűségére, melynek mibenrejlését felfedezni azonban sehogysem birtam, hanem ellenkezőleg arról győződtem meg, hogy ez a merész ragadozó minden tekintetben méltó testvére a vándor sólyomnak (Falco peregrinus), melynek úgyszólván kisebb kiadása. Éjen azért, mivel itt az „elfajzás"-nak nyoma sincs, az idézett közmondás is azt bizonyítja, hogy a kaba nék másra vonatkozik. És hogy ez a név a Circus (rétihéja) genust illeti, bizonyítják a békési és szabolcsi sárrétek régi vadászai s halászai, kik a bagolyfejű Cirkusokat nevezték kabáknak, — mint Lakatos bátyám nemrégiben pompásan megirta. Ezek a madarak is a sólyomfélék (Falconidae) családjába tartoznak, és itt már megvan az elfajzás úgy morphologiailag, mint a ragadozás módjában is.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei juniusban.

E hó a tavak merengő halászmestereinek, a *gémeknek* a csimotaeregető hónapja, amennyiben a fiatal gémek nagyobbrésze e hóban kezdi elhagyni a fészkét, hogy önállóan vegyen részt a létfentartás küzdelmeiben. Azonban a gémek szaporitási mozzanataiban néha egyugyanazon fajoknál is meglehetős időbeli különbségek vannak, például a letojásban s ehhez képest a fiókoknak előbb avagy később való kirepítésében. Gyakran megtörténik ugyanis, hogy ugyanazon telepen ugyanazon faj egy része még a költéssel van elfoglalva, mig ugyanakkor más fészkekben már kis fiókok gunnyasztanak és megint másikban ugyanazon időben közel anyányi gémkamaszok gyakorolják már az ácsorgás mesterségét. Ezt tudva, néhány fiatal gém megjelenéséből nem kell mindjárt a gémek költésének befejeztére következtetni s e réven elhanyagolni a még el nem pusztított gémfaluk kutatását, illetve a további akciót a torkos madarak ellen beszüntetni, sőt ellenkezőleg! Az oly belső (kultur) és külső halasvizek (tavak) óvása érdekéből ugyanis, melyek a Duna, Tisza közelében, avagy környékiben feküsznek, vagy egyáltalában gémek költési helyeivel szomszédosak: a gémirtást magán a gémtelepeken is szakadatlanul folytatni, érdekbe vágó dolog, és nagyon megéri a fáradságot, bár igaz, hogy tartós tavaszi árviz esetén a gémek (kivált a tiszai ártereken) fűzfasuhángokon fészkelvén, nem könnyü dolog faluikba behatolni és minden telepet fel is fedezni, — bár a ki s be vonulgató öreg gémek mégis csak elárulják azokat s rávezetnek gyarmataikra, melyekben ugyan sok a látni és szagolni való. Az ily gémfalukban szerzett benyomások kitörölhetetlenek maradnak emlékezetünkből — s csak az ily helyek tüzetes megszemlélése — s az étket hordó, fiait tömő gémek megfigyelése vezeti rá az embert, hogy valójában mennyi hal lesz e madarak révén pocsékká s mily károsítás éri ez által a nemfigyelni, ki is tettek magukért, úgy voltak adjusztálva, hogy elmehettek volna akár . . . . olyiknak még egész madár is volt a kalapján, a másiknak meg csak egyik szemén volt pápaszem, a harmadik meg mintha restelné a dolgot — két szemüvegét is fel tett, nem is lehet leirni, olyan sokféle látni való volt, csak abban az egyben megegyeztek, hogy: mindegyiknek rövid volt a nadrágja és csak térdig ért, de úgy, hogy a husuk is kilátszott. A tiszteletes úr leánya a zsalugáteres ablakból nézve a bevonulást, meg is jegyezte, hogy: öreg emberek létükre szégyelhetnék magukat fényes nappal így ki menni az utcára!

Az urak nem törődtek semmivel, egyenesen a „zsidóhoz" szálltak, ott megpihenni — sátrat ütöttek, hogy a másnapi vadászatra az előkészületeket megtehessék.

A kántor uraméknál jöttek össze a régi bérlők, hogy csendes poharazás mellett kifejezést adhassanak — néma bánatuknak. Igy lesz, úgy lesz . . . egyszer csak valami erős borizú obégatás, mintha a föld alul jönne ki — szakította félbe az értekezletet . . . *Hej! Ursule! Ursule! Zsake! Zsake Nyikulaj!* — medvetáncoltató oláh cigányok voltak. Már elakartak kergetni, midőn a kántor uramnak pokoli terv fogamzott meg a fejében. Beintette az egyik medvetáncoltató oláh cigányt és megalkudott vele a medvére, hogy az egyiket neki másnapra — haszonbérbe adja. Az alkut csakhamar megkötötték. Másnap reggel, az egyik „Ursulét" a vadászat megkezdése előtt, elébe téve egy jókora nagy málé kenyeret — beállították egy kis erdőbe, olyan helyre, a hol a társaságnak okvetlen elhaladni kelletett. Az *Ursule* reggel felé a szép pázsitos helyen, az egyik cigány felügyelete mellett, hamar el is szunnyadott.

A vadászat megkezdődött: az első nyulat, a kitünő vizslák, illetve kutyuskák — mintha többoldaluságukat is megmutatni akarnák, — szerencsésen a másik határba *hajtották*, némelyike, nagyobb hatás kedveért, még csaholni is kezdett. A társaság, hogy a kutyákat bezárhassa, az erdőcske szélére telepedett a hüvösbe. Ekkor vette kezdetét az előadás is. Mindenki a magával hozott sípjával és trombitájával a maga kutyája után kezdett *hangszerelni*, olyan koncertet csapva, hogy az egész falu apraja-nagyja, elkezdett a társaság felé gyülekezni . . . Végre megérkeztek nagy lihegve *Cáróék* is, mi sem természetesebb, hogy most már mindenki a saját kutyája elé igyekezett, korbácscsal megfenyitendő a kis bestiákat túlbuzgó kirándulásaikért. Ez egy kicsit nehezen ment, mivel ez eljárást már a kutyuskák nagyon ismerték és óvatosan közelegtek, de azért az elnémult hangszereket csakhamar újabb más akkordok váltották fel, melyek már *Cáróéknak* tudhatók be. Ez után a kis incidens

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

zeti vagyont, melynek felszaporítása oly nagy fáradságot és befektetést igényel s mely az Isten gondján kivül az ember ajnározására is annyira reá szorul . . . Valóban itt volna az ideje, hogy a mai napig komolyan nem vett védelmi kérdés a halászat szempontjából kártékony madarak elleněben, a törvény keretében megoldásra jutna s ez irányban is — mint már hangoztattam volt — védelembe vennék a paragrafusok halászati érdekeinket!

Egyébiránt hogy ez mind-e napig nem történt meg s aktuális szempontból vajmi kevesen fogták fel a madarak ellen való védekezés és ellenakció dolgát — annak oka főleg abban rejlik, hogy eddigelé nem akadt szakember, ki komolyan rámutatott volna a halászati madárkérdés fontosságára, annak veszélyeire és megoldási szükségességére — és nemcsak hogy nálunk nem volt eddigelé, de a *világirodalomból* is *hiányzott* egy oly alapos szakmunka, mely a madarak kárttevéseit ismertette, tanulmány tárgyává tette volna s a káros tényezők ellen való védekezés — és a károk megtorlására irányuló utmutatásokkal szolgált volna a gyakorlat embereinek. A mi irodtott is ez irányban, az is nem egyéb hamis adatokra épített okoskodásoknál, melyek első sorban is divatos állatvédelmi intenciók szellemétől áthatottan képezik a több komolyságot és szakértelmet érdemlő tárgyat s végre is arra a következtetésre jutnak állathumanitásuk ideálismusában, hogy nincsen más kártékony szárnyas lény, csak a melyik az obligát egeret megeszi; a halfalás semmi, hisz az ember is megeszi paprikásan, meg egyébként, még sem ragadozó állat.

---

után, indulnának is már, de mintha földbe gyökerezne minden kutyának a lába; farkát hátsó végtagjai közé huzva, csak félelmetesen szükölt és nyöszörög, egy tapodtat sem megy előre, csak hátrál mindegyik . . . mi az ördög leihette ezeket a bestiákat? . . . Senki sem tudja . . . egyszer csak morgás, dörmögés hallatszik és egy hatalmas medvének a feje tünik elő a bokrok közül — a kutyák még jobban morogva hátrálnak . . . a vadászok bátrabbjai — kinézésükből nem is gyanítva — gyorsfutásnak iramodnak s azok pedig, kiket a meglepetés jóformán a földbe gyökerezett, ámulva veszik észre, hogy „Ursule" két lábra állva egész kacéran, bár kissé dörmögve elkezdi lejteni az *„Ardeleánát"* — s hogy a meglepetés annál édesebb legyen, meglelenik egyidejüleg az oláh cigány borzas feje is, szörös melle kitárva, de az egész kinézése is medvére vallva, ő is medveszerű hangján mintegy bátorítva biztatja a medvét — kalapját a kezében tartva — rám vigyorgó pofájával negédeskedve, mély hajlongások között fordul a meglepődött urak felé . . . *me rog Domnule* . . . me rog, egy kis borravalót!

Mi sem természetesebb, miszerint állítólag nem is annyira e körülmény, mint inkább a beállott nagy forróság miatt, a vadászatot e napon *„egyhangú indítvány elfogadása után"* — beszüntetni kellett!

Az efféle intenciók lesznek azután atyamestereivé azoknak az ellentmondó paragrafusoknak, melyek:

1. a vadászati törvényekben, — 2. a mezőrendőri törvényekben — és 3. a régibb, újabb és legújabb madárvédelmi törvényekben egymásnak a kacagtatásig ellentmondanak; a min azonban csodálkozni nem lehet, mert még nem született törvényhozó, ki a „tudós" állatvédő szellemnek (tisztelet stb.) eszejárásán eligazodni képes volna!

Valóban nem csekély szerencsétlenség fenyegetné halászati érdekeinket az esetben, ha saját külön madárkérdése is a ló- és a verébvédő asszonyságok szellemében jutna megoldásra!

*

Nevezetes körülmény, hogy az ősi állapot megbizgatása, részben felforgatása és eltörlése következtében a gémek, különösen a szürke gémek tartózkodási és fészkelési viszonyai mind gyökeresebb változáson mennek keresztül a körülmények és viszonyokhoz való alkalmazkodással. Így például régebben leginkább csak magas fákon fészkeltek — s ma jó nekik e célra az alacsony árteri suhánk is, avagy pedig magán a lápon a nádas fűzbokraival is megelégednek s ott, hol ilyen nincs és csak nád van, az avas nád legvastagabb részeteibe veszik be magukat s a cimeres nád csonkult tetejében, melyet fegyvergula módjára fognak össze: rakják fészkeiket (ugyanezt tapasztaltam a kócsagnál is a titeli mocsárban és a Balatonnál). Ámde ha a szükség úgy hozza magával, dombon álló erdőben is költ és olyan helyen is, mely aránylag tetemes távolra esik még a legközelebbi halas viztől is, — s egyrészt azért is oly nehéz végére járni a gémtelepeknek, a mennyiben az ilyenek rendesen kivül esnek a halászat tulajdonosainak területi jogkörén — szóval elérhetlenek . . . De ha ellenkezőleg áll is az a dolog, ez esetben sem mindig érhetünk el teljes sikert kiirtásuk, avagy elriasztásuk tekintetében, mert a szürke gém ha egyszer megszereti a helyet vagy vidéket, a hol letelepedett, onnét nem egykönnyen hagyja magát elriasztani s a gyakori rápuskázások dacára is visszatérnek oda a jövő évben is. E szivós erőszakoskodás ellen pedig csakis a tökéletes kiirtás segíthet és más nem.

A kinek még nem volt alkalma gémtelepeket tanulmányozni, el sem igen képzelheti micsoda élet, még pedig felette eleven és változatos élet folyik ott! A hozzájuk férhetés nehéz, néha valódi sisifusi munka számba megy, mert szinte áthatolhatatlan sűrűségeken, sár és iszaptengeren kell áttörni magunkat s gázolni hol térdig, hol zavaros vizekben, melyekben a förtelmes férgek milliói nyüzsögnek, míg a levegőben a vérszipolyozó bogárhadak milliói nyüzsögnek arcunk körül, dagatra csipve kezeinket!

Valóban néha igazán borzalmasak az ily kirándulások, mert nemcsak óriási fáradalmakkal, de szenvedésekkel is járulnak, hozzávéve a nehéz utban kétszeresen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

érzett hőség színte elviselhetetlen gyötrelmeit, melynek hatása folytán az izzadtság nehéz csepjei szinte patakokban szakadnak rólunk!

Utunk fáradalmait néha óriási mérvben növelik a mélyes helyek zsombékosai s az azokra való átugratások gimnasztikája s az ezzel együtt járó kellemetlen esélyek kalamitásai, továbbá a nádak tördelése s egyéb terhes fizikai mozzanat. Imitt-amott arcunkba vág az ág, vagy a szemünket fenyegeti valami veszedelem, avagy pedig a kezünk sérül meg a sokféle akadály elhárítása közben. Hát még a sokféle folyónövény, mely léptennyomon hurokként csavarodik lábaink köré s lenyűgöz, fogvatart pokoli erővel bennünket — úgy hogy csak a legnagyobb fáradság árán vagyunk képesek tőlük megszabadulni.

De nemcsak a majdnem legyőzhetetlen akadályok gyötörnek, hanem az óriási hangzavar is, mely minden oldalról felénk zeng, harsog, színte a fülünkbe kiált, hogy megbódul tőle az elme s a hallás artikulátlan tompaságba vész, úgy, hogy az ezernyi érdes hanghól kirívót egyetlen-egyet se tudunk megkülönböztetni. Pedig roppant mennyisége a békáknak vecsernyézik, kuruttyol, ümmöget, hümmöget mélabúsan, ájtatosan vagy szilaj kedvteléssel iparkodik túlkiáltani a mocsár zenéjét. — A nádi verebek karattyolása is egyre hangzik, egyre szól, a vöcsök is nyerit, bakcsó is vakkant, nádibika is bufog, mégis csak egynemű irtózatos hangmorajnak tetszik az, a mi fülünkbe cseng. Csak a mikor megállunk néhány pillanatra, akkor vagyunk képesek a különböző madárhangok megkülömböztetésére s epedve füleljük ama kulacskotyogásszerű hangzatokat, miket a szárcsamamák hallatnak valószínüleg a mi bosszantásunkra. — De más is lekötí figyelmünket: a nagy mozgalom, mit közeledésünkkel okozunk. Itt is, ott is gémek rugják fel magokat, jajgató sirályok, csérek, cérkók röppennek a fejünk felett s nagy árnyak rohannak el mellettünk, a nagylábu halfalánk madárság átrepülését jelezve, a mi mindsűrűbben ismétlődik s a magasból lekiáltó vakogások is mind gyakoriabbak és lármásabbak lesznek, a mi a gémfalu közellétéről tesz tanubizonyságot s egy lövésre ágyudörgésszerű robajjal rugja fel magát fészkeiről, fáról, mocsárból a tömérdek madár, melyeket látni ugyan mindjárt nem látunk meg, csak a fülünkkel érzékelünk, de nemsokára főnt a fejünk felett alakok lendülnek meg, egy nyüzsgő kép tárul fel eleven alakokkal, melyek faji változatosság, színbeli gazdagság s egyedbőség tekintetében képzeletet meghaladólag hatnak a bámuló szemlélőre. Szürke, kék, vörös, sárga, bíbor és fehér madár csapong, ríkolt, kvakog a kóválygó tömegben, megannyi gémek a különbféle fajokból, melyek ugyanazon egy falu lakosságát képezik — megannyi halzsivány, melyet a halászember szeretne egyetlen lövéssel a másvilág halászterére küldeni.

De a látnivalókon kivül szagolni való is van elegendő, úgy hogy a világ összes illatszertára szedhetne magának örökidőkre való arkánum triplikatumot egy népesebb gémfaluból — s ezt a nagy bűzt a sok döglött gémfiak, de még inkább a temérdek rothadó haltest okozza, melyek különféle nagyságokban hevernek mindenfelé. — Az átható kotuszag, mocsok, piszok, lehúlt és széttört záptojások s a roppant madárszenny is növeli a mindenfelől áramló orrfacsaró bűzt — — —

Ily kinézésük s környezetük van a gémtanyáknak nagyjából s ily helyeken kell őket felkeresnünk, ha alapos pusztítást akarunk közöttük végezni.

Természetesen, nemcsak hogy az öregeket lőni kell, hanem a tojásokat és fiakat is meg kell semmisítenünk, ha alapos munkát akarunk, a mi persze nem könnyű feladat s több munkabíró egyén erélyes és összhangzatos közreműködését igényli. Ekként hajtjuk végre a *kárakatonák* kiirtását és fészektelepeik elpusztítását is.

Nagy melegekben a nem ivó hal is szeret a viz felszinén járni s föl is dobálja magát, kivált a ponty, a mi dús halállomány mellett ha sűrün történik, messziről odacsalja villanásaival a *„halsasok“* és *kányák* szertekóraszó egyedeit; miért is ha észrevesszük, hogy a halaknak sűrün ismétlődik ez a játéka (vannak napok, midőn a halak igen sűrüen „dobálódznak“), nem árt megfigyelés végett alkalmas helyen kissé lesben állani a ragadozók végett, hogy nem-e tesznek látogatásokat, mely esetben könnyen meglakoltathatjuk őket garázdálkodásaikért.

Növendék-tavaknál nagy gondunk legyen a *csérfélék, szárcsák* és vöcsökfélékre és *jégmadárra*. E hóban nagy melegekkel nagy kárt tehet a *berki kánya* az ivó *compókban* s a meregető madárfajok *(kanalasgém*, kanalaskacsa) a halak ivadékaiban, ha elmulasztjuk a szakadatlan felügyeletet ott, hol a folytonos madárjárás veszedelme fenyegeti halászatunkat.

A *vizi kígyók, békák* irtandók — s a riasztókra, fogóeszközökre gondunk legyen.

A leiőtt és megfogott mindenféle hal kárttevők hulláit halomra gyűjtve s ágyást készítve belőlük, temérdek pondrót termelhetünk ilyképpen a halak számára. Természetesen a madarak tolluktól megfosztandók s úgy helyezendők el az ágyásban a pondrótermelés céljára.

Lakatos K.

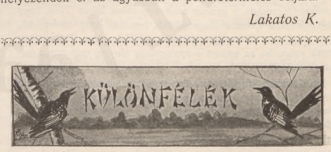

* **Damaszkin Arzén afrikai utazása.** A könyvpiacon egy magyar Afrika-utazó könyve jelent meg. Érdekes ember, a ki irta, kedves és vonzó, a hogyan megirta.

A Damaszkin-család azok közé a dél-magyarországi elökelő családok közé tartozik, a kiket valamikor az osztrák uralom erősítésére telepítettek le és a kik ma szívvel-lélekkel magyarok.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Damaszkin Arzént sokan ismerik nálunk, mint képzett, modern gazdát, mint kitűnő vadászt és szeretetreméltó embert; de hogy az írótollal is ügyesen bánik, azt ezzel a könyvével bizonyította be. Ő maga szerény kisérletnek nevezi most megjelent útleirását, a melynek közreadását barátainak biztatásával mentegeti. De ha elolvassuk ezt a kedves közvetetlenséggel és jóizű magyarsággal megírt utirajzot, kitünik, hogy ez a könyv nem szorul mentegetésre, mert legjobb útleirásaink közé tartozik.

Telcky Samu gróf afrikai utazása óta a magyar vadászok figyelme Afrikára terelődött. De szerzőnket nemcsak a vadászszenvedély hajtotta az idegen világrészbe, hanem részint a magyar közélet reménytelen sivársága, részint magántermészetü családosok.

Elment a messze idegenbe. Hónapokig élt egyszerű sátra alatt, felvad népek társaságában, Fegyverrel a kezében bekalandozta a vadságáról híres mászái nép hazáját Szivós kitartással üldözte az elefántot, orrszarvút, oroszlánt. Egyik nap müvelt európaiak társaságában élvezte a kultura kényelmeit, még néhány nap mulva olyan tájakon járt, a hol emberei még a szükséges ivóvizet sem tudták előteremteni a kietlen vadonban, a melyben európai ember még sohá sem járt. De egészséges humora és egyuttal mindent megfigyelő éles szeme soha sem hagyta el. Mindenütt meglátta a különöst, az érdekest.

Könyvének elején csak vadászélményeinek leirását igéri, de a valóságban sokkal többet ad ennél. Vadászleirásai olyan érdekesek, hogy a nem vadász is a legnagyobb érdeklődéssel olvassa; azok a fejezetek pedig, a melyekben az afrikai népekről, szokásaikról, kormányzati és társadalmi viszonyaikról szól, valóban mesteriek. Csordarablás, a sauri, Mandora szultána udvara, a kandoai bóma, a mogyoró-hámozás, a szép Rozikka cimü fejezetei kiválóak e nemben.

Mikor Damaszkin Arzén afrikai útjára indult, magával vitte a Magyar Nemzeti Muzeum preparatorát, *Katona* Kálmánt, a ki ott is maradt Afrikában és azóta számos küldeménynyel gyarapította a magyar természettudomány kincses házát. Sajnos, a magyar tudomány olyan szükösen látja el munkásait, hogy a derék Katona a szükséges fegyver hiányában csaknem áldozatául esett hivatásának. Egy oroszlán oly sulyosan megsebesítette, hogy hónapokig tartott a gyógyulása.

Damaszkin Arzén könyvének tiszta jövedelmét ennek a Katona Kálmánnak s benne a magyar tudományosságnak ajánlotta föl. Azért, a ki e könyvet megszerzi, nemcsak élvezetes olvasmányra tesz szert, hanem a magyar tudománynak is szolgálatot tesz. A könyv ára nyolc korona. Kapható *Székely és Illés* könyvkereskedésében Ungvárt.

* **A fa, mint táplálék.** Az európai elkényeztetett ember nem is hinné, hogy mi mindent meg nem esznek a távoli földrészek lakói. Azt már régebben tudjuk, hogy bizonyos indián néptörzs földet is eszik. Ha a föld is táplálék, miért nem inkább a fa? Hiszen a fának rostjai bizonyos körülmények között cukorrá változnak. De azért a fa anyaga a gyomorra nézve feltétlenül emészthetetlen. Mikor a ló az istálló gerendáját rágja, okvetetlen valami jó izt érez, mert a ló kényes állat és hiába nem vesződnék. De ha a fát rostjaira akarjuk bontani, egész kémiai müveletre van szükség, még pedig olyan bonyolult müveletre, melyre a gyomor soha sem volna képes. Tény, hogy bizonyos fenyőfa finomra megvagdalva, nemcsak hogy emészthető, hanem még mint orvosság is kitünő szolgálatot tesz. De nagyon siralmas volna, ha az embert a nyomorúság tényleg már erre a táplálékra szoritaná.

* **Csudálatos bogár.** Amerikának sok mindenfélén kivül van egy rendkivül érdekes bogara a „periodical cicada", melyet az ottani eutomologisták sokáig tanulmányoztak. Ez az állatocska 1715 óta minden 17 évben rendesen megjelenik tengernyi sokaságban. 1902-ben tüntek el miliárd számban a föld felületéről s azóta nem látták napvilágot. Azon év junius havában a nőstények százával rakták le tojásaikat a fák zöld galyacskáira; mig a hímek nézték és énekeltek. Pár héttel később a hangyaszerű cicádák kibujtak a burokból, leestek a földre és hamar elhantolták magukat, alkotván apró földalatti barackskákat a fa töve közelében. Eleinte ez a kamrácska nem nagyobb, mint egy buzaszem; de lassankint kitágítják, hogy kényelmes legyen. Körülbelül két lábnyira a föld alatt itt tanyázik a cicada télen-nyáron, megvédve a fagy és a nap sugarai ellen. Mielőtt végleg kibujnának fölalatti palotájukból ezek a szárnytalan állatkák, 8–10 cmnyi kéményeket építenek kamráckájuk fölé. Napnyugta után tünedeznek elő a szárnyatlan, barnaszinű állatkák és mihelyt felszínen vannak, ugyancsak igyekeznek a legközelebbi fára, bokorra vagy kerítésre. Némely helyen a föld szine teljesen be van fedve velük. A bokorhoz érve, mindegyik oda erősíti magát egy levélre vagy ágacskára és egy óra mulva már a hártyaszerű burok a hátán végig reped és kibujik belőle egy piroszszemü, vastag szemölcsökü, fehér kis kukac. A nyaka két oldalán fülecskéi is vannak, mely fülecskék kezdenek megnőni és alig husz perc elteltе alatt kifejlődnek hosszú általtászó szárnyakká. Az éjszaka folyamán a toilettjüket teljesen befejezik azzal, hogy barnává változnak.

* **Tanulmányi kirándulás.** *Faragó* Béla cs. és kir. udvari szállító zalaegerszegi magpergető gyárát és csemetekertjeit május 12-én megtekintették a keszthelyi gazdasági tanintézet III. éves hallgatói, Lovassy László tanárnak vezetése mellett, számszerint 45 növendék. A kirándulókat Faragó Béla tisztviselői karával fogadta. A megjelent érdeklődő vendégek között ott voltak: Hangay Géza erdőtanácsos, Monspart István kir. főerdész és még számosan. A vendégek és az ifjúság hosszú kocsisorban bejárták az 550 munkást foglalkoztató mintatelepet és részletesen megszemlélték a magpergető gyárat, terjedelmes csemetekerteket, dísznövény-telepet és az ezen napra készített időleges kiállitást, a melyet kivál szakértelemmel s rendkivüli csinnal Faragó állitatott fel. Itt volt szemléltető ama 23 féle különböző kitüntetés, a melyben Faragó magpergető gyára és telepei részesültek, továbbá ama oklevél, a melylyel ezelőtt 5 évvel a cs. és kir. udvari szállítói címet kapta, fáradhatatlan munkásságáért. A tanulságos kirándulás után Faragó Béla a Barossligeti vendéglőben magyaros szivességgel megvendégelte az egész kirándulói társaságot.

1906. évi 1029. számhoz.

Pályázat.

A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolán, nevezetesen a növénytani tanszéknél ujonnan szervezett **asszisztensi állomás** betöltendő.

Ha az állomást okleveles pályázó nyeri el, akkor egyezernégyszáz (1400) korona fizetésben, háromszázhatvan (360) korona lakáspénzben és negyvenegy (41) ürköbméter tűzifajárandóságban részesül; nem okleveles egyén egyezerkétszáz (1200) korona fizetést, háromszázhatvan (360) korona lakáspénzt és negyvenegy (41) ürköbméter tűzifajárandóságot nyer.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik ezt az állomást elnyerni kivánják, hogy egészséges voltukat, végzett tanulmányaikat, képzettségöket, eddigi foglalkozásukat, valamint hadkötelezettségök teljesitését igazoló bizonyitványokkal felszerelt folyamodványukat: ezen főiskola rektoránál **f. évi junius hó 30-ig nyujtsák be.** Később érkező folyamodványok nem vétetnek tekintetbe.

Selmeczbányán, 1906. évi junius hó 2-án.

A m. kir. bányászati és erdészeti főiskola ezidőszerinti rektora:

Dr. Fodor.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. julius 1. 7. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Előfizetési felhivás.

Lapunk mai számával uj évnegyedbe lép. *Tisztelettel felkérjük mindazokat, a kiknek előfizetése lejárt és* a kiket erre a cimborítékon is figyelmeztettünk, *hogy előfizetésüket idejében megújitani szíveskedjenek.*

A Magyar Erdész ára:

Egész évre	14 K.
Fél évre	7 K.
Altiszteknek egész évre .	8 K.

A MAGYAR ERDÉSZ
kiadóhivatala Borsodapátfalván.

Az ortodoxia.

Irta: *Imecs Béla.*

Az „Erdészeti Lapok“ idei junius havi számának a lapszemle rovatában *„Szövetkezeti szervezkedés az erdőgazdaságban“* cimü közleménye szemembe ötlött. Egy idegen német munka ismertetésére szánt az „E. L.“ nyolc egész oldalt, mely munka, nem vitatjuk, méltán megérdemli ezt a vele való bő foglalkozást, de ugyanakkor szinte *megdöbbentő ennek a lapnak a nemtörődömsége a magyar irodalomban ép mostanában megjelent hasontárgyú eredeti magyar munkával szemben.*

Egyszer már szóvá tettem e lapokban, hogy az O. E. E. hivatalos közlönyének első sorban feladata volna a magyar erdészeti szakirodalmat *pártatlanul* szolgálni s a helyett, hogy ölszámra hozza az elvont elméleti fejtegetéseket, bizony jobban tenné, ha végre tudomást szerezne arról, hogy itt ez országban legutóbbi időben élénk pezsgő élet támadt szakirodalmunkban. Húsz évi mélységes alvás után végre erdészetünk felébredt és a budapesti központból támogatott hivatalos irányzat helyett ma egy független, tisztán csak a szakérdek szeretetétől áthatott s az igazság érdekében, ha kell, szókimondó szakirodalom van keletkezőben.

Ha az Erdészeti Lapok hivatása magaslatán áll, elfogulatlan lelkesedéssel kellene fogadnia ezt az ébredést. De nem így teszi. Nagyon jól mondja Zivuska Jenő kiváló irónk „A megreformált akadémia“ cimü röpiratában: „hogy a magára hagyott ember és épen így egy magára hagyott zárt testület, mindig superlativusban gondolkozik. Nem eszmélhet magára, mert nincs kihez mérnie magát. Az ismeretlent, bárha másnak szárnyat ad, rossznak tartja, a megszokott nehéz ösvényt pedig talán az üdvözülés egyedüli útjának gondolja. Tegyetek tükröt magatok elé, hogy vonásaitokat megismerjétek. Legyen bár a kép hullámos, sőt torz, jobban vissza fogtok arról következtetni az arc vonalaira, mint a semmiről. Tartsunk hát tükröt stb.“

. . . Bár hálátlan munka ez. Hálátlan munka mindenképen, mert eltekintve, hogy minden tényleges állapot az érdekek bizonyos összeszövődésén nyugszik, *rendszereik és kedvelt eszméik* birálatát az emberek ritkán tudják megbocsátani.

Csak egy-két pontról kellene elűzni az ortodoxia oroszlányát, hogy így a békés, majdan gyümölcsöző reformmunka kezdetét vehesse. Bár ez az oroszlán veszedelmes állat, mivel az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

előítéleteken hízott meg, fejébe szállott a gyermekes dicséretek tömjénfüstje és más hangot a magáén kívül még nem igen hallott."

Szakirodalmunkban ezelőtt több hónappal jelent meg *„Erdőgazdaság szociális alapon"* című munka, mely általában úgy a szakközönség, mint a magyar társadalom legműveltebb rétegeiben is osztatlan tetszést aratott és elterjedt. A Magyar Erdészen kívül, mely egész terjedelmében közölte, megemlékezett róla majdnem minden politikai napilapunk. Részletesen foglalkoztak vele a *„Köztelek"*, *„Gazdasági Lapok"*, tudtommal legujabban a *„Gazdasági Mérnök"* kéri azt közlés végett. Nem akarva időt veszíteni, felemlítjük, hogy kiváló szakembereink közül *Fekete Lajos* főerdőtanácsos emlékezett róla nagy dicsérettel; nem szakemberek közül nem kisebb emberünk, mint *Kossuth Ferenc* tartotta érdemesnek szerzőhöz írott magánlevélben megemlékezni a munkáról, csak épen az *Országos Erd. Egyesület hivatalos közlönye siklott el némán fölötte* s hallgatta agyon, mert annak hangja nem az ortodoxia oroszlánjának hangjához hasonlít. Az a kifogás nem állhat meg, hogy talán a szerkesztőség figyelmét kikerülte volna, mert tudtommal kéziratban is beküldte szerzője szives közlés végett s a nyomtatott példányból küldött oda egyet, sőt az O. Erd. Egyesület is megrendelte kézikönyvtára részére.

Ezek után méltán kérdezhetem, ha vajjon betölti-e hivatását az O. E. E. közlönye, a mikor édes anyanyelvünkön írt, magyar ember elméjéből kipattant eszméket agyonhallgat s ugyanarról a tárgyról írott idegen ajkú értekezéseket bő ismertetéssel honorál. Nem az olvasóközönség félrevezetése ez? Nem az tünik ki ebből, mintha a szövetkezési eszmének felvetése az erdőgazdaságban, idegenből eredt volna hozzánk? Hát ennek az eszmének *hazai* művelőjét nem érdemes megismertetni az olvasóközönséggel?

* * *

Nem személyeskedés vádja ez, de mint e lapnak szerkesztője kötelességem, hogy őrszemet álljak s mindent, miből szakunk föllendítését várhatjuk, a köztérre vigyek. Nem volna nagyobb örömem, mintha a köz- és szakérdek körül kifejtett szerény munkásságom díja az volna, hogy az Országos Erdészeti Egyesület és annak lapja végre nemcsak a felülről vett eszmék propagálására vállalkoznék, hanem tért nyitna *pártatlanul* minden olyan törekvésnek, mely a közjó és erdészetünk előbbvitelét célozza s testvéri szeretettel ölelné magához az ő szemében talán kicsinyeknek látszó munkásokat is, mert egy hangyabolyt nem épít fel a királyné s különben is *az eszmék sulyát és erejét ranglistába sorozni nem lehet.*

A kir. erdőtisztek értekezlete Budapesten.

A „Magyar Erdész"-ben a minap megjelent felhivás folytán a kir. erdőtisztek közül múlt hó 14-én mintegy 40-en értekezletet tartottak Budapesten. Az értekezlet tárgya volt, a mint e lapok is közölték, az „O. E. E." által 1904-ben benyujtott kérelem teljesítésének esetleges újbóli megsürgetése.

A résztvevők csekély száma — az értekezleten elhangzott kijelentések szerint — koránt sem a közönyösségnek tudható be, hanem annak, hogy a „Magyar Erdész"-ben közölt felhivás sokaknak elkerülte figyelmét. Sajnálattal tapasztaltuk, hogy néhány kincstári és állami erdőmester kivételével a felsőbb tiszti kar teljesen hiányzott, és így a minorum gentium elhagyottnak érezhette volna magát, ha különben az életben ama bizonyosságot nem tapasztalta volna, hogy lélekben és erkölcsi támogatásokban a főbb tisztviselők is velük vannak.

Ezen bizonyosság érzetéből folyó higgadt tapintatosság irányította az értekezletet, a mely számot vetve azon — bár igen régóta sóvárgott, de mégis meglepetés szerüen bekövetkezett — új helyzettel, a melyet az 1906. évi költségvetés a kir. erdőtisztekre nézve teremtett. A vitát jórészt tárgytalannak jelentette ki, egyrészről mert az „O. E. E."-nek fölterjesztésében kért egyik sarkalatos kivánsága: az utiköltségek rendezése kedvező elintézést nyert, az állás arányosításnak a kért irányban való megoldása pedig az 1906-iki költségvetés indokolásában szintén megigértetett.

Az utiköltségek rendezésében és az idei költségvetésnek kijelentéseiben az egybegyültek egy biztató jövőnek jelenségeit ismervén fel, az ujrakérelmezés szándékától egyelőre egyhangu határozattal elállottak. — Az értekezletnek azon tárgysorozati pontjára nézve pedig, hogy a régebbi vármegyei közszolgálat a bekövetkezendő új rangsorozásnál mindenben egyenlő értékünek minősittenék az államszolgálattal, beható tárgyilagos vita után azt határozták, hogy ezt szélesebb körben való ismertetés és megvitatás után illetékes helyen kérelmezik. Az értekezlet azután egy több tagu bizottságot választott, [illegible] érintkezésbe lép az összes érdeklődőkkel, s így számban megerősödve *oly állandó bizottsággá alakúl, melynek*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

egyedüli feladata leend a kir. erdőtisztikar összes anyagi érdekeit képviselő ügyeknek szemmeltartása. További feladata e bizottságnak az is, hogy mikor szükségét és idejét látja, az összesség nevében országos értekezletre hívja fel az érdekelteket.

Végül az értekezlet egy 4 tagu küldöttség által fejezte ki tiszteletét *Horváth Sándor* miniszteri tanácsos előtt, ki a küldöttséget meleg hangon biztosította az erdőtisztikar iránti szünetlen jóakaratáról, kijelentvén azt is, hogy sohase kívánja korlátolni a tisztikar jogos kívánságainak érvényesítésére és a szaktársi közszellem emelésére törekvő társulásait és mozgalmait, amig azok a parlamentáris higgadtság és önmérséklet kereteiben mozognak. Meleghangon jelentette ki a küldöttségnek azt is, hogy ámbár 14 év óta csüggedetlenül törekedett az erdőtisztikar helyzetének javításán, a teljes siker sajnos, a pénzügyi és politikai viszonyokon mindeddig hajótörést szenvedett.

Imecs Béla.

A tölgyerdők ápolásáról.

Előadta: *Gesztes Lajos* érs. erdőmester Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének 1906. évi junius hó 6-án Egerben megtartott közgyülésén.

Kétségtelen, hogy erdőt alkotó fanemeink között legbecsesebb, legértékesebb a tölgy s éppen mert fanemeink között a nemességet képviseli, tenyésztésében, fejlődésében a legtöbb gyámolitásra, a legtöbb ápolásra is szorul.

Rendkivül sokoldalu használhatósága oka annak, hogy a régi nagy értékü és nagy kiterjedésü tölgyesek rövid egy-két évtized mulva, csak a régi gazdasági tervek erdőleirásában lesznek feltalálhatók s a mostani gazdasági berendezkedés mellett uj életre többé soha nem kelnek.

Azon tulajdonsága a tölgynek, hogy tenyésztése nagy gondozást és ápolást igényel, oka annak, hogy még a legmegfelelőbb talajon levő tölgyeseink is, kihasználásuk után mindig kisebb területre szorulnak azon arányban, a melyben elmulasztottuk a tölgyes vágások kellő ápolását és gondozását.

Az értékes tölgyerdők kiszorulása, térvesztése általában háromféleképen történik.

Ha idős, 100 éven felüli tölgyes kerül kihasználás alá, melynek sarjadzó képessége igen gyenge, vagy semmi, úgy ha abban előzőleg jó nehány évvel az alátelepítés nem történt, a fokozatos felújító vágás alkalmazásával a záródás első megbontása után oly tömegesen és buján verődik fel a fű és egyéb gyom, hogy ezek nyomását, a záródás megbontása után alkalmazott ültetés, vagy vetés után telepített csemete kiállani legtöbb esetben nem tudja s a hosszu felújítási idő alatt betolakodó lágy fanemek foglalják el a területet. A még nem régen értékes és szép tölgyesek helyén nyár, fűz, mogyoró, hárs, juhar, bükk, gyertyán stb. bitorolják a helyet.

Ezek között és alatt szerényen, mint zsellér húzza meg magát az uralomra hivatott tölgy. Igaz, hogy sok idő mulva a betolakodott fanemek némelyikét a tölgy túlszárnyalja, de már annyira megfogyott számban, hogy jól záródott tölgyerdő az ilyen vágások után alig remélhető, mert a hézagokat idegen fanemek töltik be. Így keletkeznek a tiszta tölgyesek helyén az elegyes állabok.

Ha 100 éven aluli 60—80 éves tölgyesek kerülnek kihasználás alá, mely korban a tölgy a Mátra és Bükk vidéken elfoglalt termőhelyein még kitünően sarjadzik, úgy a megtelepített csemeték, a buján fakadó sarjak sűrü setét árnyalása alatt, levegő és világosság hiányában mennek tönkre s így keletkeznek a régi értékes szálerdők helyén a csekély értékü sarjerdők.

A szép szálerdők pusztulásának és térvesztésének módja pedig a legközönségesebb és leggyakoribb, t. i. a vágásoknak a legeltetési mellékhasználatra való idő előtti felszabadítása. Hála azonban az erdőtörvény bölcs és szigoru intézkedéseinek, mely az erdők ily módon való pusztulásának legalább a törvény 17. §. alá tartozó birtokosok erdeiben gátat emelt. Sajnos azonban, hogy a magánkézen levő kisebb birtokosok erdeiben ez az állapot még mindig napirenden van. A legeltetés által megrontott vágások után keletkeznek az úgynevezett rongy-erdők, melyek csak hitvány, rossz növésü, girbegörbe, alárendelt minőségü tűzifát szolgáltatnak, még a legjobb termőhelyekről is, a honnét a birtokos csekély gondozás és gyámolítás mellett, ezreket érő faanyagot nyerhetne.

Tölgyerdők kezelésében és nevelésében immár negyedszázadot meghaladott időt töltöttem el. Igyekeztem mindig nyitott szemmel járni az erdőt s módomban volt sokat megfigyelni s így jogot tarthatok arra, hogy ezen hosszú idő alatt szerzett tapasztalataimat elmondhassam. Nem tartok azonban igényt arra, hogy az én általam tapasztalt és az én viszonyaim közt helyesnek bizonyult tenyésztési és ápolási műveletek dogmának tekintessenek, mert hitem szerint épen az erdőgazdálkodás helyes irányelveit olyan sok körülmény befolyásolja, hogy azt országos kaptafára húzni nem lehet, arra országos sablont felállítani hiábavaló törekvés. *Bizonyosnak tartom azonban, hogy hasonló talaj és éghajlati viszonyok között az általam követett tenyésztési eljárás hasonló jó sikerrel járhat.*

A kezelésem alatt levő mintegy 22,000 kat. hold tölgyerdő, — mely tiszta tölgyesnek vehető, mert az összes területen alig van 8% más lombfanem, t. i. bükk, gyertyán, juhar, hárs, éger, stb. — a Bükk- és Mátra-hegység szelid lejtőjü déli kiágazásain terülnek el 250—700 mtr tengerszín feletti magasságban.

Az általaj túlnyomó részben mészkőből, részben márgás homokkőből, kis részben trachitból, helyenkint könnyen elmálóagyagpalából áll.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A feltalaj elég mély, elég üde, miután a hosszura nyúlt völgyekben gyakran még a legforróbb nyárban is állandó vizü forrásokból eredő patakok segitik elő a páraképződést. Évi csapadék-mennyiség 550—650 $^{m}/_{m}$.

Az erdőségek általános fekvése déli, az egyes nagyobb hegyoldalak DK és DNy-ra hajlanak. A talaj, a fekvés és magassági, valamint az évi csapadék viszonyok, a területet tölgytenyésztésre feltétlenül alkalmassá teszik. Hiszen ez már kitünik azon körülményből is, hogy itt e területen az ősidőktől majdnem tisztán maradt a tölgy.

A tölgyvágások felújításánál a fősúly a természetes uton való felújításra, mint a legjobb és legolcsóbb felújitási módra van fektetve és pedig a tölgynek azon tulajdonsága folytán, hogy az az anyafák beárnyékolását kitünően türi, még teljesen zárt állapotban is.

A makktermő évek e vidéken ritkák, elmúlik 10—12 év, mig valamire való makk terem. Ezeket a ritka makktermő éveket kell felhasználni a 10—15 év mulva beállítandó vágások felújítására is. Jó makktermés idejében már kora ősszel, mielőtt még a makk lehullott, a legközelebbi 10—15 év alatt kihasználandó területre megfelelő, *de nem kevés számu sértést hajtatok* s azt ott tartom, mig az a talajt, a talajt borító lombot, harasztot jól felturkálja, felkavarja s egyuttal a korán érő, legtöbbnyire hibás makkot felszedi. Ezt a munkát a sertések — a mit én a talajnak a makk befogadására való előkészítésnek tartok — két három hét alatt igen jól elvégzik.

Ha ezen idő alatt nem áll be huzamosabb esőzés, akkor a sertések lehajtatnak, mindaddig, mig a talaj jól fel nem ázik. Ha az esők beállanak — a mi nálunk rendesen november vége, december elején következik be, akkor jön a sertések igazi munkája. A felázott nedves talajon a sertés folyton túr, nem kell félni, nem eszi meg a makkot mind — s a talajt borító makkot, a már előzőleg felkevert haraszt és földdel elkeveri, betakarja, vagyis a tenyésztés feltételének megfelelően elhelyezi; midőn a sertések a talajt már másodszor is jól átdolgozták, végleg lehajtatnak.

Az ily módon megdolgozott vetésre kész területen, ha azt még oly záródott erdő borítja is, a felújítás még akkor is biztositva van, ha az erdőt csak 10—15 év mulva taroljuk le.

A tenyésztés természetes feltételeinek megfelelően elhelyezett makk a jövő tavaszon csirázni kezd, két-három levelet hajt, egész augusztusig borítva van a terület csemetével, augusztusban kezdi levelét elhányni s a cérna vékonyságú csemete úgyszólván megsemmisül, eltünik.

A csemeték zárt erdőben — minden évben kihajtanak egy-két levelet, de azokat korán elhullatják, csak oly helyeken verődik fel sürüen az alnövet, hol a záródásban hiány van, itt aztán sürüen dúsan tenyész, felnyúlik. A zárt helyeken pedig mintha elveszett volna, hogy szinte félve merjük beállítani a vágást, előzetes alátelepítés nélkül, azonban a vetővágás beállítása után való tavaszszal és nyáron örömmel szemléljük, hogy az egész terület egyenletesen van betelepítve szép erőteljes csemetékkel.

Ha ez bekövetkezett, a legközelebbi ősszel már tarolni kell, hogy a terület mielőbb teljes nyugalomba kerüljön.

Az évek során át elnyomás alatt élő csemete törzsecskéjét levélzet híján fejleszteni képes nem volt, azonban gyökérzete aránylag elég dúsan fejlődött.

Ha már most ezek a dús gyökérzetű csemeték szabad állásba kerülnek, levegő és világossághoz jutnak, már első egy-két év alatt oly szép és erőteljes fejlődésnek indulnak, hogy azokat a tarolás után a vágásokban fellépő buja természetű fűvek és gyomok elnyomni, megsemmisíteni nem képesek, míg ellenben a vetővágásokban makktermés híjján mesterséges módon alátelepített makkot, vagy ha makktermés van is, az ugyanazon évben lehullott makkot a vele együtt fejlődő gyomok, mert elég fejlett gyökérzete a csemetének nincsen, a legtöbb esetben elnyomják, kiölik, a felújítás hézagosan sikerül, az is csak oly helyeken, a hol a gyomok nyomásának kitéve kevésbé volt. Az így felújított területen nagy mennyiségü csemeték kiültetésével lehet csak megfelelő záródást elérni, igen tetemes erdősítési költséggel.

A vágás után, akár természetes uton, akár mesterséges uton megtelepedett csemeték ápolást akkor követelnek. 60—80 éves korban, még az itteni tenyész viszonyok között a tölgy igen buján sarjadzik, úgy hogy a tarolás után 8—10 évvel a vágásterület mondhatni teljesen záródott 4—5 mtr magas sarjerdő. Alatta a szálerdő jövőjét képező megtelepedett csemeték fejlődése, sőt élete is veszélyben van. Ha az erdőgazda kellő időben a beárnyalt, az elnyomott csemetéknek segélyére nem siet, úgy a bármi szépen felújult területen is, mely a legszebb szálerdőnek képezi alapját, a kellő gyámolitás, ápolás elmulasztása folytán sarjerdő fejlődik, — mert a tenyészetnek indult csemeték, a buja sarjak sürű, sötét árnyékolását a napsugár és levegő hiányát néhány évig ugyan türik és sinylik, de végre elhalnak és a legszebb reményekre jogosító csemete-település megsemmisül.

Így alakulnak át tölgy szálerdeink sarjerdőkké. Hogy ez be ne következzék, a megtelepült csemeték felszabaditása céljából a tarolás után 10—14 év mulva a buján tenyésző sarjak eltávolitandók oly mértékben, hogy azok árnyalása veszélyes ne lehessen.

A viszonyokhoz képest a sarjak helyenként teljesen kivágatnak, helyenként azonban csak annyira ritkítatnak meg, a mennyire szükséges, hogy beárnyalásuk többé a csemeték fejlődésére sem gátló, sem veszélyes ne legyen. Ugyanez alkalommal eltávolítandó a tölgyesekből minden felesleges idegen fanem.

Hogy ezen erdőápolási munkálat az erdőbirtokos nagy anyagi megterheltetésével ne járjon, legcélszerűbb ezen munkálatot tavasszal a lombfakadás után végezni, mert épen ez időben ítélhető meg legjobban a beárnyalás

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mértéke is. Az így kiszedett fiatal tölgysarjakat *cserhántás* után szoktuk értékesíteni és így nem csak a felszabadítási munkálat költségei térülnek meg, hanem holdanként, már a körülmények és viszonyok szerint, 30—60 korona előhasználati jövedelmet is szolgáltatnak.

Az így kihasznált, illetve felszabadított terület kinézése a tavaszi munkát követő nyáron kétségbe ejtő, olyan, mintha leégett volna. Ha azonban ősszel és télen, a vékony száradt lombu hulladékfa eltávolíttatik, a jövő év tavaszán igazán örüm az ilyen felszabadított vágásban járni, oly szép fejlődésnek indul a dús gyökérzetű felszabadított csemete. Két év multva teljesen záródik és a sarjak már nem képesek túlfejlődni a gyors növésnek indult fiatalosban.

Ily tenyésztési eljárással sikerült a kezelésem alatt álló erdőterületen nagy kiterjedésű, mintegy 1400 kat. hold *teljesen záródott*, a legszebb reményekre jogosító tiszta tölgy szálerdőt nevelni, úgy szólván költség nélkül, mert az erdősítési költségek, csak a kivételesen hézagosan maradó, avagy eredetileg tisztás foltot képező területek beerdősítésére szorulnak.

Az így nevelt szálerdők 30—40 év között ismét megritkítandók, holdanként 15—20 ürméterrel, részint hogy a létérti küzdelem megkönnyíttessék, részint hogy ne csak a hossznövekvés, de a vastagsági növekvés is elősegíttessék.

Ezen ritkitás alkalmával minden ferde növésű, görbe vagy hajlott fa, továbbá minden elnyomott és végre minden idegen, a tenyésztésre nem érdemes fanem eltávolítandó. Az így megritkított fiatalos, a szomszédos még ezen műveleten át nem esett erdőrészhez úgy hasonlít, mint egy szépen fésült, tiszta, csinos fiatal lány egy kócos, szurtos szolgálóhoz.

Nem tudom eléggé hangsulyozni, hogy mennyire jótékony hatása van tölgyerdeinkre a kellő időben és kellő mértékben alkalmazott ritkításoknak. Megkönnyítjük fejlődésüket, elősegítjük vastagsági növekvésüket.

A most röviden vázolt erdőápolási munkálattal távol tartjuk vágásainkból a betolakodó idegen fanemeket, elháritjuk a tuskó és tősarjakat káros befolyásukkal együtt, megkönnyítjük az uralomra alkalmas törzsek létérti küzdelmét s a mi igen lényeges, a már elég hosszú törzseket vastagsági növekvésében gyámolítjuk.

A tölgyerdők értéke attól függ, hogy a kellő hosszméret mellett, meg van-e a megfelelő erős átmérő. Jól tudjuk mindannyian, hogy a hossznövés tölgy szálerdőnél 50—60 év között éri el delelő pontját, azontúl csökken, még a vastagsági növekvés még igen sokáig, bár csekély évi gyarapodással de egyenletesen halad. Az idejében és kellő módon alkalmazott ritkításokkal elérjük azt, hogy a törzs feleslegesen nem nyúlik a magasba, de a helyett tetemesen vastagodik.

Nagy mulasztásnak tartom, hogy az erdőtörvény életbe léptekor, midőn a törvény 17. §. alá tartozó birtokokra kötelezővé tétetett a rendszeres gazdálkodási tervek készítése legalább a nagyobb birtokosok tölgyerdeinek gazdasági berendezésénél az illető szakministerium nem fektetett sulyt arra, hogy a tölgy szálerdőkben magasabb, de okvetlen 100 éven felüli vágásforduló állapíttassék meg. Akkor még simán ment volna a dolog, most azonban érthető okokból kissé nehezebben menne az ilyen berendezkedés.

Meggyőződésem az, hogy a nagy kiterjedésű tölgyeseknek 80, sőt sok helyütt az úgynevezett átmeneti 60 éves vágásforduló val való berendezkedés, nagy közgazdasági károknak lesz szülő oka, a már nem is távol jövőben. A még reánk maradt erdőkben — ha talán a kivánatosnál gyérebb záródásu is — de nem volt ritka a 120—150 éves tölgyes, melyekbe be lehetett állítani a rendes vágásokat, melyekből értékes, minden célra alkalmas erős méretü anyag került ki és ezek a korosabb erdők még tartanak is egy ideig, de ha a jóváhagyott gazdasági tervekben megállapított 60 éves átmeneti, vagy 80 éves rendes vágásforduló val végig vágjuk erdeinket, a mi 30—40 év mulva bekövetkezik, hogy az utánunk következő nemzedék miből csinál egy rendes váltó talpfát, egy jó méretü hidgerendát, egy húsz hektóliteres hordóra való dongát, arra már igazán kiváncsi lennék. Akkor majd a méteres átmérőjü törzseket erdészeti muzeumokban mutatják be az ifjú erdész sarjadéknak képekben. A Bükk és Mátra tölgytermő helyein ugyanis 80 éves korban mellmagasságban 32—36 %-nél a tölgy erősebb átmérőt nem nevel.

Mikor az erdőgazdasági tervek mikénti készítésének utasitásán vajudott az akkori erdészeti kormányzat vezetősége és midőn nagy leleményességre való módon megállapította, hogy egy helyes gazdasági tervnek 28 különböző nyomtatványon 700 és néhány rubrikában kell a világra jönnie, bizony-bizony bölcsebb dolgot cselekedhetett vala, ha néhány pár rubrikával kevesebbet gyártat, de a helyett szigorúbb és a jövő nemzedék érdekeinek is megfelelőbb gazdálkodási elveket lehel a a rovatok közé.

Vagy a jövőbe ne tekintsünk? A ki utánunk jön, az huzza be az ajtót?

Tanulmányi kirándulás a zalaegerszegi magpergető gyárba, facsemete-telep és fajburgonya-tenyésztő telepre.

Május hó 12-én a keszthelyi gazdasági tanintézet III. éves hallgatósága, számszerint 44-en, dr. *Lovassy* Sándor gazd. tanint. tanár vezetésével *Faragó* Béla zalaegerszegi magpergető gyárának és csemete-, valamint fajburgonya tenyésztőtelepeinek megtekintésére Zalaegerszegre utazott.

A magpergető gyár közvetlen a vasut mellett elterülő festői szépségü Baross-liget közelében fekszik, csinos

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

massiv épület, fenyőfákkal övezve. — 36 méter magas gyári kéményét messze vidék uralja.

Belépve a gyárba, az iroda egyik hosszu termében kosarakba ültetett élő fenyők között időleges kiállítás lepte meg az érkezőket. — A kiállítás az izléses csoportosítás és anyagának változatos gazdagsága által méltó feltűnést keltett.

Ott találtuk sorban a legkülönbnemű famagvak között az azok csiraképességének és tisztaságának meghatározására szolgáló készülékeket, a cég telepein termett 43 féle fajburgonyát izlésesen csoportosítva, üvegtálakon kiállítva. — Látható volt mindenféle a terméléshez, keményítő tartalom meghatározáshoz szükséges eszköz és műszer, továbbá a telep különböző részeiből a munkálatok és növények fényképezett csoportjai.

Alkalmunk volt ezrekre menő irásbeli nyilatkozatok gyüjteményét látni, a melyek a cég szállítmányainak kifogástalan voltát igazolják, nemkülönben a külföldi rendelmények gyüjteményét, bizonyítékául annak, hogy ezen, bár kis vidéki városban elhelyezett vállalat összeköttetései a világ minden kulturállamába kiterjednek, Tiflistől Waschingtonig, Koppenhágától Palermóig.

Köztudomású dolog, hogy Amerika egyes tűlevelű fanemei rendkivül gyors növésűek, s a talaj iránt rendkivül igénytelenek. — Ezen igénytelen voltuk s egyéb kitűnő tulajdonságaik következtében nálunk most már több mint 40 éves kisérletezés és megfigyelés alapján kitünően beváltak; ilyenek az Abies douglasi, a hatalmas park és erdei fa, a mocsarakat szerető picea sitehensis stb. stb. Ezen magvaknak közvetlen Amerikából, direkte a gyüjtőktől való behozatalával is foglalkozik a cég. — A mi veresfenyőnket oly sok tekintetben felülmuló larix leptolepis magját a cég Japánból, Tokióból kapja. — Ezen magvak szerfelett drágák, a mi nem is csodálható a nagy távolságról való beszerzés miatt. Volt alkalmunk az időleges kiállításban egy eredeti amerikai csomagolásban levő 38 kilogramm súlyu pinus banksiana fenyőmagot látni (ezen faj a legsilányabb talajon is tenyészik), amelynek értéke a bemutatott számla szerint meghaladja a 2000 koronát.

A fenyőtobozoknak kiszárítása 16 nagyszabású kalorifer (hőfejlesztő) által történik. — A tobozok a nagy hőfok következtében kiszáradva felnyilnak, s a mag belőlük kihullik. — A mag kipergése után egy 20 löerejű gép által hajtott, rendkivül pontossággal dolgozó és három emeletet felölelő malomszerű tisztító-szerkezet által hozatik forgalomképes állapotba.

A pergetésnek célja az, hogy a tobozokból minél több és minél jobb mag vétessék ki.

Magasabb hőfok mellett jobban felnyilik a toboz, annál több mag nyeretik, viszont azonban annál nagyobb a veszély, hogy a magas hőfok alkalmazása következtében a mag csiraképessége szenvedni fog. — A két szélsőség között a helyes utat megtalálni, — ebből áll a magpergetés mestersége, ami nehéz dolog, ha figyelembe vesszük, hogy például a november hóban szedett erdei fenyő toboz (pinus silvestris) kipergetéséhez 72 órán át 60 fok Reaumur hőfok alkalmazása szükséges.

Ha a gyárat kivülről szemléljük, elképzelni sem tudjuk, hogy a földalatti aknák, fütő, szellőztető helyiségek, hőfejlesztők, deflectorok és egyéb berendezések mily nagy tömkelege van itt jelen, csak hogy a kitűzött cél minél nagyobb mértékben eléressék. — Dacára annak, hogy a teher fel- és leszállítás gőzerővel hajtott elevátorokkal történik és minden egyéb munka tökéletes gépek által automatikus módon végeztetik, a gyárban állandóan foglalkoztatott munkások száma meghaladja a 70-et.

Az üzemi részek megtekintése után a gyár földalatti boltozott raktárhelyiségeibe mentünk, hol a nagy rendben felhalmozott számtalan féle fa- és cserjemagot, a csomagolást, elszállítást és az ellenőrzés gyakorlati módját volt alkalmunk megszemlélni. — E földalatti helyiségek a magvak csiraképességének konserválására kitűnőnek bizonyultak.

A gyár beható megszemlélése után a társaság a telepek megtekintésére indult, a melyek 13 darabban összesen 120 holdat tesznek ki. — A telep szétdaraboltsága a városok közelében uralkodó birtokviszonyokban keresendő. — Dacára, hogy a szétdaraboltság a kezelést nagyon hátrányosan befolyásolja, azonban meg van azon nagy előnye, hogy minden fa a neki legjobban megfelelő talajon nevelhető.

E telepeknek az a hivatása, hogy a letarolt erdők feljujtásához és az ujratelepitendők létesítéséhez megkivántató facsemetékbeni szükségletek fedezésénél szakszerűen kezelt beszerzési forrásul szolgáljanak. Különösen fontos ezen beszerzési forrás azon birtokosoknak, a kik nem alkalmazhatnak erdei kezelésre szakembereket, nem rendelkeznek az erdei facsemeték neveléséhez szükségelt bonyolult ismeretekkel, idővel és türelemmel; és a magánerdőhivataloknak mindazon esetekben, midőn a csemetekertek fentartása különböző okokból lehetetlen.

Zalaegerszeg vidéke rendkivül alkalmas e célra, termékeny völgyek váltakoznak gyönyörü rétekkel és a környék hatalmas fenyvesei és tölgyesei élő bizonyítékai a megfelelő klimának. A talajnemek Zalaegerszeg határában oly változatosak, hogy minden fanem a neki legjobban megfelelő területen neveltethetik.

A különböző erdei csemeték nevelésével kapcsolatosan nagy arányokban folyik a díszfenyők, szegfük és rózsák termelése is.

A csemeték nevelése a telepen a következő módon történik: A csemeték a magágyban csak egy évig hagyatnak meg, azután pedig, mert a sürű állás miatt elsatnyulnának, bőséges gyökérképzés és megerősödés céljából szét iskoláztatnak. Azelőtt a tüzdelés — pikirozás — kézzel történt, most ez egy erre a célra különösen szerkesztett gép segélyével történik. Az átültetési költség a gépmunka által a csemete 1000 darabja után 2·50—3.— koronáról 50—60 fillérre szállt le. A géppel ily módon

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

pikirozott csemeték, a gépek 3 évi gyakorlati alkalmazása óta, valóban gyönyörű, kifogástalan fejlődést mutatnak fel.

Működésben láttunk 5 pikirozó gépet különféle talajon a legkülönneműbb csemetéket rakva, de a munka mindenütt kifogástalanul tökéletes volt. — Egy-egy gép kezeléséhez, illetve a géppel való ültetéshez 3 férfi és 5 leány munkája szükséges.

Százezer számra láttunk 1—2 és 3 éves erdei, fekete, lúc, vörös- és jegenye-fenyőt, nemkülönben mindazon külföldi fanemeket, amelyek évtizedeken át folytatott tudományos és gyakorlati kisérletek alapján a hazai viszonyok között nagy jövővel birnak.

A külföldi fanemekkel való kisérletezés jogosultságát mi sem bizonyítja jobban, mint az akác, Magyarország e nélkülözhetetlen fájának nagy elterjedtsége, amely szintén külföldi eredetű. Köztudomás szerint Jean Robin a párisi füvészkert igazgatója hozta az akác magját IV. Henrik uralkodása idejében, 1601-ben Amerikából és ennek fia Vespasian volt az első Európában, a ki fehér akácot ültetett.

E nélkülözhetetlen fanem nélkül mit csinálnánk ma Magyarországon?! Mivel tüzelne, honnan venné ezer és ezer alföldi gazdaság szerszámfáját s ültetné be kopárait, ha nem volna akácfa.

Holdszámra láttunk tölgy, bükk, juhar stb. csemetét, a melyeknek idősebb 4—5 éves évjárataiból a legszebb tarkalevelű változatokban gyönyörködhettünk az utak mellé ültetett sorfák alakjában.

Áttérve a díszfenyők osztályába, a látvány a mely elénk tárult, mindnyájunkat meglepett. Körülbelül 100 féle legnemesebb conifera, apiceak, abiesek, pinusok, juniperusok, cedrusok változata messzemenő sorokban gyönyörködtette a szemlélőt.

Legszebbek voltak e csoportban az ezüstfenyők, a picea pungens argenteak, a melyektől alig tud megválni az ember.

Nagy érdeklődéssel néztük — a hallgatóság előtt eddig ismeretlen eljárást, — hogy miként származik ojtás által az ezüstfenyő.

Az alanyt az ezüstfenyő előállításához a picea pungens szolgáltatja. A picea pungens csemetéi 3 éves korukban cserepekbe ültettetnek és a fejlődés előmozdítása, illetve a téli hajtás végett az üvegházakban elhelyeztetnek. A midőn a cserépbe ültetett csemeték erre alkalmassá válnak, a gyöktől számított 3—4 cm. magasságban beojtatnak ép oly módon, mint a hogy augusztusban az alvó szemzések történnek. Az ojtáshoz csakis az anyafák a picea pungens argenteak vezérhajtásai használhatók, mert oldalhajtásból nemesítve ferdenövésü fa válik.

Az ojtvány megerősödése és az anyatő visszavágása után következik május havában a csemetének szabadba való kiültetése és ennek nevelése, vagyis a fácska formájának megadása.

Az alanyok és anyafák drágasága, a munka körülményessége és a megeredés csekély százaléka következtében az előállított fák ára magas, de azok páratlan szépsége, bőven megjutalmazza az érte áldozatokat hozó conifera barátot.

A díszbokrok, azaleák, rhododendronok stb. stb. részletes ismertetése túlhaladná e közlemény keretét, legyen tehát elég arra utalni, hogy azok a legkényesebb igények kielégítésére is elegendők.

Nem hagyhatom itt említetlenül, hogy Faragó vállalatának 2 év óta *fajburgonya tenyésztő telepe* is van.

A csemete-telep többi részéről, az egyes fanemek művelési módjairól, a csemeték árnyékolásáról, a tűlevelűek, a csontárok különböző vetésmódjairól stb. még bőséges ismertetést lehetne közölni, azonban mivel nem célom növénytermelési ismertetésekbe bocsátkozni, a telep leírását azzal zárom, a ki az itt előadottak valódiságáról meggyőződni s a még elő nem adottakat megismerni akarja, fáradjon el Zalaegerszegre Faragó Béla telepére, fáradságáért ott bőséges jutalmat fog találni.

Sárközy Viktor.

A bukaresti kiállításról.

Negyven esztendeje, hogy a románok Sigmaringen-Hohenzollern Károly herceget uralkodójuknak választották s 25 éve, hogy országuk királysággá emeltetett. Ezen kettős nevezetes évforduló emlékére nemzetközi kiállítást rendeztek *Bukarestben.*

A nemzeti önérzet, az oly rövid idő alatt elért óriási haladás büszke tudata, a népnek és királynak példátlan együttérzése ösztönözte a románokat azon valóban csodálatos munkára, a melyet a kiállítás érdekében kifejtettek. A kiállítás területe még rövid egy évvel ezelőtt hegyes-völgyes, helyenként iszapos rét volt, melybe csak a bivalycsordák jártak a nyár forró melege ellen védekezni s egy pár girbe-görbe fűz és nyárfán kivül csak dudva és sás nőtte be az egész környéket.

Tíz hónappal ezelőtt tették meg az első kapavágást s ma már szebbnél-szebb pavillonok diszes csoportja ejti bámulatba a járókelőt. A kertészeti rész *Rodont* francia kertész szaktudását dicséri s egyuttal tanuságot tesz arról is, hogy a kormány nem fukarkodott a költségekkel. A mint mondják, csupán a kertészeti díszítésekre 160 ezer frankot költöttek.

Érdekesnek tartom felemliteni, hogy 12--15 éves platán, különféle juharfákat, vadgesztenyéket gépek segélyével ültettek és hogy ezen meglehetősen kockázatos vállalkozás sikerrel járjon, a fák törzsét 6—8 mm. vastag anyagréteggel kenték be, azután szalmával kötözték be, hogy az által a törzsek nedvesen tartassanak. Tudvalevőleg Bukarest Európa egyik legmelegebb városának egyike s ezen rendkivüli eljárás nélkül a fáknak fele bizonyosan kipusztult volna, holott így csak mintegy 10—15%-ék nem fogant meg.

A kiállítás *erdészeti csoportja* a főkapun belépve jobbra

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az úgynevezett *Calea Dobragei* utcán terül el. A csemetekerti részt üde szép zöld gyöppel szegélyezett ágyak alkotják, melyek 2—3—4 éves különféle erdei csemetékkel vannak beültetve, míg a háttérben 6—8 éves suhángok ízléses csoportja sorakozik. Távolabb vető- és kapálógépeket, erdei eszközöket több fajta példányát látjuk kiállítva, de azoknak szerkezete majdnem teljesen ugyanaz a német hasonló gyártmányokéval.

A román királyi korona-uradalmak gyűjteményes kiállítása egy külön nagy pavillonban foglal helyet, melynek úgy mezőgazdasági, mint erdészeti osztálya valóban rendkivüli csinnal és szakavatottsággal van elhelyezve. Különösen szép a bicazi és molini erdőgondnokságok gazdag fa- és maggyűjteménye, melyeket érdekesen tarkítanak praeperált állatok, temérdek agancs, vadbőrök és más érdekes trofeák.

Az *osztrák* pavillonban a bukovinai görög katholikus tanulmányi alap uradalmi erdészetét dicséretre méltó szaktudással mutatja be *Krähl Arthur* cs. és kir. főerdőtanácsos.

Csinos pavillont állított fel az *Erdélyi Erdőipar Részvénytársulat*, melyben a vállalat gyártmányai és sok érdekes fénykép látható.

A magyar pavillonban Weszely Béla lippai kádármester hatalmas tölgyfa-hordókat és gyönyörü tölgyfaszelvényeket állítottak ki. *Faragó Béla* udvari szállító Zalaegerszegről, magpergető gyárának termékeit ízléses csoportban mutatja be, míg csemetekertjeiről egy csomó fényképfelvételt állított ki. A magyar pavillon előtti teret is Faragó diszítette s mintegy kétszáz drb hetven féle legszebb díszfenyővel igen szépen parkirozta azt.

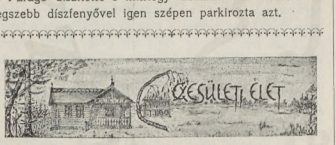

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete közgyülésének második napja.

Junius 7. Ködös, borongós reggel. *Medárd* sötét esőfelhőjét *Eger* festői mecsetjének ormára tüzte, hogy a minaret szürke fala még szürkébbnek tünjék fel, s onnan zúditsa kövér cseppjeit az egybesereglő erdészekre.

A *Korona* szállóban gyülekeztünk fesztelen, kedélyes reggelihez, a melyen sajnálattal vettük tudomásúl, hogy a teljesen felázott utak miatt a programmba vett *terpesi állami csemetekert* megtekintéséről kell lemondanunk. De a programm többi pontjairól nem ! — ez volt az általános vélemény és a lehangoltakat is felvillanyozta *Podhradszky* András szeretve tisztelt elnökünknek meleg hangú üdvözlő távirata.

Megindult hát a bárkák hosszú sora, végig gördülve Eger város kocka-kövein, aszfaltján, majd tova döcögve, búzakalászos rónák, buja rétek, susogó erdők között; de mindezen gyönyörüségekből vajmi keveset szemlélhettünk, — szükre szabta a láthatárt köd, eső, kocsifedél, ernyő. Igy érkeztünk *Sirok* községébe, a melynek határában kimagasló dombon, fiatal fenyőültetés között állították fel *néhai Hajós Gyula kir. erdőfelügyelő* köböl faragott, kúszó folyondárral derékon tört cserfát jelképező emlékoszlopát.

Messze vidék uraljа, nem régen még szivet szorongató, sivár kopárok, most madárdallal teli, zöldelő erdők. Szemben a múlt titokzatos regéivel büszkén kiemelkedő siroki vár és a pittoreszk sziklacsoportok áttörve a fellegeket. Itt megállapodtunk és körülövezve azon kocsit, melyben az elhunyt erdőfelügyelő özvegye és fia foglaltak helyet : az eső zúgását, a tomboló vihar búgását túlharsogva, elmondotta *Gesztes* Lajos alelnökünk a mindenkit magával ragadó alábbi beszédet.

Tisztelt ünneplő közönség !

A magyar erdészet egy korán elhunyt derék munkásának emléke hozott ide bennünket.

Néhai *Hajós* Gyula, Miskolc kerületi volt kir. erdőfelügyelő emlékét jöttünk ünnepelni e szerény emlékmű tövébe, melyet a szaktársi nagyrabecsülés és a síron túl is élő baráti szeretet állított e helyre, annak a férfiunak, a ki egész életét az erdészet szolgálatában töltötte, a ki míg élt, szíve minden dobbanásával igaz magyar erdész volt, kinek munkásságát nem a kitöltött rubrikák tömege, de áldásos működésének nyomán uj életre kelt nagy kiterjedésü erdőségek lombsátora őrzi meg, a kit mint jó katonát a harc mezején, őt is hivatása teljesítése közben érte a korai elmulás.

Hajós Gyula ! A te emlékezeted tiszteletére jöttünk ide régi szaktársaid, Heves, Borsod és Gömör megyék erdészei, áldásos működésed színterére, hogy példaadásodon fellelkesülve erőt, buzgóságot, kitartást vigyünk magunkkal a további munkálkodásra.

Az innét belátható messze nagy vidék a Te megjelenésed előtt kopárság, a föld sebeivel megszaggatott kietlen tájék volt. A hegyoldalok nem nyujtottak istápot az e vidéken lakó jó magyar nép megélhetéséhez, sőt a völgyekben levő szántók és rétek is legtöbbször törmelékkel, kőhordalékkal fizették a jó nép veritékes munkáját.

A Te távol jövőbe néző szemed látta meg, hogy annak a romboló munkának, melyet az emberek kapzsisága és az elemek hatalma közösen végezett, gátat kell emelni. De Te nem tartottad elegendőnek a rombolás megszüntetését, Te vissza akartad varázsolni e tájékra az ős állapotot, midőn még e kopárokon az annyi áldást, annyi megélhetést biztositó erdőség tette vonzóvá a most oly kietlen tájékot.

Hozzá láttál az alkotás munkájához, azzal a törhetlen,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

azzal a szakod iránt való lángoló lelkesedéssel, mely Téged annyira jellemzett. Ugy gondolkoztál mint sok más józan fejü ember, hogy ily, mondhatni honmentő munka megindulására elegendő állásodból kifolyólag a kormányzati körök figyelmét rá terelni a közbelépés szükségességére s akkor ott fenn a kényelmes magasban sietni fognak minden anyagi és erkölcsi támogatással kezedre járni, hogy e nagy vidék derék magyar népe alól ki ne szaladjon a kenyéradó talaj! De sokat csalódtál, de sokat elkeserített az a vaskalapos bürokrata felfogás, mellyel a megkövesedett betüimádás, az iróasztal szélén túl nem érő látókör, javaslataidat lekicsinyelve vetette vissza, azt én tudom, kit bizalmadra méltattál.

Itt láttalak igazán nagynak, itt tanultam tisztelni benned a törhetlen akaratot, itt csodáltam meg szakod iránt való izzó lelkesedésedet, midőn az akkori erdészeti kormányzattal éveken át vivott csatádat annyi visszavetés után végre megnyerted.

Éltednek talán az volt a legboldogabb pillanata, midőn az erdészeti kormányzattól a terpesi csemetekert berendezésére és ezzel a Heves megyei kopárok beerdősítésére az anyagi támogatást kieszkoltad.

A megindított munkálatok kezdetét láttad csak. Te voltál az úttörő és általad kitaposott ösvényen indult meg az üdvös munka s az eddig is elért szép eredmények a Te neved emlékét dicsőitik.

S ha egykoron ezen nagy vidék hegyoldalait, szakadékait mindenütt zöldelő erdőség fogja boritani s a völgyekben megelégedett szorgalmas arató munkások kepézik az Isten áldását, s az erdős hegyoldalak az illatos szénát gyüjtő fehérnép vig dalait verik vissza, Hajós Gyula a Te szellemed akkor is itt fog szárnyalni e táj felett s lelki való gyönyörrel szemléli az általlad megindított munka népboldogitó sikerét.

Ezen egyszerü emlékmüvet, mely mulandóbb mint a Te érdemed, de nekünk drágább, mintha a leghiresebb mester vésője alól került volna ki, mert igaz szeretettel és őszinte tiszteletteI ajánljuk fel emlékednek, átadom gondozás és megőrzés végett a Károlyi uradalom erdőhivatalának, mint kinek kegyességéből helyet nyertünk részére.

Őrizzék kegyelettel addig, mig az idő vasfoga szét nem szedi porszemekre, de a Te emléked, Hajós Gyula, még azon túl is őrizze a vidék hálás népe!

*

A mély hatást keltett beszédre *Rajzinger* Antal urad. erdőmester keresetlen, szívhez szóló szavakkal átvette a gróf *Károlyi* Mihály hitb. uradalma erdőhivatalának nevében az emlékoszlop megőrzését, gondozását. És miután a *titkár* B. G. H. megyék Erdészeti Egyesülete koszorújának az emlékoszlop talapzatára történő elhelyezését jelezte, *Tornay* Gyula, a jelenlevőktől kisérve, rázenditett a Hymnuszra. Imádságunk felszállt a magas égbe, megszünt az eső s enyhe szellő szárította fel a bús szemekben fölcsillant könnyeket. — — — A kegyelet fájó érzésével szíveinkben némán utaztunk tovább, magunkkal vive az Ő szellemét, vezérlő, fényes szövétnekül.

— — — — — — — — — — — —

Parád, bérces szép hazánk gyöngye! Fürdőink koronájának csak egy pici köve, de csúcsgyémántja. Nem nyerészkedésre alapitott vállalat, hanem a messze menő áldozatokat is meghozó, a házi kezelés minden előnyeit magában felölelő modern fürdőhely, melynek minden kedves zugából hazafiság áramlik szerteszét, még illatos virágaiból is, a mi virágunkból: a tulipánból, mely a gondosan nyirott szőnyegágyakból biztatóan int felénk. A csinos, tágas étkezőben gyültünk össze közös ebédhez, melyen *Imecs Béla alelnökünk* a jelenlévő hölgyeket és a már körünkből eltávozott *Lászlóffy Gábor főerdőtanácsost, az Orsz. Erd. Egyesületet* és a *Hevesmegyei Gazdasági Egyesület képviseletében* résztvevőket, élükön *Borhy György* alelnököt éltette. Majd *Zachár István* kir. erdőfelügyelő köszönte meg lendületes beszédben *Gesztes Lajos, Elek István* és *Rajzinger Antal* fáradozását, melyet a *„Hajós emlék"* körül kifejtettek. Innen küldte el a közgyülés hódolatteljes táviratát *Darányi Ignác* dr. földmivelésügyi m. kir. miniszternek és meleg üdvözletét *Podhradszky András* elnökünknek.

A kedélyes ebéd után megtekintettük a fürdő érdekeinek szempontjából, azt a hosszu és széles pásztában évezö lombfaállományoknak fenyőfa állományokká történt már is sikeres átalakitását. Azután előállottak az uradalmi fogatok s *Rajzinger Antal* erdőmester és az uradalmi erdőtisztikar páratlanúl előzékeny, szives vezetése mellett az üveggyárba hajtattunk. Egyike ez a legrégibb magyar üveghutáknak. Gyártanak fehér, zöld, kék, sárga és kriolittal tejüveget. Főleg gyógyszertári üvegeket és savanyúvíz palackokat készítenek, ezeken kivül a legfinomabb festett és csiszolt üvegtárgyakat. Nagy menynyiségben gyártják a *Fáy Ödön* cs. és k. kapitány által feltalált kulacsszerű, lapos, sötét palackokat, melyekben a hires tokaji és egri borainkat szállítják tengeren túlra. A két nagy körkemence tűzálló téglaihoz az anyagot még Fihtelberg és Wildsteinbói hozatják, de a gyári vezetőség főtörekvése oda irányul, hogy lehetőleg minden szükségletét hazai anyagból fedezze; így már a zöld üveget marosujvári szodával készítik a fehérmegyei Csurgóról beszerzett anyagból. Az alkalmazott munkások vidékbeli magyarok s kellemesen meglepett, midőn az üvegfuvók ügyes keze, illetve szája alól nehány perc alatt kikerült még tüzes korsó, lopó stb. csudálatától eltelve, feltett kérdéseinkre zamatos nyelvünkön adták meg a feleleteket. Az üveghuta az uradalom már nem értékesíthető selejtes fáját használja fel tüzelőnek és a csomagolásnál nyírfarudakból készítve rekeszeket, melyeket szalmával bélelnek. A napi fogyasztás 50 ürm., mely ürköbméterenként helyt gyár 2 koronájával lesz

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

elszámolva, de tekintve a tetemes tengely-fuvar költséget és a magas favágatási béreket, az elért tőár alig haladja meg a 30 fillért. Részletesen bejártuk a benzinmotoros erőre berendezett csíszolókat, festő, égető műhelyeket és a dús raktárakat, a honnan egy-egy kedves emléket vittünk magunkkal. Többeknek a boros poharak tetszettek szellemes fölirásaikkal, mint: „Kopasz ember, huncut ember“, „Gyerünk tovább“. És mentünk tovább.

Bolyonqva a földi paradicsomban, eljutottunk a kénkönyeges forráshoz, melyből az évi fogyasztás átlag egy millió üveg. Azután utunk a remek Sasvár kastélyba vezetett, hol a nyilt vadászterületről szerzett szép szarvasagancs gyüjteményben gyönyörködtünk. Majd bejártuk a 6000 k. hold kiterjedésü vadaskertet, megtekintve az aranyhalas és timsós tavakat. Sajnos, egyszerre öreg este lett.

A fürdőben az uradalmi erdő- és gazdatisztikar az üveghuta és források vezetői gyülekeztek kedves családjaikkal, s hölgykoszorúnk színpompás csokorrá alakult. Csakhamar táncra perdült az erdőgondozók fiatalja, vénje, míg a felkelő nap bágyadt sugarai búcsúzóra hivtak, de mielőbbi viszontlátásra!

Mitske.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete. Rendes tagdijat fizettek 1906 ik évre: dezséri Bobok Tivadar, Brodszky Gyula, Dezsényi Jenő, Elek István, Gesztes Lajos, Kellner Viktor, Payer Róbert, Regenhardt Pál, Tornay Gyula, összesen 9. Szent-Antal, 1906. junius 17. *Szénássy*, pénztárnok.

Ösmagyarok vadászdala.

Vadászva töltünk éjt-napot
Száz vad csapáson át,
Fölverjük dallal itt-amott
Az erdók vadonát,
Meotis kék vize mögül
Szállunk ki, mint a sas,
Kürtszótól, daltól zeng körül
Az erdő, völgy, havas . . .
Feszül az íjj, feszül a kar
S a nyil pendülve száll,
Ahol jár Hunor és Magyar
Ezer ott a halál!

Hazánk messze a Napkelet,
De nyugtunk nincs sehol,
Bolygunk a nagy világ felett,
Nem tudva: merre, hol?
Hol a szabadság napja süt,
Szellős sátort verünk,
A gondviselónk mindenütt
Sasröptü fegyverünk.
Feszül az íjj, feszül a kar
S a nyil pendülve száll,
Ahol jár Hunor és Magyar
Ezer ott a halál! . . .

Pakots József.

Versek.

(Közli: . . . kóbor . . .)

I.

A magyar erdész.

Elödömnek rossz kabátja
Fogason függ, a moly rágja.
Rajta épet nem hagyott . . .
Én magyar erdész vagyok.

Az erdészsors csak az élet,
Van életem, mert remélek.
S a reményeim nagyok . . . .
Én magyar erdész vagyok.

Jól készitsd az utat Halász,
Mert hisz a te sorsod se más:
Izzadó munkanapok . . .
Én magyar erdész vagyok.

Tán a tudománynak éljek?
A szakirók mind szegények.
Nem irok, sőt hallgatok.
Én magyar erdész vagyok.

Van igaz egy tudományom,
Ebben párom ritkán látom.
Hinni, bizni jól tudok . . .
Én magyar erdész vagyok.

Milyen jó, hogy nem adózom,
Egyebem sincs, mint az ózon,
Amit a légből kapok . . .
Én magyar erdész vagyok.

Mit törödöm én a közzel,
Erdész-sorssal, erdész-könnyel.
Majd elmúlnak a bajok . . .
Én magyar erdész vagyok.

Régi ős apáthiával
Éltemet így élem által . . .
Bizva töltök éjt, napot.
Én magyar erdész vagyok.

II.

Pató Pál úr.

Mint elátkozott királyfi
Túl az óperencián,
Élt egy ócska erdészházban
Pató Pál úr mogorván:
Be más lenne itt az élet,
Hogyha pénze vón elég . . .
Közbevágott Pató Pál ur:
„Ejh! ráérünk arra még.“

A fizetés rendezetlen
Soha sincsen emelés . . .
Oly kicsiny a mai gázsi,
Hogy kenyérre is kevés.
Hiányos a pragmatika . . .
Javitsuk ki, jó az ég . . .
Közbevágott Pató Pál ur:
„Ejh! ráérünk arra még.“

A ranglétrán mindenik fok
A másiktól messze áll . . .
Mig eléri szegény erdész,
Sirba viszi a halál.
Mit henyél a sok kolompos,
Tollat fogni illenék.
Közbevágott Pató Pál ur:
„Ejh! Ráérünk arra még.“

Életét igy tengi által,
Bár a szakminiszterek
Mindent oly bőven igérnek,
Hogy már többet nem lehet.
De ez nem az ő hibája,
Ő erdésznek született,
S pályáján az *ősi jelszó*:
„Ejh! ráérünk arra még.“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VADÁSZAT.

Kiváru.*

Április 9. Naplómban, a melyet a szárári-lámpásom körül rajzó töménytelen bogár dacára mindig esténkint jegyezgetek, e nap történetét ezzel kezdem: „Legszerencsétlenebb napom.“ De volt is részem a bajban elég bőven.

Reggel felszedtem a tábort és a szárárit nyugat felé irányítom, a Gurui oldalán egy kimagasló nyereg felé. Magam hétkor indulok Murruoval együtt és egy csapat impálát, melyet már a táborból láttam egy hegyoldalban legelni, bokrok és termita-kupok segélyével szerencsésen 50 lépésnyire becserkészek. Mind suta, csak egyetlen bak szarvai kandikálnak ki a magas fűből. Mintegy félóráig lestem itt, hogy a bak felkeljen. Végre egy suta nagyon is közelembe jő, felém néz és nagyokat prüszköl. A többi is gyanakszik, magasra emelt fejjel, kecses mozdulatokkal közelednek felém, folyvást prüszkölve, szimatolva. Végre az egyik meglát, nagyot fúj és elugrik; a többi utána. Erre az én bakom is fölkel és én elhibázom. Nemsokára még egy impalát és egy hartabesztet hiházok el; végre sikerül egy erős domb tetején egy bikát lőnöm. A szárári éppen a hegyoldalban halad; meghagyom tehát Murruonak, hogy pagazzikat hivjon ide a vadért, míg beljebb megyek a völgybe, a hová azután utánam jön. Így egyedül cserkésztem tovább. Alattam egy nyilt síkságon temérdek vadat pillantok meg. Egy grant baknak hátsó lábát ellövöm. Üldözés közben nagyon távol jutok a betartandó iránytól, de végre sikerül megadni a kegyelemlövést.

Sötét felhők hömpölygnek a Gurui felől, a melynek csúcsát egészen eltakarják. Mindjárt zuhogni fog az eső, a köpenyegem meg Murruonál van. Két óra telt el, a mióta Murruo elment és messze távolig se hire, se hamva. A grant levágott fejét vállamra veszem és megyek az eleve kijelölt utirányban, a melyet egy magas hegygerinc jelzett. További két óra mulva megpillantom a távolban Murruot és a fiatal kirongozit két pagazzival.

Egy dombon állnak. Látom, hogy engem keresnek; a mint meglátnak, futva közelednek. Ekkor már el kezd esni. Mire hozzám érnek, csurom víz vagyok. „Kiváru, Kiváru!“ kiáltják.

Felóra mulva elérjük a szárárit egy termita-domb mögött. Mondják, hogy két kifárut láttak az előttük emelkedő domb mögött legelve haladni, a melyek nem vehettek észre a szárárit, mert jó szél ellen és jó födözet alatt voltak, mikor megpillantották az orrszarvukat. Azóta itt rejtőznek a termita-domb mögött és nézték a csendesen legelő vadakat, míg a domb mögött lassan eltüntek. Az eső ismét rákezdi még erősebben. Szelemáni vezet, mert ő figyelte meg a kifárukat. Ruga-Rugának megengedem, hogy a háromcsövűvel hozzánk csatlakozzék. Az eső most úgy szakad, hogy 40 lépésnyire sem látni. Kevés reménynyel követem Szelemánit; a mint egy magányos nagy fához közeledünk, tövében egy sárgafekete állatot látok elnyúlva feküdni. Abban a meggyőződésben, hogy egy leopárd húzta meg ott magát az eső elől és elgondolván, hogy jobb ma egy biztos leopárd, mint holnap egy kétes orrszarvu; rálövök! A leopárd a lövésre meg se mozdul. Odaérvén, nagy csodálkozásomra egy félig felfalt zebra-csikót találok, a melyet alkalmasint egy leopárd tépett szét az éjjel. A leopárd szokta ugyanis a zsákmány megmaradt részeit faágak között a dögkeselyűktől megóvni. Ha a nagyobb darabot nem képes a fára vonszolni, akkor a fa tövénél hagyja.

Az eső ezalatt folyvást szakad. Éppen ki akarom adni a parancsot a táborozásra, hogy fedél alá jöhessek, — a kifárukat úgyis elijesztette már lövésem zaja — de Szelemáni nem hagy békét, hogy csak menjünk a domb mögé, a kifáruknak ott kell lenniök, a lövést a domb túlfelén nem hallották. Megyünk hát tovább. A domb túlfelét sürübb bokrok borítják, közbe-közbe tisztásokkal; minden irányban termita-dombok emelkednek. A legmagasabbak egyikére felmászik Szelemáni, miatt én Ruga-Rugával alulról lessük, hogy lát-e az onnan valamit? Szelemáni a dombtetőről izgatottan mutat maga elé: „Fáru, Fáru!“ Én a domb mögül óvatosan kitekintvén, 80 lépésnyire előttem egy másik termita-dombot és a mellett egy hatalmas orrszarvut pillantok meg. Az orrszarvu hátsó részét a domb fedi, feje hosszu orrszarvával és lapockája szabadon állanak. A záportól nedves bőre egészen feketének látszik. Az idomtalan vad oly nyugodtan áll, a szakadó eső olyan lármával zuhog alá, hogy elhatározom, termita-dombunkat balról megkerülvén, észrevételnül a fárut fedő dombig menni s így az orrszarvura közvetlen közelből lőni. Szelemáni látván, hogy én balra kerülök, azt hiszi, hogy az orrszarvut nem láttam meg és oly integetést, ugrálást visz végbe a dombtetőn, hogy végre is el fogja riasztani az orrszarvut, azért izgatottan odasugok neki: *nyamazza* (halgass). Mire ő egészen elveszti a fejét és hangosan mondja, hogy *Huyó, huyó faru, bana!* Mire a kifáru nagyot prüszköl. Erre gyorsan visszaugrom a domb jobb felére, hogy még meglássam az orrszarvut. Ez még ugyanazon helyen áll, de fejét emelve, nyugtalanul fülel. Nincs mit várni. Lapockára tartva lövök. Az orrszarvu előre bukik és lassan, tántorogva halad egy előttünk elterülő tisztáson keresztül, a sűrű bokrok felé. Én mindenképen igyekszem Schönaueremet repetálni, de a szerkezet — először mióta használom — felmondja a szolgálatot. A

* Mutatvány Damaszkin Arzén-nak „A Mászai Fensikon“ most megjelent és már ismertetett érdekes vadászati utleirásából.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kilőtt hüvelyt kidobja, de az új töltényt nem tolja a csőbe. Fokozza kétségbeesésemet, hogy közvetlen a meglőtt orrszarvu után, a termita-domb mögül egy másik ugrik elő nagy fujva, prüszkölve és a tisztáson áthalad előttünk, sebzett társát gyors futásában megelőzvén. „Schiessen sie!" kiáltom Ruga-Rugának, mire ő a sebzett párura dupláz. Ez azonban mindjobban összeszedvén magát, eltünik a sürüségben.

Bizonyos, hogy a bokorban megállt. Ezért fegyverembe egy egyes patront tolva, Ruga-Rugának adom azt, én pedig a hármast veszem magamhoz. Ekkor látom, hogy Ruga-Ruga elfelejtette a golyós csövet beállítani, a sörétes csövekhez pedig nem vett magához 16-os golyós töltényeket s így gyöngytyukra szánt 10-es töltéssel lőtt az orrszarvura! Követjük a nyomot a sürübe. A faru nagyokat csúszva halad előre. Az eső úgy szakad, hogy nemsokára mindent ellep a víz és akkor sem nyomot, sem vért látni nem lehet többé.

A helyet megjegyezvén, holnapra hagyjuk a nyomozást. A visszamaradt szátári irányában haladtunk, de alig látni 40 lépésnyire. Egy csapat hartabeeszt és grant tünik fel egész közelben, lehorgasztott fejjel áznak egy csoportban, a szakadó esőben ránk sem hederítve. Egy hartebeesztre lövök a hármasnak Mauser-csövéből, majd gyorsan a Schönauerrel egy grantra. Mind a kettő jól jelez, de az eső miatt lehetetlen az üldözés. A két lövésre felhangzik karavánunk kurjantása. Borzasztóan átázva-fázva találjuk őket; vacogó fogakkal ülnek a szegény pagazzik a podgyászokon.

Helyben kell sátort ütnetni. Mig ez elkészül, rajtam a sor a reám tapadó, egészen átázott ruhák alatt dideregve vacogtatni fogaimat. Egy örökkévalóságnak tünik fel, mig végre fel van állítva a sátor, a melynek oltalma alatt a vizmentes ládákból száraz ruhát és ágynemüt szedünk ki, hogy végre egy korty jó zaguzseni szilvóriumtól fölmelegedve annyi kinszenvedés és csalódás után végig nyujtózhatom az ágyban. Egy órai pompás pihenés után ujra talpon kell lennem, hogy alaposan kitisztítsam tökéletesen átázott fegyveremet, a mit Afrikában soha másra nem biztam. A szerkezet szétszedésekor kitünik, hogy a hengerben keresztben fekvő üres töltényhüvely okozta a bajt.

Április 10-én reggel szép napos, tiszta időre ébredünk. Egész éjjel folyton esett. A völgyekből sürü, fehér párák emelkednek; a Gurui csúcsa tisztán tündöklik a magasban. Körülöttünk minden levél, minden füszál csillogvillog az esőcsöppektől. A tábor körül tegnap és az éjjel átázott holmikat szárítgatják és így csak 10 órakor indulhatunk a sebesült orrszarvu üldözésére. Ruga-Ruga és tíz pagazzi jönnek velem. A tegnapi lövés helyét egészen elmosta az eső, a nyomot nem lehet követni.

Elhatározom, hogy mig Murruoval betartjuk az irányt a mely felé a sebzett vad menekült, addig a többiek tőlem bizonyos távolságban, jobbról és balról haladnak, hogy így az egész terepet tüzetesen átvizsgáljuk. Túl a nagy sürüségen, a hol tegnap az orrszarvu eltünt, messze elterülő, bokorral szépen fedett sik szavannára érünk. E sikot jobbról a Gurni, balról a keletafrikai árok meredek déli lejtője határolja. A szavannán mindenfelé nagyszámu antilop és zebra legelget. Két helyen nagy csoport dögkeselyüre akadunk. A magasban koválygók közül minduntalan lereszkedik hozzájuk egykettő, mire a csoportban nagy veszekedés, marakodás támad. Bizonyosra vettem, hogy a tegnapi orrszarvun marakodnak. Embereim is ebben a hiszemben rohannak a két csoport felé. Nagy csalódásunkra az orrszarvú helyett csak a tegnap megsebbzett hartbeeszt-es grantbikák szarvait ragadtuk el a keselyüktől; a többi részek ugy össze voltak már hasogatva, hogy azokat prédául ott hagytuk nekik.

Ezután ismét, a mennyire a pagazzik között rendet lehetett tartani, lehetőleg egy sorban haladtunk tovább a kopár területen. Egymástól jó távolra körülbelül két méternyi szélességet fogtunk fel. Számos felriasztott antilop és zebra száguld előttünk a szavannán. Nemsokára észreveszem, hogy a balszárnyról integetnek felém. Odasietek és egy bokor mögött találom *Bana Hindi* és *Taita* pagazzikat. Mondják, hogy egy nagyon erős orrszarvut láttak legelészve a baloldalt emelkedő meredek árokpart bokrai közé huzódni. Bana Hindi Taitával átveszik a vezetést; én pedig Murruoval és még két pagazzival követjük őket. Magas füvel benőtt lejtőn haladunk lefelé, mig Bana Hindi rá nem akad a nyomra, a melyet a nedves magas füben könnyü követni. A nyom a meredek oldalon fölvezet a bokrok közé. Több szakadékon haladunk keresztül. A bokrok között magas, sásos fü fedi a talajt.

Egy magaslatról sürübb, magasabb facsoportot pillantok meg; arra vezet a nyom. Gyanitom, hogy e fák árnyékában áll az orrszarvu. Amint a facsoportot 25 lépésre megközelitjük, Bana Hindi *Dege a faru* (az orrszarvu madara) kiáltással visszaszalad. A bokrokból néhány kis madár rebben föl élénk csiripeléssel, a melyek az orrszarvut a bőrén élősködő férgek végett kisérik.* A bokor megmozdúl és belőle egy óriás nagyságu orrszarvú ugrik elő. A tisztáson 25 lépésnyire előttem megáll és egész oldalát mutatva felém, néz. Hogy szerencsétlen expanziv golyóm a lapockacsonton ne lapuljon el, kissé a lapocka mögé célzok. Lövésemre az orrszarvú oly gyorsan fordul és ugrik vissza a bokorba, hogy második lövésemet már csak a bokrok közé eresztehetem. A lövés után az orrszarvú roppant fujás és prüszkölés között, mint valami lokomotiv (melyre különben hosszú hengeres fekete törzse és föltartott orrán álló szarva folytán is emlékeztet) törtet egyenesen a hegyről lefelé. A rohanó vad zajába kisérőim jajveszékelése is vegyül. Ezek ugyanis, Murruo kivételével, mind visszaszaladtak a völgy felé, éppen abba az irányba, a

*Bubhaga erryhororynche; a németek *Maadenhacker*-nek nevezik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

merre az orrszarvú menekült és így csakhamar közöttük rohant keresztül. Kiáltásomra mindnyájan előjöttek, egynek kivételével. Már féltem, hogy ezt az egyet elgázolta az orrszarvú; de nemsokára ezt is megtalálták, még pedig a fa tetején. Murruo eközben megtalálta a vérnyomot, a melyet kis vártatva követünk. A vérnyom mindig erősebb lesz. A fáru azonban csakhamar irányt változtat és előbb a hegyoldalban, majd a hegynek fölfelé fordul. A vér roppant bőven festi a harasztot és a bokrokat. Minden percben azt hiszem, hogy előttem a sürüben találom a fárut. De e helyet néhány órai üldözés után a vér kevesbedni kezd, a vadcsapás ellenben mindig meredekebb helyeken, nagy sürüségeken és szakadékokon vezet keresztül. Végre egy magas hegy tetején a vér egészen megszünik, mi pedig erőnk és bizalmunk fogytán felhagyunk a nyomozással, a mely máris messzire elvitt a tanyától.

Késő este fáradtan érkeztem a tanyára. Egész nap rosszul éreztem magamat, alkalmasint a tegnapi megfázás folytán.

Lefekvés előtt chininť veszek be, mert attól tartok, hogy holnap maláriа tör ki rajtam! Bánt az ügyetlenségem, hogy 577-es expresszemet nem hoztam magammal, vagy legalább egészen nikkel burokkal ellátott golyókat a Schönauerhez. Elhatározom, hogy elefántot és orrszarvút mostani fegyverzetemmel nem keresek többé és ilyen nagy vadra csak akkor lövök, ha a véletlen hoz össze valamelyikkel; de keresni nem fogom többé az alkalmat, hogy szegény állatokat halálra sebezzem minden haszon nélkül.

Ruga-Ruga a keselyüknek visszahagyott hartebeesztnél vasat állított fel. Este odamegy, hogy megigazítsa, mert a mult éjjel embereink egy oroszlánt hallottak ordítani. A vasban egy dögkeselyût talál, a melyet a pagarzik nagy mulatságára a táborba hoz. A vas körüli manipulációja alatt egy csapat tomzoni jött közelébe, a melyekből egy bakot meglőtt.

Julius.

(Kö.) Az *őzcserkészetet* e hó vége felé a *csalsippal* való vadászat váltja fel. Az erdő vadjai közül e hóban csakis az őz jöhet vadászati szempontból számításba; dacára annak, hogy a vadászati törvény idevágó intézkedései a hó 1-től fogja a *szarvasbika* lelövésére szabad kezet nyujt, nemkülömben a *dámbika* lelövésére is. Vadászati szempontból azonban e körülmény számításba nem jöhet s igazi vadász e hóban gímre nem emeli fegyverét, már csak azért sem, mivel agancsai még mind molyhosak lévén, vadászértékük nincs. A konyha azonban itt is kivételt tesz és a maga részét követelve, a vadászt öldöklésre biztatja; különösen azokat, kiknek zárt területük nem lévén, az átváltó vadra vannak utalva. A bika lelövése még ez esetben is helytelenítendő; ha valaki mindenkép lőni akar, ugy első sorban is a gyöngébb *nyársasok* veendők figyelembe. A *sörte vad* a veteményekben nagy károkat szokott tenni, még ha nincs is nagyon elszaporodva; elszaporodása esetén pedig valóságos csapása a földjük termékéből élő embereknek. A szokásos éjjeli kerepeléseket, riasztásokat, őrtüzeket is megszokja, ha a közelben bozótos sürük vannak, hol nappal háborítatlanul visszavonulhatnak.

A *sörtevad* vadászata nem csak azért kivánatos, hogy kárt ne okozzon, hanem azért is, mivel ezek lesvadászatai eredményes és élvezetes szórakozást nyujtanak. Nappal a beválló helyei kikémlendők, este és hajnalban pedig a leshelyek úgy foglalandók el, hogy a vadászat az est beállta és a reggeli pirkadás, már helyén találja.

A *vízi vadászat* e hóban már megkezdhető és a kacsák nem csak lesből, hanem „ugrásból" is lőhetők. A kacsavadászattal egyidejüleg beáll a *sneffszerűek* lokalis mozgalma is, különösen: a *galamb* és *lottyósneffek* nyujtanak szép élvezetet a vadászatban. Az *ibisz*

nálunk is honos fajtája, a *battla* (Plegadi falcinellus), e hóban a lápokon huzni kezd, s különösen a fiatalabbja rendkivül izletes pecsenyét szolgáltat. A *szélkiáltó* is e hó vége felé kezd a pusztai vizeknél jelentkezni, vadászata igen érdekes; kezd már a *sárszalonka* is a rétek szélein keledezve szállingózni, általában a hó közepétől minden vízi szárnyas bátran lőhető.

E hóban a vad tartózkodása kevésbbé helyhez kötött, csak a *fogoly* ragaszkodik azon földdarab szükebb határaihoz, mely fészkelési tér köréül szolgált; a *fácán* már kevésbbé. A *fővad* csendes időben kivált a mezőségekre, az *őzvad* az erdő hüvösebb részeiben tartózkodik, de kivált a kukoricaföldekre is, sőt esetleg a pagonyt környező kukoricásokat ideiglenes tartózkodási helyéül választja. A *nyúl* többnyire kukoricásokban tanyázik. A *fogoly* a gabona közt, szőlőkben, bokros és forrásos helyeken, kubikgödrökben tartózkodik. A *fürj* főleg a zabban van, de a kaszálókat és hereséket is bújja. A *haris* és *guvat* (Rallus aquaticus) többnyire kaszálókon található. A *kacsafiókok* a kiöntéseken, a magas fűben lappanganak s a sűrű növényzetben bujkálnak. A *fiatúzok* zabban, kölesben, de kukoricásokban is található; a *vén*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tűzok pedig inkább a tarlókat járja. A *róka* a gabonaföldekre vezetgeti anyányi fiait.

E hó vége felé az *őz* üzekedni kezd; üzekedési ideje azonban, tartózkodási helyének meteorologiai és geografiai viszonyaihoz képest, többé-kevésbbé jelentékeny eltérésének van alávetve. Hűvös nedves időben a kényes természetű őz nem üzekedik.

Rendezett fővaterületeken kezdetét veszi a vadászható szarvasok tartózkodási helyeinek és forgói (váltói)nak kipuhatolása, a vad számba vétele s a *meddő* vad megállapítása. A lombtakarmány gyűjtése és a sózók felfrissítése folytatandó. A fogóvasak, oszlopcsapdák, csapóládák alkalmazásának — a szertekobori fiatal kártékony vad miatt, — most van a főideje; a héjafogók pedig felszerelendők. Nagy figyelemmel kell lenni a verekedő őzbakokra is s ezek kiméletnélkül lelövendők.

Magyar madár-nomenclatura.

Irta: *Varga Kálmán.* (Folytatás.)

A Falco subbuteo ölyvszerűségét és elfajzását nem elég csak üres fráziseként említeni, — hanem tessék azt magyarázni s bizonyítani is és reálisan kimutatni.

Ennek a sólyomfajnak sok neve van, de ezek közt megfelelő alig akad. A „herjóka" az genusnév, az „ölyüded" gyatra fordítás, a „bők sólyom" (Strossfalk) még ennél is gyatrább, a „bajuszos" nem jó, mert itt bajuszról nem lehet szó, csak barkóról, azzal pedig a nemes sólymok mind bírnak, a „szakállas" még rosszabb, mert ferde állítás; szakálla van például a Gypaetus barbatusnak. A „pacsirtász" már jobb, de nem szépen hangzik, a „hosszuszárnyu" jellemző akarna lenni, de nem az, mert a peregrinus és sacer szárnya sem rövid, a „fecskeszárnyu" pedig nem valami találó. Legtöbbet ér még a Jancsó által németből fordított „kék sólyom" (Blaufalk), ez rövid is, és jellemző is, mert a felsőtest kékes hamva ennél a sólyomfajnál a legintenzivebb. Hogy ezt a jelzőt némi jóakarattal más fajra is lehetne talán érteni, nem ok a mellőzésre, mert ez van olyan jó, mint a „kék" vagy „vörös" a vércséknél, hol nemcsak a Tinnunculus tinnunculus-t, de a Tinnunculus naumanni-t is lehetne vörös vércsének nevezni.

Egy időben divatba kezdtek jönni, sőt ma is használatosak olyan fajnevek, mint: kucsmás, dolmányos stb., melyekhez a „gatyás" is tartozik. Ezektől a nevektől magyaros voltukat eltagadni nem lehet, de ez aztán minden érdemük. A két elől említett az utóbbi nyomán fejlődött és így a közel jövőben — mert nagyon modernek a mai világ lépései — remélhetjük, hogy a magyar nomenclaturában nemcsak a dolmányhoz vagy lajbihoz lesz szerencsénk, de talán a mellény s a frakk is szerepet fognak játszani, s a kucsma még utóbb cilinderré változik! . . . Mert ugy-e milyen előkelően hangzana például: pirosmellényű rozsdafarku, feketefrakku légykapó, pirosnadrágu vércse, monoclis unu — és csörgősapkás sármány? . . .

Azonban nem áll szándékomban ama bizonyos hímes mezőre lépni, csak a fentebbi két-három vagy több fajnév kiküszöbölését ajánlanám. Mert mint a hogy a Megváltó mondta, hogy: „Ne tegyétek Atyám házát kereskedők házává" — úgy mondhatjuk mi is, hogy ne rendezzetek be a magyar madárnomenclaturában sem ruhatárt, sem divatkereskedést! Hiszen elég nehezünkre esett nekünk — aesthéticai szempontból — az Archibuteo gatyája is, de ez legalább tiszta vonatkozásu és jellemző, mindamellett természetkedvelő hölgyek társaságában (mert ilyenek is vannak ám! bár édes-kevesen . . .) jól nevelt egyén csak bizonyos feszélyezettséggel, tartózkodással beszélhetne a gatyás ölyvről . . .

A „dolmányos" már kevesebbet mond, mert a morphologiában dolmánynak a dopsum-ot és regio scapularis-t nevezik, így tehát dolmánya tulajdonképen mindegyiknek van, s ez a jelző minden madárra ráillik. Ép úgy, mint a Vajda által latinból szolgailag átvett „tollas" jelző, melyet a törpe sasra (Aquila pennata) ruházott. Mintha a többi nem lenne tollas!

Szólni akarok még a fajnév nélkül szereplők neveiről. Ilyen nálunk elég van, de ezeket is okvetlenül el kell látni fajnevekkel, mert habár ezeket a genusokat faunánkban többnyire csak egy faj is képviseli s így a fajnév szinte feleslegesnek látszik, erre mégis szükségünk van akkor, midőn egy ilyen hazai fajt ugyanabba a nembe tartozó külföldi fajokkal együtt tárgyalunk, hogy a hazai fajt a külföldiektől specifikus névvel is megtudjuk különböztetni. De meg másképen a kétnevű magyar nomenclatura elve is így kívánja ezt.

Ezt az elvet azonban egyes neveknél nem lehet egészen simán érvényesíteni. Itt van pl. a holló esete. A holló ugyanis nem nem, hanem faj, mely a varju (Corvus) nembe tartozik. A kettős elnevezés szerint tehát lenne: holló varju, ez azonban csak erőltetett dolog, mert mindkét név a maga saját külön fogalmával már annyira gyökeret vert a népies használatban s az irodalomban is, hogy ezek erőszakos összekapcsolása sértené a nyelv szellemét. És ez rossz név volna már abból az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

okból is, mint a kaba sólyom, mert a fajnevül alkalmazott szó is genusnév!

Itt kétfélekép segíthetünk a dolgon. A hollót elhagyjuk, és a Corvus corax-ot elnevezzük teszem azt: erdei varjunak, nagy varju-nak, vagy más valami varju-nak. De ha ragaszkodunk a hagyományos, legendabeli holló-hoz — és méltán! — akkor madarunkat fekete holló-nak vagy más egyéb hollónak nevezzük és akkor itt a Corvus genusnál ugyanolyan eset fordul elő, mint a Cannabina genusnál, mert ezek egyes fajait is magyar nemi néven zsezséknek vagy lenikéknek, más fajait pedig kenderikéknek nevezzük.

Akár így, akár úgy — a kettős elnevezés elvét érvényre kell juttatnunk!

Chernel az ő rendszerében — a Magyarország Madarai-ban s az Állatok Világá-ban is — több helyen más néven szerepelteti a nemet akkor, midőn azt mint nemet említi, s más néven, mikor ugyanannak a nemnek fajait nevezi meg. Például, Panurus: nádicinege, Panurus biarmicus: szakállas cinege, — Remiza: szövőcinege, Remiza pendulina: függő cinege, — és még más helyeken is. Ez következetlenség, mert a genusnévnek mindkét esetben egyezni kellene. Ezek a nemi nevek a fentebb kifejtett elv szerint természetesen elesnek.

Magától értetődik, hogy az egységes magyar madárnomenclatura megállapításánál a lex prioritatisra nem támaszkodhatunk, mert akkor a rossz, meg nem felelő és elavult neveket nem küszöbölhetnők ki, — nekünk pedig ez a főcélunk.

Célunk elérésétől még nagyon messze vagyunk, — hiszen jelenleg csak alig egy-két rend van rendben, a legtöbbjében, s ép a legterjedelmesebbjében még sok a rendezni való. Az lesz majd az ideális állapot, ha majd valamennyi madárrendünkben meg lesznek a tudományos genusneveknek megfelelő magyar nemi nevek állapítva, mint a hogy a kuszók (Scansores) rendjében — és ez Chernelnek a nagy érdeme! — már meg vannak.

Az ebbe a rendbe tartozó 6 hazai genusnak magyar nevei így vannak Chernel által megállapítva: Cuculus: kakuk, Jynx: nyaktekercs, Dryocopus: harkály, Dendrocopus: fakopáncs, Piceides: hócsik, Picus: küllő. Ez nagy haladás és dicséretes fejlődés, mert még csak a közelmultban is a négy utolsó genusnak magyar neve a szakirodalomban csak az általános „harkály" volt.

A magyar nomenclatura ilynemű továbbfejlesztése érdekében ismétlem tehát a felhivást: szóljanak hozzá e tárgyhoz mindazok, kik erre hivatottak, vagy a kiknek valami mondani való lebeg az ajkukon, hogy így beható elmefuttatások és eszmecserék, esetleg viták után majd az Ornithologiai Központ, mint egyedül competens factor által, esetleg annak idején egybehivandó ornithologiai gyülésen meg lehessen állapítani véglegesen és egyöntetűen a magyarországi madarak magyar neveinek legitim jegyzékét.

Erre a jegyzékre pedig nemcsak az Ornithologiai Központ által már régen tervbe vett teljes magyar madártani szótár, illetve lexicon kiadása érdekében lesz szükség, hanem még azért is, hogy a Természettudományi Társulat kiadásában a közel jövőben megjelenő avifaunacatalogusban (a „Magyar Birodalom Állatvilága" megfelelő kötetében) madaraink már a reformálás szerint a latin tudományos nevek pendantjaikép megfelelő magyar nevekkel szerepeljenek, hogy így az egész, a természettudományok iránt érdeklődő művelt világ s a külföld auctorai is láthassák, miszerint a magyar tudományos madártan a nomenclaturában is lépést tart a mai kor szellemének megfelelő modern iránynyal. A magyar avinomenclatura így egyenesen a graeco-latin nomenclatura niveaujára emelkedne, s ez által e téren mi magyarok megelőznénk a világ összes nemzeteit!

Fel tehát madárbarátok — tollra és szóra!

Elmondottak után legyen szabad Békási érdekes és értékes cikkének egyes idevágó pontjaira visszatérnem, amennyiben, bár nézeteit általában osztom, véleményem néhol az övétől némileg eltér. Ez a visszatérés egyben alkalmat fog nyujtani egyes nemi- és fajnevek fölötti eszmecserére is.

Az életmóddal kapcsolatos jelzőkről szólva célszerűtlennek tartja a „parti", „kerti" és hasonló faji neveket. Szó sincs róla, ezek a jelzők sokszor nem fejezik ki az illető faj sajátos jellemvonását, hanem inkább általános voltuknál fogva az egész genust characterizálják és így az ilyen specificus név használata mellett az avval jelzett faj nincs a többi rokonalaktól elkülönítve. Szerinte így a Charadrius hiaticola fajt nem célszerű parti lilének nevezni, mert a lilék mind parton élő madarak. Általában igaza van, mert a Charadriusok legjobban csakugyan a vizek táját kedvelik, ámbár azok a vizektől messzebb is, az ugarokon, tarlókon, répaföldeken is felütik sátorfájukat. A hazánkban megforduló 6 faj Charadriusból 3 mondható közönségesnek, illetve gyakorinak: a dubius (kis), alexandrinus (széki) és hiaticola (parti) és ezek mind a vizmelléket szeretik. Már most melyik érdemli meg a parti jelzőt? Bizonyára az, a melyikkel a vizparton leggyakrabban találkozunk. És ha bár e tekintetben kevés különbség is van köztük, azért mégis — jobb, megkülönböztetőbb, jellemzőbb név hiányában — nevezhetjük az egyiket „parti"-nak. A lile nevek közül sokkal inkább lehet az „ujjas" lile (Charadrius squatarola) nevet megkritizálni, mert hát az ördögbe is, a többi sem ujjnélküli!? . . .

A parti fecske (Clivicola riparia) névben a fajnevet bizonyára senki sem fogja kifogásolni vagy helyteleníteni, pedig bárki is megfigyelhette már vizpartok mellett tartózkodni a parti fecskén kivül a füsti (Hirundo rustica) és házi fecskét (Chelidon urbica) is. És ezeket a fajokat azért a név miatt nem igen cserélik össze, bár vannak vidékek, hol a fehérfakktövü Chelidon-t mondja a nép parti fecskének. Ámbár ebben a névben a jelző főleg a fészkelésre vonatkozik, ott különböztet, — de a másik

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kettő közül a „házi“ már mindegyiket megillethetni. Hanem persze itt két új genusnévre lesz szükség, mert a „fecske“ csak a Hirundo-t illeti.

Azt hiszem mégis, hogy alkalmazhatjuk továbbra is a „parti“, „kerti“ és más eféle fajneveket, annál inkább, mert ezek a nevek már régóta közhasználatban vannak és eléggé megfelelőek is. Igaz ugyan, hogy tévedésekre gyakran alkalmat adhatnak, mert a laikus, ha pl. valami poszáta félét kertben lát, mindjárt poszátának fogja mondani, ha nem is az, — és ily módon akárhány más madarat mondhatnak hibásan „kerti“-nek. Az ilyen esetek azonban nem zárhatják ki az ily nemű jelzőknek fajnévül való alkalmazását, mert magyar terminus technicusok adásánál, habár a legmegfelelőbb szavakra, nevekre kell is törekednünk, de mivel ilyenek, fájdalom, nem mindig akadnak a mi elszigetelt nyelvünkben, a szükség kényszerít kevésbé kielégítő genus és specificus nevek alkalmazására is, azonban nem vehetjük minden egyes esetben irányadóul a laikusok észjárását, bár erre tagadhatlanul nagy figyelmet kell forditanunk, mert ha a szakembert a név által keltett impressiók nem is vizsgálnak — vagy csak igen ritkán — tévedésre: a laikus közönséggel már az ilyesmi gyakrabban megtörténik. Az ilyen tévedések a kezdő érdeklődőnél esetleg deprimáló hatásuak s az illetőben megcsökkenthetik az érdeklődést, az ambiciót, nekünk lelkes madárbarátoknak pedig arra kell törekednünk mindenkép, hogy a madarak ismeretét s az ornithologiát minél szélesebb körben tegyük népszerűvé, hogy majd idővel odaléphessünk ezen a téren is az európai vezető nemzetek sorába. Dicsőségünk, hogy nagy madártudósaink már ott vannak az első sorban!

(Folytatása következik.)

* **Személyi hirek.** Esterházy Miklós herceg, a házi kezelésbe vett dombovári uradalomba: Kálmán Viktor és Löw Jenő központi erdészeket áthelyezte; előbbit a baranyai, utóbbit a gyulajóvánci erdőgondnoksága vezetésével megbizta.

* **Felhivás** az állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segélyező alapból kiosztható segélyek ügyében. A m. kir. földmivelésügyi ministerium szolgálati ügykörébez tartozó állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1906/1907-iki tanévre a szabályszat értelmében a segélyek folyó évi julius hóban osztatnak ki. Segélyben részesülhetnek a m. kir. földmivelésügyi ministerium szolgálati ügykörébez tartozó, avagy az államerdészet szolgálati köréből nyugdijazott s illetve elhalt erdőtisztekuek nyilvános joggal biró gymnasiumokban és reáliskolákban, vagy a selmecbányai m. kir. erdészeti főiskolán tanuló, illetve ezen tanintézetekbe 1906. év őszén belépő fiugyermekei illetve árvái, nemkülönben leányiskolákban, vagy női tanitóképezdékben tanuló, illetve ilyen intézetekbe belépő leánygyermekei, illetve árvái abban az esetben, ha a sikeres tanulási előmenetelt igazoló bizonyitványaikban kimutatott osztályzatoknak legalább fele „jeles és jó.“ A jelenleg segélyben részesülők is ujra folyamodni tartoznak és egy-egy tisztviselőnek nemcsak egy, hanem megokolt esetben két, sőt három gyermeke, illetve árvája is kaphat segélyt. Az évi segélyösszeg a tanév folyama alatt 10 (tiz) havi egyenlő részletben szolgáltatik ki. A kiosztandó segélyeknek legalább $^2/_3$ része fiuknak adatik. A szülők vagy törvényes gyámok által benyujtandó irásbeli kérvényekben kimutatandó a még ellátattlan és már ellátott gyermekek száma, továbbá hogy van-e valamelyik gyermeknek özvegy anyja, vagy más ilyenemű általnd segélye s ha igen kitől és honnan kapja azt? Továbbá e kérvények felszerelendők a szülők, illetve árvák vagyoni állapotát feltüntető hatósági bizonyitványnyal és a tanulóknak a legutóbbi tanévről nyert iskolai bizonyitványával. Felhivatnak ennélfogva az érdekelt szülők, illetve gyámok, hogy a segélyben részesülésért beadni kivánt szabályszerű bélyeggel ellátott kérvényüket legkésőbb folyó évi julius hó 8-ig az állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segélyező alap intéző bizottságához (Budapest, V. ker. Zoltán-utca 16. szám) annál is inkább beküldjék, mert a később beérkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak. Budapest, 1906 évi junius hóban. *M. kir. földmivelésügyi minister.*

* **Helyreigazitás.** Felkéretttünk a következő sorok közlésére: Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Becses lapjának idei 6. számában a a 100. oldal jobb hasábján vannak felsorolva azoknak nevei, kik az egri erdészeti gyülésen részt vettek. Ezek között meg van nevezve *Steiner* Gyula magpergetőjének igazgatója is. *Stainer és nem Steiner* Gyula körmendi magpergető-tulajdonos, a *Steiner* családdal *nincs rokonságban.* Ő egy régi osztrák nemes családnak az ivadéka.

* **Mérges faanyag.** Az utóbbi években főleg Angliában ipari célokra kelet-afrikai cserfát dolgoznak fel. A fa aránytalanul olcsóbb és azért már-már kiszorította a régebben használtban levő cserfát. De ujabban sajnálatos fölfedezésre jutottak. A gyárakban, a hol a munkások ezzel a fával foglalkoznak, oly tömeges megbetegedés fordult elő, hogy minden más támaszték hijján már a fát voltak kénytelenek vegyi vizsgálat alá venni és meglepő eredményre jutottak. A fa mérges nedvet tartalmaz és földolgozása alkalmából a bőrön át a test belsejébe hatol és ott valóságos mérgezési tüneteket okoz. Sőt akadt olyan, különben egészséges munkás, a ki szivbajt kapott ettől a fától. Természetesen a fát nagyon hamarosan újra mással kell helyettesiteni.

* **Számtani érdekesség.** Egy német matematikus álliltotta össze ezt az érdekes számsorozatot:

$$1 \times 9 + 2 = 11$$
$$12 \times 9 + 3 = 111$$
$$123 \times 9 + 4 = 1111$$
$$1234 \times 9 + 5 = 11111$$
$$12345 \times 9 + 6 = 111111$$
$$123456 \times 9 + 7 = 1111111$$
$$1234567 \times 9 + 8 = 11111111$$
$$12345678 \times 9 + 9 = 111111111$$
$$123456789 \times 9 + 10 = 1111111111$$

$$1 \times 8 + 1 = 9$$
$$12 \times 8 + 2 = 98$$
$$123 \times 8 + 3 = 987$$
$$1234 \times 8 + 4 = 9876$$
$$12345 \times 8 + 5 = 98765$$
$$123456 \times 8 + 6 = 987654$$
$$1234567 \times 8 + 7 = 9876543$$
$$12345678 \times 8 + 8 = 98765432$$
$$123456789 \times 8 + 9 = 987654321$$

* **Dr. Lendl Adolf** állattani intézetete b. tudomására adja t. megrendelőinek, hogy *Lendl Adolf dr.* távolléte alatt is fentartja a rendes működését és kéri a t. vadászó közönséget, hogy mint eddig, teljes bizalommal küldje be a kitömésre szánt állatokat. Az intézet vezetője és preparátorai a lehető legnagyobb tökéletességgel fogják a munkálatokat elvégezni.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. julius 15. 8. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Quosusque tandem ?*

Irta: *Elek István.*

Az Erdészeti Lapok érdemes szerkesztője lapjának, junius havi füzetében Borsod-, Gömör- és Hevesvármegyék erdészeti egyesületének közgyüléséről igazán meglepő ismertetést tesz közre.

Itt járt közöttünk, meghallhatta volna a mi kis vidéki egyesületünk szivének dobbanását, érezhette volna azt a lüktető erőt az erekben, az életet a testben, megkaphatta volna lelkét a lelkesedés tüze, az alkotás vágya, megérthette volna, hogy nem a büróban nevelkedett szürke emberek akademikus okoskodásai s a paragrafusok tömkelegei nevelik nagygyá erdőgazdaságunkat, hanem az itt összesereglet lelkes munkások, kik tudásukat, tehetségüket s szorgalmukat a gyakorlati élet nehéz problemáinak megoldására fecsérlik el, kik eljöttek, hogy sáfárkodásaikról számot adjanak, kiknek módjukban van rámutatni, hogy ime: nézzétek ezt én tettem, ez az én munkám, hogy a közfigyelmet egyedül csak a közjóért folytatott keserves küzdelmeikre felhívják s a nagy közönséget az erdő megbecsülésére és szeretetére hangolják.

Bizony, bizony mindezt hallhatta, érezhette, megérthette, ha — akarta volna.

Meddig uralkodik az az atyáskodó szellem felettünk, mely őt is, leğjobbjaink egyikét ily érzéktelenné, elfogulttá teszi. Mikor vesznek már észre bennünket, mikor jönnek arra a gondolatra ott fent is, hogy a való élet sulypontja, az *alkotás és haladás kötelessége, feladata,* nem a központi bürókra, hanem az erdészeti szaknak ezekre az eddig semmibe sem vett munkásaira esik.

És mikor ez a munkás had öntudatra ébred az alkotás vágyával, tetterővel s lelkesedéssel eltelten munkához lát, ezt a hűvös, semmitmondó ismertetést érdemelte ki az Országos Erdészeti Egyesület kiküldöttjéről?

Még ha csak semmitmondó s hűvös volna, talán észre se vennők, de ez az ismertetés a közgyülés impozáns, tanulságos, lélekemelő lefolyásának eltorzított parodiája.

Az, a ki jelen nem volt s ezt az ismertetést elolvassa, igazán pompásan sikerült ferde képet fog alkotni a gyülésről.

Nevezetesen megtudja belőle, hogy egy vidéki erdészeti egyesület gyülésesdit játszott Egerben. Elnöki megnyitó, titkári jelentés után felolvasások és indítványok is voltak.

Hát ez mind sifli. Hanem aztán akadt egy valaki, a ki neki rontott nagy garral az 1898. évi XIX. t.-cikknek, sőt hallatlan perfidia, magának az Országos Erdészeti Egyesületnek is.

Na, hanem szerencsére ott volt az egyesületi titkár, a ki ezen *váratlan s az erdőgazdaság részéről ebben a kérdésben elfoglalt álláspontnak gyengitésére alkalmas támadást* visszautasította. Ezeket és ezeket mondotta. Lásd E. L. juniusi számának oldalait.

A megleckéztetett még ezután is felmerészelt szólalni, holmi egyéni érzékenységet emlegetett

* Szerző három közleményből álló cikksorozatot küldött be; ez a bevezető rész. Ezt követi „Az árulók" s befejezi a sorozatot a „Nollime tangere" cimü cikkel.

Szerkesztő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

— nevetséges, — hanem erre aztán összetörtetett. Óriási hatás. Ezen kontroverzia után a gyülés sietett hamar végezni s szégyenteljesen eloszlani, hogy a kapott leckén érzett bánatát az egri pince hűs árnyában felejtse.

A ki jelen nem volt a közgyülésen, ebből az ismertetésből ezt fogja kiolvasni: és felharsan a riadó éljen, — éljen az Országos Erdészeti Egyesület titkára, a ki ily férfiasan, bátran az oroszlánok ketrecében verte szét korbácscsal a marakodó fenevadakat. Mi pedig, a kik ott jelen voltunk, arcunkon a szégyen- és harag érzetével, ámulva kérdezzük egymástól, hát igazán ezek, és úgy történtek volna a mi gyülésünkön?

A különbség a két felfogás között az, hogy az Orsz. Erd. Egyesület titkára az egész gyülésen a maga beszédjét tartotta a legfontosabbnak, a többi, legalább úgy látszik, nem igen érdekelte; mi pedig közel százan a kik együtt voltunk, restelkedtünk azon, hogy a legidealisabb közérdek szolgálatában álló komoly tárgyalásainkat épen csak az Országos Erdészeti Egyesület titkárának a felszólalása zavarta meg. No de mi ezt könnyen megbocsátottuk volna neki, mert hiszen annyira nem tulajdonított annak senki sulyt, hogy alig vettük észre, hogy ez is megtörtént.

Tudom: némelyek keményneк s élesnek fogják minősíteni e szavakat, de nem tehetek róla, meggyőződésem, hogy csak az igazságot szolgálom s minden szavamért helyt állok.

Az inkrimált felolvasás egész terjedelmében ugyanebben a számban jelent meg. Nyugodt lélekkel bocsátom az olvasó közönség birálatára, hiszen nincs abban semmi más, mint a tiszta szín igazság s a következtetéseket pedig a gyakorlati élet elodázhatlan szükségleteinek ismeretéből merítettem.

Tessék elolvasni! Első betűjétől az utolsóig csak az erdőszeretet, a közjóért való önzetlen törekvést s az igazság szolgálatát érzi ki belőle minden elfogulatlan olvasó; egy egész ország, egész nemzet jövőjére kiható eszmék és ideálok öltenek abban testet, s csodálatos, hogy az Országos Erdészeti Egyesület kiküldöttjének figyelmét mindez elkerülte, csak épen azon botránkozott meg, hogy valaki az O. E. Egyesületet működési körén való túllépéssel vádolja.

Én ennek a kijelentésnek — bár fenntartom állításomat, — valami nagy fontosságot nem tulajdonítok, mert azzal a meddő vitával, hogy vajjon az Országos Erdészeti Egyesület tényleg működési körén túl lépett-e vagy nem, — a kérdést előbbre nem visszük, — de ha valaki erőnek erejével vesszőparipán akar lovagolni, mikor lóra is ülhetne, készen vagyok még ezt a kihivást is elfogadni.

Nyergeljük hát meg a veszszőt!

Azt mondtam előbb, hogy a gyülés méltóságteljes komoly lefolyását egyedül csak az Országos Erdészeti Egyesület titkárának felszólalása zavarta meg.

Egy felolvasás vagy előadás tárgyát nem szokás nyomban vita alá venni. Annál különösebb, hogy épen egy vendég, egy nagy tekintélyű egyesület képviselője szólaljon fel, mert ő legjobban tudja, hogy az Országos Erdészeti Egyesület gyülésén bizonyosan előkerült volna az alapszabály Xy-k §-a, melyből kimagyaráztatott volna, hogy a vendégnek nincs szólás joga. Mi nem vagyunk ebben olyan túlszigorúak, de azt igenis elvártuk volna vendégünktől, hogy *igen mellékes körülmények* felemlegetésével ne vállalkozzék az ünnepies hangulat megrontására.

Azt ugyanis ismertetésében elfelejtette megmondani, hogy az a felolvasás a hallgató közönségre mély hatást tett s élénk tetszéssel és tapssal jutalmaztatott s talán a száz jelenlevő közül egyetlen egy sem gondolt arra, hogy itt az Országos Erdészeti Egyesületet méltatlan támadás érte, minthogy nem is érte, csak épen a titkár úr érzékeny lelkülete fogta fel igy.

Mert ki birálgatta itt az Országos Erdészeti Egyesület eljárását és annak jóhiszeműségét, a mit a Titkár úr jónak látott nyomban megvédelmezni? Senki, épen senki!

Én az egyesület legelőgazdasági törvénytervezetéről beszéltem. Ez egy kész munka fekete fehéren s a működési körön való túllépés ebben a kézenfekvő javaslatban fekszik. Tehát nem áll az, hogy én az *Országos Erd. Egyesületnek egy legelőgazdasági törvény iránti* **kezdeményezését** *minősítettem volna hatásköri túllépésnek*, hanem igenis magát a törvénytervezetet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezt az állításomat pedig fenntartom és később részletesen megvédelmezem.

És hogy én mindezt a gyülésen el nem mondottam, annak egyszerű oka, mert sem a helyet, sem az időt nem találtam alkalmasnak arra, hogy egy ilyen mélyebb distinkciókat igénylő vitát hevenyészett felszólalásokkal intézzünk el.

Kelletlenül s kerülni akarva a céltalan vitát, engesztelő szándékkal emelkedtem ismét szólásra, bár most azt is sajnálom a mit mondottam, mert jószándékom és szavaim hiába valók voltak.

Ezek után már leszállhatok a vesszőparipáról s a támadás komolyabb részét komolyabb fegyverekkel fogom visszaverni, de csak a következő számban.

A legeltetés és az erdő.

Előadta: Elek István m. kir. főerdész, Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete 1906. évi junius hó 6-án Egerben megtartott közgyülésén.

Nagy a küzdelem a legeltetés kérdése körül. Napjainkban mindig hevesebbek lesznek az összecsapások az állattenyésztés érdekeért harcoló gazdák és az erdőt védelmező erdészek között.

Amazok, hivatkozással a silány, elpusztított legelőkre, ujabb és ujabb területek átengedését követelik az erdészektől, mi pedig tudva azt, hogy a legeltetés az erdőtenyészet pusztulását jelenti, kétségbeesetten igyekszünk védelmezni erdőinket.

És ebben a küzdelemben és ez idő szerint mi vagyunk a gyengébb fél: Erdészek! Hátrább a lobogóval! Nemzetgazdáink nem sokat törődnek az erdő közgazdasági fontosságával és jelentőségével, ellenben az állattenyésztés hatalmas és leikes pártfogókra talál bennük.

Csak a nagy miniszterium elnökének pár nappal ezelőtt elhangzott programmbeszédére utalok. Volt abban szó a mezőgazdaságról, az állattenyésztésről, a mezei munkásokról s minden fontosabb gazdasági kérdésről, csak éppen az erdőgazdaságról nem.

A mi dolgainkkal vagy igen keveset, vagy egyáltalában nem törődnek politikusaink s épen ezért égetően szükséges, hogy a közfigyelmet magunkra irányitsuk s a közfelfogást az erdő kiméletére, ápolására s szeretetére hangoljuk.

Készséggel elismerem, hogy az állattenyésztés első alapfeltétele a legelő. Bár előre haladottabb kultur-államok már arra is szolgáltatnak példát, hogy noha nincs egy talpalatnyi legelőjük sem, még sem áll állattenyésztésük a mienknél hátrább.

A mi viszonyaink között azonban ez teljes lehetetlenség volna, nem csak azért, mert minden gazdaember tudja: egészséges, fejlett, edzett állatot csak legelőn lehet nevelni, hanem főkép, mert a kisgazdák gazdálkodási rendszere olyan, hogy legelő nélkül állatot általában nem tarthatnak, nem nevelhetnek.

Az ország területének $^4/_5$ részén dülő rendszerben gazdálkodnak kisgazdáink. Egy-egy gazdának a földje, rétje 10—20, sőt ennél is több darabban fekszik szerteszórtan az egész határban. A mig a gazda cselédjeivel künn a határban dolgozik, kénytelen növendék-marháit kiverni a legelőre még akkor is, ha azon a legelőn egy szál fű sincs, mert így legalább gondjaitól megmenekült.

Tehát mikor a gazdák legelőhiány miatt panaszkodnak s az erdő rovására akarják legelőiket nagyobbítani, szerintem oktalan tanácsot adnánk azzal, hogy térjenek át az istállózásra.

Nem akarom a hallgatók figyelmét statisztikai adatokkal fáraszt ani, de milliókra menő jövedelemtől esnének el gazdáink, ha a legelők megszüntetésével istállózásra kellene áttérniök.

Koncedálnunk kell tehát, hogy a sikeres állattenyésztés feltételül legelőt kiván, s nálunk, Magyarországon legelő nélkül gazdálkodni és boldogulni nem lehet.

Eddig teljesen egy véleményen és egy akaraton vagyunk gazdatársainkkal.

Ebből az alapból kiindulva azonban mi azt kivánjuk, hogy a gazdák meglévő legelőterületeiket gondozzák, tartsák fenn s rendszeresen miveljék, s viszont a gazdák legelőik egy részét feltörik, más részét elhanyagolják s ha elkopárosodott, az erdő rovására akarnak terjeszkedni.

Lássuk, kinek és miben van igaza.

A legeltetés a földnek legextenzivebb kihasználása nemcsak azért, mert a legelő marha a fűtermésnek $^1/_3$ részét sem eszi meg s a többit eltaposa, használhatatlanná teszi, hanem főképen, mert az hosszú időn át ugyanazon területeken gyakorolva, tönkreteszi magát a termő földet.

Mit cifrázzam a szót. Példa Franciaország, vagy nálunk a fiumei Karst-vidék, hol óriási területek estek örökre áldozatául a rendszertelen és kiméletlen legeltetésnek. Falvak, városok pusztultak el, lakóik földönfutókká lettek, kivándoroltak.

És a mi ott már befejezett szomorú múlt, az jelenben, itt szemünk láttára megy végbe. Legszebb vidékei az országnak pusztulnak, kopárosodnak, lakóik szegényednek s vándorolnak ki Amerikába.

Csak Hevesvármegyében 16 ezer, az egész országban pedig több százezer kat. hold kopár és vizmosásos terület van s ennél mennyivel több a kimerített, kizsarolt legelő terület, a mit folyton és folyton ma is a marha tapos, de rajta jól nem lakik.

Persze, igy érthető gazdáink feljajdulása a legelőhiány miatt, mert hol állna állattenyésztésünk, ha mindez jókarban tartott legelő volna.

A ki tehát az állattenyésztés érdekeit szivén viseli és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

száján, elsősorban ezekre a tönkrelegeltetett területekre forditsa a tekintetét.

Kik az okai a legelők ezen nagymérvű devastálásának, ha nem maguk a legeltető gazdák, és tettek-e valamit ezen területek megmentésére?

Bizony, szomorú valóság, de semmit sem tettek. A legelő rendszeres műveléséről, pihentetéséről, javításáról, kifoldozgatásáról, szükséges mérvű befásításáról még csak szó sem esik a gazdakörökben.

A legeltetést ma is éppen olyan rendszertelenül gyakorolják, mint 200 évvel ezelőtt, csak annyival rosszabb a helyzet, mert ma aránytalanul kisebb területet sokkal nagyobbszámú marhacsorda tapos.

A mezőgazdasági törvény intézkedései nem lettek keresztülhajtva, mert maga a törvény nem gondoskodott végrehajtó közegekről.

Közérdekű tevékenységet egyesektől nem várhatunk.

Az a közösben legeltető kisgazda bizony édes-keveset törődik a közlegelő sorsával. Az a fő rá nézve, hogy marháját kihajthassa. Ha a legelő elkopárosodik s elfogy, akkor mi természetesebb, minthogy az erdőre veti tekintetét s más legelőt kér. Azt a maga jószántából soha meg nem teszi, hogy a legelőt is művelés alá vegye, mert az hasznát csak évek multán hozná meg s neki pedig a mai verébb 100 tűzoknál is többet ér.

Mindezekből következik, hogy a legelők, s főképen a közlegelők jókarban tartása, megfelelő gondozása s művelése felett való felügyelet állami feladatot képez.

Igen ám, de ez ideig e célra külön szervekkel az állam nem rendelkezett.

És mert nem volt, a ki a mezőgazdasági törvényt végrehajtsa, a legelők elkopárosodását tovább nézni nem lehetett, a közlegelő kopár és vizszaggatta foltjai is a már szervezett államerdészet gondjaira bizattak.

Előbb szemére vetettem a gazdaközönségnek legelőjével való nemtörődömségét, most viszont sajnos, sulyos kritikát vagyok kénytelen gyakorolni az erdészet illetéktelen beavatkozása felett.

A mig csak arról volt szó, hogy a kopárok és vízmosások befásíttassanak s az államerdészet által fenntartott állami csemetekertekből a birtokosok ingyen csemetékkel s a szegényebb sorsúak állami pénzsegélylyel legyenek támogatva, addig igen jogos téren mozogtunk.

El sem képzelhető szebb és magasztosabb eszme, minthogy az erdészet így a gazdaközönségnek súlyos bajai orvoslására testvérkezet nyújtson.

Holnap lesz a napja, mikor ezen eszme egy korán elhunyt, lánglelkű apostolának emlékét koszoruzzuk meg.

Az ő nemes igyekezetét siker is koronázta. Ma már sok ezer hold kietlen vizmosás s gödrök által szaggatott terület zöldel a betelepített akácfol.

A gödör már nem szakad tovább, de telik, évről-évre begyepesedik s kiméletes legeltetésre ismét alkalmassá válik.

A gazdák látva a szép eredményeket, ma már kész örömmel fásítanak s hálásak az államerdészet ezen áldásthozó segitségeért.

Ezen az úton kellett volna tovább haladnunk, de a határt, sajnos, túlléptük.

Az 1898. évi XIX. tcikk a közlegelők összes fás, kopár és vízmosásos részeire elrendelte, hogy azok állami erdészeti kezelésbe adandók s a legelőilletőség fejében nyert erdők a legeltetési igények figyelembe vételével a kopárok és vízmosások pedig jövőben mint feltétlen talajú erdők az erdőtörvény 17. §-a alapján lesznek kezelendők.

Erre igazán nem volt semmi szükség, mert tehetünk mi akárminő engedményeket a legeltetés igényeinek, tény az, hogy ezek a területek a közlegelő testéből kiszakíttatnak, külön üzemterv alapján külön szabályok szerint kezeltetnek.

Ezeknek a területeknek a hivatása az állattenyésztés érdekeit szolgálni s ha a rendszertelen legeltetés miatt a legelők jókarban tartása érdekében törvényes intézkedések váltak szükségessé s az állami felügyelet elkerülhetetlen, akkor miért kell ennek a kezelésnek csak a legelő egy bizonyos részére kiterjedni s miért épen erdészetinek lenni? Hiszen most már szervezve vannak az állattenyésztési felügyelőségek is, hát nem természetesebb lett volna a legelők felügyeletét, ápolását, jókarba helyezését, kezelését stb. az állattenyésztési felügyelőségekre bizni?

A földet művelési ágak szerint szoktuk osztályozni: úgy az szántó, rét, szőlő, legelő, erdő stb. Ezek közül akármelyik válhatik kopárrá, de kopárrá válván, ha ismét művelés alá vétetik s jókarba helyeztetik, okvetlen erdőként kell azt jövőben fenntartani? Hát miért ne lehetne abból ismét szántó, szőlő, rét vagy legelő?

Igazán példátlan az, hogy a mi gazdasági törvényeink tudomást sem véve a másik létezéséről, milyen egymással ellentétes intézkedéseket tartalmaznak.

Igy a kopár és vizmosásos területek befásításáról épen 4 különféle törvény intézkedik 4-féleképen, most készítik az ötödiket.

Ezek a törvények: az erdőtörvény, mezőgazdasági törvény, a vízjogi törvény; az 1898. évi pót-erdő- és kopár-törvény s most vajúdik az ötödik, a legelőgazdasági törvény.

Volt rá eset, hogy egy és ugyanazon vízmosás fásítását elrendelte a főszolgabiró a mezőrendőri törvény alapján, a közig. erd. bizottság az erdőtörvény alapján s egyúttal állami kezelésbe vette, majd jött a kulturmérnökség s új eljárást indított a vizjogi törvény alapján. A birtokost a felhivással, rendelettel agyonboldogítják, azt se tudja, kire hallgasson, pedig 3 csemetét egymás tetejébe nem lehet elültetni.

Hogy ezeknek a törvényeknek az intézkedései keresztezik egymást, az még nem volna baj.

Én legalább ebből azt a következtetést vonnám le, hogy bizonyára azért van így, hogy mindenik csak a maga rajonjában kiván maradni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ha ez így volna, akkor csak a végrehajtók túlbuzgósága okozhatná a működési körök találkozását, de nem úgy van, mert az 1898. évi pót erdőtörvény világosan elokkupálja a mezőgazdaság összes kopárjait, továbbá a közlegelők szerves tartozékát képező erdős részleteket, kopárokat és vizmosásokat.

Igaz, hogy ezen jogtalan térfoglalás később észrevétetvén, megjött rá a miniszteri rendelet: enyhíteni a hatásköri összeütközést, de ez már nem sokat használ.

Tény, hogy ezen törvény a kopárokra vonatkozó intézkedéseivel félreliöri útjából a mezőgazdasági törvényt s elébe vág merészen a még csak ezután alkotandó legelőgazdasági törvénynek.

Azt tartom, hogy az országos erdészeti egyesület ismert javaslata a legelőgazdasági törvény megalkotása érdekében szintén túllépés a mi működési körünkön.

A mezőgazdaság és az állattenyésztés ügyeivel foglalatoskodók nem inkább hivatva volnának legelőgazdasági törvényjavaslatot alkotni? Vagy csakugyan igaz volna, hogy ránk szorúlnak s észt, erőt és szentakaratot tőlünk kérnek kölcsön?

Nem célom ezt a javaslatot kritizálni: én nem értek vele egyet, ennyi az egész.

Imecs Béla alelnökünk ellenjavaslatával egyet értenék, de még erre is csak azt jegyzem meg, hogy maradjunk mi inkább az erdőknél s csak annyiban foglalkozzunk a legeltetés mindenesetre fontos kérdéseivel, a mennyiben az bennünket is érint.

* * *

Feltéve, hogy az erre hivatottak elhatározásából és törekvéseiből kifolyóan el is érkeznék az a várva várt idő, mikor a gazdaközönség legelőit rendszeres mívelés alá veszi, azokat ápolja, gondozza s állandóan jó karban tartja, még akkor sem szabadulhatunk meg gazdatestvéreink további ostromaitól.

Ők még az erdei legeltetésre is számot tartanak s követelik, hogy erdőinket megnyissuk a legelő marha előtt.

Az erdőtörvény e tekintetben elég engedékeny volt, hiszen a magánerdőknél, melyek az összes erdőségek 35%-át teszik ki, a legeltetésnek más korlátot nem szab, minthogy az erdőterületek sikeres felújítását követeli.

A rendszeresen kezelt erdőknél pedig a megfelelő elő- és utó-tilalom betartásával megelégszik s azontúl a legeltetésnek mint erdei mellékhaszonvételnek a gyakorlását megengedi.

És gazdatestvéreink még ezt is sokalják.

Pedig egy rókáról két bőrt nem lehet nyúzni.

Erdőt nevelni, meg legeltetni is egyszerre nem lehet.

Sok jóakaratú ember birkózott már ezzel a gondolattal, de a természet nem engedi magát megcsalni.

A legeltetés az erdőkulturának kész halála, mert ne higyjék gazdatestvéreim, hogy ha az erdő a marha szája alól kinőtt, akkor már kárt az erdőben nem tesz. Ellenkezőleg, kevés táplálékot találva ott, a nyáj folyton mozog, kóborol, a lehullott lombot, televényt felkavarja. A fellazított televényréteget mihamar lemossa az eső, a takarójától megfosztott talajt keményre tapossa a marha.

A nyári eső hamar lefut az oldalokról, a fák gyökereihez sem nedvesség, sem táplálék nem juthat, megakad az erdő növekvése, az ezután már csak vegetál, tengődik.

Próbáljon csak valaki trágyázatlan földbe szántás nélkül vetni, vagy szőlejét nem kapáltatni, mi lesz az eredmény?

Az erdő önmaga lazítja, trágyázza talaját s a legeltetés ettől fosztja meg.

Hihetetlen, hogy egy marhacsorda, vagy birkanyáj mily nagy területeket képes nap-nap mellett bekalandozni s idővel itt az erdőt növekvésében meggátolni.

Nem akarok sem helyet, sem nevet említeni, de mutathatnék példának egy 2000 kat. hold igen jó termőhelyű tölgyes erdőt, teljesen tönkre legeltetve, a mit nem több, mint 4—500 drb. birka legelt állandóan az utótilalom után.

Tegyünk egy kis számítást. Ha 80 éves vágásforduló-ban kezeljük ezt az erdőt, abban az esetben 25 kat. hold vágásterületen jó karbani 80 éves erdőt vágva holdankint 200 m^3 tölgyfa volna termelhető, a melynek $^4/_5$ része mint hasznos értékesíthetnék s így az itteni viszonyok szerint az évi vágás tövön holdankint 600 korona, egészében 15000 korona értéket képviselne, tehát ennyi volna a tulajdonos évi jövedelme.

Míg most ugyan mit méltóztatnak gondolni, minő az aratás? Holdanként 50—60 m^3 rongy, görcsös, hitvány tűzifa a mi, sokat mondok, ha megér holdankint 100 koronát s a 25 hold vágásterületen 2500 koronát.

A tulajdonos évi jövedelemvesztesége tehát 12500 korona.

Ugyan kipótolja-e ezt az 500 drb. birka gyapjúja és szaporulata?

Azt hiszem, a szaktársakat nem kell izgatnom az erdei legeltetés ellen. Okos erdőgazda kiver az erdejéből minden legelő jószágot.

Az erdei legeltetés nagy szolgalom az okszerű erdőgazdaságon. Ez nem mellékhasználat, hanem erdőpusztítás.

Nekünk, erdészeknek e téren egy nagy reformot kellene megvalósítanunk.

A hol ki nem térhetünk az állattenyésztés istápolása elől, ott rendezzük be erdeinket váltógazdaságra.

Értem ezt úgy, hogy vágatás után a vágásterületeket adjuk át 10—20 évig legelőnek s ezen közbeeső idő letelte után telepítsünk ott mesterségesen új erdőt s a betelepítéstől a tarolásig terjedő időszak alatt pedig tartsuk állandóan tilalom alatt erdőinket.

Ezen erdőgazdálkodás hátrányai volnának a magasabb vágásforduló és a több erdősítési költség. Előnyei pedig, hogy a marha árnyék nélküli jó legelőt kapna a nélkül, hogy a rövidebb ideig tartó legeltetés a talaj termőképességét csökkentené, a legeltetésből nyert haszonvétel

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fedezné a betelepítés költségeit. Az ujonnan betelepített erdő a talajt rövid időn ismét televényessé, üdévé változtatná s növekedhetne azon háboríthatlanul egész vágatási koráig. Módunkban volna értékes fanemeket nevelni s csak magról kelt egyedek szolgáltatnák az erdő fahozamát.

Én azt javasolom, hogy töröljük ki szótárunkból, de még emlékezetünkből is a legeltetési mellékhasználatot, ne kisérletezzünk a legelőerdők szerencsétlen gondolatával és fajtáival, hanem mondjuk ki határozottan, hogy a mely területen állatot kell nevelni, legyen az egészen legelő s a hol pedig a fanevelés a cél, legyen az tisztán erdő és ha mégis mind a két feladatot kell valamely területnek szolgálni, akkor legyen az felváltva hol legelő, hol erdő, de semmiesetre sem egy és ugyanazon időben erdő is, meg legelő is.

Ott végzem, a hol elkezdtem. Nagy a küzdelem a legeltetés kérdése körül.

És miért e nagy harc és háború? Mert gazdák és erdészek nem tudjuk egymást megérteni.

Én azt hiszem, hogy könnyen köthetnénk tartós, állandó békét s testvérkezet nyujtva egymásnak, hazánk állattenyésztése és erdőgazdasága felvirágoztatásán együtt munkálkodhatnánk.

Én a békepontozatokat következőkben foglalnám:

1. Különíttessék el teljesen az erdő a legelőtől. Az erdő maradjon az erdészeké, a legelő pedig minden tartozékával, — legyen az kopár, vizmosásos vagy erdős terület, maradjon a gazdák felügyelete alatt és kezelésében.

2. Legelőgazdasági törvény alkotandó, de ezt csinálják meg a gazdák és állattenyésztők.

3. A legelőgazdaság és állattenyésztés szoros kapcsolatba hozandó, épen ezért az egységes vezetést, irányítást, felügyeletet minden feladatával együtt vegye át a földmívelésügyi ministerium állattenyésztési ügyosztálya, az alája rendelt állattenyészi felügyelőségekkel.

4. Mi, erdészek nyujtsunk segitő kezet gazdatestvéreinknek, adjunk ingyen csemetéket mint eddig is, a legelő kopárainak fásítására. Az államsegélyeket pedig — minthogy úgyis mindegy — jövőben ne a kir. erdőfelügyelőségek, hanem az állattenyésztési felügyelőségek javaslatára fizesse ki a földmivelésügyi minister.

5. Segítsük gazdatársainkat az erdőterületen gyakorlható legeltetéssel is, ott, a hol erre rászorulnak, de ne mellékhasználatképen, hanem váltólegelő használattal (erdész műnyelven köztes legelőhasználatnak kellene mondani).

Ha mindezeket jóakarattal s egyetértéssel keresztül vinnők, én bizton hiszem, úgy mezőgazdaságunk, mint erdőgazdaságunk igen sokat nyerne ez által.

Adja Isten, hogy a béke országa minél hamarább eljőjön.

A „Hajós emlék".

Becsüljük meg nagyjainkat!

Felejthetetlen emlékü néhai Hajós Gyula Miskolc kerületi volt kir. erdőfelügyelőben a magyar erdészet egy nagyratörő, lánglelkü, fáradhatatlan apostolát vesztette el.

Nagy volt ő mint ember, lelkes mint erdész s fáradhatatlan mint a közérdek munkása. Rövid munkásságának eredményeit büszke önérzettel nézheti minden magyar erdész.

A hevesvármegyei kopárok befásításának kezdeményezésénél követendő példát mutatott az egész országnak. A nehézségek vasakaratán, mint sziklán a hullámok, törtek szét.

Bár a zöldülő kopárok túl élik őt, kevés ember tudja, hogy az örökké halhatatlan érdem az ő nevéhez fűződik. Ezért az ő nagyságának bámulói, tisztelői, kartársai s személyes jó barátjai kegyeletes közakarattal emlékének oszlopot emeltek. Az oszlop Sirok község határában egy dombtetőn állíttatott fel, mely domb oldalainak zöldelő erdeje szintén az ő nevét teszi halhatatlanná!

Semmi sem mutatja fényesebben az erdészek hálás kegyeletét a korán elmult kiváló szaktárs iránt, mint az adakozók névsora. A kerületnek minden erdésze, jó részben a birtokosok is megértették hívó szózatunk. Az erdőfelügyelőségek tiszti kara majdnem kivétel nélkül járult adományával, hogy egy igaz erdész emléke a késő utódoknak követendő példaként álljon.

Itt közöljük azok névsorát, kik lehetővé tették kegyeletes szándékunk megvalósítását.

Eránosz Antal János Brassó 34 K., Garlathy Oszkár Kassa 2 K., Kutrovics István Gyöngyös 4 K., Gróf Károlyi Mihály parádi uradalma Parád 50 K., Rajzinger Antal Parád 20 K., Ferenczy Ede Sirok 10 K., Weinerth Tivadar Parád 10 K., Urbancsek István Parád 10 K., Zemanek Adolf Kőkut 10 K., Coburg hg. sumjáci erdőhivatalának tisztjei 14 K., Coburg hg. polonkai erdőhiv.-nak tisztjei 12 K., Coburg hg murány-vizesréti erdőhivatalának tisztjei 26 K., Csaszkóczy Meleghegy 10 K., Antóny Cserépfalu 4 K., Nagy József Cserépfalu 2 K., Gf. Andrássy Dénes uradalmának erdőhivatala K.-H.-Váralja 30 K. Mayer Géza erdőmester K.-H.-Váralja 20 K., Dobsina város tanácsa 10 K., Pékh József Rimaszombat 10 K., Bobok Tivadar Rimabrezó 4 K., Kostyál Gyula Nyustya 4 K., Banik György Rimaszombat 4 K., Mitske Gusztáv Rimóca 4 K., Gleser László R.-Brezó 4 K., Szopata Imre R.-Brezó 2 K., Áronffy Ernő Klenócz 4 K., Bérczy Elek Rimóca 2 K., Wocher Lajos Széplak 10 K., Csik Imre Budapest 10 K., Kachelmann Walter Edelény 4 K., Bund Károly Budapest 5 K., Imecs Béla B.-Apátfalva 40 K., Latinák Vilmos Visnyó 20 K., Zachár István Miskolc 5 K., Gróf Andrássy Géza erdőfelügyelősége Betlér 30 K., Elek István Eger 23 K. 50 f., Fekete Lajos Selmecbánya 10 K., Egri bükkosztály 24 K. 50 f., Sághy Kálmán Déva 7 K., Gesztes Lajos F.-Tárkány 34

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

K. *I. összeg 539 korona* Csernyi Győző kir. erdőfelügyelő úr iránt adakoztak: Solti Arnold Beszterczebánya 5 K., Pánczél Ottó Beszterczebánya 3 Korona, Székely Mózes Turócszentmárton 6 Korona, Kolosy Béla Turócszentmárton 3 Korona, Laukó Sándor Ungvár 7 Kor., Napholcz Jenő Ungvár 3 Kor., Neogrády Kálmán Pozsony 5 K., Péch Dezső Pozsony 3 K., Szentimrey Dániel M.-Sziget 7 K., Bogdán Géza M.-Sziget 3 K., Garlathy Oszkár Marosvásárhely 7 K., Kelecsényi Ferenc Marosvásárhely 3 K., Halász Géza Pécs 7 K., Simenszky Kálmán Szombathely 5 K, Kőgel Árpád Szombathely 2 K., Osterlamm Ármin Nagyvárad 5 K., Veress László Nagyvárad 2 K., Krajcsovics Béla Brassó 5 Korona, Eránosz Antal János Brassó 3 Kor., Pető Lajos Debrecen 5 Korona, Pitroff Kornél Debrecen 7 Korona, Szőcs Miklós Nagyszeben 7 Kor., Hoffmann Gyula Nagyszeben 3 K., Rohlitz Budapest 5 K., Tichy Kálmán Budapest 3 K., Cserny Győző 3 K. 70 f. *II. összeg 117 Korona 76 fillér. I—II. összeg 656 Korona 76 fillér.* Időközi kamat 4 K. 80 fillér. *Összes bevétel 661 Korona 56 fillér.*

Kiadás:

1. A kissebesi granitkőbányák r.-társaságnak az emlékoszlop készítéseért 460 K — f
2. Az emlékkőnek a bányából Sirokra való szállításáért és felállításáért — — 80 K 48 f
3. Az emlékoszlop helyének elegyengetése — — — — — — — — — 23 K. — f
4. Az emlékkő felállításához egy kőfaragó segédnek Egerből való utazása és a betűk vésése — — — — — — — 10 K — f
5. Az emlékoszlop leleplezése alkalmával felmerült költségekre — — — 30 K 44 f
6. Cserny Győző úr gyűjtése körül felmerült posta és nyomtatvány költsége — 6 K 38 f
7. Gesztes Lajosnak a gyűjtés körül felmerült postaköltségei — — — — 5 K 30 f

Összesen 615 K 60 f

Levonva a kiadásokat a bevételből, mutatkozik 45 K 96 f. maradvány. Hajós Gyula kezdeményezésére létesült Heves vármegye központzáránál a „hevesmegyei erdei alap", melyhez ő életben 200 korona adománnyal járult. Ugy véljük, hogy az adakozók jóváhagyását is kinyerjük, valamint a boldogult szellemének is szolgálunk, midőn a felmaradt 45 Korona 96 fillér összeget az általa kezdeményezett hevesmegyei erdei alaphoz leendő csatolás végett a mai napon Heves megye alispánjának megküldöttük.

Felsőtárkány, 1906. évi julius hó 1-én.

Gesztes Lajos, Rajzinger Antal, Elek István.

Sérelmes határozat.

Kereskedelmi miniszter 1906. április 30-án 15.149. sz. a. hozott határozata.

Krassó-Szörény vármegye alispánjának. A vármegye alispánja részéről 1905. évi augusztus hó 12-én 15.995. 1905. sz. a. hozott másodfoku véghatározatot, mely az elsőfoku iparhatóságnak 1905. évi április 5-én 2964/905. sz. a. kelt azt a határozatát, melylyel *P. J. okleveles erdész* I-i lakos részére műszaki iroda nyitása céljából az iparigazolvány kiadatott, megsemmisiti s az emlitett iparigazolvány bevonását elrendeli, folyamodó részéről a törvényes határidőben benyújtott felebbezés következtében felülvizsgálat alá vettem.

Ennek eredményéhez képest az idézett másodfoku véghatározatot ezennel megváltoztatom s folyamodó bejelentését tudomásul véve, utasitom az illetékes elsőfoku iparhatóságot, hogy folyamodó részére a műszaki irodára kért iparigazolványt szolgáltassa ki, mindazonáltal azzal a megjegyzéssel, hogy az iparigazolvány folyamodót csak olyan műszaki munkálatoknak közvetlenül való iparszerű végzésére jogositja fel, melyekre a selmecbányai erdészeti akadémián nyert erdészeti államvizsgálati bizonyitvány szerint képesitettnek tekintendő és a melyeket valamely törvény vagy rendelet a szabadon gyakorolható kereseti tevékenységek köréből ki nem zár!

Igy kellett határoznom, mert a folyamodó által végezni kivánt munkálatok, amennyiben azokkal valaki keresetszerüleg foglalkozik, ipari foglalkozást képeznek, miért is tekintettel arra, hogy folyamodó nagykorusága igazolta, az iparigazolvány kiszolgáltatása nem volt megtagadható!

Tekintettel mindazonáltal arra, hogy a folyamodó által bejelentett foglalkozások egy része, nevezetesen köz- és magánépületek tervezése, azok épitésének vezetése, valamint a kutak fúrása, amennyiben ezek a munkálatok iparszerüleg üzetnek, az épitőipar körébe esnek, következésképen csakis megfelelő iparengedély alapján végezhetők, tekintettel továbbá arra, hogy az épitő-mesteri, illetve kőmives-mesteri iparnak önálló üzéséhez szükséges képesitettséget folyamodó ki nem mutatta, az iparigazolvány csakis a fenti korlátozással volt kiadható.

Folyamodónak az az érvelése, hogy a selmecbányai erdészeti akadémia tananyaga nagyobbrészt megegyezik a budapesti m. kir. József-műegyetem mérnöki, illetve épitészmérnöki szakának tananyagával s ehhez képest az épitőmesteri ipar önálló gyakorlása tekintetében a fennálló rendeletek értelmében megkivánt képzettsége elismerendő, a fennállott földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által 1884. évi október 30-án 46.188/84. sz. a. kiadott rendelet 8. §-ában foglalt világos rendelkezéssel szemben figyelembe nem vehető*.

* Közöljük ezt a határozatot minden további megjegyzés nélkül. Szerkesztő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

FAKERESKEDELEM.

A f. évi junius hó 11-én Turócszentmártonban a m. kir. jár. erdőgondnokság hivatalos helyiségében megtartott nyilvános szó- és irásbeli árverés eredménye a következő:

	Luc- és jeg. fenyő	Becsár	Eladási ár	A vevő neve és lakása
1. Szklabinyaváralja község volt urbéresei	186 m³	803·75 K	803·75 K	Gego Pál Kisselmec
2. Szentmihályi r. k. plébános	139 m³	1111·50 K	1351.— K	Glezinger J. Ph. Józsefgőzfürész
3. Znióváralja község volt urbéresei	225·13 m³	1832·29 K	—	— —
4. Csremosnó „ „	599 m³	4819·70 K	5650·— K	Glezinger J. Ph. Józsefgőzfürész
5. Dubová „ „	323·08 m³	2154·77 K	2555·— K	„ „ „
6. Háj „ „	736·17 m³	5757·67 K	7050·— K	„ „ „
7. Szklabinya „ „	691 m³	5598·50 K	6800·— K	Brassói celulóze gyár Helyben
8. Zoborócz „ „	3060·78 m³	17827·32 K	21201·— K	Büchler Ármin „
9. Bella „ „	1293 m³	9711·25 K	11875·— K	Löwy Adolf Ruttka „
10. Podhságy „ „	322 m³	2507·20 K	2507·20 K	Gegó Pál Kisselmec
11. Nedozor „ „	141 m³	858·80 K	1016·— K	Büchler Ármin Helyben
12. Alsóturcsek „ „	418 m³	3379·— K	4352·— K	Glézinger Jh. P. Józsefgőzfürész

Az adásvételi szerződések az 1—2, a 4—12. t. sz. alatt felsorolt vételekre nyomban aláírattak. A 3. t. sz. alatt felsorolt faanyagra a II-ik árverés határnapjául f. é. julius hó 9-kének d. e. 10 órája Znióváraljára a község határa tűzetett ki s ez az árverés befejezése előtt nyomban kihirdettetett.

A becsár átlagos emelkedése: $16\frac{332}{1000}$ %. A köbegységenkénti átlagtőár, a becslésben külön tárgyalt és értékelt tüzifa beleértésével: 8 K. $26\frac{81}{100}$ f.

Erdődi György,
m. kir. főerdész.

EGYESÜLETI ÉLET

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Tagsági dijat fizettek az 1906-ik évre: Aschner István, Divald Béla, Glózer László, Lányi Aladár, Szilvássy László, Tindly József. Jólsván, 1906. julius hó 6-án. Szénássy, pénztárnok.

IRODALMI SZEMLE

A megreformált akadémia.*

— Zivuska Jenő tanulmányának ismertetése. —

Irta: *Elek István.*

Zivuska Jenő írt egy pedagógiai tanulmányt a selmeci főiskoláról. Átolvastam e kis könyvet többször, s örülök, hogy a szerkesztő szives felszólítására én ismertethetem e lap hasábjain.

* Kapható: *Székely és Illés* ungvári könyvkereskedő cégnél. Ára: egy korona, portó 10 fillér.

Zivuska Jenő neve nem ismeretlen az irodalomban. Mikor a *„Becsületbirót“* a M. T. Akadémia a Teleky pályadíjjal tüntette ki, büszkén dobbant meg szivünk ama hír hallatára, hiszen a megkoszoruzott közülünk való, édes testvérünk volt.

Az ő mély érzése, gyöngéd lelkülete, az okok és okozatok rejtelmeiben kutató esze nem találhatott teret, siralmasan sivár életfoglalkozásunk körében. A még pályát választó fiatal ideális léleknek az erdészetről alkotott ábrándjait hamar széttépte az előítéletekkel terhelt, paragrafusokkal megkinzott, s meddő irodai munkára kárhoztatott hivataloskodás. Az ő szabad liberális gondolkozásának csak nyüge volt a környező bürokratikus szellem. Ábrándjaitól megfosztott lelke csalódottan fordult el az itt tapasztalt zsarnoki hajlamoktól s szolgalelküségtől.

És itt hagyott minket! Tanult, ismét sokat tanult, hogy kiküzdje maga számára — a mi nélkül nem élhetett — a tiszta levegőt, a szabad teret. Midőn pedig időt ölő s lekét lefoglaló tanulmányai után az első szabad lélegzetet vehette, ime ez a kiváló ember nem fut a hirnév és dicsőség után s nem szédíti meg a drámairodalom terén elért nagy sikere, hanem visszajött közénk küzdeni, harcolni azokért az ábrándokért, melyek egykor az erdészeti pályára hozták.

Pedig ez, Zivuska barátom, háládatlan vállalkozás, mert a harcban nincs megnyugvás s még ha győztél is, a legyőzöttek sohasem fognak neked babért nyujtani.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

De Te nem tehetsz róla. Valami magasabb erő hajtott a küzdőtérre. Szived vonzalma, lelked szerelme terített vissza hozzánk. Ezzel a munkáddal zálogát adtad lelked örök érzésének, hogy — bár pályát változtattál is — testvérünk maradtál. Te a miénk vagy!

Erdészek! ne legyen közöttünk egy se, ki ezt a munkát el ne olvasná! Nem csak azért, mert sokat tanulhatunk belőle, hanem mert rút hálátlanság volna azzal a szokott nemtörődömséggel hátat fordítani a legönzetlenebb, legtisztább törekvésnek, mely csak az erdészeti szak haladását és fejlődését szolgálja.

A szerző a szerkesztőhöz írott levelében ezeket írja: — „Ez a kis munka nem egyéb, mint a humanizmus, a szabadelvűség szolgálása, melyet az Önök szép pályája jelenben is nélkülöz s a melyet ha megakarunk gyökereztetni, az első forrásnál, az iskolánál, a pálya szellemi központjában és műhelyében kell megkezdeni."

Ezt a kis munkát egyébként eszmegazdagság, a gondolatok mélysége és formai tökéletessége jellemzik. Én elolvastam nem egyszer, s lelkem gyönyörűsége soha sem vált kisebbé, sőt hova-tovább fokozódott. Irálya első olvasásra nehézkesnek tetszik, de csakis a magvas gondolatok, a folytonosan okot kutató, s okotadó fegyelmezett elme megnyilatkozása teszik nehezebben emészthetővé. Hanem ha figyelmesen elolvassuk, bámulni és értékelni fogjuk a mestert, a ki mély bölcselő elmealkotta gondolatait oly ügyesen, könnyedén rendezte el; eszméinek logikai láncolata pedig a meggyőző erő közvetlenségével hat az olvasóra.

Munkája elejétől-végéig egy célra tör s ezt a célt soha sem téveszti szem előtt. Mint ő maga írja a szerkesztőhöz írott levelében: — munkája a szakoktatásnak amaz új szempontból kiinduló tárgyalása, mely az egész szakoktatási rendszert az emberre, az emberi megismerés, tehetségek, — és elfogadó képesség határaira vonatkoztatja. A *non multa sed multum* elvével óhajtja a tanuló munkáját gyümölcsözőbbé, de könnyebbé, — a tanárét tudományosabbá, de nehezebbé tenni.

Ez a munka nem csak mint az erdészeti irodalom egyik legkiválóbb alkotása érdemel figyelmet, de a maga nemében egyetlen is. A bevezető részben olvashatjuk: „Országunk felső erdészeti szakoktatását eddig beható tanulmány és elemző kritika tárgyává nem tette senki. Közületünk gondolkodó elméi nem foglalkoztak soha ezen országos érdekű kérdés megvitatásával. Igaz, hogy a közöny miatt nem épen ők okolhatók, mint inkább az erdész szakközönség elszigeteltségében hajlandó sajátságos törekvése, mely úgy magánéletét, mint intézményeit valami egyéni jellemvonással akarja a művelt társadalom közösségében megkülönböztethetővé tenni stb."

A bevezető rész után még öt fejezetre osztja tárgyát. Ezek: *a szigorú szakszerűség követelményei; az elméleti és gyakorlati oktatás viszonya; a vizsgarendszer; a tanári minősítés* és végül *a főiskola székhely kérdése.*

Minden fejezet egy kisebb önálló értekezés. Megtudjuk ezekből, hogy tanrendszerünk hibás, mert az ismereteket a helyett, hogy egy célra törekvően az *általt tanuló* felfogási köréhez összpontosítaná: valóságosan szétszórja, emésthetetlenné teszi. Rendkivül sokoldalu képességet akar adni egy embernek, a mi lehetetlen. A tanulót a gyakorlati követelmények által nem igazolható, felesleges elméletek utveszt ójébe vezeti, kifáraszt ja, de ki nem képezi. Vizsgarendszerünk nem nyujt a tudás kellő megítélésére semmi alapot, mert a vizsgázó egyén a vizsgát megelőző pár nap alatt magába szedett felületes betanulással bolondítja önmagát és tanárait, de ismeretekkel — hát levizsgázott — nem rendelkezik. A gyakorlati élet és hivataloskodás teréről előránt tott tanárok nem lehetnek képesek a sokszor nekik is új ismereteket a tanulók lelkébe átültetni.

Ezen gyönyörűen megokolt s kifejtett állításaiból következtetésképen vonja le, hogy:

Sok oldalú képzettség megadásán való hasztalan fáradozás helyett, kizárólag csak *erdészeket* neveljenek az akadémián; mert jó erdész, mérnök, vegyész, fatechnologus, fakereskedő egy személyben senki sem lehet. A tananyag a gyakorlati élet követelményeinek megfelelőleg a szükséges mérvre redukálandó. Nem szabad általános elméleteket tanítani, hanem csak a *gyakorlat elméletét.* A szakember élete szabatosan körvonalozott világos, konkrét feladatok megoldásában telik el, ennélfogva csak olyan elméleteket szükséges, melyek e különálló feladatok mögött vannak s őt a mélyebb megértésben az eredő okhoz vezetik. A tárgyakból való külön vizsgázgatás helyett, több tárgyból egyesített szakvizsgákat követel a tanulmányok befejezése s megemésztése után, mint az egyetemeken van.

A tanároktól megkivánja, hogy azok már ezen hivatásra való hajlamuk felismerése után elejétől fogva erre a pályára külön neveltessenek. Végül meggyőzni igyekszik bennünket arról, hogy az így megreformált akadémiának már semmi szüksége sincs arra, hogy Selmecről átköltöztessék, hol fejlődésének eszközei inkább rendelkezésre állanak, mint bárhol másutt.

Ez a kis könyvecske rövidre fogott tartalma, de ez ismertetésből korántsem tűnik ki e tanulmányba fektetett szellemi munka impozáns nagysága. Azt el kell olvasni, hogy arról valaki fogalmat alkosson. Fegyelmezett észjárással csoportosított érvelése meggyőző, szép gondolatai gyönyörködtetők, hasonlatai megkapók.

Egy megjegyzésem azonban van. Bár az érvelésnek erős fegyvere az, ha példákra hivatkozhatunk, kerülni kellett volna ebben a munkában a jelenleg is élő selmeci tanárok működésének bírálását. Én értem Zivuskát, s tudom, hogy tőle a személyes támadás gondolata távol esett, de abban tévedett, hogy azokat a sorokat nem fogja mindenki azzal a mindent elemeire boncoló, mélyre tekintő elmével felfogni, mint a minővel az megiratott és az ilyen ad hominem való argumentálás — még ha

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

igaz is — rendesen célját téveszti s egyéni érzékenységet is érint.

No de azért az egész gyönyörü okfejtésnek ez csak egy igen kicsike paránya. Az ezer szemből álló igaz gyöngysort ezért az egy hamis szemért ne dobjuk el, ellenkezőleg örömmel fogadjuk. A szerző irodalmunkat egy örök becsü munkával gazdagította s azt a kérdést, a melylyel foglalkozik, igen érdekesen s az erdészeti szak fejlődésére kiható haszonnal világította meg. Gratulálok hozzá; ajánlom elolvasásra és figyelmébe a szakközönségnek.

— **Az „Erdészeti Kisérletek"** utolsó két füzete érdekes dolgokat fejteget. *Vollnhofer Pál* a földmívelési miniszter megbizatásából a *vizirigó* (Cinclus cinclus) halgazdasági jelentőségét tanulmányozta s most, hosszú, érdekes és tanulságos értekezésben számol be megbizatásáról. Vollnhofer az ország különböző részeiből 482 darab vizirigó gyomortartalmának vizsgálataiból minden kétséget kizáró módon megállapította, hogy e hazánkban is már sok helyen ritka madár, a halgazdaságra káros nem lehet. A vizirigó leginkább vizi rovarokból, vizi poloskákból táplálkozik, tegzes rovarokat, szitakötőket, néha férgeket, kukacokat fogdos és csak ritkán vadászik egy-egy apró silány halporontyra.

A régebbi kutatók közül *Neumann, Rackebrandt, Dresser, Jarrel, Seebohm, A. Brehm, v. Homeyer, Girtanner* is mind azt bizonyítgatták, hogy a vizirigó nem káros a halászatra nézve, de akadtak olyanok is, mint pl. *Metzger* és *Glaser*, a kik az ellenkezőjét állították. *Vollnhofer* maga sem modja azt, hogy a sok gyomorvizsgálat alatt halmaradványokat nem talált volna, de a hal nem rendes tápláléka a vizirigónak. *V.* azt is állítja, hogy a vizirigó gyomrának halszaga nem mindig halmaradványoktól ered, hanem tapasztalata szerint a Trichoptera, a Perla-, és a Libellulidal-árvák mind erősen halszaguak. *V.* vizsgálatai szerint a vizirigó halat leginkább a téli és tavaszi hónapokban fogdos s máskor csak elvétve teszi azt. Ebből azt látjuk, hogy nem vadászik rendszeresen halakra s csak véletlenül akad rájuk, midőn megszokott táplálékát keresi. A gyomorban sok apró kavicsot is talált *V.*, miből azt lehet következtetni, hogy a vizirigó táplálékának túlnyomó része a rovarvilágból való. A madár rendkivül falánk s ebből megint az következik, hogy a nehezen emészthető rovartáplálékból aránylag sokkal többet kell fogyasztania, mintha a könnyebben emészthető és táplálóbb hallal táplálkoznék.

Ugy ezekből, mind sok más elfogadható fejtegetéseiből és következtetéseiből *Vollnhofer* határozottan azt állítja, hogy a vizirigó „megérdemli a védelmet már esztétikai szempontból is, hisz úgyszólván ő az egyedüli madár, mely hegyi patakjaink folyását majd a havasok aljáig követve, az amúgy Isten igazában elhagyatott vadont örökké mozgékony életmódjával megeleveníti, ékesíti és soha nem szünő énekével felvidítja. Kegyelmet és oltalmat tehát igazságtalanul üldözött és rágalmazott madarunknak."

Ezekkel a szép szavakkal fejezi be *V.* itt csak röviden ismertetett tanulmányát, melyhez mi őszintén gratulálunk s ajánljuk, hogy az eredetit is minden madárkedvelő elolvassa.

* * *

Az „Erdészeti kisérletek" ugyanezen számában dr. *Kövessi Ferenc* főiskolai tanár *„A fák térfogati növekedésének törvényé"*-ről értekezik.

Szerző évek óta foglalkozik a fák s általában a növények növekedési szabályának kutatásával.

Most egy akácfa törzsét vette vizsgálat alá s arról igen érdekesen értekezik. A 15 éves fát tőből kiásatta s minden méter hosszban korongokat füreszeltetett s ezek a metszetek szolgáltak a fa térfogati növekedésének megállapítására még pedig olyképen, hogy *K.* minden egyes magassági metszetnek megfelelő korongon mindegyik évgyűrű külső határa által bezárt területet planimeterrel pontosan felmért. Ha *m* magasságban az *n* évben keletkezett évgyűrű területe *Snm* és a terület sugarának középértéke *Rnm* akkor:

$$Rnm = \sqrt{\frac{Snm}{\pi}}$$

A mérések eredménye, hogy a sugár egy-egy évnek megfelelő része *(Rnm — Rm (n—1)* nem teljesen egyenlők és az Rm_1 Rm_2 Rm_3 . . . értékek nem mutatnak az idő szerint lineáris növekedést, hanem az értékek az évek szerint ingadoznak. *A sugár növekedésének főiránya lineáris.*

Hasonló módon — képletek segélyével — *K.* még több érdekes következtetésre is jut; így felállítja azt a tételt is, hogy *állandóan egyforma biologiai viszonyok között a fák törzsének térfogati növekedése arányos az idő köbével.*

Végül *K.* azt is felemlíti, hogy ezen szabályok nem csupán a fa törzsére, de az egész fára is érvényben állanak, mert jogunkban áll az egész fát úgy elképzelni, mint egymáson keletkezett törzsekből álló rendszert.

Dr. Kövessinek kitartást kivánunk további kutatásaihoz, mert ilyen természetű megfigyelésekben igazán szegény szakirodalmunk.

Imecs Béla.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A vadászat közgazdasága és a tulipán.

Úgy a főurak, mint polgártársaink mellét rövid idő óta egy kis virágféle jelvény díszíti. Ennek a kis virágnak csodálatos hatása van. Alig illatozik, mégis oly bűbájos a természetes ereje, hogy önkénytelenül éreznünk kell, hogy e kis virágnak az illata évszázados nembánomságunkban, mély letargiába merült cselekvő képességünket van hivatva — visszaadni!

Felráz mély álmunkból; felrettenve pillantunk vissza és szomoruan megállapíthatjuk, hogy: az elmult idők soh'se térnek vissza! Nincs mit keseregnünk az elmultak felett, örvendjünk inkább, hogy végre felébredtünk!

Ébredésünket még ellenségeink is észrevették és ez az észrevevés adjon nekünk elegendő erőt és kitartást a jövőre nézve, hogy létjogosultságunk van és e jogosultságunk tudatában — cselekedni is tudunk! Hagyományos gyengeségünk, hogy végtelenül tudunk lelkesedni s e lelkesedésünkben elveszitjük akaraterőnket — s marad minden csupa tűz, csupa láng — de *szalmaláng*. Hitelt adunk minden idegen szavának, csak honfitársainkban nem bizunk. Idegennek elegendő, hogy előttünk egyszer drága anyanyelvünkön *éljent* kiáltson: megbizunk benne, odaadjuk keserves fáradsággal megkuporgatott garasainkat, oda munkabiró karjainkat s végre egész létjogosultságunkat!

Ez a kis virág — a *tulipán*, végre észre térit bennünket is, megmutatja a biztos utat, melyen haladva, mi is célhoz érhetünk.

A tulipán jelentősége nem az idegen külföldi áruk bojkottálásában nyilvánul, — ezt talán a fényűzési cikkeknél megtehetjük, — hanem „hogy minden erőnkből igyekezzünk odahatni, hogy ezeket idők multával, természetesen szorgalmas munkával, kiküszöbölve — magunk állíthassuk elő."

Ennek az égető szükségessége hazánkban sehol, semmiféle téren sem lép fel oly követelően, mint — a *vadászatnál*.

A vadászat közgazdaságilag egy igen fontos tényező! E tényező kihasználatlanul — parlagon hever. Hazánkat úgy külföldön, mint belföldön a vadászat Eldorádójának szokták nevezni. Ezt az elnevezést nemcsak az itt található sokféle vad, hanem hegy- és vizrajzi fekvésénél fogva is méltán megérdemli. A vadászat ősfoglalkozásunk lévén, manapság pedig már sport, mely még egyre terjed, annyira, hogy ha egy uri emberről kiderül, hogy szabad óráiban még vadászattal sem foglalkozik, akkor azt biztosra vehetjük, hogy a lenézési véleménynek ingó serpenyője nem az ő javára fog — lebillenni. Ez már nem is sport, hanem vadászati düh — de a mit nagyon is lehet értékesiteni.

A vadászat valóban nemes és férfias foglalkozásának van egy másik oldala is, a mi igen fontos, hogy — fölötte költséges is. Nem számítva, hogy az elejtett vad megfelelően nem értékesíthető vadpiac hiányában, nem számítva a vadászterület bérét, pedig e bérek, némely vidéken a községek úgyszólván egyedüli jövedelmi forrásai, — a vadászat mesterségének gyakorlásához igen sokféle és drága eszköz szükséges. Ezeket az eszközöket csaknem kivétel nélkül egytől-egyig nem is annyira a külföldön, mint inkább a szomszédos *Ausztriában* vásároljuk.

Hány ezer ember foglalkozik hazánkban vadászattal. *Hány ezer erdész, erdőőr és erdőszemélyzet van?* S mind el vannak látva a vadászathoz szükséges felszereléssel.

Most nézzük, hogy a vadászathoz megkivánható főbb eszközök közül, például a *fegyver, puskapor, patron, sörét, gyutacs, fojtás, vagy bármi más*, csak legalább egy is közülök — kapható e hazánkban? Ugy-e nem? Szinte hihetetlen, hogy évenként hány meg hány millió korona vándorol ki e célra a szomszéd *Ausztria* telhetetlen, kapzsi zsebébe. Mind azért, mert a magyar nembánomság átka nehezedett ránk. Tudom jól, hogy a kishitüek azt felelik rá: hisz' nincsenek gyáraink! Persze hogy nincs, nem terem az sehol magától. Nincsen gyárunk, de nincsen élelmességünk sem.

Karintiának majdnem minden kis falujában van egy *fegyvergyárnak* nevezett *lakatos-műhely*. A fegyver alkotórészeit, darabonként külön-külön, otthon készítik a munkások — mint nálunk a cipőt, — mikor minden darab készen van, a lakatos-műhelyben összeállítják, és hogy az illuzió is meglegyen, szép, magyarul nyomatott, nemzetiszinü szegélylyel ellátott árjegyzékben hirdetik és ily módon eláraszták fegyvereikkel egész Magyarországot, pedig magyarul egy szót sem tudnak. Hát nem üzleti élelmesség ez?

Ezek a fegyverek természetesen nem ép' legelsőrendüek, de vadászainknak túlnyomó része ilyenekkel van felszerelve; egyrészt mivel ügyesen, még hozzá saját nyelvünkön kinálják — figyelembe véve a vámdij megtakarítást is — másrészt pedig, legyünk őszinték, egy kis tudatlansággal párosult nembánomság is hozzájárul az előnyös feltételekhez. Most azt kérdem, ha ezeket a primitiv módon előállított fegyvereket mi használjuk — nem készithetnénk-e ily módon mi is fegyvert? Hisz' az ausztriai fegyvergyáraknak csúfolt lakatos-műhelyek sem állítják elő a fegyver fő alkatrészét: a *csövet*, azt félig nyersen többnyire Belgiumból hozatják, még pedig a legolcsóbb fajtáját. Ezeknek minőségét — összeállítás után csiszolt és barnitott állapotban — a ki megállapitani tudja, az méltán *folyt acélnak* is vallhatja.

A vadászathoz való eszközök előállításához szükséges anyag nálunk is megvan — itt terem, a mit hozatni kell, azt mi is beszerezhetjük.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A gyár létesítéséhez még nagy üzleti szellem se kellene — miért van az *első magyar fegyver- és gépgyár?* Ki kell bővíteni, nem kell államsegély sem, megcsinálhatják maguk az érdekeltek, ha nincs tőkéjük, ád a magyar vadászközönség, csak megbízható vezetőség legyen — garantiát nyújtva, hogy tényleg teremteni akarnak, teremteni úgy, hogy termékünket magunk is elfogyaszthassuk, hisz egyelőre nem a külföld részére óhajtunk — mondjuk — vadászfegyvereket előállítani, hanem a saját szükségleteinket fedezni. A vállalkozás mindenesetre sikerrel járna, hisz egy oly vállalat, minek gyártmányai fogyasztását maga a statisztika igazolja, már előre is a siker jegyében kell, hogy megszülessen.

A puskapor gyártását is lehetne törvényhozás utján szabályozni, vagy szabad puskaporkészítést engedélyezni, mint Angliában. *Bánffy Dezső* báró miniszterelnöksége idejében már tervezték is ezt, de úgy látszik, a dolog annyiban maradt.

Ha pedig e nagy haszonnal járó vállalatra magánosok nem vállalkoznak, akkor miért állam az állam? ha még ezt sem oldaná meg! Halálos vétek könnyelműen nézni tovább, hogy milliók menjenek így veszendőbe. Ezzel a biztos sikert igérő vállalattal nem csak a közjólétet lehetne emelni, hanem socialis szempontból is számba veendő eredmény lenne elérhető — új iparág születnék s ezzel kapcsolatosan számtalan munkáskéz is a biztos kereséthez juttatnék!

Büszkén vallom magam ez eszme egyszerü harcosának, hirdettem is ezeket minden alkalommal; kifejtettem még csak nem is oly régen a *Budapesti Hirlap* közgazdasági rovatában, később *Az Ujság* vadászati rovatában is — kaptam érte sok szép elismerő sorokat és szavakat, dobogott a szívem olvasásakor — reménység kelt bennem, de beismerem — csalódtam . . .

Szóval, betüvel, figyelemet felhivni arra, hogy alkotni is lehet, úgy látszik, nálunk csak addig megy, a mig a cselekvés terére lépni nem kell; az első lépés megtételére nagyobb erő kivántatik. Ez a nagy erő most egy kis virág alakjában megnyilatkozott, a mi eddig kivihetetlen volt, azt elvégzi most nemzeti érzésünk és cselekvési akaratunk megszemélyesitője — a *tulipán!*

Ha csak mi polgárok hirdetnők ez eszme megvalósítását — akkor még most is, a *tulipán* mellett is, kételkednék, de bizalmam van az ősi erőkben; itt vannak velünk egy sorban hazánk nagyjai és ősei, hazánk főuri világjának nemes tagjai, kik egy szívvel és lélekkel vallják magukat a nemzeti nagy törekvés buzgó és odaadó *tulipános* harcosainak.

Ha a „Kereszt jele" szent volt előttünk, küzdelmes multunkban és ennek jelében szállottunk a csatába, úgy nemzeti törekvésünk megvalósításának odaadó munkájában is *a tulipán fog előttünk lebegni,* hogy folyton hallhassuk *Hungaria* büzdítő szózatát, hogy:

„E szent jelben győzni fogunk!"

Remetei Kóváry János.

Magyar madár-nomenclatura.

Irta: *Varga Kálmán.* (Vége.)

Emlitett cikkiró kifogásolja a „mezei" poszáta (Sylvia sylvia) nevet is, mivel szerinte ez a poszáta inkább erdőn élő madár. Részéről ez határozott tévedés; a Sylvia sylviát valószinüleg egy más alakkal cseréli fel, mert ez a madár tulajdonképeni erdőkben vajmi ritkán fordul elő, hanem ellenkezőleg, a mezők és rétek bokrosainak úgyszólván egyik jellemző alakja, melynek legmegfelelőbb fajneve csakis a Chernel-féle „mezei" lehet. Ennek a fajnak a terrenumain a Sylviák közül még a nagy poszáta (Sylvia nisoria) fordul elő gyakran, ezt azonban már nem characterizálná a „mezei" jelző megfelelően, mert ez főleg a berkek és ligetek lakója.

A kifogásolt „csaláncsucs" (Pratincola) helyett megfelelőbbnek mondja a „csipkemadár" nevet — a szinezést illetőleg. (!) Itt meg kell jegyeznem, hogy a „csipkemadár" név absolute nem vonatkozik a szinezésre, — azzal összefüggésbe hozni abszurdum is volna — hanem ez a név oly madarat jelent, mely csipkebokron, azaz vadrózsabokron szeret tartózkodni. Ez a név azonban általános gyüjtőnév, melyet Madarász a Pratincola genusra, míg Földi a vörösbegyre (Erithacus rubecula), más auctor pedig a rozsdafarkura (Ruticilla) alkalmaz.

A „csaláncsucs" elnevezést magam sem tartom megfelelőnek, valamint hogy furcsának lehetne tekinteni, ha valaki teszem azt, a gébicset „telegráfdrót"-nak vagy „sürgönyhuzal"-nak nevezné. A Pratincolákra ajánlok egy jóhangzásu magyar nevet, mely jellemző is, s az eddig elfogadott névtől csak keveset tér el. Mivel a Pratincolák tényleg gyakran használják speciel a csalán csücskét figyelő, illetve pihenő helyül, s hogy az eddigi névtől ne menjünk messzire, adjuk ezeknek a „csalánka" nevet. Ez a genusnév, melyet a füzike, kenderike, stb. nevek mintájára alkottam, szerény véleményem szerint megfelelő. Igy azután, ha a Pratincola rubetra faj: „rozsdás csalánka", akkor a Pratincola rubicola lehetne „kormos csalánka", mellőzvén itt a „cigány" jelzőt az egybehangzó faji nevek kedvéért. Az itt semmisetre sem tetszetős „cigány" fajnévnel, eltekintve a „kormos"-tól, sokkal megfelelőbb a „feketebegyü" vagy a „feketefejü" jelző is.

A cinegék egyik — talán legkedvesebb — nemét: az Aegithalus-t „őszapó" néven nevezik a Tiszán s a Királyhágón túl egyes helyeken, s ezt a nevet, sajnos, legitimmé tették olyan kitünő madártudósaink is, mint Herman és Chernel. A „jó szomszédok" elkövethetik azt az izléstelenséget, hogy a vörösbegyet többek közt „Thomas Winter"-nek, a sárga rigót vagy aranymálinkót „Schulz von Büllow"-nak, a harist „Fauler Magd"-nak és „Grauer Kasper"-nek, a rozsdás csalánkát „Judith"-nak nevezik, — de nálunk madárnak hasonló kategóriába sorolható nevet adni nem kellene. Mert az csakugyan komikus valami, ha az ember elképzeli, hogy a nőstény (!) ősz-„apó" (?) a tojásain kotlik! . . . Hát nem furcsaság ez?

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Önkéntelenül is a hermaphroditaság jut az eszünkbe . . . Mindenesetre azonban, ha következetesek akarunk lenni, a nőstény ivaru Aegithalus-t „őszanyó"-nak kellene neveznünk . . .

Békási „őszapó" helyett jobbnak tartja a régebben használt „hosszufarku cinke" nevet. Ez mindenesetre jellemző. Csakhogy itt az a baj, hogy őszapó nem a cinke (Parus) genusba tartozik, hanem külön nemet képvisel és így külön genusnevet is igényel. Vajjon nem nevezhetnők madarunkat „őszike" névvel? Így kevés lenne megint az eltérés, és lenne jóhangzásu nevünk, melyet meg is lehet indokolni azzal, hogy ezek a vonzó madárkák különösen őszszel, mikor több fészekalj kifejlett ivadékai egyesülnek, nagyobb csoportokban kóborolnak.

Ha már ennyire vagyunk, adjunk a cinkék hazai nemeinek jó magyar genusneveket. Egygyel most végeztünk az előbb, egyet nem lehet megkritizálni, de kétféle változatából a rövidebb „cinke" elfogadását kell javasolni szémben a „cinege"-vel, — hátra van még kettő. Tudniillik akkor kettő, ha elfogadjuk a Chernel systheméját, mely kevesebb genusra oszlik s ezért célszerübb is. Azt hiszem elfogadjuk, — elfogadtuk. És most vegyük elő a Panurus-t és a Remizá-t.

A mi poétaszivü Chernelünk a Nomenclator Avium Regni Hungariae-ben a Schlägli-féle szójegyzékből kikerült „cinegető" nevet ajánlotta a Panurus genus részére lefoglalni. Miután ez azonban eddig csak irott malaszt volt, hát öltsön az ige testet mostan: foglaljuk le, de — egy kevés változtatással, mert a „cinegető" szóban benne van a „cinege" szó, tehát egy más genusnév, amit el kell és könnyen el is lehet kerülni, ha a Panurus-nak a szintén jó hangzásu „cinegő" nevet adjuk.

A függő cinkére pedig — szintén kifejtett okoknál fogva — alkalmazzuk a Földi-féle „remic" nevet, mely a tudományos genusnévre vezethető vissza.

Ezek szerint tehát megvolnának a cinkefélék (Paridae) tudományos genusneveinek magyar pendantjai, melyek összeállítva ezt a képet adják:

Parus	cinke
Aegithalus	őszike
Panurus	cinegő
Remiza	remic

Áttérve egyes auctorok neveinek fajnév gyanánt való alkalmazására, szerény véleményem szerint elégségesnek tartom, ha az így kitüntetett ornithologus neve csak a latin névben szerepel, — s ez más nemzeteknél nagyon sok esetben így is van. Hogy például említsek: a németek az ő halhatatlan Naumannjuk után elnevezett rigófajt Rotschwanzdrossel-nek nevezik, — mig mi csakugyan nem vagyunk sovinisták, mikor ugyanezt a fajt „Naumann rigó"-nak mondjuk! — (Természetesen a Naumann új kiadásában Naumanns-Drossel néven szerepel ez a madár, bár ez a név nem köznapi latin.)

De mindenesetre jobb lenne a magyarban az auctornevek helyett más characterizáló specificus nevekkel jelezni a fajokat. És ha mégis használjuk az ilyen neveket, — mondjuk jobbnak hiányában, vagy elterjedtségénél fogva — akkor legalább ezentúl megfelelően alkalmazzuk ezeket a neveket, úgy, mint Madarász teszi, s nem oly helytelenül, mint eddig általában. Mert ha ilyen megnevezéseket hallunk, mint Temmink partfutója, Naumann rigója, Bonelli füzikéje, stb. — akkor bárki is nem madárfajra, hanem oly madáregyedre fog gondolni, mely az illető megnevezett egyénnek tulajdona. Ezért jobb ezeket a fajokat így nevezni: Temmink partfutó, Naumann rigó, stb. Hisz a fajnév csak egyszerü jelző lehet, nem pedig a genusnévvel birtokviszonyba állított birtokos jelző.

És most még egy szót a hangfestő nevekről. Ezek a nevek — mint Békási is mondja — többnyire igen jól beválnak és nagyon sok ilynemü jó név van közhasználatban. Mind a mellett megtörténik, hogy a meg nem felelő, vagy kevésbé jó név használata mellett kitünő hangfestő nevek lesznek mellőzve. Igy van ez a Regulus genusnál is. Erre tévesen országszerte a „királyka" nevet használják, pedig ez a név az ökörszemre (Troglodytes) vonatkozik, mit több adattal lehet bizonyitani, kezdve a madarak királyválasztásáról szóló mesén és végezve az ökörszem „králik" szláv nevén, mely kiskirályt jelent. Madarász a Regulus genusra a németből forditott „aranypipőke" (Goldhähnchen) nevet alkalmazza, mely azonban nem találó s e mellett még — különösen fajnévvel — szerfölött hosszadalmas. E helyett valóban kivánatos volna mint pompás hangfestő nevet, a „zizike" tájnevet fogadni el, mely nagyon kellemesen cseng a magyar fülben és az előbbinél s a királykánál pedig minden esetre megfelelőbb.

*

Nem lehet célom azonban ezen cikk keretében az összes madárnevekre kitérnem, — itt csak általánosságban akartam a reformálandó magyar madárnomenclatura érdekében elmondani egyetmást. Ezt tenni már régi szándékom vala, mert már régen éreztem a magyar madárnevek végleges, egyöntetü és a fentkifejtett elv szerinti megállapításának szükségességét. És azért őszinte örömmel olvastam a „Vadászlap"-ban Békási kezdeményező cikkét — s az ő sorai inspiráltak engem is nézeteim nyilvánítására.

Alkalmilag tárgyalni fogom hazai ornisunk összes alakjainak neveit, az egyes madárrendek szerint véve azokat, — azonban óhajtanám több madárbarát, főleg a mi kiváló ornithologusainknak véleményét is megismerni.

Jól tudom, hogy a magyar avinomenclaturának immár szükségessé vált reorganizálását az én elvem szerint keresztülvinni sok esetben milyen óriási, csak nehezen leküzdhető akadályokba fog ütközni, és hogy eszmémnek alig fog sok követője akadni, — de egyuttal érzem és hiszem, hogy annak, ha nem is rövid idő alatt, de győzedelmeskednie kell!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mert lassankint majd minden madárbarát be fogja látni, hogy kőrigó (Montícola) helyett jobb név a „kövike", nádirigó (Acrocephalus) helyett a „nádika" és vizirigó (Cinclus) helyett a „vízike" vagy a „cselke", — hiszen az ilyen nevek csak részben ujítások, mert a „nádika" nevet maga a mi kiváló nagy tudósunk: Herman Ottó használta már 1893-ban megjelent „Az északi madárhegyek tájáról" cimü müvében, bár ő ott ezt a nevet egy másik rokon genusba tartozó fajra: a Calamodus schoenobaenus-ra (foltos sitke) alkalmazta, melynek ujabban Chernel kitünő magyar nemi nevet adott.

Az uj magyar genusnevek adásával azonban nagyon csinján kell bánni és kiindulásul egy kevés nemre oszló tudományos rendszert kell elfogadni, olyat, melyben kevés tagozás mellett a genusok megfelelően tágak legyenek.

És most zárószó gyanánt lelkesen ismétlem a felhivást: a magyar madármomenclatura érdekében siessenek véleményüket nyilvánítani azok, a kik erre leginkább hivatottak, valamint azok a madárbarátok is, a kiknek valami mondani való lebeg az ajkukon, hogy így majd beható elmefuttatások és eszmecserék után egyöntetűen meglehesken állapitani a magyarországi madarak neveinek legitim jegyzékét.

Fel tehát — tollra és szóra!

HALÁSZAT.

A halak ellenségei juliusban.

E hóban a szárnyas halfalánkok minden fajának a csimotái önállókká lesznek s részben elválnak szüleiktől, részben pedig még egy darabig azok felügyelete alatt maradnak, kiváltképen azok, melyek életfentartása mesterséges tevékenységhez, furfanghoz, fogásokhoz és bizonyos gyakorlati ügyességekhez van kötve, mint például a halsasok és kányáknál stb. A legtöbb madárfajnál azonban a velészületett *ösztön* az a tanítómester, mely az egyedeknek a prédaszerzés mikéntjére nézve utasitást s képességeket nyujt. A gémkamasz nem kap „órákat" a halfogás mesterségéből, de azért mégis tud hozzá eleve is annyit, a mennyi éppen elég arra, hogy étlen nem marad mellette, — de az is igaz, hogy a hosszúlábú kamaszoknak a csapatos együttmüködés a fő iskolája s látás révén sajátitanak az öreg halcsiszároktól olyan fogásokat, mikre különben csak a hosszú gyakorlat vezetné rá őket. Azok az apadásokon, levezető csatornák partjain, kubik gödrökön s mindenféle más csekély mélységű vizeken történő csapatos összejövetelek tehát nem egyebek, mint valóságos gémiskolák, melyekben az öreg majszterek huncut működését a fiatalság nyomban utánozva, képességeik csakhamar kellő mérvben jutnak tökéletességre s ha rekordokat talán nem is állítanak fel az öreg gémekkel szemben, — de az bizonyos, hogy az augusztusi gém már nagyon kevés prédát szalaszt el, ha egyszer kapásra vág a hal után. — Igy van a többi halászó madár is a maga mesterségével: részint bele van oltva a természettől a mikéntje, részint pedig az öregektől látásból sajátít s csak ritka faj az, a melyiknél a fiatal egyedek tanításra szorulnak. Látjuk, hogy az öreg vöcsökmama a hátára szedi fiait s úgy uszkál velök még elbukik ez az eleven hajó s az apró „tengerészek" a vízbe fordulnak, kellő ijedtséggel csipogván mama után, mely pillanat alatt ismét felmerült halacskával szájában az apróság nagy örömére. És azután ismét s hátára szedi apró népét s megint elbukik, ha apró hal adja fel előtte magát a vízen, mely munkája a gyakori ismétlés s főleg a mindannyiszor kifogott halacska a fiatalokban is érdeket keltve, ösztönük feltámad s maguk is megpróbálják a tesztetős mesterséget s ha sikerült nekik az első halacskát megkaparitaniok, abban a pillanatban föllángol bennök a kiolthatatlan szenvedély s azután játszva érik el a hivatásukkal együttjáró képességek tökélyének legmagasabb fokát. Ekként van a *búvárkacsáknál* és *jegesbúvároknál* is. A *kárakatonák*-nál is a szülők példája gyakorol különben döntő befolyást a fiókmadarak ösztönbeli sajátságainak kifejlesztésére, mert eleinte ezek a madarak roppant gyarlóknak, bárgyúknak mutatkoznak, a létfentartás küzdelmeiben ösztönük roppant gyors fejlődésen megy keresztül, mint a sólymoknál s ezzel együtt huzamosan alakulnak ki a tökélyesség fokáig. Csak az első elcsipett hal — s a többi aztán magától jön. Ösznak, mint kilőtt torpedó, mint a cikázó villám, a víz alatt. Nincs a ragadozó hal, mely illanó prédája üzésében nagyobb gyorsaságot, erélyt s ügyességet kifejteni képes volna, mint próbálgatások első hetében már a fiatal kárakatonák; de az is igaz, hogy különös képességekkel látta el őket a vizi életre a természet, melyek közül egyik legfontosabb a *viz alatt való tökéletes látás*, mely képesíti őket prédájuknak még távolabb való szemmeltartására is a víz alatt. A *búvárkacsák* már nem birnak ily mérvben a szemhasználat képességeivel, ellenben a *jegesbúvároknak* szintén víz alatti használatra is alkotott szemök van, az ily szem pedig bonctanilag is igen különbözik a közönséges madárszemtől, épp úgy, mint perspektiva dolgában az igen magas röptü madarak (keselyük, sasok) szeme.

Azok a halászmadarak, melyek mesterségüket megkönnyitő *eszköznek* vannak birtokában (minő például a *gödény állzsákja)*, inkább csak ezen eszköz helyes és minél ügyesebb használata képez a fiatalságra nézve szükséget a gyakorlati elsajátitás tekintetében. Hanem azoknál a fajoknál, melyek ősi rendeltetésükhöz képest a túlságosan eltenyészett fölös halak elpusztitása miatt *szabályos* társas együttmüködésre vannak rendelve, minők a *kárakatonák*, *gödények* és mások, melyek a megváltozott helyzet s körülmények miatt a hivatásos rendeltetésü lények láncolatából bizvást kiejthetők: gyakorlati tanulmányaikat a szó szoros értelmében erre is ki kell terjeszkedni s bizony sok búbolásba, szárnypacsko-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lásba kerül a kitanult öreg madarak részéről, a míg a gödény- és kárakatona-kamaszok megtanulják a front és félkör alkotását s ennek úszás közben való szabályos betartását, mint a mikor a huszárlovak atakra rohannak — s bizon ezt az „atakot" meglehetősen hosszú ideig kell gyakorolniok, míg a tökélyig juthatnak benne. Épp azért a fontok s félkörök többé-kevésbbé szabályos voltából, mindig bizton meglehet állapítani az egyedek korát, vagyis hogy vén, avagy fiatal kisérletezők halászkodnak-e a vízen.

Roppant érdekes mindezeknek a tanulmányozása nem csak az ornithológusra, de halászemberre nézve is, mert hasznos következtetéseket s okulásokat vonhat ki belőle a maga számára, mit esetleg javára is fordíthat, de tüzetes tanulmányozásai rávezetik arra is, hogy a fiatal halfalók összesége *eleinte* mily bárgyú és tudatlan s ennélfogva csekély fáradtsággal is mily könnyű őket a halászati érdekek szempontjából elpusztítani s ennek főleg *ebben a hónapban* van a fő ideje, nem pedig ha időhaladtával gondolunk a szárnyra kelt fiatal károsítók ellen való tüzetesebb akcióra, akkor talán, midőn már huncutságokkal megrakodtan s kiképezett óvatossággal állnak velünk szemben.

Szemmel kell tartani a félreső, háborítatlanabb helyeket, különösen a holt ágakon, nem-e járnak oda lesre egyes vén *szürke gém* példányok, *nagy kócsagok;* — különben az ily halászó helyeket a madarak visszahagyott meszelései is elárulják, s mivel a kócsag is és a gém is tartósan ragaszkodni szokott kiválasztott leshelyeihez, ügyesen felállított fogóvassal könnyen megkeríthetők, csak vastag, azonban a fogóvas kerületének megfelelő körméretű törzset, csölöpöt kell a gémleshelyekhez leerősítenünk s azokra helyezni az ülőhengerrel ellátott csapóvasat. A bizonyos helyre tartósan járó gém ellen csak az esetben használjunk lőfegyvert, ha esetleg csapóvassal nem boldogulnak ellene; az ilyet, kivált kellő födözet hiányában, belopni igen nehéz, de ha kellőleg fedezhetjük is magunkat, akkor se mindig sikerül belopásuk, amennyiben éles hallásuk folytán már távolról meghallanak minden legcsekélyebb zajt, zörejt, — aztán meg, alighanem a szaglásukkal is megorrontják az embert s ajánlják magukat.

Ha e hóban rendszerint föllépő magas hőemelkedés folytán a vizek apadni kezdenek s az apadásokon nagy madárjárás lépne uralomra, úgy megkezdhetjük a mérgezett halakkal való manipulatiót is; de horgokkal is próbálkozhatunk — azokat friss halacskával felszerelve — a levegőből lecsapó haltolvajokra, kivált a hol különösképpen a *csérneműek* nagyon megszaporodtak — s bár igaz, hogy a madárírtásnak ez a módja némi állatkinzással jár, de az „álhumanizmus" elvétől eltekintve vigaszunkra szolgálhat, hogy bizonyos kényszerhelyzetekből kifolyólag „a cél" mindig „szentesíti az eszközöket" . . .

A *szárcsák, vöcsökök, vízityúkok* fiaikkal együtt úszkálnak s csónakon cserkészve, kiadós lövéseket lehet rájok intézni.

A holtágakban, pisztrángos patakoknál a *jégmadár* folyvást üldözésünk tárgyát képezze.

A *gémek* esteli és reggeli húzási vonalait kitanulmányozva, hajnali és esteli lesen igen sokat elpusztíthatunk belőlük. — Azonképpen huzási irányukból éjjeli halászó- és nappali tartózkodási helyeiket is kitudhatjuk s e helyeken is eredményes pusztításokat tehetünk bennök. Nem árt dél időtájban a vízparti erdőket is meglátogatni néha, mert gyakran lőhetünk ily helyeken delelés végett a magas fákra letelepedett *halsasokat, bakcsót, szürkc gémet,* de sőt *fekete gólyát* is — és különösen a mi az utóbbit illeti oly vidéken, hol ezszórtan fészkelni szokott, figyelmünknek egyik legfőbb tárgyát képezze, mert ha el nem pusztítjuk a halász birodalmunkba esetleg betolakodó egyedeket, sok nagyhalunk bánthatja meg azt.

Apadáskor a *kabákat* (Cirkus) is szemmel kell tartani, mert ugyanis, ezek a gyáva jószágok a félig-meddig kimaradt és pipálló halakkal minden gyámoltalanságuk mellett is *elbánnak*; miért is ha nagyon szemtelenkednének és sok volna belőlük, állészkekben mérgezett tojásokat is rakhatunk ki nekik, a mit különben tavaszkor is megcselekedhetünk, ha számosan jelentkeznének. Különben ha a mérgezés akadályokba ütköznék, festett fatojással felszerelt csapóvasat is alkalmazhatunk megkerítésükre, természetesen szintén állészekbe helyezve azokat.

Szarkák, varjak az apadásokon s pisztrángos vizeknél foszforral mérgezett halacskákkal pusztítandók.

Oszlop- és törzsök-csapdák, riasztók s szélkereplők helyökön legyenek.

A megfogott és lőtt madarak letollazott hulláival az ágyásokat szaporítani kell; ha sok az e célra szolgáló hulla, új ágyásokat is lehet készíteni.

Lakatos K.

* **József fhg ő fensége,** az „Orsz. m. vadászati védegylet" felkérésére elfogadta az egyesület védnöki tisztét s erről a napokban meleg hangu iratban értesítette a nevezett országos egyesületet.

* **Személyi hirek.** Ő felsége a király *dr. Kövessi Ferencet,* a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola rendkivüli tanárát és *Jankó Sándor* főerdészt a nevezett főiskolához a VII. fizetési osztályba rendes tanárokká nevezte ki. — A m. kir. földmivelésügyi miniszter a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában a következő erdőtisztket nevezte ki: erdőtanácsosokká: *Nagy* Vincét a földmivelésügyi miniszteriumban, *Kárász* Istvánt a tótsóvári erdőhivatalhoz és *Ormai* Kálmánt a zsarnócai erdőhivatalhoz. Erdőmesterekké: *Derecskei* Károlyt a lippai főerdőhivatalhoz, *Horváth* Bélát a kolozsvári erdőigazgatósághoz, *Pisó* Kornélt a besztercebányai erdőigazgatósághoz, *Szilágyi* Bertalant pedig a kolozsvári erdőigazgatósághoz. Főerdészekké: *Rankn* Miladint a lugosi erdőigazgatósághoz, *Löfi* Jenőt az orsovai erdőhivatalhoz, *Zathu-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmúvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

reczky Vilmost a budynházai erdőhivatalhoz, *Schönherr* Sándort a nagybányai főerdőhivatalhoz, *Mjazovszky* Károlyt az orsovai erdőhivatalhoz, *Béky* Albertet a szászsebesi erdőhivatalhoz, *Spettmann* Jánost és *Tomassek* Miklóst pedig a földmivelésügyi miniszteriumba. Erdészekké: *Hollós* Gyulát a márámaroszigeti erdőigazgatósághoz, *Láhner* Istvánt az orsovai erdőhivatalhoz, *Tölgyes* Józsefet a lugosi erdőigazgatósághoz, *Böhm* Vilmost a zsarnócai erdőhivatalhoz, *Matusovits* Pétert a liptójvári főerdőhivatalhoz, *Ormós* Zsigmondot a lugosi erdőigazgatósághoz, *Lengyel* Viktort a besztercebányai erdőigazgatósághoz, *Irányi* Aurélt pedig a földmivelésügyi miniszteriumba; *Szaltzer* Lajos ideiglenes minőségü m. kir. erdőgyakornokot a budynházai erdőhivatal területébe m. kir. erdészjelöltté; az erdőfelügyelőségek személyzeti létszámában *Hammersberg* Géza dr.-t I. osztályu kir. alerdőfelügyelővé, a vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskolához *Kelemen* Béla erdészjelöltet, a királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskolához pedig *Tihanyi* László erdészjelöltet m. kir. erdészszé, a községi erdők állami kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában *Bodnár* Richárdot a dési m. kir. állami erdőhivatalhoz erdőmesterré, *Halász* Gézát a pécsi m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó szekszárdi m. kir. járási erdőgondnoksághoz főerdészszé, *Mezey* Arthurt a komáromi m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó esztergomi m. kir. járási erdőgondnoksághoz erdészszé és *Szijgyártó* Józsefet a dévai m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó petrozsényi m. kir. járási erdőgondnoksághoz erdészjelöltté; a horvát-szlavonországi erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Tölg* Vilmos kir. erdőmestert az otocsáci erdőhivatalhoz kir. erdőtanácsossá, *Stromszky* László kir. erdészt a zágrábi erdőigazgatóság területébe kir. főerdészszé, *Ott* Károly kir. erdészjelöltet pedig az otocsáci erdőhivatal területébe kir. erdészszé nevezte ki. – A földmivelésügyi miniszter a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában áthelyezte: *Csipkay* János m. kir. főerdőmestert a lippai m. kir. főerdőhivataltól a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz, *Hammer* Károly m. kir. erdőtanácsost pedig a liptójvári m. kir. főerdőhivataltól a lippai m. kir. főerdőhivatalhoz s egyszersmind megbízta előbbit az ellenőrködői teendők ellátásával, utóbbit pedig a lippai m. kir. főerdőhivatal vezetésével, továbbá *Bodor* Jenő erdőtanácsost Kolozsvárról Szászsebesre; *Somkereki* Gusztáv erdőmestert a szászsebesi erdőhivataltól a kolozsvári erdőigazgatósághoz (pénztárosnak); *Keleti* Lajos főerdészt az apatini erdőhivataltól a szászsebesi erdőhivatalhoz (faraktárgondnoksághoz); *Matavovszky* Árpád főerdészt a tótsóvári erdőhivatal területéből a liptójvári főerdőhivatalhoz (központba); *Székely* József főerdészt a márámaroszigeti erdőigazgatóság területéből az ungvári főerdőhivatalhoz (központba); *Zachár* Gyula főerdészt Jallnáról a zsarnócai erdőhivatalhoz (pénztárosnak); *Balaton* Antal főerdészt a lugosi erdőigazgatóság területéből az apatini erdőhivatalhoz (pénztár ellenőrnek); *Földes* Tamás főerdészt a bisztrai erdőgondnokságtól a szászsebesi erdőhivatalhoz (központba); *Heil* Miklós erdészt az orsovai erdőhivataltól a szászsebesi erdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek); *Egyed* Miklós erdészt a lugosi erdőigazgatóságtól a kossovai erdőgondnoksághoz; *Batta* Ferenc erdészt a budynházai erdőhivataltól az orsovai erdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek); *Guáry* Kálmán erdészt a márámaroszigeti erdőigazgatóság területéből a budynházai faraktárgondnoksághoz; *Egry* Ferencz erdészt a kolozsvári erdőigazgatóság területéből a zsarnócai erdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek); *Jancsó* Gyula erdészt a szászsebesi erdőhivataltól a kolozsvári erdőigazgatóság területébe (a topánfalvai erdőgondnoksághoz); *Lányi* Gyula erdészt a kolozsvári erdőigazgatóságtól a szászsebesi erdőhivatal területébe (a bisztrai erdőgondnoksághoz); *Daniek* Géza erdészt az apatini erdőhivataltól a lugosi erdőigazgatóság területébe (a lunkányi erdőgondnoksághoz); *Biró* Zoltán erdészt a márámaroszigeti erdőigazgatóság területéből a terebesfejértaki erdőgondnoksághoz; *Zachár* Ádám erdészt a márámaroszigeti erdőigazgatóság területében a nagybocskói faraktárgondnoksághoz; *Lattyák* Sándor erdészt a liptójvári főerdőhivatal területében a liptójvári faraktárgondnoksághoz; *Tarnay* Dezső erdészt a besztercebányai erdőigazgatóságtól a zsarnócai erdőhivatal területébe (a jallnai erdőgondnoksághoz); *Érsek* Árpád erdészt a szászsebesi erdőhivatal területében a sugási erdőgondnoksághoz; *Soltész* Gyula erdészt a márámaroszigeti erdőigazgatóságtól a liptójvári főerdőhivatal területébe (a maluzsinai erdőgondnoksághoz); *Kófalusi* Viktor erdészje'öltet a kolozsvári erdőigazgatóságtól a szászsebesi erdőhivatalhoz (erdőmérnöknek), *Bedő* Zoltán erdészjelöltet pedig a lippai főerdőhivataltól és *Linhart* Ödön erdészjelöltet a kolozsvári erdőigazgatóságtól kölcsönösen áthelyezte, Továbbá megbizta *Pischl* Pál erdőmestert a szászsebesi erdőhivatalnál a pénztárosi teendők ellátásával; *Gréger* Géza főerdészt a bustyaházai erdőhivatalnál a központi főerdészi teendők ellátásával; *Debreczy* Ödön főerdészt a kolozsvári erdőigazgatóságnál a pénztár-ellenőri teendők ellátásával; *Kovalitzky* Vladimir erdészjelöltet pedig a bustyaházai erdőhivatalnál a pénztár-ellenőri teendők végzésével.

Hesz Ágoston püspöki erdőgyakornok Nagyváradon erdészjelöltté lépett elő.

* Harc az orvvadászokkal. *Lang* János pálfalusi gazdálkodó minap kiment a határba s az ut mellett elterülő ligetben cserkészni kezdett. *Hubenvoll* Rezső, a gálosi vadásztársaság vadőre véletlenül szembekerült vele s felszólította őt, hogy adja át neki a puskáját. Az orvvadász ekkor megtámadta a vadőrt s a két ember között heves dulakodás támadt. Az orvvadász puskájának agyával ütni-verni kezdte ellenfelét, aki erre a szebkésével kezdett védekezni. Lang most hirtelen megfordult s el akart menekülni, de mintegy tíz lépésnyi távolságban hirtelen megállt s rálőtt a vadőrre. A golyó szerencsére nem talált. A vadőr ekkor maga is puskájával akart védekezni s rálőtt támadójára, aki holtan rogyott össze. A nezsideri járásbiróság megindította ez ügyben a vizsgálatot.

Élő özbakokat, szarvast, dámbikát mindig vásárol: Central-Verwaltung Berlin. Eisenacherstrasse 29.

Ugyanaz lelövésre keres szarvasbikát, dámbikát és özbakot is, valamint tölgymakkot vadetetésre.

A Vadász-vizsla. Cyakorlati utmutató a vizsla neveléstanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

A megreformált akadémia

Zivuska Jenő tanulmánya

kapható

Székely és Illés

könyvkereskedésében **Ungvárt.**

Ára bérmentes küldéssel 1 K 10 f.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

55208. / I. B.-1. 1906. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületében megüresedett két harmadosztályu m. kir. **erdőőri-** és előléptetés esetén két másodosztályu m. kir. **erdőlegényi** állomásra 600 K évi fizetéssel és illetve 400 K évi szegődménybérrel és egyéb állományszerü illetményekkel pályázat nyittatik.

Az erdőőri állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában körülirt erdőőri szakvizsga letételét, az állami szolgálatba belépni kivánók pedig ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvéd törzsorvos által kiállitott bizonyitványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, továbbá tanulmányaikat, nem különben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és irásban való leirását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket az **1906. évi julius hó 20-ig** nevezett m. kir. főerdőhivatalhoz nyujtsák be.

Budapest, 1906. évi julius hó 11-én.

M. kir. földmivelésügyi Minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

TÖMÖNTŐDE
A „MAGYAR ERDÉSZ" NYOMDÁJA

Van szerencsénk ajánlani a mélyen tisztelt erdész uraknak és erdőhivataloknak a következő **készletben levő**

erdészeti nyomtatványokat:

Üzemtervi nyomtatványokat
I. mintától kezdve XXIV/4. mintáig, *meritett papiron*, egy ív ára . . . . 10 fillér.

Üzemátvizsgálási nyomtatványokat
a kincstári vagy nagyobb üzemátvizsgálásokhoz XXV. mintától kezdve XXVIII. mintáig, *meritett papiron*, egy ív ára 10 fillér.

Ugyanaz a községi (kisebb) üzemátvizsgálásokhoz, a földm. min. 9600/1890. sz. rendelete alapján összeállítva, 1 példány (5 ív) ára *finom velin papiron* . . . . 40 fillér.

A községi (v. urbéri) erdők üzemterve (1879. évi XXXI. t.-cz.) 1 példány (6 ív) ára *finom velin papiron* 48 fillér.

Becslési könyv,
Próbafelvételi könyv,
Felmérési könyv
kötve, drbként 1·80 K.

SZÉKELY ÉS ILLÉS UNGVÁR

ALAPITTATOTT 1862.

Ajánlkozunk mindennemü

NYOMDAI MUNKÁK

készitésére gyors, pontos és csinos kivitelben a legjutányosabb árak mellett.

Ajánlunk továbbá hivatalos átiratokhoz szükséges ministeri, irodai és fogalmi papirokat, ehhez való boritékokat czímnyomással.

Mindennemü nyomtatványokat, irodai, fogalmi és csomagoló papirokat, valamint iró- és rajzszereket gyorsan és pontosan szállitunk.

Levélbeli megkeresésre
mintát, árjegyzéket és költségvetést díjmentesen küldünk.

KÖNYV-, PAPIR-, IRÓ- ÉS
RAJZSZERKERESKEDÉS
NYOMTATVÁNYRAKTÁR

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. auguszius 1. 9. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Az árulók.

Irta: *Elek István.*

Bűn az, ha saját hibáinkat és tévedéseinket szóvá teszszük?

Én azt tartom nem, sőt épen ez a legszentebb kötelesség, hogy okulva — a jóhiszeműleg elkövetett botlásokon — ujaktól igyekezzünk mentesek maradni.

Az 1898. évi XIX. t.-c. hibái sajnos már annyira nyilvánvalók, hogy azokat letagadni nem lehet.

Szó sincs róla, hogy én volnék az egyedüli a ki ezt mondom, de tudja mindenki, a ki ennek a törvénynek végrehajtásával fecsérli el — legdrágább s legszebb idejét. Tárgyalták is már elégszer a lapok, hát miért lennék épen én az egyedüli, a kinek ezen szókimondását hibául rójják fel?

Az a legfőbb hibája ennek a törvénynek is, mint sok másnak, hogy a gyakorlati élet követelményeivel és szükségleteivel nem számolt.

Egy kezelő erdőtisztnek elsősorban az volna a kötelessége, hogy egész munkaerejét, tevékenységét az erdőnek szentelje, nem papiron, hanem a természetben — valóságban.

Egy rendben tartott csemetekert, egy sikerülten felújított vágásterület, egy kopár vízmosásos befásítása stb. nagyobb érdem szerintem, mint kötetekre menő miniszteri utasítások megfogalmazása.

Az egyesek, az egyének egy célra törő közhasznú tevékenysége, mérhetlen gazdasági javakat tud összehalmozni. Vessük tekintetünket egy méhcsaládra, melynek minden tagja virágról-virágra szállva keresi s hordja össze az illatos mézet. Ugy-e hamar megtelik a kaptár? De ha egy királynénak s udvarlóinak, a kik életükben soha mézet nem gyüjtöttek, eszükbe jutna, hogy rendszabályokkal tegyék egyöntetüvé a mézgyüjtés munkáját s a kaptárból ki sem mozdulva küldenék a népet szélben-viharban s visszatartanák szép verőfényes napon, megjelölnék nekik a fákat, a mikről egy megszabott időig mézet kell hozniok s eltiltanák őket virágzás idején a dús mézetadó szerény virágokról; s hajtanák mézet nem termő cifra virágokra, ugyan eredményes mézgyüjtés volna-e az?

A méhecskék sokkal okosabbak, ők nem élnek ily dőre rendszabályokkal. Ellenben mi erdészek ily vontató kötelen lógunk valamennyien.

Én 14 éve szolgálom az államot, ezen idő alatt alig élhettem hivatásomnak, csaknem kizárólag mindig a miniszteriumnak dolgoztam. Mércsigéltem, visszatüztem — felsőbb parancsra — soha nem volt határvonalakat, felhordtam, pantografizoztam; számítottam köbtartalmakat; alkottam papiron soha meg nem valósítható szabályos állapotokat, divatos legelő-erdőket; gyártottam az üzemterveket, üzemátvizsgálásokat, s most hála az ujabb rendszabályoknak, közbirtokosságot alakítok, szervezkedek, elnökölök, ügyviteli szabályzatokat gyártok, szavazat minimumokat állapítok meg, a függelékek függelékének a függelékét fogalmazom s másolom öt példányban stb. Arra, hogy néha az erdőket is bejárjam, megnézzem vajjon csakugyan elültették-e a drágán termelt csemetéket s hogyan ültették el, időm már csak elvétve és lopva jut. És mindez miért?

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mert összeültek s törvényeket alkottak a mézgyüjtésről azok, a kik életükben még soha mézet nem gyüjtöttek.

Mi sirunk és jajgatunk, mondván: uram, hagyjatok nekünk dolgozni szakunkért, a közjóért, szeretett hazánk felvirágoztatásáért; az a virág, melyre minket küldesz, nem ad mézet s mi hasztalan fáradunk. A felelet mindig csak az: Tedd azt, a mit parancsolok, különben veszve vagy!

Hadd mondjam hát el uram egy szép álmomat. Azt álmodtam, hogy Te közénk jöttél, meghallgattál minket, meggyőződtél róla, hogy micsoda meddő munkára parancsoltattunk, s beláttad, hogy elvégre is egy-két ember, akármilyen bölcs és éleslátású is, ezerek helyett nem gondolkozhat s ezer kezet egy fő nem irányíthat.

Megértetted, hogy szeretett szakunk boldogulása nem a Te és a környezeted, hanem annak az ezer kéznek az *öntudatos* munkáján nyugszik s beismerted, hogy igazán dőreség volt a mit eddig tettünk. Csodálkoztál, hogy eddigi környezetedben még egy sem akadt, a ki ezeknek a munkásoknak a dolgát akarta volna *könnyíteni,* ellenkezőleg, mindegyiknek az volt a vágya, hogy saját eszméinek tüskén-bokron való keresztül hajtásával minél több kezet foglaljon le. Megparancsoltad, hogy elhibázott törvényeink és rendszabályaink helyett mi mindnyájan együtt alkossunk ujakat, hogy végre az ezer kezet ugyanannyi fej dolgoztassa, s megfogadtad, hogy Te magadnak ezután csak a közösen elérendő célok megjelölését tartod fenn, de a kivitelt munkásaidra bizod. És ime, a kaptárok hamar megteltek, boldogság, munkakedv s megelégedés költözött a kis otthonba.

Megmagyarázom alább azt is, hogy mi összefüggés van az itt elmondottak és az engem ért támadás között. Egy pár szóval ugyan, de világosan megiratott, hogy hallatlan vakmerőség az, hogy én az 1898. évi XIX. t.-cikk hibáit feszegettem s főképen, hogy a legelőgazdasági törvénytervezettel való egyet nem értésemet kifejeztem. Szóval és levélben már az is tudomásunkra adatott, hogy a felsőbb akaratú felfogás az, hogy mi, a kik ezen vakmerő támadásokat intéztük, vagy annak részesei vagyunk, rossz s elitélendő szolgálatokat teszünk a hazai erdészet ügyének, mert a helyett, hogy a közösen védelmezendő erőd gyenge helyeit halálra szánt bátorsággal védelmeznők, árulással felfedjük az ellenség előtt, sőt magunk sietünk azokat lerombolni.

Ez frázisnak elég szép, de nem igaz. Nekünk is van két szemünk, a mivel látunk s fejünk, a mivel gondolkozunk, de mi semmiféle külellenséget sem közelebben sem távolban nem látunk. A magyar társadalomban tájékozatlanság az erdészeti ügyek terén sajnos elég van, de ellenséges indulat minél kevesebb. Ellenkezőleg, a magyar társadalom minden rétegét meg lehet nyerni, sőt tettre sarkalni az erdészet igaz ügye iránt. Csak ezen kell munkálkodni. Hogy ez úgy van, eléggé fényesen igazolta Egerben a minap lefolyt lelkes gyülés.

Erősen hiszem és meggyőződésem, hogy erdőgazdaságunk felvirágzása csak akkor veszi kezdetét, ha abban is a cselekvés, elhatározás és az *önkormányzat* sulypontja a közmunkások ezreinek vállaira esik. *Ehhez pedig első sorban nyilvánosság, világosság és tiszta levegő szükségesek.* És ha mi a nyilvánosság előtt akarunk építeni és alkotni, akkor fel kell tárni, meg kell ismerni a magunk hibáit, le kell nyesegetni azokat a káros kinövéseket, a mik igenis csak arra alkalmasak, hogy az erdészetnek ellenségeket szerezzenek.

Ez a törekvés nem árulás s a kik ezen cél érdekében harcot indítottak, azok nem árulók.

Méltóztassék elhinni, hogy ahoz, hogy valaki egy tetszetős eszmét keresztül hajtson, másoknak törvényeket diktáljon, ahoz nem szükséges más mint a hatalom tényleges birtoka, de ahoz, hogy valaki a társadalom közszükségleteit, igényeit s akaratát ismerje, méltányolja, sőt ha kell, annak saját ellenkező akaratát is alárendelje, ahoz bölcsesség, önmérséklet és önismeret szükségesek.

Nem szeretek a nagy politika kérdéseivel foglalkozni, de méltóztassék megmondani: az egykor oly erős *Tisza* rendszert mi buktatta meg? Az, hogy évtizedeken át a vezér és vezérkarának az akarata diktált törvényeket s uralkodott feltétlen hatalommal. Azt a csekélyke kis mellékörülményt, hogy ez az abszolutistikus akarat többé már nem fedi a nemzet akaratát, észre

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

se vették, vagy nem is akarták s mégis ez lett oka a katasztrófának.

Minek ámítsuk önmagunkat a dolgok szépítgetésével? Az államerdészet, valamint az Országos Erdészeti Egyesület kormányzatában ugyan ez az abszolutisztikus rendszer áll még ma is rendűletlenül, hol a vezérkar diktál feltétlen hatalommal törvényeket és törvénytervezeteket.

És a kik oly merézsek, hogy azt a csekélyke kis *mellékkörülményt felemlegetik,* hogy ez a felsőbb akarat többé már nem fedi az erdészeti társadalom ezreinek az akaratát, *árulóknak bélyegeztetnek.*

Hát ne tessék azért Tőlünk megijedni, mi nem vagyunk olyan veszedelmes emberek, a minőknek tartatunk. Nem akarjuk mi senki bukását, senki megalázását, hanem igenis, mióta a *Magyar Erdész* megindította a hullámostromot, ennek a törekvésnek a célja csak az volt, hogy kicsinyek és nagyok egymást megértsék s *vállvetett együttes munkával emeljék ki* az erdőgazdaság elakadt szekerét a kátyúból.

Ez az egymás megértése minél hamarább következik be, annál jobb, de ha be nem következik, istenemre mondom, ez a rendszer csufos kudarccal és bukással fog összeomlani. Nem élek a képzelődés világában s a magam — eddig megbélyegezett szereplésének én nagy súlyt nem tulajdonítok, mert hiszen én is csak egy kicsike kis dolgozó méhecske vagyok, a ki ha fullánkját kiadta, belepusztul, — de a küzdőtérre lép majd másik, harmadik, s ezer ha kell. A hullámverés tart tovább s az a rendszer végre is recsegve-ropogva a hullámsirban leli végzetét s akkor majd makacs védelmezőit is magával rántja.

Az ortodoxia.

Irta: Imecs Béla.

E cimen lapunk 7-ik számában megjelent felszólalásomra az *Erdészeti Lapok* igen tisztelt szerkesztősége, lapjának julius havi füzetében *sikerültnek látszó* választ adott.

Minthogy abban az olvasó közönségre bízta annak elbírálását, hogy kinek részéről forog fenn egyfelől az *önkritika hiánya,* másfelől a pártatlan tárgyilagosság, készséggel terjesztem magam is a t. olvasóközönség elé alábbi felebbezésemet.

Az az állítás, mintha én akár az *Erdészeti Lapok, akár az Országos Erdészeti Egyesület ellen intéztem volna ujabb kíméletlen támadást, nem áll a tárgyi igazság alapján,* mert minden szavam, minden törekvésem bizonysága annak, hogy az O. E. E.-et és annak lapját erdőgazdaságunk fejlődésére szükségesnek és nagyon fontosnak tartom. Hogy ez igy van, hivatkozom arra, hogy ennek nyilvánosan már többször kifejezést is adtam, igy pl. Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti E.-nek mult évben Miskolcon tartott alakuló, valamint az idei rendes évi gyűlésünkön *Parádon* elmondott felköszöntőmben, sőt mint az O. E. E.-nek választmányi tagja, annak közérdekű működésében tőlem telhetőleg magam is részt veszek, tehát ez a *kíméletlen* (?) támadás nem az O. E. E.-nek és nem is az Erdészeti Lapoknak szól, *hanem igenis az egyesület vezetésében és hivatalos lapjának szerkesztésében urrá lett szellemnek — az ortodoxiának — mely nyakát szegi a szabad véleménynyilvánításnak,* kizárja az egy célra törő közös munkálkodásból az arra érdemeseket is, ha azok véletlenül nem a kiválasztottak közzé tartoznak; *saját izlését és akaratát urrá teszi a másoké felett.*

Az az állítás sem állja meg helyét, *mintha én kifogásoltam volna azt, hogy Kintses József* az E. Lapokban *ismertette Trubrig dr.-nak az értekezését.* Tessék utána nézni: (l. M. E. 7. számának 109. old.) azt irtam **„mely munka, nem vitatjuk, méltán megérdemli ezt a vele való bő** *foglalkozást.*" Igenis *kifogásoltam azt, hogy a t. szerkesztőség egy neki megküldött, tisztán csak az erdőgazdaság érdekét szolgáló s közlésre vagy legalább ismertetésre nagyon is érdemes dolgozatot — támaszkodva a saját itéletére — visszadobott és szóra nem érdemesitett.*

Ez a valóságos tényállás. Ez magában véve is eléggé igazolja, hogy a szerkesztőségét az ortodoxia szelleme tartja karmai között s a t. szerkesztőségnek védekezése még inkább kezembe adja a bizonyitékokat, hogy nem tévedtem, mikor ennek a szellemnek túlkapása ellen ismételten szót emeltem. Azt irja ugyanis a t. szerkesztőség, hogy a kérdéses dolgozatot azért nem közölte, *„mert a tanulmány értékes és érdekes alapgondolata mellett, a jövő alakulásra nézve álomszerü ábránd ködfátyolképét rajzolta."* Ha pedig valaki azt a tanulmányt figyelemmel átolvassa, arra a meglepetésre ébred, hogy ezt a kritikát nem érti. Sőt, ha az E. L. szerkesztőségének kellene kimutatni, hogy hol és miben találta meg az álomszerü ábrándot, mely a reális valót elvesztette maga alól: azt hiszem, sokkal nehezebb feladat előtt állana, mint a hogy első pillanatra gondolná. Én tudom, hogy az E. L. érdemes szerkesztősége ennek kimutatására nem igen fog vállalkozni . . .

Világos tehát, hogy az E. L. t. szerkesztőségének kritikája semmi más, mint üres kifogás, mely az olvasó közönség hiszékenységére számit. Szivesen sietek azonban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a szerkesztőség segítségére s megmondom én, hogy az a dolgozat miért nem volt közölhető? *Azért, mert nem egyezett az E. L. szellemével. Túlságosan őszinte és a mi legnagyobb hibája: önálló.*

Erdőgazdálkodási rendszerünk és szokásaink őszinte egyenes bírálatával nem vet gloriát azon tekintélyek bölcsessége és előrelátása közé, kik az erdők fenntartásáról törvényt alkotának. Következtetéseiben nem hivatkozik sem *Trubrig* dr., sem más tekintélyes nagyságok mondásaira, hanem csodálatos merészséggel a saját lábain merészel járni . . .

Ez a kritika már sokkal őszintébb lett volna és igen érthető, *mert az ortodoxia azért ortodoxia, hogy saját uralmának fentartását előbbre helyezze minden közgazdasági érdeknél s azért óvatosan, körültekintéssel szokta megválasztani a közönség szellemi táplálékát, nehogy az olvasók olyan problémák felett is gondolkozzanak, a melyek talán önálló véleményre és cselekvésre is ösztönöznek és képesíthetnek.*

Én hiszem, hogy az E. L. érdemes és igen tisztelt szerkesztője nem szándékosan, de egész öntudatlanul szolgálja az ortodoxia szellemét és neki ezek az én vetített képeim kellemetlen meglepetések.

Igazolva látom ezen feltevésemet azzal az önérzetes kijelentésével, hogy: *„a szerkesztőség a kézirat gondos áttanulmányozása után azt közölhetőnek nem találta."*

Mit vonhatunk le ebből? *Azt, hogy a t. szerkesztőség egész jóhiszeműleg a saját ítéletét döntőnek tartja!*

No — nő! Gondolkozzunk csak? *Ha az ortodoxia szelleme elbizakodottá nem tenné a szerkesztőséget, akkor talán az olvasóközönség gusztusára is kellene gondolni egy kissé.* Vagy talán nem?

Én például abban az erős hitben vagyok s tudom jól, mert sokan mondották azt, hogy az a tanulmány az olvasóközönség izlését jobban kielégítette volna, mint az E. L. egy egész évi tartalmának 80%-a.

*

Az E. L. t. szerkesztőségének arra a kijelentésére, hogy én *számtalan tanújelét adtam volna az E. L. iránti ellenszenvemnek és elfogultságomnak* és hogy ő nem tántorodik el bármily heves és *jogosulatlan támadás* által . . . válaszom a következő. Itéljen benne a t. olvasóközönség.

Az O. E. E.-nek 23-ik éve hogy tagja vagyok s így azt hiszem, jogosult az a törekvésem, hogy *ez a mi egyesületünk* a hazai erdőgazdaság felvirágoztatása érdekében minél üdvösebb tevékenységet fejtsen ki. *Az E. L., úgy vélem, a fizető olvasóközönség* s részben talán számomra is készül s így gondolom, hogy némi jogom van annak szerkesztéséhez bizonyos igényeket támasztani. Midőn azonban a t. szerkesztőség összehasonlítja az E. L. működését, tevékenységét a M. E.-el, ne tessék felejteni, hogy *nagy különbség van e két lap között.*

Az Erdészeti Lapok szerkesztőségét az Országos Erdészeti Egyesület kizárólag azért tartja, hogy közérdekű tevékenységet fejtsen ki s úri módon fizeti. Magam is szeretem ezt, hogy így van. Készséggel szavaztam meg én is a választmányban a titkárnak, vagy a szerkesztőnek fizetésemelés iránti kérését. Most is örömmel járulok hozzá, midőn a lap kéthetenkénti megjelenésével nagyobb munka előtt áll, de hangsulyozom, *hogy a szerkesztőség szép feladatát az egyesület tagjainak közmegelégedésére igyekezzék betölteni, nem pedig úgy, a hogy azt ő maga jónak és egyedüli üdvösnek látja.* Ezeket tekintetbe véve tehát a *túlságig vitt önbizalom nem szerencsés fegyver, de mi több, még kevésbbé szerencsés a felszólalókra való ráfogása az ellenszenvnek és elfogultságnak.*

Az ellen pedig határozottan tiltakozom, hogy személyem vagy lapom minduntalan ellenlábasnak tekintessék és hirdettessék, mert hiszen hogy ezek az igenis jogosult felszólalások a M. E.-ben látnak napvilágot, arról én nem tehetek s annak egyszerű oka az, hogy az E. L. tudvalevőleg nem nyujt teret az elégedetlenek panaszának. *Hát nem ortodoxia az, hogy egy egyesületi tag nem használhatja saját fülléreivel fizetett lapját közérdekű kérdésekben egyéni véleményének nyilvánítására?* Ha ez nem így volna, akkor úgy előző felszólalásom, valamint ezen válaszom is az E. L.-ban jelent volna meg s akkor talán nem is volna szükség a Magyar Erdészre.

Míg az E. L. szerkesztősége kényelmesen válogat az eszközökben és módokban, a melyekkel jónak látja a szakirodalmat szolgálni, s már ezen működéseért elismerést, babért vár, addig annak a nehány önzetlen munkásnak, kik gúnyolódás és gyanítás között haladva, nem csupán a Magyar Erdészben, de *több napilapban,* azonkivül a *Közlekedés* és a *Gazdasági Lapokban* anyagi haszon nélkül igyekeznek az erdészetnek érdekeit megvédni, az erdészet törekvéseit legalább ismertté tenni s azok részére a nagy közönség hajlamát megnyerni, — ugyan mi a jutalma? — Egy gúnyos célzattal zárójel közé foglalt kérdőjel! (L. Erd. Lapok juliusi sz. 566. old.)

* * *

Még az E. L. i. szerkesztősége által adott válasz hatásos fináléjával foglalkozom egy pár szóban. Az az összehasonlítás, hogy a M. E. mely munkák ismertetését hanyagolta el s melyeket ismertettek az E. L., nem született az igazság jegyében. Az előbb tárgyalt okoknál fogva az E. L. szerkesztőségétől nekünk egyesületi tagoknak jogunk van nagyobb tevékenységet s szakunk kérdései iránt több érdeklődést *megkövetelni,* mint egy olyan laptól, melyről mindnyájan jól tudjuk, hogy anyagi haszont egyáltalában nem hoz, melyet csupán egy szaktársunk szakszeretete tart fenn, legtöbbször anyagi áldozatok

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

árán. Könnyű az E. L. szerkesztőségének az összes szakirodalom termékeit ismertetni, mert hisz valamennyit megvásárolhatja *a mi filléreink árán az egyesület vagyonából*, de tőlem ilyen anyagi áldozatokat követelni legalább is igazságtalanság. *A szemrehányás mulasztásért csak akkor érhetne jogosan, ha olyan munkáról nem emlékeztem volna meg lapomban, melyeknek tiszteletpéldányát ismertetés végett felajánlották.* Ilyen esetet azonban az E. L. t. szerkesztősége aligha fog felsorolhatni, bár én sajnálom leginkább, hogy nem vagyok abban az anyagi helyzetben, hogy a szakirodalom minden termékét azonnal megszerezhessem.

A különbség tehát az, hogy nekem az E. L. által említett műveket szerzők ismertetés végett meg nem küldték, ő neki pedig az *„Erdőgazdaság szociális alapon“* című munkát szerzője *közlés, esetleges ismertetés végett megküldötte.*

Ha a szerkesztőség e munkát ismertetni sem akarta, *a pártatlan jóindulat* azt követelte volna, hogy azt valaki mással ismertesse.

*

Végül ne méltóztassék azt hinni, hogy épen csak ez az egy eset birt a felszólalásra! Ez csupán egy alkalmi példa, a közvetlen szemlélésre. Tudnék azonban más példákat is. Csak a két legutolsó (juniusi és juliusi) számát tessék átnézni az Erdészeti Lapok-nak.

Ott van a Borsod Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesület-éről írott tudósítás, vagy az állami erdőtisztek budapesti értekezleteről írott megemlékezés. Olvassuk, és rögtön tisztában vagyunk az E. L. *pártatlan jóindulatával.* Ha még hozzáfűzöm *Apponyi* gr. mondását a kultusztárca költségvetése alkalmával, hogy: *„bizonyos dolgok elhallgatása által épen úgy lehet valótlan képet alkotni az olvasó elé, mint téves tételek által“* — teljes megnyugvással vonhatom le ismét azt a végeredményt s ismétlem azon állításomat, hogy az O. E. E. hivatalos közlönyének szerkesztősége nem fogja fel hivatását s az ortodoxia szelleme lett úrrá e lap szerkesztésében.

Felszólalásom célja nem csupán ennek a ténynek megállapítása, hanem mint az O. E. E.-nek egyik tagja, többeknek a kívánságát is nyilvánítom, hogy az E. L. szerkesztésében — legalább az arra hozandó nagyobb anyagi áldozatok által serkentve — *szabadabb irány és szellem* verjen gyökeret és ne mindig csak a saját ízlése és szent akarata szerint tegyen a szerkesztőség, hanem *az olvasó közönség igényeit, ízlését is igyekezzék igazságos jóindulattal kielégíteni és ne feledjse soha, hogy nem az egyesület van érte, hanem igenis ő van az egyesületért.* Ezekre pedig ajánlatos figyelni, mert ha a t. szerkesztőség eddigi működésének elbírálása bocsáttatnék az egyesület minden tagjának szavazata alá, higyje el, nem a megelégedettek száma alkotná a többséget.

* * *

Legvégül idézem az E. L. t. szerkesztőségének szavait: *„Tisztelt olvasóinkra bizzuk annak elbírálását, kinek részéről forog fenn ez esetben egyfelől az önkritika hiánya, másfelől a pártatlan tárgyilagosság.“*

Iméljen tehát a t. olvasóközönség!

Pál apostol levele a túdós kerelőkről.

Gyülekezésekben, sokadalmakban sok szó és irás esnék, vaj' miképen kell vala kerelőinknek magokat érdemessé tétetniök hagymával ékes paprikás szárazkenyerőkre, nehogy ez földi kíjáró jussaik észben-értelemben fizetetlen maradnának.

Szent Bagdad városában is összeűle egykoron a szinodus, nyelvek erején megmérendő, ha az vízbeli elementuma hijában szárazon tátogó hal eleven állapotjában volna e súlhósabb semmint döglötten, de mert szóbölcsek minden bolondságra bővében akadnának: igék és szólamok sulyával igaz igazságra sokáig ki nem lukadnának.

Tán még máig se, ha hogy nem egy becsületes hortobágyi paraszti észjárású *Török* ember kaftánja alul elő nem húzna egy — *ad oculos* — halat, azt előbb is ficánkoló állapotjában megmérné, majd meg tarkón roppintván, ígyen néhaivá vedlett tetemét megujra fontra tévén: nagy ámulatjára a szinodusbeli nyelvbölcseléknek kiigazodott, hogy az döglött hal eleven állapotjában sem billent a mértéken, még ha *spiritusz kortyoktól tátogóra állana is a szája!*

Példa legyen ez hasonlatosság előttetek, hogy nem mélyen szántó bagdadi értelemmel, vagy cifra nyelvszólamlásokkal kell eligazítani a mi szegény erdőkerelő hitfeleinknek a tudás várába való fölvételét, — ha szászsor inkább ama halmérő hortobágyi *Török* igaz-magyar eszeszíve szerént.

Egy: hogy Igéből senki meg nem él.

Más: hogy a többlátás a *vágyakozásnak* nagyobb határjára veti szemét,

Ésmeg: hogy uj hamis próféták keletkeznének, minekelőtte minkmagunk régi igaz Terjesztők akár a mi küldőink által, akár a népek sokasága előtt elismertettünk volna.

Ezen három sinór-mértékkel mérjetek, és ne rakjatok nedves fából tűzet, nehogy füstjétől többet könnyeztek, semmint a mennyit érő melegséget ennek parazsa szolgálna. Mert úgy kellene gondolnom felőletek, szinodusbeliek, hogy ti sohasem vettétek volna észre hirdető irásokból, hangos dobszóból és szegődségi kártákból, miként az mi ezen időbeli főfő kerelőink, akiknek most is *magukhoz való* legtöbb tudásuk vagyon, — akik 30 meg 60 határbeli vadonságok körül talpalnának erős munkával, elementumoknak ezer veszedelmével, messze távol kősátraiktól, — és meg a kiknek még valamelyes *„hatósági közeg“*-ség garasos tekintélyterhét is kell vala viselniök, hogy — mondom — eme szerencsétlen, parasztnak: szegény, úrnak: koldús, altisztjeink az esztendei

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

300 pengőforintos bérmagasságnak meseországát nem mindig érik el, — hólottan minek magyarázním nektek, hogy a ti konvenciós kocsistok még akkor sem éri be ennyivel, ha netalán — tán a cucilistaság gilisztája még nem gyötörné ötet! Tudnom adatott okos feleseléstekből még azt is, hogy ti még nem láttatok vármegyei kapukban és hivatali előszobák hűsében-langyában naphosszant szájtátó őrhajdu-szolgákat, akiknek bajuszpedrésnél egyéb hivataluk nem igen volna, tudományos szakbeli készültségüknek pedig az *„Urak“* előtt való különböző meghajolási mélység adná meg a *minősítést*, — és a kiknek kenyerük mégis zsírosabb, semmint a mi, — értelmen, erkölcsön és erőn szolgáló szegény rabszolga altiszteinknek szalonna-falatja. De ám igaz okosság vagyon abban, hogy amazoknak a békességes, nyugalmas *munkától* megalvadt vérüknek megcsontosodtával a penzió kenyere megbiztosíttatott, — ellenben fölösleges jóság volna ez a *mi* közszolgáinknak. Hiszen viheder, zomotor, napszúrás, koplalás, meg száz egyéb katonaháborúságnak szünetlen tartó veszedelme a penziójogosultságnak pátriárka korán innen úgyis kiüti kezükből a halál kaszájával az ő kenyérszerző flintájokat! Hanemha viszontag nem nagy okosság, sem nagy embertestvéri vagy szakszerető érzés nem találtatnék abban, hogy eme kétszer-szegény feleinknek háromszor-szegény cselédmaradékjai százból 99-szer a népkonyha jótéteményei ellen nincsenek megbiztosítva!

Óh jaj, kedves szinódusbeli hiveim! Ne arról peroráltok, hogy számalmas kenyéráruljainknak még számalmasabb Szankó-Panhó kiséről hogyan kaphatnák meg a *féltudásnak* színpadi csillogású ezüstös papirosát, hólottan harcoló dárdájukat az inség rozsdája marja, ha inkább vinnétek oda szivetek-eszetek erejét abba a társadalmi háborúságba, a honnan a kenyéradó gazdáknak összeszoritott markából egy kis *igaz emberi*-es sorshoz való jusst kell kicsavarni! Mert ezt téve, magától jön meg a ti igazságtok napja is, kitanitván most titeket arról, hogy *nem az iskola az édes szülő anyja a becsületes jöléknek, hanem ha megforditva: a jólét szüli meg azt a szerelmet, a mely a tudást keresi magának menyasszony gyanánt!*

Vágyakozást kell hát először megteremteni amaz élétút felé, a melynek hosszú fáradtságú folyamatján a tisztes szegénységű megélhetés — végén pedig a derüs megnyugvás állomásai vannak. És ne iparkodjatok azon, hogy a *féltudás*-nak magasan csapkodó, emésztő — de nem melegítő — lángja az elkerülhetetlen elégedetlenségnek ma még a paraszti megnyugvásban szunnyadó parazsát élessze! Csak ha mikor már az fő-fő kerelősségnek az erdőtbújó telkesparaszti sor előtt való tekintete nem a *„műszaki segéd“*-ség titulusának papirospillérjén nyugszik, hanem habár csak a *„jáger“*-ság titulusa mellett is az egészséges kenyér, meg ruházkodás módján épülne fel: ugy akkoron jöhettek szent-bagdadi bölcsek, hogy a jágerközépiskola tudásának akadályárkait megásnátok, ugratván azokon keresztül amaz ép észlábu tülekedőket, akik az erdőben tisztes hivatást, de nem — miként mostan vajmi sokszor — a dolog ellen való menekülést keresnének, szóván Szent Heverdellel: „vaj' nyáron jágeri, télen méhészi hivatal adatnék meg nékem!“

De meg — keservesen esik kimondanom — hogy a mái *szükség* sem igen ösztökél még titeket erre a sietésre, ha mikor az erdőtermés hét soványa hasznait, már úgy is legtöbbször felfalják a *„jogi személy“*-ség törvényes közterheinek hét kövér *porcói*, ha mikor apostoli útjain közben nem egyszer szólának hozzám a túlon-túl megboldogított hegyierdők gazdafalui: vegyétek el magatoknak egészben ez mi földi jussainkat, mert bizony sok penitencia vagyon reá táblázva!

Ne építsetek sugaras, cifratornyos háztetőket, minek előtte fundámentumot nem ástatok, mert ám könnyü az Germánia-bélieknek pápaszemes kerelőkkel őriztetniök vadban dús erdőkerjeiket, fenyveiknek cédrus ára lévén, nyárfájuk nem pazar irtásra való gyomfa, de bankópapirosnak fontszámra kimért drága termés, ha mikor nyirfájukból nem borlevet hébérez a kecskepásztor gyerek, hanemha hüvelykszélesség szerént szűken mért parádés képrámának faragja azt — tölgyfája pedig nem hentestőkének vagy kerti ülődúcskőnek való, hanem a teúton oltári szentségnek gyéren való symboluma, a melynél még máma is az örök Wodán germán-isten ő szent felségének áldoznak!

A keresztet terhelt szegény szürke állatnak nem való még a bársony nyereg!

De nem átallom még azt sem kinyilatkoztatni ezennel Nektek, hogy megtudósított kerelőinkbe vajmi hamar bele zápulna a parlag-heverésre kényszeredett esméret, a miként hogy a parás-fínom kolompér is penészcsirában fizeti meg ízét, ha sötét pincelyukban sokáig rejtve marad — a minthogy utak, vasutak, gerebenek, ergetyük, sarkantyúk, töltések felette soharitkán bízatnának az ők *alkotó* kezeikre, vagy a mikor mégis: akkor a Teremtőerővel már ez világra magával hozott értelmes — *iskolával el nem rontott* — paraszti ész bölcsebb tanácsadó leend barkácsoló tudásához semmint könyvábra példázatok és *teszemazt* szentenciák sokasága.

Az erdőplántáláshoz pedig mindétig jobb volt az eke szarv fogdosásban megkérgesedett tisztes paraszti kéz, semmint ha ez már a pennapercegtetésben reszketegre finomodott.

— — — — — — — — — — — — — —

Igazságaimról pedig tégyen előttetek bizonyságot ez példázatom:

Egyszer is kiméne gazdájával együtt egyike ama féltudós jágereknek az erdőre, hogy megmutatná a szénégetésnek gondos mesterségét, holottan is épen kapóra már készen állott vala a Dániel erdőcsősz által szépen búbosra igazgatott *kupac*. Mondá hát ekkor ama féltudós az ő gazdájának: „ime, nagy jó uram, eme *domja*,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a mely félgömbölyü külső vázával a bizanci stylushoz közeledik — — — — — — — — — — —

„Sose közeledik ez uram semmihez, hanem megvan ez a maga kupac-emberségéből", vág bele a szóba a paraszti Danicsósz. — Felfortyan pedig erre a sértett középiskolás jágerbölcseség és imigyen vág vissza: „hogy mer kend paraszt létére ellenem feleselni, a ki én két nagy iskolát kijártam, egyet *Négypolgáriban*, egyet meg *Háromszakiskolán?!*

Naiszen — felele végül a józanparaszt Danicsósz — avval se sokat mondott ám az úr, ha mikor a magam portáján is van egy sovány ökröm, a melyik tinókorában két tehén alatt szopott — mégis ha Bécsbe is viszik, csak ökör marad szegény!"

*

Igy botlik innen eszembe *Timót*heuszhoz irott I. levelem 6. r. 4. verse „az olyan kevély semmit sem tud; hanem kérdésekben és beszédekben való tusakodásban bolondoskodik, melyekből támad irigység, versengés, káromlások, gonosz gyanuság."

*

Szent bagdadi hiveim! Tanuljátok meg a hortobágyi eszü Töröktől, hogy a spiritusszal maszlagolt hal hiábban is ficánkodnék a fonton, nem lesz súlhosabb!

Pál apostol.

Az államerdészeti alkalmazottak fizetésjavitása.

A „Magyar Erdész" egyik előző száma hirt adott a Budapestre a fizetésjavitás érdekében összehivott értekezletről s *Horváth Sándor* minist. tanácsos ama nyilatkozatáról, hogy e tekintetben, mint az erdészet élén álló első emberünk, minden tőle telhetőt megtett s még sok van hátra abból, aminek érdekünkben történnie kell, hogy elérjük azt, amire szakunk méltán igényt tart.

Azt hiszem, mindnyájan csak hálás köszönettel tartozhatunk s teljes bizalommal fogadhatjuk e szavakat oly férfiutól, ki tapasztalás szerint a szónál többet szokott cselekedni.

Ezt úgy hiszem legjobban bizonyithatom azzal, ha a *„földmivelési ministerium 1906. évi költségvetésének indokolásából,"* mely most jelent meg, szaktársaim tudomására hozom a minket érdeklő részleteket az alábbiakban:

„1. rovat. Személy járandóságok.

A felsorolt összesen 453.898 K többkiadással szemben a személyzetet megillető fa- és földjárandóság megváltásánál 36.818 K megtakaritás volt elérhető, miután ezen illetmények egyrésze a jövőben természetben fog kiszolgáltatni s ezenfelül az erdőszámvevőségek illetményeinek részbeni fedezésére a többi erdészeti cim által fizetendő hozzájárulás is 1.086 Kval emelkedik.

Az állami erdőtiszteknek, valamint az állami erdőknél alkalmazott számvevőségi közegeknek, amely számvevőségi tisztviselőktől az 1893. évi I. t.-c. 17. §-a a selmecbányai erdészeti főiskola sikeres elvégzését, mint előmeléti előképzettséget kiván meg, előléptetési viszonyai oly kedvezőtlenek, hogy különösen az utóbbi időben az üresedésbe jött állások egyrésze megfelelő pályázók hiányában betölthető nem volt. De ezenkivül magának az előbb említett főiskolának látogatottsága is ujabban oly mérvben csökken, hogy méltán lehet attól tartani, miszerint a legközelebbi időben, a nagy nemzeti vagyont képező erdők ügyeinek vezetéséhez megkivánt megfelelő szakszemélyzet a kellő számban rendelkezésre állani nem fog.

Ez a két körülmény, amely kizárólag annak tulajdonitandó, hogy a jelenlegi létszámbeosztás mellett az erdészeti főiskolát végzett egyének nem találják meg az erdészeti pályán az államnál azt az előmenetelt, amelyet más hasonló elméleti előképzettséget megkivánó szakmakör ugyancsak az államnál nyujt, ara inditanak, hogy ezen tisztviselők előmeneteli viszonyainak gyökeres és sürgős rendezését oly elsőrendü feladatnak tekintsem, amelynek megvalósitása elől, tekintettel a fontos közérdekre, elzárkózni nem lehet.

Ha ennek dacára a jelen előirányzat során ez iránt a kezdeményező lépéseket nem tettem meg, az kizárólag annak tulajdonitandó, hogy az állami tisztviselők előmeneteli viszonyainak általános javitását a kormány programjába amugy is felvette, s igy az erdészeti közegek jogos és méltányos kivánságai is, legigazságosabban és leghelyesebben a többi állami alkalmazott előlépési viszonyainak rendezésével egyidejüleg és azzal együttesen, lesznek teljesitendők.

2. rovat. Dologi kiadások.

2. alrovat. Lótartási átalányok és utazási költségek.

A 2. alrovaton a „Lótartási átalányok és utazási költségek"-nél 204.046 Kval többet irányoztam elő, illetőleg az ezen alrovaton előirányzott 695.046 K költségvetési hitelből 208,816 Kt arra a célra kivánom felhasználni, hogy a más állami alkalmazottakra érvényes utazási illetményszabályzat a kincstári erdészetnél is a szolgálati ág különleges viszonyai által megkivánt módositásokkal életbeléptethető legyen s hogy továbbá a kezelő erdőtisztek lótartási átalányait a mai viszonyoknak megfelelően szabályozhassam. Miután azonban ezek a jelzett költségtöbbletet kivánó módositások és szabályozások csak a folyó 1906. évi julius hó 1-eje után fognak életbe lépni, a költségszükséglet fele, vagyis 104.408 K megtakaritható lesz, ugy, hogy az alrovat tulajdonképeni többszükséglete is csak 99.638 K összeggel számitandó.

Hasonló célu intézkedést kivánok életbe léptetni a kincstári erdészeti személyzeten kivül a többi állami erdészeti személyzetre vonatkozólag is. Ezen célból a 3., 4. és 5. cimnél a dologi kiadások hasonló alrovatán is

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a megfelelő költségtöbbletet vettem fel. Miután pedig ennek felvétele lényegében egy és ugyanazon célból vált szükségessé, erre vonatkozó indokaimat e helyen együttesen terjesztem elő.

Amint fentebb az ugyanezen cim l. rovatának 1. alrovata alatt előirányzott többlet megokolása keretében már emlitettem azt a tarthatatlannak ismert különbséget, amely egyrészt az erdészeti szolgálat s másrészt általában véve a többi állami szolgálat között a hivatalos utazásoknál érdembe hozott költségek (napidij és fuvarköltség) felszámitása tekintetében mutatkozik, már az 1906. évben megszüntetni szándékozom.

Ez a különbség abban áll, hogy a mig az általános szabályok csak teljes és mérsékelt — nevezetesen a közvetlen alsóbb fizetési osztály szerint számitott — napidijakat ismernek, addig az erdészeti szolgálatnál divó különleges szabályok szerint a székhelytől való távolsághoz s az időtartamhoz képest az erdőtisztek bizonyos esetekben csak fél, sőt *negyed* összegü napidijat számithatnak fel.

Másrészt az erdőtisztek a fuvarköltséget az általános szabályokban megállapitottnál egyáltalán csak mérsékletebb összegben számithatják fel, holott az általános szabályok szerint nagyobb fuvarköltség jár.

Ennek a minden jogalapot nélkülöző különbségnek következtében akárhányszor előfordul, hogy az ugyanazon hivatalos ügynek bizottsági tárgyalásánál megjelent különféle szolgálati ágazathoz tartozó állami tisztviselők mindegyike igényt tarthat — az általános szabályok szerint járó — napidij és fuvarköltség megtérítésére s csupán az erdőtiszt van abban a nemcsak anyagi, hanem morális szempontból is hátrányos helyzetben, hogy a régi időkből származó különleges szabályok értelmében esetleg egyáltalán semminemü felszámitásra sem tarthat igényt.

Különbség azonban a felszámitás mértékében az erdőtisztek hátrányára kivétel nélkül mindig van, holott az állami erdőtiszteknek jogosult igénye teljesen azokon az alapokon nyugszik, mint a többi állami tisztviselőké.

A különbség az általános és a különleges szabályok szerint járó összegek közt jelentékeny. Igy pl. az erdőgondnokságot kezelő erdőtiszt ugyanazért az utért, amelyért az általános szabályok szerint 6 K napidij és 8 K fuvarköltség, összesen tehát 14 K jár, az erdészeti szolgálatnál alkalmazásban levő különleges szabály szerint csak 1 K 50 f napidijat és 6 K 40 f fuvarköltséget s igy egészben 7 K 90 ft, vagyis mintegy félakkora összeget számithat fel.

Az alkalmazásban lévő különleges szabályoknak hátrányossága már a fentebbi összehasonlitásoknál is eléggé szembeszökően mutatkozik ugyan, de a külön szabályok hátrányos rendelkezéseinek sulyát kellőképen mérlegelni csak az erdészeti szolgálat körülményeinek s a leginkább érdekelt kezelő tisztviselők ügykörének közelebbi vizsgálata alapján lehet.

Azok a rendelkezések ugyanis, amelyek szerint a napidijnak bizonyos esetekben csak fél, vagy csupán negyed összege jár, u. n. kilométerpénzt pedig esetleg nem is lehet felszámitani, leginkább azoknak a hivatalos teendőknek teljesitése céljából tett utazásokra nézve kerülnek alkalmazásba, amelyek túlnyomó részben a IX. és ennél kisebb fizetési osztályba tartozó tisztviselők feladatát képezik.

Minthogy ezek a tisztviselők nagyobbrészt családosak, tulajdonképeni fizetésüket akkor is családjuk fentartására kell fordítaniok, mikor maguk székhelyüktől hivatalos ügyben távol tartózkodnak s ezért hivatalos utjok időtartama alatt teljesen a felszámitható napidijak összegére vannak utalva. Vagyis olyan esetekben, mikor a külön szabályok szerint félösszegü napidij jár, a IX., X., illetőleg XI. fizetési osztályba tartozó erdőtiszt 4.00—3.50, illetőleg 3.00 Kból, ha pedig csak negyed összegü napidij jár, akkor 2.00—1.75, illetőleg 1.50 Kból kénytelen napi összes kiadásait fedezni, ami azonban rendszerint lehetetlen, mert a hivatalos teendők majd mindig olyan viszonyok közé helyezik a tisztviselőt, a hol szükségleteit elég jutányosan be nem szerezheti, életmezésre pedig mindenesetre többet kell költenie, mint a saját otthonában. Arról tehát, hogy az erdőtiszt a saját tényleges kiadásain túl egyszersmind a külső kezelési teendőkkel járó nagyobb fáradságért is, valamint egészségének veszélyeztetéséért — amire pedig éppen az erdőgazdaságnál sok az alkalom — némi honorálásra számithatna a napidijban, alig lehet szó, sőt ellenkezőleg, a napidijra számos esetben rá kell fizetni.

Az utiköltség felszámitására nézve fennálló rendelkezések némelyike viszont arra kényszeriti a tisztviselőt, hogy a szabályok értelmében fel nem számitható utakat vagy gyalog járja be, vagy — ha az ebből származó hátránytól a szolgálat érdekét megakarja védelmezni — saját költségén fogadott fuvarral tegye meg.

Ugy a napidijak, valamint az utiköltségek felszámitása tekintetében mutatkozó visszásságoknak s a tisztviselők rovására eső hátrányoknak sulyát az erdészeti szolgálatnál nagy mértékben fokozza az a körülmény, hogy a gazdasági ág természeténél fogva a külső teendők s ekként a hivatalos utazások nem szórványosan, hanem kivált a kisebb fizetési osztályokba tartozó tisztviselők ügykörében, igen gyakran merülnek fel, ugy hogy pl. az erdőgondnokságok vezetői, nemkülönben az erdőrendezési s hasonló más teendőknél alkalmazottak az évnek nagyobb felét hivatalos uton kénytelenek tölteni.

Részint ebben a körülményben, részint pedig az eddig alkalmazásban volt külön szabályok s a jövőben alkalmazandó általános szabályok közt az erdészeti szolgálat hátrányára mutatkozó jelentékeny különbségben rejlik a magyarázata annak, hogy a jelen előirányzatban a hivatalos utazások költségeinek fedezésére szolgáló rovaton a mult évi előirányzathoz képest jóval nagyobb összeg felvételéről kellett gondoskodnom.“

Földes János.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági díjat fizettek 1906-ra: Latinák Vilmos, Vadas Jenő.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesületének most alapított szakkönyvtára már is becses művekkel gazdagodott.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmányának határozata alapján az egyesület kiadásában megjelent következő műveket ajándékozta a szakkönyvtár részére:

Tagányi: Erdészeti Oklevéltár . . . . . 3 kötet
Erdészeti Rendeletek Tára, 1891., 93—94., 95., 96., 97., 98., 901—3., 1904., 1905. . . . . 9 füzet
Pohl János: Tangens táblázatok . . . . . 1 „
Fekete Lajos: Az erdők felujítása . . . . . 1 „
„ „ Az erdők berendezése . . . . 1 „
„ „ Népszerü erdészeti növénytan 3 „
Bund Károly: Értekezések az erdőrendezés köréből . . . . . 1 „
Erdészeti Lapok 1863., 1864., 1865., 1866., 1868—70., 1872—904. évi kötetét . . . . 40 kötet

Imecs Béla a „Magyar Erdész" szaklapnak 4 évfolyamát küldötte meg a szakkönyvtárnak.

B.-G.-H. megyék erdészeti egyesületének elnöksége hálás köszönetének kifejezése mellett vette át ezen nagybecsü ajándékokat.

Cigányélet.

Irta: **Majerszky István.**

Kicsiny hegyi patak festői völgyében, hol közelebb hol távolabb a csobogó csacsogó vízhez, hol át is vágva azon, egy jól kitiprott gyalogösvény húzódik felfelé a víz folyásával ép ellenkező irányban. A kis csermely gyöngytiszta vize vigan, önmagával és a part virágaival csevegve, a fák belényuló gyökerei közt bujkálva siet tova az ismeretlen messzeségbe, a nagy folyó ölelő karjai közé. A gondtalanul tovasiető csak ott hökken meg egy pillanatra, hol útját az ösvény keresztezi; itt a vízbe állitott két-három nagyobb kő jelzi a gyalogutat; ezeken akad meg mint útját zavaró idegen akadályokon, folyása lassúbb lesz, csevegése elhallgat, hogy nyomban, a mint a köveken túl van, annál hangosabban törjön ki. Sőt mintha kiváncsi volna, hogyan is került oda az a nagy darab kő az ő kicsi medrébe, a kő alsó részét körülnézi, nyaldossa arányi örvényt képezve.

Az ösvény egy a patakocska által átszelt tisztásra vezet. A tisztás közepén hamurakás körül egy csapat különböző nagyságú csirke kapargál. A szemétdomb egyik leendő hőse felugrik egy elüszkösödött hasábra, fontoskodva összecsapja néhányszor a szárnyát, mintha Isten tudja hova repült volna fel és ifjú tüdejének legerősebb, legszebb hangján kivágja a maga még fejletlen kikirikijét, tudtul adván vele a mindenféle származásu és korú csirke népségnek, hogy itt ő az úr, ő, a ki a hamurakást jóforman keletkezésétől ismeri. És sikerült is a figyelmét magára vonnia még a tisztás tulsó szélén kiváncsiskodó lármázó szajkónak is, mert az recsegő hangon felel vagy kétszer.

A tisztás egyik oldalán, hatalmas bükk koronája alatt kicsiny, gömbölyü gerendákból összetütött házikó áll, ajtaja nyitva, egyetlen ablaka a délutáni nap reá eső sugaritól fénylik, mint egy óriási gyémánt. Oly hivogató, oly barátságos az egész, a mint a föléje boruló lombsátor alul kikandikál, mint a kis lány feje, a mikor ablakának virágai közül mosolyogva int közelgő Ő-jének. Az ajtóban megjelenik egy értelmes arcú 15—16 éves fiu, *Palkó* a szakács; várja gazdáját és legfőbb parancsolóját a főszakácsot. Jön is már a tisztáson át, nyomában egy *Palkó*hoz hasonló korú legénye, a személyes adjutáns, a ki a gyulaitáskát és az ugynevezett viharköpenyeget hozza.

Palkó meglátva a közelgőt, még egyszer befut s körülnéz: rendben van-e minden? Mert hát hatalmas úr a főszakács, a pán „ferster" *Cink*. A belépő mindjárt egy sereg kérdéssel ront *Palkó*nak, megvan-e hámozva a burgonya, fő-e a bab, hoztak-e hust a faluból? stb. s lecsapva kabátját, a konyhának nevezett rekeszben hozzáfog a vacsora készitéséhez, mivelhogy már 5-re jár az idő s nemsokára jönnek a mérnök urak, a kiknek ha nem is az első kérdése, de biztosan a második az, hogy készen van-e a vacsora? Közben *Palkó* elmondja a napi eseményeket, hogy a pán ferster *Miso* hazaszalajtotta a figuránsát ceruzáért, mert a magukét elvesztették, vagy otthon felejtették, hogy meginf jött a kánya csirkéért, de ő idején észrevette és elkergette stb., minden mondat végére illemtudóan oda-odatéven „prosim peknye."

Palkó, miként a többi munkás is, a taxáció urait csak per *pán ferster Miso*, *Cink*, *Pupák*, stb. szólitja, nem mintha olyan nagyon bizalmas lábon állana velük, hanem egyrészt, mert tisztes családi nevüket tán soha sem, vagy legalább ritkán hallotta, másrészt meg mindenki úgy szólitja egymást és látja, hogy erre a pán ferstertek jobban hallgatnak mint amarra, hát gondolja magában, talán ez a becsületesebb név. Igaz, hogy az elején részint vigyorogva, részint csodálkozva tárgyalták, milyen furcsa neve is van pl *Pupák* úrnak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Közben megélénkül a tisztás, egyik oldalról is, a másikról is jönnek a fiatalabb urak, kiki után a maga három munkása a műszerrel és tartozékaival. Az egyik vigan jön, már messziről hallani dalolni a munkásait, a másik csapat haragos, a harmadik csendes, látni rajtuk, hogy a vacsorán jár az eszük s így tovább, mert 6 csoport van, 4 mérnök és két becslő. Sajátságos, a milyen az illető pán ferster hangulata, olyan az egész csapaté s a szerint kezdődik az otthoni élet is; az egyik fütyül, a másik káromkodik, a harmadik a szakács körül sürög, forog, a negyedik az nagyon fáradt lehet, mert kiül a ház elé és szótlanul bámul a levegőbe.

Cink barátunk ezalatt serényen munkálkodik a vacsora készítésén. Pompás menü, savanyúleves tojással, babfőzelék őzpecsenyével és brinzás galuska. *Miso*, a ki legjobban tudja az ételt élvezni, már csettintget is a nyelvével, de a konyha ajtajából el is húzódik, mert *Cink, Palkón* kivül nem tűr maga mellett senkit, kritizálást még épen nem. Nem is igen bírálgat senki, nagy háladatlanság lenne *Cinkkel* szemben, a ki noha csaknem a legöregebb a taxaciónál, mégis feláldozza pihenő idejének jó részét a többiek gyomrának. Ha ő nem volna, a mai vacsora is alighanem 3 napra oszlanék fel: egyik nap bab, másik nap őz, a harmadikon haluska; de még ez sem biztos, mert egyik sem ért a konyhaművészethez, meg nem is kedves dolog fáradtan haza jőve, főzéshez látni; *Palkótól* pedig, akinek szakács a cime, ugyancsak éhen halhatna a társaság. Annyiban szakács ő csak, hogy a maradékot hűségesen elfogyasztja.

Egyébként szorgalmas, jóravaló gyerek *Palkó*, a mit tud, segit. A főzésnél mindig a főnökén csüng a szeme, hogyha valami kell, előhozhassa. A nagy sietségben *Cink* sokszor csak inteni szokott neki, hogy ez vagy az kell s *Palkó* legjobb tudása szerint eleget is tesz a parancsnak. Megesik ugyan, mint épen ezen a nevezetes napon, hogy a főszakács úr soért int, s ő egy só mellett fekvő fakanalat nyújt neki, a mit *Cink* csak akkor vesz észre, mikor a kanalat már a kezében szorongatja, a következő pillanatban „te marha" szóval repül is a kanál, ki tudná melyik sarokba, de *Palkó* most már megértette mi kell, mert egy „anó prosim peknye"-vel már nyujtja is a sót. Mikor pedig a harag lecsillapultával *Cink* megkérdi *Palkót*, mi az „te marha", amaz egész nyugodtan feleli: „To san ja prosim peknye."

Vacsoráig zürzavar, inkább rossz mint jókedv uralkodik a tanyán. Még az a bajuszkáját folyton södörgető és és fütyörészö *Gyurkó* is elhallgat az ő végnélküli: „Lennék ón rózsabimbó lennék" nótájával, a mint gyomra a konyhából jövő illatoktól is izgatva, mind hangosabban kezd egy másik nótát fújni.

Kettő-három csinálja a „skiccet", hogy vacsora után ne kelljen dolgozni. *Ciró* meg *Pupák* össze is különböznek mellette, mivelhogy *Ciró* ifiúr szemére hányja *Pupák*nak, hogy valahol elfelejtett egy cöveket hagyni s így ő nem tudta a maga vonalát kicsatolni. *Pupák* persze tagad és igéri, hogy máskor egy élő bükkfát fog odaállittatni, hogy még egy *Ciró* is meglássa.

A vita mind hevesebbé kezd válni, mikor *Cink* bekiált: „teríteni!" Mint egy varázsütésre eltünik könyv, skicc az asztalról, *Miso* pedig boldog mosolylyal hozza a tányérokat stbit. Odateszi kinek-kinek helyére a magáét, némelyiknek poharat is, a többinek csak bögrét, a miből reggelizni szoktak. Ezen urak ugyanis luxusnak tartották külön még poharat is venni.

A leves csendesen elfogyasztódik, nem ér rá senki sem beszélni, a főzeléknél azonban már megkezdődik a tárgyalás. *Cink* leszólja *Pupák*ot a hiányzó cövek miatt, a minek *Ciró* örül a legjobban. Az uj vitatkozásban jó *Pupák* elfelejt pecsenyét venni — mire eszébe jutna, az őzgerinc legszebb darabjai szét vannak szedve. *Gyurkó* megpödri bajuszát és az ő nyugodt flegmájával oda veti a méltatlankodónak: „Hiszen te lőtted!" — „Majd másko lövök macskát", felel amaz, de a kedves emlék már fel van idézve, elmélázva turkál a pecsenyemaradékban és veszi ki tudtán kivül a legrosszabb darabot. Máshol jár az eszе, hogy is volt csak? Lecsap kést, villát, ráüt a mellette ülő *Ciró* karjára: „Barátom, az remek volt. A mint kiérek a tisztásra stb" és magyarázza, ki tudná hányadszor, hogyan volt és meg van szentül győződve, hogy új dolgokat beszél. *Rigó* közbeszól: „Te, hiszen az a tisztás a kincstáriban van." A többiek hirtelen leszavazzák; ki is merne manapság a kincstáriban őzet lőni?!

Pecsenye után valamelyik kiböki, milyen jó lenne most egy pohár borocska? Szomszédja oldalba üti, hogy ne izgasson, de azért ő maga is a *vasárnapra* gondol, *a mikor lesz bor is.*

A völgyben már kezd alkonyodni, csak a *Baráthegy* ide látszó csúcsát övedzi még egy halvány fénykorong. A tisztást átszelő patakból finom párák emelkednek és tömörülnek köddé. Az egyik bükkön egy cinke játszik s ugrál ágról-ágra hangos vitatkozással. Távolabb a tisztás szélén lobog a tűz, körülötte sürgölődő alakok, a munkások, a mint vacsorájukat készítik. Öregje ledült vagy leült a tűz köré és ki pipázva, ki bagózva tárgyalják, melyiknek milyen dolga volt ma, hány *„számot mértek"* és a többi. Rálicitálnak egymásra, dehogy is ismerné el bármelyik is, hogy a másik csoport különbül dolgozik. Beleélték már magukat úgy a taxációba, mintha soha mást se csináltak volna. A fiatalja ezalatt hancurozik, fáradság ide vagy oda, ő nem érzi, jó kedvű, akárcsak idehaza hasalt volna reggeltől estig.

A nap ezalatt alább és alább száll, a völgyben már igazi félhomály van, a Baráthegy fénykoronája is egészen összezsugorodott, már csak a legteteje ragyog kissé. Néhány perc mulva onnan is eltünik a világosság és a völgyből kezd kiemelkedni a sötétség szelleme. Lassan-lassan mind szélesebbre teríti szét fekete szemfödőjét a hegyoldalon. A cinkék is elpihentek már, a tisztáson az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

est lett az úr. Tulsó szélén szellemalakot kapnak a bokrok, fák, mintha fantasztikus testőrség venné körül a tisztást, hogy nyugalmára vigyázzon. Valósággal mozogni látszanak az alakok, a hogy a fel-felcsapó láng kisebb vagy nagyobb fényt vet rájuk, vagy a hogy a tűz körül forgolódóknak árnyéka esik oda. A közeli mellékvölgyben őz riaszt, bizonyosan a tisztásról kapott szimatot. A hegyoldalban valahol még hallatja esti imáját egy megkésett fekete rigó, hálát ad a mai napért annak, ki az ég madarait táplálja és kér új segítséget a holnapi napra.

Odaben a kis tanyán ezalatt bevégződött a vacsora, elintézték a hivatalos dolgokat, kiki megkapta már a mérnök urak közül a holnapi *porciót* és most jönnek kifelé *„üdülni."* A ház előtt levő hamurakás helyén ezalatt vigan fellobog a tűz, mind a köré húzódik, noha még jól a nyárban vagyunk, hideg ugyancsak nincs, de hát barátságosabb, elevenebb a tűz mellett lenni.

Végtelen csend terül el a völgyben, a patakocska is mintha szenderegne, nem hallani csobogását. Csak a *Baráthegy* csúcsa felül ér idáig valami susogás, az elkésett Zefir úrfi vette arra útját. Az őzbak is elvonult, a rigó is elcsendesedett, egyedül a tűz pattogása okoz némi zajt.

Az egyenesen a magasba csapongó lángnyelvek mintha utánna nyulkálnának a felszálló füstnek, mintha ingerkednének vele, a komoly méltósággal emelkedővel. Esti pillék rajzzák körül a fényt, némelyik nagyon közel merészkedik, de vesztére, mert bele is esik a tűzbe. Kár volt olyan kivánciasnak lennie.

A közelben megszólal kisérteties hangján a kuvik. Megszokott hangja nem izgat. A kuvikot nemsokára felváltja az erdei bagoly és elkezd sírni az ő gyerekes hangján. A ki még nem hallotta, megborzonghat tőle. Kevés idő mulva hallani a harmadikat is, a nagy füles bagyot; — előbb messziről szól rövid, szaggatott ugatása kvak-kvak, majd előveszi másik dalát, huh-huhu, huhu-huhu. Oly kisértetiesek ezek a hangok a néma éjben!

A munkások tanyája felől felhangzik csendesen mélázó daluk a hegyek tündéréről, kibe a havasi pásztor beleszeret. A jobb hanguak dalolják a prímet, az öregebbek tercelnek hozzá. Olyan összhangzó az ének, hogy karmester nem tudná szebben betanítani.

Palkó kihozta az uraknak a lócákat a házból, azokra telepesznek. Szótlanok. Mindnek másutt jár az esze, várnak valamit. Nem kell sokáig várni, a mint a munkások dala véget ér, elkezdi *Rigó* az ő szép bariton hangján a legszebb magyar nótát: „Csorebogár sárga, csorebogár . . . . . "

Úgy szól, úgy búg kérdőn kérőn minden fa, úgy sóhajt hegy völgy messziről — a rózsámé leszek-e . . . . . ? Elhallgat a dal, de a bérc még egymásnak adja a hangot és viszi messze-messze, arra a kinek, a kérdés szól — ha meghallaná . . . !

A többiek már a harmadik nótát is dalolják, *Gyurkó* azonban még mindig hallgat, bajuszát pödörgeti és nézi a csapkodó pajzán lángmanókat — gondolata messze száldos, oda, a merre a hegy-völgy vitte a dallamot; — van ott valaki, a kitől kérdi, ismélli magában százszor, ezerszer szakadatlanul — a rózsámé leszek-e?! . . . . .

A hegytető körül a szellő is megállt hallgatni, tanulni a szebbnél-szebb nótát. A fiúk most már egészen elfeledkeztek minden bajról, nyomorúságról. Most szívvel lélekkel erdésznek érzi magát mind, még a legelégedetlenebb is, hiszen nincs az a hangverseny teremben, hol oly gyönyörű elragadón szólna a dal, mint itt a szabad természet remek templomában.

Szinte nehéz abbahagyni, mikor a lefekvés ideje elérkezik. Nem is csoda, hiszen néha heteken át ez az egész mulatságuk s ugyszólván egész nyáron át egyedüli szellemi szórakozásuk.

Felfrissülve, a napi boszuságot, fáradságot feledve, vonul a sereg nyugalomra. A házikóban az ablakkal szemben fekvő fal egész hosszában prics van csinálva, azon helyezkednek el szépen sorjában, mint a heringek. Hanem azért még jó ideig szó sincs csendről, pihenésről. Itt az egyik vánkost repít a prics tulsó végére kedves pajtása fejéhez, emitt a másik felszisszsen, mert kefét raktak a lepedője alá, ott ketten birkóznak az ágyon, hogy jobb, puhább legyen a fekvőhely, majd csendet kér az álmos, de a mellett jobban kiabál mint a többi együttvéve. A lámpa elfújása után is folyik még egy darabig a tréfálkozás, beszéd, míg a buzgóság az utolsót is elnyomja. Ezzel bezáródik ismét egy nap, a talán már évek óta tartó cigányéletből.

Augusztus.

(Kő.) Már a természetnek valami sorvasztószerü lehellete ül az erdőn-mezőn; hull a virág szirma, sápad a falevél a növényzet bágyadt lesz, mintha egy nehéz álom környékezné, fáradtan ásítnak az azurkék égbolt felé. Még szállong egy kis illat a légben, szarkaláb, pipacs virít a meleg verőfényben; de ebben a virulásban is benne van már az elmulás „mementó"-ja. A nagy sárgaság, a halál színe, mely mind szélesebb arányban teregeti szét itt-ott penész illatu palástját, e körülményre szemmel láthatólag is figyelmeztet; de erre figyelmeztet a szárnyas vándoraink palástolhatatlan izgalmai is. Bücsut kezd kelepelni a gólyamadár; nagy árnyaik leverődnek a sárga tarlókra, olybá tünnek fel, mintha szellemek árnyai mozognának szerteszét . . . Ezeknek már „mehetnék"-jük van, el is mennek e hóban egy szálig telelő tanyáikra; elmennek velük sok jó ismerőseink is; a kakuk, a birót huncfutozó sárgamadár, sőt a hortyogó

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

haris is hozzáfog a localis jövés-menés mozgalmához, mely a „nagy-útnak“ aféle bevezető mozzanata. Útra kel e hóban az a nagy fecske-madár is (a kazári), melyet a legügyesebb lövőnek is oly ritkán sikerül a magasból leszólítani.

A vizek szárnyasai közt is feltámad valami mozgásra ösztönző izgalom. Sokasodnak, hurcolkodnak tóról-tóra, víztől-vízhez, mintha látogatóba járnának s e közben itt is, ott is nagy csoportosulás támad; sirályok, bibicek, kacsák, sneffek csapatostul járják a mocsaras helyeket, cifra csivegések, érdekes nyelvelések közben úgy tetszik, mintha kanászok füttygetnének, neki eresztik trilláikat, furulyáikat a hosszu orru madarak este és hajnaltáj, különösen a lápok misztikus titokzatos berkeiben. E hóban csak úgy ontja magából a tengersok szárnyast a láp. Némelykor ágyudörejhez hasonló rianással szállnak fel, egy-egy réti sas vagy vakogó gém láttára. Epp a vizimadaraknak ez a nagy csoportosulása s változatossága az oka annak, hogy sokan vadásztársaink közül e hóban a vízivad vadászatát mindenféle vadász-szenvedélyeknek és élvezeteknek fölébe tudják helyezni, természetesen ott, a hol még a lecsapolómester szivattyuját nem irányította a láp szívéhez és annak lakóit ki sem zavarta.

Vadászati törvényeink értelmében e hó 1-evel a fogoly vadászata is megkezdődik; ezen „megkezdődik“ vadász értelemben nem úgy értendő, hogy most már a kis apró fogoly-csirkéket, vagy az azokat vezető öregeket kiirtani is lehet, csak csupán arra való, hogy a ki öldöklési vágyainak ellent állani nem tudna, most azt a „törvény oltalma alatt“ a tyúkféle buta és ártatlan állatkákon ki is elégítheti.

Az ilyen vadászatnak csufolt öldöklés megbélyegzi a vadászt, mivel ily körülmények között inkább az óvásnak lenne helye, sőt még a szenvedélyt sem elégíti ki; a gastronomia kívánatos tárgyául sem szolgálhat. Hogy pedig a törvény értelmében mégis vadászhassunk, a csapatokba állt öreg meddők vagy családtalan kóborlók kell, hogy képezzék a vizslászat egyedüli tárgyát; no meg a kedves husu kis fürj és haris most veendő abajgatás alá, mivel a jövő hónapban már mind ritkábban fognak cső elé kerülni. A harisra vonatkozólag megjegyzem, hogy e vadra higgadt jó kutyát alkalmazni valóságos vétek; a mennyiben a haris a nehezen kiverhető vadak közé tartozván, a vizslát elszelesiti s „beugróvá“ teszi. E hóban a nagy meleg miatt a fürj és haris vadászata a késő délután s kora reggeli órákban a legkiadósabb szokott lenni.

E hó 15-évei a törvény értelmében a nyúl, túzok, fácán, császármadár, továbbá a gerle, örvös és kék vadgalamb is lőhető; hanem azért egy-két süldőcskétől eltekintve, a nyúlvadászatnak is bátran békét hagyhatunk, már csak azért is, mivel még sok a hasas és azonkivül még bakzanak is. A fácánra nézve se szokás még e hóban a törvény lőszabadságát igénybe venni, különösen oly vadászterületeken, hol a fácán tenyésztve lesz, mivel a fejletlen ivadék lepuffogása sem hasonlítható össze a később kifejlődő s vadászhatóvá vált szép és vén kakasok élvezetes vadászatával. E hóban oly vidéken, hol az erdei szalonka költeni szokott, az ivadékokat is lőni lehet, mivel megerősödve, hamarosan magasabb hegyekbe húzódnak fel. Mellesleg, a hol van, a sárszalonka is az idényszerü lőnivalók közé tartozik.

A mi a fő-, dám- és őzvadat illeti, e hóban vannak húsra nézve is a legjobb conditióban s a mennyiben a törvény is megengedi, konyha szempontjából is vadászatra legalkalmasabbak. Lelövésnél nagyon természetes, mindenekelőtt a gyengébb húsuak jönnek figyelembe konyha szempontjából; az agancsosnál már nagyon természetes, nem a hús, hanem a sportszerüség elvei jönnek első sorban is tekintetbe. E hóban, különösen első felében az őz, mikor még üzekedése folytatólagos, a csalsíp csalogatására szivesen beugrani szokott. A vad tartózkodására e hóban természetesen oly helyeket választ, melyek a hőség ellen többé-kevésbbé védelmet nyújtanak, a honnan csak éjjel s a kora reggeli órákban váltanak ki a kulturföldekre, kukoricásokba, kivált a disznó és szarvas; az őz pedig lehetőleg pagonyát környező kukoricásokban szokott még nappal is tanyázni, éjjel pedig a tarlókra, rétekre vált ki legelés végett. Az apróvad keresi az oly helyeket, hol vizet találhat s az absolute viztelen helyekről eltávoznak. A fácán, a fogoly, fürj, haris főrejtekhelye e hóban a lehetőleg gazos kukoricások, alacsony és sürű növényzetben (kender, gaz, fű, krumpli stb.) van, felhős, szeles, kevésbbé verőfényes napokon a köleseket, buzatarlókat keresi fel s nyiltabb helyekre vonul. A császármadár rendesen a bozótokban, a fácán pedig a kulturföldeken tartózkodik; a nyúl a kukoricásokat és krumplifőldeket keresi, a szántások és tarlókban még nem tartózkodik. A sárszalonka nedves helyeken keresendő; másféle mocsári és vízivad esteli és hajnali leseken nyújtja az eredményes vadászatot.

A hivatásos vadász teendője e hóban a vadvédelem szempontjából történő intézkedések (ragadozók pusztítása stb.), és a vadászatokra való előkészületek közt oszlik meg. A hol fővad van, ott az erősebb „vadászható“ szarvasok szemmel tartandók és az erősebb szarvasokról jegyzék vezetendő. A vadászati oekonomiát illetőleg: a lombtakarmány gyűjtése, kötegekbe való beállítása s szellős helyen való raktározása kezdetét veszi. Zárt vadasokban a szántók egy része bokros rozszsal vetendő be a takarmányozás céljaira.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Madarak veszedelme.

Régi tapasztalat az, hogy a kultura haladásával az emberiség folyton távolodik az ősfoglalkozásoktól s ezek legnemesebbikétől, a vadászattól; azon foglalkozástól, melylyel kezdetben csaknem mindenét megszerezte a magyar, így élelmét és ruházatát.

Nem hiába keseregnek a különféle vadászati folyóiratok és kiadványok azon, hogy az ingoványok, lápok és tavak lecsapolásával vége szakadt a hires vizivadászatoknak s az újabb nemzedék már csak hagyományokból fogja ismerni az ecsedi láp, a horgosi tóság, meg a Sárrétnek hirét. Oh, pedig mennyi élvezetes órát szerezhettek eme nagy kiterjedésű, vizivadban páratlan gazdagságú vizek a szenvedélyes Nimródoknak.

A lecsapolással egyszerre szűnik meg a madárvilág látogatása s így a vadászok örökre el is búcsúzhatnak azoktól.

Néma lemondással bár, de el kell viselnünk a ránk vadászokra roppant lehangoltságot keltő intézkedést, útját nem állhatjuk s így kénytelenül más tájakat kell felkeresnünk, melyeknek árkolási és levezetési terveit talán egyhamar nem fogják végrehajtani.

De van ezenkivül még a madárvilágnak — eltekintve a világító tornyoktól, melyek lábainál a halak tömérdek lepottyant vándor szárnyast nyelnek el — egy ezeket biztos ölő ellensége, mely évente a szürkületben vagy éjjel húzó szárnyasok ezreit pusztítja el.

Ez pedig nem más, mint a madarak veszedelme, a távirda- és távbeszélő-vezeték.

Minél nagyobb a távirda- és telefon-forgalom s minél több vonal állíttatik fel, minél sűrübb a hálózata, annál több szárnyasvadat pusztít. Hisz minden milliméternyi sodrony akadály a levegőben, melynek a szárnyas állatok urai voltak.

Alkalmam volt meggyőződni őszszel, midőn különösen az erdei szalonka este és reggeli szürkületben húz, 1—2 kilométer távolságban 3—4 ily madarat vagy kimulva, vagy szárnyaszegetten sulyosan sebesülve, vizslával a távirovezeték alatt találtam. Nagyobbrészt szárnyuk alján felkarcsontjuk volt törve, a mint sebesen a nem látszó sodronyvezetékbe ütköztek húzás közben.

Fogolycsapatból 2—3 is marad a helyszinén, illetve törött szárnynyal kénytelen elfutni, sőt túzokot is fogtak már az Alföldön, mely szintén sodronyon zúzta össze magát. Vadkacsát is hoztak a pályatest mellett lakó őrök, melyek szintén ily módon estek áldozatul.

E veszedelemnek leginkább az ősz az ideje, midőn a vad megszaporodva, nagyobb csapatokban vonul.

Erdők közelében és szárnyasvadban gazdag helyeken, hol a vasuti magas töltés mellett ennek koronájával vízszintesen van a vezeték, rejlik a legnagyobb veszély, mivel a töltés fölött átivelő szárnyas szürkületben avagy éjjel a rendesen több sodronyból álló vezetékbe rohan s ha egyikbe nem, de azok valamelyikébe bizton belevágódva, szédülten zuhan le a földre s ha ember nem talál reá, a ragadozó madarak, róka vagy menyét biztos prédájává lesz.

Minél vékonyabb a sodronyvezeték, annál veszedelmesebb, mert éles kés módjára vágódik a neki röpülő szárnyasnak testébe.

Utóbbi években az erdei szalonka szaporasága a multhoz képest apadást mutat, úgy, hogy fel kell tételeznem, miszerint ebben a távirda- és telefonvezetéknek is lényeges befolyása lehet, minthogy a legtöbb ily módon felszedett vad erdei szalonka volt.

Az éjjel vagy félhomályban húzó szárnyasaink azok, melyekre az e módoni pusztulás gyakori, mert a nappali szárnyasok, bármily vékony méretü is legyen a sodronyvezeték, azt nagy ügyességgel kikerülik. Nem szólok a fecskéről, mely ezer és ezer sodronyhuzal közt kénytelen, különösen nagyobb városokban élelmét megszerezni, de láttam galambot is sebes röpte közepette, a mint hirtelen oldalt fordulva kerülte ki az alig észrevehető vékony rézhuzalt.

A verebek szintén hozzászoktak eme akadály óvatos és ügyes kikerüléséhez.

Ha ezek is éjjeli röpülők volnának, városokban kevés érné el az öreg kort.

Ime egy újabb ok, miért mi szenvedélyes vadászok keseregtünk s félnünk lehet, ha ugyan nekünk még nem, de utódainknek érdekében, hogy az erdei szalonkának tavaszi húzáson való elejtése ritkábbá válik, úgy, hogy törvény útján kell majd ritkulása miatt a vadászati tilalmat tavaszi húzásra kiterjeszteni s így nekünk a legtöbb élvezetet és gyönyört nyujtó vadászattól kell majd búcsút vennünk.

L.

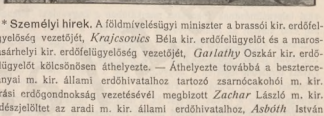

* **Személyi hirek.** A földmívelésügyi miniszter a brassói kir. erdőfelügyelőség vezetőjét, *Krajcsovics* Béla kir. erdőfelügyelőt és a marosvásárhelyi kir. erdőfelügyelőség vezetőjét, *Gaalathy* Oszkár kir. erdőfelügyelőt kölcsönösen áthelyezte. — Áthelyezte továbbá a besztercebányai m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó zsarnócakohói m. kir. járási erdőgondnoksághoz vezetésével megbizott *Zachar* László m. kir. erdészjelöltet az aradi m. kir. állami erdőhivatalhoz, *Asbóth* István m. kir. erdészjelöltet a dévai m. kir. állami erdőhivataltól a besztercebányai m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó besztercebányai m. kir. járási erdőgondnoksághoz, *Payer* Arthur m. kir. erdészjelöltet, a dévai m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó petroszényi m. kir. járási erdőgondnokság vezetőjét a besztercebányai m. kir. állami erdőhivatalhoz tartozó zsarnócakohói m. kir. járási erdőgondnoksághoz, megbizván őket az említett m. kir. járási erdőgondnokságok vezetésével. — A magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Podraczky* Béla erdőgyakornokot a máramarosszigeti erdőigazgatósághoz, *Török* Béla és *Danielisz* Elek erdőgyakornokokat az orsovai erdőhivatalhoz, *Szepesi* Artur és *Bránszky* László erdőgyakornokokat a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

máramarossziget erdőigazgatósághoz, a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában pedig *Despot* Dániel erdőgyakornokot a zágrábi erdőigazgatósághoz erdészjelöltekké nevezte ki. — Az állami kezelésben levő községi stb. erdőkről alkalmazott erdőtisztek létszámában áthelyezte *Hangay* Géza m. kir. erdőtanácsost Zalaegerszegről Veszprémbe, *Apáti* László m. kir. erdőmestert pedig Veszprémből Zalaegerszegre s megbízta előbbit a veszprémi, utóbbit pedig a zalaegerszegi m. kir. állami erdőhivatal vezetésével. — *Molnár* Antal m. kir. erdőgyakornokot az alsókubini m. kir. állami erdőhivatalhoz és *Dienes* Béla m. kir. erdőgyakornokot a kaposvári m. kir. erdőhivatalhoz, erdészjelöltekké kinevezte.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Striga* Miladin kir. főerdészt ideiglenesen nyugalomba helyezte. — Az otocsáci kir. erdőhivatal ideiglenes vezetésével megbízott *Tölg* Vilmos kir. erdőtanácsost pedig az említett hivatal vezetésével véglegesen megbízta.

A szabadalmazott osztrák-magyar államvasuttársaság oravicai erdős uradalmi igazgatóságának személybeosztása a következő: Igazgató *Tavi* Gusztáv ny. min. tanácsos; főerdőtanácsos dabasi *Halász* Géza ny. kir. erdőfelügyelő. *Központi szolgálat*: 1. *Erdészeti és mezőgazdasági ügyosztály*: *Boitner* Gyula erdőmester, ifj. *Kristen* Adolf erdész. 2. *Erdőmérnöki ügyosztály*: *Pohl* János erdőmester, *Seymann* Ernő főerdész, *Damsberg* Antal erdész, ifj. *Demel* Hugó, *Richter* József, *Bachmann* Ottó, *Damsberg* Rezső erdőgyakornokok. *Alárendelt erdőhivatalok*: 1. *Erdőhivatal Oravicán*: *Szentpály* Kázmér erdőmester, *Reif* Vendel főerdész, *Dimitrievics* György erdőgyakornok. Alárendelt erdőgondnokságok: Erdőgondnokság Oravicán *Hedbavny* József főerdész, Kakován *Tanádi* Emil főerdész, Berlistyén *Huszty* László erdész, Szokoláron *Rumann* Ernő erdész, Szászkabányán id. *Kristen* Adolf főerdész, Román-Szászkán *Rumann* Gottfried erdész, Uj-Moldován *Novacsek* Róbert főerdész. II. *Erdőhivatal Román-Bogsánban*: *Mitták* Vilmos főerdész, *Janiczek* Ferenc főerdész. Alárendelt erdőgondnokságok: Erdőgondnokság Román-Bogsánban *Zimmermann* Gusztáv erdész, Német-Bogsánban *Hirschpeck* Ágost főerdész, Dognácskán *Netsch* József főerdész; *Tamás* Gyula erdész, Királyjegyván *Jäger* Lipót főerdész, Prebulon *Schöpflin* Alajos erdész. III. *Erdőhivatal Resicán*: *Kubányi* Endre erdőmester, id. *Demel* Hugó főerdész, *Brebenár* József erdész, *Piso* János erdész. Alárendelt erdőgondnokságok: Erdőgondnokság Resicabányán: *Müller* Venczel főerdész; *Daneszku* Sándor erdész. Román-Resicán *Viegandt* Henrik főerdész. Ferencfalván *Steger* Antal főerdész, *Nickmann* Rezső erdész. Krassován *Weidmann* József főerdész. IV. *Erdőhivatal Stajerlakon*: *Keszler* Ede erdőmester. Alárendelt erdőgondnokságok: Erdőgondnokság Stajerlakon (északi) *Nickmann* Rezső főerdész, erdőgondnokság Stajerlakon (déli) *Fülöp* Béla főerdész.

* **Havasi legelők a hegyvidéken.** A hegyvidéki nép gazdasági talpraállításának fokozatos munkájában a hegyvidéki kirendeltség első sorban az állattenyésztés fejlesztésére, a havasi legelőknek gazdasági kihasználására törekszik. Ennek az akciónak terjedelmét legjobban tanusitja az a körülmény, hogy ma már hatvanezer hold havasi területen legelteti a hegyvidéki nép a nyáját. Miután azonban a havasi legelők javitása is kivánatos, a hegyvidéki kirendeltség tanulmányozatja a havas főráját és a megfelelő fümagvak termelésére egy két holdas havasi kisérleti telepet rendezett be a beregi állami birtokon. A havasi legelőknek berendezése is folyamatban van. Itatóhelyeket, pásztortanyákat készittetek s a havasi legelőknek a cserjéktől való tisztitása is foganatba vétetett. Jól beváltak a kirendeltség által meghonositott legeltetési rendszer is, melynek folytán olcsón megváltható legeltetési bárcák mellett kapják a legeltetési jogot a kisgazdák a legelőszükségletüket ez uton teljesen fedezhetik. A nép tehát nincsen a legelőterületek eddigi uzsoráskodó birtokosaira szorulva s a havasi legelők bérbeadásánál mutatkozott uzsoráskodás teljesen megszünhet tekinthető.

* **Cölöpépitmény a Jura-hegységben.** A Jura-hegységben a *Lac de Chalain* tóban, a mely harmadfél kilométer hosszu és csekély szélessége mellett rendkivül bövizü, néhol harmincnégy méter mély, érdekes cölöpépitésü telepet fedeztek föl. A tó a tenger szine fölött ötszáz méterre fekszik és nemrégen egy vizmedence létesitése folytán a felszine három méterrel süllyedt. Ekk az időtől barnult cölöpök kerültek napvilágra. A melyek egész falutervet mutattak, utcákkal, házsorokkal. Egy csatorna miatt meg átvágást készitettek a tavon és ekkor rendkivül sok prehisztórikus maradványra találtak. Ételt, gyümölcsöt, házi eszközöket, továbbá állatok csontjait és embercsontot is. Talán legérdekesebb azonban három keskeny, hosszu csónak, a melyek közül egyik teljesen ép állapotban került elő. Ez egyetlen tölgyfatörzsből készült, a hossza tizedfél méter, a szélessége csak nyolcvan cs a mélysége hatvan centiméter. Ezideig nem lehetett megállapitani pontosan, hogy melyik időből való a telep.

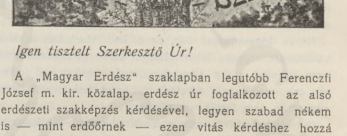

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

A „Magyar Erdész“ szaklapban legutóbb Ferenczfi József m. kir. közalap. erdész úr foglalkozott az alsó erdészeti szakképzés kérdésével, legyen szabad nékem is — mint erdőőrnek — ezen vitás kérdéshez hozzá szólnom. Nem célom a megjelent véleményeket birálat tárgyává tenni, de mégis mint olyan, vagy helyesebben mondva olyanok, a kiket már hosszu idő óta a „nagyigényüséggel“ vádolnak, azt hiszem jogosan teszem, ha ezen vád ellen fölszólalok.

Azt mondja a közlemény irója, hogy a szakiskolás erdőőr nagyobb igényü, mint a nem szakiskolás? Bocsánat, ha azt állitom, hogy az nem egészen ugy van. Nem vagyok szakiskolás erdőőr, mégis pártjára kelek a szakiskoláknak, mert szeretek megbecsülni mindenkit annyira, a mennyire az minden tekintetben megérdemli.

A nagyigényü szakiskolásokra nagyon sok panasz hangzott már el, pedig vannak a magántanulók közt is ilyen nagyigényüséggel született erdőőrök elég számban. Azt mondja a cikk, hogy a ki nagyigényü, az nincsen a sorsával megelégedve. Ebben nagy az igazság! De méltóztassék nékem őszintén megmondani, hogy nem jogos-e az igénye egy olyan embernek, a ki tanul két évig, esetleg a saját költségén a szakiskolán — vagy magánuton teszi le az erdőőri szakvizsgát? Például felhozom a kincstárt, a ki majdnem legjobban fizet. Elhelyezi alkalmazottjait mint erdőlegényt 400 korona évi fizetéssel. Hát bizony itt fel kell jajdulni és ki kell mutatni az altisztnek, hogy nincsen megelégedve a sorsával, mert ebből a fizetésből nem lehet megélni, csak nyomorogni, kivált ha még családos az illető. Hiszen egy városi üzlet szolgájának 50—100 korona között változik a havi bére a borravalókon kivül. Pedig nem kell szakiskolát végeznie, még talán irni se tudnia. De tessék csak az államvasuti altiszti személyzet fizetését összehasonlitani a miénkkel s akkor kitünik a panasz oka

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Vagy talán azért nagyigényü az erdőőr, mert nem szivesen hallgat a „te“ megtisztelésre? vagy mert feljajdul, zúgolódik a gyakori méltatlan bánásmód ellen? Azt hiszem, nem vagyok túlzó, a mikor ezekért magam is panaszra fakadok, mert méltóztassék elhinni, hogy némely gazda többre becsüli a kocsisát, mint az erdőtiszt altisztjét. Ugyebár itt megint nagyigényüséget lát Ferenczfi úr és tudom előre, hogy erre azt mondja, hogy hiszen akárhány erdőőr kocsis volt, mielőtt erdőőr lett volna. Igaz, bár elég szomoru hogy így van, de bocsánat, ennek nem az altiszti testület az oka.

A tegezés csak megjárja ott, a hol az altiszt az erdőtiszt nevelése, de idős családapákat, a kiket a tiszt addig sohasem látott, mindjárt az első alkalommal letegezni, az talán még sem járja. Hát még a többi sérelem!

Egyik erdőgondnok kihallgatás alkalmával altisztjeit „antreten“-el szokta sorba állítani, illetve így „vigyázzba“ kell nekik állniok sokszor órákon át, a mig a parancs véget ér. A mikor aztán az altisztek katonásan felállottak, következik a legkritikusabb pillanat — a szemle.

Ha valamely erdőtiszt katona volt, hát csak megjárja, de ha nem katonaviselt ember és mégis bele fog a katonásdiba, ez talán nem annyira nevetséges, mint bosszantó azokra nézve, a kik katonák voltak és talán már hadjáratban is küzdöttek akkor, a mikor az illető gondnok úr az útcán porban játszott. Tessék elhinni, hogy nevetséges az ilyen jelenet, a mikor a kopott, néha rongyos polgári vagy parasztruhába bujtatott különböző koru erdőőröket ilyen túlzásba vitt fegyelemmel haptákba állít valaki, mert hogy gúny tárgyává tegyenek a fölebbvalóink, az nagyzási hóbort, ez pedig sehol sincs előirva.

Mig más ágazatnál az altiszttel udvariasan, vagy legalább emberségesen bánnak, addig mi velünk sok helyen katonás fegyelmet akarnak éreztetni. De ha a katonás rendszerhez akarnak némelyek ragaszkodni, tartsák akkor a tiszt urak egyenruhában, karddal a kihallgatást.

Ferencfi úr a jövő altisztjétől több szakképzettséget kiván, de arról nem beszél, hogy az aztán eléri-e azt a fizetést és megbecsülést, a mit a vasuti altiszt már régebb idők óta élvez. Csak úgy mellesleg jegyzem meg, hogy nem régiben a kereskedelemügyi minister úr rendeletet bocsátott ki valamennyi államvasuti hatósághoz, hogy az altisztet az „úr“ jelző mindenkor megilleti. Ismételve hangsúlyozom, hogy ezt nem azért hoztam fel, mintha az úr jelzőre én is étvágyat éreznék, mert mint mondám, *nálunk előbb a kenyérkérdés a fő!*

A jövő nyers erdőőrzésre elegendőnek tartja Ferencfi úr a huszadik életkort. Bocsánatért könyörgöm, hogy erre nézve szerény véleményemet elmondhassam.

Köztudomásu dolog, hogy a mai törvények az erdőőr jogát illetőleg oly annyira kényesek, hogy azokkal élni igen bajos, hanem mindég a helyzethez és körülményekhez képest kell alkalmazkodni és ehez komoly férfi kell, mert így is 25%-ka az erdőőröknek fegyház lakói, miután a törvény a tolvajokkal oly humánus, hogy arra semmit sem adnak és az erdőőrt fegyverrel felszerelt mumusnak nézik.

A négy középosztályt nem tartja szükségesnek azon okból, mert akkor megint nagyigényü elemek kerülnének a régiek helyébe. Tehát ismét harc az igények ellen! Hogy lehet-e hat elemi osztályból a jövő altisztet nevelni, mikor ilyen előképzettség a mai rendszerben is kevés, azt nem méltóztatott megmondani.

Ferencfi úr továbbá azt is állítja, hogy csak abból lehet jó erdőőr, a ki az erdőtiszt oldala mellett nevelkedik. De nem mondja, hogy az az ifju tulajdonkép mivel van másképen elfoglalva az erdőtiszt mellett. Tudjuk, hogy rendes körülmények között például az államnál csak egy erdőlegény van az erdőtiszthez beosztva, de ennek magának van annyi dolga, hogy más hivatalban három ember sem dolgozik annyit, pedig amazok fizetése sokkal több emezekénél.

Úgy vettem ki, hogy Ferencfi úr a kocsisát vagy udvarosát óhajtja a jövőben erdőőrré nevelni. Ez pedig nem volna helyén, mert megint ott volnánk, a hol a mádi zsidó, illetve olyan altiszteket kapnánk, a kik meg lesznek elégedve ugyan a sorsukkal, de nem lesz benne köszönet.

Az erdőaltiszti lakásokra nézve, különösen a kincstárnál, csak annyit lehet mondani, hogy azok sok helyen viskók, putrik, vagy ha elég nagyok, oly rossz állapotban vannak, hogy azokban lakni kész betegség.

Tessék elhinni, nincs olyan ágazatbeli altiszt az országban, a ki olyan türelmesen elhallgat mindent és megtesz mindent, mint az erdészeti altiszt.

Egy előfizető erdőaltiszt.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Eladó Firtosmartonosban alólirottaknál **1906. évi augusztus 15-én d. e. 10 órakor**

255 drb tölgy.

Átlagfája 48 cm. vastag, 18 cm. hosszu, becsár 6675 (hatezerhatszázhetvenöt) korona.

Bánatpénz a becsár 10 (tiz) %-a.

Részletes becslési és árverezési feltételek a tulajdonosoknál megtalálhatók.

Firtosmartonos (Udvarhely m.), 1906. julius 26.

Simon Ilona és Zsuzsa.

© EE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

55604. szám.
I/B—1. 1906.

Faeladási hirdetmény.

A lugosi m. kir. erdőigazgazgatóság irodájában **1906. évi augusztus hó 23-án d. e. 10 órakor** tartandó írásbeli versenytárgyaláson eladás alá bocsájtatik a németgladnai erdőgondnokság:

A)	üzemoszt.	V.	vágássor.	277·3 kat. holdján
B)	„	I.	„	210·3 „ „
B)	„	II.	„	228·1 „ „

összesen tehát 715·7 kat. holdján lévő s mintegy 532 m^3 **tölgy épületfa** és 167438 $ürm^3$ nagyobbára **bükk tüzifából** álló faanyag tövön az erdőn, 1907—1915. években azaz 9 év alatt leendő kihasználási kötelezettséggel.

Az eladási, egyszersmind kikiáltási ár holdankint 275 (kettőszáhetvenöt) korona.

Bánatpénz 5000 korona.

Az árverési és a szerződési feltételek 1906. évi julius hó 1-ső napjától kezdve a földmivelésügyi minisztérium erdészeti osztályában (Budapest, Zoltán-utca 16.), ugyszintén a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál megtekinthetők.

Bővebb felvilágositást ez utóbbi és a németgladnai m. kir. erdőgondnokság szolgáltat.

Budapest, 1906. évi julius hó 14-én.

M. kir. földmivelésügyi minister.

Tölgy szálfa eladás.

Főméltóságú gróf Pappenheim Siegfriedné gróf Károlyi Erzsébet úrnő tulajdonát képező, Szatmár megye Fény község határában, Nagykároly vasutállomástól 6 kilométernyire sik területen fekvő és az 1906/7. évben kihasználandó

5264 drb fennálló tölgy szálfa,

mely műfának is alkalmas, kerül szabad kézből eladásra.

A faanyag megtekintése, valamint egyéb feltételek megtudhatók Kováts Albert urad. erdésznél Fényen.

Irásban foglalt ajánlatok **1906. évi augusztus hó 31-ig** alulirotthoz küldendők, honnan felsőbb helyre fognak felterjesztetni és az eredményről az érdekeltek írásbelileg értesíttetni fognak.

Eltekintve az ajánlatok összegétől, az eladó részére fenntartatik a szabad választás joga.

Buják (Nógrád m.), 1906. julius 19.

Mányay Imre
főerdész.

1—2

A Vadász-vizsla. Cyakorlati utmutató a vizsla nevelés-tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Faárverési hirdetmény.

A Stóla községi volt urbéres birtokosság **1906. évi augusztus hó 6-án délelőtt 10 órakor** a birtokossági elnök lakásán tartandó nyilvános irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező legelőilletőség (erdő) 3-ik osztaga területén tövön álló

2623 drb lúcfenyő törzs

836·70 tm^3-re becsült fatömeggel. Becsár 5052 korona. Kiszállitási határidő bezárólag 1906. év december hó 30-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe a) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyujtatnak be; b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betükkel is kilrva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak borítéka kivül az értékesités tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy a mint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazzák; g) ha úgy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boriték kivül „Ajánlat a stólai legelőilletőségből eladandó fakészletre" felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a lőcsei m. kir. áll. erdőhivatalnál, az annak alárendelt szepesszombati m. kir. járási erdőgondnokságnál és a volt urbéres birtokosság elnökénél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

M. kir. járási erdőgondnokság.

10.000 eleven nyulat veszek

januári befogásra. Ügyes szakembert és naponta 300 nyúl befogására alkalmas fogóhálókat ingyen küldök. Fizetek drbonként 4·50 K-tól 7 K-ig. Uradalmak, melyek legalább 500 drb nyulat szállithatnak, kérjenek bővebb felvilágositást.

Veszek azonkivül bármily mennyiségben eleven foglyot, fácánt, őzet, szarvast, vadászuhut és minden más vadat, melyeket olcsón el is adok.

Veszek továbbá szarvasagancsokat, és kb. 20,000 drb lőtt nyulat és más vadat.

F. HORAČEK
nagybani vadkiviteli üzlete Martinitz b. Starkenbach, Csehország.

1—2

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. augusztus 15. 10. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Museum-körút 2-ik szám.

Nolli me tangere.

Irta: **Elek István.**

Az Országos Erdészeti Egyesület titkára csodálkozott, hogy én érzékenységét emlegettem és mégis alig ha nem nekem lesz igazam.

Nem az egyénről van itt szó, hanem a felfogásról és nem egy ember felfogásáról, hanem sokak, igen sokakról. Tévedni emberi dolog. A közjóra való legnemesebb s legkomolyabb törekvés mellett is lehet tévedni, de minél jobbnak, minél igazabbnak hittünk egy eszmét, elvet vagy rendszert, annál érzékenyebben szoktuk felfogni az ellene intézett támadást. Ez az érzékenység még nem bűn, mert az első harag nyomába lép a józan mérlegelés és belátás, és két összemért igazság közül az erősebb kerülhet ki győzedelmesen.

Sulyosabb beszámítás alá esik érzékenykedésünk, ha lelkünket az ortodoxia oroszlánja* keritette hatalmába, mert akkor már se látunk, se hallunk. Itt az előítéletek kemény pánczéljáról visszapattan minden érv, minden kapacitáció s vérét óhajtjuk annak, ki fecsegésével képzelt tekintélyünknek ártani merészelt.

Ha az erdészet történetirója a magyar erdészet fejlődésének korszakait határolja el, ugy vélem, az erdőtörvény megalkotásától napjainkig eltelt időt a tekintélyek korszakának fogja elnevezni.

Elfogja mondani, hogy a fejletlen magyar erdészetben ezen idő alatt a „Tekintélyek“ uralkodtak absolut hatalommal holtak és elevenek felett. Ők irányították erdészeti politikánkat, az Ő nyilatkozatuk adott irányt tudományos fejlődésünknek, jóformán monopolizálták irodalmunkat az által, hogy az egyetlen szaklap felett kérlelhetetlen cenzurát gyakoroltak, pályadijjal a köztérre csalt irók munkáit saját felfogásuk és szájaizük szerint formálták át. A maguk akaratának uszályhordozójává tették az Országos Erdészeti Egyesületet, kizártak, lehetetlenné tettek évtizedeken át minden eszmecserét, minden vitát; pedig tiszta igazság, hogy a hol a szabad vélemény nyilvánításának nincs tere, hol vitának helye nincs, ott nincs haladás, csak az abszolut akaratnak elismerése és ünneplése.

Mikor ezelőtt 12 esztendővel mint igen kezdő emberke első kisérletet tettem az Erdészeti Lapok hasábjain, egy igen ártatlan kérdésnek — a mérési hibák kiigazításának tisztába hozatalával, az akkori szerkesztő azért nem közölte értekezésemet, mert mint mondotta: *tekintélyes emberek állásfoglalását lett volna alkalmas gyengiteni.*

Mikor ezelőtt vagy 15 esztendővel a „Hazánk“-ban az Országos Erdészeti Egyesületbe csontosodott ortodoxia ellen cikkek jelentek meg — hallottuk először ezen előítéleteken meghízott oroszlán hangját dörögni. Nem sulyos érvek s nem az igazság keresése voltak fegyverei, hanem ez az egyetlen kiáltás: „Nolli me tangere!“ Magasból jött hangok gladiatori pózokkal, mondván: álljon ki a támadó nyilt sisakkal a küzdőtérre, mert álarcos lovagokkal nem mérkőzünk.

Azóta — Tekintélyek — multak, — Tekintélyek nőttek, emelkedve a stréberség szárnyain s most már, mióta a „Magyar Erdész“ áldásthozó

* Lásd Zivuska Jenő „A megreformált akadémia“ cimü tanulmány 12. oldalán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

működését megkezdette, mindgyakrabban hallottuk és halljuk a veszedelmes oroszlán elrettentő hangját, ugyanazon pózokkal és kijelentésekkel: „Nolli me tangere."

Végre is egy csoda sem tart három napnál tovább s az oroszlán hangját is meglehet szokni, ha gyakran hallatja és ha még nincs itt az ideje, hát el fog jönni, mikor már semmiféle póz nem használ, s az elijesztő hang hordozója nyomjon bárminő cenzori vaskalapot a fejébe s fényeskedjék bárminő tekintélyes társadalmi állással, cimmel és ranggal, semmivel sem fog többet nyomni a latban, mint a mit az az Igazság nyom, a mit mond vagy tollára vesz.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkárát is az késztette felszólalásra, hogy szerinte *ezen, az erdészet által elfoglalt álláspont gyengítésére alkalmas váratlan támadást visszautasítsa.*

Helyes ha igaz, de nem igy van, mert ez az értekezés első sorától az utolsóig épen ellenkezőleg az erdészet érdekeinek önzetlen szolgálatában áll s az erdészet jogos álláspontját igyekszik körülhatárolni s azt megerősíteni.

Hogy lehet egy védelmet támadásnak minősíteni? Csak úgy, hogy az az egy kijelentés, hogy az Országos Erdészeti Egyesület működési körét túllépte, éppen elegendő volt arra, hogy annak az értekezésnek *iránya, igazságai s minden a mit mond,* feledve legyenek, s az ortodoxia oroszlánjának érzékenysége felébredjen.

Nolli me tangere!

A mit én itt elmondtam, az nem üres feleselgetés, hanem nagyon komoly dolog, hiszen jövő erdőgazdaságunk alapjait most kell megvetni, s ezt a munkát nem lehet a nyilvánosság kizárásával egy-két embernek elvégezni, hanem a kinek hozzászólni valója van, az jól teszi, ha hozzá szól, akárminő érdekeltséget vagy érzékenységet érint is.

Mint a jó acélnak a kohó tüzéből, ugy kell fejlődésünk alaptörvényeinek nyilt megvitatás után az érvek harcából megszületni.

A tekintélyek korában épen ez a megvitatás, az érvek harca volt lehetetlen. A tapasztalat igazolja, hogy a vezérkar által ránk diktált törvényeink a gyakorlati életben be nem váltak s egészséges haladás és fejlődés helyett csak a bürokratizmus béklyóiba vetették erdőgazdaságunkat körülményes s végrehajthatlan intézkedéseikkel, örökös igát, nem csekély anyagi terheket vetettek főkép a kis erdőbirtokosok nyakába.

És ha mindezeket mi, kik a nép körében élünk — gyakorlatban szerzett tapasztalatainkra támaszkodva — elmondjuk, abból nem szabad a vezérkar iránti hűtlenség vádját kovácsolni, de azt az okulást kellene levonni, *hogy jövőben a gyakorlati életben működők meghallgatása nélkül ne csináljanak törvényeket és törvénytervezeteket.*

Nem mondom, hogy a teljes nyilvánosság kizárásával alkották eddigi törvényeinket, de mindég gondoskodás történt arról, hogy a vezérkar által kidolgozott tervezetek a nyilvánosság külső látszatával biró értekezleteknél csak helyeslésekkel s dicséretekkel halmoztassanak el.

Most a legelőgazdasági törvénytervezet létrehozásánál ugyanez az eljárás lett követve, de más formában. A tervezet felülről jött *direktivák szerint* készült, a kivánság, hogy az Országos Erdészeti Egyesület vállalja az *anyaságot,* felülről támadt és az Országos Erdészeti Egyesület vezérkara kész örömmel engedett a kivánságnak s fogadta magáévá a titokzatos születésü csecsemőt.

Igaz, hogy mint előbbi értekezésemben is felemlitettem, az nem vitadöntő körülmény, hogy az Országos Erdészeti Egyesület ezen anyaságvállalással túllépte-e működési körét vagy nem? de ha éppen ezen nyilatkozatom kifejtésére szorittatam, ki kell jelentenem, hogy ezzel működési körét szerintem igenis túllépte.

Egy kész törvénytervezet már nem kezdeményezés.

Nekünk erdészeknek, sajnos, más praxisunk van abban, hogy az ilyen anyaságba vállalt csemeték milyen meglepő gyorsasággal szoktak élő törvénynyé avattatni. Bizony mondom, ha Imecs Béla ellenjavaslatával s annak közzétételével a kérdés megvilágitva nem lett volna, *akkor ezen törvénycsecsemőből élő törvény lett volna.*

Tehát kezdeményezésről itt szó sem lehet; hiszen az a törvénytervezet már évek óta készül,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sőt igen komoly volt a törekvés, hogy az tételes törvényeink közzé bevonúljon, az Országos Erdészeti Egyesület fedezete alatt.

Ebben a törekvésben pedig nem az a túllépés, hogy a törvénytervezetben az államerdészetnek micsoda szerepet szántak vagy nem szántak, hanem *hogy a gazdák terhére és meglepetésére erdészek diktáltak volna törvényt.* És minő törvényt! — olyat, mely superlativusokban gondolkozik, mely a védlegelő, feltétlen legelő talaj, szakvizsgázott legelő őrök; szakképzett legelőtisztek, rendszeres legelő gazdasági üzemtervek, legelő közbirtokossági gazdasági ügyviteli szabályzatok, legelőrendészeti áthágások stb. elképzelhetlen fogalmainak megalkotásával — csak a felesleges szabad fejlődést *gátló bürokratizmus* karjaiba taszították volna legelőgazdaságunkat s a kisgazdák terheit pedig az elviselhetlenség határán túl fokozta volna!

Mily végzetes tévedés! saját szabad menésünket gátló koldústarisznyáinkat és cundráinkat nem hogy elvetni igyekeznénk magunkról, hanem hasonlókkal akarjuk felékesíteni s boldogtalanítani gazdatestvéreinket is.

Meggyőződésem, hogy sürgősebb s üdvösebb szolgálatot nem tehetünk az ország, a nemzet közgazdasági érdekeinek, mintha ezen törvénytervezet törvénynyé válását teljes erőnkből megakadályozni igyekszünk. A törvénytervezet bővebb birálatába most nem bocsátkozom, mert bár az első alkalom, hogy hozzá szólok már előttem mások kellő világításba helyezték azt.

Igy hivatkozom Imecs Bélának ez ügybeni ismeretes állásfoglalására, melylyel mindenben egyetértek s helyes hozzá szólásnak tartom a M. E. ápr. 1-ső számában közölt cikkét...Kóbor.... ismeretlen kollegámnak. Ha az én véleményemre még ezek után valaki kiváncsi volna, kérem szíveskedjék először ezekre megfelelni.

Hogy ezekre mind kitérjek, különben sem illenék be értekezésem keretébe, de talán érdekesebb lesz felvetni, hogy mikép kerülhetett ez a törvénytervezet az Országos Erdészeti Egyesület nevével kapcsolatba.

Tény az, hogy az Országos Erdészeti Egyesület nem alkotta, sőt hogy gyermekévé fogadta ez sem az Egyesület tagjainak akarata volt, hanem mert *nevére iratták azok, a kik megszokták a hatalmat s akaratuknak feltétlen s ellentmondás nélkül való érvényesülését és ünneplését.*

Példátlan bár, de igaz, hogy van egy Egyesület, melyben a tagok nem kormányoznak, hanem kormányoztatnak. Egyesület, hol nem az ezt alkotó ezereknek közös akarata, véleménye s felfogása válik határozattá, sőt épen ezek a szabad fejlődés hatalmas tényezői fékeztetnek s nyomatnak el a hatalom eszközeivel.

Ne méltóztassék csodálkozni, ha így a tagok érdeklődése, ügyszeretete, lelkesedése megcsappan, ha egy harmadfél ezer tagot számláló vagyonos egyesület nem tud egy-egy gyűlésre 60—80 tagnál többet összetoborzani, még annyit sem, mint egy alig száz tagot számláló kis vidéki egyesület.

Egyesületet kormányozni azzal a jelszóval, hogy: *„Nolli me tangere“* nem lehet.

Hogy én jót akarok s intencióim nemesek, az nem elegendő ok arra, hogy akaratomnak érvényesülését megköveteljem. Ellenkezőleg, ezen tudatnak csak arra kellene ösztönözni, hogy szabad vita tárgyává engedjem felfogásomat s tért nyissak a szabad vélemény nyilvánításnak s aztán kövessem azt az utat, a mit ebből az egészséges eszmecseréből kikerült közvélemény elémbe szab.

Ez volna a vezérkar feladata s kötelessége, de vajjon egyszer is vagy valamikor egy ilyen fontos tárgyat, mint pld. a legelőgazdasági törvénytervezet, — előkészített-e már a vezérkar a közgyűlésen való alapos tárgyalásra, felkérte-e, felhivta-e a tagok összességét — elegendő időt adva nekik szabad véleménynyilvánításra, eszmecserére, hozzászólásra s tárgyalásra? Ellenkezőleg azt kellett tapasztalnunk, hogy minden kérdést a kiküldött bizottságok kebeléből alakított szűkebb körű bizottságok egyoldalú felfogása szokott eldönteni. De tapasztaltunk másat is. Talán épen ezen szokatlan pórázon vezetés gyakori szemrehányása folytán kaptunk mézes madzagot is. Az erdőőri szakoktatás kérdésében végre a vezérkar óhajtotta a gyakorlati szakemberek véleményét is hallani.

Oh mily jól eső öröm volt az, remélhettük

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

egy szabad jobb kornak kezdetét. Ezek a gyakorlati szakemberek komolyan vették feladatukat s okosan, kötelességtudóan tanácskoztak! Korai öröm volt. A határozat nem volt a vezérkar kedvére való, tehát majd dönt benne egy szűkebb körű bizottság!

* * *

Egy jó földbe hullott egészséges makkból sok száz év lepergése után hatalmas izmos tölgy növekedett. A tölgy magasra tolta, kiterjesztette lombkoronáját.

Mi kéjes érzés enyelegni a játszi szellővel, fürödni a nap sugaraiban. Fent a magasban üdébb a levegő, nem szennyezi be a büszke lombsátort a föld pora. Csicsergő éneklő madarak raktak fészket a lombsátorba s napköltétől nyugtáig magasztalják az öreg tölgy erejét, hatalmát. S a tölgy büszke volt bár — még büszkébbé vállott. Meg-meg rázta lombkoronáját, majd kéjelegve hintázta magát a szellő karjain. Aztán elégedetlen lett. Ha hát csakugyan olyan erős és hatalmas vagyok, mint a minőnek mondanak, miért ne mozoghatnék én szabadabban. Miért vagyok én gyökerekkel lekötve a földhöz? Hiszen ide fent oly isteni édes a lét, de lent a nyirkos hideg földben a férgek és gombák tanyáján, az örök sötétségben élő kicsi gyökerek, miért tapadnak hozzám? Hogy ők szállítsák hozzám a táplálékot, nedvességet, az életet s erőt — nevetséges! Hiszen én már hatalmas és erős vagyok, nem akarok nőni, nincs szükségem rátok ti elrejtőzött gyökérszálak, terem leveleimen elég harmat s táplál az üde tiszta levegő. Úgy tőn a hogy gondolá, meglóbálta törzsét s a gyökerek recsegtek, ropogtak s szakadoztak. A dőre tölgynek tetszett, hogy több és több gyökerétől lett szabaddá. Egyszer egy napon azt vette észre, hogy egy elszakadt gyökérből egy kis hajtás tört elő. Megmosolyogta a kis törekvőt, de idővel támadt másik is, harmadik és sok ilyen. És ezek a kis sarjak nőttek, gyarapodtak nap-nap mellett. Az öreg már nem mosolygott, hanem irígységgel s gyűlölettel eltelten látta bennük vetélytársait.

Folytassam-e tovább a tölgy meséjét? Minek! Hiszen úgy is hasztalan mondottam el eddig is, mert a kiknek meg kellene hogy értsenek, épen azok nem fogják nekem elhinni, hogy az Országos Erdészeti Egyesület mikor elhanyagolja az egyesületi szellem ápolását, s hatalmát nem a tagok együttes működésére alapítja, azzal csak azokat az éltet adó gyökérszálakat tépi le magáról, a mik nélkül már nincs egészséges fejlődés, nincs élet, csak tengődés s lassú sorvadás.

A gyökérsarjakra pedig nincs miért irígykedni és féltékenykedni. Létet nekik is csak a haladás örök törvénye adott, — sohasem fogják ők elnyomni, nagyságban utólérni vagy túlszárnyalni az öreg anyafát, hanem ellenkezőleg, támogatni s a vihar ellen oltalmazni; hanem először meg kell érteni egymást.

Az én felszólalásomnak is a célja nem a támadás, hanem hogy rá mutassak azokra a bajokra, a melyek orvoslást igényelnek.

Azért bár aligha hallgattatom meg — intelmem az; *hogy le kell szállni a magasból s több gondot fordítani a gyökerekre s az általok szállított tápanyagot használni fel a fa egészséges fejlődésére, nem pedig a harmat s napsugár csalóka erejéből táplálkozni.*

A ki szemembe mondja az igazságot, az jót akar velem, fel kell hát hagyni azzal az érzékenykedéssel, melynek untató refrénje: *Nolli me tangere!*

A szigorú szakszerűség követelménye.*

Irta: **Zivuska Jenő.**

Mindenekelőtt a szakiskola fogalmával és céljával kell tisztába jönnünk. Ha az iskolákat tekintjük, bár közös feladatuk bizonyos képzetcsoportoknak átörökítése, két főidom emelkedik ki szemünk előtt: a nevelő és szakiskola. Maga a két név eléggé sejteti a közöttük levő különbséget. Vannak olyan iskolák, melyeknek kettős feladatot kell megoldani, úgymint az erkölcsi jellem képzését és a sokoldalu dispositio kifejlesztését a szaktudományos tanítás számára. Az egyes tudományágak, melyeknek csak alapelemeit tanítja, az ő körében nem képeznek öncélt, de célszerűségük önmagukon kívül fekszik: az embert emberré tevés feladatában. Csak arra szolgál, hogy a szellemi ráhatás minden eszközével becsületes és önzetlen egyéniségeket neveljen, továbbá arra való, hogy tanitványait az élet szétágazó pályáira némi útravalóval ellássa. Az iskolák másik fajtájában úgy

* Mutatvány szerzőnek már ismertetett tanulságos művéből.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a tudomány, mint a gyakorlati ügyességek öncél gyanánt állíttatnak a tanuló elé. A tanulmányozás az ismeret egész körét felszántja, mindent töviről hegyére vesz, a lényeges és lényegtelen különbözőségeket elveti, szóval a tudás teljességére törekszik. Köre szükebb, de annál részleteződ, annál alaposabb, annál intenzivebb. Talán nem is kell a dolgokat saját nevükön nevezni, mert nyilvánvaló, hogy az első a nevelő, a másik a szakiskola. Amaz a klasszicizmus hagyománya, emezt az analytikus szellemű és életében bonyodalmas ujkor teremtette. A szakiskola feladata abban áll, hogy bizonyos képzetanyag átruházása után az egyént önmagán kivül álló célok szolgálatára alkalmassá tegye. Itt mindjárt megjegyezhetjük, hogy a szakoktatás annál fényesebben oldja meg a reá háramló feladatot, minél tárgyhoz szólóbb és minél szükebb kört állapit meg a tanulmányozásra.

Az erdészeti felső tanitézet szakiskola. Ezzé teszi hivatása, rendszere, működése. Célja gyakorlati erdőgazdát nevelni, — a mint a főiskolai rendtartás magát kifejezi: erdőmérnököt képezni gyakorlati irányban tudományos alapon. A szavak, melyek a megközelitendő célt leirják, lakonikusan rövidek és világosak, de mégsem elegendők, hogy belőlük a jelzett hivatás tartalmára következtetést vonhatnánk. Szükséges tehát megadni a keretet, mely az erdőmérnök hivatásos munkakörét határolja. Azt hiszem, hogy sokan elfogadhatónak vélik azt a meghatározást, miszerint az erdész olyan egyén, a ki az erdő tenyésztésével, az erdőüzemnek bizonyos elvek szerint való rendezésével, annak kezelésével és minden tekintetben való hasznositásával különösen őstermelési, másodsorban kereskedelmi és ipari, harmadsorban pedig közgazdasági szempontból hivatásosan és szakszerü képzettséggel foglalkozik. E ténykedések alkotják munkakörét, az erre vonatkozó ismeretek állanak tehát szükségképen érdeklődésének és tudásának középpontjában.

Bár a gyakorlati élet maga szolgáltatja azon határozmányokat, melyek az erdőgazda hivatását körvonalozzák, mégis szükséges a célt kellő világitásba helyezni, hogy megválogathassák a hozzásegitő eszközt. Ez az eszköz a tárgyilagosan szigoru szakképzés. Én abban a meggyőződésben vagyok és velem a gondolkozó emberek nem csekély száma, hogy az erdészet szakszerüleg betölthető hivatása az erdőgazdaság érdekeinek fenntjelzett szolgálatában merül ki. E meggyőződésből már most mintegy retrospektiv módon azt a jogosult következtetést lehet kivonni, hogy az erdészeti iskoláknak bármely fokon és bármely alakban, — amennyiben különös szakképzésről van szó, — azokat az ismereteket és ez ismeretek alaptudományait kell bizonyos terjedelemben tanitani, melyek az erdőgazdaság legsajátosabb feladatainak tudatos, biztos, hibátlan, szóval szakszerü megoldására képesitenek. A selmecbányai erdészeti főiskola tanterve azonban ennél jóval többet igér. Végig olvasva a szakosztály tanitási tervébe felvett tárgyakat, majd pedig bizonyos ismeretkörök szerint csoportositva, arra az eredményre jövünk, miszerint itt nem csak erdőgazdákat képeznek, hanem épitő- és kulturmérnököt, sőt ha apróra elemezzük: gépészmérnököt is. A különleges műszaki jellemü tárgyak a különleges erdészeti tárgyaknak a felét teszik. A tagozódást a jogi és a közigazgatási kollegiumok folytatják tovább, számba sem véve a gyümölcsfa és vadtenyésztés, a mezőgazdaság és a halászat vázlatos tanitását, melyeket az erdőhasználat mellékágainak, igy tehát a használatról szóló tan függelékeinek tarthatunk.

Az erdőmérnöki szakoszatály négyéves tanfolyama negyven tantárgyat ölel fel és tart kötelezőnek növendéke számára. Ezekből tizenkettő alaptudomány, azaz olyan, mely a különleges szakismeretekben mint alkalmazott tan merül fel meginl szemünk előtt. Az alaptudományok a mennyiségtan és a chémia egyes fejezetéből, a természetrajz három tagozatának kisebb-nagyobb terjedelemben kisajátitott részeiből csoportositattak össze. Számra nézve következtek az erdészeti szakismeretek, melyek ugyanazon mértékben vannak a tantervben képviselve, mint az alaptanok. Megemlitendő, hogy ide és nem a technikai csoporthoz számitom a földmérést, mely az erdőrendezésnek, tehát különlegesen erdészeti feladatnak egyik alapmüvelete, — ide és nem a jogi tárgyakhoz az erdőgazdasági statisztikát, az ügyviteltant és az erdőtörvényeket. Ide számitom még a növénykórtant és a fás növények bonctanát is, melyek szigoruan tudományos osztályozás alapján ugyan az alapismeretekhez tartoznának, de itt úgy tekinthetjük ezeket, mint az erdővédelem és a technologia bevezető cikkelyeit. A műszaki tárgyak száma hat, a jogi tárgyaké öt, a rokon gazdaságoké szintén öt. A műszaki tárgyak tehát, a mint emlitettük, éppen az erdőgazdaságiak felényi számában tanittatnak, a jogiak majdnem annyiban, úgy, hogy számszerü összegük egy hijján amazokével egyenértékü.

Nem szükséges valami nagy tudomány azt belátni, hogy a felsorolt tárgyak nem valamely egységes képzetkör kölcsönös kiegészitését, sem pedig különböző oldalról vetitett megvilágitását szolgálják. Hogy képletesen szóljunk, nem ellentétes égtájakról egy közzépontba vezető ösvények, hanem párhuzamos utak, a melyeket egyszerre a tehetségeiben korlátolt ember alig taposhat.

A szigoru szakképzés álláspontjáról jogosan vethetnők fel a kérdést, hogy valjon egyetlen emberből lehet-e őstermelőt és iparost, — erdészt, épitő és gépészmérnököt képezni? Erre a kérdésre igenlő választ csak a jóhiszemü tudatlanság, vagy a frivol hiuság adhat. Én azonban igy nem beszélek, mert bárki azt hihetné, hogy félreértettem a jelenlegi szakoktatás intencióit. Szükebbre vonom a követelés határát s lehetőleg az iskola álláspontjára helyezkedem, mely jóhiszemüen szerényebb célra törekszik. Azt kérdem tehát, hogy vajjon ad-e az iskola a heteronom szakismeretekből olyan alapot, hogy növendékei az életben — feltevésünk alapjául átlagembert véve — magukat tökéletes erdőgazdákká, vagy esetleg külön-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

bőző szakmáju mérnökökké képezzék? A gyakorlat e kérdésre nem ad egyszerű tagadó választ, de igenlőleg sem felelhet. Az igazság talán a középen van. A főiskola fejlesztő akkora ismeretkört növendékeiben, hogy azok közül némelyek önképzés utján elfogadható mérnökökké, némelyek pedig jeles erdőgazdákká legyenek, de közvetlenül sem mérnököt, sem erdészt nem képez, sőt számos egyénre, — mondhatni a számosabbakra, — eclecticus tantervével azt a veszedelmet hozza, hogy sem az iskola kebelében, sem a bajos hivatallal terhes életben tudományos önállással biró szakemberré nem képződhetik. Disponál, mint a nevelő iskola, de nem nyujtja az ismeretet utolsó cseppjéig kimerítő, egyetlen célra törő szakmüveltséget. Nem tudatos célja működelő mérnökök nevelése, még kevésbé tökéletlen erdészeké, azonban mellékes tekintetekkel a szigoru szakképzés egységét heteronom sokoldalusággá változtatja.

Hogy a sokoldaluság a szaktudást elsekélyiti, a felett régen döntött a tapasztalati psycho-pádagógia, — ha tehát ennek segélyével némi világosságot vihetek a kérdésbe, az volna csak beigazolandó, hogy a főiskola tantervének jelenlegi összeállitását az erdészeti pálya élő gyakorlata sem követeli. A mint mondtuk, a szakképzés annál sikeresebben teljesíti kötelességét, minél szükebb kört állapit meg a tanulmányozásra. E tapasztalati törvény az ember értelmének természetéből vonatott el. A figyelem, az elfogadó és felfogó képesség, az emlékezet korlátolt tehetségek és pedig a testi szervezet milyensége, sőt időleges állapotai által meghatározottak. Az emlékezet csak a képzetek bizonyos számát képes felujitani és magában hordani. Egy széles medence az, melyben az emlékezeti képek hullám gyanánt torlódnak egymásra. Egyik a másikat élteti, de egyszersmind el is mossa örökös változatban. Túlságos sok képzet éppen olyan az emlékezetre nézve, mintha a medencébe túlsok vizet öntenének. A fölösleges folyadék átcsap a széleken és haszontalanul elfolyik. A képzetek aránytalanul nagy tömegéből csak egy rész akad fenn az emlékezetben, a többi a benyomások csekély intenzitásánál, vagy a kevésszer eszközölt felujitásoknál fogva úgy elmosódik, mintha soha nem közöltetett volna velünk. Minél kevesebb az átruházott képzetek száma, annál tisztábban és gyorsabban tudjuk azokat felujitani, annál könnyebben esik azokat kombinálni. A sokszori felujítás, a mennyiben a képzet világosságát növeli, a tudást biztossá, szabatossá teszi s megadja azt a képességet, hogy ismeretünket bármely pillanatban zavart habozás nélkül alkalmazzuk. — Az értelem ilyen természetének felismerése igazolja a mi korunknak azt az eljárását, hogy a tudományokat szakokra bontja, sőt a gyakorlati foglalkozásokat is a legapróbbig felrészletezi. A encyclopádia neki felületesség. Ma már nem képeznek pl. mérnököt, hanem épészt, földmérőt, electrotechnikust, épitőt, vegyészt. A vasutaknál más dolga, tehát más képesítése is van a fütőnek, mint a gépvezetőnek, — más ügyességeket kivánnak a váltóőrtől, mint a személykocsi kalauzától. Sőt nézzük a művészeti nevelést is. Ha meglátogatjuk az akadémiát, melyben, — hogy a köznép nyelvén szóljunk — festeni tanitanak, azt tapasztaljuk, hogy bizony itt is előtérbe nyomul a szakszerü elkülönités s az egyének hajlama és tehetsége szerint rajztanárokat, festőművészeket, rézkarcolókat, ornamentális festőket stb. képeznek. Ma már tudjuk értékelni a tehetségek határait s meg tudjuk nekik szabni a megfelelő működési kört. Minél szükebbre szoritjuk azt, annál jobban ismerheti az egyén és igy tevékenysége annál tökéletesebb. Ha pedig e tapasztalati törvény az emberi foglalkozások mindenikére kivétel nélkül alkalmazható, vajjon csak az erdészeti szakoktatás képezne kivételt? Az erdészeti főiskolán negyven tantárgyat tanitanak. Negyven tantárgyat, melyek nem egy ismeretkör felaprózott szakaszai, hanem három, ha szigorubban elemezünk, öt különálló szakpálya tanúlmányai. A jog, az erdőgazdaság, a technika három ága osztoznak a papiron türelmes tanterv részhányadán.

E szerint sok más egyeben kivül azt követelik a tanúlótól, hogy az ösermelés egyik ágára nézve elméleti tájékozottságot és némi gyakorlati ügyességet szerezzen. A bonyolult, szétágazó, már magában széles alapozást igénylő erdészet mellett azt is megkivánnák, hogy megtanulja a profán épitészetet, hogy majd tudjon víz, gőz és villamos üzemü fürészmalmot épiteni, — hogy ismerje és majd felállithassa a vízfogók különféle typusát, hogy alapos készültsége legyen az utak, vasutak tervezése és helyreállitása körül, — hogy a vízmüvek különböző fajtáit, a földomlás, a patakszabályozás, az alagcsövezés, a földjavitás sajátos módozatait ne csak névleg, hanem a jövendő gyakorlati alkalmazásnak megfelelőleg alaposan ismerje. Ehez járul a gazdasági uradalmakban nélkülözhetetlen számvitel tanitása, — a jogtudománynak közgazdasági és néhány alkalmazott része: a váltó, kereskedelmi, közigazgatási és magánjog, — továbbá az erdészeti, az urbéri törvények és a gyakorlati administráció. Végül nem lehet hallgatással mellőzni a vadászat, a gyümölcsfatenyésztés, a mezőgazdaság, a halászat tanitását sem, melyek ugyan egyedül a belterjes erdőbirtok használásának ismeretét célozzák, de a tanterv szempontjából egyenlő elbirálás alá esnek a többi tárgyakkal, mivel a figyelmet és az emlékezetet ezek is megosztják, elsajátitásukhoz pedig nem csak időt, hanem életenergiát is igényelnek.

A túlterhelés ilyen visszaélései mellett méltán kérdezhetjük, hogy ilyformán lehetséges e minden izében kiegészült, egyetlen központ körül elhelyezkedő, egyetlen magasabb egységbe tetőződő szaktudás? Látjuk és megtanúlhatjuk-e azt az erdészetet, melynek minden erdészeti tárgy csak egy fejezetét képezi? Hol van itt az az eszmei érdek, a mely köré minden rész mint az egésznek alkotó, de lényeges darabja csoportosul? A felhasználható alkalmaknak és az általok fejlesztett érdeklődésnek elforgácsolása járhat-e más eredménynyel, mint ott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nem jár, hol az emberek a tapasztalatokon okulva, e felaprózásnak végét vetették. A felelet e kérdésekre nagyon világos. — A sokoldalúságra törekvő rendszer nem csak az átlag-ember kapacitásával szemben hatástalan, de céltalan a tehetségre nézve is, mert nem enged neki időt és nyugalmat, hogy valamely szaktudománynak igazán a végire járjon.

Azonban azt mondhatják az erdészeti főiskola tanárai, hogy nekik egyáltalán nincs szándékukban az erdész mellett építészt, vagy kulturmérnököt képezni, csak olyan technikus egyéneket, a kik a műszaki feladatokat, melyek az erdőgazdaság gyakorlati életében tényleg előfordulnak, megoldani képesek. Ez az ellenvetés nagyon nyomós és vele szembe szállani főkép azért nehéz, mivel a jelenlegi szakemberek felfogását fedi, s így az erdészeti felsőbb oktatás mai rendszerének alapja. De nézzük közelebbről ezt az állítást a gyakorlati élet szempontjából. Azt a paradoxont merném felállítani, hogy az erdészet élő gyakorlata vagy semmi műszaki képzést nem követel, — eltekintve a földméréstől, — vagy alaposabbat és mélyrehatóbbat annál, mint a milyet a selmeci iskola jelenlegi tanterve és tanítási rendszere mellett nyujthat. Az erdészeti közszolgálatban két egyöntetűbb ágazatot lehet megkülönböztetni, t. i. a mely bizonyos politikai területekre (járás, megye) terjed, vagy a melynek tárgya egy összefüggő uradalom. Az előbbi csaknem kizárólag állami intézmény, mely egyrészt az államnak az erdők felett gyakorlandó legfőbb felügyeleti jogát biztositja, másrészt a kisebb erdőbirtokosoknak a rendszeres gazdálkodást állami kezelés révén lehetővé teszi. Az erdőfelügyelőségeknél, az állami (községi) erdőhivataloknál különleges műszaki feladatok megoldása egyáltalán nem fordul elő, arra való képesség tényleg nem követeltetik. Maga a törvény nem teszi kötelességévé az erdésznek, hogy a megye, járás, vagy valamely község megkeresésének műszaki dologban eleget tegyen. Nem csak hogy nem követeli, hanem ilyesmire jogosultságot sem ad, mert a műszaki teendők ellátására megvannak az államnak a maga különleges szervei. Maradna hát, mely a technikus készültségre igényt tart, a gyakorlati élet másik főalakzata. Ez alá a kincstárnak, mint magántulajdonosnak kamerális birtokai és különféle jogi személyeknek nagyobb kiterjedés mellett is összefüggő uradalmai tartoznak. Vajjon ezen uradalmaknál foganatositandók-e az erdészet körében az erdőgazdaságot érintő és annak sajátos érdekeit szolgáló műszaki munkálatok? Igen. Sőt különböző jelleműek és nagy terjedelemmel birók. Erdőgazdaságunk mai fejlettsége mellett, mely Isten segedelmével a jövőben mindinkább a belterjesség felé halad, az erdészet őstermelő munkájához a termett anyagot megközelítő és feldolgozó ipar járul. Hogy egyebet ne említsünk, ott vannak az utakon történő és a vizi szállítás különféle berendezései, a kezelési és az egy vagy más célra szolgáló üzemi épületek, a fürészmalmok és a fát fél, vagy egész gyártmányná alakító gyárüzemek. Bizony mindezek létesítése nehéz, fontos, körülményes műszaki feladat, sőt annyira nehéz, annyira körülményes, hogy mindenike egy-egy tökéletes képzettségü egész embert igényel. Bátran állithatjuk, hogy manapság egy olyan kiterjedésü erdőbirtok, melyet már uradalom névvel jelölhetünk, egy szakavatott épitő-mérnököt folytonosan, kulturmérnököt némely vidéken szinte mindig, gépészt pedig időnként foglalkoztat. Állithatjuk-e tárgyilagos megfontolás alapján, hogy ilyen szétágazó feladatoknak, melyek megoldása egyenként is sajátos szakképzést feltételez, — olyan egyén, a ki még ráadásul erdész, megfelelhet? Vagy ha megfelel, a dolog minden részletében tökéletesen? Az igenlő válasz komolyságát, nem a priori, hanem a tapasztalat tanuságtétele folytán bátrak vagyunk kétségbe vonni. Tudomásunk van róla, hogy az államkincstár az ő nagy uradalmaiban költségés műszaki tervek, felvételek, berendezések elkészitését különleges műszaki képesitéssel biró egyénekre bizta. A triangulációhoz földmérőt, erdei vasutak létesitéséhez vasúti mérnököt, turbinák és villamos szállitó pályák építéséhez gépészt, vízfogók tervezéséhez megfelelő szakmérnököt fogadott. De hiszen nem is lehet ez másképpen. A szakoktatásról előrebocsátott fejtegetések igazsága itt szembetünő. A ki egyetlen szak megismerésére fordítja egyetemi éveit, a ki életét szaktudománya gyakorlásában tölti, annak részleteit utólsó fziglen átérti, haladását figyelemmel kiséri, — az csak teljesebb bizodalmunkra végzi a maga dolgát és tegyük hozzá: nagyobb sikerrel, mint a ki mindebben legfeljebb csak becsületes működevelő.

Ha pedig valaki azzal az érvvel áll elő, hogy jelenleg is vannak erdőmérnökök, a kik a rájuk bizott technikai munkát sikkerrel végzik, annak is megfelelek. Az itt értett erdőmérnökök mindnyájan önképzők. Hajlamuk és tehetségük természete ösztönözte őket a műszaki ismeret felé, melyet hosszú évek bajos, kisérletező gyakorlatában tettek a magukévá. Képzettségük autodidakszis, annak minden fényoldalával, de hozzátehetjük, minden fogyatkozásával. Nincs talán életpálya, vagy foglalkozás, melyen autodidaktákat ne találnánk, a kik tudásukkal sokszor a szakszerűen képzett embereket is csodálkozásra birják. Az önképzésre való hajlam mindig erős egyéniség jele, eredményes volta a tehetségé. Azonban a mi tárgyalt esetünkben különleges szakképzésről van szó. A szakképzésnek pedig talán az átlagember tehetségeire kell alapíttatnia, nem a kiváló egyéniség ritka tehetségére. Köteles a tanulót azzá tenni, a mire kell, nem pedig ebből is, abból is izelitőt nyújtani, melyben aztán mesterré csak a maga esetleges hajlama és különös képessége alapján lehet. Ilyen derekában ketté szakadó törekvés egyik iránynak sem válik előnyére. Semmi akadémia, így hát a selmeci főiskola sem engedheti meg magának azt a könnyelmü utógondolatot, hogy csak bevezetéseket ad a technikumból, s a növendéket az életben a kellő fegyver nélkül küzdő harcos sorsára bízza.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nem, hanem köteles az egyént az iskola minden lehető eszközével, a tökély lehető fokáig arra az egyetlen célra nevelni, melyet sajátosan a magáénak vall. A jelenleg működő erdőmérnökök önképzők, számuk az erdészeti pályán elenyészően csekély. Nem hiszem, hogy számukat a magam álláspontjának előnyére nagyon kevésre tenném, ha egész Szent István birodalmában harmincra teszem. Pedig ezen a csekély számon fordul meg a mai szakképzés gyakorlati célszerűségének kérdése. Erdőmérnök van mondjuk harminc, negyven, míg egyéb erdőtiszt, a ki különleges műszaki munkával nem foglalkozik, néhány száz. Vajjon harminc ember, harminc hivatali állás kedvéért szabad-e kockáztatni a szakoktatás egyetemesen működő hatását? Vajjon megengedhető-e, hogy összes növendékeinkből ne képezzünk, — a mennyire már az iskolai módszer lehetővé teszi, — tökéletes erdészt, mert hát valaha minden huszadik, vagy századik műszaki tanulmánya révén magát elfogadható mérnökké képezheti? Vajjon a hivatali életben nem volna-e célszerűbb gyakorlati intézkedéssel mérnökökre ruházni a műszaki munkák végzését, hogy így a szakképzést megszabadítsuk a két, háromágas rendszer veszélyeitől? Nyilt kérdések ezek, de már kiesnek tárgyunk keretéből.

De hát van-e orvosság az egységet nélkülöző szakoktatás számára? E kérdésre megfelel a szakoktatás természete, mely hogy sikeres legyen, kis körben mozog és érdeklődését a maga legsajátosabb ismereteire összpontosítja. Ez az orvosság a szigorú szakszerűség, mely a tantervben mint purizmus jelentkezik.!*

Két uton haladhatunk az eredményes szakképzés felé, a melyek azonban egyaránt a purizmus elvéből indulnak ki és oda térnek vissza. Nincs lényegbeli különbség a két mód között, de míg az egyik az iskola keretén belül bontja részeire a heterogén elemeket, addig a másik az ismeretek közül a szakszerűtleneket a tanrendszerből kiküszöböli. Ha az erdészeti főiskola hivatásának tartja az erdőgazdaság körében alkalmazandó mérnökök képzését, vagy ha a gyakorlati élet követelménye alapján célszerűnek véli olyan műszaki embereket nevelni, a kik az erdészet sajátos érdekeit is megértenék, úgy különüljön szakokra, melyek egyikén a szó-szoros értelmében erdészeti mérnököt, a másikán pedig a szó teljes értelmében erdőgazdát nevelnek. A második mód gyökeresebb, a mennyiben a műszaki velleitásokkal szakítva, a szakra nem vonatkozó ismereteket kihagyja a tanítás tárgyaiból és olyan iskolára bízza, mely csakis azokat vallja a maga tárgyainak. A második eljárás jobban megközelíti a szakképzés eszményét. Tiszta, igazolt, eredményre vezető. Az első maga is kétséget támaszthat a purizmus szempontjából, a mennyiben egy sajátságos, különféle műszaki ismeretekből összefoldozott mérnöki tanfolyamot feltételez.

De nem igazolja az ilyen különálló osztály létének szükségét a gyakorlati élet sem, mivel az erdőmérnökök száma és kereslete elenyészően csekély.

Nem tagadom, hogy eddigi fejtegetésem és az abból vonható következtetés valami uj és az ujság természeténél fogva meglepő. Az ellenvélemények elgondolhatók, de ezek sorából kettővel nem tőrődöm, — az olyan véleményekkel tudniillik, melyeket a kapzsiság, vagy a hiúság sugalmaz. Egygyel azonban előre is számolni kell, mert ez a dolgok lényegét kereső ember szájából is elhangozhatik. Ez a vád az erdészeti pálya intellektuális látókörének a csökkenését lobbanthatná szememre. Vajjon kevesebbet tanuljon-e a következő nemzedék, mint a mai szakember? Vajjon hátrafelé menjünk-e, midőn fontos ismereteket hagyunk ki főiskolánk tantervéből, s ne előre? A jóhiszemű, őszinte aggódásra megfelelek. Én azt szeretném, hogy a következő nemzedék kevesebbet tanuljon, de többet tudjon; előre haladjon, ne hátra, hanem egyenes vonalban. Szeretném látni, hogy a szakiskolából kikerülő növendék igazán és talpig az legyen, a mit neve jelöl. Ne sokat fogjon, keveset markoljon, hanem keveset, de jól. Nem kiterjedt és sekély, hanem szűkebb körű de mély és apróig részletező ismerettel birjon. Lehet-e ennél szebb, egyrészt az egyén boldogulása, másrészt a gyakorlat előnye szempontjából hasznosabb törekvés? Hiszen az erdészeti ismeretek elsajátítása, tudatos, talpraesett, biztos alkalmazása már önmagában is egy ember képességét lekötő feladat. Élemedett szakférfiak, különösen az akadémiai tanárok tudhatják a legjobban, hogy a szakembernek valóságos eszményképe volna, a ki elég képzettséggel birna az erdőtenyésztő, a kezelő, rendező és számvivő munkakörét úgy betölteni, hogy annak minden izét ismerje, átértse s dolgozataiért bárkinek avatott, becsületes birálatát kiállja. Ilyen egyetemes készültségű erdőgazda vajmi kevés lehet, — én legalább egyet sem ismertem — s az akadémia mégis a többre törekszik, mikor a kevesebbet sem képes egy emberben megtestesíteni. Nem szándékozom a gyakorlati erdőgazdaság különböző ágait részletezni, sem azt, hogy a gyakorlati feladatok megoldása hányféle ismeretet és mekkora terjedelemben igényel, annyit azonban mondhatok, hogy kevés véleménynyel van az a saját pályájának intellektuális szinvonalaról, a ki be nem látja, hogy már az erdőgazdának is kell annyit tudni, a mennyi az átlag ember elbirálását éppen megüti.

* Nagyon sajnálom, hogy jelenleg nincs kezemnél a giesseni egyetem erdészeti szakosztályának tanterve. Ugy emlékszem, hogy ott csak három nagy vizsgálatra van a jelölt kötelezve s a tárgyak száma a tizenötöt semmi esetre sem haladja felül.

IRODALMI SZEMLE.

* **Az „Állami Tisztviselők Lapjá"-nak** f. évi julius 31. számában a következőket olvastuk: Az erdészet körében kineveztetett Almássy Andor erdőigazgatói címmel felruházott erdőtanácsos erdőigazgatóvá, Héczey Lajos I. osztályu alerdőfelügyelő pedig erdőfelügyelővé. — Almássy Andor, a lugosi erdőigazgatóság vezetője, ez idő szerint 63 éves és 1867. eleje óta, tehát 39 éve áll szolgálatban. — Héczey Lajos Kolozsvárott működik és most 65 éves. 26 éve (vagyis 1880. óta) áll szolgálatban. — A földmivelésügyi miniszteriumban,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az erdészeti szakmában történt nyugdíjazásokkal foglalkozik s sajtó napok óta. Kifogásolják ugyanis, miért engedték nyugdíjba menni Tavi Gusztáv miniszteri tanácsost, a midőn az még munkaképes volt nemcsak, de tudva volt mindenki előtt, hogy nem betegség miatt kérte nyugdíjaztatását, hanem azért, mert az osztrák-magyar vasutársaságnál zsiros hivatalt kapott. Az igaz, hogy az erdészeti szakmakör tisztviselői Tavi távozásával mit sem vesztettek, mert habár az erdészeti szakma élén állott, a tisztviselők érdekei és sérelmei őt nem érdekelték. Midőn távozott, csak örült mindenki, abban a reményben, hogy javulni fognak a viszonyok. Az igaz, hogy a szegény erdészeti tisztviselők helyzete azóta se javult és ha valaki panaszkodik, most sincs, a ki meghallgassa és most sincs, a ki a sérelmeket orvosolja. Mert nálunk a szakmaköröket aktailag szokták vezetni. Az élet: az semmi. Az elmélet: ez a fő. Innen van, hogy akárhány, *egy-egy szakmakör élén álló miniszteri tanácsos nem ismeri a saját szakmaköre tisztviselőinek helyzetét. Hiszen nem is igyekszik azt megismerni!* . . . De hogy a tárgynál maradjunk, meg kell még nekünk említenünk, hogy a sajtó azt is kifogásolta, hogy Tavi uram most még már másokat is magához csalogat és ezek a mások szintén huzák ma már a magyar államtól a nyugdíjat. Következett e kifogásokra egy félhivatalos nyilatkozat is, a melyből megtudtuk, hogy a nyugdíjazások nem a mostani kormány alatt történtek. Csakhogy mi mást mondunk. Tavi Gusztáv és társai bizonyára nem véglegesen, hanem csak ideiglenesen, lettek nyugdíjazva. Miután pedig kézzelfoghatólag be van bizonyítva, hogy az illetők munkaképesek nemcsak, de tényleg szolgálatban is állanak, a kérdés legegyszerűbben akként oldható meg, hogy az illetőket be kell hívni szolgálattételre. Mert az ilyen kijátszásokat nem lehet tűrni akkor, a midőn a szegény kis tisztviselőnek még a megélhetési minimumot sem adjuk meg. A magyar állam pénze nem arra való, hogy olyanoknak adjunk nyugdíjat, a kik osztrák társulatok szolgálatában állanak: tehát munkaképesek. — Olvasható volt a lapokban, hogy az 1906. évi állami költségvetés tárgyalása alkalmával Bánffy Dezső báró sürgette az erdészeknek magasabb fizetési osztályba való sorozását, mire a földmivelésügyi miniszter kijelentette, hogy az 1907. évi költségvetésben erről gondoskodni fog. Hogy milyen mérvben fog ez megtörténni és vajjon kielégíti-e majd ez a gondoskodás az erdészeti tisztviselőket, erről ma még beszélni nem lehet. De hogy itt volna az ideje a fenálló sérelmeket eltávolítani, azt mindannyian érezzük. — Bodor Gyula m. kir. erdőmester, a földmivelésügyi miniszteriumban, az erdőtanácsosi, Förster Gyula főerdész, az alsókubini erdőhivatal vezetője pedig az erdőmester címet és jelleget kapta. — Bodor Gyula 21 éve szolgálja az államot és most 44 éves, Förster Gyula pedig 1863-ban született és 1893. óta szolgál.

Fiatal Nimród.

Az élet forgatagából kiváló egy-egy szokatlan jelenség megkapja, leköti figyelmünket. Különösen csodálattal adózunk azon kitünő egyéniségeknek, a kiket már zsenge korukban megszállott az ihlet, s a zene, a művészet lélekemelő térein minden bevezetés, minden átmenet nélkül arra a magas fokra hágnak, a melyet a halandók legtehetségesebb serege egy emberöltön át folytatott lankadatlan küzdelemmel és munkával sem tud elérni.

A vadászat, ez a lelket és testet egyaránt edző nemes sport erős lelket és testet kiván fáradalmaihoz, s azért megkapja, leköti figyelmünket az is, ha Nimródnak hivatott, fiatal hivével találkozunk.

Képünkön bemutatjuk Lumnitzer József budapesti egyetemi tanár Sándor fiát zsákmányával.

A fiatal Nimród még alig lépte át 10-ik életévét s a tegezes istennő berkeiben már is szép babérokat szerzett. Első szalonkáját rég aggatékra fűzte, golyója átjárta az őz kecses derekát, s már a vadász-avatás ünnepies percein is túlesett, midőn f. év január 6-án Széchenyi Rezső gróf vasmegyei birtokán az első dámvadját terítőre hozta. Maga a vadászúr végezte az avatást vadászkésével Szt.-Hubertus-Őrelsége és Magyarország legöregebb vadásza nevében, s a talán legfiatalabb vadász a harmadik suhintásnál majdnem oda kapott, — „mert az irgalmatlanul sajgott."

Mindezt megtudjuk fiatal Nimródunk vadásznaplójából, melyet édes atyjának névnapja alkalmával nyujtott át, s melyben az igaz gyermeki szeretet és mély hála kristálytiszta, tündöklő gyöngyei a kedvesen megirt vadászélmények között elhintvék. Reméljük, hogy a természet iránt rajongó fiatal Nimród nemcsak a vadászat nemes és testedző sportjában fog kitünni, hanem a biztoskezü fegyverfogás mellett a tollat is jól fogja forgatni, s majdan szépen és hűen leirt vadászkalandjaival gyönyörködteti olvasóit.

Vadászüdv! *M.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Megint a Mannlicher Excelsior.

Irta: *Endersz Frigyes.*

Megint kezembe veszem a tollat, de nem azért, mintha *Takách* urat újból meg akarnám győzni előbbi cikkemben irtak helyessége felől, hanem főként azért, mert *Takách* úr közleményében a $8^m/_m$ *és ennél kisebb öbü fegyverek s azok használói ellen kelt ki nem épen valami kiméletes hangon.* Ha pedig állításai egy oly tekintélyes szaklapban, mint a „Magyar Erdész" cáfolatlanul maradnak, sok félreértésre s félrevezetésre szolgáltatna okot. Ezen utóbbi tény késztetett engem arra, hogy ifjabb szak- és vadásztársaimat netalán félreértésektől megóvandó, az I. közleményben foglalt állításokat korrigáljam. Hogy pedig ezen alkalmat megragadtam arra is, hogy a fűstnélküli por használatát ismertetve, ennek használóit ezen pornak némely kellemetlen tulajdonságára figyelmeztessem, reménylem annál kevésbbé veszik rossz néven igen tisztelt olvasóim, mivel szakirodalmunkban, sajnos, nincs oly mű, mely ide vágó dolgokkal foglalkoznék. — Azt hiszem *Takách* úr e becses lap legnagyobbrészt teknikusból álló olvasó közönségét nem helyesen ítélte meg, midőn róla azt állította, hogy a számokat nem olvassa el. Talán nem fognak megharagudni, ha állításaim helyességét, melyet *Takách* úr kétségessé akart tenni a mechanika segélyével, tehát újból számokkal fogom megvilágitani.

Egy fegyverből kilőtt golyó, mielőtt valamely tárgyba ütköznék, bizonyos erőknek hatása alatt áll. Befolyásolja utjában a lőporgáz által nyert kezdősebesség, továbbá a föld vonzása, a levegő ellentállása, annak áramlása stb. A következőkben azonban a hely szüke miatt csak a kezdő sebességgel, melyet „V"-nek, a föld vonzásával, melyet „g"-nek s a levegő ellentállásával, melyet W-nek fogok jelölni, akarok vázlatosan foglalkozni, az egyes képletek levezetését — nem akarva a szives olvasó türelmét igen nagyon igénybe venni — elhagyom.

Föltéve, hogy a golyóra csak a nyert kezdősebesség hatna, akkor az a végtelenségig állandó s egyenes irányban haladna. A golyó eleven ereje $E = \frac{m\,v^2}{2}$ hol m a test tömege, V a sebessége, pályája minden pontján egyforma lenne. $E = \frac{m\,v^2}{2}$, mivel $m = \frac{G}{g}$, azaz: a golyó súlya osztva a gyorsulással, mely utóbbi kikerekitve számokban — a hely földrajzi fekvését nem tekintve — 9·81-t tesz ki, így is kifejezhető: $E = \frac{G}{9{,}81} \times \frac{v^2}{2}$

Ezen képlet első részéből látjuk, hogy az eleven erő egyforma kező sebesség mellett a súlylyal egyenes arányban növekszik, azaz, ha a golyó súlya 2-3-4-szer akkora, az eleven erő is 2-3-4-szer akkorává válik. (Lásd I-ső ábrát.) A képlet második részéből pedig azt veszszük ki, hogy egy és ugyanazon súlyt föltételezve, az eleven erő a sebesség négyzetének arányában növekszik, azaz, ha a sebesség 2-3-4-szer akkorává válik, az eleven erő 4-9-16-szor nagyobbá lett. (Lásd a II. ábrát.)

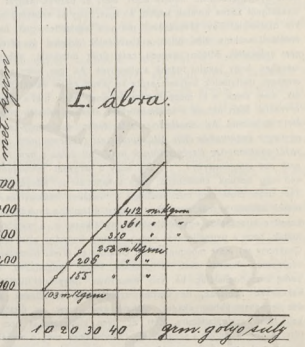

Az eleven erő nagyobbodása állandó 450 m.-nyi golyósebességnél s változó lövedéksulynál.

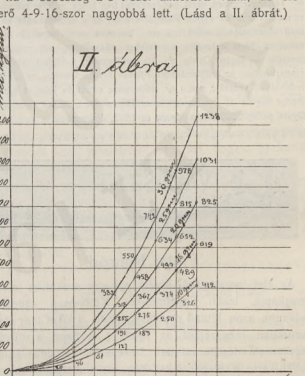

Az eleven erő emelkedésének görbéi állandó golyó sulyok s változó sebességek mellett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A röppálya nem marad egyenes, hanem változást szenved a föld vonzása által, mely a lövedéket függőleges irányban középpontja felé húzza s ennél fogva eredeti irányától eltéríti. Ezért a golyónak röppályája nem vízszintes vonal, hanem parabolikus.

Ezen pályáján a függélyesen megtett út $S = \frac{gt^2}{2}$, t-vel az időt jelölvén.

Itt tisztán csak a föld vonzó erejét és az időt vettem számításba s ez esés a test tömegétől s annak egyéb vízszintes mozgásától teljesen független; azaz bármily sebességgel indul egy test, annak a függélyesben való eltérése eredeti pályájától az első másodperc végén 4·9 méter, a második végén 19·6 m., a harmadik végén 44·1 méter lesz, ebből következik, hogy a mozgó test pályája annál laposabb lesz, minél nagyobb volt annak kezdősebessége, mivel utóbbi esetben a *t.* másodperc alatt sokkal nagyobb utat tesz meg s az eltérés hosszabb vonalra oszlik meg.

De mivel az $E = \frac{m v^2}{2}$ képletből kitűnik, hogy a test eleven ereje, — mely egyenlő a munkával is, — a sebesség nagyobbodásával igen előnyösen változik, könnyen magyarázható a fegyvertechnikusoknak azon igyekezete, hogy a kezdősebességet minél nagyobbá akarják tenni.

Eddig csak a kezdősebességgel, a test tömegével s a föld vonzó erejével számoltunk és a levegő ellentállását nem vettük figyelembe, de ha azt is számításba veszszük, — minthogy kell is azt tenni, — akkor már a mozgótest *alakja* sem lehet közömbös.

A test alakjától függ a levegő ellentállásának nagysága, mely a testeket mozgásukban akadályozza. Minél nagyobb az űrben haladó testnek a felülete, annál nagyobb a levegő ellentállása és ugyancsak ekképen növekedik ezen ellentállás a test sebességének növekedtével. Ezen ellentállásnak nagyobbodása a sebesség változásával a hanghullámok terjedési sebességének úgyszólván a határáig majdnem teljesen arányos; 295 m.-től azután hirtelen igen erős fluktuáció mutatkozik, mely a 375 m.-nyi sebességgel megszűnvén, ismét egyenletesebb mederbe lép. — Ezen vállzásokat már rég tapasztalták, a levegő számított ellentállása s a pályák hossza nem egyezvén a ténylegessel, azonban a jelenség kellő magyarázatát csak *Mach* tudta megadni, hosszas fizikai kísérletezés alapján, melynél a fényképező készüléket is igénybe vette.

Mach ugyanis kiderítette felvételei nyomán, hogy a mint a lövedék sebessége a hanghullámok tovaterjedési gyorsaságának határát elérte, a levegő a lövedék előtt tömörül s azt részben be is burkolja, úgy, hogy annak térfogata $^3/_5$-öd részszel, sőt nagyobb sebességeknél még többel is növekszik, ellenben a lövedék végén majdnem légüres tér képződik, melyben az ott maradt kevés légrészecske, felhőcske alakjában gomolyog. (Lásd III-ik ábrát.)

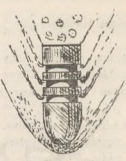

III. ábra.

A légköpönyeg különösen a golyó csúcsát veszi körül s ugyanazon keresztmetszet mellett annál nagyobb, minél laposabb elől a lövedék, legnagyobb határát pedig az ürlövedéknél úgynevezett expansiós hosszlövedéknél éri el.

A most említett légköpönyeg a lövedékkel együtt nagyobb ellentállást szolgáltat a levegőnek, mint maga a lövedék azt tenné, s így magyarázható, hogy a tompahegyű lövedéknek röppályája kevésbbé razán, mint a hegyesé; de ezen köpönyögnek az ölő hatásban kiváló szerepe van, mert ez a lövedék beütése után expandál s a test szövetét széjjel roncsolja.

Hogy a levegő mekkora ellentállást szolgáltat a lövedéknek, annak bizonyítására szolgáljanak *Didiot* által följegyzett következő esetek:

1. Egy 480 m. kezdősebességgel L = 25° ∠ alatt kilőtt golyó lőtávolsága légüres térben számítás szerint 18000 mt. tett volna ki, az elért legnagyobb távolság azonban csak 1000 m. volt; — ellenben

2. 28 cm. öbnagyságu 54·34 klgr. súlyu bombát 45°∠ alatt löve 1757 m. hajítási távolt 23" időközzel (számítva 18·9") s 30°∠ hajítási szög alatt 1516 m. hajítási távolt 15" időközzel (számítva 13·4) ért el. — Ezen esetnél a számítás majdnem összeesett a tényleges eredménynyel.

Az újabbi lőtáblákból:

3. A német tüzérség könnyü tábori ágyujának 5·1 klgrm súlyu s 465 m. kezdősebességgel L = 1° 50' szög alatt induló hosszgránátjának legnagyobb távolsága 1000 m., számítva 1345 m. L = 27°∠ alatt pedig 6100 m., számítva 17855 m.

4. A 21 cm.-es mozsár 80 klgrmnyi súlyu 98 m. sebességgel induló hosszgranátja L = 37°∠ alatt 925 m. lőtávolt adott, a számított lőtávolság 493 m.

5. A gyalogság 71 mintáju 25 grm. súlyu 430 méter kezdősebességgel L = 6° 31° 30"∠ alatt induló golyó tényleges lőtávola 1500 m., számítva 4440 m. stb.

Ezen példákból tisztán látható, hogy a 300 m.-nél kisebb sebességgel induló lövedékek, a levegőben kisebb ellentállást találnak.

Zabudszky Oroszországban 1895. évben *Kruppnak* 1890-ben eszközölt kísérletei alapján következő tételeket állított fel:

Sebesség V — 0 – 240 m/sec. — levegő ellentállás: W. kg. = 0·0140 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^2$

„ 240—295 „ „ „ = 0·05834 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^3$

„ 295—375 „ „ „ = 06709 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^5$

„ 375 - 419 „ „ „ = 0·09404 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^3$

„ 419 – 550 „ „ „ = 0·0394 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^2$

„ 550—800 „ „ „ = 0·2616 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^{1\cdot70}$

„ 800 – 1000 „ „ „ = 0·7130 $\frac{d}{1\cdot206} R^2 \lambda v^{1\cdot85}$

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezen képletekben $d = 1$ kbm. levegőnek tényleges súlyát jelenti.

Az egyes képleteket összehasonlítva találjuk, hogy 240 m-ig az ellentállás a v négyzetével, 240 – 295-ig annak köbével, míg 295 – 375-ig annak 5-ik hatványával emelkedik, innét pedig újból a v^3, v^2, $v^{1\cdot70}$, $v^{1\cdot55}$ hatványával lesz arányossá. — Ezen képleteket vizsgálva, azt látjuk, hogy ezek az elsők a mostanáig említettek között, a hol területről van szó, és pedig $R^2\,\pi$ azaz a lövedék keresztmetszetének képében, mely a levegő ellentállását egyenes arányban növeli.

Mivel éppen a lövedék keresztmetszete szolgáltatja a levegőnek a legnagyobb ellentállást, a fegyver-teknikusok oda törekedtek, hogy a lövedék súlyát ha már növelni nem lehet, lehetőleg megtartva a *keresztmetszetet*, kisebbítsék. — Ezen cél nem volt másként elérhető, mint a kaliber kisebbítésével. — Azonban mint mindennek, úgy ennek is meg van a maga határa. Határt szabott a lövedék anyagának lágy volta, melyet azzal igyekeztek pótolni, hogy az ólmot acélba burkolták, de akkor ismét az tűnt ki, hogy minél hosszabb a lövedék (nehogy az lapjára forduljon), annál erősebb csavarodásu — annál kisebb szögü — drall szükséges. De ha igen nagy a csavarodás, az ellentállás is olykép nagyobbodik s a lövedék nem tudja a csavarmenetet kellően követni. Vadászati szempontból azonban a kis kaliberü vadászfegyverek használatánál még az a hátrány is felmerült, hogy azok acélburkolatu lövedékei (az 5·5, 6 és 6·5 $^{m}/_{m}$-esek) a vad testében igen kis sebet ütöttek. Ezen aztán ugy segitettek, hogy egyszerü kifúrt ólomlövedéket használtak acélburkolat nélkül s igy keletkeztek a dum-dum lövegek. Az ilyen kifúrt lövegeknek hatásuk emberekre túlromboló volt, míg viszont vadászati célra sem feleltek meg, mert a nagyobb vad testében nem ejtettek elég nagy sebet. Végre belátták, hogy a 8 $^{m}/_{m}$ kaliber a legmegfelelőbb, amennyiben az ilyen teljes acélburkolatu golyó megfelel vadászati célokra, mig a fél, vagy háromnegyed burkolatu vadászatokra nem igen alkalmas.

A lövedék annál könnyebben hatol át a levegőrétegen, minél kisebb keresztmetszettel bír, ugyanazt a súlyt és sebességet föltételezve: vagyis minél nagyobb a lövedék keresztmetszeti nyomatéka. Ezt megkapjuk, ha az eleven erőt elosztjuk a keresztmetszettel, nyervén a felület egységére eső nyomást. Azaz

$$Q = \frac{m\,v^2}{2\,F} = \frac{g}{g}\,\frac{V^2}{R^2\,\pi} = \frac{g\,v^2}{9{\cdot}81\,R^2\,\pi},$$

éppen úgy járja át egyenlő anyagkeménység mellett azon lövedék könnyebben a talált testet, melynek keresztmetszeti nyomatéka nagyobb, — s már ezért is igyekezni kellett a lövedéknek nagy tömeget adni, a mi — a mint már említettem — ugyanazon keresztmetszet mellett csak a lövedék hosszabbítása által volt elérhető.

A behatolási mélység kiszámítására szolgáljon különben az ez iránt érdeklődőknek a következő képlet:

$$X = \frac{m}{2\,\delta\,R^2\,\pi}\,\log.\,\text{nat.}\left(1 + \frac{\delta}{a}\,v\,\frac{2}{o}\right)$$

a és b állandók, melyek minden anyagnál külön határozandók meg. Igy a *Didion*, *Morin* és *Piobert* által felállított kimutatás szerint:

Erős fafalazatnál	a = 5520000	kg. b. =	82·9	$\frac{a}{b}$	0·000015
Középszerü fafalazatnál	„ = 44400000	„ „ =	66·2	„	0·000015
Téglánál	„ = 3160000	„ „ =	47·4	„	0·0,0015
Tölgyfánál	„ = 2085000	„ „	41·7	„	0·00002
Bükk és kőrisfánál	„ = 2085000	„ „		„	0·00002
Nyárfánál	„ = 1090000	„ „		„	0·00002
Homokos föld	„ = 600000	„ „	120	„	0·000200
Agyagos föld félig hom. k.	„ = 461000	„ „	27·7	„	0·000060
Kvarcos homok	„ = 435000	„ „	87	„	0·000200

Ezen képlet pontos adatokat szolgáltat akkor, ha a lövedék oly kemény, hogy csúcsa az ütközés következtében nem lapul el. Ilyen a teljes acélburkolatu lövedék.

Pl. egy 8 $^{m}/_{m}$ átmérőjü 15·8 grm súlyu acélburkolatu lövedéknek, mely 1·5 gram II. számu oszträk füstnélküli lőporral lett kilőve, sebessége 25 m. távolságban a cső előtt 480 m.; mily mélyen fog az a tölgyfába hatolni?

$$X = \frac{0.0158}{2.\ 41{\cdot}7.\ 0{,}004^2.\ 3{,}14159.\ 9{\cdot}81.\ 0{,}43429} \times \log\left(1 + 0{\cdot}00002{\cdot}480^2\right) = 0{\cdot}6624\ \text{m.}$$

Éppen az kellemes az acélburokkal ellátott golyóknál, hogy azok átütő erejének szabályozása, a mint azt már előbbi értekezésemben említettem, kezünkben van, mert ha nagyobb átütő erőt akarunk elérni, hosszabb, ha nagyobb roncsoló hatást rövidebb köpönyeget használunk.

Most pedig, nehogy igen tisztelt *Takách úr* újból megnehezteljen, hogy ismét az *„Excelsior"* cimet adom soraimnak, az ő kérdéseire pedig nem válaszoltam, következő soraimat neki akarom szánni, — kérdéseire azon sorrendben válaszolván, a milyenben azokat föltette.

Az ideális lövedék — de ne vegye kijelentésemet rosz néven — igenis az lenne, a mely nagy kezdő sebességgel indulva, igen nagy súly mellett, csekély keresztmetszettel birna s a vadat találva annyira ellapulna, hogy átütő erő mellett kellő sebet ejtene. — Az ily lövedéknek a levegő csekély ellentállást szolgáltatván, röppályája bizonyos távolságig majdnem egyenes maradna. Mindez azonban teknikai okokból csak bizonyos határig vihető keresztül. Akadály az, hogy fegyvereinkbe túlhosszú lövedéket nem alkalmazhatunk, (leghosszabb eddig tudtommal a *Mauser* gyárában készült 6 $^{m}/_{m}$-es kisérleti fegyverből lőtt 32 $^{m}/_{m}$ hosszú), mert ennek arányában kellene csökkennie a drall szögnek, mivel a lövedék ezt nem igen tudná követni, vezetését vesztené és a surlódás is tetemesen növekednék, a fegyver biztonságát pedig veszélyeztetnők. Útját állja továbbá az is, hogy az ólomnál nehezebb golyó készítéséhez alkalmas olcsó anyagot ma nem tudunk gyártani, azért bizonyos határokat be kell tartanunk. Ne kivánja tehát tőlem igen tisztelt uram, hogy én 1 m. hosszú pálcikákkal tegyek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kisérleteket, a mint nekem sem fog eszembe jutni, hogy Önt 10 %m átmérőjű vaspléhvel való kisérletezésre fölhivjam. Tartsa szem előtt az általam a fentiekben ismertetett képleteket s ne írtózzék a számoktól, hanem ha kisérletezik, vegye kezébe a ceruzát s látni fogja, hogy előbbi állításaim is, melyeket talán kellő figyelem hiján val olvasott el s melyeket most félre magyaráz, helyesek voltak, — magyarázatát lelné annak is, hogy miért kisebb a Mannlicher-Schönauer hatása, mint a 8 %m-é. A „W." levegő ellentállást tárgyaló képleteket pedig legyen szíves 240—295-es 295—375-ig megnézni s látni fogja, hogy bizony lehetséges, hogy az ezen határok között mozgó golyók nagyon is abnormisan viselkednek s hogy az én állításom az 5 és 3 grm töltést vonatkozólag nem légből kapott állítás.

Végre még azt vagyok bátor megjegyezni, hogy egy fegyver jóságát nem csak annak romboló hatása adja meg. Ha csupán azt keresnők, akkor legjobbak lennének az 550 kaliberü s igen erős korditöltéssel fél acélburkolatú golyót lövő fegyverek, — melyek Afrikában kitünő szolgálatokat tehetnek, — hanem megköveteljük egy jó fegyvertől azt, hogy könnyü kezelhetőség mellett kitünő találó képességgel birjon, lövedékének röppályája razáns legyen, ölő hatása pedig kellő, mely utóbbi tulajdonság mellett nem azt értem, hogy a vadat darabokra szétrepje.

Rossz lövéseknél épen úgy lehet nagy kaliberü fegyverrel megsebzett vadat elveszteni, mint kis kaliberűvel. Egyebekben pedig arra kérem, hogy az eleven erőre vonatkozó állításait ne ismételje meg . . . Elhiszem és kivánom is, hogy az „Excelsior" jól beváljon s azzal megelégedésére vadászszon minden vadra, de ne itélje el a kisebb kaliberü fegyverek használóit sem, hadd éljenek azok is.

Ha a ballisztika iránt érdeklődik, ajánlom becses figyelmébe kitünő szaktudósunk *Hermann* tanárnak magyar nyelven irt „Mechanika" cimü művét, valamint dr *Cranz* „Compendium der theoretischen äusseren Ballistik" nevü munkáját.

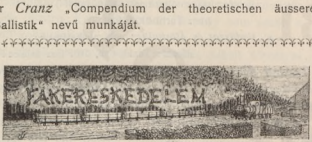

Faárverési eredmény.

A f. é. julius hó 16-kán *Turócszentmártonban* a m. kir. jár. erdőgondnokság hivatalos helyiségében megtartott faárverés eredménye a következő:

Eladás alá került a *Felsőturcsek* község volt urbéres birtokossága 1905/14. évi vágásterület *12·4 kat.* holdján található: 2466 db. luc- és jegenyefenyő hasznia 5402 m³ köbtartalommal, 44432·5 K becsértékben. Eladási ár *60850 korona*, szóval: hatvanezernyolcszázötven korona. A nyilvános árverésen megjelent hat érdekelt közül mint legtöbbet igérő, *Glesinger J. Ph.* fakereskedő cég lett a vevő. Ugyanekkor *Valcza* község volt urbéreseinek 468 db. luc- és jeg.-fenyő 753 m³-re és 6238 koronára becsült fatörzse elkelt *6240 koronán*. Vevő *Löwy Adolf* tescheni fakereskedő.

Az árverésen elért fényes eredmény ugy az erdészek mint a fakereskedők körében általános feltünést keltett.

Erdődi, m. kir. főerdész.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei augusztusban.

E hóban már a madarak bizonyos izgatottságot árulnak el; jönnek-mennek; de csak helyi mozgalmat folytatnak; miközben azonban lassanként kifejlődik rendes életfolyásuk szokott képe, mely nagyon különbözik a szaporitási időszakban folytatott rendszertelen, részben rejtett életfolyamattól. — A halfalánk szárnyas nép elhagyja a vizinövényzet ezerféle labirintusait s a szabad vizeket keresi főleg a reggeli órákban s éjen át. Hirtelen szárcsák, vöcskök tömegei lepik el a vizek rónáit, mely mind élelmet keres viz alatt, viz felett, a halak óriási tömegének járva végére — és még mindig újjak jönnek s csak nagyon kevesen távoznak el.

Eljönnek a nagy *halsasok* (a Haliaetuszok) is, új tanya, új halászterületek után vágyva s fegyverrel elérhetetlen magasban kanyarogják meg a nagy ürességet a kiszemelt vizek felett, hová a halszag meg a régi tapasztalás vezeti őket . . . És nem csak hogy az öregei, de a fiataljai is jönnek — — egy kis magyar halra, mielőtt az operenciás tengerek halait dézsmálnák meg tanulmányútjuk közben, a mi egy hires német tudós állitása szerint 7—10 évig tart, midőn azután tudománynyal megrakodva (s való színűleg ennek nagyobb hitelessége okából az akadémiákon le is bélyegezve) hazajönnek maguknak sasmenyecskét keresni.

Hanem még el nem mennek (?), gyönyörü látványt nyujtanak a szemnek, midőn a tó fölött néha fél vagy egész tucatjuk is óraszámra vágja az örvénylő kanyargásokat; s ekközben meglehet szépen különböztetni az aranyló csőrü s kócsagszín farkú öregeket az egészen sötétszinű majdnem feketének látszó fiataloktól, melyeket az öregsasok egyre hívogatnak (maraszlalgatnak talán), messzire elhallatszó *„klu-klu"*-szerű bugyogásukkal.

Hanem az efféle keringőzések csak kémszemle számba vehetők — és én meg vagyok róla győződve, hogy ilyenkor még azt is megfigyelik, mit szed ki a halász fogdosó eszközeiből — mert tény az, hogy a hol kevés és silány minőségű hal van, próbahalászat nélkül is tovább állnak, ellenben haldús vizeken, a hol nagy hal van, e kémszemle megejtését követőleg valamelyik na-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

pon biztosan látni fogunk halászó példányokat. A magasban való őr ilyenkor elmarad, csak alacsonyan a viz felett „sétál" a sas lassú szárnymozgásokkal, lefelé irányzott csőrrel s látszik rajta, hogy nem cél nélkül repked alá s fel. És valóban, egyszer csak megáll a viz felett s lebegni kezd, „sátorozik" vércse módjára egy pont felett itt-is, ott-is, — majd suhint, s azzal odapuffan a vizre s a másik pillanatban sokszor csak a szárnyavégét látjuk, annyira lemerül a vizbe, hinnők, hogy belefulladt, de másodperc mulva kikel a hullámok közül s némi vergődés után testét fellökve, erélyes szárnycsapásokkal emelkedik fel prédával karmai között.

Ilyenformán teszi a *halvágó* is, csakhogy a tett pillanatában csupa ideg, csupa mozgás: maga az „élő istennyila", — mint már más helyen jellemeztem volt. — Hanem ez a madár nem csakhogy vizbe merül, hanem gyakran tökéletesen el is merül a vizben: *lebukik* a viz alá mindenestől s csak a felvert hullám látszik lebukása helyén s belőle semmi, csak másodperc mulva löki föl magát ismét. Az ilyszerü bravúr-stiklihez a természet hozzávaló ruházatot is adott neki, a mely kemény, érdes, tömött, mint a vizimadaraké s tökéletesen víz álló.

Meg kell itt jegyeznem e madárról, hogy a régi halászok- és vadászoknak semmiesetre se ez volt a népdalba szőtt „ráró" madara, hanem, mint újabban meggyőződtem; a halvágó sólyom; a *Hierofalco sacer,* mely madarat a természetrajzisták jelenleg — szintén helytelenül: *kerecsennek* vagy *kelecsennek* neveznek, pedig a régi sólymászók az *izlandi sólymokat* említették ily néven. Egyébiránt a „ráró" *hangutánzó* elnevezés, eredetét a madár szavától vette, mely tisztán ártikulált „rá-rá-rá"-ként hangzik, mit nekem, ki sokat bajlakodtam sólymok idomításával s a többi közt számos *H. sacer* sólymot is tartottam : millió esetben volt alkalmam hallani :

A *berki kánya* vadászmódja inkább a réti sashoz hasonlít, de nem bukik a viz alá, csak a lábát mártja be, mikor odarúg a halhoz s aztán kimarkolja az evickélő halállatot, melyet a fejénél fogva lelógatva visz, mint a halvágó teszi.

Meglepő látvány az, midőn a *halvágó* meg a *kánya* lecsüngő halprédájával napnak repül : gyönyörű szép csillogás és sokféle színjáték. Valósággal úgy tetszik a szemnek, mintha gyémántból volna az a hal, mely a madárkarmok közt szórja vakító ragyogását !

Mikor a *csérek* s más efféle madarak apró halacskát apportironak, ugyancsak ily meglepő színjátékban gyönyörködhetik a szem, s oly benyomással hatnak az ily látványok, mintha a madár sziporkázó gyémántékszert hordana szájában.

Árvizes években a nagy haldús vizeket megszokták látogatni a *gödények* a nyári hónapokban (de gyakran már május és júniusban is), nagy károkat okozva a haldús vizek halállományában, ha idejében el nem riasztatnak ; és a munkát azonnal meg kell kezdeni ellenük mihelyest szembetűnnek ; már pár órai késedelem nagy kárunkra szolgálhat, mert a gödény rövid idő alatt is roppant sok halat képes kifogdosni ; hát még, ha nem egyesekről, de tömeges inváziókról van szó.

A védekezést és felügyeletet illetőleg a megelőző hónapokban említettek e hó teendőire nézve is irányadóul szolgálhatnak.

Lakatos K.

Halak vámkedvezménye. A földmívelésügyi miniszter a kereskedelmi- és a pénzügyminiszterekkel a német birodalomba szállítandó élő tavi pontyok kedvezményes vámkezelése tárgyában megállapodott.

KÜLÖNFÉLÉK.

* **Halálozás.** *Ifj. Divald Béla* m. kir. erdőgyakornok elhalt Lippán mult hó 27-én. Az elhunyt fia volt — az erdészeti körökben általánosan tisztelt és szeretett Divald Béla erdőmesternek s a váratlan haláleset őszinte részvétet keltett. A lippai m. kir. főerdőhivatal tisztikara a következő gyászjelentést adta ki: „Elszomorodott szívvel jelentjük, hogy ifju kartársunk *Divald Béla* m. kir. erdőgyakornok f. évi julius hó 26-án éjfélkor rövid szenvedés után meghalt. Béke poraira!"

* **Uj fauszták csatorna.** Az osztrák-magyar államvasuttársaság uj fauszták csatornát épit, illetve a Zanoga patak vizéből csatorna segitségével táplálja a Murdilli patak felső szakaszát. A csatorna építését a földmivelésügyi minisztérium ideiglenesen engedélyezte. A végleges engedélyezést megelőző helyszini szemle augusztus hó 22-én lesz. Ugyanekkor lesz a Resicabánya határában létesitett villamos erő is a vízmütelephez tartozó és Oláhorlován, Ujborlován, Teregova, Ferencfalva, Kuptore, Szekul és Resicabánya községek határában a Nera, Temes és Brezova folyók völgyében fekvő és ideiglenesen engedélyezett vízimüvek végleges engedélyezése is.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Néhány szó a véreb idomításáról.

(Ajánlva *Storcz Mátyás* udv. vadász úrnak, mint egykori kedves vérebidomitási mesteremnek hálám jeléül !)

Irta : **Turnbök Géza,**

a „*Vadászat és Állatvilág*" volt munkatársa.*

Mottó : Tanulj tinó, ökör lesz belőled !

Tisztelt Szerkesztőség ! Mielőtt szakismertetésem regisztrálásához látnék, bemutatkozás céljából engedtessék meg nekem egyéniségemről ejteni pár szót.

Híremet minden bizonnyal méltóztatott már hallani szerény szakirodalmi működésem folytán, mit egy hazai állattani és vadászati „szakorganum" hasábjain kifejteni szerencsém volt ama lap illustris és nagy tudású szer-

* Örömmel vettük nagybecsü értekezését s készséggel elismerjük, hogy az ön tapasztalatai valóban korszakalkotók a maguk nemében a mellett, hogy felette csodálatosak is ! Fogadja elismerésünk és őszinte bámulatunk kifejezését ! Jelen értekezése tényleg sem szaktudás, sem pedig érdekesség tekintetében nem marad mögötte a szarvnövesztés s éneklő szalonkákról irt felette becses értekezéseinek . . . Azonban a Pannoniába kilátásba helyezett izletes ebéden való megjelenésünket többféle okból nem igérhetjük meg . . . *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kesztőségének elismerése mellett, minek bizonyságául álljon itt, hogy értekezéseim a szerkesztőségi vörös plajbász elismerő kritikáján kívül a legcsekélyebb dehonestációban sem részesültenek; a mit egyébiránt a mély szakértelem és tudás fényes lapjára kell jegyeznem — azon becses lap szellemi igazgatásának dicsőségére boroscsánul, mely annyit tett már a tudomány és vadászati irodalom felvirágoztatása érdekében! . . .

A mi közelebbről engem illet, szerény irodalmi működésem mindig oda irányul, hogy a szaktudás és praxis eddig homályban lévő kincseit hozzáférhetővé tegyem a tanulni vágyóknak és hogy a téves felfogásokat a tudás lámpájával megvilágítva, egy új; modernebb felfogás irányába tereljem a tegezes istennő nagyobb dicsőségére!

Igaz, tapasztalataim és megfigyeléseim néha meglepők a Szent-Hubertben kevésbbé járatosak képzelgésében; de ez csak tapasztalatlanságukat bizonyítja; nekem pedig biztosíték arra nézve, hogy a letarolt szakirodalmi mezőkön im, újra és újra sikerül nekem elhagyott értékes kalászokat is felfedeznem s a szellem számára értékesítenem — s így az animózitás és hálátlanság sebzésre szánt nyilai hatástalanul pattognak le méltó önérzettel vértezett keblemről! . . .

Avagy nem-e büszkén hivatkozhatom ama korszakalkotó felfedezésemre, mely az agancsnöveszés kultuszát hivatva van az eddiginél sokkal sikeresebb irányba terelni ama eddig ismeretlen árkánum triplikatum révén, a mely a savanyú káposzta, tehénrépa és mákszártakarmány dokumentumában nyilatkozik meg! . . .

Kérem, nem kicsiség ez, ha meggondoljuk, hogy a szarvnövesztési teóriák nem csak a szerelemben érvényesülnek! . . .

Hát az éneklő *szalonka* (Melolonta vulgáris)?! . . .

Avagy előttem tudta azt valaki, hogy a schnep édes pityergésekkel szokta magához édesgetni évszázados fák tetején, gyönyörűséges hölgyikéjét?! . . .

Ugye hogy nem tudta! — legalább *Lakatos* Károly jeles botanikai dolgozataiban erről sehol sincs említés téve, de illustris kynológusunk: *Parthay* sem említi a baromfi-irodalomban!

Hja, nyitott szemmel kell a teremtés titkait fürkészni s csak akkor jövünk rá a profán szemek előtt örökre rejtve maradt mozzanatokra!

Például ki hinné, hogy a felhők réme: a *saskeselyű* (Corvus corax) az alföldi puszták ékességének: a *túzoknak* (Gypaetus barbatus) is csapja a szelet . . . .

De erről csak a „Z. és Állatvilágban" fogok előbb regisztrálni — becses engedelmükkel, mert ez orgánum kegyes olvasói már hozzá vannak szokva a különösségek regisztrálásához, míg az önök becses lapjának közönsége e tekintetben némi kis szoktatást igényel . . .

De hát idővel mindenbe beleszokik az ember — az olvasó t. közönségét is ideszámítva — és én szívvel, lélekkel rajta leszek, hogy e becses lap közönségének rokonszenvét kiérdemeljem, mit annál inkább is remélni merek, mert szándékom irásaimmal e becses lapot a jövőben lehető gyakran felkeresni, a mennyiben eddigi lapjaimat végkép odahagyni szándékszom a tapasztalt, de előttem teljesen érthetetlen animozitás miatt, melylyel irányomban viseltetni kezdenek . . . minden bizonynyal a sárga irigységből kifolyólag, mely minden talentumot fenyeget! . . .

Végül megjegyzem, hogy alábbi cikkem egy elintézés alatt álló szakmunkám kiszakított részét képezi, melylyel becses lapjának olvasóit óhajtottam első sorban is megismertetni.

Ezek után szives vadászüdvöt kivánva, vagyok a t. Szerkesztőségnek szaktársi üdvözlettel:

Turnbök Géza
erdőmester.

A cikk:

Az idomított ebek kultusza mind nagyobb arányokban kezd terjedni s immár nem csak vadászati és féregirtási célokra idomítanak ebeket, hanem ez a hasznos négylábú segédtársa az embernek már ipari tevékenysége és hadászati célokra is alkalmazva lesz. Kétségkivül azonban az ebet értelme és képességei par exelence „vadászebbé" avatják. E téren van igazán otthon s mint a vadász „segédtársa" fejteti ki igazán képességeit — természetesen faj- és fajtánként különféle munkánál. Igy a *vizslát* a tyúkfélék vadászatára predestinálják faji tulajdonságai és képességei, mig a *kopó* hajtóeb; viszont az *agár* a vad elfogására bir képességgel, mig a nemes *véreb* a fő- és őzvad kinyomozására, a vércsapán való munkára válik be, sőt a kevésbbé fiatal hölgyek által zsinegen vezetgetett *mopszliknak* is van hivatásuk, hogy mi? — az már az anatomia körébe vág . . .

Hanem természetesen, a *véreb* tündöklő képességei és tehetsége csakis idomitás, tehát mesterséges fejlesztés útján juthatnak ama magaslatra, hol már a vadásznak használa lehetnek s e réven az ebet segédtárssá avatják. Azonban e nemes állat (t. i. a véreb) idomitása nem gyerekjáték s hogy „jó munkát" végezzen, ahhoz évek kellenek s nagy vesződséget igényel, a melyekhez nem elégségesek a szépen megirt papiros-receptek, hanem igenis, a gyakorlatban elsajátított tapasztalatok azok, melyek révén — és csakis ezek révén! — sikerhez jut hat az idomító, mert vannak olyan fogások, melyekről a könyviró uraknak halvány sejtelmük sincsen s a melyeket a szakember is csak hosszas próbálgatások útján sajátithat el. Egyébiránt erről könyvemben bőven lesz szó, — egyelőre azonban e rövid cikk keretében csak azokra az elvekre akarok rámutatni, a melyek szerint a szlavóniai hivatásos vadászok vérebeinket idomítani szokták s a melyek egyben a leggyakorlatiasabbaknak bizonyultak.

Nagy súlyt fektetünk például arra, az idomításra szánt vérebeknél, hogy azoknak ugató hangja nem a mély basszust, hanem inkább — zenészeti formában szólva,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a legmagasabb szoprant közelítse meg, a mennyiben a mély hangú eb vad ugatása inkább előzi a vadat, mintsem meqállásra késztetné, kivált a sebhedtet. Hisz tudvalevőleg *Orfeusz* is a vékony hangnemekkel volt csak képes a füleket hódoltatra birni, ellenben basszus hangjai méltánylásban nem részesülének . . . Igy van — per analogiam — a vérebnél is, és csodálom, hogy az idomító urak erre még nem jöttek rá! . . .

Továbbá, már gyenge kölyökkorában szoktatjuk a vérebet a vad „szimatolásához", mely célra, hogy mindig kéznél legyen: az agancsos vad nemzőrészeiből s csánkjából preperátumot (kivonatot) készítünk s azt eredeti makói foghagymaszesszel némileg illatosítva (csak nagyon csekélyet szabad ebből) üvegekbe lehúzzuk, kellő esetben való okszerű felhasználás végett, csapadékként csurgatva el előre meghatározott irányban avagy irányokban — s ennek segélyével képezzük ki, egyelőre, a vérebet a vad pontos követésében. És ennek a preperatumnak meg van a megbecsülhetetlen jó tulajdonsága, hogy a szarvaséhoz hasonló „vadbűzet" húzamos ideig megtartja . . . Csak egyet nem lehet előidézni e mesterséges „szimattal" s ez az, hogy az eb folytonosan *prüsszentsen* rajta, mit egyébiránt a sebzett vad nyomán folytonosan tenni szokott, különösen a szarvas orrcsavarólag roppant erős vérbűze miatt. Ezen hiányt különben akként pótolhatjuk sikerrel, hogy az u. n. *stiroxot* keverjük meglehetős adagban a preperatumhoz. Az így elkészített folyadék aztán intensiv illat tekintetében semmi kivánni valót nem hagy maga után s a hatást (t. i. a prüsszentést) úgyszólván minden cseppje előidézi az ebnél. Tehát mikor „mutat", egyszersmint a jójzú nussun se marad el — s ezzel meggyőzi az eb vezetőjét a helyes nyom követéséről, ép úgy, mint ez a sebzett vad követésekor is kívánatos.

És itt eszmeláncolatnál fogva megemlítem, hogy az ebnek sohasem szabad megengedni, hogy némán „mutasson", hanem minden esetben erős csaholással kell jeleznie a vércseppeket és azon pontra kell *harapnia,* a hol azok léteznek, sőt ha lehullt falevélen találtatnék vércsepp, azt fel kell emelnie „mutatás" végett s a vezetőnek átszolgáltatni. A mit jól apportizozó véreb hamar megtanul.

Egyébiránt hogy ebünk helyes nyomon jár-e, azt a prüszkölések mindig elárulják; ellenben „mutatós" prüszkölés nélkül az eb tévedésének biztos jele, valamint az is, ha az eb *ágaskodik,* mely esetben bizonyosan fára mászott mókusokat vagy nyestet jelez.

Nagy súlyt helyezzünk arra is, hogy a véreb a szarvast nyelvénél fogva állítsa meg s ugy tarsa — ugatás nélkül — míg a vad a kegyelemdőlést megkapja.

Eleve rá kell szoktatni az ebet még arra is, hogy midőn helytelen nyomra ér, azt gyengéd morgással jelezze, ellenben ugyanakkor a keresett vad helyes haladási irányát feszesen kimerevült farokkal mutassa . . .

„Munka" közben minden megpillantott kis avagy nagy vadat ugatni kell a jó vérebnek s jeleznie ekképpen a hulladékokat, valamint a vad által okozott nedvességeket is; az pedig nagyon fontos, hogy a feltalált levetett agancsokat mindenkor harsogó ugatással jelezze az eb, miáltal a lehányt vad fejdísz összeszedésének munkája igen megkönnyebbül, kivált a hol sok a szarvas.

Az oly véreb, mely némán szokta hajtani a sebhedt vadat, minden esetben középnagyságú kolomppal látandó el, hogy sűrű helyeken is tájékozódva lehessen a vezető vadász az eb kézalatt lévő munkája felől.

Hogy rókalyukba, lapénoduba sohasem bocsájtandó a véreb, sem pedig egerek és lóbogarak kikaparása nem engedhető meg neki — az annyira elemi rész, hogy arról beszélni sem érdemes, — de az már erdőrendészeti szempontból felette fontos, hogy az erdőben talált minden gyanús individuumnak, például vándorlegénynek, turistának az inába kapjon a jól kvalifikált „segítőtárs."

A mi a „visszahagyást" illeti, ez oly ténykedési állapot, mely minden szabadelvű lóbálási mozanatot kizár s mintegy „leszegezi", hogy ujságírói stilúsban szóljak — a legélénkebb temperamentumot is — *ha* leszegezi! Mert ez a fekvésbeli ténykedés nagy fegyelmezettséget igényel a meggyomrozások kapcsán, miket azonban az agyondögönyözés határáig vinni célszerűtlen volna, mert a nemes vérеb is dőglékeny, állat . . .

Inkább úgy segítünk a dolgon, hogy az ebnek néhány darab lócsülköt (ez a legolcsóbb) adunk szórakoztató rágcsigálás végett s így ha nincs túlságosan túletetve, igen kedvesen tölti az időt a csemegézéssel a kevésbbé fegyelmezett véreb is.

Ime ezek volnának azok a főelvek, melyeket a véreb idomításánál szem előtt tevészteni sohasem volna szabad, — ha csak valóban használható „segítőtársat" óhajtunk kiképezni magunknak.

De most már talán elég is lesz, hogy a t. Szerkesztőség engedelmével máskorra is maradjon valami . . .

Dixi tehát és vadászüdv!

Azonnali belépésre keresünk egy nős, szakvizsgázott **alerdészt,** ki a magyar és német nyelvet irásban és szóban birja, szép irással, térképek rajzolásával, gazdasági és erdészeti teendőkben teljes jártassággal bir.

Csak olyan pályázók adják be sajátkezüleg irt folyamodványaikat, kik feddhetlen előéletüek, erőteljes testalkatúak, 30 évnél nem idősebbek és a vadászat iránt előszeretettel viseltetnek.

Ajánlatok bizonyitvány másolatokkal és a fizetési igénynyel **1906. évi szeptember hó 15-ig** a Barkai uradalmi Erdőhivatal Barkán, posta Dernő (Gömör megye) címére küldendők.

Sébor Ferenc
uradalmi főerdész.
1—3

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. szeptember 1. 11. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K., Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

A magyar erdészet tulipánkertje.

Irta: *Lonkay Antal.*

A magyar nőt mindenkor jellemezte az a nemes lelkesedés, áldozatra és fáradozásra kész hazaszeretet, mely már igen sok honleány emlékét megörökítette nemzetünk történelmében.

Ott volt a haza sorsáért, a szabadságért küzdő férfi oldalán igen sokszor a magyar nő is. Bátorítá és ha kellett, vigasztalá a férfit, letörülte mintegy homlokáról a küzdelem verítékét és kitartásra serkentő. Honszeretete, nemes érzelmű lelke hatalmas segítő társává tevé őt a küzdés utján előre törő férfinak, gyöngéd szeretettel és alkalmazkodó képességével gyakran nemcsak az akadályokat háríotta el a férfi rögös útjából, hanem virágokat is ültetett a küzdés útja mentén, hogy az kedvesebb legyen.

A magyar nő lelkületének e nemes tulajdonságai létesítették a legutóbbi nemzeti küzdelemben is a tulipánkertet; és íme, a tulipánkert nyiltával a férfiak áldáz küzdelme elcsitult; a szép magyar virág, melyet lelkes honleányok ültettek és ápolnak, békét hozott, s a féktelen politikai harc gyümölcsöző társadalmi mozgalommá nemesedett, kötelességévé tevén minden magyar embernek a tüntető állásfoglalást és közreműködést minden nemzeti eszme, mozgalom és törekvés mellett; buzgó és buzdító támogatását minden a nemzeti jelleg és önállóság előmozdítását célzó társadalmi, kulturális vagy gazdasági vállalkozásnak és kezdésnek; kötelességévé tevén főleg minden magyar embernek a magyar ipar pártolását, a legszélesebb agitációval és közreműködéssel.

E széleskörü — adja Isten — korszakot alkotó társadalmi mozgalom, a magyar erdészetet legalább látszólag nem lelkesíti. Egyforma, megszokott lassusággal haladunk a régi nyomokon tovább, gazdálkodási rendszerünk ma is majdnem olyan extensiv, mint 25 évvel ezelőtt, pedig az idő forgatagában az erdőgazdaság napról-napra jövedelmezőbb kezd lenni. És éppen e kedvező körülmény volna alkalmas tetterőnk fokozására, hisz a gazdálkodás mindenkor alá van vetve a kereskedelem törvényeinek, s ha mi most — a faárak rohamos emelkedése idején — az erdőgazdaság terén megtennénk mindent, ami szükséges és lehetséges: Magyarországot iparilag is összehasonlíthatatlanul gazdagabbá tennők. S ez korántsem oly nagy mondás, mint az első pillanatra látszik, hisz Magyarország területének egyharmada — 15 millió kataszirális hold — még ma is erdő. Az erdők megközelítő átlagos jövedelme kereken 50 millió korona, ezt a jövedelmet kis befektetéssel és jóakarattal, szorgalommal, legalább 80 millióra lehetne emelni, csak gazdálkodási rendszerünket és különösen erdei terméneink eladásánál követett eddigi eljárásunkat kellene megváltoztatni.

Mi azonban továbbra is egyszerűen csak termelünk s ahogy a körülmények engedik, különösebb számítás nélkül eladunk, s ha valami rendkivüli körülmény zsibbadtságunkból fel nem serkent: a közvetítő kereskedelemnek hosszú idők során továbbra is csak közönséges munkásai maradunk. Az élelmes közvetítőkből továbbra is gazdag milliomosokat, a számító üzlet-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

emberekből nemeseket és fabárókat fogunk nevelni, mig az erdei munkára utalt szegény nép ezután is földönfutó marad.

Lehetetlen megdöbbenés nélkül hallani az ijesztő számot, hogy hazánk lakosságának két százaléka, kétszázezer ember hagyja el évenként az országot és batyuval a hátán túlnyomó részben a tengeren túl keresi boldogulását. Ez óriási kivándorlásnak részben erdőkulturánk hátramaradottsága is az oka.

Az ország egyes helyein, a hol a régi helyes intézkedések vagy egyéb körülmények a népet ügyes famunkássá nevelték, kivándorlásról alig lehet szó; állandó jólétet biztosít az erdei munka, s ha a munkások időről-időre el is hagyják otthonukat, csak jobb kereset reményében, vagy biztos tudatában vállalnak ideiglenesen idegen erdei munkát; de ahol — s ilyen az ország legnagyobb része — az erdőkultura nem hatja át az erdőbirtokosokat, intéző köröket: a nép idegenbe vándorol, mert az a rosz minőségű hegyvidéki talaj, a szintén fejletlen mezőgazdasági művelés mellett nem teremhet a népnek elegendő kenyeret.

Nagy hiba, hogy Magyarországon csekély kivétellel az erdőben, tövön, nagy tömegekben, vagy épen terület szerint árverezés útján adják el a fát. A legnagyobb erdőbirtokos, a kincstár is erdőbirtokának túlnyomó részében az értékesítésnek legkényelmesebb módját, a terület szerint való eladást választotta.

Az árverésen megjelennek a közvetítő fakereskedelem képviselői és legtöbbször összebeszélnek, hogy az erdőbirtokos kárára lenyomják az árakat. Az utolsó években a faárak rohamos emelkedésével azonban a kereskedők versenyre kelnek és így az erdőbirtokos nem megvetendő jövedelemhez jut. De láthatjuk, hogy ez a bevételi többlet nem a megváltozott gazdálkodás eredménye, hanem tisztán a véletlen játéka.

Az árverésen győzedelmeskedő fakereskedő a saját kényelme érdekében is, első sorban a közel vidéken keres erdei munkásokat, s ne csodálkozzék senki a sanyarú életet élő népség rövidlátása felett, ha ama hiszemben, hogy a fakereskedő okvetetlenül reá van utalva, igen magas munkabéreket követel. A kincstár faeladási szerződéseiben ugyan kiköti, hogy a fakereskedő csak kivételes esetekben alkalmazhat külföldi munkásokat, de mert a helyi, nagyrészben még gyakorlatlan, ügyetlen erdőmunkások elfogadhatatlan béreket követelnek, az ország más vidékeiről csak korlátolt számu munkás kapható, a szerződés értelmében pedig rövid határidő alatt kell az erdőt kihasználni: rendesen galiciai, vagy krajnai famunkások végzik a kihasználást és termelést, sőt volt már eset arra is, hogy a fakereskedő még fuvarosokat is külföldről hozatott.

Óriási munkabér vándorol így külföldre és amellett, hogy a helybeli munkások kereset nélkül maradnak, a másvidéki munkások ama vidéken okoznak munkáshiányt, amelyről eltávoztak.

A nagy tömegekben való értékesítésnek legrosszabb módja a terület szerint való eladás. Ezért a közvetítő kereskedelem sem lelkesedik, mert annak, aki műfával kereskedik, teher a tűzifa eladása; aki vastagabb műfát keres, kénytelen ezen eladási mód mellett a vékonyat is megvenni, pedig üzlete erre nincsen berendezve; és viszont aki inkább vékony méretű fát keres, felesleges gonddal kénytelen túladni a vastag fán.

Az erdőnek terület szerint való eladása, de a nagyban tövön való eladása is, valóságos csapása lehet az illető vidéknek, különösen a fával foglalkozó iparosoknak. Az erdőbirtokoshoz bekopogtat a mezőgazda, az építész, az asztalos, kádár, kerékgyártó stb, s az erdőbirtokos zsebrevágja az eladott erdőért befolyt pénzt, az iparosokat a fakereskedőhöz utasítja, akitől oly drágán kell a fát megvenniök, mint ahogy a cigánytól szenet szokás vásárolni. Így az iparos a méregdrága fából nem tud olcsó iparcikket előállítani, nem bir a külföldi gyárakkal versenyezni; mi pedig szidjuk a magyar ipart, a mely drága portékát árul s inkább idegen holmit vásárolunk. Így aztán tengődik a hazai ipar, mig pénzünk olyan selejtes gyári iparcikkekért vándorol a külföldre, melyeknek anyaga a magyar erdőkben termeltetett.

Ezért a viszás állapotért a fakereskedőket se lehet okolni, mert senki sem kívánhatja, hogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ők, akik nagy tömegű faanyagok szállítására vállalkoztak, a kicsinyben való faeladásra berendezve nincsenek, az asztalosnak 50—100 drb deszkát, az építésznek 80—150 drb gerendát, lécet adjanak. Ha megteszik, csakis drágán teszik meg. Nem is vagyunk mi fe'tétlen ellenségei a közvetítő kereskedelemnek; az ő kötelességük külföldi fakiviteli üzletünk lebonyolítása, de *a belföldi faszükséglet kielégítése az ország, a hazai ipar érdekében az erdőbirtokos kötelessége volna.*

Mily hatalmas lökést adna a hazai faipar fellendülésének, ha az iparosok — a közvetítő kereskedelem kizárásával — magától az erdőbirtokostól vásárolhatnák a fát. *Mennyi munkáskéz kapna az erdőkben állandó, biztos megélhetést nyujtó foglalkozást, ha az erdőbirtokos — tekintettel nemcsak a közeli, de a távolabbi vidék faszükségletére is, — nem csupán házi kezelésben termelné a fát, de az ipar számára úgynevezett félgyártmányokat is állitana elő.* Csakhogy nálunk az a főbaj, hogy a nagyobb szabású vállalatoktól, újításoktól és a legkisebb befektetésektől mindenki visszariad, mert fél az átmenet kellemetlenségeitől, a hozam és jövedelem megzavarásától. Hiába, ez már megcsontosodott sajátsága, faji vonása a magyar embernek. Üzleti szellem vajmi kevés van bennünk. Pedig örökké nem maradhatunk ebben a külterjes tespedésben, erdőgazdaságunkat is át kell hatnia azon általános lelkesedésnek, mely a magyar ipar hatalmas pártolásában, a magyar munkáskezek megélhetést biztosító foglalkoztatásában ismeri végcélját.

Ne elégedjünk meg azzal, hogy az erdőt, hogy a fát egyszerűen eladjuk, de törődjünk azzal is, hogy az eladott nyers anyaggal aztán mi történik.

A belföldi szükségletek kielégítésében a közvetítő kereskedelmet egyszerre, egy csapásra nem küszöbölhetjük ki; de igyekezzünk a házi kezeléssel lassan-lassan tért hódítani, a rendszeres fagazdálkodást teljesen magunkhoz ragadni és a közvetítő kereskedelem vállalkozóinak nyereségét a magunk és munkásaink javára biztosítani.

Attól ne féljünk, hogy saját vidékünkön elég erdei munkást nem találunk. A vidék munkásnépe csak azzal a fakereskedővel szemben, — akit talán először és utoljára lát — próbál szerencsét magasabb munkabérek kicsikarásával, de ha látja, hogy saját erdőbirtokosa állandó munkával biztosítja megélhetését, örömmel elégszik meg elfogadható bérekkel és ha otthon megélhet, nem gondol a kivándorlásra.

Necsak erdőgazdák legyünk, de egyszersmind üzletemberek is. Tegyen minket lelkes hazafiságunk mozgékonnyá, körültekintővé; ne elégedjünk meg a kisebb, de kényelmesen befolyó jövedelemmel, hanem igyekezzünk erdeink termékeit minél belterjesebben kihasználni. Mi magunk keressük közvetlenül a fogyasztókat, ismerjük meg szükségletüket és a fogyasztók faszükségletének kielégítésére igyekezzünk minden fadarabot úgy elkészíteni, hogy erdőnk belterjesen kihasználva necsak a fogyasztók igényeit elégítse ki, de a magunk és munkásaink jövedelmét is gyarapítsa.

E hazafias és jövedelmező tevékenység terén első sorban a legnagyobb, de egyszersmind legnehézkesebb erdőbirtokosnak a kincstárnak kellene biztató példát adnia. Követniök kellene ebben a kincstárt az egyházi közbirtokossági s más nagyobb erdők tulajdonosainak.

Nemzetgazdasági szempontból roppant hátrányos az is, hogy főuraink közül, akik nagyobb erdőbirtokkal birnak, az erdőgazdaság jelentőségét még ma sem ismerik s legnagyobb része abban a téves hitben él, hogy az erdő csak arra való, hogy benne vadászszanak. Avagy nem egy specialitása ez is Magyarországnak, hogy eddig nem volt eset arra, hogy valamelyik erdőbirtokos főurunk fiát a selmecbányai erdészeti főiskolába küldötte volna. Legtöbbnek ma sincs tudomása arról, hogy ilyen felsőbb iskolánk van, mert hisz akkor talán nem importálná széltében az alacsony kvalifikációval biró *jágereket* Ausztriából, Csehországból.

Nálunk a haladás korszaka még ebben a tekintetben úgy látszik nem köszöntött be. Hazánkban a teknikai pályáknak nem nagy a becsülete, a magasabb körök ma sem tartják úri foglalkozásnak a mérnöki, építészeti, a gaz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dasági és erdészeti pályát. Csak az egyedüli jogi pálya az, a mely bőven termi a babért, ő az, a mely boldogít. Avagy nem félszegségünkre vall az, hogy nagy mező- és erdőbirtokosaink fiaikat kizárólag a jogra adják, s azt hiszik hogy csak ezen az úton nevelhetnek perfekt politikusokat belőlük. Értenek is a mi politikusaink sok mindenhez, de talán legkevesebbet ahhoz, miket egy agrikultur állam törvényhozó testület tagjainak első sorban kellene érteniök, a mező- és erdőgazdasághoz.

A magyar ember jogi képzettség nélkül is mind politikus, de csupán jogi képzettséggel nem lehet erdész; pedig ha erdőbirtokosaink tudományosan képzett erdészeti szakemberek volnának, ha az erdőt, annak kezelését, kihasználását erdész-szemmel néznék és tudományos tájékozottsággal bírálnák, nemcsak nem riadnának vissza a jövedelmező befektetésektől, hanem a saját jól felfogott érdekükben a legbelterjesebben gazdálkodnának is benne.

A kincstár mint erdőbirtokos hatalmas szakszervezettel rendelkezik; sajnos, hogy e szervezet munkaerejének nagy részét az irodában fecsérli el, pedig ha az irodai munkáknak a lehető legcsekélyebbre való apasztásával a munkaerő túlnyomó részét a külső gazdálkodásban gyümölcsöztetné, a hazai erdőgazdálkodásnak, faiparnak és ezzel a kincstári erdők fokozott jövedelmezésének óriási lendületet adna.

A kincstár van leginkább abban a helyzetben, hogy a belterjes gazdálkodásra, s az üzletember álláspontjára helyezkedő valódi erdőgazdaságra való áttérés kockázatát kibírja. Ha e kockázat esetleg az első időben talán némi jövedelemcsökkenéssel járna is, ez államgazdasági szempontból nem jelentene kárt; hisz a magyar ipart, a magyar munkásnépet segítené fel, s amit esetleg elveszítene nehány éven keresztül így, bőven megnyerné egyenes és közvetett adókban s a forgalom emelkedésében. *A kincstári erdőknek nem is lehet főcélja a minél magasabb jövedelmezés, de igen is a közgazdasági magasabb céloknak és a közvagyonosodásnak előmozdítása.*

A m. kir. államvasutak és a többi vasúti társaságok, miért szorulnak talpfa- és egyéb faszükségletük megszerzésében a közvetítő kereskedelemre? Nem termelhetnék és szállíthatnák egyenesen és magyar munkások produktumaikként a m. kir. államvasutaknak s egyéb vasuti társaságoknak a kincstár vagy nagyobb erdőbirtokosaink a talpfát és egyéb faanyagokat? Mily segítségére van a szőlőtermelésnek az a körülmény, hogy a szőlőbirtokos egyenesen a kincstártól kapja a szőlőkarót? Terjessze ki a kincstár s nagyobb erdőbirtokos közönségünk munkásságát minden téren úgy, hogy megszokott régi nehézkességét levetve, ne a közvetítő fakereskedőt, de a fogyasztót keresse fel.

Igaz, azt lehetne mindezekre ellenvetésül felhozni, hogy egyes kincstári és magánurodalmi erdőbirtokok fahozama nagyobb kiterjedésü fátlan alföldi tájak faszükségletének a fedezését biztosítja, ilyen nagyobb területen pedig csak a mozgékony közvetítő kereskedelem tud üzletszerüleg helyt állni.

Ha ez volna a bökkenő, könnyű azt kikerülni! Kövessük a fakereskedők példáját. Állítsunk fel egyes vidéki városokban faraktárakat, alkalmazzunk ott nem diplomás erdészeket, hanem ügyes, szakavatott fakereskedőket, adjunk nekik a tisztességes fizetésen felül a tiszta jövedelem után osztalékot, akkor ez a kereskedelmi alkalmazott azon a fátlan alvidéken nemcsak épületés tüzifát fog eladni, hanem a saját jól felfogott érdekében is igyekezni fog új üzleteket kötni. Piacot teremt majd a most még semmit sem jövedelmező ugynevezett áterdőlési (gyéritési) fának, lehetségessé teszi, hogy a sok hulladék-fa, mely ma az erdőben haszontalanúl korhad, mint iparcikk jövedelmezőleg szállítható lesz.

Éppen alföldünk faszegénysége és kiterjedt vasúti hálózatunk ad alkalmat a felföldi erdők fájának különböző irányu feldolgozására. Ilyen irányu tevékenységre a közvetítő kereskedelem sem való, mert nem rendelkezik állandó és mindig kéznél levő munkásokkal. De ha felföldi népünket a kincstár és nagyobb erdőbirtokosaink állandó foglalkoztatással begyakorolnák, nemcsak a fatermelési, de a faipari munkára is ez az állandó munkássereg az erdőbirtokosnak mindenkor rendelkezésére állana, nemcsak virágzó faipart teremtene, de leszokva a kivándor-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lásról, áldaná sorsát, mely biztos megélhetéssel örökre a hazai röghöz köti.

Az ipar — mint külföldi példák mutatják — óriásilag fokozza az erdő jövedelmét. A helyes erdőgazdaság az erdei iparral karöltve jövedelmezőség szempontjából többet igér, mint a szántóföld.

Boldogult *Beksics Gusztáv* eszméit megmosolyogták, midőn izzó fajszeretettel a mezőgazdasági földeket a magyar nép kezére, nagybirtokosainknak pedig erdők szerzését ajánlotta. Mai fejletlen erdőgazdálkodásunk mellett mekkora erdőterületet kellene adni egy-egy nagybirtokosnak, hogy abból csak annyi jövedelmet szerezhessen, amennyit nagybirtokának egyszerű bárlete nyujt. Hamar kifogynánk az erdőkből! De *Beksics nemcsak gazdaságilag, de üzletileg és iparilag is berendezett teljes erdőgazdaságokra gondolt.* Nem egyszer felkiáltott, hogy addig, mig egészséges erdőkulturánk nem lesz, Magyarország ipari fellendülése nem várható.

Mint előbb kifejtettem, erdőgazdasági hátramaradásunk legnagyobb hibája a külterjesség és a társadalom erdészeti képzettségének és hajlamának nagy hiánya. Főurainkra az erdőgazdaság nivójának emelése tekintetében óriási feladat vár. Az angol lordok és újabban németországi nagybirtokosok nemcsak mezőgazdasági, de ipari foglalkozással is kiszámithatatlan hasznot hajtottak hazájuknak; a német nagybirtokosok értéktelen sivatagokat varázsoltak át értékes erdőkké; ily érdemeket szerezhetnének nagybirtokosaink — a kincstárt se véve ki — ha Magyarországon megteremtenék az erdőkultuszt, ha intenziv erdőkulturával fellendítenék a hazai ipart és annyi boldogtalan munkásnak szerzsámot adva a kezébe, megakadályoznák a felföldi nép tömeges kivándorlását.

Azzal végzem, amivel kezdtem, a tulipánkerttel. Lelkes főuri hölgyeink, akik meleg hazaszeretettel megteremtették a tulipánkertet, kiknek e kedves gondolata mint jótékony delejes áram áthatotta az országot, vegyék pártfogásukba nemcsak mint igaz honleányok, de mint jó anyák, az elhanyagolt, jobban mondva lenézett erdőkultuszt. Nem éljük ma is még a hadverő lovagok korát. A világküzdelem gazdasági téren mozog, s amikor tülekedve igyekeznek a népek gazdasági téren előrejutni, ragadjunk meg mi is minden alkalmat és módot, mely a boldogulásra és a tulipánkert intencióinak győzelmére vezet. Hazánk erdődús vidékein lépten-nyomon porban hever e pénz, a megélhetés, a gazdagodás eszköze: siessünk, emeljük fel s tegyük a haza oltárára! Mi pedig magyar erdészek tüzzük mellünkre a tulipánjelvényt, hassa át valónkat hivatásunk fontossága, s necsak szóval, de *tettel* is feltartóztathatlanúl azon legyünk, hogy hivatásunk keretén belől is az erdészet elhanyagolt területén minden nemzeti eszme, mozgalom és törekvés, minden a nemzeti jelleg és önállóság előmozditását célzó társadalmi, kulturális vagy gazdasági vállalkozás és kezdés, különösen pedig a magyar faipar pártolása bennünk ernyedetlenül lelkes munkásokat tiszteljen.

Kozarac József. †

Kozarac József kir. erdőmester, a vinkovcei kir. főerdőhivatal helyettese, 1906. évi augusztus hó 21-én Kapronczán meghalt.

A hosszú keserves betegség már ifjú kora óta sorvasztotta, de ő panasz nélkül, bámulatos lelki erővel viselte sorsát s az évszázados tölgyek gyenge testü imádója és lantosa végre kidőlt fiatalon, 48 éves korában.

Az elhunyt szaktárs a horvát népnek nagy és szeretett költője is volt.

Irodalmi működését a nép, a mező s különösen az erdő végtelen szeretete jellemezte.

1896—1898-ig a horvát „Sumarski list" (Erdészeti lap) szerkesztője volt s csak betegsége okozta, hogy le kellett ezen sok reményre jogosító tisztjéről mondania.

De *Kozarac* nemcsak mint költő szerette az erdőt, szerette azt mint szakember is, s ha a költőnek fájt is a tölgyóriások pusztulása, a szakember sokat gondolkozott s működött az irányban, hogy a páratlan minőségü slavoniai tölgyfa mennél előnyösebben legyen értékesithető.

A megboldogult a horvát erdészeti egyesületnek disztagja volt.

Nagy fiát vesztette el benne Horvátország, de kiváló szaktársat vesztettünk mi is. — Áldás emlékére!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Megemlékeztek rólunk is.

Irta: Cornus.

A képviselőház julius hó 21-iki ülésén szó volt rólunk is és a mi a legfontosabb — közszeretetben álló miniszterünk igéretet is tett — pedig ha ő valamit igér, teljesíti is. Hogy ezen szavak elhangzottak, köszönettel tartozunk báró *Bánffy Dezsőnek*, az O. E. E. tiszteletre méltó elnökének, ki szivén viseli az erdészek jólétét és felszólalt érdekünkben, a kikről a t. Ház sok tagja azt sem tudja, hogy mi fán termettünk. A felszólalást és a miniszter válaszát szószerint közlöm tiszteletből és hálából mindkét nemes férfi iránt és hogy a miniszter szavai dokumentumként biztositsanak arról, hogy sanyaru helyzetünkön javitanak, hogy bizalommal nézzünk a jövőbe, mert *Darányi* szava biztositék, *Darányi* igérete tettel egyenlő. De lássuk a képviselőház julius hó 21-iki jegyzőkönyvének erre vonatkozó részét:

Ráth Endre jegyző (olvassa): Állami erdők. Rendes kiadások: XX. fejezet, 2 cim. Rendkivüli kiadások: Átmeneti kiadások: X. fejezet, 2. cim. Beruházások: VI. fejezet, 2. cim. Kiadás. Rendes kiadások 1. rovat. Személyi járandóságok 2,964,122 K.

Raisz Aladár jegyző: Br. Bánffy Dezső!

Br. Bánffy Dezső: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Csak nagyon rövid időre szándékozom a t. Ház szives figyelmét igénybe venni, méltóztassék tehát türelemmel meghallgatni. A földmivelésügyi tárca 1906. évi költségvetésének indokolásában kifejezésre jut a földmivelésügyi miniszter úrnak azon nézete, hogy sürgősen szükséges volna *az állami erdőtisztek létszámának*, illetőleg az osztályokba való sorozásának *kérdését ujból rendezni*, mégis ettől eltérőleg, bár az indokolásban arra az álláspontra helyezkedik, egyelőre csak azzal biztatja az erdőtiszteket, hogy a már hosszú idők óta sürgetett és várt ezen rendezést majd arra az időre halasztja el . . . (zaj)

Elnök: Csendet kérek!

Br. Bánffy Dezső: . . . a midőn az összes állami tisztviselők létszámának kérdése rendeztetni fog, tehát csak azzal kapcsolatosan történhetnék meg e rendezés.

T. Ház! A létszámrendezés elmaradásának ezen indokolása annál feltünőbb, mert míg a földmivelésügyi miniszterium tisztviselőivel szemben ezen álláspontra helyezkedik a költségvetés és míg ezenkivül a vizügyi igazgatóságok mérnökei és tisztviselői is hasonló elbánásban részesülnek, addig más tárcák tisztviselői részére sokkal kedvezőbb elbánás mutatkozik. Pl. míg más tárcáknál a hasonló képzettséget igénylő pályákon a VIII. és ennél magasabb fizetésü osztályokba tartozó tisztviselők számaránya sokkal kedvezőbb és az összes létszámnak 31—33—41, sőt némely esetekben 60 százalékát teszi, addig az állami erdészetnél csak 21% tartozik a magasabb fizetésü osztályokba, ellenben 79 százalék a XI—IX. osztályba van sorozva. Előáll tehát az a helyzet, t. Ház, hogy a főiskolai képzettség dacára egy erdészeti alkalmazott 10—12 évig kell hogy szolgáljon a XI. fizetési osztályban és 34—35 éves kort ér el, a míg magasabb fizetési osztályba juthat. Pedig az erdészeti pályára lépők négy évi főiskolai tanulmány és két évi gyakorlat után, miután az államvizsgát is letették, körülbelül 25 éves korukban léphetnek az államszolgálatba; 35—37 éves korukban lépnek át a XI. fizetési osztályból a X. fizetési osztályba és csak azután képesek fokozatosan előbbre jutni úgy, hogy teljes képzettségüknek megszerzése után még újabb 10 évbe kerül az, a míg a IX. fizetési osztályba juthatnak és nagy részük 40 éves szolgálat után ebben a fizetési osztályban be is fejezi szolgálatát.

Mindennek elmondásával, mivel a tételt elfogadom, nem óhajtok egyebet, minthogy az igen t. miniszter úr jövőre, már az 1907. évi költségvetésben intézkednék akként, hogy az erdőtisztek létszámának rendezésére szükséges összeg az 1907. költségvetésbe vétessék fel, a XI. fokozatba tartozó állások pedig, mint a többi főiskolai képzettségü tisztikarnál, olvasztassanak be a magasabb fizetési osztályokba.

Ez a kérésem, azt hiszem, annál jogosultabb, mert az erdészeti minősitést megszerzett alkalmazottjai az államnak hosszú előkészületek után, főiskolai tanulmányok végzése és gyakorlati szolgálat után jutnak a legalsóbb foku állásba, olyanba, a mino a más képzettséggel birók számára nincs is és mikor az illetők 8—10—12 év után magasabb állásba jutnak, akkor a velük egy időben középiskolát végzett társaik sokkal magasabb fokozatban vannak.

Ismerem a miniszter úrnak teljes jóakaratát az erdészeti alkalmazottakkal szemben. Az elmondottakkal csak szives figyelmébe kivántam ajánlani helyzetüket, kérem javaslatomnak az 1907. költségvetésnél való lehető figyelembe vételét.

Elnök: A földmivelésügyi miniszter úr kiván szólni: *Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter:* T. képviselőház! Ha meg méltóztatnak engedni, bátor leszek t. képviselőtársamnak nehány szóval azonnal válaszolni. (Halljuk! Halljuk!)

A mi az erdészeti tisztviselők helyzetének javitását illeti, bizonyos gondoskodás e költségvetésben is le van fektetve erre nézve, a mennyiben az ő napidijszabályzataik hátrányosabbak voltak, mint az állam más tisztviselőié.

Br. Bánffy Dezső: Itt van javulás!

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter: A másik pedig, hogy az ő lótartási általányaik aránylag csekélyek voltak.

Br. Bánffy Dezső: Itt is van javulás!

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter: A mostani költségvetésben ezen a helyzeten segitettünk. Az összeg, a mellyel az erdőtisztek helyzete évenként javult 326.816 koronát képvisel.

Teljesen igazat adok azonban az igen t. képviselő úrnak, hogy a státusjavitás szempontjából még nem érez-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hetik magukat az erdőtisztek kielégítettek. Magam proponáltam a Széll-kormány idejében az erdészeti tisztviselők részére megfelelő státusjavítást és a pénzügyi bizottság le is tárgyalta ezt a dolgot, de mint tudjuk, a közbejött körülmények folytán az ige testet nem ölthetett. Én most e kérdést újra felszándékozom venni. (Helyeslés.) A pénzügyminiszter úr nélkül határozott nyilatkozatot nem tehetek, de annyit mégis megmondhatok, hogy az erdészeti tisztviselők iránti jóakaratomat az 1907. évi költségvetés ujabban is jelezni fogja. (Élénk helyeslés.) Kérem, méltóztassék válaszomat megnyugtató tudomásul venni. (Helyeslés.)

Elnök: Szólásra senki sincsen feljegyezve. Ha szólni senki sem kíván, a vitát bezárom.

Kérdem a t. Házat, méltóztatik-e a tételt elfogadni, igen, vagy nem? (Igen!) Ha igen, akkor a tételt megszavazottnak jelentem ki.

Ráth Endre jegyző (olvassa): 2. Dologi kiadások 971,605 K.

Elnök: A tétel meg nem támadtatván, megszavazta-tik.

A mint ezekből látható, a *Darányi* miniszter által benyujtott 1906. évi költségvetés reánk vonatkozó ama részét, melylyel az eddigi napidíjakat és lótartási általányokat javunkra emelte — a képviselőház elfogadta és Ő Felsége, miként azt a hivatalos lap augusztus 2-iki száma közli, az 1906. évi költségvetésre vonatkozó törvény* kihirdetésével — jóváhagyta. Az utiköltségek eddigi valóban nyomorúságos szabályzata ezzel letünt. *Eltüntek a „lópénz"-ek és eltüntek a korlátolt 1/2 és 1/4-ed napidíjak.* Azonkivül igérétt bírjuk *Darányi* miniszternek az állásarányositása nézve is. *Darányinak* ezen intézkedéseiért hálás lehet az erdészet. Az állásarányositásra szükségünk van. *Br. Bánffy* kifejtette a képviselőházban az állásarányositás szükségességét, de a dolgot lényegében csak úgy ismerhetjük meg, ha a rangsorozati névjegyzéket elővesszük. Alábbiakban átnézetes képét fogom adni az állások jelenlegi beosztásának és annak, hogy a státus jelenlegi állapota mellett mily sivár jövőnek néznénk elébe. A helyzet jobb áttekintehetése céljából kimutatásokba foglaltam az egyes adatokat.

a)

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	gyakornok	V-VIII.	IX-től lefelé	összesen
fizetési osztályba										
—	5	18	51	133	93	60	46			406
a létszám százaléka										
—	1·23	4·46	12·56	32·76	22·90	14·77	11·32	18·23	81·77	100·00

b)

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	gyakornok	V-VIII.	IX-től lefelé	összesen
fizetési osztályba										
—	1	3	9	26	21	11	10			81
a létszám százaléka										
—	1·23	3·71	11·12	32·11	25·93	13·58	12·31	16·06	83·94	100·00

c)

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	gyakornok	V-VIII.	IX-től lefelé	összesen
fizetési osztályba										
—	2	10	34	90	63	53	17			269
a létszám százaléka										
—	0·73	3·70	12·67	33·45	23·42	19·17	6·32	17·10	82·90	100·00

d)

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	gyakornok	V-VIII.	IX-től lefelé	összesen
fizetési osztályba										
1	2	23	10	11	—	—	—			47
a létszám százaléka										
2·12	4·25	48·94	21·28	23·41	—	—	—	76·59	23·41	100·00

e)

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	gyakornok	V-VIII.	IX-től lefelé	összesen
fizetési osztályba										
—	—	—	2	2	2	3	—			9
a létszám százaléka										
—	—	—	22·22	22·22	22·22	33·34	—	22·22	77·78	100·00

Az első kimutatás szerint a magyarországi kincstári erdők személyzete 406 tisztviselőből áll. Ebből az V. fizetési osztályba sorozva egy sincs, a VI-ikba 5, a VII-ikbe 18, a VIII-ikba 51, a IX-ikbe 133, a X-ikbe 93, a XI-ikbe 60 és gyakornok 46. Az V—VIII. fizetési osztályba be van sorozva a tisztviselők 18·23%-a — a többibe (lefelé) 81·77%. Ezen tisztviselőkből 20 év alatt 40 évi szolgálatra nyugdíjazandó volna 116 ember, évi 1% halandóságot hozzáadva, az apadék összesen 196 ember. Az évi betöltendő állásapadék a létszámnak 2·42%-a.

* 1906. évi IX. t. cz.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A horvát-szlavonországi erdőtisztek létszáma 81; — ebből az V—VIII. fizetési osztályra 16·06%, a IX-től lefelé 83·94% jut. Ezen 81 tisztviselőből nyugíjazva lesz fenti módon 20 év alatt 16 ember, vagyis a létszám évi átlagos 1·9%-a, halálozási %-nak 1·23%-ot véve, 20 emberrel apadna a létszám 20 év alatt — ezt hozzáadva a nyugdíjazási %-hoz, volna az évi átlagos apadék 3·2%.

Az állami kezelésbe vett községi és némely más erdők és kopár területek kezelésénél alkalmazott erdőtiszti személyzet létszáma 269. Ebből az V—VIII. fizetési osztályokba 17·1%, a IX. és ettől lefelé levő fizetési osztályokba 82·9% erdőtiszt van sorozva. A legközelebbi 20 év alatt nyugdíjazandók státus szerint 22-en, 1% halálozás mellett kiesik 54, — az egész apadás tehát 20 év alatt 76, vagyis 1·71%. Megjegyzendőnek tartom azonban hogy miután az itt alkalmazott erdőtisztek tekintélyes része nem az államnál kezdte meg szolgálatát — az erre vonatkozó számításaim nem egészen megbízhatók.

Az erdőfelügyelőségnél alkalmazott erdőtisztek létszáma 47 — ebből be van sorozva az V—VIII. fizetési osztályba 76·59%, a IX-be 23·41%. A legközelebbi 20 év alatt nyugdíjazva lesz 22, elhal — 1% halálozási arányt feltételezve — 10, üresedésbe jön tehát 20 év alatt 32 állás és így az évi apadék: 5·15%.

Az erdőőri szakiskoláknál alkalmazott erdőtisztek létszáma 9. Ebből VIII. fizetési osztályban 22·22%, IX—XI.-ben pedig 77·78% van. Az előmenetel a létszám csekély voltánál fogva kiszámíthatlan.

A kimutatásokból kiszámítható még, hogy a legjobb esetben (ha az illető előtt hal el az 1%, ha rendesen nyugdíjaznak, ha — a mi sajnos nagyon gyakori eset — az illetőt mások meg nem előzik és végre, ha a viszonyok nem változnak) mikor és mivé lesz valaki kinevezve. A nyert eredmények nem igen biztatók. A kincstári erdőknél pl. az utolsó, — mondjuk 60-ik erdészjelöltből 20 év mulva ily feltételek és viszonyok mellett 90-ik főerdész lesz. A 93-ik erdészből: 30-ik főerdész. A 133-ik főerdészből — ha ugyan addig nem nyugdíjazzák erdőtanácsos lesz — a miből az látható, hogy az erdészetnél a legjobb esetben is csak kivételesen lehet valaki 40 évi szolgálatra erdőtanácsos.

Ezeken a bajokon pedig csak állásarányosítás segíthet. Évekkel ezelőtt szó volt róla, hogy 33% kerül az V—VIII., 33% a IX. és a többi a X. — gyakornoki fiz. osztályba, ha ugyan ez utóbbit annak nevezhetem. *Br. Bánffy szerint még így is más szakok mögé kerülünk.* Bajunkon az állásarányosítás mellett is csak a következő rendszabályok betartása mellett segíthetnek:

Tartsák be a rangsort a VIII-ik fizetési osztályig. Csak a VII-ik fizetési osztályba sorozott állások betöltésénél tegyenek kivételt, de ott is csak azokkal, a kik igazi érdem szerint a többiek felett kitűntek — másokkal nem.

Az üresedésbe jött állásokat töltsék be egy hónapon belül.

Negyven évi szolgálatra és illetve 65. év betöltésével nyugdíjazzanak mindenkit kivétel nélkül, mert az annál idősebbek úgy sem képesek már kimerült agyukkal az államot megfelelően szolgálni.

Egyik státusból ne helyezzenek át a másikba senkit, mert azzal elkeseredést szülnek.

Az a ki nem direkte erdészszé lett kinevezve, ne soroztassék azok közé. (l. a státus 85 erdésze utáni *)-gal jelölt adjunktust.)

A miniszteriumbeli XI—VIII. fizetési osztályba besorozott tisztviselők ne neveztessenek ki soron kivül mások rovására. Tessék őket jutalomban részesíteni, mert a külsők, ha többet nem, annyit bizonyára dolgoznak mint ők.

Ha új állások szervezése mellett ezen szabályokat betartják, ha a készülő napidíj stb. szabályzat megfelelő lesz — olyan mint a többi állami tisztviselőé, akkor az erdőtisztek örömmel fognak dolgozni és az állam érdekeit minden igyekezetükkel előmozditani.

Vegyék az illető körök pártfogásba az erdészetet, a mely más állami tisztviselőkkel szemben úgy is hátrányban van, mert legnagyobb része falun, sok az erdőn lakik, gyermekeit csak nagy áldozatokkal neveltetheti; nemzetiségi vidékeken lévén — az egyedüli állami tisztviselő, a ki a néppel folyton érintkezik, az egyedüli, a ki ha elégedett, a más ajku honfitársakat a közös anyához: Magyarországhoz kapcsolni tudja.

Bizzunk *Darányi* miniszter jóindulatában és igéretében. Ő szivén viseli tisztviselőinek jólétét. Bizzunk benne, mert ha már eddig is sokat tett érdekünkben, azt a mit igért, feltétlenül teljesiteni fogja. Beléje helyezett bizalmunk és reményünkben csalatkozni nem fogunk.

Jelszavunk legyen tehát: „ . . . Küzdj, és bízva bízzál!"

A protektorátus.

Az E. L. f. évi VII. füzetének 569. lapján, a különfélék rovatában az állami erdőtisztek f. é. június hó 13-iki értekezletéről tudósítás jelent meg, melyben lakonikus rövidséggel le van irva, hogy az értekezleten mintegy 40 állami erdőtiszt vett részt, s hogy a miniszterelnöknek f. é. június hó 13-ikán a parlamentben tett azon kijelentése, hogy az állami erdőtiszek egyik sarkalatos kivánsága, az utazási költségek rendezése küszöbön áll, az értekezletet megleptetésszerüen érte, minek következtében az nem is fogott érdemleges tanácskozáshoz, hanem csupán több tagú bizottságot választott, melynek feladata az állami erdőtisztek ügyeit állandóan figyelemmel kisérni. A rövid tudósitás mondja azt is, hogy az állami erdőtisztek van joguk összejönni, azonban ha ezt teszik, legyen mozgalmuk kellően előkészitett, szervezett, s induljon meg alkalmas időpontban *a saját kebelükből*, mert a be nem avatott közvélemény az ilyen elő nem készitett, szervezetlen, csekély látóga-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tottságu összejövetelből azt fogná következtetni, hogy az állami erdőtisztek helyzete nem is oly rosz és kedvezőtlen, hiszen alig egynehányan jönnek össze, s azok is érdemleges határozat nélkül oszlanak szét!

Tagadhatatlan tény, hogy az értekezleten kevesen voltak jelen, s az is igaz, hogy előzetesen nem parlamentizáltunk arról, hogy a mozgalom szerveződjék. Az a körülmény, hogy az értekezleten kevesen voltunk: többféleképen magyarázható, de legvalószínűbb, hogy az állami erdőtisztikarnak a maga sorsával mit sem törődő közömbössége szolgál magyarázatául annak, hogy az értekezleten oly kevesen jelentek meg. Miután az E. L. szerkesztője az értekezleten nem volt jelen, vegye szives tudomásul azt, hogy az értekezlet az állami erdőtiszti kar hagyományos komolyságával, tapintattal, körültekintő óvatossággal és tárgyilagossággal tárgyalta a szőnyegre került kérdéseket, s véghetetlen örömére szolgált az a körülmény, hogy ügye a parlamentben is szóvá tétetvén, végre valahára dűlőre kerül. Mindnyájan a legnagyobb elismeréssel és hálával emlékeztünk meg *Horváth Sándorról*, a kinek végre sikerült megrekedt ügyünk jegét megtörnie.

Ha az E. L. szerkesztője leereszkedett volna és körünkben megjelenik, ott bizonyára szives fogadtatásban részesül, ép úgy, mint a M. E. szerkesztője, kinek mozgalmunkban való részvételéért s önzetlen jóindulatáért valamennyien baráti köszönetünket fejeztük ki.

Az állásarányositás, a fizetés rendezés és a napidij kérdés ügye igaz tárgytalanná vált, de szóba került az állami erdőtisztikar egy töredékének a már évekkel ezelőtt az O. E. E. utján is tárgyalt, azonban érthetetlen módon a napirendről levett ügye, nevezetesen: az államositás előtti időben eltöltött szolgálati idő kérdése is. Nem tagadom, hogy az E. L. t. szerkesztőjének igaza van, ha az állami erdőtiszti kar egy töredékének a mozgalmával a teljes közömbösség álláspontjára helyezkedik. Ha neki az Hekuba, hogy sokaknak egy évtizednél hosszabb szolgálati ideje úgyszólván teljesen kárba veszett, noha ugyanazon hatáskörben, ugyanazon hivatalos ügykörben nyomorgott és szenvedett a saját hibáján kivül, csak azért, mert a teljes szervezetlenség áldozataként ki lett szolgáltatva a véletlennek, oda lett dobva a közömbös indolencia áldozatául, csak azért, hogy vele és általa a törvény végrehajtassék és hogy neki ezért csak a szenvedés, a hátterbe szorítás, a nélkülözés legyen a jutalma. Kérem ez oly természetű kérdés, a mely felett egyszerűen napirendre térni, mint a hogy ezt az O. E. E. annak idején tette, a legteljesebb mértékben inhumánus eljárás! Nem akarok ezuttal szemrehányást tenni az E. L. szerkesztőjének azért, mert az állami erdőtiszteket megleckézteti, s mint az O. E. E. organuma ezúttal csak ennyit tart elegendőnek. Miután az O. E. E.-nek az állami erdőtiszti kar jelentékeny tagkontingense, igen szép lett volna az E. L. t. szerkesztőjétől, ha az állami erdőtisztek ezen mozgalmáról tudomást vesz még akkor is, ha a M. E. útján kerül a mozgalom értésére és legalább tudomásvételre méltatja. A ki az állami erdőtiszti kar szervezetét ismeri, nagyon jól tudja, hogy szolgálati pragmatika híján az állami erdőtisztnek nagyon feszélyezett a helyzete! Mindamellett is az E. L. szerkesztőjének az állami erdőtisztikarral szemben, — mint az O. E. E. tagkontingensének egy jelentékeny számottevő testületével szemben kötelességei vannak, ezek azonban nem csupán a megleckéztetésben csúcsosodhatnak ki. Szivesen vesszük azonban a megleckéztetést is. Például! Nagyon helyesen cselekedett volna a szerkesztő, ha az alkotmánytipró közelmúlt korszakban az E. L. hasábjain kiváló képességeit és tollát megragyogtatta volna! Szivesen vettük volna azt a szigorú kritikát, hogy miért éppen erdész ember vállalkozik az alkotmányliprás szégyenletes szerepére, a melylyel ez többet ártott az erdészetnek általában, semhogy azt egyelőre meghatározni képesek lennénk! Ily meggondolatlan és elitélendő stréberkedésre miért nem volt az „E. L."-oknak leckéztető szava.

Azonban bármiként magyarázza a rövid közlemény szerzője a junius 13-iki értekezlet jelentőségét, egyet mégsem szabad lekicsinyleni, és pedig azt, hogy közeledik az az idő, a midőn az állami erdőtiszti kar érdekeit, jogos és méltányos igényeinek érvényesülését nem a vélt és arrogált atyáskodások legmagasabb kegyeiben, az örökösen szervilis meghunyászkodásban, hanem a kötelességérzet férfias tudatának erejében, tehát önmagában és értékében kell hogy keresse és találja!

$$\frac{m\,v^2}{2}$$

Hirlapi szemelvények.

A magyar erdőbirtokos és az erdészeti szakoktatás.

Oly sokféle cikk jelent meg a magyar erdészeti lapokban az alsó és felső erdészeti szakoktatásról, hogy most már részint ezen cikkek, részint pedig a megtartott anket-ek alapján határozatok hozattak az alsó és felső szakoktatás érdekében. Ezekről óhajtok pár sorban megemlékezni.

A felsőbb erdészeti szakoktatás kérdése most már befejezett dolog, hogy a régi erdészeti akadémia most már erdészeti főiskola s az ott végzett szakférfiak nem lesznek okl. erdészek, hanem egyelőre erdőmérnökök s később előreláthatólag doktorok is.

Az Erdészeti Egyesület az 1905. évi december hóban megtartott közgyűlésén kimondotta azt a véleményét, hogy az erdészeti főiskolának Selmecbányáról Budapestre való áthelyezését előnyösnek tartja, mert Budapesten a főiskolai hallgatók magasabb színvonalu műveltséget szerezhetnek s mint ily magas műveltségü emberek kerülnek ki az erdők magányaiba s ott fogják kultiválni azt a felsőbb tudományt, a mit maguknak a budapesti főiskolán szereztek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Igy vélik a szakférfiak elérhetni azt, hogy az erdőmérnöki karnak a tekintélye — a mit Pál apostol levelei a korintusiakhoz bőven megvilágít — magasabb színvonalra fog emelkedni.

Másrészről megint az alsóbb erdészeti szakoktatás képezi a vita tárgyát. Igaz, hogy az e végett összehivott szakértekezlet kimondotta, hogy az alsóbb erdészeti szakiskolánál a 4 középiskolai előképzettség legyen felvételi feltétellül kimondva, az ezen szakiskolákban végzett szakférfiak lennének hivatva az erdészeti műszaki segédteendőket végezni s esetleg kisebb erdőbirtokok kezelését is teljesíteni.

Erre a határozatra most meg feljajdul a selmeci erdészeti főiskolának egy tanára s helyteleníti ezt a határozatot s még hála Istennek, az erdőbirtokosokat is féllti a magasab kiadásoktól a következő szavaiban: „mert hazai erdőgazdaságunk mai helyzetét nem tartom arányban állónak azzal a teherrel, mely a külön altiszt és külön erdőőr alkalmazásával a legtöbb esetben súlyosan nehezednék az erdőbirtokosra."

Tulajdonképen ezen passzus az, a mi engem ezen sorok megirására inditott s ezzel bővebben kell most foglalkozni.

Kérdeznünk kell azokat, kik az erdőmérnöki főiskolát Selmecről Budapestre áthelyezni véleményezték, gondoltak-e akkor a birtokosokra? Én abban a meggyőződésben vagyok, hogy legkevésbbé sem gondoltak, hanem főként az erdészeti szaknak magasabb színvonalra emelését látták ez által megvalósithatónak. Pedig dehogy fogja ez azt megváltoztatni, egészen más tényezők kellenek ahhoz; akkor, a mikor a nagyközönségnek még intelligens része is azt mondja, hogy könnyü erdésznek lenni, hisz a fa magától nő s minden erdészeti mérnöki tudományok nélkül is telepitették szép erdőket s azok ma az erdőmérnökök által csak kivágattatnak. Ez az, a mi megneheziti az erdészek helyzetét tekintély dolgában. No de erről itt ne tárgyaljunk tovább, lássuk az erdőbirtokos helyzetét az ezen magasabb színvonalu szakemberekkel szemben. Az 1879. évi erdőtörvény szerint több mint fele erdőbirtokos köteles okleveles erdészt tartani, de akkor, mikor ez a törvény gyártatott, nem gondoltak arra, hogy erdészeti főiskola lesz s az ott végzettek már nem okl. erdészek lesznek, hanem erdészmérnökök. Tehát igen is jó lesz gondoskodni arról, hogy adjon az erdészeti egyesület olyan egyéneket a birtokosoknak, a kik a kezelést elvégzik, mert nem képzel a selmeci tanári kar olyan esetet, hogy az erdőbirtokosnak, kinek 1500 hold erdőbirtoka van, vagy akár 2000—3000 hold is, kifizesse magát a legalább 5000 koronás fizetéssel ellátott erdőmérnök tartása, pláne akkor, mikor az oly jövedelmező, mint azt egy erdészeti főiskolai tanár maga emliti. Az ily erdőbirtokos tehát igen is fogad magának a drága erdőmérnök helyett két olcsóbb erdészt, a kik a kezelést naponkint elvégzik s részben az erdőőrzést is teljesitik.

Hisz már oly sok mindenfélét átvett a magyar erdészet a németektől, miért nem veszi át ezt is? Ott az erdészeti iskolákból kikerülnek az erdészek, meg a műszaki segédszemélyzet is.

Az erdészet folyton a saját javaival foglalkozik, de a tulajdonképeni birtokosok érdekeit legutoljára hagyja, pedig bátran elmondhatjuk, hogy a Budapesten nevelendő erdőmérnökök még kevésbbé lesznek elégedettek, mint a mostani elégedetlen erdészeti kar. Igen, foglalkozzék az erdészeti személyzet az erdőbirtokosok érdekeivel, nem pedig folyton olyan helyzeteken törje a fejét, a mi csak nagyobb terhet ró az erdőbirtokosokra.

E tekintetben maga az állam járhatna elől igen szép példával, ha behozná a házilag való értékesitést, a melylyel egyszersmind irányitaná a vidéki faárakat is s a vállalkozóknak juttatott nagy nyereségek inkább maradnának az állampénztárban és a munkások kezei között. Ezt pedig talán csak keresztül lehetne vinni, különösen a mai nap, mikor a faértékesités napról-napra könnyebb lesz s ott, a hol annyi erdőmérnök, erdőtanácsos, erdőmester és erdész van a sok műszaki segédszemélyzettel, ez még könnyebben megvalósitható lenne, de úgy látszik, ez kemény alma, nem mer senki sem beleharapni.

De legyünk igazságosak, ha a nagyközönség ilyet látna, úgy az erdészetről bizonyára más véleményt alkotna magának, mintha csak azt tapasztalja, hogy az erdő magától nő.

Egy erdőbirtokos.

*

Válasz.

„Egy erdőbirtokos"-nak.

A „Gazdasági Lapok" 26. számában panaszos közleményt olvastam, melynek kétségtelen célzata az volt, hogy a kvalifikált erdészeket úgy tüntesse fel, mint az erdőbirtokosok terhes nyügét és a társadalomnak egy elemét, mely érdemeit messze túlhaladó igényeket táplál és méltatlan elismeréseket követel.

Hogy ki irta és tulajdonképen mi oknál fogva irta ezen cikket, azt nem keresem, de egy erdőbirtokost érdemesnek találok arra, hogy őt sajnos tévedései felől tájékoztassam.

Mily gúnynyal irja az erdőbirtokos Ur, hogy a Selmecen végzett erdészek ezután már erdőmérnökök, sőt „előreláthatólag" doktorok is lesznek! Az „előreláthatólag" kifejezés kissé elkésett, mert már vannak is doktorok közöttünk s hogy mérnökök is vagyunk, ezt az érdemet tanulmányainkkal szereztük meg. Nevezetesen olyanformán, hogy az erdészeti szaktudás tárgyain kivül a mérnökség összes kellékeiben is alaposan kiképeznek bennünket elméletileg épp úgy, mint gyakorlatilag; erről tanuskodik a Selmecen végzett erdőmérnök indexe, melyben 57 kötelező vizsgaeredménynek kell hitelesitve lenni.

Az is fáj az erdőbirtokos urnak, hogy a Selmecről kikerült erdész társadalmi positiót és megbecsültetést kiván.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hát kinek van ehhez joga, ha annak nincs, a ki a gymnasiumi vagy reáliskolai érettségivel megy Selmecre; ott 4 éven át, félévenkint vizsgázik a legnehezebb mathematikai tantárgyakból, aztán 30 forintos napidíjjal gyakornokoskodik 2 évig és úgy megy Pestre államvizsgára azért a lenézett, nyomorult diplomáért. Nagyon kis fáradsággal meggyőződhetik az „erdőbirtokos" Ur, hogy ügyvéd-, biró-, tanár-, orvos- és más efféle tekintélyes társadalmi álláshoz sokkal könnyebben lehet eljutni, mint az erdőmérnöki diplomához.

De térjünk a dolog lényegére: t. i. az okleveles erdész nyüge az erdőbirtokosnak, mert a kinek ilyet kell tartania, annak a törvény diktál és annak erdejében az erdész nem az erdőbirtokosnak a cselédje, hanem a törvény képviselője és végrehajtója.

Ez elég ahhoz, hogy az erdész ne legyen kegyelt ember.

Midőn pedig az erdőbirtokosok az erdőtörvényt átkozzák, akkor a legtermészetesebb hálátlanságot, kapzsiságot és önzést látom megnyilvánulni. „Erdős, bérces szép Hazám" mi lennél ma, hogy néznél ki, ha 27 évvel ezelőtt meg nem akasztották volna a vandalizmus romboló munkáját?!

De mily érdemteljesen tör pálcát önmaga felett t. cikkiró úr akkor, midőn azt tanácsolja a magyar erdészeknek, hogy kövessék az erdészeti tudományokban messze elől haladó németországiak jó példáit. Igenis, mi őket követjük. Végtelen ambicióval küzdünk az általunk már megvalósított üdvös eszmékért és fáradunk, verejtékezünk a leghálátlanabb talajon azért, hogy egykor a mi boldog (?) utódaink élvezhessék azt, a mit a németek most élveznek. Mert ha átnézünk a német határon, azt látjuk, hogy ott az erdész a legmagasabb rangu állami tisztviselők között foglal helyet; foglalkozását, tanulmányait mindenki ismeri és nagyrabecsüli, de sőt mindennapi jelenség, hogy az egyenruhában járó erdőtisztnek az egyenrangu katonatiszt (a hires és büszke német katonatiszt!) előre tiszteleg.

Ellenben nálunk, óh, te szerencsétlen magyar erdész! Még az erdőbirtokos is sokalja a keserves tanulmányaid által kiérdemelt címedben rejlő megtiszteltetést (Titel, ohne . . . "); a munkádra, hivatásodra azt mondják a „szakértők", hogy „az erdő magától is megnő": az uniformisod még éppen csak hogy kevesebb becsülésben részesül, mint a közkedvelt finánccké. Keserü poharak ezek, de már megszoktuk őket s talán éppen ezek válnak egészségünkre. Mert mint látni tetszik: a magyar erdőtisztikar ébren van mindig; küzd, fárad és — eredményeket is tud felmutatni. Igaz, hogy az eredmények nem mindenkinek kedvesek, de végre is, ma olyan világot élünk, hogy a kinek bár csak egy betévő falatja van, irigye bizonyára akad legalább is kettő. Mert hát ki is hinné és tételezné fel azt, hogy az erdész a nemzeti kulturális tevékenységében, — a nemzet háztartásában üdvös tevékenységet képes kifejteni, midőn szegény hazánkban éppen az erdőbirtokosok szítják az észszel és szellemi képességgel is rendelkező erdészek elleni gyülöletet.

Emlékezzünk az „erdőbirtokos" úr cikkének utolsó bekezdésére: „legyünk igazságosak"!!

Egy erdőmérnök.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági díjat fizettek 1906-ra: Bánik György, Beel Gyula és Kolbenheyer Gyula.

Az őzvad sajátságai.

Nálunk honos vadjaink között az őz foglalja el azt a helyet, amely természetrajzilag hivatva van arra, hogy a nagy és apróvad közötti átmenetet képviselje és még mai napig is vita tárgyát képezi e két nem melyikhez való tartozása.

Ez a vita, a lényegen mit sem változtat, ép úgy — mint a hogy a császármadarat némely uradalmak, régi szokásokra hivatkozva, lőjegyzékeikben és nyilvántartásaikban a *nagy vad* közé veszik fel; és tényleg abban a tudatban is vannak, hogy ez az „erdei tyuk" csakugyan a „nagy vad" közé tartozik. Részemről meghajlok mindenkinek a véleménye előtt; sőt ha az meggyőződése, még tiszteletben is tartom, de már azt senki sem kivánhatja, hogy azt magamének is valljam. Ezért is, de meg azért is, hogy apró vadjaink hol, illetve állandó tartózkodási helyük szoros összefüggésben nincs az őzeink ismert tartózkodási helyeivel, részemről az őzet — *a nagy vadhoz* tartozónak ismerem el.

Természetrajzilag is nemcsak a „szarvasféléhez" tartozik, hanem a kérődzők (Ruminantia) rendjébe is fel van véve, életmódját a klimatikus viszonyok rendkivül befolyásolják, mi nem csak a fejlődésére, hanem még az üzekedési viszonyaira is nagy behatással van.

A mi meteorologiai és geografiai viszonyainkhoz képest, a megfigyelések összhangzó adatai szerint az őz üzekedése *julius* hó közepétől kezdve *augusztus* hó közepéig tart; azonban véltak egyes esetek, — minek valóságához kétség sem fér, mivel a megfigyelések zárt területen történtek — hogy *hüvös, nedves* időjárás alkalmával az őz egyáltalában — *nem üzekedett*. Hogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mily kényes és gyenge idegzetű e kedves kis állat, — melyet méltán erdeink díszének is nevezhetünk, dacára annak, hogy a fiatalos erdők kártevésében erdészeti szempontból ő is kiveszi részét, — jellemző viselkedésére is. Késő ősszel, különösen oly helyeken, hol nyáron át elegendő és jó minőségű táplálékjuk volt és gondjukat nem az az Úr, aki az égi madarakról gondoskodik — viselte; ép oly magatartást tanusítanak, mintha üzekednének. Ezen viselkedésük, nem csak a *jágereket*, hanem még a tudósokat is annyira megtévesztette, hogy a késő őszt tartották az őz rendes üzekedési idejének.

Tudományos szempontból valamit állítani pedig csak akkor van értelme, ha az ember bizonyítani is tud. E bizonyítás keresztülvitelére első sorban a németek vállalkoztak; elővették a bonckést, elő a mikroskopiumot, a sejtek elemeire bontattak s a végelemzés oda juttatta a tudósokat, hogy: megállapitották, miszerint valami van a dologban, de semmi esetre sincs annyi, hogy a „pro" és „contra" véleményeknek nézeteit egy tükörben — tisztán megmutathatnák.

Siegismund med. dr. és gynokologus és *Schwarcz* egyetemi anatomia tanára, és ugyancsak *Strahl* egyetemi tanár, egy *januárban* lőtt őzbakot bonckés alá vették és az állat hereiben életképes *spermatozoidokat* találtak. Ezen vizsgálat tudományos következtetése az lett, hogy az őzbak, a nyári üzekedési idején kivül is fedezhet termékenyítőleg, illetve ennek lehetősége *kizártnak — nem mondható!* A magyar logika szerint: *van mivel, csak legyen kivel.*

A konsilium ki is mondta, hogy igy, tulajdonképpen; *a vizsgálat nem ér semmit*, mert csak akkor lenne elérhető a meggyőző eredmény, ha a *suták is* megfelelően vizsgálat alá vonatnának, hogy vajon ez időben birnak-e a kellő fogékonysággal a megtermékenyitésre? Ezen vizsgálat megejtését ajánlotta is az érdeklődők figyelmébe. Tudtommal azonban erre még — a magyar vadászok közül — senki sem vállalkozott.

Egy másik német tanár pedig ugyanazon időtájt az *ellenkezőre* kisérletezvén, azt sütötte ki, hogy a suta méhében az *ebreny* csak december havában kezd növekedni, miből az következtethető, hogy a — helyes üzekedési idő ez időszerint meg nem állapitható.

A tudósokat nagyon befolyásolta az a körülmény, hogy egy olyan kis állat, mint az *őz suta* is, annyi ideig, *juliustól* majdnem *juniusig* lehessen vemhes!

Más, erősebb rőtvadnál a vemhesség tudvalévően rövidebb ideig tart.

Az üzekedésre nézve általános hit volt, hogy az őzbak csak akkor nemzőképes, ha agancsa is teljesen kifejlődve van, ez összefüggést azonban, saját szerény tapasztalatomra hivatkozva is, bátorkodom megcáfolni, mivel fedezni már agancstalan bakot is láttam.

A mi vadászati szempontjainkból tekintve az őzet, — általánosságban kimondhatjuk, hogy: az őz vemhességi ideje az üzekedéstől számitva körülbelül negyven hétre tehető. Rendesen egy, esetleg két gidát ellik, de volt rá eset, hogy hármat is talaltak. Ez utóbbi eset azonban ép oly rendkivüli, mint ahogy rendkivüli időkben észlelt elléseknél sem lehet semminemü különleges szabályt természetrajzilag felállitani az állatoknál úgy, mint az embereknél. Egyes kivételes eseteket, lehet ugyan tudományos szószátyárkodásokkal boncolgatni és tárgyalni, de semmiesetre sem szabályul venni, hisz akkor az összenőtt ikrek, lábnélküli leányok és szakállos asszonyok *Barnum* muzeumában csak *Darwin* teoriájának adnának igazat és az ember is lesülyedhetne az állat szinvonalára; — mi ellen azt hiszem, sokan tiltakoznának!

Az őzek, tudomás szerint, az üzekedési idejük (értvén julius-augusztus havát) után, még decemberben havában is ugy viselkednek, mint a tényleges üzekedési idő alatt szoktak; nevezetesen a bak a suta után járogat, a suta a bak elől folyton menekül, vagy menekülést szinlel, hallatva azokat a különös sipító hangokat és egymást kergetve, valósággal kifáradva, pihegni meg-megállanak; egyszóval ugyanazon jelenségeket mutatják, mi a rendes üzekedési időnél őket jellemzi. Ezen szokásuk a milyen különösnek látszik, ép oly érthetetlen is, mivel más állatoknál (vadak) hasonló jelenséget még soha senki sem tapasztalt. Az őzek ezen szokatlan viselkedései okozták, illetve a megfigyelőkben kelteték fel azt a gyanut, hogy a rendes üzekedési idejük tulajdonképpen csak előjátéka vagyis izgalma lenne a novemberi tényleges üzekedésnek.

E tévhiten alapuló vizsgálódások csak egy csomó nézeteltérést szültek és határozott véleményadásra a vizsgálódókat nem kényszeritették. Innen van, hogy még egy részük a novemberi megtermékenyités eshetőségét sem zárja ki, addig másrészük azt igyekszik vitatni, hogy a megtermékenyités képessége csak a *baknál* állapitható meg, mig ellenben a suta csak kisérletezés tárgya lehet.

Ezen krokodil okoskodáson, hála az égnek, a mi józan gondolkodásu vadászaink túl tették magukat és elfogadták a pontos üzekedési idő meghatározásául julius hó közepétől augusztus hó közepéig terjedő időtartamot.

A forró és hideg égöv alatt ezen kedves állat nem fordul elő, sőt még a megtelepitésének kisérlete is hiába valónak bizonyult; egyedül a mérsékelt égalj alatt tenyész; hol is előszeretettel keresi fel a dombok, de a sikság erdőit is, vágásokban, fiatalosokban, sarjerdőkben állandóan tartózkodik. Az erdők között természetesen a lomblevelüeket kedveli, s kivált azon erdőket keresi fel, melyeknek közelében kaszálók és rétségek vannak.

Növényi eledellel táplálkozván, természetesen a lucerna, repce, lencse, lóher, buza, rozs, árpa, zab, ez utóbbit érett állapotban is rendkivül kedveli. Szereti a fa rügyeit, hajtásait, vad gyümölcsöt, fagyöngyöt és gombát, egyszóval ugyanazokat a tápnemüeket, miket állandó tartózkodásának helyeihez közel könnyen fel is találhat.

Szőrözete rövid sötétbarnás és szinezetét rendesen május—junius és október havában változtatni szokta. A

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nyári szőrözete világosabb, a téli ellenben sötétebb, szürkésen befuttatva. A gidák négy hónapos korukig barnás szőrűek, fehér pettyekkel, mely fehér pettyek azonban ez időtájban el is tűnnek.

Az őzgida anyját keresve, éles, vékony, magas, olyas sírófélе hangot hallat, mire a vadászok, azt mondják, hogy: *hívja az anyját.* Ezt a vékony hangot azonban feleléskénт az anyja is szokta hallatni.

Az idősebb őzek többnyire *böffenő* hangokat hallatnak, korukhoz és nemükhöz mérten mélyebben vagy magasabban, a midőn *riadnak* vagy riasztatnak.

A bégetés szerű, hosszura nyujtott *siróhang* rendesen az ijedtség vagy a fájdalom kifejezése szokott lenni.

Síró őzet meg azt hiszem már majdnem minden járóval vadász látott, úgy hogy e kedves kis állatkának fájdalomtól megtört szemeiből kipotyogó könyei soha el nem feledhető visiókként lebegjen szemei előtt és eszébe jusson örökké, hogy ő a vadnak nem ellensége, aki csak pusztítja, irtja, hanem barátja is, aki védi, ápolja és jusson eszébe mindig az a szép mondás hogy:

„Az legyen a vadász
Nemes törekvése,
Hogy a vadat óvja,
Kímélje és védje."

(Kő.)

A solid kereskedelem.

Köztudomás szerint a külföldi fegyvergyáros, ha valamelyik fegyverét a világpiacon bevezetni akarja, akkor annak eladási árát egy egységes árban szabja meg. Ezen megszabott árból aztán juttat bizonyos százalékot a bizományosának, illetve a viszontelárusitójának. Ez az eljárás, a milyen célszerű, ép oly bizalomgerjesztő is, mert a vevő meggyőződést szerezhet magának bármikor, hogy ugyanazon fegyvert, más idegen országokban is ugyanazon árban árusítják. A gyáros gyártmányának előállításánál és azok árainak megszabásánál úgy is tekintettel van arra, hogy úgy neki, mint viszontelárusítójának megfelelő haszon jusson, azért nincs mit aggódni, de nem is aggódik senki, mert a tisztességes haszon úgy dukál a kereskedőnek, mint az „i"-nek a pont. A pontnak is meg van a kellő nagysága, csak a rendes járja, a kelleténél kisebb vagy nagyobb, már nincs összhangzatban.

A kereskedő iránt megnyilvánuló bizalom, már maga félsiker. A gyárosok is az egységes árral a bizalmat akarják felkelteni a vevőben. Több idegen gyártmányu fegyvereknek van egységes áruk; ezek közül csak a *Browning-rendszerü öntöltő (automatikus) 12 ötü 5 lövetü sörétes puskát* akarom megemliteni.

Ennek tudomás szerint *225 korona* volt az ára, azonban a gyáros ez év elején e fegyver árát leszállította és annak egységes árát 210 koronában állapította meg. Ezen leszállítást az összes eladókkal és bizományosokkal körlevélben is tudatta. Tényleg e leszállítást minden országban tudomásul is vették és most mindenütt 210 koronának megfelelő pénzértékben árusítják, — *csak Magyarországon nem!*

Talán Magyarországra nem szólott az árleszállítás? De hogy nem, magam is láttam személyesen a körlevelet s hogy nincsen szabály kivétel nélkül, fényesen igazolja, hogy az összes magyarországi fegyverkereskedők és viszontelárusítók — *kivéve Zubeck Bertalan és Társát*, ki egyedül árusítja 210 koronáért — még mindig 225 koronáért adják el és veszik be árjegyzékükbe, sőt némelyike meg ez árt is felemeli. Ez minden esetre, egy kis visszatetszést szül és semmi esetre sem alkalmas arra, hogy hazai kereskedőinkbe feltetett bizalmunkat fokozza — különösen most, midőn a tulipán jegyében megindult mozgalomnál első sorban is a kereskedőink megbizhatóságára vagyunk ráutalva.

(Kő)

Szeptember.

(Kő.) A nagy őszi sárgaság ráborul az erdőre, mezőre. Nincs már illat, csak a fakó szín, de még ez a szín is olyan, mint a csalóka őszi verőfény, mely ragyog, de nem melegít. Az élet utolsó fellobbanásának halálpirja veri ki magát a természeten, növényzeten. A szállongó őszi szálak, a lengő bikanyál is a mulandóság jele. Ezüst szálak a tünő év üstökében, mely nem sokára le fogja rázni magáról minden díszét — levélpompáját; avarágyat teregetve alá, a haldokló évszak nyugvó helyéül. Memento . . . memento — zúgják a mind hangosabbá vált őszi szelek is, mitől megberzen a vándor madár tolla s gondolata támad, hogy szálljon messze-messze, a hová a titkos hatalom: az ösztön kergeti s vonzza valami titkos erő, melynek nincs neve, csak sugallata, mit csak a vándor madár ért meg . . . És nemsokára mennek is a *fecskék* hazát cserélni s megy minden apró nótás madár a *fülemilével* együtt, a melyik vándorfajta. A *gerle* is menőben van, a fürj is elmegy, legfeljebb hírmondónak marad belőle imitt-amott. A magasabb hegyekben az *erdei szalonka* húzása is folyamatba kezd lépni, a lápokon pedig e hóban van a legmozgalmasabb élet, a céltalan kóborlásoknak vége szakad, minden készül a nagy útra. Szeptemberrel köszönt be a vadászra az eldorádó korszaka, a mennyiben felszabadul a vadászat mindenre. A *nagy vad* rigyetési ideje e hóban kezdődik s ezzel együtt beállnak a cserkészet szép napjai is; a mire azonban az időjáráshoz képest bizonytalan várakozásra vagyunk rákényszerítve, a mennyiben a szokatlanul meleg időjárás hátráltatja, ellenben a korán beálló hüvös napok siettetik a bőgés idejét; már pedig magyarán mondva — *leider!* — nálunk a szarvas-cserkészet ideje a szarvas vad ivarzási idejével esik össze. *Dámbikára* és *zergére* is folynak a vadászatok. A *fogoly* az apró vadak közt most a legkeresettebb s ez a hó vadászatának a fő idénye. *Fürj* és *haris* mellesleg még mindig a vizslászat kedves tárgya. Itt-ott már a *fácánt* is lövik, sőt a kószáló példányokat lőni is kell. A fiatúzok röp-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

képessé kezd válni s ott, hol a túzoknak rendes tartózkodása van: a kukoricásokban s egyéb sűrűs helyeken vizsla előtt is lőhetők. Később állandó legelőiken csak hajtással boldogulhatni. A *nyúl* lövés még mindig csínján történjék, mivel még most is gyakori a hasas példány. A *vizi vadászat* a változatos és nagy faj- s egyedgazdagság miatt — e hóban nagy élvezetet nyújt. *Sárszalonka* és minden más sneffszerű gázló özönével mutatkozik minden nekik való helyen. A *galambsneffek* (gyepi csirkék) e hóban a tarlókon is húznak, valamint a *gojzer* is, alkalmas helyen lesből, vagy kocsival kergetve, szórakoztató puskázásokra ad alkalmat. E hóban, a vége felé, a nagy szürke *vadlúd* is kezd jelentkezni s a tarlókon lesből lőhető.

Szeptemberben már nem bújja a vad úgy az árnyas helyeket, mint az előző hónapban; azonban a *fő-, dám-* és *őzvad*, valamint a *sörtevad* is kezd falkába, illetve kondákba csoportosulni s csöndes helyeket keresik fel; az *őzbak* azonban magányosan is kószál, de szintén az elhagyatott helyeknek ad előnyt, honnan csak este és reggel vált ki a szokott váltókon. A *nyúl* főleg a kukoricásokat bújja, de imitt-amott már tarlón is ugrathatni, de van nyúl a krumplik, muharok s más jól fedő sűrűs helyeken is. A *fogoly* is a kukoricásokban van, de kedveli a répa, a krumpliföldeket és bokros helyeket is. A *fürj* inkább veteményes és herésekben búvik meg, de szivesen keresi a kaszálókat és tarlókat is. A *túzok* nagy térségeken legel. A fácánok, míg a kukoricások nem töretnek, csakis itt érzik jól magukat. A szárnyas ragadozó szertekószálása kezdetét vette.

A szőrmés ragadozók fiataljai letelepedési helyet keresnek maguknak, miért is most nagy gondot kell fordítani a bevándorlásuk megakadályozására; a fegyveren kivül a fogóeszközök is alkalmazásba veendők. Az *uhúval* is kisérletezhetünk már a szárnyas ragadozók ellen. A héjakosarakat és oszlopvasakat kiállítjuk s a szárnyas ragadozók alvóhelyeit alkonyatkor szorgalmasan látogassuk. E hóban a *nyúlszaporulat* felbecsülését megkezdhetjük — tekintettel az őszi lelövések mérvének megállapítására. A *fogolyállományról* is idejében tájékozódunk s a *fácánnál* is ugyanezt tesszük. A hol a magaslesek szokásban vannak, e hóban már felállítjuk azokat, vagy kireperáljuk; ezt annyival is inkább jobb idejében megcselekedni, hogy a vad — látásukhoz hozzá szokva — a kellő használati időben el ne kerülje. A *cserkész-útak* hálózata folyton rendben tartandó s a lővonalak pedig apróra kitisztítandók, száraz ágak az útból eltávolítandók. Folytatandó, vagy megkezdendő az erdei szántók téli rozszsal való bevetése, a galygyűjtés s ennek raktározása.

„Vadásztárcák."

Mátray Gyula közismert vadászirónk, a természet szépségeinek rajongó imádója, a nagyvadnak és szokásainak kiváló ismerője, a szerencsés vadász és kitünő lövő, különféle (róka, vaddisznó, őz, dámvad, szarvas, mufflon, siketfajd, stb.) vadászatokról szóló érdekes vadászkalandokat és mulattató elbeszéléseket tartalmazó, — számos saját felvételü vadászképpel diszitett — könyvet adott ki „Vadásztárcák" cim alatt

A leginkább tréfásan előadott apróbb vadásztörténetekben a néhol önkéntelenül előtörő borongós hangulatot csakhamar felváltja a csapondó jókedv és a félszegséget ostorozó enyhe gúny, a mely igen kedvesen és kellemesen szórakoztatja s gyönyörködteti az olvasót.

Melegen ajánljuk a természet és vadászat kedvelőinek szives figyelmébe ezt az igazán élvezetes kis művet, a mely a szerzőnél (Mátray Gyula prim. urad. intéző, Puszta-Kőrös, u. p. Verebély, Bars-vármegye) rendelhető meg; ára fűzve 2 K, csinos izlésü vászonkötésben 3 K.

F. K.

* **Kitüntetés.** *Seyfried* Károly nyugalmazott főerdőmestert sok évi hű és hasznos szolgálata elismeréseül Őfelsége a Ferenc-József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

* **Kinevezés.** Őfelsége a földmivelésügyi magy. kir. miniszter előterjesztésére *Héczey* Lajos I. osztályu alerdőfelügyelőt erdőfelügyelővé nevezte ki.

* **Cimadományozás.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter előterjesztésére Őfelsége a király *Almásy* Andor erdőigazgatói cimmel felruházott erdőtanácsosnak az erdőigazgatói jelleget, *Bodor* Gyula erdőmesternek az erdőtanácsosi címet és jelleget dijmentesen, *Förster* Gyula főerdésznek az erdőmesteri cimet és jelleget, *Marosi* Ferenc, *Kócsy* János és *Nagy* Vince erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi cimet és jelleget dijmentesen, *Bekény* Aladár erdőmesternek az erdőtanácsosi cimet és jelleget szintén dijmentesen, *Orosz* Antal, *Molnár* Károly, *Lágler* Gyula és *Kaán* Károly főerdészeknek pedig az erdőmesteri cimet és jelleget adományozta.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Intzédy* Géza m. kir. erdészt a kolozsvári erdőigazgatóság kerületéből és *Simonffy* Gyula m. kir. erdészjelöltet a lippai főerdőhivataltól Budapestre helyezte át és szolgálattételre a vezetése alatt álló minisztérium erdészeti (I/A.) főosztályába osztotta be. — A horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában áthelyezte: *Krajnyák* János erdőmestert a vinkovcei főerdőhivatal kerületéből a zágrábi erdőigazgatósághoz (központba); *Drenovácz* Mihály főerdészt az otocsáci erdőhivatal kerületéből a vinkovcei főerdőhivatal kerületébe Vrbanjére (erdőgondnoknak); *Kmetónyi* Emil főerdészt az otocsáci erdőhivatal kerületéből a zágrábi erdőigazgatósághoz (központba); *Urbanszky* István erdészt a zágrábi erdőigazgatóság kerületéből a vinkovcei főerdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek); *Melcsiczky* Pál erdészt a zágrábi erdőigazgatóság kerületéből az otocsáci erdőhivatal kerületébe Krasznóra (erdőgondnoknak); *Lahner* Károly erdészt a zágrábi erdőigazgatóság kerületéből Kájléról Iván-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

veszelóra (erdőgondnoknak); *Munteanu* Amadeus erdészt a vinkovcei főerdőhivataltól a zágrábi erdőigazgatóság területébe Kajlére (erdőgondnoknak); *Ambrózy* Román erdészjelöltet Zágrábból Vranovinára (erdőgondnoknak); *Horváth* Sándor erdészjelöltet az otocsáci erdőhivatal területében Udbinától Svetirokra (erdőgondnoknak); *Sztojanovics* Illés erdészjelöltet pedig Otocsácról Udbinára (erdőgondnoknak). — A községi erdők állami kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában áthelyezte: *Hrabovszky* Kelemen főerdészt a zalaegerszegi állami erdőhivatalhoz tartozó alsólendvai járási erdőgondnokságtól az ugyanezen hivatal területében levő nagykanizsai járási erdőgondnoksághoz, *Körmendy* Károly erdészt a kaposvári állami erdőhivatalhoz tartozó nagyatádi járási erdőgondnokságtól (Kaposvár) a nagyváradi állami erdőhivatalhoz tartozó nagyváradi járási erdőgondnoksághoz, *Bükhel* János erdészt a dési állami erdőhivatalhoz tartozó bethleni járási erdőgondnokságtól a kaposvári állami erdőhivatalhoz tartozó nagyatádi járási erdőgondnoksághoz, *Vigh* József erdészjelöltet a máramarosszigeti állami erdőhivatalhoz tartozó ökörmezői járási erdőgondnokságtól a nyitrai állami erdőhivatalhoz tartozó privigyei járási erdőgondnoksághoz, *Földváry* Miksa erdészjelöltet a liptószentmiklósi állami erdőhivataltól a zalaegerszegi állami erdőhivatalhoz tartozó alsólendvai járási erdőgondnoksághoz, *Comaniciu* János erdészjelöltet a dési állami erdőhivataltól az ugyanannak területéhez tartozó bethleni járási erdőgondnoksághoz s valamennyit megbízta az említett erdőgondnokságok vezetésével, s végül áthelyezte *Molnár* Antal erdészjelöltet az alsókubini állami erdőhivatalhoz tartozó alsókubini járási erdőgondnokságtól a beregszászi állami erdőhivatalhoz.

* **Halálozás.** Ismét kidőlt az élők soráből egy, ismét kevesebb lett száma azoknak, kik ott voltak s kik ott kezdették szolgálatukat, mikor még szakunk zsenge gyermekkorát élte s kinek megadatott az, hogy megérhette a magyar erdészet zsenge csemetéjének erőteljes fává való kifejlődését. — A hozzánk beérkezett gyászjelentés tudatja, hogy *Gombossy Ferenc* 1848—49. évben volt honvéd főhadnagy, nyug. m. kir. erdőtiszt, életének 78-ik évében f. évi augusztus hó 4-én elhunyt. — Szívvel, lélekkel szerette a szakot, melynek 39 éven át volt munkása. Temetése nagy számu barátai és tisztelői általános részvéte mellett ment végbe augusztus hó 6-án Besztercebányán, hol mint nyugdíjas élte utolsó éveit. — *Pollág Géza* m. kir. főerdész m. hó 17-én Liptó-Oszadán elhunyt. Haláláról a liptójvári m. kir. főerdőhivatal tisztikara a következő gyászjelentést adta ki: Alólirott m. kir. főerdőhivatal tisztikara szomorodott szivvel tudatja tiszttársának: Pollág Géza m. kir. főerdésznek Liptó-Oszadán, folyó évi augusztus hó 17-én, életének 43-ik évében, váratlanul történt gyászos elhunytát. Liptójvár, 1906. augusztus hó 17-én. Nyugodjék békében! A liptójvári m. kir. főerdőhivatal tisztikara.

* **Helyreigazítás.** Lapunk 10-ik számában „Megint a Mannlicher Excelsior" cimü cikknél a 170-ik oldalon felülről számitva a 29-ik sorban kezdődő mondat helyett olvasandó: „Ezen úgy ügyekezték segiteni, hogy a lövedékek csúcsát köpeny nélkül hagyták, vagy azok hegyibe lyukat furtak (az úgynevezett dum-dum lövegek)." — Továbbá a 34-ik sorban kezdődő mondat helyett: „Végre belátták, hogy a 8 mm. kaliber a legmegfelelőbb, amennyiben ilyen öbnagyságu teljes acélburkolatu golyó megfelel hadászati céloknak, mig a fél vagy háromnegyed burkolatu vadászati célokra igen alkalmas."

57155. I/A-3—1906. szám.

Hirdetmény

az 1906. évben megtartandó erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében.

Az erdőőri szakvizsgák folyó évi október hó 22-én és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, Máramarosszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsett és Szombathelyen, a vadőri vizsgák pedig az erdőőri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budap esten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsvárt a vármegye székházában délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, a kik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, hogy hiteles bizonyitványokkal felszerelt folyamodványaikat folyó évi szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyelőhöz nyujtsák be, a kinek székhelyén vizsgát tenni kivánnak.

Budapest, 1906. évi augusztus hó 4-én.

M. kir. földmivelésügyi minister.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések és feleletek.

1. kérdés. Miként irtandók a Cnethocampa processionea petéi?

Kérem szaktársaimat, — kik esetleg hathatós védőszert tudnak — a tul nagy mérvben fellépett s ez évben még bőségesebben elszaporodott Cnethocampa processionea petéit mivel lehetne legsikeresebben elpusztítani?

A lepkék már lerakták petéiket s a fák déli oldalán levő gyapotszerű takaróval ellátott petefészkeket óhajtanám most az összsel és télen, mielőtt azok kikelnek, elpusztítani. *K. K.*

2. kérdés. Miként védekezzünk a szarvastehenek károsításai ellen?

A felügyeletem alá tartozó erdőségekben a fővad csak nyáron át fordul meg, a mint most is van bőségesen s az erdő között elterülő szántóföldek veteményeiben igen nagy károkat okoznak.

Jelenleg a vadászati törvény szerint csakis a bikák lőhetők, de nálam épen a sok tehén okozza a nagy károkat, kérem szaktársaimat a jövőre nézve mit tanácsolnak, mert most már lelövési engedélyért hiába folyamodom, addig míg az vissza érkezik, a fővad már magától is eltávozik. *E. K.*

3. kérdés. Az ártéri területek mely fanemekkel fásíthatók be sikeresen?

Erdőgondnokságomban boldogult elődöm néhány vágássorozat kiirtását kérelmezte s arra az engedélyt el is nyerte s most már ezen kiirtott erdők helyén a legszebb mezőgazdasági növények termeltetnek.

Nagy baj azonban az, hogy ezen jó, termékeny talajú erdők helyett részben terméketlen, silány homokterületek és részben ártérben lévő, mélyebb fekvésű helyek lettek recompenzációul betelepítésre felvéve és előirva s most dacára annak, hogy 5—6 év óta folyton nagy költséggel erdősítünk, az eredmény alig nevezhető az összterület 20%-ának, sőt ha nagy szárazság vagy vizáradás évente ismétlődve előforduL, akkor ezen százalék is még alább szállhat.

Kérem szaktársaimat, legyenek szivesek tanácsot adni, mily erdősítési módot ajánlanak, a mely célhoz vezetne.

Eddig a viráradásos helyeken kőrisfák lettek ültetve, a homokon pedig ákác, de ezeknek alig van meg 10%-a s az is csenevész növekvést mutat. *B.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Alkalmas vadászterület hiányában

eladom 2 gyönyörü, I-sö dijakat nyert, pedigrees szülöktöl származó 3 éves, kitünően idomitott

vizslámat.

Az egyik Laverack setter (angol), a másik rövid szörü cseh vizsla.

Endersz, erdőmester Dobsinán.

Faárverési hirdetmény.

A **csikszentmártoni** közbirtokosság nevében alólirottak ezennel közhirré teszik, hogy a birtokosság tulajdonát képező II. havas rész „Vaszokpatak" erdőrészében a m. kir. Földmivelésügyi miniszter úrnak 76049/905. számu rendeletével megadott engedély alapján 182·40 k. holdon megbecsült **37448 m³ gömbölyü lúcfenyő haszonfa** és **431 m³ gömbölyü bükk haszonfa** 187460 kor. azaz egyszáznyolcvanhétezernégyszázhatvan korona kikiáltási árban **1906. évi október hó 6-án d. e. 10 órakor** a község házánál megtartandó zárt irásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Árverezők az árverés megkedése előtt az árverezést vezető elnök kezéhez a kikiáltási ár tiz (10) százalékát bánatpénzképen kötelesek letenni és az egy (1) koronás bélyeggel ellátott irásbeli zárt ajánlatok a megajánlott összeg tiz (10) százalékának megfelelő bánatpénzzel, vagy megfelelő óvadékképes értékpapirral látandók el és abban kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el, valamint az erdő fatömege becsértéken alul eladni nem fog.

Az árverési feltételek és a becslésre vonatkozó közlebbi adatok a körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Csikszentmárton, 1906. augusztus hó 24-én

Darvas Gábor s. k. k. bíró. **Albert Mihály** s. k. birt. elnök.

Éltes Mózes s. k. körjegyző.

Azonnali belépésre keresünk egy nős, szakvizsgázott **alerdészt,** ki a magyar és német nyelvet irásban és szóban birja, szép irással, térképek rajzolásával, gazdasági és erdészeti teendőkben teljes jártassággal bir.

Csak olyan pályázók adják be sajátkezüleg irt folyamodványaikat, kik feddhetlen előéletüek, erőteljes testalkatúak, 30 évnél nem idősebbek és a vadászat iránt előszeretettel viseltetnek.

Ajánlatok bizonyitvány másolatokkal és a fizetési igénynyel **1906. évi szeptember hó 15-ig** a Barkai uradalmi Erdőhivatal Barkán, posta Dernő (Gömör megye) cimére küldendők.

Sébor Ferenc
uradalmi főerdész.

2—3

T. c.!

Van szerencsém ezennel becses tudomására hozni, hogy alant jegyzett külön cégem alatt saját számlámra tovább is folytatom a Horvát-Szlavonországi területén termelt **vetőmakk** vételét és eladását és minden törekvésem ezentúl is oda fog irányulni, hogy azon bizalomnak, melynek mint a Godschmidt és Reich cég beltagja közel 13 éve voltam részese *és mint ilyen az érdekelt erdészeti körök hizelgő elismerésére örömmel tekinthetek vissza,* tovább is legnagyobb mértékben megfeleljek.

Megjegyzem, hogy eddigi szerény tevékenységem ideje alatt is legalább *1000 kocsirakomány (10000 tonna) makkot* szállítottam, melynek körülbelül kétharmad része Magyarországon kelt el.

Már e jelentős körülményre való tekintettel is ama reménynek adok kifejezést, *hogy t. Cim a küszöbön álló őszi időnyre szükségelt vetőmakkmennyiségre vonatkozó szives megbizásaival teljes bizalommal fog hozzám fordulni* és maradok

Szíszek (Horvátország), 1906.

kiváló tisztelettel

Goldschmidt Lipót.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Firtosmartonosi unitárius egyházközség (Udvarhely vármegye) tulajdonát képező erdőbirtok „B" üzemosztályának 1. osztagában kibélyegzett 250 darab

tölgyfakészlete,

mely 409 m³ tölgy müfára és 71 m³ tüzifára becsültetett, Firtosmartonos községházánál

1906. évi szeptember 9-én d. e. 10 órakor

tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet igérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár 7616 (hétezerhatszáztizenhat) kor.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 (tiz) %-a.

Részletes becslési és árverési feltételek a székelykereszturi m. kir. járási erdőgondnokságnál és alulirottnál találhatók.

Firtosmartonos, 1906. augusztus 22-én.

Katona Ferenc
unitárius lelkész.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. szeptember 15. 12. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Építsünk viziutakat!

Irta: *Divald Béla.*

A M. E. 6-ik számában dr. Török E. szakavatott tollából ilyen című cikket tesz közzé azzal a felhivással, hogy azok a szaktársak, a kiknek alkalmuk van behatóbban foglalkozni a viziutak kezelésével, mennél részletesebben ismertessék e téren szerzett tapasztalataikat.

Ki ne engedne e felhivásnak, és ezzel összefüggésben Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter által a Duna- és Tisza-csatorna tárgyában Budapesten ez év junius hó 23-án összehivott szakértekezleten elmondottak hatása alatt, melyik magyar szakember ne fogna tollat a kereskedelemügyi miniszter e kijelentésén: *„Magyarország körül egy vasabroncs mind összébb és összébb szorul és mind erősebb és erősebb lesz“*; ki ne érezné e vasabroncs szorítását, ki ne érezné, hogy az őserő — a mi a magyar faj jellemző vonása — megvan bénítva?!

Ausztriában nagy mérveket ölt már az ellenségeskedés mi ellenünk, nyiltan hangoztatják, *„hogy Magyarországot meg kell fojtani.“* De hogy ez be ne következhessen, Kossuth F. szavai szerint jól fel kell használnunk az időt, a mely 1917. évig kinálkozik. Legelső feladatunk, hogy függetlenitsük magunkat a közlekedési eszközökre nézve is Ausztriától. A közlekedési eszközöknek egymást ki kell egészíteniök s ennek alapfeltétele az, hogy egymásnak fejlesztését mozditsák elő, hogy minden közút és minden vicinális vasút egy előre elkészített, tervszerű összefüggésben létesíttessék, nem pedig úgy: hogy itt, vagy ott egyének, vagy szűk körök érdekében épüljenek, hanem az ország érdekében.

Kossuth Ferenc nagy feltünést keltett beszéde abban csúcsosodik ki, hogy Magyarországnak a Kelet felé kell fordulnia egészen és két irányban kell iparkodnia kifelé. Az egyik irány Fiume, a második Galac.

E két irányra, mint gerincre kell hogy támaszkodjanak: a közutak, vasutak, viziutak és a tervbe vett csatorna.

E köz- és viziutakra viszont szerves összefüggésben reá kell hogy támaszkodjanak az erdei fő- és mellékutak, valamint a viziutak, mert a magyar ipar fája csak akkor fog csiraképes magot hozni, ha a törzs a gyökérrel, szivó, hajszál szerveivel összefüggésben van. A magyar ipar fája csak akkor fog virágozni és termőképes magot hozni, ha a hazánk erdeiben rejlő kincseket feltárjuk és mennél nagyobb tömegben, mennél olcsóbban a fafeldolgozó iparlelepekre szállítjuk.

A legolcsóbb szállitási eszköz köztudomásulag a vizút. Erre pedig ma még oly kevés gondot fordítanak, hogy szinte megdöbbentő az egy kulturállamban!

Vegyük csak a Garam vizét, a mint elhagyja a kincstár birtokait, ki gondozza annak partjait, ki gondozza annak medrét, ki törődik a tutajosok visszaéléseivel stb.? Senki! Nincs vizi rendőrségünk, nincsenek vízmestereink. A víz rontja a nép legjobb földjeit, a víz egyik helyen partot szakit, más oldalán földet lerak, medret tölt — a viziutak járhatatlanokká válnak. Ugyan ki törődik az elementáris erő megrendszabályozásával?

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Senki! Pedig mennyi vagyon pusztul, mennyi erő vesz el nembánomságunk által!

Viziutainkról nincsenek rendes terveink. Már pedig hogy Kossuth F. nagy koncepciója érvényesüljön, ki kell azt egészítenünk a helyes *erdei víz és száraz úthálózat felfektetésével.*

Ez kell hogy képezze legsürgősebb teendőnket, mert Ausztriától való különválásra csak akkor gondolhatunk, a magyar ipar álma csak akkor válhatik valóra, ha a nyers erdei termékekhez könnyen és olcsón hozzájuthatunk — az erdők mélyében fekvő nagy vizierők legelőnyösebb kihasználásával.

Hogy ezt mielőbb elérhessük, és hogy megtudjuk, minő természeti kincsekkel rendelkezünk a nagy iparra való átmenethez, küldjön ki a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg egy bizottságot, a mely hazánk erdős vidékeit beutazná, tanulmányozná és a bizonyára gazdag tapasztalatokból leszürve, rendszeres tervet készítene száraz és vizi úthálózatunkról, kiemelve azon részleteket, melyeknek kiépítése az ország pénzügyi viszonyaihoz mérten a legsürgősebb.

Ha a terv helyes alapokra lesz fektetve, ez lesz a nagy magyar ipar varázsvesszője, a mely a sziklából vizet, — bő forrást, — a meggazdagodás forrását fogja fakasztani, a mely csillapítja majd azok szomjuságát is, a kik máris az édes hazának búcsút mondanak.

Példának felhozom a vezetésemre bizott erdőgondnokságot. Ezt a Garam vize kétfelé szeli, annak partján a vicinális vasut halad el. Van üveg-, ezüstárú-, fürészgyára, bányászata, fafeldolgozó kisebb ipara. E gyáraknak nem vagyok képes elegendő fát termelni. A tölgyfa az évi árveréseken a kikiáltási áron fölül 50%-al kel el, a fenyőfahozam nem képes a fürész munkaerejét kihasználni, a tüzelőfám soha sem elegendő a gyáraknak, elviszik a nyír, nyárfa galyját is és a szegény ember tüzelőjét, a feküfát is jó áron megveszik. Mindez csak azért lehetséges, mert erdei utaink jók és vicinális utak építkezéseinél, a melyekre az erdei utak kitorkolnak, — mint műszaki vezetőknek — közvetlen kell működnünk és működésünkről évről-évre a közigazgatási hatóságoknak, — a kik a munka tényleges keresztülvezetésében támogatnak, — be kell számolnunk.

De hogy nemcsak itt van értéke a fának, hanem máshol is, a hol ezen vizi- és erdei utak tervezésében és fentartásában közreműködnek, arról következtetek, hogy a mult évben egy akció indult meg a faipar érdekében, a mely azt célozza, hogy a nyers fának kivitelét kiviteli vámmal is elakarjuk látni.

A fentiek előrebocsátása után érintetlenül nem hagyhatom, hogy a földmívelésügyi kormány az az 1904. évben e fontos kérdések megoldásához az első lépést már megtette, mert az erdei úthálózatok tervezése ügyében a kincstári erdőkből várható jövedelem biztosítása és fokozása céljából rendeletet bocsájtott ki a k. erdőhatóságokhoz. E rendeletben kifejezést ad annak, hogy az erdei termékek minden időben való biztosított és olcsó kiszállíthatásának lehetővé tétele és egyéb erdőgazdasági teendők megkönnyítése végett a kincstári erdőkben jól átgondolt és minden részletében előzetesen megállapított tervezet szerint a szükséges fő- és mellékutak, illetve indokolt esetekben megfelelő iparvasutak és gőzpályák kiépíttessenek, esetleg a meglévő, de rendeletésüknek meg nem felelő utak rendszeresen átépíttessenek. Ezt a rendelkezést megelőzőleg Darányi miniszter a fenyőházai villamos üzemre berendezett erdei vasutat építette ki. A görgényi kincstári erdők belterjesebb kihasználása céljából a szászrégeni vasuti állomástól kiágazólag 38 klm. hosszú iparvasutat épített a Görgény völgyében.

A kezdet tehát megvan téve, csak folytatnunk kell a hasznos befektetéseket az 1917. évig: *az erdei fő- és mellékutak, viziutak rendszeres kiépítését.*

E terv megvalósítása fogja képezni a gyáripart jelképező, a földből kinyuló, kézben tartott pörölyt, a mely Magyarország testéről lefogja fejteni a már *mély sebeket vájó, fojtogató vasabroncsot.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Válasz „Egy erdőbirtokos"-nak.

Előző számunkban „Hirlapi szemelvények" címe alatt közöltük egy erdőbirtokosnak az erdészeti pálya és az erdőtisztek iránt táplált, nem éppen hízelgő szavakba öntött felfogását, s egyben azon választ, melyben egy erdőmérnök arra megfelel.

A méltó válasz folytatása a „Gazdasági Lapok" 1906. jul. 29-iki számában jelent meg, mint itt következik:

Most már értem, hogy mi a becses kívánsága; ha nem tévedek az tudniillik, hogy *kézzelfoghatóan* bebizonyítsam, miszerint a tanult erdész az állam szervezeti egységének szükséges kelléke annak dacára, hogy sokak (de nem mindenek!) tapasztalata szerint „*az erdő önmagától is megnő*", sőt mondjunk többet: önmagától ki is pusztul.

Szerény hasonlattal kezdem: falusi, — majdnem azt mondhatnám, nomád pusztai ember vagyok, mert távol a frequens városok zajától, az erdő közepén lakom. De éppen ezért igen gyakran van alkalmam tapasztalni, hogy olykor sulyos jellegü emberi és állat betegségek csodálatos módon meggyógyulnak orvosi kezelés nélkül; néha kitapasztalt házi gyógyszerekről, de nem ritkán még a különféle káros babonák hozzájárulása mellett is. És visszont azt is tapasztaltam, hogy néha igen jelentéktelennek látszó betegség a hires orvostudor hozzájárulása dacára is halállal végződik.

Ennek természetes következménye, hogy nagyon sokan idegenkednek a tudományos orvosoktól és feltétlen bizalomban részesitik az úgynevezett *csoda doktorokat;* mások pedig egyáltalán mellőzve minden idegen segedelmet, hűségesen megmaradnak az ő házi szereik mellett. És a betegek rengeteg tömege minden kategóriában részben meggyógyul, részben elpusztul a nélkül, hogy a tudományos orvosok existentiáját valami nagy veszedelem fenyegetné.

Ha valaki ezelőtt 100 esztendővel irta volna ezen hasonlatot az erdészekre vonatkozólag, bizonyára gyanakodva néztek volna reá; ma azonban nem lesz nehéz ezt érthetővé tenni.

Az „erdőbirtokos" úr azt mondja, hogy az erdő magától is megnő, miként a betegség is meggyógyul néha önmagától; de megnő az erdő máshol egyszerü házi kezelés mellett is, mint a beteg épül a jól eltalált házi szertől. Van azonban olyan erdő is, a mely sehogysem akar nőni, a mely pusztul töviről-hegyire, mint a nagybeteg, a kinek nem ismerik fel a baját és ha az igazi tudomány és szakértelem elkésve jő segitségül, akkor nincs mentség: elpusztul az erdő *mielőtt megnőne,* és vele pusztul sokszor tömérdek anyagi áldozat és a visszahozhatatlan időveszteség; akárcsak a drága pénzen utazó hires orvos, midőn az utolsó órában kért segitség helyett azt mondja, hogy most már nincs mentség!

Ez azonban csupán egy élettani jelenség, mely ugyan eléggé kézzelfogható, de felhozok más eshetőséget, mely az erdőbirtokos urakat az anyagi érdekek agilis korszakában közelebbről érinti.

Ma már mindenki tudja, hogy az erdő valóban egy kincses bánya, melynek minden porcikája sokféleképen értékesithető. Vegyük tehát a legkedvezőbb esetet, midőn az a bizonyos erdő csakugyan magától megnőtt és Istenadta jó egészségben elérte legszebb korát, erejét. 100 évvel ezelőtt az erdőbirtokos egy ilyen erdő sorsa felett bizonyára könnyü szerrel döntött a kedvenc csősz vagy jáger szavára is, miként a Náthánok és Jakabok dús erszényei regélik. Akkor volt elég; jutott és maradt is. De kérdem, mikép értékesit az az „erdőbirtokos" úr *ma* egy erdőt? Az eshetőség 1 és 100 között mozog és nem elég az egyszeregyet tudni, nem elég hirdetések által konkurrenciát csinálni; szükséges, hogy az üzletember alaposan ismerje portékáját, mert megesett már az is (még pedig hányszor!!), hogy az erdőbirtokos 10 forintért adta el azt a fát, a melyért 100-at is kaphatott volna.

Vagy talán az a nagykereskedő csupán passzióból végezi a legkiterjedtebb tanulmányokat, magasrangu iskolákon?!

De menjünk tovább és mondjuk, hogy az „erdőbirtokos" urnak erdeje megnőtt szépen önmagától; el is adta jól. Azonban vannak gyermekei és azok részére biztositani szeretné ugyanezen erdőtalajnak egy későbbi termését.

Ez ismét olyan müvelet, melyhez nem elég az erdőtudomány, mert a jövőre szóló erdei kultura az örökösre nézve — *a legjobb akarat mellett is* — lehet hasznos, lehet dús, *de lehet káros is,* és a legszerencsésebb ut megállapitása még a tanult erdésznek is sokszor nagy gondot és sok fáradságot okoz. Mert nagyon téved az, a ki azt hiszi, hogy az erdő *jövőjét* legbiztosabban az erdő *multjára* alapithatja. Eme téves nézetnek már milliók estek áldozatul és a milliókkal kiszámithatatlan veszteségek nehezednek már jelen korunkra is.

Igy sorolhatnám tovább a legegyszerübb adatokat az „erdőbirtokos" úr kezeügyébe a tanult erdész tevékenységi köréből. Tudom azonban, hogy a mezőgazdaság világosabb képet alkot tapasztalati ismereteiben, azért legyen szabad abból is egy kis hasonlatot meritenem.

Ugyebár a gazdasági kezelők között vannak óváriak, vannak keszthelyiek, vannak földmivesiskolások és vannak tisztán gyakorlatiak. Hát ez osztán mire jó, kérdezik némelyek; hiszen az én „*gazdám*" többet ért a gazdálkodáshoz, mint akármelyik óvári!

Én pedig olyanformán gondolom a dolgot, hogy az a „gazda" ért a szántáshoz, trágyahordáshoz, szénátakaritáshoz és más efféle sablonos, technikai munkához, de.... és itt következik a gazdaság üzemi jelenségeinek egy végtelen sorozata, melyhez a „gazda" csak konyit, de nem ért!

Vagy mit szól ahoz az „erdőbirtokos" úr, hogy a mezőgazdák éppen mostanában azon gondolkodnak, hogy az óvárinál is magasabb rangu főiskolát létesitsenek, *doktorátusi joggal* felruházva, mert miként nagyon he-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lyesen érvelnek: „a mai korban szükséges, hogy a mezőgazdaság mint *tudomány is* miveltessék."

Mert hiszen a botos ispánnak is meg van az értéke a maga helyén, de a modern gazdálkodásnak tulajdonképpeni jelentőségét, erejét az képviseli, a ki gyakorlati tapasztalatait és munkáját az ő elméleti művének mintegy építő anyagául használja fel, a midőn is a botos ispán a pallér szerepét viszi.

Nemde, az a bizonyos nagyrabecsült *„gazda"* tehetetlenül áll a tőzeg-talaj előtt és legfeljebb kacskaringós káromkodással dönt annak sorsa felett; ellenben az a bizonyos *„doktor-gazdatiszt"*, lám, *eltalálta* a módját és idestova aranybányát csinál belőle!

Igy van ez minden szaknál, majdnem minden foglalkozásnál.

Hiszen például azt is tapasztalta már az erdőbirtokos úr, hogy a különböző mérnökségeknél olykor egyszerű főgránsból lett kisegítő végez felmérési munkálatokat olyan műszerekkel, melyeknek elméleti szerkezetéről fogalma sincs. És jó munkát végez, sőt néha megtörténik, hogy a vizmester munkája helyesebb, mint a diplomás mérnöké. De ez csak a kivitel, melynek tervezéséhez, megszerkesztéséhez és jelentőségének érvényesítéséhez már szükséges a diploma, egy bizonyos elméleti intelligentia.

De térjünk a kérdés lényegére. Az erdőtörvény ugyanis úgy intézkedik, hogy a szabadkézi birtokos tarthat magának oly erdészt, a minőt akar; kinevezheti az inasát is erdőmesterének, ha abban kedvére való tulajdonságot fedezett fel. És ez meg is történik gyakran. (Ha nem is éppen erdőmester, de főerdész volt az egyik szomszédom, a ki szobainasból lett azzá és 55 évig szolgálta grófját.)

Az erdőtörvénynek másik rendelkezése azonban úgy szól, hogy azon erdőbirtokosok, a kik birtokuknak tulajdonképen csak haszonélvezői, vagyis a holtkézi birtokosok tartoznak okleveles erdőtiszteket tartani és erdejüket törvény szerint kezelni. Ez az utódok, — a haszonélvezési örökösök érdekében történik és pedig oly óvatos elővigyázattal, hogy a törvény az okleveles erdőtisztben sem bízik meg, midőn az ilyen erdőkről évtizedekre szóló használati tervet készíttet, hanem a kezelőtisztet felülvizsgáltatja az erdőfelügyelővel, az erdőfelügyelőt meg a szakminisztériumok erre hivatott külön osztályával. Mert tudniillik, több szem többet lát és az erdészet spekulatív terveinél lényeges befolyással van.

Tehát tulajdonképpen az erdőbirtokos urak akkor panaszkodhatnak, ha kényszer nélkül, jóhiszeműleg alkalmaztak diplomás erdészt és az nem felel meg a várakozásuknak. Ilyenkor óhajtanak aztán középműveltségű erdészt, hogy a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon; vagy más szóval: hadd nőljön inkább magától az erdő, csak ne kellessen úrnak szólítani az erdészt!

Az ilyen erdőbirtokos hasonlít az olyan gazdához, aki fát vágat a bognárjával, mert látta, hogy az tud bánni a fejszével is.

A kinek nincs szüksége tanult erdészre, az ne tartson olyat; van elég erdőör, mindenféle fajta, válogasson azok közül. A ki pedig tanult erdészt fogad, iparkodjék annak tanulmányait és kötelességszerű tudományát saját hasznára értékesíteni. A bognár csinálja a kocsit, a fát majd felvágja a béres is. Az erdőbirtokos meg diplomás erdőtiszt helyett ültesse a bakra az inasát, a vadjait meg őriztesse arra való vadőrökkel, aztán pedig vegye elő a diplomás erdőtisztnek az indexét és abból kutassa ki, hogy az a bizonyos drága úr tulajdonképpen mire is van hát hivatva? És ha az erdőbirtokos felismeri az erdőtiszt hivatását és tudja is őt hivatása terén foglalkoztatni, akkor azt hiszem, nem lesz rá panasza. De ne itéljen el bennünket az „erdőbirtokos" úr akkor, ha hivatásunk körén kivül álló követelmények teljesítésében nehézkesek, alkalmatlanoknak látszunk. Ha a bognár ügyetlenül apritja a tüzelőfát, azért még kár volna őt megróni; az a fő, hogy a kocsikészítéshez értsen jól. A tanult erdészt se a szerint tessék megbirálni, hogy milyen jól lövő, milyen makrapipával járkál napestig a vadak után és miként birkózik meg a vadorzókkal? Akad közöttük alkalmas ember ilyesmire is, sőt magam is megtettem jószántamból, privát ambitióból és a földesuram iránt való szeretetteljes figyelemből; de parancsra nem teszem meg senkinek, mert ez nem az én hivatásom, tehát nem lehet kötelességem se. Ellenben ha erdőt kell telepiteni, ha az erdő üzemi berendezéséről, kihasználásáról, értékesitéséről, becslés, felmérés, üzem-terv készítéséről kell gondoskodni, vagy az erdőre vonatkozó bármiféle más kérdés esetén ne tessék a tanult erdészt a rendelkező gazdatiszt nem hivatásszerü nézeteinek alája nyügözni és az erdészt arra kényszeriteni, hogy az erdőről is úgy gondoskodjék, hogy első sorban a mezőgazdaság, de legfőkép a rendelkező tisztség érdekei nyerjenek békés kielégitést és csak aztán, — ha ugyan még marad erre valamelyes mód, — jusson egy kevés az erdészet érdekeinek is. Mert így vagyunk általában az erdőbirtokos uraknál, kik nem birják megérteni, hogy az erdő- és mezőgazda között örök időktől fennálló zsörtölődés a legtermészetesebb érdekösszeütközések szülemenye, melynek ismét legtermészetesebb orvossága, jobban mondva ellenszere az, ha mindkét gazdasági ág önállóan mutathatja be tudományát és önállóan számolja el uraságának a hibákat és érdemeket. Ez ugyan a két ok között nem szünteti meg azt a természetes ellentétet és ellenszenvet, de meg van az a jó következménye, hogy a más tollával egyik sem ékeskedhetik és a földesur pedig: „inter duos litigantes tertius gaudet."

Ezen kivonatolt tájékoztatással szeretném némileg meggyőzni az „erdőbirtokos" urat arról, hogy a tanult erdésznek is van tehát létjogosultsága és ha ez az ismeretlen hivatásu tudományszak éppen eme jellege által válik terhére azoknak, a kik érdekében létezik, e felett a legmélyebb sajnálatot érezzük magunkban, de az okot és a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hibát rajtunk kívül véljük feltalálni. Mi ugyanis nem állunk utját annak, hogy az erdő önmagától is megnőhessen, de segítjük nőni ott is, a hol a gazdája állja utját a növésnek. Ez kétségtelenül terhes és hálátlan kötelesség, melynek üdvös gyümölcsein az utókor erdészei osztozkodnak majd, a velük elégedetlen erdőbirtokosok szerencsésebb utódaival.

Egy erdőmérnök.

A házi gombáról.*

(Merulius lacrimans.)

Möller doktornak sikerült bebizonyítani, hogy a házi gomba tiszta vízben csak a legritkább esetben csírázik, benne pedig egyáltalán nem fejlődik. Az ammoniak jelenléte, a mit sokáig a csiraképződés alapjául tekintettek, teljesen mellékes. A csírák megfelelő hő és nagy nitrogéntartalom mellett, még mérsékelt citromsavoldatban is erősen fejlődnek. A spórák elpusztítására legbiztosabbnak mutatkozott a szénsavas kállium, a melynek egy százalékos oldata teljesen megölte azokat. A + 25 C° foknyi meleg legelőnyösebb a fejlődésre; alacsony hő esetén pedig foszforsavas sók is előmozdítják azt. A csiraképződés legfelsőbb határa + 37 C° volt. Ennél magasabb hőben a fejlődés abbanmarad.

A *Hedvigia*, a kriptogamákra vonatkozó első szaklközlöny, a házi gomba föllépésének okát a nevezett tudós nyomán három dolognak tudja be: 1. a fertőzésnek, 2. gombás farészek befalazásának és 3. annak, hogy a gomba csírái már az élő fában megvoltak.

Hogy azonban a spórák nem lehetnek már eredetileg is bent az élő fában, azt a következő tapasztalattal bizonyítom.

Lakásom teljes húsz éven át mentes volt a házi gombától. Nemrég jelentkezni kezdett és csakhamar annyira ellepte a padlót, hogy ki kellett ezt cserélni.

A gomba föllépésének okául semmiképp sem fogadhattam el azt a magyarázatot, hogy a gomba spórái húsz éven át ellehettek volna a fában, anélkül, hogy életjeit adtak volna magukról.

Én a gomba megjelenésének okát előbb abban kerestem, hogy a szobában tartott virágok párolgása által okozott állandó nedves levegő hatott kedvezően az infekció útján bejutott spórák elterjedésére, ámbár a gomba nem a virágkosár, hanem a sarokban álló pamlag alatt, a szomszédos irószoba falán, félhomályos helyen lépett föl. Az irószobában szintén volt virág, a mit e jobban fűtött helyiségben bővebben is öntöztek. Az irószobának ezen nedvesebb levegőjében tehát a spórák jobban fejlődhettek volna, de jóllehet ez és a két szoba egymásba nyílik, nyoma sincs a gombának. Tehát a padló elgombásodásának nem a beszolavegő az oka.

Más alapon kellett keresnem az okot, a mit most abban találtam meg, hogy a gombalepett szoba padlója festett, míg ellenben az irószobáé súrolt. Minthogy a két szobának fala előtt cementjáró van, mely a padlóval érintkező alapfalat úgyszólván légmentesen elzárja a külső friss levegőtől, arra a következtetésre kellett jutnom, hogy a gomba spórái a növények utján jutottak be a szobák padlójába, de az irószoba padlója súrolva lévén, a deszkába hatoló friss lég és friss víz megölte a megfészkelődő spórákat, míg ellenben a csupán feltörölgetett festett padlóban — a páratelt levegő és a hiányosabb szellőztetés hozzájárulása mellett — zavartalanul fejlődhettek a házi gomba csírái. Minthogy hasonló esetet másutt is tapasztaltam, világossá lett előttem, hogy a házi gomba leginkább — sőt talán *csakis a kevéssé szellőztetett* és az elégtelen szellőztetéssel járó, fojtott, nyirkos levegőjű *helyiségben lép föl.*

Az ilyen gombás helyiséget legcélszerűbben úgy hozzuk rendbe, hogy a padló alatt levő földet kihányjuk, betonozzuk, szintes felület nyerése végett cement habarékkal ellátjuk és erre tölgyparkettet fektetünk.

Nagy hiba, ha az ilyen gombás szobában alkalmazott cementburkolatra előbb fenyőpadlót helyezünk és erre rakjuk a parkettet, mert a fenyőpadlót ekkor csakugyan légmentesen zárjuk el, aminek folytán mihamar elkorhad és a parkettezés is tönkre megy.

Azon tény, hogy a festett padlóban gyakoribb a gombásodás, mint a súroltban, megerősíti Kondor Vilmosnak ama állítását, hogy a nagy garral hirdetett antimerulion, s egyéb gombairtó szer nem sokat ér. Mert ez is csak úgy hat, mint a festék: légmentesen elzárja a deszkaaljat is, a minek az a következménye, hogy a deszkának alsó és felső lapfelülete 1—2 $^{m}/_{m}$ vastagságban ép marad ugyan, de a köztük levő deszkatest mégis csak elpusztul, mire az épen maradt deszkaburok is összeroppan.

A szobában a fal mellett mutatkozó gombát legsikeresebben fakátránynyal pusztíthatjuk el.

A padló alatt levő salaknak jó hatását nem dezinfekciós voltában, hanem abban találom, hogy annak hézagai közt a külső friss levegő eléggé szabadon mozoghat s ez a friss lég gátat vet a deszkába jutó spórák fejlődésének.

Ezen felfogásom alapján egy erdőőri lak kevésbbé lakott szobája gombás padlójának rendbehozásánál úgy tettem, hogy a gombalepett régi padlót és párnafát eléggétettem — hogy a bajt szét ne hurcoljuk — a padló alatt levő földet félméternyire kiemeltettem, ennek helyére az ezüst-kohóból visszamaradt durva salakot hordattam, az alapfalakat belülről lekapartattam és úgy ezt a falat, mint a padlódeszkák alját fakátránynyal bemázoltattam.

Ezt ezelőtt hat évvel tettem és eddig nyoma sincs a gombának. Erős meggyőződésem, hogy alaposan segítettem ott azon a bajon.

Divald Béla.

---

* Szerző ezen cikke bizonyítja, hogy a házigomba ellen való védekezésnek csakis az a helyes módja, a mit a M. E. — Kondor V. felolvasása alkalmából — II. évfolyamának 91. oldalán ajánlott. Száraz anyagból való építés és a faanyagnak szabad levegőjárásban való tartása — lehetetlenné teszi a házi gomba fellépését. *Szerkesztő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Uj felrakó készülék tachymetrikus felvételekre.

Közli: *Biok Zoltán.*

Az „Oesterreichische Forst- und Jagd-Zeitung“ folyó évi január hó 26-iki számában „Oberforstkommissär M. Riebel“ tollából egy igen érdekes közlemény jelent meg egy új felrakó készülékről, mely — tudomásom szerint — szaklapjainkban ez ideig ismertetve nem volt s igy azt hiszem, nem végzek felesleges munkát, amidőn az új felrakó műszert a szerző nyomán, szaktársaimmal megismertetni óhajtom.

Tudjuk mindannyian, hogy a tachymetrikus uton nyert mérés-adatok feldolgozása, illetve azok felhordása kivétel nélkül közvetlen történik; ugyanis a nyert szögek egy felrakó készülékkel papirra felhordatnak és ezeknek megfelelő egymáshoz való csatlakozásából, valamint a bussola vagy polygon vonalak oldalhosszainak méreteiből képezzük mérési adataink képét.

Ezen eljárásnál különösen azon körülmény kellemetlen, hogy egy szög felrakása kedvéért a felrakó készülék alapvonalát vagy az adott szögszárra, vagy a földrajzi, illetve delejes dellő vonalára kell fektetnünk, mielőtt a kivánt szög leméréséhez hozzá fognánk.

Ezen eljárás azonban igen hosszadalmas, időrabló és a hibaforrásoknak egész láncolatát rejti magában, mert ily eljárásnál a felrakó készülék középpontját a szög egyik szárára pontosan kell beállítani.

A tachymetrikus felmérések könnyebb és gyorsabb hordhatására szolgáló készülékek egész sorozata lett az újabbi időben ösmertetve, melyek közül a legtökéletesebbek ugy vannak szerkesztve, hogy a felrakó készülék alap-, illetve nullvonala párhuzamosan eltolható, miáltal lehetővé lesz, hogy az asimut szög a készüléknek megfelelő beállításánál — a készüléknek akár egy szögszárra, akár valamely tájékozó vonalra való reálleszétését mellőzve — a papirra közvetlen és könnyen felrakható.

A legtökéletesebb ily felrakó készülék a Schlesinger és Schneider által construált „Tachygraph“ volt.

Ez egy hosszabb vonalzóból áll, mely egy csavar segélyével a papiros alsó széléhez erősíthető s mely egy a vonalzóra pontosan merőlegesen álló derékszögü keretnek vezetésére szolgál. Ezen keret a vonalzó hosszában eltolható; a keretben magában egy kisebb keretecske le- és föl mozog s ebbe van beilleszve a tulajdonképeni felrakó készülék. — Magától értetődik tehát, hogy a felrakó rés ülében belül levő papir minden egyes pontjához egy és ugyanazon párhuzamos fekvésbe tolatik el, minélfogva az ennek megfelő tájékozásnál az asimut függetlenül vitetik át a papirra.

Ezen készüléknek mindazonáltal számbavehető hátrányai vannak, melyek főkép a vezetékben rejlenek; a könnyü és amellett biztos vezetés ugyanis rugók által biztosittatott, melyeknek hosszabb használat után való meglazulása, vagy egyoldalú megfeszítése a hibás felrakást eredményezi.

Magának a nagykeretnek a papiron át görkarikákon eszközölt vezetése is kellemetlenül észlelhető, amennyiben utóbbiak meglehetős nagy barázdát hagynak maguk után, miért is ha a felrakást magára az eredeti tervre akarjuk rávezetni, szükséges, hogy sík és kemény alljapot alkalmazzunk, legjobb pedig egy üvegtáblát használni.

Egy további hátránya ezen készüléknek az, hogy a műszer a papiros nagy részét elfedi, miáltal az áttekintés zavarva van; szerkesztési szempontból pedig hátránya, hogy a felrakás többé-kevésbbé csak kisebb papirlapon történhetik; nagyobb terveknél kénytelenek vagyunk a műszert többször átrakni, a mi sok időpazarlással jár; — ezeken kivül a műszer szerkezete meglehetősen komplikált, ára is aránylag magas.

A leirt „Tachygraph“ hátrányainak eloszlatását „Fromme testvérek“ bécsi műszerész cég egy teljesen uj alapon szerkesztett felrakó készülékkel igyekezett elérni.

Ők ugyanis a felrakó készülék, illetve a null vonal párhuzamos eltolását két parallelogramme köztí rendszer segélyével oldják meg, miáltal a legegyszerűbb kezelés mellett, a műszernek a vonalzó irányában való

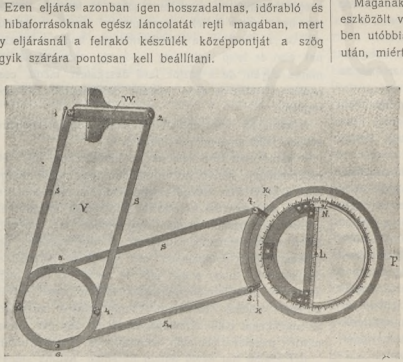

„Fromme“ féle uj felrakó készülék.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vezetése, a rugók és görkarikák alkalmazása teljesen ki van zárva.

A Fromme-féle felrakó készülék két főalkatrészből áll, u. m. 1. egy egyszerű teljes körű felrakóból (F) (lásd az ábrát a 196. oldalon) és 2. a vezetékből (V).

A két rész összekötése két csavar által egymáshoz szorítható pofacsiptetővel (K—K) történik, tehát meg van adva az a lehetőség: a felrakót könnyen és gyorsan minden kívánható fekvésbe hozhatni, melyben azután párhuzamosan tolódhatik, a mi a készüléknek beállítására rendkivüli fontossággal bír.

A felrakó „F" egy 20 $/_m$ belvilággal bíró, 2·5 $/_m$ széles sárgaréz karikából áll, melynek külső karimája a két pofacsiptetőbe (K—K) van beilleszve; a belső karimán van a beosztás, melynek kellő nagysága a leolvasásnál csak előnyére van a felrakónak; továbbá a belső karimán kissé bemélyitve horony fut körbe, melybe egy percnyi pontosságot adó noniussal N. ellátott félkarika van beillesztve, ezen félkarikának két végpontját összekötő egyenes L. pedig felrakó vonalzóul szolgál.

Magától értetődik, hogy a noniusnak pontos beállítására rögzítő és mikrométer csavar is alkalmazható, valamint a felrakó vonalzó beosztása egy oly noniussal is ellátható, melyen egy alkalmazott leszúró készülékkel a hosszak közvetlen leszurása, illetve felrakása is lehetővé válik.

A felrakó kivánatra úgy is szállíttatik, hogy a körbeosztás maga mozog, míg ellenben a nonius rögzítve van, mely esetben a leolvasás mindig egy ugyanazon pontón történik, mi természetesen sokkal kényelmesebb; ez esetben azonban a készülék ára valamivel drágább.

A vezeték „B" áll egy 16·5 $/_m$ hosszu vasvonaszból W., mely külső szélén (a rajzon nem látható) a műszernek a rajzasztalhoz való rögzitésére szolgáló erős szorító csavarral bír. Ezen vasvonasz felső lapján 14·5 $/_m$ távolságban mozgathatólag van megerősítve két 1·5 $/_m$ széles és 0·5 $/_m$ vastag vassin.

A külső sinnek megerősitése egy 5 $/_m$ magas pecekkel 1. van biztositva, mely egyuttal a sineknek és ez által mindkét parallelogrammnak a papir feletti való tartását eszközlő sodrony megerősitésére is szolgál.

A 39 $/_m$ hosszu sinpár végpontjai egy 14·5 $/_m$ átmérővel bíró, 1·5 $/_m$ széles és 0·5 $/_m$ vastag sárgaréz karika kerületére a 3 és 4 pontban vannak megerősítve; ugyanezen karikán van egy másik hasonló sínpár két végpontja — az előbbiek megerősitési pontjaira merőlegesen — az 5 és 6 pontban rögzítve, melynek másik két végpontja ismét a készülék felvételére szolgáló két pofacsiptetővel (K—K) ellátott körszelvényen a 7 és 8 pontban talál elhelyezést.

Az 1,3—2,4 és 5,7—6,8 által feltüntetett sinek tehát két egyenközü négyszöget alkotnak, melyeknek két szemben fekvő oldalai és igy a második egyenközü négyszög külső oldalával szoros összeköttetésben levő felrakó is a rögzített alapvonallal egyenközüen kell hogy mozogjanak.

A műszer az itt leirt méretektől eltérőleg, kivánatra bármely adott méretben készíthető.

A „Fromme testvérek" cég az első ily modorban készített felrakó készüléket azon kéréssel küldötte meg Riebelnek, hogy azt gyakorlatilag próbálja ki.

A kivánsághoz képest úgy ő, mint több mérnök két hónapig használták ezen felrakó készüléket s annak használhatóságáról véleményük egyhangulag a következő volt:

„A készülék kezelése felette egyszerű; ugyanazon elérhető pontosság mellett a felrakás gyorsabban végezhető mint a „Tahygraphhal" vagy más felrakó készülékkel, anélkül, hogy a mérnök magát túlerőltetné, vagy elfáradna; minél fogva minden más eddig ismert e fajta készülékkel szemben előnynyel bír."

Ezen felrakó készülék előnyei még a következő pontokban foglalhatók össze:

1. a lehető legegyszerűbb szerkezet, 2. a „Tachygraph"-pal szemben való olcsósága (110 korona), 3. egyszerű kezelés s ezáltal a könnyű és gyors munkavégzés, 4. a felrakó lapon az átnézetet nem zavarja, 5. nagy mozgó felülettel bír, illetve nagyobb tervek felrakásánál is alkalmazható, anélkül, hogy átrakni kénytelenek volnánk s végül 6. a készülék alkalmazása mellett a rajzpapir tiszta és hasznavehető marad, miért is az eredeti tervlapokon is bátran dolgozhatunk vele.

Mindenki, kinek tachymetrikus felmérésekből kifolyólag tömeges felrakásai vannak, ezen műszer felhozott előnyeit önön maga be fogja látni.

Erdőeladás.

Az ungtölgyesi v. urbéres közönség tulajdonát képező tölgyerdőt, mely *58.000* koronára volt felbecsülve, a „Neuschlosz-féle nasici tanningyár és gőzfürész részvénytársaság" budapesti cég vásárolta meg nyilvános árverés utján *81,136 koronáért.*

A Szniszák Nándor tb. főszolgabiró vezetése alatt Ungtölgyesen folyó hó 4-én megtartott árverésen még a következő szó- és irásbeli ajánlatok tétettek: Lebovics József Szerednye 59.100 K, Reisman Sámuel Munkács 67.655 K, Hercz és Társa Budapest 80.000 K, Weisz Testvérek Kisdobrony 61,355 K, Reisman Herman Kisvárda 77.500 K, Lord és Társa Budapest 79.520 K, Fakereskedelmi Részvénytársaság Fiókja Budapest 74.740 K, Kronberger Mór és Fia Budapest 74.782 K, Eisler Jósiás és Fiai Wien 77.000 K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Buza között piros virág . . .

Buza között piros virág,
Rólam beszél egész világ:
Éjjel nappal csak mulatok
A csárdában duhajkodok.

Ne bánts engem gonosz világ,
Hogy nekem ég gyertyavilág;
Csárdán kivül, csárdán belől
Bujdosom a bánat elől.

Eskütt tett az én violám;
Senkihez sem megy csak hozzám.
Hütlen lett az esküjéhez,
Férjhez ment egy más legényhez.

Hat ökör jár udvarába;
Cifra suba a nyakába.
Ezt szereti az én rózsám,
Ezért lett hütelen hozzám.

Nincsen ökröm, nincsen subám
Nem maradt az apámról rám.
Mért is vagyok ilyen szegény,
Ágról szakadt erdőlegény!

Fazekas Sándor.

A „régi jóvilágból".

A cserőkei dülőben, a hol most arasznyi hosszú búzakalászok, két arasznyi kukoricacsövek, meg másfél öl magas cirok, 25 kilós dinkatök és 20 kilós burgundi répa terem, a hatvanas években nem termett semmi.

Azaz, hogy termett biz ott három öl magas nád, meg páklya, azután gyékény és káka annyi, hogy a közeli Kis-Tápé lakosainak nem kellett felmenni a Velencei tóig, vagy le az Alibunárra száraz gyékényért avagy sásért, mint mostanában. Annyi gyékényt nem szőtt el a falu népe, mint a mennyi itt e helyeken termett.

Emlegetik azt az időt még mostanában is. Mert a gyékényen, kákán és sáson kivül volt ott még más is. Volt vad annyi, hogy a batlára meg a szárcsára nem is hederitett már a valamire való vadászember; hanem ludra, kacsára, nemes kócsagra, gődényekre, no meg halakra fente a fogát. Mert szó a mi szó, bizony halakat is lehetett akkoriban lőni íváskor idején a kiöntésekben: tizet, huszat is egy-egy lövésre.

Abban az időben az alszámvevő úr volt a város leghiresebb Nimródja. De meg is érdemelte a kitüntető elnevezést, mert igazán jó lövő és fáradhatatlan gyalogoló, azonkivül örökké vidám kedélyü, ugynevezett aranyos cimbora volt az öreg úr.

Kifogyhatatlan a szebbnél szebb és érdekesebb vadászkalandok elbeszélésében.

Volt ő már Afrikában is, a hol egy szál lövéssel két antilopot és egy krokodilust lőtt meg; a Suezi-csatornában, épen a Sinai hegy irányában, egy kanyarulatnál bukkant fel előtte az a mesés szörny, a vörös cápa, a mely még eddig minden hajót kikisért a Vöröstenger kezdetéig; ám az egyszer roszul járt, mert a hajó kormányosa mellől éppen ő, a számvevő úr, lőtte keresztül a koponyáját három szem vágott fickóval. A Gibraltárnál pedig mikor átlépett a spanyol partra, akkor bukott keresztül a szoroson az az óriási cethal, a mely később a görög szigettengernél került egy szerencsés halász hálójába s a melyet partra vonszolni csak huszonkét bivallyal lehetett. Hanem azért nagyon jó vadász volt az alszámvevő úr . . .

Most is együtt vagyunk a cserőkei nagy klöntésen és a recsegve pattogó tűz mellett kedélyesen elhelyezkedvén, húzogatni kezdé átnedvesedett hosszúszárú vadászcsizmáit.

— Mit csinál urambátyám? — Kérdi tőle egyik vadászcimboránk, a főmolnár.

— Hát lehúzom a spanyolokat e, mert tele vannak vizzel; azután megszárítom magamat itt a nádas enyhelyében.

S elővette nagy cseh vadászpipáját és csendes boldogsággal tömögette bele azt a persegős rétháti szűz magyart, melyet még a nádas túlsó oldalán is meg lehet érezni illatáról.

— No fiuk — mondá, miután puskáját odatámasztotta egy száz éves fűz derekához — most menjetek be még egyszer a cserőkébe s lőjietek nekem egy *„lillik"*-et. Tudjátok, megigértem valakinek. Oda adom cserébe ezt a gunárt ni — s felemelt a fűz mellől egy általa nemrég lőtt szép vadludat.

Mi belementünk a cserőkébe és hol térdig, hol meg kötésig gázoltunk keresztül a sűrű sással benőtt ingoványon. Közbe változó vadászszerencsével fúztük aggatékra a ledurrantott viziszárnyasokat. Pedig hideg volt már ilyenkor a viz, mert ugy október dereka táján lehetett az idő. Ámde az ifju, forró vér még akkor gyorsabban lüktetett az erekben. A könyelműen szárnyaló s a vadászat gyönyöreiért rajongó lelkesedés tüze pedig égett, lángolt a szivekben, nem gondolva a veszélylyel, vagy már több is lehetett a mióta elváltunk a tűznél sütkérező urambátyámtól, a számvevő úrtól. Volt már „lillik" is lőve, még peddig kettő. No, majd megörül neki az öreg úr.

— Halgass csak pajtás — mondta az éppen mellém érkező főmolnár. — Mintha kiáltást hallottam volna. Hallod? Onnan a nádas széle felől.

És csakugyan tisztán, kivehetően hallatszott a part felől: Hopp, hopp! Hopp, hopp! Jertek kifelé!

— Az ám, hiszen ez a számvevő úr hangja — és gyors lubickolással lépdeltünk keresztül a zsombikos, hepehupás mederben, nagyokat csuszva, néha térdre is esve a sikamlós tó fenekén.

— Mi baj urambátyám? — Kérdeztük majdnem egyszerre.

— Vannak ám „lillik"-ek — szólt örömmel a főmolnár.

— Ördög vigye most azt a „lillik"-et, nagyobb itt a baj. És félősen, elképedve nézett a jobbról elhuzódó magas nádfal irányába s jelentőséggel mutatott egy kes-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

keny, sötétes nyilásra, mely a sürü nádas dereka tájáról tátongott felénk.

— Ott, ott, azon a nyiláson ment el. Menjetek, üldözzétek. Én nem mehetek, nézzétek, mezitláb vagyok, a nádkotu felhasogatná lábaimat. Menjetek, hátha megfoghatjátok . . . Talán még nem ért ki a nádasból . . .

— Kit? Kit fogjunk meg? Kit üldözzünk? Miért?

— Hát nem mondtam még el?

S közelebb lépve, majdnem suttogva mondá:

— Hát a ragyás képü embert . . . Egy ragyás képü embert . . .

E pillanatban nagyot recscsent valami a magas, sürü nádasban és ugy tetszett, mintha a páklyák és a nádvégek imitt-amott megrezdülnének, épen ugy, mint mikor a nyul vagy a róka bujdosik benne, meg-megállva szimatol, hogy az ellenkező oldalon elosonhasson.

— Megálljatok. Ne mozduljatok. Hátha itt van még a közelben és egy pár lövéssel leterit benneteket. Nagyon rossz állásu szemei voltak a gazembernek. Jertek, majd elmondom . . . Itt ültem a lobogó tűz előtt és melegedtem. Ugy egy féléra mulva a hátam mögött, ott a nádas mellett, roppanást hallottam. Hátra tekintve, majdnem kővé meredtem. Egy magas, óriás termetü, kopott katonaruhába öltözött ember állott annál a füzfánál, a melyre a tarisznyámat és a puskámat akasztottam. Kezében puska volt. Még pedig az én puskám, az én jó patkószög damaszk puskám és mindkét kakasa felhuzva, felém volt irányozva. Összeborzadtam.

— Jó napot uram, — szólt az ember rácos kiejtéssel.

— De jó puskája van az úrnak.

— Az ám — mondok, azaz hogy nyögtem. Szép, csakhogy nem a legjobb biz az, mert félre hord.

Hátha elhiszi, gondoltam hirtelen.

— Nem baj! Jó lesz ez nekem — volt a komoly válasz.

De nem is az enyém — és ugy tettem, mintha könnyen fognám a dolgot és szórakozottságot szinelve, kaparásztam a hamvadó parázsban.

— Hát azok a vadászcsizmák jók-e? Ugy nézem, hogy egyforma lábunk van. Ezeknek nagyobb hasznát veszem majd én, mint az úr — és hóna alá csapta vadonat új spanyol vadászcsizmáimat.

S a mint bámulva ránézek, hát látom, hogy a tarisznyám meg már a nyakában is lóg.

Ugyan mikor akaszthatta oda?

Borzasztó! Ez rablás! El kell fogni — kiáltottuk egyszerre és fegyvereink után nyultunk.

— Nem, nem engedem. Maradjatok. Ez az ember nagyon elszánt és vakmerő, nem retten ez vissza semmitől. Láttam a fellépéséből.

És a mikor ott a nyiláson eltünt, egy pillanatra megállott, rám meresztette sötéten égő szemeit és balkezét felemelve, némán fenyegetett.

Barátim, ezt az embert nem üldözhetjük.

*

Egy félévvel később Torontálban rettegett hirre vergődött egy katonaszökevény.

A vásárokra járó mesteremberek fegyveresen őrizték portékáikat az országuton, mert nem egyszer rabolták ki fényes nappal az egész vásáros karavánt.

Azt beszélték, a kik látták, hogy ez utonálló rablók vezére egy magas, erőteljes, ragyás képü, vöröses ember volt. Hangja olyan, mint az oroszlané, tekintete, mint a vérszomjas hienáé s a magyar szót rácosan ejti ki.

Vállán kétcsövü puskát és lábán hosszuszárú vadászcsizmát hord.

Fél vármegye hajdui és csendőrlegényei hiába vadásztak reá már hónapok óta. Végre is a Rádai királyi biztos emberei nyomták meg egy kis faluvégi mészárszékében és ott lőtték agyon abban a pillanatban, a mikor az utolsó töltényét kilőve, puskáját kezében magasra emelve, merészen kirohant a rendőrökre.

Azóta nyugodt lett ismét a vidék Temesvártól a Tiszáig; mert Macsvánszki Matim, a hires rablóvezér, nem háborgatta többé a vásáros mestereembereket.

A számvevő úr pedig ráismert patkószög damaszk puskájára, mely a Rádai birósághoz mint bünjel küldetett be.

Mondtam, ugye, hogy nagy gazembernek kell ennek a ragyás képü embernek lennie — bizonygatta olykor a számvevő úr és büszke örömmel mutogatta ismerőseinek visszanyert patkószög damaszk vadászfegyverét.

Csényi.

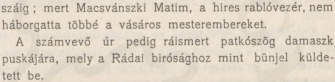

Vadorzókról.

Olvasva a napilapokat, bizony azokban nagyon sok gyilkosságról szóló hirt találunk, melyek nagyobbrészt az alkohol szendvedélyes fogyasztásának eredményei. De találunk közöttük nem ritán a másik szenvedélyből, a vadászatból kifolyó gyilkosságokat vagy gyilkossági kisérleteket is, melyeket a vadorzók követnek el.

A közönséges ember, a ki már egyszer az alkohol nagyobb mérvben való élvezetére adta magát, ritkán lesz képes azt teljesen elhagyni és addig marad rabja e pusztító szenvedélynek, mig anyagilag, erkölcsileg és testileg tönkre nem megy.

Igy vagyunk a vadorzással is. Az a paraszt, a kinek egyszer kezében volt a vadászfegyver és sikerült lesből egy, a rendes váltóján gyanútlanul baktató vadat lepuskázni, az más alkalommal is szerencsét próbál és ha még egypár izben a nélkül, hogy rajtakapnák, vadat

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lőhet, akkor az az ember a vadorzás szenvedélyének esik áldozatul.

Hiszen jól emlékezhetik rá minden vadászember, hogy mily leirhatatlan öröm fogta el akkor, mikor az első vadat elejtette és mily boldogan sietett ki másodszor, hogy ujra a vadászat szenvedélyének hódolhasson. Tehát nem csodálkozhatunk azon, ha a vadorzó is ezen szenvedélyének hódolva, elkészül még a legvégsőre is, és az ellen, a ki a vadászatban megakadályozni akarja, fegyverét használja.

Tudjuk azt, hogy a vadorzók legnagyobb része olyan ember, a ki a földmíveléssel keveset foglalkozik, vagy ha van is földje, az legtöbbnyire oly kevés, hogy azt a rendes tavaszi idő alatt könnyen megmunkálja, nyáron learatja és őszszel egy-két nap alatt betakarítja; tehát nagyon sok ideje van még, a mit szenvedélyének kielégítésére használhat fel, mert tudvalevőleg az ilyen egyének napszámba vagy állandó foglalkozású munkába nem állanak be, csak annyit dolgoznak, hogy éhen ne haljanak. Igy aztán szabad idejük nagyobb részét vadorzással töltik.

Különösen itt délvidéken az oláhság között nagyon el van terjedve a vadorzás; úgy annyira, hogy minden községben 5—6 ember van, a kikről köztudomású, hogy jogosulatlanul, titokban vadászni járnak.

Ily körülmények között aztán elkeseredve tapasztalja a vadászember, mikor tudja, hogy a mult évről elegendő vad maradt, az idő is szépen kedvezett a vad szaporodásának, tehát szép vadállománynak kell lennie; ha augusztusban kimegy, alig talál egy-két nyulat, őzet pedig csak elvétve ha lát.

Ezen szomorú állapotok orvoslása végett akarok néhány sort az arra hivatottak figyelmébe ajánlani.

A vadorzás megakadályozásának már sokféle módját olvastam. Van, a ki a vadorzók kedvét igyekszik elvenni e nemes sporttól, mások pedig az alkalom nyujtását törekesznek korlátozni.

Az előbbire nézve olvastam egy, az ország nyugoti nagyobb uradalmában szokásban volt vagy talán még most is divó módot, hogy t. i. a jogosulatlan vadászaton rajtakapott egyént sötét helyiségbe tuszkolják, hol egy vagy két markos legény várja, a kik hamarosan lefülelik a vendéget és hathatós somja-botokkal jól ellátják, mely után szabadon eresztik.

Ha meggondoljuk a dolgot, ez a, bár szabályellenes gyógymód sem az utolsó, hogy a vadorzót elriasszuk területünkről. Tudjuk ugyanis azt, hogy ha a birónág elé kerül az ügy, úgy az illető, kinek legtöbbször nincsen lefoglalható vagyona, csak pár napi elzárást kap, mit kényelmesen leül és azzal szabad a vásár. Ezen kúra után azonban a testileg megfenyített vadorzó, bár lemondani nem fog a vadászatról, de eszébe jut sajgó oldala és kerülni fogja ama helyet, hol oly alaposan ki lett fizetve és másfelé próbál szerencsét.

A fent említett két gyógymód közül úgy hiszem az utóbbi vezet inkább eredményre, mely a vadászatra való alkalom nyujtását igyekszik megszüntetni.

Vidékünkön, mint tapasztaltam, 1905. év tavaszán kezdték a főszolgabirói hivatalok a vármegyei törvényhatósági bizottság által alkotott fegyvertartási szabályrendeletet kellő szigorral végrehajtani. Lehetséges, hogy előbb is eléggé betartatott e rendelet, de az én figyelmemet kikerülte.

Erélyes főszolgabirának is megtette a kellő intézkedést és így csakhamar a fegyvertartásra jogosulatlanoktól elszedett fegyvereket a csendőrök 5—10 darabjával szállították a főbirói hivatalba, hol rövid idő alatt jókora rozsdás fegyvergyüjtemény keletkezett, melyeket magamnak is volt alkalmam látni és mint mondották, vagy 180 drb fegyverből állott e készlet.

Mint szenvedélyes vadász, a vadászatot érdeklő minden mozzanatot figyelemmel szoktam kisérni s így épen azon napok egyikén, mikor ez említett fegyverelszedés történt, szóba állottam egy szomszéd-falubeli parasztpuskással, a ki azt mondotta: „Hiába szedik az urak el a fegyvereket, visszakerülnek azok megint."

Kérdezősködésemre elmondotta, hogy a vármegye székhelyéről a beszállított fegyverek aképen jutnak ismét ki, hogy mielőtt még megsemmisíttetnének, akad a vármegyei szolgák között olyan, a ki jó pénzért egy őrizetlen pillanatban kiszolgáltatja a gyilkos szerszámot. Ha ezen ember beszédét nem vesszük is komolyan és nem vádoljuk meg a vármegyei szolgákat, de abban igazat adhatunk neki, hogy visszakerülnek ama fegyverek és pedig oly módon, hogy a némi megrongálás után mint ócska vas eladatnak a zsibárusnak, ott a boltban a csöveket megveszik a vadorzók és egy kis javítás után ismét megszőllaltatják valahol a kukoricás végén, vagy az erdő szélén.

Tehát első sorban a vadászatra való alkalom nyujtását aképen kellene korlátozni, hogy az elszedett vadászfegyverek úgy semmisíttessenek meg, hogy az tényleg ócska vas legyen, például az agy elégetése vagy felforgácsolása után a cső kovács által hosszában felhasittassék. Továbbá pedig a zsibárusok szemmel tartandók lennének és tőlük minden vadászfegyver elveendő lenne. Ezen kivül jó volna még, ha a vadászfegyver eladása is bizonyos ellenőrzés alá jönne.

Ezeket akartam a tisztelt vadászközönség tudomására hozni és bár sokat és fontosabbat olvastak a vadorzás meggátlásáról, úgy gondolom, azért soraim nem lesznek érdeknélküliek, mivel a jó vadásznak a vadorzók garázdálkodása ellen minden lehetőt el kell követnie.

Szabó Kálmán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ragadozó madarak és dúvadak írtása.

A ragadozó és kártévő madarak pusztítására legalkalmasabbak az *oszlop-* vagy *karócsapdák (oszlopvasak)*; minél több, annál jobb. Ilyenek felállítására oly helyeket kell kiszemelnünk, a hol kevés a fa, egyrészt azért, hogy kényszeritve legyen a ragadozó a vassal ellátott oszlopokat leszálló helyül használni, másrészt, mert a ragadozó szárnyas előszeretettel ül ily vastagabb törzsre pihenés végett s ily helyről prédára is szokott lesni, valamint magas kutgémről is. Fácánosokba, fiatal vágásokba nagyon célszerű az ily oszlopvasak felállítása és ott is oly helyre kell tenni, hogy a ragadozó messziről meglátshassa. Az oszlop legyen 4 méter hosszu s 20—25 cm. körméretü. Ez elég vastag. Az oszlopot egy méter mélyre kell leásni, kiálló részén öt helyen, arányos távolságokban, 5 cm.-es átmérőjü furóval lyukakat furunk s ezekbe a lyukakba jönnek a 60 cm. hosszu, erős lépőfák, a melyek azonban csak ideiglenesen és akként illeszthetnek be, hogy használat után minden nagyobb nehézség nélkül eltávolithatók legyenek, nehogy hivatlan látogatók is felmászhassanak a vashoz. A lépő-fák használat után vagy elrejtendők, vagy pedig elviendők, csak igen megbizható helyen hagyhatók ott az oszlop tövénél. A fogóvasakat minden két hétben olaj és petroleumkeverékkel kell bekenni, hogy jól működjenek. Ezekben a csapóvasakban, kezdve a legnagyobb sastól a legkisebb bagolyig, megfoghatók a kártékony vadak, sőt a mult évben ilyképen egy nyest is leszámolt a bőrével, mely valószinüleg pajkosságból mászott fel a vashoz, vagy pedig a vérszimat csalta oda. — A *héjakosarak* is igen ajánlható fogóeszközök. Ezeket szintén oly helyre kell állitani (esetleg oszlopra), mint az oszlopvasakat. A törzset azonban, melyre helyezve lesz ily kosár, zöld galyakkal körülszögezzük, hogy ugy nézzen ki, mint egy magasabb természetes bokor, vagy felnyult élőfa; a lyukakat és lépőfákat ott hagyjuk, esetleg létrát használunk. A kosárban elhelyezett galambot (fehér a legcélszerűbb, mert legszembetűnőbb) természetesen naponta el kell látni élelemmel és friss ivóvizzel, különben elpusztúl, ellenben pedig csekély gondozás mellett igen jól birja. Nálunk a galambok szeptember elejétől a nagy fagyok beálltáig kinn vannak s mégis egészségesen, hibátlanul kerülnek vissza. Hogy mily eredmények érhetők el jó ponton felállított héjakosárral, felemlitem, hogy egy izben ugyanazon héjakcsárban egy fogási évad alatt 23 darab héja és két kőszáli sas fogatott. Itt megjegyzem, hogy a fogóvasat hosszu, vékony láncra kell kötni ugy, hogy mihelyest a madár megfogódott, a vassal együtt a földre essék, mert ha nem esik le, a galamb félelmében többnyire kimúlik. Igen ügyes pusztitási mód még a következő is. Ha ugyanis a vadgondozó észreveszi, hogy héja, ölyv vagy kánya egy területen többször vadászni szokott, egy kisebb bokor mellé a következőképpen állitson fel egy könnyenjáró tányérvasat: A bokor azon felén, hol jobb kilátás kinálkozik, köralaku sövénykeritést készit, úgy, hogy a kör közepén egy kitömött vagy élő férhét galambot kipányvázva elhelyezni lehessen. Jobbra és balra az evő- és ivóedény jön a földbe erősitve, hogy esetleg föl ne düljön; a csapóvas pedig odaillesztetik a kerités nyitott helyére — ugy azonban, hogy a galamb ha esetleg vergődik, fel ne csapja. Ha az ily módon elkészített fogóvas jó helyen van s meszsziről felötlik, nemcsak nagyobb szárnyas ragadozó, de róka, macska, görény, nyest, sőt kóbor eb is igen gyakran belekerül. Ezt a módszert tavasztól késő őszig (a galambbal) lehet sikerrel alkalmazni; télen azonban galamb helyett friss nyulat veszünk, melyet használat előtt végig fel kell vágni s úgy a kör közepébe helyezni. Télen a vasat puha mohába, vagy hangyazsombék maradékkal óva, kell befektetni, hogy le- és be ne fagyjon. Ha kőszáli sasok is megforduinak a vidéken, lenyüzott s kissé megpörkölt macskával a legtöbbször biztos sikerre számithatunk, bár csalogató ételül a nyulat is elfogadják; de a megpörkölt hus illata nagyobb vonzerőt gyakorol rájok.

*

A róka, vadmacska és kóbor ebek télente legbiztosabban rókaméreggel pusztíthatók el; csakhogy a méreggel való működés nagy vigyázatot igényel és nagy felelősséggel jár, miért is meggondoltan és körültekintéssel kell vele bánni. Alkalmazását illetőleg legcélszerübb közvetlenül, de lehet közvetve (secundirer) is használni; csakhogy az előbbi mód biztosabb. Mindenek előtte kiszemelünk az erdőben egy oly helyet, a hol ember ritkán jár, de annál inkább megfordulnak (vagy tartózkodni szeretnek, esetleg átváltó pontul szokták használni) a ragadozók és kóbor ebek. Októberhó második felében aztán szerzünk egy hasznavehetetlen lovat, esetleg a szükséghez, illetve a terület nagyságához képest többet is. Az ily gebék darabonként 10—12 koronáért mindenütt kaphatók s hogy még kevesebbe kerüljenek, lenyüzathatók és bőrük értékesithető. Egy lóbőrért 6 koronát mindig megadnak. A kadaver a kiszemelt helyre (mindig egy kis tisztásra) lesz elhelyezve 60 cm. mély ágyékba; de esetleg egy-egy helyen csak a ló felét használjuk fel; a dögöt aztán harasztal és kevés földdel befedve átadjuk rendeltetésének. Mihelyt aztán az ilykép előkészitett döghús bűzleni kezd, a ragadozóvad messziről megsejti s a szag után rátalál. Eközben a vadgondozó egy hétben legalább egyszer-kétszer elnéz a hullához s mihelyt észreveszi, hogy a hullánál látogatások történtek — mit a kaparások s lakmározások jelei mindjárt elárulnak — szóval, ha oka van hinni, hogy a vadak már jól rákaptak a hullára, akkor készitsen mogyoró nagyságu *töpörtyü-gombócskákat*, a gombócskák közepébe pedig tegyen egy-egy kis késhegynyi strychnint, de akként s oly vigyázatosan járjon el eközben, nehogy a gombócskák külfelére is kerüljön a méregből, mert akkor nem fogadja el a vad. Ugyanis a strychnin roppant keserü; azért, ha a dúvad fel is veszi,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

abban a pillanatban mindjárt ki is köpi a kellemetlen ízű csemegét. Ezeket a mérgezett gombócskákat mindig oda kell helyezni, ahol legjobban ki van kezdve a dög; azonban célszerű nem kézzel, hanem 3 méter hosszú pózna segélyével a gombóckák elhelyezése azért, hogy emberi nyom egészen közel ne legyen a dögnél, ami a négylábu látogatókat esetleg tartózkodókká tehetné. A kirakás az esteli órákban történjék, mikor már a madárféle nem igen jár-kél, mert kivált a szajkó és szarka (de a ragadozó szárnyasok is), ha csak hozzáférhetnek, felszedik, széthordják a mérgezett falatokat. Másnap már korán reggel megtesszük látogatásunkat a döghelynél s biztosra vehetjük, hogy a kirakott galacsinokból néhány hibázni fog és a falánk ragadozó többnyire vagy a színhelyen, vagy nem messze onnan kimulva található, mert az összevágott töpörtyü mihelyt a gyomorba jut, a meglegség folytán azonnal szétomlik s így a méreg gyorsan öl. Megjegyzendő, hogy a ragadozó vad, de a kutya is, az ily kis gombóckákat többnyire rágás nélkül szokta lenyelni, de ha esetleg átharapja is, a méreg fogai közé kerülvén, hatása kétségtelen és biztos. Ily döghelyet nagyobb vadászterületen többet is lehet készíteni s mondhatom, ez a legjobb mód a dúvadak pusztítására. Később már a szarkák, varjak, kányák és sasok is odaszoknak, illetve a mindinkább erősödő bűz által odacsalogattatnak a hullához. Ekkor egy ujabb aratás ideje kezdődik: a kártévő madarak mérgezése, a mi a következőképpen történik: egy fazék vért szerzünk be, vagy nagy marhatüdőt és májat igen apróra összevágva készítünk elő, melyet kora reggel, még virradat előtt fazékban a döghelyre kiszállítunk s jól bemérgezve, ott három-négy helyre kiürítjük — minél rövidebb ideig időzve a helyen s azzal gyorsan eltávozunk. Déltájt azonban ismét visszatérünk, a mikorára már a méreg „megtette a kötelességét“ és szerencsés esetben igen dús és nagyon vegyes terítékben gyönyörködhetünk. Ezt a pusztítási módot hetenként egyszer ismételve, egész télen át gyakorolhatjuk, persze kellő óvatossággal, soha sem mulasztva el a megmérgezett szárnyasok összeszedését, nehogy hivatlanok kezébe jutva, szerencsétlenségek okozóivá váljanak. Különösen a cigányok körmeire kell ügyelni, mert ezek nagy kedvelői a „hullott“ pecsenyének s fogalommal sem bírnak arról, hogy egy „jó“ varjutrakta után „a rajkók ledegelhetnek a pátkáról“ . . . . Ha mérgezett falatok vannak kint, jó a vadászebeket is szemmel tartani, mert a kutya-félét — nagy messziről megérezvén a dőghus és vér szagát — elviszi az orra, ha nem vigyáznak rá, elpusztul. Ily módon pusztul el aztán a sok csavargó paraszt-kutya is — melyekért azonban nem kár. — Kóbor ebeket, macskákat, görényt nyáron a következőkép irthatjuk legbiztosabban: Tudvalevőleg minden szőrmés ragadozó éjjeli kószálással alkalmával utakon teszi járlatait s csapásokon, ösvényeken, vadváltókon s éfféléken halad s vált át egyik helyről a másikra, hogy szőrméjét a harmattól megvédje. Tehát az ilyen vadjárók önkényt kinálkoznak a fogás céljaira s mindig nagy sikert igérnek. A fogóvasat (ha nagy a terület, többet is lehet alkalmazni) a váltó szélére — ha lehetséges: bokor, vagy fa mellé — állítjuk fel, csalfalatul frissen lőtt nyulat, lapint vagy galambot (gerlét leghamarább kerithetni) alkalmazunk, de nem a vasra helyezzük, hanem *felakasztjuk a vas fölé* (tehát a vas a csalétek alá jön) olyformán, hogy a ragadozó csak némi ágaskodás révén juthasson hozzája. Ha szárnyast használunk csalétkül, célszerű a fedett vasat tollakkal beszórni, ugyszinte a váltóra is szórni tollat, hogy a ragadozó figyelmét felélesszük véle. Ha aztán másnap reggel a vas után nézünk, a legtöbbször fogva találjuk benne az óhajtott kártévőt.

Storcz Mátyás.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei szeptemberben.

A tavak képe, élete e hóban nagy változáson megy keresztül. Az eddigi sablonos életfolyamatot üde mozgás váltja fel. Csoportosul, jön s megy a sok madár, érzik már, hogy van valami a levegőben, a mi izgatólag hat, átfutva a vérüket, egész testüket s megborzong tőle a tolluk és felkivánkoznak a magasba . . . kerülnek egyet, meg ismét leszállnak s ideges nyughatatlanságuk egyre növekszik, riadósak lesznek s néha egy áthúzó buta gém láttára is ágyudörejhez hasonló morajjal robbannak a magasba; hát még ha sas vág közibök, vagy lövés dördül el valahol a lápok világában. Szóval kezd megérni bennük az az ösztön, mely az első titkos sugallatra szárnyra készteti őket, hogy megcseréljék idegennel a verőfényes szép hazát, hol a bölcsőjük volt nekik. — Kedélyökkel sokaknak a ruhájok is megváltozik: dísztelen uti ruhát, téli gúnyát öltenek magukra a halakkal együtt, melyek sok fajánál leszedi az ősz, az első *r*-es hónap szinte a nászruha díszét s a szerelem kérdését a gyomor és kitelelés aggodalma váltja fel — és úgy van az a madaraknál is attól fogva, hogy az új nemzedék belejut a létért való tevékenység nehéz munkakörébe. — Hanem míg a vizek szárnyasai utat vesznek messze a korlátlan végtelenség szabadjában, — addig halaink a mélyekhez kötve nagyobb részt dermedten töltik el a rideg évszak hosszu napjait. A *ponty* az első ezek között, e hónapban ugyanis kezdi már magát elásni az iszapba, hol nemével a dermedtségnek egész februárig táplálék nélkül él. — A többi mocsárhalak azonban még vigan vannak, csak a *compó* (Tinca vulgaris) alszik nagyokat, nappal is a tó fenekén mélyen elrejtőzve s oly mély az álma, hogy fölszínre emelve is mozdulatlan marad, csak a kiméletlenebb dőfésekre tér magához kábultságából.

Micsoda sok különösségeket tulajdonitottak a régi halászok ennek az apró pénzü halnak, a mely nélkül a bala-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

toni hálóvető véleménye szerint pipa dohányt se ér a halpaprikás, ellenben a szegediek cigánynak valónak tartják és „cigányha"-nak is hívják. Mondják róla, hogy valóságos „haldoktor", mely a sebesült halakat a nyálkájával gyógyítaná, azokhoz hozzádörzsölődvén, miért is a csuka se bántja, sőt a legjobb barátságban él vele. — De nemcsak a vizben „doktor" ő, hanem halászbeszéd szerint az embereknek is hasznos, például a fejére; meggyógyítja (?) a főfájást, a lázt, míg a szemgyuladásnál friss állapotban a nyakszirtre kötve használ. Állítólag az epéjének is nagy a hatékonysága a gilisztás ellen; hanem a ki sokat eszik a húsából, azt kileli a hideg, ezért azonban kezességét nem vállalok . . .

Másféle halérdekességekről is sok mondást tud a halász, — ha nincs más dolga, — melyek között azonban minden furcsaságuk dacára is sok igaz rejlik, hozzá is teszi a mesemondó, hogy „a ki nem hiszi, próbálja meg" . . . Mérges halakról és halikrákról is tudnak beszélni, még pedig a teljes igazság alapján; csak mérges madárról nincs tudomásuk, pedig ilyen is van, némely *öreg zöldfejű gácsér* (Anas borschas) szemelvében, mely ha felizgatott állapotban, kivált párosodás idején, érzékeny bőrű egyén kezét marja meg, marásával néha a veszettségre emlékeztető tünetet idéz elő az embernél, mit jó tudni nemcsak a vadásznak, de a halásznak is, mert gyakran megesik, hogy nagy kacsa kerül a hálóba, mely ugyancsak védekezik és harap néha dühében.

Itt ki kell térnem arra is, mily eljárás követendő a csapóvasban megfogott, általában a kézre került s még élő halrablókkal szemben.

Vidrát, ha még él, megfogni kész veszedelem, mert egyetlen harapásával örökre koldussá teheti az embert; — tehát első dolgunk legyen a megfogódzott haltigris bőrét néhány erős fejbólintással biztosítani a feszítő fa számára.

Patkány, vizicickány is pokolian harap, miért az elfélékkel kurtán kell elbánni. Megjegyzem, hogy a fogóvasakat minden egyes fogás után minden egyes részletükben erősen meg kell surolni, *tiszta* ruhával apróra törölni s csak úgy vehetők használatba ismét. — Madárnál természetesen mind ez nem szükséges, hanem ha véres a vas, vagy más piszok éri a megfogódzott szárnyas révén, tiszta vizben erősen leöblítendő s fólállitás előtt iszappal mázolandó be szagtalanitás céljából.

Nagy óvatossággal kell eljárni a megfogódott *halasok* és *kányáknak* a vasból való eltávolítása alkalmával, mert igen veszélyesekké válhatnak. Például a *rétisas* egy kapásra kiszakíthatja az ember gyomrát, ha vigyázatlanul közelíti meg, — de a *halvágó* és *kánya* is roppant erélyesen védekeznek s ugyancsak belekapnak az ember husába, ha alkalom kinálkozik rá. Legajánlatosabb tehát, vasba került élő bestiákat lebotolni, valamint a szárnyaltakat hasonló módon ártalmatlanná tenni, ha csak különös érdeket nem kötünk élvemaradásukhoz, mely esetben vastag pokróc segélyével eszközöljük a fogoly ártalmatlanná tételét, a pokrócot ráteritve.

A leszárnyalt vagy vasba került *gémek* is veszedelmes állatok, mert hegyes csőrükkel villámként csapnak ki s roppant energiával védik magukat, kivált a vén *nagy kócsag* és *szürke gém*, de minden gémfaj; azért úgy kell elbánni velük, mint a halsasokkal; ha pedig élve akarnánk elfogni egyeseket, bottal a nyakukat kell lenyomni, azután pedig e helyzetben tartva, csőrüket markoljuk át a balkézzel, míg a jobb kéz a lábakat fogja össze.

A tótól-tóhoz való lokális mozgalom, mely nem egyéb, mint a nagy hurcolkodás introdukciója, mind több és több s mindsűrűbben jelentkező vendégeket hoz az apadó vizekre, főleg száraz időben, a mikor a lézengő apró halféle igen könnyen megszerezhető zsákmányt képez a halászmesterkedésben kevésbbé ügyes madaraknak is, a minők például a *kabák*, melyek ügyesen tudnak gázolni hosszú lábaikkal a kurtavizű pocsolyákban — miközben farkukat magasan feltartják, mintha valami gázolómadarak volnának; azonban buta kabakfejük, — melytől nevüket vették — s a kis kampós csőr elárulja fajbeli mineműségüket, mi a bagolyra is vall valamelyes karikás arculatjuk miatt. De azért a régi rétjáró puskások, halászok a bihari, szabolcsi és békési „sárréteken" aligha igen vélelmeztek valami közelebbi kapcsolatot a bagoly meg a kabafamilia között, mert e „bagolyfejű" névbeli megjelölés helyett, mely különben is a latin *Strigiceps* fordítása, a *kabát* találták alkalmasabbnak, mely ugyan a bagolytypushoz közelít, de mégsem azonos egészen azzal s egyszerűen egyéni (vagy egyedbeli) *elfajzást* láttak a fejbeli hasonlóság dolgában, mint ezt eme régi példabeszéd is bizonyítja:

„Elfajzott, mint a *Kaba*, sólyom nemzetéből."

Itt a halászati (és vadászati) ornithológia tudományos érdeke szempontjából fel kell említenem az új névfarago természetrajzisták rovására, hogy ujabban egy, a *kabáktól*, vagyis a *Circusoktól* távol álló sólyomfajra: a *Falco subbute*-ra alkalmazzák a „kaba" elnevezést, imént idézett példabeszéd alapján, mely szerintök a Falco subbuteora vonatkoznék!

Oh jérum, nagy „tudomány"-andum, a mely olyat is felfedez, a mi nincs! Mert hogy a Falco subbuteonak kabafeje egyáltalában nincsen s hogy az *elfajzást* csakis a Circusokra, mint valóban nagy kabafejűekre értette a hivatkozott közmondásban a nép helyes megjelölő érzéke, az az egy már a legcsekélyebb logikai következtetés mellett is nyilvánvaló.

A folytonos madárjárás miatt, éjszaka is nagy felügyelet alatt tartandók a halasvizek és sötét éjjeken nem árt egy-egy *röppentyüt* is közéjük durrantani a tolakodó vándoroknak, melyek folytonos le s fölszállásaik folytán a halállományt örökös nyughatatlanságban tartják s egyre riasztják, mi mellett jól meg is dézsmálják őket.

Lakatos K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A hal tápláló értéke. Ujabban főleg a húsdrágaság folytán mindjobban fölmerül az a kérdés, hogy a tengeri halat, mint táplálékot, nem aknázzák ki kellőleg és nem veszik a tengeri hal rendkivüli értékét elég komolyan. Éppen e napokban tartott egy neves belgyógyász, Rosenfeld előadását, a melyen a következő meglepő tételeket bizonyította be: Két egyént teljesen egy időben látott el napokon át táplálékkal. Az egyik hust, a másik megtiszított tengeri halat kapott. Az egyéb ételmennyiség teljesen egyforma volt. A pontos mérések kimutatták ezután, hogy a hal sokkal több fehérnyét tartalmaz, sokkal könnyebben emészthető és tápláló ereje és értéke sokkal nagyobb. Sőt vesebajosoknál egyenesen a legjobban ajánlható táplálék és mindent el kellene követni arra nézve, hogy minél jobb és több tengeri halat hozzanak lehetőleg friss állapotban forgalomba.

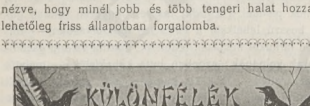

* **Tűz.** Ez a legveszedelmesebb ellenség bizonyára sulyos gondot okoz fürész- és fatelepeink, valamint erdőbirtokaink vezetőségeinek. A tűzvész okozta pusztitás minden képzeletet meghaladó voltáról csak akkor van némi fogalmunk, ha módunkban van annak legalább egy évre visszanuló statiszitikájába betekinteni.

Legutóbb a Pesti Hirlap (aug. 5-iki száma) közölt e tekintetben rendkivül megkapó és majdnem hihetetlen adatokat. A P. H. szerint az 1904-ik évben 26.566 volt a tüzesetek száma, melynek 44.158 épület és rengeteg ingóság — *hatvankét millió* korona értékben — esett áldozatul. Ezek beszédes számok. Valószinű, hogy ez nem minden évben van igy, de ha ezek a számok csökkennek is, ha a fenti nagyságuk felére szállanak is le, akkor is olyan összegét mutatják az elpusztult és vissza nem hozható vagyonnak, a mely mellett nemtörődömséggel elmenni lehetetlen.

Bizonyos, hogy a tűzvész ilyen pusztitását — különösen a nyáron — a nagyon is primitiv tüzrendészet, a *vízhiány*, az épitkezés felületes volta, nagyban előmozditotta és — sajna — még ma is előmozditja. De, ha ez ideig igy volt, csak nem nézhetjük ölberakott kézzel és nem engedhetjük, hogy ezentúl is igy maradjon Ipartelepeink vezetőségének túlnyomó része ugy gondolkodik, hogy ha vállalatát tűz ellen biztositotta, már eleget is tett legvitálisabb érdekei megvédésének. Csak — a tűz után — a biztositó társaságokkal való „tárgyalások" és az üzemzavarok tanítják meg arra, hogy a tűzbiztositás „nem elég az üdvösséghez".

Kötelességet vélünk teljesiteni olvasóinkkal szemben, ha — fentiekre való utalással — a mindinkább tért hódító *vegyi tüzoltó eszközökre* figyelmüket felhivjuk. Ezen készülékek — több oldalról vett értesülés szerint — kezdődő tüzek oltásához rendkivül alkalmasak. Miután pedig minden tűz egyszer keletkező stádiumban van, csak természetes, hogy ezek a készülékek már eddig is sok jó szolgálatot tettek tulajdonosaiknak. Számtalan olyan esetet ismerünk, melynél a tűz észrevételtével, annak oltása, megfékezése egy vegyi tüzoltó készülékkel könnyű lett volna. Megszivlelendőnek tartjuk azt is, hogy ha ilyen tüzoltó készülékeink vannak, nem vagyunk kénytelenek tétlenül tölteni azokat a legfontosabb perceket, míg a hivatásos védelem (a tüzoltóság) megérkezik; s ha a tüzet teljesen eloltani nem is sikerülne (nagymérvü elterjedtségénél fogva), de annak lokalizálásához nagy mértékben hozzájárulhatunk.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesületének folyó év junius 6-ikán Egerben megtartott közgyülésén volt alkalmunk a „*Minimax*" nevü vegyi tüzoltó készüléket működés közben láthatni, melyről azt az értesitést kaptuk, hogy könnyü és egyszerü kezelhetőség és oltóhatás tekintetében első helyen áll. Ezen értesülésünket az Egerben tartott bemutatás mindenben igazolta, amennyiben azt a Minimax társaság ott időző igazgatója és egy tisztviselője — rögtönzött tüzbe oltása közben bemutatta. Az oltási kisérlet tárgyául szolgáltak: egymásra rakott 12 nagy faláda, a melyek még apritott fával és forgácscsal is megtömtettek, kátránnyal és kőolajjal leöntettek; továbbá egy fuvar keményfa és forgács, melyre jó adag kőolaj öntetett. Az égő gulák — azok teljes égésének beállta után — az első egy, a második két készülék tartalmával, tehát 6, illetőleg 12 liter folyadékkal eloltattak.

Ezen bemutatáson a Koburg hercegi uradalom főtisztviselői is részt vettek, kiknek referádája alapján az erdőigazgatóság 100 darab készüléket rendelt.

Megkértük a Minimax társaság vezetőségét, hogy a készülékükre vonatkozó ismertetést bocsássa rendelkezésünkre, a mely kezeinkhez érkezvén, adjuk szószerint:

„A Minimax készülék egy kúpalakú, 1 mm. vastag vaslemezből készült tartány, mely kivül-belül erősen ólmozva van, miáltal annak elrozsdásodása elkerülhető. Kúpalaku szerkezete meggátolja azt, hogy a készülék „odaállitathassék" és igy idővel a lomtárba kerülve, éppen akkor nincsen kéznél, amikor arra szükség lenne. A Minimax készülék egy saját szerkezetü tartókészüléken — a falra erősitve — függ. A készülék vizben oldott félszénsavas nátront tartalmaz. Ezen kivül — egy fémkosárban elhelyezve — egy savval megtöltött beforrasztott üveghenger van. Ha a készülék alsó részén látható gombot valamely kemény tárgyhoz ütjük, az utóbb emlitett üveghenger eltörik és a belőle kilövelő sav, a készülékben levő nátronoldattal egyesül. Az egyesülés következtében vegyi reakció áll be, amiből kifolyólag nagymennyiségü szénsav és közönséges konyhasó képződik. A fejlődő szénsav 5—8 atmoszféra nyomást gyakorol a készülékben lévő folyadékra. Ez a nyomás a benne lévő oltófolyadékot — a készülék vékonyabb végén lévő nyilásán — 12—14 méter távolságra, vagy 8—10 méter magasra hajtja. A folyadék oltó hatása jó részt annak a nagymennyiségü szénsavnak tulajdonitható, melyet a kilövelő sugár magával visz. A szénsav az égő felületekre lövelve — miután nehezebb a levegőnél — azokra elterjed és igy az atmoszférikus levegőt elzárva, a tüzet elfojtja. Ugyanezt teszik — a viz elpárolgása következtében — a fentemlített sók is, amelyek a lefecskendezett részeket mintegy emailszerü réteggel bevonják és a tüz tovaterjedését meggátolják.

Rendkivüli előnye a Minimax készüléknek még az, hogy *tél nem töltheti*, igen elmés berendezése ezt *feltéttenül* meggátolja. Eme utóbbi körülmény fontossága csak akkor tünik fel, ha meggondoljuk, hogy az alig 1 mm. vastag tartályban 5—8 atmoszféra nyomás keletkezik. A Minimax készülék mielőtt forgalomba hozatik, 15 atm. nyomás alatt ki lesz próbálva — és versenytársaival ellentétben — melyek közül már számtalan felrobbant — az explósió veszélye már azért is ki van zárva, mert vegyi összetétele olyan, hogy a készülékben — előirás szerint töltésnél — maximálisan 8 atm. nyomás keletkezhetik. Bánky és Dr. Pfeiffer müegyetemi tanárok kisérletezése alapján kitünt, hogy a Minimax készülék 30 atm. nyomás alatt sem robban fel, hanem „szélesebb végén megrepedve, azon a folyadén finom eső alakjában lövelt ki." Már most összegezve ezen adatokat, hogy: ha a Minimax készülékben csak 8 atm. nyomás keletkezhetik; az 15 atm. nyomásra — forgalomba hozatala előtt — ki lesz próbálva és végül, hogy a készülék 30 atm. nyomásnál sem robban fel, bárki előtt is nyilvánvalóvá lesz, hogy annak a kezelése veszéllyel nem jár.

Nem mulaszthatjuk el, hogy ez alkalommal az ugynevezett fagykészülékeinket fel ne említsük. Ez utóbbiak szerkezet és kezelés tekintetében alig térnek el a fennebb leirottaktól és csak töltésük vegyi összetételében mutatkozik lényeges eltérés; ami tekintettel arra,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerv.sz.: EVgF/255/2018.

hogy ezen készülékek 28 fokos hidegben sem fagynak be, a dolog természetéből folyik. Mert, mint fentebb leírtuk, az egyéb készülékek vízben oldott nátronnal vannak töltve.

Annak a körülménynek, hogy egy megbízható, 28 fok hidegben be nem fagyó tűzvédelmi eszközünk van, a fontosságát fejtegetni bizonyára felesleges."

* **Bányászok és kohászok közgyűlése.** Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület ezidei közgyűlését augusztus hó 26-án tartotta meg Zalatnán gróf Teleki elnöklete alatt kétszáznál több résztvevővel. A főiskolaügy kérdésében akként határoztak, hogy a vidéki osztályoktól beérkezett véleményeket a választmány tárgyalja, ezeket összegezze és a jövő évi közgyűlés elé terjessze.

* **A mezőrendőrségi törvény revíziója.** Darányi földmívelésügyi miniszter körrendeletet intézett valamennyi törvényhatósághoz, amelyben utal arra, hogy a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. tcikk végrehajtásánál észlelt tapasztalatok szükségessé teszik ezen törvény módosítását, miért is ennek foganatosítását programmjába felvette, a szükséges előmunkálatokat megindította és felhívja a törvényhatóságokat, hogy az alispán és főszolgabíró véleményének kikérése alapján a törvény hiányaira vonatkozólag szerzett eddigi tapasztalataikról s általában minden a törvény revíziójánál figyelembe veendő mozzanatról részletes és kellően megokolt jelentést, illetve javaslatot hat hónap alatt terjesszenek elő.

* **A „Magyar Faipar"** című lapot f. é. augusztus hó 15-től Miklós Károly felelős szerkesztő *„Magyar Faipar és Fakereskedelem"* cím alatt tovább vezeti. A lap szerkesztőségét és kiadóhivatalát Budapest, VI., Podmaniczky-utca 61. szám alá helyezték.

* **Erőszakos medve.** Érdekes megfigyelést tett az elmult hóban az Orsz. Nemzeti Vadásztársaság fogarasi fővadőre a medve makacs szemtelenségét illetőleg. Juon Hanu, a havasokon juhaival fenlévő csobánnak egyik lovát a medve letiltötte. A csobán lesbe állt s a medvét alaposan megsértezte. A következő holdvilágos estében ismét a csobán a kikezdett lónál, s érdekes, hogy ugyanazon medve, annak dacára, hogy előbbeni nap alaposan megriasztották, ismét csak előkerült. A csobán most még erősebb vasszöges töltésével ujból rálőtt s többé a mackó nem mutatkozott.

* **Állatkedvelők figyelmébe.** A budapesti állatkerti igazgatóság a tisztelt közönségnek figyelmébe ajánlja mindennemű olcsón eladó állatait, u. m.: mindenféle házi szárnyasokat, Plymouth, Chohin, Chinai, Orpington, Bantám tyuktörzsöket, fehér, bronz és pöttyes gyöngytyukokat, valamennyit friss tojásaikkal; bronz s indiai pulykákat, emdeni, apáca és vadludakat, pekingi és pézsma óriási kacsákat, papagályokat s kakadukat, majmokat, vízivadszárnyasokat, u. m. jégmadarak és sirályokat, jeles mindenféle, szép galamb törzseket, majmokat, angoramacskákat, ausztráliai nyulakat, szelid hollókat, rizspintyeket, szürke és fehér szinekben, hullám kispapagályokat, énekló kanárikat olcsón és pontosan elküldve azokat; továbbá mindenféle szinü angoramacskákat, luxus, házőrző, vadász és szobabeléket, nemkülönben vevő óhajára meghozat az igazgatóság más mindenféle állatot is bárhonnan, kik eziránt személyesen vagy levélileg hozzáfordulnak. Tiszteletttel a budapesti állatkerti igazgatóság.

* **Érdekes megfigyelést tett a rókáról** egy urvadász nemrégiben. A mint ugyanis az esti órákban házafelé tartott, egy őreg rókát pillantott meg, mely a mezőről az erdőbe váltott s mely a szájában valami zsákmányt cipelt. Ugy 80 lépésnyiről csakhamar célba vette a vén ravaszdit, mely tűzben összesett. A mikor azután az illető a rókát közelebbi vizsgálat alá vette, kiderült, hogy a szájában egy körülbelül 3 hetes nyulat cipelt, melynek feje hiányzott, ezen kivül még egy vakond és három kis csupasz madárfiók is volt a vén tolvajnak a szájában.

* **Stainer Gyula** cs. és kir. udvari szállító magyar magpergető gyárának mai számunkhoz mellékelt hirdetését ajánljuk a t. erdészközönség figyelmébe.

Kérdések és feleletek.

Válasz a 11. számban közzétett 2. kérdésre.

Hogy miként védekezzék a *szarvastehenek károsításai ellen*, arra okos tanácsot adni nem olyan könnyű dolog. Alapos védekezés volna az erdők közötti szántóföldeket úgy bekeríttetni, hogy azon át a vad a földekhez hozzá ne férhessen. Azt is tanácsolhatnók ugyan, hogy vaklövészekkel éjjel riasztassa a vadat, de hosszabb időre az úgy sem használ. Vadkárért követelhetne kártérítést attól, a ki a vadat tenyészti.

Noemi.

*

Válasz a M. E. 11. számában megjelent 3. kérdésre.

A homokos árteret csak fűz- és nyárfával lehet sikeresen beerdősíteni. Még az égerfa sem alkalmas erre, ámbár eleinte szépen nő, de már 15—20 éves korban kivész, vagy legalább is visszafejlődésbe indul. A kőrisfa egyáltalán nem sikerül; az ákác pedig az áradvány homokban csak akkor él meg, ha az már legalább is 20 év óta mentes az árvíztől, midőn t. i. az iszaphomokból már termőhomok alakul, de ekkor aztán már a kőris és tölgy is megnő rajta, sőt jobban, mint a fűz és nyár, melyek az ilyen helyeken a talajelőkészítés szerepét végezik.

S.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés. tanitás-, használat- és gyógykezeléshez, Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Azonnali belépésre keresünk egy nős, szakvizsgázott **alerdészt,** ki a magyar és német nyelvet irásban és szóban birja, szép irással, térképek rajzolásával, gazdasági és erdészeti teendőkben teljes jártassággal bir.

Csak olyan pályázók adják be sajátkezüleg irt folyamodványaikat, kik feddhetlen előéletüek, erőteljes testalkatúak, 30 évnél nem idősebbek és a vadászat iránt előszeretettel viseltetnek.

Ajánlatok bizonyitvány másolatokkal és a fizetési igénynyel **1906. évi szeptember hó 15-ig** a Barkai uradalmi Erdőhivatal Barkán, posta Dernő (Gömör megye) címére küldendők.

Sébor Ferenc
3—3 uradalmi főerdész.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Állást keres

egy 25 éves, róm. kath., erdőőri szakiskolát és szakvizsgát jó sikerrel végzett, 5 évi gyakorlattal bíró s katonai kötelezettségének eleget tett nőtlen egyén. Cím a szerkesztőségben.

1459/1906. szám.

Árverési hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy a nagybátonyi volt urbéresek Nagybátony község határában fekvő erdejének a rendszeres gazdasági üzemterv szerint esedékes 41·13 k. hold vágás területén termelhető

a) 24 tömörköbméter tölgyműfa;
b) 281 „ tölgybányafa;
c) 830 „ cserbányafa;
d) 330 ürköbméter hasábtüzifa;
e) 620 „ dorongtüzifa;
f) 429 „ galytüzifa;

f. évi október hó 8-án d. e. 10 órakor

Nagybátony községházánál megtartandó nyilvános szóbeli árverésen elfog adatni.

A szóbeli árverés megkezdése előtt szabályszerüen kiállitott zárt irásbeli ajánlatok is benyujthatók.

Kikiáltási ár 12286 korona, azaz tizenkettőezerkettőszáznyolcvanhat korona.

Bánatpénzül az árverelők által leteendő 1228 korona.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Érdeklődőknek az erdőt a helyszinén a községi bíró fogja megmutatni.

A részletes árverési és szerződési feltételek a nagybátonyi községházánál, valamint az egri m. kir. járási erdőgondnoksánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Nagybátonyban, 1906. szeptember 7-én.

Nagyfalusi László
urb. elnök.

Szám: 1691—906.

Pályázati hirdetmény.

Hunyad vármegye tekintetes közigazgatási erd. Bizottságának 2828/906. számu határozata alapján a nagyrápolti, pajánai és alsó-városvizi kerületi

erdőőri állásokra

600 korona és a szászvárosi **erdőlegényi állásra** 480 korona évi fizetéssel ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak az erdőőri állásra 24 évet betöltött és 40 évesnél nem idősebb okleveles erdőőrök; az erdőlegényi állásra pedig végzett erdőőri szakiskolás növendékek és kiszolgált katona- és csendőr-altiszt ek.

A folyamodók kérései sajátkezüleg irandók és **1906. év október 4-ig** az alanti hivatalhoz adandók be.

A kérvényhez csatolandó: 1. erdőőri oklevél; 2. keresztlevél; 3. orvosi bizonyitvány; 4. szolgálati bizonyitvány; 5. erkölcsi bizonyitvány.

A magyar nyelvnek szóban és irásban való tudása elengedhetetlen kellék, a román nyelv tudása pedig előnyt biztosit a pályázónak, azért a folyamodó kérvényében ezen képességét felsorolni köteles. Amennyiben az erdőőri állásokra okleveles egyének nem pályáznak, jóminősitéssel biró kiszolgált katona-altisztek és csendőrök kérvénye is figyelembe lesz véve.

Déván, 1906. évi szeptember hó 10-én.

Parragh Béla,
m. kir. erdőmester.

346/1906. sz.

Faeladási hirdetmény.

Szász-Dálya község legelőjén elad

1906. évi szeptember hó 24-én d. e. 10 órakor

a község házában megtartandó szóbeli és irásbeli ajánlatok mellett nyilvános árverésen mintegy 278 tm. **mű** és 340 tm. **hulladékfára** becsült

110 drb. tölgytörzset

4800 korona kikiáltási ár mellett. Bánatpénz 10% vagyis 480 korona.

Az irásbeli zárt ajánlatok elfogadtatnak a szóbeli árverés megkezdése előtt.

Az árverési feltételek a községi irodában a hivatalos órák alatt az árverés napjáig bármikor betekinthetők.

Szász-Dálya, 1906. évi augusztus hó 21.

A községi előljáróság megbizásából:
Schuster, jegyző.

2—2

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

45 éves jóhirnevü cég!

Számos érmek, kitüntetések, díszoklevelek, stb.

STAINER GYULA

cs. és kir. udvari szállító

első körmendi magyar magpergető gyára, erdészeti magnagykereskedése és csemete-kiviteli telepe

KÖRMEND

Vasmegye.

Ajánlja

elismert kitünő minőségü teljesen megbizható terményeit illetve gyártmányait.

Tölgymakkot

csakis oly erdőterületekből gyüjtetek, melyek a csemeték továbbfejlődése irányában teljes garanciát nyujtanak.

Jegenyefenyőmagom

a legjobb, mely egyáltalán forgalomba jön.

Lombfa és Gyümölcsmagvaim szavatolt friss szedésüek, megbizhatók és magas csiraképességgel bírnak.

Gyümölcsfák és vadonczok
Élősövények
Erdei csemeték
Dísz- és sorfák
Szomoru és gömbfák
Díszbokrok
Kuszó- és örökzöld növények
Díszfenyők stb.

nagy választékban és mennyiségben mind dús növényzettel.

Árak levélileg.

Tavaszi szállításra vonatkozó megrendelések, illetve előjegyzések már most kéretnek.

Elsőrendű s teljesen megbizható bevásárlási forrás.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Székely és Illés, Ungvár.
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: ÉVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. október 1. 13. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Előfizetési felhivás.

Lapunk mai számával új félévbe léptünk. Tisztelettel felkérjük mindazokat, a kiknek előfizetése lejárt, hogy azt idejében megújítani szíveskedjenek, nehogy a lapnak szétküldésében zavarok támadjanak. A hátralékosok részére utalványlapot csatoltunk.

A MAGYAR ERDÉSZ ÁRA:

Egész évre . . . . . 14 korona
Félévre . . . . . 7 korona.

Erdészeti főiskolai hallgatók és altisztek egész évre nyolc koronával fizethetnek elő.

Hazafias üdvözlettel

A MAGYAR ERDÉSZ
szerkesztősége és kiadóhivatala Borsodapátfalván.

Úttörőnk.

Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos, főiskolai rendes tanár f. évi október hó elsejével 39 évi szakadatlan, buzgó tanárkodás után főiskolánk kötelékéből saját kérelmére kilép, mikor is kiváló szolgálatainak elismeréseül, Ő Felsége a miniszteri tanácsosi címmel tüntette ki.

Magyar szakirodalmunk és szakoktatásunk nehéz, alapvető munkájában úttörő előharcos Fekete Lajos.

Megihletve csodálatos alkotási vágytól, melyhez gazdag, sokoldalú tudás és lankadatlan szorgalom párosul, már a 60-as években küzd legkiválóbb szakférfiainkkal karöltve a magyar tannyelvűre változtatott selmeci erdészeti akademia fejlesztésén és a még akkor teljesen elhanyagolt magyar erdészeti szakirodalmunk megteremtésén.

Ez alkalommal nem képezheti feladatunkat egy pályafutás ecsetelése, mely kezdettől fogva az élet különböző körülményei között mindig önmagához hű és ugyanaz maradván, nagygyá tudott emelkedni egész szakunk számára. Csupán röviden megemlítjük, hogy Fekete Lajos a kolozsvári kincstári jószágigazgatóság kerületében eltöltött kilenc évi szolgálat után 1867. év októberében havában az akademiára hivatott meg Wagner Károly mellé helyettes segédtanárul az erdőértékszámítástan, állattan, rovartan, talaj- és klimatan, valamint a nemzetgazdaság- és pénzügytan előadására. Majd Illés Nándor távozásával az erdőmívelési tanszéken a növénytan, növény-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

élet- és bonctan, állattan, erdészeti rovartan, erdőtenyésztéstan, erdővédelem, talaj- és klimatan s a vadászati és urbéri törvények előadásával bizatott meg, míg 1891. évben Soltz Gyula után átvette az erdőrendezési tanszéket.

Ezen, az erdészeti főbb ismeretköröket felölelő, három tanszék tág munkakörében fejtette ki sikerekben gazdag, üdvös működését, igazságosan, atyai szeretettel vezetve hallgatóit a szaktudományok útvesztőiben s elhintve a fogékony lelkekbe a magot, melyből hazai erdészetünk mindinkább erősbödő fája nő ki.

Áthatva a lelkesedéstől, a mely a hazai erdészetet méltó, fényes pólcra óhajtotta emelni, teljes odaadással fáradozott szakoktatásunk fejlesztésén és szellemi életünk emelésén s e magasztos célnak szentelte azt a rövid időt is, a mely nehéz tanári teendőinek elvégzése mellett pihenésére maradt volna. Nem tudott pihenni! Hisz' mindenünnen tátongó hézagok sarkalták munkakedvét. Alkotnia kellett, dolgoznia nappal-éjjel, hogy egy-egy lépéssel előbbre vigye a művelt külföldtől nagyon elmaradt ide-oda tipegő erdészetünket! És dolgozott fáradhatatlanul, erőt merítve szakunk iránt táplált rajongásából és bőséges anyagot találva szélesköru tudásában, melyet meg nem szünő tanulással, buvárkodással s a bel- és külföldön tett tanulmányutjaiban szerzett ismeretekkel hova-tovább kibővített.

Irodalmi tevékenysége meghaladja az emberi elme gyenge erőit. Páratlan termékenységéről halvány fogalmat nyujthat a tan- és kézikönyveinek, valamint népszerű erdészeti műveinek jegyzéke:

„Erdőértékszámítástan" 1873—1892.
Illés Nándorral: „A közerdész" 1873.
„A mezőség kopárainak befásítása" 1876.
„Erdészeti rovartan" 1878.
„Beszélgetés az új erdőtörvényről" 1880—1881.
Nikel Zsigmonddal: „Az emberi trágya a mezőgazdaságban" 1881.
„Erdészeti talajtan" 1882—1891.
Soltz Gyulával: „Az erdőbecsléstan kézikönyve" 1882—1893.
„Erdővédelemtan" 1887.
„A tölgy és tenyésztése" 1888.
Mágócsy-Dietz Sándorral: „Erdészeti növénytan" I. kötet 1891., II. kötet 1897.
„Az erdei vetésről és ültetésről" 1893.
„Az erdő ápolásáról és használatáról, annak megalapításától a letarolás idejéig" 1895.
„A szálaiőerdők berendezése" 1897.
„A vágásra érett erdő kihasználása" 1897.
Az erdők berendezése" 1898.
„Az erdők felújítása, kapcsolatban azok rendszeres kihasználásával" 1899.
„Erdészeti nyereségszámítástan" 1900.
„Népszerű erdészeti növénytan" 1901—1905.
„Erdőrendezéstan" 1903.

De mindezekben nem merült ki bámulatos irodalmi munkálkodása. Az önálló értekezések, tanulmányok, közlemények, fordítások és kisebb cikkek egész légiója hirdeti a Fekete és Ardai (álneve) név dicsőségét főleg az „Erdészeti Lapok" hasábjain. Buvárkodó elméje nem hagyta nyugodni a találmányok terén sem s az erdőtenyésztés, erdőbecslés és erdővédelem körébe vágó, a gyakorlatban célszerűnek bizonyult, több műszernek és gépnek megszerkesztője. Sokat buzgólkodott erdészeti kisérleti ügyünk érdekében is, s mindenütt ott volt, küzdött, alkotott, a hol azt szakképzésünk s erdészetünk előbbre vitele megkivánta. Neve, hatalmas munkássága révén a külföldi szakkörök előtt is ismeretessé lőn, s mint botanikus kiváló hírnévnek örvend. Most különösen az eberswaldei kisérleti főállomás kezdeményezésére a földmívelésügyi kormányunk által 1896-ban hazánkban is folyamatba tett és Fekete szakavatott kezébe helyezett, az erdei fák és cserjék földrajzi elterjedésének és tenyészeti viszonyainak megállapítását várják nagy érdeklődéssel. Ezen növényföldrajzi munkálatot Fekete a nála megszokott fáradhatatlan ügybuzgalommal és mélyreható körültekintéssel vezeti s remélhető — bár e nagy munka befejezése egy emberöltőt igényel, de most már több időt áldozhatva e sok gonddal járó feladatnak — mihamar ujabb becses művel fogja gazdagítani szakirodalmunkat.

Előbb vázlatosan körvonalazva és méltatva Fekete elévülhetetlen érdemeit, önkéntelenül előnkbe tódul a kérdés: milyen jutalom jutott osztályrészeül ezen tiszteletet, hálát, elismerést parancsoló, önfeláldozó, páratlanul alkotó munkásságáért? — — Bizony sokszor gáncs, lekicsinylés, lassú előléptetés, gyéren és későn jött külső kitüntetések! És mégis a hatalom dermedt fénysugarainak következetes megvonása nem lohasztotta le munkakedvét egy percre sem, nemes lelkének lobogó lángja hevítette, mely nem engedte meg, hogy keresse egyéni érvényesülését, hanem egyéniségét is beleolvasztotta a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

maga elé tűzött ama cél elérésének tudatába, hogy erdőgazdaságunknak mindenkor és minden téren legjobb tehetségével szolgálatára álljon és lánglelkével szakoktatásunkat, szellemi életünket egy jobb, egy szebb jövő felé vezérelje — — — s ennek elérésében rejlik nagysága.

Most hatvankilenc év terhével vállain, büszkén tekinthet vissza fényes multjára, a sziklába vájt útra és megnyugvással tekinthet a jövő elé, maga előtt látva a kiegyengetett út távlatát, a melyen bizonyára nagy elméjének éles csákányával még sok akadályt elgördít, sok szirtet elrepeszt hálás követői munkájának megkönnyítésére.

A jól kiérdemelt nyugalomba vonulásakor a szaktársak osztatlan, igaz elismerése, mély tisztelete, számos tanítványainak örök hálája, rajongó szeretete kiséri, kikhez egész lelkünkkel csatlakozunk, kérve a Mindenhatót, hogy szeretve tisztelt úttörő előharcosunkat még számos éven át tartsa meg jó egészségben, mostani szellemi frisseségében szakirodalmunk, hazai erdészetünk dicsőségére!

Hazai erdőgazdaságunk történetéből.

Irta: *Fogassy Gyula.*

Zord, esős őszi napon, borongó kedéllyel, régi irományaim között kutatva, egy kopott füzetre akadtam, mely igénytelen külsejével érdeklődésemet felkeltette. Vonzott a régiség, s miután felnyitottam, szemembe ötlött a következő díszes betükkel nyomtatott cim: „Instruction, welche sämmtlichen in der Herrschaft bestellten Revierjägern Zurgenauesten Darnachhaltung und Befolgung, herausgegeben wird." Tehát utasitás az uradalomban alkalmazott pagonyvadászok részére, mely a mult század első éveiben látott napvilágot. Egy kis töredék erdőgazdaságunk fejlődésének történetéből, melylyel foglalkozni bizonyára nem érdektelen.

Lapozgatva a munkában, sok érdekes részletre akadtam, mely megvilágítja egy nagy dunántúli uradalom erdőgazdaságának akkori viszonyait.

A kopott iromány élénken illusztrálja azt, hogy az uradalom akkori birtokosa, a ma is virágzó *Eszterházy* grófi nemzetségnek őregapja vagy ükapja, már azon időben felismerte az erdőgazdaság fontosságát és közhasznu voltát, azt szabályozni, a kezelést rendezni és az erdők ápolására hivatottakat, a viszonyoknak megfelelően kiképeztetni kivánta. De bizonysága a munka annak is, hogy a nemes főur, a ki egy kis német fejedelemség területével felérő birtok ura volt, a vadászatra, a vad ápolására, a vadászatnak céltudatos kihasználására ugyancsak nagy suly helyezett. S ugy vagyok meggyőződve, hogy nem tévedek azon feltevésemben, hogy nevezetesen a szarvas fentartása a Dunántúl, neki és lelkes vadászutódainak elsőrendü érdeme.

Ugyancsak az ő nevéhez fűződik az erdőgazdaság rendezése, mely szintén a mult század első éveiben kezdett megszilárduini s alapja volt az ujabbkori gazdálkodásnak is.

Az utasitás, mint ilyen tehát számot tarthat a közérdeklődésre, azért azt rövid kivonatban ismertetjük.

Mint címe is elárulja, német nyelven irták, s az akkor másképpen nem is lehetett. Az általános rész bevezetésében megkövteli a keresztényi életet; figyelmeztet az Isten és ember iránti kötelességekre; óva int az erkölcsös életre, a kártyázás, iszákosság és istenkáromlás bűneinek kerülésére.

A továbbiakban emlékezteti a pagonyvadászt letett esküjére, melylyel magát hűségre, hasznos munkásságra s az uradalom vagyonának megőrzésére, annak a károsításoktól való megóvására kötelezte. Elvárja, hogy éjjel-nappal, jó és rossz időben, köz-, vasár- és ünnepnapokon kelliismeretesen őrködni fog az uradalmi vagyon fölött, és szigoruan, részrehajlás nélkül feljelent mindenkit, a kit az uradalmi vagyon megkárositásán vagy a kárositás kisérletén ér. Ezen oknál fogva kerüljön minden bizalmasságot a néppel és az abból folyó gyanus közöséget, mert a tapasztalat igazolta: *„hogy ez a kötelességek megszegésének útját egyengeti."*

Érdekes a pagonyvadász (Revier jäger) minősitésére, az e tekintetben támasztott igényekre vonatkozó rész. Feltételezi ugyanis, hogy tanoncéveik alatt elsajátitották azon általános ismereteket, melyek az erdész és vadásznak nélkülözhetetlenek. De mert — mondja a továbbiakban — *„az erdészeti és vadászati tudomány jelenlegi fejlettségénél fogva (!) sablonszerüleg már nem alkalmazható, s egyrészt tekintettel közhasznu voltára, a nemesebb és sokoldalu müvészetek* (Vielseitigen Kunste) *sorába tartozik, tehát minden nehézség nélkül el nem sajátitható; másrészt a fiatal erdészek eddigi kiképzése nem állott azon szinvonalon, mely tanoncéveik befejezése és némi gyakorlat elsajátitása után az ismeretek bővitését nélkülözhetné; azért minden pagonyvadásznak kötelességévé teszi, hogy hiányzó és hézagos ismereteit megszerezze és kiegészitse."*

Ezen ismeretekhez tartoznak: az olvasható szép irás; számolás, a fák és cserjék ismerete és termeszétrajza: azok tenyésztése és ápolása; a fának legelőnyösebb kihasználása; az erdészeti térképek ismerete és használata. Továbbá a mértan alapismeretei, nevezetesen: egyenes vonalak és szögek kitűzése; a fák köbtartalmának kiszámitása; egyes fák és állabok fatömegének felbecslése és végül: a vadállomány óvása, fenntartása és hasznositása.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Inkább szégyeneljék — úgymond — *a tudatlanságban maradást, mint eddigi könnyen megbocsátható korlátolt ismeretük beismerését.*

Nevezetes, hogy míg az olvasható szép írás alapfeltételül van felállítva, addig egyéb ismeretek terén olyan igényeket támaszt, melyek az alkalmazottak elemi képzettségét messze felülmulják.

De tanubizonyságot tesz a felállított minősítés arról, hogy az uradalom akkori tulajdonosa meleg érdeklődéssel viseltetett az erdészet iránt és felismerve az erdőgazdaságnak messze jövőre kiható jelentőségét, a személyzet képzettségét emelni és azzal erdőgazdasága érdekeit is előmozdítani iparkodott. Folytatólag lelkére köti az utasítás az alkalmazottaknak, hogy előljáróiknak föltétlenül engedelmeskedjenek, utasításaikat lelkiismeretesen végrehajtsák; önhatalmulag semmit sem kezdeményezzenek. Kételyek esetén fölvilágosításért az előljárókhoz forduljanak. A mezőgazdasági alkalmazottakkal a jó viszonyt ápolják s az összeférhetetlenséget kerüljék.

Ezzel a fenkölt gondolkozásu főúr lerakta a fegyelem alapját is, mely nélkül nagyobb testület, a milyennel ő rendelkezett, nem kormányozható és attól egyöntetü, eredményes működés nem várható.

Megemlékezik az utasitás a határjelek jókarban tartásáról. Az erdőbeosztás jelei, nyiladékai, valamint a cserkelő és lovagló ösvények jókarban tartására is nagy sulyt helyez.

Az erdőhasználatra vonatkozó szakaszt következőleg vezeti be: *„Az erdőbirtok főhasznát, a rajta található és tartamosan kihasználandó fa szolgáltatja."*

Az uradalomhoz tartozó erdőbirtokon, a különféle igények kielégítése céljából volt szálerdő-, középerdő- és sarjerdő-üzem. Megállapittatván egyuttal a célszerünek mutatkozó vágásforduló és a vágatási sorrend is.

A vágások területén kivül minden használat személyes felelősség terhe alatt tilos, s ezen tilalom a saját házi szükségletek kielégitését célozó használatokra is feltétlenül kiterjesztetett. Azon nem várt esetben pedig, ha az üzemátvizsgálási munkálatok alkalmával mégis nagyobb kihasználás igazoltatnék be, ezért a pagonyvadász szigoruan felelősé teendő.

A vágásterületek minden év szeptember havában jelöltetnek ki az előljárók által. A fának döntése pedig a nedvkeringés szüneteléne alatt, rendszerint Sz. Márton nap után megkezdendő és a következő év József napjáig nemcsak a döntés, feldolgozás, hanem a termelt fának kifuvarozása is befejezendő. Az uradalom házi fogyasztására szükséges épület- és müfa december és januárban *holdfogytán termelendő ki.*

A vágásterületek megállapitása után tartozik a pagonyvadász azokat személyzetével szorgosan bejárni, átvizsgálni s minden épület-, mü- és haszonfára alkalmas törzset kijelölni, hogy ennek megtörténtével a célnak leginkább megfelelő rendeltetésnek átszolgáltatható és értékesíthető legyen. Ezáltal nemcsak a jövedelem emelése érhető el, *de a vidék lakosságának szükséglete* is kielégitést nyer.

A tűzifa-termelésre szánt törzsek a döntés alkalmával ugyancsak szemügyre veendők, hogy azok egyes részei nem használhatók-e fel előnyösebben más célra.

Hogy a sarjerdők is szolgáltassanak, bár kevesebb és alárendeltebb haszonfát és makkot, azok kihasználásánál 50—60 lépés távolságban visszahagyandók egyes egészséges, szép fejlettségü kocsános és kocsántalan tölgyek, kőris, juhar vagy sziltörzsek.

Egyenes növésü fák hiányában olyan görbe törzsek is fentarthatók, melyekből hajóbokányak, vizikerék részek lesznek termelhetők.

A középerdőkben három korosztály állandó fentartására és az ezek közötti helyes arányra fektetendő suly és pedig oly formán, hogy vágatásra érett, középkoru és fiatal fa forduljon elő egyazon területen. Az arányt illetőleg az előljárók intézkednek.

A középerdőkben a fadöntést megelőzőleg kijelölendők azon törzsek, melyek állva, tehát visszamaradnak. A döntésnél pedig különös figyelem forditandó arra, hogy azok minden sérüléstől megóvassanak.

A vágatás befejeztével jelentés teendő arra nézve, hogy hány vágatásra érett törzs hagyatott vissza az egyes fanemekből és mekkora köbtartalommal.

A becslésben való gyakorlat elsajátitása céljából a pagonyvadászok tartoznak minden kijelölt vágásterület fatömegét felbecsülni és az eredményt a fővadásznak bejelenteni, a ki a vágás tényleges eredménye és a becslés adatainak összehasonlításából a pagonyvadászok szorgalma, megbizhatósága és alkalmazhatóságára következtet.

Szálerdőkben szükséges egyes fiatalabb koru területeket áterdőlni; a vágásra éretteket gyériteni (Dunkel und licht zu schlagen). Tehát előkészitő és magvágást alkalmazni, hogy a lehulló makk csirázhasson, a serdény megerősödjék és ugy a terület felujitása természetes uton foganatosittassék. Csak mikor ezen feltételek részben vagy egészben beállottak, lehet a taroló vágáshoz fogni.

Minthogy az emlitett müveletek sok tudást, tapasztalatot és körültekintő eljárást követelnek, azért azok végrehajtása az előljárók utasításainak sziguru megtartásával eszközlendő.

Minden eltérésért a pagonyvadászok személyesen felelősek. Ama szálerdő területek pedig, melyekben használat el nem rendeltetett, szigoruan tilalmazandók és azokat *mint saját szemüket őrizzék.*

Elrendeli az utasítás, hogy az erdők nyugati, északi és északkeleti oldalain, illetve szélein az uralkodó szelek és hidegek ellen szélfogó, illetve védő pásztok hagyasanak. Ezek a vágásterületeket, az emlitett elemi kárositások ellen megvédik és makktermelés idejében is jó szolgálatot teljesiteni hivatvák.

A fák döntésénél kiváló figyelem fordítandó a mély vágásra és a sima lejtős váglapokra. Mert míg elsőnek figyelmen kivül hagyása által a törzs értékes része megy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

veszendőbe, addig érdes és vízszintes vágási lapok a tuskók korhadását előségítik és a sarjadékot veszélyeztetik. Sarjerdőben az alacsony tuskók a mélyen eredő sarjadzást és a sarjak önállósítását is előségítik. Az erősebb fák döntésénél fűrész és fejsze, a törzsek feldarabolásánál kizárólag fűrész használandó.

Utasítás van továbbá a tűzifarakások magasságára, mélységére és a hasábok méreteire, valamint az anyagok osztályozására nézve.

A pagonyvadász — olvassuk az utasításban — *ne tekintse magát a pagony urának, hanem annak csak lelkiismeretes kezelője és számadójának.* Ezen oknál fogva a különféle anyagok kiszolgáltatása csak az előljárók utalványára eszközölhető. Ugyanezen szabály áll fenn az uradalom házi szükségleteire nézve is.

Az utasításból megtudjuk, hogy az eladás a központok hatáskörébe tartozott és a vevő az erdei rakodóhelyeken utalvánnyal jelentkezett.

Megemlékezik az utasítás az urbéreseknek kiszolgáltatandó anyagokról és az emellett követendő eljárást a legapróbb részletekig szabályozza. Szabályozva vannak a mellékhasználatok, mint: szénatermelés, legeltetés, makkoltatás és a vadászat is.

A szénatermelés csak a réteken, tisztásokon, esetleg a legujabb sarjvágások területén van megengedve. Ez utóbbi helyen azonban csak az előljárók engedélyével.

A legeltetési szolgalmány káros volták az uradalom már akkor fölismerte s azt a lehetőség határai közé szoritani iparkodott. Ezen oknál fogva megjelöli az utasitás az összes területeket pagonyonkint, a hol az gyakorolható s megjegyzi: hogy a területek bővítéséről szó sem lehet.

A makkoltatás használatát is megszorítja és csak az urbéreseknek engedélyezi. Az erdősítésekhez szükséges tölgy-, esetleg bükkmakk gyüjtését a pagonyvadászoknak ugyancsak lelkére köti.

Minthogy a *szénégetés füstje káros hatásu a fák virágzására, azért az a tölgyek és a bükkök virágzása idejében beszüntetendő.* (Folyt. köv.)

Válasz „egy előfizető erdőaltisztnek".

A „M. E." 9-ik számában „egy előfizető erdőaltiszt" az alsó erdészeti szakképzésről e lapokban közzétett cikkemre reflektál, oly hiányosan és felületesen azonban, hogy arra érdemileg még az esetben sem válaszolnék, ha cikkiró nem oly hangot használt volna, mely személyes támadásnak is vehető.

E sorokkal csak az említett nagyigényűséget akarom egy kissé megvilágítani, melylyel cikkiró nincsen tisztában.

Szerintem nem nagyigényű az erdőőr és altiszt akkor, ha fellebbvalója „te" megszólítását visszautasítja, mert erre joga van; de nagyigényű, ha mint cikkiró is, az erdőlegényt az altisztek közé számítja, holott szabályaink szerint csak a főerdőőr altiszt.

Nem nagyigényű egy szakiskolát végzett erdőőr, ha végzettségéhez mért működési kört kiván, de nagyigényű egy szakvizsgás erdőőr, ha az előbbinek megfelelő működési kört, cimet, fizetést kiván.

Mert hát mégis csak képzettebb ember az első az utóbbinál!

Hogy ennek dacára hibának hozzák fel és hoztam fel a szakiskolás nagyigényűségét, annak oka abban keresendő, hogy hazánk erdőgazdasági viszonyai aránylag nagy területen olyanok, a minők egy szakiskolás erdőőrnek a szak iránti várakozását* és pénzigényeit nem elégítik ki, ellenben egy szakvizsgásét igen. Ha tehát viszonyainknak megfelelőbb erdőőrt akarunk nevelni, ugy azt a szakvizsgázókból reméluetjük, mint azt cikkemben kifejtettem, természetesen a mostaninál nagyobb előmenetelt, fizetést biztosítva neki.

A mi pedig az erdőőrök általam célzott jövő fizetését és cimét illeti, azzal még oly nagyigényű erdőőr is meglehet elégedve, mint cikkiró, mert 700—1300 korona fizetés és erdészi cim igényüket kielégítheti, legfeljebb azt kifogásolhatja, hogy olyan igéri, ki nem adhatja meg.

Igy tehát cikkem módot és működési kört ad az erdőőrnek, hogy igényeit kielégíthesse, csakhogy nagyigényű erdőőrök mindig felületesen végzik azt, a mire vállalkoznak és legtöbbnyire ezek vállalkozván, kénytelenek vagyunk, mint ez esetben is, ezekről megalkotni az erdőőrök és altisztek felőli véleményünket.

Ferenczfi József.

* Ugyanigy állunk külömben főiskolánkkal is. Versenylónak nevelnek s terhes kocsiba fognak.

TÁRCA.

Erdei les.

Alkonyodik, a nap lemenőbe — A bérc fokán régi odujából,
Burkolódzik esteli felhőbe. — Bagoly röppen ébredve álmából,
Sugarai vissza nézinek — Majd leszáll egy csonka száraz fára
Oldalára lombkoszorus bércnek. — Rákezd búsan egyhangu dalára.

Bérci erdő sürü lombja alatt, — Leszállt az éj, hiába már várnom;
Éj szekere gyors vágtatva halad. — Itt az idő hazafele járnom.
Dalos madárt nyugalomra várja, — Fegyveremet veszem a vállamra
Fészken ülő hűn szerető párja. — S ugy ballagok egyszerü tanyámra.

Vetve az ágy illatos szénából,
Takaróm lesz a nagy ég boltjából,
Gondolatim messze otthon járnak,
Szép virányin Szalonta síkjának.

Fazekas Sándor.

Szarvasviadal.

Irta: *Imecsfalvi Imecs Béla.*

A természet örök törvényeinek sorrendjét nem szokta megzavarni soha semmi.

Mikor szeptember második felében az enyészet előhirnökének, az ősznek nyoma, a természet külsején minden-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

felé szembetünik, mikor a csalfa őszi verőfény csak ragyog de nem melegít, mikor a lomberdő bája, üdezöld levélpompája hervad s belőle a természet nemsokára piros avarágyat varázsol, hogy abba az évszakok legszebbikét, az őszt, egy évre újból eltemesse, akkor tartja az erdők fejedelme: a szarvas, nászát.

A hatalmas erejű szarvasbikák a nyarat egész őszig a tehenektől elválva, magányban töltik. A nyári napokon az erdők sürüjébe huzódva pihennek, mert a márciusban levetett agancsszárak helyett a nyáron még hosszabb, erősebb nő. Az uj agancs az első időben kocsonyaszerű, puha, rendkivül gyorsan fejlődik, s ha azt a szarvas a fák galyaihoz üti, érzékeny fájdalmat okoz. Azért a bikák egész nyár végéig kerülik a társas életet s csak mikor az agancs megkeményedett, mikor a bika teljes férfi erejének tudatában érzi magát, a szerelem mámorától megittasodva, csatangol egész éjjel és napon át, a szintén szerelemre vágyó tehenek, a mint vadászok mondjuk, a suták után.

Szerelmi indulatának a szarvasbika hatalmas bőgéssel ad kifejezést.

A bőgés annál gyakrabban ismétlődik, minél nagyobb a szerelmi vágy a bikában. A hol azonban sok a suta, ott általában azt tartják, hogy ritkábban hallani a bikák hangját. És a kapzsi természetű vadász, a ki különben az erdők sürüjében rejtőző óvatos nagy vadat csak nagy fáradsággal tudná máskor elejteni, ezt az időszakot arra használja fel, hogy a szerelem kéjétől megtántorodott s többé már nem annyira óvatos nemes vadat, mely elég dőre, hogy hangos bőgése által hollétét elárulja, elejtse . . .

* * *

Én is több napja búvom az erdőt, ha sikerülne megint terítőre hoznom egy szép koronás szarvasbikát.

A jól gondozott pagonyt mindenfelé tisztára sepert cserkészösvények szelik keresztül, melyeken a szarvas váltóit folyton szemmel tarhatom, de azért nem oly könnyű dolog ám az öreg szarvasbikát lövésre belopni. Vagy a sötétség, vagy az erdő sürüje gátol ebben. Hatod napja már, hogy jó sürün hangoztatja néhány öreg bika hangját pagonyom legvaddúsabb részében, de azért csak ma hajnalban sikerült a szarvaslakodalmaknál nem ép oly ritka párviadalt megleshetni.

Vadászтanyám közvetlen közelében az éjjel egy hatalmas bőgés riaszt fel nyugtalan álmomból. Egy öreg szarvasbika érces hangja lehetett, mert a második bőgésre még a vadászlak ablakai is megcsörögtek. Álmosan kapok villamoslámpámhoz. Az óra felé tartom, de még csak kettőre jár az idő éjfél után. Óvatosan ajtót nyitok s nesztelenül hallgatózom, hátha sikerül a vén bika bőgéseiből kiszámítani, hogy a hajnali cserkészeten melyik tisztáson, vagy melyik bércen találkozhatnánk. Csakhogy az öreg is szeszélyes mint a becézgetett menyasszony. Aranyért se hallani többé a hangját. De más szarvas sem bőgött egész félnégyig, mikor aztán egyszerre három is jelentkezett a távoli hegytetőkön. Ők azonban a fiatalabb gárdából valók, velük gyenge agancsuk miatt az idén nem is kivánkozom találkozni.

Betérek a házba, egy darab fekete kenyeret és kevés kolozsvári szalonnát teszek a tarisznyába, gondosan megvizsgálom távcsöves golyós fegyveremet és neki vágok a sötétségnek. Elhatároztam, hogy ma a „*Virágosrét*“ nevű tisztás felé cserkészem, a hol a szarvasok is igen gyakori vendégek. Még nincsen négy óra, de egy jó félórai hegymászás után odaérkezem s már nemsokára teljesen kivilágosodik.

A hüvös hajnali őszi szellő frissítőleg hat az álmatlan éjjelezés után s gyorsított menetben igyekszem a hegyoldalon kigyózó cserkészösvényen fölfelé. Utam egy ritkás vén tölgyesen vezet keresztül. Mély csend van mindenfelé. A tegnap délutáni hideg eső még a madarakat is lustává tette, sehol egyiknek sem hallani hangját. Egy szederindával benőtt sásas, posványos mélyedésbe kanyarodik a cserkészút. A sáros dagonyából három darab vadsertés ijedten pattan ki és zajos történéssel igyekszik hanyatt-homlok a völgynek. Majd kiérek a szálas erdőből s egy fiatal tölgyes ültetésen kell áthaladnom. Néhány hosszúra nyúlt nyírfának fehér törzse kisérteties komolysággal emelkedik ki a szarvasrágás által törpén maradt elbokrosodott tölgyesből, s a mint egy öreg magfa mellett elhaladok, egy pár korán érett makk erős koppanással hull a kalapomra. Erre a nem várt figyelmeztetésre megállok, hallgatózom. A *Virágosrét* felől egy hatalmas bika mély bömbölése hevesebb lüktetésbe hozza véremet s most már gyorsabb tempóban sietek arrafelé. Utközben mind sürübben ismétlődik a bika szerelmi dala, később még más kettőnek a hangja is belevegyül a koncertbe. Végre kiérek a *Virágosrét* szélére, de a 34 holdas réten távcsövemmel sem birok felfedezni semmi élő lényt. A vágás felől azonban mind közelebbről hallatszik az öreg bika hangja s egyszer csak a rét tulsó szélén megjelenik hatalmas alakja, három tehén kiséretében. Még messze van hozzám, de éles távcsövemmel a félhomályban is megolvasom, hogy ágainak száma 18. A tehenek előrekajlított hosszú fülekkel együgyüen tekintenek a szálas erdő felé, a vezérsuta felfelé emelt fejjel erősen kémlel, aztán megnyugodva elkezd legelni. De az öreg bikának eszébe se jut, hogy őt is terített asztal várja, ő most csak a szerelemnek él s ilyenkor napokig nem tesz egy harapást sem. Most is körbe üzi a teheneket, majd megáll s mély basszus hangon kezdi: Ooá! Ooá! Ooá! Csak úgy viszhangzik tőle hegy és völgy. Néhány pillanat mulva újból üzi, kergeti egyik kiválasztott tehenét, közben erősebben, mélyebben ismétli a bőgést.

E pillanatban egy erős érceshangú bika hangja szólal meg a közeli szálas erdőből. Hosszú vontatott mérges harci riadó ez, nyilvánvaló, hogy kihívás akar lenni. A 18-as is megérti azt, a féltékenység erőt vesz rajta, faképpnél hagyja a teheneket, megrázza vastag nyakát és mérges hangon adja tudtára ellenfelének, hogy elfogadja

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a kihívást. És már is erős törtetés, ropogás, száraz galyak recsegése hallatszik a szálas ercő felől s a hatalmas vetélytárs, egy koromfekete bika, szétálló erős agancsokkal harcra kész mint az oroszlán, ott terem a tisztáson. Egy pillanatig farkasszemet néznek egymással. Kezdő vadászembert beteggé tenne a láz, engemet is izgat, bár huszonkét év óta gyakran voltam szemtanuja ilyen látványnak, még sem tudom elhatározni mit tegyek. Egy sürü mogyoróbokor megvéd attól, hogy a szemfüles tehenek észrevegyenek, a bikák pedig lőtávolon kivül vannak még. Nem marad egyéb hátra, mint a fedett rejtekhelyből lesni a fejleményeket. A két vetélytárs úgy bőg, hogy reng belé az erdő. A 18-as gyors iramban közeledik az új jövevény felé, agancsával feltépi lába alól a füvet gyökerestől, aztán fejét földhöz szegezve hatalmas ugrásai ront ellenfelére, mely készen találja őt. Midkettő azon igyekszik, hogy agancsának alsó ágát, az úgynevezett szemágat a másiknak lapockájába szúrhassa. Már térdre ereszkedtek, hátsó csülkeik mélyen befurakodtak a rét nedves talajába, majd egymás körül villámgyorsan forognak, orrlyukaikból csak úgy gőzölög a forró pára, hol az egyik, hol a másik hátrál néhány lépésnyire.

Bajos volna még eldönteni, melyik lesz a legyőzött, oly féktelen erővel és dühvel rontanak egymásra. De mégis! A 18-as óriási erőkifejtése, vagy az esőtől sikamlóssá vált talaj okozta, elég hogy a jövevény hirtelen megcsuszik, hátrálni kezd s ellenfele tajtékzó dühvel szúrja oldalába agancsszárának leghegyesebbikét. A hatalmas állat még egy végső kisérletet tesz, de szerencsétlenül, mert a 18-as most már kétszer egymásután iszonyu erővel szúrja agancsát vetélytársának szive felé, hogy az a gyepen elterülve egy-két kinos rángatódzás után kiadja lelkét.

Erre már én is türelmemet veszítem. Megfeledkezve arról, hogy teljes fedetlen terepen a vérengző győztest belopni lehetetlen, kilépek rejtekemből s hason csúszva igyekszem feléje. Már azon voltam, hogy feléje emelem fegyveremet, midőn a lábas szélén őrt álló vezérsuta észrevesz, egy ijedt bőffenés s a győztes gladiator gyáván lohol az erdő sürüjébe.

Bosszankodva ügyetlenségemen, a leszúrt bikát veszem szemügyre. Hatalmas testü, barna agancsu 16-os. Öt seb tátong tetemén s míg a vad feltörését, kizsigerelését végzem, az jut eszembe, hogy ennél szebb látványt koronás fejek is csak a szabad természetben láthatnak. Bizonyos, hogy a spanyol bikaviadalok is csak egyszerü cirkuszi mutatványokká törpülnek az erdők rengetegeiben lefolyt szarvasduellumokkal szemben.

Vadászati statisztikai adatok.

Irta: *Craus Géza.*

A „Vadászlap"-ban érdeklődő szaktudósok ismételten adtak közre olyan cikkeket és felhivásokat, melyek tartalma, hogy hazánk vadászati statisztikai adatainak gyüjtésénél és feljegyzésénél ne csak az elejtett, elpusztított vad mennyisége és főbb osztályokba sorozása nyerjen megörökítést, — hanem az egyes vadnemek teljes pontosságával határoztassanak meg. Egy nem régen megjelent ily figyelmeztetés meghatározó könyvet is ajánl az illető adatok beküldőinek, mely potom 8 korona ára mellett bárki által könnyen beszerezhető s melynek segélyével, — kis gyakorlat után — bámulatos biztossággal állapítható meg a madár neve. Így például a 24 cm. testhosszaságu, 16 cm. szárnyhosszaságu, 6·8 cm. farkhosszal, 5·9 cm. lábhosszal, 5·6 cm. csőrhosszal biró, rigó nagyságu, — felső részeiben sürkebarnás, alapszineiben barnásszürke, fekete foltozatú s pettyezetü, — fehér szinben feketés hosszanti foltozásu, fehér farcsiku, setétbarna evezőjü stb. szinben előforduló madarat, — a melynek közönséges, — de statisztikai adatokhoz nem alkalmas neve fütyölő sneff, piroslábu sneff, réti sneff, szalagosszárnyu sneff, csősneff, — úgy hivják hogy: *piroslábu cankó;* és — egy kapitány vadászbaráton szerint: *„botanikus"* neve Totanus totanus, tartozik a Lileszerü madarak rendjébe, a Lilealakuak alrendjébe, a parti madarak csapatába s a lile-félék családjába.

Tehát minden egyén, vagy vadászember, — a ki a vadászati statisztikai adatok szórakoztató, leiket üdítő, nemesitő, felemelő s országos, sőt nemzetközi fontossággal jelentkező gyüjtésénél segédkezik, — vegye meg ezen potom áru könyvet, s ha megrakott tarisnyával elcsigázva s a fáradalmaktól teljesen kimerülve érkezik millió gonddal várakozó otthonába, — fáradtság és búfelejtetőül vegye is elő a drága kis könyvecskét s fürkéssze ki, — számrendszerünk összes variációjának sorozataiból kivehető testrész-nagyságok adataival, — a haza hozott szárnyasok és madárkák „tudományos" nevét. (Megjegyzendő, hogy a mennyi ornythologusunk van, csupa egymás iránti tisztelet és szeretetből, mindegyik külön elnevezéssel ruházta fel az egyes egyedeket.) Az ily módon pontosan meghatározott vadászzsákmányt azután boldog tulajdonosa kiadhatja a konyhára; az adatok természetesen a kellő pedantériával vezetett lőjegyzékbe s onnan majd egyszer a statisztikába kerülnek.

Elismerem azt a fontosságot, melylyel a vadászati adatoknak ilymódon való gyüjtése nemcsak a hazai s nemzetközi ornythologiában, hanem közgazdasági viszonyaink fokozatos javításánál is jelentkezik; — elismerem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a szép szándékot, a nemes célt az indítványozók, figyelmeztetők részéről, — de azért mégis csak mosolyognom kell e közérdekü s jóindulatu buzgóságon !

Mennyi életre való, sokszor kiváló fontosságu, közérdekü eszmét, indítványt, gondolatot, kicsinyelnek le nálunk is az emberek.

Én távolról sem képzelem magamat oly erősnek, hogy ezen nemes szándék felett kicsinyeskedném; szó sincs róla. Nekem önkénytelenül mosolyognom kell a szép célt szolgáló buzgóságon, hiszékenységen, s azon a fásult közönyön, mellyel az említett értekezések az őket illetők részéről bizonyára fogadtattak ! Tehát nem olyan károrvendő féle mosoly ez, — hanem peszimisztikus, kesernyés érzés.

Itt eszembe jut a boldog kor, — midőn az ember fején a temető virágok még nem figyelmeztettek a „memento mori"-ra.

Gyakornok voltam. Úgy a tél vége felé megkaptuk az erdőfelügyelőség felhivását az évi lőjegyzék összeállí ása s elküldése iránt. Mint vérbeli vadász s a mellett fontoskodó ujonc, — magam fogtam e munkához, a mit nagy körültekintéssel akartam teljesíteni. Kértem tehát az egyéb munkában szorgoskodó főnökömet, — ki maga is szenvedélyesen szerette a vadat nemcsak lőni, de gondozni is s ebből következtethetőleg a lőjegyzéket nagy pedantériával személyesen vezette, — hogy legyen szives a lőjegyzeteit kiadni. „Minek az neked — kérdi — hja ! a felügyelőségi statisztika ; ugyan kérlek irjál bele *akármit*, én figyelemmel kisérem már évek óta ezen „gyüjtött" adatokat s mondhatom, az egész csak komédia, — minél több valótlanságot irnak bele, — annál jobban szeretik, mert . . . nagyobb az érdeklődés és valószinüség látszata !" Ez volt életemben, munkakedvem szándékolt pontosságára, az első zuhany.

Szerencsés voltam boldogult *Szécsi* tanáruknak kegyében lenni. Ismert mint törekvő vadászt s különösen szerette a kis-iblyei vadak irányában táplált gondoskodásomat. Hogy ezt kellőkép kifejthessem, korlátlan engedélyem volt a pagonyok keresztül-kasul járására, még pedig — vizslámmal együtt ! Vadászatoknál a 8 literes kulacs kulcsának őrizete is rám volt bizva ; a kulacsot magát Náci mindenes hordta, persze mindég az én sarkomban a mi azután nagy melegekben alkalmul szolgált arra, hogy ketten néha meg is egyeztünk. (Isten bocsássa bününket, — de nem az én lelkemen száradt.) A hajtók, — legtöbb része balek és másodéves, — dirigálása is kötelességem volt. „Mondja meg nekik, — szólt a parancs, — hogy minden vadat *pontosan* jelezni kell, hogy mi puskások át is tölthessünk esetleg." — A fiukat szépen felállítottam s az adott jelre megindult a hajtás. A fiuknak roppant tetszett az *őz*, — már azért is, mert boldogult tanáruknak ez volt a kedvenc vada, — s alig hogy megkezdődött a hajtás, irtóztató kiabálás tombolt az egész vonalon : „Vigyázz három őzbak ; vigyázz öt suta, — 2 suta, 7 suta, 4 bak stb." Igy ment egy darabig. *Szécsi* odaszól a standon szomszédos — jelenvolt *Soltz* főerdőtanácsoshoz : „Nem lehet azt a barátom, hogy ennyi őz legyen, — valószinüleg ugyanazon csapatot látják, csak vigyázzunk." — S mind a ketten nagy izgatottságban lesték — az őzcsapatokat ! Időközben a fiuk megunták a dolgot s a hajtás felében, — külön csoportokba összeverődve, — lehevereditek — blattozni. A zaj elhallgatott s tanáraink megfeszült figyelemmel vizsgálódtak s fürkésztek a szokatlan dolog után. „No, — szólal meg ismét *Szécsi* — az a szamár . . . . s itt becses nevemet említette. — bizonyosan megint rosszul állította a hajtókat s az őzek az oldalakon kitörtek." Hirtelen természetü lévén a jó öreg, — hamar éktelen dühbe gurult ! Magához rendelt s toporzékolva irtóztatóan leszidott. A szidását különben tiszteletlet vettem, de keserüen estek azon megjegyzései, hogy annyit értek a vadászathoz mint a — harangöntéshez ! *Gura* Károly kebelbeli vadászcimborám volt a védőm, ő bizonyítgatta közbeszólásaival, — mert nekem nem volt szabad a számat sem kinyítnom, — hogy én hibás nem vagyok, mert a fiukat rendben tartani teljes képtelenség s azok nem engedelmeskednek senkinek ! Nagynehezen némi csillapodás állott be s parancsot kaptam, hogy a hajtókat nyomban kergessem fel s folytassuk a hajtást. Ez, — mindenféle megbuktatási fenyegetések árán, — végre sikerült is. A fiuk azonban mérgelődve a ferbli, makaó, huszonegy s egyéb játszmáik megzavarásán, — más bosszúságot neszeltek ki s a hajtás további folyamán nagy bömbölésekkel kiabálták össze-vissza : vigyázz egy elefánt, vigyázz egy rinoceros, oroszlán, kenguru, orrszarvu, jeges medve, ijesztő élő lények neveit.

A pohár betelt ! Mire a lövonalra felértünk, — a puskások között szerepelt s egyedül ott talált *Gura* Károly barátom ujságolta, hogy *Soltz* főerdőtanácsos kacagva már a hajtás folytatásának kezdetén, — a ritka vadnem jelzéseire, — haza ment : *Szécsi* tanárt ez még inkább fokozta rossz kedvében s miután az összes hallgatókat a legszebb cimzésekkel ellátta a szegény *Gurát* is a hegyibe össze szidta, — ő is hátat fordított az annyi őzet méhében rejtegető kies vadásztörületnek s még *Nácit* is ott felejtette tartalmas kulacsával. Ezt a becses személyt azután *Gurával* közkézre véve, — egy tisztás szélén álló és sok mindenféle viszontagságon keresztül ment ős bükkfa árnyába csaltuk s a kulcsot kis vadásztarisnyámból elővéve, — a kapott szidást s keserüségeket szép lassacskán, — a nap kimagasló élményeinek rekapitulálása közben, — leöblögettük. Az élelmes *Náci*, — azután odahaza, a kérdőre vonásnál, azzal védte igazát, hogy a tartalom a nagy melegben . . . kiszáradt ! Ezt a kis epizódot pedig, — mint a vadászati statisztikai adatok gyüjtésének szintén egy alapját említettem fel.

Van azonban a statisztikai adatok gyüjtésének egy más formája is ; mely a közigazgatás szövevényes munkahalmazában vész el.

Mint kezelő erdőgondnok, hivatalos dolgaim teljesítése

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

végett megjelentem egy nap reggelén, valamely távolabb eső község irodájában. Az előre oda rendelt bíró, erdőgazda s esküdtek közül azonban csak a falu pennáját kaptam, a „rendkivüli" fahasználatból épített s a kis rozoga községgel semminemü harmoniában nem álló s megyeháznak is beillő pompás községházában. Természetes, hogy ezen „szorgalmas" tisztviselő is nem anynyira a község, — mint inkább a kis mellékjövedelmet nyujtó, privát ügyein törte eszét és sercegtette a már éves használat után erősen „kifacsmodott" tollát. Leültem, s itt az egyedüli szórakoztatást nyujtó „vármegyei hivatalos lap", „rendőri közlöny" és „néplap" érdekes dolgainak olvasása közben vártam embereimre. Közben a *privát* felek jöttek-mentek; mindegyik a szokásos ügygyel: egy marha-levél kiállítása, kisebb szerződés kötés, mezőrendőri panasz, gabona-biztosítás, levél vagy utalvány átvétel, születési bejelentés, telekkönyvi kivonat kölcsön céljából stb. Mindezeket csak félfüllel hallottam, — nem érdekelt. Egyszer azonban egy mennyiségtani probléma feszegetése került elő; ez már persze, — mint a felső mennyiségtan volt bajnokát, — felzavart merengéseimből.

„Mit számítgat jegyző úr?"

„Lássa kérem, — a jegyző a világ legutolsó napszámosa, a kivel senkisem törődik, csak üti, veri, fegyelmezi, felhivja, elrendeli, felfüggeszti a száz féle hatóság: egy pária, a melynek gondozó gazdája nincsen, csak basáskodó *felettes* hatóságai vannak, kik felakasztás terhe alatt rendelik el a legapróbb, semmi fontosságu dolognak is a „postafordultával" elintézését. Bolond az, uram, a ki jegyzőnek megy, — a legutolsó kapásnak, higyje meg, ezerszer jobb dolga van! Most is itt van a főszolgabíró sürgető piros papirosa, hogy ez idei termést azonnal jelentsem be; — mintha azt a hálósipkámból tudnám kirázni!"

„Hát tegyen neki előterjesztést, hogy adjon legalább két hetet, mig az adatokat össze tudja szedni."

„Adatokat! . . . majd mit mondok: uram, — ha mi tényleges adatokat szállítanánk, — akkor nekem egész évben egyebet sem kellene csinálnom, — mint a száz féle statisztikához adatokat gyüjtögetnem s akkor hol marad a millió egyéb rendelet végrehajtása."

„Hát akkor mit csinál?"

„Mit csinálok? A dolog roppant egyszerü; ép most kérdem ezt az embert, hogy mennyi földje van s mennyi mindenféléje termett rajta? Az ő számait azután megszorozom a községi határ holdjainak számával s készen van. A kinek jobb adat kell, — az gyüjtsön magának!"

A mi pedig a vadászati statisztikai adatainkat gyüjtési módját illeti, — hát azt mindenki ismeri. A kir. erdőfelügyelőségeknél vannak kész nyomtatványok; ezek a kerületben széjjel küldetnek azoknak, kikről feltételezni lehet, hogy nem dobják a szemétre, — hanem kitöltve vissza küldik.

Az életben számtalanszor volt alkalmam akár hivatalos, akár magán személyeknél ép akkor jelen lenni, mikor az illető ezen nyomtatvány kitöltésével *szórakozott*. Mondhaton nyugodt lélekkel, hogy a komolyságnak még látszatát sem vettem egyiken sem észre. Bele irnak mindenfélét, a mi eszükbe jut s illetve *a mit a rubrika nekik feltálal!* S érdekes az, hogy — mondhatni — 50—60%-a ezeknek ép azt a vadnemet irja elősze retettel, a mi megyéjében elő sem fordul! A kártékony madaraknál csak ugy szikrázik a szellemi vállalkozás tehetséges munkája. A számadatokkal pedig aránytalanul könnyebben dobálóznak, mint egy bohóc golyóbisaival; s itt sokan utaznak a páratlan számokra, az ellenlábasok pedig a párosakra s persze mindegyik azon meggyőződésben, hogy az ily számok inkább találnak hitelre; és a legtöbb alkalommal a jelszó az, hogy „irjanak be egypár *ritkaságot is*", legyen változatosabb a jegyzék, vonzóbb a vidék, s hirnevesebb az irigyelt vadászterülettulajdonos.

Hogy pedig ezen elmondottak nem „kieszelt" mesék, bárki is igen könnyen meggyőződhetik, ha a kérdéses statisztika *bármely év* adatait figyelemmel számba veszi. Fog ott találni Somogyban zergét, Kecskeméten hiuzt, Csikban fácánt, Fogarason csomó vadludat, Mosonyban medvét, Aradban siket fajdot és több helyen *ritka* exotikus vadat is! Hát még a számadatok! ezekről jobb nem is szólani.

Nagyon helyesen vetették fel tehát az illetők az eszmét ezen statisztikai adatoknak pontosabb gyüjtése érdekében. De ezen pontosságot elsősorban nem a meghatározó könyv szövevényes utvesztőire kell bizni; ennek még az ideje — bármily kivánatos lenne is különben — messze van! Egyelőre elégednénk meg a „körülbelőli" megbizhatósággal; mert aki sokat markol, keveset kap.

Könnyen elképzelhető, a vázoltakból is következtetve, hogy az adatgyüjtés mai módja semmiképen sem felel meg a kivánalmaknak. Igaz, hogy az illető erdőfelügyelő a beérkezett adatokat — mielőtt azok felterjesztetnek — legalább a „valószinüségre" javithatná. Csakhogy ehhez szükséges lenne, hogy ő maga *„vadász"* ember legyen; huzamosabb ideig vadászgatván 2—3—4 megyés kerületében, ezen viszonyokat is kellőképpen megismerje; végül pedig — s ez a legfontosabb — hogy ideje legyen az anyaghalmaz figyelmes áttanulmányozására, a mivel pedig az uj erdőtörvénnyel is reá szakadt megfeszített s kényes munkáju elfoglaltságában egyáltalán nem rendelkezik, s minden irányban kiterjedő teendőinek évről-évre történő szaporodásával bizony később sem fog rendelkezni.

Célszerü lenne tehát az adatgyüjtést más irányban megindítani és bevezetni. S itt megragadja figyelmünket a gazdasági szaktudósitók intézménye!

Bizonyára minden megyében, de minden járásban is lessz és van egy „vérbeli" igaz vadász, a ki nemcsak törődik ezen nemes sport közgazdasági jelentőségével, hanem a járásban ugyszólván minden bokrot, követ s minden tapsifülest már mint régi ismerősét tartja számon,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s az összes ide tartozó viszonyokat ugy ismeri, mint a saját tenyerét! No, ilyen egyéntől azután már lehetne várni megfelelő adatokat. Ennek ugyan hiába írná oda a szomszédja — mert hiszen az egész járás csupa szomszéd — hogy mily „*ritka*" vadnemeket s mily hihető „*páratlan*" számban löveldözött össze; ugy áthuzza neki mint a német kancellár a lengyelek nyelvkérvényeit. E mellett számon tartja egész éven át a vadászatok eredményeit és igy sokszor biztosabb adatok birtokában van, mint maga a vadászterület-tulajdonos!

Ezen urak — a gazdasági szaktudósítók módjára — e „kitüntető bizalmi állásra" ki lennének nevezendők. Névjegyzéküket a megyékből belehet szerezni; mert azt mindenki jól tudja, hogy ki, vagy kik a legjobb, legtökrekvőbb vadászok a megyében és még inkább a járásban. Ezen kinevezett „*vadászati szaktudósítók*" lennének azután az ismeretes nyomtatványokkal ellátandók, a melyeket járásaikban széjjel küldenének s visszakapva, *alaposan* megrevidiálnának s kijavitva felterjesztenének. *Mindjárt más világitásban jelennék meg a statisztikai kimutatás nyomán hazánk vadászati viszonyainak látképe!*

De ezen ujabb helyzet előnyösen lenne felhasználható a legtöbb helyen még csakugyan ázsiai állapotban levő vadászati viszonyok javitásánál, fellendítésénél, tehát a közgazdasági érdek istápolásánál is! A vadászati szaktudósítók bizonyára a legjobban ismerik járásaiknak összes vadászati hibáit, mizeriáit, a bérleteknél előforduló fikciókat, vagy a látszólag „szabályszerüséggel" eszközölt bérbe vételeknek a valóságban történő kifigurázását, a befogott, lelőtt vad értékesitési viszonyait, beszerezhetési, szállítási forrásait stb. s mindezen irányban a legjobb tájékoztatást s véleményes előterjesztéseket adhatnák a központi vezetőségnek; rámutatnának a bajokra s egyszersmind megjelölnék az orvosolhatás mérvét, módjait. Holott a mai nap bizony ezen irányban ugyszólván nem történik — semmi! Egy-egy törekvőbb s érdeklődőbb vadász panaszosan elkeseredik valamely szaklapunk hasábjain, s ezzel aztán meg is van mentve a haza; mert ha bárki is, a legjobb esetben „feláldozza magát" arra, hogy ezen kesergést futólag átolvassa, — azon pillanatnyi dicsérettel: „milyen szép tőle, hogy szorgalmával s érdeklődésével a *lapot* erkölcsileg segiti" — egyszerüen napirendre tér a felfujtnak vélt s túlzottan előadott sérelem felett!

Igaz, hogy ezen tudósításokkal fel lehetnének ruházhatók most már a m. kir. járási erdőgondnokságok, de itt is csak csöbörből vederbe jutnánk, mert csakis azon esetben lehetne az eredményhez remény, ha azok vezetői ezen egészséges és nemes sportnak felkent hivei lennének. De — sajnos — ezt nem állithatjuk és még sajnosabb, hogy a pervers nézet hova-tovább terjed, hogy „az erdészhez nem illik, nem méltó vadászattal foglalkozni!" Igy csak csodálatos, hogy a vadászattant *egyedül* az erdészeti főiskolában Selmecen még elő adják!

Mielőtt tehát a 8 koronát meghatározó könyvből a parti lőlét, vagy a molnár cinkét pontosan megismernők, állitsuk fel a vadászati szaktudósítók célirányos intézményeit!

Vadkereskedelem és az uj hűtőház.

Irta: *Remetei Kőváry János.*

Ős időktől fogva hazánkban a vadászat mindig mint nemes szenvedély, férfias, testedző szórakozás és egyes kiváló osztályoknak kizárólagos joga volt. Jelenben már egészen sport jelleget öltött. Igaz ugyan, hogy sokáig minden *szabad* ember szabadon vadászhatott, hanem ez a szabad vadászat még sem volt olyan — mint mikor egyes főuraink rendeztek heted-hét országra szóló hires, nagy vadászatokat, a melyekre idegen országokból seregleltek össze a vendégek is és ezek közt sok olyan híres ember is akadt, aki máskülönben azt se tudta volna rólunk, hogy élünk-e, vagy halunk. Az ilyen nagy vadászatok természetesen nagy dáridóval is össze voltak kötve és nem nagyit a monda, a mikor azt mondja, hogy: Hencidától-Boncidáig folyt a sárga lé!

Mátyás király korabeli vadászatok pedig a mese országát varázsolja elénk és egyedül állóknak bizonyultak a világtörténelemben is.

Az ily vadászatok az akkori viszonyoknak megfelelően természetesen csak *hajsz* illetve hajtó vadászatok lehettek, a szükségeltető számtalan hajtókat meg a jobbágyok szolgáltatták. Ily nagy vadászatok ünnepszámba mentek a hajtóknak is, már előre számitottak rá, mert a vadász ur, az elejtett vadakat — a tropheák kivételével — a hajtók és a szegény nép közt osztották szét; vadhussal nem kereskedett, nem üzérkedett senki, nem kereskedett különösen a magyar ur, ki is az egész világon elismert gavallérságát e fajta handlirozással nem kompromitálta volna. Mert, hej! Ur is volt hajdan a magyar!

A szomszéd sógorék a németek is vadásztak ám ez időben és meglehetősen igyekeztek is a kellemest a hasznossal összekötni; nekik is volt számos hajtójuk, de azoknak még a foguk is vacogott a nagy vadászatok hirére, nemhogy az elejtett vadak husából kaptak volna egy arányit is, hanem még a legválogatottabb kegyetlenséggel is bántak és egy-egy még a világra is *alezredesnek* jött hercegi ficsur dárdavetési céltáblájául is szolgálhattak. Nem számitva, hogy az ily hajszák által a paraszt veteménye és terménye is áldozatul esett.

A sok kis *Detmold, Braunschweig, Lippe, Schleswig*-hohsteini meg a jó Isten tudja miféle Steini fejedelmecskék szük hazájukban nem igen restelkedtek az elejtett vadat szépen összeis szedetni és a mi a konyhán el nem fogyott, az szépen a piacra került, tehát a vadászat náluk *üzlet* is volt. A vadorzókkal nem ismertek tréfát, a vadorzást, még az apagyilkosságnál is jobban büntették. Igy vadásztak a németek és igy lett nekik már igen jó régen virágzó vadkereskedelmük. A régi időkben is volt rak-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

táruk, a hol az elejtett vad eladásáig ugy a hogy raktározva tartatott.

Magyarország, a sokat hangoztatott vadászat eldorádója, csak mostanában jött reá, hogy: a vadászat egy igen fontos közgazdasági tényező és abban kihasználatlanul egy nagy holt tőke — parlagon hever. Mert lehet az ország maga bármilyen eldorádó vadászat szempontjából, ha a termelt vagy jobban mondva tenyésztett vadmennyiséget értékesiteni nem tudja. Nem tudja pedig azért, mert nincs vadpiac, mi a piacnak főkelléke, nincs raktára, de a mi fő, nincs *hűtőháza*. E nélkül pedig vadkereskedelem csak ugy lenne elképzelhető, ha az isteni gondviselés a klimánkat is ugy megváltoztatná, hogy: a hőmérő augusztusban is fagypontot mutatna.

A nyári vadászatok alkalmával elejtett vadmennyiség értékesitése még 24 órás terminus mellett is kockázattal jár. A vadászterület tulajdonosának vagy bérlőjének ugy kell eladni vadját, a hogy a vadkereskedő jónak látja, vagy pedig ahogy erre előzetesen szerződést kötött. A vadhusnak az értéke, árfolyama, nem a vad fajtája és minősége, hanem az időjárás hőemelkedése vagy csökkenése szerint váltakozik. Az elejtett vadak husa pedig a momentán eladás kényszerüségére szoritkozik.

Ez az öcska maradiság megszünt!

Örömmel veheti tudomásul mindenki, a kinek eladásra kerülendő vadja van és lesz; de az is, aki venni akar, hogy a vad ezután, még szegény ember előtt is nem aféle *„fácán pástétom“* elvont fogalma leend, hanem jó és olcsó élelmi cikk, a mi hasznot jelent az eladónak, de hasznot a fogyasztónak is!

A Magyar Élelmiszer-Szállitó Részvény-Társaságnak Budapesten a központi vásárcsarnok közelében van épülőfélben és nem sokára készen is lesz — *az első magyar hütő háza!* A hűtőháznak célja az élelmi szerek romlástól és értékcsökkenéstől való megóvása, raktározása, valamint azoknak kivitelre alkalmassá tétele.

Az aránylag hatalmas épület négy emeletből és megfelelő pincehelyiségekből áll. Technikai berendezése a gépészet müparánák remekei. Hatalmas gépkoloszusok 1000 lóerővel közel egy millió kalloria hideg mennyiséget szolgáltatnak. Ez a hideg kétféleképen lesz felhasználva: a) a beraktározandó árukat mineműségökhöz képest állandóan alacsony megfelelő hőmérsékletben tartja és b) jeget gyárt.

A hűtő helyiségekből 3000 m²-nyi terület tojás, tej, tejtermékek, gyümölcs és husnemüek hütésére — *és 3000 m²-nyi terület pedig vadhus, halak és szárnyasok fagyasztására szolgál.* E beosztásból is kivehető, hogy e hatalmas telep fele részben jóformán csak a vadhus értékesitésére szolgál; a ki pedig ez alkotás hivatásával tisztában van, az könnyen megértheti, hogy *vadkereskedelmünk fejlődésében ez a hűtőház egy uj korszakot jelent, melynek kihasználása egyedül csak a vadtenyésztő tulajdonosok és bérlők felfogásától függ.*

A telep jéggenarátorja napi 500 métermázsa kristály jeget tud előállitani.

A kizárólag magyar gyártmányu gépészeti berendezést a világhirű *Linde* rendszer szerint annak magyarországi kizárólagos gyártója, a **„Nicholson Gépgyár Részvény Társaság“** budapesti cég készítette, tanuságot téve ezzel is, hogy gépgyári iparunk bár nincs annyira elterjedve, mint külföldön, de a mi van, az munka tekintetében a külföldi hason gyárakkal nemcsak hogy felveszi a versenyt, hanem azt mindenben felül is mulja.

A telep ugy terjedelmére, mint tökéletességére nézve egyedül álló a maga nemében; — termelőinket azon helyzetbe fogja hozni, hogy terményeikkel a világpiacon maguknak igen előkelő tért hódithassanak és azt megfelelően ki is használhassák.

A hűtőház hivatására nézve: köztudomásu dolog, hogy élelmi szereinket, de különösen a vadhust, ha levegőn vagy nem megfelelő helyen tartunk, rövid idő alatt minőségükben nemcsak hogy megváltoznak, hanem teljesen elromlanak; az átváltozást, vagyis az elromlást legelső sorban a levegő hőhatása okozza és a mikor már a levegőben lévő azok a bizonyos baktériumok is működésbe jönnek, akkor a hus már többé nem élelmi szer — hanem csak csalétekül — rókáknak szolgálhat. Tény az, hogy bizonyos vadnemek sokkal jobban élvezhetők — ha állanak — mint frissen lőve, de ez nem ugy értelmezendő, hogy addig fel ne használtassanak, mig teljesen megromlanak, hanem ellenkezőleg, oly körülmények között tartassanak el, hogy a külső légbeli hatásoktól, mi az élelem átváltozását jelentené és az egészségre ártalmas lenne — megóvattassék. Ez óvásnak legegyszerübb és legmegbizhatóbb módja — a *hűtőházi kezelés*, egyszerü, minden tekintetben bevált *lényege: a fagyasztás.*

A hűtőház létesitésének nemcsak a vadkereskedelem fellendítése szempontjából van fontos jelentősége; hanem szociális szempontból is lényeges szerepet játszik. Nevezetesen: *olcsóbbá és hozzáférhetőbbé teszi a vadhust*, mi a mai drágaságban nemcsak az olcsóságot jelenti, hanem azt is, hogy a vadhusnak a piacon való állandósitásával egy minden tekintetben kifogástalan és jóizü, kellemes és izletes élelmi cikk kerülend forgalomba.

Nevezetes az is, hogy ezen hűtőház nemcsak a nagytermelők érdekeit szolgálja, hanem hozzáférhetővé válik mindenki részére, *beosztásánál fogva pedig bárki bármily mennyiségben igénybe veheti, beraktározhatja élelmicikkét, bérelhet belőle kisebb-nagyobb területet, arányosan csekély bérért, mert már maga a létesités azt a célt szolgálja, hogy a közélelmezés mennél olcsóbbá váljék!*

Csodálkozni csak azon lehetne, hogy ennyi vajudás után végre megszületett az első számba vehető alkotás anélkül, hogy az ósdi vaskalaposság hivei a saját eszmejük befagyasztására, e hűtőházban egy külön fülkét nem rezerváltak volna!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Október.

(Kő.) A természetet már megihlette e hóban az a sorvasztó, enyésztő lehellet, mely egyelőre a „halál“ csíráit növeli — a megújulás jegyében. De a megváltást meg kell előznie a fehér takarónak, annak a szűztiszta szemfedőnek, melyet előbb ráborít a természet nagy mestere egy elmúlt élet napjaira, hogy e hópalást alatt majdan új csírái fakadjanak a jövő reményeinek. A nagy mindenség is mintha előkészületeket tenne erre a nagy természeti procedúrára, bágyadt, kihalt mindenfelé, szürke köd veszi körül; e szürkeségből ki-ki kandikál a bágyadt őszi napsúgár, a vonuló szárnyasok hivogató szózata, mit messze-messze hord el az őszi szél — visszhangra már nem talál. Fütyül, sivít az őszi szél, behatol minden zig-zugba, erdők titkaiba, a nádasok labirintjaiba, hangos szóval, mintha takarodót fújna a még hátramaradt szárnyasoknak. A késkegen lassan tova vonuló hieroglifek, ékbe futó vonalak is erről adnak hirt — a tekintetnek. A magasból lecsengő érdes búcsúszavak mindenikéből úgy vesszük ki, mintha szives „istenhozzád“-ok csengenének felénk, mi oly meghatóan érinti a vadászszív érzelemhullát, hogy önkénytelenül is felsóhajtunk: „Isten veletek, szép szárnyasaink!“ És mennek a „ledérek“, kik „éghajlatot cserélnek.“ A kényesebbek már el is mentek, de a melyek a kozmikus „hatányok“ iránt nagyobb ellentállásra képesek s a főleg a hőség és villamosság behatásai iránt kevésbbé érzékenyek, azoknak csak e hóban borzadozik meg a tolla, az idege a mehetnémség sugalmától, titkos érintésétől és hallgatnak az őszi szellő sugallatára: *„repülj madár, repülj . . .“*

És repülnek azok, a kik a nagy láncolatban sorra következnek; a *kevésbbé érzékeny ragadozó madarak, pacsirtafajok, gémek, sneffek,* a *meghésett fürjek,* továbbá a *bibic, szárcsa, vízityúk* és a *vízicsibék fajai* stb. Az *erdei szalonka* is idényszerü vándorlásban, (helyesebben költözködésben) van. A sokféle *vízi szárnyas* is folytonos jövés-menésben van s a vadlúd gágogása is mindinkább hozzájárul a vonuló szárnyasok hangverseny énk titéséhez.

E hóval az *erdei vadászatok* főidénye köszönt be. A *szarvas* rigyetése e hóban minden körülmények közt határozott jelleget öltés a végleges befejezéshez jut. Az erősebb agancsok üzekedése többnyire a hó első felében szokott folyamatba lépni. Egyébiránt minél később veszi kezdetét a „bőgés“, annál rövidebb lefolyásu az, ellenben a kora „orgonálás“ tartós, hosszadalmas lefolyásra enged következtetni. Az első akkordok egyéb iránt mindig a meteorológiai okokkal állanak összefüggésben. A hangnélküli aganccscsörtölések a „bőgésnek“ küszöbön létét jelentik be. E hó 15-ével a *szarvas-, dám-* és *őzsutára* is megszünik a törvény védelme; ellenben az *agancsosok lelövése tilalom alá kerül.* A *sörtevad* vadászatának e hó a főszaisonja. A *nyúl* minden aggodalom nélkül lőhető, e hóban éri el teljes testi fejlődését; e hóban van ideje az *üregi nyúl,* vadászmenyéttel való abajgatásának is. A *fácán* is érdemes már a vérbeli vadász igényeire, amennyiben napról-napra kitünőbb kondicióba kezd jönni s novemberben fejlettségének netovábbját éri el. A *fogolyra* még javában durrog a puska, de már messze kel, miért is a hol a „lelövések“ még befejezést nem nyertek, sietni kell vele. A *tüzok* többnyire a repceföldeken hever, miért is belopni lehetetlen és csakis hajtással lehet ellene boldogulni. A *császármadár* e hóban elveszti aktualitását, nem a tilalom, de az érdektelenség miatt, mivel érdekesebb sportok kötik le figyelmünket az erdőben, így — hogy a rőtvadról ne is szóljunk — az *erdei szalonkák,* miknek vonulása e hóban kontinentális jelleget ölt. A folyton vonuló *sárszalonka* is, egyik kedvelt saison-vad e hóban, kivált oly vadászterületeken, hol a vadászat főleg, vagy egészben kénytelen apróvadra szoritkozni. A *szélkiáltó* és mindennemü *sneffszerü* madár (Tringa, Totanus stb.) jön s megy, a türelmes s maszkokkal jól felszerelt lesvadászoknak szép eredményekre nyújt kilátást; de nagy kiterjedésü tarlókon, pusztákon kocsival kergetve is vadászhatók. A *nagy lúdfajok* és a kacsák is jönnek-mennek; alkalmas helyen nagy ágyuzásokat lehet rajuk cselekedni. A szőrmés ragadozók bundája erősödik, miért is már szebkérdés szempontjából is megérik a lövést.

A *szarvas-, dám-, őz-* és *sörtevad* rendes tartózkodási helyét megtartja, csak az öreg gímek és őzbakok közül térnek el egyesek kósza utra, de ismét vissza is váltanak. A mi viszonyainknak megfelelően a szarvas bőgése szeptember végén és e hó elején éri el tetőpontját és ez időtől fogva szoktuk is a szarvastehén vemhességének idejét számítani, mi különféle megfigyelések alapján 35, 40—41 hetet vesz igénybe. Az *erdei szalonka* nemcsak a pagonyban, de nagy kertekben, parkokban, szőlőkben, de sőt néha nádas szélén is rebenthető. A *nyúl* fekvőhelye az időjárástól, (de sőt a holdváltozáshoz) képest is — különböző; minél fedettebb helyen fekszik, annál jobban bevár. Rossz időben a sűrűs helyeket keresi; jó időjárás mellett ellenben a térségen általában a kevésbbé rejtett helyeken tanyázik, illetve meglapul. A még fennt álló kukoricások, valamint a szőllők igen jó búvóhelyet kinálnak számára minden időben. A *foglyok* (és fürjek) többnyire megváltoztatják eddigi szokott tartózkodási helyeiket s a síkról a jól fedő sűrüs helyekre vonulnak. A *fácánok* is elhagyják a mezőt és pagonyaikba vonulnak vissza; minél kevesebb lesz a mezőn a magas sűrü növényzet, annál kevesebb lesz a fácán is a kulturföldeken, de felkeresi a vizekmenti sűrüsöket, sőt a gazos szőlőket is. A *vidra, vadmacska, görény* és *nyest* téli vackának készítéséhez lát. A *róka* és a *szárnyas ragadozók* oszlóban vannak, t. i. a friss ivadékok, melyeket szüleik elcsaptak maguktól, saját szakállukra kezdenek dolgozni.

A vad védelme és ápolása céljából minden intézke-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dés megteendő, nevezetesen: makk, bükkmakk, vadgesztenye stb. összegyűjtendő, vagy a már raktáron levő készlet kiegészítendő s lehetőleg száraz fedett helyre raktározandó. A takarmányul szolgálandó rőzseköteg szellős, száraz helyen való raktározására is kellő gondot forditsunk és a gyűjtést is tovább folytassuk. A fővadterületen a rozsföldek szükségéhez képest megújítandók. A kiteleltetésre, illetve kényszerítésre szánt fogoly-anyag a befogás után okvetlen kamrázandó. Különben a mi a foglyok befogását illeti, azt mindig jobb, ha előbb eszközöljük, mivel elkésve, az őszi gazdasági munkák intensivitása sok foglyot elriaszt s kivándorlásra késztet a vadászterületről is így az idejekorán való befogással a kellő tenyészanyagunk biztositva leend; a befogottak közül azonban a fölös kakasokat le kell tarkózni. A dúvad irtására is különös gondot kell forditanunk, nemkülönben a róka komára is, hogy fiatal ivadékuk meg ne települhessen. E hóban a ragadozó madárfélék: sas, sólyom, héja folyton kószálnak és járják a határt; ha a körmükre nem vigyáz a vadgondozó, hamar megdézsmálják a vadállományt. Elő tehát mindenféle fogókészülékkel, elő az uhuval is, és kiállítani úgy, hogy az első reggeli napsúgár már az állványon érje. Nem mulasztható el hangsúlyozni, hogy a kártékony vad irtásának e hónap a legalkalmasabb.

HALÁSZAT.

A rabló-halászatról s annak mikénti megszüntetéséről.

Nagy örömmel olvastuk a „Halászat" című szaklap f. évi április hó 15-iki számában megjelent e című cikket és alig vártuk annak befejező részét.

Örömmel töltött el e cikksorozat megjelenése, melynek írója, mint a halászati egyesület hivatalos közlönyének nagyérdemű szerkesztője és országos halászati felügyelő, legilletékesebbnek nevezhető e kérdésben, s emelte örömünket főleg az a körülmény, hogy a felvetett eszmék egyike közeleg a megvalósuláshoz. A halászat irányadó körei is belátják már, hogy nemcsak orvvadászok, hanem orvhalászok ellen is fel kell venni a harcot, különben kitünő halállományunk elpusztul, az azok fentartására fordított állami segélyek és törekvések pedig csak akkor válnak hasznára a hal állományok tulajdonosainak, ha a modern teknika adta eszközökkel megakadályozzuk a halpusztítást, — mert míg az orvvadász egy jól irányzott lövéssel talán három őzet pusztít el, addig az orvhalász egy jól bedebott dinamitlövéssel 100 meg 100 halat pusztít nagy darabon el.

E bajokra a „M. E." 1904. évi 8-ik számában megjelent cikkemben reá mutattam.

Szavaim elhangzottak, mint a pusztába kiáltó szava, mert a dinamittal dolgozó rablók ellen már védekezni képesek nem vagyunk. A hajdanta haldús Garam folyóból pusztul a hal, vele pusztul kormányunknak a halgazdaságra vonatkozó legmesszebbmenő jóakarata.

Örömmel registrálom tehát e lapokban, hogy a legilletékesebb helyen intézkednek igyekeznek az orvhalászat megszüntetéséről s egyben néhány megjegyzést fűzök az említett, érdekes közleményekhez.

Cikkíró az orvhalászat megszüntetéséhez kextyűs kézzel nyul és azt javasolja, hogy előbb a néptömegeket felvilágosítsuk, kioktassuk a halak életének, szokásainak és életfeltételeinek ismerete felől, mert csak akkor fog kidomborodni ezen állatok jelentősége és haszna. Erre elsősorban a népiskolákban van hely és idő, és erre legalkalmasabbak a *néptanítók*.

Másodsorban az orvhalászat megszüntetésére a szigorú ellenőrzést ajánlja és ennek végrehajtására a *halászati rendőrséget* vagy *halőrök* intézményét kivánja életbe léptetni. Azt mondja, hogy a halőrőket olyan közbiztonsági közegeknek kell tekinteni, mint az erdőőrök, mezőőrök és csendőröket. Ezen halőrök kellőképen kioktatva bocsátandók szolgálatba.

Az első indítvány szép és nemes intenciókat rejt magában és országunk ama részeiben, a hol értelmes és művelt nép lakik, a hol az iskolák a kor haladó igényeinek megfelelően vannak szervezve, ott az indítvány végre is hajtható, de mit szóljunk a hazánk erdős vidékét lakta nemzetiségek felekezeti iskoláihoz, a kiknek tanítója az önfentartás, az élhenhalástól való menekvéstől hajtva, az első notorius orvvadász és halász, oktatója, tanítója a dinamittal való halpusztításnak. Itt a népiskolai oktatást, mint a magyar állam alapkövét kellene előbb állami kezekbe letenni, mert addig, a míg ez meg nem történik, kárba vész minden buzgólkodásunk. Törekvésünk időtlenidőkig ellesz halasztva és addig a hegyi patakok, folyók halállománya kipusztul. Hol vagyunk attól az időtől, a midőn országunkra is azt mondhatjuk, hogy nem a tábornokok, hanem a Schulmeisterek arattak diadalt egy művelt, egy gazdag nemzet felett! Ekkor cikkíró első javaslata megfogja állani helyét.

Ezzel szemben sokkal szerencsésebb eszme a *halászati rendőrség, a halőrök* intézménye.

Ez az indítvány volna a legideálisabb s legjobb eszköz az orvhalászat megszüntetésére, de ennél még az a kérdés merül fel, hogy ki fogja ezt felállítani, ki fogja ennek költségeit viselni? Az állam, a halászati társulatok, a bérlők? Vagy talán nem-e lenne célszerű, ha a halászati rendőrség teendőit a vizek mentén elterülő erdők, mezők tulajdonosainak felesketett erdő- és mezőőrei végeznék, a kik a kir. csendőrséggel vállvetve végeznék a halászrendőrség szolgálatát?!

Illetve ha a felvetett eszme alapján a halászati törvény 9. §-át, a mely ekként szól: „Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek a halászati jog tulajdonosai, haszonbérlői és alkalmazottjai, valamint erdők, mezők és . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

jogosítva vannak azokat stb." úgy módosítanák, hogy: „Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök, *erdők és mezőőrök* kötelesek a halászati jogtulajdonos . . . jogosítva vannak azokat stb." De bármiként is lesz a halászati rendőrség szervezve, eredményt csak akkor fogunk elérni, ha az 1888. évi XIX. t.-c. a „M. E."-ben javasolt módon novellaris után modosítva lesz, fősulyt fektetve a törvény 68. §-ára a halászati kihágásokból befolyó pénzbüntetések mikénti hováfordításának megváltoztatására, mert a mostani eljárásnál az ebből befolyó pénzekből keletkező alap szó-szoros értelmében a *szegény alap* marad. Mert lám, az erdőtörvény rendelkezései is csak ott hajtatnak szó szerint végre, a hol a birtokos a kártérítés egy bizonyos hányadában részesíti a feljelentő erdőőrt, vagy úgy fizeti őt, hogy gondtalanul tisztességesen megélhet.

Köznépünk az erdőtiszteletet nem az iskolában tanulta meg, hanem a törvény szigorúságából, a végrehajtó közegek igazságos ügyszeretete, a magyar közigazgatási bíróság rátermettségéből, mert ott, a hol ezek a faktorok együtt nem működnek, burjánzik még ma is az erdőpusztítás.

KÜLÖNFÉLÉK.

* **Uj ipari részvénytársaság.** Érdekes iparvállalat létesítését tervezik fővárosi pénzintézetek. Két jónevü fővárosi bank ugyanis Kecskeméten és különösen a Tisza partján nagyszabásu és részvénytársasági alapon szervezendő kosárfonógyárat és telepet állit fel, melynek célja nemcsak Kecskemét és környékének nagy kosárszükségletét ellátni, hanem kellő számu munkaerő beállításával az országot gyümölcsszállitó kosarakkal ellátni, majd a kosárkivitelt a külföldre és a tengerentúlra állandósitani és meghonositani. Érdekes még a finanszirozó pénzintézetnek az a terve is, hogy olcsó áron megvásárolják az országban készült s házilparilag előállított kosarakat is, amelyek számára hatalmas területen raktárt épitenek. Mindenekelőtt azonban nagy területen nemesfüzfa-dugványokat termelnek, hogy a kosarakat a legtartósabb vesszőből dolgozhassák fel.

* **Névváltozás.** *Kolbenheyer József* kir. erdőgondnok vezetéknevét belügyminiszteri engedély folytán *Kolozs-re* változtatta.

* **16.000 korona egy kutyáért.** Ezt a horribilis árat Londonban fizették egy buldoggért. Eddigi tulajdonosa a „Londoni Buldogg-Egyesület" elnöke. A jeles állatnak már az apja és nagyapja is nyert kitüntetéseket kiállításokon.

* **Törökország erdőgazdaságáról** tájékozást nyujt az üszkübi vilajet erdőfelügyelőjének a kormányhoz intézett jelentése. Ezen jelentés szerint a vilajetben 400,000 ha-nyi terület erdővel boritott; az erdőgazdaság azonban a lehető legalacsonyabb fokon áll. Főhiba a közlekedési eszközök teljes hiánya, a mi nélkül észszerü gazdálkodás egyáltalában nem is gondolható. Minden ember ott és annyit vág, a hol és a mennyit akar; ezen rendetlen gazdálkodás maga után vonja az erdők pusztulását. A legnagyobb erdőpusztitók a pásztorok, a kik legelőnyerés céljából felgyujtják az erdőket. A bajok orvoslására a felügyelő ajánl szigorubb erdőfelügyeletet, a szabad felhasználat betiltását és rendes vágások bevezetését. Habár az ottomán birodalomban az erdőpusztitás nagymérvü, és már évszázadok óta az, — miről számos kopár hegygerinc tesz tanuságot, mind azonáltal vannak még igen értékes erdőrészek, igy pl. a Balkán hegységben, Albániában, a márványtenger partvidékén, de ezek — nem lévén feltárva, ki nem használhatók; pedig a mü- és haszonfa behozatal nagy mérveket ölt és 1901. évben 32.764.000 piászter tett ki.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Külföldi tanulmányutam és egyéb elbeszélések.

Irta: *Türnbök Géza*, a „*V-t és Á-g*" volt munkatársa.

Mottó: Tanulj tinó,
ökör lesz belőled!

Tisztelt Szerkesztőség! Megvagyok botránykozva! A humanitás és testvériség érzületétől áthatott lelkem vérkönnyeket ont a szivtelenség setét szellemének durva lábaihoz, melyekkel kiméletlenül belegázolt a megeszményült érzések és érzelmek ama szent asiliumába, mely mindennemü lényeket, még a keresztelkedett izmaelitákat sem véve ki: az önzetlen felebaráti hajlandóság jegyében ölel magához — s a melyben a föld férfiai, igy még a légy, szúnyog s egyéb förtelmes fegyverzetü bogárság is megtalálja biztos mentsvárát a durva önkény vérhatalmi fenyegetései ellenében mindenkoron!

Igen, a XX-ik század fölemelő jelszava a humanitás és testvériség, melyek tüzesnyelvekként lebegnek ama ragyogó kultusz hajnalló egén, melyet későbbet a modern szellemi áram gyujtó fákjája lesz hivatva teljes pompáju égi fénynyel bevilágítani, a midőn majd boldog lészen nemcsak a magyar, hanem a sógorosodás jegyében egyesült és nemegyesült népeknek milliói is, lett légyenek azok görögök, avagy sem, sőt izmaeliták, tatárok és csermiszek, azonképpen a lebecsült vagyonos osztályhoz tartozók!

Mi is lenne eme szentelt jelszavak ideális megrögzülése nélkül az amugy is elfajulás által fenyegetett magasztosabb földi létalap eszményi és morális fundamentomából, mely ma még az önzés és perverz vágyak melegágyát kinálja fejletlen hajadonainak, feleségeink és (ha volna) mindennemü ezüst- és aranymarháink számára! . . .

De nem folytatom tovább a megbotránykozás pávásszavait, csak egyszerüen felteszem a kérdést ezek után: méltóztattak-e már *sértészongorát* szemmel absolút biztonsággal fölfoghatólag observálni?

Ugye, hogy nem!

Nos hát, én igen. Sajnos!

Ezen legujabb vívmánya a megkergült zeneipari gépészetnek ütközik bele a humanitás és testvériség jegyében összhangzatosan ölelkező elveimbe!

Viktória! mily elfajulása ötlik fel e harmóniátlan találmányi alany perverz szellemében az istenesedni vágyó anyag utólérhetetlensége törekvő ösztönzetének! . . .

De másrészt viszont azt bizonyitja, hogy a fizikai élet erőművi energiája immár az astronómia ködén túl a matematikai igazságok absolucijában tömörül, bár kissé eszményiytlen megnyilatkozásban.

Ki hitte volna a világszellemnek a sertésekkel való ily perverz párosulását!

Én nem. Bár a hanggépészet tekintetében tevék már idevágó tapasztalatokat . . . Tetszik tudni, azt a fertelmes károgó masinát értem, mely az éneklészeteket, sőt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a muzsikális téren innen eső nyelvészeti hangzatok teknikai megnyilvánulását is még évek mulva is élethűséggel referálni képes.

Igen referálni! . . . És éppen ez az a sarkalat, mely az én sokak előtt rejtelmes és szászszor is elátkozott nyitját képezi . . . . De majd mindjárt rátérek.

Ugyanis szeretem magamnak ilyen masinát legyeknek, seregélyeknek s egyes csipkényi férgeknek hessegetése okából, mert ily célra szántam volna azt, noha a tehenek nagyon rugtanak a hangzataitól s gyakran felfordíták a szolgálót a tőgyeknek fejési mivoltából történő funkcióképesítése alkalmaikkor.

De hát megszállt a kivánciság ördöge. . . . Kedves életpárom, ki 25 elvirágzott tavaszok révén soha utól nem érhető világrekord distanciájával tolakodék derüs csecsemőkorom csecsszopászra kárhoztatott életminimálítása elé s kit (t. i. a feleségemet) éppen emiatt csakis a humanitás elvei iránt való hódolatból csatolék a tényleges teknikai ösztönzet szenvedélyes megnyilatkozásnak ingere nélkül a házasság rózsaláncaival magamhoz — s kinek (t. i. a feleségemnek) áldott jó lelkitulajdonságai s irgalmas szivéről (minden vizslámat és daxlimat sántára verte!) s irántam való nemes és méltányos gondolkozásáról bár halálig megvalék győződve ugyan, de . . . mindamellett jólesett volna érzelmes szivemnek erről in natura is meggyőző bizonyitékokat szerezni és . . . és . . . tehát elhatározám, hogy ezt ama referáló masina révén fogom tanúlmányozás tárgyává tenni . . .

Bár ne tettem volna!

Mégis, fent tisztelt Szerkesztőség, megtettem . . .

A masina a sifonérba hanglesre állíttatott . . . a nem tulságosan ifju szomszédasszonyok is megjöttenek . . . a kötőtük villogának s szél támada nyelvheknek pörgésétől és a kávé fogyatkozott . . .

Végre is kávénak, thémának fogytával feloszlatá magát a szapuló parlament, miről dressirozott mátyásmadaram örömteljes búcsúkiáltásai adának tudósítást.

Nos tehát, jövel felvilágosodás malasztja! . . . Dobogó szivvel, mint tettenkapott szerelmes ugrék ki, illetve be az ablakon, hogy a derék masina referádájának élvezetébe merüljek el, s mindjárt meg is eresztettem a beszélőkéjét. De hallga:

„Az a vén akasztólárávaló iszákos bitang . . ."

Ah, elég! . . . Tisztán ráismertem feleségem hangjára . . . Mint falitörőkos dönteték keblemnek érzelemhurjait a humánus érzetek szűzfehér lapját bemocskoló némberi hangzatok s felháborodott lelkem megtorlás után kiálta!. . . és sajna, ezt követőleg boldog házaséletem a humanitás elveinek ezesetben történt felfüggesztése folytán bekövetkezett dögönyözésnek esett áldozatul — egyrészt, — a szenvedőleges alany gyors és végleges visszavonulása következtében, másrészt . . .

Ime, ez a hanggépészet teknikáját illető sajnos tapasztalatom; — ennek révén tehát csak világos, hogy mindennemű furfangos masinériák iránt — mik a modern észjárás szülemányeikénk a lét forgatagában helyet foglalnak: némi animózitással, de sőt a legmélyebb megvetéssel viseltessem, ide sorolva természetesen a Browning puskát is, — de hát még a mi a sertészongorát illeti, melyhez a szent humanitás és testvériség fogalmának oly nagy köze van!

De térjünk rá tüzetesebben.

Ugyanis utolsó szellemi találkozásunk óta külföldön tevék utazásokat tapasztalataim bővítése céljából — s kint, a zenei hangzatok rézből való alanyainak poľadagasztó fújása folytán létrejövő hangrotyogtatások hazájában merüle fel a XX-ik század ama föntemlített zenegépészetipari „vívmánya" testi szemeim előtt, mint állíttatik, egyenesen a *Wágneri* magasztos zenepoémák egyedüli méltó előadó hangszeréül idéztetvén a geniális feltalálói ész által a lét funkcióképes eszközei közé, mivelhogy a tenoris, szopráni, koloraturis s egyéb bis, bas és cis hangzatoknak a rekedségtáló körülménye folytán előálló hangzattalanságа, immár a türelmi állapot legszélsőbb határait is megbotránkoztató módon ostromolja! . . .

Mélyen tisztelt Szerkesztőség, ezek után méltóztassék egy 12 oktávos zongoraformáju hangballont elképzelni, — egy oly zeneballont t. i., melynek hangnemü hangzatait nem zengzetes húrok, hanem — horendum diktu: farkaiknál fogva a billentyűkhöz erősített sertések skálaszerint összevágatott hanganyaga van hivatva létrehozni!

Már most ismét a legélénkebb fantáziát híva segítségül — tessék az elképzelés legmagasabb fokára emelkedve halucinálni a stakatók, picicatók, piánok és a *ku* és *lx* hangzatok harmóniájának ékes hangzatait, ha akciora kel a billegtetés bő tallentumu munkaképessége a klaviatura szabadján, a „jövő zenéjének" érzékítése céljatából! . . .

Ujjé! mily pokolian szép vala ezt hallani! . . . A naturális hangzatok valóban *fölemelő* hatással érvényesülének gyér hajszálaimra nézve! . . .

De kérdem most már: hol itt a humanitás?!

Nem-e mély tudásu meggyalázása nyilatkozik meg e gyalázatos hanggépészeti mivoltban, a sokszor hangoztatott egymás iránt való kereszténYi türelem és a demokratismus szociális értelemben vett elvei iránt, — hogy a testvériség magasztos elveiről ne is szóljak! . . .

Hát arra teremtődtek vala a jámbor malacok, ártányok és kanik s farokbeli függelékes testrészeik, hogy inkvizítori kegyetlenséggel torturázó farkcsiptetések és szorítások folytán zenei hangzatok kicsikarási alanyul szolgáljanak?!

Ugy-e, hogy nem arra teremtődtek!

Megbotránykozásom tehát méltó az ügyhöz és az ügy maga méltó arra, hogy minden humanus érzelmű lélek a napirendre térjen felette!

De beszélhetnék én még egyéb vívmányairól is haladó világszellemnek, például azon kiválóbbakról, mik a szőke hajzatok világszférájában nap-nap mellett egymást követik, mik között nem egy olyan találkozik, mely hivatva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

leend népek, nemzetek és néptörzsek nemzetgazdasági érdekeit a boldogulás eddig nem is képzelt magaslatára emelni!

Például méltóztatták-e már a vajnak szugesció által történő előállításáról hallani?

Ugy-e, nem hallottak!

Pedig ténynek állíttatik. Beszéltek nékem ugyanis egy lajtántúli nagy alaposságú professorról (és melyik nem az!), ki kétkedő hallgatói szemeláttára ólebeket és tengeri nyulat változtatott vajjá, sőt nagyobb meggyőződtetés okából meg is kóstoltatá a hitetlen Jánusokkal a tudományos komedenciát!

Én ugyan nem ettem belőle, (hazudnék, ha mondanám), de azért méltánylom a búvárszellemnek ilyeténképpen való nagyjövőjű megnyilatkozását, mert ugyanis, nem-e a humanitás legmagasztosabb eszménye rejlik ennek mélyében is, mely politikai tendenciájában hivatva van a megkótyagosodott mindennemű szocializmusnak emberbaráti módon való leküzdésére, kivált ha egyéb ehető találmányok is járulnak majd a vajrinchez a vegyészeti ipar várható fellendülése folytán a szegény, kenyérért imádkozó nép boldogítására . . . Kitudja ugyanis, nincs-e már küszöbön a használhatatlan tégladarabok gróji sajtta változtató tudományos procedurájának kitalálása!

Ekkor aztán már csak a hús és kenyér tudományos és tömeges állami előállításának kérdésbeli megoldása lesz hátra. Egyébiránt ami az első ehető malasztot illeti, az Afrikában már a fán ugrál, majom képében igaz, — de az a lényeg tekintetében mit sem határoz. Sőt! Legalább mindig frissebben kapható az ilyen húsféle . . . És Afrikában a kenyér is fán terem, csak le kell vágni! . . . Tehát eszerint nincs is szükség a fejtörést okozó experimentumokra, csak egyszerüen át kell telepíteni hozzánk a majmot, a kenyeret kináló fával együtt, mi illustris földmívelési miniszterünk legsürgősebb feladatát kell, hogy képezze a szocializmus mélyrehatló kérdésének humánus megoldása célzatából, sőt az élőhúsnak betelepítése folytán, a kivándorlás következtében megfogyatkozott tót helyek népesedési mozgalma is nagy lendületet ölthetne . . . .

És a bor? — tetszik talán kérdezni. . . . No, ez a kérdés a szociális alapelvekből kifolyólag önként találandja aztán megoldását az „enyém és tied" fogalmának szabadelvü magyarázata folytán . . . .

De áttérek most már a vadászatot közelebbről érdeklő tapasztalataim registrálására, értve azokat, melyeket a külföldön szereztem volt.

Mindenek előtt konstatálom, hogy a külföld legalább is néhány bibliczéssel el van maradva a mi vadászati kulturánktól. Például a szarvnövesztés, illetve agancskultiválás általam, ama bizonyos illusztris szakorganum hasábjain ismertetett módozatai és járulékai, külföldön még az ismeretlenség ködében révedeznek. Szóval a savanyú káposzta és répa, s egyébb hatásos szarvnövesztő hüvelyteles vetemények ma is még kizárólag a konyhászat terén birnak jelentőséggel, s csuszpájz alakjában jönnek, mint állami alanyok, figyelembe — és legfeljebb a füle nől meg tőlük a németeknek — anélkül, hogy a homlokdísz nevelése tekintetéből is érvényesítenék ismert befolyásukat, legalább én még szarvasnémetet in natura, nem observáltam.

A szintén általam ismertetett leszelidítési eljárásnak „megférhatlanítás" utján történő szakmüvelete, szintén homályban dereng még a hátramaradt külföld vadkezelési üzemében. — Törökországot kivéve, — azonban itt valami anti tenyészet okkal kapcsolatban mistikus jelentőséget képvisel s csakis a szultán magán vadászterületein van alkalmazásban . . . .

Azonban erdészeti szempontból egy felette üdvös és praktikus eljárását kell *Giókra* utódainak megismertetnem — a szarvakat víselő állatokra vonatkozólag, melyek szarvhántás idejében annyi kárt okoznak a gyengéd és finom fanemü alanyokban.

Hanem a jövőben ennek alighanem vége lesz. Ama trombitás náció „förster"-ségben dolgozó egyedeié ugyanis az érdem, az idő vágó tiltó viszonylat kieszmélődéséért. Hiába, minden nemzet lépik egyet-egyet a gyakorlati élet ideálja felé . . . még ha öreg trombitában élte is átringató bölcső helyett, csecsemőkorának kezdetleges mozzanatait . . .

De térjünk a dologra.

Csehországban ugyanis az erdő szarvasmarháinak agancshántása idején fogóvasakkal s más alkalmas készülékekkel befognak minden „röth", „blau" és „schwarzwild"-et s a vadászati személyzet végzi szarvaikon, mesterséges uton azt a funkciót, mit az agancsosvad személyileg fákhozdörzsölés utján szokott agancsain végezni: t. i. bicskával lekaparják a végül smirgellel tisztára sulrják a szarvasbéli ágazatokat, ezután pedig, legvégül, nemzetire, avagy más tetszetős szinüre pulitirozzák s úgy lesznek a vadak ismét kibocsájtva.

Szokásban van azonban a kapitális agancsot viselő vad fejdiszét aranyos cizelirozással is ékesiteni, még pedig afféle világító anyagúval, minővel némely órák mutatói vonatnak be sötétben való járás kelésük observálhatása miatt. Ezen praktikus eljárás következtében aztán az éjjeli cserkészetek is lehetővé válnak, a menynyiben az ekkép preparált ózek és szarvasok agancsai valóságos égi fényt terjesztenek maguk körül s igy erről a leggyiptomibb sötétségben is könnyen szemrevehetőkké válnak. — A szarvak kiszinezése pedig — másrészt — ama nem megvetendő előnyt is nyujtja, hogy saját (és nem „saját") vadjaink számontartása is nagyon megkönnyebbül általa, valaminthogy ellenőrizhetővé válik a szomszéd esetleges makinácója is . . . Azonban, hogy a visszaéléseknek gát vettessék, de másrészt figyelmeztetés okából is: kötelesek a vadászterületek tulajdonosai határaikon jelzőtáblákat felállítani a szarvak szinének jelzése miatt, például igy:

„Itt kékszarvu ózek", avagy „Szarvasok zöld szarvakkal" . . . stb.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Igy tehát ha — teszem például — nekem kékszarvu őzeim vannak s valamelyik szomszédom területén ily szarvszinü vad hozatik teritékre: bebizonyitható tulajdonjogomnál fogva, hogy ama vadat joggal magamnak vindikálhatom . . .

Nohát, fiskális szempontból is ennél praktikusabb eljárást képzelni sem lehet! Ajánlom is hazai vadászterülettulajdonosainknak követés végett, (egyszersmind pardont és gráciát esdek itt a „*V-t és Á-g*" közismert szakórgánomunk t. Szerkesztőségétől, hogy eme korszakalkotó ujjitásról ezuttal nem az ők becses hasábjain adék hírt először is!)

Azonban uj megfigyeléseknek nézvén elébe, utrakészen állok; tehát búcsúznom kell a legközelebbi szellemi találkozásig. Agyé tehát és vadászüdv!

A Vadász-vizsla. Cyakorlati utmutató a vizsla nevelés. tanitás-, használat- és gyógykezeléshez, Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

870. szám.
1906.

Faeladási hirdetmény.

A fehértemplomi-újmoldovai m. kir. jár. erdőgondnokság irodájában Fehértemplomban **folyó évi október hó 20-án d. e. 10 órakor** zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján eladásra kerülnek — tövön az erdőben — a volt 14. számu szerb-bánáti határőrezredből alakult vagyonközség tulajdonát képező erdők alant felsorolt vágásaiból az 1906/1907. évi favágatási terv szerint kihasználandó következő becslés szerinti faanyagok:

1. Rom.-Pozsezsena B. üzemosztály I. vgs. 6. tag Valea mica 1·/. osztagában 199 tm³. tölgyépületifa, — 6385 ürm³ elegyes bükktüzifa, — 235 ürm³ elegyes tölgy-tüzifa egészben 10940 korona kikiáltási árral;

2. Radimna B. üzemosztály I. vgs. 4. tag Suvareka 1·/. osztagában 448 tm³ tölgyépületifa, — 1519 ürm³ elegyes bükk és cser tüzifa, — 2056 ürm³ elegyes tölgytüzifa egészben 8414 korona kikiáltási árral;

3. Rom. Pozsezsena B. üzemosztály II. vgs. 1. tag Radimszka reka 10. és 12. osztagaiban az 1906/1907. és 1907/1908. években kihasználásra kerülő, összesen 112 tm³ 30 cm. középátmérőn felüli tölgy épületifa à 8 K 60 f., — 76 tm³ 30 cm. középátmérőn aluli tölgyépületifa à 6 K 60 f., — 150 ürm³ elegyes tölgytüzifa à K 90 f., és 7000 ürm³ elegyes bükktüzifa à 1 K 40 f., kikiáltási árral.

Évenként azonban csak az egy évi vágásternek megfelelő terület használható ki.

Zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéseig nyújtandók be; később beérkező s a feltételeknek meg nem felelő irásbeli ajánlatok, valamint utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az egy koronás bélyeggel ellátott és a szóbeli árverésre kitűzött óráig a fehértemplomi-újmoldovai m. kir. jár. erdőgondnokságnál minden egyes vágásra külön-külön benyújtandó zárt irásbeli ajánlatokban számokban és betükkel kiirandó a felajánlott egységár illetve vételár, még pedig a faeladási hirdetményben kitüntetett minden egyes választékra külön-külön; azonfelül az ajánlatban kiteendő, hogy ajánlattevő részletes árverési és szerződési feltételeket ismeri, s magát azoknak aláveti.

A zárt ajánlatokhoz a kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban; ugyanannyi fizetendő vagy teendő le a szóbeli árverésen is.

A részletes árverési és szerződési feltételek a fehértemplomi-ujmoldovai m. kir. jár. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Megjegyeztetik, hogy a 3. tétel alatti vágásban levő két különböző faválasztékra csak egy vállalkozó által együttesen tett ajánlatok fogadtatnak el.

1906. évi szeptember hóban.

Fehértemplomi-ujmoldovai m. kir. jár. erdőgondnokság.

Árverési hirdetmény.

Alulirt közbirtokosság közhirré teszi, hogy Csikdelne közbirtokosságának tulajdonát képező Sulca völgyére hajló Dobra és Esztenás patakok közötti 90 k. hold kiterjedésü erdőterületen lévő 11445 drb. 7788 m³-re becsült

lucfenyő haszonfa

37643 korona kikiáltási ár mellett Csikdelne község házánál **1906. évi október hó 20-án d. e. 9 órakor** megtartandó szó és irásbeli árverésen el fog adatni. Kikiáltási ár 10%-a bánatpénzképen leteendő.

Utó- vagy távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverési és szerződési feltételek a község elöljáróságánál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Csikdelne, 1906. szeptember 24-én.

Kelemen György jegyző. **Kovács István** közs. biró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

2996/1906. ügyszám.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

Melynél fogva közhirré tétetik, hogy Naszód község lakosságának közvetlen kihasználására kihasított „Dumbráva“ nevü erdejében kijelölt 42·67 katasztr. hold erdőrészleten levő 3954 drb. tölgy- és 100 drb. más fanemüekből álló összesen 12247 tömör köbméterre becsült

fakészletek

a m. kir. földmivelésügyi minister ur 1905. évi 26692. számu engedélye alapján a besztercei m. kir. erdőigazgatóság helyiségében

1906. évi október 30-án d. e. 11 órakor

zárt irásbeli ajánlatok utján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson az illetékes törvényhatóság jóváhagyásának fenntartása mellett elfognak adatni.

Ezen fakészletek becsértéke 107480 koronában van megállapitva, melyen alól az eladás tárgyát képező faanyagok nem adatnak el.

Az ivenkint 1 kor. bélyeggel és 10% bánatpénzzel ellátott zárt irásbeli ajánlatok a fent megjelölt időpont előtt a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtandók be. Ebben a megajánlott vételár számjegyekkel és betükkel is megjelölendő és az ajánlattevő által határozottan kijelentendő, hogy az árverési és részletes szerződési feltételeket ismeri, azokat elfogadja és azoknak magát feltételenül aláveti.

Elkésve beérkezett, vagy pedig oly ajánlatok, a melyek a fennebbi kellékekkel nem birnak, vagy pedig a megállapitott árverési és részletes szerződési feltételektől eltérő kikötéseket tartalmaznak, figyelembe nem fognak vétetni.

Az eladó kiköti magának azt a jogot, hogy a benyujtott ajánlatok közül tekintet nélkül a megajánlott vételár magasságára, azt fogadhassa el, a melyet legmegfelelőbbnek tart, vagy hogy az összes ajánlatokat is visszautasithassa.

Az árverési és részletes szerződési feltételek a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál és a naszódi m. kir. erdőgondnoksánál Naszódon megtekinthetők, a hol megkeresésre a szükséges felvilágositások is szerezhetők.

Besztercén, 1906. évi szept. hó 18-án.

Magy. kir. erdőigazgatóság.

3150/1906. szám.

Árverési hirdetmény.

Az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó radványi m. kir. erdőgondnokság területén fekvő következő erdőrészek **faállományának** eladására ezennel zárt ajánlati tárgyalás hirdettetik:

1. Gerényi „Laponyák“ nevü erdőrészben kijelölt 300 drb. tölgy-, 546 drb. bükk, gyertyán stb., továbbá a „Laponyák“ és „Dubovi vrch“ erdőrészben kijelölt 128 drb. tölgy, 163 drb. bükk, gyertyán és fűz és állabtisztitás utján kitermelt 75 rakat tisztitási faanyagra 4400 korona.

2. nagylázi „Kolibo patak“ nevü erdőrészben kijelölt 620 drb. tölgy, 562 drb. bükk, 3 drb. tölgy tetőfa, valamint az ugyanott állabtisztitás utján kitermelt 45 rakat dorong és 43 rakat rőzsefára 10.450 korona,

3. az ungvári „Lövölde“ nevü erdőrészekben kijelölt 1076 drb. tölgy, 2 drb. bükk és a domonyai erdőrészben állabtisztitás utján kitermelt 69 rakat dorong és 280 rakat rőzsefára 5550 kor.,

4. a felsődomonyai „Farkasova“ nevü erdőrészben kijelölt 1076 drb. tölgy, 24 drb. bükk és 13 drb. tölgy tetőfára 4900 korona,

5. a nevickei „Dringyil“ nevü erdőrészben kijelölt 1413 drb. tölgy, 3361 drb. bükk és gyertyán és 14 drb. tölgy tetőfára 4600 korona kikiáltási ár mellett.

A felsorolt faanyagok tető-, galy- és hulladékfával együtt tövön, illetve az előfordulási helyen **folyó évi október hó 8-ik napján d. e. 10 órakor** az ungvári m. kir. főerdőhivatal tanácstermében megtartandó irásbeli zárt ajánlati tárgyaláson el fognak adatni, még pedig 1909. évi március hó 15-ig terjedő kihasználási időtartammal.

A szabályszerüen kiállitott, 5 (öt) % bánatpénzzel és ivenkint 1 (egy) korona bélyegjegygyel ellátott s mind az öt vágásra összesen, vagy az egyes vágásokra külön-külön, avagy több vágásra együttesen tehető irásbeli ajánlatok az ungvári m. kir. főerdőhivatalhoz nyujtandók be, a hol az árverési és szerződési feltételek megtudhatók.

Az ajánlatban határozottan kijelentendő, hogy versenyző az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltételenül aláveti.

A kincstár fenntartja magának azon jogot, hogy a benyujtott ajánlatok közül azt válassza elfogadásra, melyet legelőnyösebbnek talál, tekintet nélkül a felajánlott összeg nagyságára. Utóajánlatok semmi szin alatt sem vétetnek tekintetbe.

Ungvárt, 1906. évi szeptember 25-én.

M. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faeladási hirdetmény.

A magy. kir. földmívelésügyi minister úrnak 1906. évi 54082—1/A—2. számu engedélye és a szászhétbirák közgyülésének 1906. szeptember 8-án tartott ülésében hozott 881/1906. számu határozata alapján a szász egyetem központi hivatala, Nagyszebenben, eladja a „szászhétbiráknak" „Lotru" völgyi erdőségeiből a rendszeres erdőgazdasági üzemterv szerint a „C" üzemosztály I., II. és III. vágássorozatába sorozott és ezzel összefüggőleg a határrendezés folytán Romániába átszakadt azon területek **faállományát,** a mely területek a rendszeres erdőgazdasági üzemtervben, 22 (huszonkettő) évi kihasználásra elő vannak irva.

E célból **1906. évi november hó 29-én délelőtt 10 órakor** a szász egyetem üléstermében (Nagyszebenben, Nagy-tér 15. sz. alatt) **nyilvános, zárt, irásbeli versenytárgyalás tartatik.**

Az eladás 3 (három) csoportban eszközöltetik. Az egyes eladási csoportok a következők:

1. Az I. eladási csoportba tartozik a „C" üzemosztály I. vágássorozatában 22 évi kihasználásra előirt és az ezekkel összefüggő, Romániába átszakadt, „Lárg" nevű területeknek az üzemterv értelmében letarolandó faállománya.

2. A II. eladási csoportba tartozik a „C" üzemosztály II. vágássorozatában 22 évi kihasználásra előirt területeknek az üzemterv szerint letarolandó faállománya, végül

3. a III. eladási csoportba tartozik a „C" üzemosztály III. vágássorozatában 22 évi használatra előirt és az azokkal összefüggő, Romániába átszakadt „Voinágu" és „Rinjeu" („Dobrun") nevű területeknek az üzemterv szerint letarolandó faállománya.

Kihasználási idő mindhárom eladási csoportra 22 év.

Ajánlatok tehetők minden csoportra külön-külön, vagy kettőre együttesen, vagy háromra együttesen.

Az egyes eladási csoportok területe, fakészlete és kikiáltási ára a hivatalos becslés szerint, melynek helyességéért a szászhétbirák szavatosságot nem vállalnak, a következő:

Értékütési csoport száma	Területe kat. hold	Kereskedelmi célokra alkalmas fenyőmüfa készlet (kéregnélkül, beszáradási, termelési és szállitás apadék becsülése után)				Fenyőtüzifa	Kéreg	Bükktüzifa	Kikiáltási ára	
		12—19 cm. középátmérővel	20—28 cm. középátmérővel	29 cm. átmérőn felül	összesen					
		Tömör-köbméter					ürm³	tömm³	korona	fillér
I.	3070·33	69536	155585	233627	458748	147456	85487	—	3027736	80
II.	6138·05	144165	259644	594730	998539	313880	189483	62066	6590357	40
III.	5178·04	84538	173167	561862	819567	306900	147603	137773	5409142	20
együtt	14386·42	298239	588396	1390219	2276854	768236	422573	199839	15027236	40

A kikiáltási ár meghatározásánál csakis a tiszta kereskedelmi célokra alkalmas fenyő haszonfa vétetett számításba, a tüzifa, kéreg és bükk-tüzifa értéknélkülinek vétetett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Versenyzők felhivatnak, hogy kellően lepecsételt borítékban benyujtandó és ivenként 1 korona bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat legkésőbb az árverés megtartására kitüzött nap délelőtti 10 óráig annál is inkább nyujtsák be a szász egyetem központi hivatalánál Nagyszeben, Nagypiac 15. sz. alatt, mivel (akár postával is) későbben beérkezett ajánlatok felbontatlanul visszautasittatnak. Bánatpénzként az ezen faeladási hirdetményben meghatározott kikiáltási árak 10% (tiz százaléka) a szász egyetem pénztári hivatalánál Nagyszebenben, Nagypiac 15. sz. alatt, elismervény ellenében, megelőzőleg leteendő. A bánatpénz letételével egyidejüleg a letett értéknek egy jegyzéke is átadandó illetve átküldendő.

Csak zárt irásbeli ajánlatok fogadtatnak el s minden ajánlat a bánatpénznek a nagyszebeni szász egyetem pénztárába való előleges befizetését vagy letételét igazoló nyugtával vagy letéti jegygyel szerelendő fel.

Távirati, a bánatpénz letételéről szóló elismervénynyel el nem látott és utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénzül csak készpénz, a „Nagyszebeni Ál'alános Takarékpénztár" és a „Nagyszebeni Földhitelintézet" által kiállitott betéti könyvecske, és óvadékképes, a még esedékessé nem vált szelvényekkel ellátott értékpapirok s pedig ezek csak a rendes napi árfolyamban, de semmi esetre névértékükön felül fogadtatnak el.

Az áruba bocsátott faanyag a kikiáltási áron alul nem fog eladatni. A szászhétbirák azonban fenntartják maguknak azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül az igért vételárra való tekintet nélkül szabadon választhassanak, esetleg az összes ajánlatokat is visszautasithassák.

Minden ajánlat borítékának első oldalán világosan kiteendő, hogy az a szászhétbirák „Lotru"-völgyi erdőségeire vonatkozó vételi ajánlatot tartalmaz, s egyszersmind kiirandó, hogy melyik eladási csoportra, vagy csoportokra vonatkozik.

Minden ajánlat kir. közjegyző illetve a Magyarország és Ausztrián kivül kelt ajánlatok o. m. követség vagy konsulatus előtt német vagy magyar nyelven állitandók ki, és az ajánlatban a megajánlott összeg számjegyekkel és szóval is tisztán és olvashatóan kiirandó, — eltérés esetén a nagyobbik összeg tekintetik megigértnek; — tartalmaznia kell továbbá azon eladási csoport vagy csoportoknak, melyre vagy melyekre ajánlat tétetik, ezen hirdetményben foglalt körülirás szerinti világos megjelölését, ajánlattevőnek vezeték-, keresztnevét, lakhelyét és **azon határozott kijelentését, hogy az árverési és a szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti.**

Ezenkivül minden ajánlattevő köteles **az árverési feltételek egy példányát,** mely neki irásbeli kérésére a szász egyetem központi hivatala által át lesz küldve, **kir. közjegyző vagy cs. és kir. osztr.-magy. konsulatus előtt aláirni, ajánlatához hozzáfüzni és hozzácsatolni.**

Az árverési és szerződési feltételek a „szászhétbirák „Lotru"-menti kihasználható erdejének fatömegbecslési kimutatása", „a szászhétbirák erdőségei A, B, C, D üzemosztályának átnézeti térképe" és az üzemterv — utóbbi annak felsőbb hatósági jóváhagyása után — hétköznapokon d. e. 9—12 óráig a szász egyetem központi hivatalánál, a titkár hivatalos helyiségében betekinthetők; eltérés esetén az itt fekvő eredeti feltételek, becslési és egyéb munkálatok, nem pedig ezeknek a központi hivatal által netalán rendelkezésre bocsátott másolatai tekintendők mérvadóknak. — Közvetitők nem dijaztatnak.

A szász egyetem központi hivatala:

Nagyszeben, 1906. szeptember hó 9-én.

Thalmann,
főispán, mint szászispán.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. október 15. 14. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Erdőmívelési és kitermelési érdek-összeütközések az erdőgazdaságban.

Irta: *Polgárdi Béla.*

A magyar fakereskedők és faiparosok országos egyesülete felterjesztést intézett a földmívelésügyi m. kir. Miniszterhez, melyben a kincstári és állami kezelés alatt álló tölgyerdők fakészletének eladásánál hosszabb kitermelési és kifuvarozási határidők engedélyezését kéri.

A részletesen indokolt felterjesztés azonban mellőzi az erdőgazdasági tekinteteket és csupán a kereskedelmi szempontokat méltatja behatóbban. Már pedig ezen kiváló kezelési kérdés elemzésénél mélyreható erdőgazdasági okozatok kerülnek felszínre.

Vizsgáljuk meg a kérdés lényegét! Megállapíthatjuk, hogy az erdőmívelési érdekek a vágásterületek biztos, gyors és olcsó felújításában csúcsosodnak ki; a kihasználási érdekek pedig a faidomítás és kiszállítás gyorsaságát és olcsóságát követelik.

Alapjában véve tehát úgy az erdőmívelési, mint az erdőkihasználási érdekek azonos irányzatuak és egészséges viszonyok között egymással összeütközésbe nem is kerülnek. Mégis a felterjesztésben felhozott esetekben az erdőmívelés és kihasználás érdekei ellentétesek. Hogyan áll ez elő?

Nagyon természetes, hogy a gazdasági berendezések, a helyi viszonyok különfélesége egyik-másik feladat megoldását rendkivül befolyásolhatják. A szereplő főtényezők: a szállítási eszközök, a rendelkezésre álló munkaerő és a földrajzi fekvés. A szállítási eszközök tökéletlensége avagy elégtelensége, a munkaerő mennyiségi és minőségi hiányossága, a fatermékeknek a fogyasztási helyektől való távolsága a kitermelési munkákat rendkivül megnehezíthetik és a fának tőértékét leszállíthatják.

A gazdaságnak ezen tényezőkkel kell számolnia és a termelési akadályokat ezekben kell leküzdenie. A mikor ez a legcélszerűbb módon történik, az a módszer felel meg a belterjes gazdálkodás előfeltételeinek. *És ez csak akkor lehetséges, ha az összes termelési munkákat maga az erdőbirtokos végzi.*

Senki sem teheti ezt oly jól és oly könnyen, mint maga a birtokos. Mert csak neki állhat módjában állandó munkaerő szerzéssel a munkáshiányt egyszer s mindenkorra megszüntetni, megfelelő beruházásokkal modern szállítási berendezéseket, eszközöket teremteni és minden szállítási akadályt elhárítani. Ez igen fontos közgazdasági és igen fontos szociális érdek, mert elsőrangú munkáskérdés is.

Könnyen belátható, hogy ezeket a termelő kereskedelem nem teheti, mert hosszú időre szóló, költséges beruházásokat egyáltalában nem, vagy csak a legritkább esetekben kockáztathat, de még a meglévő termelési erőket és eszközöket is drágábban fizeti, mint a birtokos, mert kevésbé képes a helyi viszonyokat uralni.

Az az erdőgazdálkodási rendszer tehát, mely kényelmi vagy más tekintetekből elhárítja magáról a fatermelési munkák legfontosabbját, legjelentősebbjét és azt a kereskedelemre ruházza, lemond egyik kiváló közgazdasági hivatásáról és lemond a magasabb jövedelemről is, mert gátolja

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az erdőgazdaság korszerű fejlődését és csak korlátoltan élhet a modern tehnika vívmányaival.

Európa kellő közepén, az egymástól feltünően eltérő jövedelmeknek fókát főképpen ezen hibás gazdasági rendszerekben kell keresnünk.

Az 1901. évben az állami erdők tiszta jövedelme hektáronként volt:

Würtembergben	63 K 29 f,
Szászországban	53 K 86 f,
Elsass-Lotharingiában	31 K 23 f,
Franciaországban	16 K 34 f,
Magyarországon (H.-Szlav. nélkül) .	3 K 38 f,
Oroszországban	— K 59 f.

Németországban a fatermelési munkákat az erdőbirtokos végzi, a többi országokban a kereskedelem. Németországban más termelési rendszer mellett hasonló magas eredményeket semmi szín alatt sem érhetnének el. Csak is ez és semmi más a szükégszerű fejlődés iránya.

Eltekintek e sorok keretében a szóban lévő kérdéssel szoros vonatkozásban nem álló más szempontoktól, melyek a házi kezelést sürgetik. Utalok e tekintetben Kaán Károlynak „A faértékesítés a francia erdőgazdaságban" című tanulságos cikkére (E. L. 1904. VI. f. 481—495. l.)

Már az előbb felhozottakból nyilvánvaló, hogy nagyon fontos közgazdasági és szociális indokok javasolják és késztetnek arra, hogy a kitermelési feladatokat is maga az erdőbirtokos teljesítse. Megengedem azonban, hogy főként mostoha gazdasági viszonyok között és kisebb erdőbirtokoknál ideig-óráig előállhat az erdőmívelési és a fatermelési munkálatok ketté osztásának kényszerűsége. Ide kell sorozni a volt úrbéresek, közbirtokosságok, egyes községek, stb. erdőbirtokait. Ezekben a szorosabb értelemben vett kitermelési munkákat a kereskedelem végzi, a termelést vevő vállalja, de a minek első sorban megnyilatkozó hátránya, hogy a végeredményében jövedelemfokozó beruházásokra egyik fél sem lát indító okot és arra egyik sem szánja rá magát. Elég szomorú példák erre az országszerte botrányosan rossz erdei közlekedési viszonyok.

Miután a fatermelő vállalkozó sem a munkáshiányt, sem a kiszállítási akadályokat egykönnyen nem győzheti le, sokszor a kellő értelmi munkaerővel sem rendelkezik, a felmerülő akadályok elhárítására csak egy módozat marad és pedig a kitermelésnek időveszteséggel a gyorsaság rovására való keresztülvitele.

Ekkor áll be az az eset, hogy az erdőmívelési és fafeldolgozási, valamint a szállítási érdekek egymással szembe kerülnek és természetesen az akadályokat a fenforgó viszonyok között csak egyoldalúlag lehet elhárítani. Vagy az erdőmívelés-ápolás rovására esnek, és akkor azt a későbbi gazdálkodás sínyli meg, vagy a kiszállítás és kitermelés szenvednek alattuk, és akkor „az objektum értékét szállítják le."

Mindenesetben apad a jövedelem és ez a rendszer hibája.

Hogy aztán adott helyzetben miképpen történjék a különféle érdekek helyes kiegyenlítése, arra általános szabályt felállítani nem lehet. Nem szabad figyelmen kivül hagyni azt sem, hogy a birtokos önrendelkezési jogainak felesleges megszorítása sem méltányos nem volna, sem célszerű nem lehet. Döntők mindenkor a helyi viszonyok.

Kellő munkakészséggel minden vágás kitermelhető egy gazdálkodási évszak alatt.

Fenyővágásokban a rovarkárok elhárításának eminens veszélye és a faanyag minőségének csökkenése miatt hosszabb kitermelési idő egyáltalában nem tételezhető fel. A tölgynél ezen szempontok nem irányadók és ha egyébként az erdőmívelési követelmények azt megengedik, kivált nagyobb vágásterületeknél a két évi vágásidő, melyből az első a műfa, a második a tüzifa kitermelésére szolgál, indokolt lehet és a birtokos részéről elfogadható.

A bükkösöknél a fülledés veszélye a kitermelés oly gyorsaságát igényli, hogy annál egyáltalában csak rövid kitermelési időről lehet szó.

Azonban ilyen kisegítő intézkedések végleges megoldásra nem vezethetnek. A hiba a gazdálkodási rendszerben van s az egész vonalon mielőbb át kell térnünk a *házi kezelésre.*

A maradiság gazdasági válságokba sodor! Halad, fejlődik minden körülöttünk, soká nem késlekedhetünk mi sem, avagy még mindég: „ráérünk arra még?"

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hazai erdőgazdaságunk történetéből.

Irta: *Fogassy Gyula.*

(Folytatás.)

A vadászat — mondja az utasítás — egy további fontos ága az erdők jövedelmi forrásainak.

Ezen oknál fogva a vad ápolására kiváló gond fordítandó és a vadászat tervszerűen, céltudatosan kezelendő, hogy a vadállomány épségben fentartható legyen.

Ennek elérhetése céljából tartozik a pagonyvadász magát az állomány számbeli nagyságáról tájékozni, a mi az erdők szorgalmas bejárásával, az etetők és nyalatók megfigyelésével, nemkülönben a vadak üzekedése alkalmával is történhetik. Az így megállapitot tállományról minden év április és október havának 1-ével jelentés teendő. Az időközben elhullva talált vadak száma ugyancsak bejelentendő. Ezek alapján szerkesztetik a lelövési tervezet és jut az uradalom azon helyzetbe, hogy vadászterületét tervszerűen és rendszeresen kihasználhassa.

Erős hideg, havas tél idején a vad etetésére különös gond fordítandó. Ezen célra fagyöngy szedendő, reketyefűz és nyárfa döntendő, de szükség esetén szénát is adhatnak a vadnak. Makktermés idején pedig annak egy része a vadállománynak mindenkor visszatartandó. Gondoskodás tárgya legyen az itatók és főrtések fentartása; ha ilyenek nincsenek, azok mesterségesen létesitendők.

Minden pagonynak vannak tilalmazott területei, a hol a vad nyugalmat talál. Ezen területektől nemcsak a legelő nyájak távol tartandók, hanem az emberek jogosulatlan járása-kelése is megakadályozandó. Ezen területek állandó gondozása és szemmeltartása szigoruan megköveteltetik.

A dúvadak pusztítását és az orvvadászok elleni védelmet ugyancsak megköveteli. Ha erre a pagony személyzete elégtelennek bizonyulna, erről a fővadásznak jelentés teendő.

Minden elejtett hasznos és ragadozó vad után a személyzet megfelelő lődíjban, az elfogott orvvadászok után pedig külön jutalomban részesül. Egyenes utasitás nélkül bármely vadnem elejtése tilos.

Nem kell ugyan a jóraváló vadászt — olvassuk a továbbiakban — külön figyelmeztetni arra, hogy fegyverét és lőszereit rendben tartsa, mert rossz lőszer és megnem felelő töltés mellett a vad gyakran megsebezve elpusztul és nem hasznositható. Azért ezek rendben tartására mégis különösen figyelmeztet és a lelövést csak jó puskásoknak engedélyezi.

A vadak etetése, szaporitása idején a felügyelet még szigorubban gyakorlandó és minden vadnem csak megfelelő időben vadászható. Így: a szarvasbika juliustól szeptember végéig; szarvassuták októbertől januárig; őzbak januártól augusztus végéig; őzsuták októbertől december végéig. A vadsertés lelövési ideje is szabályozva van; eszerint lőhetők: öreg vaddisznók októbertől december végéig; malacok és süldők az állomány és sükséghez képest máskor is.

Nyulak szeptembertől január végéig. Szarvasokból: csaposok, üszők, borjuk, őzből: gidák és gyenge bakok, de nevezetesen gidák egész éven át tilalomban tartandók.

A vadsertést illetőleg elsősorban öreg remeték, nyulakból pedig öreg kanok lövendők le.

Meddő őzsuták csak külön rendeletre lőhetők, az állomány szabályozása céljából az előljárók által megállapított számban.

A vadóvás előmozdítására minden kihágásnak eleje veendő az által, hogy a nyájőrző pásztorok ebei kolonccal láttatnak el; úgy ők, mint a mezei csőszök szemmel tartatnak s nekik a fegyver használata nincs megengedve. Minden kóbor eb és macska elpusztítandó!

A sebzett vad könnyebb kézrekeritése céljából minden pagonyvadász már bevezetett vérebeket tartson.

Az erdő használatának szabályozása után az utasítás hosszasan s részletesen foglalkozik az erdők természetes és mesterséges felujításával.

A felujításra vonatkozólag megtudjuk, hogy nagy sulyt helyez a természetes felujításra. A tölgy és bükk szálerdőkben önveténylüléssel, a sarjerdőkben természetesen elsősorban a sarjak felhasználásával s végül középerdőkben: ugy magról, mint sarjról.

A magról való felujítás előmozdítása céljából előtilosok alkalmaztatnak; a vágások kitakarításuk után ugyancsak szigoru tilalmazás alá vétetnek. Közlekedési útak, urbéri legelők vagy szántóföldek mellett, a hol szükségesnek mutatkozik, a fiatalosok területei elsáncoltatnak vagy elkerittetnek.

Az előtilalmazott területek a vágások sorrendjében haladnak és azokat megelőzik. Az előtilalmazandó területek az előljáró fővadászok vagy az erdőmester által állapittatnak meg. Sertések az előtilalom alatti területekre behajthatók, hogy a talaj meglazítva a makk befogadására alkalmassá tétessék. Makktermésnél azonban figyelem fordítandó arra, hogy a sertéskondák csak addig tartózkodjanak a tilalmazott területeken, mig a fenti feladatnak megfeleltek. Vetővágásokban a begyepesedett, fel nem ujult részek mesterségesen lesznek meglazítandók és bevetendők . . .

Az életbelépett utótilalom ideje ugyancsak az előljárók által állapittatott meg.

Az elő- és utótilalmasok átlépése szigoruan tiltatott. Ezért óva int az utasitás, hogy a pagonyvadászok vagy személyetük marháikat a tilalmazott területekre behajtassák; hogy ezen kihágást szivességből elnézzék vagy haszonlesésből megengedjék. *Mert eltekintve attól, hogy az önzésből folyó ocsmány haszonlesés őket a nép előtt gyülöltté teszi és rosz példát szolgáltat; azonfelül a pagonyvadász és személyzete anyagi felelősségre vonatik és büntettetik; ismétlés esetében pedig hosszabb fogsággal, esetleg elbocsátással sujtatik.*

Kecskéket az uradalom a legelőkön nem tür.

Az erdők felujításának egy további eszköze a mesterséges felujítás. Ez történhetik: magvetés és csemeték ültetése által. Szükséges tehát, hogy a pagonyvadász

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

magát ezen műveletekben jól begyakorolja és alárendelt személyzetét is kioktassa; a csemeték nevelése és iskolázásában jártasságot szerezzen. Fontos a nemesebb fák magjainak gyűjtése és eltartása is.

Azon pagonyvadász, a ki a fenti munkálatokban legtöbb szorgalmat és ismeretet tanusit, megfelelő jutalomban részesül.

A folyó vágásterületek rendszeres felujítását a pagonyvadászok legfontosabb feladatához sorozza. Ezen oknál fogva, ha a természetes felujítás teljesen nem sikerült, a hézagok mesterségesen pótlandók, mert 2—3 év után a terület rendszerint már elgyepesedik, elgyomosodik; ez a nemesebb fásnövényeket elnyomja, azok megtelepülését, fejlődését meggátolja.

Sajnosan tapasztaljuk azt — mondja az utasítás — régebbi vágásterületeken, a hol a rekettyefűz, nyár, nyir, bodza vagy mogyorócserje fészkelte be magát, kiszorítva onnan minden nemesebb fanemet.

Oktalanság volna úgymond, egyelőre régebbi vágásterületek javitásán fáradozni és a folyó vágások rendszeres felujítását elhanyagolni.

Ezen cél előmozdítása végett a folyó vágások kijelölése után a pagonyvadászok által október 15-ig jelentés teendő arra nézve, hogy szükségesnek mutatkozik-e a pótlás? Minden év szeptember havában pedig jelentés teendő az erdősítések sikeréről, a vetések és ültetések állásáról, kitüntetve azt, hogy a már foganatosított munkálatok szorulnak-e javításra, még pedig minden felujított területre visszamenőleg öt évre.

Az erdők jókarban tartását lényegesen befolyásolhatják az erdei kihágások: falopás, erdei legeltetés. Ezen oknál fogva az erdők őrzésére még ott is nagy suly helyezendő, a hol a fának *jelenlegi értéke* még csekély.

Az erdőégések ugyancsak nagy kárral járhatnak. Ezen károsítás ellen védekezés szempontjából száraz időben, nevezetesen kora tavasszal és ősszel tűzek gerjesztése csak a megállapított helyeken engedélyezhető, sőt teljesen be is tiltható. Az erdőégések könnyebb lokalizálása szempontjából a nyiladékok, utak, gyalogösvények tisztán tartandók. A lomb- és alomgyüjtés, mint az erdőkre és azok termőképességére káros használat, szigoruan tiltatik.

Az erdei gyümölcsök, mint: eper, málna, vadalma és körte, a különféle ehető gombák gyűjtése által a fiatalosok letaposásával, csemeték kitépésével gyakran kár okoztatik és a vadak fiainak elfogására is alkalmat nyujt. Ezen oknál fogva, *s mert mégis kár volna ezen természeti adományokat a népességtől elvonni,* azért azok csak engedély és felügyelet mellett gyüjthetők.

Az erdőkben a jogosulatlan csatangolás mindenkor tilos.

Az elöljárók tudta nélkül tilos bármi célból erdőterületek ortása, új útak nyitása.

Minden pagonyvadász mellé beosztatik és alárendeltetik egy vagy több alvadász (Jungjäger) és erdőkerülő (Waldforster) a kikkel együtt a részletezett teendőket végezni tartozik. A pagonyvadász kötelessége a neki alárendelt alvadászt mindenben kioktatni és őt a pagonyvadászi alkalmazásra előkésziteni.

Az utasitáshoz végül mellékeltettek a különféle beadványok mintái, az erdei és vadászati kihágások körül követendő eljárás szabályozása és az 1802. évi XIV. t.-c. vadászatra vonatkozó kivonata.

Végül intézkedik arról, hogy az erdei kihágásokból folyó pénzbirság $^{1}/_{3}$-ad része a személyzetnek félévenkint kiszolgáltatandó.

(Folyt. köv.)

Szabályrendelet a fegyvertartásról.

Borsod—Gömör—Heves megyék erdészeti egyesületének f. évi junius hó 6-án Egerben megtartott közgyülésén Imecs Béla egyesületi alelnök az orvvadászok garázdálkodásainak megfékezésére kimerítően és meggyőzően indokolt javaslatot terjesztett be, mely élénk eszmecsere után Turcsányi Gyula dr. vármegyei főorvos, Holló Géza, Piller Ede árvaszéki ülnökök, Dénes Géza urad. erdőfelügyelő, Csaszkóczy Károly hgi erdőmester és az indítványozó Imecs Béla főerdész tagokból álló bizottságnak adatott ki behatóbb vita és a javaslatban foglalt intézkedések megvalósulásának, életbeléptetésének előkészítése céljából, egyben a közgyülésen elhatározták, hogy ezen fontos ügyben a három vármegye törvényhatóságának támogatása is kérendő.

Köztudomásu dolog, hogy hazánk vaddús vidékein az orvvadászati esetek mind sűrűbben ismétlődnek, a vadorzók, a hol csak lehet, a vadállományt megtizedelik, számuk egyre nő, s vakmerőségük immár nem ismer határt. Vadállományunk örvendetes szaporodása, a lőfegyverek rohamos tökéletesítése, a nehéz megélhetési viszonyok mind elősegítik a bajt, de az orvvadászat országos terjedésének főokai a törvényes intézkedések részben helytelen és eredménytelen voltában, a korlátlan fegyvertartás és lőpor elárusításában, az erdészeti és vadászati személyzet idevágó fegyverhasználati utasításában rejlenek.

Ezekre vezethető vissza a mindinkább megdöbbentő mérveket öltő orvvadászat, s már nagyon is kivánatos volt B.-G.-H. megyék erdészeti egyesületének a vadorzás meggátlására irányuló mozgalma, mely nem zajlott le nyomtalanul, sőt már is egy üdvös eredményéről adhatunk hirt.

Majzik Viktor alispán Heves vármegye törvényhatósági bizottságának 1906. évi junius hó 18-án tartott rendes közgyülésében fegyvertartási szabályrendelet alkotása iránt előterjesztést tett, mely a m. kir. belügyminiszter által már megerősítést nyert és a melyet egész terjedelmében ismertetünk, ama óhajunk kifejezése mellett; vajha Heves vármegye jó példáját a többi vármegyék is mielőbb követnék.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

438—8856.
kgy.—a. 906.

Szabályrendelet a fegyvertartásról.

1. §.

Bárminemű lőfegyver (puska, pisztoly, forgópisztoly) tartásához engedély szükséges, mely engedélyt egy-egy naptári évre szóló hatállyal rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, járásokban a járási főszolgabíró, a községi elöljáróság véleményének meghallgatása után adja ki.

Az engedélyért az engedélyes első izben folyamodni köteles, mely folyamodvány a községi elöljáróság előtt élőszóval is előterjeszthető.

Az ily módon előterjesztett kérelmet a községi elöljáróság jegyzőkönyvbe venni és a járási főszolgabirónak felterjeszteni köteles.

A megujítás a járási főszolgabirák (rendőrkapitányok) által minden naptári év elején külön kérelem nélkül hivatalból eszközlendő.

2. §.

Az engedélyek kiadásánál a járási főszolgabirák (rendőrkapitányok) lelkiismeretes vizsgálat tárgyává tegyék a fegyvertartás szükségét és csak ha az tényleg fennforog, adhatják meg a kért engedélyt. Figyelem fordítandó arra is, vajjon a fenforgó körülmények között a kérelmező által felhozott okokból nem e felelne meg puska helyett pisztoly vagy forgópisztoly s ez esetben ez utóbbiakra adandó ki az engedély.

A kiadott engedélyekről az illetékes községi elöljáróság és csendőrőrsparancsnokság értesítendő.

3. §.

A járási főszolgabirák (rendőrkapitányok) által kiadott fegyvertartási engedélyekről nyilvántartás vezetendő évenként új folyószámozással. Az engedélyek és a nyilvántartás alakját a vármegye alispánja állapítja meg.

4. §.

A vármegye alispánja jogosult a járási főszolgabirák (rendőrkapitányok) által kiadott fegyvertartási engedélyeket különösen indokolt esetekben elvonni. Ily eseteket képeznek pl. ha az engedélyes ellen lőfegyverrel elkövetett bünc selekmény miatt büntető vizsgálat rendeltetett el, vagy ha pl. az engedélyes az 1879. XL. t.-c. 115. §-ába ütköző kihágás miatt két izben jogerősen elitéltetett stb.

5. §.

Fegyvertartási engedélyt egyáltalában nem nyerhetnek a kik:

a) a 24-ik életévöket még el nem érték.

b) hatóság, vagy magánosok elleni erőszak, az emberi élet és testi épség ellen szándékosan elkövetett büntettek és vétségek, rablás, zsarolás, lopás, két izben elkövetett orvvadászat miatt jogerősen elitéltettek, végül azok, a kik orvvadászaton tetten kapatván, a tetten érőt veszélyesen fenyegetik, ellene fegyvert fognak, vagy erőszakot használnak (1883. XX. t.-cz. 27. §.)

Az a) pont alól a vármegye alispánja felmentést adhat.

6. §.

A fölesketett erdőtisztek, erdőőrök, mező- és hegyőrök, továbbá az itt felsoroltak közé tartozó, bár fel nem esketett, de szolgálatuknál fogva fegyver viselésére jogosult egyének szolgálati fegyverökre nézve szolgálatuk ideje alatt hivatalból látandók el évről-évre megújítandó fegyvertartási engedélylyel. — A bejelentett vadőröknek (1883. XX. t.-c. 41. §.) szolgálatadójuk kérelmére szolgálatuk tartamára évről-évre megújítandó fegyvertartási engedély adandó ki.

7. §.

Amely községben vagy rendezett tanácsu városban a személy- és vagyonbiztonság erősen megingott, ott a járási főszolgabiró, illetve rendőrkapitány a fegyvertartási engedélylyel bíró, azonban a kevésbé megbizható, vagy a személy- és vagyonbiztonságra gyanus egyének fegyvereit jogosult beszedetni, s azokat a kivételes intézkedések tartamára elzárt helyen őriztetni.

8. §.

A fegyvertartási engedélylyel nem bíró egyének birtokában levő lőfegyverek elkobzandók, s a vármegyei alispánhoz beküldendők, a ki, amennyiben azok nagyobb értéket nem képviselnek, az elsütő művezet és a cső használhatatlanná tétele után az 1884. évi 63477. sz. B. M. rendelet értelmében jár el. — A nagyobb értéket képviselő elkobzott lőfegyverek nem semmisitendők meg, azonban azok értékesitésénél figyelem forditandó arra, hogy azok vevője a 14. §-ban megállapitott engedélylyel birjon.

9. §.

Oly egyének lőfegyverei, kik fegyvertartási engedélylyel birtak, de az tőlük elvonatott, vagy meg nem hosszabbittatott, a tulajdonosok által három hó alatt hatósági felügyelet mellett értékesitendők. Ennek leteltével a lőfegyverre nézve az előbbi szakaszban érintett eljárás alkalmazandó.

10. §.

A 2—9. §§-okban emlitett határozványok nem vonatkoznak az 1883. XXIII. t.-c. 4. §-ában, valamint 5. §-ának a) c), h) és i) pontjaiban felsorolt személyekre.

11. §.

Lőpor, vagy más lőfegyverhez használható robbanó anyag, valamint kész töltények és töltényhüvelyek elárusitására jogositott egyének a beszerzett és kiszolgáltatott anyagról nyilvántartást tartoznak vezetni. — A nyilvántartás alakját a vármegyei alispán határozza meg.

12. §.

Az elárusitó az előbbi szakaszban emlitett anyagot oly egyénnek, a ki a fegyvertartási engedélyt és vadászjegyet mutat fel, bármikor kiszolgáltathat; az ily módon

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kiszolgáltatott anyagról elismervény állítandó ki a vevő által, a melyben a fegyvertartási engedély és a vadászjegy kelte és száma, továbbá az azokat kiállított hivatal is kitüntetendő.

13. §.

Az előbbi. szakaszban említett eseten kivül lőpor, vagy lőfegyverhez használható más robbanó anyag, készítöteny, vagy töltényhüvely csupán a járási főszolgabiró (rendőrkapitány) utalványára szolgáltatható ki.

Úgy ezen utalványok, mint a 12. §-ban említett elismervények az elárusító által megőrzendők és a 11. §-ban érintett nyilvántartással együtt évenként a járási főszolgabiróhoz (rendőrkapitányhoz) beterjesztendők, a ki azt felülvizsgálja és az észlelt szabálytalanságok tekintetében a szükséges intézkedéseket megteszi.

14. §.

Akár új, akár régi lőfegyverek csak oly egyéneknek adhatók el, a kik lőfegyver vételére az illetékes főszolgabirák tól (rendőrkapitánytól) engedélyt nyertek. Lőfegyverkereskedők, puskamüvesek, továbbá mindazok, a kik új, vagy régi lőfegyverek eladásával hivatásszerüen foglalkoznak, végül a 8, illetve 9. §-ban megjelölt esetekben a vármegyei alispán, illetve a járási főszolgabiró (rendőrkapitány), kötelesek ezen engedélyt a vevőktől átvenni és az előbbi esetben havonként a községi elöljáróságnak beszolgáltatni, utóbbi esetben pedig az ügyiratok mellett keresztül lyukasztás által megsemmisitve megőrizni.

Azon községi elöljáróság, melyhez a lőfegyver-kereskedő az engedélyt beszolgáltatta, azokat megsemmisités végett a kiállító főszolgabiróhoz (rendőrkapitányhoz) küldi meg.

15. §.

A 11. és 14. §-ban emlitett hivatalos elárusitók üzleteit, azoknak ezen szabályrendelet értelmében vezetett nyilvántartásait és egyéb okmányait a járási főszolgabiró (rendőrkapitány) évenként többször megvizsgálni, s a vizsgálat eredménye alapján a szükséges intézkedéseket megtenni jogosult, illetve köteles.

16. §.

Nagy és kisközségekben a községi elöljáróságok, r. t. városokban a rendőrkapitányok szigoruan felügyelni tartoznak arra, hogy a községben (városban) lőfegyvert (puskát, pisztolyt, forgópisztolyt) senki se tartson, a ki erre engedélylyel nem bir; az e tekintetben észlelt kihágás eseteit a községi elöljáróság a járási főszolgabirónak följelenteni, a r. t. városi rendőrkapitány pedig megbirságolni köteles.

A ki ezen kötelezettségét elmulasztja, fegyelmi vétséget követ el és a vonatkozó törvények értelmében büntetendő.

17. §.

A ki engedély nélkül lőfegyvert tart, a ki a 7. §-ban megállapitott hatósági intézkedés ellenére lőfegyvert beszolgáltatni vonakodik, végül a ki 11., 12., 13. és 14. §-ban megszabott kötelezettségeknek eleget nem tesz, kihágást követ el, azért öt napig terjedhető elzárással és egyszersmind 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen kihágási ügyek elbirálásánál az 1879. évi XL. t.-c. általános rendelkezései alkalmazandók.

A kihágási birói hatóságot gyakoroljak: elsőfokon a járási főszolgabiró (rendőrkapitány), másodfokon a vármegyei alispán és harmadfokon a m. kir. belügyminister.

A kiszabott pénzbüntetések az 1904. évi XX. t.-c. 23. §-a első bekezdésében megjelölt célra fordítandók.

Kelt Heves vármegye törvényhatósági bizottságának Egerben, 1906. junius 18-án tartott közgyüléséből.

Jegyzette:
Hellebronth,
várm. aljegyző.

*

Szám: 89790/1906. *M. kir. belügyminister.*

Az 1879. évi XL. t.-c. 5. §-a alapján megerősitem a 8. §. olyatén módositásával, hogy az 1903. évi 127,000. sz. B. M. körrendeletben foglalt rendelkezések értelmében az elkobzott fegyverek *nem* küldendők be az alispánhoz.

Budapest, 1906. augusztus 10.

A miniszter meghagyásából:
Szabó s. k.
(P. H.) miniszteri tanácsos.

Léptékszerkesztés a Reichenbach-féle távolságmérővel megmért ferde vonalaknak vizszintesre való átszámitásához.

Közli: *Csoma Gusztáv.*

Az Oesterr. Forst.- und Jagdzeitung 1905. évi márc. 3-án megjelent 1157. számában közli, hogy Fromme bécsi cégnél oly lépték kapható fémből, melyen a Reichenbach-féle távolságmérésnél használt képlet D. $\cos^2 \alpha$-jának értéke közvetlenül lemérhető, s ez által a táblázatoknak sok időt igénylő használata feleslegessé válik.

Minthogy a léptékre vonatkozó leirás nem tartalmazza szerkesztésének módját, ismertetem azt főbb vonásaiban.

A lépték alapja egy derékszögü háromszög, melynek egyik — alapul vett — befogójára azon mércét szerkesztjük meg, melyben a térkép készül. Ezen befogóra szerkesztendő a derékszögü háromszög, még pedig a Pythagoras tantételével, mely szerint ha az egyik befogó 3 egységet, a másik 4 egységet, akkor az átfogó 5 egységet foglal magában, mert $3^2 + 4^2 = 5^2$.

Igy ha $1'' = 40^0$-es léptéket akarunk szerkeszteni, — mint azt ábránk mutatja — akkor az alapul szolgáló befogót tetszés szerinti hosszuságban vehetjük, (esetünkben 200^0 hosszunak), a másik befogóra pedig ugyanezen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

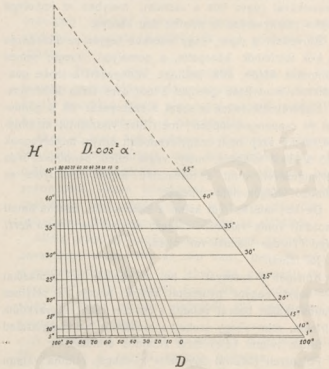

(Tél nagyságban rajzolva)

mércében $\frac{200}{3}$ 4 = 266.67 ölet rakunk fel. Az így elkészült derékszögű háromszögben látható vizszintes vonalakon foghatjuk le körzővel közvetlenül a megfelelő lejtszög mellett a D. $\cos^2 \alpha$ értékeket.

A (H) befogón azon pontok, melyeken át a vizszintes vonalak haladnak, következőleg határozhatók meg:

A logarithmus táblákban adva vannak a szögfüggvények természetes értékei azon esetre, ha r = 1. Ezen táblázatból kiolvassuk az egyes fokoknak megfelelő *sinus*-ok értékeit, melyeket négyzetre emelve, s még szorozva az ábrában H-val jelölt befogó hosszával (példánkban 266·67-tel): kapjuk azon szorzatokat, melyek a derékszög csúcspontjából a H befogóra felrakva (példánkban 1" = 40⁰ es mérce szerint) adják a keresett pontokat. A lépték részletes beosztása bővebb magyarázatot nem igényel.

Hasonló eljárással ily lépték bármily kisebbitéshez megszerkeszthető.

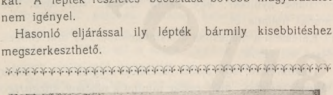

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesületének választmánya f. évi október hó 28-án Miskolcon a vármegyeháza kis üléstermében délelőtt 10 órakor ülést tart.

A viharfecske.

Ibsen.

Hol a hegység orma benyul a tengerbe,
— Igy regél a hajós — költ a viharfecske.

Permetező hab közt siklik tova szárnya,
Lépdel a hullámon s nem merül alája.

Sülyed a tengerrel s emelkedik rajta,
Ha az pihen: hallgat, s vijjog: ha szél hajtja.

Félig meddig uszik, félig pedig lebben,
Egyszer az ég felé, másszor örvényekben.

A víz könnyű, a lég meg nehéz alatta,
Költőmadár! Érzed, hogy meg vagy csalatva..

A szomoru ép az, hogy mulatunk rajta,
S azt hisszük, ugy költé a matrózok ajka.

Feleki Sándor.

Panasz.

Mély bánatomat elsóhajtom
A néma csillagoknak,
S ők válaszul vígasztalóan
Szelíden rám ragyognak.

Bozontos erdő sűrűjébe
Belésírom a búmat,
S a vén fák visszabólogatnak,
Gyöngéden visszabúgnak.

A tengerparton elpanaszlom
Keservem a haboknak,
S ők rengve-ringva, résztvevően
Lágyan felém csobognak.

Halvány arcom sok szenvedésről
Beszél az embereknek,
S ők mellettem hideg közönynyel,
Némán tovább sietnek . . .

Fehér Jenő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Éneklő karvaly.

Irta: *Lakatos Károly.*

Még a 80-as években történt. Lent jártam a délibábos Alföld „végtelen" rónáján, a hol a legacélosabb buza, legkékebb szarkaláb, legégőbb színű pipacs terem, a különösségekben oly dús síkok áldott kánaánján, a hol a nádasok zöld világából fölkelő fényes kócsag-madár is oly tiszta, oly szeplőtelenül ragyogó, mint az igazi ősmagyar leikület, a mely teljvalódiságában csak itt és csakis *itt* terem a reppenő furulyaszó, libegő pásztortüzek minden izéből poezist lehelő gyönyörü földségén, mely a költő szerint a legillatosabb, legszebb bokréta az „Isten kalapja mellett."

Verőfényes szép őszi nap volt, csillogó fénypárázat rezgett a forró, sárga levegőben, mintha aranyfüst terjengett volna szét a táj felett. Amolyan kánikulai megnyilatkozása volt még e nap a virághervasztó, lombtarkító őszi tündöklésnek; — csakhogy csillogó bikanyálak repkedtek már a letarolt, kiégett mezőkön, — mindmegannyi ezüst pókhálói a mulandóságnak, annak a kifakult szemfedőnek, mely alá nemsokára az immár sorvadozó élet múmiái, penészes vázai kerülnek.

Körülvett a puszta végtelensége, mely alul csupa zöld, felül csupa kékség és napsúgár, mintha a jó Isten ezüstsujtásos palástját teritette volna szét féltően, efelett a költészettel teli édes kis földdarabja felett a magyarok hazájának.

Már az ősznek fakadó szineiben kezdett ragyogni a határ. Kopár, sárgás terjengések verték ki magukat a kékbefutó nagy földség gyüretlen rónáján, mely úgy nézett ki szintelen sávjaival, élettelen, majdnem sivár hangulatával, mint egy nagy kopott fólians, melynek ragyogó pigmentjét alakjaival, szemnek tetszö összes nüanszaival együtt letörte az *idő* ellenállhatatlan enyésztő ereje.

A távolban Szeged város tornyai nyújtóztak fölfelé árnyéktalan alakjokkal; másfelől fűzek, nyárfások jelölték a Tisza kanyargós folyását, mig közelebb egy nagyobb szőlősterület zöld oázisa terül el árnyas diófáival, melyek oly hivogatólag intettek felém sárgás lombjaikkal, hogy szinte megkivántam a hűsölés gyönyörét. És a pokoli hőség csak megérlelé bennem ezt az óhajt: leheveredni a hűvös zöld fübe, aztán felbámulni az öreg diófa lomhán alálógatott lombjai közé — merev szemekkel, önfeledten . . .

És úgy lett.

És mily kéjes volt a hűvös füvek érintése, a menták szállongó illata, a bogarak zümmögése; mig felettem színes lepkék lippentek el, mint apró villik, miknek szárnyakat növeszt az ábrándok káprázata.

A legkisebb szellő se lendült, lomb se mozdult, füvek nem inogtak; csupa álmos lanyhaság borult az egész mindenségre, meg minden mozzanat a természetben a tüzes párák emésztő hatása alatt. Csak a méh zsongott fáradhatatlanul továbbra is virágról-virágra, kedves altató muzsikával zúgva tele a csendet, melyben az imbolygó lepke szárnyverése is mintha zajt okozna.

Elővettem a pipát, hogy édesebb legyen az álmodozás a kék füstfelhők közepette, a gomolygó, libegő, színes fantomok között, mik szállnak könnyedén a röpke gondolattal, mint Isten gondján a főnt úszó tarka felhőrajok.

Elszórakozik rajtok a szem s szárnyakat ölt a gondolat és csapongva röppen; mert hisz visszaintik az emlékezést: a szép multmegelevenedett árnyai mosolyognak elő a kéklő világból, mely végre elfed bennünket lilás terjengésével, mint a rózsaszínű hajnal ködfátyola az álmodó virágok néma világát.

De im, mintha élet kelne a lomb között, mintha amott mozdult volna valami . . . Igen, az őszi vándor: a *kerti rigó* (Turdus iliacús) van ottan.

Jól látom.

Emelgeti a szárnyát — hol az egyiket, hol a másikat — majd nagyot nyujtóztat rajtok. Azután a selymes bundácskáján babrál valamit s egyszer csak megrázkódik hirtelen, mint ahogy szokott a madáréle, ha végig szalad a testén valami kéjes érzet villamos érintése.

Fölborzolt tollaival úgy vette ki magát, mintha valami apró csodakrampusz lett volna. Pedig micsoda helyes kis jószág!

Egy darabig figyelek rá, de aztán unottan fordul el tőle tekintetem. Főnt a magasban más látnivaló kinálkozik. Egy vércse tempózik ottan, verdesve a szárnyát, mintha muszáj volna neki.

Csak úgy tündöklik, amint libeg, lig-lóg a semmiségben, mintha láthatatlan fonálszálon csüngő automátgépecske volna. Addig-addig verdesi aztán a cifra levegőhajtóit, mig elrepül egy tolla s beleúszik a fényes levegőbe lassú, tétova lengéssel.

Valami bujdokló légjárás, a mely olyan gyönge, hogy éppen csak a madár pölyhét birja emelni, — elkapja ezt a szálló könnyűséget; de csakhamar eléri a lanyhaság ismét s hanyatlani, esni kezd, mint holt lepketest, melyet a napsugaras levegőben ért utól végzete. Nemsokára aztán felfogták a füvek meredező lándzsái a könnyű terhet.

Utána nyúltam: egy barna szívrajz volt rajta. Vén madár hullatta el.

Kerestem a magasban a tekintetemmel; de már elment. Nem volt sehol.

Hanem íme, egy újabb mozzanat megint — — madár füttyent valahol, még pedig mintha a nőstény *sárgarigó* hallatnà idétlen szólását.

Vajjon hol veszi ez itt magát ilyenkor, október havában! Hisz a cimborái rég elköltözének a szőke folyó hosszú árnyú nyárfásai közül a forró égövnek tán még az egyenlítőn is túlterjedő tájaira.

De akként hallom, mintha a nőstény sárgarigónak az a jól ismert, nyávogásszerű felelgetése most mintha még tökéletlenebb volna és mintha bizonyos idegenszerűség rína ki belőle, nélkülözve azt a kényeskedő, hogy ne

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mondjam: affektált kedves idétlenségét, mely a nyárfák zöldjéből kiaranyló madárkának oly ennivaló bájt kölcsönöz.

. . . „Nyéik, jéik" — hangzott egyre, de halkan, mintegy tartózkodóan, szinte bátortalanul, mint ahogy a kontár muzsikus szokta elcincogni plagizált nótáit. Végre egyszer csak megszűnt a hangicsálás.

Mivel jó ideig hiába vártam a titokzatos madárnyelvelés újabb megszólalását, már azt kezdtem hinni, hogy örök bizonytalanságban maradok a sajátságos hangok származása, illetve tulajdonosa felől. Hanem kellemes csalódássá vált aggodalmam, mert a madárszólás újra felhangzott, bár egészen különbözött az előbbitől.

Afféle érdes nyikorgás, csacsogászszerű színtelen hangzavar benyomását tette az rám most, melyből hiányzott a madár-szóképzésnek (ha lehet így mondani) és „színezésnek" a legcsekélyebb árnyalata is. Szóval szabálytalan, színtelen hangok elegyéből álló értelmetlen csacsogás volt az egész.

A legnagyobb mérvben fölcsigázott érdeklődés ébredt föl bennem a zagyva hangok hallatára; — hát még midőn egy és ugyanazon pontról a *fenyves* (Turdus pilaris) csacsogása, majd meg a *hüros* (Turdus musicus) kerregő szava hangzott fel zagyva összevisszaságban.

— Vajjon micsoda szárnyas manó üzheti velem tévesztő játékát itt, a Bachus-isten berkei között?!

Eleinte a nagy *gébicsre* (Lanius excubitor) gondoltam; de hát ez a kis szárnyas rablólovag csakis télben szokott e vidéken megfordulni; de egyébként is az adott hangok minden halkságuk mellett is sokkal erősebbeknek tetszettek nekem, mintsem hogy azokat egy egészen kis madártól, talán például a nyaranta igen számos *közönséges gébicstől* (Lanius minor) származottnak tarthattam volna.

Óvatosan felemelkedve helyemről, fegyverem után nyúltam s lövésre készen azon irányba kezdtem előrehatolni, amely felől a sajátságos csacsogások, rövidebb szünetek által megszakítva, hallatszottak. Így lassacskán egy sűrű lombú, impozáns diófa közelébe jutottam el, mely egészen magánosan díszelgett egy nagyobb tisztás közepén. E percben hirtelen keletkező szárnyverések robaja hallatszott s a másik pillanatban egy suhanó madáralak ötlött elő a sárga lombok közül, mely lövésemre élettelenül hanyatlott alá a gyepes talajra.

Vizslám előhozva a madarat, abban legnagyobb meglepetésemre egy igen vén hím *karvalyra* (Accipiter nisus) ismertem rá, mely ragadozóról tudtam ugyan, hogy több oly különleges tulajdonsággal bir, a miket semmi más hazai orvmadárnál tapasztalni nem lehet — például hogy kitűnő és szenvedélyes *tornász, nyak-* és *fejcsavargató, ágmászó* s e művészetben a papagályokhoz igen közel álló szárnyas gókler, — hanem arról fogalmam sem volt, hogy mint — par excellence ragadozó-madár a *hangutánzás* képességével is birjon, ámbár — ha szabad a természetrajzi nevekből következtetni — „kacagó", *„éneklő"* „nevető" stb. karvalyok és héjákról is tud a tudomány és a Laniusok is kitűnő utánzók.

Természetesen, mint szenvedélyes ornithologus, e kalandom után rajta voltam, hogy idevágólag minél több adat birtokába jussak; hanem sajna, mind e mai napig csak egyetlen újabb megfigyelésre nyilt alkalmam. Ugyanis egy izben a Szegedet övező védtöltés mellett egy társammal vadászgatva, egy nyárfasűrűsben a *fenyves rigónak* csacsogó szavát hallottuk többször megszólalni. Nyomban a vélt rigók után nézve, egy szárnyrakapó karvaly került szemeink elé; — a vélt rigóknak azonban hirük se volt.

Megkísérlettem többször fészkéből kiszedett karvalyfiakat is felnevelni kisérletezés céljából; — ezek azonban szokott rendes szavukon kívül más hangot sohasem adtak; pedig tartottam mellettük rigókat, fűrjeket és többféle más madarat is. — Madárfogdosók által a *hívók* („vakátorok") kalitkáján lépvesszővel elfogott karvalyokkal is tettem kisérletet; de az ilyenekkel mindig pechem volt, mert rövidesen vagy elpusztultak, vagy megszöktek. Pedig kétségkivül csakis egy jó médium révén volna csak lehetséges a dolog teljes mibenállásának megvilágítására a kellő adatok birtokába jutni, mert a természetben az afféle kivételes, sőt a jelen esetben úgyszólván éppen unikumszerű természetrajzi tulajdonság (egy ragadozó madárnál!) megfigyelése mindig a szerencsétől függ s úgyszólván csakis a ritkán ismétlődő szerencsés véletlen juttatja hozzá az embert.

Természetesen (persze inkább csak kíváncsiságból) sorba kérdezősködtem a madárfogdosóknál is a karvaly e papagályerénye dolgában; hanem mindössze is csak egy öreg madárcsiszár akadt, a ki tudott a dologról valamit. Hanem ez azután sokat tudott! Állította, hogy ő már többször lett volna fültanúja a karvaly hangutánzó, sőt horrendum dictu! — *éneklészeti* kisérleteinek is — és erősen állította azt is, hogy ismer Torontálmegyében egy korcsmárost, kinek birtokában egy „igen szépen énekló (!?) karvaly" léteznék.

Hát a mi az „éneklést" illeti, bizonnyal valami ábrándos tévedésen alapulhat a különben igen értelmes öreg madárfogdosó állítása. A karvalynál ugyanis a nyelvalkat és hangszallagok bonctani adatai (melyek különben a papagályokéra emlékeztetnek), másrészt pedig az egyéni intelligenciának nem közönséges mérve, ha föl is jogosítanak az imitáló képesség — illetve eléggé hajlékony (ámde minden színezés nélküli) hangok utánzásának feltételezésére, — mégis hangszervei igen távol állnak ama fejlettségtől, mely az u. n. *énekló* madaraknál oly jellemző s a tökélynek oly magas fokán áll, hogy az érzelmi (tehát benső) inspirációk dalba öntött kifejezésére is képesíti őket.

Mindamellett az anatómia (lehet, hogy csak látszólagos) ellentmondásai dacára is megeshetik, hogy a karvaly (lehetséges, hogy csak egyes egyedei) nem csak a színtelen madárhangok, de a tulajdonképeni *madáréneklés* utánzására is képes, habár az talán valamivel idét-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lenebbül hangzik is. Hisz — a való példával élve — minden vadász tudja, hogy a szarkák, varjak, keselyűk stb. a legkitűnőbb szaglással birnak annak dacára, hogy bonctani adataik éppen az ellenkező föltevésre vezetnek, amennyiben a madárcsőr alkata éppen nem olyan, hogy abból valami fejlettebb szaglási képességre lehetne következtetni.

Különben „nincs szabály kivétel nélkül." A laboratóriumok tudományos tantételei a prakszisban igen gyakran máskép érvényesülnek. Az állatok szellemi és fizikai életében oly titkok rejlenek, melyek mélyére alig hatolhat a legélesebb búvárszellem és néha nem is képzelt meglepetésekben részesítenek.*

Levél a Szerkesztőhöz.

Kedves Barátom!

A multkoriban (szeptember végén) Kézdivásárhelyen járva, egész hiteles forrásból a következő nem épen mindennapi vadászhistóriáról értesültem.

A háromszékmegyei *Torja* mellett fekvő honvédlövölde közelében egy az erdőn járó székelyasszony medvét látott a vadkörtefa tetején. Az asszony beszaladt egy puskás emberért Torjára s az a medvét *le is emelte* a körtefáról.

Mit szólsz hozzá?

Ilyen szerencse sem adatik Nimród minden fiának!

Vadászüdvözlettel köszönt

Kolozsvár, 1906. október 6.

régi barátod

Pávai Vajna Béla

tábornok.

A jólterítő fegyverekről.

A fegyverteknika terén ma még mindig a „rendszerek" kultusza járja. Üzi-hajtja a vágy az embereket minél jobban, tökéletesebben záródó s minél gyorsabban működő „ismétlő" szerkezetek kitalálására, sőt az „öntöltő" (automatikus) rendszerek terére is átkalandozott már a mindenképpen ujításra törekvő, s e réven minél nagyobb haszonra számító feltalálási ösztön.

Egyelőre ugyan az apróbb védelmi fegyvereknél tart, de nagy az igyekezet, hogy a vadászokat is boldogítsák az efféle „nonsens" szerkezetekkel, melyek azonban ma még inkább rendkivül komplikált lövőgépek, mintsem gyakorlati használatra való kézi fegyverek benyomását keltik az emberben. Itt a példa a hirhedt *Browning* puskában, mely a lehetetlen forma és szerkezetének hallatlan bonyolultságával (9 tekercs rugó és 85 drb. szerkezeti részlet!) a kiáltó tökéletlenség kézzelfogható bizonyitéka, s amely fegyver a mily váratlanul bukkant föl a fegyverteknika terén, oly csendben mult is ki az árnyékvilágból úgy, hogy máris inkább történi, mint gyakorlati érdekü tárgy.

Az ujabb és legujabb „rendszerek" kitalálására irányuló lázas törekvésnek, a hadi fegyverek tökéletesitésének eszméje adja meg a lökést, mert vannak államok, melyek sohasem elégesznek meg a maguk fegyverével; vágyuk folyton valami tökéletesebb után hajtja őket s erőnek-erejével „beakarják állítani" azt a még homályban levő öldöklő készséget, mely az ellenséget majd magától veri meg — anélkül, hogy a „rückwerts koncentrirung" népszerütlen eséyétől tartani lehetne . . .

Természetesen, ha a találmányok beválnak, katonáéknál jól értékesithetők — ha ugyan el nem lopják az eszmét ráfizetés nélkül . . . De ha mást nem is, legalább *reményt* nyujtanak a föltalálónak egy kis pénzmagra . . . És ez az az árkánum triplikátum, mely a puska-szerkesztő urakat oly lankadhatatlan tevékenységre buzditja, folytonosan szemük előtt lebegvén a „hát-hának" vagyis az esetleges sikernek a mily kecsegtető, époly bizonytalan vizlója . . .

A vadászfegyvereknél, különösen a mi a lőképesség javitását illeti, sokkal kevesebb buzgóságot fejtenek ki a föltalálók, de sőt a fegyvermívesek is, eltekintve egyes, roppantul megfizetett fegyverpéldányoktól, s tény az, hogy ma, a 20-ik század hajnalán: a fegyverteknika magas nivója dacára sincsenek igazi jó vadászfegyvereink, sem golyósak, még kevésbbé pedig serétesek . . .

A golyós fegyvereknél a katonai minták uralják a tért, melyek jól beválhatnak ugyan emberpusztitásra, de azért a vadász igényeit még sem elégithetik ki kellőleg, a mennyiben ölőerejük, az apró golyók által vágott lövési sebek miatt: rossz; nem hatnak halálosan azonnal, avagy éppensséggel nem ölnek, csak sebeznek, s vérzés nincs . . . emellett túlságosan messze hordanak, mire a vadászatnál semmi szükség, másrészt pedig veszedelmes is a „kilométer-puska" a messzehordás miatt, persze csak az emberre nézve . . .

A mi a serétes fegyvereket illeti, ezeknél éppenséggel semmi haladást nem lehet felfedezni, se a rendszereknél, még kevésbbé pedig a lövés tökéletesitése szempontjából. Vagyunk ott, a hol ezelőtt 50 évvel voltunk, sőt fegyvereink lövőképesség tekintetében határozottan *rosszabbak*, mint a régi perkusios rendszer idejében.

A belövési distancia *most* 50 lépés és csakis *apró*

*. Felkérem lapunk t. olvasóit, ha netán hasonló megfigyelést tett volna valamelyikök, azt e lap hasábjain közölni szíveskedjék. A *hangutánzó* képességet talán más ragadozó madárnál figyelte meg valaki? Például én tudok egy *kukorékoló* vércséről is, mely *Nécsey* elhunyt festőművészünk birtokában volt.

Szerző.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

seréttel! Nagyobbacskával a világért sem szabad lőni, mert az „célszerűtlen“ (?), „parasztvadászos“ (?), „fölösleges“ (!!!) s mert az apróbb sörétből több megy a vadba, mint a derék galacsinokból és jobban öl. (?!) Pedig a dolog tulajdonképpen úgy áll, hogy a mai, mindenféle „különleges“ fúrásu Sthern s Kohn-damaszt, avagy „folytacél“ csövek csakis apró seretre készülvék (hiszen még a 6-os serét is *apró* serét!), a rendes nagyságu vadászserétet (mely a 4-esnél kezdődik) már a lehető leggyalázatosabban lövik, eltekintve a 10-es és 8-as kaliberektől; de ki fog ma ilyen ágyukkal vadászni!

Tényleg, akármit is mesélnek a mai ujabb vadásznép mindenhez roppantul értő stüssiei, a dolog mégis ugy áll, hogy a csokborok, fulcsokok, félcsakok, csokrifleded, koncentrátorok és a jó Isten a megmondhatója, hogy még mi mindenféle cifra nevü és cifra lövésü csőkülönlegességek jó lövés dolgában meg sem közelitik, nem hogy kielégitenék egy ideális, igazán tökéletes lövésü serétes fegyverhez kötött igényét az igazán hozzáértőknek. Mert nem elég ám az, hogy 50 lépésnyiről beledurrantson a puska néhány tucat 12-es számu verébsörétet lepedő nagyságu célképbe, hanem 70—80 lépésnyiről, sőt távolabbról is kell, hogy biztosan *tüzbe* hozza le a szálló foglyot.

Azután meg nem mindig apróságra vadászunk ám, hol a verébsörét és közepes puska is megjárja, hanem megyünk vizre: kacsára, lúdra . . . hol az apró sörét bizony nem érvényesülhet, mert hiába mesélnek olyan nagyon „normális lőtávolságról“: a legtöbb vadat ezen kivül: 60—70—80 lépésről, sőt távolabbról is lőjük (ha elérjük!) s lövik a „normális disztancia“ prédikátorai is. Mert mi az az 50 lépésnyi lőtávolság vizen! Semmi. A ki mindig csak ily disztanciáról akarna lőni, az ugyan nem igen láthatná el a konyhát jóizü alanyokkal — s ha mégis távolabbról kisérelne „jólcélzott“ puskázásokat, akkor se igen menne sokra a csokborok s divatos seretreceptek alkalmazása mellett! Már pedig a mostani csöveknél csakis aprófajta sörétet lehet „okszerüen“ (?!) használni, a mennyiben a 6-os számu serétet is már legtöbbnyire szórják 50 lépésen túl, vagy legalább is rendkivül bizonytalanul lövik.

A régi perkusiosokkal másként volt; nem kellett ezeknél oly félő gondossággal ügyelni a sörét nagyság viszonyaira, mert egyenlően jól hordtak kis és nagy sörétet, 4-es, sőt késő összel 2-es számu sörettel kacsáztunk, nyulláztunk s oly messziről emlegettük le a gácsérokat rongygyá lőve, hova a mai kamásilis puskás divatos fúrásu furulyaival fickóval sem merne odagyújtani. De hiába is tenné!

Nem is vallottak ám a perkusiós puskák tulajdonosai olyan hóbortos elveket, hogy csakis egyes-egyedül az apró fajta sörét boldogit! Sőt! Ha kellett, el lett látva a mordály a legderekabb galacsinokkal, mert nem hiába találták ám ki a serét-gyárosok a különféle nagyságu seréteket! Igenis, a szükséghez mérten különféle nagyságu seretre volt szükségük, ahhoz képest: nyárban avagy télben, mikor a vad nem vár csizmaszár közelig, történt-e a vadászat s kisebb avagy nagyobb testü, tehát szivósabb életü vadra-e. De nem is volt ám a vadászatokon annyi döggé lőtt vad, mint a manapság divatos csik-csok-csek lövőszerszámok mellett.

És ha még betartanák a stüssi urak a puskálkhoz s sörétjeikhez arányló lőtávolságot! Neadj Isten! Félkilométer vagy 10 lépés, az nekik mindegy . . . ropog a puska s mig közelről lekvárrá dicsőitik a szegény sneidert, addig távolabbról annyi apróságot durrantanak a bőre alá, hogy egész nyár hosszán alig birja kivakaródzni a bőre alól! . . .

Igaz, nem tisztán a nagy sörét javára irható a régi vadászok kiváló lövészeti eredménye, hanem igenis, fegyvereik kitünő lövőképessége játszott főleg közre, a kiváló eredmények elérésénél. Azaz, hogy jól, *összetartóan* lőtték a leggorombább sörétnemeket is, minélfogva lehetővé lőn aránylag óriási distanciáról is, egész marok 4-es, avagy 2-es seretnek a vadba durrantása! Számos puskám volt, mellyel 80 lépésnyiről tenyérnyi célba mindannyiszor sürü lyukat lőttem s a száraz ágon ülő vadgalambot, sőt húrost 0-ás sörettel bizton leemelhettem! . . .

Ma már mese és nagymondás számba megy a lankaster mellett felnőtt stüssik és nem stüssik előtt az ilyen „vadászbeszéd“; — pedig hát nem mese ez! — A mai kicifrázott, kurvanyázott puskákkal oly távolságokról (90—100 lépésről, sőt továbbról is) minőkre a jó perkusiós kalapokat lyuggatott: legfeljebb, ha kapukat lehet eltalálni s ha egyik-másik „modern puska“ felülmulja is az átlagot a lövés tekintetében, mégis velük gorombább sörettel biztos fixet venni még középtávolságról se lehet.

Az apró sörétet (12, 10, 8 és 6-os) ugyan a drágább fajta, tehát nagyobb gonddal készült fegyverek meglehetősen lövik; de mit használ ez akkor, midőn csakis távolabbi lövésekre kinálkozik esély, oly távolságokra t. i., a melyeken az apróbb serét már nem érvényesülhet s legfeljebb csak láblövéseket eredményez, mitől bizony a nyulacska pokolegyházáig elszaladhat négylábu fogdmeg nélkül . . .

Szóval nem lesznek addig jó sörétes puskáink, mig a régi egyenközüen fúrt csövekhez vissza nem térünk! . . .

(Folyt. köv.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei októberben.

A nagy madárhurcolkodás ebben a hóban mind nagyobb arányokat ölt. Éjjel-nappal kavarog a madárság s tele lesz az érdes madárjajongással, azzal az ezerféle hangvegyülettől duzzadó madárzenével, mely oly mélabús érzelmet ébreszt a kebelben.

A halászbokrok éjjeli tűzvilága arrafelé vonzza a madárseregeket, hallani szárnyaik kandeziáját, nyelvelésüket, füttyentésüket s valami sajátságos robogás zaját, mely úgytetszik, mintha megvadult szárnyasparipák száguldanák be az égmező tájait s a füttyök a csikósok ajkiról hangzanának el.

Furulyál a szépszavú pólimadár is s úgytetszik a fülnek mikor távolabbról száll felénk a búsongó nótája, mintha a távoli pásztortüzek mellől kapkodna át a szél ellágyult tilinkóhangokat. Majd éles füttyögés lép uralomra, szakasztottan, mintha a kisbojtárok a bürgét terelgetnék valahol. Aztán a „lidike" lágy hivószava hangzik, majd pedig egy-egy durva vakkantás szól bele a cifra koncertbe, a mire „vigyen az ördög"-öt mormog a lápok deresfejü halókivetője, mert „cudarabb férget" nem ismer az „ornagy, lábnagy" madárságnál.

A bibic is szól valami szomorúat és sok más madár is hangot ad a sötét régiókban. Mind búcsúzik, „Istenhozzád"-ot mond a maga nyelvén, mit hallani oly szomorú. Hajnali szellő támad, bár még setét az ég. Megzördülnek a nádak a nyargaló fuvalom érintésétől s integetnek fel a magasba a búcsúzkodó lényeknek, krugató darumadárnak, mely oly magasan repül és szépen szól. — — — Aztán sikoltások hangzanak, mintha modern „bakfis"-ek a „jövő zenéjének" a főpróbáját tartanák, a melyben valószínűleg a bakcsoimitátoroknak is lesz majd szerepük a naturális zene(!) nagyobb dicsőségére — békákkordokkal vegyest, a mi már nincs a tavakon. Fázik ilyenkor a békáék bőre s nincs kedvük a szép éneklésre. De szólnak a ludak: „ga-ga", „giaga" . . . A lili csak sikolt; de ezek valóban olyan bakfisformák is az aprajából. Lehet, hogy a fülük is zöld, de azt nem látni, mert tollas.

E hó vége felé'g a *gémekből* csak itt-ott marad egy-egy hirmondó; azonképpen elfogynak lassanként a lengeröptü kisebb halkapó madarak is, *csérek, cerkók;* de annál több *sirályfélé* érkezik helyettük. *Kacsa* jön, kacsa megy, sok a fajuk, sok a népük, sokáig tart a hurcolkodásuk is.

A cudar *„vizikarvaly"* (szélesfarkú halfarkas: Stercorarius pomotorhius) már szeptemberben óta járja a vizeket s szedi a halat több bestia fajával együtt. Ha nagyon morozusan köszönt be az ősz, elhozza irmagnak vizeinkre az északi *búvárt* (Gavia szeptentrionalis), s néha a hó vége felé a *sarki búvárt* (Gavia arcticus). A kis *búvárkacsák* (Mergus albellus) is jönnek kisebb-nagyobb csoportokban, szóval szaporodnak a halpusztító fajok kártékonyabbakkal, mint a melyek már elmentek vagy menőben vannak. Ebben a hónapban a *dobosgém* is megkezdi elvonulását, de egyesek a hideg őszig nálunk maradnak. A *szürke gémek* legtöbb egyede szeptemberben elköltözik, de októberben is még tart a vonulásuk; így van a *vörös gémekkel* is. A *nagy kócsag* szeptemberi költözködő, úgy a *kisebb faja* is a kócsagnak. *Szárcsa* még sok van, de a nem fagyott vizeken télire is marad; a *vizityúk* azonban e hó elején már végképp eltünik, úgy a *vízicsirkék* is, ha már el nem mentek. E hóban (persze ma már elvétve) *énekes hattyút* (Cignus cignus) is látni a nagy vizeken, kisebb halakat fogdosva. — A *kanalasgém* már rég elment.

A mint e névsorból látjuk, sok káros halpusztítót elvisz az őszi fuvalom, de hoz is helyettük másokat.

A halak is megérzik az októberi levegő hüvösségét. A lehült víz kellemetlen hatással van rájuk, miért is sok halfaj gomolyokba, seregekbe vergődik és oszlopszerüen kavarogva vonul ide-oda. Ez a mozgalom aztán igen jól fizető halászatokra ad alkalmat.

Nagyobb csoportokban kezdenek összejönni a halak közül a *garda* (a Balatonban), a *szélhajtó küszök, balin*-ok, a *bodorkeszeg, koncérok,* hogy halászmondás szerint „egymáson melegedjenek."

A *lazac-pisztráng* és *sebes-pisztráng* e hideg hónapban tartják nászünnepüket. Az előbbi az északi tengerből jön ívni a Poprádba hozzánk; együtt jön tehát az épp tehetetlen *búvárral.* A *sebes-pisztráng* (Trutta fariv) igen könnyen megkapariható préda ilyenkor a halragadozó madaraknak, mert íváis ideje alatt (októbertől januárig) az önmagukról teljesen megfeledkező szerelmesek oly sekély vízbe huzódnak, hogy a hátuk sörénye is kilátszik s akár kézzel is megfoghatók.

A védekezés és óvás szempontjából különösen ügyelni kell az olyan helyekre, a hol a hidegtől elgyengült, nagyobb csoportokban összeverődött apróbb halak vonulnak meg, nehogy haltorkos állatok férközzenek hozzájuk.

E hóban nagyon pusztít a *vidra;* tehát a hol lehet, a huzalok kifeszítendők csengőkkel ellátva s az őrebeket is alkalmazásba veszszük. Legfőképpen arra kell törekedni, hogy a szokott módon kitanulmányozva járásait, csapóvasak segélyével elpusztíthassuk.

Patkány, cickány szorgalmasan irtandó mérgekkel, fogóvasak segélyével. A *jégmadárra, varjúkra* is gondunk legyen.

Lakatos K.

A szivárványos pisztráng egyike a legfinomabb husu halaknak s annak meghonosítására hazánk hidegebb vizű kis folyóiban, már régóta fáradoznak. Most vesszük hírét, hogy a fáradozásnak immár gyümölcse van, az Ung folyó felső szakaszán, a mennyiben az ungvári főerdőhivatal két erdőgondnokságának, a nagybereznai és turjaremetei erdőgondnokságnak a területén, a hol már öt év óta működik egy-egy költőház azért, hogy az Ung folyó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

felső részét szivárványos pisztránggal benépesítse, a betelepítés szépen sikerült.

A turjaremetei erdőgondnokság területén levő rónaüredi költőházból a Turica-patakba helyezik ki az ivadékot, a mely kisebb patak a jóval nagyobb Turja-patakba szakad. A Turja-patak már elég nagy és elég mély vizű ahhoz, hogy benne az idősebb szivárványos pisztrángok jól megélhessenek, onnan tehát nem igen mennek az Ungba.

A nagybereznai erdőgondnokság területén Patakujfalun épült föl a költőház s az ivadékot az ujfalvi patakba bocsátják szabadon, mintegy 8—10 km.-re az Ung folyótól. Az ujfalvi patak kicsiny víz, a szivárványos pisztrángnak tehát csak első két életévében felel meg, ez alatt azonban szépen gyarapszik benne a hal, úgy, hogy onnan a felső Ungba vándorol, a hol már igen szép szivárványos pisztrángokat figyeltek meg.

* **Személyi hirek.** *József főherceg* Ő. cs és kir. Fensége Bars vármegyében fekvő, eddig külön kezelt, kistapolcsányi és szkicói uradalmai egyesitve lettek, s az igy egyesitett kistapolcsányi uradalom összes üzemági feletti főfelügyelettel és az uradalom vezetésével *Borsiczky* Ottó főhercegi főerdész — eddig a szkicói uradalom vezetője — bizatott meg, ki egyidejüleg Szkicóról Kistapolcsányba helyeztetett át.

* **A székelyföldi erdők** eladása körül elkövetett visszaélések felderitésére Darányi Ignác dr. földmivelésügyi minister elrendelte a vizsgálatot, a melyet Csikmegye közigazgatási erdészeti albizottsága végez Kállay Ubul főispán elnöklésével. — A gyanussá vált ügyekben belekeverték Györffy Gyula dr. budapesti ügyvédet, volt országgyülési képviselőt is, a ki a maga személyének tisztázására és a valóság felderitésére a ministerhez intézett panaszon kivül a minap Zsarelás cimmel egy brosurát adott közre, mely lerántja a leplet a székelyföldi erdők eladásának üzelmeiről, s a melyet legközelebb részletesen ismertetünk.

* **A székely birtokrendezés.** A nagyfontosságu tagosítási kérdésben tartott székely nagygyülés határozatával nem minden érdeklődő van megelégedve. Komoly hangok hallatszanak a székelység sajtójában, biráiván a határozat pontjait, a melyek közül nem egy, mint Bene István képviselő kimutatja, veszedelmet is rejthet magában. Hogy például ebben a birtokrendezési ügyben az igazságügyminister megállapitási kötelezők lesznek a királyi törvényszékre is: éppen nem szerencsés követelése a nagygyűlésnek. Lehet még törvénytelen kormány is hatalmon, a ki azzal a joggal nagyon visszaélhet: erre figyelmeztet Bene képviselő nagyon helyesen. Nem találja igazságosnak az erdőtörvénynek az erdészek ellen való nagyfoku bizalmatlanságot sem. Mert lehet-e az erdészeknek, az erdőtörvényeknek a legnagyobb bajok előidézésében döntő jelentőséget tulajdonitani? Például hoz föl, a mikor a földmivelési miniszter az erdészeti hivatal beavatkozására kevésnek találta az eladási árat, s az elrendelt nyilvános árverésen jelentékenyen nagyobb árakat értek el. Kézdiszentlélek 80.000 koronáért adta el erdejének fatömegét, mégis 127.500 K-t kapott érte, miután a minister szakértőkkel megbecsülte s nyilvános árverésen adatta el. Éppen úgy Kézdivásárhelynek 160.000 korona helyett 471.000 koronát jövedelmezett erdeje. Hat nevü községnek 28.000 korona helyett 113.000 koronát. Csak ebben a három esetben 445.000 koronát mentett meg a ministeri beavatkozás a székelységnek. A mostani erdőkezelés még sem lehet hát olyan nagyon hibás.

* **Erdőégés.** Amerikában vannak erdők, a melyek úgyszólván évről-évre ki vannak téve a tüzveszedelemnek, Forró nyár idején egyetlen szikra elegendő arra, hogy roppant erdőterületeket lángra lobbantson és sok milliónyi vagyont elpusztitson. Mint a Wide World Magasina irja, most a védekezésnek uj módjával próbálkoznak Észak-Amerikában és pedig meglepő sikerrel. Minden lokomotivhoz tüzoltó szerkocsit és egy harminc köbméteres viztartót csatolnak. Ekképen elérik azt, hogy a mozgó tüzőrség rövid idő alatt elérheti a legelhagyottabb rengeteget, a mely tüzol esvén minden emberi lakóhelytől, másképen bizonyosan a tüz áldozatául esnék.

* **A csikmegyei erdővásárlás.** Csikmegye törvényhatósági bizottsága október 8-án tartotta meg rendes őszi közgyülését a tagok nagyszámu részvételével, Kállay Ubul főispán elnöklésével. A közgyülés a székely erdőségek országszerte ismeretessé vált eladásának dolgában kimondotta, hogy a vármegyei erdővásár alkalmával megkisérelt hatezer koronás vesztegetés ügyében a tavaszi közgyülésen hozott határozatát főntartja és az illető fakereskedőt, a kiről a bünügyi vizsgálat folyamán a vesztegető kisérlet kitünik, az összes megyei erdővásárlásból kizárja. Ennek kapcsán Erőss Béla ügyvéd, bizottsági tag heves támadást intézett Herzberg Károly bizottsági tag ellen, őt okozván a megyében előforduló összes favásárlási visszaélések miatt. Inditványára a közgyülés egyhangulag kimondotta, hogy a megye országgyülési képviselőjének utján a képviselőházi parlamenti bizottság kiküldetését fogja kérelmezni az erdővásárok ügyének megvizsgálására, s egyuttal elrendelte a közigazgatási erdészeti bizottság ügykezelésének megvizsgálását is.

* **Guyana őserdőiben.** Csodás meseország tárul lelki szemünk elé, a mikor egy fiatal utazónak, *Bordeau* Alfrédnak uti leirását olvassuk. A természetnek ez a lelkes és buzgó kutatója jelenleg a francia Guyana vidékén jár s onnan ismerteti az őserdő világát. Utja nehány száz kilométernyi rengetegen vezetett keresztül és ha életveszedelem nem is környékezte állandóan, de mindenesetre derék és bátor munkát végzett az, a ki a természet eme rengetegébe tette lábát. A ki nem retten vissza attól, hogy hónapokon át zöld lombsátor legyen a hajléka, az bátran merészkedhet ide, mert rabló bennszülöttől nem kell tartania. Ritkán akadni csak azokra a mesztícekre és kreólokra, a kiknek ereiben már nem lüktet elődeik haragvó vére és ha egy üldözött és elsanyargatott alakra bukkanunk, a ki a Cayenni gyilkos börtönből menekült és itt rejtőzik, az inkább ébreszt szánalmat, mint félelmet. Bordeau nehány bátor francia kiséretében indult tanulmányutjára. a kiket egy ügyes vezető vitt és nem volt velük más, mint Emma, a kreol szakácsné, a ki nemcsak a főzőművészetével tette magát nélkülözhetetlenné, hanem voltak kitünő és kipróbált szerei a láz, a mérges kigyó marása ellen is. Utjokat egy nagy automobilszerü járművön kezdték meg. A mi itt a kutató szeme elé tárul, ahhoz csak a középkor meseszövői mertek nyulni, mert ezeknél megszoktuk a képzelőtehetség szertelenségeit. Az első kiránduláson már látták a hires hangyafajt, a mely ellepi a növényt és néhány pillanat alatt ugy letarol egy dúsan benőtt mezőt, hogy ugy látszik, még a gyékere sem marad meg. De van itt olyan fajtáju hangya is, a mely a viperára merészkedik, sőt a házakba is betolakszik és kényszeriti a lakosokat menekülni, különben bőrig lemarják. Ez a faj még a tigrist is megtámadja. Az ember csak ugy menekülhet előlük, ha vizbe ugrik, de ott meg apró állatkák leselkednek rá, a melyek apró vérszopó szivó készülékükkel pillanat alatt csontvázzá teszik. Éjjel nehezen talál az ember nyugalomra. Az erdő ilyenkor ébred és eleven élet lüktet benne. A rovarok, kigyók, madarak és majmok hangos zajától visszhangzik a lég és együtt olyan meloldást teremt, a mely az alvást lehetetlenné teszi. Ehhez még a tűrhetetlen moszkitó és a vampir. A bőregér szárnycsattogása betölti a levegőt és valóságos lidércképpen tül az utazó mellére. És mikor egy pillanatra azt hiszi a kimerült utas, hogy megpihent, akkor a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sakál üvölt az éjben és az ember el sem tudja képzelni, hogy lesz még olyan idő is, a mikor csendesen, ágyban pihenve aludni is lehet. És mégis, noha telve az élet veszedelemmel és borzalommal, a ki egyszer átlépte a rengeteg küszöbét, az többé nem bír a hatalmas benyomásoktól szabadulni és vissza-visszavágyik oda.

* **Kutyabetegségek.** A magyar paraszt azt mondja az egészsége után érdeklődőnek: — Kutyabajom sincs. Azt hihetnők, hogy a kutyák a legegészségesebb állatai a teremtésnek, pedig nem így áll a dolog. Nem is szólva a veszettség okozta sok marási esetről, rencskivül gyakoriak azok a betegségek, amelyek kutyákról észrevétlenül származnak át a kutyakedvelő embernekre. Rövid, alig néhány milméter nagyságu férgek gázdái a nagy házőrző kutyák, éppugy, mint az ölebecskék: mopszlik, ratlerek, dakszlik stb. Ha e férgek apró tojásai bármi módon az emberi szervezetbe jutnak, legszivesebben belészkelik magukat a májba s annak egy veszedelmes kórságát idézik elő, de éppugy kiválaszthják az agyvelőt vagy a szemtekét új lakóhelyüknek, amikor is vakság sujtja az illetőt. Gyermekeink kőzelébe tehát kutyát ne engedjünk, tiltsuk meg szigoruan a kutyák simogatását s a négylábu házibarátokkal való enyelgést, ne engedjük meg a kezeknek, annál kevésbbé az arcnak nyalogatását.

* **Kék rókák Norvégiában.** Nagyobbszabásu honosítási kísérleteket szándékoznak tenni kék rókákkal egy norvég északsarki vadász Skandináv földön. Tudvalévő, hogy az ugynevezett kék- vagy jégróka — mely a sarki rókának (canis lagopus Linn) egy állandó változata — a sarki vidékek legértékesebb prémet adó vadja, mert egy elsőrendü gereznáért a kereskedők még 2000 dollárt is szivesen megadnak. Az emlitett norvég vállalkozó, ki maga két évtizeden keresztül tanulmányozta a Baffins tartományokban eme rókafaj életét, szokását stb., most a Drontheim tengerparti várossal szemben fekvő fjord szigetek egyikén akarja a válogatott és „nemes" tenyészállatokat megtelepíteni. Ezt a helyet azért választotta, mert itt t. i. a sziget és szárazföld között a tenger sohasem fagy be, s igy eleje van véve annak, hogy a rókák megszökhessenek. Ennek a szigetcsoportnak egyébiránt igen gazdag madárfaunája van s igy a rókákra örökkön területi asztal vár.

* **Üregi nyulak pusztítása.** Ausztráliának egyes vidékein most különös és nagyon költséges módon irtják az ott óriási károkat okozó üregi nyulakat. Uj-Dél-Wales kormánya például Danys-Paris dr. kiváló bakteriológust szerződtette azok kiirtása céljából. A francia tudós két esztendeig fog Ausztráliában tartózkodni. Utazását megelőzőleg 20,000 frankot kap, mig évi tiszteletdija 48,000 frank.

* **A pók mint időjós.** A régi közmondás azt tartja, hogy a pók reggel rosszat, este jót jelent. Ez tökéletesen igaz, de csak annyiban, amennyiben az időjárásra vonatkozik. A pók nagyon jó időjós. Olyankor, a mikor reggel erős harmat van (ami szép időnek a jele), a pók sohasem mutatkozik; száraz és harmat nélkül való reggeleken azonban ott látható a hálójában. Ez rossz időt jelent. Meleg estéken azonban gyakran elhagyja hálóját, hogy az ilyenkor nagyszámmal mutatkozó bogarakra vadásszon. Ez viszont másnapra jó időt jelent. A póknak van még egy harmadik megjelenési módja is: mikor a lakásban a menyezeten látható. Ez azt jelenti, hogy a lakás piszkos.

* **Orosz expedició Kamcsatkába.** Péterváról irják: Oroszország, a belsejében dúló forradalmi villongások ellenére is, ki akarja venni részét az északi sarkvidék tudományos fölkutatásából. Különböző nagyobb orosz expedicíók már a multban is sikerrel végeztek tudományos feladatokat a Spitzbergákon, a Medveszigeten, Novaja-Zemlyában és Uj-Szibériában. A japánokkal folytatott háboru alatt természetesen nem volt elegendő pénz ilyen természettudományos célokra és hiányzott a kellő érdeklődés is. Most azonban újra visszatért az élet a tudományos körökbe. Az orosz tudományos akadémia nemrég elfogadta a moszkvai milliomosnak, F. P. Rjabusinszkijnek ajánlatát, aki félmillió koronát bocsátott az akadémia rendelkezésére, hogy azon tudományos expedicíót szervezzen Kamcsatkába. Az expedició a jövő év elején hagyja el Oroszországot és két esztendeig marad Kamcsatkában. Noha az expedicíónak tisztán tudományos célja van, természetes, hogy az oroszok politikai és gazdasági okokból is szeretnének tisztába jönni Kamcsatkával. Ez a geografiai és etnografiai szempontból egyaránt érdekes ország, amely 1697-ben jutott első izben Oroszországnak, számos, ötezer métert is meghaladó vulkánjával és meleg forrásaival még sok megfejtetlen kérdést hagyott hátra a tudománynak.

* **Ábrás-gyümölcs.** Gyümölcstermelőket érdeklő modern ujitásról ir a Magazin Pittoresqueben Albert Maumené. Mikor a nap a gyümölcsöt érleli, a feléje forditott oldalon sötétvörös, vagy karmin szint hoz létre. Ha a sugarak utjába áttlászó ernyőt, vagy fotografiai lemezt teszünk, akkor az ezen lévő kép, ábra a gyümölcsre rajzolódik, hasonló módon, mint ahogyan a fotografia másolása végbemegy. Ezek az ábrák, amelyeket mostanában a nagy gyümölcskereskedők mindjobban alkalmaznak, egészen mások, mint amelyeket az izléses külső, az asztal diszitése szempontjából eddig is mesterségesen, valami éles formával rányomták az almára, vagy őszi barackra. A nagy párisi éttermekben minden gyümölcsön rajta van a hotel neve, fejedelmek asztalán meg az uralkodó ház címerét mutatja a gyümölcs héja. Az ujabb, egész képeket természetesen előállító mód kezdője egy romainvillei gyümölcstermelő volt. Ő egyszerüen akár ujságpapirosból is vágta ki az egyszerű formákat, amelyeket a fénysugarak utjába tett. Ahol a napfény nem éri, ott zöldes marad a gyümölcs, a többi helyen piros. Lehet vagy a képet, vagy a hátteret kitenni a napsugaraknak, de azért a valóságban nem olyan egyszerü a dolog, mint ahogy az elve mutatja. Rendkivüli gonddal kell ügyelni a papir színére, fajára, a minta alakjára és a gyümölcs előkészitésére. Az igy előállitott kép természetesen igen primitiv, de ha fotografiai lemezt alkalmazunk a gyümölcsre, akkor közbeeső tónusokkal igen szép árnyékolt képet is kaphatunk. Csakhogy ennek az előállitása még nagyobb gonddal jár. Külön erre a célra készült lágy, vékony lemezt használnak és rendesen tojásfehérjével ragasztják a gyümölcsre. Ez a ragasztószer ugyanis könnyen bocsátja át a fénysugarakat,

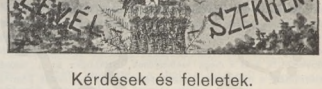

Kérdések és feleletek.

Kérdések.

1. Parkomban van nehány egy métert meghaladó vastagságú kocsányos tölgy és ugyanoly nagyságu hársfa is. Némelyiknek vihartépte ágait és törzsét régóta megviselte az idő, úgy, hogy a törzs egyik oldalán 30 cm. átmérőjü méter mélységü sebek tátonganak s azok a beléjök csurgó esővíztől fokozatosan nagyobbodnak.

Azt kérdezem e lapok tisztelt olvasóitól, tudna-e valaki valamit ajánlani a törzsek további korhadása ellen, mert nem szívesen látom szép öreg fáimnak pusztulását.

Gr. S. I.

2. Lehet és szoktak-e vadtenyésztési célokra fővadat olyankor is befogni, mikor hó nem boritja az erdőt.

D. L.

3. A hol fővadkárok mutatkoznak, mikor célszerübb tölgycsemetéket ültetni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Válasz a 11. számban közzétett 1-ső kérdésre.

A Cnethocampa processionea petecsomóit legolcsóbban és legsikeresebben akként irtjuk, hogy azokat kátránynyal bekenjük. A kátrány felkenésére hosszúnyelű meszelőket használunk. Bármiféle kátrányt lehet használni, csakhogy használat előtt nyitott üstben fel kell forralni, hogy a fára esetleg kártékony alkatrészek gáz alakjában elillanjanak. Ez a módszer sokkal olcsóbb és biztosabb mint a petecsomók lekaparása és elégetése.

Binder Béla.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

„Egyesült ceglédi szőlősgazdák boreladási társasága" Cegléd.

Egyenlősiti, bepincézi és áruba bocsájtja a **termelők tisztán kezelt** legkitünőbb **borait.**

Nyilvántartja és közvetiti ezentul az **egyes termelők magán pincéiben, sajátkezüleg gondozott** boraikat is.

Különösen előnyös szövetkezeteknek és vendéglősöknek a nálunk való bevásárlás, mert **egész éven át egyforma** és akármilyen nagytömegben **folyton egy és ugyanazon bort** kaphatják.

Ezuttal áruba bocsátjuk a legkitünőbb siller szinü **„Kadarka"** és zöldesfehér **„Ezerjó", „Rizling"** stb. fajokat is, melyek **több waggon** vételénél **igen mérsékelt árban** kaphatók.

Levél- vagy sürgönycim:

Egyesült szőlősgazdák társasága

18:9,1—5 **Cegléd.**

Névjegyek

és mindennemü nyomtatványok a legcsinosabb kivitelben jutányos árak mellett készittetnek

Székely és Illés

könyvnyomdájában Ungvárt.

3943. szám.

1906.

Árverési hirdetmény.

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó szomolnoki m. kir. erdőgondnokság „Stoószi" erdőrészében gyakorolható

vadászati jog

bérbeadása iránt a tótsóvári m. kir. erdőhivatal hivatalos helyiségében **1906. évi november hó 15-én d. e. 10 órakor** zárt irásbeli versenytárgyalás fog tartatni. Időtartam: 1907. évi január hó 1-től — 1916 évi december hó 31-ig.

Kikiáltási ár 400 (négyszáz) korona.

Az árverési illetve szerződési feltételek a tótsóvári m. kir. erdőhivatal és a szomolnoki m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ivenként egy koronás bélyeggel ellátott irásbeli ajánlatban kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri s azoknak magát aláveti.

Bánatpénzül a kikiáltási haszonbér 10%-a a zárt irásbeli ajánlathoz csatolandó.

Póstán küldött ajánlatok kettős boritékba helyezendők olyképen, hogy a külső boritékon a cim, a belső boritékon „Ajánlat a „Stoószi" nevü vadászterületre", az ajánlattevő megnevezésével és lepecsételve legyenek.

Az ajánlatok 1906. évi november hó 15-ének d. e. 10 óráját a tótsóvári m. kir. erdőhivatal házi pénztáránál, vagy az árverés kezdete előtt közvetlenül az árverelő bizottságnál nyujtandók be.

Az árverésen részt vehet minden önrendelkezési joggal biró magyar honpolgár, ugyszintén külföldi lakos, illetve idegen állampolgár is, azonban társaságok és állami tisztviselők ki vannak zárva.

A m. kir. földmivelésügyi Minister úr fentartja azt a jogot, hogy az ajánlatok közül szabadon választhasson, esetleg azokat visszautasithassa.

Tótsóvár, 1906. évi október hóban.

M. kir. kincstári erdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

KITÜNTETÉSEK
BRÜNN 1894. * TROPPAU 1895.

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója.

Freudenthal (Osztr. Szilézia).

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállítás-tábban. . . . . .

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és műöntvény-tárgyak gyára és . . . . . raktára. . . . . .

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cím pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvétetnek.

3543/1906. sz.

Faeladási hirdetmény.

A lippai m. kir. főerdőhivatal irodájában a sistaroveci erdőgondnoksághoz tartozó A. üzemosztályban fekvő alábbi vágásokban található fakészletek eladása iránt 1906. évi **október hó 29-én d. e. 10 órakor** nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

Árverés alá kerülnek: 1. A kövesd-ardasicai A. üzemosztály II. vágássor 1907—1911. évi 88·53 kat. holdas vágások. Kikiáltási ár 42,338 korona. Bánatpénz 4,300 korona.

2. A sistarovec-sumarnici, labasinc-dimpu miskuci és dimpu lupilori (A. üzemosztály III. vágássor) 1907—1911. évi 161·83 kat. holdas vágások. Kikiáltási ár 149,325 korona. Bánatpénz 15,000 korona.

A feltételek a lippai főerdőhivatalnál, a sistaroveci erdőgondnokságnál és a m. kir. földmívelésügyi miniszterium erdészeti főosztályában (Budapest, V. Zoltán-utca 16 sz. III. em.) betekinthetők.

Budapest, 1906. évi szeptember hóban.

M. k. földmivelésügyi miniszter.

Vászonra vont tekercs- és ívnagyságu rajzpapirok . . . . . .
Fényérzékeny másoló-papirok és vásznak . . .
Másolópapirok és vásznak
Vonalzók, háromszögek . .
Színes és fekete tusok és vízfestékek . .
Fajelző-kréták, irónok . . .
stb. stb.
a legfinomabb minőségben állandóan raktáron vannak.

Tisztelettel van szerencsénk a t. erdész urakat arra kérni, hogy

Nyomtatványszükségletük alkalmával

szíveskedjenek cégünket megkeresni. Csinos kivitelü munkáról, jó papirról és olcsó árakról eleve biztositjuk.

Minden legcsekélyebb megbizást is gyorsan és a legpontosabban teljesitünk.

Teljes tisztelettel:

Székely és Illés,
Ungvár.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A selmecbányai magyar királyi bányászati és erdészeti főiskola rektora.

1906. évi 1794. szám.

PÁLYÁZAT.

A selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdőmüveléstani tanszékénél lekiszönés folytán megüresedett évi egyezernégyszáz (1400) korona fizetéssel, háromszázhatvan (360) korona lakpénzzel, negyvenegy (41) ürköbméter tüzifajárandósággal és négyszáz (400) korona működési pótlékkal javadalmazott **tanársegédi állásra** pályázatot hirdetek.

Felhivom tehát mindazon okleveles erdészeket, a kik az emlitett állást elnyerni óhajtják, hogy a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi miniszteriumhoz cimzett, kellően felszerelt és szabályszerüen bélyegzett folyamodványaikat, ha állami szolgálatban vannak felettes hatóságuk, különben pedig az egészségi állapotnak közhatósági orvos által való igazolása mellett az illető főispán (székesfővárosi polgármester) utján jelen pályázati hirdetménynek a „Budapesti Közlöny"-ben való megjelenésétől számitott négy (4) hét alatt a m. kir. bányászati és erdészeti főiskola rektoránál okvetlenül benyujtsák, mert az elkésetten érkező, vagy kellően nem okmányolt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Selmecbányán, 1906. évi október hó 9-én.

A főiskola ez időszerinti rektora:

Heumann.

Erdész-segéd

gróf Károlyi Mihály úr őméltósága Parád hitbizomány-uradalmi erdőhivatalához

f. évi november 1-én

leendő belépésre kerestetik.

Megkivántatik a selmecbányai m. kir. erdészeti főiskola végzettsége és a vadászat iránti hajlam.

Fizetése leend: rendszeres fizetésben 480 K
jövedelmi száztoliban 300 K
évnegyedenkénti utólagos részletekben, — asztalomnál reggeli, ebéd és vacsorából álló tiszti élelmezés.

Butorozott szoba, fütés, valamint ruha- és szobatakarítás rendelkezésére álland.

Végzési bizonyitvány — családi ismertetés és arcképpel felszerelt kérvény hozzám intézendő.

Parád-fürdő (Heves m.), 1906. október hó.

Rajzinger Antal
hitb. uradalmi erdőmester.

Faeladási hirdetmény.

A tulajdonomat képező Bonyha község határában (Kis-Küküllővármegye, — posta- és vasuti rakodó állomás Bonyha — Kis-Küküllővölgyi helyiérdekü vasut) fekvő mintegy 850 khold kiterjedésü erdőmből eladok **folyó évi november hó 5-én d. e. 9 órakor** Bonyhán saját lakásomnál tartandó zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen:

16—24	cm.	mellmag,	átmérővel biró	5083	drb	ezek átlagfája	20	cm.
26—34	„	„	„	4177	„	„	30	„
36—44	„	„	„	1759	„	„	39	„
46—54	„	„	„	678	„	„	49	„
56—102	„	„	„	425	„	„	65	„

Összesen: 12122 drb tölgyfát.

Az ezekből nyerhető **mű- és haszonfa** a szakértői becslés szerint kitesz 6410 m^3, dorongfa és galyfa 1865 m^3.

A kikiáltási ár 79,014 korona azaz hetvenkilencezertizennégy korona, mely összegen alul a fák nem fognak eladatni.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a.

A zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

Utóajánlatokat figyelembe nem veszek.

Az erdő összefüggő testet képez — s a vasuti állomástól mintegy 1 kilométer távolságra van.

A felvételi és becslési munkálatok, valamint az árverési feltételek is nálam megtekinthetők.

Bonyha, 1906. évi október hó 10-én.

Gróf Bethlen Árpád.

1906. évi 3293. szám.

Faeladási hirdetmény.

A liptóujvári m kir. főerdőhivatal hivatalos helyiségében

1906. évi október hó 23-án délelőtt 10 órakor

nyilvános irásbeli versenytárgyalás utján eladásra kerül a fenyőházai magy. kir. erdőgondnokság kerületében a rendes vágásokban termelt és a fenyőházai fővölgyi erdei iparvasut mentén felrakásolt, a kincstár által a kassa-oderbergi vasut fenyőházai állomása melletti kincstári farakhelyre szállitandó, összesen

5000 ürm³ bükk tüzifa.

A kikiáltási ár ürméterenkint 4 K 50 fillér.

Az ajánlat csak irásbeli lehet.

Az általános árverési és szerződési feltételek a liptóujvári magy. kir. főerdőhivatalnál és a fenyőházai magy. kir. erdőgondnokságnál betekinthetők és megszerezhetők.

Liptóujvárt, 1906. évi október hó 9-én.

Magy. kir. főerdőhivatal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Bérbeadó vadászat.

A vámosmikolai hitbizom. uradalom Perőcsény és Vámosmikola (Hont m.) községek határában elterülő s mintegy 6000 m. holdat kitevő erdejének fő- és apróvad **vadászati joga** 1907. évi julius hó 1-étől folytatólag 6 évre bérbeadó. Ajánlatok alulirott erdőhivatalnál teendők, a hol a részletes feltételek is megtudhatók.

Perőcsény (Hont m.), 1906. szeptember hó.

2—3 **Kitbizom. urad. erdőhivatal.**

3060/1906. szám.

Árverési hirdetmény.

Az ungvári főerdőhivatal részéről közhirré tétetik, hogy **1906. évi november hó 5-én délelőtt 10 órakor** az Ung vármegye Ligetes (Luh) község határában fekvő és 1902. évi 3072. számu bányakapitányági szám alatt adományozott négy egyszerü bányamérték és ezen területen létező **kőolajaknák** és **furatásoknak** 1907. évi január hó 1-től számitandó 20 (husz) egymásután következő év tartamára leendő bérbeadása iránt alólirt m. kir. főerdőhivatalnál irásbeli zárt ajánlati tárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási árul szolgál az évenként nyerendő nyers kőolaj és földviasz egész mennyiségének 5 azaz öt százaléka.

Versenyezni kivánók felszólittatnak, miszerint ajánlataikat 200 (kettőszáz) korona bánatpénzzel ellátva a kitett határidőre alólirt m. kir. főerdőhivatalnál annál is inkább nyujtsák be, mivel elkésetten beérkezett, vagy utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatban a megajánlott százalék számmal és betüvel kiteendő, annak határozott kijelentése mellett, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azokat kifogás nélkül elfogadja.

A m. kir. kincstár fenntartja magának azt a jogot, hogy az ajánlatok között szabadon választhassa elfogadásra azt, melyet — tekintet nélkül az ajánlat magasságára — saját belátása szerint legmegfelelőbbnek talál, vagy hogy az összes ajánlatokat is visszautasithassa.

Az árverési és szerződési feltételek alólirott hivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Ungvárt, 1906. évi szeptember hó 15-én.

A m. kir. főerdőhivatal.

Erdei facsemete eladás.

450,000 drb. két éves igen szép átiskolázott

kocsányos tölgy csemete

Quercus pedimculata 0·40—1·00 méter magas és 600,000 drb. két éves igen szép növésü átiskolázásra igen alkalmas

lúcfenyő csemete

Picea excelsa 15—40 cm. magas, őszi vagy tavaszi ültetésre megfelelő árban eladó

JUNGHAUS E.

erdőgondnokságánál

LUNKASZPRIE

u. p. Dobrest, Bihar megye.

2919—906. sz.

Faeladási hirdetmény.

Alczina község erdejének „B" üzemosztálya 1903—1905 évi 180·0 kat. hold kiterjedésü vágásterületén található 18—26 cm. átmérőjü 2052 szál, 28—38 cm. átmérőjü 2960 szál és 40—70 cm. átmérőjü 1683 szál tölgyfából nyerhető mintegy 5040 ^{6} köbméter haszon- és tüzifának alkalmas

FATÖMEG

f. évi október hó 29-én délelőtt 10 órakor

Alczina község házánál zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ára 31514 K 60 fill.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Irásbeli ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

Az árverési feltételek megtekinthetők a nagyszebeni m. kir. áll. erdőhivatalnál és az alulirt járási főszolgabirónál.

Ujegyház, 1906. október 7.

A j. főszolgabiró hiv. távol

Gnal

szolgabiró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

FARAGÓ BÉLA

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓ

ERDÉSZETI FAISKOLÁK

ZALAEGERSZEGEN.

Óriási készletek kitűnő minőségü:

Erdei fenyő
Fekete fenyő
Lúcfenyő,
Kocsányos tölgy
Kocsánytalan tölgy
Amerikai vörös tölgy
Csertölgy
Közönséges vagy magaskőris
Mezgés éger
Hamvas éger

1—3 csemetékben őszi szállításra!

Faeladási hirdetmény.

A g.-libánfalvi volt urbéres közbirtokosság legelőerdejének C) üzemosztályában lévő 13668 m³-re becsült bükk műszerfa és 5126 m³-re becsült bükk hasáb tűzifa tövön az erdőben

folyó évi november hó 19-én d. e. 10 órakor

G.-Libánfalva község házánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Becsérték és kikiáltási ár 18.000 korona, melynek 10% az árverés megkezdése előtt a g.-libánfalvi volt urbéres közbirtokosság elnökénél bánatpénzül leteendő.

A zárt irásbeli ajánlatokban feltétlenül kifejezés adandó annak, hogy az árverési feltételeket ajánlattevő ismeri és annak magát aláveti.

Részletes árverési és szerződési feltételek a g.-libánfalvi volt urbéresek elnökénél és a szászrégeni m. kir. járási erdőgondnokságnál a becslési jegyzékkel együtt a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Görgénylibánfalva, 1906. évi szeptember hó 26-án.

A g.-libánfalvi volt urbéres közbirtokosság nevében:

Nikora Gergely
volt urb. elnöke.

Szám: 472—1906. jzői.

Faeladási hirdetmény.

Közhirré tesszük, hogy Bogács község (Kiskükülővármegye, utolsó posta: Balázstelke, vasuti rakodó állomás: Abosgálfalva (Kiskükülővölgyi helyiérdekü vasut) vagy Medgyes (M. Á. V.) tulajdonát képező s a község határában fekvő erdőben az 1906. és 1907. évi vágásterületeken, összesen mintegy 40 kat. holdon talált 516 drb., átlagosan 68 cm. mellmagassági átmérővel biró tölgyfa, melyből műfa: 1710 m³, tüzifa: 795 m³, Bogács község irodájában

1906. évi október hó 22-én d. e. 10 órakor

tartandó irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Szabályszerüen kiállitott zárt irásbeli ajánlatok az árverés napjának délelőtt 10 órájáig fogadtatnak el, s a szóbeli árverés befejezte után fognak felbontatni.

Az ivenként 1 koronás bélyeggel ellátott irásbeli zárt ajánlatokban az ajánlott összegnek számmal és betüvel szabályszerüen kell bejegyezve lennie, s a zárt ajánlat azzal a záradékkal látandó el, hogy a versenyző az árverési és szerződési föltételeket ismeri, s magára nézve kötelezőknek elfogadja, s magát azoknak feltétlenül aláveti.

Végül minden zárt ajánlatnak tartalmaznia kell a meghatározott bánatpénzt készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban.

Kikiáltási ár: 22,905 korona.

A szóbeli árverésen versenyzők a kikiáltási ár 10%-át tartoznak bánatpénzben vagy óvadékképes állampapirokban az árverező bizottság elnökének kezéhez letenni.

Az árverési és szerződési feltételek Bogács község irodájában; ugyanezen feltételek, valamint a becslési munkálatok is a dicsőszentmártoni m. kir. járási erdőgondnokság irodájában, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A képviselőtestületnek folyó évi szeptember 25-én tartott üléséből.

Bogács, 1906. évi szeptember hó 25-én.

Gergely Sándor, községi jegyző. **Halmen Dániel,** községi biró.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

A vonatok indulása Budapestről. **Érvényes 1906 október hó 1-től.** A vonatok érkezése Budapestre.

A nyugoti pályaudvarról

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
102	1	00	kel.ost. expr.v.	Wien, Páris, Ostende London
146	5	45	sz.v.	Palota-Ujpest
122	6	00	«	Párkány-Nána
150	6	15	«	Göd,
712a	6	35	«	Szeged, Szolnok
6502	6	40	«	Lajosmizse, Kecskemét
102	6	45	«	Esztergom
148	6	55	«	Palota-Ujpest
1404	7	20	gy.v.	Zsolna, Berlin
104	8	00	«	Wien
52	8	05	sz.v.	Dunakeszi-Alag
712	8	30	«	Temesv. Karánsebes, Báziás
116	9	20	«	Wien, Berlin
154	9	35	«	Palota-Ujpest
708	9	40	gy.v.	Bukarest, Báziás
6508	11	15	motv.	Lajosmizse, Kecskemét
156a	11	25	sz.v.	Palota-Ujpest

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4002	6	14	sz. v.	Esztergom

A nyugoti pályaudvarról

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
704	12	05	sz.v.	Cegléd, Szolnok
156	12	15	«	Palota-Ujpest
128	12	25	«	Nagy-Maros
4108	12	40	«	Dorog
158	1	10	«	Dunakeszi-Alag
4114[1])	2	05	«	Piliscsaba
126	2	15	«	Párkány-Nána
160	2	20	«	Palota-Ujpest
704	2	25	gy. v.	Bukarest, Báziás
120	2	30	sz.v.	Érsekujvár
4104	2	40	«	Esztergom
720	2	45	«	Cegléd
6504	2	50	«	Lajosmizse, Kecskemét
106	3	00	gyv.	Wien, Páris
162	4	15	szv.	Palota-Ujpest
130	4	25	«	Nagy-Maros
716	4	30	«	Szeged
108	5	15	gy.v.	Wien
164	6	10	sz. v.	Palota-Ujpest
124	6	20	«	Párkány-Nána
722	6	30	«	Cegléd
4106	6	40	«	Esztergom
6506	6	45	motv.	Lajosmizse
1406	6	55	gy.v.	Zsolna, Berlin, Pozsony
710	7	00	sz.v.	Bukarest, Báziás
166[2])	7	15	«	Palota-Ujpest[2])
132[3])	7	50	«	Vác[3])
168	8	30	«	Palota-Ujpest
118	10	00	«	Wien, Páris
706	10	1	gy.v.	Szeged, Báziás, Bukarest
1408	10	30	sz.v.	Zsolna, Berlin
714	10	35	«	Kiskunfélegyház.
902[4])	11	20	keleti expr.v.	Belgrád, Konstantináp.
702[5])	11	30	kel.ost. expr.v.	Bukarest, Konstantináp.

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4008	12	20	sz. v.	Dorog
4014[1])	1	55	«	Pilis-Csaba
4004	2	29	«	Esztergom
4006	6	30	«	Esztergom

[1]) Vasár- és ünnepnapokon bez. november 18-ig közlekedik. [2]) November 1-től bez. márczius 31-ig Dunakeszi-Alagig is közlekedik. [3]) Csak október és április hónapokban közlekedik. [4]) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik. [5]) Minden szerdán és szombaton közlekedik.

A keleti pályaudvarról

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
28	6	20	szv.	Nagy-Kanizsa, Triest
10	6	45	«	Wien, Graz, Sopron
906	7	00	gy.v.	Ujvidék, Zimony
302	7	10	«	Ruttka
908	7	15	sz.v.	Belgrád, Brod
604	7	25	gy.v.	Gyulafehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár Tövis, M.-Sziget
1302	7	35	«	Fehring, Graz, Triest
402	7	40	«	Kassa, Lemberg, Máramarossziget
318	7	45	sz.v.	Gödöllő
1002	8	00	gy.v.	Zágráb, Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce
606	8	00	sz.v.	Arad, Brassó
1508	8	10	«	Kassa, Csorba
1006	8	15	«	Zágráb, Fiume, Pécs, Brod
408	8	35	«	Munkács, M.-Sziget
2	8	50	gy.v.	Wien, Graz, Sopron
24	8	55	sz. v.	Bicske
506	9	00	«	Kolozsvár, Brassó, M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	«	Ruttka, Berlin
944	11	15	tszsz.	Kiskőrös

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
8	12	20	sz.v.	Szombathely, Wien
610	12	20	«	Arad, Tövis, Püspökladány
310	12	35	«	Hatvan, Szerencs
320	1	30	«	Gödöllő
1304	1	50	gy.v.	Fehring, Graz, Nagykanizsa
912	1	55	sz.v.	Szabadka, B.-Brod
602[1])	2	00	gy.v.	Arad, Bukarest[1])
4	2	10	«	Wien, Páris
404	2	15	«	Kassa, Lemberg
20	2	25	sz.v.	Bicske
312	2	25	«	Hatvan
504	2	35	gy.v.	Kolozsvár, Tövis, Szatmár-Németi
510	2	40	sz.v.	Szolnok
1902	3	00	gy.v.	Pécs, Eszék, B.-Bród, Gyékényes
904	3	20	«	B.-Brod, Belgrád, Konstantinápoly
1022	3	25	v.v.	Paks
304	3	30	gy.v.	Ruttka, Berlin
16	4	30	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
322	5	20	«	Gödöllő
308	5	35	«	Ruttka, Berlin
508	5	45	«	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	«	Hatvan
914	6	25	«	Kiskőrös
1001	6	50	gy.v.	Zágráb, Fiume, Róma, Torino
706	7	05	szv.	M.-Sziget, Stanislau
22	7	15	«	Bicske, Triest
324	8	15	«	Gödöllő
1510	8	45	«	Kassa, Csorba
502	9	15	gy.v.	Kolozsvár, Bukarest, Stanislau
1912	9	20	sz.v.	Pécs, Brod
406	9	40	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
306	9	40	«	Fehring, Graz, Triest
608	10	10	«	Arad, Brassó
910	10	10	«	Belgrád, Eszék, Bosna-Brod
12	10	30	«	Wien, Páris
1008	10	45	«	Zágráb, Fiume
328	11	10	v. v.	Ruttka, Szerencs

Budapest-Józsefvárosról

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
330[2])	7	00	sz. v.	Pécel

[1]) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassóig közlekedik. [2]) Csak hétköznapokon közlekedik.

A nyugoti pályaudvarra

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
701[1])	12	50	kel.ost. expr.v.	Konstantinap. Bukarest
143	5	35	sz.v.	Dunakeszi-Alag
721	5	45	«	Cegléd
6505	6	00	motv.	Lajosmizse
6701	6	15	sz.v.	Szolnok, Cegléd
145	6	25	«	Palota-Ujpest
1407	6	35	«	Berlin, Zsolna
217	7	05	tv.szsz.	Párkány-Nána
709	7	15	sz.v.	Bukarest Bázia
4107	7	25	«	Dorog
147	7	35	«	Palota-Ujpest
117	7	45	«	Páris, Wien
6501	7	50	«	Kecskemét, Lajosmizse
149	8	00	«	Göd
131	8	10	«	Párkány-Nána
713	8	25	«	K.-K.-Félegyháza
4101	8	35	«	Esztergom
151	9	10	«	Dunakeszi-Alag
1403	9	25	gy.v.	Berlin. Zsolna Pozsony
153	10	20	sz.v.	Palota-Ujpest
119	10	50	«	Érsekujvar
715	10	55	«	Szeged

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
4007	7	17	sz. v.	Dorog
4001	8	45	«	Esztergom

A nyugoti pályaudvarra

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
155a	12	05	sz.v.	Palota-Ujpest
155	12	55	«	Palota-Ujpest
703	1	15	gy.v.	Bukarest, Báziás
133	1	20	sz.v.	Vác, N.-Maros
103	1	40	gyv.	Páris, Wien
157	2	10	szv.	Dunakeszi-Alag
159	3	05	«	Palota-Ujpest
6507	3	15	motv.	Kecskemét, Lajosmizse
127	3	55	sz.v.	Nagy-Maros
6703	4	15	«	Szolnok, Cegléd
4103	4	30	«	Esztergom
161	5	40	«	Palota-Ujpest
115	5	55	«	Wien, Berlin
707	6	30	gy.v.	Bukarest, Báziás
163	6	50	sz.v.	Palota-Ujpest
105	7	00	gy.v.	Wien
711	7	10	sz. v.	Temesvár, Báziá.
4109[2])	8	10	«	Piliscsaba
165[3])	8	20	«	Palota-Ujpest[3])
125	8	45	«	Párkány-Nána
107	9	05	gy.v.	Wien
4105	9	15	sz. v.	Esztergom
1405	9	45	gy.v.	Berlin, Zsolna
503	9	50	sz.v.	Kecskemét, Lajosmizse
167	10	15	«	Palota-Ujpest
723	10	40	«	Szeged
129[4])	10	45	«	Vác
901[5])	10	55	keleti expr.v.	Konstantináp. Belgrád
101	11	00	kel.ost. expr.v.	London, Ostende Páris, Wien

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
4003	4	39	sz. v.	Esztergom
4009[2])	8	19	«	Pilis-Csaba
4005	9	22	«	Esztergom

[1]) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön. [2]) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 18-ig közlekedik. [3]) November 1-től bez. márcz. 31-ig Dunakeszi-Alagról is közlekedik. [4]) Csak október és április hónapokban közlekedik. [5]) Érkezik minden kedden, csütörtökön és szombaton.

A keleti pályaudvarra

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
645	5	00	t.sz.sz.	Mária-Radna, Arad, Nagyvárad, Debrecen
327	5	20	v.v.	Berlin, Ruttka
707	5	15	sz. v.	Stanislau, M.-Sziget
909	5	45	«	Belgrád, Bosna-Brod
607	6	10	«	Brassó, Arad
19	6	15	«	Bicske, Gyékényes
405	6	35	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
11	6	40	«	Wien, Triest
317	7	10	«	Gödöllő
913	7	10	«	Kiskőrös
507	7	20	«	Brassó, Kolozsvár
1307	7	25	«	Graz, Fehring
309	7	35	«	Hatvan
1911	7	40	«	Paks, Brod, Eszék
501	7	50	gy.v.	Bukarest, Brassó
1005	8	10	sz.v.	Fiume, Zágráb
1509	8	15	«	Csorba, Kassa
509	8	30	«	Szolnok
311	8	45	«	Hatvan
1003	8	50	gy.v.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb
13	9	10	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
307	9	45	«	Berlin, Ruttka
911	9	50	«	Szabadka
27	10	15	«	Triest, N.-Kanizsa

Budapest-Józsefvárosra

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
329[2])	6	00	sz.v.	Pécel

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
319	12	10	sz.v.	Gödöllő
609	12	25	«	Tövis, Arad, Püspökladány
301	12	40	gy.v.	Berlin, Ruttka
7	12	45	sz.v.	Wien, Sopron Szombathely
903	1	00	gy.v.	Konstantinápoly, Belgrád, B.-Brod
601[1])	1	10	«	Bukarest.[1]) Arad
1901	1	30	«	Boszna-Brod, Eszék Pécs, Gyékényes
401	1	30	«	Lemberg, Kassa
1	1	45	«	London, Páris, Wien
503	1	50	«	Tövis, Kolozsvár, Szatmár-Németi
1301	2	10	«	Graz, Fehring
313	3	10	sz.v.	Hatvan, Szerencs
321	5	40	«	Gödöllő
15	6	35	«	Győr
505	6	40	«	Brassó, Kolozsvár, Stanislau, M.-Sziget
907	6	55	«	Belgrád, Brod
305	7	00	«	Berlin, Ruttka, Szerencs
3	7	10	gy.v.	Wien, Graz
605	7	20	sz.v.	Brassó, Arad
1007	7	55	«	Fiume, Zágráb, Brod, Pécs
407	8	10	«	Munkács, Máramarossziget
1507	8	50	«	Csorba, Kassa
1001	9	05	gy.v.	Torino, Róma, Fiume Zágráb, Triest, Vinkovce, Pécs
303	9	10	«	Berlin, Ruttka
9	9	30	sz.v.	Wien, Graz, Triest
603	9	35	gy.v.	N.-Szeben. Kolozsvár, M.-Sziget
1303	9	50	«	Graz, Fehring, Triest
905	10	00	«	Zimony, Ujvidék
403	10	10	«	Munkács, Kassa Máramarossziget
323	10	35	sz.v.	Gödöllő

[1]) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassótól közlekedik. [2]) Csak hétköznapokon közlekedik.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. november 1. 15. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

M. kir. Erdészeti Hivatalnokok.

Szokatlanúl hangzik bár, de ezen cimet kellett választanunk, midőn latolgatva az erdőgazdaságunk előbbrevitelét gátló körülményeket, kutatva a természetes fejlődését is fékező tényezőket, az egyik akadályt, az erős féket, az erdőgazdaságunk gerincét alkotó, vezérszerepre hivatott szervezetében, a kincstári erdőgazdák körében is feltalálva — reá akarunk mutatni a nyilvánvaló okra: a m. kir. bürokráciára. Már annyira túlsulyra vergődött ez a közismert fogalom, már annyira megcsontosodott és zörgő testet öltött, hogy ma már nem gyakorlati erdőgazdákat, hanem valóságos erdészeti hivatalnokokat nevelünk; olyanokat, akik nagy fáradság és pénzáldozat árán megszerzett erdőmérnöki oklevéllel akta-poros irodákba lesznek bedugva, 10—12 s talán a ∞ jelével kifejezhető időkig — addig, amíg egy öreg kartárs kidől, s azután a „jól nevelt“ beleül a dominiumba és itt várja a napról-napra érkező rendeleteket, az időszaki beadványok határidejét és mellesleg elvégzi az erdőgondnokság gyakorlati részét jól-rosszul. Csinálja amíg bele nem öregszik, míg ki nem kopik, mint elődje.

Az ilyen rendszerben nevelt tisztviselőkkel erdőgazdaságunk az ujabb kor igényeinek megfelelően haladást felmutatni természetesen képtelen, s hogy jövedelmezősége fokozódjék, az egyszerűen ki van zárva. Az erdőt a gyom nyomja el, a birtokos vadját, halát orvvadász, orvhalász vagy a dúvad tizedeli, s az erdőgazda — legyen bármily gyakorlati képzettségü — tétlenül nézi a pusztítást, mert súlyos béklyót ver rá a bürokrácia. És jaj annak, aki e láncokat le akarja rázni kezéről!

Már pedig e bajon segítenünk kell. Ennek nem szabad továbbra is így maradnia, mert ha főiskolánkat modern alapokra fektettük, folytassuk a reformmunkát künn a gyakorlatban is. Ne neveljünk *erdészeti hivatalnokokat,* hanem öntudatos gyakorlati erdőgazdákat, a kik az erdőbirtokosnak nemcsak aktáit elintézni, hanem annak jövedelmét fokozni, az alaptőkét gyarapítani, gyümölcsözővé tenni tudják, s akkor az óhajtott siker el nem maradhat.

A megfelelő gyakorlati képzéshez számos út vezet, de mindenek előtt szakítanunk kell a mostani rendszerrel és elhagynunk a kitaposott ösvényt, hogy a helyes utra térhessünk. Az első lépést pedig azon kell kezdenünk, hogy gyakornokunkat nem szorítjuk be az irodába, hanem úgy, mint az némely kincstári hivatalnál történni szokott, a kezelés minden ágának alkalmazzuk. Küldjük egyik vidékről a másikra tanulmányútra, hogy ismerje meg hazája erdőgazdaságát. — Szerezzen magának egy gyakorlati szellemi tőkét, a mire azután mint sziklaalapra építse fel tudásának tárházát.

A tehetségesebb és törekvőbb kezelő erdészeket — úgy mint az a k. bányászatnál szokásban van — küldjük nemcsak hazánkba, hanem külföldre is tanulmányútra olyan célzattal, hogy az illető tapasztalatai ne csak akadémikus értékkel birjanak és egy jelentéssel, esetleg egy szép cikkel érjük be, mint az eddig — tisztelet a kivételeknek — történt a 2000 koronás tanulmányi útnál, hanem azzal a köte-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lezettséggel, hogy aki arra vállalkozik, a látottakat a gyakorlatban is érvényesítse, mert ha ez a tanulmányi utazás megint csak a régi rendszer mellett marad, akkor úgy véljük, hogy azt a napirendről le kell venni, mint a minek semmi gyakorlati haszna nincsen.

Az erdészek gyakorlati kiképzésénél öntsünk azokba kereskedelmi szellemet is, mert az ikertestvére az erdőgazdaságnak. Nem elegendő az, hogy ismerjük, miként kell nevelni, ápolni, becsülni és levágni az erdőt, hanem azt el is kell tudni adni, — még pedig jól eladni! Tudnunk kell, hogy ebből a favalasztékból mit és hogyan lehet értékesíteni. — Tudnunk kell, hogy hol helyezhetjük el legjobban erdőtermékeinket, mert ha mindezt nem értjük, nem tudjuk, soha sem vergődünk ki a kényelmes extensiv gazdálkodásból és sohasem közelítjük meg az erdők belterjes, de nagy körültekintést igénylő gazdaságát, a mi alapját képezi az őstermelő Magyarországnak. Csak akkor bontakozik ki a magyar erdőgazdaság hatalmas épülete, ha annak minden egyes számottevő tényezője összes tudásával, erejével, annak kiépítésén fáradozik. Csak úgy hegeszthetjük be azokat a sebeket, amiket a mérhetetlen nyomor és szenvedés korszaka az ezt megelőzte erőszak és elnyomatás korszakával mért e hazára és erdőgazdaságára.

Ne neveljünk tehát erdészeti hivatalnokokat, hanem öntudatos gyakorlati erdészeket, akik a Kárpátoktól az Adriáig az erdészet tulipánját örök virágzóvá teszik.

D.

Hazai erdőgazdaságunk történetéből.

(Vége.) Irta: *Fogassy Gyula.*

Ha visszaszállunk képzeletünk szárnyain a rég mult időkbe, ha tekintettel vagyunk az erdőgazdaság 100 év előtti állapotára, a legnagyobb elismeréssel kell adóznunk a boldogemlékű főúrnak, a ki korát meghaladó bölcsességgel iparkodott erdőbirtokai rendszeres kezelésére és erdőgazdasága rendszeresítésére. Ő már akkor beismerésre jutott annak, — a mit sajnos, általánosságban még korunkban sem ismernek el — hogy rendszer nélkül nincsen rend s a kettő nélkül nem lehet céltudatos, hasznos gazdálkodás.

A helyzetre és az akkori körülményekre való tekintettel tehát az erdőgazdaság kezelési és üzemi teendőit oly részletességgel szabályozta, mely akárhány erdőgazdaságnak napjainkban is becsületére válnék, s annyi alapvető gondolat jut benne kifejezésre, mely a rendszeres gazdálkodásnak még napjainkban is fontos kellékét képezi. Ilyenek: a fa döntése és kifuvarozásának időhöz való kötése; a fának kihasználására vonatkozó rész; a természetes felújításra való törekvés stb. mindmegannyi elismerésre méltó fontos intézkedés és minden rendszeres gazdaságnak alapfeltételei.

Hogy az utasításnak a felújításra és erdőápolásra vonatkozó része nem maradt irott malaszt, azt bizonyítják a napjainkra fönmaradt azon korból származó állományok, melyek fejlettség és záródás tekintetében mi kivánni valót sem hagynak hátra.

Hogy az utasítás kiadását megelőző időben készült gazdasági tervek alapelveikben eltértek a mai felfogástól, az természetes, mert hiszen akkor az erdészeti tudomány maga is csak zsenge kis csemete volt, s csak időközben fejlődött terebélyes fává. S a mit a tudomány akkor helyesnek, célszerűnek ismert el, azt azóta sokban módosította, sőt egyes esetekben teljesen elvetendőnek talált.

A vágásforduló megállapítására vonatkozó nézeteink pl. ma egészen mások, mint akkor voltak. Az érintett időben a konservativ erdőgazdák felfogása érvényesült; mig ez idő szerint a racionálisták által elfogladt állásponttól törünk lándzsát. A konservativ erdőgazdák tanainak befolyása alatt lettek az Esterházy grófok erdőbirtokain a magas vágásforduló is életbe léptetve. Igy tölgy szálerdőkben 200—260 éves, a bükk szálerdőkben 160—200 éves.

Ezen vágásforduló a tatai uradalomban időközben a tölgy szálerdőkben 120—140 évre, a bükk szálerdőkben 100—140 évre szállíttatott le; mig az erdőtörvényt követő erdőrendezési munkálatok azokat 80—100 évben állapították meg.

A sarjerdők akkori 60 éves vágás évfordulója pedig a hitbizományivá vált részekben 40 évben lett megszabva.

Ez azonban csupán a hivatalos felfogás szüleménye, mely a magasabb vágásfordulóhoz hozzá nem járult. Bár el nem vitatható tény, hogy ilyen magas vágásfordulónál a sarjadzási képesség apad, sok tuskó egyáltalán nem sarjadzik vagy csak értéktelen gacsibás sarjadékot szolgáltat, melyet fentartani nem érdemes. De erre nem is törekedtek, s a kiveszö tuskókat mesterségesen pótolták, az életképtelen sarjakat pedig az ujabb és legujabb időben elpusztították és ugyancsak mesterségesen pótolták. A fatömegveszteséget pedig, mely a magasabb vágásfordulónál beáll, pótolta a fának minőségi növedéke.

Biztos következtetést nem vonhatunk ugyan a meglévő 40 éves állabokról azokra, a melyek a rendszeres ápolás és szakszerű áterdőlésből származni fognak; mindamellett már most is megállapíthatunk annyit, hogy a 40 éves állabok, a leggondosabb kezelést feltételezve minőségileg nagyon távol fognak állani az előbbiektől.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezt bátran feltételezhetjük, mert a meglevők legalább két áterdőlésen, de háromon is keresztül mentek. S míg a 60 éves sarjerdők tekintélyes számban szolgáltattak nemcsak hasábfát, de vékonyabb műfát is, addig a 40 éves állabok vágástéte csak elenyésző % hasábfát szolgáltat. Műfát pedig jóformán semmit.

A régi üzemszabályozás alkalmával, az üzemosztályokat illetőleg nem törekedtek összefüggő területek képzésére, hanem pl. összefoglalták a 3—4 község határában talált, magról származó tölgyeseket egy üzemosztályba. Ezen külön álló részek gyakran más és más pagonyvadász kezelése alatt állottak; de ez a rendszeres kihasználást és felújítást egy cseppet sem zavarta. A vágás sorrendje, tagok és osztagok szerint meglévén állapítva, míg a kihasználás az egyik község határában folyamatban volt, addig a másikban szünetelt. Ugyan úgy jártak el a bükk szálerdők üzemosztályai képzésénél is.

Szokatlan ugyan a kép, melyet az így berendezett és kihasznált erdőterület a szemlélőnek nyujt; mert pl. tölgy sarjerdő közepett is találunk vágatásra érett bükköst vagy megfordítva. Ez azonban a szabályosságot nem befolyásolja, az erdő képét pedig változatosabbá teszi.

A vágások egymás mellé való sorakoztatása sem volt a szálerdőknél szabály, hanem a fordaszaki terület határain belül szabadon, s ott folyt a kihasználás, a hol azt a gazdaságot vezető főtiszt jónak és célszerűnek találta. S megtörtént, — a mint a nyilvántartások igazolják — hogy a fordaszaki területen belül, egyik helyen előkészítő vagy vető, a másik részen takarító vágás eszközöltetett ugyanegy időben.

Ebből világos, hogy a szóbanforgó üzemszabályozás a gazdaságnak több rugékonyságot, a kezelésnek több szabadságot nyujtott, mint az ujabbkori rendezési munkák. Hogy ez az intézkedés célszerű volt, azt igazolja a szaktársak körében napjainkban meginduit ama mozgalom, mely a kezelés tekintetében úgy az erdőgazdaság, mint a birtokos érdekében több jogot és szabadabb mozgást követel. S ennek a nagy kötöttségnek napjainkban nincs is már jogosultsága, mert az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó vagy ott bár fel nem sorolt nagyobb erdőbirtokokon van már, vagy 25 év elteltével már kellene lenni több-kevesebb minősítéssel rendelkező erdőtisztnek, mig 100 év előtt az Esterházy grófok nagyterjedelmü erdőbirtokán legfeljebb egy-két szakképzett erdőtiszt volt, s a szabadabb mozgást mégis szükségesnek ismerték.

Az egykor létesített közérdekü időközben elenyésztek, beolvadván a szomszédos szál- vagy sarjerdőkbe. S ezen üzemmódnak nagy birtokon nincs is értelme; mert a nagybirtokosnak módjában áll nagyobb méretü, értékesebb műfát és tűzifát is külön-külön területen termelni.

Az erdei kihágások után járó kártérítésekből való részesedése a személyzetnek, azt a károsítók feljelentésére kivánta serkenteni. De az ennek nyomán felmerült visszaélések miatt egyideig fel volt függesztve. Egy régebben elhalt erdőmesternek elbeszélése szeriat ugyanis a személyzet egyik-másik tagja a kihágásokat elnézte vagy hallgatagul beleegyezett. A tettest azonban feljelentvén, az elidegenített faanyagok mennyiségét, minőségét és értékét úgy állapította meg, hogy a tettes legfeljebb a vételárat felérő összeget fizette be. Az uradalom tehát károsodott, neki azonban meg volt a megállapított hányada.

A bajon az időközben többször javított fizetések segítettek, a melyek az alkalmazott személyzetet olyan helyzetbe jutatták, hogy az a megélhetés szempontjából jövedelmét ilyen úton szaporítani már nem volt kénytelen s így a régebben megállapított, de egyideig beszűntetett jutalék ismét folyósíttatott.

Hogy vadászatát az uradalom helyesen kezelte, azt számos intézkedés igazolja. Így pl. szarvasbikából csapost nem lövetett, hanem hatost, nyolcast s így felfelé. Hogy ez az intézkedés helyes volt, ezt bizonyítja az a napjainkban megindított törekvés is, mely a csapost szintén megkivánja kimélni, azon egyszerű oknál fogva, mert a csapos jövő fejlődésére vagy éppen nem, vagy csak ritkán lehet következtetni. Míg a 6 vagy 8 ágú szarvas fejlettségéből igenis következtetni lehet annak jövő fejlődésére s így megállapítható az is: hogy érdemes-e megkímélni vagy szükséges-e lelőni.

Öreg, meddő őzsutát az állomány szabályozása céljából, de csak a személyzet által lövetett, mert arról feltételezte, hogy a meddő sutákat ismeri s hosszabb megfigyeléséből határozottan tudja, hogy az éveken át csakugyan meddő volt, s így az állomány elvesztésével nem szenved kárt.

Nyulak lelövését csak szeptembertől engedélyezi s az öreg kanok elejtését veszi első sorban célba. A mi ugyancsak helyes intézkedés és napjainkban is gyakran kerül szóba, mert minden vadász tapasztalatból tudja, hogy a nyulak korai vadászata és a kanok elszaporodása a szaporulatra mennyire káros.

Ezen régi, az örökösök által is tiszteletben tartott intézkedésnek tulajdonítható, hogy az Esterházy grófok vadászterületei mesés hírnek örvendtek.

Az utolsó évtizedben a szarvasok túlszaporodása itt is elsatnyulásra vezetett ugyan, de kilátás van rá, hogy az ujabb intézkedések folytán nemcsak a további elcsenevészésnek fog eleje vétetni, de alapos a remény, hogy a szarvasok régi hírnevüket is visszanyerik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Kocsánytalan tölgyeseink fentartásáról.

A földmívelésügyi kormány 1902. évben a tenyésztendő fanemek helyes megválasztása ügyében az alárendelt k. hatóságoknak rendeletet adott ki, mely meghagyja, hogy az erdősítéseknél a szakszerű erdőgazdaság követelményeinek megfelelően mindenkor az illető vidék termőhelyi viszonyainak legmegfelelőbb fanemek ültettessenek és hogy erre a követelményre már a csemetekertek telepítéseinél is kellő gond fordíttassék; továbbá, hogy a makkot gyérebben termő kocsánytalan tölgymakknak még kisebb mennyisége is figyelemben részesüljön és főleg tisztán, nem más tölgyfajok makkjával keverten szedessék és használtassék fel erdősítési, illetve csemetenevelési célokra. A nélkülözhető makkmennyiség pedig eladás céljából való közhirré tétel végett a kir. erdőfelügyelőségnek idejekorán bejelentessék; végül kiváló gondoskodás tárgyát képezze az is, hogy a kocsánytalan tölgynek a természet által már kijelölt termőhelyen kocsányos tölgy ne ültettessék.

A földmívelési kormánynak ezen üdvös rendelkezése abban gyökeredzik, hogy egyidőben, a termőhelyi viszonyok szigorú tekintetbe vétele nélkül, nagy előszeretettel telepítettek gyorsan növő tűlevelű fafajokat, az őshonos, már kipróbált és különben is értékes fát szolgáltató lombfa fajok rovására — továbbá, hogy a kocsánytalan tölgy termőhelyén kocsányos tölgyet telepítettek.

Ez eljárás megszüntetése igen üdvös volt, mert sok helyt látjuk, hogy a középhegységeken a kocsánytalan tölgy legjobb termőhelyét az erdei fekete fenyő foglalja el.

Bár a földmívelési kormány fenti rendelkezése a gyérülő tölgyesek megmentésére igen sokat tett, nem tartom helyesnek azt, hogy némely hatóság úgy értelmezte a rendeletet, *hogy kocsánytalan tölgyesekben teljesen beszüntette a makkoltatást.*

Véleményem mellett bizonyít Gesztes Lajos érseki erdőmesternek Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesületének 1906. évi június 6-án Egerben megtartott közgyülésén „A tölgyerdők ápolásáról" tartott, tapasztalatokban gazdag előadása.

De megerősíti azt saját tapasztalatom is, mert ha végig megyek a kezelésemre bízott kocsánytalan tölgyesek ama fiatalosain és vágásterületein, a melyeken makkoltatva volt, *ott ma 0·7 tölgy, 0·3 bükk és gyertyán* az elegyarány; míg ellenben azon vágásokban, melyek az 1904. év óta jöttek a fejsze alá, az elegyarány megfordított: *0·3 tölgy, 0·7 bükk és gyertyán*; érintetlenül nem hagyva azt a körülményt, hogy ugy az első esetben a (III. vágássor 15. tag 21. és 29. erdőrészlet; IV. v. s. 19. t. 5. e. r.) mint a másodikban (III. v. s. 18. t. 57. e. r.; IV. v. s. 24. tag 77. e. r.) a faállomány elegyaránya 1·0 tölgy és egy kevés bükk és gyertyán volt. A makktermés mindkét területen: 1896. évben jó bő, 1897. semmi, 1898. évben szórványos, 1899., 1900. semmi, 1901. évben jó közepes, 1902. évben szórványos, 1903. évben jó közepes, 1904. és 1905. években semmi; az utóbb említett erdőrészletekben pedig a makkoltatás teljes beszüntetése előtt sem legeltettek sertéseket, mert kiütött a sertésvész.

Hogy az utóbb említett erdőrészleteknél a tölgyfiatalos oly nagyon vissza szorult, annak okát abban kell keresnünk, hogy a vetőre vágott terület elgyomosodván, a lehullott makk a 2—3 éves avaron nem volt képes csiráját a földbe verni, elszáradt, de annál hatalmasabban hajtottak a felszabadult bükk, gyertyán és gyomfák sarjai, a melyek rövid idő mulva elnyomják a gyér 0·3 tölgyfiatalost. Igy alakulnak át tölgyeseink kevésbé értékes bükkös és gyertyánokká. Tölgysarjakra itt nem számíthatunk, mert hisz tarolás alá kerülő tölgyfa-állományaink 150—200 évesek, ezek meg sarjakat sem hoznak. Vajjon nem ugyanazt látjuk-e, ha búzatarlóba a búzát elvetjük?! Nem tartanánk dőrének az ilyen mezőgazdát, aki igy akar búzaterméshez jutni?!

Ebből folyólag csak méltatnunk lehet Gesztes Lajosnak a tölgyerdő ápolása tárgyában mondottakat. A tölgyvágások felújításánál elvül el kell fogadnunk a természetes uton való felújítást. — „Jó makktermés idején már kora ősszel, mielőtt még a makk lehullott, a legközelebbi 10—15 év alatt kihasználandó területre megfelelő, de nem kevés számú sertést hajtatok, s azt ott tartom, míg a talajt, a talajtborító lombot, harasztot jól felturkálja, felkavarja s egyuttal a korán eső, legtöbbnyire hibás makkot fölszedi."

Ezután Gesztes a sertéseket lehajtatja és csak akkor, a midőn az esős idők beállanak, hajtatja be ujból azokat „és akkor jó a sertések igazi munkája." A felázott nedves talajon a sertés folyton túr, a makkot már előzőleg fölkevert haraszt- és földdel elkeveri, betakarja, vagyis a tenyésztés feltételeinek megfelelően elhelyezi; mikor a sertések a talajt már másodszor is jól átdolgozták, végleg lehajtatnak.

Vagyis Gesztes azt cselekszi a makkal, a mit a szántóvető ember a búzával: előbb megszántja a területet, azután beveti és ha ez megvan, akkor beboronálja. Ez a helyes és nem az, ha — mint fennebb mondám — a tarlóba veti be a magot és nem boronál.

A tölgyesek fentartása érdekében azt sem tartom helyesnek, ha a túlkoros, csúcsszáradt, alól már korhadt tölgyeseket még túlosdantúl is fentartjuk; egyrészről azért nem, mert alig hihető, hogy a kevesbedő tölgyfaállományok következtében ez az emelkedés arányban állana a tölgyfaérték veszteségével, aligha lesz a tölgyfa értékben nagyobb, mint a tova terjedő fakorhadás okozta veszteség; másrészről, hogy az ilyen kiritkult tölgyfaállomány talaja elgyomosodik és a vén tölgyfa magot nem hozván, a felújítás természetes uton ki van zárva.

E koros tölgyeseknél, ha az alserdény biztosítva van, ne késsünk, vagy legalább ne toljuk ki a tarolást tovább 15 évnél.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A kocsánytalan tölgyesek fentartása érdekében végül kívánatos, hogy ezek kiélt talaja a vetővágás behelyezése előtt talajjavító fanemekkel betelepíttessék.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Tagsági díjat fizettek 1906-ra: De Pottere Gerard, Lukovich Attila, Csoma Gusztáv, Bradofka Károly, Hering Samu és Stripszky Mihály.

Fakereskedelem.

Lehet vagy tíz esztendeje, de lehet tizenöt, sőt húsz is, hogy egy adomának is beváló, jó dolgot olvastam valamelyik külföldi ujságban, ha jól tudom a párisi Figaróban; sőt épen azért, mert a Figaró közölte, egyenesen adomának is tartom, a mennyiben megbizhatóság dolgában ez a lap első helyen áll olyanformán, a hogy a negyedik emeleten lakó ember az első emeleten lakik: *fölülről* számitva. Ez azonban a dolog jó voltából nem von le semmit.

Hát arról volt szó, hogy valamelyik tudós akadémia pályadijat tűzött ki annak a kérdésnek a helyes megoldására, hogy mi az oka annak, hogy a villám most sokkal több embert üt agyon, mint a mennyit (statisztikailag bebizonyithatóan) ennek előtte, száz, kétszáz, háromszáz évvel sujtott halálra.

A kitűzött pályadij elég magas lévén, csak úgy özönlött a mindenféle, tudósnál tudósabb, persze bolondnál bolondabb felelet. Akadt, a ki azzal akarta magyarázni a szóban forgó jelenséget, hogy az orvosok a mindinkább elharapódzó vérszegénység gyógyitására vastartalmu ételek fogyasztását rendelik, minek folytán az emberek annyi vasat szednek magukba, hogy egyes szerveik túlnyomó részben vastartalmuakká válnak. Minthogy pedig a vas kitűnő villámvezető, hát . . . . stb. stb.

Hiszen igaz, hogy akadémiai tagok elé kerültek a pályaművek, de olyan „tudósok" már még sem voltak a jury tagjai, hogy ilyen és hasonló megoldásnak itélték volna oda a pályadijat. Minthogy pedig a beérkezett feletetek mind tudományos uton-módon akarták megoldani a kérdést, a pályázat meddő maradt, s az is maradt volna tán mai napig is, ha egyszer csak be nem állit egy csupaszképü fiatal ember, s oda állván a tudós öreg urak elé, ki nem vágja, hogy: *több ember van a világon, mint azelőtt, hát a többiől többet is üthet agyon a villám!* . . .

Hej, hogy nyúlhatott hosszura a tudós urak ábrázatja, akár csak — — azoké a hoppon maradt fatermelőké, akik a Dráva és Száva között lakó testvéreink tölgyfáinak legutóbbi árverésén „csak" 67, illetve 37 százalékkal igértek be nagyobb vételárat, mint a mennyi a kikiáltási becsár (vagy kiáltóan kibecsült ár?) volt. Bródban t. i. 68, Zágrábban 38%-al fizettek átlag többet a kikiáltási áraknál.

Amennyiben akadna e lap tisztelt olvasói között olyan, akit az unalom még ennek a rovatnak az elolvasására is rábir, s az illető úriember hamarjában nem tudná megmagyarázni, hogy tulajdonképen mi célja legyen a fenti bevezető soroknak, annak legyen szabad megsúgnom, hogy megfordított arányú esztmetársulás útján az elmondott adomával akartam indokolni, hogy miért drágul nálunk a fa évről-évre. *Fogy* kérem, s mentül kevesebb, antul sűrűbben vág bele a — fatermelő garasa, magyarán: annál inkább drágul.

A Tisza (Kálmán) kormány idejében volt a képviselőháznak egy pénzügyi előadója, híres, gazdag bankár-ember: *Wahrmann Mór.* Elismert pénzügyi kapacitás, a kit, ha valami üzletben, vállalatban benne volt, vakon követett mindenki, úgy megbíztak üzleti szakértésében. Ennek az elismert kapacitásnak nem került fáradságába összetoborzani egy társaságot, mely olcsó pénzen (az összegre már nem emlékszem, de nagy nem volt, az bizonyos) megvásárolta a kormánytól a horvát-szlavon tölgyeseket. És — lass csudát! Kicsi hijja, hogy a társaság bele nem bukott a vállalatba, sőt bizony boldog volt, a mikor a kormány visszaváltotta tőle a szerződést; annyira nem tudtak hová lenni a megvásárolt rengeteg és finom tölgyfával. Ez persze jó egypár évtizeddel ezelőtt történt.

Hej, ha azóta (buzgó zsidó létére bizonyára Ábrahám kebelében) nyugvó Wahrmann Mór uram sejtette volna, hogy 30—40 évvel későbben egyetlen egy árverésen többet fognak fizetni csak az egy esztendei vágásokért magukért, mint a mennyit az ő társasága adott volt az egész erdőségért szőrostül-bőrostül! Bezzeg nem állt volna el olyan könnyen a szerződéstől.

Gabányitól, nemzeti színházunk kitűnő komikusától ered az a pompás szójáték hogy: „Minek is van pénz a világon! És ha már van, — miért nincs?"

Pedig dehogy nincs! Csak tudni kell, hogy hol van. Hát elárulom: a fatermelőknél van. A ki nem hiszi, nézze meg a horvát-szlavon tölgyfaárveréseket. Hogy röpködnek a száz-, kétszáz-, három-, négy-, ötszázezer koronás ajánlatok a levegőben. Az ember szinte félre kapja a fejét, mint a regruta-huszár hajdan, hogy valami röpülő félmillióba bele ne üsse. Mert úgy hajigálódznak vele, akár csak az — övék volna.

Hiszen van annak, a kinek. De bizony legtöbbje bankpénzzel dolgozik. Nem annyira azért, mert megesett a szive a szegény bankokon, hát hadd jusson azoknak is vagy egy-két morzsa, hanem inkább azért, mert a bankok látják, hogy itt még van osztalékszaporításra alkalmas anyag. Hát van; s jut is, marad is. E mellett az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

erdőbirtokosnak is akad egy kis adóra, miegymásra való. Honnét is kerülne máskülönben húszezer, illetve negyvenezer egynehány koronás fölösleg az államháztartásba....

Az erdőmunkások se vallják kárát (már tudniillik azok, a kik még nem raktak annyit félre, hogy kifussa az Amerikába utazás költségére, mert a többi már rég angol nyelven dicséri az Urat az uj hazában) s hogy a termelő nagykereskedőknek is akad még mit apritani a Venezia kávéházbeli-alsósba, azt a felsőmagyarországi szaktársak vándorlása bizonyítja, a kik keveselvén a puhafa-árverések negyven percentes túlfizetéseit, szűkebb hazájukból alá kivánkoznak „dolu, do hrvatsku", a hol nagyobbacskák a halacskák. Csak aztán el ne ússzanak velük a garaskák!

Pedig hiszen a felsőmagyarországi puhafaárak is elég szépen festenek.

Osztályozatlan árúért fizettek ezen a héten:

jegenyefenyőért	*lucfenyőért*
2/4 6—12" 1 K 26—1 K 28 f-t	1 K 40—1 K 42 f-t
3/4 7—12" 1 „ 20—1 „ 24 „	1 „ 32—1 „ 36 „
4/4 5— 7" 0 „ 94—0 „ 98 „	1 „ 08—1 „ 12 „
4/4 8/4 8—12" 1 „ 16—1 „ 18 „	1 „ 28—1 „ 32 „

ugyanilyen méretű erdélyi lucfenyőért fizettek a fenti sorrendben 1 K 56—1 K 60 fillért, illetve 1.52—1.56, 1.34—1.38, 1.44—1 K 48 fillért.

Hogy a *budapesti ácsmesterek* kizárták a munkásaikat, — hogy a kamatlábat fölemelték és a pénz megdrágult, — hogy a szüret eredménye nem kielégítő: oda se neki, de még annak se, hogy a pékek sztrájkolnak. Nincs kifli? Hát aztán? Van cukrász, s hál' Isten nekünk telik még tortára is.

G.

A székelyföldi erdők.

Györffy Gyula dr. brosurája.

A székelyföldi erdők eladása körül történt visszaélésekről már több izben megemlékeztünk s addig, is míg az üzelmekről a leplet a folyamatba tett, illetékes vizsgálat leemeli, sietünk a helyzetet rideg valójában előtáró, a közérdeklődésre számot tartható brosura tartalmát a Budapesti Hirlap 265. számában is megjelent ismertetés nyomán közölni.

A brosura bevezető soraiban elmondja Györffy dr., hogy Herczberg Károly, az erdők vásárlója, Weisz Ignác dr. ügyvéd útján arról panaszkodott a brassói királyi ügyészségnél, hogy meg akarták zsarolni s e merénylet gyanujában őt is bele akarja keverni. Ennek a vádnak, mondja Györffy dr., olyan színe van, mint a mikor az üldözött tolvaj beáll az üldözők közé s maga ordítja leghangosabban, hogy foglátok meg! Magára a bünvádi följelentésre Györffy nem tesz megjegyzést, mert, ugymond, ízlésével nem tudná összeegyeztetni, hogy olyan ügyben keljen saját személye védelmére a nagy nyilvánosság előtt, a mely illetékes birája előtt van. De úgy érzi, hogy tartozik a nyilvánossággal azzal a fölvilágosítással, hogy tulajdonképpen mi köze van ő neki az erdőpanamához egyáltalán. Különösen pedig fölvilágosítással tartozik arról, hogy miért törődik ezekkel a dolgokkal éppen most, a mikor mindenki gyanus, a ki a milliókat akár támadja, akár védi. Ezért bocsátja közre ezt a brosurát.

A maga igazolására elmondja Györffy, hogy: csikmegyei ember s ősei a csiki székely krónika híradása szerint ezen a földön már akkor is ismeretesek voltak, a mikor Árpád hadai a haza földjére léptek. Volt tehát alkalma, hogy fajának helyzetét megismerje és volt fajszeretete, hogy igyekezzék megismerni. Korán föllsmerte, hogy a székelység az anyagi romlás utjára jutott és rohamosan halad a pusztulás felé. Iparkodott a baj okait fölkutatni s egyuttal kereste a baj elhárításának módjait, eszközeit. A bajok forrásai között ott találta első helyen a birtokviszonyok rendezetlenségét és még inkább a rendezésre alkotott törvények ferdeségét, fonákságát és néhol oktalanságát, különösen az erdőbirtokra való vonatkozásukban. Pedig az erdőbirtok a székelységnek legfőbb vagyona, megélhetésének egyetlen biztosítéka s jövő boldogulásának egyetlen eszköze. Mindezeknek világos fölismerése adta meg politikai működésének alapját és tartalmát. Még nem volt huszonnégyéves, a mikor Csikmegye törvényhatósági közgyülésén ugyancsak az erdők érdekében indította meg a harcot a vármegye akkori vezetője ellen s ezzel az akcióval szerezte meg bizalmát és szeretetét a megye közönségének, a mely hat izben választotta meg országgyülési képviselőjéül. A képviselőházban mondott első beszédével is a székelység érdekeért szállott síkra és ezt a politikát szolgálta társadalmi téren is mindenütt, a hol a munka ingyenes volt. Ebből látszik, hogy negyedszázadon át állandóan és szakadatlanul a székelyföldi birtokviszonyokkal, különösen az erdőségek, nevezetesen a csiki erdőségek sorsával foglalkozott s így mindenkinek el kell ismernie, hogy most sem ötletszerüleg jut eszébe a csiki erdőségek dolgát bolygatni.

E szubjektiv vallomások elmondása után rátér a brosura az erdők eladásának történetére. Elsőbben is konstatálja, hogy a német tőke volt az, a mely Csikmegye értékes erdőségeinek kihasználását megkezdte s a fatőmeget iparilag kidolgozva, forgalomba bocsátotta. A német tőke nyomán Popper Sándor báró, a világhirű bécsi fakereskedő cége volt az első szolid nagy cég, a mely Csikmegyében nagy fürésztelepet rendezett be. Ennek a szolid nagy cégnek az ügynökéül tolta föl magát a bukovinai származásu, Besztercén bukott, teljesen vagyontalan Herczberg Károly, a ki mind a mai napig megmaradt magyarul nem tudó analfabétának. A cég pénzén

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

és költségén kezdte vásárolni az erdőket a cég számára, de úgy, hogy ebből magának nagy vagyont szerzett. A cég utóbb megszakított vele minden összeköttetést s azóta Herczberg a saját kezére dolgozik.

A Groedl-cégnek a legnagyobb mértékben kellemetlen volt a hatalmas és szolid Popper-cég megjelenése a Székelyföldön, a melyet a Groedelek már birtokba vettek. Rájuk nézve Popper báró annál veszedelmesebb volt, mert a saját fűrésztelepük tőszomszédságában két óra alatt kilencszázezer forintért megvásárolta Szentkeresztby Zsigmond báró és társai erdőobjektumát, a zágóni úgynevezett antiquákat, noha Groedelék háromszázötvenezer forintot akartak érte adni. Bizton számítottak rá, hogy ezen az áron meg is kapják a nagy erdőséget, ha oda nem vetődik Popper Sándor báró, a kinek ez a föllépése megmutatta, hogy mit várhatnak tőle, ha megveti lábát a Székelyföldön. Volt tehát okuk rá, hogy e vásárlás miatt megindítsák a harcot Popper báró és a Szentkeresztby bárók ellen, a mely harcnak végső célja az volt, hogy Popper bárót valahogyan eltávolítsák vagy legalább is elidegenítsék a székelyföldi üzletektől. Ezt a céljukat el is érték azzal a manőverrel, a mely a dánfalvi esettel kezdődött.

Dánfalva községének erdőbirtokát 1892—1894-ben arányosították a mintegy öt-hatezer holdat kitevő részét, a mely a legfinomabb faanyagban bővelkedik és Popper báró fűrésztelepének szomszédságában van, az arányosítás rendjén közösnek hagyták. Ezt a közös erdőt természetesen Popper báró szerette volna a közbirtokosságtól megvenni; Groedelék azonban, mint Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság úgy akadályozták meg a vásárt, hogy fölfolfogadtak két dánfalvi embert, a kik aztán az egyesek arányrészét megvásárolták. A megállapodás az volt, hogy az egyesek arányrészüket talajostul együtt eladják ugyan, de az eladók részére biztosítva marad a visszavásárlás joga. Hogy a visszavásárlásnál baj ne származzék s a jogügylet mégis tökéletes legyen, a vásárlók a terület értékét, illetve vételárát nem fizették ki, hanem az eladók a rájuk eső vételárt egyszerűen nyugtázzák, mintha megkapták volna. Viszont a vevők nyugtázták ugyanezt az összeget az eladóknak, mint a visszavásárolt terület vételárát. Igy aztán fizetés nélkül megtörtént egyazon időben a vétel is, a visszavásárlás is. Azonban az adásvételt sem foglalták szabatos szerződő okmányban, hanem az egyesek egy nyilatkozat-ot írtak alá, a melyben kijelentik, hogy a közösből őket megillető arányrészüket eladták s beleegyeznek abba, hogy az eladott részeket a nevükre írassák s számukra uj arányosítás útján a közösből kiszakítsák.

E nyilatkozat alapján folyamodtak a csíkszeredai telekkönyvi hatósághoz s azt kérték, hogy a nyilatkozat szerint kitüntetett arányrészek tulajdonjogát telekkönyvi helyesbítés útján írják a vevők nevére. Egyuttal folyamodtak a királyi törvényszékhez, mint urbéri bírósághoz, hogy a megvett területet, a mely körülbelül nyolcszáz holdat tett ki, mivel az illetmény most már száz holdat meghalad, szakítsa ki a vevők javára. A vevők pedig most már Groedelék voltak, mert az illetményeket magukra ruháztatták fölfogadott emberek által, a kik a vásárlást végezték.

A telekkönyvi biró a helyesbítést teljesíthetőnek találta. Kiszállt a helyszinére s helyesbítés útján a vevőkre írta a tulajdonjogot. Ugyanebben az időben az arányosító biró is kiszállt s megtartotta a közbirtokosokkal az arányosító tárgyalást. Ugyancsak az említett nyilatkozat alapján, a melyet körülbelül hatszáz közbirtokos közül aláírt nyolcvan, és pedig kétezer holdból nyolcszáz hold részesedési arányban. A közbirtokosság természetesen kijelentette a tárgyaláson, hogy beleegyezik a kiszakításba s kéri, hogy az összevásárolt illetményt a Bükk- és Hosszuhavas-dülőkből szakítsák ki a vevők részére. Az arányosító biró mindezeket jegyzőkönyvbe foglalta 1901. május 17-én Dánfalvában, azután visszament székhelyére.

A vármegye alispánját végre is figyelmeztették ezekre az üzelmekre. Az alispán utasította a járás főszolgabiráját, hogy haladéktalanul szálljon ki a községbe s világosítsa föl a népet. Egyuttal megkérte a királyi törvényszéket, hogy az uj arányosítás dolgában hivatalból küldjön meg neki minden telekkönyvi végzést. A telekkönyvi hatóság erre a kérelemre elutasító végzést hozott, a főszolgabiró pedig megtartotta a közbirtokossági gyülést.

A gyűlésen fölvett jegyzőkönyv szerint, a mely 1901. junius elsején kelt, a főszolgabiró megmagyarázta a közbirtokosságnak a tervbe vett jogügylet veszedelmes következményeit. A közbirtokosság, a mely különben meg sem alakult még, tudomásul veszi a főszolgabiró előadását és megállapítja, hogy nincsen abban a helyzetben, hogy a szóbanforgó havasokkal rendelkezhessék. A főszolgabiró által felolvasott ajánlatokat a közbirtokosság nem tartja komolynak, hanem inkább csak arra valóknak, hogy velük az ügyet bonyolultabbá tegyék s az ajánlattevőnek, Herczberg Károlynak, „ki a községet már egy izben ily arányu eljárásával megkárosította s ki köztudomásúlag vagyonnal nem biró ügynök“, Popper báró nevében tett ajánlata már csak azért is kifogás alá esnek, mert szabályszerű meghatalmazással ellátva nincs. A közbirtokosság különben, mint már említve volt, a kérdéses havasokkal többé nem rendelkezik s így az ajánlathoz nem is szólhat hozzá. „Azonban, így folytatta és végzi a jegyzőkönyv, Csáki József, Zsigmond Antal és az Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság, illetve mindhárom képviselője Weisz Ignác dr. brassói ügyvéd — mint olyanok, kik az arányosítás rendjén a Hosszuhavas és Bükkhavas egy részének kiszakítását részükre kérték — hajlandók a nevezett havasok fatömegét a kölcsönösen megállapítandó föltételek mellett 400,000 korona vételárban, mely 4 év alatt lenne lefizetendő, átengedni, ha a vevő 20 százalék bánatpénzt 15 napok alatt a megyei Alispán úrnál letétbe helyez, és ha ezután a vásár ajánlattevővel foganatba megy, nevezettek kötelezik ma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gukat a 400,000 korona vételárból 100,000 koronát a községnek ajándékozni."

A jegyzőkönyvet, a melyet Győrffy dr. brosurája szóról-szóra közöl, Fejér Sándor főszolgabíró, Bereczk Antal jegyzőkönyvvezető, Weisz Ignác dr. ügyvéd s a közbirtokosság részéről megbízott két hitelesítő, Antal Gergely és Zsigmond István írta alá. „Én az üzelmekről csak a jegyzőkönyv útján vettem tudomást, — mondja Győrffy dr. — A jegyzőkönyvben Weisz Ignác dr. és a közbirtokosság állítja ki a tanusítványt, hogy ki és mi volt Herczberg Károly még csak 1901-ben is. „Vagyonnal nem bíró ügynök", a ki „a közbirtokosságot már egyszer megkárosította", mondja a jegyzőkönyvben a közbirtokosággal egyetemben Herczberg Károlyról Weisz Ignác dr., ki most Herczberg Károlynak is az ügyvédje. Mi vagyont harácsolhatott össze ez a Herczberg Károly 1901 óta, a ki bűnvádi följelentésében panaszolja, hogy őt azóta három részletben és pedig 16, 56 és 41.000, összesen 113.000 koronáig zsaroltak meg s ennek dacára kifizette 600.000 koronára rugó csődtartozását és mégis ma milliónárius? Nem egészen öt év alatt; micsoda rablásnak kellett lennie, hol rövid öt év alatt ily rengeteg összegek maradnak meg egyetlen egy ember zsebében? E fölött elmélkedni illik másnak is, sőt kötelessége mindenkinek. A szószerint közölt jegyzőkönyv, mely bepillantást enged az erdőpanama gyilkos módszerébe, engemet akkor valósággal megdöbbentett. Láttam, hogy Weisz Ignác dr., Groedelék mindenese, nemcsak az arányrészeket vásárolta össze potomáron, — nemcsak rábírta a népet, hogy új arányosításba és az összevásárolt illetmények kihasításába egyezzék bele, hanem arra is rátudta bírni e boldogtalanokat, hogy e kihasítandó terület éppen az erdő legértékesebb része legyen, a minek a fája megéri a visszamaradó néhány ezer hold egész területét."

Kétségtelenül világos volt előtte, beszéli tovább Győrffy dr., Csik-Dánfalva népének rémítő megkárosítása. A befejezett dolgokkal szemben még sem volt segítség s tehetetlenül állott ő maga és a közigazgatás is. De nem birt megnyugodni. Az arányosítás kérdésében még nem volt első birói ítélet s erre a körülményre alapította reménységét, mert bizott abban, hogy van egyetlen ember, a kiről tudta, hogy segíteni fog, ha egyáltalán hatalmában és módjában áll. Ez az ember Darányi Ignác dr. földmívelésügyi miniszter volt, a ki a székelység igazságos érdekeiért mindig és mindenkor egész erejével síkra szállott. A mikor közölte vele a dánfalvi helyzetet, nemcsak köszönettel fogadta, hanem azonnal gondoskodott is a segítség eszközeiről. És minthogy az ügy már bíróság előtt volt, Győrffy azonnal fölkereste Plósz Sándor drt, az akkori igazságügyminisztert, a ki, mást nem is mondhatott, kijelentette, hogy ő a bírói eljárásba nem avatkozhatik s bár elismeri, hogy az arányosító törvény maga is hiányos, hanem még ezen az alapon is határozottan káros és téves a kifejlődött bírói gyakorlat. Ezen azonban, tette hozzá a miniszter, csak novelláris úton lehet segíteni, a mi szándéka is.

— Nos hát, gyorsan be kell adni a javaslatot s addig az eljárást föl kell függeszteni! — vélte Darányi.

— Az idő most arra nem alkalmas — felelte Plósz.

— Igen ám, — mondta Darányi, — de a míg a novellára megérik az idő, addig a dánfalviak erdejének vége s a novellának többé nem igen vehetik hasznát. Ebbe pedig én nem nyughatom bele, s mert más mód nincs, hát a téves és káros birói gyakorlat megváltoztatására kell törekedni és ebben számítok a támogatásodra.

Az igazságügyminiszterrel folytatott beszélgetés alapján Darányi utasította Győrffy drt: szerezze meg egy érdekelt fél képviseletét, hogy a bírói ítéletek ellen legyen fölebbező joga a Kuriáig. Attól kellett ugyanis félni, hogy Groedelék különben keresztülviszik, hogy az első birónak rájuk nézve kedvező ítélete jogerőre emelkedjék. A miniszter utasításához képest, a brosura írója nyomban megszerezte négy vagy öt érdekelt ember képviseletét, azonkívül megkérte a vármegye alispánját, hogy az árvák és gyámoltak jogán az árvaszék, a község jogán pedig ő maga avatkozzék bele az arányosításba, azután különkülön éljenek jogorvoslattal. Az alispán mindezekre készségesen vállalkozott.

A brosura elmondja azután, hogy Győrffy dr. a törvényszéki iktatóhivatalban meg akarta tekinteni az új arányosítás iratait, a melyeket azonban Perjéssy Mihály dr., az akkori elnök is hiába keresteték. Az iktatóból azt jelentették az elnöknek, hogy dánfalvi új arányosítás ügye nincs is folyamatban, csak a telekkönyvi helyesbítés iránt folyik az eljárás. Győrffyt meglepte, hogy az új arányosító eljárásról a törvényszéken semmit sem tudnak, holott a dánfalvi közbirtokosságnak 1901. junius elsején kelt jegyzőkönyve szerint már tárgyalást is tartottak, de nem volt oka, úgymond, kételkedni az elnök jóhiszeműségében, a kit ma is korrekt úriembernek ismer és megnyugodott abban, hogy a beavatkozástól nem késett el.

Néhány nappal később, folytatja a brosura, a marosvásárhelyi királyi tábla elnöke a birósággok megvizsgálása végett Csikszeredára érkezett, Győrffy előtte is szóba hozta, hogy állítólag egy új arányosítás folyik, de iratait sem ő, sem az elnök nem találta meg, a telekkönyvi helyesbítés iratait pedig a telekkönyvi biró magával vitte a helyszínére. A tábla elnöke intézkedett, hogy a telekkönyvi biró nyomban jöjjön vissza székhelyére s hozza magával az iratokat is. A biró vissza is jött s most már a tábla elnöke is megállapította, hogy az urbéri ügy nincs folyamatban, de kijelentette ő is, a mit már a törvényszéki elnök korábban megigért, hogy a mennyiben ezt az ügyet folyamatba tennék, a végzéseket hivatalból közölni fogják a vármegyével. Mindez 1901. junius 14-én történt és öt nappal később, junius 19-én már nyomtatásban kézbesítették a feleknek a dánfalvi új arányosításról szóló ítéletet, a melyet a királyi törvényszék a főntebb ismertetett nyilatkozat és a megtartott tárgyalás

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

alapján már 1901. junius 4-én meghozott. Tehát Groedelék nemcsak az arányrészek törvénytelen átírását tudták kieszközölni, jegyzi meg Győrffy, hanem keresztül tudták vinni azt a lehetetlenséget, hogy egy annyira ellenőrzött fontos ügyben a királyi törvényszék elnökének hire és tudta nélkül, sőt a felügyeleti hatóság, a királyi tábla elnökének ellenőrző nyomása mellett is itéletet produkáljanak.

Mindezekről Győrffy dr. 1901. junius 26-án terjedelmes irásbeli jelentést küldött Darányi miniszternek s 1902. februárjában még egy irásbeli jelentést ugyanerről az ügyről. A brosura szószerint közli mind a két jelentést. Az első apróra elmondja a dánfalvi erdővásárlásnak e kivonat elején ismertetett történetét s megnevezi Zsigmond Antal s ifj. Csáky József személyében azt a két embert, a ki Groedelék megbizásából összevásárolta az egyes közbirtokosok arányrészeit. Megjegyzi egyuttal, hogy ennek a két embernek vagyona együttvéve alig ér ötezer forintot s az Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság megbizásából nekik kellett haromszáz embernek majdnem ötezer holdat kitevő arányrészeit megvásárolniok. A jelentés azt is elmondja, hogy Győrffy dr. a nyomtatott itéletet kézhez kapván, egy példányát nyomban átadta a csikszeredai királyi erdőhivatal főnökének, egy példányát pedig Csikmegye alispánjának, a ki a tiszti ügyészt a község és a törvényhatóság nevében való fölebbezésre utasította. Maga Győrffy dr. Kovács György közbirtokos nevében, a ki a többször említett nyilatkozatot is aláírta, továbbá Székely András nevében, a kinek az arányosításkor külön kihasításra volt joga, de élni nem kivánt vele, végül még két más érdekelt képviseletében adott be fölebbezést. Az ügy ezzel a jogorvoslat stádiumába terelődött s Győrffy jelentése figyelmeztette a minisztert, hogy most már módjában lesz annak idején megtenni a kellő lépéseket. Egyuttal kérte a minisztert, hogy hallgassa meg ez ügyben Becze Antalt, Csikmegye alispánját s lássa el őt a szükséges utasításokkal.

A miniszternek küldött második jelentés egyszerüen hivatkozik az 1901. junius 16-án beadott jelentésre s csak a kérdés jogi részeit adja elő, mivel a kihasítás megengedhetőségének kérdése éppen akkor feküdt a Kuria előtt. Az előterjesztésnek tehát csak az volt a célja, hogy fölhivja a földmivelésügyi minisztert figyelmét az ügy érdekében megteendő közérdekü lépésre.

A két jelentés közlése után a következőket mondja brosurájában Győrffy Gyula dr.: „Azonban akkor még sem a miniszter, sem én arra nem mertünk gondolni sem, hogy ezen erdővásárlások közben a falusi nép és községi képviselőtestületi tagok megveszteget ésén túl, ez a mérgezés a törvényhatóság tagjaira is átvitethessék. Valóban nem mertünk akkora vakmerőségre és romlottságra gondolni sem, annál kevésbbé, mert a miniszter erélye nemcsak az elfajulást igyekezett meggátolni, hanem a meglévő rákfenét is törekedett kiirtani. A szándéka és elhatározása legalább megvolt, — de úgy látszik, hogy eszközök fölött vagy nem rendelkezett, — vagy az eszközök nem voltak helyesen alkalmazva. Azonban ha Darányi marad miniszter, ezek ellenére is óriási védelmet nyujtott volna a népnek. Távozása után gazdagodott meg Herczberg is."

Elpanaszolja ezután Győrffy, hogy immár hijával volt minden hatáskörnek, a melynél fogva beavatkozhatott volna. Magára lévén utalva, csak oly módok után kutathatott, a melyeknek megvalósításához csak támogatás kell s a melyek alkalmasak arra, hogy a panamáknak és a székelység kifosztásának egyszersmindenkorra véget vessenek. Ez a mód egy cellulóze-gyár létesítése utján kínálkozott, ha a gyárat a székely erő maga létesíti, mert ebben az esetben, hogy a gyár üzemét fönn lehessen tartani, az erdőségek faanyagát legalább is huszonöt évre biztositani kell. Hogy pedig ezt biztositani lehessen, a közbirtokosságokkal az eladásra kerülő erdők megvétele iránt az előleges szerződéseket már most meg kellene kötni, nyitva hagyván az árt, a mely mindig az lenne, a mi az átvétel idején megállapítható legnagyobb forgalmi árnak megfelel. Ily módon az erdőbirtokosság részére biztositva volna a legnagyobb ár, a melyet fájáért egyáltalán kereskedő fizethet. Viszont a gyár jövedelme, foglalkoztatása, munkabérei, a kereskedelmi fa értékesítésének nyeresége: mind-mind a székelyek zsebében maradna és az erdők csakugyan kincses bányái lennének a székelységnek. Győrffy megnyerte a cellulóze-gyár tervének Csikvármegye törvényhatósága legtekintélyesebb és független tagjait, a kik készséggel aláírták az alapítótervezetet.

A brosura szóról-szóra megismétli a Csiktapolcán 1905. julius 9-én kibocsátott alapító-tervezetet, a mely szerint a cellulóze gyárat kalákába, vagyis részvénytársasági alapon akarják fölállítani, hogy benne résztvehessen mindenki, a ki fáját értékesíteni kivánja és a maga részére a gyári termelésből hasznot akar biztositani. A részvénytársaság 50 esztendőre alakult volna s a gyárat a vármegye területén állitották volna föl. Az alaptőkét két millió koronában állapitották meg, a mely tizezer darab kétszáz koronás részvényre oszlott. A tervezetet, alighogy rövid ismertetése megjelent a lapokban, a hasonló üzelmekkel foglalkozó németországi nagy tőke a legelénkebb érdeklődéssel karolta föl. Sikere csak attól függött és függ, hogy a nyilvános árverések mellőzésével a kormány hozzájárul-e, illetve megerősíti-e a faanyag megvételére kötött előleges szerződéseket, a melyek a nyers anyagot huszonöt évre biztositanák a gyárnak.

„A Herczbergek, mondja brosurájában Győrffy dr., azonnal fölismerték, hogy ha ez a terv megvalósul: abban a pillanatban nekik a vármegyében és a Székelyföldön nincs többé mit keresniök. Megindult tehát az aknamunka a terv ellen és — csekélységem ellen; finomul és ravaszul. Elérték, hogy a terv a kormánynál még csak szóba sem volt hozható, magukat az aláirókat pedig igyekeztek érdekeikkel magukhoz csatolni, a mi azonban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak egynéhányra nézve sikerült, de azoknál is csak addig, míg véreikkel együtt dolgozhatnak. A celluloze gyár fölállítása körüli fáradozásaim bizonyítják, hogy én minden irányban szakadatlanul foglalkoztam s foglalkozom a vármegyém területén folytatott erdőpanama-üzelmekkel, a melyeknek leküzdésére szolgáló eszméim s munkám, máris rengeteg pénzébe kerülnek Herczberg Károlynak. Ő ugyan eddig még mindig győzött, de engemet méltán tekinthet zsarolójának s ezt a szerepet önként vállaltam s vállalom ezután is, — és csodálatosképpen, nemcsak nem restellem, hanem büszke is vagyok rá s magam hivalkodom vele!"

De Győrffy megjegyzi, hogy továbbra is figyelemmel kisérte Csikmegyében az erdőüzelmeket. Igy egész részletesen ismerte a harcot az úzvölgyi és veresvizi törvényhatósági erdőeladások körül. Ismerte az árverés eredményét s tudta, hogy megvan az az uzus, hogy nem a legtöbbet igérőnek adják el az erdőt, hanem az olcsó ajánlattevő Herczberg Károly strohmanjának, a kire azért volt szükség, mert Herczberg csődhitelezői még nem voltak kielégitve, s a csőd még fönnállott. Viszont tudta Győrffy azt is, hogy a törvényhatóság vezetősége az árverés eredménye szerint a legkedvezőbb ajánlat mellett fog dönteni. A törvényhatóság tavaszi közgyülése tehát igazában nem is igen érdekelte. Ekkor jelent meg azonban egy hirlapi tudósitás, a mely szerint a közgyülésen nagy vihar volt, mert a törvényhatósági tagokat azzal gyanusitották, hogy az erdőeladás dolgában meg vannak vesztegetve. A tudósitás azt is elmondta, hogy Török Ferenc gyergyó-csomafalvi plébános, országgyülési képviselő nyiltan beismerte, hogy hatezer koronával őt is megvesztegették, de lelkiismerete ezt tovább elviselni nem birja, s a hatezer koronát leteszi a törvényhatóság asztalára.

Komolyan meg voltam róla győződve, mondja Győrffy, hogy a sajtónak e példátlan erkölcstelenségen való föllháborodása elsöpri a gazokat és elsöpör minden erdőpanamát. Hanem hát csalódtam, mert a szabadsajtó, egykét lap kivételével, a hirt sem közölte, s egyáltalán nemcsak föl nem háborodott, de még arra sem tartotta érdemesnek az esetet, hogy bár szóvá tegye. Mélységesen hallgatott. Herczberg Károly pedig, a vesztegető, vigan folytatta tovább üzelmeit s a kir. ügyészség nem tartóztatta le."

Az érdekes brosúra a továbbiakban a napi lapokban is sürün tárgyalt ujságcikk történetével foglalkozik.

Dunántúli Szakácskönyv cimmel új szakácskönyv jelent meg *alsószopori Nagy Ferencnétől*. Ez a munka szerencsésen egyesíti azokat az előnyöket, amelyeket hasonló könyveinkben csak részben találunk föl. Mert amellett, hogy a közölt főzőrecipék rövid és világos formában ismertetik a helyesen adagolt ételek összetételét, azok egyszersmind teljesen megbizhatók és sikerük föltétlenül biztos, mert kipróbáltak. A főzés és sütés módja, az elkészités mikéntje is oly alaposan van leirva, hogy főzni tanulók részére a *Dunántúli Szakácskönyv* valóságos tankönyv számba sorolható, szakszerű ismertetései révén pedig kitünő útmutató kipróbált gazdaasszonyok kezében is. A több mint 700 étel leirásán kivül egyébb hasznos tudnivalókat is tartalmazó s díszes kiállitású könyv ára kötve 3 korona 60 fillér és megrendelhető a Pallas részvénytársaságnál Budapesten, valamint minden könyvkereskedőnél és a szerzőnél *Pénzeskúton* (Veszprémmegye), a ki a könyv értékesítése után fennmaradt tiszta jövedelem 5%-át a *Tulipán-Szövetségnek*, 5%-át pedig a *Gyermekvédő-ligának* ajánlja föl. Aki tehát megveszi, egyúttal hazafias és emberbaráti célokra adózik.

Mi magunk is átolvastuk s illetékes helyről nyert információk alapján melegen ajánljuk a könyvnek beszerzését.
Szerkesztő.

TÁRCA.

Az első szarvas.*

Oly régen volt, hogy alig merek róla irni, s már-már úgy tünik fel előttem, mint egy káprázat, egy rég elmult édes álom. Nem csoda, hisz' akkor még alig töltöttem be 15-ik életévemet, most pedig az ötödik kereszt rakódik vállaimra. De bármily régen volt is, szemem felragyog, s a vér sebesebben kezd lüktetni a petyhüdt erekben, ha visszagondolok a remek őszi napokra, melyeket szülőim házánál, egy gyönyörü erdő tövében éltem át, elképzelhetlen gondtalanság között.

Egyszerüen enyém volt az egész világ! Az én világom pedig nem az iskolapad, de már akkor is a szabad természet volt az ő beláthatatlan erdeivel, az ő magasba nyülő, s a felhőkkel takaródzó sziklabérceivel, a majdnem feneketlen mélységü szakadékaival, melyek fölött megrettenve áll meg az ember, mintha odalent a halál birodalma lenne.

Hányszor, de hányszor száll lelkem vissza ezen ezerszer is bebarangolt hegyekre, hányszor keresi fel képzeletem azon örökemlékü s nekem halálomig drága helyeket, melyekkel ifjuságom, s kezdő vadászéletem emlékei egybeforrtak?!

A nagyvakáció alatt persze jaj volt a cipőnek meg a nadrágnak, s ha hordozója is olyan anyagból lett volna összetákolva, bizony a vakáció végén egy darabka sem került volna belőle az iskolába. Édes anyám korholt is eleget — persze az ő lágy, édes hangján — a sok foszlányért, mit kóborlásaim alatt szereztem, de az első hátultöltő fegyvert azért mégis ő adta; pedig ez még akkor nagy sor volt. Én természetesen úgy fogtam fel a dolgot, hogy ha másért nem is, már csak az új puska kedvéért is, hegyen-völgyön lakodalomnak kell lenni.

* Mutatvány Mátray Gyula „Vadászt árcák" cimü már ismertetett művéből. Megrendelhető a szerzőnél (Puszta-Kőrös, u. p. Verebély, Bars m.); ára fűzve 2 K, csinos vászonkötésben 3 K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Éppen kapóra jött az uradalmi erdőőr jelentése, hogy a „Gerecsalja“ vágásba egy erős 12-es bika váltott be a hajnali órákban, s a nyoma sehol sem vezet ki. Ez pompás víz volt az én fáradhatatlan malmomra, de édesatyám, kinek sehogy sem volt inyére a kirándulás, váltig erősítgette, hogy a szarvas azóta már rég a „Nagygerecse“ legeslegtetején keresett magának biztos fekhelyet. Kérés-könyörgés, meg aztán az új puska felavatásának emlegetése mégis csak hatott, s gyorsan felkészülve, leirhatatlan örömmel és reménynyel lépdeltem atyám kimért nyomában, közbül az erdész, mig leghátul egy erdőlegény kullogott a vezetéken levő ritka jó kopóval.

Mintegy másfélórai gyaloglás után elértük azt a helyet, hol a bika beváltott a sűrű vágásba. Atyám jól szemügyre vette a nyomokat, s aztán kiadta a rendeletet a hajtás iránt, különösen hangsúlyozván, hol kell a kopót elereszteni. Azután elállitott engem, mig ő és az egy szál erdőőr tovább ment.

Végre felhangzik a hajtás kezdetét jelző sip, s pár perccel később már megszólal a szóló kopó mély baritonja is. Állitott! Jó ideig tartott ez az idegfeszitő koncert, midőn óriási ugrások hallatszottak a sűrűben s oly ijesztőmód remegett minden, mintha összedőlni készült volna az erdő.

Szivem elképzelhetlenül zakatolt, s egész testemet oly leküzdhetetlen izgalom fogta el, hogy azt hivém, össze kell roskadnom. A borzasztó zörgés azonban egyre tartott, s egyre jobban közeledett felém, mig az előttem elterülő kis tisztásra egy leirhatatlanul nagy ugrással kint termett az impozáns bika, mely engem észre véve, nyomban oldalt ugrik, kisérve fegyverem durranását. Lövésemre a vad egy óriási szökést tesz, s belezuhan egy terebélyes, bokorba, de nyomban csülökre kap, s a legközelebbi sűrüség már eltakarja szemeim elől; nyomában a kopóval. Be sem várva atyámat — kinél a többi töltény volt — rohanok egyetlen patronommal a szarvas után, melynek nyomában piros a fű, a bokor egyaránt. A kitartó kopó meg-megállítja a sebesültet, de a mint ez engem megpillant, összeszedi erejét s rohan nagy sebével tovább, hogy pár száz lépés után ismét megálljon, s agancsával próbálja lerázni az alkalmatlan ebet. Én pedig mint a futótűz utána. Ekkor már nem ismertem határt, nem fáradságot, nem a testembe törött vadkörtefa hatalmas tövisét. Vitt a forrongó vér, mely majd szétpattantotta ereimet. Futnom, rohannom kellett, különben belefuladtam volna féktelen szenvedélyembe. Félóra mulva hol voltam én már a gerecsalji vágástól! A szarvas azonban még mindig élt, s rohant remek koronájával; a hűséges kopó lehellete is olyan volt, mint a láng, kilógó nyelvéről sűrün csepegett a kimerültség verejtéke, a szarvas is már alig védekezett. Mellem zilált, a verejték csak úgy szakadt rólam, de a fáradságnak még nyomát sem éreztem. Óvatosan húzódtam a sűrű bokrok között a bikához, hogy leadhassam egyetlen lövésemet, ám a bika szelet kapott, s végső erejével rohant tovább, mig egy magas szikla tetején megálli. Ekkor vette csak észre, hogy rossz helyre került. Előtte iszonyu mélység, meredek sziklafal, mögötte pedig a 15 éves lábak lankadatlan izma közeledett; a kopó is szoritotta. Csak 20—30 lépés választott el szivem egyetlen vágyától. A szarvas rám nézett; talán szemrehányás is volt a tekintetében, meg valami gúnyos mosoly is, mire kirepült a tartogatott egyetlen golyó.

Csendesen, fejedelmi méltósággal tesz még egy-két lépést a haldokló, s aztán elhelyezkedik sziklaravatalán, mely az egész völgyet uralja. Még halálán is trón illeti meg a fejedelmet!

Én pedig hogy rohantam a királyi halotthoz! Hogy öleltem, csókoltam, nevettem, sirtam, kiabáltam, hogy meghallják a hegyek és völgyek az én kitörő örömömet. Szerettem volna, ha a meredek szikla, a borongós mély völgy, fű, fa, az egész világ megtudja, mi történt a gerecsalji vágás alatt!

Sokáig tartott, mig rám talált az utánam menesztett erdőőr, s még tovább, mig atyám is odaért, a ki aztán felavatta a 15 éves szarvas-vadászt, az ő egyetlen fiát. De mily állapotban volt a ruhám! Csupa rongy, merő foszlány. Arcomon a verejték összevegyült az olvadt vérrel, mig sebemben ott hallgatott az ujnyi hosszu tüske, mely hogy valamikép ki ne jöhessen, sietett édesanyám egy jóféle flastromot rátapasztani.

Viseltem is sokáig első szarvasom e sajgó emlékét, de hát mi ez ahhoz képest, midőn valaki 15 éves korában lesz szarvasvadászszá, s erről egy 12-es agancs tanuskodik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

November.

Szomoru nótákat fütyül már e hóban az északi szél, s fuvalma meg-megzörgeti az avarterítő vázait és az egymásra borult szegény faleveleket, melyek ölelve egymást csókolják, míg a rajtuk kiütő halálpirt lassankint sápadt sárgaság váltja fel testükön, hogy végkép meghalva, valamennyi lehullhasson . . . Kopaszság ül az erdők koronáira s a leveletlen fák megannyi csörgő csontvázakként meresztik kopasz ágkarjaikat az ég felé, mintha igézetes mumiák volnának. A mező is kietlen, kopár, a madárélet mozgalmát kinos, mélá csend váltja fel. Csak a lápon van még élet, mozgás és madárszó; ám a madárszólások most oly búsongók, szomoruan hangzók, mintha a végtelenségbe szálló sóhajok gyötrelmes harmoniában egyesülve keseregnének a multak emlékein, s rimánkodnának egy szebb jövő derült szivárványa után . . . De az erdők titkaiból sem csengenek derüs madárhangok a vadász fülébe. A madárság nótás népét rég kitakarította az őszi hideg fuvalom a most lombtalan világból; csak egynehány maradt benne, a kik mindig itt laknak, de azok is bujdokolva élnek s hangjuk is inkább a bölcs keserü gúnykacaja, mint vidor ujjongás a lét örömén, a mi nincs . . . és nincs. . . . Megfogyatkoznak a tollas jószágok számban erdőn, mezőn, lápon egyaránt. Jönnek helyette az indigénák, telelő madárvendégeink a bunda igazi hazájából. A pusztát kütgémeire hamar rá száll az a messze fehéredő madár, mely a mi macskanyávogásu parlagi ölyvünkkel tart közeli rokonságot, csak hogy „gatyája" is van neki, talán azért, hogy jobban pászoljon a magyar puszták tájaihoz. Jön sokszor a hó elejével az az apró gyilkos madár is, mely menyét módjára a villám szárnyain szállva szokott a túzoknak, vadlúdnak testébe furakodni, hogy vérével együtt a lelkűket is kiszívja nekik; ez a „hóhér" a kis sólyom vagy ölü (Falco aesalon.) Ha hidegre fordul a „hó", lassanként kilincselni kezdenek a nagy bukdás-fajok (Colimbus) és buvárkacsák (Merganser és Mergus) is és több aprófajta szárnyasfélék, hegyi pintyek, de sőt baglyok is. Igy a „középfülesek" (Otus vulgaris) és fületlenek (Otus brachiotus). Csoportostúl beköszönt a fenyves-madár is, nemcsak erdeinkbe, de Budapest utcáin is, a nagy kalapu tót atyafi puttonában, nem törődve vele senki, hogy az atyafi mely pagonyban kultiválja az „ok- és célszerü" vadászatot. Az agancsosok e hóban már a tilalom nyugalmát élvezik, dámbikát azonban e hó 15-ig még szabad lőni, de vérbeli vadász nem igen emeli fegyverét üzekedő vadra, már pedig e hó beköszöntésével a dámvad üzekedésben van. Ott, hol a vadállomány szabályozása szempontjából szükségesnek látszik, a *vén szarvas-* és *dámsuták* még lőhetők, lehetőleg azonban a hajtások kerülendők, nehogy a vadászterület most már nagyon is kívánatos csendje megzavartassék. Konyhai szempontból (bekerített vadasokban) minden vadnemből a borjuk és nyársasok bátran lőhetők. A sörte vad e hóban van a legjobb kondicióban s karácsonyig a legkövérebb, miért is ez időközben szoktak reá leginkább vadászni. A zergevadászat egyre tart, természetesen csak a bakokra, mivel a gidák lelövését a magyar vadászati törvény állandóan tilalom alá veszi. A medvevadászatnak október és november hava a legfőbb idénye, mert később, a hideg idők beálltával vackába tér. A nyúlvadászat is az idény egyik főspurtját képezi, no meg a fácán, mely most fejlődése és erejének teljében van. Fogolyra most már csak elvétve lehet lőni, kivált oly helyeken, a hol sűrűen vadásztak rájuk. Az erdei szalonkázásnak e hó első negyedében még igen szép napjai kerülnek. Császármadárra legfeljebb más vad hiányában vadászhatunk, annál inkább vigabban szólhat a puska vizivadra; lesben, belopással, sőt ha sok van, még hajtásban is lőhetjük őket. Jó madártartó vizeken e hóban van még elég gojzer is, mindenféle apró snefferszerü gázló, kacsa, kivált őszi vetésekben a vadlud. A lilik is jönnek-mennek már, sikoltó szavuk az éjszakában elárulja jelenlétőket. A túzok csak hajtás segélyével lőhető biztos lesállásokból, ha röpülési iránya a falkáknak jól megfigyeltetett. A borz-ásás e hóban befejezést nyer, s e vadnál inkább a lesekre kell szorítkozni. A szőrmés és szárnyas ragadozók folyását a vadászat s törvetés tárgyát képezik. Rókára eseteg apróbb hajtásokat is lehet rendezni, a fővadra való tekintetből azonban a zajos kergetőssdik mellőzendők.

Tartózkodási helyére nézve természetes, hogy e hóban nagyon kihasználja a vad a jó födözetet nyujtó helyeket, csak a nyúl olyan vitéz most már, hogy a letarolt sikok göröngyei közt is meghuzza magát, talán bizik az inában. A fővad lassanként visszavált eredeti tartózkodási helyére. Az őz az erdőaljakból a rengetegbe vált. A borz földszáncai közt tartózkodik, honnan csak éjjel jár ki bagzás végett. A sörte vad is megkezdi a rühetést, mi célból az erdei pocsolyák körül csoportosul. Nyulat most mindenütt találhatni; innen van az a közmondás is, hogy „csak a csizmaszárban nem található." A róka a sűrüst bújja, de elvétve a mezőn is rábukkanhatunk. A fogoly parlagszőlőkben, nádas réteken, kukoricaföldeken, általában sűrűs helyeken tartózkodik. A fácán most már tenyészhelyén van összegyülekezve. A túzok a repceföldeket keresi és legeli. Az erdei szalonka az erdőn kivül kertekben és szőlőkben is meglapul. A ragadozó madarak mindenfelé kóválygonak.

Az *örvmadarak* még mindig vonulásban lévén, pusztításukra minden hatalmunkban álló eszközökkel törekednünk kell, ép úgy, mint a megelőző hónapokban. Az uhuzás ne szüneteljen! A dögkunyhót is használatba vehetjük: sőt szép, holdvilágos éjjeleken alvó sasok után is járhatunk. A hol fővad van, a téli takarmányozás esz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

közeire nagy gondot kell fordítani s tekintettel a minden pillanatban bekövetkezhető szigoru napokra, a táplálékanyag elégséges mennyiségben való beszerzését vagy kielégítését pillanatig sem szabad tovább halogatni.

Hegyes vidékeken az állandó nagy hóállás és zord időjárás miatt a nyulállomány gondozása is kiváló figyelmet igényel s a vadat etetni kell. Addig azonban, míg a nyul zöld táplálékhoz juthat, az etető fölösleges. A fácánokat akár van hó, akár nincs, egész télen át etetni kell; rendezett vadászterületeken, hol a fogolyra is különös sulyt fektetnek, ép úgy, mint a fácánt, ezt is rendszeres etetésben részesítik. E hóban a tenyészállomány biztosítására szolgáló fácán- és fogolyquantum okvetlenül befogandó. Ezek számára idejekorán gondoskodni kell megfelelő mennyiségü egészséges tápanyagról is.

A jól terítő fegyverekről.

(Folytatás.)

Tudom, hogy előző cikkemet olvasva, sok arc „kérdőjellé" változik által — mint a regényirók mondani szokták. Állításomat azonban fentartom az ujabb puskafogatók kétkedése dacára is! Lehet azonban, hogy eleinte tán nem egészen úgy sikerülne a dolog, mint várnók, mert a régi puskamívesek, — kik értettek a csövek kimunkálásához — már elpuszultak, a fiatalabbak pedig nem értenek hozzá, miután a csöveket ma a csőgyárból teljesen készen kapják, úgy, hogy azok semmi utólagos kimunkálásra nem szorulnak. (? !) — De hát a régi minták után csak eligazodnának; azután meg nem is akkora ördögség jó lövésü puskákat, illetve csöveket előállitani!

Én, ki sokat foglalkoztam fegyverteknikai tanulmányokkal s a gyakorlatban is kisérleteztem a jó lövés titkainak kikutatása végett — bizton merem állitani, az egyenközü, síma csövek sokszoros érvényesülését a szükített csövek felett!

De tekintsük a dolgot kissé közelebbről, s mindenek előtt tegyük fel a kérdést: *miben rejlett a perkusiós puskák jó lövésének titka?*

Erre csak egy felelet van, s ez az, hogy csakis kézzel történő, tervszerü kimunkálás által lehetett jóllövő csöveket előállitani, még pedig egy e célra készült szerszám segélyével: az u. n. *kihúzóval*, mely tulajdonképpen *csőgyalú* volt, s ma is még használatban van.

A csőgyalutól meg kell különböztetni a *„kracnit"*, mely egy kétágban kifelé görbülő szerszám s csakis a rozsda és lőporsalak levakarására szolgálhat.

A tulajdonképpeni *csőgyalú* egy jó arasznyi hosszú, a cső ürméretét (kaliberjét) nagyjában kitöltő fahenger, melybe két különböző módon vágott s mintegy 6—7 cm. hosszú s. k. b. 1 cm. széles (a nagyobb kalibereknél szélesebb) maró acél reszelő, vagyis csőgyalu illesztetett a fahengerbe vésett megfelelő (hosszú négyszög formáju) ágyasba.

Az egyik gyalú *félkeresztben*, a másik kissé *dültvonalú* éles rovatkákra volt vágva, vagyis az egyik *maró*, a másik *kiegyenlitő* (simitó) gyalu volt s a megdolgozott csövekből hajszálfinomságú, hosszú egyenes szálakat vágott ki e szerszám előretolása és visszahuzása által. Megjegyzendő, hogy a gyalukat tartó hengert egy hosszú, vékony vaspálcára csavarták s úgy jött alkalmazásba erősen beolajozott állapotban.

A cső kimunkálása abból állott, hogy emlitett készülékkel addig gyalultak, mig az ürméretekben eleitől végig tökéletesen egyenközüvé nem vált, s mindenütt egyenlően sima nem lett. Ez volt a *kiegyenlités*, mit végül a *porzsák* készitése követett, a mely abból állott, hogy a cső alsó részének ürméretét oly hosszuságban, a mekkorát a töltés elfoglalt: kissé *kibővitették*. És ebben a kibővitésben rejlett a cső kitünő lövőképességének a titka s az a nagy horderejü fortély, mely a különböző hosszuságú csöveknél alkalmazásba jött, mindeniknél más és más szabály szerint, melyekre csak a hosszas gyakorlat tanitotta meg a szakembert, mert egymást nem igen tanitották meg rá — részint kenyéririgységből, részint pedig üzleti féltékenységből, miért is korántsem értett minden puskamives a csövek megfelelő kimunkálásához. Próbánál a jó lövés kritériuma az volt: 60 lépésnyiről *árkus* papirosba 4-es vagy 2 es számú seréttel *sürü terités elérni . . .* Az ilyen puska aztán 100 lépésnyire is megfelelt . . .

Rátérve mostani fegyvereinkre, a régi csőkimunkálási eljárás nagyon könnyen alkalmazható a modern puskánál is, még pedig a perkusiósokat is fölülmuló eredménnyel!

Ily módon készülnek az én messze hordó csőkonstrukcióim is, melyek *minden* serétnemet kitünően lőnek s nagyon sürün terítenek nagy távolságra is.

De ez befejezett állapot, maga tény, miért is az elvre s annak levezetésére térek rá.

Háromféle csőhosszuságot különböztetek meg: 1) a *hosszút*, melynek minimális mérete régi méretekben 35 hüvelyken alól nem maradhat — 2) az u. n. *rendes hosszuságút*, mely 28—29 hüvelyk — 3) a rövidet, melynek maximuma a 27 hüvelyk.

A *hosszú csövek* kimunkálása *játék* s ezek a legjobban lövő csövek, a mennyiben távolabbról bizonyos számú fixseréjteiket megtartják; azonban hosszúságuk miatt inkább csak magasba lövéseknél (mint kacsapuskák) érvényesülhetnek, mig cserkészetnél a kényelemszerető vadászok nem igen kedvelik. Azonban gusztus dolga ez is . . . Ily csöveknél 24, legfeljebb 20-as kalibereknél tovább ne menjünk — a *súly* miatt, mert nagyobb kalibereknél a *súly* sok vadászra nézve alkalmatlan. Mindig *hosszabbitott* (70 $^{m}/_{m}$ hosszú) patrónokhoz állitandók be a hosszú csövek.

A hosszú csövek kimunkálását illetőleg, ezek egyszerüen egész hosszukban teljesen egyenközüre kigyalulandók. E munkával a legtöbb esetben a kivánt célt már elérjük a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

rövidebb csöveknél oly fontos porzsák alkalmazása nélkül is; ellenkező esetben mintegy 5 $^{m}/_{m}$-nyi hosszú s közönséges irópapir vastagságának megfelelő *tágítás* eszközlendő a csöveknek a patron-kamra fölötti részén közvetlenül.

Itt megjegyzem, hogy a hosszú cső sem a mély, sem a hosszú porzsákot *nem tűri*: szór és ejti a sörétet ily téves kidolgozás mellett. Máskülönben pedig a hosszúcsövek legjobbak, a mennyiben ezeknek mindig biztos célseréljeik vannak az elérhető legnagyobb távolokra is, emellett igen szabatos, szép gömbölyű lőképet adnak, csakhogy alaposan ki kell próbálni a töltésüket, t. i. úgy a lőpor, mint a seréttöltést, s azt használni, a melyik aránylag leginkább megfelel; — de vannak egyes külön nagyságú serétek, melyekkel legjobban lő a „longtorn". Ennek kikutatására kell törekedni tehát. Megjegyzem, hogy úgy a hosszú csőnek, mint minden más méretű csőnek igazi jó lövőképessége csak *idővel jön* meg, midőn a cső belseje a sok lövöldözés következtében bizonyos előnyös változáson megy keresztül; csak vékony ne legyen a cső fala, mert akkor idővel *kitágul* s lövése ennek következtében *elromlik*.

Az u. n. *rendes hosszúságú* csövek közül valami kiváló ritkán kerül, mert ezek kimunkálása felette nehéz, sok piszmogást és türelmet igényel. Ilyen csöveket alkalmaznak ma a gyárosok és puskamívesek (28—29 hüvelyk hosszút).

Az ily csövek először is tökéletesen egyenközüre kigyalulandók, majd pedig közvetlen a patronkamra feletti 1 cm. hosszú kúpalakú tágítás *(fúrás*-sal) alkalmazandó, melynek éle *fölül* elsímítandó. A fúrás kezdőleges terjedelmének (a patronkamra felett) akkorának kell lenni, hogy a lőporfojtás körméretével tökéletesen megegyezzen, ellenesetben a perkusiv-erő szenved s a cső ejteni fogja a sörétet.

Ha a terítés nem egészen megfelelő, lehet a csőgyalúval is kissé segíteni oly módon, hogy mintegy 1½ hüvelyknyi hosszban (a kúpos fúrás végződése felett) és szinte lehelet finomságú arányban *megtágítjuk* a csövet. Lőrőba után, ha szükségesnek mutatkoznék, még egy nagyon csekély tágítás megkísérelhető s ezzel együtt — végső esetben — meg kell a csövet egy hüvelykkel kurtítani.

Az u. n. *rendes hosszúságú* csövekhez a 16, 14 és 12-es kaliberek valók — mint említém: 28—29 hüvelyk hosszban; ennél nagyobb kaliberekhez hosszabb csöveket kell alkalmazni, pl. a 10-hez 30—31, a 8-hoz pedig 32—33 hüvelyk hosszúakat.

Kis kaliberű csövek normális hosszban soha kiválóan nem lőnek; ezeknek vagy *kurtáknak* vagy *hosszúaknak* kell lenniök.

A *rövid* (vagy kurta) csövek kimunkálása is veszödséges, de ha sikerül, ezek a legmérgesebben hordanak és nagyon sűrűn terítenek. Itt megjegyzem, hogy kurta csövekhez a nagyobb kaliberek legalkalmasabbak, így a 16-os, 14-es és 12-es kaliber.

Minél nagyobb a cső öbe a patrónkamara fölött, annál hosszabb és mélyebb lehet a porzsák (helyesebben sörétvezető). Hanem előbb kisérletképpen a rövidebbnél s kevésbé mélynél kell kezdeni, majd pedig szükség esetében hosszabbra és mélyebbre kell tágítani, fokozatosan, míg csak a kívánt terítési eredmény el nem éretett. Figyelembe veendő azonban, hogy a rohamos türelmetlenség csak árthat, mert néha egy gondolatnyival mélyebb avagy hosszabb tágítás tönkre teheti az eredményt, illetőleg hosszabbíthatja a munkát az unalomig; viszont pedig türelemmel meglepő eredményt lehet elérni.

A próbalövések sohasem apró, hanem mindenkor nagyobb fajta sörettel ejtendők meg. Kis kalibereknél (24-es, 20-as) 6 és 4-es számúval, — a 16, 14-es és 12-sek 4-es és 2-es számú sörettel, — a 10 és 8-asok 2-es és 0 sörettel.

Egyenlő lőportöltés mellett kisebb és nagyobb seretadagokkal kell kisérletezni, hogy megállapítható legyen annak a töltésnek a mekkorasága, mely a legsikerültebb célképeket adja. Megjegyzem, hogy némely cső igen kis, másik ellenben igen nagy, avagy normális serétanyagot igényel.

A mi a cső anyagát illeti, legajánlatosabb a puha öntött acél, avagy pedig a nagy mintázatú damasztanyag, melyben (az utóbbiban) nincs annyi mikroszkopikus hasadék, mint a nagyon finom tekercsű damasztcsövekben, melyek ennek következtében igen hamar ólmosodnak.

A csöveknél igen fontos szabályúl veendő, hogy a cső ürméterének (kaliberének) mindenkor 1 egész 1·5 $^{m}/_{m}$-nyivel *szükebbnek kell lennie* mint a csőhöz használandó *patróné*, úgy, hogy míg a fojtás a megejtett fúrás következtében a patronkamara feletti részt (kúpot vagy porzsákot) éppen kitölti, azontúl *szorosan zárja a csövet* annak egész hosszában. Tehát a cső kaliberének jóval kisebbnek kell lenni, mint a patron kaliberé-é.

Ez a szabály némileg a csokborfuratnak felel meg, csakhogy míg a csokborcső a végén szűkített, addig emez *egész hosszában* egyenközűleg van fúrva, minek következtében sokkal élesebb lövést ad, mint amaz.

A próbalöveknél nitrálport és kemény sörétet használni *nem szabad*, de okszerűen használni nem is lehet! mert a füstnélküli és gyengefüstű lőporfajták jólterítő lövést sohasem adnak, még a legkitünőbben lövő csőnek használata mellett sem. Különben is nitrálpor-sörétes fegyver csalhatatlanúl kamaslis kocapuskásra, avagy pedig falánk levegőlyukasztóra vall.

A *kemény sörét*, melyet pedig a dilettáns mindenttudás oly nagyra tart: haszontalan és kártékony töltelék szinte! Tulajdonságuk a nagy szóródás, a mennyiben keménységük folytán a serétszemek egymástól „brellert" kapnak és szétugranak. De a csövet is rongálják: kikarikázzák; másrészt pedig hamar hanyatlanak is, innét van a sok láblövés . . .

Lakatos Károly.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A magyar Ornis alakjainak reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.*

A magyar madárnevek eddigi sokszor eléggé kétes alkalmazása és az ezen a téren — nemcsak az érdeklődők és madárbarátok, de nagynevű vezető ornithologusaink részéről is — mutatkozó egyenetlenség: a neveknek az egyes nemek és fajokra való vonatkoztatásában tapasztalható rendszertelenség, ugyszólván az egyöntetűség teljes hiánya késztetett arra, hogy a Vadászlap 1906. évi május 25. és junius 5-iki, valamint a Magyar Erdész junius 1-iki és következő három számában „Magyar madár nomenclatura“ címmel hosszabb cikket irjak a hazai ornis alakjainak helyes magyar elnevezéseit illetőleg, — rámutatván avinomenclaturánk immár erősen szükségessé vált reorganizálására, különösen kiemelvén a megfelelő magyar nemi nevek elégtelen volták, kapcsolatban a helytelen, illetve téves felfogásokra vezető genusnevek kizárásával, s az ezek helyett alkotandó új, lehetőleg magyaros, vagy a latin név egy sztátgjából képzendő jóhangzásu genusnevek alkotásával.

Ezen dolgozatomban a magyar nomenclatura reformálására vonatkozólag főelv gyanánt a következő tételt állitottam fel: „Minden genust olyan magyar nemi névvel kell ellátni, mely nem adhat félreértésre vagy arra alkalmat, hogy azt más genusra lehessen vonatkoztatni vagy azzal kapcsolatba hozni.“

Pl.: az Acrocephalus genus magyar nemi neve nem lehet „nádiposzáta“, mert „poszáta“ csakis „Sylvia“ lehet, még kevésbé „nádirigó“, mivel „rigó“ csak „Türdus“ lehet, — s az egy genusra vonatkozó neveket még szóösszetétellel sem szabad más genusra vonatkoztatni! Mert a hasonló természetű ilyen nevek mellett a laikusok, kik máskülönben nagyon intelligens, művelt egyének lehetnek: pl. a sárgarigót, vizirigót, fekete rigót és énekes rigót *egy genusba tartozó fajoknak* fogják tartani, — holott az első két nevi külön-külön genust, míg a másik kettő szintén *külön genusokba tartozó fajokat* jelent. S az ilyen genusnevek száma légió!

Fenti dolgozatom következtében abban a szerencsében részesültem, hogy a Vadászlap érdemdús Szerkesztője az én csekély személyemet bizta meg a magyar madárnomenclaturának az általam elmondottak szellemében való reorganizálásával. Ezt a megtisztelő kitüntetést annál is inkább kötelességemnek tartottam elfogadni, mivel sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy cikkem — melyben hozzá szólásra hivtam fel minden madárbarátot és nagynevű ornithologusaink competens véleményadását óhajtottam, — visszhangot nem keltő üres kiáltásként hangzott el a pusztában! . . .

Hej, pedig nem sivár pusztát, — de üde oázist szerettem volna most említeni . . .

Igy tehát hozzáfogtam ahhoz a nagy munkához, mely sok fáradságot, nagy körültekintést, lelkiismeretes tanulmányozást igényelt, — és rövid héthónapos határidőre elkészültem azzal, legyőzve a nyelvészeti és madártani szempontokból felmerült, sokszor csak nehezen leküzdhető akadályokat, egyuttal egy uj, saját rendszert is felállítva.

Ez a rendszer — mely 22 rendre, 53 családra, 43 alcsaládra, 173 nemre és 400 alakra (species et subspecies) oszlik — a nemszerinti tagozást illetve középen áll Chernel (161 genus) és Madarász (219 genus) rendszere között. Igy tehát nem szükölködve a szükséges genusokban: azok egyben megfelelően tágak is, — és eltekintve a kevésbé lényeges characterjegyű nemek és subgenusoktól: nem túlságosan tagozott.

A 173 magyar genusnévben 58 javarészt uj genusnevet állítok fel, melyekből 41 *saját creációm*, továbbá 10 *átvett név* (részint latin genusnév, részint más genusra vonatkoztatott régebbi magyar név, szinonima) és végül 7 *legitimizált név*, t. i. oly nevek, melyeket mások már régebben ugyanarra a genusra alkalmaztak, de a melyek idővel szinonimává degradálódtak, és népies tájnevek.

Azt hiszem nem lesz egészen érdektelen, ha ezeket itt csoportosítva felsorolom. Ime:

Saját creacio: Csalánka (Pratincola) — Merla (Merula) — Cselke (Cinclus) — Őszike (Aegithalus) — Cinegő (Panurus) — Cilla (Ampelis) — Litke (Chelidon) — Partika (Clivicola) — Filka (Otocorys) — Pityerke (Ptilocorys) — Arbó (Lullula) — Karna (Carpodacus) — Hómadár (Calcarius) — Toboznyitó (Nucifraga) — Sarla (Apus) — Giú (Pisorhina) — Szirnya (Syrnium) — Nikta (Nyctea) — Fiamka (Strix) — Fronkó (Neophron) — Gipó (Gypaëtus) — Cirkó (Circaëtus) — Perkó (Pernis) — Kanálcsőrű (Platalea) — Ugarfutó (Oedicnemus) — Csigatörő (Haematopus) — Garó (Glareola) — Billegő (Tringoides) — Iszapjáró (Limicola) — Pitykó (Ortygometra) — Riszma (Erismatura) — Fugul (Fuligula) — Déma (Oedemia) — Dunka (Somateria) — Dafil (Dafila) — Tuló (Spatula) — Géna (Chen) — Berna (Branta) — Dorna (Tadorna) — Szirka (Syrrhaptes) — Terokla (Pterocles) — összesen 41 név.

Átvett név: Kövike (Monticola) — Kalandra (Melanocorypha) — Sziklár (Pyrrhocorax) — Vultur (Vultur) — Gara (Archibuteo) — Turul (Haliaëtus) — Libuc (Pavoncella) — Hóda (Callinula) — Harelda (Harelda) — Csukár (Caccabis) — összesen 10 név.

Legitimizált név: Nádika (Acrocephalus) — Pirregő (Locustella) — Zizike (Regulus) — Remic (Remiza) — Sárgyóka (Budytes) — Gógó (Ardetta) — Bekasszin (Gallinago) — összesen 7 név.

E helynek szűk kerete nem engedi, hogy itt részletesen megindokoljak minden nevet, — ezt majd annak idején, az egyes aviordók magyar nomenclaturáját tárgyaló cikkeimben, — mindamellett szükségét érzem egykét névre itt röviden kitérni.

Őseink hagyományos *„turul“* madarának nevéről sem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a történelem, sem az ornithologia nem tudja már manapság megállapítani, hogy az a ragadozók (Accipitres), mely genusára vonatkoztatott. Mert e névnek a sasra, keselyűre, sólyomra, héjára, karvalyra való vonatkoztatása nem egyéb hipothesisnél, mit bizonyítani vajmi nehéz dolog volna. Még legelfogadhatóbbnak látszik a karvalylyal való azonosítás: — legalább a „karvaly, karuly, curul, turul" deductio e mellett látszik bizonyítani. Igen ám, de azt ki mondja meg, hogy hajdanában melyik genust nevezték karvalynak? Valószínűleg nem is egyet, hanem inkább mint általános gyüjtőnév vonatkozhatott a vérengző természetű ragadozó madarakra és csak az ujabb időkben lett következetesen az Accipiter genusra alkalmazva.

Hogy én a „turul" nevet éppen a Haliaëtus genusra foglalom le, annak főoka abban rejlik, mivel nem akarom, hogy ez az ősmagyar szó, mit eleink még az ősharcból hoztak magukkal; parlagon heverjen és a magyar ornithologiában használaton kivül maradjon! Mert vétek és bűn volna, ha ez a hagyományos legendabeli madárnév idővel szép lassan veszendőbe menne! . . . Én tehát igy a Haliaëtus magyar pendantjává avatása által az enyészettől vélem azt megmenthetni! A „sas", a „keselyű", a „héja", a „karvaly", a „sólyom" vonatkozásai már meg vannak állapítva, már tisztázva vannak, — miért lenne tehát a „turul" ezek egyikének csak parlagon heverő magyar szinonimja? *Lakatos* és *Bársony*, vadászati szakirodalmunknak ez a két fényestollú *poétanimródja* mondja, hogy a Haliaëtus albicilla a *„legmagyarabb sasmadár" . . . legyen tehát ennek a legmagyarabb ragadozónak magyar nemi neve a legősibb magyar ragadozó madárnév: a „turul"! . . .*

Hasonlóan tettem a „gara" névvel is. Ez ugyanis az Astur egy régebbi magyar szinonimja, illetve tájneve, mely eddig szintén használaton kivül volt, a mi az ilyen jó magyar névnél valóban kár. Hogy éppen az Archibuteo-ra alkalmazom, abban leli magyarázatát, mivel ennek eddigi magyar neve: a „gatyásölyv" ma már nem állhat meg, — miután „ölyv" csak „Buteo" lehet, — és az itt mutatkozó szükség póltására ez az uj vonatkozásu név szinte magától kinálkozik, a mennyiben a régebbi névvel két első betüjében megegyezik.

Bár teljes igyekezettel kerülni óhajtottam a Bugát és Vajda féle szóképzéshez vezető csapákat, — nehogy az etymologia ismét holmi „orvaly, rezgöly, csermöly, fülbő, *(fül-szük? !)*, selymék, stb" gyászhajtásokkal termelődjék, — mégis egyetlenegy névnél kénytelen voltam belelépni ebbe a nyomba! A Pyrrhocorax megfelelő magyar nemi nevét csakis a *„szíklár"*-ban véltem megtalálhatni, mert maga a teljes tudományos genusnév nem alkalmas az átvételre, mivel hosszusága mellett tulságosan idegenszerű, sőt szótagjai sem alkalmasak uj név képzésére, kivéve az elsőt, mit azonban egy más névhez — *„perkó (Pernis)*" — való feltünő hasonlósága miatt elvetettem.

A „havasi csóka", „havasi holló", „szirti varju" nevek hogy miért rosszak, azt hiszem felesleges ismételnem, — a Schlägli-féle szójegyzékből származó *„szaja"* pedig (óh, shoking!) egy kicsit furcsán hangzik . . . A régebben a Saxicolákra és Pratincolákra együttesen használt „sziklár" név ellenben olyan jóhangzásu, hogy ennek a kedveért méltán megbocsáthatjuk annak a rossz képzésben rejlő etymologiai hibáját, — és igy mint a legjobb nevet alkalmazhatjuk a tényleg sziklákon élő Pyrrhocoraxokra, annál is inkább, mivel most már a Saxicola és Pratincola genusoknak kitünő magyar nemi nevük van.

A fajneveknél már kevesebb volt a változtatni való, mindamellett számos uj fajnevet is kellett alkotnom a meg nem felelők helyett, de azért ezek közül is akárhányat meghagytam a közkeletüek és használtabbak közül. Több fajnál, alkalmasabb hiányában, kényszerüségből a nem mindig preciz „európai" jelzőt alkalmaztam. Nehéz dolog volt még a nálunk csak egy alakkal szereplő genusokhoz illő fajnevet adni, a mi — pedig körülményesen igyekeztem a hazai fajt külföldi testvéreivel összehasonlítani, sajnos csak irodalom szerint, mivel itt madárgyüjtemények nem álltak rendelkezésemre — még sem sikerülhetett mindig ugy, mint óhajtottam volna.

Uttörő munkámnak célja azonban csak ennyi: *megteremteni a reorganizáció alapját és kijelölni a következendő irányt.* A többit — munkám eredményének szankcionálását vagy annak a szükséges helyeken való változtatását, vagy annak teljes elvetését, szóval a továbbiakat — *az egyedüli illetékes faktorra: a Magyar Ornithologiai Központra bizom.*

Nem áll azonban szándékomban ezt a nomenclatort bárkire is rátukmálni, — mert hiszen ez a dolgozat nem akar egyéb lenni: mint egy lelkes madárbarát saját szerény véleménye, melyet most a nyilvánosságnak ime bemutat.

Végezetül megemlitem még, hogy hazánk avifaunájának nomenclaturája a 80-as évektől kezdve eddig, inclusive a magaméval, kilenc izben jelent meg, mit alábbi táblázatban mutatok ki részletesen:

1881. Madarász: 345 faj.
1888. Chernel: 352 alak (338 faj + 13 var. + 1 hybr.)
1891. Frivaldszky: 330 alak (325 faj + 4 var. + 1 hybr.)
1894. Kohaut: 328 alak (323 faj + 2 subsp + 2 var. + 1 hybr.)[1]
1898. Központ: 376 alak (329 faj + 47 subsp.)
1899. Chernel: 383 alak (315 faj + 68 subsp.)[2]
1901. Herman: 332 faj.
1903. Madarász: 364 alak (349 faj + 15 subsp.)
1906. Varga: 400 alak.

Itt megjegyzendőnek vélem, hogy a Tschusi-Homeyer féle 7 nyelvü jegyzék a monarchiából 1883-ban 394 fajt említ fel.

(Folytatása következik.)

[1] Nem számitva: 7 részben honosított, részben házi faj.
[2] Elhagyva a fácánt és fajtáit, melyek mint idegenből honosítottak, nem tartoznak hazánk faunájába. — Minden három névvel jelölt alak subspeciesnek lett véve.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Kinevezések.** A király *Muzsnay Géza* erdőmestert a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola rendes tanárává nevezte ki. — A m. kir. földmívelésügyi minister az erdőri szakiskolák személyzeti létszámában *Török Sándor* erdőmesteri címmel felruházott főerdészt, szakiskolai igazgatót, hasonló minőségben erdőmesterré; a községi s némely más erdők és kopár területek állami kezelésénél alkalmazott mérnöki személyzet létszámában *Török Albert* háromszögelő főmérnököt felmérési felügyelővé, továbbá a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat és pedig: a községi és némely más erdőket kezelő erdőtisztek létszámába: *Zathureczky Nándort* az alsókubini, *Vojtás Árpádot* a liptószentmiklósi, *Kelecsényi Mihályt* a máramarossziget i. kir. állami erdőhivatalhoz; továbbá a kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába: *Muck Andrást* a liptóujvári m. kir. főerdőhivatalhoz ideiglenes minőségü erdőgyakornokokká nevezte ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Sugár Károly* m. kir. főerdészt Lippáról Budapestre helyezte át, s szolgálattételre a vezetése alatt álló ministerium erdeszeti (I/B. 1.) osztályába, *Balogh Ernő* m. kir. főerdészt pedig az I. A. 3. ügyosztályba osztotta be. — *Arnaut Miklós* m. kir. erdészjelöltet a csiksszeredai m. kir. állami erdőhivataltól a marosvásárhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz helyezte át és szolgálattételre a szászrégeni m. kir. járási erdőgondnoksághoz osztotta be. — *Balaton Antal* m. kir. főerdészt a lugosi erdőigazgatóság kerületében a kossoval erdőgondnokságtól a lunkányi erdőgondnoksághoz, *Sándor Elek* m. kir. erdészt pedig a lugosi m. kir. erdőigazgatóságtól a delibláti m. kir. kincstári birtokkezelőséghez helyezte át.

* **A budapesti agancskiállitás** igen sikerültnek mondható. Nyilt területről 57, vadaskertből 9 drb szarvasagancs szerepelt a kiállitáson. Ezenkivül 8 dámlapát, 14 őzagancs, 8 zergekampó, s versenyen kivül néhány muflon szarv és a Kiltenberger Kálmán által Közép-Keletafrikából hozott 36 drb bivaly és antilop szarvak kollekciója keltett feltünést. A biráló bizottság az idén, tekintettel a számos és szép troféára, a *nyilt területről* bemutatott szarvasagancsok közül 20 agancsot helyezett. A legszebb agancsok Baranya megyéből Frigyes főherceg vadászterületeiről származnak, úgy, hogy a 20 legjobb trofea közül 10 hely jutott ezen agancsoknak. Az első és második díjat *Frigyes főherceg* nyerte el egy *11·15* kiló súlyu, 22 águ és egy 7·80 kiló súlyu, 8 águ agancscsal, a harmadik díjat *Geiszt Gáspár* egy máramarosmegyei 14-es agancscsal, melynek súlya 6·85 kiló. A 4—10-ik helyre került legjobb agancsok súlya 9·55 és 7·40 kilogramm között váltakozik. Vadaskerti szarvasagancsok: I. díj: gróf Draskovich Dénes, II. díj: ifj. gróf Draskovich Iván, III. díj: gróf Draskovich Dénes. II. *Dámlapátok*: I. díj: gróf Károlyi Imre, II. és III. díj: Szász-Coburg G. F. herceg, *őz agancsok*: I. díj: báró Inkey József, II. díj: gróf Széchenyi Béla, III. díj: gróf Almásy Imre. *Zergekampók*: I. díj: báró Bornemisza Elemér, II. díj: Kállay Béla, III-ik díj: báró Nopcsa Ferenc.

* **A VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus Bécsben, 1907-ben.** A nyár folyamán a jövő év május havában Bécsben tartandó VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus előmunkálatai keresztül vitettek. Többek közt 30.000 meghivó és programm küldetett szét a világ összes államaiba és a végrehajtó bizottsághoz számos bejelentés érkezett résztvevők és előadók részéről. Egyes államokban nemzeti bizottságokat szerveztek, melyek megfelelőleg ezen nemzetközi fontos intézmény jelentőségének, azon vannak, hogy a mezőés erdőgazdák nagy számban vegyenek részt a kongresszuson. — Minden a kongresszusra vonatkozó átirat a végrehajtó bizottság titkárához, Häusler József tanárhoz, Bécs, I. Schauflergasse 6. intézendő.

* **A szőlő gyógyító hatása.** A különböző gyümölcsfajok között alig akad egy is, a melynek olyan gyógyító hatása lenne, mint a szőlőé. Nagy cukortartalma mellett, a mely tápláló erejénél fogva nagy értéket képvisel, különösen a benne előforduló ásványos sók hatnak nagyon jótékonyan a szervezetre. Az emésztés folyamata alatt ugyanis a szervezet nagyon sok sóanyagot használ fel, a melyeket szőlővel nagyon könnyen lehet pótolni. Az orvosok éppen ezért nagyon gyakran ügynyelvezett szőlőkurát rendelnek el. Ez abban áll, hogy a betegnek több héten keresztül naggymennyiségü szőlőt kell elfogyasztania. A kura ideje alatt azonban zsiros és lisztes ételeket nem szabad enni, mert ezek élvezete befolyásolná a kura hatását. Az emésztési szervek ideges zavarainál, vérszegénységnél és sápkórnál nagyon szép sikereket lehet elérni a szőlőkurával. A szőlő ugyanis cukor- és sóanyagokon kivül még káliumot, foszfort, nátront és meszet is tartalmaz, a mely anyagok gyógyító hatással vannak bizonyos betegségekre.

* **Növények vasuti szállitása.** A földmivelésügyi minister a legutóbbi berni nemzetközi phillokera egyezményből kifolyólag hozzájárult a belga-német élönvény forgalmi egyezményben foglalt ahoz a rendelkezéshez, a mely szerint a faiskolák, kertek, üvegházakból származó élönvény küldemények (szőlővessző kivételével) a határállomásokon való kezelés megkönnyitése céljából ezentul csak a következő módokon legyenek kizárólag szállithatók: u. m. 1. kosarak, ládák vagy más lezárt tartályokban, 2. zárt vasuti kocsikban csomagolatlanul berakva és végül 3. nyitott vasuti kocsikban, de oly módon csomagolva, hogy gyökereik teljesen beburkolva, törzseik és ágaik pedig összekötve legyenek.

* **Drágább lesz a keztyü.** Az általános drágasági gravitációban maholnap minden ipari cikk ára tetemesen emelkedni fog a termelők s a gyárosok örömére, s a fogyasztó közönség bosszuságára. Most a keztyü megdrágulásáról adnak hirt Bécsből, a mi anynyit jelent, hogy ugyanakkor, a midőn a bécsi piacon kimondják az áremelkedést, a budapesti piacon is drágábban kél a keztyü. A bécsi keztyügyárosok azzal érvelnek, hogy a különböző bőrök drágulása mellett kénytelenek a keztyü árát is felemelni. A különböző bőrnemek szerint 40—80 százalékkal fogják a keztyü árát a jövőben emelni.

* **Fáoriások.** Csehországban, Leipa mellett áll egy óriási tölgyfa. A teljesen egészséges és minden tekintetben szépen kifejlődött tölgytörzs kerülete, elágazása alatt 7·5 m.; korát legalább is 400 évre becsülik. — Oberplan község határában nemréghen egy jegenyefenyőt döntöttek le; az 500 éves törzs magassága 60 m. és átmérője 2·05 m. volt.

* **A fagy hatása a magvakra.** Tapasztalták, hogy a fagy hatásának kitett magból keletkezett csemeték gyorsabban fejlődnek, mint a fagy hatásának ki nem tett magból keletkezettek. Igy pl. a fagyérte lenmag előbb kelt ki és a növénykék előbb fejlesztettek leveleket és termést, mint a fagymentes magból keletkezettek.

* **Szerencsétlenség egy fegyverkereskedésben.** Budapesten *Földesi L.* fegyverkereskedésében a napokban fölrobbant egy nagyobb mennyiségü lőpor és az azzal foglalatoskodó inasgyerek arcát teljesen összegétte, úgy, hogy a mentők szállitották be a kórházba; valószinüleg mindkét szemevilágát elveszti. Csodálatos, hogy az ottlévő üzlettulajdonosnőnek mi baja sem történt. A robbanás pillanatában lépett az üzletbe egy vidéki nimród, a ki is, midőn e nem remélt fogadtatás, senzációs *„tüsz-tüz"* elhangzása után kissé magához tért, szép tollas kalapjának hátrahagyásával rohant eszeveszetten kifelé, csak annyit mondva rezignáltan, hogy: egye-meg-a-fene! — A robbanás olyan hatalmas volt, hogy a szomszédos antiquárus könyves boltban a polcok a könyvekkel mind a földre estek, az ablakok meg egészen kijöttek helyéből. E szerencsétlenség olvasásakor önkénytelenül eszünkbe jut, hogy: „mindnyájunkat érhet baleset" — de azért mégis ez eset felett nem tudunk egész egyszerüen elsiklani és önkénytelenül elgondolkodunk . . . Manapság boldog, boldogtalan fegyvert árul és hirdet; vannak kereskedések, hol „szakértői" kiszolgálás mellett: „női kalapok, zeneművek, fegyverek, töl-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tények stb." jótállás mellett árusíttatnak, készítenek csodás biztonságu töltényeket „saját methodusunk" szerint, nem megfelelőt vissza veszünk stb. — A hol e szerencsétlenség is történt, a férj az operal zenekarban van alkalmazásban, este játszik, délelőtt próbán van, tehát „jó muzsikus"; az asszony az üzletben árul, tehát szakértő is, és egyuttal a kitűnően belőtt fegyverekről és a pontosan készített töltényekről a felvilágositást a „nacscsága", akadályoztatása esetén a másik „szakértő" — az inas adhatja meg; de mivel ez a szerencsétlen flótás most már hihetőleg csak annyit sajátithatott el az egész fegyver technikából, hogy: a *löpor robbanékony*, alighanem a hiszékeny stüsik nagy bánatára — a legolcsóbb bevásárlási kútforrás talán örökre is — szakértő nélkül marad. *(Kő.)*

* **Uj faipari vállalatok.** A faértékesitésre nézve igen kedvező a konjunktura, a mi a pénzintézeteket a tőkés faipari vállalatok alapitására készteti. A Marosvölgyi Fatermelő Részvénytársaság 1.600.000 korona befizetett tőkével megalakult. A társaság a Toplitza község határában mintegy 8000 k. holdon elterülő 2.000.000 km^2-re becsült fenyőfakészletet fogja kitermelni. Ugocsavármegyében egy külföldi pénzcsoport tanninygyár létesitését tervezi. A gyár megvenné a gróf Teleki-féle dolhai, mintegy 400 k. hold bükkfaerdőt és ennek kitermelése által előmozditaná a dolhai vasut kiépitését. A magyar—román határon levő zsövölgyi erdők kitermelésére a Hazai Bank Rt., a nasici tanninygyár és Vuck M. és Fiai ötmillió korona tőkével részvénytársaságot alapitott, mely főleg kivitelre fog dolgozni. A Resicai Faleparóló részvénytársaság 2,500.000 korona alaptőkével alakult, s célja az osztrák-magyar államvasuttársaság délmagyarországi uradalmán, melynek nagyrészét, 923 négyzetkilométeren bükkfaerdők teszik ki, faleparóló telepeket létesiteni.

Szaktársak! Ha hirdetéseket küldtök valamely lapba, ne feledkezzetek meg a Magyar Erdészről sem; tudjátok, hogy az semmiféle támogatásban sem részesül s csupán az előfizetési és hirdetési dijakból tartja fenn magát.

Az Első Magyar Gazdasági Gépgyárban (Budapest, Váci-út 19. sz.) készült gépek beszerzését a legmelegebben ajánljuk.

Szakiskolát végzett, 31 éves, nős uradalmi erdész, tiz éves gyakorlattal, kitünő bizonyitványokkal, — birtokeladás miatt — újévre megfelelő állást keres. Nyelvismeret magyar, román. — Czim: **Juhász Mihály, Gyöngyöstarján,** Heves-megye.

Bérbeadó vadászat.

A vámosmikolai hitbizom. uradalom Peröcsény és Vámosmikola (Hont m.) községek határában elterülő s mintegy 6000 m. holdat kitevő erdejének fő- és apróvad **vadászati joga** 1907. évi julius hó 1-étől folytatólag 6 évre bérbeadó. Ajánlatok alulirott erdőhivatalnál teendők, a hol a részletes feltételek is megtudhatók.

Peröcsény (Hont m.), 1906. szeptember hó.

3—3 **Kitbizom. urad. erdőhivatal.**

A Vadász-vizsla. Cyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

„Egyesült ceglédi szőlősgazdák boreladási társasága" Cegléd.

Egyenlősiti, bepincézi és áruba bocsájtja a **termelők tisztán kezelt** legkitünőbb **borait.**

Nyilvántartja és közvetiti ezentul az **egyes termelők magán pincéiben, sajátkezüleg gondozott** boraikat is.

Különösen előnyös szövetkezeteknek és vendéglősöknek a nálunk való bevásárlás, mert **egész éven át egyforma** és akármilyen nagytömegben **folyton egy és ugyanazon bort** kaphatják.

Ezuttal áruba bocsátjuk a legkitünőbb siller szinü **„Kadarka"** és zöldesfehér **„Ezerjó", „Rizling"** stb. fajokat is, melyek **több waggon** vételénél **igen mérsékelt árban** kaphatók.

Levél- vagy sürgönycim:

Egyesült szőlősgazdák társasága

18.9,2—5 **Cegléd.**

Erdei facsemete eladás.

450,000 drb. két éves igen szép átiskolázott

kocsányos tölgy csemete

Quercus pedimculata 0·40—1·00 méter magas és 600,000 drb. két éves igen szép növésü átiskolázásra igen alkalmas

lúcfenyő csemete

Picea excelsa 15—40 cm. magas, őszi vagy tavaszi ültetésre megfelelő árban eladó

JUNGHANS E.

2 2 erdőgondnokságánál

LUNKASZPRIE

u. p. Dobrest, Bihar megye.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

FARAGÓ BÉLA

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓ
ERDÉSZETI FAISKOLÁK

ZALAEGERSZEGEN.

Óriási készletek kitűnő minőségű:

Erdei fenyő
Fekete fenyő
Lúcfenyő,
Kocsányos tölgy
Kocsánytalan tölgy
Amerikai vörös tölgy
Csertölgy
Közönséges vagy magaskőris
Mezgés éger
Hamvas éger

2—2 csemetékben őszi szállításra!

Sz. 5210. 906.

Árverési hirdetmény.

Retyiczel községi iskolai alapvagyon erdejében 1906. évi 33234. számu F. M. rendelettel kihasználásra engedélyezett 75·41 k. hold területen található **5640 m³ fenyőrönk** és **haszonfára** és **8847 m³ bükk tüzifára** becsült

fakészlet

f. év november hó 12-ik napján d. e. 10 órakor

alólirott hivatalos helyiségében B.-Hunyadon nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 21810 korona.

Bánatpénz 2181 korona.

Kikiáltási áron alól a fakészlet nem fog eladatni.

Árverési feltételek a b.-hunyadi járási m. kir. erdőgondnokságnál és alólirott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A járási főszolgabirótól

B.-Hunyad, 1906. október 23-án.

Dr. Persina Viktor
tb. főszolgabiró.

Pályázati hirdetmény

a Miszlóka székhelylyel rendszeresitett

II. osztályu

járási erdőőri állomásra

Javadalmazás: Évi 500 kor. fizetés, 200 korona utazási- és irodai átalány, 120 kor. lakpénz.

Mellékjárandóságok: Az erdei kihágásokból behajtott kártéritési összegeknek 1/3 része és két tagsági könyv a gazdasági munkás- és cselédsegélyző pénztárból a vármegyei erdőőri alap terhére az erdőőr és családjának baleset, rokkantság, halál esetén való segélyezése céljából.

Kellően felszerelt folyamodványok alulirott bizottsághoz legkésőbb

folyó évi november hó 10-ig

benyujtandók.

Abauj-Torna vármegye közigazgatási bizottsága, Kassán, 1906. évi október hó 12-én.

Közig. bizottsági elnök.

KITÜNTETÉSEK

BRÜNN 1894. TROPPAU 1895.

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója.

Freudenthal (Osztr. Szilézia).

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállításban. . . . . .

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és műöntvény-tárgyak gyára és . . . . . raktára. . . . . .

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cím pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvétetnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

A vonatok indulása Budapestről. **Érvényes 1906 október hó 1-től.** A vonatok érkezése Budapestre.

A vonatok indulása Budapestről

A nyugoti pályaudvarról — Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
102	1	00	kel.ost. expr.v.	Wien, Páris, Ostende London
146	5	45	sz.v.	Palota-Ujpest
122	6	00	«	Párkány-Nána
150	6	15	«	Göd
712a	6	35	«	Szeged, Szolnok
6502	6	40	«	Lajosmizse, Kecskemét
102	6	45	«	Esztergom
148	6	55	«	Palota-Ujpest
1404	7	20	gy.v.	Zsolna, Berlin
104	8	00	«	Wien
52	8	05	sz.v.	Dunakeszi-Alag
712	8	30	«	Temesv. Karánsebes, Báziás
116	9	20	«	Wien, Berlin
154	9	35	«	Palota-Ujpest
708	9	40	gy.v.	Bukarest, Báziás
6508	11	15	motv.	Lajosmizse, Kecskemét
156a	11	25	sz.v.	Palota-Ujpest

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4002	6	14	sz. v.	Esztergom

A nyugoti pályaudvarról — Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4704	12	05	sz.v.	Cegléd, Szolnok
156	12	15	«	Palota-Ujpest
128	12	25	«	Nagy-Maros
4108	12	40	«	Dorog
158	1	10	«	Dunakeszi-Alag
4114[1])	2	05	«	Piliscsaba
126	2	15	«	Párkány-Nána
160	2	20	«	Palota-Ujpest
704	2	25	gy. v.	Bukarest, Báziás
120	2	30	sz.v.	Érsekujvár
4104	2	40	«	Esztergom
720	2	45	«	Cegléd
6504	2	50	«	Lajosmizse, Kecskemét
106	3	00	gyv.	Wien, Páris
162	4	15	szv.	Palota-Ujpest
130	4	25	«	Nagy-Maros
716	4	30	«	Szeged
108	5	15	gy.v.	Wien
164	6	10	sz. v.	Palota-Ujpest
124	6	20	«	Párkány-Nána
722	6	30	«	Cegléd
4106	6	40	«	Esztergom
6506	6	45	motv.	Lajosmizse
1406	6	55	gy.v.	Zsolna, Berlin, Pozsony
710	7	00	sz.v.	Bukarest, Báziás
166[2])	7	15	«	Palota-Ujpest[2])
132[3])	7	50	«	Vác[3])
168	8	30	«	Palota-Ujpest
118	10	00	«	Wien, Páris
706	10	10	gy.v.	Szeged, Báziás, Bukarest
1408	10	30	sz.v.	Zsolna, Berlin
714	10	35	«	Kiskunfélegyház.
902[4])	11	20	keleti expr.v.	Belgrád, Konstantináp.
702[5])	11	30	kel.ost. expr.v.	Bukarest, Konstantináp.

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4008	12	20	sz. v.	Dorog
4014[1])	1	55	«	Pilis-Csaba
4004	2	29	«	Esztergom
4006	6	30	«	Esztergom

1) Vasár- és ünnepnapokon bez. november 18-ig közlekedik. 2) November 1-től bez. márczius 31-ig Dunakeszi-Alagig is közlekedik. 3) Csak október és április hónapokban közlekedik. 4) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik. 5) Minden szerdán és szombaton közlekedik.

A keleti pályaudvarról — Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
28	6	20	szv.	Nagy-Kanizsa, Triest
10	6	45	«	Wien, Graz, Sopron
906	7	00	gy.v.	Ujvidék, Zimony
302	7	10	«	Ruttka
908	7	15	sz.v.	Belgrád, Brod
604	7	25	gy.v.	Gyulafehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár, Tövis, M.-Sziget
1302	7	35	«	Fehring, Graz, Triest
402	7	40	«	Kassa, Lemberg, Máramarossziget
318	7	45	sz.v.	Gödöllő
1002	8	00	gy.v.	Zágráb, Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce
606	8	00	sz.v.	Arad, Brassó
1508	8	10	«	Kassa, Csorba
1006	8	15	«	Zágráb, Fiume, Pécs, Brod
408	8	35	«	Munkács, M.-Sziget
2	8	50	gy.v.	Wien, Graz, Sopron
24	8	55	sz. v.	Bicske
506	9	00	«	Kolozsvár, Brassó, M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	«	Ruttka, Berlin
944	11	15	tszsz.	Kiskőrös

A keleti pályaudvarról — Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
8	12	20	sz.v.	Szombathely, Wien
610	12	20	«	Arad, Tövis, Püspökladány
310	12	35	«	Hatvan, Szerencs
320	1	30	«	Gödöllő
1304	1	50	gy.v.	Fehring, Graz, Nagykanizsa
912	1	55	sz.v.	Szabadka, B.-Brod
602[1])	2	00	gy.v.	Arad, Bukarest[1])
4	2	10	«	Wien, Páris
404	2	15	«	Kassa, Lemberg
20	2	25	sz.v.	Bicske
312	2	25	«	Hatvan
504	2	35	gy.v.	Kolozsvár, Tövis, Szatmár-Németi
510	2	40	sz.v.	Szolnok
1902	3	00	gy.v.	Pécs, Eszék, B.-Bród, Gyékényes
904	3	20	«	B.-Brod, Belgrád, Konstantinápoly
1022	3	25	v.v.	Paks
304	3	30	gy.v.	Ruttka, Berlin
16	4	30	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
322	5	20	«	Gödöllő
308	5	35	«	Ruttka, Berlin
508	5	45	«	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	«	Hatvan
914	6	25	«	Kiskőrös
1004	6	50	gy.v.	Zágráb, Fiume, Róma, Torino
706	7	05	szv.	M.-Sziget, Stanislau
22	7	15	«	Bicske, Triest
324	8	15	«	Gödöllő
1510	8	45	«	Kassa, Csorba
502	9	15	gy.v.	Kolozsvár, Bukarest, Stanislau
1912	9	20	sz.v.	Pécs, Brod
406	9	40	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
316	9	40	«	Fehring, Graz, Triest
608	10	10	«	Arad, Brassó
910	10	10	«	Belgrád, Eszék, Bosna-Brod
12	10	30	«	Wien, Páris
1008	10	45	«	Zágráb, Fiume
328	11	10	v. v.	Ruttka, Szerencs

Budapest-Józsefvárosról

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
330[2])	7	00	sz. v.	Pécel

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassóig közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

A vonatok érkezése Budapestre

A nyugoti pályaudvarra — Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
701[1])	12	50	kel.ost. expr.v	Konstantinap., Bukarest
143	5	35	sz.v.	Dunakeszi-Alag
721	5	45	«	Cegléd
6505	6	00	motv.	Lajosmizse
6701	6	15	sz.v.	Szolnok, Cegléd
145	6	25	«	Palota Ujpest
1407	6	35	«	Berlin, Zsolna
217	7	05	tv.szsz.	Párkány-Nána
709	7	15	sz.v.	Bukarest, Báziás
4107	7	25	«	Dorog
147	7	35	«	Palota-Ujpest
117	7	45	«	Páris, Wien
6501	7	50	«	Kecskemét, Lajosmizse
149	8	00	«	Göd
131	8	10	«	Párkány-Nána
713	8	25	«	K.-K. Félegyháza
4101	8	35	«	Esztergom
151	9	10	«	Dunakeszi-Alag
1403	9	25	gy.v.	Berlin, Zsolna, Pozsony
153	10	20	sz.v.	Palota Ujpest
119	10	50	«	Érsekujvár
715	10	55	«	Szeged

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
4007	7	17	sz. v.	Dorog
4001	8	45	«	Esztergom

A nyugoti pályaudvarra — Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
155a	12	05	sz.v.	Palota-Ujpest
155	12	55	«	Palota-Ujpest
703	1	15	gy.v.	Bukarest, Báziás
133	1	20	sz.v.	Vác, N.-Maros
103	1	40	gyv.	Páris, Wien
157	2	10	szv.	Dunakeszi-Alag
159	3	05	«	Palota-Ujpest
6507	3	15	motv.	Kecskemét, Lajosmizse
127	3	55	sz.v.	Nagy-Maros
6703	4	15	«	Szolnok, Cegléd
4103	4	30	«	Esztergom
161	5	40	«	Palota-Ujpest
115	5	55	«	Wien, Berlin
707	6	30	gy.v.	Bukarest, Báziás
163	6	50	sz.v.	Palota-Ujpest
105	7	00	gy.v.	Wien
711	7	10	sz. v.	Temesvár, Báziás
4109[2])	8	10	«	Piliscsaba
165[3])	8	20	«	Palota-Ujpest[3])
125	8	45	«	Párkány-Nána
107	9	05	gy v.	Wien
4105	9	15	sz. v.	Esztergom
1405	9	45	gy.v.	Berlin, Zsolna
503	9	50	sz.v.	Kecskemét, Lajosmizse
167	10	15	«	Palota-Ujpest
723	10	40	«	Szeged
129[4])	10	45	«	Vác
901[5])	10	55	keleti expr.v	Konstantináp., Belgrád
101	11	00	kel.ost. expr.v.	London, Ostende, Páris, Wien

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
4003	1	39	sz. v.	Esztergom
4009[2])	8	19	«	Pilis-Csaba
4005	9	22	«	Esztergom

1) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön. 2) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 18-ig közlekedik. 3) November 1-től bez. márcz. 31-ig Dunakeszi-Alagról is közlekedik. 4) Csak október és április hónapokban közlekedik. 5) Érkezik minden kedden, csütörtökön és szombaton.

A keleti pályaudvarra — Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
645	5	00	t.sz.sz.	Mária-Radna, Arad, Nagyvárad, Debreczen
327	5	20	v.v.	Berlin, Ruttka
1707	5	15	sz. v.	Stanislau, M.-Sziget
909	5	45	«	Belgrád, Bosna-Brod
607	6	10	«	Brassó, Arad
19	6	[illegible]	«	Bicske, Gyékényes
405	6	35	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
11	6	40	«	Wien, Triest
317	7	10	«	Gödöllő
913	7	10	«	Kiskőrös
507	7	20	«	Brassó, Kolozsvár
1307	7	25	«	Graz, Fehring
309	7	35	«	Hatvan
1911	7	40	«	Paks, Brod, Eszék
501	7	50	gy.v.	Bukarest, Brassó
1005	8	10	sz.v.	Fiume, Zágráb
1509	8	15	«	Csorba, Kassa
509	8	30	«	Szolnok
311	8	45	«	Hatvan
1003	8	50	gy.v.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb
13	9	10	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
307	9	45	«	Berlin, Ruttka
911	9	50	«	Szabadka
27	10	15	«	Triest, N.-Kanizsa

Budapest-Józsefvárosra

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
329[2])	6	00	sz.v.	Pécel

A keleti pályaudvarra — Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
319	12	10	sz.v.	Gödöllő
609	12	25	«	Tövis, Arad, Püspökladány
301	12	40	gy.v.	Berlin, Ruttka
7	12	45	sz.v.	Wien, Sopron, Szombathely
903	1	00	gy.v.	Konstantinápoly, Belgrád, B.-Brod
601[1])	1	10	«	Bukarest,[1]) Arad
1901	1	30	«	Boszna-Brod, Eszék, Pécs, Gyékényes
401	1	30	«	Lemberg, Kassa
1	1	45	«	London, Páris, Wien
503	1	50	«	Tövis, Kolozsvár, Szatmár-Németi
1301	2	10	«	Graz, Fehring
313	3	10	sz.v.	Hatvan, Szerencs
321	5	40	«	Gödöllő
15	6	35	«	Győr
505	6	40	«	Brassó, Kolozsvár, Stanislau, M.-Sziget
907	6	55	«	Belgrád, Brod
305	7	00	«	Berlin, Ruttka, Szerencs
3	7	10	gy.v.	Wien, Graz
605	7	20	sz.v.	Brassó, Arad
1007	7	55	«	Fiume, Zágráb, Brod, Pécs
407	8	10	«	Munkács, Máramarossziget
1507	8	50	«	Csorba, Kassa
1001	9	05	gy.v.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb, Triest, Vinkovce, Pécs
303	9	10	«	Berlin, Ruttka
9	9	30	sz.v.	Wien, Graz, Triest
603	9	35	gy.v.	N.-Szeben, Kolozsvár, M.-Sziget
1303	9	50	«	Graz, Fehring, Triest
905	10	00	«	Zimony, Ujvidék
403	10	10	«	Munkács, Kassa, Máramarossziget
323	10	35	sz.v.	Gödöllő

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassótól közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. november 15. 16. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Az erdei legeltetés kérdéséhez.

Irta: *Podhradszky András.*

A folyó évi szeptember 18. és 19-iki nagyváradi országos gazdagyűlésen Erős Rezső előadó az erdőtörvény végrehajtását illetőleg következő módosításokat terjesztette elő határozati javaslat alakjában:

„Mondja ki a gazdagyűlés, hogy a belterjesebb mezőgazdasági művelési ágaknak és a vele kapcsolatos állattenyésztésnek magasabb jövedelmezőségére és ezzel kapcsolatos közgazdasági előnyeire való tekintettel sürgős szükségét látja, hogy a nem feltétlen erdőtalajok az erdőművelési ágból kivétessenek és ennek foganatosítása céljából javasolja:

a) Hogy az erdők összeírása újból foganatosíttassék, mely alkalommal az erdészek és gazdák közös meghatározása alapján különíttessenek el a feltétlen erdőtalajon álló erdők a nem feltétlen, vagyis más művelési ágra állandóan alkalmas területektől.

b) Hogy a nem feltétlen erdőtalajok minden recompensatió nélkül engedtessenek át szántó, rét vagy legelőművelési ágba.

c) A tagosításkor legelő illetményül nyert s erdőknek törzskönyvelt területek, ha nem véderdők, adassanak vissza eredeti rendeltetésüknek.

d) Viszont kopárosodásnak indult legelőterületek cseréltessenek ki huzamosan legeltetésre alkalmas erdőterületekkel.

e) Hogy a jövedelmezőtlen községi és közbirtokossági véderdők kezelése államköltségen eszközöltessék.

f) Hogy a kisbirtokosok tulajdonában levő kopárok államköltségen telepíttessenek be.

g) Hogy az erdőminimum 80, lehetőleg 100 holdban állapíttassék meg, és a 80, illetve 100 holdig terjedő erdőbirtokok, ha nem állanak feltétlen erdőtalajon, vétessenek ki az erdőművelési ágból és tétessenek át abba a művelési ágba, a melybe talajuknál és fekvésüknél fogva illenek, végre:

h) Hegyvidéken alakíttassanak ligeti legelők, illetve engedtessék meg, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-a alá tartozó erdőségekben ilyenek létesíttessenek."

És ez ellen a határozati javaslat ellen egyedül Zselénszky Róbert gróf emelt szót, egyesek még a javaslat kibővítését javasolták. Több hozzászólás után az országos gazdagyűlés ezen előadói javaslatot elfogadta, sőt Keglevich Gábor gróf elnök, Erős Rezsőnek tartalmas, szép előadásáért még köszönetet is mondott.

Valóban csodálni lehet, hogy ily tekintélyes gazdaközönség, nem törődve a jövővel, ily egyoldalu határozatot elfogadhatott. Míg más nyugati államokban a tudomány segélyével fejlesztik a mezőgazdálkodást, addig a mi gazdáink a legeltetésben és a folytonos földszaporításban, illetve erdők irtásában keresik boldogulásukat, meg nem gondolván azt: hogy hazai iparunk fellendítéséhez az első kellék a jó erdő és az iparhoz s építészethez alkalmas fának termelése, mely már ma sem fedezi több irányban az ország mű- és haszonfa szükségletét. Gazdáink csak is a jelenlegi pillanatnyi szükségletük kielégítésével számolnak, még azt is tekintet nélkül hagyván, hogy sokan nem is képesek nagy földbirtokukat kellőleg művelni s túrják még az oly földet is, a mely talajánál, jelt viszonyainál fogva szántás-vetésre alkalmatlan s néhány év mulva kopárosodásnak indul, mert drága művelése bizonyos időn túl ki nem fizeti magát, a mint azt hegyvidékeinken lépten-nyomon sajnosan láthatjuk.

De vegyük Erős Rezső javaslatát pontonkint szemügyre:

Az a) és b) pont alatt azt kivánja, hogy az erdők összeírása az erdészek és gazdák által újból foganatosíttassék s a feltétlen erdőtalajon álló erdőkat, vagyis más művelési ágra alkalmas területektől elkülönítessenek és a gazdaságnak minden recompensatió nélkül átadassanak.

Minek nézi Erős Rezső az erdőket? oly ha-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szontalan vagyonnak, mely csak arra való, hogy a mezőgazdaságnak kisegitő eszköze legyen és hogy jobb talajú részeit a gazdaság bárhol okupálhassa! Hiszen az erdőgazdaság manapság oly fontos közgazdasági ág, mint a mezőgazdaság, mely nélkül honi iparunk felvirágoztatása lehetetlen, a mellett sok embert állandóan táplál és légtüneti viszonyainkat befolyásolja, mely a mezőgazdaságra is jótékonyan kihat. Hogy jut tehát ahhoz az úgy is erősen redukált erdő, hogy javarésze ismét a mezőgazdaságnak rendelkezésére bocsáttassék s a visszamaradt roszszal az erdészet eredményesen gazdálkodjék?

És tudja-e azt Erős Rezső, hogy előhegységi és hegyvidéki mű- és haszonfa erdeink, tölgyeseink, fenyveseink és egyéb műfanemeink ma már oly hasznot hajtanak, mely azon vidékek magtermelési eredményeit eléri, sőt sokszor meghaladja, feltéve, hogy az erdő békében korhanyával javíthatja magát, ha abból a legeltetés teljesen ki van zárva.

Van tehát a mezőgazdálkodásnak is határa, melyen túl sem szántásvetéssel, sem legeltetéssel nem terjeszkedhetik s észszerüen ki sem fizetheti magát, különösen a mai drága munkáltatási viszonyok mellett.

Sőt rá kell mutatnom arra is: hogy a míg a mezőgazdaság terményárai — jelentéktelen árhullámzásokkal — mindig egy és ugyanazok, addig mű- és haszonfaáraink már most is gyenge iparunk mellett és a külföldi kereslet folytán rohamosan emelkednek, s biztos kilátás van arra, hogy a faárak jövőben még tetemesebben fognak emelkedni, mert a mű- és haszonfa napról-napra keresettebb lesz.

Ne tekintse tehát Erős Rezső az erdőket egy oly lim-lom vagyonnak, a melynek kezelése ki nem fizeti magát s legjobban értékesithetőknek véli akkor, ha a mezőgazdaságnak rendelkezésére bocsáttatnak.

A fősúlyt azonban Erős Rezső — úgy látszik — az erdei legeltetésekre fekteti. Vissza akarja azon régi jó időket hivni, midőn a legelésző marha és juh ingyen vagy potom bérekért az erdőket legeltetve keresztül-kasul barangolta, minek szomoru nyomai erdeinkben most is meglátszanak s a legeltetett idők törpe, görbe, ágasbogas, kiritkult, beteges, bélredves s növekvésükben visszamaradt fákból állanak, s értékes, sudaras mű- és haszonfa helyett nyomorult és kevés értékü tűzifát szolgáltatnak. Ilyen erdőkben mi nem akarunk gazdálkodni.

Azzal nem törődik Erős Rezső, hogy mit árt az ő javaslata a legeltetéssel az erdőnek, gazdájának, a közgazdaságnak, hazánk légtüneti viszonyainak, csak hogy ő elmondhassa, mily hasznot húz ő az állattenyésztésből, tekintet nélkül arra, hogy azon erdő mily hasznot hajthatna jövőben, ha a legeltetéstől megkiméltetik. Ha tehát a gazdák az ő érdekeik szempontjából számítanak, számítunk mi is, és talán pontosabban mint ők, mert mi saját érdekeink mellett az ipar, tehát a közgazdaság szükségleteivel és a nemzet jövőjével is számítunk, mert az ipar föllendülésétől többet várunk, mint a mezőgazdaságnak a mainál való valamivel nagyobb hasznától. A mult bizonyítja, hogy az erdők korábbi szabad legeltetése sem vitte a gazdákat előbbre, keressék tehát a hibát gazdálkodásukban s folytassanak a nyugati államok módjára belterjesebb kezelést, mely alatt én azt értem, hogy egy bizonyos gazdasági terület jövedelmezősége a tudomány mai állása szerinti kezeléssel fokoztassék s ezt a külföld erdei legeltetések nélkül is eléri, a hol pedig legelőre szüksége van, ott a legelőket ápolja, gondozza, vagy mesterséges legelőket alkot s takarmányhiányát mesterségesen pótolja. Az nem belterjes gazdálkodás, a hol a marha legeltetés által történő táplálására 5—10-szeres területeket kell feláldozni. Ez rablógazdaság, mely más közgazdasági ág rovására történik, ez pedig nem érdeme a mezőgazdaságnak.

De hogy Erős Rezső lássa, mily hátránya van a legeltetésnek a fatenyésztésre és az égalji viszonyokra, igen ajánlanám elolvasásra Elek Istvánnak e lap f évi julius 15-iki számában megjelent: „A legeltetés és az erdő“ cimü cikkét, melyet a Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének gyülésén Egerben felolvasott.

Ehhez ismételve csak azt teszem hozzá, hogy a legeltetett erdő mű- és haszonfát nem szolgáltathat, meg lévén fosztva öntrágyázási képes-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ségétől, az erdő záródásától. Abban szép növésű, sudaras fa nem nőhet, a gyökérzet meztelenné válik, megsértetik, mely idő előtti romlást és bélredvet von maga után; talaja keményre tapostatik, mely a csapadék felvételét, beszivárgását akadályozza, melylyel a korhanyképződés és a talaj üdesége — a mely az erdőtenyészetnek főkelléke — meg van akadályozva s mindez a fa növekvésének, szép és erőteljes fejlődésének rovására esik. *Mű- és haszonfaerdőket tehát saját erejökben, szüzen kell tartani, azokba marhát vagy juhot sem hosszabb sem rövidebb időre legeltetésre bebocsátani nem szabad,* vagyis azokat állandóan kell a legeltetéstől tilalmazni. *A mű- és haszonfaerdők legeltetéséről vagy azok mezőgazdasági célokra való átengedéséről nem lehet szó még az esetben sem, ha azok feltételes erdőtalajon állanak.*

Vannak azonban oly erdeink, melyek értéktelen fanemekből állanak vagy mint sarjerdők rövid fordulóval kezeltetnek s eddig is legeltetésekre fordíttattak. Ha ezeknek talaja és lejtje megfelelő, ezek volnának azon területek, melyek gazdasági célokra, már akár irtásra, akár pedig legeltetésre nagy szükség esetében átengedhetők volnának, különösen ha szétszórt darabokból állanak és ha értékesebb erdőalakra át nem változtathatók, mert ha átváltoztathatók, akkor a legeltetések ezekben is beszüntetendők s rövidebb átmeneti szálerdő fordulóval haszonfaerdőkké nevelendők.

A c) pontban vázolt állapotot, mely szerint volt úrbéreseknek legelőül kihasított erdők eredeti rendeltetésüknek adassanak vissza, egészen természetesnek találom. Magam is, — feltéve, hogy azt a talaj- és lejtviszonyok nem akadályozzák, — készséggel járulok hozzá. Ily törzskönyvelés csak tévedésből vagy túlbuzgóságból eredhetett. Ez annál indokoltabb, mert a volt úrbéreseknek ezen területekre legtöbb esetben csakugyan szükségük van.

Sőt részemről az ellen sem volnék, hogy ha a volt úrbéresek erdeje nem mű- és haszonfaerdőből áll, az is átengedhető volna legeltetésre vagy legelőerdővé való átváltoztatásra esetleg irtásra is, ha azt a talaj- és lejtviszonyok megengedik, mert egy szegény emberre fontosabb, ha 1—2 darab marhát a legelőre kihajthat, mint azon 1—2 méter tüzifa, — sokszor ennek csak egy tört része, — a melylyel az úrbéres erdőből évenkint részesedik.

A d) pont alatti követelés, hogy a kopárosodásnak indult területek használható erdőterületekkel cseréltessenek ki, a legnagyobb cinizmusra mutat s egyenesen arra vall, hogy Erős Rezső az erdőket a régi idők szemüvegén nézi, midőn azok alig bírtak valami értékkel. A korábbi bűnöket ujabbal akarja tetézni? Egyszóval Erős Rezső a mezőgazdaság érdekében egy fontos közgazdasági ágat akar tönkre tenni és a mezőgazdasági kapzsiságnak vagy tehetetlenségnek feláldozni. No de azt nem hagyhatjuk szó nélkül s ezen eljárás ellen védekeznünk kell s ki kell mutatnunk, hogy az nem csak méltánytalan, de közgazdaságunkra veszélyes is, ha az erdők ily nézetek miatt csorbulást szenvednének. A ki a kopárosodást okozta, viselje is annak következményeit.

Az e) és f) pont alatti követelményekből az e) betű alatti, hogy a véderdők kezelése államköltségen eszközöltessék különösen az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdőkben, szintén meg nem áll, a mennyiben a véderdők többnyire össze vannak forrva a többi erdőkkel, azok kezelése tehát továbbra is az eddigi kezelőtisztekre bizandó.

Az f) betű alatt kifejezett azon követelmény, hogy a kisbirtokosok tulajdonában levő kopárok államköltségen telepíttessenek be, szintén a méltánytalan követelések közé tartozik. Az állam ugyanis eleget tesz azzal, hogy a kisbirtokosokat ingyenes csemetékben részesíti, de már a munkát teljesítsék a birtokosok, a kik a munkaerőt könnyebben és olcsóbban tudják előállítani; legalább a jövőre őrizkedni fognak ujabb kopárságokat előidézni.

A g) pontban megszabott, 80—100 holdas, feltételes erdőtalajon álló erdőknek más gazdasági célokra való fordítása ellen alig tehető kifogás, ha ezek volt úrbéresek és kisbirtokosok tulajdonát képezik, ha ezek a legeltetés által úgy is meg vannak károsítva vagy silány, mű- és haszonfára nem alkalmas fatenyészettel birnak; ha ellenben azokon értékes erdő áll, vagy a ta-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

laj- és lejtviszonyok azt szántásra, vetésre és legeltetésre alkalmatlanná tennék, akkor ezen pontot sem szabad általánosságban alkalmazni és a talajt kopárosodásnak kitenni, hanem továbbra is ezen erdődarabokat mint erdőt fentartani.

Az egyedüli megszivlelhető pont Erős Rezső határozati javaslatában a h) pont volna, de szigorúbb definitió mellett, nevezetesen:

Magasabb és a közlekedéstől távol eső hegyvidékeinken vannak oly mű- és haszonfára nem alkalmas lombos erdeink, melyek kihasználása óriási költségekkel jár s még tüzifának sem vagy alig értékesíthetők s ha igen, csak potom árakon.

Ha tehát az ily erdők talaja elég mély rétegű s a lejtviszonyok is elég mérsékeltek s a 15—20 fokot meg nem haladják, ezeknek legelőkké vagy legelőerdővé való átváltoztatása ellen alig lehet kifogást emelni, mert legeltetésre jobban kifizetik magokat s birtokosaiknak így legalább állandó jövedelmet biztosítanának, mindenesetre többet, mint a mennyit ezen erdők eddig jövedelmeztek.

Ily legelőkre különösen ott kellene tekintettel lenni, a hol a nép megélhetésére a marha- és juhállomány fentartása életkérdés és a hegyi rétek és földek trágyázása is csak kosarazás által válik lehetővé, ehhez pedig marha- és juhállományra csakugyan szükség van. Ezt bizonyítja a mult, mert míg az úrbéri rendezés be nem következett, addig a nép nagy területeken legeltethetett, marhájából pénzt csinált s azon fuvarozott, juhállományából pedig táplálékát nyerte, ruházkodott és még pénzelt is. S a nép boldog volt, szükséggel nem küzdött és mások segedelméhez nem folyamodott. Ma pedig, mert kellő legelőkkel nem rendelkezik, földje nem hoz hasznot és mert még pénzért sem juthat legelőkhöz, rohamosan szegényedik és kivándorol, minek további hátránya, hogy a kézi munka és fuvaros erő is kevesbbedik s az erdő- és földbirtokos éppen e miatt még azon területeit sem munkálhatja és termékeit még oly helyekről sem szállíthatja ki, a melyek másküllönben elegendő kézi- és fuvarerő esetében hozzáférhetők és hasznot hozók lehetnének. Tehát úgy a nép, mint az erdő- és földbirtokos is meg van verve.

Ez természetesen csakis magas fekvésű és zord klimájú vidékekre vonatkozik, mert a hol ezen eset nincs s a termő föld ily nagyobb marhatenyésztés nélkül is meghozza a maga hasznát, mert könnyebben is művelhető és hozzáférhető, ott az erdő is bizonyosan hasznot hozóbb, *ott a legeltetés kiterjesztését csakis a c) pont 2-ik bekezdése alatt előadott esetekben tartom figyelembe vehetőnek.*

Egyszóval az erdei legeltetés segítségével — az előadott határok között — inkább a nép érdekében kellene tenni, a mely oly kevés földbirtokkal bir, hogy azzal minden szükségleteit ki nem elégítheti. Nagybirtokosoknak, a kik annyi földterülettel rendelkeznek, hogy nem csak mag- és egyéb termelést üzhetnek, de mesterséges legelőket is alkothatnak és mesterséges takarmánytermelést folytathatnak, ily segélyre, — ha belterjes kezelést úznek, — nincs szükségük, azért azok szükséglete nem vehető tekintetbe s azért erdeik fentartására s a megvont törvényes határok betartására szigorúan szorítandók, hogy az annyira hangoztatott belterjes kezelés igéje mielőbb testté legyen.

Keressék a mezőgazdák magukban a segítséget és ne akarjanak az erdők mérhetlen kárán boldogulni, mert ha mi a legelők fent jelzett tágításával tovább megyünk, ismét a régi állapotba sülyedünk vissza s erdeink pusztulása tovább fog harapódzni, a mit megakadályozni nekünk erdőtisztneknek — a mennyire az tőlünk függ — erkölcsi kötelességünk.

A fent előadottak alapján javasolom, hogy megyei egyesületünk intézzen átiratot az Országos Erdészeti és a már megalakult megyei erdészeti egyesületekhez, hogy Erős Rezső javaslata ellen közös erővel foglaljunk állást, nehogy az erdőtörvény tervben levő módosítása hozzászólásunk nélkül történjék meg, sőt ily határozati javaslat a földmívelésügyi miniszterrel is közlendő volna, melyben kellő megindokolás mellett kimondandó lenne:

1-ször. Hogy az erdők törzskönyvelt állaga s jelenlegi erdőalakja továbbra is fentartassék és az ettől való eltérés csakis az a) b) pont záradékában foglalt esetekben engedélyeztessék, e szerint a nem feltétlen erdőtalajon álló erdőkben az irtás és legeltetés általanosításának engedélyezése tekintet nélkül hagyandó.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

2-szor. A legeltetés mű- és haszonfa-, illetve szálerdeinkben egyszer s mindenkorra beszüntettessék s *legeltetésre csakis a c) és h) pontban foglalt erdők engedélyeztessenek.*

3-szor. A d) pontban felvetett követelés egyszerűen elutasíttassék.

4-szer. Az e), f) és g) pontban foglalt kívánalmak jelen javaslatom alapján döntessenek el.

Végül megjegyzem: hogy ha az erdőtörvény módosítása valóra válik, ezen veszélyes szó, *„nem feltétlen erdőtalaj"* abból kihagyandó, mert sok félreértésre adhatna alkalmat, különösen ha ennek definitiója Erős Rezső értelmezése szerint fogadtatnék el; akkor erdeink tekintélyes része a mezőgazdaság telhetetlenségének áldozatúl esnétnek, mert elvégre a mi szántónak nem alkalmas, hegyi rétnek még mindig alkalmas lehet s ezen értelmezés nagyjában a jelenlegi erdőtörvény 4-ik §-ának is megfelel. Ezen szó tehát erdőtörvényünkből kiküszöbölendő lenne.

Az elmondottak természetesen az erdőtörvény 17-ik §-a alá eső erdőkre vonatkoznak.

Bolyai Farkas erdészeti csonka munkája.*

9. lap.

Melyre nézve nem helytelen vagy két szót szólani:

1-ben *a meglevő erdőkről,*

2-szor *a lejendőkről,*

3-szor *a mindenkori fakimélésről.*

Elsőben a meglevő erdőkre nézve: az első a felszámítás, hogy tudassék mi van; *második az,* hogy miként kellessék mind a jelen, mind a jövendő szükséghez képesti legnagyobb hasznát venni.

1. A mi a felszámítást illeti: meg kell nézni, miféle a fa, vagy ha nem csak egyféle, miférlék ez vagy amaz helyen; s mindenik féléből mennyi van, milyen korú s a hely mily kedvező azoknak.

Hogy az erdőben mindenik féléből hány font van, azt úgy lehet megtudni, hogy vagy nehány kimért próbadarabokat vágnak le s azt megmérve, arithmetikai közepet véve az egészre alkalmazzák; vagy azon próba darabokban, levágás nélkül számítják fel a fákat; ugyanis akármely formáju ágnak féretjét, s onnat súját kicsi hibával meg lehet mérni. Hogy pedig el ne maradjon vagy egy, darabonként spárgával körül kell keríteni s mindenik megmért fát krétával körül lehet jegyezni s azon felül szeget kell verni belé, még pedig különböző szinű fejű szegeket a különféle fákba; s meg lévén előre a skatulyákban volt szegek számlálva megtetszik a végin, hogy melyikféle fa hány volt. De azon kivül is, ha többféle fa van, mindenik féle fa, midőn megméretik, a maga külön helyére iratik.

Azt is szokás számba venni, hogy egy tetszőleg kirakott ölet tevő fadarabok féretjeinek summája mennyi? ez függ a darabok formájától s kicsi summa teszen néha egy ölet. A súly függ a fa nemétől is: a tölgy nehéz, a nyár, füz könnyü, azaz minden test egyaránt nehéz, de a súlyosság különböző a szerint, a mint egyenlő tetszó féret alatt több anyag van.

De a fának kora is nagy különbséget tévén mind a tüzelésre, mind az építésre nézve, a midőn a vén fának kevés s a holtnak még kevesebb melege van, egyik fődolog megtudni a meglevő fák korát, azzal együtt, hogy azon fanemek azon helyen mikor érik azon kort el, mikor legjobban használhatók s meddig élnek? A tölgy jó helyen 200 év mulva éri el teljes korát, a bükk 150 év mulva; amaz elél 800 évig, sőt tovább is. Van olyan fa, melynek idét (így) ezredekkel számlálják: olyan az *Adansonia digitata,* melynek koronája egy nagy udvart beárnyékozna, odvában szerecsen háznép lakik, mely azon fáról táplálódik is. S élhet most is vagy egy a hegyen mondott prédikációkori Cedrus.

Az élőfa korát meg lehet tudni, ha keresztül vágatva simán megfaragtatik s faggyuval megkenetik, meglehet csak vizezni, vagy fűvel is dörzsölni, hogy a gyürük meglátszódjanak, de a gyürü formálódásig, míg a gyengébb csemete táplálására való velő megkeményül, nehány évet oda kell hozzávetőleg számítani.

10. lap.

Egy pont körül a mérsékelt égtájban minden évben egy kettős gyürü rakodik, egyik része a nyári napforduláig, másik a téliig; melyből azt is meg lehet tudni, melyik év (sőt félév) volt nedvesebb, akkor a gyürü szélesebben rakodván. Ezen gyürük csakugyan elébb vastagulva az irt pont körül, a fa középkorán túl vékonyulnak. A mint a gyökér hatalmasabb, vastagabb a gyürü is s a második fél is erősebb a sürübb s lassabb nedv miatt.

Jegyzés. A zöldelő élőfában is kerengése van a nedvnek; sokfelé szakadó szája, a gyökér, a mely által felvett nedv magában az úgynevezett fában levő hajszálcsőjü sróf s más formáju utakon megyen elébb fel, azután a levelekbe hatván ott kiválva a mi a fát megfullasztaná nyárban, kimegyen s az így módosított nedv szál a héjon le. A levelek mintegy tüdőül szolgálván az élőfának nyárban, az honnan még Aristoteles a fát kiforditott állatnak mondotta. Megyen pedig a nedv elébb a levél alsó felébe s a felsőn megyen le, nemcsak kiadván, hanem szívván is be. A levél alja rendszerént szinetlenebb a felsőnél s látszanak rajta szőrforma edények. A világosság segiti ezen lehellést s szép gazda-

* Bolyai Farkas halála († 1856. november 22.) félszázados évfordulója alkalmából ismertetjük ezen érdekes, erdészeti csonka munkáját, az eredeti fogalmazványról vett hű és hiteles másolat alapján. A magyarázatot a munka közlése után fűzzük hozzá. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sága a természetnek, hogy a növények országa halálát a nap életül adja által az állatoknak. Hogy a nedv elébb a fán hág fel s azután száll a héján le, festett levekbe tett fák s a kivülről szorosan körülkötött ág kimutatják: a kötésen fölül puffad meg; sőt egész gyürüt ki lehet a héjból venni s az azon felül menő ág az által a nedv le nem mehetése miatt természe kényszeritettik s a seb felülről lefelé gyógyul; de a héjján belől egy rét fa egészen elvétetik, hogy az alsó fa a felsőtől elváljék, meg hal az élőfa, mint az állat, ha nyakát elvágják. A héjján lejövő nedv részint a fán felmenő melletti találkozással, részint küljebb különbözőket alkot a különböző edényekben, valamint a fába felmenő nedv is, melyek közé tartoznak az emlitett karikák; ha a héjból kereken keskeny gyűrű vétetvén le, a fa vékony on pléhvel keritve körül, az előbbi levett héjgyűrű rá vissza tétetik s fa flastrommal bekenetik: nehány év mulva az on fakarikákkal lesz körülvéve. Igy ha a héjba drotok szuratnak, a belső végek mélyen a fában leend s a héjból kivül hovatovább kevesebb ér ki.

Némelyek azt állitják, hogy a fa közepe, melytől apad (az ifjui kor után) kifelé a fa keménysége, jóllehet nem északra van mindig a héjhoz közelebb, s arra van távolabb a héj, a mely felé a gyökér hatalmasabb. Némelyek azt is állitják, hogy a fán is jön lefelé is s a héján is megyen felfelé is valami nedv: de fő keringésnek csakugyan a fölebbi marad, különösen a nyári időben és nappal, más télben az álom idején, mikor a tapasztalás szerint a megfurt nyir s juharfából alulról is, fölülről is jön a viz. Nem lehet itt az ujságokbeli Indust nem emliteni, a ki magát egy hónapig is bizonyos summa pénzért sirba záratta; némely vízbe fuladtak is sokáig éltek a viz alatt. Kár, hogy ez erősen fontos tárgy vizsgálatáról tudósitás nem jött. Az anya méhében a vér a — feléből a másikba megyen a közfalon által az ugynevezett *foramen caecum*; mely a születéskor az első sirást okozó légre rendszerint örökre bezáródik. De hátha némelynél megnyilhatik a második anyaméhben? Hogy élt az Indus lélegzés nélkül? Csak a thermita nevü fehér hangyáktól félve, melyeknek a *Martinique* paradicsomi szigetét a lakosok szinte odahagyni kéntelenittetnek.*

A levéltől hirtelen megfosztott fa nyárban megfuladhat, legalább megbetegszik; a hév égtájban a levél 6 évig is elél s nagyok a levelek s ott a rügyszemek is nem szükölködnek azon páncél nélkül, melyekbe nálunk Szt. János napra megérve öltönek a jövő év leveleit s virágait megoltalmazni a tél ellen.

* Akármint is végre apad az izgathatóság; megfásulnak az edények s álmosulva akadoznak a folyamok s eljön a vége minden életnek s minden kezdetnek akár egy estvére gyujtott gyertya, akár évek .... is a nap legyen. Nedves szélben hullnak az utolsó sárga levelek s az ősz nyögési közt bucsuzva a driad mint egy lélek elhagyja a holt testet s valamely akkor hulló magnál megáll, uj zöldelő testbe öltözni.

Mindenik levél külön élő lény, cél magára s eszköz

11. lap.

az egészre nézve a természet bölcs gazdasága szerint; de akármelyik külön is halhat meg, fáját, mely néki a világa, életben hagyva. Ugy tetszik organizált az s annál tökélyesebb, melyben több s minél több részek élnek célul magokra s eszközül az egészre nézve; sőt ennyiben mindenik rész hasonló az egészhez s igy mind tovább, talán vég nélkül. Különös azonban, hogy a részek is az egészet tartják magokban bizonyos tekintetben, mely közönségesebben is kiterjedő. Nemcsak az ág egy az alján álló hasonló élőfa, hanem mindenik rügy is, — a virág, mag, sőt a fenyőn kivül a gyökérdarab is az egész élő fát magában tartja; sőt némely hévség táji fákat csupán levélről is lehet szaporitani. S ha viaszos czérnával a vékony héju ág erősen megszoríttatik, fölül meg puffad s a héj megvékonyulván a lemenő nedv könnyen kirontva, ha nedves föld, vagy muha köttetik reá, gyökeret ver, melyet levágva el lehet ültetni. A héja is a fának, mint az ember bőre, segédje a tüdőnek, azért ezt is jó tisztán tartani, levakarva a vastag kérget, mely apró állatok világa s meg is mosva. A mint vastagul a fa az évi karikákkal, a héjnak hasadni kell s ha nem hasadhat, megütheti a guta a fát, ha okosan késsel vágás nem tétetik hosszára le.

2. *Második pont* vala, *hogy miképen kellessék mind a jelen, mind a jövendőre nézve legnagyobb hasznot venni a meglevő erdőkből.*

Ha külön apróbb részek volnának, azokat egy egésszé kell tenni, azaz mindenik birtokos betéve mintegy társasági kassába a maga részét, azon jogáról, hogy a magáét s maradékáét elpusztíthassa, mondjon le, oly tervvel, mely szerint mind a jelen s mind a jövendő szüksége biztositassék s ahelyett, hogy a gyümölcsfa levágattassék, évről-évre termése minél bővebben szedettessék.

Melyre nézve osztassék fel a köz egész annyi részekre, a hány év kivántatik azon a helyen a fa otti nemeinek célszerinti megnövésére s évenként egymásután vágattatván télben le egy-egy rész (az alább megirandó módon) mindeniknek adattassék ki a levágottból annyi, a mennyi az ő közretett részét illeti. Igy ha száz részre osztatik az erdő, száz év mulva kerül vissza a vágás az első részre. Ezen visszafordulás ideje *turnus*-nak nevezetik. Lehet 15 vagy 20 éves turnus is a tövi vágás sarjazásainál.

Igy minden megkapja a magáét állandóul évenként, a mit különben nem nyert volna meg s nem veszt egyebet, csak azt, hogy a jövendőét nem vesztegetheti el; de nem köszöni-e meg a gyermek megért korában, hogy kezét, mikor himlős ábrázatját elvájná, megfogták. Valóban nem kapnának egyébaránt annyit a külön részekben maradó kisebb birtokosok; mert annyi külön vágás helyéről elzárni a marhát lehetlen lévén, az erdők meg nem ujulhatnának.

(Folytatása következik.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesületének

választmánya október hó 28-án Miskolcon a vármegyeháza kis üléstermében d. e. 10 órakor Podhradszky András elnöklete alatt, számos választmányi tag és az 1907. évi tavaszi közgyülést előkészítő bizottság részvétele mellett ülést tartott.

Elnök, üdvözölve az egybegyülteket, s a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkérve Gesztes Lajos alelnököt és Csaszkóczy Károly vál.-tagot, tárgyalás alá bocsájtotta két érdekes és tanulságos javaslatát, melyek közül „Az erdei legeltetés kérdéséhez" címüt vezető cikkünkben ismertetjük, a másik fontos javaslat: „A megyei erdőstatistikák érdekében" részletesen felöleli az e téren keresztül viendő teendőket és azt célozza, hogy megismerjük megyénkint erdőségeink minőségét, kezelését, faértékesitését és administrációját, s az egybegyüjtött pontos, megbízható adatokat erdőségeink felvirágoztatásához és jobb értékesítéséhez adandó alkalommal előnyösen felhasználjuk. Mindkét javaslatot a választmány magáévá tette, a közgyülés elé terjesztésüket elhatározta és a részletek kidolgozása céljából Bobok Tivadar, Csaszkóczy Károly, Elek István, Gesztes Lajos és Imecs Béla tagokból álló bizottságnak adta ki.

A választmány nagy sajnálattal vette tudomásul Imecs Béla alelnöknek ezen tisztségéről történt leköszönését és az alapító tagok sorába való belépését. Elévülhetetlen érdemeiért, s az Egyesület szervezése közül kifejtett páratlan buzgólkodásaiért hálás köszönetét jegyzőkönyvbe foglaltatta. Miután pedig Imecs Béla, hivatkozással megrongált egészségére, bejelentette azt is, hogy a „Magyar Erdész" szaklapot 1907. évi április hó 1-től sem szerkeszteni, sem kiadni nem fogja, a választmány felkérte az elnököt ezen hézagpótló szaklapnak — az egyesületi hivatalos lapnak — mostani alakjában és terjedelmében leendő további fentartása, valamint az 1907. évi tavaszi közgyülés határidejének megállapítása tárgyában rendkivüli közgyülés egybehivására. A rendkivüli közgyülés f. évi december hó 8-án Budapesten lesz megtatva.

A pénztáros jelentése szerint az Egyesület tiszta vagyona szeptember hó 30-án 4361 K 50 f. volt.

Tagokul beváltattak: Merényi Gyula m. kir. erdőmester, Barger Guido hgi erdőmester, Aschner István hgi főerdész és ifj. Jankovich János hgi erdőgyakornok.

Az orvvadászok garázdálkodásainak megfékezése és a Bükk és Mátra hegységben folytatott mészipar szervezése kérdésében kiküldött bizottságok jelentéseit tárgyalva, az előbbire vonatkozólag elhatároztatott, hogy Imecs Béla javaslata szerint az indítvány egész terjedelmében a M. E.-ben közzé tétessék és a bizottsági tagok megkeressenek az iránt, hogy a teendőket, lehetőleg az orvhalászat ellen alkalmazandó óvó rendszabályokat is felölelve, a közgyülésig teljesen elkészíteni szíveskedjenek. A mészipar szervezésére beérkezett jelentéseket egybevetve, a választmány a közgyülés elé azon javaslat terjesztését határozta, hogy Antóny Károly bizottsági tag javaslata értelmében ez idő szerint az Egyesület a Bükk és Mátra hegységekben folytatott mészipar szervezésére vonatkozólag állást ne foglaljon.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek a Wienben 1907. évi május hó 21 és 25-ike között tartandó VIII. nemzetközi gazdasági nagygyülésen való részvételre vonatkozó átiratára elhatároztatott, hogy az Egyesület, mint ilyen, tekintve még gyenge anyagi erőit, magát a nagygyülésen nem képviselteti, de fölszólítja tagjait, hogy a hazai erdőgazdaság méltó képviselete érdekében, azon mennél többen részt vegyenek.

Ezeken kivül a jövő közgyülés tárgysorozatának és kirándulásainak megállapítása és számos belső ügy, mint a könyvtár, „Fák napja", és oklevél, beható megvitatása foglalták le a d. u. 2 óráig tartó választmányi ülés idejét.

Az Országos Erdészeti Egyesület e hó 17-én *választmányi ülést* tart, melynek tárgysorozata a következő:

1. Pénztári jelentés.
2. Határozathozatal a gazdasági érdekképviselet ügyében. (L. Erd. L. októberi füzet 811. old. V. pont.)
3. A gazdasági egyetem és az erdészeti főiskolának Budapestre való áthelyezése.
4. Az erdőőrök részére szerkesztendő uj lap megindítása iránti intézkedések.
5. Podhradszky Emil ajánlata az általa szerkesztett „Erdészeti Ujság" megvétele tárgyában.
6. Az egyesület 1907. évi költségvetése.
7. Folyó ügyek.
8. Uj tagok felvétele.

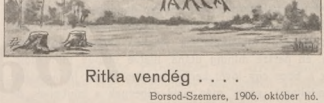

Ritka vendég . . . .

Borsod-Szemere, 1906. október hó.

Ha Máramarosban vagy valahol az erdélyi havasok aljában laknám, bizonyára nem tartanám érdemesnek, hogy a következő kis történetet elbeszéljem; de a ki felénk járt, láthatta, hogy nálunk se erdő, se hegy, se semmiféle számottevőbb berek, s ebből már tudhatja is, hogy itt a vadász rókán, nyúlon és foglyon kivül másra nem számíthat, legföllebb egy-egy eltévedt vadkacsára, arra is csak tavaszszal, mikor még a hó-víz áll a sziklapákban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Volt ugyan rá eset, hogy már egy-két őz letévedt, s a rétünkön magam is lőttem egy szép őzbakot három éve, s egy őszön pedig fácánkakast is sikerült lepuffantanom, sőt már erdei szalonka is esett zsákmányúl a szemerei kertben; de a mit szept. hó 26-án lőttem, az ezen a vidéken valóságos csodaszámba megy és mehet is, mert mióta ember lakja ezt a vidéket, nem láttak még szabadon *medvét*.

— Igen medvét az alföldön!

Medvét és nem láncon, otromba oláhtól nógatva, oldalba bökdösve a táncra.

Ugyan tartsa fel az ujját, a ki alsó Borsodnak körülöttünk levő részein látott valaha már szabad erdei medvét.

Az enyém két talpas-tenyeres bocs társaságában kuncsorgott itt.

1906. szept. 26-án reggel 9 óra táján a Prónay tanyáján (mely tőlünk körülbelül 2—3 km-nyire lehet, keletre) a kukoricatörők nagy ijedelmére különös megjelenés készült. Medvék néztek be a kukoricásba, hogy vajjon rendbe megy-e ott a dolog?

Uccu egyik asszony berohan hozzám ezekkel a szavakkal: „Tessék kijönni puskával, mert medve van a kukoricába."

Nem is kellett nekem egyébb. Lekaptam a puskát s a táskámat az ágyam felett levő fegyvertábláról s beletettem 2 golyós patront s a stiletes botomat magamhoz véve, mentem az ismeretlen jövevényeknek fogadására. De mire a kukoricáshoz értem, csak a nyomukat láthattam már. (Szerencse, hogy az előző napokon eső esett, mert különben még azokat se találom meg.) Mint egy passionatus kopó, ugy mentem, illetve rohantam a nyomon, körülbelül ½ óra hosszat, mikor 6—700 lépésnyire megláttam az én keresve-keresett jószágaimat.

Az öreg galoppolt s egy bocs mellette mindenütt, én meg utánuk. Hej, ha most lovon volnék, gondoltam, de rég lepuffantottam volna már. (Persze, lóháton kellett volna mindjárt kijönnöm s nem kilométerszámra loholnom utánuk). Egyszerre az öreg megáll s leül, de hogy látta, hogy én közeledem, alig ereszkedett hátsó felére, ismét neki iramodik az én nagy bosszúságomra. Eleintén Lövő felé haladtunk, de a medve gondolt egyet s jobbra fordult, le a Rima felé. Onnan megint kanyarodott egyet s folytatta az utját keletnek. Közben átvágott egy csordán, én persze mindig utána, illetve utánuk mindaddig, mig a bocs egy lövői kertbe be nem lépett. Jó mulatást! (gondoltam), ezzel már majd végeznek a falubeliek, de a másik még kárt tehet valami védtelen emberben vagy állatban, tehát azután kezdtem futni. Mentünk mi keresztül árkon-bokron, mindenen, egész Farmos alá, hol megint egy kukoricatáblába vette be magát a mackó.

Én már halálra fáradva csaknem lemondtam a medvelövés gyönyörűségéről. Elzsibbadt tagjaimba csupán az a halvány remény öntött némi erőt, hogy a mackó is ki van már állva, s bizonyosan megpihen egy kis ideig. Összeszedtem tehát végső erőmet és beszaladtam Farmosra Brezovayhoz, hogy adjon vagy 10 bérest, a kik nekem a medvét a kukoricájából kihajtják. Ő maga is kijött, meg az öreg Nimród, Gyula bácsi (Subich).

Megjegyzem, bár nem tartozik ide, hogy ez már d. u. 4 óra után volt s én még aznap nem ettem semmit és nem pihentem egy percet sem. Jól is esett az a pohár tej, a mit elémbe tett az asszonynépség. Azt hittem, nektárt iszom! Még talán annál is jobb volt. — Szóval, künn vagyunk a kukoricásnál s várjuk, hogy jöjjön ki a mackó. Mikor már nem messze voltak a vasvillások, én beléptem a kukorica közzé, a medve meg jött egyenesen rám. Hohó ecsém, nem addig van a, hanem majd először egy pilulát adok be, aztán beszélgessünk, s vállhoz emelve puskámat, jól célba vettem a fejét s be lőttem az állkapcsába. A medve felállt, elbődült s hátra vetve bal első lábát, ledűlt a földre s többször megforduli saját tengelye körül, de megint egyet gondolt s ismét jött volna nekem. Még egy lövés s a *mackó* egy pár vonaglás után kilehelte páráját.

Finita la komédia! Most pedig készül az örök életre, a Donáti-utcai praeparatoriumban, saját magában emelve enszemélyének monumentumot!

Ez az a kis história, a melyhez hasonlót én még itt ezen a környéken megtörténni nem hallottam s aligha fogok a jövőben is. Bár én most is neki mennék egy magam megint, szivesen. Hol az a medve?!

A 3 mackó közül egyet, még mielőtt én láthattam volna, a kövesdi határban egy szemerei ember ütött le s a városban 4 frt 10 kr.-ért el is adta, azt sem tudva mifele állattal volt dolga, mit az bizonyít, hogy ott azt mondta: „Hiszen kérem, ha tudom, hogy medve, fel se mertem volna emelni a kezem rá!" Azt hittem valami koncsorgó nagy kutya!

Már legközelebb tigrist lövök, ha igy haladok, talán az sem lehetetlen ebben a secessiós világban, gondoltam, s hazafelé jövet — lóhátról — még lőttem egy — nyulat.

Mocsáry András.

Visszaemlékezés az idei szarvascserkészetekre.

Az erdők királyának szerelmi vágya ez idén is életre keltette szép tölgyeseinket, örökzöld fenyveseinket. A titokzatos, néma csendbe belebúgott a szerelmes éneke, hogy magához édesgesse szépeit. A rengeteg sűrűjében, midőn arra a nap utolsó sugarába kapaszkodó ezüst lepel borult és a mikor a pirkadó hajnal e leplet fel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

akarta göngyölíteni, élénk nyüzsgés-mozgás támadt, ittott agancsok csattogása jelezte az ártatlanul lefolyt párviadalokat, de sok helyt a felkavart avar a komoly, élet-halál küzdelem véres nyomait takargatta.

A bőgés a nyári szárazság és a kedvezőtlen őszi napok miatt elkésve köszöntött be. A szokott, rendes időben csak imitt-amott adott életjelt magáról egy-egy türelmetlen, szerelmes trubadur, hogy nehány napra ismét elhallgatva, az izzó szenvedélytől üzött cserkésző vadásznak csilapító sétákra és kellemes kémlelődésekre nyújtson alkalmat. De szeptember 20-ika után az óhajtottat is meghaladó kedvező időjárás beállításával, mindenfelé megindult a remek kedvtelés, a cserkelés.

A gróf *Pappenheim Siegfriedné, Károlyi Erzsébet* grófné *bujáki* uradalmában (Nógrád m.) a szarvasbikák lelövését három évre *Mocsonyi Antal* bérelte ki. A szerződés és pótengedély folytán ez idényre 13 drb. szarvas lelövése irányoztatott elő, terítőre azonban összesen csak 11 darab került.

Az elejtő neve	Ágak száma				Özbak	Sertevad
	12	10	8	6		
	darab szám					
Mocsonyi Antal	2	1	4	1	—	—
Beniczky István	1	—	—	—	—	—
Sztankovánszky Imre	1	—	—	—	—	—
Mr. Eigistó de Prücher	—	1	—	—	—	—
Döry Ödön	—	—	—	—	1	1
	4	2	4	1	1	1

Nem mulaszthatom el ez alkalommal a most általánosan használt 9 mm. öbnagyságu Mannlicher-Schönauer fegyvereknél szerzett tapasztalataimat röviden jelezni. Az ürlövegek (dum-dum) acélburkolat nélkül rendkivül jól működtek, nagy sebet ütöttek, mert szétlapultak, sőt egyes részei el is szakadtak. A sebekben az üszkösödés gyorsabb menetü s ha a sebzett vad néhány száz lépésre meg is ugrik, a vérzés oly erős, hogy felkeresése vérebbel feltétlenül eredményhez vezet. A $^{3}/_{4}$ acélburkolatu golyók határozottan rossznak bizonyultak, mert a golyó az acélburkolattól el nem vált, kissé elferdülve vagy benyomódva (nem ellapulva) bennmaradt s így a vad alig vérzett; az utánkeresés ilyenkor szinte lehetetlen. Az csak szerencse volt, hogy a golyók nemes részeken hatolva át, halált okoztak. Több évi tapasztalataimra támaszkodva állíthatom, hogy a fél acélburkolatu golyó már jobb, mert ez elválik burkától és az acélburok külön nagy felületen roncsol.

A legerősebb 12-es szarvasbikára tett kegyelemlövés pedig bebizonyította a kis Mannlicher-Schönauer (6·5 mm.) erős átütő és ölőképességét, a golyó lepénynyé lapult s úgy ölt az, mint a gyorsan ható jó méreg.

Mányay Imre.

„Pusztul a vadállomány."

A Dunán túl egy tizenháromezer (13,000) k. holdas birtokot parcellázás (de inkább nyeresegvágyból) ismét zsidók vettek meg élő és holt leltárral (szeszgyár, gőzmalom stb.) öt millió koronáért.

Ebből a 13,000 k. holdas birtokból 10,000 k. hold prima szántó, míg 3000 k. hold a Duna holt ága által ölelő kar alakban körülvett erdő, (szil, tölgy, kőris, nyár, fűz). Az erdő tisztásain lévő szántók, legelők, kaszálók és sűrű fiatalosok rendkivül kedveltté teszik e területet a vadállománynak, ahol életfentartásához szükséges minden tényező összpontosulva van. De van is itt vad, különösen szarvas és fácán!

Én, kinek éveken keresztül alkalmam volt e területet megismerni, egy kora reggelen 67, más alkalommal 28 drb szarvasnyomot olvastam meg az erdő határán, melyek mind beváltottak az erdőbe, de ritkán történt az meg, hogy 10 darabnál kevesebb lett volna benn. A fácán- és nyúlállomány remek. Őz, vaddisznó azonban ritkán kerül puskacső elé, mig borz, róka és vidra nem ritka.

Magam is rendkivül szeretem a vadászatot és igen sokszor kora reggeltől késő estig elbolyongtam ebben az erdőben, gyönyörködve a vadállomány szépségében és megfigyelve a vadaknak az ott megismerésre kinálkozó sajátságait.

A holt Dunaág halászati jogáért 7700 koronát, a rév bérleteért (melyek szintén az erdőhöz tartoznak) 5000 koronát fizetnek a bérlők.

Az erdőből termelhető faanyag — mely mind el kel az erdei rakodón — magas áron értékesíthető és pedig a következő árban:

Haszonfa (a rendes évi vágásban vevő által termelve):

	(vékony,	köz. vastag,	vastag.)
Tölgy tm^3-ként K 12—20	20 cmig	21—30 cmig	31 cmtől
Szil „ „ 8—12	„	„	„
Nyár „ „ 6—10	„	„	„

Tüzifa (az urad. által termelve az erdei rakodón):

Szil	ürm³-ként K	7.—
Tölgy	„	„ 6.—
Nyár	„	„ 4.—
Fűz	„	„ 3.50

Most a parcellázás közeledtével fájó szivvel gondolok az ottani ritka szép vadállomány könyörtelen kiirtására.

Magyar mágnásaink, földbirtokosaink között nem volna senki, ki ezen 3000 k. hold erdő megvételével az ottani ritka szép vadállományt magának megmenteni óhajtaná? Készséggel megadom a címet, hol a megvételt eszközölni lehetne, csak később ne legyen.

M.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Őszi cserkészetek eredménye Coburg Fülöp herceg pusztavacsi erdejében (Pestm.)

A cserkészetek okt. hó 9—23-ig tartattak meg. A vadászaton résztvettek a vadászúron kívül: ennek fia, Lipót herceg, gróf Rex Rezső szászországi nagykövet, gróf Szapáry Péter és István.

A vadászat eredménye a következő:

Cserkészetek október hó 9-től—23-ig	Dámvad						
	Lapátos						
	erős	gyenge	tyúrászs	tehén	borjú		Őz suta
	darab						
Fülöp herceg Ő kir. Fens. . .	3	3	3	21	9	—	
Lipót herceg Ő kir. Fens. . .	6	—	2	17	9	1	
Gróf Rex Rezső Ő kegyelm. .	2	—	1	18	2	—	
Gróf Szapáry Péter Ő mélt. .	—	1	—	8	5	—	
Gróf Szapáry István Ő mélt. .	1	1	1	5	2	—	
Vadászszemélyzet	—	—	—	—	1	—	
Elhulliva találtatott	—	2	1	3	—	—	
Összesen	12	7	8	72	28	1	

Ezen kívül egy délutáni rövidke hajtásban esett 1 drb mezei, 1 drb üregi nyúl, 8 drb erdei szalonka, 1 fogoly, 1 menyét, 1 róka, 2 kóbor macska és 1 *kószáli sas;* ez utóbbit *Lipót* herceg lőtte. Sulya 4·90 kgr. szárnyterjedelme 2·40 m. volt.

A lapátosok közül a Lipót herceg által elejtett 3 bika lapátja az őszi agancskiállításra kerülvén, az egyik a *2-ik díjat nyerte el.* A kizsigerelt bika sulya 102 kgr. volt.

Mint érdekes dolgot említem meg, hogy egy elejtett dámvadtehénben a kizsigereléskor egy teljesen kifejlett borjút találtak, mely 2—3 nap alatt világra jött volna.

Pusztavacs, 1906. november 6.

Krausz János
erd. segédtiszt.

A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.* (1. folyt.)

Dolgozatomban — eltekintve egy-két kivételes esettől — a kettős nomenclaturához ragaszkodtam. Ez, tekintve a hármas nomenclatura mostani divatját, conservativ álláspontnak tekinthető. Az én szerény felfogásom szempontjából azonban nem az, mert én azt mondom, hogy lényeg szerint, subspeciesek — nincsenek! . . . (Csak férjek vannak, alférjek nincsenek! és a ki királyi jogokat élvez, csak király lehet.)

Ugy van, nincsenek subspeciesek, mert ha bizonyos jellegekben egyező ♂ és ♀ madár párosodva, a szülők jellegeit magukon viselő, szintén szaporodásképes egyedeket hoznak létre, — akkor azok csak fajok lehetnek és nem alfajok, ha még olyan sok, akár anatomiai, morphologiai, vagy biologiai charaktervonásban hasonlítanak vagy részben egyeznek is más faljal.

Mindamellett csak helyesnek lehet tartani a hármas nomenclaturának alkalmazását olyan esetekben, midőn egy domináló faj körül több, azzal bizonyos jellegekben egyező vagy hasonló alak csoportosul. Csakhogy ilyenkor az összes alakokat, a typicust is mindig három névvel kellene nevezni. És itt körülbelül oda lyukadna a dolog, hogy tulajdonkép az összes alakoknak három névvel kellene szerepelniök, mert „nincsen olyan megfelelő értelemben vett faj, melyben a typicuson kívül legalább egy másik alak ne szerepelne!" (Szabadon Chernel után mondva.)

Igy azután az egy alakkörbe tartozó alakokat nem így kellene felsorolnunk: Sitta europaea, Sitta europaea caesia, Sitta europaea advena, — hanem valamennyit hármas névvel: Sitta europaea europaea (vagy typica) stb.

Az ugynevezett subspeciesekkel e mellett ugy vagyunk, hogy egy ugyanazon alakot az egyik auctor fajnak, a másik ellenben alfajnak tartja. A maga szempontjából mindkettőnek igaza lehet, de az egyik okvetlen hamis nyomon indul.

Megtörténik az is, hogy egyik ornithologus bizonyos egy alakkörbe tartozó alakok közül az egyiket, a másik tudós pedig a másik alakot tartja törzsfajnak. Itt van pl. egy eset. Chernel szerint: a hamvas varju (cornix) törzsfaj, melynek a fekete varju (corone) csak subspeciese. Madarász szerint ellenben: a corone a typicus faj, míg a cornix a subspecies.

Ha az egy alakkörbe tartozó ugynevezett subspecieseket ugy viszonyítjuk egymáshoz, hogy egymás mellé és után mindig a leghasonlóbb alakok kerüljenek és a határozottabb jellegekkel biró alakok közé olyan határozatlanabb mustrázatu egyedeket helyezünk, melyek két egymás melletti alaknak vonásait félig-meddig magukban egyesítve, átmeneti példányokat képeznek, melyek tulajdonkép nem sorolhatók egyik alakba sem: az ilyen egymás mellé helyezett több vonásban egyező alakokat a legtöbb auctor subspeciesnek veszi, — de ha az ilyen sorozat két szélső alakja kerülne egymás mellé: a legtöbben bizonyára külön fajoknak vennék azokat. Az átmeneti példányok azonban idővel, ha egymással párzanak és így charaktervonásaik állandósulnak: fajjá léphetnek, illetve lépnek elő.

Ha a Lanius excubitor formakörének alakjait igy állítjuk egymás mellé: — major, excubitor, homeyeri, leucopterus, — akkor a legtöbben ezeket subspecieseknek tekintik. De ha a majort helyezzük a leucopterus mellé, akkor ezt a kettőt bizonyára többen species számba fogják venni.

A Lanius minor-t mindenki külön fajnak tartja, pedig talán voltak, esetleg vannak is, vagy lesznek olyan

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

összekötő alakok, melyek segélyével a minor-t is be lehetne állítani az excubitor formakörébe. Sőt talán az említettek közül a szintén egyszárnytükrü major révén is.

Nézetem szerint a subspeciesek nem alfajok, hanem olyan egymáshoz közelálló fajok (vagy alakok), melyek egy vagy több más fajjal több-kevesebb tekintetben megegyeznek.

Ha tehát fajkiválás keletkeztében bizonyos jellegekben akár az életmód, égalj vagy más tényezők behatása folytán az ivadék a szülőktől eltér, és esetleg több vagy legalább két ilyen külön nemü illetve ivaru ivadék egymásra akadva egymással sikeresen párzik is, és olyan ivadékot hoznak létre, a melyek a szülők jellegeit magukon viselik és szaporodáséposek: akkor azok, hasonlítsanak bár más fajhoz, nem alfajt, hanem külön fajt fognak képviselni.

A hármas nomenclaturának csak ugy volna jogosultsága, ha az ugynevezett törzsfajok is minden esetben három névvel lennének nevezve. Miután azonban igy megtörténhetne, hogy ugyszólván az összes madáralakokat három névvel kellene nevezni: — célszerübbnek látszik a rövidebb és mégis szabatos kettős nomenclatura mellett maradni.

Mindamellett, ha már a törzsfajokat s az azokhoz közelálló alakokat hármas néven nevezzük is, — a néha számos subspecieseket nem szabadna csak ugy eltüntetni a főfaj neve, illetve címe alatt tárgyalt sorok közé, sokszor annyira, hogy szorgos kutatás mellett is nehezen lehessen kibönészni annak lényegét, hanem bizony az ilyen subspecieseknek is külön sort, külön címet vagy külön feliratot kell szentelni!

Mert arra a kérdésre, hogy hazánk faunájában hányféle madár szerepel: nem elégséges csak úgy felelni, hogy ennyi faj — hanem ki kell tennünk, hogy ennyi species, ennyi subspecies, vagy egyszerüen: hogy ennyi alak!

Még csak egy-két szót az általam creált új „magyar" madárnevekről. (Szándékosan teszem nyomatékjel közé ezt a szót.) Jól tudom, hogy előttelettel és nagy idegenkedéssel fogadtatnak majd ez uj nevek, különösen az illetékes körökben. Sőt akadni fognak olyanok is, kik azok alkotását egyenesen bugátizmusnak fogják nevezni. Ezeknek azonban nem lesz igazuk. Mert Bugát, Vajda és a többi epigonok éppen ott vetették el a sulykot, mikor az új nevek gyártásában arra törekedtek, hogy azok valami jellemzőt magukba foglaló magyar szókból, azok tagjaiból legyenek össze „ragasztva" és akárhányszor torzítva is (keresztorrály, zenebil, dalabáj, vízbekém, kupahorg, stb.).

Csak természetes, hogy a mi drága magyar nyelvünk nem fogadta be az ilyen gyászterményeket, az ilyen fattyuhajtásokat.

Pedig itt új nevekre szükség volt és szükség van is. Csakhogy az új neveket egészen más szellemben kell alkotni, mint Bugáték tették. Nem csakis arra kell törekednünk, hogy a magyar genusnév mindjárt valami mélyértelmü, kifejezésteljes portraitje legyen a genusnak és ne fordított rendben összetett és csonkított szavakból készítsük a szükséges uj neveket — e mellett számítva az így összerakott szavak értelmére is.

Hiszen nem baj, sőt jó, ha a genusnév kifejez valami tulajdonságot, valami charactervonást, de ez inkább a fajneveknél szükséges, a nemi neveknél ugyszólván felesleges, mert a genusnév abstract fogalom is lehet.

A szükséges új genusnevek alkotásánál alábbi elveket tartottam szem előtt: Először kikerestem a népünk szókincsében szereplő népies vagy tájnevek közül a nemi nevekül alkalmazhatókat. Másodszor, a hol ilyenekre nem akadtam, ott megpróbálkoztam valami jellemző jó magyar nevet adni. Harmadszor végül, de csakis ott, hol sem az első, sem a második esetet nem alkalmazhattam, kénytelen voltam idegen, a graeco-latin névből vett szótagokból képzett szavakat használni, esetleg magát a teljes nevet átvenni, — azonban mindenkor lehetőleg szem előtt tartva a jóhangzást, a magyarosat, legalább megközelitőt, de persze azok esetleges eredeti értelmére egyáltalán nem számítva.

Ne érjen ezért gáncs, ne érjen ezért támadás. Jóhiszemü rajongás és tárgyszeretet vezetett erre. Láttam a bugátizmus „eredményét" és láttam viszont azt is, hogy mi magyarok, a mi szógazdagnak nem igen mondható elszigetelt nyelvünkben a kénytelenség mellett milyen előszeretettel alkalmazzuk az idegen szavakat annyi más tereken s a zoologiában különösen. Igy állván a dolog, azt hiszem, nem vétkezem, ha az „éleny-légeny" féle, nyelvünk szellemébe gázló mesterkélt szavak helyett inkább idegenből származott műszavakat alkalmazok madárnevek gyanánt.

Hasonlóan tett Chernel is az Állatok Világa madaras köteteiben. Nézzük csak végig: a madárnevek közt mennyi az idegen, a nem magyar szó! Egész ármádia. És nem ütköztünk meg rajta, hanem beléttuk, hogy ennek így kell lenni, ez másképp nem is lehet. Pedig a mi dicső pennáju madártudósunk ez uj neveknél a magyaros hangzásra nem is fektetett különösebb súlyt.

Az általam creált és ajánlt neveket illetőleg azonban ismételten kijelentem, hogy azokat nem áll szándékomban senkire sem rádiktálni, hanem azokat, valamint az egész nomenclatorikus tervezetet, mint saját eszméimet publikálom. Talán lesznek benne használható és elfogadható nevek is. Hiszen csak egy ember, egy madárbarát szerény nézete az egész . . .

E rövid tájékoztató bevezetés után még annak kell kifejezést adnom, hogy nyugodt lelkiismerettel és bizonyos megnyugvással tölt el ama érzet, hogy feladatomnak a körülmények lehetősége szerint — tekintve a rövid terminust és az erre áldozható volt csöppke szabad óráimat, valamint a rendelkezésemre állott forrásművek csekély számát — a mennyire csak tőlem tellett, a legnagyobb ambicióval igyekeztem megfelelni, beleöntve abba ifjui

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lelkesedésem minden hevét és természetimádásom minden rajongását! . . .

Előbb hivatkozott cikkemben így írtam: „Jól tudom hogy a magyar avinomenclaturának immár szükségessé vált reorganizálását az én elvem szerint keresztülvinni sok esetben milyen óriási, csak nehezen leküzdhető akadályokba fog ütközni, és hogy eszmémnek alig fog sok követője akadni, — de egyuttal érzem és hiszem, hogy annak, ha nem is rövid idő alatt, de győzedelmeskednie kell! . . ."

Most mindehhez csak ennyit fűzök: „Tegyük le végre fejünkről a vaskalapot, ne legyünk maradiak, hanem haladjunk a korral és barátkozzunk uj eszmékkel! S ha megszabadulunk holmi nyögös előítéletektől: majdan talán uj madárnevekkel is megtudunk barátkozni . . ."

Munkám megbirálására az Ornithologiai Központ hivatott és nyelvészeti szempontokból a Magyar Tudományos Akadémia, — de én szivesen veszem, sőt *kérni fogom minden lelkes madárbarát idevágó észrevételét és megjegyzéseit*, mivel jól tudom, hogy munkám — mely úttörő a maga nemében s a világ összes nemzeteit megelőzve: *a magyar madárnomenclaturát egyenesen a tudományos graeco-latin mellé emeli:* — mint az úttörés első experimentuma: a tökéletestől még nagyon messze van! . . .

De hinni és remélni merem, hogy lelkes madárbarátaink és tudós ornithologusaink egyöntetüen beható támogatásával a tökélyhez közeledő legfelsőbb fokra fogjuk azt emelhetni.

(Irtam Szászsebesen, 1906. augusztus hó 6 án.)

A rendek, családok, alcsaládok, nemek és alakok átnézeti táblázata.

Ordo	Alak	Genus	Subfam.	Fam.
1. Oscines	170	66	22	16
2. Macropterygiformes	2	1	—	1
3. Caprimulgiformes	3	1	—	1
4. Coraciiformes	4	4	—	4
5. Cuculiformes	1	1	—	1
6. Piciformes	11	5	2	2
7. Strigiformes	12	8	4	1
8. Accipitres	40	17	5	2
9. Pelargiformes	13	8	—	4
10. Geraniiformes	2	1	—	1
11. Otidiformes	4	2	—	2
12. Charadriiformes	42	19	2	3
13. Ralliformes	8	5	2	1
14. Anatiformes	37	14	3	3
15. Pelecaniformes	6	2	—	2
16. Lariformes	21	5	3	1
17. Procellariiformes	2	1	—	1
18. Alciformes	2	2	—	1
19. Colymbiformes	8	2	—	2
20. Columbiformes	4	2	—	1
21. Pteroclidiformes	2	2	—	1
22. Galliformes	6	5	—	2
Összesen	400	173	43	53

Nomenclator.

Ordo I. Oscines. Éneklők.

Fam. I. Turdidae. Rigófélék.

Subfam. 1. Lusciniinae. Fülemilék.[1]

Luscinia Brhm. Fülemile.
- L. luscinia (L) Kis fülemile.
- L. golzi Cab. Pusztai fülemile.
- L. philomela (L) Nagy fülemile.

Cyanecula Brhm. Kékbegy.[2]
- C. suecica (L) Vörösscillagu kékbegy.
- C. cyanecula (Wolf) Fehércsillagu kékbegy.

Erithacus Cuv. Vörösbegy.
- E. rubecula (L) Európai vörösbegy.

Ruticilla Briss. Rozsdafarku.
- R. phoenicurus (L) Kerti rozsdafarku.
- R. mesoleuca (Hemp. et Ehrb) Keleti rozsdafarku.
- R. titis (L) Házi rozsdafarku.

Subfam. 2. Pratincolinae. Csalánkák.

Pratincola Koch. Csalánka.
- P. rubicola (L) Kormos csalánka.
- P. rubetra (L) Rozsdás csalánka.

Subfam. 3. Saxicolinae. Hantmadarak.

Saxicola Bechst. Hantmadár.
- S. oenanthe (L) Szürke hantmadár.
- S. aurita Temm. Feketefülü hantmadár.
- S. stapazina (L) Feketetorku hantmadár.

Subfam. 4. Turdinae. Rigók.

Monticola Boie. Kövike.
- M. saxatilis (L) Vörösfarku kövike.
- M. solitaria (L) Kék kövike.

Merula Leach. Merla.
- M. merula (L) Fekete merla.
- M. torquata (L) Örvös merla.
- M. alpestris Brhm. Déli merla.
- M. orientalis Seeb. Keleti merla.
- M. naumanni Temm. Rőtfarku merla.

Turdus L. Rigó.
- T. iliacus L. Szőlő rigó.

[1] Több megegyező közös biologiai és morphologiai vonás alapján szükségesnek vélem a Luscinia, Cyanecula, Erithacus és Ruticilla genusok részére a fenti alcsaládot felállítani.

[2] A C. wolfi Brhm. (Csillagtalan kékbegy) és C. dichrosterna Cab. (Kettőscsillagu kékbegy) néven szerepelt formák nem fajok, hanem oly átszinülési stádiumban lévő individuális jelenségek, melyek fejlődésükben még nem érték el a typikusság niveauját. Helyesebben talán a vedlés egyes fázisaiban szereplő egyedek, mert mint Altum megfigyelte: (Naumannia 1855.) egy nála fogságban tartott Vörösscillagu kékbegy III—21-én suecica, 24-én dichrosterna, 26-án wolfi szinezetü habítusban volt, mig április közepénismét valódi suecicává változott!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

T. pilaris L. Fenyő rigó.
T. musicus L. Énekes rigó.
T. viscivorus L. Hegyi rigó.

Fam. II. Sylviidae. Poszátafélék.[1]

Subfam. 1. Accentorinae. Szürkebegyek.

Accentor Bechst. Szürkebegy.
A. modularis (L) Erdei szürkebegy.
A. collaris (Scop) Havasi szürkebegy.

Subfam. 2. Sylviinae. Poszáták.

Sylvia Scop. Poszáta.
S. nisoria (Bechst) Nagy poszáta.
S. orphea Temm. Dalos poszáta.
S. melanocephala (Gm) Feketefejű poszáta.
S. atricapilla (L) Barát poszáta.
S. simplex Lath. Kerti poszáta.
S. sylvia (L) Mezei poszáta.
S. curruca (L) Kis poszáta.
S. subalpina Bnll. Alpesi poszáta.

Subfam. 3. Acrocephalinae. Nádikák.

Calamodus Kaup. Sitke.
C. schoenobaenus (L) Foltos sitke.
C. aquaticus (Gm) Csikosfejű sitke.[2]
C. melanopogon (Temm) Feketefejű sitke.

Locustella Kaup. Pirregő.
L. naevia (Bodd) Réti pirregő.
L. fluviatilis (Wolf) Berki pirregő.
L. luscinioides (Sav) Nádi pirregő.

Acrocephalus Naum. Nádika.
A. arundinaceus (L) Nagy nádika.
A. minor Radd. Kis nádika.
A. streperus (Vieill) Cserregő nádika.
A. palustris (Bechst) Énekes nádika.
A. horticolus (Naum) Kerti nádika.

Subfam. 4. Phylloscopinae. Füzikék.

Hypolais Brhm. Geze.
H. hypolais (L) Kerti geze.
H. polyglotta (Vieill) Déli geze.

Phylloscopus Boie. Füzike.
Ph. sibilator (Bechst) Berki füzike.
Ph. trochilus (L) Fitisz füzike.
Ph. bonellii (Vieill) Hegyi füzike.[1]
Ph. rufus (Bechst) Kis füzike.

Regulus Cuv. Zizike.
R. regulus (L) Sárgafejű zizike.
R. ignicapillus (Temm) Tűzfejű zizike.

(Folytatása következik.)

[1] Ezt a gazdag családot — az alakokat főleg életmód és természeti tulajdonságaik szerint csoportosítva — célszerűnek tartom 4 alcsaládra osztani. (Szürkebegyek, Poszáták, Nádikák, Füzikék.)

[2] Tavaszi tollazatban a fej csikjai nem sárgás, hanem szürkés színűek; ezeket irta le Naumann „cariceti" néven külön faj gyanánt.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei novemberben.

Néha száraz, napsugaras ez a hónap, s akkor — kivált a délibáb vidékeken — valóságos hadai lepik el a költözködésben levő vizi madaraknak, mocsárainkat, azonképpen ha esős ez a hónap; egy hirtelen beálló fagy azonban napsugarasabb, barátságosabb tájakra üzi őket tőlünk. Folyamainkon ilyenkor megszaporodik a téli vendégek száma s még mindig jönnek, ma ez, holnap az, mely mind a jó magyar halra vásítja a fogát, kivált a búvárkacsák, melyeknek igazi „foguk" van, éles mint a fürész.

E hó végeféléig a nálunk telelő halpusztító madarak többnyire mind megérkeznek vizeinkre, s a folyók terjedelmesebb nyilt vizein ütik fel tanyájukat, így a búvárkacsafajok is csoportostól, meg azután a sok jegeskacsa, trifkó s több északról levonuló faj; továbbá a vadludak rengeteg csapatai.

A halvédelem érdekében való tevékenységnek nagyon kevés tárgya akad már e hó második felében, csak a *vidra* a főártikulus most is, melyet üldözni soha meg ne szünjünk, valamint a jegesbúvárokat és búvárkacsákat, mert ezek a rendkivül kielégíthetlen, falánk madarak rendkivüli károkat tudnak okozni, ha valahová odaszoknak; a nagy sirályokat azonban bátran békén hagyhatjuk, mert ezeknek szegényeknek már nem igen akad fogniváló; a jegeskacsafajok se tesznek kárt, a tömegekben le s felszálló kacsaféle s lúd azonban nagyon zavarja a halak nyugalmát s ezért riasztani kell őket kivált a belső vizeken, zárt területeken kereplőkkel, éjjel pedig röppentyűkkel, de lövöldözhetjük is, — ha elérhetjük, — a szárnyasokat, kárpótolva ezáltal magunkat a szenvedett halkárokért.

E hóban sok pontyot elpusztít a *vidra*, mert a novemberi ponty a hideg vízben s valószínűleg a koplalás miatt is, a gyors menekülésre s ugrálásra képtelen, már pedig ha őzőbe veszi a derekabb pontyot a vidra más időben: az nemcsak hogy úszik a haltigris elől a hogy csak tud, de ugrik is, átveti magát akadályokon, sőt magas vízállással vízfogók korlátján is.

[1] Budapesten 1894. okt. 4-én szereztem belőle egy példányt egy 10—12 tagból álló vonulásban lévő csapatból. Ezenkivül egy-egy példányt 1900-ban Bpesten, 1901-ben Vadászerdőn is észleltem, — így tehát eltekintve a Czynk-féle 3 kétes példánytól: saját tapasztalataim alapján sorolom fel mint faunánkbeli ritka jelenséget.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Sok menyhal is esik a vidra zsákmányául e hóban, a mennyiben ívásra tevén előkészületeket, temperamentuma kevésbbé élénk s menekülési ösztöne is lazul.

Az ittmaradt *szürke* és *dobosgémek* a nagy *halsasokkal* együtt a kurtább vizek halait pusztítják, miért is a külső vizeket nem árt olykor körüljárni az esetleges óvintézkedések megtétele miatt; a be nem fagyott hegyipatakoknál, holt ágakban, a *jégmadarat* is szemmel kell tartani s a nagy rónavizeken föltünő *halfarkasokat* minden áron meg kell semmisíteni, mely madarak a „forni kezdő“ *küszben* (Alburnus lucidus) és *gardában* (Pelecus cultratus) tesznek főleg kárt. Megjegyzem, hogy ezeket a madarakat sötétbarna színükről, fürgébb s idegesebb reptükről biztosan megkülönböztethetni a *látszólag* velük azonos sirályoktól, melyeknek lomhább a röpülésük, s a tolluk is más: világos színű.

Egyébként a küszekre s gardákra a nagy sirályok is veszedelmesek lehetnek, ha szokatlanul tömeges bekösöntésük, a mi néha megesik. Hanem ezek ellen csakis lőfegyverrel boldogulhatunk (valamint a halfarkas ellen is).

A riasztó eszközök: drótok (kereplők is ha szükségesnek mutatkoznék), vázak folyton alkalmazásban tartandók, sőt ha nem lehet a búvárkacsákkal birni, horgokkal, húsdarabokkal felcsalizva: kell elfogdosásukra törekednünk.

Lakatos K.

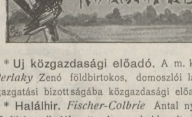

* **Uj közgazdasági előadó.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Perlaky* Zenó földbirtokos, domoszlói lakost Heves vármegye közigazgatási bizottságába közgazdasági előadóvá nevezte ki.

* **Halálhir.** *Fischer-Colbrie* Antal nyug. erdőmester, október hó 30-dikán elhalálozott. A megboldogult kitünő szakférfiu volt ugy vadászati, mint erdészeti ügyekben, s mint ilyen, hosszu időn át mintaszerüen kezelte és vezette a néhai gróf Breunner-féle zselizi uradalomhoz tartozó vadászterületeket, melyeken főleg az apró vad tenyésztését a tőkély magas fokára fejlesztette. Őszinte részvétünk kiséri sirjához a derék férfiut. Nyugodjék békével! . . .

* **A székelyföldi erdők.** Papolc háromszékmegyei község közbirtokossága kérvényt adott be a képviselőházhoz a papolci birtokrendező eljárás és egy iparvasut építése ügyében. A kérvény, a melyet nyomtatásban nekünk is elküldtek, részletesen elmondja, hogy a Diósi Ignácz fia Lajos nagyváradi fakereskedő-cég a papolci erdőt megvásárolta a tagosítás után, s egy iparvasut épitése által mint tette tönkre a község népét. Mivel a papolciak másként nem tudják igazolkat megvédelmezni, a képviselőházból parlamenti vizsgálat elrendelését kérik.

* **Magyar föld idegen kézen.** *Szájbély* Gyula udv. tanácsos 4300 holdas rohonci és csajtai birtokát, a történelmi nevezetességü rohonci várkastélyával együtt megvásárolta Thyssen Henrik német és angolorszagi nagybirtokos és nagyiparos 2 millió 600 ezer K-ért.

* **A közlegelők ügye.** Magyarországon a közlegelőket, melyek részint községek, részint a volt urbéres közbirtokosság tulajdonában vannak, elhanyagolt állapotuk miatt „senki tulajdonának“ nevezik. A legtöbb legelőről kivesztek a nemesebb füvek és erőtlenségük miatt ezek a legelők hamar kisülnek s ily körülmények közt a kisebb gazdák állattenyésztésének fejlődése lehetetlen. A földmivelésügyi minister most szervezett akciót indit a közlegelők feljavitása iránt. Mindenüt, a hol az érdekelt birtokosok legelőjüket megjavitani akarják, kiküldött szakközegei utján adja meg a szükséges utasitást, készitteti el a terveket a legelők területeinek megjavitására vonatkozólag. Ez a dolog a birtokosokra nézve költséggel nem jár. Egy-egy vármegye területén csak néhány legelő megjavitása és rendszeres okos kezelése meg fogja adni a példát, melynek követése állattenyésztésünk fejlődésének egyik fontos kérdése.

* **Halászat a jutasi tógazdaságban.** A veszprémi káptalan jutasi gazdaságában létesitett próba-halaszto lehalászása október hó 16-án történt meg Langdraf miniszteri osztálytanácsos, halászati felügyelő és Répássy kir. főmérnök, mint a miniszterium kiküldöttjei jelenlétében. A halastó vizének leeresztése délelőtt 11 órakor vette kezdetét, egyidejüleg megkezdődött a hálóval való halászat s délután fél 3 óráig kifogtak a tóból, az abba tavaszszal beleeresztett 99 ponty közül 89-et, azonkivül 1069 ivadékot, mely utóbbiak rögtön a Csopakon levő telelő tóba szállittattak. A próba ékként fényesen bevált, a tavaszszal állandó, a modern halászati tudomány követelményeinek megfelelő, ivásra és telelőre is berendezett havastavak létesittetnek Jutason, a mi által egyrészről az ingoványos s eddig hasznavehetetlen területe a káptalannak tekintélyes jövedelmet fog szolgáltatni, másrészről Veszprém piaca elsőrangu és olcsó halakhoz jut.

* **Sajtóhibák.** „A magyar Ornis alakjai stbi“ cimü közlemény lapunk legutóbbi számában megjelent első részében a 2-ik hasáb 2-ik sorában: hét hónapos helyett két hónapos; ugyanezen hasáb 31-ik sorában flamka helyett flanka, a 44-ik sorban Callinula helyett Gallinula olvasandó.

* **Vadász-Naptár 1907. évre.** III. évfolyam. Hazánkban a vadászat ősfoglalkozásunk lévén, manapság is valóban egyike a legnemesebb, férfias és testedző sportok egyikének, azzal a különbséggel, hogy míg a többi sportnemek mindegyike egyéni jelleget képvisel, addig a vadászat közgazdaságilag is egy igen fontos szerepet játszik. A vadászat helyes gyakorlása, az ok- és célszerű vadtenyésztés előmozditása, valamint a vadászat összes ágaira vonatkozó tudnivalók hasznos ismertetése céljából irodott a Vadász-Naptár, immár III-ik évfolyama. Szerzőjét, Remetei Kóváry János vadászati irót, a magyar vadászok és erdészek a szaklapokból is nemcsak mint szakirót, hanem mint kiváló vadászt is a legelőnyösebben ismerik; munkáján meglátszik, hogy annak minden egyes adatait nem teoretikus fejtegetésekből, hanem a gyakorlati vadászéletből merítette. Ezen minden vadász nélkülözhetetlen kis kézi könyve, a vadászat gyakorlásához megkivántató összes tudnivalókat ismerteti szabályos sorrendben, egyuttal utmutatásul szolgál a szokásos vadászati meghatározások és kifejezésekre nézve is. Nemcsak a lőfegyverrel gyakorolható vadászatot, hanem felölelí és ismerteti a fóúri világ által manapság is igen kedvelt agarászatot is. A gyakorlati fegyver használhatósága és a helyes töltények készitési módjára nézve, megbecsülhetetlen utmutatásokkal szolgál. Megjelent Budapesten ifj. Nagel Ottó kiadásában, Muzeum-körut 2. Ára: diszes vászonkötésben, számos képpel ellátva 3 korona.

* **Uj könyv.** Erdészeknek, fakereskedőknek egyformán hasznos gyakorlati segédkönyvet adott ki *Nemes Győző* m. á. v. hivatalnok Kolozsvárt. A könyv, melynek cime *Köbtartalom- és Súlytáblázatok*, 700 oldalra terjed. Segitségével minden utánszámitás nélkül megtudjuk *rönkoknek, faragott* (négyélü) *fáknak köbtartalmát és súlyát*. Hasonló rendszerű és terjedelmü munka, mely csupán a fák köbtartalmának és sulyának kiszámitására szolgál, eddig tudtunkkal nemcsak anyanyelvünkön, de más nyelven sem jelent meg. A felhasznált papiros jó minőségü, a nyomás tiszta, a számok nagysága és elrendezése nem szemrontó s igy a könyvet olvasóinknak melegen ajánlhatjuk megvételre. A könyv ára füzve 6, kötve 7 korona. *Kapható Székely és Illésnél Ungvárt.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Drágul a gyufa.** Az ausztriai gyufagyárosok elhatározták, hogy a nyersanyag drágulása és a munkabérek emelkedése következtében a svéd gyufa árát ezer csomagonként 5 koronával felemelik.

* **Özönvíz előtti állat.** A párisi földalatti vasut ásási munkálatai már eddig is sok mindenféle érdekes dolgot hoztak a föld alól a fölszínre. Nemrégiben a quai des Fleurs alatt római régiségekre akadtak, a napokban pedig az Avenue le Bourdonnais sarkán, alig két méternyi mélységben, nagyon jó állapotban levő csontokra. A párisi museum igazgatósága külön bizottságot küldött ki a csontok megvizsgálására. Kiderült, hogy egy őskori állatnak, a megatheriumnak a csontjai ezek. A megatherium a medve ősapja volt; ez az állat körülbelül kétszer akkora volt, mint a leghatalmasabb barna medve. A csontvázat nagy fáradsággal összeállították és a museum egyik termében helyezték el.

* **Ismeretlen hegyóriás.** Amerikában tudományos expedíció indult ki ez évben az alaskai ujonnan felfedezett Mac Kinley-csucs nagyságának megállapítására. C. Parker, a Columbia egyetem tanára kezdte meg ez irányban a kutatást. Frederik A. Cook (Brooklynból) folytatta, azonban neki is abba kellett hagynia, mert nem rendelkezett eléggé pontos műszerekkel. Így pl. közönséges aneroid barométerje volt csak, a mi felmondta a szolgálatot a 16 fok hidegben nulla alatt. (Fahrenheit szerint.) Cook még a tetejéig se érhetett a hegynek, de ugy vélj, hogy legalább 22.500 lábnyi magas a hegy.

* **A mezei pockok és egerek okozta károk.** Az egész országból igen sürün érkeznek a panaszok, hogy sok a mezei pocok (mezei egér) és méltán félni lehet, hogy az mind az őszi vetésekben, mind a lucernásokban a-tél folyamán nagy károkat fog tenni. E károkat ez idő szerint nem annyira a pockok rágása, mint inkább turása fogja okozni. A felturt vetés és lucernás télen legtöbbször kifagy s a növényzet vagy igen megritkul, vagy ki is pusztul egészen. Kárt tesz a pocok azzal is, hogy az öregebb lucernásnak legerősebb lucernatöveit egészen tönkreragja. Tekintettel a bekövetkezhető károk meggátlására és a magyar gazdaközönség tájékoztatására, a földmivelésügyi miniszter megiratta az idevonatkozó tudnivalókat két rövid közleményben, a mely közleményt akár a miniszterium házi könyvtárából, akár az állami rovartani állomástól (Budapest, II., Debrői-ut 13.) ingyen meg lehet szerezni.

Kérdések és feleletek.

Magyarországot és Romániát délkeleti részen egy darabon „P." patak határolja, illetőleg ezen patak közös határt képez. A patakon románok 3 helyen vizi fürészt építettek, s a szükséges vizerőt egyszerü vizfogókkal csatornákon terelik be a fürészekhez. — A vizfogók építése által, az erős lejtéssel bíró, amúgy is nagy hegyi patak, a magyar partot a vizfogók közvetlen közelében (tehát a vizfogó felállítása miatt) két helyen már eddig is alámosta, s a part beomlott. Úgy gondolom, hogy a magyar vízjogi törvénynek van egy ide vonatkozó része, mely szerint olyan vizeken, melyek közös határt képeznek, viziművek felállításához mindkét ministerium (jelen esetben magyar és román) engedélye szükséges, s még ez esetben is úgy nyerhető engedély, ha az építendő viziművek felállításával az illető vizen már meglévő és engedélylyel bíró művek fennállása veszélyeztetve nincs, (vizhiány stb. miatt). Az itt szereplő helyen van: m. kir pénzügyőrség, magyar és román vám. Ugy tudom, hogy ez esetben részünkről a határrendőrséget a pénzügyőrség képviseli, s mint ilyennek, legelső sorban is kötelessége jelentést tenni a sérelmekről felettes hatóságának. — Kérdezem, hogy az illető románok műveik felállításával nem követtek-e el határsértést?

J. M.

Válasz a 14. számban közzétett 1. kérdésre.

Ha a park tölgyfái csakugyan annyira mély és tátongó sebeket mutatnak, mint a hogy a kérdésben jeleztetett, akkor a fák megmentésére szolgáló egyedüli gyökeres és egyszerű módszer abban áll: hogy az üregeket izzó vassal jó kiégetjük, leporozott tiszta terméskő vagy kovakő darabokkal kitöltjük, cementtel befalazzuk s fóleje kátránypapir lemezt szögezünk. Ezáltal minden lehetőt megtettünk s a további korhadás lehetősége teljesen ki van zárva.*

Edelény, 1906. november hó 1-én.

Kachelmann Walther.

Válasz a 14. számban megjelent 2. és 3. kérdésre.

2. Fővadat tenyésztési és más célokra nem csak a téli hónapokban, de máskor is szoktak befogni. Télen, különösen nagyobb hóban, midőn a vad inkább koplal, könnyebben sikerül a fővadat a befogóba csalni vagy tereini, azért leginkább ezt az időpontot használják a szarvasvadnak befogására.

3. A hol a fővad érzékeny kárt okoz az erdei ültetésekben, ott első sorban tudnunk kell azt, hogy a szarvasok őszszel vagy tavaszszal jelentkeznek-e azon a területen, vagy annak közelében, a hol ültetni akarunk. Ha a vad csak mint váltóvad fordul elő és őszszel elkerüli a kérdéses erdőrészt, akkor ott a tölgycsemetét *mindig* őszszel ültessük. Az őszi ültetés ott azért is ajánlatos, mert tapasztalati tény, hogy a fővad a tavaszi tölgyültetésekben általában nagyobb kárt okoz, mint az ősziekben. A tavaszi ültetésekben érzékenyebb a fővadkár, mert a szarvasok a fűvel, gyeppel borított ritkásokban kora tavaszszal legelnek, vagyis már akkor is, mielőtt a tavasszal kiültetett csemeték megfakadtak volna. A szarvas a földben legelés közben lazán álló csemeteket nemcsak lerágja, de legtöbbször csupa pajzánságból is mind kitépi, mig az őszszel ültetetteknek csak a csúcshajtásait csipdeli le.

A hol a szarvas őszszel és tavaszszal csapatonként keresi fel a beültetendő erdőrészt, ott tanácsosabb a tavaszi ültetés s ott őszszel is csak az esetben ültessünk, ha módunkban áll kerítéssel a fővadat távol tartani.

Imecs Béla.

* Hasonló eljárással mentették meg ezelőtt néhány évvel a budapesti Ludovika kertjében korhadásnak indult óriási hársfák nehány példányát, s fenti eljárást mi is ajánlhatjuk. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

A vonatok indulása Budapestről. Érvényes 1906 október hó 1-től. A vonatok érkezése Budapestre

A vonatok indulása Budapestről

A nyugoti pályaudvarról

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
102	1	00	kel.ost. expr.v.	Wien, Páris, Ostende London
146	5	45	sz.v.	Palota-Ujpest
122	6	00	«	Párkány-Nána
150	6	15	«	Göd,
712a	6	35	«	Szeged, Szolnok
6502	6	40	«	Lajosmizse, Kecskemét
4102	6	45	«	Esztergom
148	6	55	«	Palota-Ujpest
1404	7	20	gy.v.	Zsolna, Berlin
104	8	00	«	Wien
152	8	05	sz.v.	Dunakeszi-Alag
712	8	30	«	Temesv. Karánsebes, Báziás
116	9	20	«	Wien, Berlin
154	9	35	«	Palota-Ujpest
708	9	40	gy.v.	Bukarest, Báziás
6508	11	15	motv.	Lajosmizse, Kecskemét
156a	11	25	sz.v.	Palota-Ujpest

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4002	6	14	sz. v.	Esztergom

A nyugoti pályaudvarról

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
6704	12	05	sz.v.	Cegléd, Szolnok
156	12	15	«	Palota-Ujpest
128	12	25	«	Nagy-Maros
4108	12	40	«	Dorog
158	1	10	«	Dunakeszi-Alag
4114[1])	2	05	«	Piliscsaba
126	2	15	«	Párkány-Nána
160	2	20	«	Palota-Ujpest
704	2	25	gy. v.	Bukarest, Báziás
120	2	30	sz. v.	Érsekujvár
4104	2	40	«	Esztergom
720	2	45	«	Cegléd
6504	2	50	«	Lajosmizse, Kecskemét
106	3	00	gyv.	Wien, Páris
162	4	15	szv.	Palota-Ujpest
130	4	25	«	Nagy-Maros
716	4	30	«	Szeged
108	5	15	gy.v.	Wien
164	6	10	sz. v.	Palota-Ujpest
124	6	20	«	Párkány-Nána
722	6	30	«	Cegléd
4106	6	40	«	Esztergom
6506	6	45	motv.	Lajosmizse
1406	6	55	gy.v.	Zsolna, Berlin, Pozsony
710	7	00	sz.v.	Bukarest, Báziás
166[2])	7	15	«	Palota-Ujpest[2])
132[3])	7	50	«	Vác[3])
168	8	30	«	Palota-Ujpest
118	10	00	«	Wien, Páris
706	10	1[illegible]	gy.v.	Szeged, Báziás, Bukarest
1408	10	30	sz.v.	Zsolna, Berlin
714	10	35	«	Kiskunfélegyház.
902[4])	11	20	keleti expr.v.	Belgrád, Konstantináp.
702[5])	11	30	kel.ost. expr.v.	Bukarest, Konstantináp.

Buda-Császárf. kitérőről

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
4008	12	20	sz. v.	Dorog
4011[1])	1	55	«	Pilis-Csaba
4104	2	29	«	Esztergom
[illegible]	6	20	«	Esztergom

1) Vasár- és ünnepnapokon bez. november 18-ig közlekedik. 2) November 1-től bez. márczius 31-ig Dunakeszi-Alagig is közlekedik. 3) Csak október és április hónapokban közlekedik. 4) Minden kedden, csütörtökön és vasárnapon közlekedik. 5) Minden szerdán és szombaton közlekedik

A keleti pályaudvarról

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
28	6	20	szv.	Nagy-Kanizsa, Triest
10	6	45	«	Wien, Graz, Sopron
906	7	00	gy.v.	Ujvidék, Zimony
302	7	10	«	Ruttka
908	7	15	sz.v.	Belgrád, Brod
604	7	25	gy.v.	Gyulafehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár, Tövis, M.-Sziget
1302	7	35	«	Fehring, Graz, Triest
402	7	40	«	Kassa, Lemberg, Máramarossziget
318	7	45	sz.v.	Gödöllő
1002	8	00	gy.v.	Zágráb, Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce
606	8	00	sz.v.	Arad, Brassó
1508	8	10	«	Kassa, Csorba
1006	8	15	«	Zágráb, Fiume, Pécs, Brod
408	8	35	«	Munkács, M.-Sziget
2	8	50	gy.v.	Wien, Graz, Sopron
24	8	55	sz. v.	Bicske
506	9	00	«	Kolozsvár, Brassó, M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	«	Ruttka, Berlin
944	11	15	tszsz.	Kiskőrös

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
8	12	20	sz.v.	Szombathely, Wien
610	12	20	«	Arad, Tövis, Püspökladány
310	12	35	«	Hatvan, Szerencs
320	1	30	«	Gödöllő
1304	1	50	gy.v.	Fehring, Graz, Nagykanizsa
912	1	55	sz.v.	Szabadka, B.-Brod
602[1])	2	00	gy.v.	Arad, Bukarest[1])
4	2	10	«	Wien, Páris
404	2	15	«	Kassa, Lemberg
20	2	25	sz.v.	Bicske
312	2	25	«	Hatvan
504	2	35	gy.v.	Kolozsvár, Tövis, Szatmár-Németi
510	2	40	sz.v.	Szolnok
1902	3	00	gy.v.	Pécs, Eszék, B.-Bród, Gyékényes
904	3	20	«	B.-Brod, Belgrád, Konstantinápoly
1022	3	25	v.v.	Paks
304	3	30	gy.v.	Ruttka, Berlin
16	4	30	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
322	5	20	«	Gödöllő
308	5	35	«	Ruttka, Berlin
508	5	45	«	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	«	Hatvan
914	6	25	«	Kiskőrös
1004	6	50	gy.v.	Zágráb, Fiume, Róma, Torino
1706	7	05	szv.	M.-Sziget, Stanislau
22	7	15	«	Bicske, Triest
324	8	15	«	Gödöllő
1510	8	45	«	Kassa, Csorba
502	9	15	gy.v.	Kolozsvár, Bukarest, Stanislau
1912	9	20	sz.v.	Pécs, Brod
406	9	40	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
306	9	40	«	Fehring, Graz, Triest
608	1[illegible]	10	«	Arad, Brassó
910	10	10	«	Belgrád, Eszék, Bosna-Brod
12	10	30	«	Wien, Páris
1008	10	45	«	Zágráb, Fiume
328	11	10	v. v.	Ruttka, Szerencs

Budapest-Józsefvárosról

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	hová
330[2])	7	00	sz. v.	Pécel

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassóig közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

A vonatok érkezése Budapestre

A nyugoti pályaudvarra

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
701[1])	12	50	kel.ost expr.v	Konstantinap. Bukarest
143	5	35	sz.v.	Dunakeszi-Alag
721	5	45	«	Cegléd
6505	6	00	motv.	Lajosmizse
6701	6	15	sz.v.	Szolnok, Cegléd
145	6	25	«	Palota Ujpest
1407	6	35	«	Berlin, Zsolna
217	7	05	tv.szsz.	Párkány-Nána
709	7	15	sz.v.	Bukarest, Báziás
4107	7	25	«	Dorog
147	7	45	«	Palota-Ujpest
117	7	45	«	Páris, Wien
6501	7	50	«	Kecskemét, Lajosmizse
149	8	00	«	Göd
131	8	10	«	Párkány-Nána
713	8	25	«	K.-K.-Félegyháza
4101	8	35	«	Esztergom
151	9	10	«	Dunakeszi-Alag
1403	9	25	gy.v.	Berlin, Zsolna, Pozsony
153	10	20	sz.v.	Palota-Ujpest
119	10	50	«	Érsekujvár
715	10	55	«	Szeged

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
4007	7	17	sz. v.	Dorog
4001	8	45	«	Esztergom

A nyugoti pályaudvarra

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
155a	12	05	sz.v.	Palota-Ujpest
155	12	55	«	Palota-Ujpest
703	1	15	gy.v.	Bukarest, Báziás
133	1	20	sz.v.	Vác, N.-Maros
103	1	40	gyv.	Páris, Wien
157	2	10	szv.	Dunakeszi-Alag
159	3	05	«	Palota-Ujpest
6507	3	15	motv.	Kecskemét, Lajosmizse
127	3	55	sz.v.	Nagy-Maros
6703	4	15	«	Szolnok, Cegléd
4103	4	30	«	Esztergom
161	5	40	«	Palota-Ujpest
115	5	55	«	Wien, Berlin
707	6	30	gy.v.	Bukarest, Báziás
163	6	50	sz.v.	Palota-Ujpest
105	7	00	gy.v.	Wien
711	7	10	sz. v.	Temesvár, Báziás
4109[2])	8	10	«	Piliscsaba
165[3])	8	20	«	Palota-Ujpest[3])
125	8	45	«	Párkány-Nána
107	9	05	gy.v.	Wien
4105	9	15	sz. v.	Esztergom
1405	9	45	gy.v.	Berlin, Zsolna
503	9	50	sz.v.	Kecskemét, Lajosmizse
167	10	15	«	Palota-Ujpest
723	10	40	«	Szeged
129[4])	10	45	«	Vác
901[5])	10	55	keleti expr.v	Konstantináp. Belgrád
101	11	00	kel.ost. expr.v.	London, Ostende, Páris, Wien

Buda-Császárf. kitérőbe

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
[illegible]	4	39	sz. v.	Esztergom
4009[2])	8	13	«	Pilis-Csaba
4005	9	22	«	Esztergom

1) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön. 2) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 18-ig közlekedik. 3) November 1-től bez. márcz. 31-ig Dunakeszi-Alagról is közlekedik. 4) Csak október és április hónapokban közlekedik. 5) Érkezik minden kedden, csütörtökön és szombaton.

A keleti pályaudvarra

Délelőtt

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
545	5	00	t.sz.sz.	Mária-Radna, Arad, Nagyvárad, Debrecen
327	5	40	v.v.	Berlin, Ruttka
707	5	15	sz. v.	Stanislau, M.-Sziget
909	5	45	«	Belgrád, Bosna-Brod
607	6	10	«	Brassó, Arad
19	6	15	«	Bicske, Gyékényes
405	6	35	«	Lemberg, Kassa, M.-Sziget
11	6	40	«	Wien, Triest
317	7	10	«	Gödöllő
913	7	10	«	Kiskőrös
507	7	20	«	Brassó, Kolozsvár
1307	7	25	«	Graz, Fehring
309	7	35	«	Hatvan
1911	7	40	«	Paks, Brod, Eszék
501	7	50	gy.v.	Bukarest, Brassó
005	8	10	sz.v.	Fiume, Zágráb
1509	8	15	«	Csorba, Kassa
509	8	30	«	Szolnok
311	8	45	«	Hatvan
1003	8	50	gy.v.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb
13	9	10	sz.v.	Győr, Sz.-Fehérvár
307	9	45	«	Berlin, Ruttka
911	9	50	«	Szabadka
27	10	15	«	Triest, N.-Kanizsa

Budapest-Józsefvárosra

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
329[2])	6	00	sz.v.	Pécel

Délután

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	honnan
319	12	10	sz.v.	Gödöllő
609	12	25	«	Tövis, Arad, Püspökladány
301	12	40	gy.v.	Berlin, Ruttka
7	12	45	sz.v.	Wien, Sopron, Szombathely
903	1	00	gy.v.	Konstantinápoly, Belgrád, B.-Brod
601[1])	1	10	«	Bukarest,[1]) Arad
1901	1	30	«	Boszna-Brod, Eszék, Pécs, Gyékényes
401	1	30	«	Lemberg, Kassa
1	1	45	«	London, Páris, Wien
503	1	50	«	Tövis, Kolozsvár, Szatmár-Németi
1301	2	10	«	Graz, Fehring
313	3	10	sz.v.	Hatvan, Szerencs
321	5	40	«	Gödöllő
15	6	35	«	Győr
505	6	40	«	Brassó, Kolozsvár, Stanislau, M.-Sziget
907	6	55	«	Belgrád, Brod
305	7	00	«	Berlin, Ruttka, Szerencs
3	7	10	gy.v.	Wien, Graz
605	7	20	sz.v.	Brassó, Arad
1007	7	55	«	Fiume, Zágráb, Brod, Pécs
407	8	10	«	Munkács, Máramarossziget
1507	8	50	«	Csorba, Kassa
1001	9	05	gy.v.	Torino, Róma, Fiume, Zágráb, Triest, Vinkovce, Pécs
303	9	10	«	Berlin, Ruttka
9	9	30	sz.v.	Wien, Graz, Triest
603	9	35	gy.v.	N.-Szeben, Kolozsvár, M.-Sziget
1303	9	50	«	Graz, Fehring, Triest
905	10	00	«	Zimony, Ujvidék
403	10	10	«	Munkács, Kassa, Máramarossziget
323	10	35	sz.v.	Gödöllő

1) Bezárólag november 15-ig, azontúl csak Brassótól közlekedik. 2) Csak hétköznapokon közlekedik.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. december 1. 17. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

„Az erdei legeltetés kérdéséhez."

E címen *Podhradszky András* erdőigazgató a nagyváradi gazdagyűlésnek az erdőtörvény végrehajtási módosítására vonatkozó határozatát bírálat tárgyává teszi.

A bírálat során oly dolgokat imputál szerző a határozatnak és nekem — mint előadónak — melyek téves információ és felfogásból eredhetnek csak, miért is a gazdagyűlés tisztán közgazdasági érdekből való részrehajlatlan állásfoglalását óhajtom e lap tisztelt olvasóival megismertetni.

* * *

A föld érdes felületét szabálytalan változatban vizzel telt mélyedések, pázsitos lapályok, dombok, völgyek és erdős hegyek borítják s míg a cseppfolyó víz síkká terül, addig a szárazföld különböző tömörsége, szilárdsága és súlya folytán egyenetlen; ez az egyenetlenség szülte azt, hogy más-más növényzet lepte el a mélyebb és emelkedettebb részeket, mely égalj és világtáji fekvés, domborzat, nedvesség és talajminőség szerint ismét különbözővé fejlődött.

Növényeket különböztetünk meg, de vajjon nem hullámzik-e ez is a szerint, a mint bujább vagy soványabb, hideg vagy melegebb, nedves vagy száraz talajon; északi vagy déli lejtőn vonul végig; és nem tapasztaljuk-e, hogy a legfélreesőbb érintetlen rengetegekbe nyúló völgyek is változó szélességű gyepes tereket rejtenek; fensikjaikon, lankás oldalakon tisztásokat alkotnak s a legremekebb erdőborított hegyek magas fekvésű részein nem alázkodott-e silány kúszó bokorrá a sudár tűlevelü, hogy helyet engedjen a gyepnek.

Az alkotó Isten mutatta meg, hogy földjének felületét a természet által nyújtott változatban használjuk, nekünk simulnunk kell a természethez.

Nem volna e helytelen, ha a bár legszebb erdő gyepes völgyeit, lankás oldalait, fensikjait és havasait el akarnók zárni a legelő állat s a részére téli megélhetést biztosító fűtermés szénává alakitása elől.

Ezeket a területeket kell tehát fenntartanunk és okosan fejlesztenünk, hogy szükségleteinket fedezhessük, de sohasem a másik művelési ág rovására és éppen nem a minden művelt és jobb lelkü embernek gyönyört, megnyugvást, üdülést nyújtó erdő megrontására.

Nem volt a nagyváradi gazdagyűlésnek egyetlen tagja sem, a ki oly határozatot megszavaz, mely az erdők korlátlan legeltetését javasolta volna, de ettől teljesen távol állt az, a mi előadásomban és határozati javaslatomban foglaltatott.

Mindazok, a kik a közgazdasági tudás bizonyos fokára emelkedtünk, tisztában vagyunk az erdő közgazdasági és gazdasági fontosságával, megbecsüljük és szeretettet ápoljuk azt, sőt az erdők felújitása, óvása, okos kihasználásán és jövőjének biztositásán ép oly gonddal fáradozunk, mint a legjobb erdészek.

Mit is kivánunk hát mi úgy a miskolci, mint a nagyváradi gazdagyűlésen? Azt, hogy azok az erdőterületek, melyek úgy a mezőgazdasági, mint az erdészeti helyes elvek fentartása mel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lett előbbinek előnyére és utóbbinak hátránya nélkül más művelési ágban a közérdeknek jobban megfelelnek, vétessenek ki az erdőmívelési ágból és soroltassanak be a fekvésük, talajuk és a szükség szerint alkalmasabb mívelési ágba.

A legelőkérdés a hegyvidék rendszerint szegény és kevés termőföldel rendelkező lakosságára fontos, mert az megélhetésüknek létalapja, viszont az erdők kihasználása és felújítása bennük leli a munkás kezet és a kiszállítást foganatosító fuvarerőt, miért is ezeknek létérdeke kapcsolatos a jól felfogott erdészeti érdekkel.

Nem utaljuk őket egyszerűen arra, hogy meglevő legelőiket jól gondozzák s azon keressék boldogulásukat, mert mig egyrészt a kevés terület a szaporodó népesség kiterjedtebb állattartására a legjobb legelőápolás mellett sem volna elég, addig sok helyt oly minimális a birtok és legelő, hogy alig van mit javítani.

Igaz, hogy a hegyi falvak népe általában a legelmaradottabb s ez gazdálkodásukon is meglátszik, de jobb gazdálkodásra bizonyos elemi jólét, a létfentartás nagyobb küzdelem nélküli megvívhatása mellett vezethetők, mert a nyomor a tudatlanság és fásultság melegágya.

Ha tehát ennek enyhítésére itt-ott egy jobb fekvésü erdőrészletről le kellene is mondani, nem lehet indokolt annak kibocsátása ellen állást foglalni.

Egyébiránt állásfoglalásunkat *Podhradszky András* pontonkinti birálata meg nem gyengiti, sőt még erősiti; u. i.:

1. az a) és b) pontra azt mondja, hogy ha bizonyos erdők „talaja és lejtője megfelelő, ezek volnának azon területek, melyek gazdasági célokra, már akár irtásra, akár pedig legelтetésre nagy szükség esetén átengedhetők volnának:" tehát elismeri azt, hogy vannak ily területek, e szerint elvi eltérés nincs közöttünk, mert hiszen *mi is csak a feltételes erdőtalajról,* illetve olyanról beszéltünk, mely más művelési ágban való állandó használatra alkalmas; hogy ennek méltányosabb, sőt igazságosabb meghatározási módja nem is lehet, mint hogy úgy a mező, mint erdőgazdasági ágazat képviselőiből alkotott bizottság döntse el esetenkint a kérdést: azt hiszem, kétséget nem szenvedhet.

2. a c) pontra kijelenti, hogy maga is készséggel járul hozzá, hogy a tévedésből vagy túlbuzgóságból erdőnek törzskönyvelt megfelelő talaju és lejtviszonyok között lévő legelőilletőségek adassanak vissza eredeti rendeltetésüknek. Ez egészen megfelel a mi álláspontunknak is.

3. Az e) és f) pontokra nézve egyetértünk abban, hogy maradjanak a községi és közbirtokossági véderdők és kopárok az eddigi kezelőtisztek kezelésében, *csak a költségtől kivánjuk a szegény embereket megmenteni, azért kértük, hogy ily területek kezelési és betelepitési költségeit viselje az állam.* Ha a keresked elmi tárcánál nagy vagyonu gyárosoknak is juttatnak subvenciót, mennyivel indokoltabb, hogy a szellemi és vagyoni segélyre teljes mérvben ráutalt szegény kisbirtokoson segitsen az állam, annál is inkább, mert ezzel a kopárok megmentése révén a közgazdaságnak megmenti a pusztuló vagyont.

4. A g) pontra kijelenti, hogy feltételes erdőtalajon álló erdőknél a meghatározandó minimumon aluli kis erdőtestek „más gazdasági célokra való forditása ellen alig tehető kifogás."

5. A h) pont alatt tárgyalt ligetes legelők alakitását pedig éppen megszivlelhetőnek mondja.

A főbb pontokban e szerint egy elvi álláspontun állunk és csak egy d) pontban van köztünk eltérés.

6. E pontban kifejezett azon kivánságunkat, hogy az elkopárosodó legelők befásitásra adassanak át erdészeti kezelésbe s helyettük legelőnek alkalmas más erdőterület adassék, élesen elitéli.

Sok hegyvidéki község legelő illetőségét oly állapotban látom, hogy ha szakadékokká mosott földjét hova előbb be nem fásitjuk és meg nem kötjük, úgy az menthetetlenül elvész első sorban a község kárára, de nagyban és egészben véve a közvagyonból.

Igen nagy hiba, hogy ez így van és hibásak akik okozták, de inkább tudatlanságból és sokszor kényszerhelyzetben elkövetett hiba helyrehozatala elől kitérni s a vízbefúlónak segédkezet nem nyújtani talán szűkkeblűség és közgazdasági hiba volna.

Meg kell említenem, hogy *az erdőtörvény*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

módosítását mi nem kértük, csak a végrehajtás körüli eljárást kívánjuk módosítani, mert csak ebben látunk hátrányt.

Ha az erdőtörvény módosítására kellett volna kiterjeszkednem, ugy egyéni nézetemből folyólag azt javasoltam volna, hogy ne a birtoklás szerint egyenlőtlenül, hanem általában, *feltétlen erdőtalajra vonatkoztatva, mindenkire egyenlően terjesztessék ki a felügyelet.*

Egyébiránt, miután nagyban és egészben hasonló elvi álláspontot vagyunk *Podhradszky Andrással,* nem érthető, miért kíván a nagyváradi gazdagyűlés által elfogadott határozat ellen állást foglalni s miért teszi előadói tisztemet is személyi vonatkozású bírálat tárgyává, hisz az itt előadottakból is kivehető, hogy e legeltetési kérdésben nem voltam egyoldalu, sem Cicero pro domo. — Talán csak nem azért, mert erdészeti kérdéshez szóltam? Hisz ez igazságtalan lenne!

A bírálat során tett egyes megjegyzésekre legyen szabad még a következőkben válaszolnom.

Bármennyire tudatában vagyok is az erdőgazdaság fontosságának, nem osztom cikkirónak azon kijelentését, „hogy hazai iparunk fellendítéséhez az első kellék a jó erdő." — Talán igazat fog nekem adni, hogy az európai szinvonalon is igen előkelő helyet foglaló malomiparunk nem az erdőnek köszönheti létezését és magas fejlettségét; — bőr- és textil-iparunkat bizonyára nem az erdők szülték, de az erdős hegységek között fejlődő vasiparunk se támaszkodhatik első sorban a fára és faszénre, mert hisz fütő anyagúl is inkább kőszenet fogyaszt.

Távol állok azonban attól, hogy az erdő hasznos voltát el ne ismerném, vasútépítés és felszerelés, ács, asztalos, pintér- és bognár-ipar bizonyára az erdőből nyerik faszükségleteiket, mi mellett a tüzifatermelés is nagy horderejű, de az ipar kellékének nem mondható.

Ha figyelmére méltatja *Podhradszky,* hogy a magyar föld 75%-a mezőgazdaság és csak 25%-a az erdő, úgy be kell látnia, hogy alig állítható az erdőgazdaság épp oly fontos közgazdasági ágnak, mint a mezőgazdaság.

Szíves ajánlására elolvastam „a legeltetés és az erdő" cimü cikket és készséggel kijelentem, hogy az abban elmondottak jó részét osztom, de olvastam mult évi tárgyukat is, mely „Erdőgazdaság sociális alapon" cimen jelent meg s melyben a francia szocialisták által levetett azon elven, „hogy a birtok közvagyon és csak haszonvételre adható" óhajtja az erdőgazdálkodást szervezni azzal a kijelentéssel, hogy az erdészeknek micsoda tér nyilna a cselekvésre! mert „most képzettségük, tehetségük, teremtő erőik mind-mind elfojtva, legfeljebb gőgüket dagasztja" . . . Hát ezt már nem osztom és ép azért nem kicsinylem le a más tudását és működését.

Legyen megengedve ez alkalommal az ugyanezen kérdéssel foglalkozó *„Erdészeti Lapok"* novemberi számában megjelent azon felhivásra is reflektálnom, hogy „álljunk össze hátat hát-hoz vetve igaz ügyünk megvédelmezésére" . . . kijelentve, hogy *nem kell védekezniök, hisz nem támadja az erdészetet senki, sőt a hazánk közérdekében kifejtendő egyetértő* működés terén az erdészeket bajtársaknak tekintjük.

Nagyvárad, 1906. november 22.

Erős Rezső.

Az erdészeti főiskola székhelye.

Irta: *Hathalmi Gabnay Ferenc.*

Most, midőn a főiskolai tanári és a selmecbányai polgári felhevülés egyaránt lelohadt, ezen ügy nyugodt, higgadt, első sorban pedig tárgyilagos megbeszélésének ideje látszik elérkezettnek.

A főiskolai tanárok tudvalevőleg azt akarják, hogy az erdészeti főiskolát Selmecbányáról Budapestre helyezzék át s a tudomány- vagy műegyetemmel kapcsolják össze.

Ez az eszme sem nem új, sem nem eredeti, mert az osztrákok már régen így tették azt a mariabrunni „Forstakademie"-vel, melyet Wienbe helyeztek át s a „Hochschule für Ackerbau und Bodenkultur"-ral kapcsolták össze. Az évek hosszú során át azonban kiderült, hogy ez a lépés el volt hibázva, a mit az osztrák császár alkalomadtán maga is kijelentett.

Mi magyarok a tisztviselői fizetéseket kivéve mindenben osztrák minta szerint járunk el, kivált az erdészet terén. Szeretném elérni, hogy legalább a főiskola székhelye tárgyában ne essünk ugyanabba a hibába, mint az osztrákok, ne kössük össze főiskolánkat semmiféle

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

más tanintézettel,* mert ha azt akarjuk, hogy ne önálló teljesen erdészeti, teljesen független, hanem más szakkal legyen kapcsolatos, akkor a bányászattal együtt továbbra is bátran Selmecbányán maradhat, annál inkább, mivel a selmecbányai polgárságnak Budapest *ellen* felhozott érvelései sokkal kifogástalanabbak, mint a Selmecbánya *mellett* felhozottak.

Igy tökéletesen igaz az, hogy a budapesti lakás és élelmezés költsége többszörösen felülmúlja a selmecbányait, a főiskolai tanárok erre felhozott ellenérvei pedig, melyek szerint ezt a drágaságot a székesfővárosban sűrűbben kínálkozó mellékfoglalkozással lehet ellensúlyozni, hamis, mert itt csak iparos, kézműves s napszámos kap mindég munkát s az sem mellékfoglalkozásképen, ellenben a tanúlt, sőt a már végzett elem még foglalkozásképen sem igen bír valami keresethez jutni, nemhogy 2—300 tanúló fiatal ember mellékfoglalkozásként jusson bár csak a legcsekélyebb jövedelemhez! Ismerek családapákat, a kiknek egész délutánjuk szabad, s a kik szakvégzett kitűnő erők s nem tudnak mellékfoglalkozáshoz jutni, bár évek óta azt hajszolják. Minek kecsegtetnek akkor egy sereg ismeretlen, idegen fiatalembert, a kiknek arra való idejük sem lehet, mert hiszen a teknikai szakokat nem lehet úgy elvégezni, mint a jogit, a melynél egyéves önkéntes, hivatalnok, sőt nappal alvó éjszakázó is lehet az ember!?

Azután csak nem lehet letagadni azt sem, hogy a székesfőváros mindenféle élvezete már amúgyis elvonja a tanulástól a nem egészen szilárd jellemeket — hiszen van rá elég példa az egyetemek ifjúsága között. A könnyelmű, kalandos, sőt ledér életmód pedig a családi élet szeretetét öli ki lelkéből, a melyre pedig majdan magányos állomáshelyén nagyon is rá lesz szorúlva s épen ezen kitett állomáshelyeken a maga szegénységében annál boldogtalanabbnak fogja magát érezni, minél inkább elmerült a főváros gazdag, fényes zajába s a durva környezet annál inkább fogja kétségbe ejteni, minél magasabb szellemi élvezetekben, minél finomabb társaságban volt része s minél inkább távolodott el az egyszerű természettől, a melyre sokkal több szüksége van, mint a székesfőváros fafeldolgozó iparvállalatainak szemléletére, a mire egyetlenegy tanúlmányi kirándúlás is elégséges, mert hiszen ezek nem tárgyai a szaktudománynak, hanem csak a szakműveltséghez tartozik tudni azt, hogy milyen sokféle eljárásnak vetik alá azt az anyagot, melyet ő mint szakember majd szállítani fog.

Tehát inkább az erdő a maga sokféle alakjával, felújulásának s kihasználásának módjaival, a fő-, elő- és mellékhasználat tárgyainak feldolgozásával, értékesítésének s szállításának feltételeivel való neki, ez az a terület, a melyen érvényesülnie kell. Ezt pedig a székesfőváros nem nyújtja, de Selmecbánya sem, mert a milyen igaz az, a mit a selmecbányai polgárság *Budapest* ellenében hoz fel, épen olyan igaz az is, a mit a főiskolai tanárok *Selmecbánya* ellenében hoznak fel. S bár a zord klimát lakosságának szeretetteljes társadalmi melegsége tökéletesen ellensúlyozza, mégis igazat kell adnom a főiskolai tanároknak, hogy az a mély, szűk katlanba szorult kis bányaváros távol minden fővonaltól s jobb közlekedéstől, a maga ósdi elmaradottságával minden modern kultúrintézmény hiányában szintén nem való az erdészeti főiskolának, a melyet én egy aranyos középútra, egy viruló fejlődő vidéki városba szeretnék elhelyezni, a mely nem olyan drága, nem olyan csábító s nem olyan raffinált mint Budapest, de nem is olyan elmaradt, olyan elzárt, olyan fejletlen, mint Selmecbánya, s ez az én felfogásom szerint csakis *Pozsony* lehetne. Előre is kijelentem, hogy nem oda való vagyok s hogy csak egyetlen egyszer voltam ott, de láttam, hogy ott a kultura minden modern intézménye a szabad természet minden szépségével ölelkezik, hogy ott olcsó élet mellett épen annyi fejlődés van, a mennyit a fiatalember látkörének bővítésére, törekvéseinek buzdítására s modorának simítására majdan magányába vihet — nem több, mert, a mint már elébb mondottam, sok a jóból is megárt.

Pozsony szebbnél-szebb villatelepekkel díszes környezete, gyönyörű hegyvidékének fenyves s lombos erdőalakjai pedig könnyebben megközelíthetők s változatosabbak, mint Budapest vagy Selmecbányáéi. Azután élénk gyáripar is van Pozsonyban s olyan forgalom a Dunán, de kivált a vasúttal, hogy három óra alatt Budapestre, egy óra alatt Wienbe érkezhetni s egy nap alatt oda s vissza utazva akár a budapesti egyetemeken, akár a wieni Hochschulén rendkívül sokat lehet végezni s a tanári kar a szellemi érintkezést mindkét irányban is fenntarthatja, kivált a jövőben, a mikor Pozsony Wiennel villamos vasúttal lesz összekötve. Nem kell mindent centralizálni s nem kell azt sem kívánni, hogy az erdészeti főiskola az ország közepén legyen, mikor az erdők is mind csak a szélén vannak!

Pozsony úgyis mindig egyetemet óhajtott, legalább kapna főiskolát helyébe, a melyet ott semmiféle más intézettel nem lehetne összekötni s a mely ott igazán s tisztán erdészeti lehetne, annélkül, hogy a világtól el volna zárva. Pozsony volna szerintem az a város, a mely az erdőbirtokosokat is jobban édesgetné a főiskolához, mint Budapest, mert egy első rangú vidéki város számottevő fiatalsága volna, holott Budapesten a sok ezernyi főiskolai polgárság közepette egészen eltünnének.

Hogy a kényelemhez szokott erdőbirtokos osztály a modern kor igényeitől távol álló Selmecbányára nem küldi a fiait, azt épen nem csodálom, de hogy ez az elem emelné első sorban a főiskola — s az életbe ki-

* Mi a magunk részéről ugyan inkább egy gazdasági egyetem felállítását óhajtanók, a melyen az erdőmérnöki, — mezőgazdasági — és kulturmérnöki szakok egyesíttetnének s az oly székhelyen volna, a hol az ígyekvőbb tehetségesebb hallgatóknak az életpályául választott szakon kívül más rokon szaktudományok elsajátítására és behatóbb művelésére is nyílnék alkalom. *Szerk.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lépve az egész szak jó hírnevét, az kétségtelen, mert szakunkban jelenleg még kevés a művelt elem, az „Európaer", mivel csak kis számban keresik fel azt a jobb középosztály gyermekei, a tömeget azon szegényebb sorsú szülők gyermekei képezik, a kiknél első sorban az a döntő, hogy a főiskolánál tandíjat nem kell fizetni, hogy ösztöndíj van bőven s a székhelye olcsó. Csakhogy ezen szülők gyermekei önmaguktól nagyon ritkán birják megszerezni azt, amit a szülők nem adhattak nekik s a mit a középiskola csak csekély mértékben, a főiskola pedig épenséggel nem képes megadni s ez a lelki műveltség, a mely megaranyozza a kedélyt, nemesíti a gondolkodást és tágítja a látkört, azután egy kis nevelés, egy kis modor, a mely némelyek szerint csak külsőség, csak forma, csakhogy olyan forma, a mely nélkül a legszebb tartalom is széthúll, s olyan külsőség, a melynek épen a hiánya takarja el a különben egészséges belsőséget. Ezt pedig már az akadémián a kollegák is észrevették egymás között úgy, hogy bányász és kohásztársaink a „Holzkristall" elnevezéssel illették meg egy-egy jobban kikristályosodott szaktársunkat, a miben azonban Selmecbányát ártatlannak vallom és hiszem.

Elek-féle erdőmérő.

Ezen erdőmérő műszerben két főelv nyert megoldást. Egyik a mérési munka és térképelés megkönnyítése és egyszerűvé tétele, másik a minden körülmények között való megbízhatóság. Mint a fotographia után készült képből látható, egy könnyű kis háromlábu állványon egy $^{20}/_{20}$ cm. méretű kis asztalka fekszik. Ez az asztalka, ha a műszerláb fején az ábrán jobb oldalt látható csavart megeresztjük, szintesre áll be s ha a csavart meghúzzuk, vízszintes állásában meg lesz kötve. — A kis asztalkára gumi szalagokkal egy blok van erősítve. Ehez jön aztán egy kis látcsöves vonalzó magassági körrel. Ennyi az egész műszer. A látcsöves vonalzót és a blokkal felszerelt asztalt egy csinos faszekrénybe lehet használat előtt és után elhelyezni.

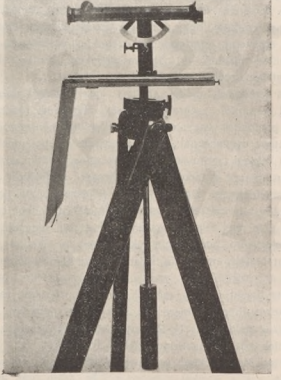

A műszerrel való mérés éppen olyan egyszerű, a milyen a műszer.

A felállásnál arra ügyelünk, hogy a blokk fedele, mely az ábraasztal lapján baloldalt nyitva látható, csukva legyen, mert különben az asztal vízszintesbe be nem állna. Ha az állvány szorító csavarjait meghúztuk, eleresztjük a műszerláb fején az ábrán jobb oldalt látható csavart, mi által az asztalka szintesen elhelyezkedett. Ezt a csavart újra meghúzva, az asztal rögzítve van. Az asztalt tájolni vagy irányvonalba állítani egyáltalában nem kell, bár az asztalka, ha az asztallap jobb oldalán látható kötőcsavart megeresztjük, forgatható; erre azonban csak kitűzési feladatoknál van szükség. Most felütjük a blokk fedelét. A blokk 50 átlátszó hártyapapirlapot tartalmaz; minden papirlap egyik szögletén a ferde távolságok, lejtszögek és vízszintesre átszámított távolságok feljegyzésére kis rovatos tabella van rá nyomatva.

A látcső távolságmérő is egyuttal. Hogy valamely felvétel teljes legyen, tudvalevőleg szükségünk van:

1. a szögek felvételére;
2. a távolságokra és végül
3. hogy a távolságok vízszintesre átszámíthatók legyenek, a lejtszögekre.

Ezzel a műszerrel minden szöget külön veszünk fel önállóan egymás közti kapcsolat nélkül, tehát míg a buszolával minden irányzat a delejes délőhöz van viszonyítva, addig itt minden szög külön lesz felrajzolva, vagyis nem a vonalak irányát és térbeli fekvését veszszük fel, hanem a szögeket, tekintet nélkül azok térbeli fekvésére.

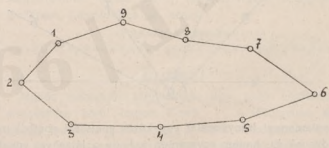

Ha például az 1—9 pontok által adott poligont akarjuk felvenni, akkor először felállunk a 2. pontban, a látcsővel megirányozzuk az 1. pontot s a vonalzó mellett egy éles irónnal egy vonalat húzunk, majd megirányozzuk a 3. pontot, ismét egy húzás a vonalzó mellett s a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

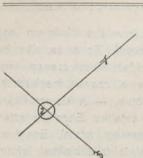

két vonal viszonylagos helyzete fel van rajzolva; a metszési pontot körül karikázzuk s bele irjuk a 2 számot, az irányzatot képező vonalakra pedig az 1, illetve a 3-as számot. Akkor már az 1., 2., 3. szög papirunkon meg van örökitve. Ezután felállunk a 3-asban — az asztal tájolása nélkül — ismét két irányvonalat rajzolunk fel és pedig a 3-ról 2-re és 4-re vagyis megörökitjük a 2., 3., 4. szöget. Igy megyünk tovább s a poligon minden szögét papirra rajzoljuk.

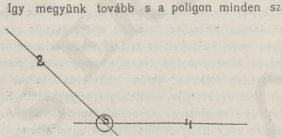

Ha jó metszést nem kapunk a két irányvonal között, az sem baj. Ez esetben is a két összetartozó vonalat összekarikázzuk, a karikába beirjuk a találkozási pont számát s az irányvonalakra is az illető számot. A metszéspontot a térképelésnél miként keressük meg, azt később irom le.

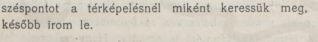

Papirlapunkon azonban nem csak két-két vonal viszonylagos fekvése örökithető meg, hanem egy alapvonalhoz több irányzat fekvését is viszonyithatjuk, azaz nem csak állásról-állásra mérhetünk, hanem egy központból, illetve állspontból több irányzatot is felvehetünk, igy például, ha az 5-ből láthatók 6., 7., 8., 9. stb. pontok, akkor igy néz ki felvételünk, vagyis nem bajoskodunk azzal, hogy

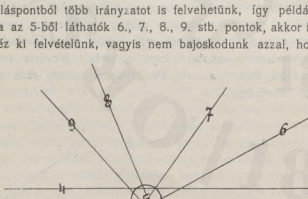

valamennyi irányvonalat egy közös metszési pontból inditsunk ki, hanem egyszerüen a hogy a látcsöves vonalzót a papirra helyeztük, úgy húzunk mellette vonalat, a fő, hogy arra ügyeljünk, hogy az egymáshoz viszonylagosan felvett irányzatokat együtt karikázzuk be és hogy minden irányvonal helyesen legyen megnevezve, — természetesen, mert hiszen két irányvonal találkozási pontja igy is megvan, vagy megkereshető és pedig sokkal pontosabban s biztosabban, mintha valamennyi irányvonal egy ugyanazon pontból indulna ki.

A szög felvételekkel egy időben természetesen feljegyezzük papirunk vonalozott részén a távolságokat is.

Ezen eljárással papirunk megtelik bekarikázott szögekkel, illetve vonalokkal. Ezek külön-külön lehetnek a legkülönfélébb helyzetben, vagyis úgy értem, hogy ezek a felvételi lapon egyáltalán nincsenek égtáj vagy fekvés szerint tájolva, hanem úgy feküsznek, a hogy véletlenül a kis rajztábla felvételük alkalmával állott, de sem ez a körülmény, sem pedig az, hogy esetleg az össze nem tartozó irányzatok egymást metszik, zavarólag egyáltalán nem hat.

Ha egy lapra már annyi szöget vettünk fel, hogy többnek helye nincs, egyszerüen feltépjük a lapot, számozzuk, hogy 1 ső lap, 2-ik stb., be tesszük a kis szekrénybe s tovább folytatjuk a felvételt a tiszta lapon. Egy blokkba 50 lap van; ha minden lapra 20 szöget rajzolunk fel, 1000 szöget örökit meg a blokk, a mi buszola felvételnél 500 irányzatnak felel meg, tehát egy blokk egy mérnöknek körülbelül egy hétre elég.

Megjegyzendő, hogy ezzel a műszerrel a felvétel sokkalta gyorsabban megy, mint a buszola műszerrel, mert bár itt előre haladó mérésnél minden pontban fel kell állanunk — két műszerállitás sem igényel annyi időt, mint a buszola műszernek egy állitása s minthogy szöglevasás helyett csak egy vonalat kell húznunk s azonkivül ehhez a méréshez semmiféle vázrajz nem szükséges, mert hiszen minden felvett szög el lévén látva jelzéssel, fekvését és irányát a térképelés alkalmával maga mutatja meg, világos, hogy gyorsan haladunk előre,

A felvételek fontosságáról később szólok, itt csak azon előnyt emlitem, hogy a szögfelvételeknél nem lehet hibát elkövetni, mert minden szöget a valósággnak megfelelően rajzolunk le s igy mérésünkből kiküszöböltük a helytelen szögleolvasásából eredő hibákat.

A térképelés módja szintoly igen egyszerü. Ide nem kell semmiféle szögrakó készülék. Méréseink rendszerint fix pontokhoz vagy előre megállapitott háromszögellési ponthoz csatlakoznak, tehát a vonalak és poligonok térbeli fekvés szerint való megszerkesztésére nincs szükség, mert hiszen a térképre csatlakozási pontjaiknál fogva illesztetnek be. De ha mégis teljesen önálló mérést esetleg a természetben való fekvés szerint kellene tájolni, ezt a felvétel teljes megszerkesztése után végezhetjük el. Megjegyzem, hogy asztalunk tájolásra is alkalmas, mert mint fentebb említettem, saját tengelye körül is forgatható. Ép ez okokból mért vonalaink szerkesztésekor az első irányvonalat tetszés szerinti irányban rajzoljuk fel arra ügyelve, hogy felmérésünk a rajzpapirra elférjen. Meghúzzuk például az 1—2 irányvonalat s ráviszszük az 1—2 pontok közötti távolságot, tehát felrajzoljuk az 1. és 2. pontot. Most, felvételi papirunk átlátszó lévén, kikeressük azon azt a karikát a mibe a 2-ős szám van irva. A

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

2—1 vonalirányt ráillesztjük a rajzpapiron már felvett vonalra úgy, hogy a metszéspont a 2. pontot fedje, akkor leszurjuk a 3 felé menő vonal irányát, melyre a 2—3. pontok távolságát mérjük rá s kapjuk a 3 pontot. Lehet esetleg magára a felvételi lapra is felvinni a távolságokat. Ezután megkeressük azt a karikát, a mibe a 3-as szám van írva s úgy illesztjük tovább. Ha felvételünkön a két összetartozó irányzatnál metszést nem találunk, pld. a 4 pontnál, akkor egy tetszés szerinti

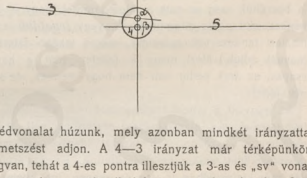

segédvonalat húzunk, mely azonban mindkét irányzattal jó metszést adjon. A 4—3 irányzat már térképünkön megvan, tehát a 4-es pontra illesztjük a 3-as és „sv" vonalak metszési pontját, ábránkon „α"-t úgy, hogy a 3-as irányzat fedje egymást, s ekkor az „sv" egy messzebb fekvő külső pontján átszurunk, vagyis rajzunkra felvittük az „sv" segédvonalat. Ezután már az „sv" és 5 vonal metszéspontját a „β"-t illesztjük a 4 pontra megtartva az „sv" vonal által adott irányt s az 5 vonal irányát átszurjuk, melyre a 4—5 pontok távolságát felvéve kapjuk az 5 pontot.

Igy haladunk tovább s mérésünk mihamar megvan szerkesztve. Ezután már csak a fix pontokhoz való illesztés marad hátra s kész a térkép.

Ezen műszerrel való felvétel és a felhordás pontosságáról a következők szolgálhatnak zsinórmértékül :

A felvétel hiba-határát irónnal húzott vonal vastagsága adja, ezt a hibát pedig, ha éles iróntt használunk s az irányvonalak húzásánál csak egy kissé gondosak vagyunk, módunkban áll mérsékelni. Egyébként legyen bármily pontos theodolit szög leolvasás és mérésünk alapja a mellett, hogy a szögleolvasás határai a felvételnél és a szög szerkesztésénél is külön hibát adnak, még mindig ott van az irónnal huzott vonal hibája is. A mi azt a hibát illeti, hogy a szögek nem egy központból vétetnek fel, szólni is alig érdemes ; hiszen busszolánkat és theodolitunkat sem szoktuk az állásponttól elé befüggélyezni, hacsak valami különös pontosságot nem akarunk elérni, például némely részletmérésnél. Egyébiránt egész asztalunk 20 cm. széles és hosszú, tehát ha asztalunkat az állásponttól felé állitottuk, az állásponttól való eltérés a természetben pár centimétert tehet csak ki s ez az igy keletkezett szöghiba egy több öl hosszu szárakkal biró szögre viszonyítva, oly parányi, hogy azt sem nagyitóval, sem a mikronok mikronjait mutató szögrakó műszerekkel sem lehetne 1" 40^0 öles mértékben feltüntetni. Ezekből világos, hogy az emberi megfigyelés határán belől a szögeknek ezzel a műszerrel való közvetlen felvétele abszolut pontossággu s minden körülmények között megbizható, mivel itt a felvételnél tévedni nem is lehet.

Arról nem is kell szólanom, hogy ez a felvétel menynyivel áll felette a busszolával való felvételnek, hiszen a delejtű folytonos remegése, ingadozása, a szögleolvasás durva hibahatárai, — egy zsebben levő kulcs vagy kés miatti kitérések, — igen gyakran előforduló 10^0 fokos sőt némelykor még durvább megtévedések a leolvasásnál, elég világosan beszélnek.

A felhordás, illetve a mért vonalak megszerkesztésének hibáról is meg kell emlékeznem. Egy átlátszó papirlapon levő szögnek egy másik papirra való átvitele képezi az egész feladatot. Lehetnek és vannak olyanok, a kik azt vitatják, hogy egy átlátszó lapon levő szögnek az alsó papirlapra való átvitelénél — nevén nevezve — az illesztésnél és átszurásnál durva hibák fordulnak elő. Hát a ki ezt állitja, az sohase próbálta a szögek átvitelének ezen módját. Én nyugodtan mondhatom, hogy ez semmivel sem nagyobb hibaforrás, mint a transportőröknek a ponthoz való illesztgetésénél s a vonalzók mellett való ide-oda tologatásánál előjön, sőt ehhez képest elenyészően csekélyebbek az átlátszó papirról való átvitelhiba határai. Az is bizonyos, hogy ha egy ugyanazon busszola mérést többször hordjuk fel transportőrökkel, mindannyiszor eltéréseket észlelünk, mig ha a most ismertetett erdőmérő-műszer blokk-lapjairól hordjuk át a mérést, akárhányszor ugyanazt az eredményt kapjuk. Tessék megpróbálni.

Ezek után nyugodt lélekkel ajánlom szaktársaim figyelmébe új erdőmérőmet, mely már külső kinézése folytán is tetszetős kis eszköz. Nincs ezen mit cipelni, maga a mérnök is elhordhatja.

Ára Reichenbach-féle távmérővel 180 korona, alább ismertetendő Elek-féle távmérővel felszerelve 400 korona. Megrendelhető Weisz Károly műmechanikai intézeténél Budapest, Lónyay-utca 24. szám.

(Folytatása következik.)

Erdész!

Milliós üzletekről tárgyaltunk. Egy nagy erdőbirtok értékesítése körül forgott a szó . . . A fővölgyben áthaladó hosszu ut építése, mely a vidék viszonyait hivatva lesz egy csapással megváltoztatni, eddig nehezen megközelithető községek közt a közlekedést megnyitva, a nemzetiség lakta vidékkel édes hazánkat megismertetni, s rájuk annak áldását kiterjeszteni . . . . egy másik vasuti vonal kiépítése által a hozzáférhetlen erdőket értékessé tenni . . . és végre egy sodronykötélpálya

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

merész vonalával a harmadik erdőrész termékeit a világot átfogó sinekhez szállítani . . . .

Mig villamosra szállva a jövő tündöklő képei bontakoznak ki lelki szemeim előtt, öröm és büszke önérzet dagasztja keblemet, hogy a képzeletemben megváltozott vidék az én eszméimen épül s bár a tervezőről senki sem fog beszélni, de a rohamos fejlődés szemlélése elégtételt és bő elismerést fog nyujtani.

Merengve bámulok ki a rohanó villamos kocsi ablakán, két szemem nézőiránya párhuzamos, hogy a világváros élénk élettől lüktető, gyorsan változó képei agyamban nyomot ne hagyjanak, s ne zavarjanak merengésemben . . . és mégis szemem egyszerre megakad e szón: *erdész.*

A kerepesi uton vagyok, egy cselédelhelyező intézet tarka tábláján ajánlja a tulajdonos, hogy kocsist, inast, szoptatós dajkát, erdészt . . . . szerez!

Vérem arcomban tódul. Szégyeltem egyenruhámat. Nem tudja-e a körültem nyüzsgő közönség, hogy erdész vagyok, nem-e keres összefüggést e tábla és erre utazásom között? . . . Le voltam sujtva, gyönyörü terveimhez a tetterőt elvesztettem s még most sem tudom megtalálni.

Ki adja nekünk e cimet: *erdész;* és a ki adja, nem tartozna-e arról gondoskodni, hogy ezt csakis mi viselhessük? Kitől függ e gondoskodás? Hol van a hiba? A cimosztogatóban, vagy azokban, kiknek e cim jutott, hogy egy cselédelhelyező intézet tábláján is szerepelhet e büntetlenül.

Önkéntelen arra a végkövetkeztetésre kell jutnunk, hogy mi vagyunk mindennek okai. Mert ha cimosztogatónk elfelejtett cimünk biztosításáról gondoskodni, mi vagyunk hivatva azt tőle kérni. S ha nemtörődömségünk oly nagy, hogy e cim biztosítása végett nem tudunk összetartóan fellépni, csapjunk öklünkkel méltó felháborodásunkban asztalunkra és követeljük a nemtörődöktől a csatlakozást.

Ez nem cimkórság! Ez csak hosszu és fáradságos tanulásunk utján megszerzett képességünk e cimmel rögzitett elismerése!

Ferenczfi József.

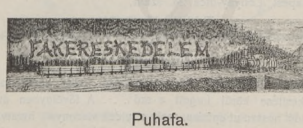

Puhafa.

Annyira a mennyire magam is tájékozva vagyok a faüzlet menetéről, de biztonság okáért mégis igénybe szoktam venni egy tekintélyes budapesti termelő cég főnökének szivességét, mielőtt a *Magyar Erdész*-nek szánt üzleti tudósításomat megirnám. Az illető úri ember minden egyes esetben a legnagyobb előzékenységgel fogad és adja meg a kért felvilágosítást. Ezuttal is úgy történt. A társalgás folyamán ráterelte a beszédet a termelőknek az állammal és a magán erdőbirtokosokkal való viszonyára és megkérdeztem, vajjon vannak-e a szakmabelieknek most is panaszai vagy kivánságai?

Panasz? Ha csak az nem, hogy miért nincs legalább tizannyi erdő, mint a mennyi van, — mondja mosolyogva.

— No ez nem gilt. Hát a kivánság?

— Kivánság? . . . Legfeljebb annyi, hogy egészséges maradjak és győzzem effektuálni a beérkező megrendeléseket. Egyebet igazán nem tudnék mondani.

Ennél a válasznál jobban semmiféle jelzővel nem lehetne jellegezni a faüzlet ez idő szerinti menetét. (Meg is beszéltük még az este a feleségemmel, hogy a Janikánkat, akit pedig államtitkárnak, vagy *legalább* is miniszteri tanácsosnak szántunk, mégis inkább fatermelő inasnak adjuk.) Mert megy a faüzlet mint a karikacsapás, az árak pedig már nem hogy mennek, de szöknek fölfelé.

Az irányzat a lehető legszilárdabb, sőt emelkedő, fölfelé törekvő. Az augusztusban érvényben volt árakkal szemben a küszöbön lévő tavaszi idényre újabban is megnövekedett árakra kell készülnünk. Ez az árnövekvés már kialakulóban is van és aképen jut kifejezésre, hogy megdrágúl köblábonkint:

a lucfenyő	6	fillérrel
a jegenyefenyő	3—4	„
a lécz	4	„
a stafli (magyarúl?) . .	2	„

Ez idő szerint a következő árak vannak érvényben:

Erdélyi áru:

Lucfenyő széles	156—158	fillér
„ keskeny	140	„

Felsőmagyarországi árú:

Jegenyefenyő széles	120—124	fillér
„ keskeny	100—104	„
„ léc	110	„
„ stafli (magyarúl??) .	108	„
Lucfenyő széles	140—144	„
„ keskeny	126—128	„

Hosszú, évekig tartó vajúdás után végre dűlőre jut az erdélyi szász hétbirák erdejének eladási ügye.

Mi sem természetesebb, hogy az ilyen nagyszabású termelési üzlet szóbeszéd tárgyát képezi szakmaszerte. Az is nagyon természetes, hogy az ismét várható roppant famennyiség igen nagy befolyást fog gyakorolni a puhafapiacra. Azonban csak mennyiségileg, sőt esetleg tán minőségileg is. De már arra, hogy árszabályozó, vagy pláne árcsökkentő hatása is lesz, még gondolni sem lehet. Akik tehát abban bizakodtak, vagy bizakodnának, hogy e nagy termelés megnyilta után olcsóbb árakon fognak vásárolhatni, azok nagyon csalatkoznak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Abból a sok mindenféléből, amiről a Venezia kávéházban *„osztás közben“* szó esik, mostanában sűrűn hallatszik a hétbírák erdejének emlegetése. De akármennyit zörög is a haraszt, *komolyan* csak öt-hat versenyző termelőcégről lehet szó. A többi ajánlat, ha ugyan lesz, csak olyan tessék-lássék, vagy próba ajánlat lesz, ad vocem: „Nem lehessen tudni“, illetőleg: „Ha az Isten akarja, a kapanyél is elsül.“ Csakhogy ezúttal bizony nem fog elsülni, mert hír szerint a *komoly* ajánlatok beterjesztői szinte hallatlan módon megerőltetik a tárcájukat és ha igaz az a bizonyos „on dit“, akkor olyan magasak lesznek a megajánlott tőárak, hogy „a nap megáll fölöttünk bámulni a csodát“.

Már pedig olyan altruista, aki a drágán vett holmit olcsón adná el, még fatermelőink között sem akad, még a legfényesebb konjunktura alatt sem.

S utóvégre az egész világot az egoizmus tartja fenn. Hát miért lenne a fatermelő kivétel?

Fölhivás

az orvvadászat megfékezésének kérdésében.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesületének f. évi junius hó 6-án Egerben tartott közgyűlésén *Imecs Béla* a következő indítványát terjesztette elő:

Mélyen tisztelt Uraim!

Nem csak vadászember előtt ismeretes, de mindenki tudja a napilapokból, hogy hazánk vaddús vidékein az orvvadászati esetek mind sűrűbben ismétlődnek. Borsod-Gömör-Heves megyék vadállományát a vadorzók, a hol csak lehet, szintén megtizedelik, számuk egyre nő, s vakmerőségük immár nem ismer határt.

Koburg herceg ügyésze ezelőtt pár évvel a vadorzás csökkentése céljából javaslatot nyújtott be Gömör vármegyéhez. Az egri érsekségnek hevesmegyei erdeiben az erdészeti személyzet évek óta valóságos csatákat viv az orvvadászokkal, mig Borsodban a kincstári, a szilvási és az apátfalvi erdőkben a vadorzás napirenden van.

A dolog természetében rejlik, hogy az erdő vadállományát inkább megdézsmálja a vadorzósereg, mint a síkföld apróbb vadját, mert hisz az erdő rengetegei és sűrűségei a titokban folytatott vadászatoknak alkalmasabbak, mint a nyilt fekvésű mezők, legelők. Hogy tehát az orvvadászat terjedése iránt elsősorban mi erdészek érdeklődünk, már ebből is önként következik.

Kutatva az orvvadászat országos terjedésének okait, nem tagadhatjuk, hogy vadállományunk örvendetes szaporodása, a lőfegyverek tökéletesebbítése, a nehezebb megélhetés is elősegítették a bajt, de viszont az is áll, hogy az ország vadászközönségének legnagyobb része a vadorzás meggátlására irányuló törvényes intézkedéseket sok részben helytelennek és eredménytelennek tartja.

Nem lehet ez alkalommal feladatom az idevágó összes törvényeket, rendeleteket, utasításokat egyenként boncolgatva, azoknak hiányait felsorolni, csupán egynéhány céltévesztett intézkedésre vagyok bátor becses figyelmüket felhívni s azok ellen orvoslást kérni.

Az orvvadászat terjedésének egyik okát abban látom, hogy lőfegyvert mindenki tarthat, a ki fegyver-adót fizet. Egy egyesövü vadászlegyver évi adója 2 korona. Az az orvvadász tehát, a ki ezt a csekély összeget lefizeti, fegyvertartásért senki által felelősségre nem vonható, gyakorolhatja az orvvadászat jövedelmező mesterségét mindaddig, mig élетereje megengedi, mert nehogy azt méltóztassanak hinni, hogy a törvény és bíráink valami nagy szigorusággal itélkeznek az orvvadászat felett. A törvény ugyanis az esetleges önvédelemre való tekintettel vadászfegyvernek tarthatását bárkinek megengedi a helyett, hogy világosan kimondotta volna azt, hogy *önvédelmi célra csakis pisztoly tartható.*

Hogy a hosszucsövü vadászfegyver önvédelemre alkalmatlan s azt tisztán erre a célra senki se használja, mindenki tudja, a ki fegyverrel bánni szokott.

A vadorzás terjedését nagy mértékben elősegíti a lőpornak jelenlegi korlátlan mértékben való áruba bocsátása. Ezt a közbiztonságra oly veszélyes árut mindenki szabadon vásárolhatja ép ugy, mint a cukrot vagy a sárgarányt. Hogy ez nem helyén való, az bizonyos, ezt más nagyobb államok régen belátták s a lőpor eladást korlátozták is. Ha egyébért nem is, de az orvvadászat megakadályozása miatt is szükségesnek vélném, ha a lőpor elárusitást az állam nálunk is szabályozná.

Igen elősegiti a vadorzást vadászati törvényünknek néhány félszeg intézkedése is. Ilyen például az, hogy a vétségnek és kihágásnak minősitett eseteket helytelenül birálja el. Ha valaki másnak a birtokán vadat lő, azt a törvény kihágásnak minősiti. Ezzel szemben a talált vadnak eltulajdonitását nagyobb bűnnek tartja, azt vétségnek minősiti és szigorubban bünteti. Vagyis midőn például a vadorzó fegyverrel kezében a vadászati személyzet életét veszélyeztetve vadat lő, tehát idegen vagyont, idegen tulajdont sajátit el, vadászati törvényünk sokkal enyhébben bünteti, mint azt, a ki egy elhullott vagy más által elejtett vadat talál az erdőn s azt eltulajdonitja.

Kérdem, hol van itt az igazság?

A vadorzási esetek azért is szaporodnak oly rohamosan, mert az erdészeti és vadászati személyzet idevágó fegyverhasználati utasításának nehány szakasza teljesen kiszolgáltatja az erdészeti személyzet életbiztonságát a vadorzók támadásainak. Ezen állitásom igazolására szolgáljon a következő példa: tegyük fel, hogy az erdőben szemben találkozom egy vadorzóval, a ki reám lő s aztán megfutamodik. Utána lőnöm tiltja a rendelet, mert a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

veszély megszünt. Tehát az utasítás szerint én arra a gyilkosra, a ki életem ellen tört, fegyveremet nem emelhetem. Üldözőm szabad. Igen ám, de ha üldözőbe veszem, élietemmel játszom, mert a vadorzó a fák mögé bujva meginl reám lőhet és megfutamodik. Ilyen kritikus pillanatokban nem marad más hátra mint válogatni az elnézés, a megfutamodás vagy fegyverhasználat esetén a büntető törvénykönyv szigoru szakaszai között. Az emlitett utasítás 3. paragrafusának 2. pontja megengedi ugyan, hogy a fegyvert használhassam, ha tetten ért egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felszólitás dacára *védett* helyzetéből előjönni vonakodik. De hogy miképen lehet fegyverrel ártalmatlanná tenni egy olyan embert, a kinek testét egy vastag fa takarja, arra nem ad utbaigazitást ez a kedélyes rendelet.

Már az eddig röviden előadottakból is méltóztatnak látni, hogy valami rothad Dániában. Azért tiszteletteljesen azt indítványozom, ha a felhozottak után szükségét látják annak, hogy egyesületünk a vadorzás tulkapásai ellen állást foglaljon, méltóztassanak a képviselőházhoz és az illető ministeriumokhoz sürgősen feliratot intézni, abban megvilágítani az itt felsorolt sérelmeket s a bajok orvoslását kérni. Ha megengedik, elmondom azt is, hogy a magam részéről mit kivánnék ebben a feliratban különösen kérelmezni.

Azt kivánnám első sorban, hogy jelenlegi vadászati törvényünk hatályon kivül helyeztessék és egy egészségesebb alapra fektetett ujjal felváltassék s ezzel kapcsolatosan a most vadászati kihágásnak minősített cselekmény elbirálása a most készülőben lévő uj büntettörvény keretébe beilleszteassék.

Külön ministeri utasitás szabályozza azt, hogy jövőben ki tarthasson vadászfegyvert.

A lőpor eladását korlátozza az állam ugy, hogy azt csak vadászjegy előmutatása mellett lehessen vásárolni a tőzsdékben, hol nyilvántartást vezetnének, kinek mennyi lőport adtak el, mely naplóknak havonkénti ellenőrzését a pénzügyőrség gyakorolja.

Végül pedig, hogy erdészeti és vadászati személyzet fegyverhasználati utasítása oda módositassék, hogy mindazon esetekben, midőn az erdészeti és vadászati személyzet valamely tagjára valaki lőfegyverét kisütötte, akkor a megtámadottnak is joga legyen minden körülmények között — ha a támadó megfutamodott is — fegyverét használni. Ezt követelni annyival jogosabb, mert a törvény másik helyén a feleskedett erdőtiszti és altiszti személyzetet szolgálat teljesítése közben közbiztonsági közegnek tekinti. A csendőrség tagjai is közbiztonsági személyek s nekik a törvény a fegyverhasználatot ilyen módon megengedi.

Méltóztassanak tehát indítványomhoz hozzá szólani.

Tekintettel pedig arra, hogy az itt szellőztetett kérdés nem tisztán csak az erdészeket érinti, felkérem igen tisztelt vendégeinket is, kik a vadászatban jártasak, sziveskedjenek a kérdéshez minél többen hozzászólani, nehogy mi erdészek talán egyoldalulag nyilvánitsuk véleményünket s hozott határozatunk e miatt sikernélküli maradjon.

*

Miután *Gesztes* Lajos elnök ezen fontos indítványt megvitatás alá bocsájtotta, hozzá szólottak: *Kellner* Viktor, az erdőőrök részére a házkutatás jogát kivánva, *Podhradszky* Pál, az erdőtiszteknek azon jogot óhajtva biztositani, hogy a vadorzási esetekben a csendőrséget a nyomozáshoz közvetlen felszólithassák és *Turcsányi* Gyula dr., ajánlva ezen ügyben a három vármegye törvényhatósága támogatásának megnyerését, — a közgyülés a kérdés beható megvitatása s a szükséges kérvények megszövegezésére az indítványt *Turcsányi* Gyula dr., *Holló* Géza, *Piller* Éde, *Dénes* Géza és *Csaszköczy* Károly tagokból álló bizottságnak adta ki.

Az egyesületi elnökség ez uton is fölkéri a bizottság t. tagjait, hogy az orvvadászat megfékezésének ügyét az 1907. évi tavaszi közgyülésig előkészíteni sziveskedjenek.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete f. évi december hó 8-án délután 3 órakor Budapesten, a Pannonia-szálló termében rendkivüli közgyülést tart a „Magyar Erdész" szaklapnak az egyesület kiadásába történő átvétele és az 1907. évi tavaszi közgyülés határidejének megállapitása tárgyában.

Uj erdészeti egyesület. A harmadik vidéki egyesület f. évi október hó 14-én Pozsonyban megalakult, mint az „*Északnyugot-Magyarországi Erdészeti Egyesület*". Működési köre: Moson, Pozsony, Nyitra, Bars, Trencsén és Turóc vármegyékre terjed ki. Miután az alakuló gyülésen az alapszabály tervezetet elfogadták, ideiglenes elnökké *Hoffmann* Antal urad. erdőfelügyelő, első alelnökké *Sághy* Kálmán kir. erdőfelügyelő, második alelnökké *Bittner* Gusztáv hgi erdőmester, titkárul *Schuszter* Lajos urad. erdőmester, pénztárosul *Bossányi* István m. kir. főerdész lettek egyhangulag megválasztva. A választmányt 26 tag képviseli.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Alapító tagul belépett: imecsfalvi Imecs Béla 150 K-val.

Rendes tagsági dijat fizetett 1906-ra: Hoznek Gyula, Áronffy Ernő, Fábián Béla.

Az Országos Erdészeti Egyesület alapításának 40-ik évfordulója alkalmából f. évi *december hó 9-én* saját székházában közgyülést tart.

A közgyülés tárgysorozatát az igazgató-választmány a következőkben állapitotta meg:

1. Visszapillantás az egyesület 40 évi működésére. Előadja az egyesületi titkár.

2. Az igazgató-választmány indítványa, hogy

a) az egyesület alapitása körül szerzett érdemeknek hálás emlékezetétül az egyesület első elnökének, Keglevich Béla grófnak, továbbá Wagner Károly egykori al-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

elnöknek és Divald Adolfnak arcképét a közgyűlési terem részére megfestesse;

b) hogy nevezettek sirjaira az egyesület, kegyeletes megemlékezése jeléül, koszorut helyezzen;

c) hogy az egyesület erdőtisztek fiainak középiskolai neveltetését megkönnyítendő, valamely internatusban fenntartandó ingyenes helyekre a jövő évtől kezdve pénztári feleslegeiből fokozatosan 25.000 K-t alapítson;

d) hogy végül az egyesület f. évi egész pénztári feleslegét a Wagner Károly nevét viselő jótékony alapítvány gyarapítására fordítsa.

3. Jelentés az egyesületnek a legutóbbi közgyűlés óta kifejtett tevékenységéről.

4. Tiz választmányi tag választása.

5. Jelentés az 1905. évi számadások megvizsgálásáról és az 1907. évi költségvetésre vonatkozó javaslat.

6. Jelentés a Deák Ferenc-alapítvány kamataiból kiírt pályázatok eredményéről.

7. Indítvány az 1907. évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

8. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Ily indítványok az alapszabályok értelmében a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak írásban bejelentendők.)

A közgyűlést közös ebéd követi, melynek helye és ideje magán a közgyűlésen fog közzététetni.

Budapest, 1906. évi október hóban.

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége.

Ezzel a meghivóval kapcsolatosan tudatjuk, hogy a közgyűlést megelőző napon, tehát f. évi december hó 8-án (szombaton) d. u. 4½ órakor Róth Gyula úr, a központi erdészeti kisérleti állomás adjunktusa, az egyesület helyiségeiben előadást tart az áterdőlések gyakorlati keresztülviteléről.

December.

(Kő.) Fehér lepel, hótakaró fedi a földet. Köd ül az égen és nyomasztó csend terjeng a szunnyadó természet ölén mindenfelé. A levegőt, lomha szárnyaikkal nagy fekete madarak szeldesik át, érdes krákogó hangjuk messze rémesen hallatszik: kár . . . kár . . .

Nincs ezen kivül semmi hang, semmi nesz, még a szellő is elpihen a kiálló növényi vázak s az erdő lombtalan fái közt; s ha mégis a sivító északi szél egy-egy nótára gyujt, a libegő falevelek már nem tapsikolnak a múlt hóról ismert koncertnek. Nagyon kevesen vannak.

Társai már mind ágról szakadtak, elfeküdtek a mulandóság nagy avar sírjába s hogy mulásuk még könnyebb legyen — ráborult a hideg, fehér szemfedő. De ez a „fehér szemfedő" hieroglifákkal van tele, a cifra ákombákokkal, melyek azonban a vadásznak korántsem megfejthetetlen írásjegyek, sőt titkokat tár fel azoknak, kik szivükön viselik az erdők lakóinak sorsát jóban, rosszban: ezek olvasni tudnak belőle. A telerajzolt fehér szőnyeg ugyanis az a vadásznak, a mi a térkép az oceánok hajósa kezében; csakhogy azok a különböző pontok, vonalak rajta nem szigeteket, fokokat jelentenek, hanem magyarázatokkal szolgálnak, mert hisz a vad nyomai, életjegyei rajzolódnak bele a hótakaróba. Ebből aztán könnyű kiolvasni a pagonyok titkait: kedves vadjaink jelenlétét, számarányát, vonulási irányát s minden mozzanatát megmagyarázzák. De megmondják azt is, hogy a hivatlan vendég nem-e tett látogatást vadjainknál s hogy látogatása mi eredménnyel járt; egyuttal utmutatást is kapunk az esetleg megismétlendő látogatás kellő fogadtatására. A vadak elvonultsága miatt különben most az életjelenségeknek kevés nyomát találjuk; a madárélet pedig egészen szegény. Itt-ott egy-egy *huros*, vagy kósza *fenyves* madárcsapat kereng; mintha hangtalan hangokat riszálnának hangolatlan szerszámjaikon. Az apró madarak közül a széleken *sármányok*, piros mellű *pirókok*, csellegő, *ökörszemek*, borzas, fázékony *cinkék* tünedeznek fel. A *fekete rigók* az erdőből a kertekbe helyezik át tartózkodási helyüket s jönnek-mennek folyton, nyugtalanok. Nagy hideggel a *harkályok* is az emberi lakok közelét keresik; szorgalmas kalapácsolásuk most már ritkán hallatszik az erdő csöndjében, a kéreg szutyóka (Dendrocopus minor) is inkább a kerti almafákon berregteti kis kalapácsát, mint az erdei fák

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

odvain. A madarak helyváltoztatásai miatt a völgyek és berkek szárnyas világát egészen átváltozottnak találjuk és ezek közt nem hiányzik a káros elem sem: a gyilkos *héja, karvaly, vándor sólyom*, melyek utánuk vonulnak az ember közelében védelmet kereső szárnyas madárnépnek. A lomhán gunyasztó *ölyvek* is minduntalan szem elé kerülnek, sőt imitt-amott egy egy itt cseppent *vércsét* (Cerelmeis tinnuncu'us), sőt nagyon fehéredő *kabát* (Circus cyaneus) is látunk. A *réti sasokat* (Haliaetus albicilla), sem hordja el mind a zimankó, — nagy hóállás mellett aztán, jaj a vadászterület nyúljainak.

E hóval elérkezett a társasvadászatok főideje. A legnagyobb *nyúlvadászatok* e hóban rendeztetnek. A nyúlon kívül a *sörte vad* képezi még a téli-idény vadászszenvedelmének főtárgyát; bár e hóban ezek a kormos erdei mumusok már-már görgetni (búgni-párosulni) kezdenek. A *szarvas, dámtehén őzsuta* lelövése folytatható ott, hol a vadállomány szabályozása megkívánja a ritkítást. Az *özbak* is még lőhető; a *zergebak* e hó 15-től kezdve (augusztus 1-ig) a tilalom védelme alá kerül; valamint e hó végével a *szarvas-, dám-* és *őzsutára* is megszünteti a törvény a vadászatot. Ellenben aktuális a *farkas, róka*, mint mindig, a hol van. A *fácán-* és *fogolyvadászatok* is lassanként záriatra kerülnek. A *tőzok* már csak nagy hajtásokban, lovas hajtók segélyével lőhető. *Császármadárra* e hó 1-ével tilos a vadászat! *Vadlúd kacsa*, a nyílt vizek körül olykor még puskavégre keríthető, de ez alkalmak minél ritkábban kínálkoznak. Általában a közép és apró vadra a tüzetes vadászatnak e hóban vége; de a vadvédelmi szempontból annál inkább üldözendők, a *dúvadak* és *szárnyas ragadozók*, ez utóbbiak *uhu* segélyével is. *Mátyásnak, szarkának* és *szürke varjunak* is folyvást a nyomában kell lenni és nem kell tőlük azt a kis „ólmot" sajnálni.

A *fővad* a hideg miatt a sűrűségeket bújja; az *őzsuta* a *bakkal* a sűrű gazokban lappang; a *meddők* és *gidák* kedvező időben az uj vágásokban is kiváltanak. A *sörte vad* völgykatlanokban s szélről védett sűrűségekben vonul meg, az erős *kanok* pedig a kondáktól külön válva csatangolnak. A *medve* rejtekhelyére vonul, a *borz* is barlangjába huzódik, de sőt a *róka* is búvik a zimankó elől. Az apró *szőrmés ragadozók* csak tiszta, csendes időben bújnak elő odukból. *A tőzok* összevissza jár, kel s roppant nagy útakat tesz meg az őszi vetések miatt. A *fogoly* a sűrűs helyeket s hóállással az emberi lakók közelét keresi. A *nyúl* a zimankók elül szintén a falvak közelébe s az erdőkbe vonul, jó idővel azonban a térségeken fekszik el.

A téli nagy vadászatok zárlatával a megmaradt törzsvad védelme, óvása és gondozása képezi a vadász főteendőjét. A szigorubb napok beálltával az etetés nemcsak megkezdendő, hanem az még hatványozottabb mérvben folytatandó is — és e mellett nagy gondot fordítunk a hurkolók és lesipuskások körmeire is, kik a kazlak tövén, kerítések mellől lövöldözik el az éhségében bizalmassá lett vadat, kivált foglyot, de éjszakánként a nyúlat is. A friss hóeséseket mindig ki kell használni a hurkolók s más hivatlan vendégek nyomozására s igyekezni tettenérni a körmölőket. Az ilyen vadorzások elterjedésének meggátlására a legsikeresebbnek igérkezik a megtorlásnak ma már ama nem szokatlan és mondhatni igen bevált módja, hogy *a tettes a tettenérés pillanatában, minden hatósági beavatkozás nélkül, úgy részesittessék megfelelő fogadtatásban, hogy kirándulásának emlékeit feledni soh'se tudja.* A héjakosarak, karócsapdák s mindennemű kelepcék, a kártékony vadak irtása végett használatban tartandók. Az *uhut* mindig alkalmazzuk; ha pedig nagyobb invázióval állunk szemben, a mérget is alkalmazásba vehetjük már a kártékonyak pusztítása végett, kivált a varjuknál, de főképp róka komáéknál!

A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.* (II. folyt.)

Fam. III. Cinclidae. Cselkefélék.

Cinclus Bechst. Cselke[1].

C. cinclus (L) Feketehasu cselke.

C. albicollis (Vieill) Rozsdáshasu cselke.

C. aquaticus Bechst. Barnahasu cselke.

Fam. IV. Troglodytidae. Ökörszemfélék.

Troglodytes Vieill. Ökörszem.

T. troglodytes (L) Európai ökörszem.

Fam. V. Certhiidae. Fakuszfélék.

Subfam. I. Certhiinae. Fakuszok.

Certhia L. Fakusz.

C. familiaris L. Rövidcsőrü fakusz.

C. brachydactyla Brhm. Rövidujju fakusz.

[1] Ugy a Cinclus-nál, mint a többi hasonló formakörrel biró genusoknál, felsorolom az ornisunkban szereplő összes megkülönböztethető alakokat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Tichodroma Ill. Lepkemadár.
T. muraria (L) Szirti lepkemadár.

Subfam. 2. Sittinae. Csuszkák.

Sitta L. Csuszka.
S. caesia (Wolf) Déli csuszka.
S. advena Brhm. Keleti csuszka.

Fam. VI. Paridae. Cinkefélék.

Subfam. 1. Parinae. Cinkék.

Parus L. Cinke.
P. major L. Kerti cinke.
P. caeruleus L. Kék cinke.
P. cyanus Pall. Lazur cinke.
P. ater L. Fenyves cinke.
P. palustris L. Barát cinke.
P. montanus (Bald) Hegyi cinke.
P. dresseri (Stejn) Nyugati cinke.[1]
P. lugubris Temm. Gyászos cinke.
P. cristatus L. Bubos cinke.

Aegithalus Herm. Őszike.
Ae. caudatus (L) Fehérfejű őszike.
Ae. vagans (Leach) Csikosfejű őszike.

Subfam. 2. Remizinae. Remicek.

Remiza Stejn. Remic.
R. pendulina (L) Fehérfejű remic.
R. caspia (Poelz) Barnafejű remic.

Subfam. 3. Panurinae. Cinegők.

Panorus Koch. Cinegő.
P. biarmicus (L) Nádi cinegő.

Fam. VII. Laniidae. Gébicsfélék.

Lanius L. Gébics.
L. excubitor L. Téli gébics.
L. major Pall. Volgai gébics.
L. homeyeri Cab. Balkáni gébics.
L. leucopterus Severtz. Szibériai gébics.
L. minor Gm. Nyári gébics.
L. collurio L. Kerti gébics.
L. senator L. Rőtfejű gébics.

Fam. VIII. Ampelidae. Csillafélék.

Ampelis L. Csilla.[2]
A. garrulus L. Sarki csilla.

[1] Madarász említi nagyszabásu művében, hogy előfordul hazánkban ez az alak is.

[2] Ezt az uj magyar nevet a Leach féle Bombycilla szinonim genusnévből vettem; — a „selyem fark" kifogásolható, a „csonttollu" pedig egyenesen rossz név, mivel a szárny és fark függelékeit nem csont, hanem csak szarunemü anyag képezi.

Fam. IX. Muscicapidae. Légykapófélék.

Muscicapa L. Légykapó.
M. grisola L. Szürke légykapó.
M. collaris Bechst. Örvös légykapó.
M. atricapilla L. Kormos légykapó.
M. fuscicoptera Varga. Barna légykapó.[1]
M. parva Bechst. Kis légykapó.

Fam. X. Hirundinidae. Fecskefélék.

Hirundo L. Fecske.
H. rustica L. Füsti fecske.

Chelidon Boie. Litke.[2]
Ch. urbica (L) Házi litke.

Clivicola Forst. Partika.
C. riparia (L) Barna partika.

Fam. XI. Motacillidae. Billegetőfélék.

Subfam. 1. Motacillinae. Billegetők.

Motacilla L. Billegető.
M. alba L. Fehér billegető.
M. boarula Penn. Hegyi billegető.

Budytes Cuv. Sárgyóka.
B. campestris (Pall) Mezei sárgyóka.
B. flavus (L) Európai sárgyóka.
B. taivanus Swinh. Ázsiai sárgyóka.
B. beema (Syk) Keleti sárgyóka.
B. borealis (Sund) Északi sárgyóka.
B. cinereicapillus (Sav) Déli sárgyóka.
B. melanocephalus (Licht) Feketefejű sárgyóka.
B. paradoxus Brhm. Dalmát sárgyóka.

Subfam. 2. Anthinae. Pipiskék.

Anthus Bechst. Pipiske.
A. trivialis (L) Erdei pipiske.
A. pratensis (L) Réti pipiske.
A. campestris (L) Parlagi pipiske.
A. spipoletta (L) Havasi pipiske.
A. cervinus (Pall) Rőtbegyü pipiske.

Fam. XII. Alaudidae. Pacsirtafélék

Alauda L. Pacsirta.
A. arvensis L. Mezei pacsirta.
A. brachydactyla (Leisl) Rövidujju pacsirta.

Melanocorypha Boie. Kalandra.
M. sibirica (Gm) Fehérszárnyu kalandra.

Otocorys Bp. Fülka.[3]
O. alpestris (L) Havasi fülka.

[1] Nova species. Egyik szakorgánumban tüzetesen ismertetni fogom. A hármas nomenclatura barátainak kedveért jelölhetném ez alakot „Muscicapa atricapilla fuscicoptera" névvel is.

[2] Deductio: (Che)-lid-(on) = lidke, = litke.

[3] A Brehm-féle Philleremos szinonim genusnévből származtatva Phil-(eremos) = filke, = fülka.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ptilocorys Mad. Pityerke.
P. cristata (L) Bubos pityerke.
P. senegalensis (Müll) Szenegali pityerke.

Lullula Kaup. Arbó.
L. arborea (L) Erdei arbó.
L. cherneli Praz. Pusztai arbó.

Fam. XIII. Fringillidae. Pintyfélék.[1]

Subfam. 1. Fringillinae. Pintyek.

Passer Briss. Veréb.
P. domesticus (L) Házi veréb.
P. montanus (L) Mezei veréb.

Coccothraustes Briss. Magtörő.
C. coccothraustes (L) Kerti magtörő.

Chloris Cuv. Zöldike.
Ch. chloris (L) Európai zöldike.

Fringilla L. Pinty.
F. coelebs L. Erdei pinty.
F. montifringilla L. Téli pinty.
F. nivalis L. Havasi pinty.

Subfam. 2. Linariinae. Lenikék.

Cannabina Boie. Kenderike.
C. cannabina (L) Szürkecsőrű kenderike.
C. flavirostris (L) Sárgacsőrű kenderike.
C. brevirostris (Bp) Keleti kenderike.

Linaria Bechst. Lenike.
L. linaria (L) Északi lenike.
L. holboelli Brhm. Hosszucsőrű lenike.
L. rufescens Vieill. Barna lenike.
L. exilipes (Coues) Szibériai lenike.

Carduelis Briss. Tengelice.
C. carduelis (L) Tarka tengelice.

Chrysomitris Boie. Csiz.
Ch. spinus (L) Fenyves csiz.

Serinus Koch. Csicsörke.
S. serinus (L) Kerti csicsörke.

Subfam. 3. Pyrrhulinae. Pirókok.

Pyrrhula Briss. Süvöltő.
P. pyrrhula (L) Északi süvöltő.
P. europaea Vieill. Nyugati süvöltő.

Carpodacus Kaup. Karna.
C. erythrinus (Pall) Piros karna.
C. roseus (Pall) Rózsás karna.

[1] A fringillidae-ket életmódjuk, tartózkodási viszonyaik, alaktani vonásaik, és részben hang vagy énekbeli sajátságaik alapján a következő alcsaládokra osztom: Pintyek, Lenikék, Pirókok, Sármányok.

Pinicola Vieill. Pirók.
P. enucleator (L) Nagy pirók.

Loxia L. Keresztcsőr.
L. curvirostra L. Kis keresztcsőr.
L. pytiopsittacus Bechst. Nagy keresztcsőr.
L. bifasciata (Brhm) Fehérszalagos keresztcsőr.
L. rubrifasciata (Bp) Pirosszalagos keresztcsőr.

Subfam. 4. Emberizinae. Sármányok.

Emberiza Briss. Sármány.
E. citrinella L. Citrom sármány.
E. hortulana L. Kerti sármány.
E. cirlus L. Örvös sármány.
E. cia L. Barkós sármány.
E. melanocephala Scop. Feketefejű sármány.
E. schoeniclus typicus (L). Kis nádi sármány.
E. schoeniclus intermedius Mich. Közép nádi sármány.
E. schoeniclus palustris Sav. Nagy nádi sármány.

Miliaria Brhm. Sordély.
M. calandra (L) Szürke sordély.

Calcariuc Bechst. Hómadár.
C. nivalis (L) Sarki hómadár.

(Folyt. köv.)

A vadbőrök értékesítése.

Irta: *Kőváry.*

Ki tudja, hol van *Nisnii—Nowgorod*? Kérdésem nem úgy értelmezem, hogy földrajzilag mondják meg fekvését, hanem úgy, hogy: Ki járt olvasóink közül ott? Aki valaha ott járt, azt ezen közleményem aligha érdekli, de a ki csak hirből hallott róla, annak megmondhatom, hogy: N.-Nowgorod a Volga egyik deltájánál, a hol majdnem két másik folyam egybe ömlik — fekszik *Oroszországban*. Rendes körülmények között magyar ember e helységet „ronda fészek"-nek, „vacaknak" nevezné, de vannak itten „nem rendes" körülmények is. A vásár; a világ leghiresebb vadbőrvásárjait itt tartják meg és ez mélták rendkívüli dolognak is minősíthető. A vadbőr kereskedelem el nem képzelhető óriási arányokat ölt ott.

A szó szoros értelmében rendezetlenül épült városrészt óriási terjedelmű sikság veszi körül. Ezen térséget óraijárásnyira rögtönzött sátrak és összetákolt szánkák tábora boritja. A folyam partjain számtalan bárkák, tutajok vesztegelnek. A világ minden nemzetisége képviselve van; zürzavaros beszédekből következtetni lehet a babiloniai nyelvzavarra. A merre szem ellát, mindenütt vadbőr látható. Vadbőr elsőminőségű, a bundák igazi hazájából. Izgatott nyelvelés, dicséret és becsmérlés mindenfelé. Heteken keresztül tart ez a vásár. Hihetetlen meszszeségből szállitja az orosz elejtett vadjának bőrét a pi-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

acra. Angol, francia, német, hollandus, amerikai, török, szerb, bolgár, oláh, osztrák, még magyar is megfordul e vásáron. Világhírű cégek megbízottjai kolosszális menynyiségben vásárolnak össze itten minden fajtájú bőröket. A végtelen sátrakban mindenfelé tingl-tangl, zengerájú művészek a bűvészek boldogítják a szerencsés vevőket vagy eladókat. Az elárúsított bőr mennyiségével csak az elfogyasztott alkohol mennyisége vetekedik. Annyira világpiac ez, hogy ennek forgalmához mérten arányítják a világ összes börzéin a megfelelő kötéseket.

E nagy forgalmat elsősorban is a víziutaknak köszönheti a vásár, mert a mit ezenkívül szállítanak, az mind tengelyen, illetve szánkán érkezik. Kereskedelmi szokás, hogy az eladó kínálja és hirdeti árúját; itt azonban megfordítva történik, a vevő keresi fel az eladót és az árúért eljön a világ másik részéről is, már csak azért, hogy a köztudatba ment át, hogy az itt vásárolt bőrönél jobbat venni nem lehet. Ez nem valami titok, vagy boszorkánysághan rejlik, hanem oka abban keresendő, hogy az orosz vadász vagy akár muzsik is, az elejtett vadjának takaróját nem csak, hogy „lerántja", hanem a szó szoros értelmében szakszerűen kezelve fejti is le. Ez az eljárás az első tekintetre a milyen lényegtelennek látszik, szakszerű megfigyelés esetére pedig a bőrnek mintegy 30—50%-nyi értékemelkedését jelenti.

Ezek történnek Oroszországban, vagyis abban az országban, amely egyedül múlja felül vadbőrkereskedelemben hazánkat vad menyiségében, tehát a logika szerint Oroszország után következnénk mi.

Vadbőrkereskedelmünk, ha nem is ily arányban, de mégis csak valamelyes módon nálunk is megnyilatkozhatna. Nincs is akkora igénynünk, hogy a külföldnek számos képviselője lenditse forgalmunkat, de annyit mégis csak elvárhatnánk a mi kereskedőinktől — értvén azokat, akik a vad bőrvételével és eladásával foglalkoznak — hogy: egy-egy városba terelve az eladás esheteségeit, piacot teremthetnének a mi vadbőreinknek is. Számtalan kínálkozó városaink vannak, melyek szivesen rendelkezésre állnának a közgazdaságilag is igen fontos tényező keresztülvitelére. *Kassa, Miskolc, Eperjes, Eger, Kolozsvár, Ungvár, Sárospatak, Mármarossziget* meg számos más vidéki városok geografiailag sem fekésznek olyan helyeken, hol a vadbőrkereskedelem egy-egy meghatározott országos vásár keretében időről-időre sikeresen lebonyolítható lenne! A kezdet természetesen először nehézségekbe ütközne, de hát minden kezdet nehéz és ez a kezdet nehézsége még is csak többet jelentene és lassanként megszokottá is válna; mintha hagyományos nem törődömségünkkel továbbra is belenyugodnánk a nálunk meghonosodott vadbőrök értékesítése körüli miserábilis állapotok türhetetlen voltába!

Manapság úgy állunk, hogy vadászat terén mindenki nemzetboldogító tanácsokkal látja el az országot, kijelölnek útakat, melyeken haladva a biztos boldogulás révébe evezhetünk. És kik adják e tanácsokat? Azok, akik a népet, a szabadtermészetet a büröknak beporosodott aktáiból kihámozott maszlagos felterjesztésekből ismerik. Hisz' a szakértelem is manapság már annyira kibérelt külön „reviot" jelent, hogy csak az lehet jó és boldogító, a mi „felülről jő." Felülről pedig jön csövestül — mint az áldás. Annyira mentünk már szakértelem tekintetében, hogy vadászati törvényeink módosításán, — mely tulajdonképpen kerékkötője az ok és célszerű vadászatnak, — gondoli sem merünk anélkül, hogy azt ne nemzeti vívmánynak tekintenők. Úgy félnek a vadászat kérdésétől, hogy még hozzá nyúlni sem mernek, nehogy valamelyesképpen „paszio jellegét" elveszítve közgazdasági tényezővé is váljon. És ha egy-egy nagyobb napilapban ez irányú közlemény meg is jelenik, — rögtön jön utánna a riporter úr közleménye, mely szerint: *fogolyvadászaton* az eltévedt *golyó* az egyik hajtót életveszélyesen megsértette; vagy: a megsebzett *öz vérben forgó szemekkel rohant megtámadójára!* Na, aztán ilyenek után vegye valaki komolyan az előző közleményt, írta légyen azt bárki is!

Így állunk a vadbőrkereskedelemmel is. Anékétteken és banketteken szép szavak hangzanak el, hogy: a börzén most irányuló *„lanyha"* keresletet *„élénk"* kínálat váltotta fel, nagymérvű *„bais"-t*, most már a hirtelen beállott *„hausse"* terelte az eredeti medrébe. Magunk fajtájú emberek ezeket, *kabalákot* ha megfigyeli, úgy jár vele, mint a *„mádi úri ember"* — ott van, a hol volt. Akinek pedig eladó vadbőre van — különösen vidéken — a sokféle *„hausse"* meg *„baise"* után is teljesen ki van szolgáltatva a vuklis handlé zsidók önkényeinek, a minek következménye, hogy az eladó végtére is örvend, ha árúját bármily áron is átadhatja és nincs rátutalva, hogy egy másik még olcsóbb árt kínáló kis alkalmi merkantilistának elvesztegesse. Nagyobb árúházak nálunk az eladóval közvetlenül érintkezni nem szeretnek, ha pedig valaki mégis árút küld be nekik vagy a menyniségét, vagy a minőséget veszik kifogás alá, egyszóval szeretnék az eladóval azt megértetni, hogy árújok értéktelen és csak az a valódi árú, a mi nem első, hanem másod kézből kerül az árúcsarnokukba! Én részemről a középutat megtaláltam, eladandó vadbőreimet — sem a nagy, sem a kisárúsnak nem kínálom, hanem eladom közvetlen annak, aki azt ő maga feldolgozza és használni tudja — *eladom és mindenkor megveszi* — a szűcs!

Egy-egy sikeresebb szállításnál nem tagadom, aggódtam is, hogy talán visszafogja útasítani a mennyiséget, ez iránti kérdésemre azt a választ nyertem: „nem tud az úr annyit szállítani, amennyit én meg ne vennék" — azóta vadásztársaim is oda szállítják eladandó vadbőreiket és úgy az árral, mint egyszerű lebonyolítással teljesen meg vannak elégedve.

Ezt a szűcsmestert én fedeztem fel, mintaképe a magyar becsületességnek és a magyar „nembánomságnak."

Figyelemmel kisértem a szűcsmű-ipart és rájöttem,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hogy az uralkodóház, főuraink és legelőkelőbbjeink a „magyar szűcsmű-ipart" a világ legkifejlettebb iparágának tartják. Megrendeléseiket azonban rendesen nagyobb árúházak útján teszik meg, úgy, hogy a munkás maga, a mester soha sem részesülhet a megérdemelt kitüntetésben vagy elismerésben, hanem az rendesen és jogtalanúl az árúház tulajdonosának jut. Ez a szűcs-mester: *Vajda Lajos.* Lakik: *Budapesten, VII., Király-utca 8. szám* alatt. Eladásra kerülendő bármilyen mennyiségű nyers bőröket megvásárol. Ajánlom tiszelt olvasóinknak figyelmébe; még pedig azért, mivel más árúházak vételáraival szemben — a kezeim közt levő árkimutatások szerint az általa fizetendő vételárak az eladóra nézve határozottan előnyösebbek és magasabbak. Egy próba eladásnál is meggyőződhetnek olvasóink állításom valódiságáról.

Természetesen, a vadbőr eladásánál igen fontos szerepet játszik a bőr helyes és szakszerű kezelése, a rossz és helytelen kezelés a vad gereznáit nem csak lényegesen, hanem sok esetben teljesen értéktelenné is teszi.

Szükségesnek tartom ezért a vadászok figyelmét a vad gereznáinak kezelése körüli némely fontosabb körülményre felhívni:

Az elejtett vadak hátulsó lábaikkal összekötve (nem hasitva) felakasztatnak — és a borz meg a nyúlak kivételével — a takarójuk lehetőleg úgy húzandók le, hogy a gereznáik a hason ne vágassanak fel. E műveletnél ügyelni kell arra is, hogy a lábak, fülek és orrcimpák lehetőleg épségben hagyassanak. A lefejtés mindig a faroknál és a hátsólábaknál kezdendő. A szárításnál különös gonddal kell arra lennünk, hogy a gereznák mindig *kifordítva, szőrrel befelé szárittassanak;* mert máskülönben a bőrök teljesen értéktelenekké válnak. A kitömés szalmával vagy tágító deszkával egyformán eszközölhető. A vevők a bőröket természetesen osztályozni szokták és ez osztálynak megfelelően az értékük is magától értetődőleg változik.

Például az év elején január vagy februárban elejtett vadak gereznái a legkeresettebbek, legbecsesebbek és legértékesebbek, ezek az ugynevezett I. oszt. *teljesen kifejlett gereznák.*

Az idei szeptembertől fogva elejtett vadbőrök gyengébb szőrműek *kevésbbé fejlettek,* tehát értékük sem olyan, mint az előbbié, már pedig dúvadnál nem is annyira a bőr, mint a szőrme viszi a főszerepet.

Selejtesek — a hibásak, de ezek is értékesithetők.

Más vevők áraihoz mérve *Vajda Lajos* szűcsmester árlolyama jelenleg így alakúl ki.

Fanyest	párja	20—40 koronáig
Könyest	„	16—32 „
Vidra kifejlett	„	22—44 „
Róka (árcsökkenés)	„	10—12 „
Görény	„	4 — 7 „
Vadmacska	„	3 — 4.50 „
Borz	„	3 — 3.75 „

Más, nagyobb árúháznál az itt felsoroltaknál lényegesen olcsóbb árak kináltatnak, azért nem is tartom szükségesnek azokat is külön felsorolni. Az itt felsorolt bőrnemeken kívül természetesen bárminemű másnemű vad bőre is megvétetik, mire nézve célszerű az érdekelt félnek egy pár sorban nevezett cégtől egy levelezőlapon felvilágositást kérni.

Jelen közleményünknek egyedüli célja, hogy: a szerkesztőségünkhöz beérkezett számtalan ez iránybani kérdezősködésekre (mire külön-külön válaszolni lehetetlenség) általánosságban útmutatóként a vadbőr értékesitésére nézve felvilágositással szolgálhassunk! A vadbőr értékesitése keretében meg kell még emlékeznünk a *szarvasbőr értékesitése,* illetve annak kidolgoztatása irányában hazai lehetetlen állapotainkról.

A tímár mesterség hazánkban igen elterjedt foglalkozás volt, számtalan vizeink és folyóink ezt nagyban elő is segitették. A tímár-mesterség keretéhez tartozik a fehér bőr készités, az úgynevezett *„weissgerberei"* is. A nagy mennyiségben elejtett szarvasok bőrei jóformán csak ilyen állapotban képviselnek értéket és keresletet. És az ilyen kikészítésnél is — dacára annak, hogy nekünk is vannak tímárjaink — jóformán mégis Ausztriára vagyunk utalva. Fáj a szívem, hogy ezeket itt papirra kell tennem, de más úgy se értene meg, csak vadásztársaim.

Éveken keresztül az elejtett szarvasok bőreit Ausztriában dolgoztattam ki. Talán a korszellem, talán a magam utánjárása folytán rájöttem, hogy nekünk is vannak ilyen tímárjaink különösen *Tatán.* A tatai vizet meg a szakértők a legalkalmasabbnak találják. Kikerestem egy odavaló tímárnak a nevét, aki mellesleg legyen mondva még állami segélyt is élvez ipara után; előadtam neki a körülményeket, hogy minek visszük mi pénzünket külföldre, midőn itthon is van nekünk becsületes mesteremberünk, aki talán még jobban elkészíti szükségleteinket — mint az idegen. Annyit kértem, csak hogy becsületes munkát adjon és közölje az árakat, mert többi vadásztársamat is felvilágositani akarom s igy az üzlete is fellendülni fog. Szép levélben megköszönte szives érdeklődésemet, biztositott pontos kiszolgálásról és jó munkáról, az árakat azonban nem közölte, hogy mesterségét érti, tanúság rá az is, hogy azt Langenloisban tanúlta meg.

Ezzel rendben lettem volna, csak az lepett meg, hogy midőn a bőr elkészűlt és azt utánvéttel megkaptam, a készités ára éppen háromszor akkora volt, mint a menynyiért azt kikészíteni szoktak Ausztriában. Erre felvilágositást kértem, de ezen kérésem még válaszra sem méltattatott. Megjegyzem még, hogy a kikészítés meg egyszerűen selejtes munka volt, csupán a bőr közepe dolgoztatott ki, a szélei és végei majdnem teljesen kérges volt.

Most egy nagy dilémma előtt állok, nem tudok magamnak felvilágositást adni (t. olvasóink adhatnának). Ha

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

továbbra is Ausztriában dolgoztatom ki a szarvasbőrt, bár jobban és olcsóbban dolgozzák ki mint pl. Tatán, vajjon hazaáruló leszek-e? Vagy pedig ha itthon dolgoztatom az előbbi feltételek mellett *„honffyui“* cimet kapok-e érette?

Nem tudom a sovinizmus ilyenkor mit diktál, de annyit mégis csak fel fogok véges ésszel, ha egy bőrt *Ausztriában* bizonyos árban kikészíteni tudnak — azt ennyiért Magyarországon is el lehetne késziteni; mert elvégre egy bőr kikészitéséhez a költséges technika vivmányainak mi köze sincsen.

Addig, a mig iparosaink nem elégednek meg a szokásos üzleti haszonnak tisztességes hányadával, magyar iparról sem a jelenben, sem a jövőben szó sem lehet!

* **Kinevezések és áthelyezések.** A m. kir. földmívelésügyi miniszter a magyarországi, valamint a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat ideiglenes minőségü m. kir. erdőgyakornokká nevezte ki: *Papp* Lászlót a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz, *Bacsilla* Lajost a lippai m. kir. főerdőhivatalhoz, *Mankovich* Rezsőt az ungvári m. kir. főerdőhivatalhoz, *Dobrovits* Lászlót az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, *Zvarik* Egyedet az orsovai m. kir. erdőhivatalhoz, *Szabó* Endrét a besztercebányai erdőigazgatósághoz, *Baumgartner* Emanuelt az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, *Nechay* Oszvaldot a kolozsvári m. kir. erdőigazgatósághoz, *Lippóczy* Bélát a lugosi m. kir. erdőigazgatósághoz, *Balázs* Emilt a besztercebányai m. kir. erdőigazgatósághoz, *Praznovszky* Kálmánt a gödöllői m. kir. erdőhivatalhoz, *Neumann* Jenőt a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatósághoz, *László* Jánost a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz, *Bernard* Józsefet s tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz, *Rusz* Imrét a kolozsvári m. kir. erdőigazgatósághoz, *Barna* Endrét a bustyaházi m. kir. erdőhivatalhoz, *Erdey* Jánost a zsarnóci m. kir. erdőhivalhoz, *Ljustina* Mihályt a vinkovcei m. kir. főerdőhivatalhoz, *Hauszmann* Bélát a besztercebányai m. kir. erdőigazgatósághoz, *Adriányi* Pált pedig a nagybányai m. kir. főerdőhivatalhoz.

A magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Schmuck* Hugó m. kir. erdészjelöltet a liptóujvári főerdőhivataltól a tótsóvári erdőhivatalhoz, — *Szaitzer* Lajos m. kir. erdészjelöltet a bustyaházai erdőhivataltól a vadászerdei erdőőri szakiskolához, — *Schalát* Béla m. kir. erdőgyakornokot a máramarosszigeti erdőigazgatóságtól a szászsebesi erdőhivatalhoz, — *Kiss* István m. kir. erdőgyakornokot pedig a vadászerdei erdőőri szakiskolától a liptóujvári főerdőhivatalhoz helyezte át.

* **Nyugalmazás.** A m. kir. földmívelésügyi minister a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában Füredi Ede m. kir. erdőmestert és Ajtay János m. kir. főerdészt hű és hasznos szolgálataiknak elismerése mellett, saját kérelmükre állandó nyugalomba helyezte.

* **Az erdei kihágások pénzbüntetései.** A földmívelésügyi minister egy konkrét esetből kifolyólag és a belügyministerrel történt tárgyalás alapján ugy döntött, hogy erdei kihágási ügyekben az egyezségileg megállapított pénzbüntetést, miután az a kiszabás módjánál fogva nem lévén valódi büntetésnek tekinthető, behajthatatlanság esetén elzárásra (szabadságvesztésre) átváltoztatni nem lehet

* **Kilépés.** *Imecs* Béla, az Országos Erdészeti Egyesületnek választmányi tagja, ezen egyesület kebeléből kilépett.

* **Lakhelyváltoztatás.** *Vlaszaty* Ödön hgi főerdész lakhelyét Élesdről a vasmegyei Léka községbe tette át.

* **Faragó Béla magpergető intézete Zalaegerszegen** az idén a *bukaresti* nemzetközi kiállításon *díszoklevelet* és *ezüst-érmet* nyert, ugyszintén a *nagyváradi* kiállításon *ezüst-érmet*, a *kolozsvárin* és *zentain* pedig *diszoklevelet* kapott. A vállalat mintaszerüen berendezett csemetekerttel és faiskolával bir, melyeknek terjedelme immár 100 hold.

* **Az orvvadász bosszuja.** A hajduhadházi erdőben a minap orvvadászaton érte Haluta Emil erdőgondnok Rácz Imre hajduhadházi lakost. Ki akarta őt utasítani a vadászterületről, de ekkor heves szóváltás keletkezett közöttük. Szóváltás közben Rácz egyszerre lekapta válláról a puskáját és rálőtt az erdőgondnokra, a ki sulyosan megsebesülve rogyott össze. A golyó a mellébe furódott. Rácz maga is megrémült a tettétől és nyomban jelentkezett a csendőrségnél, mely azután letartóztatta

* **A VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus Bécsben, 1907-ben.** Az utóbbi hónapok folyamán a VIII. nemzetközi gazdasági kongresszus (Bécs, 1907.) végrehajtó bizottságánál számos résztvevő jelentkezett a külföldről és pedig Németország, Franciaország, Olaszország, Németalföld, Belgium, Spanyolország, Bulgária, Oroszország, Svajcz és Svédországból. A végrehajtó bizottság most egy terjedelmes kirándulási programm szerkesztésével foglalkozik és a végből a legelőkelőbb gazdasági üzletekkel és ipari telepekkel összeköttetésbe lépett. A kongresztagoknak ugyanis az egyes szakosztályok tanácskozásaiban való részvétük lehetőségén kivül még alkalom nyujtatik, hogy mintaszerü berendezésekkel a gazdaság, erdészet, mezőgazdasági ipar, a földjavítási kisérletügy, közoktatás s. t. terén megismerkedjenek. Az előadói munkálatok beküldésének határideje f. é. december hó 1-én lejár. Az anyagból naponként érkezik s egy része nyomda alatt is van, hogy a kongresszus résztvevői a rendelkezésre álló tanácskozási anyaggal idejében megismerkedhessenek. Minden a kongresszusra vonatkozó átirat a végrehajtó bizottság titkárához, Häusler József tanárhoz, Bécs, I. Schauflergasse 6. intézendők.

* **Helyreigazítás.** Lapunk 16-ik számában a B.-G.-H. M. E. E.-be belépő tagok között ifj. Jankovich János van felemlítve ifj. *Jurkovich* János helyett.

* **Az E. K. E. honismertető Szemléje.** *Dicső Rákóczi fejedelem* emlékezetével foglalkozik vezető cikkelyében az „Erdély“ most megjelent legujabb 9—10. száma, mely az erdélyi részek legmagasabb hegycsúcsát, t. i. a fogarasi havasok Negoj-hegyláncának 2500 métert meghaladó örszemét: *Rákóczi-csúcsra* ünnepélyesen fölavatni indítványozza. A kegyeletes indítvány után a csinosan kiállitott füzetben *Zala „Márki* Sándor dr. jubileuma“, *Czárán* Gyula „Csodavár“, *Hangay* Oktáv „A runki szoros kikutatása“ cimü képekkel is illusztrált dolgozatai következnek; a nyárádmenti násznagy szerepéről N. *Kovács* Géza, a Nyiró-család marosvásárhelyi siremlékéről pedig ifj. *Darkó* Ákos közölnek érdekes adatokat. Az apróbb közlemények élénk tartalma zárja be a honismertető füzetet. Az „Erdély“-t az E. K. E. tagjai tagsági dijuk fejében ingyen kapják.

* **Növények kórháza.** Washington közelében érdekes kórházat épitettek, a melyben beteg növényeket gyógykezelnek. A természettudósok ugyanis már régóta tudják, hogy egyes beteg növényeket helyes gyógykezelés mellett meg lehet gyógyítani. Igy például sorvadásos szegfüt formololdattal gyógyítanak oly módon, hogy ezzel az oldattal öntözgetik a virágot. A washingtoni virágkórházban eddig közel ötszáz féle növénybetegséget és azok gyógyítási módját állapitották meg. A kórház az Egyesült-Államok földmívelésügyi ministerének fenhatósága alatt áll és pazar módon van berendezve.

* **Állatvédelem és állatkisérlet.** Dr. *Ráthonyi Reusz* Frigyes ideggyógyász, egyetemi magántanár ily címen értekezik a vivisectio kérdéséről. Ismerteti az állatvédők mozgalmát a vivisectio ellen. Az ezen körökből kikerülő felfogás alapját — mondja az érte-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kezés — minden élő lénynek és így az állatoknak is az élethez való teljes „joga" képezi. De ezektől eltekintve is gyakran tapasztalhatjuk, hogy állatvédők különös előszeretettel hivatkoznak az állatok jogaira. Lucus a non lucendo. A jog az emberi társadalomnak speciális sajátsága, tulajdonképen nem egyéb, mint az azt alkotó egyének, személyek erőviszonyainak kifejezése. Ennek következtében semmiféle, a társadalom, illetve az emberiségen kivül álló lénynek, így tehát az állatnak sem lehet joga. Nem lehetnének jogai az állatnak az emberrel szemben még akkor sem, ha a jog fogalmát kiterjesztenők, és jognak, vagy legalább jogállapotnak neveznők azon berendezéseket is, melyeket egyes állati társadalmakban láthatunk és pedig azért nem, mert ezen esetben egymástól teljesen különálló faji körökről, tudniillik az emberi fajjal szemben a többi állatfajról van szó, melyek egymással semmiféle „jogi" viszonyban nem lehetnek. Ha ezen viszonylatnak mégis valamely kifejezést akarunk adni, akkor beszélhetünk az embereknek az állatok iránti kötelességeiről. Amint azonban ezt már fentebb is jeleztük, alapjában véve az embernek az állatok iránt fennálló kötelezettségeinek az állatok csak hordozói, nem várományosai, mert az embernek ezen kötelezettségei nem az állatokkal szemben, hanem embertársaival szemben, mint ethikai kötelezettségek állanak fenn. Általában véve tehát igenis mondhatjuk, hogy faji felsőbbségből eredő hatalmánál fogva, azon határig, a meddig hatalma terjed, az emberiség korlátlanul rendelkezhetik az állatokkal. A mi pedig ezen szinte korlátlan uralomnak határt szab, az olyasvalami, a mi ismét nem az állatnak az emberhez, hanem az embernek az emberhez, illetve az embernek a társadalomhoz való viszonyából származik. Az embernek az állat feletti hatalmával való visszaélés, az állatok felesleges gyötrése, felesleges, céltalan pusztítása beleütközik az emberiségnek úgy alacsonyabb, mindennapi, mint pedig magasabb ethikai érdekeibe. Kimeríthetném foglalkozik az értekezés azután azokkal a javaslatokkal, melyeket az állatvédők az állatvédelmi törvényre vonatkozólag tettek, s következő konkluzióra jut: Ha már az állatvédelmi törvényeknek az állatkisérletekkel egyáltalán foglalkozniok kell és valamely személyes megszorítás elkerülhetetlenül szükségesnek látszik, úgy nézetem szerint teljesen elegendő, ha az állatkisérletre való jogosultságot az orvosi és természettudományi diplomához kötik, de ezen esetben is azon hozzátoldással, hogy ily diplomával birók ellenőrzése és felelőssége mellett állatkisérletekre nem jogosultak is kisérletezhessenek állatokon, valahányszor azt az oktatás érdeke megkivánja. Az ifjuságot úgy sem lehet elég korán a kisérleten alapuló objektiv kritikához hozzászoktatni. Viszont, ha valamely ország népének müveltségi állapota, állatviadalok iránti gyengéje és más hasonló hajlamai szükségessé teszik, ám szigoritják meg egyrészt azon intézkedéseket, melyeknek célja, hogy avatatlanok és kiváncsi szemlélők magukat a kisérleteket, vagy később a kisérletnek alávetett állatokat ne láthassák, másrészt pedig gondoskodjanak arról, hogy az oly visszaélések, melyekben állatkisérlet címe alatt történt puszta állatkinzás, annál szigorubban legyenek büntethetők. Aligha hihetők azonban, hogy minálunk valaha is mutatkozzék ilyen intézkedések szüksége. Mint az igazi földmivelő nép, a mi népünk szereti kenyeret adó földjét, szereti állatait, szereti az egész szabad természetet minden alkotó részével. Nyugodt és méltóságos temperamentuma, józan gondolkodása sohasem fogja holmi philozoikus hóbortok elterjedését lehetővé tenni és mindig termékeny talaja lesz a józan állatszeretetnek. Viszont az ily talajból kinőtt magvak tudományos világ sem fog soha okot szolgáltatni holmi antivivisectiós mozgalmakra és a külföld hóbortos agitációi remélhetőleg ezentúl is mindig meg fognak törni a magyar közönség józanságán.

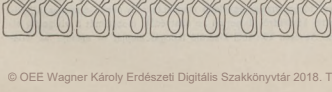

Kérdések és feleletek.

Kérdés.

Ki lenne szives alábbi egyenletből, mely a szabályos üzemtest kerüértékéből — a köztes használtok tekinteten kivüli hagyásával — levezetett évi tisztajövedelmet mutatja, a „p" értékét meghatározó egyenletet leszármaztatni? Megjegyzem, hogy a feladat megoldásához felsőbb mennyiségtani ismeretek szükségesek.

$$T - (T + C)\left(1{\cdot}0^{p-1} - 1\right) + \ddot{o}\left[\frac{1{\cdot}0^{p-1} - 0{\cdot}0^{p}}{} - f\right]$$

Cs. G.

Válasz a 16. számban I. M. által feltett kérdésre.

Vizjogi törvényünk 4. és 45-ik paragrafusai intézkednek a felvetett kérdését illetőleg. Az eljárást akként kellene meginditani, hogy a vármegye alispánja utján, a belügyminiszter megkeresteassék az iránt, hogy a bukaresti konzulatusunk tisztázza a dolgot. Az eljárás folyamán fog csak kiderülni, hogy a bíróság határsértésnek, vagy más cselekménynek minősíti a román vízjogok építése által keletkezett partomlást.

Imecs Béla.

Szaktársak! Ha hirdetéseket küldtök valamely lapba, ne feledkezzetek meg a Magyar Erdészről sem; tudjátok, hogy az semmiféle támogatásban sem részesül s csupán az előfizetési és hirdetési dijakból tartja fenn magát.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső (Erdész, Drávatamási (Somogymegye).

Az Első Magyar Gazdasági Gépgyárban (Budapest, Váci-út 19. sz.) készült gépek beszerzését a legmelegebben ajánljuk.

Szakiskolát végzett, 31 éves, nős uradalmi erdész, tiz éves — birtokeladás miatt — ujévre megfelelő állást keres. Nyelvismeret magyar, román. — Czim: **Juhász Mihály, Gyöngyöstarján,** Heves-megye.

Kocsányos tölgymakk 90 % csiraképes kapható **Weiss G.** makkereskedőnél **Uj-Gradiska** (Slavonia.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faárverési hirdetmény.

Leibic XVI. szepesi rend. tan. város tanácsa **1906. évi december hó 20-án délelőtt 9 órakor** a városháza tanácstermében tartandó nyilvános írásbeli árverésen eladja a város tulajdonát képező erdő „B“ és „C“ üzemosztályai Ziegenrücken illetve Redchenhagen nevű 1907. évi rendes vágásaiban tövön álló és széldöntött 2164 drb. lúc-, és 4531 drb. jegenyefenyő együttesen 6933·44 tm³-re becsült haszonfatömeggel és 251·78 tm³-re becsült kéreggel. Becsár 49829 kor. Kiszállítási határidő bezárólag 1909 év március hó 1-éig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: *a*) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyujtatnak be; *b*) ha tiszták kivehető számjegyekkel s egyszersmind betűkkel is kiírva tartalmazzák a megajánlott összeget; *c*) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesités tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy a mint az a hirdetményben foglaltatik; *d*) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; *e*) ha a tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; *f*) ha bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazzák; *g*) ha úgy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és *h*) ha a boriték kivül „Ajánlat a leibici 1907. évi vágásokban levő fakészletre“ felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a lőcsei m. kir. áll. erdőhivatalnál, az annak alárendelt szepesszombati m. kir. járási erdőgondnokságnál és a városi tanácsnál tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Leibic, 1906. november hó 24-én tartott képviselőtestületi gyűlésből.

Roth Gusztáv.
polgármester.

„Egyesült ceglédi szőlősgazdák boreladási társasága“ Cegléd.

Egyenlősiti, bepincézi és áruba bocsájtja a **termelők tiszták kezelt** legkitünőbb **borait.**

Nyilvántartja és közvetiti ezentul az **egyes termelők magán pincéiben, sajátkezüleg gondozott** boraikat is.

Különösen előnyös szövetkezeteknek és vendéglősöknek a nálunk való bevásárlás, mert **egész éven át egyforma** és akárminyen nagytömegben **folyton egy és ugyanazon bort** kaphatják.

Ezuttal áruba bocsátjuk a legkitünőbb siller színü **„Kadarka“** és zöldesfehér **„Ezerjó“, „Rizling“** stb. fajokat is, melyek **több waggon** vételénél **igen mérsékelt árban** kaphatók.

Levél- vagy sürgönycim:
Egyesült szőlősgazdák társasága
4—5 **Cegléd.**

5107/1906. szám. **Vinkovcei kir. főerdőhivatal.**

Halászati árverési hirdetmény.

A vinkovcei kir. főerdőhivatalhoz tartozó jaszenováci kir. erdőgondnokság az 1907. évi január hó 1-től 1907. év végéig terjedő egy évre bérbe adja:

1. A Száván a Lonja patak torkolatától Crnac községig évi 222 korona; 2. az Unán Slabinja és Dubica adó-községek határain belül gyakorolható halászati jogot évi 310 korona kikiáltási árral.

Az irásbeli árverés **1906. december hó 10-én** lesz megtartva a kir. erdőgondnokságnál Jaszenovácon.

Érdeklődőknek rövid megkeresésre bővebb felvilágositást ád a

Kir. főerdőhivatal Vinkovcén.

Faárverési hirdetmény.

A Lucsivna községi volt úrbéres birtokosság **1906. évi december hó 17-én déli 12 órakor** a birtokossági elnök lakásán tartandó nyilvános írásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdőilletőség 2, 4, 6 számu erdőrészletében tövön álló, műszaki célokra egészben alkalmas 19832 drb. lúc, 2960 drb. jegenye, 1383 drb erdei és 47 drb. vörösfenyő, valamint műszaki célokra egészben nem alkalmas 242 drb. lúc, jegenye, erdei és vörösfenyőtörzs 7135 tm³-re becsült haszonfa, 774 tm³-re becsült kéreg és 79·82 tm³-re becsült tüzifa, együtt 8013·17 tm³-re becsült fatömeggel. Becsár 75000 korona. Kiszállitási határidő bezárólag 1908. december 31-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyújtatnak be; b) ha tiszta kivehető számjegyekkel s egyszersmind betűkkel is kiírva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak boritéka kivül az értékesités tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen a megajánlott összegnek legalább 10%-át készpénzben tartalmazzák; g) ha úgy vannak aláirva, hogy az aláirásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boriték kivül „Ajánlat a lucsivnai erdőilletőségből 1906. évben eladandó fakészletre“ felirással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a lőcsei m. kir. járási erdőgondnokságnál és a volt úrbéres birtokosság elnökénél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

Szepesszombaton, 1906. évi november hó 19-én.

M. kir. járási erdőgondnokság.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faeladási hirdetmény.

A nagyborosnyói volt urbéresek „Avas“ nevü erdejének mintegy 6·5 k. hold területén tövön álló, circa 1668 darab

kocsánytalan tölgyfa,

melynek faanyaga mintegy 682·6 m^3 műfára és 310·0 m^3 tüzifára becsültetett,

folyó évi december hó 12-én délelőtt 9 órakor

Nagyborosnyó községházánál írásbeli zárt ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli nyilt árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 15069 korona, mely becsértéken alul a faanyag nem fog eladatni. Bánatpénz 1500 korona. Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az erdő a nagyborosnyói vasuti rakodó-állomástól circa 4 kilométer távolságban van s vele mindenkor jól használható uttal van összekötve.

Az árverési és szerződési feltételek Nagyborosnyó községházánál és a nagyborosnyói m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyborosnyón, 1906. szeptember hó 23-án.

Pakucs Ferenc
urbéres birtokossági elnök.

Faeladási hirdetmény.

Az eszkárosi volt úrbéresek erdejében a 91938/I. A. 2. 905. sz. magas min. rendelettel kihasználásra engedélyezett 41·4 k. holdon található 2156 m^3 tölgyhaszonfa és 2137 m^3 tölgy, bükk, gyertyán stb. tűzifára becsült fatömeg

f. évi december hó 10-ik napján d. e. 9 órakor

Eszkáros községházánál, zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen el fog adatni.

Becsár: 19926 korona.

Bánatpénz: 1992 korona.

A bánatpénzzel felszerelt bélyeges, zárt ajánlatok az árverés megkezdése előtt a birtokosság elnökéhez nyujtandók be.

Az árverési feltételek a kassai m. kir. jár. erdőgondnokságnál és a birtokosság elnökénél tekinthetők meg.

Eszkáros, 1906. nov. 17. (U. p. H.-Zsadány.)

Jámbor János
elnök.

924. szám.

Faárverési hirdetmény.

Felsőmecenzéf község (Abauj-Torna) eladja a tulajdonát képező erdő C. üzemosztálya 8/a, 9/a, 9, 11, 12, 13 és 14 sz. osztagainak mintegy 81·18 kat. holdnyi területén, illetve a jóváhagyott rendszeres gazdasági üzemterv szerint az 1906. évi vágás területén kijelölt s kibélyegezett 7069 drb. 16 cm.—72 cm. mellmagassági átmérőjű **tölgy törzsnek** mintegy 4600 m^3 haszonfát és 7000 mm^3 tűzifát kitevő fatömegét Felsőmecenzéfen a községházánál **1906. december hó 10-én délelőtt 11 órakor** tartandó nyilvános szóbeli és irásbeli árverésen.

Kikiáltási ár a tölgy haszonfánál tömörköbméterenkint 16 (tizenhat) korona, a tűzifánál pedig ürköbméterenkint 80 (nyolcvan) fillér. A kikiáltási ár tövön az erdőben értetik.

Bánatpénz 8200, azaz nyolcezerkettőszáz korona.

Megjegyeztetik, hogy irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéseig nyújtandók be; elkésve érkezett, távirati avagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A részletes árverési és szerződési feltételek a szepsi m. kir. erdőgondnokság és Felsőmecenzéf községnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Felsőmecenzéf, 1906. évi november hó 9-én.

Előljáróság.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1906. december 15. 18. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Az erdei legeltetés kérdéséhez.

(Válasz Erős Rezső cikkére.)

Köszönettel nyugtázzuk *Erős Rezsőnek*, hogy az erdészekkel egyetért, nem akarja támadni, sőt bajtársaknak tekinti őket. Csakhogy aztán őszinte bajtársak lennének gazdatestvéreink. Nem szeretek hasonlattal élni s mégis önként eszembe jut a nemzetiségiek egy képviselőjének ama kijelentése, hogy ők szeretik a magyarokat. Találóan jelentette ki erre a kormány elnöke, hogy nem kér szeretetökből, mert tanult olyan állatokról, melyek csupa szeretetből saját fiaikat is felfalják. Hol van közöttünk a bajtársi jóakarat, mikor a gazdák meg sem kérdeznek minket oly fontos kérdés tárgyalásánál, mely a mi szakmánkba tartozik?

Már ez is nagyon kétessé teszi a baráti viszonyt, hogy *Erős Rezső* százalékok szerint akarja a két szak közgazdasági fontosságát latolgatni. Mintha csak az osztrákokat hallanám, kik a kvóta-arány szerint becsülik Magyarország állami függetlenségét. A ki ilyen alapgondolatból indul ki, az legjobb akarattal sem fogja helyesen megoldhatni a kérdést, azt könnyű belátni. S hogy így van, ezt belátta a birtokosok egyik főembere is, ki nemcsak igen helyesen gondolkozik, de cselekszik is úgy mező-, mint erdőgazdasági dolgokban, *gr. Zselénszky*, a ki szintén tiltakozott a javaslat ellen.

És legyen meggyőződve *Erős Rezső*, hogy mi nem a mi speciális bőrünket akarjuk védeni, mikor azt mondom: „hát a háthoz vetve védjük meg igaz ügyünket". A mi szakunk sokkal hálátlanabb, semhogy túltermelésről lehetne szó s mi kenyér nélkül maradnánk. (Természetesen képzett szakembert értek.) Sokkal kevesebb szakunk végzett embere, mint a menynyire szükség volna az országban. Pedig mindjobban keresik, mert mindinkább belátják a szakszerű erdészeti vezetés szükségességét s pénzbeli hasznát is az erdőbirtokosok.

Az erdész sokkal eszményibben fogja fel álláspontját, a foglalkozása is olyan, hogy a jövőért dolgozik, fáradsága gyümölcsét csak a messze jövő élvezi. Jaj annak az erdőnek, melynek gondozója nem így gondolkozik s jaj az erdőbirtokosnak is, ki ezt nem tudva, bármilyen ember kezére bízza e legbecsesebb vagyona kezelését.

Mi tehát nem a mi, hanem főkép az erdőbirtokosok s közvetve hazánk érdekében szállunk síkra, hogy az később, a gondatlan erdőkezelés folytán, a pusztulás színhelye ne legyen. Mert századok munkája kell ahhoz, hogy az erdőkezelésben néhány évtized alatt történt balfogásának következményeit helyre hozzák. Bocsásson meg *Erős Rezső*, de én azt tartom, hogy sokkal nagyobb látókör kell ahhoz, mint a mekkorát ő nehány odavetett szép szóval elárul.

Nem hallott a *Karszt*-vidék multjáról, melynek nem volt bórája, mig erdő koszorúzta s mely most vigasztalan kopársággá változott? avagy nincs tudomása arról, hogy *Szicilia* valamikor a hős római nép éléskamarája volt s mióta erdejét egész a csúcsokig letarolták, nyomor és szegénység ütötte fel tanyáját mindenüttt, melynek hirével a lapok tele voltak több évvel ezelőtt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ausztriában oly óriási erővel söpört el egész községeket az erdőtől megkopaszított hegyekről alázuhanó áradat, mit képes illusztrációkban is látni lehetett, hogy az osztrák földmívelési ministeriumban sietve állítottak fel egy külön erdészeti szakosztályt, melynek feladata a *vadpatakok szabályozása,* a hegyoldalak befásítása s fűvesítése is.

Nem emlékeznek-e már a gazdák, mikor a mi országunk alföldjét valóságos csapásként pusztították az árvizek, tönkretették nemcsak *Szegedet,* de a *buzatermést* is úgy, hogy külföldi szakértőket hoztak be a baj meggátlása végett? Felhangzott akkor a panasz, hogy *az erdőpusztitás is egyik főoka e veszedelemnek.* Azóta sok ezer meg ezer hold kiirtott és kopárrá vált területet fásított be az erdészek keze és mégis milyen könnyedséggel odavágják nekünk, hogy az erdő csak 25%, a mezőgazdaság 75%, tehát az erdészet nem egyenrangu tényező s így a gazdászatnak nem kell rá hederitenie.

Beszél *E. R.* a lankás erdőterületeknek a gazdászat részére való kihasitásáról az erdők közepében. Az megtörtént már a kincstárnál is, és annyival inkább bekövetkezik a többi erdőbirtokosnál, a gazdagyülés határozata nélkül is. Az erdészeti gazdasági tervek alapján az ilyen területek mezőgazdasági művelésben maradnak, be sem erdősittetnek, de az erdők között terülvén el, azokat az erdészek adminisztrálják. Felemliti *E. R.* a *havasi legelőket.* De ezek is akkor lesznek biztosítva az elkopárosodás ellen s így a mezőgazdaság részére, ha az erdész kezelése alatt marad, ő gondoskodik a befüvesítésről, mint a hogy Ausztriában a gazdák a saját kárukon tanulták ezt meg. Ott már a 70-es évek elején belátták, hogy a havasi legelők szakszerütlen kezelése folytán az erdőhatár pl. *Tirolban* mindig lejebb szorult. az éghajlat ez által olyan zord lett, hogy a szőlő többé be nem érett úgy, mint az előtt. Ennek a körülménynek tudható be aztán az a törvényes intézkedés is, mely a fennt emlitett vadpatakok s ez által a folyók szabályozására terjed ki. — Mert a kopárokról lerohanó csörmelékkel rakott futó ár a folyókat is hajózhatatlanokká teszi, a mi ismét a *gabonaszállításra* s közvetve ez által a virágzó malomiparra mér nagy csapást, mely utóbbira, *Erős Rezső* hite szerint, semmi befolyása nincs a helyesen nevelt erdőnek. Pedig a gabonaszállító hajótól s nagyméretü malomgerendelytől az egyszerü malomrudig a malmok szorulnak rá az erdő legszebb termékére. Vajjon a hajóácsok ipara nincs-e ily módon összefüggésben a malmokkal?

Az meg éppen érthetetlen, hogyan hozható fel a *vasipar, a vasgyár, mint olyan, mely az erdőre nem szorul rá!* Tessék csak bejárni az osztrák államvasuttársaság erdeit *Oravicától Bogsánig* s azt fogja látni, hogy az a rendezett erdőgazdaság, mely az utolsó darab botfát is észszerüen, belterjesen felhasználja saját céljaira, azért van főképpen, hogy az aninai *vasgyárat* és a hires resicai *bessemer acélgyárat állandó üzemben tartsa. Pedig van ám ennek a társulatnak külön kőszénbányája is.*

De azt mindenki tudhatja, a ki csak kissé behatóbban foglalkozik az erdészettel, *erdészeti előadókról* fel is kell tételezni, hogy éppen a bányaüzem adta meg az első lökést arra, sőt egyenesen elkerülhetetlen szükségessé tette, hogy az erdészet tudományos alapra fektettessék, hogy ez által az erdők rendszeresen, tartamosan, évről évre csökkenés nélkül szolgáltathassák azt a fatömeget, mely a bányaüzem állandó foglalkoztatására szükséges. Ez volt az inditó ok arra, hogy 1772-ben Mária Terézia alatt a selmeci bányászati akademia mellé az erdészeti akademiát szervezték. *De gondoskodik az erdőtörvény által életre keltett erdővásárlási alap sokkal jobban a megfelelő területek kicseréléséről.* Kitünik ennek számadásából, hogy eddig 41,613 kat. hold erdőt adott el, viszont összevásárolt többnyire tönkretett erdőterületekből 133,367 k. holdat. Azt hiszem, ezek a számok eléggé beszédesek. De az erdészek által megmentett sok százezrek, sok milliók, melyekről a székelyföldi és száz erdők révén volt szó, szintén ékesen beszélnek mellettünk. S *Polónyi* miniszter maga a székely birtokrendezés ügyében tartott értekezletén kénytelen volt beösmerni, az erdészek meghallgatott véleménye után, hogy mily *óriási sérelem esett a*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

székely népen az által, hogy a törvényhozás egyoldalu mezőgazdasági alapon létesitett törvények alapján intézkedett oly vidéken, hol évszázadok óta a legeltetés, a fagazdasággal egyöntetüen lett volna megoldandó. Oly szociális kérdés ez, melyet nem kell a franciáktól tanulni, kiknek levetett elveit fogják fel, *E. R.* szerint, az erdészek.

Nagyon elmaradott nézet az, mely a legeltetést tartja főelvnek az állatgazdaságban. — Én olyan vidéken születtem és nevelkedtem, hol a bonyhádi tájfajta keletkezett. A legértékesebb állomány van ott ma is. De az istállóztatás is itt érte el a legmagasabb fokát a köznépnél is, annyira, hogy az uradalmak innen egészitik ki állományukat. E sűrü népességü vidéken a legelő kevés, az uradalmak meg erdejökbe nem eresztenek legelő jószágot. De annál nagyobb mérvü a takarmánytermesztés, mert inkább szükséges az otthon gyüjtött trágya e sűrü népességü vidéken, mint a mennyi haszon a legeltetésből származhat. Nagyon jól ki tudja számitani az egyszerü földmíves is, mennyivel nagyobb a haszna, ha többnyire otthon tartott marhájának takarmányt, mint buzát termel. A legelő főként azért szükséges, hogy az állat rajta mozoghasson. Ezt azzal lehet pótolni, hogy az istállózott állatot szekérbe fogják és megterhelés nélkül dolgoztatják még a teheneket is. A takarmányból aztán reggel este bőven kijut.

A leghatározottabban kijelenthetjük tehát, hogy avatatlan kézzel ne nyuljon az erdőhöz senki sem, mert rendkivül sok szociális bajnak nyithatja meg ez által kutforrását.

Lippa, 1906 december 6.

Földes János.

Elek-féle távolságmérő.

(Folytatás.)

Már régóta fáradozom azon, hogy az általánosan használt, — de pontosság s megbizhatóság tekintetében — nagyon is kevés értékü Reichenbach-féle távolságmérő helyett, megfelelőbbet szerkesszek. Ezt a mintát, mit alább ismertetek, tulajdonképen már évekkel ezelőtt megszerkesztettem s Hajós Sámuel m. kir. müszaki tanácsos az ez alapon készült kézi távmérőt vizszelvények felvételére már alkalmazásba is vette s a Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönyének 1900. évi XIV. füzetében ismertette is, elismerve, hogy a vízmérésekhez alkalmazott kézi távmérő eszméjét tőlem vette át. Azonban bár az ezen alapon eddig szerkesztett távmérők teljesen beváltották a hozzájuk fűzött reménységeket, általános használatra a legutóbbi módositásig nem voltak alkalmasak, hogy miért, az alábbiakból fog kitünni.

A távolságmérő alapját a fénysarkitás, illetve képkettőzés képezi. Tudvalévő, hogy egy lencsének bármely részét fedjük el vagy törjük el, a megmaradt rész ép úgy fogja gyüjteni vagy szórni a sugarakat, mint az egész lencse, csakhogy természetesen kisebb felületéhez mérten kevesebb sugarat fog fel.

Ha már most egy lencsét ketté vágunk, mindkét lencsefél külön-külön sugárkévét, illetve képet ad, s ha a két lencsefél optikai középpontját egybehozzuk, akkor a sugárkévék és képek egybevágnak; ha pedig az egyik lencse felét kimozditjuk, akkor a mozdulat mérvéhez képest az általa alkotott kép is kimozdul, vagyis kettős kép keletkezik. Ha már most valamely távcsőbe helyezve a ketté vágott lencsét, állandó magasságot mutató lécet vagy tárcsát nézünk s ugy mozditjuk ki az egyik lencse felét, hogy a kimozdítás határát mindég az állandó lécmagasság szabja meg, kész a távolságmérés.

Elmélete a következő:

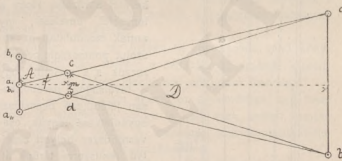

Fenti ábrában a keresett távolság = D; a léchosszúság = a b; a lécnek egyik képe = a' b'; másik képe = a'' b''; találkozási pont = A; egyik lencsefél optikai középpontja = c; másik = d; a kimozdítás nagysága = m; a gyújtó távol = l.

$$ab \sim cd\ A$$

$$D : f = l : m$$

$$D = f\,\frac{l}{m}$$

A léchosszúság és az „f" ismeretes, tehát a távolság

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az „m“ változásától függ csupán, vagyis azzal fordított arányban áll.

Sem ez az elmélet, sem az ezen alapon készített távmérő gondolata nem uj dolog.

Nálunk magyaroknál Kruspér, volt egyetemi tanár szerkesztett ez alapon távmérőt, külföldön előtte többen, de nem sokat érő eredménnyel, mert mikrometer csavaremeléssel szabályozták az egyik lencsefél mozgását, a mi tekintve, hogy itt mikronok már nagy eltéréseket eredményeznek: bárminő csavar puszta, holt mozdulata is elegendő, hogy az eredmény megbizhatatlanná váljék.

Weisz Károly magyar műmechanikus közreműködésével végre sikerült az anyag durvaságán győzedelmeskedni.

I. rajz.

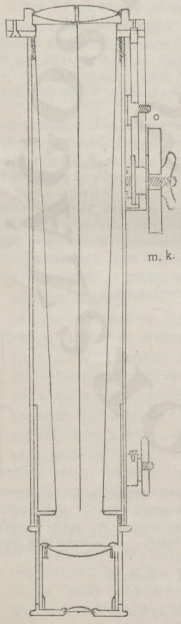

Itt két rajzban bemutatom távolságmérőm szerkezetét.

Az I. rajz a távcső hosszmetszetét ábrázolja természetes nagyságban. A távcső tárgylencséje ketté van vágva. A bal fele mozdulatlanul van befoglalva, míg a jobb fele preciz vezetékben emelhető. — Az „mk“ kerék forgatása által a mozgó lencsefél emelkedik, illetve az álló lencsefél optikai középpontjáig süllyed. Az „mk“ kerék beosztással és noniussal bir, melyről a távolságok közvetlenül olvashatók le. Erről azonban később.

m. k.

A II. rajz az emelő szerkezetet ábrázolja. Hogy a lencsefél emelését, így annak mozdulatait az abszolut pontosságig precizirozzuk s a mellett, hogy a távolságok parabolikusan jelentkező beosztását egyenletessé tegyük, csavarrendszer helyett emeltyű rendszerre térünk át. A II. rajzban látható, hogy az O pont körül egy kétkarú emeltyű forog. Ennek „b“ karja két üvegkeménységű acélhegy között tartja szoritva a „p“ pecket, mely pecek a mozgó lencsefél foglalatával van szilárd kapcsolatban. Hogy itt minden holt mozdulat ki legyen zárva, az az emeltyűt alulról a „r“ rugó szorítja felfelé, ellenkező oldalról pedig a „p“ pecket két szorító csavarral meghuzott acélkar „c“ tartja, mely természetesen, mint erős rugó működik s így a „p“ pecket minden helyzetében erősen — tehát minden holt mozdulat kizárásával — fogja.

II. rajz.

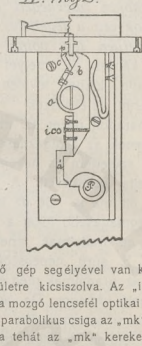

Az emeltyű „a“ karja a „P“ parabolikus csigára támaszkodik, illetve az „r“ rugó által ahoz van szorítva. Az emeltyű kar üvegkeményacélhegyben végződik.

A „P“ parabolikus csiga egy húszszorosan nagyobbított pontos modell után, egy külön e célra készült kisebbítő gép segélyével van kiesztergályozva s azután tükörfelületre kicsiszolva. Az „i cs“ csavarok az emeltyű, illetve a mozgó lencsefél optikai beszabályozására valók. — A „P“ parabolikus csiga az „mk“ kerékkel egytengelyen forog, ha tehát az „mk“ kereket előre fordítjuk, az által a „P“ csiga felülete emeli a rá támaszkodó emeltyűkart s ezzel együtt a mozgó lencsefélt.

Épen az által, hogy az emeltyű „a“ karja egy tükör sima felületre támaszkodik, s a „b“ karja is folyton szoros kapcsolatban van a „p“ pecekkel, értük el azt, hogy — bár itt mikronok jelentékeny eltéréseket és hibákat okozhatnának — ennél a szerkezetnél hiba egyáltalán nem jelentkezik s el lehet mondani, hogy maga a műszer abszolut pontossággal működik, sőt a hő okozta térfogatváltozások is csekély befolyással vannak a lencsefél helyzetére, mert ha mondjuk a „P“ csiga, valamint az „a“ emeltyűkar térfogata nagyobbodott, ez által természetesen az emeltyűkar felfelé lett szorítva. Igen ám, de az emeltyű „b“ karján és a „p“ pecken is ugyanoly arányú térfogatváltozásnak kellett bekövetkezni, tehát a „p“ pecek megvastagodott s a „b“ kar tartó hegye is hosszabb lett, miért is a „p“ pecek nem férne el a két fogó kar közé s mivel a „b“ ág szilárd, a „c“ pedig ruganyos, világos, hogy a nyomásnak a „c“ ág fog engedni. Az történik tehát, hogyha az emeltyű „a“ karja hőváltozás következtében felfelé nyomatik, ugyanakkor arányosan a „b“ kar is hosszabbodván, a „p“ pecek helyben marad, illetve a nyomások közti ellentétet a „c“ ruganyos kar egyenlíti ki.

Távmérőm már évek óta meg volt igy szerkesztve, de az még nem volt általános használatra való, mert az egy látterben keletkezett kettős képet nem minden ember volt képes kellőkép megfigyelni. A két kép valóságosan megvolt ugyan, de hogy egyformán, világosan lássam mind a kettőt, az volt a feltétele, hogy pontosan a szemlencse közepén nézzek át, mert az egyik képet a tárgylencse jobb, másikat a bal felé alkotván, a gyúpont után

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a sugárkévék ismét két felé válnak s ha valaki inkább jobb, vagy inkább bal oldalról nézett be a távcsőbe, csak egyik képet látta tisztán, a másikat pedig csak halványan, elmosódva, vagy egyáltalán nem. Ez volt oka, hogy a próbák alkalmával, míg azok, a kik a távmérőt kezelni tudtuk, a leggyorsabban s a legnagyobb precizitással olvastuk le a távolságokat, addig akadtak olyanok, a kik dacára minden magyarázatnak, nem láttak rajta kettős képet vagy csak megvillant előttük, hogy a másik szempillantásnál ismét eltünjön.

Végre sikerült ezt az utolsó akadályt is legyőzni. A legújabb módosítás az, hogy a láttcső egész hosszában ketté lett osztva. Most már a két fél lencse sugarai egymást nem zavarják, illetve nem egy közös láttért töltenek be, hanem a láttér felét az egyik lencsefél, felét a másik lencsefél adja.

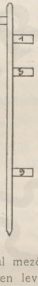

Ha most belenézünk látcsövünkbe, egy függőleges vonallal ketté osztott láttert látunk. A mérés alapjául az itteni rajzban bemutatott léc, illetve bot szolgál.

Ezt úgy állítjuk be a láttérbe, hogy a láttért ketté osztó függőleges vonal a botot fedje, akkor a számozatlan kis céltáblát a láttér balfelében, a többi számozott táblát pedig a jobb felében fogjuk látni. Ha most az „mk" kereket előre forgatjuk, akkor a bal mezőben levő tábla helyben marad, míg a jobb mezőben levő táblák felfelé mozognak. Addig forgatjuk tehát a kereket, míg az álló táblát valamelyik mozgó tábla eléri s azt pontosan kiegészíti, vagyis, hogy a táblák alsó és felső széle egy egyenes vonalat adnak.

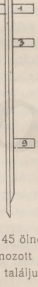

Ilyen állásban a mérő kerek dobjáról olvasható le a távolság. Minthogy azonban a mérődoba — már technikai akadályoknál fogva — sem vihető fel az egész távolsági skála, melyre méréseink alkalmával szükségünk van, azért a mérő-dobon csak 5—15 öl távolságok vannak megjelölve és pedig minden 0·1 öl külön osztásvonallal és a 0·01 ölek pedig nonius segítségével olvashatók le. Ha tehát mérendő távolságunk fenti határok között van, akkor az 1-el számozott táblát illesztjük az álló táblához s leolvasásunk a keresett távolságot közvetlenül adja.

Ha pedig a távolság 15 ölnél nagyobb, de 45 ölnél kisebb, akkor a 3-al számozott táblát illesztjük s leolvasásunk 3-al szorozva adja a keresett távolságot; végül, ha 45 ölnél is nagyobb távolságot mérünk, akkor a 9-el számozott tábla beillesztése után leolvasásunk 9-szeresében találjuk meg a keresett távolságot.

Azt ne higyje valaki, hogy itt válogatni kell vagy lehet abban, hogy most melyik táblával mérjünk s így ez kellemetlen zavaró hatással van? Nem így van, mert műszerünk maga megmutatja a vele való bánásmódot. Ugyanis mérő kerekünk nyugvó alaphelyzetében a végtelen távolságra van beszabályozva. Ha előre fordítjuk a ∞-től a 0 felé, tehát megfordított irányban halad végig a számsoron, vagyis kerekünk állása először a mérhető legnagyobb távolságokat éri el, az 1-es táblánál a 15 ölet, a 3-as táblánál 45 ölet és a 9-es táblánál 135 ölet. Ha ezen távolságoknál nagyobb távolságokban áll lécünk, akkor mindjárt a kerék helyéből való kimozdításakor az a tábla, melylyel ez a távolság már nem mérhető, egyszerűen túl ugrik az álló táblán és így minden fontolgatás és válogatás nélkül kénytelenek vagyunk a következő táblával mérni, illetve a mérhető legnagyobb távolságon 135 ölön belől visszainteni emberünket.

Az sem okoz nehézséget, sem zavart, hogy a leolvasásokat még 3 vagy 9-el kell szorozni, mert ezt a műveletet nem a felvétel alkalmával végezzük, hanem jegyzőkönyvünkbe, a mért távolság rovatba egyszerűen csak feljegyezzük, hogy például: $13{\cdot}6 \times 3$ vagy $9{\cdot}48 \times 9$ stb.

Öt ölnél kisebb távolságok felvételére nem kell távolságmérő. Ezen ritkán előforduló kis távolságokat céltáblás botunkkal mérhetjük fel közvetlenül, mert a bot $^{9}/_{4}$ öl hosszú s azon az $^{1}/_{2}$ öl hosszúság is meg van jelölve. — Ha azonban valaki még itt is optikai távolságmérést kíván, a műszerész egy szavára csinál még a fentebb ismertetett céltáblákon kívül jelzést (pld. az alsó tábla alsó szélétől a meddig való emelése az első táblácskának a leolvasott számok $^{1}/_{3}$-ában adja a távolságot, tehát 1·66 öltől 5·0 ölig.

Ezen távolság-mérő előnyei mindjárt, első tekintetre is szembeötlők. Itt ugyanis a távcsőben látott képek viszonylagos helyzete szolgál alapjául a megfigyelésnek, miért is ez teljesen független a léc apróbb mozdulataitól, mert a képek együtt mozognak. A megfigyelés tárgyai a céltáblák széleikkel együtt élesen látszanak, nem úgy, mint a Reichenbach-féle szálak, melyeknek keresése s összehozása a léc beosztásokkal, a beosztások leolvasása igazán kínos mulatság.

Ormótlan nagy léc helyett itt egy hegyes végű könynyű botunk van, melyen a céltáblák hosszukkal lefordíthatók s csak mérés alkalmával állíttatnak helyükre.

Ez a bot sem nem akadályoz a menésben, sem nem teher. A felmérendő pontra le kell csak szúrni, ember sem kell, a ki tartsa. A mérésnél összehasonlíthatatlanul kevesebb galy alkalmatlankodik.

A megfigyelés pontosságának emelése érdekében nincs szükségünk félméteres hosszú távcsövekre, minden kívánalomnak megfelel egy 9-szeres nagyítású kis látcső.

Pontosság s megbízhatóság tekintetében pedig felette áll a láncmérésnek. Épen ezért nemcsak mint az erdőmérő műszer távmérője találhat alkalmazást, hanem theodolitok, szintörő s általános stb. műszerek is sokat nyernek vele. Igaz, hogy drága, mert minden műszer mintegy 200 koronával többe kerül ezzel a távmérővel felszerelve, de előnyei megfizethetlenek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A távolságmérés hiba-határának megállapításánál a következők szolgálhatnak zsinórmértékül:

Minthogy a mozgó lencsefélt emelő, tükörfelületre csiszolt, parabolikus dob egy fordulatával a távolsági skálának csak igen csekély részét foglalja le s ezen rövid skálábán is úgy a kezdő, mint a végső, valamint több közbeeső távolság is empirikus úton optikai beszabályozással ellenőriztetik, illetve igazíttatik ki — egész nyugodtan elfogadható alapul, hogy egy így beszabályozott műszer abszolut pontossággal méri meg a távolságokat Igy tehát méreteink pontossága csak megfigyelésünktől, vagyis azon körülménytől függ, hogy a mérnök a látcsőben figyelt két képet mekkora pontossággal képes összeilleszteni. — Tegyünk egy kis összehasonlítást a Reichenbach-féle távmérővel. Ha feltesszük, hogy a Reichenbach-féle szálak is abszolut pontossággal vágnak a leirt osztással, már 100 öl távolságnál 18-szoros nagyítás mellett is, részint a léc ingadozásai, részint az osztás részek nehéz megfigyelése miatt örülhetünk, ha két ölnél nagyobb hibát nem követünk el. De ez a hibahatár is kétséges, mert ha az alsó szálat pontosan bevágattuk, mire a felső szál állását megállapitanók, már az alsó szál mozdult ki sokszor több öl beosztással. Azzal is csak magunkat bolondítjuk, hogy pontosabb az eredmény, ha rövid irányzatokkal haladunk előre, mert hiszen 10 öles távolságnál is akárhogy igyekszünk pontos leolvasást tenni, 0·2 ölet vagy fel vagy le mindég tévedhetünk.

Ha tehát azt mondom, hogy a Reichenbach-féle távolságmérések 2% hibahatárig pontosak csak, ezzel bizony nem nagyitottam. Hogy mégis felméréseinknél használhattuk, oka, mert a sok plusz és minusz hibák egymást részben kiegyenlítették; pontosabb méréseknél azonban ez a távolságmérő használhatatlan, mint a hogy ilyen méréseknél mindezideig lánccal, illetve ruddal dolgoznak mérnökeink.

Az Elek-féle távmérőnél a céltáblák ingadozása egyáltalában nem zavarja megfigyelésünket. Megfigyelésünk egyetlen helyre koncentrálódik, a két tábla érintkezési vonalára. A táblák szélei élesen és tisztán látszanak a nagy távolságokban is. Ha száz öl távolságban két egyforma széles, fehérre festett táblát úgy teszünk ki, hogy azok szélei nem egy egyenest alkotnak, hanem egyik tábla széle 3 milimétterrel lejebb áll, ennek a táblának a lejebb állását 9-szeres nagyitású látcsővel száz öl távolságról még észre lehet venni. Minthogy a 45 öltől 135 ölig terjedő távolságok méréseihez használt léchosszúság mintegy 1·5 métert tesz ki, tehát minden öl távolságra 1·5 centiméter esik, vagyis a még megfigyelhető hibahatár $3 : 15 = 0{\cdot}2\%$, törtben kifejezve $\frac{2}{2000}$, a minél Kruspér, volt műegyetemi tanár szerint nagyobb pontosságot láncméréssel semmi körülmények között sem lehet elérni. Ha pedig a Reichenbach-féle távmérő hibahatárához viszonyítjuk, kitűnik, hogy a Reichenbach távmérő hibahatára épen 10-szerte nagyobb. Megjegyzendő, hogy ezen távmérő pontossága nagyobb nagyitás, esetleg nagyobb állandó, illetve a mozgó lencsefélnek nagyobb emelése által még fokozható is.

Erre azonban rendes fölmérési feladatok megoldásánál egyáltalában nincs szükség, mert ezen kicsike kis távmérővel oly pontosságot értünk el, a miről még ezelőtt almodni is merészség lett volna.

Az előzőleg tárgyalt erdőmérő műszer ezen távmérővel felszerelve kielégíthet minden igényt, mert pontosan és gyorsan lehet vele dolgozni. Ajánlom szaktársaim szíves figyelmébe, ne mulasszák el ezen műszer megszerzését még akkor sem, ha bussola-műszerrel rendelkeznek is, mert sem a vele való munkát, sem annak kényelmességét össze sem lehet hasonlítani a bussola-műszerekkel való bajlódásokkal.

Bolyai Farkas erdészeti csonka munkája.

(Folytatás.)

Könnyen szembeötlik ugyan, hogy ha az erdők egy növésűek egyáltalában egy mélységűek: a turnusban nem kellene elébb e *12. lap.* részeknek egyenlőknek lenni, hogy minden évnek egyenlő rész jusson, mert az utóbbi részek, a mig a fejsze hozzájuk érkezik, nőnek. De jóllehet a fák növetét felszámitva, lehetne az első turnusban a részek kisebbitésével az éveket illető részeket egyenlőiteni, az azutáni rendbe jövésért, ezen első egyenetlenség elnézhető.

Csakugyan a legvénebbeken kell a vágást kezdeni.

A vágás pedig négyféle: a még sok helyt szokásban levő *imitt-amotti vágás, a magló vágás, tövi vágás* és *föi vágás.*

Az első elpusztitja az erdőket, mert nehezen kaphatván a nagy fák között erőre az uj sarjazás, lassanként a sindevész foltok elszaporodnak.

A második a nagy erdők fentartására való s a hol az meg lehet, ugy jöhet ki legtöbb fa, egyszersmind az építési szükség is pótoltatván. Ezen vágás módja röviden ide megy ki, hogy soha a magas fák erdeje tisztes homálya, mintegy az erdei nymphák leple, a nap előtt egyszerre fel ne fedeztessék, hanem előbb egyaránt ritkitva hagyattassanak maglófák, ugy hogy ritkább egészet formáljanak, annyira, hogy ha nehéz maguak a fák, melyeknek magvuk alá hull, a koronák esztendő mulva közel érjenek egymáshoz; ha repülő maguak, maradhatnak meszebb. Igy a mint a magról költ fiatalok az anyjuk oltalma alatt erőre kapnak, kell az azutáni években ujabb ritkító vágásokat tenni, míg végre a fiatalok magokra maradhatván, a vének mind levágatnak. Az alatt pedig a következő évi részekben folynak az irt mód szerénti vágások.

Jegyzés. 1. A levelek elhordása noha trágyának különösön szőlőbe jó, az erdőnek káros. 2. Igaz, ép s legerősebb fa csak magról lesz, kivévén a leszurással foganókat, amilyen a nyár, füz, pláta, bodza sat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Kikelő mag pedig csak ugy lesz, ha virág nősténye himport kap, mely is könnyen megesik, ha nőstény s him szálak egy virág boritékja laknak, mint az alma körte, szilva, cseresnye s több eféléknél; vagy ha külön vannak a him és nőstény virágok, de azon egy fán, mely esetben rendszerint fölebb vannak a himek, hogy a porok alá hulljon, mint a fenyőknél, törökbuzánál sat. De vannak olyan fák is, melyek csak him virágot hoznak mindenkor s mások csak nőstény viráguak, a milyen a nyár-, füz-, pálmafa sat. ilyen a komló, kender is s a nőstény fa nem terem, ha himfa nincs hozzá közel, legalább magva ki nem kél . . . . . .

. . . . . .

Vannak olyan virágok is, hogy bizonyos bogarak segitsége által himporoztatnak meg, sőt olyan is, hogy a bogara bemehet, de ki nem jöhetvén többé, még életért neki a virág magát koporsóul adta s különös a toscanai tókban is találtatik a *Vallisnaria* melynek nősténye, mikor ideje eljön srófos szára kinyulásával a tó szinére jön virágozni s ott vár, mig a távol gyökerezett himje kurta szárától elszakad s a viz szinén mintegy bujdosó szerelmes reá talált s a mag termékenyülés után a napfénytől örökre elbucsuzva iszapjába vissza száll. A nőstény virágok rendszerint tovább maradnak nyilva, várva a megtermékenyülést. Bámulásra méltó álomi érzések s gazdasága a természetnek a különbözők egységében és az egység különbözésében. S különös a természet gondoskodása is a nemek fenmaradására nézve, hogy az anyai részben megmaradjon a himpor azt hasadva formálta s mikor a foganás ideje eljön, ragadósan nedvesiti és a szél s esőben fedezi a reá hajló virág levelekkel . . . .

. . . . . .

A tövi vágásra nézve ezek a megjegyzendők: *13. lap.*

1. Igen veröfényes helyeken nem oly szerencsés a hirteleni megmezitlenités.

2-or: Ha alább való fák vannak (mint az erdei nyár sat.) mint a burján azok kapnak erőre. 3-or. A tövi vágást nem minden fa szenvedi; sok bükk marad vakon, még a tövi vágást igen jól szenvedő tölgy is, — ha igen vén; alkalmas a tövi vágásra a tölgyen kivül a gyertyán, szil, mogyoró sat; különösen az ákác, mely annál sürübben üt ki hatalmasan terjedő gyökereiről s elhagyva mintegy előbbi helyét, uj élő fát formál, bujdosva szinte a Colchicum autumnale módjára s mint az eper, mely a szomszédba megyen ha ott jobb a föld, a milyen him és nőstény bujdosók felsőbb felekezetekben is találtatnak. 4-er. A törőli sarjazás (tulajdon értelemben véve az akácot s hasonlókat az irt okból nem értve ide) mind hatalmasadik míg a magtól számlálva azon élőfa mintegy közép korát eléri s bizonyos időn tul apad még azon nemekben is, melyek leginkább szenvedik a tövi vágást.

Jegyzés. Némely fák gyökerei is némely helyekre hatalmasan törekednek, mint az akác, hárs sat. kőfalakat elbont. Vannak egyéb csudálatos mozgásai is a növényeknek: némelyek esős időben mások a homályban, némelyek csaknem bizonyos órákon hunynak el, az honnan pláuta-orát lehet ültetni; némelyek mintegy szemérmes szűz a legkisebb illetésre összehúzódnak, némelyek a napot kisérik sat; különös a *hedisarum girans* Indiákon, melynek levelei szünetleni rendes mozgásban vannak s ha a hátulsó levél erőszakkal tartoztattatik, elbocsáttatva az előbbiek után iramodik.

Esmeretes nálunk is a sóskafa virág, melynek akár bogár, akár tövis illesse az anyai részét, a hímszálak egyszerre odahajolnak s különös, hogy a mag megforduI, ha a gyökeret verő fele felfelé tétetett s különös, hogy a komló balra, a fuszujka jobb srófra tekeredik s a szőlő kapcsa vonzodik az álló oszlophoz. A Nigella dámái (bimbai) lehajolnak; parnassia palustrisnak 5 híme rendre száll le. Nem lehet a növényekben is valami mintegy álombai érzést nem sejteni s mély bámulással nem nézni a füveket, fákat s virágokat.

A föi vágást nem minden fa szenvedi ugy is mint a füz, ákác, gyertyán; de ezek is idő előtt megodvasodnak, noha addig különösen az akác jó szőlőkarókat ad. Frankhonban eleven szőlőkarók. A lónak ártalmas több irók szerint.

Végtére az elrontott erdők is említést érdemelnek, egyik darabban egy, másban más lehetvén a hiba mindeniket a szerint kell igazitani. A puszta foltokra ültetni lehet; olyas helyeken maglókat lehet hagyni, irtással helyet készitve a születendő fiatalóknak még erőre kapván a vén levágatik, olyas helyt lehet tisztitással is ritkitani, noha rendszerint maga a természet tisztit legjobban. Olyas darabokat, ha a fa neme szenvedi, tövi vágásra lehet határozni. A vén tőkéket pedig arra való fürésszel kell tőből levágni sőt, ha a fa megéri a fáradságot, tövét is ki kell ásni vagy puska porral széllyel hányatni és mást ültetni helyébe.

Ugorka, dinye nőstényei tovább virágzanak, ha a himet leszedik.

Következik a második főpont: *14. lap.*
a lejendő erdőkről.

Ha vagy nincs, vagy nem elég az erdő, azon helyeket kell arra forditani, a melyek nélkül leginkább el lehet lenni. Ritka hely az, melyet ahoz képesti módon zöldelővé ne lehetne tenni s erre a hasznon kivül sokszor legelők árnyékatlansága, a kopár oldalak kietlensége, a légnek pusztasági tunyasága, tava a hernyók meggyőzhetlen szaporodásának s az ezek helyébe jöhető vidám, énekes zöldellés ösztönöznek.

Legelső a fák nemeit tudni, melyik célra melyik fa jobb.

Második azoknak termesztési módja; mind a kettőről vagy két szót röviden.

1. *Épületre valók:* a jó féle gesztenye, a tölgy, cser, szil, fenyők s a nyár, különösen a populus nivea. Legtartósabb a mely legtöbb hamvat ád, mely szerint a cedrus, jófele gesztenye áll első s azután a tölgy. De meg kell különböztetni: vagy kitételek a száraz s ned-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ves változásnak, vagy száraz helyt áll, vagy vizben avagy földben egészen.

A száraz s nedves változást legjobban állják ki a jó féle gesztenye, tölgy, cser s ezek után a szil; mindazáltal akármiféle fát, mely földbe megyen, a koporsón kivül, alulról fel addig, a meddig az eső felcsap, lángon pergelve meg kellene szenezni, mivel a szén nem rothad el, ugyanezt kellene a szőlő karóknak legalább mind a két végével tenni. Ha a tölgy mindjárt a levágás után 3 évig vizben áll, nem hasad s ha levétetik a lágyabb kivülje, nem bántja úgy a szú. A szil kevesebbé bántódik a szútól, mint a tölgy és cser, néha ez is hasad. Jó volna, ha sokba nem kerülne olyas helyt a kiszáradt fát ugynevezett olaj firnajszszal be kenni, akár erős pálinkába felolvasztott terpentines tészta szurokkal, mely a hordók küljére is alkalmasabb, mivel az előbbi szerint glet van, a mely méreg.

A hajóépitők nyárban a tövin hámozzák a fát meg s télben vágják; de ha előre meg nem hántatott is, a levágás után mindjárt meghántva fedél alá kell tenni. Plinius azt irja, hogy vizbe kell tenni s előbb le megyen, s mikor feljön akkor kész. Más a vizen hozott fa, melynek csak egy része van a vizben s az is változlag; s az ilyen fa sükeretlenebb az égetésre is.

Azt irják, hogy minden fa német felülhaladja a csaknem örökké tartó Cédrus, mely több helyti próbák után nálunk is elszaporittathatnék s sebesen nő. Mindazáltal a legörökösebb s a viharok minden villámjaival trutzoló s azzal a nemesi jussal, hogy a rövid örömekről maradt holtigi adósságért semmi hatalom bé ne mehessen, egyedül birt háznak legolcsóbb s elég jó a legközönségesebb fenyő. Gerendának a tölgy nehéz s nyersen többet bir (mert hajlik) . . . szárazon: de azt irják, hogy a Larix nevü fenyő sokkal többet bir, egyáltalában a több fenyők is mind könyebbek *15 lap.* különösen az abies nevü alkalmasabbak; sőt a nyár fák, az olasz nyár is jó, ha nedvesség nem éri s kevesebbet szenved a szútól. Bükk csak égetésre a földben s vizben jó; gyertyán csak a szárazon, vizben jobb, ha nyárban vágatva lével teli tétetik be.

2. *Asztalosnak:* fenyő, hárs, nyár, gyertyán, bükk, tölgy, dió, kőris akác, szilfa.

Kerekesnek: bükk, gyertyán, kőris.

Esztergályosnak: vackor, galagonya, gyertyán, kecskerágó, borza, juhar, némelyekre a szilvafa is.

Szerszámokra: gyertyán leginkább s a bükk.

Képfaragásra a hárs.

3. *Bőrkészitésre:* a fiatal tölgynek, csernek haja, a szilfa haja s a Larix nevü fenyőé s a Rhusok. Sok bir orvosi erővel is, mint a kőris héj, német csuznak neveztetett.

4. *Kovácsszénnek:* legjobb a bükk aztán a tölgy; *puskapornak* a hárs, füz, mogyoró; *rajzoló szénnek* legjobb a kecskerágó, melylyel ha fa — vagy repcsenolajba mártatik s az olaj letöröltetik, állandó rajzolatot lehet csinálni.

5. *Tüzre* legjobb a bükk, gyertyán, tölgy, azután az akác, szil, végre a fenyő, nyár, füz.

Jegyzés: A fenyőnek sok nemei vannak, melyek közül itt a következőket emliteni elég. A legközönségesebb itt az egyes levelü, melynek levelei az ágat kereken veszik körül a vége felé állva; ezt rendszerint *pinus piceának* hivják, ennek gyökere legkisebb mélységü, azért a szél legkönnyebben kifordítja. Sokkal nemesebb fajta az ügynevezett *pinus abies,* mely fejér haju s egyenes magas növésiért árbocokat ád, ennek is egyesek a levelei, de az ágon kétféle azon egy lapban fésü formán állanak s jó mélyen gyökerezik s azért a fenn irt vágásban maglónak hagyathatik, nem mint az előbbi, ebből készittetnek a clavier s hegedü resonanz.

Igen derék fajta a *pinus silvestris* is, melynek hosszabb s hegyes levelei kettősen az ágról köröskörül jönnek ki, ez is mélyen gyökerezik s sok sárga kén virág forma magpora van, mely a kénkő eső mesét csinálta, ez a fa neme is igen jó hajó épitésre s viz vivésekre s több egyébre.

Legdicsértebb a *pinus larix,* csak tüzre nem, rosszul ég, noha a szene jobb a többi fenyőkénél, ennek kurta levelei bokrosan jönnek egy tokból, mint a cédrusé *(pinus cedrus),* de nagy a különbség, mert amannak levelei télre elhullanak, a cedrus örökké zöld; ez az egy neme a fenyőnek, ami ki is hajt, ha levágják s az ága homlitva is gyökeret ver és a más fenyőknek csaknem halálos gyökérsértést szenvedi. Még vannak olyan fák, melyeket észak Amerikából (*mint az akácot)* mint klimánkat kiállókat termeszteni kellene: Ilyen a *quercus prinus,* mely 50 év alatt éri el azon teljes kort, melyet a mi tölgyeink 200 év alatt érnek el s meg is közelitő jóságu s ilyen több is van. Cukor juhar sok nádmézet pótolna. A platanus occidens hamar nő s derék fa. Az olasz nyár (nem a lasabban növő fehér haju) csak harmad annyi meleget ad, mint a bükk; de egy jugerum ad évenként négy ölet bükkfául s jóságát pótolja sebes növésével.

(Folytatása következik.)

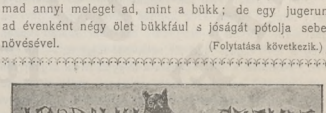

A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság régi okiratainak tartalomjegyzéke.

— Könyvismertetés. —

Zivuska Jenő, midőn a fönti cím alatt, a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság kiadásában megjelent, 19 nyomtatott ivre terjedő becses és értékes művel gazdagította szakirodalmunkat, ismét tanubizonyságát adta annak, hogy kiváló szellemi erővel erdészeti szakunk haladását és fejlődését szolgálni meg nem szünt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A XIX. század első felében *Besztercebánya* város és a helybeli bányakamara között — kinek örököse a m. kir. erdőigazgatóság lett — három évtizedes per folyt törvényhatósági és birtokjogi kérdésekben. Míg a perdöntésre választott bíróság meghozta ítéletét, a kincstár igazának bizonyítására a bécsi udvari kamara archivumából, a selmeci főbányagrófságtól, a besztercei bányabírságtól stb. összehordott okiratok kötegei, törvények, számadások, rendeletek foliánsai egész irattárrá növekedett, anélkül azonban, hogy az szakértelemmel összeállítva és rendezve lett volna. Mint szerző a mű bevezetésében is említi, *Tomcsányi Gyula* min. tanácsosé az elévülhetetlen érdem, hogy ez írott emlékekben politikai és közgazdasági történelmünk, de kivált a bányászat és az erdőgazdaság történetének primár forrásait értékelve a rendezési munkálatok fontos ügyét kezébe vette s őt bízta meg azok keresztül vitelével.

Zivuska Jenő, a nagy munkát és fáradságot igénylő feladatnak — támaszkodva a latin és német irodalomban való jártasságára és erdészeti ismeretére — fényesen megfelelt.

Művében előre bocsátja Turnschwamb János emlékírata és II. Miksa császár 1565. évből származó erdőrendtartása teljes szövegének fordítását. Az előbbi a legrégibb összefüggő írott emlék a kamara-uradalom történetében, az utóbbi pedig a rendszerességre törekvő erdőgazdálkodás legkorábbi megnyilatkozása.

Ezeket az okiratok tartalomjegyzéke, két főcsoportba osztva, időrendi sorban követi; még pedig a selmeci m. kir. bányaigazgatóság levéltárából származó 625 okirat 1244. évtől 1858-ig és a bécsi cs. és kir. pénzügyministerium (a régi Hofkammer Archiv) levéltárából kiemelt 253 okirat 1470. évtől 1794-ig. Az egyes okiratok jegyzéke folyó számokkal ellátván s tartalmuk tömör, de teljesen tájékoztató kivonatát tartalmazza, meglelőlvén azt is, hogy az okirat eredeti vagy másolat és milyen terjedelmű.

Már e változatos ismertetésből is kivehető, hogy ezen okmány-gyűjtemény ösztönző akar lenni a besztercebányai kamarauradalom s a magyar erdőgazdaság okiratszerű, tudományos alapokon nyugvó, kritikai történetéhez. *Zivuska Jenő* sok régi okmányt feldolgozott e célra IV. Béla királytól a XIX. század közepéig, melyek közül ugyan nem mindenik vonatkozik az erdőgazdaságra, hanem a bányászatot és a régi kamarának személyi, jogi, vallási, közművelődési stb. ügyeit tárgyalja. De hát nem a bányászat függvénye volt-e ott az erdőgazdaság s vajjon érdektelen-e ránk nézve maga a letűnt élet, mely a gazdálkodóknak lelki világát, gondolkodását, tetteit a holt betűkön át csillogtatja? Valóban csak úgy volna érdekes egy erdőgazdasági történelmi monografia, ha az keresné a többi kulturtörténelmi tényezőkkel való kapcsolatot és nem szakíttatnék el a kortörténetnek színes, mozgalmas hátterétől. Ebben a tekintetben is *Zivuska* műve becses vezérfonalként fog szolgálni a magyar erdőgazdaság történetírójának.

Még azon sajnálatunknak kell kifejezést adnunk, hogy ezen értékes mű ismertetését csak most közölhetjük, de birtokába csak most jutottunk, mert — — — — — — — — — — mert díszes bekötési táblája miatt a könyvkötőnél késett.

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete e hó 8-án *Budapesten* rendkivüli gyűlést tartott. A jelen volt 28 tag egyhangulag elhatározta, hogy a *Magyar Erdész* szaklapot, melyet eddig *Imecs Béla* szerkesztett és adott ki, 1907. év ápr. 1-től az egyesület költségén fogja nyomatni. A szerkesztéssel megbizták *Mitske Gusztáv* eddig is jól ismert erdészeti szakirót, a M. E. belmunkatársát, mig a kiadóhivatali teendőket az egylet pénztárosa *Szénássy Béla* vállalta magára. Egyuttal elhatározták, hogy az 1907. évi gyűlést *Miskolcon* és környékén tartják meg *junius* hónap első napjaiban.

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete. Rendes tagsági dijat fizettek: 1905-re Fröhlich Bruno; 1906-ra Ferster Ede, Fröhlich Brunó, Gaszner Imre, Nemes Károly, Pilz Ottó; 1907-re Nemes Károly.

Az Országos Erdészeti Egyesület ünnepi közgyülése.

A magyar erdőgazdaságnak ápolására és fejlesztésére hivatott testület, az *Országos Erdészeti Egyesület* dec. 9-én ünnepelte meg éves közgyülése keretében fönnállásának negyven éves jubileumát, mely alkalomból több mint kétszáz erdész jött össze az ország minden vidékéről. Ott voltak még: *Bánffy* Dezső báró, az egyesület elnöke, *Darányi* Ignác földmivelésügyi miniszter, *Podmaniczky* Géza báró, *György* Endre volt földmivelésügyi miniszter, *Keglevich* Béla gróf, *Nemeskéri Kiss* Pál volt államtitkár, *Bedő* Albert dr. és *Horváth* Sándor, az egyesület alelnökei, *Berg* Vilmos báró, az osztrák erdészeti egyesület kiküldöttje, *Máday* Izidor nyug. miniszteri tanácsos, az O. M. G. E. képviselője, *Cserny* Károly, a Magyar Gazdaszövetség képviselője, *Tomcsányi* Gyula és *Hirsch* István miniszteri tanácsosok, *Hermann* Miksa főiskolai rektor és B.-G.-H.-megyék erdészeti egyesületének, valamint más egyesületek képviselői.

Bánffy Dezső báró, az egyesület elnöke, megnyitó beszédében visszapillant a magyar erdészet történeti fejlődésére. A 48 előtti időkben magyar erdészet nem volt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s az azután követő időkben is legnagyobbrészt idegen kézben volt a magyar erdőbirtok adminisztrációja. Csak a nemzeti élet föllendülése, az alkotmányosság pirkadó hajnala hozta meg a magyar erdészet fejlődésének reményét is. Ha a jövőt tekinti, további föladatokat lát. A sulyosbodó megélhetési viszonyok; a gazdasági érdekellentétek sokszor érintik az erdészetet is és a további működés föladata a magyar erdőgazdaságot minden vesszedelemtől megóvni. Ilyen az erdőbirtok elaprózása, a mely a más téren annyira érvényesülő szövetkezeti eszmével ellentétben áll, ilyen az erdő további irtására való nagy hajlandóság, holott ma az erdőbirtok jövedelme már tetemes és rohamosan emelkedik. Bizik benne, hogy az erdészeti egyesület mint a multban, ugy a jövőben is hasznos tényezője lesz a magyar közgazdaság fejlődésének és az egységes magyar nemzeti állam kiépítésének. Ezzel a közgyülést megnyitván, az egyesület nevében őszinte köszönetet nyilvánít Darányi Ignác dr. földmivelésügyi miniszternek, hogy a közgyülést személyes jelenlétével megtisztelte.

A tárgysorozat első pontjaként *Bund* Károly egyesületi titkár előadta az egyesület alakulásának és negyven évi működésének történetét. Az Országos Erdészeti Egyesület Divald Adolf, Wágner Károly és Bedő Albert buzgó tevékenységének eredményeként alakult meg 1866. december hónap 9-én. Az alakuló ülést Pálffy István gróf nyitotta meg, elnöknek ez a gyülés Keglevich Béla grófot választotta meg, a ki 1875-ig vezette buzgón az egyesület ügyeit. 1875-től 1898-ig Tisza Lajos gróf irányította nagy körültekintéssel az egyesület tevékenységét, halála után pedig Bánffy Dezső báró került az elnöki székbe, a ki jelenleg is az egyesület élén áll. Mint alelnökök szerepeltek a multban Pálffy István gróf, Wágner Károly, Tisza Lajos gróf, Podmaniczky Géza báró. Jelenleg Bedő Albert dr. 1880 óta és Horváth Sándor miniszteri tanácsos 1899 óta az egyesület alelnökei. Az egyesület tagjainak mai létszáma 1956, ebből 850 alapító tag. A magyar erdőbirtokosok és erdőtisztek áldozatkészségének köszönhető, hogy az egyesület vagyona ma már több mint 875.000 K és hogy husz év óta saját székháza van.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter szólalt föl ezután. Örömét fejezi ki, hogy az egyesület mai ünnepi közgyülésén részt vehet, üdvözölheti az egyesületet és elnökét, köszönetet mond azért a hazafias és bölcs vezetésért, a melyben ő azt részesülti. Szivből kivánja, hogy az egyesület az eddigi sikerekhez a jövőben uj sikereket fűzzön. Napról-napra emelkedik a hazai erdőgazdaság fontossága. (Élénk helyeslés.) Ugy érzi, hogy uj korszak előtt állunk, hogy az erdészeti egyesületre és a magyar erdőgazdaságra a fölvirágzásnak uj korszaka kezdődik. Az erdészetre a magyar nemzet fejlődésében nagy föladat vár. Megvallja, hogy az erdészeti közegek iránt őszinte rokonérzéssel van s bennök a magyar állameszme apostolait, a modern Magyarország igazi határőreit látja. Örömére szolgál, hogy ő felsége legkegyelmesebb elhatározásából Bund Károly egyesületi titkárnak, az erdőgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül adományozott Ferenc József-rend lovagkeresztjét a közgyülés színe előtt tüzheti a kitüntetett mellére.

Bund Károly köszönő szavai után a közgyülés egyhangulag elfogadta az igazgató-választmánynak az ünnepi alkalomhoz mért indítványát, hogy a) az egyesület alapítása körül szerzett érdemeknek hálás emlékezetéül az egyesület első elnökének, *Keglevich* Béla grófnak, továbbá *Wágner* Károly egykori alelnöknek és *Divald* Adolfnak arcképét a közgyülési terem részére megfestesse; b) hogy nevezetteknek sirjára az egyesület, kegyeletes megemlékezése jeléül, koszorút tegyen; c) hogy az egyesület erdőtisztek fiainak középiskolai neveltetését megkönnyitendő, valamely internátusban föntartandó ingyenes helyekre a jövő évtől kezdve pénztári fölöslegeiből fokozatosan 25.000 koronát alapítson; d) hogy végül az egyesület ez évi egész pénztári fölöslegét a Wágner Károly nevét viselő jótékony alapítvány gyarapitására fordítsa. Ezt a határozatot a közgyülés *Csupor* István inditványára kiegészíti azzal, hogy a mostani elnökség képét is megfesteti a közgyülési terem részére.

A *titkári jelentés* az egyesület mult évi működéséről számol be. A titkári jelentés első pontjához *Csupor* István uradalmi főerdőmester szólt hozzá és lelkes szavakkal általános helyeslés között méltatta Darányi Ignác dr. földmivelési miniszternek a magyar erdőgazdaság emelése körül szerzett érdemeit. Inditványozza, hogy a közgyülés a földmivelési miniszternek áldásos működéséért jegyzőkönyvi köszönetet mondjon. A közgyülés az inditványt egyhangulag elfogadta. *Podmaniczky* Géza bárónak a vadászati oktatást illető fölszólalása után a titkári jelentést tudomásul vették.

Ezt követte a tiz választmányi tag megválasztása; megválasztattak: *Bittner* Gusztáv, *Csik* Imre, *Fekete* Lajos, *Havas* József, *Illés* Nándor, *Nemeskéri Kiss* Pál, *Krájcsovits* Béla, *Lászlóffy* Gábor, *Maday* Izidor és *Simon* Gyula. Majd jóváhagyták az 1905. évi számadást, valamint megállapították a jövő évi költségvetést. Az irodalmi pályázatok eredményének ismertetése után, a jövő évi közgyülés helyéül *Pécs* városát jelölték meg.

Több inditvány elintézése után Bedő Albert dr. alelnök, a negyven évi alakulás egyetlen jelenlévő szemtanuja, mondott köszönetet Bánffy Dezső bárónak az egyesület vezetéséért. Ezzel a közgyülés véget ért. Közgyülés után a Hungária külön termében közös ebéd volt, a melyen az első felköszöntőt Bánffy Dezső báró mondotta a királyra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Vadászok dala.

Zágó, búgó patakoknál
Vezet utunk szabadon,
Század éves alkonyával
Lágyan föd be a vadon.
Körülöttünk dús tenyészet,
Érintetlen nyulható :
Ez aztán a szabad élet !
— Holli, holla, hó !

Kora hajnal pirulása
Fenn talál a hegytetőn.
Hol langy szellők játszi serge
Köszönteni szembe jön.
Míg a távol láthatárról
Szemünkbe csillan a hó :
Ez aztán a szép kilátás !
— Holli, holla, hó !

Lent az aljban, hol zokogva
Gyöngyözik a zuhatag,
Nyom-kísérő há kutyáink
Lármát útve hajtanak ;
Fegyver roppan, vad lerokkan,
Bércről visszabúg a szó :
Ez aztán a szép mulatság !
— Holli, holla, hó !

És ha egykor mindörökre
Elejtők már fegyverünk,
S tág hazából szűk hazába
Nyugalomra lemegyünk :
Legalább lesz sirunkon egy
Igaz hangu sirató :
Ha kutyánk vonít azon majd.
— Holli, holla, hó !

Jakab Ödön.

Karácsonyest.

Derült, holdvilágos este van, még alig lehet 6 óra, de már valóságos éjjel. A nyugati ég legalsó szegélyén még pirkad valami az alkonyból, magasabban azonban teljesen csillagos az ég. A teli hold különben sárga sápadt fénye most fehéren terül el a hóborította földön.

Fent a magasban őrületes módon hajt az északi szél egy-egy felhőrongyot, mintha menekülő szellemárnyak rohannának. Az alsó légrétegekben a szél csendesebb, nem süvít, csak nyög a fák fekete koronái közt. A fenyők ágain csak itt-ott van egy-egy hócsomó, a javarészt már leverte a szél.

A hegyről lefelé kanyargó országúton egy parasztgúnyába öltözött alak halad, a háta batyuval. Sovány, besett arcú, de különben erős csontú 40-es férfi. A hogy a folyton erdőben húzódó úton a kilometerkövek tüneteznek mellette, úgy járása is egyre lassúbbá, bizonytalanabbá válik. Nem lehet, hogy ennek csupán csak a fáradtság volna az oka; a sovány arc színjátéka, a szemek villanása, a fel-feltörő sóhaj, a majd gyorsabb, majd lassúbb járás azt sejteti, hogy erős lelkiküzdelem dúl belsejében. Nem néz sem jobbra, sem balra, csak halad előre a csikorgó havon az egyik szánnyomon. Ha néhanéha valamely kilometerkövet észrevesz, szeme felcsillan — még ennyi ! Kiegyenesedik, meggyorsított ütemben teszi a következő lépést, de a másodiknál hirtelen összeroskad a test, nehéz lélekzet szakad melléből — még ennyi !

Borzasztó érzelmek dúlhatnak e férfiben. A fel-felcsillanó remény űzi hajtja egymást a kitörő kétségbeeséssel. Lelki harcával elfoglalva, a fáradtságot nem is veszi észre, a test csak egy gép, mely a beléje zárt lelket előre viszi.

Az útszéli fák összesúgnak-búgnak a különös utas láttára, ő azonban nem vesz tudomást a környezetről, még talán a szántalp nyomát sem látja már, talán az országútat sem, a melyen halad. A testet már csak a beléje szorult ösztön mozgatja mind lassabban előre, a lélek teljesen különvált tőle és sok, legalább neki sok, kilometerrel megelőzi amazt; már látja maga előtt felcsillanni azt az édes, azt a várva-várt ablakvilágot, és a hidegtől, a fáradtságtól elkénnyszeredett test megrándúl a képzelt örömtől, a kékre fázott ajkak pedig mosolyra húzódnak. Ismét néhány gyorsabb lépés, de hiába, a porhűvely ki van merülve — ez a mai erőltetett menet túlsok az évek hosszú során át strapától elszokott tagoknak. Hiszen már kora reggel óta tart a vándorlás pihenés nélkül, hegynek fel, hegyről le, hogy mai karácsonyestéjén otthon lehessen, hogy viszontlássa azokat, a kiket évek előtt elhagyott — ha ugyan befogadják.

Az előbbi mosoly a szószoros értelmében ráfagy az ajkára, homlokára hideg veríték ül és torkából rekedten csaknem értelmetlenül szakad fel : „Istenem !“ — Benne van e sóhajtásban minden, a bűnbánat, a remény, a rettegés, a felcsillanó öröm.

Egy az út szélén fekvő fenyőrönkőhöz ér; tegnap vagy ma csúszhatták az út fölött levő vágásból ide, mert nincs rajta hó. A csaknem összeroskadó test ösztönszerűleg letér a szánnyomról feléje.

Csak pillanatig pihen, gondolja magában, aztán tovább, hogy még idején haza érhessen, mert már ott világit előtte az a kis ablak és pedig szokatlan erős fényben. Már véli is látni a karácsonyfa gyertyáinak számos lángocskáját, már hallja a kicsinyek ki-ki törő örömujjongását — szemeit lecsukja, a szederjes ajk megint mosolyog, fej, kéz lehanyatlik és a következő pillanatban, a mint a törzsre leül, erőt vesz rajta az álom.

Közben az északi szél megúnta a felhők hajszolását, — egyhangú mulatság az, még csak süvíteni sem lehet odafönt — leszállt a fák közé. Azoknak a koronái közt olyan vad koncertet lehet csapni, hogy az üvöltő farkasba is belészorúl a hang. S hogy hajlonganak a büszke

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fenyőóriások, hogy csapkodnak kínjukban ágaikkal!? És az az őrült tánc végig az országúton! S ah, itt valami van az úton, — egy ember! A kisértetek körül táncolják, ölelgetik, aztán köréje telepesznek úgy, hogy az útas nemsokára egészen a hóban ül. Melléje démon módjára kacag a vihar, zúg, sír az erdő — ő pedig álmodik és álmában mosolyog.

Ilyen későn nem jár senki az erdőben, ezen szent estén pedig kétszeresen nem. A házőrző ebnek is megengedik, hogy a házba húzódjék, legyen neki is egyszer karácsonya. A hőfőrgeteg egyre tart, a hó végtagjait teljesen belepte, a fatörzsből semmi sem látszik ki a hóból.

A szél süvít, hordja a fagyos havat, reggelre el lesz zárva az országút. Az úton lefelé egy puskás ember siet, sapkája mélyen lehúzva, hogy a hó kevésbbé csapkodhasson a szemébe. Bal hóna alatt egy csomag, a puska csövére akasztva pedig kendőbe kötött gyerekcsizma. Már csaknem elhalad az alvó útas mellett, midőn valami benső sugallat folytán oldalvást tekint. A gondolatokba merült ember megrázkódik a hóból kinyúló alak látásától; egy pillanatra cöveket ver a lába — nem tudja képzelettel, vagy valósággal van-e dolga — aztán odalép, meglöki, majd rá is szól, de hangját elkapja a szél. A másik pillanatban már tisztában van a helyzettel, puskát, csomagot a hóba dobja és a fagyott embert vállon kapva teljes erejéből megrázza.

Még jókor jött . . . a félig fagyott ember felveti bágyadt szemét, de már alig tudja, mi történik vele. Az erdőőr sem késlekedik, hanem a fagyott ember batyuját leoldva, beleereszti a hóba, az embert pedig talpra állítva, egyik kezével átkarolja, a másikba puskáját fogva megindúl vele az úton lefelé.

Egy-két száz lépéssel tovább, a kanyarúlaton túl, a szél által hajtott hóviharon mint ködön keresztül ablakvilágosság látszik — az erdőőr lakása. Az udvar felől kell kerűlnie. A mint a pitvarajtót kinyitja, a szobából gyerekek örömrivalgása hallatszik; nyomban rá kinyílik a szoba ajtaja és kilép az erdőőr felesége. Még mielőtt az asszony az eléje tárúló látványból szóhoz juthatna, a férfi int neki, tegye be az ajtót, hogy a gyerekek odabent maradjanak. A közben az ismeretlent úgyszólván betuszkolja a pitvar másik oldalán levő kis szobába, melyben az elkészített karácsonyfa épen csak az apa megérkezésére vár, hogy a gyerekek hozzá bocsájtassanak.

Az erdőőr a félig fagyottat leülteti a fal melletti karos lóca sarkába és míg a keze ügyébe eső üvegből bort ad neki, belépő feleségének röviden elmondja a történteket. Majd enni adnak az ismeretlennek, mit az a nélkül, hogy egy hangot adna, vagy felnézne, mohón elfogyaszt. Mig amaz eszik, az erdőőr bundát terít a lócára, melyre a még félig eszméletlen embert ledűl és nyomban el is alszik.

A gyerekek ki-kinyitogatják a túlsó szoba ajtaját, már türelmetlenek, hol maradt a Jézuska. A szülők a gyermekeket kicsalják szobájukból, aztán oda belopják a karácsonyfát, meggyujtják a gyertyákat és éles csengettyűszó jelzi, hogy megérkezett a várva-várt Jézuska. A gyerekek berohannak a szobába, egy pillanatra kimeresztett szemekkel bámúlnak a csillogó fára, hogy az öröm, a csodálat nyilvánúlása a következő másodperchen annál hangosabb legyen. Nevet, kiabál mind a négy, ugrál, ki apjába, ki anyjába csimpaszkodik, majd körültáncolják a fát és amint egy új tárgyat észrevesznek, új örömkitörés, sikoltozás —, de hiszen ezt leírni nem lehet, csak élvezni. A szülők arcán is elsimúl az előbbi komolyság, egybeolvadnak az örömben kicsinyeikkel. A gyerekek közt van azonban egy kb. 12 éves fiu, a ki minden öröme dacára is tartózkodóan viselkedik. Meglátszik rajta, hogy nem édes gyerek, habár mindenki jól bánik vele.

Az erdőőr kevés vártatva azon örügygyel, hogy most jut eszébe, mintha az országúton valami leesett volna a karácsonyfáról, mikor neki azt a Jézuska átadta, felveszi kabátját, sapkáját és miután előbb benézett az alvó ismeretlenhez, elmegy az országúton hagyott holmikért.

Új örömkitörés, ujjongás, mikor a legnagyobb lányka számára a csizma, a többiek számára is egy-egy meleg ruhadarab előkerűl.

*

A vadonban magányosan lakó család egészen megfeledkezett a vacsoráról. Eszükbe se jutna, ha az asszony már is nem hozná a párolgó ételt. A férfi helyet foglal, az asszony ránéz, látszik rajta, hogy valami nehéz, fájdalmas gondolat borúlt lelkére, szeme könybe lábad, egyszerre csak ura keblére borúl és hosszú-hosszú néma csókban fojtja el könyeit. A férfi magához szorítja feleségét — az ő szeme is könyezik.

A gyerekek vigadásának egyszerre vége, a legkisebbik már kezdi is a pityergést anyja szoknyájába bújva. A legnagyobb fiú is elhúzódik valahova, kedve volna neki is sírni.

Az erdőőr, a gyerekekre hivatkozva, csak nehezen tudja magáról lefejteni a feleségét. Ez a jelenet az egyedűli, mely ezen különben elégedett család karácsonyát évről-évre megzavarja. Szomorú esemény emléke ez, melynek képét az asszony sehogysem tudja feledni.

Most a kilencedik karácsonyest ez azóta. Akkor másnap laktak, lent a két órányira fekvő faluban, ez a ház akkor még nem is volt meg. A gyerekek közül csak a most kilenc éves leány volt meg. A kis karácsonyfa akkor is égett. Az asszony hozta a levest. A mint letette az asztalra, abban a pillanatban egy dördülés, és az ablakkal szemben ülő ura melléhez kapva szónélkül lerogyott a székről.

Ezen emlék ébred benne, valahányszor karácsonyestén a tálat behozza és ennél nem tudja zokogását visszatartani. Ezért is teszi karácsonyestén az asztalt másheléryre és ülteti urát úgy, hogy az az ablakon át látható ne legyen.

Vacsora közben leküzdik felindúlásukat, játszanak, tréfálkoznak is a gyerekekkel, a kiknek ma sehogy sincs kedvük aludni menni. Már jó később jár az idő, mikor

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nyílik a túlsó szoba ajtaja. Az erdőőr az ajtóhoz siet, hogy kinézzen; a hogy kinyitja, szemben találja magát a megmentett útassal.

Ép szólni akar hozzá, hogy lépjen be, de még mielőtt a száját kinyitná, az ember mintha kísértetet látna, az ajtófélfába kapaszkodik és sajátságos, a borzadálytól rekedt hangon kiáltja az erdőőr nevét: „Márton!" A házigazda az összeroskodó ismeretlen férfit megfogja és behúzza a szobába. Az az ajtóhoz sietö asszony láttára még nagyobb rémülettel kiáltja: „Ágnes!" és annak lábához rogy.

A gyerekek bújnak, az apjuk megkövülve vizsgálja a földön zokogó alakot. Az asszony is nézi, aztán a bámulat és félelem vegyes hangján sikoltja: „Szent Isten, Gyuri bátyám!"

A fölismert férfi mint egy hirtelen elhatározástól elkapatva felemelkedik, és anélkül, hogy valakire nézne, megfogja az ajtó kilincsét, hogy kimenjen.

Ekkor már az erdőőr is ráismert sógorára, végtelenül keserű mosolyra ránduló ajka, de csak egy pillanatra, a másikban már szánalom ül arcán, a mint egyik kezét ő is ráteszi a kilincsre, a másikat pedig a sógora vállára: „Sógor hova akarsz menni? Gyere ülj le, egyél valamit." Az azonban csak áll némán, lehajtott fővel, majd térdre esik és fuldokló hangon sírva emeli kezét az erdőőrhöz: „Bocsáss meg Márton, bocsáss meg!"

Az erdőőr arcán végig gördül két könycsepp, miközben a könyörgőt felemeli és mondja: „Kelj fel sógor, már régen megbocsájtottam." Majd hirtelen az ágy mellett zokogó legnagyobb fiúra szól: „Gyere ide Gyuri, csókolj kezet az édes apádnak."

A megtért bűnös szenvedélyivel szorítja magához gyermekét, majd kérdőleg pillant szét, aztán a házigazdára és feleségére. Azok e'értik a tekintetet, de a helyett, hogy szólnának, odatuszkolják a még mindig remegőt az asztalhoz és leültetik. Csak akkor szól az erdőőr: „A feleséged meghalt, a kislányod is."

A vendég arcán végtelen bánat tükröződik, miközben mondja: „Én vagyok az oka." Majd egy nehéz sóhaj után folytatja inkább magához beszélve: „Istenem, mit is tettem! Két év alatt tönkrement a gazdaságom, oda lett becsületem, koldússá lettem, halálba kergettem jó feleségemet, ártatlan gyermekemet. De mikor valami úgy húzott, úgy üzött az erdőbe a tilos vadászatra! Mikor már nem volt sem vagyon, sem becsület, meglöttem tulajdon sógoromat, mert nem akart cinkostársam lenni! Irgalmas Isten, és másoknak, feleségemnek, gyermekemnek kellett ezért bűnhődniök!

Az asszony csöndesen sirdogál, az erdőőr pedig megfogja sógora kezét: „Feledjük a mi történt, Gyuri. Helyrehozhatsz még mindent. A feleségedet azután, hogy elvittek, magunkhoz vettük a gyerekekkel együtt. De hát szegény nem birta soká, különösen a mikor a kis Ilonka is meghalt. Hisz tudod, hogy mindig gyenge asszony volt."

Sógora búsan int tagadólag, mintha mondaná: „Én tettem beggé."

Majd folytatja az erdőőr, az apja mellett álló kis Gyurira mutatva: „Ezt a gyereket meg itt neveltem mint a magamét." Aztán hogy a nyomasztó szomorúságot egy kissé eloszlassa, vigan mondja: „No és nekem, látod, most kutya bajom. Egy pár hónapig nyomtam az ágyat, de hát abból is kigyógyultam. Látod, szépen meg is szaporodtunk azóta. Az uraság aztán két év múlva ide építtette ezt a házat és ide helyeztek. — De hát te magad miért nem jöttél be, miért ültél le oda az útszélre ebben a farkasordító időben? Ha véletlenül rád nem akadok, istók báró megfagytál volna."

„Köszönöm Márton, köszönöm. Én agyon akartalak lőni, te pedig megmentetted életemet. — Nem tudtam tovább menni a fáradtságtól, aztán meg nem is tudtam, hogy ez a ház itt áll."

„No csakhogy itt vagy Bizony mára nem vártunk." Majd feleségéhez fordúlva: „Asszony, adj még egy kis bort, had kocintsunk Gyurival!"

„Elengedtek három évet", mondja amaz még mindég szomorúan.

A gyerekek is bátorságot vesznek, szüleik biztatására odamennek Gyuri bácsihoz, az megcirógatja, megöleli, és lassan belopja magát a kiengesztelődés angyala valamennyinek szívébe. A levegőben benne rezg az örök hozsanna: „Dicsőség menyben az Istennek, békesség a földön a jámbor szándékú embereknek!"

Majerszky István.

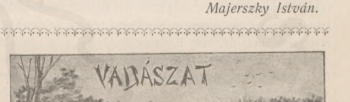

Még egyszer a Manlicher Excelsior.

Kapott leveleimre nemcsak ugyanaz nap, de rögtön a levél elolvasása után szoktam megírni a választ. Ha azonban valami közbe jön s a választ el kell halasztanom, akkor bizony hetek, sőt hónapok is eltelnek, mikor reá kerül a sor. Tudja Isten, úgy melegében egész passzióval írom meg a választ, míg az elhalogatottól határozottan fázom, mint a rossz diák a leckétől.

Igy vagyok ezzel a kis íráddal is. A „Magyar Erdész" augusztus 15-iki számában Endresz Frigyes úr igen reám olvas s eközben úgy dobálózik a logarithmusokkal, hogy szinte beleszédül az ember.

Ezt a becses lapot a cattarói öbölben kaptam kezeimhez, hol családomnal a pihenés istennőjének áldoztam. Már csak nem irontom el a szabadságomat irka-firkálással, polemizálással! Majd válaszolok, ha otthon leszek.

Többet mondok, ott még el se olvastam a közleményt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A mint megláttam a sok képletet, logarithmust, szépen félre tettem az egészet. Ha kenyérkereset közben nem kellene Matzeket. meg Thesaurust forgatni a kezembe, nem ijedtem volna úgy meg a Log.-tól, de így bizonyos csömörrel tettem félre szabadságom, pihenőm közepette s inkább az Adria hullámaiba temetkeztem, mint a képletek sokaságába.

Egy kis porció vadásztapasztalattal gazdagodva, október 1-én hazakerültem s azóta halogatom a választ. Ma végre áttanulmányoztam a közleményt s melegében válaszolok is reá röviden és *véglegesen*.

Ezen elhatározásomnál tekintettel vagyok az igen tisztelt olvasó társaimra is, kik — meg vagyok győződve róla — hogy igen unják már ezt a témát, a theoria és praxis mérközését, s a pokolba kívánnak már minden M. Excelsiort.

Nem akarom én jelen soraimmal meggyőzni Endersz urat, valamikép ő sem győzött meg engem semmiről, de nem is győzhetett, mert tulajdonkép eleitől kezdve két különböző malomba őröltünk s másként őröltünk. Ő Logarithmusokkal, Newton törvényével őrölte a búzát, én meg malomkővel. Hogy azután melyikből lehet hamarább kenyeret sütni, azt a t. olvasók döntsék el. Endersz úr, a mint közleményeiből látom, jó és passzionátus mathematikus, de nem vadász-ember, s ha igen, úgy tiszta theoretikus. Tapasztalatait a csillagvölden, a Wild és Hund folyóiratból és dr. Cranz műveből szerezte. Én igaz, hogy nem tanulmányoztam Didiót úr feljegyzéseit, szenvedélyes mathematikus sem vagyok, de állításaim tapasztalatokon, tényeken nyugodnak. Már pedig kérem alássan, akárhogy bizonyítgatja nékem képletekkel Hermann tanár úr, meg Endersz úr, hogy a 6 vagy 8 mmteres lövedék jobb, nagyobb sebet üt s gyorsabban öl, mint a 11·15 mmres Manlicher, ha én a valóságban *számtalan különféle* vadon látom, hogy a 11-es jobb, mégis csak inkább a saját szemeimnek, tapasztalataimnak hiszek, nem pedig a logarithmusos theoriának.

Endersz úr nem ismeri a M. Excelsiort, azt sem tudja, milyen a golyója, milyen a tölténye, hány grm. löporral van töltve, soha lövést nem tett belőle, hogy meglátta volna mesés kezdősebességét s mégis pálcát tört felette, elsőbbséget adott a 8-as kalibernek.

Én és barátaim 1 év óta használjuk s ők tanúim, hogy kezdősebessége nagyobb, mint a 8 asé, lövése legalább olyan pontos, mint a 8 asé s öld-tűzben rogyasztó hatása pedig olyan, mint az 577-es expressé.

Én, mint kitűnő, minden követelménynek az legjobban megfelelő vadászfegyvert említettem a M. Excelsiort. Pontosan rasanssú lő s a vadat majd mindég tűzben rogyasztja, mitől a kisbaliberek korszakában egész elszoktunk.

Mi kell ennél több egy vadásznak! Kinek szíve van, ki nem csak pufogtatni és sebezni akar, hanem vadját meg is akarja kapni, még pedig *lehetőleg szenvedés nélkül*.

Abban pedig, hogy egy fegyver jósága nem annak romboló hatásától függ, igen sajnálom, de nem oszthatom Endersz úr nézetét. Ha egy fegyver pontosan és rasanssúl lő, még nem jó fegyver a *vadászat* terén! Annak okvetlen rombolnia is kell. A melyik jobban rombol, az a jobbik! Ha eléggé rombolt volna a 8-as kaliber: nem született volna meg a Cordit-Rifle, nem a M. Excelsior.

De szükség volt reájuk. A 8 as Manlicher vagy Mauserrel elveszteite az ember a vadjának a felét, ha nem volt jó vérebe. Jó vállap'övéssel összerogyott, de csak bizonyos idő mulva. A ki a vad feléséből nem tudott olvasni: soha se tudta a lövés leadása után, hogy meg kapja-e a vadját, mert szív, tüdő-lövéssel is rendszerint elvágtatott. Tűzben csak gerinc lövésre vagy sátoros ünnepeken rogyott.

Ha pedig nem találta vállapon, úgy üthette botjával a nyomát! Elég szomorú tapasztalatalaim vannak ezen a téren is, pedig mindég volt vérebem.

A nagy kaliberű M. Excelsior vagy Cordit-Rifle-el jó helyen talált vad tűzben rogyik, sőt kevésbbé jó lövéssel is. Határozott rossz lövéssel pedig, ha nem rogyik is tűzben, *de nem vész el, a mi a fő cél* és jó oldala a M. Excelsiornak. Olyan nagy lősebet ejt, hogy fájdalmában nem tud messze menni a vad s a *bő* vérnyomon véreb nélkül is könnyen feltalálható. Nekem egyetlen vadam sem veszett el, mióta a M. Excelsiort használom, vérebet egynél sem kellett használnom, pedig épen a kipróbálás szempontjából a legtöbb lövést rosz helyre adtam le.

Nem akarom én, mint Endersz úr mondja, a vadat darabokra szétlépni, de igenis az volt mindég a vágyam, hogy minden vadam, mit eltalálok, tűzben rogyjon vagy pár pillanatnál tovább ne szenvedjen! Ezt pedig elértem a M. Excelsiorral.

Endresz úr a lövedék anyagának kevés, de a keresztmetszet és eleven erőnek nagy fontosságot tulajdonít. Én, mint praktikus, sokat kísérletezett vadászember, a lövedék anyagának, konstrukciójának tulajdonítom a fő szerepet. Egy, kis eleven erővel beütődő, de robbanó anyaggal töltött golyó nagyobb, jobb eredményeket képes produkálni az el nem veszés és tűzben rogyás terén, mint egy bármily eleven erejű és keresztmetszetű golyó. Erről volt alkalmam meggyőződni a higanynyal és glicerinnel töltött golyókkal megtett kísérleteimnél.

A vadászat terén közöttünk létrejött kis nézeteltérésnek tisztán csak az az oka, hogy Endersz úr állításait, meggyőződéseit a mathematikai tudományra alapítja, míg én az orvosi tudományra alapítom.

Endersz úr a kezdősebességet, keresztmetszetet, nagy lövegsúlyt tartja fontosnak, én pedig a löveg által okozott idegsokkot, s így a kaliber nagyságát, a löveg anyagát.

Minél nagyobb felületen tépi szét a löveg az idegeket, annál gyorsabban beáll az idegsok, a tehetetlenség, bénulás; mi az állat tűzben rogyását vagy védelem — me-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nekülési — képtelenségét okozza. Ez pedig nem theoria, hanem orvosilag rég bebizonyított tény. Ezen törvényre alapítva lett a M. Excelsiornak nagy a kalibere s rézburkú a golyója.

Nem is volna jó, ha mindnyájunknak egy ideálja volna. Sietek is mindjárt kijelenteni, hogy az Endersz úr álta leírt ideális golyó nékem nem ideálom.

Igaz vadász szempontból s a szegény vadak érdekében nem vagyok barátja a nagy kezdősebességű és igen szabályos röppályájú golyóknak, mert ez dögvadászatra csábítja a gyengébb szívű és kényelmesebb, vékony inú nimródokat. Ha tudja az illető, hogy fegyvere nagyon rasánsul és precise lő, bizony el hagyja magát ragadtatni nagyon messze lövésekre is és sok vadat sebez, döggé lő a nagy távolságról. Ha azonban a fegyvere 2—300 lépésre nem lő pontosan vagy a távolságot nem tudva megitélni, nem tudja, hogy melyik irányzékkal lőjön, akkor szépen, igaz vadász módjára, — ügyességgel és fáradsággal adózva a szegény vad életéért — majd oda cserkészik 60—80 lépésre s onnan már módjában lesz jó helyre küldeni a golyót, mi a vadat megöli s nem csak tenger kinlódásra, lassú kimúlásra kárhoztatja.

Ha tőlem függne, nem engednék csak olyan fegyvert használni a vadászoknak, a mely 100 lépésen túl cikkcakkba lövi a golyót s a melynek golyója nitroglicerinnel volna töltve; vagy pedig olyant, a melynek a lövedéke önműködő tempir-zünderrel volna ellátva úgy, hogy 400 méteres kezdősebességnél az első $^1/_4$ másodperc végén expendálna magától s vagy a vadban robbanna szét, vagy pedig a 100 méteren túl álló vad előtt, a levegőben, hogy oda ne érhessen. Ez volna az ideális lövedék! Nem volna annyi dög, annyi elveszett vad, annyi szenvedés!

Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.* (III. folyt.)

Fam. XIV. Sturnidae. Seregélyfélék.

Sturnus L. Seregély.
- S. vulgaris L. Északi seregély.
- S. intermedius Sharpe. Déli seregély.
- S. menzbieri Sharpe. Indiai seregély.
- S. poltoratzkii Finsch. Szibériai seregély.

Pastor Temm. Pásztormadár.
- P. roseus (L) Indiai pásztormadár.

Fam. XV. Oriclidae. Aranybegyfélék.

Oriolis L. Aranybegy.
- O. oriolus (L) Európai aranybegy.

Fam. XVI. Corvidae. Varjufélék.

Subfam. 1. Fregulinae. Sziklárok.

Pyrrhocorax Vieill. Sziklár.
- P. pyrrhocorax (L) Sárgacsőrű sziklár.

Subfam. 2. Garrulinae. Szajkók.

Nucifraga Briss. Toboznyitó.
- N. relicta Rchw. Kárpáti toboznyitó.
- N. macrorhyncha Brhm. Szibériai toboznyitó.

Garrulus Briss. Szajkó.
- G. glandarius (L) Erdei szajkó.
- G. infaustus (L) Északi szajkó.

Pica Briss. Szarka.
- P. pica (L) Európai szarka.

Subfam. 3. Corvinae. Varjak.

Coloeus Kaup. Csóka.
- C. monedula (L) Nyugati csóka.
- C. collaris (Drumm) Keleti csóka.

Corone Kaup. Varju.
- C. cornix (L) Hamvas varju.
- C. corone (L) Fekete varju.
- C. frugilegus (L) Vetési varju.

Corvus L. Holló.
- C. corax L. Erdei holló.

Ordo II. Macropterygiformes. Sarlaszerűek.

Fam. I. Macropterygidae. Sarlafélék.

Apus Scop. Sarla.
- A. apus (L) Nyugati sarla.
- A. murimus Brhm. Déli sarla.
- A. melba (L) Havasi sarla.

Ordo III. Caprimulgiformes. Lappantyuszerűek

Fam. I. Caprimulgidae. Lappantyufélék.

Caprimulgus L. Lappantyu.
- C. europaeus L. Északi lappantyu.
- C. meridionalis Hart. Déli lappantyu.

Ordo IV. Coraciiformes. Szalakótaszerűek.

Fam. I. Coraciidae. Szalakótafélék.

Coracias L. Szalakóta.
- C. garrula L. Zöldfejű szalakóta.

Fam. II. Meropidae. Gyurgyókafélék.

Merops L. Gyurgyóka.
- M. apiaster L. Európai gyurgyóka.

Fam. III. Alcedinidae. Jégmadárfélék.

Alcedo L. Jégmadár.
- A. ispida L. Európai jégmadár.

Fam. IV. Upupidae. Bankafélék.

Upupa L. Banka.
- U. epops L. Bubos banka.

Ordo V. Cuculiformes. Kakukszerűek.

Fam. I. Cuculidae. Kakukfélék.

Cuculus L. Kakuk.
- B. canorus L. Szürke kakuk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ordo VI. Piciformes. Harkály-szerűek.

Fam. I. Picidae. Harkályfélék.

Subfam. 1. Picinae. Küllők.

Picus L. Küllő.
P. viridis L. Zöld küllő.
P. canus Gm. Szürke küllő.

Subfam. 2. Dendrocopinae. Fakopáncsok.

Dryocopus Boie. Harkály.
D. martius (L) Fekete harkály.

Dendrocopus Koch. Fakopáncs.
D. major (L) Nagy fakopáncs.
D. cissa (Pall) Keleti fakopáncs.
D. leuconotus (Bechst) Fehérhátu fakopáncs.
D. lilfordi (Sharpe et Dress) Balkáni fakopáncs.
D. medius (L) Közép fakopáncs.
D. minor (L) Kis fakopáncs.

Picoides Lac. Hőcsik.
P. alpinus Brhm. Déli hőcsik.

Fam. II. Jyngidae. Nyaktekercsfélék.

Jynx L. Nyaktekercs.
J. torquilla L. Berki nyaktekercs.

Ordo VII. Strigiformes. Bagolyszerűek.

Fam. I. Strigidae. Bagolyfélék.

Subfam. 1. Buboninae. Baglyok.

Bubo Dum. Uhu.
B. bubo (L) Szirti uhu.

Asio Briss Bagoly.[1]
A. otus (L) Erdei bagoly.
A. accipitrinus (Pall) Réti bagoly.

Pisorhina Kaup. Giú.[2]
P. scops (L) Füles giú.

Subfam. 2. Syrniinae. Szirnyák.[3]

Syrnium Sav. Szirnya.
S. uralense (Pall) Urali szirnya.
S. aluco (L) Erdei szirnya.

Nyctala Brhm. Csuvik.
N. tengmalmi (Gm) Fenyves csuvik.

Subfam. 3. Glaucidiinae. Kuvikok.[4]

Nyctea Steph. Nikta.
N. scandiaca (L) Sarki nikta.
N. ulula (L) Sárgacsőrű nikta.

Glaucidium Boie. Kuvik.
G. noctuum (Retz) Házi kuvik.
G. setipes Mad. Hegyi kuvik.

Subfam. 4. Striginae. Flankák.

Strix L. Flanka.[1]
S. flammea L. Sárga flanka.

Ordo VIII. Accipitres. Ragadozók.

Fam. I. Vulturidae. Keselyűfélék.

Subfam. 1. Vulturinae. Keselyük.

Vultur L. Vultur.
V. monachus L. Barna vultur.

Gyps Sav. Keselyű.
G. fulvus (Gm) Fakó keselyű.

Neophron Sav. Fronkó.
N. percnopterus (L) Feketeszárnyu fronkó.

Subfam. 2. Gypaëtinae. Gipók.

Gypaëtus Storr. Gipó.
G. barbatus (L) Szakállas gipó.

Fam. II. Falconidae. Sólyomfélék.

Subfam. 1. Asturinae. Héják.

Circus Lac. Kaba.
C. aeruginosus (L) Barna kaba.
C. unicolor Radd. Fekete kaba.
C. cyaneus (L) Kékes kaba.
C. macrurus (Gm) Fakó kaba.
C. pygargus (L) Hamvas kaba.

Astur Lac. Héja.
A. palumbarius (L) Szürke héja.

Accipiter Briss. Karvaly.
A. nisus (L) Európai karvaly.

Subfam. 2. Falconinae. Sólymok.

Falco L. Sólyom.
F. sacer Gm. Dunai sólyom.
F. feldeggi Schleg. Dalmát sólyom.
F. peregrinus Tunst. Vándor sólyom.
F. subbuteo L. Kék sólyom.
F. merillus (Ger) Kis sólyom.

Tinnunculus Vieill. Vércse.
T. tinnunculus (L) Vörös vércse.
T. naumanni (Fleisch) Kis vércse.
T. vespertinus (L) Kék vércse.

Subfam. 3. Aquilinae. Sasok.

Aquila Briss. Sas.
A. chrysaëtus (L) Szirti sas.

---

[1] Felfogásom szerint népünk a baglyot általában mindig mint „füles"-bagjyot szerepelteti, azért a „bagoly" nemi nevet nem a Syrnium-ra, hanem az Asio-ra vonatkoztatom.

[2] A Scopoli-féle „giú" species név átvétele. Miután nyelvünkben szerepel: hiú (büszke) és: hiú (padlás) — azt hiszem, nem vétkezek, ha itt a „giú"-t szerepeltetem. Furcsa madár, furcsa név!

[3] Syrniinae: fülnyílásuk fedővel (börredővel) van ellátva.

[4] Glaucidiinae: fülnyílásuk redő nélkül.

[1] Deductio: flammea, flamka, flanka.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A. chrysaëtus fulva (L) Fehérfarku szirti sas.
A. melanaëtus (L) Parlagi sas.
A. pomarina Brhm. Berki sas.
A. maculata (Gm) Fekete sas.
A. orientalis Cab. Keleti sas.
A. pennata (Gm) Törpe sas.
A. fasciata Vieill. Szalagos farku sas.

Archibuteo Brhm. Gara. (Gornyó.)[1]
A. lagopus (Brünn) Téli gara.

Buteo Cuv. Ölyv.
B. buteo (L) Parlagi ölyv.
B. zimmermannae Ehmcke. Keleti ölyv.
B. desertorum Daud. Pusztai ölyv.
B. menetriesi Bogd. Vörösfarku ölyv.
B. ferox (Gm) Fehérfarku ölyv.

Circaëtus Vieill. Cirkó. (Pühók.)[2]
C. gallicus (Gm) Déli cirkó.

Haliaëtus Sav. Turul.
H. albicilla (L) Réti turul.

Pandion Sav. Ráró.
P. haliaëtus (L) Kéklábu ráró.

Pernis Cuv. Perkó. (Pöszér.)[3]
P. apivorus (L) Európai perkó.

Milvus Cuv. Kánya.
M. milvus (L) Vörös kánya.
M. korschun (Gm) Barna kánya.
M. aegyptius (Gm) Déli kánya.

Ordo IX. Pelargiformes. Gémszerűek.

Fam. I. Ardeidae. Gémfélék.

Ardea L. Gém.
A. cinerea L. Szürke gém.
A. purpurea L. Vörös gém.
A. ralloides Scop. Sárga gém.
A. bubulcus Sav. Fehér gém.

Herodias Boie. Kócsag.
H. alba (L) Nemes kócsag.
H. garzetta (L) Kis kócsag.

Nycticorax Rafin. Bakcsó.
N. nycticorax (L) Szürke bakcsó.

Botaurus Briss. Bölömbika.
B. stellaris (L) Nagy bölömbika.

Ardetta Gray. Gógó.
A. minuta (L) Kis gógó.

Fam. II. Ciconiidae. Gólyafélék.

Ciconia Briss. Gólya.
C. ciconia (L) Fehér gólya.
C. nigra (L) Fekete gólya.

Fam. III. Ibidae. Ibiszfélék.

Plegadis Kaup. Batla.
P. falcinellus (L) Fekete batla.

Fam. IV. Plataleidae. Kanálcsőrűfélék.

Platalea L. Kanálcsőrű.
P. leucorodia L. Nagy kanálcsőrű.

Ordo X. Geraniformes. Daruszerűek.

Fam. I. Gruidae. Darufélék.

Grus Pall. Daru.
G. grus (L) Szürke daru.
G. virgo (L) Pártás daru.

Ordo XI. Otidiformes. Tuzokszerűek.

Fam. I. Otididae. Tuzokfélék.

Otis L. Tuzok.
O. tarda L. Nagy tuzok.
O. tetrax L. Kis tuzok.

Fam. II. Oedicnemidae. Ugarfutófélék.

Oedicnemus Temm. Ugarfutó.
Oe. oedicnemus (L) Nyugati ugarfutó.
Oe. indicus Salv. Keleti ugarfutó.

(Folytatása következik.)

[1] Lakatos Károly rendelkezésemre bocsájtott jegyzeteiben szerepel ez a székelyföldi vadászoktól eredő név, mely az Archibuteo, vagy általában a Buteok „gurnyasztására, kornyadozására“ illetve gubbasztására vonatkozik, — s így mint idevágó jó népies név: az Astur magyar szinonimjai közül vett „gara“ fölé helyezendő.

[2] Lakatos jegyzetei szerint a Circaëtus-t Erdélyben s a borsodi Bükkben „pühók“ néven is nevezik, mely név egyes bagolyszerü characterekre vezethető vissza (felfuvódás, tollborzolás, csörkappogás, fejalkat stb.)

[3] Ezt a nevet Lakatos méhészektől hallotta, de régi sólymászkéziratban is ráakadt. Nézetem szerint ez a név onnan ered, hogy a Pernis poszméhre, vagy pöszörre is vadászik, — innen kaphatta a „pöszér“ nevet.

Eredményes vadászat.

A *San Marcó* hercegnő szerb-csanádi uradalmában az idén a nagy vadászatok november hó 26-tól 30-ig tartattak meg.

A vadászaton jelen voltak: *Bourbon Carerda* calábriai kir. herceg, gróf *Nákó Sándor* fiumei kormányzó, báró *Lipthay Frigyes* és neje *Lázár* grófnő, *Görgey József* tábornok, *Botka* főispán, *Hatfy Károly* főszolgabiró, *Szilassy István* urod. felügyelő, *Kahlich* Károly urad. főintéző, *Novák Géza* urad. ispán, *Félegyházy Gyula* polg. isk. tanár, *Pellet Sándor* urod. segédtiszt, továbbá *Schebor János* urod. főerdész és *Thaly Ödön* urod. erdő s. tiszt, mint a vadászat rendezői.

Teritékre került: 1180 drb. nyúl, 121 drb. fácán, 24 drb. fogoly, 3 drb. szalonka, 2 drb. róka, 5 drb. házimacska és különféle ragadozó szárnyas 6 drb.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei decemberben.

E hó már a néma csend hónapja. A költözködő madárfajok mind a telelő tanyáikra tértek, csak a „hűzző" madarak, minők a vadlúdfélék nagyobb része és néhány kacsafaj, maradnak nálunk, míg be nem állanak a vizek, de a mint enged a hideg, azonnal ismét jönnek, miért is életük csupa jövés-menésből áll, azonképpen a búvárkacsáknak és búvároknak is. Az imitt-amott lézengő gémpéldányok azonban nem távoznak el, csak helyi jövés-menést folytatnak, miért is a belső vizeket, zárt területeket nagyon kell tőlük őrizni, mert a kiéhezett lábnagyok sok halat kikapkodnak belőlük, ha felügyelet nélkül hagyjuk.

A réti sas is hozzákapkod a halakhoz, ha még ültében teheti, de a lecsapkodástól az úszó jegek s a hideg víz miatt óvakodni látszik, inkább a mezőkön a nyúlakat kergeti. — Csak a vidrát nem hátráltatja semmi halászati szenvedélyének gyakorlásában, mit a jég alatt is folytat, levegőjárás végett lékeket nyalva a mély vizek jegére.

Nagy hidegben az ily „lékek" mellett gyakran találni halfejeket, melyek a haltigris jelenlétének csalhatatlan bizonyítékai.

Ha valahol a kurta vizekben pipáló halak adják fel magukat a kivágott lékeknél, szelelőknél, a varjak néha egész inváziókat indítanak ellenük s az ily helyeken mindjárt sas is van s gém is kerül; búvár meg bizonyosan, ha tartós marad az országon hiányát sinylő halak vergődése. — Az ily eshetőségekre tehát gondunk legyen s ne sajnáljuk a töltést a halkapó-madár bestiákra, de sőt szükségből a kimérgezésre is el kell szánnunk magunkat, csalétekül foszforral preparált friss, nyers húst véve, avagy pedig állandó varjúinváziók esetében strichninnel mérgezett marhavért ürítsünk ki a varjak halászó helyeinek közelébe, melyek közé azonban nyúlbőr darabokat is kell helyezni. A megmérgezett madarak összeszedését azután nagy körültekintéssel végezzük, nehogy cigánygyomorba kerülve, „rajkó deglés" legyen a vége, a mi bajnak elég baj volna. Ha sok réti sas járna a be nem fagyott vizekre, (a melyekben a hal meg van zavarodva valamely ok miatt), oszlopokat kell leállítani erős fogóvasak elhelyezése végett, de mérgezett juh- vagy disznódögöt is rakhatunk ki a sasoknak.

Ha el nem fogyasztott halhullát találunk, azt soha se mulasszuk el megmérgezni, mert az az állat, a mely otthagyta, éhségében rendesen vissza szokott térni a maradék felszedése végett s így néha vidrát, rókát, sőt réti sast is sikerül ártalmatlanná tennünk, de gémet is, mely itt maradt sovány legények mohón kapnak az oly fáradság nélkül szerezhető ingyen pecsenyén.

Csakhogy puszta kézzel soha se nyúljunk a feltalált halhesthez és felemelni sem szabad helyéről, hanem letört száraz nád segélyével kell oly helyzetbe fordítani, hogy a mérget a véres sebrészére rászórhassuk. Sok méreg szükségtelen, de nem is célszerű, mert roppant keserűvé teszi a halhúst s e miatt a ragadozó állat nem fogadja el vagy ha föl is veszi, nyomban kiköpi a mérgezett falatot.

Végül még néhány szót a halaknak e havi életfolyásáról.

Csalódnánk, ha azt hinnők, hogy a sima jégpáncél, mely e hónapban folyóinkat, tavainkat, mocsarainkat és lápjainkat óriási szemfedélként betakarja, meghozza vizeink néma, szárnyas lakóinak a teljes nyugalmat és biztonságot. E hótakarta, hideg jégtakaró alatt is igen élénk az élet és szorgalmasan folyik a jégen való halászat.

Az összes gerinces állatok között legkevésbbé a halak érzik meg a hőmérséklet változását, a mellett bizonyít ama tapasztalati tény, hogy míg a legtöbb magasabb rangú állatnál — beleértve a halak legnagyobb részét is — a párzási idő a melegebb tavaszi és nyári hónapokra esik, addig a halaknál a január, február és augusztus hónapokat kivéve, nincs az évnek egyetlen hónapja, melyben egyik vagy másik halfajunk nem ívna. Havasi vizeink halkirálya, mely a fajfentartás terhes, de édes munkájához már októberben közepén hozzá kezd, még e hónapban is folytatja fontos szülői kötelességét. Decemberben rakja le ikrait a pisztrángos vizek legádázabb ellensége: a lapos fejű, angolnaszerű testű, apró pénzekkel borított tarka *meny*. (Lota vulgaris).

Hazánk lápos és mocsaras vidékein a „csíkszüret" a téli hónapokra esik. Tudja jól a csíkász, hogy a keményéletű halnak is szüksége van a levegőre és a levegővel áthatott vízre, azért a lápokon mindenféle léket vág, megrakja csíkkasokkal és fáradságát bőven kárpótolja a tengernyi sok nyüzsgő, forgó kígyószerű állat. A réti csíkot (Cobitis fossilis) különben kapával szokták kifordítani és pedig kiszáradt pocsolyák nedves iszapjából.

A réti csík társaságában szokták fogni hazánk mocsaras, lápos helyein a lápi pocot is (Umbra canina), mely hal méltán nevezhető a halak úszómesterének, mert a vízi sportnak e nemét a tökély oly magas fokára emelte, hogy képes magát tótágast fejjel lefele állani, majd a farka hegyére támaszkodva, függőleges helyzetben vesztegelni, szóval minden mozgást megtehet, mi lesve-rabló természetének legjobban megfelel.

Lakatos Károly.

Olcsó haltáplálék tavakban.

Malmer Hermann, egykori városkapitány Szebenben (most Montreálban, Canadában), egy egyszerű haltáplálót módot eszelt ki szelistyei halastavában. Egy függő fenyőoszlopra sulyt téve az alsó végére, acetylen lámpát erősített úgy, hogy a víz színétől egy lábnyira legyen. Meleg nap után következő éjjeleken tömegesen repülnek a bogarak és éjjeli pillék a lámpára és onnan a víz tükrére,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a hol a halak martalékaivá lesznek. Szellemesen van ez kigondolva. A 4 irányú fénytölcsér gazdag aratást tesz lehetővé, mert minden irányból bejuthatnak ide a bogarak.

* **Kitüntetés.** Őfelsége a király, Band Károlynak, az Országos Erdészeti Egyesület titkárának, az erdőgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

* **Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesületének** a létesítendő internátus-alap javára *Stainer Gyula* magpergető tulajdonos egyszáz koronát küldött.

* **Állat- és Madárvédő Egyesület Kecskeméten.** Az állat- és madárvédelem eszméje magával ragad minden nemesen gondolkodó és érző embert. Hiszen fontos kulturális és gazdasági célokat rejt az magában, melyeknek áldásos eredménye kiszámíthatatlan. Kecskemét város lakosságát is áthatja azon meggyőződés, törekvés, hogy az állatvédelem ügyét fel kell karolnia, s főleg a madárvédelem terén mindent elkövetnie, hogy a hasznos madarak megtelepítése, szaporítása, ápolása és védelmezésével kiterjedt gyümölcstermelésének létfeltételeit biztosítsa. Az Országos Állatvédő Egyesület utmutatása szerint már meg is indult az uj egyesület szervezése és széles alapokon serényen folyik a taggyüjtés munkája. Örömmel adunk hírt a kecskeméti állat- és madárvédő egyesület létesítéséről. Örömünket tetézi azon körülmény, hogy az előkészítő bizottság élén egyik kiváló szaktársunk: *Selymessy Ferenc* m. kir. főerdész, mint a madárvédelem lelkes hive, buzgólkodik fáradhatatlanul.

* **Mesterséges fácántenyésztés.** A földmivelésügyi minister elrendelte, hogy a Temesvár vadászerdei erdőori szakiskolánál mesterséges fácántenyésztés rendeztessék be, hogy ezáltal alkalom nyujtassék az erdőori növendékeknek, hogy a fácántenyésztés körüli teendőket elsajátítsák. Vadászerdőn már eddig is volt vadon fácán, tehát az alap a mesterséges tenyésztésre megvan. A földmivelésügyi minister most elrendelte, hogy uj tenyészanyag beszerzése mellett, annak megfelelő költető terület, tojásgyüjtő helyiség, téli kamra és neveltető létesítessék, úgy hogy már a jövő tavaszszal a növendékek bevezethetők legyenek a tenyésztés körüli teendőkbe. A mesterséges fácántenyésztés az erdőori szakiskola igazgatójának gondjaira lesz bizva.

* **A világ erdőkincse.** Arról, hogy a föld köszénkincse belátható idő alatt kifogy, már gyakran volt szó. Kevesebbet gondol az emberiség egy másik veszedelemre, a mely pedig sokkal közelebb álló, arra, hogy elfogy a fa, az erdő. Cazal, a Bulletin de la Societé de Géographie de l'Est cimü folyóiratban azt mondja, hogy sok ország, a melynek földjét még nem oly régen óriási erdők borították, ma már nem képes annyi fát termelni, a mennyire szüksége van. Az ő adatai szerint Angolország körülbelül hatodfélszázmillió korona értékü fát importál évenkint. A többi európai állam közül nagyon sok fát visz be még évenkint Németország (328 millió korona), Franciaország (126 millió), Belgium (97 millió), Olaszország (29 millió), Spanyolország (97 millió.) Csak öt európai ország tud fát exportálni. És pedig Magyarországnak és Ausztriának van együtt huszmillió hektárnyi erdősége és kivisz közel kétszázmillió korona értékü fát. Hasonló számok adják a svéd termés adatait. Oroszország maga is rengeteg sok fát fogyaszt, de százhatvanmillió hektárnyi erdősége van, így tehát még százötvenmillió korona értékü fát exportálhat évenkint. Finnország évi kivitele 86 millió korona értékü, Norvégiáé körülbelül 70 millió. Amerikában az Egyesült-Államok fakivitele 140 millió korona értékü. Rengeteg erdősége van Kanadának, 320 millió hektárnyi, vagyis több, mint Európa minden országának együttvéve.

* **Érdekes rákfaj.** Turisták, a kik Andaluziában járnak, érdeklődéssel nézik a szép andaluziai leányzókat, a kik nagy kosarakban sajátságos formáju rákolókat árusítanak. Az állatokat, a melyek ezeket a nagymennyiségü ollókat szolgáltatják, nem ölik meg, hanem csak ollóiktól fosztják meg. Az ollók helyébe mindig ujak nőnek és ha ezek alakjukra nézve nem is olyan szépek, mint az eredetiek, mégis felhasználhatók arra, hogy ujból eladják azokat A rákokat, a melyeknek „gelasinus tangeri" a tudományos nevük, a cadixi kikötőkben fogják, a hol a tengerenéken tartózkodnak. A halászok itt keresik fel a rákokat és mindig elég, ha csak megérintik az ollójukat és az állatok máris elvetik legszebb ékességüket. E tekintetben a rákok nagyon hasonlítanak a gyikokhoz, a melyek szintén könnyüszerrel elvetik egy-egy testrészüket, a melyeknek helyébe csakhamar uj testrész nő. A gelasinus tangeri hasonlóképpen elvetheti olóit és alig telik bele néhány hónap, már uj ollók díszítik. Baudouin nézete szerint különben ennek a rákfajnak 5—6 izben is ujra megnőhet az ollója.

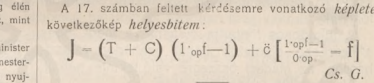

Kérdések és feleletek.

Kérdés.

A 17. számban feltett kérdésemre vonatkozó *képletet* következőkép *helyesbitem*:

$$J = \left(T + C\right)\left(1{\cdot}o_p f - 1\right) + ö\left[\frac{1{\cdot}o_p f - 1}{0{\cdot}o_p} - f\right]$$

Cs. G.

Válasz Cs. G.-nek.

Az egyenlet eredeti alakjában zavar kikerülése miatt a baloldalt levő vastagabban nyomott „T" = t „J"-vel helyettesitettem. A megoldandó egyenlet tehát:

$$J = \left(T - C\right)\left(1{\cdot}o_p t - 1\right) + ö\left[\frac{1{\cdot}o_p t - 1}{0{\cdot}o_p} - f\right];$$

vagyis

$$J = Tt.\ 1\,o_p + Ct.\ 1{\cdot}o_p - T - C + \frac{öt.\ 1{\cdot}o_p - ö}{0{\cdot}o_p} - fö;$$

de mert: $1{\cdot}o_p = 0{\cdot}o_p + 1$ azért

$$J = Tt.\,0{\cdot}o_p + Tt + Ct.\,0{\cdot}o_p + Ct - T - C + \frac{öt\,0{\cdot}o_p + öt - ö}{0{\cdot}o_p} - öf$$

Tovább fejtve:

$$J + T + C + öf - Tt - Ct - 0{\cdot}o_p(Tt + Ct) + \frac{öt\,0{\cdot}o_p + öt - ö}{0{\cdot}o_p}$$

Legyen $J + T + C\ öf - (Tt + Ct) = M$

és szorozzuk az egyenlet mindkét oldalát $0{\cdot}o_p$-vel;

$$M\ 0{\cdot}o_p = (Tt + Ct)\,(0{\cdot}o_p)^2 + öt.\ (0{\cdot}o_p) + öt - ö$$

$$(Tt + Ct)\,(0{\cdot}o_p)^2 + (öt - M)\,(0{\cdot}o_p) + (öt - ö) = Q$$

Ezen másodfokú egyenlet gyöke pedig:

$$(0{\cdot}o_p) = \frac{-(öt - M) \pm \sqrt{(öt - M)^2 - 4\,(Tt + Ct)\,(öt - ö)}}{2\,(Tt + Ct)}$$

Ebből azután $p = 100\ (0{\cdot}o_p)$.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A kapott gyököt egyszerűbb alakra hozni s az M értékét behelyettesíteni felesleges. Az M értéke előre határozandó meg. A gyöknek két értéke van; hogy melyik fogadtassék el, azt az esetleges számadatokból könnyen kiismerjük.

Frölich Brunó.

Szaktársak! Ha hirdetéseket küldtök valamely lapba, ne feledkezzetek meg a Magyar Erdészről sem; tudjátok, hogy az semmiféle támogatásban sem részesül s csupán az előfizetési és hirdetési díjakból tartja fenn magát.

Faeladási hirdetés.

A gr. Bethlen Aladár pestes-sólyomkői birtokán mintegy 4200 kat. holdnyi, szép részben mű- és szerszámfának alkalmas 80—110 éves

b ü k k ö s

eladó.

Az irásbeli zárt ajánlatok, a feltételek és a vételár megjelölésével

1907. évi március hó 1-éig

a tulajdonos címére Élesdre küldendők be.

Az eladás tárgyát nem képezik az ezen bükkös közt foltonként, avagy szálanként előforduló tölgyfák.

A tulajdonos föntartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül szabadon választhasson, az eladási összegre való tekintet nélkül.

Élesd, 1906. december 4-én.

Gr. Bethlen Aladár uradalma.

Faeladási hirdetmény.

Abauj-Torna vármegyében fekvő Égerszög községi volt úrbéresek tulajdonát képező erdőből a földmivelésügyi m. kir. Miniszter úr Önagyméltóságának 1906. évi 79.201 számú magas engedélyével az I-sö tag 1, II-ik tag 3, és III. tag 10, 11, 12 osztagainak összesen mintegy 39 07 kat. holdnyi területén kijelölt és kihasználandó összes tölgy és csekély részben gyertyán és nyír fatömeg, mely a hivatalos becslés szerint 156 m^3 tölgy haszonfára és 2922 m^3 tölgy, gyertyán és nyír vegyes tüzifára becsültetett

1906. évi December hó 28-án délelőtt 10 órakor

Égerszögön a községi biró házánál nyilvános szó- és irásbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár, melyen alól a fatömeg el nem adatik, 3975 korona azaz háromezerkilencszáz-hetvenöt korona. A kikiáltási ár tövön az erdőben értetik.

Bánatpénz 398 korona, melyet minden egyes versenyző a szóbeli árverés megkezdése előtt az árverés vezetőjénél letenni, illetőleg az irásbeli ajánlathoz csatolni tartozik.

A benyujtandó irásbeli ajánlatokban a feljánlott vételár számokkal és betükkel tisztán kiirandó, valamint határozottan kiteendő, hogy ajánlattevő a szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak föltételenül aláveti.

Útójánlatok vagy olyanok, a melyek a kikötött szerződési feltételektől eltérnek, figyelembe nem vétetnek.

A szerződési feltételek és a becslési kimutatás a szepsii m. kir. járási erdőgondnokságnál és Égerszögön a volt úrbéresek elnökénél, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Égerszög, 1906. évi december hó 2-án.

Úrbéri elnök.

Jól kifejlett

2 éves betanitott uhu

80 koronáért eladó.

GÁL GYÖRGY Coburg hercegi erdésznél

Gserépfalu, u. p. **Bogács,** Borsod m.

Sz. 772/906.

Tölgyfa-eladási hirdetmény.

Nagykükülló vármegyében fekvő Felmér község mint erdőbirtokos eladja erdőjének A. üzemosztályában lévő s esedékes vágásán talált

440 drb. tölgytörzset

a legtöbbet igérőnek **1906. évi december hó 18-án d. e. 9 órakor** a községházánál tartandó nyilvános árverésen.

Árverelni szándékozók kötelesek az 560 m^3 műta és 1707 m^3 tüzifa, összesen 9000 kor. — fillér becsült kikiáltási árának 10%-át bánatpénzképen az árverési elnök kezéhez — az árverés megkezdése előtt letenni.

Zárt ajánlatok csak az árverés megtartásáig fogadtatnak el.

Árverési feltételek alólirt község elöljáróságánál bármikor betekinthetők.

Felméren, 1906. november 29.

Brandschott jegyző. **Kieltsch Mihály** biró.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. január 1. 19. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Boldog újévet.

Az új esztendő kezdetén olvasóinknak és munkatársainknak a legőszintébb szerencsekívánatait ez uton is tolmácsolja

a SZERKESZTŐSÉG.

Birtokpolitika és munkásvédelem.

A jövő történetirójának, a ki tisztábban fogja látni Magyarország közgazdasági fejlődésének összes körülményeit, mint a most élő nemzedék, talán sikerülni fog megállapitani: mennyi része volt gazdasági életünk kelletlen vonásaiban a gazdasági okoknak, mennyi a lélektaniaknak, mennyi a politikaiaknak.

Gazdasági állapotainknak két jellemző kórsága: a kivándorlás és a munkások között duló elégedetlenség. Ezt véve figyelembe, a politikai okoknak befolyását már most is minimálisnak tekinthetjük, mert hiszen a legszegényebb néprétegekben a politikai érzék nem olyan eleven, mint fennebb. Kétségtelen azonban, hogy a közelmultbeli szocialista izgatásoknak sikerült az elégedetlenség okait politikai szempontokkal is gyarapitani.

A tapasztalat azt bizonyitja, hogy a szocialista követelések nagyobb szerepet játszanak a szocialista irodalomban és szónoklatokban, mint a gyakorlati élet reális szükségeiben. Fennen halljuk hangoztatni a szocialista jelszavakat a forumon, az ujságban, szóval mindenütt, a hol az emberek koturnusban beszélnek. De a csendesebb eszmecseréknél mindig csak az a dolog vége, hogy nincs föld, nincs elég kereset és a szegény ember alig reménykedhetik, hogy maga és családja valaha jobb sorsba jut és élvezheti a birtokos polgár anyagi és erkölcsi függetlenségét.

Az az államférfiu tehát, a ki Magyarország aktuális gazdasági bajain akar segiteni, a bajoknak az anyagi viszonyokban rejlő okait veszi orvoslás alá. A szociálista követelésekkel nincs mit csinálni, mert hiszen egyetlenegy országban sem tudták többre vinni szürke teoriánál. A mi szociális bajainknak azonban meg vannak a maguk fogantyui, ugy az erkölcsiek, mint az anyagiak és azokat megragadva, a gyakorlati politikai cselekvés fontos eredményeket igér.

A kormánynak a minap nyilvánosságra jutott munkálatai azt mondják, hogy egységes és szerves akció készül gazdasági életünk szélesköru és intenziv fejlesztése érdekében. Bajos lenne már e pillanatban mérlegelni az iparfejlesztési és ipari munkássegitési akciók hatását, mert hiszen a javaslatok tulajdonképen még csak meg fogják teremteni népességünk szélesebb ipari rétegeit s e javaslatok ma még csak százezrekre vonatkoznak. Az adóreform, a mely a közterhek arányositását tűzte célul, már milliókat érdekel és például a másodosztályu keresetadónál mutatkozó anomáliák kiküszöbölése milliók anyagi érdekét és morális elégedettségét érinti. Magyarország népességének legszélesebb rétege a földmivelő, birtokos vagy munkás. Ennélfogva gyors és nagy hatást azoktól az akcióktól kell várnunk, a melyek e rétegeket akarják felemelni, még pedig nem csak negativ jellegü intézkedésekkel, mint az adóreform, melynek alkotó hatása nincs, bármi üdvös és szükséges legyen,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ha nem az erőket sarkantyúzó, pozitiv alkotásokkal.

Nálunk a tudomány és az időszaki irodalom sokáig azt beszélte, hogy a nyugati művelt államokban a törvényhozás és kormányzás a polgárok gazdasági életébe közvetetlenül nem nyul belé; különösen perhorreskálja a modern állami rendszer a gazdasági munkálkodás állami támogatását. Ez előtt tiz esztendővel még államszocializmusnak nevezték volna nálunk azt, a mit például Franciaország csinál a közszállítások terén, a melyekben a munkás-szövetkezetek szinte monopolisztikus jogokat nyertek, a gazdasági élet különböző foglalkozásaiban egyenes állami segítés utján. Németország a hivatalnoki lakások dolgában, a szövetkezeti és a telepítési téren, Anglia az irországi földmegváltásban, a munkát nem kapó iparosok dolgoztatásában. Természetes dolog, hogy nálunk sem soká maradhatott ez a felfogás érvényben, a mely mellett a törvényhozás és kormány összetett kézzel nézték nemzeti erőink jelentékeny részének pusztulását. Elkövetkezett az az idő, a mikor a kormányzásnak a tömegek érdekeihez közvetetlenül kellett nyulni, hogy haladásra birja a tömegeket, a melyek teljesen szabad és saját erejükből való fejlődése a külföldön is csak teóriának bizonyult.

Kétségtelen, hogy a nyugati művelt népek vagyonban és műveltségben már erősen előre haladtak, mikor mink hosszas és pusztító háboruskodások után a modern nemzeti élet első lépéseit kezdtük tenni. Rövid idő alatt sokat kellett végeznünk, hogy legalább a külső keretekben felemelkedjünk a nyugati művelt államok szinvonalára. Az ilyen gyors munka nem lehet hiba nélkül való. De a közelmult gazdasági fejlődésének kellemetlenségei nem tartoznak e sorok keretébe. Csak arra akartunk rámutalni, hogy a mikor a kormány megindított nagy szocialpolitikai akciójával erős eszközökkel a milliók mindennapi életébe nyul, tulajdonképen a nemzeti haladásnak a közelmultban háttérben maradt kérdéseit veszi munkába. Ez a körülmény adja meg e munkának jellegét és értékét.

Alsóbb néprétegeink a szegénység és elnyomott helyzet kinzó öntudatára jutottak. Ezt az öntudatot lelkiismeretlen izgatók az állami és társadalmi rend ellen való izgatásra használták fel. Az izgatásnak legokosabb ellenszere a reménytelen szegénység és az elnyomottság érzésének törvényes eszközökkel való eloszlatása. A ki népünk lélektanát ismeri, tudni fogja, mit jelent a földmivelésügyi minister által kidolgozott négy javaslat, melyek egyike a telepítésről és parcellázásról szóló 100 milliós telepítési és parcellázási akciót indít meg, a másik, a munkáshazak építéséről szóló, már az első évben 10–12 ezer gazdasági munkásnak teszi lehetővé a saját ház építését, saját családi otthon alapítását. A harmadik a gazdasági cselédek jogviszonyait szabályozza, hogy világosan rendezze azokat a kérdéseket, a melyek miatt ma a gazdák és cselédek jó viszonya leggyakrabban megzavaródik. A negyedik munkásvédelmi szabályokat állapít meg és nem csak elvétve az ittott rovásukra üzött visszaéléseket, de jogi képviseletüket is szabályozza, a munkásvédelmet hatósági feladattá teszi.

Bizonyos, hogy a tengertúlra száz meg százezer vérünknek jó nagy részét nem éppen a mai napnak nyomorusága vitte ki, hanem az, hogy reménye sem volt sorsának javulására. A telepítés és parcellázás, a munkáshazak intézménye bizonyosan versenyezni fog az amerikai kereset kilátásával. Egyik-másik visszaélést, a melynek során valamelyik családtagja méltatlanságot szenvedett, szociálista izgatók kitünően tudták felhasználni az összes munkaadó gazdák ellen való lázításra. Mert rendes körülmények között a munkásnak nem volt szabályozott hatáskörü támogatója s szociális berendezkedésünk e hiányát az izgatás nagy sikerrel használta fel a felső gazdatársadalom „a bőrkabátosok“ megbélyegzésére.

Mi sem szükségesebb, minthogy a felsőbb társadalmi rétegek, a gazdák, a tisztviselők, bármiféle foglalkozásu emberek, a kik a néppel érintkeznek, a most megindulo birtokpolitikai és munkásvédelmi akció mibenlétét és jelentőségét a nép tudatába átvigyék. Fontos dolog, hogy ez az akció mindenfelől bizalommal, az arra hivatottak részéről pedig a közreműködésre való szives hajlandósággal találkozzék.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az Elek-féle mércés körző.

Eddig ahhoz, hogy a felvett hosszakat papirra vigyük, vagy hogy egy kész térképről bizonyos távolságokat lemérjünk, két eszköz kellett: egy körző és egy mérték (mérce, lépték). Hogy az ugyis sok gépies munkát végző mérnök dolgán ezzel is segitsek, szerkesztettem egy olyan körzőt, melyben egyesitve van ez a két szerszám, a melylyel sokkalta könnyebben, gyorsabban s a mi a fő, pontosabban lehet dolgozni, mint bárminő finom körzővel s jól szerkesztett mércével.

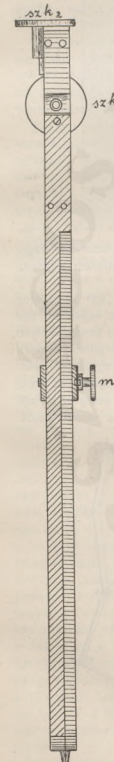

A rajzban természetes nagyságban föltüntetett körző az „mf“ mozgófej körül forog, a körző felső szárait jobb és balfelé menő csavarmenettel biró csavar köti össze, melynek egyik végén egy forgató gombbal ellátott számozott kerék van „szk1“. Ez a kerék csavaros és fogas összeköttetésben áll az „szk2“ kerékkel, mely egyszer fordul addig, mig az „szk1“ kerék 10-szer. Vagyis az „szk2“ kerékről a tizes számok, az „szk1“ kerékről pedig az egyes számok és ennek a tizedrészei olvashatók le.

Ha az „szk1“ számozott kereken fordítunk egyet, a szétmenő csavarmenetek a körző felső szárait eltoljják egymástól, miáltal az „mf“ forgási pont körül forgó körző alsó hegyes szárai is szétnyilnak. A csavarnyitás és zárás holt mozdulatait az „r“ rugó szünteti meg. Ha az „mf“ mozgófejet a körző felső szárai felé toljuk, akkor a kerék egy fordulatára nagyobb körző nyilás, ha pedig a körző hegye felé toljuk, akkor kisebb körzőnyilás esik; vagyis az „mf“ beállításával szabályozhatjuk körzőnket, hogy azzal a kivánt mérce szerint dolgozhassunk.

A körző-szárak egyik oldalán az öles mércék vannak megjelölve u. m. 1''= 40°; 1''= 50°; 1''= 80°; 1''= 100°; 1''= 120°; 1''= 160°; 1''= 200°; 1''= 240°.

A másik oldalon pedig a méternek megfelelő mércék u. m.: 1 : 1000; 1 : 2500; 1 : 5000; 1 : 7500; 1 : 10000.

A körző használata végtelen egyszerű. Ha például 1''= 40° mércében kell dolgoznunk, akkor az „mf“ mozgó fejet beállitjuk a megfelelő jelzésre s a szoritó csavarral ezen állásban biztositjuk. Most, ha távolságokat kell papirra vinnünk s mondjuk például 65·3 ölet kell lemérni, akkor a forgató gombot megpergetni, míg az „szk2“ kerék 6-os száma el nem hagyja az indexet s az „szk1“ kerék pedig 5·3 leolvasást nem mutat. Ezen állásában már a körző hegyek között épen 65·3 öl hosszúság van, csak le kell szúrni. Ez a beállitás sokkal gyorsabban megy, mint bármilyen jó rézmércéről való levétel s hogy annál sokkalta pontosabb, az nem szenved kétséget.

Ha pedig egy kész térképről kell lemérni hosszakat, akkor természetesen először körzőnket a térkép mércéjének megfelelően állitjuk be s azután a forgató gomb segélyével nyitjuk, míg hegyei közé a lemérendő hossz pontosan illik, s a leolvasás adja a hosszegységek, tehát ölek vagy méterek számát, már a minő mérték szerint készült térképünk. Megemlitem azt is, ha térképünk összehúzódott s az összehúzódás mérvét ismerjük, körzőnk megfelelő eltolásával az „mf“ mozgó fejnek igen egyszerűen és pontosan adja a valódi távolságokat az összehuzódott térképekről is.

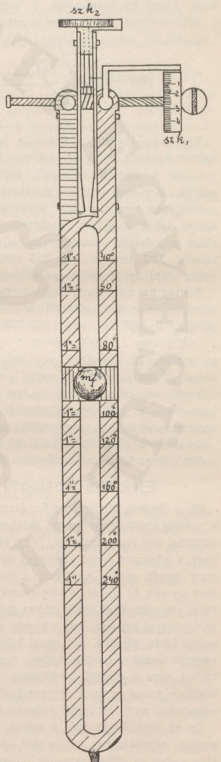

Mint az eddigiekből már kitetszik, körzőnk számozott kerekei mindenkor a hosszegységeket s azok tizedrészeit mutatják s minthogy körzőnk „szk1“ kereke pontosan tizet fordul, a körző hegyei, ha egészen kinyitjuk míg megakad, pontosan 100 hosszegységre nyilnak szét.

Ebből következik, hogy körzőnk nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak az arra felkarcolt mércékben való dolgozásra alkalmas, hanem bármely más, a skála határain túl nem terjedő mércében is. Így például nincs a körzőnkön 1 : 2000 mérce megjelölve. Ezen arány szerint 100 méter hossznak 5 cm. felel meg. Tehát a legnagyobb körző nyilásra vagyis 100 egységre forgatva az „szk1“ kereket az „mf“ mozgó fejet addig toljuk előre vagy hátra, míg a körző hegyek pontosan 5 centimétert vesznek maguk közé. Ezen állásában meghúzzuk a kötőcsavart s körzőnk 1 : 2000 aránynak megfelelően mutatja meg a métereket.

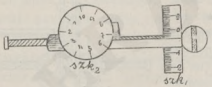

Egy más esetben, például a hol nagyobb arányok szerint készített térképkről kellene lemérni távolságokat, mondjuk a katonai térképről, melynek 1 : 75000 az aránya, még egyszerűbben járhatunk el. Ilyen arányban már igazán nem lehetünk kíváncsiak a méter tizedrészeire, tehát beállítjuk körzőnket 1 : 7500 arányba s akkor a leolvasást sokszorozzuk 10-el, azaz, ha leolvasásunk 32·3 tesz ki, az 323 méternek olvasandó, az egész körző nyilás pedig egy kilométernek felel meg.

Esetleg ha még ennél nagyobb mércében készült térképekről (pl. a katonaságnál) kell távolságokat levenni, például 1 : 100,000 vagy 200,000; akkor állítunk az 1 : 1000 vagy 1 : 2000 arányra s egész körző nyilásunk ez esetben 10 kilométert, egy leolvasásunk 100 métert annak 10 részei pedig 10 méter hosszat jelentenek.

Végül azt talán emlitenem sem kell, hogy azokat a hosszakat, a mik egy körzőnyilás közé nem férnek, kétszerre mérjük le, vagy visszük fel.

Egy darab ilyen körző kerül 60 koronába s megrendelhető Weisz Károly műmechanikai intézetnél Budapesten.

Elek-féle hibaosztó körző.

Ha a fentebb leirt erdőmérő műszerrel, távolságmérővel s mércés körzővel, pontosan dolgoztunk, véghiba vagy záróhiba alig fog jelentkezni. Tehát ebből az következnék, hogy a hibaosztó körző felesleges és céltalan szerszám, mert minek volna hibaosztó, a hol hiba nincs. — De nem így van. Az ember mindig ember marad s ugyanazokkal a szerszámokkal egyik jobban dolgozik, mint a másik, de hibátlanul egy sem, bár műszerei a tökéletesség legnagyobb fokán álljanak. Sőt minél kisebb a véghiba, annál nagyobb veszélyt hord mehében, mert a mérnököt rendszerint arra a könnyű megoldásra csábitja, hogy megfelelő eljárások helyett egyszerűen a záróvonalnak a végponthoz való húzásával eltünteti a véghibát.

Ép ez okokból, ha már a mérési feladatok könnyű és pontos megoldásához műszereket adok, nem hagyhatom ki a sorból az utolsó aktusnak — az esetleg jelentkező véghibának reparációját megkönnyitő műszert sem.

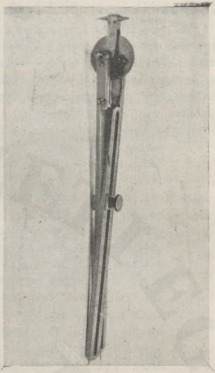

Fénykép után készült rajzban itt mutatom be. Nagyságra, kinézésre s szerkezetére nézve majdnem ugyanaz mint a mércés körző.

Ez a körző is épen olyan mozgó fej „mf“ körül forog mint a másik. A körző ágakat egyik végén ép úgy csavar nyitja, vagy zárja, — de számozott kerekek helyett egy „mk“ recézett élű mérő-kerék forgatja a csavart. Az összefogó rúgó végén, két végű szegecs „sz“ van. Az „mk“ mérő kerekkel a poligon vagy kliigazitandó vonal hosszát mérjük fel, az „sz“ szegecs pedig arra való, hogy segélyével a kereket pontról-pontra vezetni tudjuk.

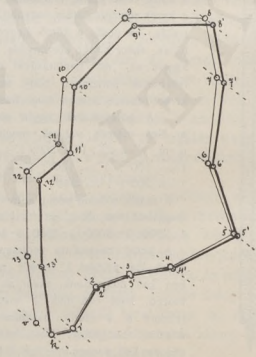

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az ezen körzővel való hiba-osztás azon feltevésen alapúl, hogy a mutatkozó véghiba az elkerülhetetlen kis hibák végösszegének az eredménye, tehát az irányzatok és vonalhosszak lehető legjobbak s így azoknak egymáshoz való viszonylagos helyzetét a kezdő-ponttól a végpontig csak oly arányban szabad változtatni, a mily arányban a reájuk eső hibarészlet megkivánja.

Fenti ábrában mérésünk a „k" kezdőpontból indúlt ki, de a felhordás alkalmával nem jutottunk vissza ebbe a pontba, hanem a „v" végpontba, tehát a poligannal a a „kv" záróhiba mutatkozik.

Ha most ezt a poligont zárni akarjúk, csak abban az egy esetben járjunk el helyesen, ha a véghibát az egész poligon hosszra szétosztjuk, vagyis minden a poligont alkotó pont fekvését a „k" kezdő ponttól való távolságának arányában és a véghiba irányát betartva, toljuk el.

Eljárjunk tehát a következő módon: A „kv" hibavonallal párhúzamosokat húzunk minden ponton át. Azután elővesszük a hibaosztó körzőt. Ennek egyik oldalán rá van írva: *„nyit"* a másikra: *„zár"* — a mi azt jelenti, hogy ha a mérő kereket, mint egy talicskát — a körző szárait fogva, előre — taszítjuk papirunkon, a *„nyit"* oldalával felfelé fordítva: a körző-szárak szétnyilnak, a *„zár"* oldalával forditva pedig összezáródnak. Mindenekelőtt körzőnket összezárjúk zéróra, a mit akkor érünk el, ha a mérő kereket oda'g fordítjuk, míg megakad, s tovább nem fordúl. Most úgy fogjúk meg a körzőt, hogy a *„nyit"* jelzésű oldala felfelé legyen s a szegecset a „k" pontra illesztjük azután a kerekre támaszkodva taszítjuk előre a 2 pontig, innen a 3—4—5 stb. pontig, szóval az egész poligon vonalon a „v" végpontig, vagyis nem csinálunk egyebet, minthogy a mérő kerékkel az egész poligon hosszát felmérjük, miáltal a körző szárak bizonyos távolságnyira szétnyiltak egymástól. Ezután arra vigyázva, hogy a mérő-kereket kezünkkel ne érintsük, felvesszük, illetve úgy állítjuk körzőnket, mint a hogy rendesen a körzőnkkel mérni szoktunk s a mozgó fejnek „mf" megfelelő beállításával pontosan a körző hegyek közé veszük a „kv" véghibát. — Most már a mérő kerék a poligon hosszának megfelelően áll, a körző hegyek pedig a véghibát mutatják.

Ha most ugyanazon az úton, melyen a mérőkerékkel végig mértünk, visszamegyünk, tehát a körzőnket megfordítva a „zár" jelzésű oldalával felfelé a szegecs által vezetve a v pontról a 13. pontig taszítjuk előre, a körzőhegyek a „v—13." vonal hosszúságnak megfelelő arányban záródtak, tehát adják a 13. pont kiigazitását, csak le kell szúrni a 13-ból húzott párhuzamos vonalra, tehát nyerjük a 13' pontot. Majd tovább taszítjuk körzőnket a 12-ig, a körzőhegyek közötti hosszat leszúrjuk s kapjuk a 12' pontot. Ugy megyünk tovább egészen a „k" pontig, hol már a körző szárak teljesen záródnak, vagyis a véghiba teljesen elfogy, szétosztódik, poligomuk ki van igazítva.

Ez az egész eljárás oly könnyű és egyszerű, hogy semmiféle bővebb magyarázatot nem igényel s ennek a körzőnek a kezelése valóságos élvezetszámba megy, viszonyítva más eljárásokkal való kínlódásokhoz.

Végül még felemlítem, hogy a körző szárain a hibaszázalékoknak megfelelő beállítások jelezve vannak úgy, hogy a mérnöknek azt is megmutatja, hogy hány százalékos a kiigazitandó hiba.

Ez a körző is Weisz Károlynál rendelhető meg. Ára 50 korona.

Bolyai Farkas erdészeti csonka munkája.

(Folytatás.)

16. lap.

Ami a termesztést illeti, erre nézve *legelső* az, hogy melyik nem milyen helyen terem meg, *második* az, hogy oda hogy kellessék termeszteni. A termesztés puszta helyre megint kétféle, vagy helyt maradó, vagy nem, az az iskolai, t. i. iskolában esik az első termesztés s onnan tétetik azon helyre, melyen maradjon.

Továbbá akár helyt maradó, akár nem vagy mag által esik vagy erdőből (vagy más helyről) való ültetés által vagy ág szurással. Minden esetben a földet a hely és fa neméhez s termesztés módjához képest kell elkésziteni.

Tehát ezekről is vagy két szót, rendszerint, ha többféle van együtt az alább való veszen erőt.

I. A bükk délre nem igen szereti, a tölgy fácska nem igen alatti helyet kiván, egyébiránt a bükkel szeretik társaságban.

A tölgy gyökere egy ölre is lemenyen, a bükké csak félre. A tölgy szereti a nyirral is eleintén, mig ez mint egy dajkája felneveli, azután elöli, mint felső contignatioban is sokszor. A pinus picea magas, hives helyet szeret, de még magasabban elaprósodik, minden fü még a moha is elfogy az örökös hó fehér kősziklák teteje felé.

A pinus silvestris a világosságot nem szereti, az abies igen, tehát ezek együtt nem szeretik, de az abies termesztés ritkábban szerencsés.

A szilfa jó helyet kiván, valamint az akác is, de mindenik rosszabban is megterem. A nyár is nem mocsáros, de nyirkos s nem magas helyet szeret, de száraz s magas helyen is megterem, ha jól bánnak vele, szereti a mogyoróval együtt. Az eger alanti nyirkos helyet szeret.

A fenyők közönségesen hivesebb s nem alanti helyet szeretnek s a leveles fákkal együtt nem szeretik, de a pinus silvestris és Larit megnő a homokban is majd mindenütt s jó móddal bánva vele. A gyalog fenyő, mely a fenyő magot termi, a legsoványabb helyen is megterem, de csak másfél öl a magassága. Egyáltalában pedig a fa társasági lény, egyedül nem nő vidáman, csakugyan némely fák, mint a hárs, dió sat., melyeknél mások nem maradnak meg (mint az emberek közt).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

II. A mi a termesztés módját illeti:

1. *A helyt maradó termesztés* vagy magvetés, vagy ág szurás vagy ültetés vagy oltás által esik.

A *magvetésre* nézve tudni kell, melyiknek magva mikor érik, mikor, hogy s mi módon készült földbe kell vetni? A magok vagy repülő könyük, vagy nehéz lehullók, ezek is vagy kemény boritékuak vagy nem. Rendszerint mihelyt megérik a mag legjobb vetni, kivéven a kemény magvakat. A repülő magnak kevés földtakaró kell, többnyire negyed tzoll; némelynek majd semmise kell, mint a pinus silvestrisnél, melynek magvát tavasszal kell homokban esős időben vetni el, csak 3 évig fenyő ággal takargatni kell. A nyirfa magvát nem is kell puha, hanem letapodott földre esőben kell vetni.

A nagy lehulló magnak, milyen a makja a tölgynek, bükknek, egy tzoll mélyen kell ültetni. A kemény magot, mint a galagonyáé, tavaszig nedves fövenyben kell tartani melegben, különben 2, 3 s 4 év mulva kél ki. Az akác magot is kevés földdel elegy kell edényben tavaszig tartani, egyébiránt a mag a megérés után vettetik; rendszerint a szilfamag nyárban érik s vettetik; a tölgy s bükk mak összel, meg érés után, tavasszal kijön; jó ha gyéren zab vettetik közibe oltalmul s jó egy év mulva töből levágni a tölgy jövést; lehet nyirt is vetni, majd lassanként kivágni. Az apró magot lehet 6 annyi zabbal elegyitve vetni.

A helyet el kell készíteni, a mint a mag neme kivánja.

Az akác, sőt alma, körte magokat is jó előre áztatni egy vagy két nap, a mi nehezen kél, saléirosos vizben. Az akácot árnyékba kell vetni iskolába.

A földtakaró vastagsága a fenyőknél egy nyolcad tzoll, fél tzollig; az égernél, nyirnél $^1/_{12}$-ed, a szilfánál $^1/_4$-ed, a kőrisnél $^1/_2$, a csermakknál $1^1/_2$ colni, a bükknél valamivel kevesebb. *III. tv, 17. lap.*

A makknak legjobb felszántani, vetni 7 tzollnyira beboronálni, vagy kapával ültetni, de lehet csak ott kapálni is fel, ahová ültetni kell s csak oda hinteni zabot vagy nyirt. A nyirt lehet egy évvel előre is vetni, ha pedig csak zabbal vettetik a makk, félvetés zabbal kell.

N. b. e. Gub. G. B. Gy-nek (Néhai boldogemlékü Guberna*tor* Gróf Bánffi Györgynek) az atya diktálta ószszel örményesi tisztjéhez intézett levélben, hogy bizonyos láb fö'det jó maggal vettessen bé s az iródeák nem magyar lévén a *maggal* helyett *makkalt* irt s mikor a következő nyár felé jószágát megtekintette, aratás helyett kicsirázott erdőt találván, meghagyta s innen az örményesi szép erdő a mezőségen.

Megjegyzendő pedig *1-ben*, hogy az igaz épületre való fa csak magról lesz, hanem ha ugyan magról költve jól ültettetik helyére, vagy szurás által foganó nemü szurva ültettetett.

2-szor. Hogy a fenyők egyáltalában magról szaporittatnak szerencsésebben.

3-szor. Hogy a makk salétromos vagy salmiakos vizben áztatva inkább kikél. Klavinában (Kelet Indiában ?) 20 mérfok R. sebes a csirázás.

Ág vagy sima haju karók által fogamzik a füz, nyárs, különösen az olasz nyárfa, bodza mint a veres szőlő s az egres is, de nem oly könnyen. Erre előre vastagabb allyukat kell szúrni, abba jó földet tölteni s úgy szúrni bele az ágat vagy karót, alol s fenn tisztán lecsapva s minden oldalágot levéve; jó azután kis vizet tölteni a tövire s körös-körül a burjántól tisztán tartani.

Az ültetés vagy az erdőből esik, vagy homlitásból vagy előre készitett iskolából. Az iskola megint vagy magvetéssel készült, vagy erdőből ültetett, hogy ott jobban utána járhatván inkább erőre kapjon vagy homlitásból.

Ha valaki sürü mogyorást akar a kertben csinálni, hamarább célt ér, ha fiatal, ép csemetéket ültet elébb iskolába mivelt földben az ágakat kevesitve s a kevés meghagyottat is elmetsve fölül, a gyökerekből csak a megroncsoltat véve le. De legjobb magról költ iskolát tartani, sőt még a tövi vágásu erdőkben is a vakon maradó pusztaságok pótlására szükséges. Megjegyzendő mégis, hogyha tölgy ültettetik iskolában, szőrös gyökeret levágni nem kell, csak a körte félének, almának.*

A gyökereket úgy kell helyezni, hogy a fakarikák s korona annak felelnek meg. Ugyanis a korona s gyökér két polus s lehet megforditani is móddal a koronát tenni gyökérré s ezt koronává.

A gyökér kutbói emeli a koronát villágosságba s nemcsak földben lehet a gyökér, fürészporban papiros közt is megél, ha vize van, — sőt van olyan növény Indiában — *Acria odorata* — hogy csak az aerben fügesztve is gyökeret ver. *18. lap.*

A föld elkészitése tökélyesebb az iskolára s különbözik a fák s hely nemei szerint; minden esetben a burját a lehetőleg ki kell irtani s a földet legalább sulylyal terhelt vas vagy tövis boronával felkarcolni az apróbb vékony földtakarót kivánó magokra nézve is azzal a megjegyzéssel, hogy némely pedig p. o. a nyirmagot nem puha feldolgozott földbe kell vetni, hanem gyenge esőn kell, vagy megöntözve.

Lehet néha disznókkal is turatni fel a helyet, de legbátorságosabb nem bizni a természetre.

Ha puhába esett a vetés, jó azután marhával tapodtatni meg vagy nehéz hengerrel nyomatni meg, hogy a szél s nap ki ne szárassza kivált a fenyő vetés után.

A hegyen, ha másként nem lehet, vizfektüleg vont barázdákra kell vetni vagy legbiztosabban összel mindenik fának külön gödröt kell csinálni kevés mélységgel s abba ültetni, sőt amennyire a fa neme kivánja, kevés por ganéjt vagy más hegyre való erős trágyát is tenni hozzá.

A kis csemetéket kivált a fenyőt legjobb földestől

* A szakáll gyökereket kimélve metszeni ahol kell is. Egyáltalában, ha a szivgyökér levágatik, a fa inkább terjed. A fenyőfa gyökerét nem kell sérteni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tenni. Az iskolát öntözni kell s jó eleintén fedni mikor szükség, melyre könnyű módokat gondolni s vigyázni, hogy a burján el ne ölje, melyre a más nevendék erdőkben is a mennyire lehet, vigyázni kell; a hol lehet jó a helyet nehány évig mivelni valami olyasnak — ami megterem — közibe vetésivel.

Ami az oltást illeti, némely fajtákat lehet szaporitani oltás s aztán homlitás általi meggyökereztetéssel. Laritra próbáltak Cedrust oltani. Az oltóágra nézve megjegyzendő különösen a gyümölcsfákra nézve, hogy nem kell északról s vén fáról venni.

A homlitás sima haju fiatal ágaknak földbe való lehajtása által esik, de ez a fenyőknél, kivéven a larixot, nem megyen s néha a 3. évben ver gyökeret. *19. lap.*

A 3-ik pont vala fölebb a *mindenkori fakimélés,* melyre nézve I. első az, hogy minden használtassék, a mi a fát pótolja.

2-or szaporittassanak.

3-or mind a vizben, mind a szárazon való épületek mennél kevesebb fával készüljenek, sőt a nagyobb hordók is fa nélkül készittessenek.

4-er. A fa maga is minél kisebb vesztéssel s több nyeréssel használtassék s mennél kevesebbel érődjék cél.

Ami az időt illeti: Szalma, izék, nád, törökbuza s egyéb kóré s nyárban ganéj, a mennyire egyéb szükségektől marad, tüzre fordittassék.

A másodikra nézve: olyas helyt naprafogó s több nagy kórójuak vettessenek; az elsőnek magva majorságnak s enni s égetni való olajnak használtatván. Továbbá törfet, kőszenet kell keresni; törfet bizonyosan lehetne a mezőségen kettős nyeréssel találni a tók fenekén, ha a vizek árkokba vétetvén a folyóvizek vidékeivel összeköttetnék a mezőség. Ennek felette sok helyt a havasokon sok olyan fa, mely a kihozást meg nem érdemli, ha szénné égettetnék jó móddal s a közelebbi vizig vitetvén, tutajon lehozatván magazinnuba rakatnék, azt mind melegiteni, mind főzni igen jól lehetne használni s annak is nagy hasznot tenne, a ki nagyban kezdene.

Lehetne ugyan a havasokon olyas fával mindenféle bogyéból, gyümölcsből pálinkát főzni s abból spirituszt készitvén, lehozni, ezzel is lehetne melegiteni s főzni is bizonyos esetekben s bizonyos módokon.

A mi az épitést illeti: a téglák s cserepek jobb és fakimélőbb móddal készittessenek. 2-or. A nagyobb hordók állólag épittessenek, francia Ingeniller Loriot szerint, vagy ahoz közelitve mész kevercscsel vagy *Tophstemmel* (terra puzzolanea) amilyen Magyarországon van s Erdélyben is találtatni fog, ha kerestetik. Ugyanezen módon olyan padimentumokat is lehet csinálni, mintha egy kő volna házakba is, legalább tornácokba. 3-or. A vizi épületek közt fő a gát; ez ugyan akadályozza a hajózást, áradást okoz; mindazáltal ha csakugyan csinálni kell Loirot módra jól épitve egyszeri költés s kevesebbe kerül több évekre véve, melyek alatt annyiszor erdők levágásával kell ujon épiteni. Ha csakugyan fából készittetnek: a leviben vágott nyers bükk és tölgy mindjárt vizbe tétetve állandók s lehet ugy épiteni csapanólag a viz ellen s megrakva két ilyen falközt kavicscsal, ugy nem könnyen romlik el. Igy az áradás ellen is sokat tenne, ha kapuk volnának rajta, ugy csinálva, hogy az áradó viz maga felnyissa; ugyanezen kapuk a hajóknak is megnyilhatnának. Olyan csapógátakat is lehetne igy fanélkül épiteni.

A szárazon való épitésre nézve:

1. A sok fapusztító kerteket mind eleven gyepüvé kellene változtatni vagy földből tömött (pisé) falakat csinálni, csak az utóbbiak alatt a csepegés, felül az eső ellen bátorságositassanak.

2. Sok épületeket lehet ugyan vagy földből épiteni, sőt eléghetetlenül Hához módon agyagos szalmás zsindelylyel fedni; kár, hogy a tehetősebbek ezen tartós s a tüz ellen bátorságos fedés módját nem hozzák be.

3. A fedél is a padással együtt sok fát pusztit.

Széljegyzetek: Eleven gyepü. Galagonya maggal mint kell bánni, egy év mulva tőből levágni s földdel betakarni.

Augusztusban nyirni s végre fenn kétfelől csapanólag hagyni.

Licinus.

5 vederre egy tojás fehérre s fertály tej. Ulmus campestris mag junius végén nem mélyen, kőris $^1/_2$'' fenyő $^1/_8$''..$^1/_2$ eger...nyir $^1/_{12}$'' tölgy 1''...3'' bükk 1''...2''

A magot triplumban meg nem adó.

Egy más impurum jegyzék szerint a fa kimélést illetőleg még az eddig jegyzetteken kivül ezek állanak:

7. Vagy annál a tüznél kell sütni, amelyek főznek, vagy közönséges* sütőkemencéket kell állitani, melyek ki nem hülhetvén, kevesebb fát kivánnak, mint azok, amelyek mindenkor ki hülvén a második használásig merően uj hevitést kivánnak.

8. Különösnek tetszik, de a havasokon sok csak elrothadó fával lehetne minden féle bogyóból, ami ott is terem, pálinkát főzni s azzal is lehetne, ha onnan nagy mennyiségben hoznák, arra való kemencékben pótolni a fát némely apróbb főzésekre.

* Értsd: közös, nyilvános.

Az erdészeti főiskola székhelyének kérdéséhez.

— Blickhardt József. —

A M. E. dec. elsején megjelent számában *hathalmi Gabnay Ferenc* ur egy cikket bocsátott közre a fentihez hasonló cim alatt. Mivel a cikk olvasása közben több oly állitással találkoztam, mely felfogásommal a legélesebb ellentétben áll, legyen szabad nézeteltéréseimet pontokba foglalva, röviden előadnom.

1. Egy közel 20 éves mozgalom, mely állandóan egy testülettől indul ki, nem nevezhető szimplex *„felhevülés-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nek", mely „*lelohad*", mint a szalmaláng. S egy kérdés, melynek megoldása az állami büdzsében milliók fölött határoz, a priori feltételezi a róla való higgadt, komoly s főleg objektiv tárgyalást; e szerint tehát helytelenül konstatálta a t. cikkíró, hogy ennek ideje még *csak most érkezett* el.

2. A főiskolának a mű-, vagy tudományegyetemmel való összekapcsolásáról már-régen lemondtak az illetékes körök, mert a főiskolai tanári kar s az O. E. E. *egész különálló, minden tekintetben független s egyetemi ranggal bíró erdészeti főiskolát* óhajt, vagy pedig a létesítendő „gazdasági egyetembe" kívánja az erdészeti főiskolát, mint teljesen önálló fakultást bekapcsolni.

3. Az osztrákok császárjára, Hochschuléira s példájára való hivatkozásnak nincs alapja, mert sem a Hochschulék, sem a Lajthántúli példa nem vezérlik ezen mozgalom vezetőit. Erre vonatkozólag az igen t. cikkíró b. figyelmébe ajánlom a „Los von Schemnitz" mozgalom irodalmát s főleg a főiskolai tanács 1905. évi memorandumát elolvasás végett.

4. Szerény ismereteim szerint Budapesten a lakást az élelmezéssel egy nívóra állítani drágaság tekintetében nem lehet. Túlzásnak mega azon erőltetett vélemény is, mely szerint a Főiskola mind a 2—300 hallgatója reá lenne utalva a mellékkeresetre. Tény, hogy sok a szegény főiskolai polgár, de ez még nem elégséges arra, hogy mindegyiknek koldustarisznyát akasszunk a nyakába s az igen t. cikkíró által említett családapák szomorú sorsára predesztinájuk őket.

Annyit minden esetre elhihetünk az optimista vádja nélkül, hogy egy világváros sokkal több alkalmat tud nyújtani a mellékfoglalkozásra, mint egy nepotizmussal bélelt s elszigetelt kis város.

5. Ugyancsak nincs az a 2—300 fiatal ember arra sem predesztinálva, hogy elzüllöjön a fővárosban. A lejtőn való lecsúszás hajlama az egyénben gyökerezik s az egyén értéke az, mely megóv tőle. Ha perverz hajlamokkal s könnyelmű, felületes neveléssel rendelkezem, ha erkölcsi tartalmam alig áll a fagypont fölött, még az igen t. cikkíró megható aggodalma sem ment meg a ledér, erkölcstelen élettől, akár Budapesten, akár Mucsán van a főiskola. A főváros romlott éjjeli élete s az elzüllésre való kiválasztottság nem egymást fedő fogalmak, — sőt! Fáj a szivem, hogy a dolog kényes természete miatt statisztikai adatokkal nem érvelhetek, annyi azonban tény, hogy Selmecbányán az elzüllésre való alkalom, ha szerényebb kivitelben is, de ép úgy meg van, mint bárhol másutt.

6. A helyes realizmus, a józan ész föltételen uralma attól is mentesíti az egyént, hogy az oláh havasokon bús reflexiók közepett elmélkedjék a fővárosi hasonlithatlanúl kellemesebb életről. Mert négy év nemes élvezete s az alatta szerzett magasabb műveltség oly konzervált táplálékot nyújtanak a léleknek, melyhez az szívfájdalom nélkül menekülhet. S tisztán azért, mert hivatásomnál fogva száz és száz kilométerre fogok élni a hazai művészet s műveltség lüktető szivétől, nem lehetek arra kárhoztatva, hogy egy hajszál artériája ne legyek négy évig annak; — sőt a magányban, a gondolatok óráiban annál intenzivebben fogom szeretni s megbecsülni tudni azt a szellemi tőkét, melyet szereztem, mennél távolabb leszek a forrásától. Az pedig, hogy mert erdész vagyok, nem élhetek szellemi szimbiózisban a művelt elemekkel, — tarthatatlan állítás.

7. Selmecbányán szeretetteljes társadalmi életről beszélni nagy fokú tájékozatlanságra vall, a mennyiben — sajnos — társadalmi élete egyáltalán nincs s így nem felejtetheti a zord klimát. Tény, hogy oly kevesen vagyunk s annyira reá vagyunk egymásra utalva, hogy ezen állítás a paradoxon benyomását teszi; — jöjjön azonban fel az igen t. cikkíró s éljen le itt egy évet, be fogja látni, hogy a szeretet csak ott ment meg a megfagyástól, a hol tényleg meg is van.

8. Végtelenül fáj a szivem, hogy az igen t. cikkírót meg kell szomorítanom, de kénytelen vagyok konstatálni, hogy Pozsony, mint a főiskola székhelye, nem eredeti s új gondolat, a mennyiben a gazdasági egyetem kérdésével kapcsolatosan már szóba jött Pozsony mindazon előnyeivel egyetemben, mellyel az igen t. cikkíró oly jó volt a laikus publikumot megismertetni.

9. Ha az igen t. cikkíró oly meggyőződéssel teli decentralista, szerény nézetünk szerint leghelyesebb volna a Főiskola székhelyét a Karsztra, vagy a csík-havasokra szállítani. S egyúttal kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a *Pozsony mellett* felhozott érvek nem elégségesek arra, hogy a nevezetes mozgalmat új irányba tereljék.

10. A legteljesebb mértékben tiltakozom azon állítás ellen, hogy egy főiskola, sőt egy szak jó hírnevét csakis a származás, a selyemblcsőben való születés emelné! Fájdalom, felvilágosultnak hazudott századunkban még mindig nagy szerepe van a születésnek, de másrészt elvitázhatatlan tény, hogy egy komoly, gondolkozó ember előtt az egyén s az egyén által alkotott testület s szak értékét mindig az egyének értéke adja meg. Ha ez nem így van, akkor még ma is vannak társadalmi páriák s jobbágyok, kik születésük miatt lettek azokká, — ha pedig áll, a mit mondtam, nagyfokú gyöngédtelenség volt az igen t. cikkíró közleményének megfelelő része.

11. A lelki műveltségről, modorról, magasabb látókörről való rapszódiák nem birnak kellő létjogosultsággal a 6. pont alatt körvonalozott nézeteltérések miatt.

12. Az igen tisztelt cikkíró érvei nem újak s nem eredetiek, a mennyiben a pro- és kontra vitatkozások folyamán mindenikről volt már szó, a mint ez kitünik a mozgalom irodalmának felületes átnézéséből is s ép ebből kifolyólag némi örömmel konstatálom, hogy *hathalmi Gabnay Ferenc úr érvei nem hathatnak módosítólag a mozgalom irányára.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A szoptatós dajka meg az erdész.

Olvasom, hogy Ferenczfi kollega kiábrándult az uniformisából. Hogyisne, mikor asszonyhódító útjában a villamos ablakból egy táblát pillant meg, a melyen egy jámbor cselédszerző szoptatós dajka mellett *erdészt* is ajánl. Nem csodáltam volna, ha a büszke kollega méltó felháborodásában a villamos ablakot zuzza szét. De hát ő uralkodott indulatán, — nem tört, nem zuzott, — egyszerűen csak kiábrándult uniformisából, cikket írt a Magyar Erdészbe, — s hogy boszúja méltó legyen az esett sértéshez, — két mondatba foglalt, hosszú tervéről undorral tett le. Kár pedig, mert az a terv a megvalósulás stádiumában a Nemtudom vidék milliódit boldogította volna. De hát a boszúban ne keressük az igazságosságot. A nemtudomiak bünhődnek s a kerepesi-úti cselédszerző továbbra is hirdeti az erdész-szerzést.

Azt kérdi a kollega, hogy hol van a hiba? — Megmondom. — Az a cselédszerző bizonyára nem segitené az erdészt szolgálathoz, ha az az erdész nem kereskednék nála. És vajjon Ferenczfi úrnak nem szorul-e ökölbe a keze, a mikor egy *urasági* inasból vedlett *uradalmi* erdész ugyanazt a címet használhatja, a mit ő? És ha ezt elnézi, — a cselédszerző tábláján se akadjon fenn a szeme, mert a mig az urasági inasság képesít az erdészszolgálatra, — addig a cselédszerzők is foglalkozhatnak erdész-elhelyezéssel.

Ne kivül keressük a hibát, hanem *önmagunkban*. Láttam én azt a cifra uniformist már a pocsolyában is s a mundurban benne egy erdészt. Láttam fényes déli korzón dühöngő aranygallért. Láttam keztyűtlen, felgombolt blúzú urat is az utcán, — kard helyett esernyőt lógatva a baljén. Ferenczfi kollega szerencsésnek tarthatja magát, ha csak most veti meg a „vorsriftos" mentét. En már rég egy kocsist boldogítottam vele.

Megoldáson, a baj orvoslásán fáradozik Ferenczfi kollega. Egyesülésre, tettre hív fel minket s jóelőre felhatalmaz, hogy sikertelenség esetén nagyot üssünk az asztalra. Tehát üssünk, mert bizony mi sem segit rajtunk addig, mig mi a régi *„mi"* vagyunk. Simon Gyulának igazat kell adnom, a mikor azt irja: *„arra, hogy az erdészeti szaknak és vele az erdésznek is az ötet megillető tekintélye meg legyen, első feltétel az egyéni érték."* Vagyis az az egyéni érték, a mit nem, — mint az sok erdész véli, — a torok méretei, nem is a fej szeszgőz telitettségi képessége és készsége, hanem igenis a fokozatos önmüvelődés, a társadalmi mozgalmaknak tudatos figyelemmel kisérése, a korral való haladás határoznak meg. Tudom, hogy felfortyan erre sok kollega, kigyót-békát kiált majd felém sok erdész, ha azt mondom, hogy az átlagerdész ilyen irányban sohasem fáradozott; elmerült a köznapi élet ügyes-bajos, kicsinyes dolgaiba s nem ért rá a lét magasabb problémáinak a kutatására; ősi vadászszenvedélye távol tartotta az emberektől; a haladó, küzdő emberáradattól messze beleette magát a zajtalan erdőbe, mely távoltartott tőle minden haladásra ingerlő lelki izgalmakat; lelke lassanként elfásult s csaknem képtelenné vált a kulturára. Hogy az egyéni érvényesülés terén nem tudtunk s nem tudunk előbbre jutni, abban, megengedem, sok része lehet a megélhetési viszonyaink mostohaságának és annak, hogy a selmeci élet csaknem kiölt belőlünk minden nemes irányú fejlődési vágyat, — a fő ok azonban mégis csak önmagunkban van, abban az ősi hagyományokhoz, előítéletekhez mereven ragaszkodó konzervativ gondolkodásunkban, a melynek sajnos, még ma is oly sok lelkes apostola van. Tekintélyt idáig csak úgy tudtunk kivívni, — az oláh és tót parasztok között, — mint az a számadó juhász a fokosával. Csak kevés hely van az országban, a hol az átlagközönség méltó helyet adna a társadalomban az erdésznek. „Vaderdészek" vagyunk még azok előtt is, a kik közelebbről ismernek.

Herczeg Ferenc egyik regényében jellemző beállításban mutatja be az erdészt, a ki társaságban erősen utasít vissza minden kinálást, mert ő így, mert ő úgy nem iszik s mikor a társaság eloszlik, vizes pohárba töltögeti össze a maradék snapszokat s egy hajtókára kiissza.

A „Fidibusz" egyik októberi számában egy ósdi s meglehetősen ostobácska viccet közöl. Elmondom. — A herceg reggeli sétáján találkozik két kis fiúval, a kik feltünően hasonlítanak a kis hercegekre. — „Kinek vagytok a fiai?" — kérdi a herceg a kis fiúkat. — „A hercegi erdész az apánk." — „Az anyátok *mosónő* volt talán az udvarban?" — „Nem, felelte a kis fiú, hanem az apám, mielőtt erdész lett, ott kocsiskodott a hercegnél."

Ilyen s hasonló bárgyuságokat minden nap olvashat az ember.

Csodálkozom „E" ironikus kérdésén is (M. E. 1905. dec. 1. sz.): *„Gálffy kevesli-e főerdészi titulusát?"* Mélán kevesli. Ha az az *erdész* cím husz évi nehéz küzdelem után sem tudott magának tekintélyt szerezni, — s nem tudott, mert a közéletben az erdész, erdőr, erdővéd, erdőkerülő stb. mind csak egy fogalmat jelent: az erdővel való foglalatoskodás mesterségét, — akkor ne sajnáljuk ezt a rossz szót, — váltsuk fel olyannal, a mely már jelenlétében is magas kvalifikációt tételez fel, — az *erdőmérnöki* címmel, annál is inkább, mert ahhoz kétséget kizáró jogunk van. Nem áll „E" úrnak az az állitása, mintha a mérnök cím már le lenne foglalva. Az, mint általános főnév csak jelzői összetételekben lehet lefoglalva, illetve fejezhet ki egy bizonyos munkakört, pályát, pl. mellérendelő összetételben: *gépészmérnök, vegyészmérnök*, jelzői összetételben: *építészmérnök* s ugyanigy lehet birtokosjelzői összetételben: *erdőmérnök* (de sohasem: *erdészmérnök*).

Lakatos úrnak azt a kijelentését, hogy: *„az erdőmérnök egy kissé idegen szagú és hazug cím, mert az erdész nem mérnök, noha ebből a mesterségből is ráeröszakoltak valamit, mint sok egyéb, az erdészettel nem azonos mesterségekből"* — egyszerűen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

toll-bicsaklásnak nézem, mert komolyan nem vehetem. De nem reflektálhatok rá azért sem, mert laikus írja, a ki nem tudja, hogy az erdész teendőinek a 80%-a épen a mérnöki „mestersége" vág.

Nem címkórságból s nem azért kell a címkérdést ilyeténképen megoldani, mintha a mérnököt többre be csülnők az erdésznél. De társadalmi pozicionk kivivása rákényszerít, s létünk függ tőle. Tűzzel, vassal, az eszközök válogatása nélkül bár, de tekintélyünk emelésére tennünk, cselekednünk kell. Ezért épen teljes erőnkkel kell a főiskolai tanárok fiatal gárdájának törekvését elősegítenünk, hogy a főiskola mielőbb Budapestre kerüljön.

Hogy a címkérdés végleges rendezése mennyire égető, tessék csak arra a ferdeségre gondolni, a mikor egy erdőmérnöki diplomával államszolgálatba lépő fiatal szakember gyakornokká, vagy erdészjelöltté degradáltatik; vagy a mikor a fiatal prakszi valamelyes heves pillanatában odacsapja majd a főnök úrnak, hogy ő bizony *mérnök*, a főnök úr azonban csak *erdész*.

Fröhlich Brunó.

II. Keményfa.

Van egy példabeszéd, a mely szerint *„számok beszélnek"*, de van egy másik példaszó, mely viszont azt mondja, hogy a *számokkal úgy játszhat az ember, a hogy neki tetszik.* Ez is igaz, az is igaz; egyik se igaz, mindakettő igaz. Hogy ez nem lehetséges? De bizony lehetséges. Mindjárt be is bizonyítom, még pedig a reáliskola második osztályába járó Jancsi fiammal, ugyanazzal, a kit a december elsejei számban fatermelőinasnak szántam, a ki mindig legelsőnek bontja ki és böngészi át a *Magyar Erdészt*, hogy van-e benne *Jakab Ödön*-féle költemény, mert hogy ez a dallosajku költő-tanár az ő mindeneknél többre, nagyobbra becsült osztályfőnöke.

Hát ez a Jancsi fiam harmadnapja, a mint este hazatérek, azzal a fogas kérdéssel áll elém, hogy:

— Apám, tudsz-e te számolni? De jól!

A váratlan kérdés meghökkentett, még pedig annál inkább, mert a feleségem is jelen volt, ez pedig — ezer szerencse, hogy nem tanárom, mert különben, — legalább a számolástanból, okvetlen megbuktatna. De hát azt mégse mondhatom a gyereknek, hogy „nem". Azzal a kitérő válaszszal nyugtattam meg tehát, hogy valamikor régen én is tanultam, még pedig jól (persze!), hát valamelyest még tán tudok. Miért?

— Hát, ha tudsz, számits át zéro egészet és 9 pontos tizedet közönséges törtre.

— Pontos tizedet? Hát az mi?

— Pontos tized. Te nem tudod mi a pontos tized?

— Nem én.

— Hát 0 egész és a tizedes pont után csupa kilences, egészen a világ végéig. Minthogy pedig akkora számtani írka vagy iskolai tábla nincsen, hát tesz az ember mindjárt az első kilencesre egy pontot s az a pont jelenti aztán azt a jó Isten tudja hány század, ezred, tizezred, százezred kilencest, a mennyi odáig elérve, a hol Háry János a lábát a semmibe lóggatta, de a melyek mégsem tesznek összesen egy egészet.

— Mégsem?

— Nem bizony, mert egy icurka-picurka milliomod, vagy billiomod, vagy kvadrilliomod. . .

— Megállj az istenért . . .

— No hát egy kicsike hija marad mindig az egy egésznek.

— Belátom.

— No hát csinálj nekem ebből a tizedes törtből egy közönséges törtet.

— Micsoda? Hogy én neked most kvadrilliomokból csináljak számtani tűrelemprőbát? Hát mi vagyok én? Hatványozott számológép? Vagy Rothschild?

— Kár, hogy nem vagy. De hát nem kell azt a végtelen sok számot felírnod, hiszen azért tesz az ember mindjárt az első tizedes törtre pontot.

— Vagy úgy. Az már más.

— No hát számitsd át 0·9-et közönséges törtre.

— Már minthogy én? (Még szégyenbe hoz a fickó. Hogy mászom ki ebből a csávából tekintély-csorbulás nélkül? Nehéz lesz, de meg kell próbálni.) Jaj, kis fiam, rég elfelejtettem én már ezeket a dolgokat. Harmincöt esztendeje annak, hogy én kerülg . . . azaz, hogy jártam a második reálba. Azóta biz én rég elfelejtettem.

— Elhiszem, de ha nem is felejtetted volna el, akkor se tudnád kiszámitani.

— Nem-e?

— De nem ám. Még a *Habina* tanár úr se tudja.

— Ne mondd.

— De mondom. Pedig az talán még a csillagokat is meg tudja számolni.

— Hát aztán hogy tudod, hogy még a Habina tanár úr se tudja.

— Ugy, hogy megmondtam neki, hogy én nem tudom kiszámitani s megkértem, hogy mutassa meg. Meg is próbálta ő is, meg egy másik tanár úr is, a ki éppen ott volt látogatóba. De bizony akárhogy számoltak is, mindenképen egy egész jött ki. Pedig az nem lehet jó. És csakugyan nem is jó. Hiszen egy kicsi hija mindig marad a megpontozott tizedes törtnek, ha százezer kilencest irunk is a tizedes pont után. De akárhogy számoltak is a tanár urak, bizony csak egy Egész jött ki.

— Leheteltlen.

— Pedig bizony mondom, hogy igaz. Akár meg is kérdezheted a tanár urat. Ő maga is eleget csodálkozott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

rajta, de utóbb is azt mondta, hogy már ez bizony így van. Még csudálkozott azon, hogy miképen jöttem én rá erre a furcsa dologra. Hát úgy — mondok, — hogy előadás után próbálgattam különféle tizedes törteket átszámítani. Sikerült is, csak épen a zéró egész, kilenc megpontozott tizeddel nem ment sehogy se. Van köztünk egy nagy fiu, Északynak hivják, az már tizenöt éves elmult és ő is jó számoló, annak is megmutattam s az se tudta megcsinálni. Akkor aztán szóltam a tanár úrnak.

— Hát aztán hogyan csinálták azt a számítást?

— Igy ni: felirom: 0·9̇ ennek tizszerese 9·9̇

ebből levonunk 0·9̇

marad 9 egész

minthogy tizszer vettük, de egyszer 0·9̇-et már levettünk belőle, hát természetesen még 9-el kell osztanunk, lesz tehát $^9/_9 = 1$ egész.

— No látod?

Hát biz ez igaz. Hanem ha így van a dolog (pedig így van), akkor hol marad a számok megbizhatósága, hol marad a *számok beszélnek* példaszó jogosultsága?

És mégis beszélnek. Még pedig ékesen. Avagy nem elég ékesen szóló tény az, hogy a *francia dongák* egy egész ezréért 650—660 koronát fizetnek a franciaországi importőrök és még szinte örülnek, hogy kapnak. Már aztán az, hogy vajjon a számokkal való ilyetén játék tetszik-e a francia kádároknak, főleg pedig a francia borkereskedőknek, a kik tudvalevőleg hordóstól adják el a bort, más kérdés, melynek megfejtése nem én rám tartozik. Törjék rajta a franciák a fejüket.

Jól emlékszem, hogy ezelőtt hét esztendővel, a mikor a francia dongaimportőrök inkább lettek volna hajlandók dicshimnuszokat zengeni a német császárnak, mintsem hogy rávehetők lettek volna akár csak ezer donga vásárlására is, 350—400 koronájával annyit vásárolhattak volna, hogy még a kánai menyegző kifogyhatatlan borkészletének is elegendő hordó került volna belőlük. Hej, nagyot fordult azóta a világ! Hiszen, hogy többet ne mondjak, maguk a munkabérek is úgy felszöktek (nem is szólván a nyersanyag szinte hihetetlenül megdrágult áráról), hogy maholnap többet keresnek az erdőmunkások, mint a termelés-vállalkozó.

No, ne tessék megijedni. Csak úgy mondom. Megesik néha az' emberen, hogy elveti a sulykot. Hanem szó, a mi szó, bizony komoly gondot okoz a munkáskérdés nem egy termelőnek. (Miért is nem hozza már Darányi azokat a hires kulikat Kinából?) Ám azért rendben van a szénánk mégis, mert az 1906-ik év mindenképen bevált, igazolta a beléje vetett bizalmat.

Ha sorra veszszük az egyes keményfacikkeket (a puhafa-üzlet kedvező konstellációjáról már a dec. elsejei számban beszámoltam), akkor kitünik, hogy egyetlen egy cikk, az angolok által vásárolt u. n. Wagenschuss — a magyar nevét nem ismerem, tán nincs is — kivételével, a mely azonban nem fontos ága a termelésnek, minden árucikknek nagyon jó kelete és igen kielégitő ára volt az egész év folyamán, sőt épen úgy, mint a puhafának, itt is némely árunak még árnövekedésben is lesz része.

A keskeny frizeket (parkettákat) a belföldön keresik nagyon élénken; oly jó kelete van ennek a cikknek, hogy 1907-re ujabban is felemelt árakat követelnek az eladók és adnak meg a vevők. A széles frizek ára ugyan nem emelkedett, de nem is esett; megmaradt azon a magas nivón, a melyre emelkedett volt.

A párisi áru üzletmenete kevésbbé kielégitő, bár hasznot még mindig hoz. Hozhatna azonban többet is és kelete is sokkalta jobb lehetne, ha egynehány termelőcég jónak nem látná az illető piacokat olcsó magyar eredetü áruval, de *a szlavoniai fa cégére alatt* elárasztani. Ennek a versenynek, a mely lehet élelmes, de nem tisztességes, a szlavoniai termelők, illetve exportőrök iszák meg a levét, addig, még tűrik. Ugyanez a helyzet Belgiumban is, a mi már azért is baj, mert a fogyasztók, a kik az anyagbeli különbséget nem értik, vagy meg nem becsülik, nem hajlandók a jobb anyagnak megfelelő árat adni. Első sorban az importőr, utolsó sorban pedig a termelő vallja kárát ennek a csunya versenynek.

A franciadongákat már megemlitettem. Itt ujból csak azért hozakodom elő velük, mert okát akarom adni annak, hogy miért készítenek a termelők inkább franciadongát, mint aprószámú kádárfát. Ez utóbbinak ugyanis hanyatlott az ára. Miután pedig ugyanabból az anyagból franciadongát is lehet készíteni, a melynek irányzata a lehető legkedvezőbb, hát könnyen érthető, hogy az apró számú kádárfa termelését annyira megszorították, a mennyire csak lehetett.

A vaggongyártáshoz szükséges tölgyfa-anyagok keresletе nagyon élénk. A gyárak nagyon jó árakat fizetnek s így az üzlet ezen ága teljességgel kielégitő. Ugyancsak nagyon kielégitő a boules-ok (deszkákká hasított, de egyébként együtt hagyott rönkök) keresletе és ára is.

A bükkfogyasztás még mindig lassan foglal tért, ám azért több uj termelés megnyiltára is van kilátás közel jövőben.

A bükk kádárfa elég jól kel, a hasítottfa-üzlet pedig már épen kitünő. A fiumei Faginea részvénytársaság, melyet a hasított bükkfatermelők alakítottak oly célból, hogy termékeik ott árusittassanak együttesen (tehát egymással ne versenyezzenek), kitünő üzletévre tekinthet vissza ezuttal is.

Kőris, szil, juhar stb. sokkal kevesebb van, mintsem hogy az a kevés, a mi van, el ne fogyna. A termelés ezen ága is megfelelő haszonnal járt az im elmult évben és alapos kilátás van arra, hogy a faüzlet 1907-ben is kifogja elégiteni a vele foglalkozókat.

Türelmes olvasóinak javulást igér és boldog uj évet kiván a rovat vezetője

Widder Gyula György.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Modern birtokrendezés.

E lapok hasábjain is hirt adtunk arról, hogy a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumban egy új, a modern irányelvek szerinti tagosítási törvényen dolgoznak. Hogy e munkálatok folyamatban vannak és hogy e törvény a mezőgazdálkodás modern igényeinek teljesen megfeleljen, a magyar mérnökök egyesülete megragadva az alkalmat, felirati javaslatot terjesztett az említett miniszterium elé, melynek irányelvei a „Katasztri Közlöny" XV. é. f. 8. sz. szerint röviden a következők:

1. Szükséges volna, hogy új tagosító hatóságok állíttassanak föl, a megfelelő fölebbviteli fórummal. Ezek a hatóságok gazdasági és műszaki szakértőkből szerveztessenek s velük szemben a kir. törvényszéknek a birtokjogi és telekkönyvi ügyek intézésére vonatkozó hatásköre érintetlen marad. Az ilyen hatóságok nélkül lehetetlen volna a tagosítást az okszerű gazdálkodás és a műszaki követelmények alapelvei szerint helyesen keresztülvinni mert az érdekeltekneк a legtöbb esetben nincsen megfelelő szakképzettségük és így tanács, meg vezetés nélkül állanának a kitűzött céllal szemben.

2. A tagosítás műszaki műveletei a katasztri háromszöghálózat keretébe illesztessenek be és azeljárás befejezése után, a kész tagosítási munkálat alapján új adómüvelet készüljön, a melynek elkészültével azonnal szerkesztessenek a telekkönyvi betétek.

E javaslat szerint a tagosítás műszaki keresztülvitelében a katasztri szabályok volnának irányadók s a szerint, a mint a mai katasztri eljárás a fejlődő teknikai tudományok folytán, újabb, tökéletesebb módszereket alkalmaz, a birtokrendező munkálatok automatice kövessék az országos fölmérés haladását. Az ilyen módon való eljárás aztán azt az ideális állapotot biztosítaná, hogy a tagosítási, katasztri és telekkönyvi birtokállapot egymást fedje, ami aztán igen sok zavarnak, tévedésnek és perlekedésnek venné elejét.

3. Gondoskodni kell arról, hogy a tagosító érdekeltségek a költségeket könnyen megszerezhessék, akár csekély kamatu 5—10 év mulva visszafizetendő állami előlegek útján, akár pedig úgy, hogy a tagosító érdekeltségek jogi személyekké szervezkedve vennének fel 5—10 évi lejáratu törlesztéses kölcsönt. A pénzhiány ugyanis a tagosításnál nagy gazdasági kárral járó hosszadalmasságnak igen gyakori oka; de másrészt ez úton megszünnék magának a tagosításnak egyik nagy akadálya, t. i. a költségtől való félelem. E költségkérdéssel kapcsolatban felemliti a javaslat, hogy a tagosítás költségeinek bizonyos hányadát az állam viselje, mert az új birtokrendezési eljárás alapján készült műszaki müvelet, a melynek a teknikai tudás mai fejlettségi fokán kell állani, az állam saját céljára, nevezetesen katasztri és telekkönyvi célra is felhasználhatja, sőt a fentiek szerint fel is kell használnia.

4. A tagosító és birtokrendező munkálat valóságos végrehajtása továbbra is a magánmérnöki kar kezében maradjon, de viszont a mérnöki munkálatnak katasztri célra való fölhasználása megköveteli, hogy az ellenőrzést az állami közegek teljesítsék.

5. Gondoskodni kell olyan fórumról, melyhez a működő mérnök fordulhasson, a mikor azt hiszi, hogy legjobb meggyőződése szerint helyesen készült munkáját az ellenőrző közeg nem érdeme szerint bírálta el. Ilyen fórum volna legheiyesebben a már égetően szükséges mérnöki kamara. Csak ilyen erkölcsi szervezettel remélhető, hogy gyökeresen kiirtsa éppen a birtokrendező munkálatok terén legjobban fölburjánzott kontárkodást.

6. Meg kell szünnie annak a visszásságnak, a mely az ország erdélyi részeiben a birtokrendező-mérnöki jogosítás megadása terén a magyar mérnöki kar anyagi és erkölcsi érdekeit olyan mélyen sérti. Ugyanis határozottan sérelmes az, hogy műszaki teendők végzésére olyan testület adjon jogot, melynek tagjai túlnyomóan nem rendelkeznek a szükséges műszaki ismeretekkel. És még inkább súlyosbítja azt a visszás és sérelmes helyzetet az a bizonyos tekintetben lealázó követelés, a mely az ország erdélyi részeiben a birtokrendező-mérnökök nyelvi ismeretei tekintetében fönnáll. Miként nincs olyan követelés sem az ügyvédi, sem a bírói, sem a közjegyzői karral szemben, pedig ezek foglalkozása körében sokkal fontosabb a nyelvismeret, épp így nem lehet szükséges a nyelvismeret szabályozása a birtokrendezés körében a működő mérnök eljárása körül sem. Ebben minden mérnöknek legjobb irányitója a saját üzleti érdeke, azért ennek a fönnálló intézkedésnek a megszüntetése okvetlen szükséges. A képesítés kérdésében hazánkban egyedül müegyetemünket tartjuk arra hivatottnak. A tagosítás főként gazdasági és műszaki műveletnek tekintendő, s a mely a gazdasági haladást tűzi ki célul, a gazdasággal összefüggő kulturteknikai műveletek útján, a melyre tudniillik a legcélszerűbben foganatosíthatók az ilyen birtokrendezések keresztülvitele alkalmával. Éppen ezért szükségesnek tartja a javaslat, hogy a tagosítási eljárás keretében törvény biztosítsa a kulturmérnöki hivatalok közreműködését. Ott pedig, a hol a tagosítás szabályozott, vagy töltésezett folyókat, vagy rendszeresen kezelt erdőterületeket érint, a folyammérnöki, illetőleg az erdészeti hivatalok is bevonandók a tagosítási eljárásban.

A manna kőris (Fraxinus Ornus L.) majdnem egész Itáliában honos és manna nyerés céljából nagyrészt vadon tenyésztik, különösen Szardiniában és Sziciliában. Lombját korán fakasztja, korábban, mint a többi kőrisfélék, a japáni kőrist (Fr. pubinerois) kivéve, mely szintén nagyon korán kizöldül. Nápoly környékén az or-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gonafával egyidejűleg április elején, sőt már március végén virágzik. Kedveli az északi és keleti lejtek nedves helyeit, de kőtörmelékes termőhelyen is tenyészik, a legjobb mannát azonban meleg termőhelyeken nőtt egyedek adják. Európa legszebb fáinak egyike. Fája fehér, ruganyos; gazdasági szerszámfának kiválóan alkalmas, de csak csekély méreteket ér el. Alig éri el a 12 mnyi magasságot és vastagságában is alig növekedik, bár több száz évig is él.

A gyógyszerként régi időktől fogva közismert és használt manna leginkább Sziciliából és Szardiniából kerül ki. Manna nyerés céljából kora tavasszal az erőteljes, fiatal fák kérgén, valamivel a föld fölött mély, a szijácsig menő sebeket vágnak, ezen sebekből bugyog ki a manna, a mely a levegőn sztearinhoz hasonló anyaggá sürősödik. A legjobb mannát Sziciliában, Cinisi és Copaci vidékén nyerik. (Frick's Rundschau.) *G. J.*

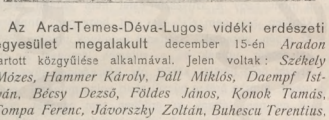

Az Arad-Temes-Déva-Lugos vidéki erdészeti egyesület megalakult december 15-én *Aradon* tartott közgyűlése alkalmával. Jelen voltak: *Székely Mózes, Hammer Károly, Páll Miklós, Daempf István, Bécsy Dezső, Földes János, Konok Tamás, Tompa Ferenc, Jávorszky Zoltán, Buhescu Terentius, Nemes Károly, Molcsányi Ernő, Szaloky Sándor, Vermes Viktor, Szabó Kálmán, Szepessy Elek* és *Ajtay Sándor.* Továbbá sokan kimentették elmaradásukat levélben és táviratban azzal, hogy a hozandó határozatokat elfogadják. A gyülés ügyrendjének tulajdonképpen csak 3 pontja volt: 1. A megalakulás kimondása. 2. Elnök-választás. 3. Az alapszabályok végleges megállapítása. *Székely Mózes* megnyitva a gyűlést, előterjesztésére az egyesület megalakulása kimondatott. Egyesületi *elnökké* egyhangulag *báró Solymossy Lajos* apateleki nagybirtokos választatott meg, ki nem volt ugyan jelen, de távollétét levélileg mentette ki. A végleges alapszabály-tervezet is részletes megvitatás után elkészült. A többi tisztviselő és választmány megválasztása akkorra halasztatott, mikorra az alapszabályok jóváhagyva le fognak érkezni. A tulajdonképpeni működés is csak ezután kezdődik meg. Ideiglenesen is azonban az ügyek vezetésére az *alelnöki teendőkkel Székely Mózes,* a *titkári teendőkkel* pedig *Ajtay Sándor* bizattak meg. Mindkét szaklapunk egyenlő pártolása mellett *hivatalos közlönyül a „Magyar Erdész"* választatott. A honi erdészeti szaklapoknak ugy anyagi, mint szellemi támogatására a tagok felhivattak. Egyúttal azon óhajtásának és elhatározásának is kifejezést adott a közgyülés, hogy egyesülete ugy az Országos Erdészeti Egyesülettel, mint a vidéki már megalakult és ezután alakuló egyesületekkel is a legszorosabb összeköttetést és együttműködést iparkodik fenntartani. A befizetett tagdijak nyugtázására a *Magyar Erdész* lapot kérték fel. Rendes tagdijat fizettek 1906-ra: Konok Tamás, Nemes Károly, Földes János, Bécsy Dezső, Vermes Győző, Hammer Károly, Tompa Ferenc.

Borsod-Gömör-Heves megyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági díjat fizettek 1906-ra: Antony Károly, Pataky József, Csaszkóczy Károly, Urbántsek Ignác, Antony Gyula, Borhy György, Fankovics Imre, Fischl József, Gintner Bálint, Hanko Pál, Hensch Emil, Kirinyi Béla, Kostenszky Pál, Mányai Imre, Matavovszky Árpád, Mölczer Gyula, Plenczner Rezső és Weinert Tivadar. — 1907-re: Dezsényi Jenő, Gaszner Imre, Gesztes Lajos, Gintner Bálint, Kostenszky Pál, Merényi Gyula, Plenczner Rezső és Urbántsek Ignác. Az egyesület internátusa javára Stainer Gyula rendes tag 100 korona alapítványt tett.

Egy szilveszteréjszaka az erdőben.

Irta: *Imecsfalvi Imecs Béla.*

Ma egy éve történt. Szilveszter reggelén erős hózivatarra ébredtünk s én az erdőhivatal ablakaiból gyönyörködtem a mind sürübben és mind gyorsabban szálló hópelyhekben. A vérbeli vadásznak semmi sem okoz akkora örömet, mint a hó. Ő tárja fel előttünk az erdők titkait, elárulja az erdők állandó lakóinak, különféle vadállatoknak a körülbelüli nagyságát, rejtekhelyeit, tőle tudjuk meg, hol és merre keressük a szarvast, vaddisznót, őzet, a farkast, rókát stb.

Én is már reggelizés után kész voltam egy kirándulás tervével. Az egyik fövölgyön szándékoztam végig menni oda, hol a *szarvasbefogó* van. Hajtott a kiváncsiság megtudni, ugyan nem vetődött-e néhány darab fővad a részükre mindenféle izletes takarmányfélével körülrakott jól bekerített térségbe, az ugynevezett befogóba, melynek kapuja télen mindig nyitva áll a befogás céljából. Hózivataros időben, mikor az erdő fáit, a vágás fűvét hótakaró borítja, leginkább sikerül a fogás; mert a vad ilyenkor nem pihen, egész nap kóborol és a földel alatt levő száraz takarmányt: a szénát, bükkönyt, vadgesztenyét, tölgymakkot akkor fogyasztja legszivesebben. Ha aztán a léprement vad a kapu csapószerkezetét legelés közben megérinti, az magától bezáródik s a fogoly nem menekülhet többé. A csapdába tévedt szarvasokat ketre-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

cekbe kényszerítjük s úgy szállítjuk az ország ama vidékére, a honnan a „rendelés" érkezett.

A zivatar egyre erősebb lett, de nem birtam magammal. Nyugtalanságom a szél erejével versenyt tartva, egyre növekedett. Neki készültem tehát; meleg vadászruhába öltöztem, lábszánomat vastagtalpú cipőimre csatolva, egy rövid csövű fegyverrel a hátamon elindultam a hegyek felé. Legszivesebben mindig akkor járom az erdőt, ha zúg a förgeteg, szemembe csapkodja a havat, ha tombol a vihar s az elemek élet-halál harcot vívnak egymással. Hiába, csak az éles levegő, a hóvihar zsibbasztja, csendesíti nyugtalan idegeimet. Most az egyszer azonban magam is rossznak találtam az időt. Csak fél órát töltöttem kint s már is megbántam, hogy kimozdultam irószobámból. A völgyön oly szilaj erővel dühöngött a vihar, hogy minden pillanatban attól tartottam: a földre teper. De harmadfél méteres lábszánom s az éles szegű hosszú két botom, melyet fékezésre használok, most igazán jó szolgálatot tettek. A hóréteg helyenként már félméteres volt s a fagyott száraz hópelyheket még mindig sűrűn szórta arcomba a viharrá fajult szél. Tiz-husz lépésnél tovább nem láttam az egyre változó hófuvások miatt, az egyenetlenné vált pályán pedig alig csúszott a ski. Egy óra kínos vergődés után rövid pihenőt tartottam s azon járt az eszem, hogy tulajdonképen merő bolondság ilyen veszett időben a kiváncsiság miatt ekkora erőltetett utat tenni, mert a kerületi vadőr estére ugyis jelentkezik s tőle megtudom, ha eredményes volt a fogás. Gondolatomat követte a tett s azon fáradoztam, hogy a lábszánnal visszafordúljak, — a mi a szűk meredek völgyben nem sikerült oly könnyen — midőn úgy tetszett, mintha puskalövés hangja ütött volna fülembe. A tomboló vihar ugyan elnyelte a dörrenést s én csak annyit hallottam, mintha egy kisebbszerű pisztolyból lött volna valaki. De latolgatva a körülményeket és kivált azt, hogy ezen a tájon tudtom nélkül senki sem puskázhat vadra, igen gyanussá vált a lövés eredete. Máskor azonnal utána jártam volna a valónak, most azonban azt sem tudtam, mely irányból hozta fülembe a hangot az egyre kavarodó orkán. A völgy mély és szűk, két oldalt párhuzamos magas bércek határolják, nem meszszire tőlem egy csunya meredek mellékvölgy ágazik be, de ott ember most nem járhat. Ilyenkor méteres hófuvásokkal van az tele.

Töprenkedve igyekeztem hazafelé s a napos erdőőrt átküldtem a vadőr lakására azzal, hogy várja őt be, míg hazajön s mindketten jelentkezzenek nálam, bármily későre járjon az idő.

Izgalmas várakozásban telt el a rövid délután, beesteledett, de se a küldönc, sem *Bódi Jóska* a vadőr, nem jelentkezett, a förgeteg pedig szüntelenül tombolt, szakadatlanul szórta a havat. Vacsorához ültem, családommal megünnepelni az év utolsó napját, de kedélyhangulatom nyomott volt s gondolataim nem hagytak pihenni.

Az asztalnál ültünk, midőn 8 óra után kopogás nélkül beront az ajtón a napos erdőőr. Egyedül jött. Feldult arcvonásaiból azonnal láthattam, hogy baj van. A fiatal életerős ember csak ugy remegett a fölindulástól s alig tudta akadozva kimondani: *„Bódi Jóskát* megölték, halálos ágyán okvetlen beszélni akar az úrral!"

A hír meglepett ugyan, de mégsem talált egészen készületlenül, hisz nálunk az erdészeti személyzet már többször tűzött össze a vadorzókkal s most is azokra gondoltam. Az erdőőr még sok mindent összehadart a meglőtt *Bódi*-ról, róbsiccekről, a rettenetes időről, a fárasztó útról, arról hogy én nem tudok a vadőrhöz kijutni a nagy hó miatt stb., de elhalgattattam azzal, hogy küldjön be azonnal más két embert, kik előttem történtek a havat, mert az éj sötét volt s nem biztam benne, hogy lábszánnal a vadőr lakását, mely öt kilométere volt a falutól, a sötétben könnyebben elérhessem, mint gyalogosan.

Feleségem ugyan kétkedve, nyugtalanul tekintett készülődésemre, látva azt, hogy sebkötőszereket, villamos kézilámpát s hallina-csizmám előkeresésére tettem meg a rendelkezéseket, de hát ki kellett mennem, mert éreztem: hogyha *Bódi ilyen* időben üzenetet küld s látni kíván, nem éri meg a reggelt. Mire felkészültem, két markos erdőlegény várt az ajtóban. Nem panaszkodott egyik sem a miatt, hogy a szilveszter-estét nem töltheti családja körében, hisz nem első eset volt, hogy nagy ünnepre is az erdőn virradtak. Szótlanul indultunk utunkra. Elől a két erdőőr, utánuk én a villamos lámpával. Az erdőhivatal öreg hársfái között oly vészjóslóan süvöltött az orkán, mintha örökre búcsút akart volna mondani nekünk, de mi nem láttunk az erdőben sem egyebet, csak a fehér szüztiszta havat. A kihalt természet, az erdő, az ő százados fáival, melyek mint valami óriási csontvázak borítva a vastag fehér hólepeltől a lámpa gyarló fényénél, hatalmas kisértetekként tekintgettek reánk, — a szokatlan időben járókra, — cseppet sem érdekeltek most. Elfoglaltak gondolataim, a fárasztó út és a vadőr üzenete.

Soha olyan fárasztó utam nem volt, mint akkor. Az öt kilométeres utat a magas hóban valóságosan átgázoltuk. Halálra fáradtan, végre 11 óra után felérkeztünk a vadőr lakására. Kiséröimet a külső szobában hagytam, egyedül léptem a beteghez. Felesége kezeit törtelve, hangos sirásra fakadt s egyre ismételte: „meglőtték az istenverte róbsiccek." Tizenöt éves leánya egy második lámpának gyujtásával foglalatoskodott s elfuló zokogása egészen megrendített. Az ágyon halvány arccal, beesett szemekkel feküdt a hatalmas testű vadőr. Melle nyugtalanul járt, zakatolt, arcának fakó szine eláruita, hogy sok vért vesztett. Kérdésemre, hogy csakugyan meglőtték-e, fejével bólintott; féire huzta paplanát s oldalán levő friss lőtebre mutatott, melyet szó nélkül kimosni s bekötözni engedett. *Bódi* különben bizonyos intelligenciával birt. A katonaságnál őrmesterségig emelkedett s nálam 8 éven keresztül igen hasznavehető, szorgalmas embernek bizonyult. Példás rendet tartott a rábizott ke-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

rületében, szerette az erdőt, a vadat, a falopókkal, orvvadászokkal pedig igen gyorsan elbánt. Féltek is azok tőle, mint a gonosz szellemtől. A mint a sebet kimostam és jégzacskót tettem rá, egy pohár konyakot adtam a betegnek s felszóltám, mondaná el, mikép keveredett bajba a vadorzókkal, mert magam is azt hittem, hogy azokkal volt összeütközése. A vadőr néhány pillanatig hallgatott, mintha gondolatait szedte volna össze, azután közbe-közbe pihenőt tartva érdekes vallomást tett, melyből megtudtam mindazt, a mi két embernek halálát okozta. Elbeszélését a magam szavaival lehető hűen mondom el.

* * *

Ezelőtt öt évvel ugyancsak Szilveszter-napján a *Jegető*-völgyben töltötte a delet a vadőr. Hideg, száraz idő járt s ő egy tuskóra ülve, fogyasztotta az egri déli harangszó hallatára, szalonnáját, kenyerét. A mint kenyerezik, egy keskeny cserkész-ösvényen, az erdő sürüjéből közvetlen mellette nyolc darab sertést hajt maga előtt a rosz hirü *Csontos Mihály*, öcscsével Ferenccel, a suhanccal. A vadőr tudta, hogy lopott jószágot csempésznek át az erdőn, de máskor is szemet hunyt rá s most sem vonta kérdőre a két szegény-legényt. Mikor *Mihály* oly közel ért a vadőrhöz, hogy akár kezet foghattak volna, csizmájából hirtelen előrántja kétcsövü pisztolyát, minden köszönés nélkül rászegezi annak homlokára s rákiált: „Szerencséd kutya, hogy utat adsz nekünk, mert különben Isten uccse meggyült volna velem a bajod!"

A vadőrt elfutotta a düh, a bosszú érzete, de látva tehetetlenségét a gazemberrel szemben, mérgét magába fojtva hallgatott. A hetyke legény kacagva, káromkodva indult öccse után. *Bódi* agyán rettenetes gondolat villant át. Hátha a szegény-legény ujja akaratlanul is elhúzza a ravaszt, felesége három gyermekkel árván marad. Valami gonosz szellem sugallatától ösztönözve, fához támasztott fegyveréhez nyúl, azt a még alig húsz lépésnyire levő hajcsárra fogja s rárivall: „Hé, *Mihály*!" Az vissza fordul, a puska elsül s *Csontos* mellén keresztül lőve, holtan bukik a földre.

Harmadnapra jelentette hivatalunkban a gyilkos vadőr, hogy egy meglőtt emberre akadt az erdőben. A bíróság éveken át kutatott a dolog után, de nem deríthette ki a valót; *Csontos Ferenc* nem jelentkezett panaszosnak, sőt mi több, ugyanakkor ő is eltünt a vidékről nyomtalanul.

Öt év mult el azóta. *Bódi* iszonyú lelkifurdalásokat állhatott ki. Szótlan, magába zárkózott természetü lett s a mint most meggyónta, minden év Szilveszter-napját a *Jegető*-völgynek azon a helyén töltötte, a hol a gyilkosság történt, imádkozva bűnéért. Ma is a rettenetes időben derékon érő hóban oda igyekezett, midőn egyszerre, mintha a pokol fenekéből pattant volna ki, maga előtt látja *Csontos Ferit*. Öt év alatt megnőtt, hatalmas, vállas emberré vált, szakasztott olyan, mint a bátyja *Mihály* volt. A vadőr összeborzad, *Feri* villogó szemekkel feléje tartja fegyverét s rákiált:

— Leszámolni jöttem! Te kutya! Bátyám gyilkosa Te! A következő pillanatban rá süté puskáját a vadőrre, a ki ép oda bukik, hová *Csontos Mihály* élettelen teste zuhant ezelőtt öt évvel.

— *Feri* elillan; elnyelte a förgeteg. A vadőrt szivós testi ereje nem hagyta ott meghalni. A jéghideg szél frissítőleg hatott forró homlokára, hamarosan magához tért, egy csomó havat nyomott a sebre, melynek vérzését sikerült elállítani, azt kendőjével beköté és roppant kínok között haza vergődött. A mint nekem mindezeket elmondá, egész nyugodtan tette hozzá, hogy most már könnyebb neki a meghalás s bizonyosan az Isten rendelte, hogy így legyen. Arra kért még, senkinek ne említsem halálának okát, egy éven belül.

Én meg gondolatokba merülve, azon tünődtem, milyen gyarló is az emberi élet és sokszor mily véletlen esemény szülheti a legnagyobb szerencsétlenséget. Két életerős, még javakorabeli ember, gonosz indulatának, pillanatnyi felhevülésének ellent nem állhatván, miként dobja el magától az életet. Vagy mi is okozta halálukat?

Talán a *végzet* akarata volt . . . .

Az idő már késöre járt. Az öreg fali óra madara régen elkakukolta a tizenkettőt, sőt az új-évből már egy óra is lepergett, midőn gondolataimtól szabadulni akarván, kiléptem a házból. A fergeteg egyre tartott, üvöltve, bömbölve száguldott végig a bérctetőn. A ház előtti fenyőfának sürü ágain megtört kissé a vihar ereje s onnan egész más hangokat hozott fülembe. Ugy tetszett, mintha az erdők manói gyültek volna a fa koronáján tanácskozásra s keseregtek volna a vadőr esetén. A szobából hangos zokogás hallatszott, mely harmónikusan vegyült a szél síró-rívó kesergésébe . . .

Ilyen nehéz éjszakám nekem sem volt még az erdőben.

* * *

Január hatodikán elhantoltuk a szerencsétlenül járt vadőrt. Utolsó kivánsága az volt, hogy oda temessük, a hol a gyilkos merénylet történt. Nem tagadhattam meg tőle azt. Egy hatalmas bükkfának törzsébe bevésettem az áldozat nevelnek kezdőbetüit és az évszámokat. Ezek az egyszerü jelek megőrzik a szomoru emléket addig, míg a százados fát kidönti a vihar, akkor aztán az is, mint minden a világon, elmerül a mulandóság, a feledékenység tengerébe.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.* (IV. folyt.)

Ordo XII. Charadriiformes. Lileszerűek.

Fam. I. Charadriidae. Lilefélék.

Charadrius L. Lile.
Ch. squatarola (L) Nagy lile.
Ch. pluvialis L. Pettyes lile.
Ch. morinellus L. Havasi lile.
Ch. hiaticola L. Parti lile.
Ch. alexandrinus L. Feketelábu lile.
Ch. dubius Scop. Kis lile.
Vanellus Briss. Bibic.
V. vanellus (L) Kontyos bibic.
V. gregarius (Pall) Feketelátu bibic.

Arenaria Briss. Kőforgató.
A. interpres (L) Örvös kőforgató.

Haematopus L. Csigatörő.
H. ostrilegus L. Feketefejü csigatörő.

Cursorius Lath. Futómadár.
C. gallicus (Gm) Fakó futómadár.

Glareola Briss. Garó.
G. pratincola (L) Örvös garó.
G. melanoptera Nordm. Feketeszárnyu garó.

Fam. II. Totanidae. Sárfutófélék.

Recurvirostra L. Gulipán.
R. avocetta L. Kardcsőrü gulipán.

Himantopus Briss. Tőcs.
H. himantopus (L) Tarka tőcs.

Numenius Briss. Póling.
N. arcuatus (L) Nagy póling.
N. tenuirostris Vieill. Vékonycsőrü póling.
N. phaeopus (L) Kis póling.

Limosa Briss. Goda.
L. limosa (L) Nagy goda.
L. lapponica (L) Kis goda.

Totanus Cuv. Sárfutó.[1]
T. nebularius Cunn. Nagy sárfutó.
T. stagnatilis Bechst. Tavi sárfutó.
T. totanis (L) Vöröslábu sárfutó.
T. fuscus (L) Kormos sárfutó.
T. ochropus (L) Erdei sárfutó.
T. glareola (L) réti sárfutó.

Tringoides Bp. Billegő.
T. hypoleucus (L) Parti billegő.

Pavoncella Leach. Libuc.
P. pugnax (L) Küzdő libuc.

Phalaropus Briss. Viztaposó.
Ph. lobatus (L) Vékonycsőrü viztaposó.

Fam. III. Scolopacidae. Szalonkafélék.

Subfam. 1. Tringinae. Partfutók.

Calidris Cuv. Fenyérfutó.
C. arenaria (L) Fehér fenyérfutó.

Limicola Koch. Iszapjáró.
L. platyrhyncha (Temm) Kis iszapjáró.

Tringa L. Partfutó.
T. canutus L. Izlandi partfutó.
T. maritima Brünn. Tengeri partfutó.
T. subarcuata (Güld). Sarlós partfutó.
T. alpina L. Havasi partfutó.
T. schinzi Brhm. Balti partfutó.
T. temmincki Leisl. Szürke partfutó.
T. minuta Leisl. Kis partfutó.

Subfam. 2. Scolopacinae. Szalonkák.

Gallinago Koch. Bekasszin.
G. major (Gm) Nagy bekasszin.
G. gallinago (L) Mór bekasszin.
G. gallinula (L) Kis bekasszin.

Scolopax L. Szalonka.
S. rusticula L. Erdei szalonka.

Ordo XIII. Ralliformes. Guvatalakuak.

Fam. I. Rallidae. Guvatfélék.

Subfam. 1. Rallinae. Guvatok.

Rallus L. Guvat.
R. aquaticus L. Vizi guvat.

Crex Bechst. Haris.
C. crex (L) Réti haris.

Ortygometra Leach. Pitykó.[1]
O. porzana (L) Pettyes pitykó.
O. parva (Scop) Nádi pitykó.

[1] Lakatos Károly kitünő ornithologusunk érvelése folytán — (lásd: Halászat, 1904. VIII. 25. Szárnyas-orvhalászok s azok irtásmódjáról) — indíttatva érzem magam a szláv eredetü „cankó"-tól eltekinteni s a jó magyar „sárfutó" nevet alkalmazni.

[1] Hangfestő név. Az Ortygometrák hivogatója t. i. „pity, pity, kity, kvity."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

O. intermedia (Herm) Európai pitykó.
O. auricularis Rchw. Indiai pitykó.

Subfam. 2. Gallinulinae. Hódák.

Gallinula Briss. Hóda.[1]
G. chloropus (L) Zöldlábu hóda.

Fulica L. Szárcsa.
F. atra L. Fekete szárcsa.

Ordo XIV. Anatiformes. Réceszerűek.

Fam. I. Anatidae. Récefélék.

Subfam. 1. Merginae. Bukók.

Mergus L. Bukó.
M. merganser L. Nagy bukó.
M. serrator L. Örvös bukó.
M. albellus L. Kis bukó.

Subfam. 2. Fuligulinae. Fugulok.

Erismatura Bp. Riszma.
E. leucocephala (Scop) Kékcsőrü riszma.

Harelda Steph. Harelda.
H. glacialis (L) Jeges harelda.

Fuligula Steph. Fugul.
F. fuligula (L) Kontyos fugul.
F. marila (L) Hegyi fugul.
F. clangula (L) Kerce fugul.
F. rufina (Pall) Üstökös fugul.
F. nyroca (Güld) Cigány fugul.
F. ferina (L) Barát fugul.

Oedemia Flemm. Déma.
Oe. nigra (L) Fekete déma.
Os. fusca (L) Bársony déma.

Somateria Leach. Dunka.[2]
S. mollissima (L) Sarki dunka.

Subfam. 3. Anatinae. Récék.

Anas L. Réce.
A. boscas L. Dunai réce.
A. strepera L. Kendermagos réce.
A. penelope L. Fütyülő réce.
A. querquedula L. Böjti réce.
A. crecca L. Csörgő réce.
A. falcata Georgi. Sarlós réce.
A. angustirostris Menetr. Márványos réce.

Dafila Steph. Dafil.
D. acuta (L) Nyilfarku dafil.

[1] A szárcsának parlagon heverő régi magyar szinonimja, mit üdvös dolog ide lefoglalni, s ezzel így kiszoritani a helytelen „vizityuk“ nevet.

[2] Duductio: dunnaréce, dunka.

Spatula Boie. Tuló.
S. clypeata (L) Kanalas tuló.

Fam. II. Anseridae. Ludfélék.

Tadorna Flemm. Dorna.
T. tadorna (L) Büttykös dorna
T. casarca (L) Vörös dorna.

Branta Scop. Berna.[1]
B. bernicla (L) Örvös berna.
B. leucopsis (Bechst) Fehértorku berna.

Chen Boie. Géna.
Ch. hyperboreus (Pall) Sarki géna.

Anser Briss. Lud.
A. anser (L) Nyári lud.
A. fabalis (Lath) Téli lud.
A. neglectus Sushk. Vöröslábu lud.
A. brachyrhynchus Baill. Rövidcsőru lud.
A. albifrons (Scop) Izlandi lud.
A. erythropus (L) Kis lud.

Fam. III. Cygnidae. Hattyufélék.

Cygnus Bechst. Hattyu.
C. cygnus (L) Énekes hattyu.
C. olor (Gm) Néma hattyu.
C. bewicki Jarr. Kis hattyu.

Ordo XV. Pelecaniformes. Gődényszerűek.

Fam. I. Pelecanidae. Gődényfélék.

Pelacenus L. Gődény.
P. onocrotalus L. Nagy gődény.
P. roseus Gm. Kis gődény.
P. crispus Bruch. Borzas gődény.

Fam. II. Phalacrocoracidae. Karakatnafélék.

Phalacrocorax Briss. Karakatna.
Ph. carbo (L) Nagy karakatna.
Ph. desmaresti Payr. Adriai karakatna.
Ph. pygmaeus (Pall) Kis karakatna.

(Folytatása következik.)

[1] Deductio: ber-(nic)-la, berla, berna.

A házi macska jelentősége a vadászatra.

A milyen rejtelmes — vagy legalább is kétes — szerepet játszik a házi macska (Felis domestica) kint a szabad területeken, oly kétes, bizonytalan a származása is. Ugyanis az eredetéről s tulajdonképeni hazájáról ép úgy nem vagyunk tisztában, mint a legtöbb háziállat eredetéről. Még azt sem lehet megállapitani, mióta háziállat a macska? Hogy a történet előtti időben is az volt már, tanuság erre az, hogy az egyptomiak legrégibb emlékein

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ott találjuk felvésve, sőt a sirokban is akadtak mumiává aszott testére. Miután a hideg éghajlat s a magas hegyek nem kedveznek gyarapodásának, feltehető, hogy tulajdonképeni hazája hajdan a meleg égöv alatt feküdhetett s ezért nem képes a hideg és ritka levegőt baj nélkül elviselni. Állítólag az egyenlítő alatt már 10 ezer láb magasságban a tenger szine felett heves görcsök fogják el s rendesen néhány nap alatt elpusztul.

Ezt a kis bevezetést csak azért bocsájtom előre, mert vadászkörökben sokszor esik erről szó, de helyesen tájékozódva kevés puskaforgató van a házi macska eredetét illetőleg; — s másrészt, mert sok hamis feltevéssel találkozunk e téren.

A mi ennek az annyira dédelgetett ravasz fajzatnak a bűnlajstromát s ennek folytán a vadászatra való jelentőségét illeti, azt az alábbi rövid vázlatban foglalom össze a szerzett eredeti adatok alapján.

Minden figyelmesebb vadász, erdész, kertész és mezőgazda előtt okvetetlen feltünhetett az, hogy a nyári időszak alatt számos házi macska barangolja be a kerteket, rétségeket, mezőséget és az erdőket, még az emberi laktól távolabb fekvő vidékeken is. Ha a nagyobb gazdaságokban levő macskákat megfigyeljük, feltünik-az, hogy egy-kettő mindig hon marad, a többi rendesen tavasz nyiltával eltünik nyomtalanul s csak késő ősszel, sokszor egész csapat elvadult ivadékkal állít vissza a házhoz. Ebből látszik, hogy nem minden macskában van meg a kóborlási ösztön, de a túlnyomó rész oda hanyatlik s tény az, ha a macska egy nyarat is a szabadban tölt, többé a kóborlástól vissza nem tartható. — Jóllehet ez a tény eléggé ismeretes, általában még nem szokás az egésznek valami különös fontosságot tulajdonítani. Pedig eme kóborlások sok veszélyt rejtenek magukban minden kisebb élő lényre nézve. De lássuk csak: a házi macska úgy szokik szabadba, hogy egyszer-kétszer sikerül neki a kertben vagy réten egeret fogni. Nemsokára azonban a madarak keltik fel figyelmét s az ezekre való vadászat kétségtelenül mulattatóbb s pecsenyéjök ízletesebb. Ezentúl már a kertben csak kisebb éneklő madaraink után ólálkodik s a mezőn pacsirták-, fürjek-, baglyok- és süldőnyulakon tölti ki vérszomját. Ez a természetbarátot és a vadászt kellemetlenül érintő tény annál veszedelmesebb, mert a szabadba szokott macska óriási területet kutat át.

S ha megfontoljuk, hogy sokszor egy □-mértföldön 4—5 macska végzi ilyen garázdálkodásait, melynek mindenike, hogy prédaszomját kielégíthesse, naponta óriási területeket összeköborol; s megfontolva, hogy az ily kirándulások alkalmával minden utjába jövő kisebb vad prédaszomjának szakmányul esik — s hogy a prédaszomj nem az éhségtől, de vad ösztöntől vezéreltetik; s hogy kitartó, ádáz cselvetéseit a kisebb vad ritkán birja kikerülni: úgy könnyen felbecsülhetjük ama óriási károkat, melyeket ily szabadon kóboló házi macskák okoznak. Ily kóboló házi macskák kétségkivül első tényezők abban, hogy kisebb vadunk és éneklő madaraink száma évről-évre apad. Hogy ilyen, a szabadban való kóborláshoz szokott macska a házi körül többé szolgálatot tenni nem fog, az igen természetes; ősszel kövéren, hizottan tér vissza a házhoz s minden kedvtelését abban találja, ha a jó meleg kályha mellett sütkérezhetik, de biz a ház körül az egereket és patkányokat mindig üldözetlenül hagyja. És ha vigyázatlanságból a kanári vagy stiglic kirepül a kalitkából, nosza, talpon terem a különben lustán nyujtózkodó kandur s ügyesen és az ölzsi vágy szenvedélyességével rohan áldozatára s azt a vadon élő macskák és más ragadozók jellemző gyors mozdulatával keríti karmai közé, még mielőtt módunk lett volna ennek megakadályozására bármit is tenni. — „Hihetetlen, hogy a mezőn való csatangolásra szokott házi macska mily nagy kárt okozhat az apróvad közöti" — irja egy gödöllői vadász. „1892. évi április havában áttettem a lakásomat a város külső végére; midőn felmentem uj lakásom padlására, ott egész halom fogoly, sőt erdei szalonka tollat találtam. Rögtön arra a gondolatra jöttem, hogy a közelben macskának kell lenni, a mely megszerette a vadpecsenyét. Szomszédom azután beszélte, hogy neki oly macskája van, a mely majdnem naponta hoz egy nyulat haza. Mint mondta, egy izben oly nagyot hozott, hogy nem birta a kapu alatt bevonszolni."

Később panaszkodni kezdett, hogy szegény macskája eltünt s mindjárt le is irta, hogyan nézett ki. Valószinüleg valahol vasba került. — Hogy mily messzire megy a szabadban kóboló macska rablásaiban, — irja egy másik vadász — mutatja a következő eset. „Mult nyáron a mezőn egy nyulat hallottam sírni; oda sietek s csakhamar egy macskát vettem észre, a mint meglapulva elillanni igyekezett. Tovább keresve, egy megölt nyúlra akadtam, melyet a macska éppen most fojtott meg s mely fias volt s testében 4 kifejlett fiat hordott." Egy földbirtokos kisebb terjedelmű birtokán macskát nem tűrt s az egerek és patkányok elszaporodása ellen különféle módon óvta magát, amennyiben szabadban sündisznókat, a padláson és kamrákban baglyokat tartott. A tulajdonos örömére, kertjében az énekes madarak szépen elszaporodtak. De ki írhatja le kínos meglepetését, midőn egy nap az énekesek fészkeit feldulva és kirabolva találta s utánjárás és megfigyelés után kitünt, hogy az egy-két mértföldnyire lakó földbirtokos macskája kóborlásában egész oda vetődött s a nagy fáradsággal és gonddal ápolt kerti énekeseket egy nap alatt tönkre tette. S ha meggondoljuk, hogy a macska prédaszomját még az oduban feszkelő madarak sem kerülhetik ki, miután nyulékony lábaival és éles karmaival oda is belenyul s az ott feszkelő s a gazdaságra nézve leghasznosabb madarak költéseit is tönkre teszi; ugy csak örülhetünk annak az üdvös szokásnak, hogy minden járóval vadász a szabadban talált macskát irgalom nélkül lelövi, vagy kutyája által halálba üzeti. Nem akarom a macskák házkörüli hasznosságát kétségbevonni, sem azok kiirtását ajánlani, míg azokat más, kevésbbé veszélyes segítséggel pótolhatnók; de minden felügyelet nélkül,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

önállóan a szabadban kóborló és ragadozóvá fajult macskát mindenütt irtani kell. Irgalom nélkül pusztítsuk el tehát a szabadban talált macskákat, melyek az egerek pusztítására már úgysem alkalmasak s melyek a vadállományban oly órlási károkat okoznak!

Az elmondottaknak kiegészítéseül ide jegyzem még azokat a szentenciákat, a melyeket Diezel-nél találunk feljegyezve. — Diezel azt mondja az elvadult házi macskákról „. . . talán ép oly veszedelmesek, mint a róka — és különösen a fácánokban, fürjekben hihetetlen károkat okoznak s tömérdek apró madarat s fianyulat pusztítanak el. Falun, sőt városon is évenkint számtalan fiatal macska nő fel, melyek egyszerűen a rosszul alkalmazott könyörületességnek köszönhetik életüket. Míg aprók, addig még itt-ott gondoskodnak róluk, később azután kezdenek alkalmatlanok lenni a házban, elpusztítani azonban sajnálják, tehát sorsukra hagyják. Az éhség megtanítja őket meg nem engedett kenyérkeresetre; elvadulnak s gyilkosvágyuk a gyakorlattal mindjobban előtérbe lép s rövid idő alatt épen oly módon és ügyesen rabolnak és gyilkolnak, mint vad fajrokonaik. Sőt annyiban veszélyesebbek is, mint ezek, mert nem félik az ember közelségét, tehát a lakások környékén is garázdálkodnak. Rövid idő alatt elég ravaszokká és elővigyázókká lesznek, hogy a vadászt a földmívelőtől megtudják különböztetni s míg az első előli meglapulva elbujnak, az utóbbival szemben semmi félénkséget nem tanusítanak. De nemcsak az elvadult macskák okoznak kárt a vadállományban, hanem azok is, melyek napközben a házban és a ház körül a legártalmatlanabb háziállatok képében a legszebb erényekkel látszanak ékeskedni, de mihelyt az alkony beáll, levetik álarcukat s megkezdik rabló csatangolásaikat

A kinek a vadállománya kedves, az tegyen félre minden melléktekintetet és pusztítsa irgalom nélkül a vadászterület e parazitáit; és ne kegyelmezzen egyetlen egynek se, melyet a falutól vagy tanyától egy-kétszáz lépésnyire talál. Ha ezt következetesen megteszi, örömmel fogja vadjának feltünő szaporodását és gyarapodását tapasztalni. Akárkány vadászterület, mely vadszegénysége miatt hirhedt volt közel-távolában, a macskák radikális pusztítása következtében szembetünően megjavult. — Tehát csak pusztítani kell őket, mihelyt a mezőn vagy erdőn csatangolnak, mert a macskának a házban — és nem a vadászterületen a helye.“

Simoni.

Ritka vadászzsákmány.

Fülöp szász-koburg-gotai herceg gömörvármegyei birtokán, a balogvári uradalomban december hó 9-től 14-ig tartották meg a téli vadászatokat.

A vadászaton *Fülöp* hercegen kivül résztvettek: *Ferdinánd* bolgár fejedelem, *Lipót* kóburgi herceg, *Markov* tábornok, *Curtius* fővadászmester, továbbá a balogvári uradalom tisztikarának tagjai. Az eredmény: 51 vaddisznó, 12 szarvas, 10 dámvad, 56 nyúl, 7 fácán, 11 róka és 2 ragadozó madár. — *Markov* tábornok, a fejedelem főhadsegéde, véletlenségből lelőtte a vadaskert díszét, a 18-as kapitális fehér szarvasbikát, de a fejedelem kárpótlásul azonnal két fehér szarvast rendelt az Ural hegységből.

Herceg Esterházy Miklós kismartoni uradalmában a folyó téli hajtóvadászatokon esett vadak lőjegyzéke:

Kelt	Időjárás	Puskás	Pagony	Fácán	Fogoly	Nyúl	Tengeri nyúl	Vegyes	Összesen
1906.									
XI/29	szép	3	Oval remise	344	—	82	—	3	429
„ 30	„	9	Kismarton—Oszlop	—	106	1775	—	1	1882
XII/1	„	9	Szt. Margit—Cinfal	—	108	1217	—	—	1325
„ 3	„	7	Hartl	367	—	195	—	6	568
„ 4	szeles	7	Föllik	719	—	225	557	2	1503
			Összesen:	1430	214	3494	557	12	5707

Részt vettek a vadászatokon: Esterházy Miklós herceg, Cziráky Béla, József, György, Esterházy Béla, Pál, Teleki Tibor grófok, — h. Haller József udv. tan., kormányzó, Wolff Lajos főszolgabiró, dr. Hanny Tódor kir. közjegyző.

Vadászatrendező: Rimler Pál főerdész.

Pusztavacsi vadászatok.

Fülöp Szász Cóburg Gothai fejedelmi herceg pusztavacsi vadászterületén az idei hajtóvadászatok december hó 2-tól 8-ig tartattak meg, melyeken a vadász úr és fia Lipót hercegen kivül részt vettek még gróf Breda Viktor, gróf Szapáry István és Péter, báró Bronberg nagykövet, Gromon Dezső volt államtitkár, Ludvigh Gyula államvasuti elnökigazgató, a környékbeli intelligenciának nagy része és az uradalmi tisztikar.

A hat napon át tartó erdei és mezei hajtóvadászaton teritékre került:

dámvad-tehén és borjú	5	drb.
mezei nyúl	1658	„
üregi „	23	„
fácán-kakas	282	„
„ tyúk	123	„
fogoly	75	„
vadpulyka	8	„
róka	3	„
különféle vad	15	„

összesen 2192 darab vad.

Pusztavacs, 1906. évi december 17-én.

Krausz János,
erdőgyak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **Kinevezések, áthelyezések.** A m. kir. földmívelésügyi miniszter Matusovits Péter m. kir. erdészt a kir. erdőfelügyelőségek szemlészeti létszámába a pozsonyi kir. erdőfelügyelőséghez a IX. fizetési osztályba sorozott kir. alerdőfelügyelővé nevezte ki. Továbbá kinevezte a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában m. kir. erdészjelöltekké a következő ideiglenes minőségű erdőgyakornokokat, nevezetesen: Rónay Györgyöt Bustyaházára, Lintia Valért Orsovára, Kis István Liptóújvárra és Zimay Jánost Tótsóvárra; továbbá ideiglenes minőségű erdőgyakornokokká a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat, nevezetesen: Bauer Miklóst Gödöllőre, Binder Károlyt Kolozsvárra, Hajdu Gyulát Lugosra, Papp Andrást Orsovára, Breyer Józsefet Lugosra és Szüts Bélát Orsovára, végül a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában Finke Mihály ideiglenes minőségű erdőgyakornokot m. kir. erdészjelöltté Zágrábba. Puksa Endre hitbizományi uradalmi erdészeti segédtisztet, Gruber Rezső végzett erdészeti főiskolai hallgatót és Schwartz Béla Coburg hercegi magánerdőgyakornokot a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába ideiglenes minőségű m. kir. erdőgyakornokká nevezte ki és szolgálattételre Puksa Endrét a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság területére, Gruber Rezsőt a liptóújvári m. kir. főerdőhivatal területébe és Schwartz Bélát a bustyaházai m. kir. erdőhivatal területébe osztotta be. Az állami kezelésbe vett községi s némely más erdőket és kopárterületeket kezelő erdőtisztek létszámában kinevezte m. kir. erdészjelöltekké a következő ideiglenes minőségű erdőgyakornokokat, nevezetesen: Pukács Endrét Máramarosszigetre, Králl Jánost Csikszeredára, Pascu Viktort Rimaszombatra, Imreh Ferencet Sepsiszentgyörgyre és Rákosi Istvánt Csíkszeredára. A magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában Kovács Gábor m. kir. erdőmestert a zsarnócai m. kir. erdőhivatalból Budapestre helyezte át és szolgálattételre a vezetése alatt álló ministerium I. B. 3. ügyosztályába osztotta be. Nemes Károly m. kir. erdőmestert Diósgyőrről a lippai főerdőhivatalhoz (központba), Ormai Gyula m. kir. főerdészt Tótsóvárról Diósgyőrre (ellenőrködő erdőgondnoksághoz), Puchreiner Henrik m. kir. erdészt Ujhutáról a lippai főerdőhivatalhoz (pénztári ellenőrnek), Kakas Ödön m. kir. erdészt az orsovai erdőhivatalból az ujhutai erdőgondnoksághoz (tótsóvári erdőhivatal), helyezte át, a lippai főerdőhivatalnál pedig Derecskei Károly m. kir. erdőmestert a pénztárosi teendők ellátásával bizta meg. Az apatini m. kir. erdőhivatalnál a pénztár-ellenőri teendők ellátásával Remenyik Gusztáv m. kir. erdészt, az orsovai erdőhivatal területéhez tartozó dalboseci m. kir. erdőgondnokság vezetésével Gasparecz Lajos m. kir. erdészt, a liptóujvári főerdőhivatal területéhez tartozó oszadai m. kir. erdőgondnokság vezetésével pedig Katona László m. kir. erdészt bizta meg. Garda János m. kir. főerdész a marosvásárhelyi m. kir. állami erdőhivatal területéből a nagyenyedi m. kir. állami erdőhivatal területébe, Nagy Samu m. kir. erdész pedig a nagyenyedi m. kir. állami erdőhivatal területéből a marosvásárhelyi m. kir. állami erdőhivatal területébe helyeztetett át s Garda János a zalatnai, Nagy Samu pedig a szovátai m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével bizatott meg. A horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában Dianovszky Pál kir. erdőmester a zágrábi kir. erdőigazgatósághoz a vinkovcei kir. főerdőhivatalhoz helyeztetett át.

* **A Kecskeméti Állatvédő Egyesület**[1] december hó 16-án nagy érdeklődés mellett tartotta meg alakuló közgyülését. Selymessy Ferenc m. kir. főerdész, a ki hetek óta fáradozott nemes igyekezettel az egyesület megalakítása ügyében, a szervezőbizottság nevében üdvözölte a gyülésen megjelenteket s köszönetet mondott a közönség érdeklődéséért, jelentve, hogy az egyesületnek a beérkezett aláírási ivek szerint már 230 tagja van. Ajánlatára a gyülés korelnöknek Györffy Balázs ügyvédet, korjegyzőnek Nyirády Ferenc fogalmazót választotta meg. Györffy Balázs elfoglalván az elnöki széket, átadta a szót dr. Kukuljevic József m. kir. állatorvosnak, az Országos Állatvédő Egyesület kiküldött képviselőjének. Dr. Kukuljevic mindenekelőtt a központ nevében hálás köszönetét fejezte ki Selymessy Ferenc főerdésznek és Kerekes József h. igazgatónak, a kiknek ernyedetlen munkálkodása, önzetlen buzgalma tette lehetővé elsőszorban az egyesület megalakítását. Ezután a madárvédelemről, annak ethikai jelentőségéről, fontosságáról olvasott fel. A tudós felolvasó végig vezette a hallgatóságot a különféle madárfajok életmódján; ismertette azok természetét s jellemző sajátságait. Előadta, hogy már az ókori népek is mennyire szerették a madarakat s milyen különös tiszelet környezett egyes madarakat a különböző nemzeteknél. A madarak tiszteletében és szeretetében nagyrésze volt a vallásnak, a babonának, a me'y különösebbnél különösebb meséket, mondákat füzött egy-egy madárhoz. Érdekes példákkal illusztrálta a madarak tanulékonyságát. Kiterjeszkedett arra, hogy mikor és hogyan, mily körülménynyei vette kezdetét nálunk a madárvédelem, megemlékezett a két legjelesebb ornithologusról, Hermann Ottóról és Chernel Istvánról. Rámutatott arra, hogy mily sokat tehetnek a szülők a madárvédelem ügyében; szépszóval kell a gyermek lelkületére hatni, hogy a madarakban, az állatokban is meglássa Isten teremtményeit. Magyarázzák meg a szülők gyermekeiknek, hogy mily hasznosak a madarak s hogy milyen nagy bűn követ el az, a ki a hasznos, éneklő madarakat puszítja. Végül az állatvédelem fontosságáról és a mozgalom jogosultságáról mondott néhány okos, talpraesett érvet a felolvasó. A felolvasás után, a melyet percekig tartó tapsal fogadott a hallgatóság, Györffy Balázs elnök kimondotta, hogy az Egyesület, mint az Országos Állatvédő Egyesület kecskeméti fiókja, megalakult. Az alapszabályok némi módosítással történt megállapítása után megalakították az egyesület tisztikarát. A tisztikar tagjai lettek: Védnök: Gulner Gyula főispán, Tiszteletbeli elnökök: Kada Elek, dr. Szeless József. Tisztikar: Elnök: Hanusz István prépost, főreáliskolai igazgató. Alelnök: Selymessy Ferenc m. kir. főerdész, és Kovács Sándor tak. pénzt. elnökigazgató. Titkár: Kerekes József népisk. h. igazgató, Pénztáros: Ifj. Csomák Gábor gőzmalmi könyvelő. Jegyző: Nyirády Ferenc rendőrségi fogalmazó. Ügyész: Dr. B. Kiss Kálmán és 32 választmányi tag. Számvizsgáló bizo'ság: Otto Sándor, Baktay Mihály, G. Fekete Mihály. Selymessy Ferenc indítványára a gyülés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott dr. Kukuljevic József tanulságos és érdekfeszítő felolvasásáért a táviratilag üdvözölte Darányi Ignác földmívelésügyi, gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszereket, továbbá Herman Ottót és Chernel Istvánt, a két nagyhirü ornithologust, a kik a madárvédelemnek hazánkban első kezdeményezői, uttörői voltak.

* **Napoleon mint vadász.** Hiteles föllegyzések szerint Napoleon, a ki nem volt túlságosan szenvedélyes vadász, az 1806. esztendőben mégis nagyon szívesen hódolt a vadászat istenének és udvarában a hajtóvadászatok egymást érték. Ebben részt vettek a nők is és ezzel is élénkebb udvari életet akart maga körül teremteni. Berthier tábornok, a ki épp oly kitünő udvaronc volt, mint katona, meghívta a császárt egy házinyul-vadászatra és e célból ezernél több tengeri nyulat rendelt meg, hogy bő vadászzsákmányról gondoskodjék. De váratlan fordulat állott be. A kis gyáva, félénk állatok nem szaladtak széjjel a vadászok elől, hanem félelmükben egy csomóban összebujtak és hiába volt minden hajsza, nem lehetett őket széjjelkergetni. Végre is Napoleon megunta a dolgot és lemondott a vadászatról, átadta a csatateret, a hol pedig annyi diadalt aratott, — a kis nyulaknak, a melyek megfélemlítették őt. Utóbb derült csak ki, hogy a tábornoknak egészen másféle nyúlakat szállíttottak, mint a minőt ő rendelt.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. január 15. 20. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Az urbéres közbirtokosságok ügykezelése.

Irta: *Sólyom Andor.*

Az „*E. L.*“ december havi füzetében *Ratkovszky* Károly igen érdekesen s szépen írja le, hogy miként hajtották végre Sopron vármegyében az 1898. évi XIX. t.-c. II-ik címében foglalt rendelkezéseket.

Az igazságérzet késztet arra, hogy megszakítva a szent karácsonyi áj̈tatoskodást, ne hagyjam szó nélkül azt a felsőbb körök szájaizére íródott, egyben hízelgő és dicsekedő referádát, mely a szemekbe való porhintéssel, az igazság elhallgatásával és takargatásával elismerést kér és valószínüleg fog is kapni.

Én magam is elismerem, hogy ez a kis beszámoló mesteri munka, nagy érdemekre tarthat számot s fríja részére bizton meghozza a soronkivüli előléptetést, vagy legalább is a „Ferencz József rend“-et.

Ugy vagyok vele, mint az én kedves jó cimborám *P.*, az udvari páterral. Elmondom az esetet:

P. kuruc magyar ember s a mi fő, minden körülmények között szókimondó. Csupa kívánciságból — mert hisz ő maga is valamikor „*Vasa*“ önkéntes volt, — elment a custozzai csata emlékére tartott nagymisére. A hallgatóság szinmagyar Vasa ezredbeli bakákból állott s az egyházi beszédet *W.* pap mondotta.

P. barátunk türelmesen végighallgatta a két órás beszédet. Találkozván pár nap után a szónoklatot tartó még fiatal, de nagyreményű pappal, így köszönte:

„Gratulálok Főtisztelendő Úr, a bakáknak mondott nagyszabású beszédjéhez, mondhatom, szenziális beszéd volt.“

— „De kérem, kérem“ szabadkozik a páter...!

P. folytatja: „Bámulattal adózom főurnak, mert nem hiszem, hogy volna még Magyarországon egy pap, a ki ezt a beszédet úgy el tudta volna mondani, mint Főtisztelendő Úr!“

De kérem *P.* úr! — hajladozik és mosolyog a páter — csekélység az egész, hisz ez a mesterségünk!

— „Azért mondom, — folytatja zavartalanul *P.* cimbora, — mert hogy egy magyar pap magyar bakáknak álló két óra hosszáig tudjon beszélni a nélkül, hogy a magyar hazát, a hazaszeretetet, a magyar vitézséget, a magyar királyt még csak meg se említse, erre igazán csak olyan kiváló tehetség képes, mint a Főtisztelendő Úr.“

Megnyult a páter ábrázata e nem várt fordulatra, hebegve keresett mentséget: „Az Istenért P. úr, mit szólna a tisztikar, meg az ezredes, hiszen máskor nem kérnének fel a szónoklatra.“

— „Hát aztán — kegyetlenkedett *P.* — Főtisztelendő urra az olyan nagy szerencsétlenség volna. Több ember azzal, ha az ezredes úr jó *oszt'ák* hazafinak tartja?“

W. papunk kezet sem adva, kipirult arccal távozott s néhány nap multán egy társaságban, hol épen *P.*-ről esett szó, úgy nyilatkozott, hogy az a „P“ igen kellemetlen Úr!

Azt hiszem *Ratkovszky* kollegámnak az a kellemetlen Úr én leszek. Én ugyanis nem habozom kimondani, hogy most, mikor már mindenki tudja, a kinek az 1898. évi XIX. t.-c.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

II-ik ciménck végrehajtása vált keserves feladatává, hogy azok a bizonyos gazdasági ügyviteli szabályzatok, egy hitvány sodrófát sem érnek; arról beszélni 416 nyomtatott sorban, hogy milyen üdvös eredmények érettek el ez által, csak igazán kiváló kapacitás képes. Ehhez őszintén gratulálok!

Csak úgy van ezzel Ratkovszky, mint W. páter, hogy a bakáknak ugyan, de mégis felfelé beszél.

Találkoztam a mult nyáron egy fiatal festőművésszel. Egyik öreg kollegám azzal mutatta be, hogy nagy festő és nagy feltaláló! Saját találmányu festőállványon dolgozik, de ez mind semmi. Feltalálta a repülőgépet!

Tréfára vettem a dolgot, de belém szorult az incselkedés, mikor a fiatal művész komoly álmodozó szemébe néztem. Tehát komolyan?

— Igen, a legkomolyabban.

— A repülőgépet???

— Igen, a repülőgépet, igen egyszerű az egész! Rajzban már készen van teljesen; nem csinálok belőle titkot, — ha érdekli, szívesen megmagyarázom.

Persze érdekelt. Ő magyarázott. Nyolc szárnyat tervezett, kettőt alól, kettőt felül, kettőt elől, kettőt hátul s azt hitte, hogy ezzel a ballisztikai kérdést, tehát mindent megoldott.

Én figyeltem emberemet, hogy vajjon épelméjü-e s ugy találtam, hogy helyén van az esze, csak épen egy kicsit naiv, álmodozó.

Még egy kérdést kockáztattam: Mi fogja mozgatni ezeket a szárnyakat? — Igen egyszerű, felel ő — egy nyolc lóerejű benzinmotor!

Úgy?? . .

Nem volt lelkem hozzá, hogy az álmodozót a tehnikai lehetetlenség megmagyarázásával felébresszem s hallgattam, pedig neki is megmondhattam volna, a mit most mondok, hogy szárnyakat azt már csináltak és találtak fel sokan, de olyan motort, mely a levegőre való támaszkodás által önsúlyát felemelje, az Úr Istenen kívül még senki sem talált fel.

Ugyanez az eset áll az ügyviteli szabályzatokra nézve. Azt még értem, hogy egy álmodozó ideálista kieszeli a szárnyak elhelyezését, állását, a gép alakját, berendezését s nagy munkájában elfelejti, hogy a mozgató erővel is számot vessen, hanem hogy akadjon olyan ember is, a ki azzal áll elő, hogy talált fel olyan spanyolviaszkot, a mivel ezeket a bizonyos szárnyakat pompásan a géphez lehet ragasztani, ezt igazán nem mertem volna elhinni soha!

Mert a spanyolviaszkot még sem *Sopronban* találták fel! Vagy igen? Hát csakugyan jobb a soproni spanyolviaszk, mint a többi?

Mert — minthogy muszáj — ugy tudom, hogy az ország legnagyobb részében, már tényleg összekalapálták az ügyviteli szabályzatokat s ragaszják ma is a szárnyakat úgy, a hogy a magas miniszteri utasításokban foglaltatik: kettőt elől, kettőt hátul, kettőt felül, kettőt alul, még csak sajnos, az a csuda nem akar megtörténni sehol — még *Sopronban* sem, — hogy a felragasztott szárnyak megmozdultak volna! No persze, mert nem birja az a cudar motor!

Ratkovszky ugyanis eldicsekszik vele, hogy milyen könnyen, minden fennakadás nélkül alapítottak meg *Sopronban* 140 közbirtokosságot s milyen *szerencse* (?) érte ezeket, hogy jövőben már a gazdasági ügyviteli szabályzatokban foglalt bölcs rendelkezésekkel *élhetnek,* mert a preciz szabályok gyűjteménye minden bajra gyógyírt tartalmaz, az egyesek *megtalálhatják* illő helyüket a közös munkában, mindenki *ismerheti* jogait és kötelességeit; előre megállapított költségvetésekkel *rendezhetik* az anyagiakat, szóval az ügyviteli szabályzat egy remek találmány, mely bár első tekintetre szövevényesnek s komplikáltnak látszik, de részeit szilárdul fogja egybe a soproni spanyolviaszk, a megalakulás és a szervezkedés.

Hát mindezt mi szívesen elhinnők *Ratkovszkynak,* de szeretnők már *mozogni,* repülni *látni* azt a csodagépet.

Mert talán nem az a fő, hogy mit *akarhatnak* s mit *tehetnek* az emberek, *hanem* az, *hogy* tényleg mit akarnak és *mit tesznek.*

Sokkal jobb szolgálatot tett volna *Ratkovszky* még felfelé is, ha a hat, het igék elkerülésével azt mutatta volna ki, hogy a megalakított és szervezett 140 közbirtokosság közül, vajjon hány *viszi ügyeit az ügyviteli szabályok* szerint?

Én nem voltam *Sopronban,* de biztosan merem állítani, hogy egy sem, mert a hol egyszerű földmives emberek állanak a közbirtokosságok élén,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

azok egy cseppet sem kíváncsiak arra, hogy az urak mi mindent írtak össze abba a zöld könyvbe, a hol pedig intelligens ember elnököl, bármily ambicióval fogjon is dolgához, harmadik kísérletre biztosan földhöz vágja ezen, az összes tudományok kvintesszenciáját tartalmazó füzetet, mert ahhoz, hogy aszerint elnököljön, még *Justh* Gyula is kevés ember s hogy az ott előírt ügyvitel betartassék, abba a feladatba még bölcs *Salamon* is beleháborodna.

Hogy pedig ez így van és nem másként, arról könnyű bizonyságot szerezni.

Ratkovszky azt írja, hogy a soproni közbirtokosságok már 4—5 éve véglegesen szervezve vannak, hát most 4—5 év után tegye meg *Ratkovszky* s látogasson el azokhoz az ő közbirtokosságaihoz s *kérje elő a számadásra jogosultak névjegyzékét s az ügyviteli szabályzatokat.* Érdekes tapasztalatokat gyűjthetne, mert a hány ház, annyi szokás. Néhol csodálkozva hallgatják, hogy ugyan miről beszél s nem fog találni a faluban senkit, a ki emlékezne rá, hogy mi hát az az ügyviteli szabályzat s hasztalan magyarázná, hogy a közbirtokosság már megvan alakulva és szervezve; senki sem vezetné nyomra.

Másutt a szabályzat némely levelei az éléskamrából kerülnének elő, a hol a többi részét só, paprika és szalonna pakolásra már fel is használták, vagy:

„láncos-lobogós teremtette" — szörnyűködnék az elnök úr keresgélés közben, — „hiszen itt hányódott a pócon már vagy két éve, anyjuk te, nem tudod hova a csudába lett az az *izé* könyv, a melyik itt volt?!"

Hosszas keresgélés után végre is előkerül a Jóska gyerek suplédájából összetintázva, piszkolva, szétszaggatva.

Akadna aztán olyan helyekre is, főként a hol urbéri elnöknek a községi birót választották, és a hol kör- vagy községi jegyző is van, hogy szépen, rendesen eltéve a *községházán* megtalálná a keresett iratokat, hanem egész bizonyosra veszem, hogy a 140 közbirtokosság közül egyetlen egyet sem találna olyat, a hol a szavazásra jogosultak névjegyzéke évről-évre kiigazítva és vezetve volna, a hol csak egy közgyülésileg letárgyalt költségvetésre vagy zárszámadásra akadna, a hol közmunka- és költségkivetési lajstromokat vezetnének, a hol már vagy egy hátraléki kimutatás behajtását határozta volna a közgyülés . . . stb.

Ezen a téren szerezzen tapasztalatokat *Ratkovszky* s akkor talán ő maga is belátná, hogy bizony hiábavaló volt a közbirtokosságok megalakítása és szervezése; hiába ragasztgatták fel soproni spanyolviaszkkal azokat a bizonyos szárnyakat, mert a szervezet nem működik, nincs benne lélek, nem bírja a hitvány motor.

Ezekután már azt hiszem, felesleges bizonyítgatnom, hogy mennyire nem őszinte *Ratkovszkynak* az a kijelentése, hogy az alakulások, szervezkedések és az ügyviteli szabályzatok által milyen üdvös eredmények érettek el, s ha talán csak a puszta eredménytelenséget kellene ezzel szemben konstatálnom, szóra sem volna érdemes.

Mert elvégre is, hogy annyi ember éveken keresztül hiábavalóságokkal volt foglalkoztatva, megtörtént, elmult, de meg fog történni jövőben is, míg csak egy, a mainál értelmesebb nemzedék a bürokratizmust könyörtelenül ki nem írtja.

Ennél azonban sokkal nagyobb baj késztet a felszólalásra, mert az 1898. évi XIX. t.-c. rendelkezései folytán nem hogy az urbéres közbirtokosságok ügykezelése rendeztetett volna, hanem *a közbirtokosságok végzetes veszedelembe sodortatták.*

Minthogy az intéző körök jóakaratában sohasem kételkedtem, azt hiszem, felszólalásom nem is lesz egészen eredménytelen s talán meghallgatásra talál ott, a hol a bajokon segíteni egyedül lehetséges.

Mindenekelőtt szabadjon megmagyaráznom, hogy mi különbség van az urbéres közbirtokosságok ügykezelése között a mult időben és most az 1898. évi XIX. t.-c. végrehajtása után.

Azelőtt, minthogy a közbirtokosságok megalakulva nem voltak, az ügykezelést a községi előljáróságok voltak kötelesek végezni. A községi előljáróság fegyelmi uton is felelősségre vonható lévén, legalább a felső hatósági meghagyásokat biztosan elintézte. Igy például az állami kezelési költségjárulékot, az erdőőri járulékot a vármegye

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

közigazgatási bizottsága vetette ki s behajtás végett kiadta a községi elöljáróságoknak. Ha a birtokosságnak az erdőből jövedelme nem volt, a kivetést, behajtást az elöljáróság végezte s nem volt rá példa, hogy az csak egy évben is hátralékban maradt volna.

Most az 1898. évi XIX. t.-c. teljesen önállósította az urbéresek ügykezelését. A kezelési költségjárulékokat a pénzügyigazgatóságok tartják nyilván s az adóhivatalokba volna *önként* befizetendő. Épen itt van a nagy bibi! Mert az urbéres birtokosságok, ha csak nagyobb pénzjövedelmük nincs, önként nem fizetnek. Ha pedig a behajtással szoríttatnak, először magának a gyülésnek kell elhatározni azt, hogy a kezelési költséget és az adót a birtokosság tagjain a hátraléki kimutatás alapján beszedik, illetve ha a beszedés nem sikerülne, a községi elöljáróság által behajtatják.

Épen az a hiba, hogy a közbirtokossági gyülés ezt a határozatot soha se fogja meghozni, egyrészt, mert nincs a ki megmozdítsa s keresztül vigye az ügyet, másrészt meg ha csak lehet s tőlük telik, a költségektől menekülni igyekeznek s ha már szorul minden, akkor is rendkivüli használatokért folyamodnak inkább, csak fizetni ne kelljen.

A miniszteriumnak módjában áll a valóról meggyőződni. Kérje be a pénzügyigazgatóságoktól a kezelési költségjárulékok és a közadók hátraléki kimutatását s a közigazgatási erdészeti bizottságoktól pedig annak kimutatását, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. életbe léptetése óta hány közbirtokosság folyamodott rendkivüli használatért azzal az indokolással, hogy az erdőre nehezedő közköltségeket abból kifizethessék.

Ezek a beszédes kimutatások majd elregélik ott fent, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. baklövései folytán hány közbirtokosság jut lassan, de biztosan az eladósodás szomoru sorsára.

Vannak közbirtokosságok, melyek eddig is már 4—5, sőt több évi erdőkezelési járulékkal és adóval vannak hátralékban. Ha a hátralék növekedni fog, mi fog történni? más nem történhet, mint *az urbéri erdő elárverezése,* mert azt is tessék tekintetbe venni, hogy mig a közbirtokosság megalakulva nem volt, *a járulék és adó az egyeseket terhelte s a közös birtok sohasem volt lefoglalható vagy elárverezhető, mig most, ha a közbirtokosság közgyülése az egyénenkénti behajtást nem határozza el, vagy egyáltalában semmit sem határoz, más vagyon nem lévén, a közös erdő kerül árverés alá.* Úgy tudom, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. II-ik czímének nem az volt az intenciója, hogy az urbéri közbirtokosságok eladósodjanak s csődbe kerüljenek. Ezen változtatni kell, és pedig sürgősen.

De ez még nem is minden. Mondok más esetet. Egy urbéri közbirtokosság már három évi költségkezelési járulékkal és adóval tartozott. Az elnök felismerve a rá nézve előnyös helyzetet, igaz, nem úgy, mint az ügyviteli szabályzatok azt előirják, de mégis összeülve az erdőgazdával s még vagy két közbirtokossági notabilitással, kivetési lajstromot készitettek és pedig a tartozás három, sőt négyszereséről, be is szedték a költségeket a tagoktól. A tartozás összesen kitett 1000 koronát s ők szerencsésen összeszedtek 4000-et, aztán megosztozva a zsákmányon, még a terheket sem fizették ki. Ez faktum. Ugy tudom, hogy a megcsalt birtokossági tagok közül egynehányan panaszt tenni a földmívelésügyi miniszternél is jártak, de a mi természetes, jogorvoslatot itt nem nyertek.

És vajjon nyerhetnek-e? Igen, a polgári biróság előtt, mert sem az elnök, sem az erdőgazda nem lévén köztisztviselő, hivatalból ellene semmiféle megtorló lépés nem tehető. A magán vádat meg ki vegye át? Úgy vagyok értesülve, hogy bár az eset már három éves, még ezideig sem emelt senki vádat a polgári birósánál a sikkasztó zsebrákok ellen s az eredmény pedig az, hogy a közbirtokosság most már 6 évi járulékkal és adóval tartozik.

Bizony ez így van; az 1898. évi XIX. t.-c. II-ik czímének végrehajtása által ime ilyen *üdvös eredmények* érettek el, s a helyett, hogy mint *Ratkovszky* is pátosszal szónokolja, a közbirtokosság a néptribünök hatalma alól felszabadittatott volna, *ellenkezőleg ezek a közbirtokosságok véghetetlen árvaságra jutottak* s nincs fórum, a hol a rajtok és ellenük elkövetett sérelmek és visszaélések könnyü jogorvoslatot nyerhetnének.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Azt se higyje senki, hogy az az árvaságra jutás csak ott jelentkezik, a hol a birtokosság elöljárói a közös érdekkel nem törődnek, vagy éppen ők a bünösök, mert még ott is nagy zökkenés állott be a birtokosságok ügykezelésében, a hol az elöljárók a legjobb akarattal s tisztességes szorgalommal igyeknek betölteni hivatásukat. Mert addig, míg a községi elöljáróság rendelkezett a közbirtokosság ügykezelésében, addig ezek a rendelkezések illő tisztelettel fogadtattak s pontosan betartattak. Egy bíróí pálca még ma is többet ér, mint akárhány paragrafusból állő szabályzat, mert nagy tekintélyt ad ám az a korlátolt, még is büntető hatalom. A községi elöljáróság intézkedései feltétlenül tiszteletet és engedelmességet követelnek, mert ha nem elég a bíróí pálca, ott a csendőrszúrony és az ország minden katonája. Az urbéri elnök pedig csak magánszemély, ha rendelkezéseit figyelembe sem veszik, őt magát kinevetik, kihez megy panaszra? Ha esetleg bántalmazzák, magán becsületsértés miatt emelhet csak panaszt, míg a birót ki merné hivatalos minőségében bántalmazni?

Tegyünk ismét egy kis tanulmányutat. Ott még, a hol a közbirtokossági elnök egy személyben a községi bíró is, ott még — nem az új szabályzat érdeméből ugyan, de a régi szokások alapján — rend van olyan a milyen, de ott, hol maguk közül magánembereket választottak a közbirtokosság élére, ott felbomlott minden rend.

A kiszálló erdőtiszt például kocsit kér, az elnök elszalajtat a soroshoz, az nem ér rá, egyikhez, másikhoz, nincs a ki befogjon s nem képes rendelkezéseinek tekintélyt szerezni s az erdőgondnok bizony gyalog ballaghat ki. Ha közmunkát kell teljesíteni, hiába hirdeti, dobolatja, senki nem fog kapát — hiszen nem a bíró hajtja.

A csemeték elültetlenek, a faosztáson összekapnak, legeltet mindenki a maga szakállára a tilosban, és szeretné látni, hogy valaki őt bejelentené és nem is jelentik, mert egy-két veszélyes verekedőnek egyik erdőgazda sem hajlandó csupa tiszta közérdekből a fejét beverésre felajánlani.

Az 1898. évi XIX. t.-c. II. címének jóvoltából tehát az urbéri erdők ügykezelésében még az a kis rend is felbomlott a mi volt.

Nem sokkal szebb és nemesebb feladatot teljesített volna tehát *Ratkovszky*, ha mikor a külső kezelőstől a miniszteriumba hivatott, nem siet udvarlásával még inkább lekötni azon intéző körök szemét, kiknek úgy is oly nehéz mindent tisztán látniok, hanem őszintén feltárja a helyzetet, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. II. cime elhibázott alkotás, s hogy magyarán szóljak, csötörtököt mondott.

Ne keressék hát a közszolgálat érdemét abban, hogy ki mennyi közbirtokosságot alakított meg és ne sürgessék nyakra-főre ezen céltalan munka végrehajtását, mert bizony mondom, sokkal szerencsésebb dolog lett volna, ha egyetlen egy közbirtokosságot sem alakítottak volna meg soha! E helyett inkább üljenek neki és sürgősen terjesszenek be új és jobb törvényjavaslatot a közbirtokosságok ügyviteléről.

Ezen új törvényjavaslatnak mindenesetre tartalmaznia kellene a következőket:

1. A közös erdőbirtok s általában az osztatlan birtokok telekjegyzőkönyvének a tulajdon lapján nemcsak a közbirtokosság jegyzendő fel mint tulajdonos, hanem az arányrészek feltüntetésével nyilvántartandók és vezetendők *egyénenként* a közös birtokosok is.

2. Megengedtessék a közbirtokosságoknak az önkéntes megalakulás és szervezkedés s szervezkedési szabályaikat úgy, mint más társulatok, jóváhagyás végett a miniszterhez legyenek kötelesek beterjeszteni.

3 Az önként meg nem alakult közbirtokosságok ügykezelését az illető községi elöljáróság legyen köteles ellátni, a községi képviselőtestület ellenőrzése mellett.

4. A kezelési költségek, adók és közmunkák egyénenkénti behajtását, illetve lerovását — még abban az esetben is, ha a közbirtokosság meg van alakulva — a községi elöljáróság legyen köteles hivatalból akár a pénzügyigazgatóság, akár az erdőgondnokság megkeresésére foganatosítani.

5. A pénzügyigazgatóságok utasítandók, hogy amennyiben a kezelési költségek és adók az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

előre megszabott időre be nem folytak volna, a közterheknek egyénenkénti lerovását rendelje el, a telekjegyzőkönyvben foglalt birtokarány szerint, s a behajtás csak a birtokosság igen megokolt kérelmére nyerhessen halasztást.

6. Ha az önként megalakult közbirtokosságok ügykezelésében akárminő rendetlenség fordulna elő, akár a községi előljáróság, akár az erdőgondnokság javaslatára, a közigazgatási erdészeti bizottság az önálló ügykezelést felfüggeszti, illetve megszünteti.

7. A közbirtokosok bármelyikének az ügykezelés, illetve járulékkivetés, közös munkák leszolgálása, természetben élvezett erdőhasználatok, jövedelemfelosztás stb. ellen s az előljáróság bármely intézkedése ellen tett panaszát mindenkor a járási főszolgabíró legyen köteles meghallgatni és abban itélkezni a telekjegyzőkönyvnek mindenkori figyelembe vételével s itéletét az előljáróság utján végrehajtatni; ha pedig az előljáróság tagjait hibásnak, illetve vétkesnek találná, fegyelmi uton velük eljárni.

8. Urbéres közbirtokossági ügyekben a községi előljáróság tagjai mindenkor mint köztisztviselők járnak el.

Végül még volna egy pár megjegyzésem. Kivánatos volna, hogy a *Ratkovszkyak* is megtérjenek s ne igyekeznének folytonos udvarlásaikkal port hinteni a szemekbe, mert Ikarusnak is leolvadt a viaszk a szárnyáról s úgy lehet, a soproni spanyolviaszk is hamar felmondja a szolgálatot.

Az előhaladás biztos utját ne abban keressék, hogy csak szépeket mondjanak felfelé, mert méltóztassék elhinni, hogy a bürokratizmus fertőjébe tévedtünk, annak legfőbb oka, hogy a hivatalnokok igen csekély kivétellel az érdemet nem abban keresik, hogy azt a polcot, melyre sorsuk vezette, a közjó és szolgálat érdekében férfias bátorsággal állják meg, hanem hogy *felülről nézve minél pontosabb és lelkiismeretesebb hivatalnokoknak látszanak.*

Igy történik aztán, hogy azok ott fent, kikre a vezérlet bizatik, igyekeznek minél több paragrafust gyártani, minden részletkérdésre kiterjeszkedni s fegyelmi eljárás terhe alatt meghagyni, hogy az utasításokban foglaltakhoz a legszigorubban alkalmazkodjék mindenki. A kik pedig itt lenn szigoru mihęztartás és alkalmazkodás végett tovább adják a rendeleteket, csakugyan szigoruan őrködnek azok szószerinti betartásán.

Az olasz vasutasok és ujabban az osztrák postások fényesen beigazolták, hogy micsoda lehetetlen eredményeket szül a fontoskodó hivatalos buzgalom. Nem az engedelmesség megtagadásával, ellenkezőleg az utasítások és rendeletek szigoru betartásával sztrájkolnak s ime, megállnak a vonatok, elakad a posta!

Nohát nálunk is bőven vannak ilyen sztrájkolók; legfeljebb csak az a különbség, hogy azok ott öntudatosan sztrájkolnak, ezek meg öntudatlanul.

Miért nem győzi a sok munkát az ezrekre szaporodott hivatalnoksereg? Miért csetlik-botlik, akadozik folyton az állami adminisztráció gépezete? Ezekért az öntudatlanul sztrájkolókért.

Itt a példa az 1898. évi XIX. t.-c.; a végrehajtási utasítás, az ügyviteli szabályok.

Mit tesznek a sztrájkoló urak? Az alantos végrehajtó közegeket sürgetik, hajtják, mert az így nyilvánvalóvá teszi az ő ügybuzgalmukat. Ha beérkezett a várva várt darab, fontoskodó ábrázattal ülnek rajta, mint kotlós a tojáson, mert csak ez igazolja a vele való lelkiismeretes foglalkozást.

Például az ügyviteli szabályzat felülvizsgálása neki igen fontos dolog. Apróra el kell olvasni, belőle jegyzeteket csinálni, sokat gondolkozni rajta és így két-három év is beletelik, míg végre pótlások s a függelékkel való kiegészités stb. végett visszajön azzal, hogy ujból beterjesztendő, mert nem az ügy sürgős itt, hanem az a fő, hogy a principális lássa, hogy mennyit és milyen alaposan dolgozik. A magasba jutás titka: ostort suhogtatni és kereket kötni másnak — lefelé; megalázkodni és hizelkedni — felfelé.

Azt mondom, hogy ha ezeknek a stréber uraknak a példáját mindnyájan követnénk s a miniszteri utasításokat, rendeleteket és szabályokat a legszigorubban szó szerint betartanánk, akkor nem vágnának többet az urbéri erdőn fát, nem ültetnének oda egy szál csemetét sem; az állami csemetekertek vetetlenül, munkátlanul s parlagon hevernének; irásbeli ügykezelé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sünk azonban hihetetlenül megnövekedne s iktató számunk a mainak tizszeresére emelkedne.

Mindezek után azt tartom, *ha csakugyan az 1898. évi XIX. t.-c. átformálására kerülne is a sor, előbb az aprólékos és fontoskodó stréberkedésnek kell véget vetni, mert csak így várhatjuk, hogy a mi adminisztrációnk erdészetünknek és így hazánknak javára és üdvére fogja kötelességét teljesíteni.*

A vörösfenyő.

Irta: *Lonkay Antal.*

A közönséges vörösfenyő (Larix europaea DC) hazája az alpok és a Kárpátok. A Kárpátoktól északnyugat felé elterjedt a cseh, morva és a sziléziai hegyeken, mesterségesen megtelepítve feltalálható egész Középeurópában, sőt Angliában s a Skandináv félszigeten is.

Elterjedési öve az Alpokban és Kárpátokban a tengerszin feletti magasság különböző pontjaira esik; Sweiz déli részén felmegy 2400 m. tengerszin feletti magasságig, elterjedésének legalsóbb határa 300 méterre tehető.

Hideg és száraz szelektől védett helyeken található fel leginkább, itt is téres állást szeret, mert napfény és levegő a fő élelme; ezért a természetes úton keletkezett vörösfenyő-állományok mindenkor ritka záródásuak. Nagy kiterjedésű tiszta állományokat ritkán alkot, hanem egyenként és csoportosan elegyedve leginkább a lúcfenyvesek díszét képezi.

Ugy látszik, hogy leginkább a mész- és dolomittalajokat kedveli, de a homokos talajon is, ha az agyagos, jól díszlik. A nedves, nagyon kötött talajokat nem szereti.

A téli hideg nem árt neki. Legalább négy hónapi téli nyugalomra van szüksége, a rövid nedves tavaszt s a mérsékelten meleg nyárba való gyors átmenetet kedveli; ezért sikerül jobban a magas hegyeken, mint a síkságon.

A beárnyékolást nem tűri, még az oldalárnyék is árt neki, de megkivánja, hogy talaja üde legyen.

Nem megfelelő termőhelyeken, vagy a természetével ellenkező telepítési módok alkalmazása esetén rendesen a Peziza Willkomnii s az ezt követő vörösfenyőrák teszi tönkre.

Röviden összefoglalva ennyit tudunk a vörösfenyőről.

Kétségtelen, hogy megfelelő termőhelyen kitünő haszonfát termel, annál kevésbbé van azonban eldöntve, hogy melyik a vörösfenyőnek a legmegfelelőbb termőhelye. Megtaláljuk fenn a magas hegyeken, a vegetáció határán, megtaláljuk a völgyekben, s mindkét helyen tiszta állományokban, vagy pedig lúcfenyővel, de más fanemekkel is elegyesen és csoportosan, megtaláljuk különféle termőhelyeken, északi, déli, nyugati és keleti lejtőkön s a mesterséges megtelepítés mégis gyakran nem sikerül. E sikertelenség oka, csakis e fanem felől való hiányos biologiai ismereteinknek tulajdonitható.

Ki nem tapasztalta volna, hogy oly körülmények között, ahol a termőhelyi viszonyok, vagy a telepítési módok látszólag nem megfelelőek, a legszebb vörösfenyő terem, mig oly helyeken, ahol a tudomány mai álláspontja szerint a legkitünőbb vörösfenyőnek kellene díszlenie, biz az nem elégíti ki a hozzáfüzött igényeket.

Sáros vármegyében a kakasfalvi m. kir. erdőgondnokság területén egy vörösfenyővel elegyes lúcfenyvest üzemtervtől eltérőleg már 60 éves korában le kellett tarolni, mert a nem megfelelő termőhelyeken a lúcfenyő bélkorhadásnak indult. Az itt termett lúcfenyő fája oly laza szövetü volt, hogy a belőle készített kupákon a víz átázzadt. A közbe elegyített vörösfenyő fája szintén széles évgyürüjü, de élénk vörös és teljesen egészséges volt. A vörösfenyő nem csoportokban, hanem egyenletesen elosztva egyesével volt a lúcfenyő közé elegyítve. A lúcfenyő sok vörösfenyőt nyomott el, de azért ezek 20—25 méter magasságnyira vékonyan felnyurgulva, teljesen egészségesek maradtak, s fájok oly kitünő minőségü volt, hogy az erdőt megvevő fakereskedő, mint telefonoszlopokat, Londonba szállította.

A termőhely, melyen ez az elegyes erdő állott, 550 m. tengerszin feletti magasságban északi lejtőt képezett, talaja homokos agyag trachit felett, elsőrendü tölgytalaj volt. Ezért nőtt e termőhelyen oly laza szövetü fenyő; de megemlítésre méltó, hogy e lúcfenyő meglepően nagy keresletnek örvendett, s a fakereskedő alig győzött a Berlinből és Bécsből jövő megrendeléseknek eleget tenni.

Igy cáfol rá a tudományra a gyakorlat, de azért azt hiszem, hogy mai tudásunkkal, amennyire a vörösfenyőt, ezt a rejtélyes fanemet ismerjük, senki se merne közülünk hasonló termőhelyen ilyen elegyes erdőt telepíteni.

Ugyanazon fövölgyben, ugyancsak északi fekvésben, de már magasabban, bükkösök között, szintén vörösfenyővel elegyített lúc- és jegenyefenyő-erdőt tároltam le. Itt már a lúcfenyő is jobb fát adott, a vörösfenyő fája azonban kifogástalan volt, s az óriási törzseket a fakereskedő szorgos gonddal hajóépítőfául apró deszákká dolgozta fel.

Tudvalevő, hogy a vörösfenyő a szomszédos tisztásokon és hézagos fiatalosokban magavetés útján a legjobb eredménynyel betelepszik. Igy történt ez az utóbb említett elegyes erdőnél is: a közvetlen közelében fekvő tisztáson s a szomszédos bükkfiatalos hézagos helyein a vörösfenyő betelepedett, s míg a bükk-fiatalosban, ahol a vörösfenyő oldalárnyékot kapott, a legszebben növekedett, addig a tisztáson megtelepült vörösfenyő fiatalost 10 éves korában ellepte a Peziza. Tehát ama termőhelyen, ahol a vörösfenyő nem helyesnek ismert módon a lúcfenyő közé elegyítve egy vágásforduló folyamán kitünően bevált, az elegyetlenül, minden beárnyalástól

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

menten telepedett fiatalos, a következő vágásforduló elején már be nem vált.

Máramarosban azt mondjuk: kár a vörösfenyővel kísérletezni, hisz ha idevaló fa volna, a természet maga telepítette volna meg, pedig helyenként mesterségesen megtelepített igen szép közép- és vághatókoru vörösfenyőfoltokat Máramarosban is találhatni s így remélhető, hogy ama kisebb csoportok, melyeket évről-évre kísérletképpen a lúcfenyvesek közé ültetünk, meg fogják állani a helyöket.

Mindezekből az a tanulság, hogy a vörösfenyő fejlődéséről a különböző termőhelyeken s a különböző erdőtelepítési és kezelési módok alkalmazásáról keveset tudunk. Nem azt az általánosa tudást értem, melyiyel cikkem elején a vörösfenyőt ismertettem, hanem azt a mélyebb, tudományosan kipróbált és beigazolt tudást, mely megtanít ama feltételekre, a melyek alatt a vörösfenyő egy megadott termőhelyen a legjobban fejlődik.

Nem ismerjük feltétlenül a vörösfenyő igényeit a levegő hőmérséklete és nedvessége, a magassági és földrajzi szélességi fekvés iránt, s a különféle világtájaknak való kitettség s a talajnak ásványi és fizikai tulajdonságai tekintetében. Amit tudunk, csak arra elég, hogy minket durvább hibák elkövetésétől visszatartson, de nem elég ahhoz, hogy minden esetben megítélhessük, hogy az adott termőhely birja-e ama feltételeket, melyek fanemünk intensiv fejlődéséhez szükségesek.

Biztos tudásra csak összehasonlító kísérletek taníthatnak meg. A vörösfenyőnek tiszta állományokban vagy más fanemekkel elegyítve való nevelése, korban való előnyunyujtással és anélkül, különféle ültetési hálózatokban, különféle kitettséggel a levegőnek és napnak és különféle nőterekkel és áterdőlésekkel való kísérletezések fognak megtanítani arra, hogy vajjon csakugyan talány-e a vörösfenyőnek sikeres nevelése.

A vörösfenyő tenyésztésének a kérdése már eddig is kísérletek tárgya volt. Wessely az osztrák alpok különböző magasságaiból vett vörösfenyőfákkal tett kísérleteket s a fa jóságának a mértékeül a légenszáradt fa sulyát vette. Szerinte se a túl alacsony, se a túl magas fekvésben jó vörösfenyőfa nem terem.

Kísérleteinek eredménye következő:

600 m tengersz. f. mag. a vfenyő légensz. sulya										0·540
700—800	„	„	„	„	„	„	„	„	„	0·600
900—1400	„	„	„	„	„	„	„	„	„	0·653
1600	„	„	„	„	„	„	„	„	„	0·594
2000	„	„	„	„	„	„	„	„	„	0·492

Tehát a legjobb vörösfenyőfa 700—1600 m. tengerszín magasságban terem.

(Folyt. köv.)

A madarak téli etetése.

Betoppant tél-apó egész ridegségével. Megrázta deres üstökét és eltünt a mezők virágos mosolya, elnémultak az erdők, kertek, ligetek díszes dalosai; dermedt némaság honol a szabad természet minden zugában.

Küszöbén vagyunk a legkegyetlenebb évszaknak, mikor legszorgalmasabb munkásainkat, a hasznos madarakat, a nyomor, az inség, a szenvedés tizedeli, pusztítja. Fogyatékos ruházatuk, a könnyű tollacskák nem védik meg eléggé a tél hideg szele ellen gyenge testüket, tehát bővebb és jobb táplálékra van szükségük, mint az év más szakában. Hőfejlesztő zsiradékkal kell táplálkoznok, hogy meg ne fagyjanak. És ők erejüket megfeszítve, kettőzött szorgalommal keresik a rovarok szunnyadó álcáit, elrejtett petéit: de hiába. Zord tél idejében jég, hó és zuzmara lehetetlenné teszik a táplálék felkutatását.

A létért való küzdelem és az önfentartás ösztöne tehát az emberek közelébe, házak, tanyák udvarába űzi a madarakat, hogy az emberektől kérjék azt a kevés eledelt, a mit a zsarnok tél előlük kegyetlenül elrejtett és a mire okvetlenül szükségük van, hogy az emberek szolgálatára rendelt áldásdús életüket fenntarthassák. Kérnek szerényen és félénken. Pedig joggal követelhetnének, mert hiszen gyönyörűségünkre, hasznunkra vannak és ezerszeresen megszolgálnak minden morzsát; ingyen semmit sem fogadnak el.

Csak a zord tél ideje alatt bizza a gondviselés legkedvesebb teremtményeit, a madarakat, az emberek könyörületességére, hogy legalább némileg viszonozhassák, meghálálhassák az egész éven át fáradhatatlanul és panasz nélkül teljesített hasznos munkájukat.

Nem szabad tehát hálátlanoknak lennünk, hanem etetnünk kell hasznos madarainkat.

Hogy hogyan és mivel etessünk, azt ismertettem már a „Homok“ cimü lap szeptemberi számában. Nem ismételem hát, hanem ez alkalommal is felhivom minden gazda és minden madárkedvelő figyelmét Csörgey Titusznak „Útmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez“ cimü füzetére.

De mert ismerek egy igen elmés és egyszerű kis etetőt, mit mindenki olcsón előállíthat magának, mely kellően alkalmazva örömet szerez kicsinynek és nagynak egyaránt és kivált jóleikü gyermekek szórakoztatására és oktatására igen alkalmas: megkisérlem azt röviden leirni.

Előre bocsátom, hogy ennek a kis etetőnek feltalálójáról nincsen tudomásom, azt sem szaklapban, sem más folyóiratban leirva nem láttam. Származását illetőleg annyit tudok egy szaktársamtól, hogy Coudenhove Kuno gróf neje, született Breuner grófné volt az a nemesszivü hölgy, a ki először hozta Magyarországba, Zelizre (Barsmegye), a hol kastélyának ablakán igen szép eredménynyel alkalmazta. A jó példa hamar követőkre talált és most már a felvidéki városok igen sok házának kertrenyiló ablakán látható.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ez a kis etető egészben véve egy félfedelű házikó, melynek mellső és hátsó fala közönséges ablaküveg, két oldalfala ives nyilással ellátott deszkalap, melynek felső része ferdén van levágva, úgy, hogy a reá helyezendő és egy szál deszkácskából készült fél fedél előre és kifelé lejtsen. Alapja egy téglány alakú sima deszkalap, melynek két rövidebb szélére egy-egy lécecske van erősítve, hogy a reá helyezett madár-eleséget a szél a házikóból ki ne fújja.

A házikó fedele az oldalfalakhoz és ezek az alaphoz csavarokkal vannak erősítve. Az oldalfalak belső oldalába, a mellső és hátsó szél közelében 2—3 milliméter mély árkocska van vájva, az üvegfalak befogadására, s a két oldalfal külső lapjára és hátsó széle közelében a tető alatt egy-egy sodronykampó van szöggel megerősítve, hogy az etető az ablakkeret összekötő lécére legyen függeszthető.

Méretei a következők:

Az alaplap 23 cm. hosszú, 12 cm. széles és 0·5—0·8 cm. vastag deszkácska.

A 0·5—1·0 cm. vastag deszkából készült két oldalfal mellső magassága 12 cm., hátsó magassága 16 cm. és szélessége 10 cm., melyből 5 cm. széles, 8 cm. magas és felül ives nyilás van kivágva, a madarak szabad be- és kijárása végett.

Az oldalfalak belső oldalába a mellső és hátsó széltől 0·3—0·4 cm. távol a használandó üveglap vastagságának megfelelő széles és 0·2—0·3 cm. mély árkocska van vájva a mellső és hátsó falat képező üveglapok számára.

A mellső üvegfal 18·2—18·3 cm. hosszú és 12 cm. széles; a hátsó üvegfal 18·2—18·3 cm. hosszú és 16 cm. széles, 0·1—0·2 cm. vastag téglányalakú üveglap.

A tető 0·5—0·8 cm. vastag, 23—25 cm. hosszú és 15 cm. széles deszkácskából készült.

Fa részei akármilyen fából készülhetnek, de szükséges azokat karbolineummal, vagy barna-páccal bekenni, hogy feltűnő színüket elvesztsék, mert a nyersfa színű, vagy színesre festett etetőt a félénk madarak fel nem keresik.

Alkalmazás előtt az etetőbe faggyút, szalonnát és olajos magvakat (kendermag, napraforgó, cirok, tökkmag, dió, mogyoró stb.), vagy az ezek keverékéből készült madárkalácsot kell tenni.

A madarakat úgy figyelmeztetjük az etetőre, hogy alaplapjának külső szélére madárkalács darabot, faggyú, szalonna darabot, vagy fél diót függesztünk drót segélyével.

Az eleséggel ellátott etetőt lakóházunknak kertre, vagy bokros és fás területre nyiló külső ablakára függesztjük, oly módon, hogy az etető hátsó, magasabb falát az ablak felé fordítva, a két oldalfalra alkalmazott drótkampót az ablakkeret összekötő lécére egy-egy szög segélyével megerősítjük.

Ha a házon tükör-ablakok vannak, s így az ablakkeretnek összekötő léce nincsen, akkor vastagabb egyenes drótot erősítünk vizszintesen az ablakkeretre és az etetőt arra függesztjük fel, oly magasságban, hogy az etető belseje a szobából látható legyen.

Legjobb az etetőt kelet, délkelet vagy dél felé néző ablakra alkalmazni. Ilyenek hiányában más égtáj felé néző ablakra is függeszthető, de ha az a szeleknek nagyon kitett oldal, akkor az etetőnek azt az oldalnyilását, mely a szél irányában van, deszkácskával el kell zárni, hogy az etetőben léghuzam ne legyen.

Ha az etetőt a madarak — kivált a cinkék — megtalálták, akkor zord tél idején fel fogják keresni a számukra abban elhelyezett eleséget és mi a meleg szobából gyönyörködhetünk vidám lakmározásukban.

Örömöt szerez az öregeknek is, de főleg a gyermekeknek, kikbe ily módon könnyen be lehet oltani a madarak iránti szeretetet, a mi a madárvédelemnek legjobb eszköze.

Ezért mindenkinek ajánlhatom e kis etető alkalmazását, főleg pedig a tanyai és pusztai iskoláknak, melyeknek — csaknem kivétel nélkül — igen alkalmas helyük van az etetők elhelyezésére és melyeknek egyenesen hivatásuk az alacsony műveltségű nép gyermekeit a madarak szeretetére és kímélésére oktatni, megismertetvén azok életmódját és hasznos voltát.

Olyan iskolákban, a hol slöjd-tanfolyam is van, jó volna e kis etetőt nagyobb mennyiségben készíttetni és azokkal a jóviseletű és jól tanuló gyermekeket jutalmazni, meg azután a nagyközönség számára árusítani.

Selymessy Ferenc.

Puhafa.

Budapestnek mintegy háromnegyed millió lakosából legalább százötvenezer a gyerek, körülbelül ugyanannyi a mindkét nembeli serdülő. Ez összesen háromszázezer olyan ember, a ki már december elejétől kezdve sugárzó arccal jár-kel és várja huszonnegyedikét, a Jézuska születésének napját, szent Karácsont. Ezekhez járul jó néhány ezer menyecske és *majdnem* ugyanannyi férj, a kiknek arcát beragyogja a várt „meglepetés“ reménye. Nem csoda tehát, hogy úgy karácson táján csupa barátságos, mosolygós arcot lát az ember az utcán. Édes reménynyel telten, mind sugárzik, mind ragyog.

Nem ragyog azonban, sőt inkább meglehetősen mogorva a harmincon—negyvenen felüli családapák képe.

Nem ok nélkül.

Ők az áldozatok, ők hivatvák arra, hogy az apró és nagyobb családtagok örömelőlegét valóságra váltsák. Bajos is volna kedves, barátságos arcot vágni, mikor csak úgy kóválygo az ember fejébe a mindenféle hajas, beszélő

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

és alvó franciababa, hintaló, dob, trombita, puska, anziksz-album, szmaragdgyűrű, aranylánc stb. stb, hogy szinte zúg-búg bele a fül és káprázik a szem.

Bizony járhatott az ember akármerre, az idősebbecske urak arca csodálatraméltó egyöntetűséggel komoly volt.

Tessék már most elképzelni, micsoda feltűnést keltett múlt hónapban egy negyven-negyvenöt évesnek látszó uriember, a ki még a játékkereskedések előtt is fütyörészve haladt el, sőt mi több, egyenesen betért egy váci utcai ékszer-üzletbe.

Ez vagy milliomos, vagy . . . . fatermelő!

Hát csakugyan fatermelő volt.

Ebből aztán érthetővé is válik egy előkelő budapesti termelőcég főnökének azon kijelentése, hogy:

„Harminchat esztendeje vagyok a szakmában, de olyan fényes decembert, mint az idei, azaz hogy a múlt évi volt, még meg nem éltem."

Szó szerint így mondta. Följegyeztem. Okát is adta:

Jó szimatja volt a detailkereskedőknek. Valahogy megtudták, hogy 1907 legelejére már ujabban is felemelt árak jutnak érvényre (olvashatták a M. E.-ben, én legalább jeleztem már decemberben elsejei számban), hát úgy rendelték az árut, mintha csak a leikük boldogsága függött volna attól, hogy árút kapjanak. Még pedig azonnal; rögtöni szállításra. Akármibe kerül is (csak drágább ne legyen). Csupa „Add meg Uram Isten, — de mindjárt"-rendelés. Tartottak ugyanis tőle (és joggal), hogy a januárra, februárra szóló megrendelést már felemelt árak szerint kell majd fizetniök, hát mindnyájan rögtöni szállításra vettek, a mennyit csak kaphattak. Jó szerencse, hogy se annyi árukészlet, se annyi vaggon nem volt (s nincs ma sem), mert különben elhordták volna még az utolsó zárlécet is. Persze addig, a míg még a decemberben érvényes árakon kapható. Mert hiszen az volt a főgondolog: addig vásárolni, a míg az áru ujabban meg nem drágul.

Ezért volt fényes a december a termelők szempontjából.

Az előrelátott áremelés pedig csakugyan bekövetkezett s ma, január 8-án, már az alant jegyzett árak vannak és maradnak is érvényben, remélhetőleg jövő hó közepéig.

Hogy azonban jövő hó közepén túl is a mai árak lesznek-e érvényben, azért már bizony nem mernék kezeskedni; azt azonban jó lélekkel jelenthetem, hogy olyan szilárd még sohasem volt az irányzat, mint ezuttal. A minek megvan a maga oka. Nem is egy, hanem három.

Mindenek előtt (s ez a főok) a rendkivül nagy szükséglet, illetve kereslet, mely úgy a belföldi fogyasztás, valamint a külföldi, az exportüzlet részére egyaránt nagy mérvben nyilatkozik meg. Második ok a most említett nagy keresletnek szemben álló anyaghiány, melynél fogva kinálat egyáltalán nincs. (Ez különben természetes dolog. Ha a kereslet nagy, csökken a kinálat; viszont, ha nincs kereslet, megnövekszik a kinálat.) A harmadik ok pedig a nagy vaggonhiány, mely maholnap már országos kalamitással fajul és megbénítja amugy is csekély kereskedelmünket. (Akkor pedig mehetünk zabot hegyezni, — már a kinek nincs elég pártfogója, a ki beprotezsálja valamelyik jójövedelmü állami hivatalba.)

Ha már most tekintetbe vesszük, hogy a legutóbb múlt évben az erdei tőárak mintegy száz százalékkal drágultak meg, be kell látnunk, hogy az itt következő ma érvényes árak követelése teljességgel jogosult.

Követelnek pedig és fizetnek is

Erdélyi áruért:

Osztályozatlan lucfenyő:	4/4—8/4"	8—12"	1·60—1·64 K-t,
keskeny „		5—7"	1·40—1·44 „
	3/4	7—12"	4—6 f-el drágább
	2/4	6—12" további 10 f-el	„

II. osztályu áru 16—20 fillérrel olcsóbb.

Felsőmagyarországi áru:

Osztályozatlan lucfenyő:	4/4—8/4"	8—12"	1·22—1·26 K-t,
	3/4	7—12"	5—6 f-el drágább
	2/4	6—12" további 10 f-el	„

II. osztályu áru 14—20 fillérrel olcsóbb.

Keskeny áru:

Osztályozatlan jegenyefenyő:	1·06—1·12 K.	
Léc	1·14—1·18	„
Zárléc	1·12—1·16	„

Fürészelt fa méretek szerint 38—42 korona köbméterenkint.

Azok a termelők, a kik több évvel ezelőtt, tehát még olcsón megvásárolt erdők kitermelésével foglalkoznak, *fényes* üzletmenetnek örvendhetnek; azok, a kik a legutóbb múlt években vásárolták erdőt, nagyon meg lehetnek elégedve; azoknak pedig, a kik már drágán jutottak erdőhöz, kevesebb haszonnal kell beérniök, de azért nekik is jut mit aprítani a tejbe. Ha nem is csorog, elég bőven cseppen még mindig.

A szász hétbirák erdejének 18 millió koronáért történt eladása sem a belföldi, sem a kiviteli üzletre nem fog hatást gyakorolni (a mitől pedig sokan tartottak és nem is ok nélkül). Feltrinelli úr, az erdőt megvásárlott Fratelli Feltrinelli cég főnöke, ugyanis kijelentette, hogy ebből a fából egy szilánk sem fog kerülni a magyar piacra. A jó árut Olaszországba, a silányát keletre viszik tengeren. A hazai puhafakereskedelmet tehát erről az oldalról veszély nem fenyegeti.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

IRODALMI SZEMLE.

— **Az Erdő.** Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában jelenik meg folyó év január elsejétől kéthetenként ez a hézagpótló kis szaklap, melyet *Török* Sándor erdőőri szakiskolai igazgató szerkeszt Vadászerdőn. Hasonló irányu és tartalmu lapot szerkeszt *Podhradszky* Emil Szászsebesen is s bár nem tagadható, hogy ő is kellő buzgalommal fáradozik az ő lapján — az *Erdészeti Ujságot* — szerkeszteni, úgy látszik nem sikerült olyan irói gárdát lapja részére szerezni, mely *„Az Erdő"* előfizetési felhivásában tett igéreteknek megfelelne. Szerencsés választást tett az O. E. E., midőn Török Sándorra bizta a szerkesztést, ki úgy állásánál mint rendkivül sokoldalu képzettségénél fogva bizonyára minden várakozásnak meg fog felelni. Mi kitartást és szerencsét kivánunk az uj lap szerkesztőjének.

— **A Természet** cimü állattani, vadászati és halászati folyóiratot nem adják ki ez év elsejétől. Dr. *Lendl* Adolf e kiváló tudós és természetbúvár egyéb teendői miatt kénytelen e lap szerkesztésétől és kiadásától megválni. Mi is sajnálattal fogadjuk e hirt, mert a Természet különösen az előző években, mikor még *Lakatos* Károly is társszerkesztő volt, irodalmilag is oly magas színvonalon állt, s oly szellemi erők szolgálták az állattant, vadászatot és halászatot, milyennel más szaklapunk alig dicsekedhetett.

EGYESÜLETI ÉLET.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági dijat fizettek 1906-ra: Dienes Barna, Pauchly Rezső, Péczer Mihály, Szénássy Béla. 1907-re: Hanko Pál, Szifft Gyula, Szontagh Andor.

Alapitó tagul belépett Rimaszombat rend. tan. város 150 koronával.

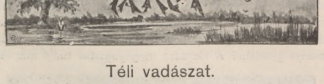

Téli vadászat.

Irta: *Imecsfalvi Imecs Béla.*

Január tizenötödikét irjuk. Az öreg föld némán pihen fehér takarója alatt s boldogan álmodik szebb időkről. Vissza álmodja a rügyfakasztó tavaszt, a meleg nyarat, mikor madárdal veri fel a buzakalászos rónát, gerlebúgás s fülemüle-csattogás hangzik az erdő felől. Mikor illatos virágok között nyugtalanul szorgoskodik, zsong, dong a méhraj s tarka lepkét üz az ártatlan gyermeksereg. Most még csendesebb, nyugodtabb az álma a földgolyónak. Télapó nem fukar az idén. Mintha megröstellette volna, hogy az elmult években oly mostohán bánt a földdel és a növényvilággal, mely akkoriban sokat fagyoskodott, didergett, most egyre vastagabbra szövi azoknak téliruháját.

Megint szállnak és szállnak azok az apró csillogó fehér pelyhek, melyek nélkül oly puszta, oly végtelen szomoru az erdő, mező. Majdnem félméteres már a fehér hólepel, de egyszerre hideg északi szél támad, kitisztul a bágyadt, szürke égbolt, elál a havazás s a melegét vesztette nap is kibúvik rejtekéből. Vastag zúzmara rakódott a lomberdő ágaira, az itt-ott még le nem pergett levelekre s a napnak játszi fénysugarai ezerszerésen csillogtatják a miriádnyi apró hópikkelyek ezüstfényét, mint valami gyémántszilánkokét. A halálnak néma csendje borúl a növényvilágra. De a fenyveserdő dacolni látszik a természet csendjével. Levelei, tűi époly élénkzöldek, mint nyár derekán s azt a benyomást teszik reánk: mintha a fenyő most sem sinylené a tél zsarnokságát, mely már rég befagyasztotta az erdei patak vizét, vastag jégpáncélt varázsolt reá s elnémitotta csobogását. Pedig az égnek meredő, büszke, árbócmagas fenyő sudarában ép úgy megszünt a nedvkeringés, ép úgy beállt a tetszhalál, mint a leggyengébb, legvéznább fűszálban. A zöld fenyőtűkön szétszórt szivárványfényü sziporkázó sugarak, csak a külső disznek, pompának jelképei; bent a fenyő ereiben is megállt a sejtek működése, megfagyott a vér, csontkeménnyé vált a test. A mező, a róna teljesen kihalt, mindent eltakar a ránehezedő hódunna s nincsen sehol egy fekete pont, melyen a szem megpihenhetne; szinte nyomasztó ez a beláthatatlan fehérség.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Napok óta jelentgetik az erdőőrök a hivatalban, hogy itt is, ott is láttak egy konda vaddisznót, nagyobb csapat szarvast, sőt legutóbb két darab ordasnak friss nyomairól tett tanuságot egyik vadőr. Ilyen biztató hírek és kecsegtető jelentések után az erdőigazgató megbízta titkárját, hogy a vármegye úri vadászait, mint máskor is, a szokásos nagyobbszabásu hajtóvadászatra meghívja. A titkár megyebeli ember, régi hivatalnok, nem kell előkeresnie és végigböngésznie a listát, hogy megtudja, kit szokott a principális meghívni, ismeri azokat mind személyesen, szó nélkül siet a távíróhivatalba. Két óra multával, — igaz, hogy a kisforgalmu távíróhivatal kisasszonya, Dianát minden hivével ki kivánja az országból — már minden ember kézhez kapja a meghívót. Az idő kedvez a vadászoknak.

Éjszaka erős hideg volt s a magas fagyos hóban nehezen, sikongva csúszott a tizenkét szánkó, mely a megye székhelyéről egyszerre indulva, az erdőigazgató lakására viszi a türelmetlen Nimródokat. Elsőnek P. gróf gyönyörü négyes fogata érkezett be. A tizenhat markon felüli amerikai négy hintós ló csak ugy gőzölgött a sebes futam után. Gazdája megnézi óráját s azt mondja a kocsisnak:

„Ilyen nagy hóban három perc alatt egy kilométer útat tenni, bizony nem kicsiség János!“ A kocsis letörli bajuszáról a jégcsapokat s némi gúnnyal mondja: „Ha ezeknek 3 perc kell, a többi délre se ér ide kegyelmes uram!“

Mialatt a kocsis gondosan betakarja pokrócokkal a négy lovat, a csinos sárgarezes, díszesen kipárnázott orosz szánkóból kiszáll a főispán P. gróffal, a jelenlegi kormány megyebeli vezérével. A számtalan apró csilingelő csengettyű zajától alig érthetik meg az elősietö házigazda üdvözlését, ki a főispán ama megjegyzésére, hogy a nagy hóban fárasztó lesz a vadászat, megnyugtató választ ad. A vad a magas hó miatt mind leszorult a magasabb hegyekről az erdő széleibe; két nagyobb hajtás lesz csupán, de eredményre számithatnak, mert az első hajtásból már hetek óta jár a kukoricahintésre két nagyobb konda vaddisznó, mig a másikban naponkint látnak egy harminc darabból álló szarvastehén csapatot. Mindjárt hozzáteszi azt is, hogy a szarvaskárok miatt az idén, a minisztertől külön engedélyt kapott teheneket január végéig lőhetni. Két farkasról is szól a fáma, de ezekben a kóborló legényekben bizni nem igen lehet. E jó hirek hallattára élénk beszélgetés között lépnek az erdőigazgató tágas ebédlőtermébe, hol dúsan teritett asztal hideg ételekkel, forró teával, különféle szeszes itallal várja a gyülekező vendégeket.

Jó negyedóra múlva ért be a második szánkó két feke arabs lóval, melyek ugyancsak tele voltak tajtékos habbal. A prémes bundákból három ember bontakozik ki. Báró H. nagybirtokos, egy huszárezredes és egy elegáns, nyurga arisztokrata alak, dr. V. főispáni titkár személyében. Az ezredes udvariasan köszönve az épen belépő háziasszonyt, cinikus mosolylyal sugja a főispánnak, hogy a báró két versenylova bizony nem birt a nagy hóban a gróf négyes fogatával versenyt haladni.

— „Hiába na, — mondja a kipróbált katona — versenylónak csak sima jó pálya való, nem nehéz töretlen út.

De megszaporodik, megélénkül a társaság, mert sorban érkezik be a többi tiz szánkó is, az alispánnal az élén. Zajos, barátságos beszédbe elegyednek valamennyien. A magyar ember mindig politizál, csak akkor nem, ha vadászik. Most is csak épen futólag emlitik a napi eseményeket. A főispán eléhozza a bihari esetet, miből kifolyólag egyik jókedvü főerdész mindjárt megkörnyezi a központi főszolgabirót, hogy nem volna-e szives egy süldő vaddisznó ellenében felakasztatni a megint tetten ért *Suba Matyi* orvvadászt?

Két földbirtokos eldicsekszik egymásnak, hogy nekik már van aláirt aratási szerződésük, mig a harmadik, a kinek még nincsen, szidja a kivándorlás okozta bajokat. A főügyész egy pesti ügyvéddel a vármegyék uj beosztási terve fölött disputál, csak az alispán, mint olyan tizenhárom próbás telivér vadász nem törődik most a közügyekkel. Uj fegyverét mutatja be a főerdésznek, ki országos vadásztekintély. A fegyver neve *Manlicher-Excelsior*: feltalálója egy jól ismert pesti vadász *Takách Gyula*. Csak az a baj, mondja az alispán a körülállóknak, hogy a puska nem itthon, hanem *Ferlachban* készül. M. birtokos rettenetesen szörnyülködik, hogy lehet manapság a tulipán jegyében Ausztriában magyar találmányt gyártani? A főerdész megnyugtatja, tud ő már rég

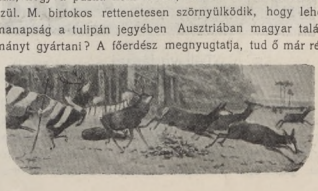

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az új puskáról, feltalálója Budapesten akarta gyártatni, de nem akadt rá vállalkozó. Neki is van egy barátja, a ki egy kombinált golyós és sörétes ismétlő vadászfegyvert feltalált, — de bárha sorba járta a budapesti műhelyeket s az egyetlen fegyvergyárat, a modell elkészítésére senki sem vállalkozott.

De nem folytathatta tovább, mert az erdőigazgató intésére a vadászat rendező erdőmérnök elkiáltja magát:

„Uraim indulunk!“ Erre aztán mindenki idegesen kapkod fegyvere, vadászszéke után s a háziasszonytól szívélyes búcsut véve, a legderültebb hangulatban indulnak utra libasorban az erdő felé.

A hajtósereg ugyanazon az uton vonult ki ezelőtt egy órával s így az urak a taposott ösvényen, úgyszólva fáradság nélkül értek az erdő azon részéhez, hol az első hajtás kezdődik.

A hajtóvezető erdőőr jelenti az erdőmérnöknek, hogy húsz hajtó van s rajta kivül még hét erdőőr, kiket a hajtók közé beoszt, hogy a hajtás rendesen történjen. Az erdőmérnök a zsebkendőjét a szélnek tartva, meghatározza a szél irányát, mert azzal szemben kell felállani a puskásoknak; aztán rövid utasitást ad az erdőőröknek s a hajtók elindulnak a bércre vezető uton, melyen a nagy hőfúvások miatt alig haladnak előre.

A néma hajtósereg eltünik, a vadászatrendező közelebb jönni kéri a puskásokat s csendesen megmondja, hogy szabad lőni vaddisznóra és pedig vadkanra és süldőre, de kocára puskázni nem szabad. Kevés van amugy is belőlük, kimélni kell őket, hadd szaporodjanak. Azonkivül lőhetnek szarvasborjukat és gyengébb teheneket; farkasnak, rókának, vadmacskának, mint az erdők haramiáinak pedig megkegyelmezni nem szabad. Erre aztán hat puskás a főerdésszel elindul a hajtók után, elállni a gérinczét balról, a míg a többi a völgyön áll fel, egyuttal nyolcan a fiatalabbakból, a kik a nagy havat könnyebben megusszák, jobb felől álliják körül a bércet.

Mindenki eligazodik a maga helyén vagy egy bokor mögé, vagy öregebb fa mellé huzódva, egyuttal mindkét szomszédjának intéssel tudtára adva hollétét. A vadász részére most jönnek az izgalmas percek. Téli kabátját óvatosabban begombolva, fegyverének kakasát felhuzza s némán figyel minden legkisebb neszre, zörejre. A hajtók már elálltak a bércen. Egy száz holdas tiz éves tölgyest hajtanak lefelé. Mikor a szélső hajtót is felállitotta az erdőőr, fegyverét elsüti annak jeléül, hogy egyszerre induljon mindenki lehetőleg egy irányban.

A fiatal tölgyfák még mind levelesek. Arasznyi vastagon tapad rá a zuzmarává fagyott hópikkelyek milliója. A nagy tehertől alázatosan, szinte földig görnyednek a még vékony sürü galyak s nehéz munka vár a hajtókra, mert a vaddisznó vackát, fekhelyét a legnagyobb sürüségben, tövisek, járhatatlan bozótok közt választja. Kiabálni, lármázni nem szabad, mert attól még jobban megriad a szarvas, a vaddisznó s zavarában rendesen puskaszó nélkül tör át a hajtók vonalán. A hajtó földatas botjával megütögetni a fák galyait, különösen ahol azok sürün állanak, mert a fagyos hó ugyis ropog lábuk alatt s megremegteti a vadat. Egy vörösbundás róka máris sejti a veszedelmet, egy sürü cserje alatt pillanatra megáll, fülét hátrakajlitja, hallgatózik, szimatol, aztán mintha villám ütött volna bele, nyilsebesen balra oldalt tör. De szerencséje van a ravasz sunyinak most is. A járásbiró rásüti fegyverét, a golyó felröki a koma alatt a havat, ugy hogy az is felbukik a nagy hóban, megis henyteredik, de gyorsan megrázza bundáját s fölemelt vitorlával ész nélkül, de egészségesen rohan ki a hajtásból. A lövés zaja végkép megbolygatja az erdők lakóinak nyugalmát. Egy nyolc darabból álló konda vaddisznó ijedten pattan fel rejtekéből s rohan egyenesen a völgynek. P. gróf biztos keze leteriti az elsőt, akkor a fekete csapat megfordul s vesztére végig szatad a lövonalon. Kilenc puskaszó hallatszik rövidesen, egymásután s a nyolc darab süldőből csak három menekül ép bőrrel.

A főispán is elejtett egyet, a főügyész hibáz, az alispán előtt már mint a furiák, ugy rohant a halálra ijedt megritkitott csapat, de lövésére egy mégis ott fetreng váresen a hóban. Az ezredes lyukat lő a levegőbe, de eldördül az erdőigazgató ismert hangu expresspuskája s a süldők közül még kettő ott fekszik a csatatéren.

Egy pillanatra megint elcsendesül minden, de nemsokára megint pokoli zsivaj támad, mert valamennyi hajtó torkaszakadtából kiáltja:

— „Vigyázz, megy a farkas!“

És csakugyan, a nagy zsinatolásra megijed a két lomha rabló s jobbra oldalt törve akarja menteni irháját. A főispáni titkár már észre is vette őket, de mint amolyan fiatalabb, hevesvérü vadász, nem várja be, mig az ordasok lőtávolba érnek, rásüti puskáját az elsőre, az mintha nem történt volna semmi, ugyanazon irányban, mint a szélvész rohan tovább, mig az erdőmérnök két lövésére beadja derekát.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nemsokára leérnek a hajtók is s összeszedik a nem mindennapi zsákmányt. Öt darab szép, másféléves vaddisznó s egy hatalmas ordas bizony megéri a kiállott fáradságot és izgalmakat. D. földbirtokos, a társaság legidősebb tagjának tudakozódására kisül, hogy az erdőmérnök most lőtte az első farkast s így őt azonnal farkasvadászsá avatták. Az avatást az erdőigazgató végezte, a ki már több ordast küldött a másvilágra.

Az ordast szépen kinyujtóztatták, a szerencsés vadász ráfeküdt, a puskások és hajtók körben állottak s a felavatási ünnepélyt vadaszszokás szerint azonnal végre is hajtották.

A hajtóvezető jelentette aztán, hogy mivel a hajtásban senki sem látott szarvast, azok minden valószinüség szerint a *Keskenyvölgy* sürüjében tartózkodnak; egy egész csapatnak a friss nyoma vezet arra. Tehát előre, a Keskenyvölgy felé! Jó negyedórai menetelés után elértek oda is; a hajtók szótlanul, egyik a másik nyomába lépve, kapaszkodott a meredek oldalon felfelé. A hajtás most, tekintettel a megváltozott szélirányra, nem lefelé, hanem oldalt történik s igy most a puskásoknak is több jut ki a fáradtságból, dehát az első hajtás sikere ugyan kit ne sarkallana egy kis ujabb vadászszerencse reményében akármelyik hegy megmászására. Senki sem panaszkodik, mindenki örömmel foglalja el uj állását s mire a legszélső puskás helyére érkezett, a hajtóvezető puskalövése jelzi, hogy hajtás kezdetét vette. Egy nagy csapat szarvas csakugyan bent volt a hajtásban, szokás szerint át is akart törni a hajtók vonalán, de a hajtók közé beosztott erdőőrök vaktöltései visszariasztották őket.

Mielőtt azonban a szarvasok áttörtek volna a lövonalon, egyik hajtó egy hatalmas vadkant ugrat ki vackából. A vén remete zsinóregyenesen a pénzügyigazgatónak tart s ez volt a szerencséje, már tudniillik a vadkannak, mert a vadász egész közel ereszthetén magához, szügyen akarta lőni, de négycsövü uj fegyvere csütörtököt mondott, a mi annyira zavarba hozta a Nimródunkat, hogy eszébe sem jutott fegyverének másik csövét is rásütni s igy a szép fekete csuhás ép bőrrel menekült ezuttal a halál torkából.

Nemsokára eldördül egy lövés s a főerdész szép vállapockalövéssel lefektet egy a csapatból kiváltott magános szavasborjut. A hajtás tulsó oldalán szintén felhangzik három puskaszó s lent a völgyben még egy, aztán leérknek a hajtók is a puskásokhoz. A három lövést P. gróf és az ezredes tették. Eredmény: két szarvasüsző. A völgyben a hajtóvezető erdőőr lőtt egy menekülő rókát.

De most már véget ért a vadászat. A puskások a völgy elejére siettek, hol szánkókra ülve, derült hangulatban vonultak be az erdőigazgatóhoz lakomára.

Az orvvadászat megfékezésének kérdéséhez.

Sokan vagyunk, a kiket nem egyszer komoly ok akadályoz a szakegyletünk gyüléseín való résztvételben s így a szakunkat közelről érintő kérdések felmerülése alkalmával csak ez uton szólhatunk a tárgyhoz; ez pedig a „több szem többet lát" elvénél fogva tán nem egészen felesleges, sőt bármily igénytelen megjegyzés csak használhat a kérdés helyes megoldásának.

Ezen szempontól vezérelve, nekem is volna nehány megjegyzésem a Borsod-Gömör Heves megyék Erdészeti Egyesületében tárgyalás alá vett, a már mindenütt nagy mérvben elharapódzó orvvadászat megfékezésének kérdéséhez, ajánlva e fontos kérdés megoldásánál az alábbiak figyelembe vételét.

1. *Az elkobzott fegyverek ne adassanak el* nyilvános árverésen, hanem azok ellenőrzés mellett hasznavehetetlen állapotba hozandók, megsemmisítendők.

2. *Az erdőőrök fegyverhasználati joga ne legyyen az úgynevezett „szolgálati" fegyverhez kötve,* mely különben is megköti kezüket a dúvad irtásban.

Az erdőőr kimegy jó vadászfegyverével az erdőre, de ha az elcsipett orvvadász ellenszegül, kalapot kell hogy emeljen előtte és megkérje, lenne szives várni, míg e célra minősített karabéljáért elszalad egy, két . . . . tíz kilométernyire fekvő lakásába, — ha meg karabélya van vele, kinevetik őt: róka, nyest, menyét, hogy a kabasólymot ne is említsem.

Ezen állapot „non sens" azoknál, a kiknek nincs módjukban külön dúvadirtó s külön orvvadászfogó személyzetet tartani; szegény erdőőr pedig ott lebeg Scilla és Karibdis közt.

Miért ne lehetne egy „Buchs" vagy hármas fegyver szolgálati célra is alkalmas? Különösen, ha kiegészíti az „Aussrüstung"-ot egy jó pengéjű vadászkés.

Bizony nehezebb lesz az orvvadásznak is szembeforduli öldözőjével, ha tudja, hogy annak kezében van biztos expressje s nem — a rendesen katonai lomtárból került — féltöltényű karabély, melynek golyója 30—40 lépésnyi rövid út után már fáradtan, kimerülten lepihenni óhajt az anyaföldre.

A most már erősen fegyelmezett, kötelességtudó erdőőri személyzet eléggé intelligens is ahhoz, hogy válságos helyzetben distingválni is tudjon s nem használja hebehurgyán fegyverét.

3. *A fegyverhasználati jogot ne miniszteri rendelet szabályozza, hanem az törvénybe foglaltassék,* mely

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vonatkozásban legyen a büntető törvénykönyvvel: mentesítsen!

Az idevonatkozó szabályrendelet megjelenése után beszéltem arról egy bíróval, a ki azt mondta, hogy reá nézve bűnügyi kérdésben utasítás, szabályrendelet mérvadó, döntő nem lehet, ez a bírói függetlenséggel nem egyeztethető össze, mert szabályrendeletekkel esetleg meg lehetne dönteni sarkalatos törvényeinket és ki áll érte jót, hogy a rendelet mindig csak törvényeset akar; a bíró legfeljebb enyhítő körülménynek veheti a rendelet betartását, jóhiszeműségnek minősítvén azt.

Igaza volt-e vagy sem, nem fejtegetem, de azt hiszem, szaktársaim nem egy példát tudnának felhozni, melyben a szabályzat értelmében eljárt erdőőr nem kapott igazat és hüvösre került.

4. *Az erdőtiszteknél* — kivévén az általános, nagyon is tág fogalmú, egyéni nézetnek alá vetett „végső szükség" esetét: az önvédelmet, — nincs törvényes intézkedés, mely fegyverünk használatát minősíti.

Jó lenne tán erről is gondoskodni a felmerült mozgalommal kapcsolatban.

5. Az orvvadászok ama tényre, *hogy a fegyvert szétszedve, elrejtve viszik* a jogtalan területre: ne csak a vadásztörvény 26. §-val sujtassék, hanem a 27. §. minősítsé azt.

6. *Az erdőtörvény 84. §-a nincs átvéve a vadászati törvénybe,* holott épen itt kellene annak alkalmaztatni, mikor éretlen 14—16 éves gyerekek is járnak már fegyverrel a tilosban, ébredő szenvedélyük viszi, vagy mert apjok küldi őket, neki ki nem fizetvén már magát a les: lévén többször büntetve, így pedig ment marad; a gyerek eléggé jól lő s vagyona nincs, legfeljebb ülni fog egy kicsit, később — ha rosszul mén a sor: többet.

7. *Nincs semmi védelmünk az ellen, hogy a notorius orvvadászok vagyonukat feleségeikre iratják.* Pedig — canis sua mater — épen a menyecske szokta főzni-sütni a márciusi nyúlból a „fájntos" tokányost vagy pörköltet, mert ilyenkor véknyan fizetnek a vadért a városban; jó, hogy még minket nem hí meg a lakomára a kis ártatlan.

8. *A vadásztörvény 38. §-át általánosítani kellene közigazgatási uton.* Legyen ez minden megyében keresztülvive oly módon, hogy az igazolványokról a kiállító tulajdonos s az azt ellenjegyző községi előljáró is jegyzéket vezessen; a vadnak vivője pedig a fogyasztó hely előljáróságánál legyen köteles előlegesen nyilvántartásba bejelenteni, esetleg a vevő megnevezésével is.

Nem oly rémes dolog ez, mint első pillanatra látszik!

Ott van a „pakszus" rendszer, mely nagyvásárokon is simán bonyolítható le; beválik, hasznos.

Nyulakban nem lesz oly nagy „felhajtás", mint birkában, marhában.

A városok pedig nyernének fogyasztási adóban, melyet most csak postán s vasuton érkező szállításnál tudnak ellenőrizni.

A hatósági közvetítés az élelmi cikkek terén hova-tovább jobban terjed; a közönség könnyebben jutna hozzá a vadhúshoz, — mely különösen vidéki városokban még olcsó élelmi cikk is — s mily jó lenne az eladó s fogyasztónak, ha a bejelentő hivatalnál elő lehetne jegyezni vadra.

A csend-, rend- s pénzügyőröknek pedig könnyebb munkájok lenne az orvvadászat, s a sajnos, gyakran tudatosan, de leginkább a nemtudás kényszerűségéből gyakorolt orgazdaság ellenőrzésében.

Természetesen az: „est modus in rebus" itt nagyon átgondolandó.

Mi magyarok a vadhússal körülbelül úgy vagyunk, mint a szűzdohánnyal s nem tartjuk még diffamálónak megszerzéséket; de meg az egyik jobb, a másik frissebb s mindkettő olcsóbb, ha nem trafikból, hentestől kerül. Ez a köztudatunk még az elnyomás korából maradt reánk, mikor hazafias dolog volt túljárni a német eszén s fittyet hányni a kijátszott zsandárnak, finánctnak.

Ennek szanálásához már nézetem szerint a vadászati tulajdonosoknak is hozzá kell járulniok s ezért tartanám helyén valónak, hogy:

9. *A nagy vadászterületek tulajdonosai, bérlői kényelmi szempontból ne helyezkedjenek exklusiv álláspontra s ne kössenek le minden elejtendő vadat előre a nagy vadkereskedőknek,* hanem érdeklődjenek kissé s gondoskodjanak a helyi fogyasztás kielégítéséről is s ezen — 1—2 év alatt pontosan megállapítható — szükségletet kapcsolják ki a nagybani eladásból.

Ha a közönség ez úton, sok utánjárás, kérés, könyörgés nélkül is megszerezheti a vadhúst: nem fog kétes egyénektől venni vadat s a kenyérkeresetből üzött orvvadászat meg fog csappanni rövidesen.

Különösen alkalmazható ezen mód a hegyvidéken, hol tömeges, ezrekre menő vadlelőhésről nincs szó, hanem legnagyobbrészt fő- és őzvad kerül terítékre nem is túlnagy számban s hol a vadásznak az agancs az értékes, a féltett, mert hiszen itt a hús ára a kiadásoknak száz-, de tán ezredrészét sem fedezi.

Tessék elővenni a statisztikát s kitűnik, mily nagy mennyiségű vad vándorol külföldre tán még most is, mikor itthon már a birkahúst 102—120 fillérrel fizetjük kilónkint, egy nyulért pedig, mely kizsigerelve 2·5—3·0 kilót is nyom, 200—250 fillért kapunk darabonkint a nagyvevőtől helyben, ha ugyan megadja az árat, mikor Budapesten 260—270 filléren kapható a „nagy" nyúl.

Én azt hiszem, hogy a vadhúsnak a fentjetőlt úton a nép háztartásába való bevonulása nem vonná maga után az orvvadászat terjedését.

Szontagh Andor.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A golyós fegyverekről.

Irta: *Kő.*

A modern golyós lőfegyverek az utóbbi időben nagy kavarodást idéztek elő a vadászok között.

A vadászat fejlődésével nemcsak a vadász igénye, hanem a vadászat kényelmesebbé tétele is szem előtt lebegett a fegyverkészítők előtt. A sima csőből, vagy egyenesen vont csövekből lőtt golyók csak ugy felelhettek meg a vadász igényeinek, ha a lövés a vadra (nagy vad) lehetőleg oly távolságról tétetett meg, a mely távolság körülbelül egy jól hordó sörétes fegyver lőtávolságának meg is felelt. A vad ilyen távolságra való megközelítése képezte a vadász legnagyobb egyéni ügyességének az igénybevételét, és egyuttal nyujtotta a vadászat legraffináltabb élvezetét is. Ez a feladat természetesen egész embert kivánt és megkövetelte a vadásztól, hogy: ha Diana istenasszonyának oltárán egy-egy fejedelmi vad elejtésével igaz áldozatot akart bemutatni, ne csak a vadásztudomány á-b-c-jével induljon a szabad természet templomába; hanem vigye oda a vadászmesterség nehéz gyakorlata utján megszerzett minden tapasztalatait is.

Igen, de a kor modern fejlődésével lépést tartott a vadászok ugy egyéni, mint társadalmi visszonyainak fokozottabb mértékben való megváltozása is. A megélhetési viszonyok nem csak a vadászatkedvelők idejét kötötték le; hanem a nagyobb vadászterület tulajdonosait is arra utalták, hogy elvont területeiket fölszabadítva, lehetőleg mind kulturföldekké alakítsák át, még pedig azért, mert ezek igy jövedelmezőbbekké is váltak. A meghagyott nagy vadászterületek pedig oly vadászurak kezén maradtak, akik a vadászat nemes szenvedélyének kielégítésére helyzetükből kifolyólag nagyobb anyagi áldozatot is hozhatnak. Hoznak is, és ezen eljárásuk a magyar vadászat fellendítésének igaz ügyében, vadásztársaink részéről sohasem irigylésre, hanem — tiszteletreméltó leend!

Ezen változásnak természetszerű következménye lett, hogy egy olyan lőfegyvert kelletett feltalálni, a mely a vadat (fővad) egy nagyobb távolságról is a kellő biztossággal elejthesse, elejthesse pedig azért, hogy a nehéz és sok fáradsággal járó és nagy szaktudást, figyelmet és óvatosságot igénylő *vadmegközelitést* nélkülözhetővé és a vadászatot kényelmesebbé tegye. Igy születtek meg aztán a csavarhuzásu *„express"* fegyverek; később ezek utódai, a rögzitett *egy csövü ismétlő* fegyverek különféle kaliberü válfajai.

A gyakorlatban azonban a használatba vételkor, hogy vadászniasan fejezzem ki magam, a találmány — csütörtököt — mondott. Nem a szószoros értelemben, hanem csak kényelmi szempontból. Ugyanis lehetett már 2—300, sőt 400 lépésnyire is, a hegy orman ácsorgó, vagy bandukoló fejedelmi vadra, minden megerőltetés nélkül lövöldözni, csak hogy *„valamit"* egyelőre a kényelemszerető urak figyelmen kivül hagytak. Az optikai családás volt a legfőbb akadály. Ezek a *kilométer-puskák* megkivánták a vadásztól, hogy: ha pontosan akar vele lőni, akkor irányzékját a megfelelő távolságra állitsa is be. Az előtt ilyen dolgokkal nem kellett bibelődni; 80—100 lépés távolságnál semmiféle beállitásra szükség nem volt. Ezzel az uj fegyverekkel megszületett az uj vadásztudomány, a távolságbecslés. Ez a fontos tudomány, a milyen egyszerünek látszik, — ép olyan komplikált is. Számos vadászt ismerek, akik még a sörétes fegyverből lelőtt 50—60 lépésnyi távolságra elesett apró vadra is büszkén teszik meg a megjegyzést, hogy: *e mán osztán szip lövis vót* — volt legalább vagy 100—120 lépésnyire! A milyen mértékben, ily kisebb távolságra, beáll a távolság mérésének megbizhatatlansága, ép oly mértékben hatványozódva lép fel a nagyobb távolság becslésénél is. Köztudomás szerint, a távolság megbecslésénél rendkivül sok olyan mellékkörülményre kell figyelemmel lenni, ami a becslést rnind megnehezíti, és elősegiti ugy, hogy bátran állithatjuk, miszerint ritka az olyan vadász, a ki sik és hegyes területen a távolság meghatározását egyforma pontossággal megállapitani tudja. Rendszerint, az olyan vadász, a ki sik helyen a távolságot a legpontosabban meghatározni tudja, az hegyes, vagy erdős területen rendkivüli megbizhatatlan meghatározásokat tesz. És ugyan ez áll megfordítva is.

Visszatérve a nagyobb távolságra való lövésekre, még egy másik körülmény is gátlólag lépett fel; nevezetesen: a szokásos fél szemmel való célzásnál, már 200 lépésnyi távolságnál is, különösen ha a vad nem eléggé megvilágitott helyen, illetve árnyas háttér előtt állott; a fegyver irányzékának bevágása, a célgömb a megcélzandó tárgygyal kellőképen összehozandó nem volt. Ez a szemgyöngeségi tünet majdnem minden olyan vadásznál előfordul, a ki életmódja, vagy hivatásánál fogva arra van utalva, hogy a nap bizonyos, vagy jobban mondva túlnyomó részét zárt, esetleg mestersségesen megvilágitott helyiségben kell, hogy eltöltse. Ily életmódot pedig a mai modern ember, — ha csak nem hivatásos vadász és foglalkozása, nem a szabad természethez köti, — kivétel nélkül kell, hogy éljen.

De azért hamarosan ezen a bajon is segitettek, — megszülettek a fegyverre alkalmazható *vadász cél-távcsövek*; mivel megszünt az ok, meg az okozat is. Bár milyen ellenszenves is volt kezdetben ezen uj szerszám, — ép olyan bámulatos sikerei voltak a gyakorlatban. Mint minden találmány, ugy ez is, természetesen kezdetben sok javitásra és igazitásra szorult, de ha egyszer megfelelően elkészitve, *magyarán mondva „montírozva" lett* — bámulatos sikereket lehetett vele elérni. Magam is többfélét kipróbáltam, többnyire mind beválnak — használhatóságuk leginkább a megszokástól függ.

Egyik Manlicher fegyveremre alkalmazott távcsövem segitségével, — *katonatiszti és polgári beszületszavamra legyen mondva,* de szemtanuim is vannak rá, nem is merem kimondani, hogy egy fejedelmi nagy vadat, milyen távolságról — *híbáztam el.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ezen, ugynevezett messzehordó puskák lövedékei — most nem akarok a sebességek méter-szekundás hímes mezejére kalandozni — a lehető legnagyobb erővel hatoltak be az állat testébe s átütő erő tekintetében minémű kívánni valót sem hagytak.

A modern golyós fegyverek ismertetése körül — hazánkban szép számmal lévő szakértők — teljesen hajba kaptak. Ezen veszekedésökben, sajnos az: *„Inter duos litigantes tertius gaudet“* elve a vadászokra nem vonatkozott; mert a harmadik, aki nevetett, az nem a vadász volt, hanem a gyáros!

A kis kaliberű fegyverek megjelenése alkalmával hozsannákat zengedeztek; a kis plajbász-alakú lövegek egyszerre, minden művelt úri vadász tarisznyájában helyet foglaltak. Megelégedés volt mindenfelé, mindenki úgy hirdette, mint a jövő fegyverét! Az öreg vadászok, mint aféle megcsontosodott régi bizalmatlankodók, csak hm-mögtek és fejüket csóválták! De, hát mit értenek ők a modern korhoz?

Egyszer csak valami nem is tudom miféle merész kalandor lehetett — elkezdett panaszkodni az uj puskákra, hogy mióta ezzel vadászik, rendkívül sok dögje van a területen, a meglőtt vadat pedig soh'sem találja. Ho-hó! Mond ez az ember valamit, én is úgy jártam, te is úgy jártál, ő is úgy járt! Egy numerussal tovább kell hogy menjünk, és megjelentek különféle napi és szaklapokban a következő szövegű kishirdetések:

> Egy teljesen jó karban lévő 6·7 mm. calib. ismétlő vadászfegyver igen jutányos áron — a bérlet felhagyása miatt szabad kézből eladó. Cim, stb. stb. . . .

Igen ám, de a gyárosok is résen voltak; úgy: a 6·7 kicsi, a 11. nagy, no majd adunk mi közepeset!

És lőn belőle, *Man. Schön. Calib. 9* $^{m}/_{m}$; most ez foglal helyet minden művelt vadász fegyverfogasán. Mi sem természetesebb, hogy én sem maradhatok hátrább a többiektől, vagy mi a kő? De hát ha már mániákus ujdonságvásárlónak is tartanak, most már befizettem a tandíjat, kissé óvatosabb lettem. Mikor bementem a puskás boltba és megláttam a *Schön. Man. Calib. 9* $^{m}/_{m}$ mellé csatolt hivatalos lőlapot, hogy vagy 10 golyó helye jóforman egymás hátán van, elhatároztam, hogy gyüjteményemet én is egy ilyen pompás puskával fogom kiegészíteni! Magamhoz vettem vagy három darabot és kivittem a budapesti polgári lövöldébe, hadd lássam hát ezt a nagyszerű puskát! De magamhoz vettem nagyobb biztosság kedvéért *Hellinger* Gyulát, az egyesület hivatalos puskaművését is. Az első lövéseket 100 méterre fegyvertartóból rögzítve 10 körös céltáblába tettük, az eredmény bámulatos volt, egyik balra, másik jobbra a feketén kívül ment a céltáblába, tehát krudelis rossz lövések. A másikkal már nagyobb eredményt értünk el, de úgy hogy a célbavevést a fegyver hordásához mérten kellett irányítani, de ez nem vadászhoz méltó, tehát figyelmen kívül hagytuk. 200 méter távolságra csak egy négyes kört tudtunk elérni. A harmadik fegyvert teljes új irányzék beállításával és javításával 100 patron felhasználásával pontosan belőttük!

Ezeket szükségesnek tartottam itt felsorolni, a vadászok okulására, hogy láthassák, miszerint az ilyenféle kifejezések és ajánlások, miszerint: *„a fegyver gyárilag pontosan belőve stb.“* a gyakorlatban egy fabatkát sem érnek! Mindenki, aki egy jól és pontosan lövő golyósfegyvert akar beszerezni, az ne sajnálja a fáradságot — lőjje be fegyverét maga, ha pedig ebben akadályozva lenne, bízza azt egy megbízható és ahhoz értő puskaművesre, az erre fordított fáradság, vagy az anyagi áldozat kárba nem vész, a vadászat sikeres gyakorlásával busásan megtérülend!

A golyós lőfegyverek pontos elkészítése és azok szabatos belövése tekintetében ez idő szerint a *„Manufactured The Winchester Armt. Co. New-Haven“* amerikai gyár gyártmányai állanak első helyen. Igaz ugyan, hogy e gyárból kikerült fegyverek, különösen azok agyazata az európai embernek nagyon esetlen és szokatlannak tűnik fel, de egy kis javítással könnyen alkalmassá tehető. E gyárból legutóbb kikerült *„szétszedhető önműködő ismétlő 10 lövetü Express-Rifled golyós fegyvert“* löttem be. Az egész fegyver egy kis játékszer benyomását teszi. A töltés az agy oldalán keresztül eszközölhető 22. számú tölényekkel, mely megfelel az 5·8 $^{m}/_{m}$ őbnagyságnak. Ez a kis játékszer azonban veszedelmes kis jószág; 100—150 méter távolságra 2 cm. vastagságú fenyődeszkán keresztül, a fa túlsó oldalának felhasítása nélkül hatol át. Az első próba alkalmával 100 méter távolságra egy 10 körös céltáblába, minden támaszték nélkül, mind a tiz töltényt 9—4 kör között belőttem.

Ugyanezen gyárnak legutóbbi ujdonsága egy hasonformájú önműködő golyós fegyver, csakhogy ez utóbbi nem tíz, hanem öt lövetű 32 számú töltényekhez, mely megfelel 8 $^{m}/_{m}$ őbnagyságnak. Ezen fegyvernek egy külön tölténytára van, mely a ravaszvédő kengyel előtti nyilásba helyezendő. Mindkét fegyvernél a szerkezet kitünően önműködőleg dolgozik, nem kell csak a ravaszt húzni és az összes lövés a lehető leggyorsabban eszközölhető. Ezen fegyvert ugyancsak belőttem 100 és 200 méter távolságra és 20 lövésem mindegyike a fekete körökbe hatolt. Eredeti amerikai füstnélküli lőporral készített töltényeit megvizsgáltam és leméretem: a por kitűnőségét legjobban igazolja azon körülmény, hogy a 8 $^{m}/_{m}$ kalib. töltényekben csak 0·64 gramm por eszközli a $^{3}/_{4}$ részben acélburkolattal ellátott golyó továbbitását. Az irányzéka 50 méter szerint igazítható 300 méterre pontosan lő. A fegyver alakja kicsi, de súlyos — 3·8 kgt tesz ki. Mindkét fegyver bámulatos pontossággal lő, előbbinek 105, utóbbinak 120 korona az ára. Szivességet vélek tenni, a midőn a jól és pontosan lövő golyós fegyverek iránt érdeklődő vadászok figyelmét ez ujdonságokra felhívom, már csak azért is, mivel lévén azoknak árai — polgáriak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az érdeklődők egyúttal gondolkodhatnak is, hogy e tengeren túlról ide érkezett áru — aminek a szállitási dija is számbaveendő és még az üzleti haszon, ami az elárúsitót illeti — ilyen olcsó és jó; akkor mi az ördögnek vásároljuk mi magyar vadászok, a szomszéd sógorék selejtes puskáit olyan méregdrága áron?

A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete.

Irta: *Varga Kálmán.* (Vége.)

Ordo XVI. Lariformes. Sirályszerüek

Fam. I. Laridae. Sirályfélék.

Subfam. 1. Stercorariinae. Halfarkasok.

Stercorarius Briss. Halfarkas.
S. skua (Brünn) Nagy halfarkas.
S. pomatorhinus (Temm) Közép halfarkas.
S. parasiticus (L) Hosszufarku halfarkas.
S. cepphus (Brünn) Rövidfarku halfarkas.

Subfam. 2. Larinae. Sirályok.

Larus L. Sirály.
L. ridibundus L. Dunai sirály.
L. melanocephalus Natt. Feketefejü sirály.
L. minutus Pall. Kis sirály.
L. argentatus Brünn. Ezüst sirály.
L. cachinnans Pall. Déli sirály.
L. fuscus L. Feketehátu sirály.
L. affinis Reinch. Keleti sirály.
L. canus L. Szürke sirály.

Rissa Steph. Csüllő.
R. tridactyla (L) Háromujju csüllő.

Subfam. 3. Sterninae. Csérek.

Sterna L. Csér.
S. caspia Pall. Nagy csér.
S. cantiaca Gm. Kenti csér.
S. hirundo L. Halász csér.
S. nilotica Hasselqu. Kacagó csér.
S. minuta L. Kis csér.

Hydrochelidon Boie. Cerkó.
H. hybrida (Pall) Szürke cerkó.
H. leucoptera (Meisn. et Schinz) Fehérszárnyu cerkó.
H. nigra (L) Kormos cerkó.

Ordo XVII. Procellariiformes. Hojszaszerüek.

Fam. I. Puffinidae. Vészmadárfélék.

Puffinus Briss. Vészmadár.
P. yelkouanus (Acerb) Adriai vészmadár.
P. kuhli (Boie) Szürke vészmadár.

Ordo XVIII. Alciformes. Alkaszerüek.

Fam. I. Alcidae. Alkafélék.

Alca L. Alka.
A. torda L. Északi alka.

Fratercula Briss. Lunda.
F. arctica (L) Sarki lunda.

Ordo XIX. Colymbiformes. Vöcsökszerüek.

Fam. I. Gaviidae. Buvárfélék.

Gavia Forst. Buvár.
G. torquata (Brünn) Jeges buvár.
G. arctica (L) Sarki buvár.
G. lumme (Gunn) Északi buvár.

Fam. II. Colymbidae. Vöcsökfélék.

Colymbus L. Vöcsök.
C. cristatus L. Nagy vöcsök.
C. auritus L. Füles vöcsök.
C. griseigena Bodd. Vörösnyaku vöcsök.
C. niqricollis (Brhm) Feketenyaku vöcsök.
C. fluviatilis Tunst. Kis vöcsök.

Ord. XX. Columbiformes. Galambszerüek.

Fam. I. Columbidae. Galambfélék.

Columba L. Galamb.
C. oenas L. Kék galamb.
C. livia L. Szirti galamb.
C. palumbus L. Örvös galamb.

Turtur Selb. Gerle.
T. turtur (L) Nyugati gerle.

Ordo XXI. Pterocliformes. Teroklaszerüek.

Fam. I. Pteroclidae. Teroklafélék.

Syrrhaptes Ill. Szirka.
S. paradoxus (Pall) Talpas szirka.

Pterocles Temm. Terokla.
P. exustus Temm. Pusztai terokla.

Ordo XXII. Galliformes. Tyukszerüek.

Fam. I. Tetraonidae. Fajdfélék.

Tetrao L. Fajd.
T. urogallus L. Siket fajd.
T. tetrix L. Nyir fajd.

Bonasa Steph. Császármadár.
B. sylvestris Brhm. Déli császármadár.

Fam. II. Perdicinae. Fogolyfélék.

Perdix Briss. Fogoly.
P. perdix (L) Mezei fogoly.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Caccabis Kaup. Csukár.[1]
C. saxatilis (Mey) Szirti csukár.

Coturnix Bonn. Fürj.
C. coturnix (L) Vetési fürj

Jegyzet. Faunánk ujabban a következő alakokkal gyarapodott: Astur brevipes devertz, Phalaropus fulicarius (L.) — Miután azonban ezeknek publicatioját az Ornithologiai központ eddig tudtommal még nem adta ki: ezeket dolgozatomba nem vettem fel.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei januárban.

A letarolt kopár földi világ felett köd borong, vagy szél sívit át, zörgetve a tavak kifakult, száraz nádját, fölborzolva a vízek elsötétült hullámait, melyek alatt, lent, a vízek mélyén: elpihen a halélet, várva a tavaszi megújulás aranyos súgarát, mely majdan a vízek mélyére eregetve melegető nyílzáporát, életre kelti a tengő életet s mozgalmat varázsol a mélyek titkos világába.

Ilyenkor, a megszünt halmozgalom következtében, nem sok fognivalója akad a halpusztító rablófelekezeteknek; de a halfaló madárságnak se sok képviselőjével találkozhatunk már, azok is a téli vendégek közül valók, a melyek addig maradnak vizeinknél, mig jégvilág nem borul a dermedt hullámok fölé, melynek páncélja lehetetlenné teszi a halbántó madarak kárttevéseit. Csak egyedül a vidra az, mely a befagyott víz alatt is — ha szelelő lékek vannak vágva a tavak jégmezején — akadálytalanul tovább folytathatja telhetetlen pusztítását, kivált ha a jég alatt kifagyott üres terek támadnak, melyekben levegőzhetik, elrejtőzhetik, avagy pedig észrevétlenül közlekedhetik rejtett jégalatti tuneleken át az összefüggő vízterületekkel és vízparti vackával, mely a parti sűrűsökben szokott rejleni s honnét valami kürtőn át egyenesen a jég, illetve a víz alá juthat.

Még a víz be nem fagy (vagy a víz be nem fagyott helyein) a még el nem költözött vagy téli vendég-kacsákon kivül megjelennek a magas észak halfalánk szárnyasai a *búvárok* (Garua) és *búvárkacsák* (Mergus), mely utóbbiak gyakran nagy csapatokban láthatók a jégmentes helyeken, mig a búvárokból legföllebb egy-kettő akad itt-ott.

A nagy lápok be nem fagyott helyeinél néha *szürke gémet* (Ardea cinerea) és sasokat (Haliaetus albicilla) is láthatni szorgalmas halászkodásba merülve, a vízből felbukkanó halak megkaparítását célozván, ezért a *rétisas* a lékeket is figyelemmel szokta kisérni, melyekből néha nagy halakat markol ki, különösen a lékek körül.

Említett ellenségek elriasztása végett csakis lőfegyverrel léphetünk közbe, de éjszaka nagy szélkereplőkkel is próbálkozhatunk; a hova pedig sas jár leselkedni, a karóvasat is igénybe vehetjük, avagy pedig egyes lékekhez helyezzük el a fogóvasat úgy, hogy a vas fahengere (vagyis kapaszkodó fája) kilássék a hóból, hogy a madár ezen kivánja meg az ülést.

Nagy lápokon, vagy akár hol, a hol vidra tartózkodik: figyeljük meg, nem rakja-e ki a vidra a lékek mellé a jégre a halfejeket. Ha ezt észrevettük, célszerü strichninnel megmérgezni a halfejeket s azon módon visszarakni a jégre a *rétisasok* megmérgezése végett, melyek rendesen felszedik a vidra által kirakott halmaradékokat.

A vidra e hóban is párzik s e célból a himek nagy utakat tesznek meg a nőstények felkutatása végett, minek következtében ott, a hol egyébként is előfordul a vidra: idegen betolakodóktól is tarthatni a halállomány nem kis veszedelmére, miért is ugyancsak résen kell állani a halgazdának, hogy a haltigrisek által számitásai csorbát ne szenvedjen! Elővigyázatos körültekintéssel azonban, rendezett halgazdaságban, mindig ki lehet kerülni a nagyobb bajt, bár az is elég baj, ha csak egyetlen éjszaka is meghalássza a vidra féltett vízünket. Ezt elkerülendő, el ne mulasszuk a sodronyhuzalokkal (csengővel ellátva) való védekezést a vad elriasztása végett, sőt oly helyeken, hol makacs és tartós inváziókra is lehet kilátásunk: csahos ebeket is kell a partokon alkalmaznunk; mindenekelőtte pedig a szorgalmas nyomozást egy reggel sem szabad elmulasztanunk a vidrajárások megállapitása, ürülékeinek felszedése és az állandó vidratanyák megállapithatása végett, hogy a fogóvasakkal sikerrel manipulálhassunk.

Különben oly vízeknél, a hol csak kivételes vendég a vidra, de attól tarthatni, hogy a látogató megszeretheti a jó prédálkozó helyet, az elriasztást (teszem a drótok, ebek, avagy kereplők segélyével) *nem ajánlom.* Az ily vidrapéldányokat, habár némi haláldozat árán is, okvetlen meg kell semmisiteni: le kell lőni, avagy vassal kell megkeriteni, mert valamely kiadós halászóhelyet megszeretett vidra a riasztgatás dacára is folytatja betolakodásait s ha valamely helyen egy letelepszik, oda aztán több is konpaniáll, a miből azután nagy halveszedelem származhatik.

A *vízi cickányra* (a hol van) is nagy figyelmet fordítsunk, nehogy az ikrához férjen, mert abból nagy baj származhatik; miért is a költető helyek minden rését, zúgát sűrü dróthálóval ellátni éppen nem felesleges; ha pedig a beszabadulásokat még sem akadályozhatjuk meg, akkor kis csapóvasakat alkalmazzunk az apró négylábu tolvajok elpusztitására.

Gyenge, fagymentes téllel rajta kell lenni, hogy kulturvizeinktől a kacsa- és vadlúd-falkák állandóan távoltar-

[1] Az Ázsiában élő Caccabis saxatilis chucar alaknak egy ottani népies neve, mely egyszersmind hangfestő név is.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tassanak már abból is, mert ezek a madarak tömegés felszállásaik alkalmával igen megháborgatják a vizek nyugalmát, s nagy keveredést idéznek elő ezáltal a halak közt, kivált ha a vizek ponttyal vannak benépesítve, minthogy tudvalevőleg a pontyok erősebb fagy nélkül, kivált ha az időjárás enyhe és csapadékban bővelkedő: vagy nehezen, vagy egyáltalában el sem fekűsznek a lethargikus téli pihenés céljából és folytonosan mozognak, uszkálnak.

Gyenge telekkel néha nagy *lócsérek* (Larus) és *dunai halaszmadarak* (Larus ridibundus) is özönével teszik látogatásaikat, s mivel ilyenkor más táplálékhoz nem juthatnak, állandó halászkodásra adják magukat, minek következtében alkalmatlanok lehetnek s károsításokat is okozhatnak, — tehát elriasztásukra kell törekedni, avagy le kell lövöldözni őket, ha másképen szabadulni tőlük nem lehet.

Lakatos Károly.

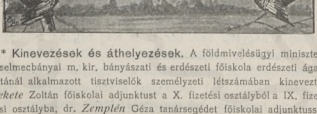

* **Kinevezések és áthelyezések.** A földmívelésügyi miniszter a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazatánál alkalmazott tisztviselők személyzeti létszámában kinevezte *Fekete* Zoltán főiskolai adjunktust a X. fizetési osztályból a IX. fizetési osztályba, dr. *Zemplén* Géza tanársegédet főiskolai adjunktussá a X. fizetési osztályba s beosztotta előbbit az erdőrendezéstani, utóbbit pedig az erdészeti vegytani tanszékhez. — A magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Tölgyes* József m. kir. erdészt a lugosi m. kir. erdőigazgatóságtól az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületébe helyezte át és az ökemenczei m. kir. erdőgondnokság vezetésével bízta meg.

* **Nyugalmazás.** A m. kir. földmíveléségyi miniszter a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Mihályfy* Mihály m. kir. erdőmestert sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak teljes elismerése mellett — saját kérelmére — állandó nyugalomba helyezte.

* **Eljegyzés.** Ifj. *Weisz* Alajos eljegyezte *Divald* Erzsiket Garamrévből.

* **Gazdát cserélő uradalmak.** Békéscsabáról jelentik: *Wenckheim* Frigyes gróf harmincezer holdas borossebesi uradalmának eladása tárgyában már régebb idő óta tárgyalások folynak a tulajdonos és egy poroszországi uraikodó herceg között. Wenckheim Frigyes gróf békési uradalmát pedig egy angol konzorcium akarja megvásárolni parcellázás céljából. Az utóbbi birtok eladása csaknem befejezett dolog.

* **A szász egyetem erdőségeinek eladása.** A szász hétbirák tanácsa az 1906. december hó 10-én megkezdett közgyülésén a november 27-én beadott ajánlatokat is tárgyalás alá vette és a legtöbbet ígérő cégnek adta el erdőségeit. E szerint a nagy üzletet a „Magyar-Olasz Fatermelő Részvénytársaság" kapta meg 18 millió koronáért 22 évi kihasználási időtartammal.

* **Két fehér elefánt.** Érdekes hírt jelentenek Bangkokból, Sziám fővárosából. Birma népét nagy izgatottság fogta el s a szomszédvárosok lakossága együtt őrvend a bangkokkiakkal, mert az országra nagy szerencsét fog hozni az a két fehér elefánt, a melyek Chiemmai közelében szinte egy időben látták meg a napvilágot. Az egyik elkövette azt a meghocsáthatatlan figyetlenséget, hogy hozzá nem illő környezetben. egy szegény fakereskedő házában született meg. Miután pedig a birma hit szerint mindenféle közönséges fakereskedőt nem illet meg a dicsőség és szerencse, hogy a birtokában fehér elefánt legyen, a kis elefántbabyt egy tigrisnek ajándékozták reggelire. A másik elefánt már óvatosabb volt és a lakawni kormányzó birtokán pillantotta meg az eget, azonkivül születését a kormányzó álmában előzetesen bejelentette. A kormányzó azt álmodta, hogy számos Buddha-szobor lépdel föl és alá szobájában s végre is fejére telepedtek. Álmodott még egyet-mást s reggelre összehivatta a környék bölcseit. Az álomfejtő igazmondók jó ideig nagy zavarban kaparták a fejüket és nézték a szoba boltozatát, a mikor a kormányzó egyik szolgája berohant s jelentette, hogy a magas ur házában fehér elefánt született. Most már tudták a bölcsek, hogy mit jelentett a kormányzó álma. „A fehér elefánt urára — mondották — még sok dicsőség vár. Az álmok ezt a fehér elefántot s az elefánt urának a dicsőségét jelentik." Erre a fehér elefántot fehér napernyővel védték meg a napsugarak ellen s fejedelmi pompával a városba kisérték. Két oldalt harcosok lépdeltek lovakon és elefántokon, öt-hat zenekar játszott s nyomukban háromezer főnyi sokaság tódult. A fehér elefántbaby remek pé'dánya fajtájának: a bőre szine olyan, mint a világos szalmáé, a haja ezüstfehér, nyelve és szája vérvörös, szeme a legtüzesebb rubin. Szóval az elefánt ideálisan fehér.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés tanitás-, használat- és gyógykezeléshez Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

1456/1906.

Pályázati hirdetmény.

Szász Coburg Gothai herceg Ő Fensége hitbizományi uradalmaiban 3 segédtiszti, esetleg gyakornoki állás betöltendő. Segédtisztek alatt azok értendők, a kik már az államvizsgát is letették, gyakornokok alatt pedig azok, a kik a selmecbányai főiskolát jó sikerrel végezték. Előbbiek fizetése évi 1280 korona, jutalék 80 korona, szabad lakás és tüzifa és a mindenkori direct fizetésnek megfelelő nyugdij. Ezen állások **1907. évi január hó 1-től,** kivételesen **1907. évi április hó 1-től** töltendők be.

Mindazok, a kik ezen állásokra pályázni kívánnak, kérvényeiket Szász Coburg Gothai herceg erdőigazgatóságához Jolsvára, Gömör vármegye, terjeszszék be, kérvényeikhez mellékelvén főiskolai bizonyitványaikat és államvizsgai oklevelüket, továbbá keresztlevelüket, erkölcsi és testi épségüket igazoló bizonyitványaikat és végre eddigi szolgálatukról szóló bizonyitványukat, ha már valahol alkalmazásban álloltak. Nyelvismeretük kérvényeikben szintén kitüntetendő.

Kelt Jolsván, 1906. december hó 14-én.

Podhradszky
erdőigazgató.

2 2

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmívelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. február 1. 21. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Hirdetési díjak: Egy egész oldalas hirdetés ára 40 K, féloldalas 20 K, negyedoldalas 10 K. Kishirdetések minden szava 6 f.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Visszaesés.

Már Darányi első miniszterségének idejében elhatározta a kincstár, hogy a faeladásoknál addig követett szokással — t. i. azzal, hogy hosszú időre köt szerződést — szakítani fog és jövőben rövid lejáratú eladási szerződésekkel adja el a fát. Ezzel a kincstár azt akarta elérni, hogy ne csak a nagytőkével rendelkező fakereskedők vásároljanak az államtól fát, hanem vehessen tőle közvetlenül a kisgazda, az iparos, szóval a kispénzű ember is.

Mi természetesebb, minthogy a miniszternek ezt az intézkedését a nagykereskedők duzzogva fogadták, a kiskereskedőknek nagy része pedig nem mert olyasmibe fogni, a mi a nagypénzű emberek mestersége. Ennek megint természetes folyománya lett, hogy a kincstár maga dolgoztatta fel fűrésztelepein a fát és adta el a farakodókban felhalmozott anyagot. Miután pedig az intéző körök azt tartják, hogy a fakereskedelem nem lehet az államnak méltó foglalkozása, a kincstár megpróbálta kisebb részletekben a tövön, tehát még az erdőben árverésen eladni az évenkénti fahozamokat, csakhogy vevő nem ajánlkozott, mert a nagykereskedőnek ez az eladási mód nem tetszett, a kiskereskedő a vételre még nem volt berendezve. Később aztán, mivel a fa oly szükségleti cikk, melyet sokáig nélkülözni nem igen lehet, sok embernek szüksége lett épületfára, fűrészárúra s más választékra is, a kiskereskedők, iparosok s mások is vásárolni kezdték a munkában levő fűrésztelepeken összehalmozott árút.

De a nagytőkével rendelkezők megirigyelték a kispénzű emberek üzleti élelmességét s harcba indultak velök. A harcban, a mint erdészeti körökben ismeretes, a nagykereskedők leverettek, mert *Darányi* kereken kimondotta, hogy végre meg kell szüntetni a famonopóliumot. Ez az eladási rendszerváltozás sok ezer s talán millió koronát hozott az állam pénztárába, de a közbirtokosságoknak, magánbirtokosoknak is, mert most már ők is magasabb árért adták el faterméseiket. A monopólium megszüntetésével oly kedvezően alakultak országszerte a faárak, hogy az eddig úgyszólván semmibe sem vett erdők értéke oda emelkedett, ahová mi erdészek, lelkiszemeinkkel már rég látni kívántuk. Erdőgazdaságunk életében fordulóponthoz ért s felvirágzásának új korszaka kezdődött. De maga Darányi miniszter is mondotta az Országos Erdészeti Egyesület 1906. évi decemberi éves gyülésén, hogy erdészetünkre a nemzet fejlődésében nagy és fontos feladat vár. A faárak minden átmenet nélküli gyors emelkedése egyuttal azt is mutatja, hogy a kincstárnál divatban volt monopólium mily óriási károkat okozott az államnak s a fabárók mily könnyen jutottak dús jövedelemhez.

De a nyilvános árverések ezen nem várt eredményének, sajnos, hátrányai is mutatkoznak. Némely erdőbirtokos, de főként a kincstár, látva azt, hogy a nyilvános árveréseken a kikiáltási áron felül mily nagy és nem remélt összegeket igérnek a vevők, sok helyen egészen beszüntette a szabadkézből eladást. Ez nemzetgazdasági szempontból feltétlen káros dolog. A kis gazda, a kis iparos így teljesen rá van

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

utalva arra, hogy szükségletét a közvetítő fakereskedőtől vásárolja. Az erdőbirtokos, mint termelő, aránylag sokkal olcsóbban adja, de adhatja is mint a közvetítő s így a fogyasztó mindent drága pénzen fizet. *Ez a közvetítő útján való értékesítése a faanyagoknak határozottan visszaesés* s elősegíti az amúgy is már végvonaglásban szenvedő kisipar pusztulását. Ha ezt a módot a magánbirtokos gyakorolja, az még hagyján volna, de *az államnak ilyen elveket követni nem szabad.* Azért mondom, hogy ez az állapot visszaesést jelent, mert akkor, mikor a faárak országszerte olcsóbbak voltak mint ma, a fakereskedő is olcsóbban vásárolt, most azonban ő is drágábban fizeti meg az árut, a kisgazda vagy kisiparos, a ki tőle kénytelen azt beszerezni, pedig méregdrágán vásárol nála mindent, tehát *sulyosbodott a helyzet.*

Ezen a bajon segíteni kell! Szerintünk sokat javulna ez a mostani viszás helyzet az által is, ha a földmivelésügyi kormány a vizek és vasútak melletti rakodóiban, a vidék szükségleteinek megfelelő famennyiséget, kizárólag a kisgazdák, iparosok s más kisebb vevők részére egy bizonyos záros határideig készletben tartja. A záros határidő letelte után megmaradt faanyagot nyilvános árverésen akkor is értékesítheti.

A vörösfenyő.

Irta: *Lonkay Antal.* (Vége.)

Az elterjedés felső határán, Wessely szerint, a vörösfenyő feltünően rossz minőségű, szövete puha és laza úgy, hogy a szeget alig tartja, hordképessége és tartóssága is csekély. Fenyőfáknál rendszerint a keskeny évgyürűk nagyobb súlyt adnak a fának; a már ismertetett számok azonban a vörösfenyőnél az ellenkezőt bizonyítják. A rövid nyár miatt az évgyürűk keskeny volta, kétségen kivül a hideg és sovány talaj miatt nem biztosítja a vörösfenyő jóságát, sürüségét és nagyobb súlyát.

Dr. Nördlinger is tett a sweizi és bajor Alpokban összehasonlító kisérleteket s figyelmeztet, hogy tévedés volna Wessely kisérletei nyomán elhatározólag kimondani, hogy 1600 m. tengerszin magasság felett már nem nő jó vörösfenyőfa, mert ő a sweizi hegységekben 1600 m.-en felül oly vörösfenyőket talált, melyeknek légenszáradt súlya 0·698, 0·664 és 0·661 volt.

De dr. Nördlinger szerint a vörösfenyőfa jóságának a Wessely által megállapított alsó határa se fogadható el helyesnek, mert ő 450 m. tengerszin feletti magasságban több légenszáradt vörösfenyőfának az átlagsúlyát 0·583-nak találta, sőt egy 380 m. tengerszín feletti magasságban nőtt, s légenszáradt vörösfenyőfának a súlya 0·772 volt.

Tehát igen jó vörösfenyőfa nőhet oly alacsony fekvésben is, ahol jó és súlyos fára éppen nem számítunk.

A most említett előkelő szakférfiak kisérletei ismét csak azt igazolják, hogy a vörösfenyő tenyésztésének a biztossága még mindég talány előttünk, hisz mint előbb is említettem, a leginkább jó minőségü vörösfenyőerdő közvetlen szomszédságában fekvő tisztason, tehát ugyanazon termőhelyen, ahol eddig a vörösfenyő tenyésztése sikerült, a fiatalos 10 esztendős korában tönkre ment. Ha keressük, kutatjuk ennek a feltünő jelenségnek az okát, biztos magyarázatot nem vagyunk képesek adni. A letarolt vörösfenyőfák lúcfenyőfák között nőttek s a tisztason túl elterülő bükk fiatalosban megtelepült fiatal vörösfenyők kifogástalanul növekednek. A tisztason tehát bizonyosan nélkülözik a talaj üdeségének ama fokát, melyet a bükkfiatalos s annak idején a letarolt erdőnél a lúcfenyőfiatalos biztosított; mert a vörösfenyő amellett, hogy a levegőt és világosságot kedveli, a talajnak — ha másként nem — legalább alj-növényzettel való akkora beárnyékolását is megkivánja, amennyi elég a talajnak üdeségben tartásához. A kérdéses tisztás pedig a falu közvetlen közelében fekszik, ahol nemcsak a szabadjára engedett borjuk, de különösen a libák legelik le állandóan a füvet. A liba-legelők nyáron át kiégnek, ez a körülmény lehetett az oka, hogy ugyanazon termőhelyen, ahol a vörösfenyő egyszer már sikerült, a magavetés útján, tehát a legjobb körülmények között keletkezett vörösfenyő-fiatalos tönkrement.

Ebből az a tanulság, hogy a vörösfenyőnek az oldalárnyék kevésbbé árt, mint a talaj üdeségének a hiánya.

Lúcfenyővágásokban, ahol a vörösfenyő leginkább helyén van, nem panaszkodhatunk a talaj üdesége ellen, mert az óriási gyom a talajt állandóan beárnyékolva tartja.

Már most felvethetjük a kérdést: mily módon tegyünk a vörösfenyő tenyésztésével nagyobb mérvü összehasonlító kisérleteket?

Az erdészeti gyakorlatban az egyes és soros elegyítést mindinkább felváltja a csoportos elegyítés. A csoportos elegyítés mindég biztosabb ott, ahol az elegyítendő fanemnek az adott termőhelyen való nevelése tekintetében tapasztalatokkal nem rendelkezünk, mert minden fanem a saját nembeli egyedek csoportjában növekszik a legjobban és legbiztosabban s így a csoportos elegyítéssel abban a helyzetben vagyunk, hogy könnyebben megitélhetjük az egyes fanemek igényeit a termőhelylyel szemben.

A vörösfenyőnek a lúcfenyővel való elegyítését a vörösfenyőnek mély gyökérzete is ajánlja s mivel éppen a levegőjárásnak és a fénynek kitett, tehát a hegyháttaknak kiemelkedő részei és gerincei alkalmasak leginkább a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vörösfenyő-csoportokkal való beültetésre; a vörösfenyővel elegyes lúcfenyő-erdő azzal nyer nagy állékonyságot, hogy éppen ama helyeken, ahol a szélviharok kikezdik az erdőt, mély gyökérzetű és ritka koronáju facsoportok fognak ellenállani a szél pusztító erejének.

A vörösfenyővel való tömegesebb kisérletezés ellen legfeljebb azzal lehetne érvelni, hogy sok helyen puha, kevésbbé értékes fát fogunk nevelni; biztosak lehetünk azonban, hogy ez a kevésbbé értékes vörösfenyőfa azért mégis értékesebb lesz, mint az ugyanazon termőhelyen nőtt lúcfenyő, sőt akad mindenkor vevő, aki inkább a puha, könnyebben megmunkálható fát fogja megvenni. Például az asztalosipar a puha, könnyebb fát keresi, butorrá feldolgozva, a száraz szobákban ez is eléggé tartós, s az ilyen fának bútorra való feldolgozása nem vonható oly megitélés alá, mint ama szédelgés, amikor égerfából kellő pácolással diófa-bútort hamisítanak. Bármit tegyünk is, a kevésbbé tartós lúcfenyő is mindenkor keresettebb árúcikk lesz, mint a sokkal tartósabb, de nem oly tetszetős kinézésü és nehezebben megmunkálható jegenyefenyő, s amint cikkem elején említettem, a lehető legpuhább lúcfenyő a legélénkebb keresletnek örvendett, kivánatos volna azonban, hogy az abból készült butor maradjon csak Bécsben és Berlinben.

A puhább, lazább szövetü vörösfenyő értékesítése tehát gondot nem okozna, de a tömeges és célirányos kisérletekkel tömegesen nevelnénk jó minőségü fát és biztosan megtalálnók ama termőhelyeket, ahol a legkitünőbb fák teremnek s megismernők ama telepítési módokat, a melyeknek alkalmazásával kevésbbé jó termőhelyeken is értékes vörösfenyőfát nevelhetünk.

A vörösfenyő tömegesebb tenyésztését fontos közgazdasági szükség is kötelességünkké teszi. Alvidéki tölgyeseink helyén nagyrészben már a búza hullámzik s ama tölgytalajokról, amelyek állandó mezőgazdasági művelésre alkalmasak s amelyeken a világ legjobb tölgyfája termett, a tölgy nem is hosszú idő multával teljesen el fog tünni. A nép földre éhes s a kormányzatnak legfőbb és legnehezebb gondját e földéhségnek a kielégítése s a vándorbot után nyuló népségek lekötése képezi. A közös legelők nagyrésze fel van már törve s s bármennyire fogunk is ellene küzdeni, a lankás tölgyesek helyén a legelő nyájak kolompja s a pásztorok tilinkója fogja felváltani az erdők titokzatos csendjét.

A felvidéki tölgyeseket a bükk és gyertyán foglalja el s ez a kárhozatos foglalás tartani fog mindaddig, mig belterjesebb kezeléssel s nagyobb költséget igénylő munkával a tölgyet növekedésében nem támogatjuk s az ököljog erejével tolakodó kevésbbé értékes bükk és gyertyán terjedésének határt nem szabunk. De e költséges munkát csak a nagybirtokosoktól — kiknek az erdő rendszeres kezelés mellett állandó nagy jövedelmét képezi — várhatjuk, a közép- és kisbirtokostól, kinek az állandó gazdasági válság nyomása alatt, az erdő képzete és képezi az utolsó szalmaszálat, melyhez a forgótőke fogytán kapaszkodott és kapaszkodik, a nagyobb költséget igénylő erdőápolást nem várhatjuk. Igy mennek és mentek tönkre a tölgyesek, de még egyéb erdeink is s attól tarthatunk, hogy az erdők végre csakis a meredek lejtőkre szorulnak vissza. Földet és legelőt kiált a nép s már-már inog az erdőtörvény emelte tilalomfa, melynek ledöltével csak a köves, meredek hegyoldal fog gátat vetni az ekének, kaszának és a pásztortüzeknek. Imittamott hallható az okoskodás: hogy az erdők szintén bevonandók a váltógazdaságba, az évek hosszú során meggyülemlett erejöket használja ki a mezőgazdaság, ha elsoványodtak, erdősítessenek be, hogy majdan ismét a mezőgazdaságot szolgálhassák. A magyar ember sohase volt barátja az erdőnek, de nekünk, magyar erdőgazdáknak kötelességünk előre gondoskodni, hogy az erdők irtása egy század mulva minél kisebb kárt okozzon.

A puszluló tölgyet — ha nem is minden tekintetben — csakis a vörösfenyő képes pótolni. Ez a nemcsak tartós és nagy hordképességü, de szép fát is adó s hatalmas méretek elérésére képes gyorsan növő fanem, nagy kincsét fogja képezni nemcsak az erdőbirtokosnak, de magának az országnak, mely elpusztítva tölgyeseink nagy részét, a vörösfenyővel fogja pótolhatni a tartós épületi fában beálló hiányt.

Ime a vörösfenyő tenyésztésének országos fontossága, e fontosság teszi elengedhetetlen kötelességünkké, hogy a vörösfenyőnek az erdők tenyésztésében nagyobb tért nyissunk s fokozottabb mértékben fordítsuk figyelmünket e becses fa nevelésére.

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete. Rendes tagsági díjat fizettek 1906-ra: Holéczy Gusztáv, Benczkó József. 1907-re: Benczkó József, Kachelmann Walter, Latinák Vilmos, Pauks László, Mitske Gusztáv.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Erdész fiamnak.

A hiu nagyváros cifraságit tedd le,
És eredj, fiam, az erdős rengetegbe,
Eredj ki, míg lelked van jó, míg erőben,
Eredj oda vissza, ahonnan én jöttem;
Legszabadabb helyünk a falu s vidéke,
Hegyek, völgyek kertje, erdők, bércek orma,
Nem köt ottan — egyre a lábadra lépve —
Buta nagyképüség, nevetséges forma.

Jó neked az, hogy én már ezt megtanultam,
Hogy kész tanulságul kapod az én multam.
Ugy se kapsz én tőlem egyéb örökséget,
De meg lehet ebből halálodig élned;
Tudtam a leckémet ugy, hogy senki jobban,
És a munkát fejem, kezem sohsem unta,
S lám: mégis ott vagyok most is, a hol voltam,
És a miből tengek, napszámos a munka.

A kétszinü város álarcát ne vedd fel,
Barátkozz meg ott a való természettel,
Megkaphatnak ott még édes ideálok,
A mint a mélyeket és tetőket járod;
Virág nevetése, patak kacagása
Romlatlan szivedben vigasságot keltnek,
Felhők kavargása, viharok zúgása
Bátor komolysággal edzik meg a lelked.

Hejh ha lerázhatnám vénitő rozsdámat,
Hogy elmennék én is oda ki utánad!
Hogy áldoznám ott az igaz isteneknek,
Akik, amint sejtem, még csak ott lehetnek!
Dryadok buvóit kürttel riogatva
Ünnepet rendeznék a félelmes Pánnak,
Oszt' Dianát kérve lesnék a dúvadra,
Mikor Dea Luna keleten feltámad.

Jó helyen vagy te ott. És ha ott vagy, már most
Hagyd a kufároknak a masinás várost,
Miért is keresnéd a gyárak gőzét, kormát,
Mikor ott éltető napsugár ragyog rád!
Tiszteld az ősz havast, edelgesd a tölgyet,
Ezek változatlan, igaz jó barátok,
S őszinte a szikla, mert nem igér többet
Csak amennyit mutat: kopár sivárságot.

Az örök igazság uralkodik ottan
Fűben, fában, köben, locsogó habokban;
Bezseg igazságot ide fent minálunk,
A hazugság súlyos öklével csinálunk;
Ott a szamár — szamár, ott a róka — róka,
Itt? — az egyik nagyúr, tekintély a másik —
Jó néked odakint az erdőben, jó ha
Nem nyeled a küzdés gyilkos bosszúságit.

Szabó Endre.

A havasok világából.

Irta: *Vidor György.*

Sűrün egymáshoz szorítva mohlepetten és a szövevényes folyondárok által szinte egymáshoz kötözve, nyúlnak föl az őserdő óriásai a velük ölelkező felhők közé.

Évszázados terebélyes fák, melyek közül egyik-másiknak rengeteg törzsét tízen, sőt többen kiterjesztett karral sem érik körül, közöttük elszórtan, mintha oda-tévedt volna, egy-egy juhar, szil, vagy kőriscsemete.

A sürű, dúslomb koronán, még a legfényesebb napsugár is alig, a zivatar zápora is csak cseppenként szürődik keresztül. Abban az örökös árnyékban, melylyel az ilyen faóriás törzsét körülövezi, egyetlen fűszál sem nő, még a legszerényebb erdei virág sem tud megélni.

Csak a piros és sárga héju gombák tenyésznek ebben az örökké hüvös, nedves földben, melyet a késő őszi nap sugara lombhullás után tán még elér, de felmelegíteni nem bír.

S a hol ezen óriások az éghajlat zordonsága, s a talaj szegénysége miatt már nem tenyésznek, ott élnek égbe nyúló hegyes koronáikkal a fák királyai: a fenyők. Ha belépünk ide, egyszerre elénk tárúl az igazi őserdő szépsége, melynek fenséges csendjét háborgatni az ember még ma is csak borzadozva meri. Körülöttünk mély csend honol s mentül beljebb megyünk, annál inkább érezzük az elhagyatottságot. Lábunk alatt csudálatos moha, melybe bokáig sülyedünk, a mely lépteinket annyira eltompítja, hogy szívünk verése is hallatszik.

A mély csendet semmi sem zavarja meg, csak néhanéha roppan egy-egy száraz ág. Távolabb a harkály egyhangú kopácsolása hallatszik, mint valami óraketyegés. A lucfenyők óriásai pedig büszkén tekintenek alá, az alant elterülő völgyekre és a mély sziklahasadékokra. Évtizedeken keresztül dacolnak a pusztító viharral, mely üvöltve s bömbölve ront alá a hegyek ormairól, de bennök kárt nem tehet.

Most észak felől megindul a szél, s az óriások, melyek eddig oly mozdulatlanul, némán tekintettek le az alattuk elterülő völgyekre és sziklahasadékokra, egyszerre megelevenednek. A mindjobban erősödő vihar mihamar üvöltve rohan végig rajtuk, mintha egy nagy háríja volna az egész erdő, s emberfeletti láthatatlan kezek játszanának rajta őrülten. Közben egy-egy fa az iszonyú erőtől kidől, a háríja egy gyönge húrja pattan. De az igaz óriások győzhetetlen erővel állják meg helyöket, csak koronájuk hajlik meg, de törzsük nem, ezt meghajlítani még a vihar sem képes.

Tehetetlen haragjában a hómezőket szakítja fel. Segítségül hívja a görgeteget, a lavinát.

S ez jön. Zúg, dörög.

Óriási, rettenetes erővel szökik át a sziklarepedéseken, hegyszakadékokon, hirtelen, félelmetes gyorsasággal, hogy még a vihar is, mely segítségül hívta, alig tudja követni.

Sziklák repednek és zuhannak messze, dörgésszerü robajjal a mélységbe.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Könnyelmü fiatal fákat, melyek elbizakodva az erdő szélére merészkedtek, mint szalmaszálat töri derékon, vagy tépi ki gyökerestől. De egyuttal szét is forgácsolta erejét és mire elérte az öreg óriásokat, már nem volt elég erős, hogy kárt tehessen bennük, lecsapódik hát a patak medrébe, maga körül a vizet messze kicsapva.

Ekkor a vihar leghatalmasabb szövetségéhez folyamodik és ezerszerte visszhangzó mennydörgés közepette szökik elé az összegombolyított fekete felhők mélyéből a cikázó villám, a haragos mennyeknek gyújtó tüze. Gyilkos haraggal veti magát a hatalmas fa törzsére, féktelen dühében kettéreszteve azt tövig. De célt még ő sem ér, középütt szét repeszté, szilánkra hasította, tán halálosan megsebzé, de ledönteni azt ő sem volt képes. Csonkítva bár, de törve nem : csak áll az óriás.

Hát nincs erő, nincs hatalom, mely képes lenne ledönteni az erdőket ?

Van ! Amit a vihar nem tud, amit a görgeteg nem bír, amire a villám nem képes, azt elvégzi egy semmiség, egy kicsi, hitvány vasdarab, az emberi haszonvetés eszköze : a fejsze !

*

Messzire elhallatszanak *Gazdag Dávid* munkavezető embereinek erős fejszecsapásai. Hármas-négyes csoportokban állnak neki a munkások egy-egy faóriásnak, hogy ledöntsék ; erős lábáról levegyék. Nagy, széles félhold alaku fürészeikkel, melyeket a fába, rendkivüli méretekre való tekintettel, külön kellett készíttetni, min egy két-három arasszal a talaj fölött átfürészelik a törzsét annak kétharmadáig, miután előzőleg hozzákötötték ahoz a szomszéd fához, melynek irányába dönteni óhajtják, ugy azonban, hogy estében más fákat, vagy épen munkásokat agyon ne sujtson. Az utóbbiakat még így is elég veszedelem fenyegeti döntés közben, s bizony ritka év, amelyben valamennyi munkás ép bőrrel kerülne vissza falujába. Minden óvatosság mellett is alig kerülhető el a baj. Egy szélfuvam, mely a fát estében kissé megcsavarja, elég arra, hogy az esés kijelölt irányát megváltoztassa. Hiszen hozzákötötték a fát egy erős szomszédjához, s ez bizony nem is enged ; de enged a kötél. Az ellenkező irányban zuhanó faóriás iszonyú súlya alatt elszakad, mint a cérna szál, s kész a szerencsétlenség. Ezért félnek az erdőmunkások a széltől jobban, mint bármely ellenségtől. Alig is múlik esztendő, amelyekben a G . . . falvi öreg tiszteletes úrnak alkalma ne nyílnék egy-két halotti beszédet, azokkal az évtizedek óta megveszerte közismert szavakkal bevezetni :

„Isteni, hatalmas végzet, amely irányt ád a szélnek . . .

Ám, ha szórul-szóra ismeri is már a gyászoló közönség az öreg tiszteletes úrnak ilyen alkalmakra előkészített és évtizedek óta változatlan búcsúztatóját, még is meg van tőle hatva a végtisztelet megjelentek mindannyia, különösen pedig az öreg Eszti néni, aki már vagy harminc esztendeje gyászolja ugyancsak egy szélfuvam áldozatává lett hitvestársát, haza felé ballagván a temetőből, szorgalmasan törülgeti elgyengült pislogó szemeit, közbe-közbe bólogatván reszketö fejével : „Hajh, a szél, az a szél“ . . .

A *Gazdag Dávid* munkásai közül a legkiválóbb *Adorján*, csak ő ingatja ilyen alkalmakkor fejét, melynek fürtei, a múlt század elejének divatja szerint, hajlított fésűvel vannak a kalap alá tűzve, hogy a szellő léha módon ne incselkedhessék velük. Nem mintha ellene akarna szólni a tiszteletes úr szavainak, mert az nem lett volna illő dolog, de az a szélhistória bizony csak mesebeszéd. Hiszen nem lehetetlen, hogy a szélnek is van valamelyes része a halálesetben, de a szerencsétlenségek tulajdonképeni oka bizony nem ő, hanem az emberek hitetlensége, istentelensége.

Úgy van a dolog ugyanis, hogy a mi urunk Jézus Krisztus tanító útjában átjött a Királyhágón és a fáraszto útól eltikkadtan egy fenyőfa árnyékában feküdt, hogy ott megpihenjen, a fenyő ezt nem akarta tűrni s arcába hajította tobozait, sőt hegyes tűivel annyira szurkálta, hogy az Isten fia nem bírt megmaradni fekhelyén. E szeretetlenségért büntetésre kárhoztatta az Úr a fenyőt :

„Tűvel, tobozzal bántottál Engemet — fűrészszel, baltával bántson az ember téged. Te pedig ne árthass neki mindaddig, amíg jámbor szívvel hinni fog Én bennem.“

És valóban ! Sok-sok száz év alatt fenyő egyszer sem okozott embervalált. Csak vagy húsz-harminc év óta, amióta azok a jött-ment, szép erdeinket pusztító idegen fakereskedők elterjesztették a magukkal hozott hitetlenséget, csak azóta történik annyi szerencsétlenség a dűlő fák által, melyeket az emberek hitetlensége szabaditott föl az isteni átok alól.

*

Feketén gomlyogó nehéz füst terjeng ez alatt lennt a völgyben a *Gazdag Dávid* hevenyészet deszkabódéjának kéményéből, jeléül annak, hogy odabent nyers fával, a most döntött fák szilánkjaival tüzelnek. *Rebeka* az öreg Gazdag bá . . . leánya gazdálkodik itten, ő főzi apjának és az alája rendelt tizenkét embernek az ételt, melyet két nagy, fehérre súrolt faibrikben, dorongra akasztva vállon szokott hordani, a döntés helyére. Most lép ki az ajtó elé, hogy a fák árnyéka után megítélje, vajjon közeleg-e már a dél, s ideje lesz-e már elindulni az ebéddel. A nyilt tűzhely parazsától kipirult arcán első tekintetre meglátszik, hogy vérbeli székely leány. Barna haja alatt, mely hátul két vastag selyempántlikával átkötött fonatban egészen a kötény szalagcsokráig csüng alá, bár nem magas, de nyilt homlok, melyet csaknem egybeérő, kevéssé ívezett szemöldökei határolnak. Nagy dióbarna szemében a fiatalság pajzán jókedve ragyog, telt piros ajkai körül ép fehér fogak villognak elé. Dagadozó keblén keresztbe vetve, hátul csomóba kötött könnyü mellkendő.

Piros okolyája öntudatlan negédességgel két oldalt fel van tűzve úgy, hogy fehér, magafonta-szőtte alsó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szoknyája minden lépésnél kivillog a kockásra vasalt kötény alól. A mezitlábjárás dacára apró, formás lábai most is meztelenek. Pedig van ám csizmája, még pedig piros szatytyán bőrből való. Csakhogy csizmát tiszteséges leány csak vasárnap, s akkor is csak templomba menetkor visel; jövetkor azonban már kezében hordja, illedelmesen az ujjárahúzott „strufnyi"-nál fogva. Erről látszik meg, hogy ki a jó gazdaasszony. Aki kiméli a lábbelit, az gazdálkodik egyéb holmival is. (Ezt jegyezzék meg maguknak azok a házasulandó legényemberek, akik netán még nem tudnák).

Óvatos, előrigyázó ember létére *Gazdag* uram egy magas jegenyefa közelében építette fel a deszkabódét, mivelhogy a villám, ha leüt, előbb éri a magas jegenyefát. (Ezért is látni faluhelyen oly sok jegenyefát a házak szomszédságában.) Hát a mi jegenyénk árnyéka bizony nagyon rövid már, közelg tehát a dél. Minthogy pedig *Rebekának* a folyvást hegyek között vezető úton legalább kétszer meg kell pihenni, jó fél óra telik bele, míg az ebéddel oda ér, ahol apja és annak emberei ép most dolgoznak: itt az *ideje az indulásnak. A leány tehát leveszi az üstöket a tűzhelyről s azok tartalmát, burgonyalevest, gölödényt, (barnaliszt-gombóc) — egy-egy ibrikbe fordítja. Azután bele akasztja a hordófáról alácsüngő kampókat az ibrikek füleibe, behúzza a konyhaajtót, vállra kapja a terhet és útnak ered vele.

Jókedvűen ballag, sőt rózsás arca mosolyra derül. Nehéz is lenne el nem mosolyodni, ha arra gondol, mily szemeket meresztenek majd a munkások, ha látják, hogy már megint gölödényt főzött. Ezen héten immár harmadszor. Pedig még csak csütörtök van. De mikor az *Adorján* annyira szereti!

Hogy könyörög érte a kedves kamasz. Hogy hízeleg érte! No csak legyen meg az esküvő! Biz isten mindennap gölödényt főz neki. Pedig megeskünszik. Most már bizonyos.

Csak az idő ne haladna olyan rettenetes lassan! Ha így halad tovább is, akkor ennek az esztendőnek tán soh se lesz vége. Már pedig februárnál hamarabb szó se lehet a lakzíról, mert míg a döntést be nem fejezték, addig se apának, se Adorjánnak nincs pénze, amiből bútort, edényt mi egymást, s ha már tehenet nem is, hát legalább egy kecskét vehetnének. Lakás miatt nem búsúl. Adorján azért szegődött el kisebb bérért, hogy a napszám egyrészét fában kapja, amiből a rokonok és barátok segítségével felépítik a maguk kis házikóját. Az lesz ám csak pompás lakás! A munkahelyről visszatértében mindennap tele szedi mind a két ibriket száraz mohával. Avval fogják betömni a falat képező fatörzsek közötti hézagokat. Jó erősen, hogy a csípős hideg szél be ne furadozhasson. Még aztán az ágyba is kell moha, jó sok, puha, száraz moha. Azon pompás jó fekvés esik, különösen ha jó vastag, bundás medvebőrrel van letakarva. Erről meg majd gondoskodik Adorján. Már ismeri is egynek a búvó helyét. Ezt majd legközelebb felkeresi, hogy engedje át a bőrét takarónak.

Csak aztán baj ne érje Adorjánt kaland közbe. Hiszen leterített ő már nem egy medvét hosszunyelű szekercéjével, csakhogy akkor még nem ismerte őt, nem aggódhatott érte.

Borzasztó lenne ha . . .

„Jézus Mária"! Rettentő ordítás bődül át az erdő csendjén, s ugyanakkor veszi észre Rebeka Adorjánt, amint óriási szökésekkel rohan a szemközti tisztáson keresztül mind két kezében egy-egy ficánkoló medvebocscsal, s alig háromszáz lépéssel mögötte a dühtől tajtékzó anyamedve.

Ijedtében szinte kővé meredve áll meg Rebeka, mintha gyökeret vert volna a lába. Még lélekzete is elálla rettentő üldözés láttán. Rémületében még a vállán csüggő terhet is elfelejtette letenni, s úgy bámul révedező szemekkel az iszonyu látványra, mozdulatlanul.

Ekkor észre veszi őt Adorján. Mintha csak szárnya volna, úgy repül alá a meredék magaslatról, egyenesen a lány irányában; „kötözd össze a lábaikat" — kiáltja, s oda hajítja Rebekának a két medvebocsot. Aztán megszabadulván tulajdonképeni (a medvebocsok biztonságba helyezésének) gondjától, s kirántva tűszőjéből baltáját, nyugodtan áll a feléje rohanó medve elé, miután már tapasztalatból tudja, hogy a dühös fenevad ellen nem használ sem a futás, sem a fára mászás. Ilyenkor legjobb eszköz a hosszúnyelű hegyes fejszéje. Abban a pillanatban, amikor a medve talpra áll s ellenségére rohan, hogy halálos öleléssel agyonszorítsa és rettentő fogaival szétmarcangolja, arcába repül Adorján baltája, oly erővel, hogy ketté hasítva orrát, mélyen beleékelődik annak csontjába. A medve az ütéstől megtántorodik, s orrába kap, de a következő pillanatban Adorjánra veti magát, s rettentő erővel igyekszik őt átölelni.

Csakhogy Adorján is erős ám. Nem hiába növekedett fel a medvék hazájában, s nem is első íziben kerül medvével birokra. Ez úttal nagy hasznára válik még az is, hogy a medve harapni nem bír. Gátolja benne az orrába ékelődött balta nyele. Baljával a medvét magától távol tartván, jobb kezével annak torkát igyekszik elkapni, hogy vasmarkával megfojthassa. Hosszas küzdés után sikerült elkapni a medve torkát, csakhogy a heves küzdelem alatt meglazult a balta, ugyanakkor kiesik a medve orrából, s most a medve már fogaival is kapkod a legény felé, míg a kiesett balta nyomából előszökő vérsugár Adorjánt szinte elborítja.

Ekkor felélednek Rebekának halálra zsibbadt tagjai. A medve rettentő karmai rongyokra tépték Adorján ingét, s bizony meghasogatták alatta levő bőrét is. Rebeka vért lát, kedvesét vértől borítva!

Villámgyors szökéssel Adorján mellett terem s kiragadván annak tűszőjéből az éles, hegyes tőrt, markolatig döfi az a medve szívébe, kétszer-háromszor-tízszer . . . Dőf, szúr, szinte dühödt önkívületben, még akkor is, mikor a medve végvonaglásban hever a földön, míg nem Adorján mosolyoga kapja el a karját:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„Elég már hé! Hiszen tönkre szurkálod a derékaljunkat!"

A leány fölesküdött. Iszonyattal nézi a kezében levő véres tőrt, megborzad és messzire elhajítja a gyilkos szerszámot. És szép szeméből, mely alig néhány pillanattal ezelőtt szinte vérszomjas tűzben égett, most hirtelen heves könnyzápor tör elő.

A vadászat fejlődése.

Az idő halad és mi is haladunk vele, illetve a korral. Nem frázis ez, bár elég gyakran mondják ezt ebben az értelemben. Hisz úgy az egyén, mint egész népek életének rugója, irányitója a folytonos haladásra való törekvés. A ma eredményének csak pillanatnyira örülünk, csakhamar nem érjük be vele s a sikeren felbúzdulva, a mát a holnappal túlszárnyalni igyekszünk. Igy haladunk minden héten, fokról-fokra s véges emberi elménkkel csak ritkán tünődünk el a felett, vajjon van-e a haladásnak határa s elérjük-e, vagy elértük-e már a tökély legmagasabb fokát?

Mai életviszonyaink között a felelet e kérdésre mindenesetre tagadó, jóllehet úgy a nagy természet, mint az emberi élet többféle megnyilvánulásaiból megállapithattuk már, hogy a haladásnak és fejlődésnek is van egy bizonyos, kulminációs pontja, a melyen túl visszaesés következik be. Ez a tudat azonban korántsem akasztja meg az emberiséget a haladás utján s feltartóztathatatlanul törtetünk előre s nem érünk rá törődni a végkimenetellel.

Hogy azonban mindig helyes irányban haladunk-e? az e felett való tünődésre már bizony nem árt, ha egy kis időt forditunk, s ha tünődésünk közben haladásunk ferde irányát vennők észre, arra törekszünk, hogy azt nem csupán a máról-holnapra való emelkedés, hanem annak okszerű volta is szabja meg.

Igy például a vadászat szenvedélyének kielégitését nemes élvezetnek tudjuk és hirdetjük már régóta. Mint minden téren, úgy itt is folytonos a haladás és fejlődés, úgy, hogy ma csak pár évtizeddel is hátratekintve, a vadászat gyakorlásában a tökélynek igen magas fokán állunk. E fokon azonban korántsem állapodunk meg, hanem törtetünk még most is előre s jutunk is napról-napra, évről-évre előbbre. Sajnos azonban, nem tagadhatjuk el azt a tényt, hogy egy-más tekintetben már is helytelen irányba jutottunk.

Amióta az ember a vadat nem csupán mint létfentartásához szükséges tárgyat ejti el, azóta úgy tudjuk, hogy a vadászat testedző, lelket üditő szórakozás s utódainknak a vadászat gyakorlásának lényegeként máig is ezt és így igyekszünk örökül hagyni. E nemes élvezetnek ez volt és ez kell, hogy magva legyen a jövőben is, mely körül aztán gyakorlásának különféle módja csupán mint burok szerepeljen, a mely az egésznek csak külső fényt ad, akár a kis kagyló körül fejlődött igaz gyöngy. Ha e burok nem átlátszó, megszünik a fénytörés, nincs fénye és értéke a gyöngynek; valamint a vadászat gyakorlása is veszit értéke és jelentőségéből, ha annak tulajdonképeni magvát külsőségekkel és nem megfelelő vagy túlzásba hajtott módokkal övezzük.

Nézzük csak közelebről, mily ferde irányok keletkezhetnek ma is a vadászat gyakorlásának fejlődésében?

A fegyverteknika napról-napra ujabb csodákkal lepi meg a vadászvilágot. És a haladás e téren is még bajjal érte el a kulminációt. A főtörekvés, egyéb célszerü dolgokon kivül, még mindig az, hogy a vad minél nagyobb távolságból és minél kényelmesebben legyen elejthető, úgy, hogy már ma is sok vadász inkább *müszernek*, mint a régi értelemben vett lőfegyvernek nevezhető alkalmatosággal vadászik. Szó sincs róla, eliseréssel kell, hogy legyünk a tudomány és teknika eme vivmányaival szemben, de a vadászat gyakorlásában e réven elért fejlődéssel szemben már inkább kell fukarkodnunk a helyesléssel. A legtöbb vadász manapság csak programmszerűen vadászik. Jó előre és kellő részletességgel megállapitott időben és ideig, s a vágya, hogy ezen belül minél több vadat hozhasson terítőre. Több időt és egy bizonyos helyen nem szentelhet a vadászatnak, mert másnemü elfoglaltsága, vagy a más helyen kináltozó alkalom miatt nem lehet. Ily esetben aztán nagyon jó szolgálatot tesz a kilométerpuska, s bizony minden kinálkozó alkalommal használatba is veszi, mert különben nem tartja be a programmot. Hol marad itt aztán péld. a nagyvad elejtésénél tulajdonkép a legszebb, a legizgatóbb tevékenység, a vadnak minél közelebb való belopása. Kevésbbé nyilik alkalom a testedző mozgásra is, a türelem próbára tevésére, a melynek árán elért eredményt tölt el a legszebb megelégedéssel s a lelket üditő szórakozás is aggodalommá, boszankodássá válik, ha a programmszerű idő fogytával nincs arányban az elért és várt eredmény. Ez a körülmény még inkább hat öszszönzőleg a fegyver előnyös oldalának kihasználására, a nagy távolságra való lövésre, s az eredmény; sok hibás, vagy a mi még elitélendőbb, sok rossz lövés.

A lőfegyverek tökéletesitése terén figyelmet érdemel még a minél több és minél rövidebb egymásutánban való lövés lehetőségére való törekvés is. Normális viszonyok közt e körülményre való tekintettel, tökéletesen meg lehetünk elégedve a máig szerkesztett s a fenti célt legjobban szolgálló fegyverekkel. És meg is vagyunk elégedve, a mig a holnap egy lépéssel ismét előbbre nem visz e téren. Pedig valószinű, hogy előre jutunk. Ám de minek? hisz pld. a Browning fegyvernek vala-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mennyi lövésére egyszerre csak felette ritka esetben lehet szükségünk; ily esetben is előnyösebb két vagy több fegyver használata s így a fegyverek ily irányban való fejlődését nem tudjuk kellőleg kihasználni, legfeljebb visszaélni tudunk vele, amennyiben a gyors egymás utánban való lövés lehetősége lövésre csábit, még akkor is, a midőn a vad a jó lövés lehetőségének határán már túl van. A gyorstüzelő puska következményeként fejlődik aztán a vadászat gyakorlása is oly irányban, mely a sok lövésre való alkalmat van hivatva elsősorban szolgálni, tehát sok vadra van szükségünk. Mivel pedig a természet sehol sem önti a vadat oly bőségszámból a mennyi az igénynek folytonos fejlődésével elég lenne, segitünk a dolgon mesterségesen s összetömörítünk egy helyre annyit, a mennyi a természetszabta határokon belül semmi esetre sem tenyészhetne magától s így segitjük elő a gyorstüzelő fegyverek előnyének kihasználását. Helyes irányban fejlődünk-e tehát a lőfegyverek ily irányú tökéletesitésével a vadászat gyakorlása terén? Bizony nem, mert ily irányú fejlődéssel mindinkább távolodunk a vadászat tulajdonképeni nemes és szórakoztató voltától. Célunk nem a vadnak minél élvezetesebb módon való elejtése, hanem a minél több lövés elérhetése.

Hogy minél több lövést tehessünk, természetesen az idő kihasználására is sulyt kell fektetnünk, a lövésre alkalmat nyújtó vadat is tehát a lehető legszükebb térre kell összeterelnünk, mert a vad után való járás fáraszt, időbe kerül s így a lövésben hosszabb szünetek állnak be, a mi — unalmas. De, hogy kellő hosszabb időt szentelhessünk a vadászatnak, nem engedi a programm sem. És további ily irányú haladás bizton várható. X — vadászattulajdonos siet közzétenni az eredményt valamely vadászlapban. Y — vadásztulajdonos irigykedve olvassa s fel teszi magában, hogy jövőre túl tesz X-en. Így támad a vadászattulajdonosoknál a mennyiségre állapitott vadászat és ezekről ragad át a vadászaton résztvevőkre is. A vadászat kezdete előtt az a kérdés; mennyit lövünk? főmennyiség s ha ez nagy, minél nagyobb, akkor a vadászat jól sikerült, a vadászok pompásan mulattak. A vadászaton résztvevők szorgalmasan jegyezgetnek s a végén, sőt már közben-közben is az a kérdés járja: ki lőtt többet? ki legtöbbet? És ha valaki ezt megfigyeli, sokszor láthatja, milyen nagy az irigykedés s hogy siet egyik a másik orra elől elkaparintani egy-egy darabot, csakhogy neki lehessen több. Ez az irigykedés, mondhatni vadászéhség nem egyszer volt már szerencsétlenségeknek okozója. A lőtt vadat aztán a naplóba pontosan bevezetik. Szürke számoszlopok ezek, a mik mind csak a darabszámot vannak hivatva megörökiteni, hogy egyébként a vadászat mily élvezeteket nyujtott, az mellékes.

Pedig a vadászatnak igazi értelemben vett gyakorlása tele kell hogy legyen poesissel. A vad elejtése a végcél ugyan, de a mi csak a természetben való szabad fesztelen mozgás s a vad természetadta önvédelmi eszközeinek a vadász részéről való ügyes kijátszása utján érhető el hamisitatlan élvezettel. Csak így mondhatjuk el a vadászatról, hogy a munkától eltikkadt testre-lélekre üditőleg, fölfrissitőleg hat; míg a töltényeknek száz és ezerszámra való ellövöldözése, a versengés, az irigység aligha lehet idegcsillapító s a kedélyre jótékony hatással. A darabszámra való vadászaton kivül, nem kevésbbé tér el a fejlődés helyes medréből a trofeák után való vadászat is. E téren is mindinkább oda fejlődünk, hogy a cél, az ösztönző erő, a trofea minden áron való birása, míg a vad elejtése és a vele járó élvezet csak mellékes szerepet játszik. E cél elérésére való törekvést is nagyban szolgálja a fegyverteknika fejlődése, a verseny, az irigység és ujabban azon körülmény is, hogy jó pénzért van ily sikerek elérhetésére mód nyujtva még oly vadászoknak is, a kiknek különben nem állana módukban sem vadászni, még kevésbé önkezüleg szerzett trofea birtokába jutni. Bizony a trofea utáni vágy nem egyszer a korrekt vadászat elemi szabályainak megsértése árán nyer csak kielégitést.

A fejlődés örök törvényénél fogva a haladást a vadászat gyakorlásában nincs módunkban megállitani, ez nem is lehet célunk, azonban a helytelen irányban való haladást helyes mederbe terelni — feladatunk kell hogy legyen. Felismerni a helytelen irányt s tőlünk telhetőleg ujból a helyes nyomra vezetni s a viszonyok fejlődésével harmoniába hozni, ez kell, hogy minden a vadászat élvezetének nemes voltát hirdető és igazán átérző vadásznak kötelessége legyen.

Hogy a fejlődés menetében ujabban csakugyan mily bizarr irányok észlelhetők a vadászat terén, annak illusztrálására álljon itt például a legutóbb Németországban lezajlott egy pár vadászat, a melyeken a németek feltünést kedvelő császárja vett részt, sőt egyenesen ennek tiszteletére rendezték azokat. A „Wild und Hund" cimü kitünően szerkesztett vadászlapban olvasható ezekről rapportszerű közlés, a mely igazán meglepő adatokat tartalmaz. Igy a *Ratibor* hercegnél tartott egy napi vadászaton teritőre került 2951 drb fácán és más egyéb vaddal együtt összesen 3002 drb vad, melyből maga a császár 676 fácánt s összesen 681 darabot lőtt 877 lövéssel. A másnap *Hohenlohe* hercegnél tartott vadászaton teritőre került 4307 fácán s összesen 4403 drb vad. Ebből a császárnak 997 fácán s összesen 1001 drb vad jut, mihez 1104 lövésre volt szüksége. A harmadnap *Henckel-Donnersmarck* hercegnél tartott vadászaton 3555 s összesen 3610 drb vad esett, melyből a császár 936 fácán s összesen 938 drbot fűzhetett volna aggatóra 1116 lövés árán. Élénk sajnálkozást keltett, hogy ezuttal nem vitte fel ezer darabnál többre. Ezután tehát a németek hatalmas imperatora bizton kicsinylő véleménnyel fog távozni az oly vadászatról, hol ezerdarabnál jóval többet nem lőhetett. Quo usque tandem?

Ismerek dúsgazdag magyar mágnást, a ki a sors

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kegye, de az okszerű és intensiv vadtenyésztés folytán is az ország legjobb vadászterületeit mondhatja magáénak. Egy-egy vadászati nap eredményeként ezer darab vad itt elég gyakori, de midőn a vadász úr azt ambicionálta, hogy egy nap ezer darab fácánkakas kerüljön terítőre, tudom, hogy ez milyen nehéz feladat volt, mert volt alkalmam e vadászat rendezésében aktiv részt venni. Hát ily feladatoknál bizony csődöt mond még a legdúsabb vadászterület is s célt csak különféle mestersséges és csalafinta berendezésekkel érhet el az ember s a természet bőkezűségének hiányát pótlandó, bizony mélyen kell a vadász urnak zsebébe nyulnia. Maga a vadászat is teljesen kifogatja az embert illuzióiból s a folyton rajokban repülő fácánok, a csaknem szünetnélküli lövés, a szanaszét heverő, vergődő vadtömeg igen furcsa nyomokat hagy hátra a szemlélőben, csak a „vadászok" arca ragyog az elvezettől, sőt még jobban ragyogna, ha még több vad és lövés lett volna. Most aztán képzeljük el ezt 3—4-szeres kiadásban s a várható verseny és fejlődés következtében még X-szeresen.

Vajjon nem kellene-e ily esetekben distingválnunk s az ilyen szórakozást lövősport vagy fácánlövésnek nevezni inkább, mint vadászatnak. Mert tény az, hogy ily tömegöldökléseknél egészen más szempontok az irányadók s más hangulatok dominálnak, mint egy rendes kaliberű vadászaton s vadászatnak legfeljebb annyiban nevezhetők, hogy bár természetes jellegökből kivetkőztetett, de erdős-bokros helyen folynak le s hogy a fácán még nem általánosan elterjedt — házisárnyas. A vadászat mai értelembe vett gyakorlásához a jó lövőképesség elengedhetetlen kellék s ezt fokról-fokra, akár természetes uton vadra, akár mestersséges uton való gyakorlással módjában áll kinek-kinek többé-kevésbbé a tökély bizonyos fokára vinni. Az így szerzett készség és ügyesség aztán lényeges része a vadászat nyújtotta élvezetnek, de korántsem kizárólag ez a vadászatban fellelhető gyönyör. Ámde ahol oly kétségtelenül nyilvánul meg a minél több lövésre való törekvés, mint a fentebb vázolt esetekben is, ez feltétlenül az egyéb örömök érzésének hátrányára történhetik csak s jó formán egyedül a lövés okozta gyönyörérzet az uralkodó. *A fő elv: minél több vadra, minél több lövést tenni, minél kényelmesebben és minél rövidebb idő alatt.* Ehez alkamazkodik, e körül forog, e célt szolgálja az ily lövősportok rendezésénél minden. Pedig a vadászatnak helyes mederben való gyakorlásánál, a hol a mestersséges beavatkozás legfeljebb a vadnak a vadász felé való terelésére szorítkozik, a fáradozásnak, a türelemnek próbára tevése, a remény felcsillanása, a nagy természet jelenségeinek különféle megnyilvánulásaiban való pillanatnyi elmerülés nem lehetnek csupán melléktekintetek.

Azonban nemcsak az apró vadra, de a nagy vadra is sor kerül s hála a fegyvertechnika és a vele együtt haladó vadászat fejlődésének, módjában van a vadászoknak ezekre is tömeggyilkolást rendezni. Ugyancsak a fent idézet szaklapból tudható meg, hogy a németcsászár grünevaldi és schorfheidei pagonyaiban egy egy nap százszámra is kerül terítőre nagy vad, nem és fajra való tekintet nélkül, a mi első sorban megint csak a lövési mánia egyedüli bizonyítéka. A példa pedig ragadós, különösen ha a *„legelső vadász"* él vele. Követik az alattvalók s követjük mi is, aminthogy sok más tekintetben is szívesen veszünk példát német szomszédainktól. És így haladunk, fejlődünk napról-napra, évről-évre, azonban, hogy jó uton-e? erről nem árt néha egy kicsit elmélkedni.

Hajek Antal.

Adalékok vadászati irodalmunk történetéhez.

(Kö.) Tudvalévő dolog, hogy a magyar vadászati irodalom nem valami régi multtal dicsekedik. A XVII. században ilyent még csak hírből sem ismertek. Angol, francia, német vadászati munka azonban már ez időtájban is vezérfonalként szerepelt hazai vadászaink előtt.

Számbavehető első magyar vadászati munka csak 1842. évben jelent meg. Ennek a munkának is a szerzője névtelenségben óhajtván maradni, nevét csak úgy jelezte, hogy: *Irta: M. Sz. F. E.*

Vadászati folyóirataink közül az 1857. évben *Bérczy Károly* alapította meg az elsőt, a máig is fennálló *Vadász és Versenylapot.*

Csak a kezdet volt nehéz. Már az *1879-ik év november hó 20-án* megszületett a *Vadász Ujság* is! Kiadója az országos központi hirdetésfelvételi iroda Budapest, Fürdő-utca 4. sz. a. volt. Előfizetési ára egész évre 5 forint volt és megjelent minden hó 1-én, 10-én és 20-án. Az első számban — A t. közönséghez! — fordul e lap és előadja, hogy már régebb idő óta hiányát érzi a szerkesztő és a közönség is egy oly közlönynek, amely szélesebb körökben elterjedve, *ne egyes osztályok érdekeinek legyen kizárólagos képviselője,* hanem a sporttal foglalkozó egész közönség számára hasznos, mulattató és tanuságos olvasmányul szolgáljon. A szerkesztőség igéri, hogy a *vadászat, lövészet, halászat és haltenyésztés* terén nemcsak hazai elsőrendű munkatársaitól hoz közleményeket, hanem több európai hírű szaktudósok tollából is. A „Vadász Ujság" nemcsak *a nagy vadászati évad alatt, de nyáron át is* mindig időszerű hasznos tudnivalókat közöl. Kártékony állatok ellen irtó háborút hirdet. A nagyobb mennyiségű vadat elárusítók számára közli a hazai, valamint a külföldi vadpiacok árait. Az előfizetők mindenféle szükségleteit jóval olcsóbban szerezhetik be a lap útján, mint egyéb uton. Egyszóval sok hasznos dolog a kellemessel összekötve helyeztetett kilátásba — az előfizetők részére.

1880. év január 10-én megjelent 5. számnak már új, illetve „állandónak" jelzett címképe van, sikeresen rajzolt vadászati trofeák és képek összetételéből. E szám

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tudtul adja, hogy egy uj rovatot — a *„Vegyes közlemények"* rovatát nyitotta meg a szerkesztő anélkül, hogy az előfizetési árakat felemelte volna!

Ebben a számban egyik rovat alján van egy érdekes közlemény is, a címe:

„Vadászlap" — cím alatt Sárkány J. F. úr, a „Vadász és Versenylap" szerkesztője, ki a lótenyésztés és versenyügy körül kiváló érdemeket szerzett, megindította a harmadik magyar vadászlapot. Bár ez új szakközlöny megindítása a vadászati szakirodalom élénk lendületéről tanuskodik, e vállalatnak még sincs többé célja, miután a *Vadász Ujság* kiadóinak szemei előtt lebegett cél: egy olcsó és népszerű, tisztán vadászati szaklapot nyujtani a nagy vadászközönségnek: immár el van érve és e fölösleges, sőt kártékony és erőszakolt *konkurrencia* csak az erők szétforgácsolására vezethet. Mi különben szivesen üdvözöllnők riválisunkat, ha igazi szükséget és hézagot töltene be. De ez az eset nem forog fennt, annál kevésbbé, minthogy e lap a „Vadász-Versenylap" vadászati részének *egyszerű lenyomata*: mi pedig épen azért indítottuk meg lapunkat, mivel láttuk, hogy a *Vadász-Versenylap* első sorban a lótenyésztés érdekeit viselvén szivén, a vadászatra kellő súlyt nem fektethet. *Különben megemlítjük, hogy a lapocska ára egy évre 5 forint és a közönségre bizzuk, hogy döntsön létjoga fölött.*

Óh, ez a konkurrencia! milyen furcsa dolog is ez, hogy nem is lehet enélkül a világ. Mennyivel könnyebb volna kibérelni a közvélemény és nem törődni semmivel. Aki haragszik, annak nincs igazsága! A *V. U.* szerkesztősége pedig haragszik, még pedig a V. L.-ra. Miért is jelent meg, mi keresni valója van neki ezen a világon? *V. U.* tudja jól, hogy a haragot kimutatni meg pláne nem szabad, ezért igyekszik is irodájában olyan „nemtörődömséget" mutatni, de önérzetesen a közönségre hivatkozik, nem tudván, hogy a nagy közvélemény milyen változó szokott lenni.

Ugyanezen számban (5.) az új kiadótulajdonosok *báró Mednyánszky* Árpád és *Egerszeghy* Sándor is bemutatkoztak. A szerkesztőséget *gróf Zichy* Imre és *gróf Kreith* Béla képviselte.

1880. május 20-iki számban nyilvánosságra került a szerkesztőség és kiadóhivatal közti belviszály. Az egész szerkesztőség kilép a *V. U.*-ból és megalakítja a *Képes Vadász Ujságot.*

Ennek a vállalkozásnak sikertelenségét legjobban igazolja azon körülmény, hogy az egész nem tartott tovább, mint 1880. év junius hó 10-ig, tehát összesen husz napig!

Sárkány Ferenc János nemcsak a lovakhoz értett, hanem az emberekhez is, vagyis jobban mondva az üzlethez. Lóversenykifejezéssel élve — társait már az első iramban canterben verte.

1880. julius hó 10-én bemutatkozik Ő is; elparentálja egyszerre a Vadász Ujságot és Képes Vadász Ujságot is — örökébe lép, de átveszi azok terheit is — az előfizetőkkel szemben.

Ezekből a kis adatokból kiviláglik, hogy egy szaklap szerkesztése és kiadásához feltétlenül kétféle ember kivántatik; az egyik író, a másik üzletember legyen! Előfordul, hogy a különleges helyzet úgy hozza magával, hogy ez a kétféle dolog egy kézben kell, hogy elsüljön, akkor a működés rendesen az egyik vagy a másik hátrányára történik. Kivételes eseteket szabályul venni nem lehet.

Vadászati irodalmunk kezdetén is megszólalt az a bizonyos fülemile, amelynek hallatára . . . Kend-é bizony az árnyéka! . . . ismert refrein mindkét szomszédból kihallatszott! Hiába, ez a magyar ember sora, ha per — legyen hát per! Inter duos litigantes a harmadik Sárkány Ferenc János lett!

Mindenben szeretjük a külföldöt, de különösen a németeket utánozni, sok rossz szokásait elsajátitottuk már, de a jókat megvetjük. Pedig a német mondja azt is: *leben und leben lassen!* Nem értjük és ugy alkalmazzuk, hogy: *Csak a belit!* Hangzatos frázisokkal egy nemzet sem tud úgy dobálózni — mint mi. A legkisebb áruinkat, legyen az szellemi, vagy ipari — mindenki úgy kinálja, mintha eladását csak közérdekből tenné — a közjónak tesz szolgálatot mindenki, addig, ameddig a Vadász Ujság szerkesztője által kinyilatkozott *konkurrencia* meg nem jelenik! De ha megjelent, akkor elő az új jelszóval, amely úgy hangzik, hogy: csak a belit!

Pedig ez nem helyes; a konkurrencia olyan szükséges valami, mint a mindennapi kenyér, ez serkenti, ez biztatja, ez kell hogy buzdítsa a másikat arra, hogy ő még jobbat adjon, jobbat termeljen — akár iparilag, akár szellemileg — mint a másik!

Sajnos, ez csak ideális dolog, a jelenben is úgy vagyunk, mint régen — tapasztalhatják olvasóink is; — követ vessen rám, aki nem hiszi, hogy még most is a régi járja — csak a belit!

Hajtóvadászat.

A Rimamurány-Salgótarjáni vasmű Részvénytársaság január hó 10—14-ig a rimócai és rimabrézói erdőgondnokságaiban hajtóvadászatot rendezett sörtevadra. A vadászaton résztvettek: *Wurmbrandt Ernő* és *Vilmos* grófok, *Fáy* Gyula főispán, *Püspöky* Emil, Andrássy Géza gróf joytanácsosa, *Dezsényi* Jenő kir. alerdőfelügyelő, *Mariássy* Gyula főszolgabiró, *Marton* János főügyész és az erdőtisztek. A hajtásokban mintegy 80 darab sörtevad fordult meg, melyből 6 darab került terítékre. Az egyik elejtett remek koca fehér alapszínű volt, koromfekete foltokkal tarkítva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Tekintetes Szerkesztőség!

Van szerencsém tisztelettel felkérni, miszerint a „Magyar Erdész"-ben a következő közelménynek helyet adni sziveskedjék: *

„Az 1898. évi XIX. t.-c. második címében foglalt rendelkezések miként végrehajtásáról Sopronvármegyében című közleményemben, mely az „Erdészeti Lapok" 1906. évi XII. füzetében jelent meg, az ügyviteli szabályzatok életbeléptetésénél követett eljárást és az ide vonatkozó adatokat, közvetlen tapasztalataim alapján tárgyilagosan ismertettem.

A „Magyar Erdész" f. évi 20. számában ezt a közleményemet Sólyom Andor, a ki — saját állítása szerint — Sopronban nem volt, kritika tárgyává tette.

Felmentettnek érzem magamat az által, hogy ezzel a cikkel bővebben foglalkozzam, mert:

1. ez a helyi viszonyok kellő ismerete nélkül iratott,
2. álnév alatt tétetett közzé és végre
3. mert szerzőjét a személyeskedés terére követni nem szándékozom.

Fogadja a tekintetes Szerkesztőség, kérésem szíves teljesítéseért, őszinte köszönetem kifejezését.

Budapest, 1907. évi január hó 23 án.

Tisztelettel:

Ratkovszky Károly.

* E kérésnek természetesen készségesen teszünk eleget. Ratkovszky-nak arra az észrevételére, hogy nem foglalkozik böbvebben a cikkel, mert álnév alatt tétetett közre, csupán azt jegyezzük most meg, hogy a mi felfogásunk szerint a dolog érdeme sem nem nyer, sem nem veszít, *bárki* legyen az, a ki ír. A fő — azt gondoljuk — mindig az, hogy a ki valamit ír, annak tartalmáért álljon is helyt, különben elverik rajta a port, ha mással nem, a pennával.

Szerkesztő.

Folytatólagos úti élményeim s egy és más.

Irta: *Tárnbök Géza,* (ama illustris szakorgánum v. munkatársa.)

Mottó: Tanulj tinó,
Ökör lesz belőled!

Tisztelt Szerkesztőség! Szerencsésen megmentém köpönyegemet s így Rigó Jancsinak semmi panasza nem lehet alanyi avagy tárgyi birtokviszony tekintetében való megháborítás szempontjából . . .

És most úszom — nemcsak az erény rózsaszínü tengerén, hanem egyszersmint egy rém nagy kerekes gályán is a ferdeészbeli anglius náció kődborongós hazája felé.

All rigth!

Hanem mielőtt tovább kerekeznék a szellemi bicklizés korlátlan tájazatain, fel kell tennem a kérdést érdekfeszítés okából, hogy ugyanis: tetszettek-e már tengerészeti vízterjedéket observálni?

Ugy-e, hogy nem?

Nos hát, nem mondhatnám, hogy nekem is túlságosan tetszenék! Fölül sós ájer, alól azonképpen sóval savanyított vízenybéli terjengészet, tele cethallal s más förtelmes halazataival a tengeri barmászatnak, melyek acsarkodva vicsorítják fogazataikat mindennemű lelkes és leiketlen lények szárnyon avagy gyalog járó egyedeire s nagy ugatásokat cselekesznek éjcaka évadán, midőn a hold süt s a bibliai Dávid király a legujabb nótázatokat hegedüli benne az angyali seregleteknek.

De mit szóljak magáról, a hajónk körül rettentő nagy környülállásban sósavaskodó gerendátlan tengeri frekventációról!

Huh! ha rá gondolok e vizeny fenékbeli távolságára, melynek alazatán a cimborázói kikönyöklések kölyökdombokká törpülnek el!

És mit szóljak továbbá speciell, a dicső légenybéli elementum tárgyi és eszményi minemüségéről, mely szemmel meg nem állapíthatólag csupa lebegékeny sóból áll! Például, ha szalonnázunk, csak megforgatjuk egy kissé az elemózsiát az ásványi higfolyós levegőbéli területekben s olyan sós leszen sózás nélkül is a malaci termék, hogy kaparás nélkül szinte élvezhetetlen!

Nos hát, ily körülmények közepette, itt ugyan senki sem panaszkodhatik az atikai (avagy patikai — vagy mi a fityfene) só hiányáról, mert van itt mindenféle só szépen!

Csak a szemnek nincs legelő mezeje! — Folytonosan felette regényteles tájak vonulnak el testi tekinteteim perspektiváju előtt a maguk hegy, fa és föld nélkül való hiányosságaikban, melyeken a szem megpihenni képtelen! — Szárnyas baromféle azonban van fölös számmal. Egész nap látni őket cápakölykökre hálaszni. A foggal fegyverzetes halspeciesieket azonban nem bántják, különösen az orrszarvu minőségektől nagyon tartózkodók, minthogy ezeknek veszekedett nagy furószerszámuk vagyis csápjok könnyen végzetessé válhatnék rájuk nézve.

Observálhatók még itt egyébiránt más mindenféle rendü és rangu állatbéli felekezetek is, így a szoptatók rendjéből vízilovak, tengeri elefántok, borjak és herkentyük, azonképpen repülékeny halsereglетek is, melyek estenden vartyogva „húznak," éppen mint az erdei ormagy madárság szokott, midőn a fák tetején való csicsergézetbe már beléuntanak. (Lásd erről bővebben a *„V-t és A-g"* cimü illustris szakorgánum hasábjait.)

A tengeri tollas felekezetek közül legnevezetesebbek mégis, az u. n. viharmadarak (Pinus silvestris), melyek rémséges csapatos rebbenéseik folytán hullámzatot indító viharos szélkerekedések előidézővé válhatnak. Innét a nevük is. — — A tengeri hollók (Limósa majolika) kevesebb szóra érdemesek. Fő nevezetességük egyébiránt abból áll, hogy szinezet tekintetében a fehérek ritkák köztük — és hogy kölykeiket nagypénteken mosni szokták.

A hires „tengeri kígyó"-hoz még nem volt szerencsém, a mennyiben szakértők állítása szerint most van éppen ürkedésében, részint pedig a grója már fiait szoptatja a tenger legmélyebb fenekezétén.

Es ezzel be is számoltam volna az érdekesebb tengeri vonatkozásokkal, csak még azt emlitem meg, hogy szerettem volna nema nevezetes ráksággal is megismerkedni, a mely „ollójával fölveszi a lovas kozákot" . . . Azonban a bogarászok tudósítása szerint, mióta errefelé a kozákság ritkulni kezd, ama csodáserejü ollós lény is kiveszőben van a sós levekből, legfeljebb imitt-amott egy-egy megkövesült ollójára akadnak rá, miket, mint felettébbvalóan érdekes emelgetési objektumokat, a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: ÉVgF/255/2018.

nagyobb európai muzeumokban helyeznek el. Kár, hogy nálunk még nincs belőlük, de lehetne tán szervezni — például bukott képviselőkből — oly „tanulmányutas" kompániát, mely (természetesen államköltségen) ama hires tengeri schneiderek ollóinak összegyűjtése végett expedicióznék, hisz úgyis annyi a pénzünk, hogy akár az ablakon lapátolhatnánk ki a fölöslegét, avagy pedig ritka tengeri herkentyük, bogárságok s mi egymás nagyos objektumok gyűjtését segíthetnők elő vele, a mint ez nálunk különben szokásban is van, mert hát lépést kell tartanunk a haladó kultura bogarászati szempontjaival is . . .

Mivel pedig éppen csudabogarakról [illegible] szó — itt, mielőtt tovább mennék, — fel kell említenem, a miről egyébiránt eddig sejtelmem sem volt, hogy ennek a fél-eszü anglis nációnak a nyelvéből hetrekotrálása velem született talentum!

Nem csodálatos ez, mi?

„*Ei*', „*ou*", „*oá*" és „*sirp*", „*sörp*" stb.[illegible] véknyan, avagy magastagon ejtve s a szabadelvü gondolatmenethez alkalmazva, mind jelent valamit.

Ha csak egy kicsit elvonyitom is magamat a náthás szólamok klaviaturáján, mindjárt figyelmet ébresztek s okvetlen kisül belőle valami. Így például ha jelentőségteljes kifejezéssel mormogni kezdem, hogy asztmondja: „*hüm, hem, hüm, ei, oá, oü, sir, sar, sörp*" és *birgumbergeburgicsalamádéfricskandores hep!*" — rögtön kapok rá feleletet, a fityfene tudja ugyan hogy mit, de elég az hozzá, hogy megértik (amit tulajdonképpen magam sem értek)! De nemcsak hogy megértik, de ünnepelni látszanak szónoki képességemért, a mennyiben barátságos nyelvlötgetések közben közrekapva, bolond szokásukhoz képest hol horpaszon legyintenek, hol pedig a fejemne adogatnak rokonszenvetlen barackokat — elismerésük jeléül nyilván; míg én teletorokkal „ójesjes"t orditok — részint a barackok miatt, részint pedig az úri méltánylás jegyében.

Különben a mi a barackot illeti, azok bátran el is maradhatnának szeszteles állapotban, mert érzékeny fejbéli perifériam sehogy sem tud hozzászokni a barátkozás ily fajta *érzékítéshez* . . .

Utóbbi körülménynél fogva is egyrészt — nem mondhatnám, hogy a tengerészeti kéjut valami túlságosan mulatságosnak kinálkoznék a test és kedélyéből vidulászat szempontjából, miért is a nemzetközi találékonyság kedélyes tapintatokkal párosítva, sehol a világon nem részesül akkora méltánylásban — kivált a nőivarúak részéről, — mint éppen a tengerjáró edényeken. Mert huh! örökké csak fátlan vizek szesznélkül való szeszélyes hullámzatain pihentetni a látás pozitivitását lehet ugyan szép, és érdekes annak, a ki az ilyesmit szereti, de többesben korántsem lélekviditó állapot ez; miért is iparkodunk unalmi üzelmek válogatlan eszközeinek lehető számos tárgyi és alanyi kitalálására buzgó törekvéseinkben, s eszerint szórakozik minden hajóbéli kéjutas úgy, a hogy tud, ki ideális avagy filozófiai vakaródzásokkal töltvén a csigabiga időt, ki meg másképp, az erő és anyagázat segitségül hivása mellett, a karlsbadi kúra"révén, de a kutyafésülestől sem idegenkedve . . .

Az unalmi körülmények egyébiránt felette érdekes és jellemző néprajzi tanulmányozásokra adnak alkalmat a studiumok iránt érdeklő búvárszellemnek. Így például lelki és testi vidulat hiánya okából a magyar jézusmárjázik és bort iszik; a német gyakrabban „koncentrál" és limonádéval csendesíti indulatait; az angol „ó-jesjes"-t ordit és rugászati tornaműveletekkel rugja ki indulatainak feleslegét; a török a gondolatok pervezitásába mélyed és mosolyog; az olasz kecskéről álmodoz és torkaszakadtából operázik; a cseh trombitál és iszik mindent, a minek szesz íze van; a cigány rókatancot jár és a szelet szidja; a francia a törökneк segit a gondolkozásban s a derékbeli gyors mozdulatokban gyakorolja magát; az orosz bombákat csinál és szellemi zsidónyúzásban kéjeleg — s végre a zsidó . . . ez a nemzetközi szociálismust szervezi és megeszi a „tréflit" is, ha más van is.

Hogy pedig tipussal is szolgáljak, fel hozom itt feltünő példának okáért a *Pinkász* honfimat, ki „jerekeivel" s a „Szali"-val együtt (ki családanyai minőségben szereplő harmadfélmászás jordanella) szintén kéjben utazó pasasér.

Noshát, Pinkász testvér — ki mellesleg mondva othonos állapotjában a pálinkatenyésztés és specerájozás képviseletében viriliskedik — egészen eredeti módját találta ki az unalmi percek megédesitésének, az „a hol viszket vakard meg"-féle szállóige tárgyi alkalmazása révén, melyhez képest szép négyzetekkel kirubrikázott skót katukfréjáit mennyiségtani ábrázatokkal pingálván teli, a testbéli perifériáik viszketeges pontjait ezekhez képest látatja el a vakarászat fizikai ténykedésével. Tehát ha „viszket", Pinkász az absolut meggyőződés biztos hangján vezényli a résen álló mojzes hitü csemetének, hogy: „*Khóbi, te thóknyós, vakhard meg a numeró ein und cvancig!*" — mire a serdületlen jordányi ifijonc cselekvési képessége hurkaszakadásig az „ein und cvancig"-ra veti magát — s így tovább . . .

Azonban egyéb szórakozásokról is óhajtván szót ejteni, egy füst alatt megemlítem még, hogy a szószhaju „Mis"-ek és „Lédi"-k (t. i. az anglius fehérszemélyzeteknek többnyire vizslanevük van) egész nap a levegőt fotografálják, avagy pedig klavir mellett divatos nótázatokat sikoltanak. Ellenben a férfiui nemen levő anglis elegánycia az esernyő gyors kinyitása és ismétlen való becsukása körül tesz érdekes tanulmányozásokat, avagy pedig változatosság okából az ujjaikkal malmoznak, de sőt célköpészeteket is rendeznek, a mi különben a legujabb „sport" s különösen a jordánység kap rajta.

Természetes, hogy néha fotbált is eszközlünk s kalapot, kiskutyát s mindennemü röptékeny tárgyazatot a levegőbe rugdosunk szórakozási dühünkben.

A kuglizásba már beleuntunk, részint, mert felette boszantó körülménynek bizonyula ama eshetőség esélytelensége, hogy egyikünk sem tudott kilenc csizmát ütni, a mennyiben kuglibáok hiányában csizmákat állitgattunk és csizmahuzót vágtunk közibük.

Azonban a kukorikulázati hangversenyzéseket se hanyagolánk el, de belerekedénk, másrészt pedig a hajóbéli comondóre (ne hogy „komondor" szedőjék!) is tiltakoza ellene, mivel a konyha számára beraktározott temérdek tyukászati vadállomány oly viszonylagos kukorikulázati hangzatok versenyészetére indíták, hogy a hajóval együtt az összes lélekszámot a kergekórság diagnózisa fenyegeté!

Szóval végig élvezénk mi szegény kéjutasok minden lehető és lehetetlen „sporttot" a pitypalattyolástól föl a sakálvonyitásig! De végre is kilogya a malaszt s ezzel együtt az olajos korsó türömolaja . . . Azonban mikor már a cselekvésteleség jegyében ama hires erény cseplolyósan végkép elpárologni készüle, csekélységem adá meg az unalmi mélabú kéjlenségeinek azt a háritó lökettet, mely legalább bizonyos stagnálását az idegeknek volt hivatva előidézni Egyébiránt erről majd mindjárt.

Tetszik tudni ugy-e, hogy nyelvészeti képességem elsőrendü? Nohát, az angol nyelvészetnél bebizonyitottam

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

már! Különben ez pólyás koromban is kitünt volt és a gyermekészeti maiszterné születésem percében röktön konstatálta is, a mennyiben rettentő *„oá, oá“* orditozások közben jöttem a világra, előre jelezvén paradicsomi ösapámmal való ivari viszonylatomat a misztikus értelmü *„oá“* — ó Ádám szavakkal! — Egyébiránt nőveremnél is ily mérvben jelentkeze a nyelvészeti tálentum, a menynyiben az meg *„oé“*-t nyösörge világbalépése fontos pillanatában, világos célzással Éva anyánkra . . .

No hát, nem különös ez!

Mindamellett nem mondhatnám, hogy serdült koromban a pácolt marhanyelven kivül más nyelvezetek iránt határozottabb sympathiát éreztem volna. A majomnyelv azonban némi érdeket ébresztett bennem maga iránt, valamint egyéb állati nyelvezetek is — persze ecet és torma nélkül értve, a Dárvini átmenetek tudományos megállapitása végett! Mily szép is volna majom nélkül, csupán nyelvészetileg kimutatni az ember és oktalan állat közti kapcsolatot, mert nekem például a sváb már is nagyon gyanus, tekintettel a riska tehén sokat mondó analóg ábrázatára is egyrészt, hogy pedig a falunkbeli öreg händlé bácsinak le, vagy fölmenő ágazaton köze van a kecskéhez, azt a nyelvészeti szempontok részketetős viszonylata folytán tagadni nem lehet, de sőt ennek bizonyitéka az arculati viszonylatok jelényi kinyomataiban is előtérbe lép.

Különben nem akarok mindezekről bővebb tereferébe bocsájtkozni, a menyiben most az én nemesen szóraköztató unalmi akadémiám bir inkább aktuálitással, a melynek nagy várakozással nézének elébe a mindennemü kedélyderitő szószból kifogyott, éjjészetben utazó társaim.

Programomat természetesen internácionális stilusban állitám össze, a következő sokat mondó cimzetes összefoglalásban:

„Az állati szóllambeli hangzatok hü reprodukcióinak melodrámikus zenekiséret melletti hangversenyészete. (Kutyáknak, macskáknak kivül tágasabb!)

Noshát, a müsornak s a nemzetköziség jellegének megfelelőleg sorra kerülének csikóknak érdekes nyerítései, macskák hangtazai, egerek cincogása, bibicek bibicelése, sneffek sneffegése, kácsák kacsogása, varjak varjogása, békák vartyogolásai, valamint kukukkoknak kukukkolászati koloraturája és miegymás; végül pedig a találós mesékre térék át, dijat tüzvén ki annak kitalálására a többek közt, hogy *a macska hátsó perifériájának mikor kerül a csillagászati mérlőegység viszonylatába?* . . . Ám de a pangó angliusi észmivolt találékonysági potenciája negativ területekre tévelyedve, ki nem sütheté, hogy akkor, mikor a macska a háztetőről lefelé jön! . . .

Nos hát, mit tetszik ehhez szóllani? Nincs-e ebben m. kir. furfang és potencia fölös számmal! . . .

Megvoltam elégedve magammal, — de a fülelnők publikum tetszésvizonylata is tenyérpirító intensivitással nyilatkoza meg a mellett, hogy az elismerés zajongásai egészen a rekedészet cimborázói magaslatáig emelkedének. Szóval a siker nagy vala s ezzel viszonylatban az elismerés nem kicsi! Ünnepélyes körmenetet rendezének a tiszteletemre, melyre a publikum szakok és ivarok szerint vonula fel a fő árbóc legmagasabb csúcsáig; majd pedig népünnepély következék, cethalsütéssel, rókatánccal és cigánykerekezéssel érdekesítve, miket egy velünk utazó elsőrendü cigányzenekar tagjai dij nélkül lejtének. Este pedig bankett volt és ugyancsak imvitáltuk a „Katit“ kifelé a nótázatokban, áber der Kati ist nicht „gyere ki“ ge kommen! . . . .

Cudarul bevalánk képelve mindannyian; de midőn Katz és Jámmer kiegyenliték egymással a fön *forgó* diferenciákat s ezzel az ügy befejezést nyere, megint csak megszálla bennünket a melodrámikus hangulat és az unalmi kedélyzet elmérgesedési állapota mind kicsúcsodóbb arányzatokat öltve, végre fofozkodási tények perverzitásában általános rögzületet nyere és potyogának kifelé a grandlik szépen . . .

A macska tudja hova fejlődik a fizikai igyekezetek illyetén való eszménytelen cselekvési ösztönzete, ha közbe nem jött volna valami, de mi ám!

Ugyanis a tenger egyszerre csak üvölteni kezde, mintha eleven cethalakat spékeltenek volna s azok kindrálása hallatszanék, — majd pedig hullámzatok keletkezének s gurulásztanak a tenger vadonjain, akkorákat emelintvén gulyabéli továbbító alkalmatosságunkon, hogy ránk nézve e mozgalombéli változatosság teljesen alkalmatlanná vált!

Szent Habakuk, mi lészen ebből! — sóhajték föl a keresztényi megilletődés hangján, miközben gyomromat és hasi részeimet tapogatám, mert kellemetlen benyomásaim támadának és nem jót gyaníték — annál inkább is, mert nagy kapadozások történének a lavoárbéli tárgyazati mínőségek után és felette gyakori csuklások estenek, de sőt illetlen köpetezések is történének . . .

Itt baj van, gondolám, s a helyzet komolyságához alkalmazott lehető legangolosabb mondat szerkezethez folyamodva s azt féléerthetlen gesztusokkal is tévesztheténd téve, kérdést intézék a módfelett elkámpicsorodott anglius utitársakhoz a helyzetnek milyenténvaló szignaturája iránt, hogy uganis:

„oá, oá?“ . . .

„Jes-jes!“ ordítának mind dühösen s angolos hidegvérüséggel felettébbvaló szaladásokat eszközlének a gályának gyomorbéli helyiségei fele . . .

Csh a cserepárját ennek a hatrongyos világnak, mi lészen ebből! Kéket-zöldet láttam a felettébbvaló bátorságbéli rekuzé döbbenetes hatványzatai folytán, mert magam is kutyaül érezém emésztési szerkezetemet, a mennyiben tőthágast kezde bennem állani minden elraktározott elemőzsiabeli tárgyazati minőség a hirtelen való megnyilatkozás jegyében, míg másrészt lelki szemeim előtt egy rettentő nagy bőgővé alakula ki az egész menybéli atmoszféra elsötétült térüressége! . . .

De nem folytatom tovább az estatikátlan következmények ecsetelését. Elég az hozzá, hogy úgy talicskázák ki hajónk összes lélekszámát az elért szárazföld szilárdan veszteglő partozataira . . . Szóval megérkezénk!

Mondhatom, Mójzes pusztában tévelygő népei nem üdvözlék kitörőbb lelkesedéssel kövér fürjeit a mannává vált reménytelenségi állapot kopalást szüntető pozitivitásának, mint én üdvözlém a szilárdi állásponti kérges felületi rögzületét, mi geografice „föld“-nek neveztetik!

Megtöriém saruimat (illetve jó bagaria csizmámat), mintha Indus pagodák szent baletteket lejtő dervisei közé készülnék szentségtelen lábozataim révén betörekedni, szivattyúzandó magamba a hellige gaiszt alászti a szent megdicsőülés jegyében, — és ezenközben nyugtalan tekinteteim bámulattal bogarásztanak az épitőművészet 10—15 emeletes termékein, melyek mint egy üdvözletet látszának felém inteni, szendén, önzetlenül, mint a felkelő napnak a bóbitás hajadon, mely a májusi regg fénycsillámos harmattengeren kéjelegve, sinemi melancholiában révedez . . .

Szóval elvalék ragadtatva a világhires *London* nagyszerü ki- és benyomataitól! Keblem feszüle a gyönyör-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

teljes löerők magasfoku nyomása következtében, nagy kezdősebességü sóhajokat szalajtván világgá a testi és lelki györöknek fluédummá változott tömörületeiből, melyek dörögve történének át a sóval savanyított ájer különféle dimensióinak térüres terjengéseibe! . . . .

Bocsánat, hogy irásom im, a költészet fényes egét merényli, de lelkesedésem kitör és eget kér!

Óh London! . . . A Citerék (semmi esetre sem citerák) csodás zengedezésü kobozai méltatlanok arra, hogy a kék italiával együtt Téged méltóan megénekelhetnének! De én azért felveszem lantomat, hogy kiöntsem im, szűmnek fenkőlt érzelmeit:

Herkulánum, London és miegymás:
A mult és jelen képe ez, és nem más!
Makó hozzátok kutyakaparás!
Minden ami szép, bennetek tanyás! . . .

A művészet, tudomány és szellem:
Bennetek vágtató ellem!
Örömömben viszket a tenyerem,
S bámulatom rátok lehelem!

Feltünők vagytok, mint az üstökös!
(Dicső étel a „böff", a mely „tök"-ös!
S bár átmosférátok kissé ködös,
De nem mérges, mint feldült köcsögös!

De nem folytatom tovább elragadtatásom poetikus zendüléseit, mert érzem földi voltomat, érzem a prózát, mely pánsipján nem versenyészhet az Olympus fenséges klárinetjainak dicsőitő dallamával!

. . . Hanem bár hogy is elvagyok ragadtatva ama nagyszerü kinyomatoktól, melyek minden téren oly kéjes benyomatokat okoznak, s összességükben oly jellemzők az angliusok főnt dicsőitett fővárosára nézve, mégis be kell vallanom, hogy e néptörzs iránt érzett szimpatiáham kissé szükkörü keretben csekélyesül, a mit én egyébiránt a fizikumbéli perverz külviszonylatnak vagyok hajlandó felróni, a mennyiben a bajusz nélkül való dúzzadt arcpartozatok (a gyérhajzatu vágányzati visszonylattal összhangzatosan), egy kimondhatatlan architektura benyomását keltik a gondolattól kissé piruló szemlélőben . . . De azért, sőt éppen azért: az aristokratikus bélyeg kinyomata téveszthetetlen, ámbátor természetrajzilag a bulldoggi karakterben érvényesül egyrészt, a typus minemüsége.

Másrészt pedig e nép a „sport"-nak születetett képviselője s különösen a rugászat velük született tálentum. Még sehol sem láttam oly alapos kirugásokat cselekedni, mint itt observálhatók! . . . De sőt egészen aprós anglisi kölyökzetek is már teljes precizitással rugdosnak fel lenge kalapzatokat, szardiniátlan dobozokat s minden rugásra alkalmatos, tárgyazati tömörületeket. A mi pedig a „fotbál" nevezetü főrugászati bálakat illeti, azok egészen másképp cselekvődnek, mint a hogy nálunk divatban van, a mennyiben játékost és nem játékost annyira elfog a rugdalódzási düh, hogy egymást rugdossák ki a porondról, úgy hogy végre csak a főrugonc matador marad a pályatesten, a ki aztán önmagát rúgja ki! . . .

A párti befejeztével természetesen ujra kezdődik a bál, ha ügyan az egészségi viszonyok nem felettébb valólag hanyatló természetüek, melyre való tekintettel mindig van jelen kürschmid, mert a rugászati bajokhoz csakis a lódoktor ért.

A mi a vadászatot s egyéb „sportokat" illeti, azok is felettéb különösek, hanem ezekről majd a jövő számban engedtessék meg nekem registrálni.

Addig is Isten önökkel és a gólyasneff!

* **Gyászhir.** *Reinfuss* Félix urad, erdőmester az O. E. E. választmányi tagja elhalt január 26-án Jászón 61 éves korában.

* **A legelletés szabályozása.** A földmivelésügyi miniszter Máramaros vármegye törvényhatóságához intézett átiratában elrendelte, hogy a legelletési ügyek rendezését a vármegyei hatóság továbbra is a legnagyobb erélyel foganatosítsa, hogy a jövő legelletési évad kezdetén feltétlenül életbelépjenek a megalkotott legelőrendtartások legalább azokban a községekben, amelyekben a legelőügyek rendezése eddig sikerrel járt.

* **Hevesmegye alispánja** január elején körrendeletben utasította a városok rendőrkapitányait és a községek' elöljáróit, hogy tekintettel a rendkivüli zord télre, a lakosságot a fogolymadaraknak összefogdosásától szigoruan eltiltsák, azonfelül a fölött is őrködjenek, nehogy január 15-ike után bárki is fogolymadarakat elárusitson.

Ehhez az alispáni intézkedéshez bövebb kommentárt nem fűzünk. Minden igaz vadásznak nem lehet más óhajtása, csak az, hogy vadállományunk fölött minden vármegyében ilyen vagy hasonló módon őrködjék a közigazgatás vezetője.

* **A zborói birtok megvétele.** A Pol. Ért, jelenti, hogy Darány[1] Ignác földmivelésügyi miniszter egy millió 200.000 koronáért megvásárolta gróf Clary-Aldringen Siegfrid brüszeli követtől a mintegy 5152 kat. hold kiterjedésü zboróí uradalmat összes gazdasági és egyéb felszereléséveł együtt, melyekhez Rákóczi Ferenc egykori kastélya is tartozik. A megvett uradalom nagyobb része erdőbirtok és kincstári kezelésben marad. Ugyancsak az állam fogja rendezni a Rákóczi-kastélyt és kápolnát. A mintegy 1415 kat. holdat kitevő mezőgazdasági birtokkal az a terve a miniszternek, hogy hosszabb lejáratu bérlet után, esetleg örök áron értékesiti az uradalom körül fekvő tíz község kisgazdái javára, akik eddig többnyire éppen a földhiány miatt vándorolnak ki Amerikába.

* „**Az Erdő**" cimen az Országos Erdészeti Egyesület uj erdészeti és vadászati szaklapot inditott meg folyó évi január hó 1-én. Az uj lap célja az erdészeti és vadászati ismereteket kisebb erdők birtokosai, a magánerdő birtokon alkalmazott, főiskolai képzettséggel nem bíró alkalmazottak, altiszték és erdőőrök körében terjeszteni.

Tért nyit emellett az emlitettek kis gazdaságának megfelelő mértékben mezőgazdasági, állattenyésztési, gyümölcstenyésztési, méhészeti és halászati közleményeknek és különös sulyt helyez az állásknálat és kereslet rovatok nyitása által arra, hogy az erdészeti és vadászati altiszti és erdőőri személyzet álláshoz jusson és főuraink az eddig sürün alkalmazottnál külföldi uj személyzet helyett magyar honosokat alkalmazzanak.

Az uj lap Török Sándor m. kir. erdőmester, erdőfi szakiskolai igazgató szerkesztésében Temesvárt jelenik meg, Uhrmann Henrik nyomdájában, minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ára 1 évre 4 korona.

* **Az irodalom hatása — az erdőre.** Az irodalom, különösen a túlhajtott szenzáció irodalma ellen már sok panaszt irtak, de azt még nem mondta róla senki, a mit egy angol iró hozott fel a minap a regény ellen. Ez az úr ugyanis a szenzációs regényeket hozza föl — az erdőirtás egyik okaképjául. És a meglepő adatot fontos számításokra alapitja. Kilenc rendes, jól kelendő angol regény körülbelül másfél millió könyvet jelent. Esetleg két, háromszor annyi kötet. Ez

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a könyvármádia pedig valósággal egy erdő életébe kerül. A könyvek két millió fontnyi papirosa ugyanis annyi nyersanyagot kíván, a mennyit csak négyezer kivágott fa szolgáltat. Látható tehát, hogy a modern szenzációs regények nemcsak a jó erkölcsöt pusztítják, hanem — az erdőt is.

* **Áhlr.** A „*Vadászat és Állatvilág*“ múlt hó 15-iki számában „Hanyatlás“ címen nemcsak a „*Természet*“ című lapnak a beszüntetését jelzi, de egyúttal azt is írja: „*és mint hallják, megszánt a Magyar Erdész is, mely lap szintén hasábjainak tekintélyes részét szánta a vadászat ügyének.*“

Nevezett lap szerkesztőségét felvilágosítottuk a tévedéséről, s kértük, hogy azt lapjának legközelebbi számában helyreigazítani szíveskedjék, mert lapunk Isten és emberek jóvoltából nemcsak hogy nem múlt ki, de egészen jól érzi magát.

* **Beoltott fagyökerek.** A növényeknek éppen ugy lévén szükségük táplálékra, akár az embernek, a fák az idők folyamán nagy mértékben használják fel a gyökerek tápláló erejét. E végből oly anyag előteremtéséről kellett gondoskodni, amely ezt az elhasznált erőt kellő mértékben pótolja. Egy orosz gazdász, Mourjetzki Zsigmond erre a célra egy kénsavas vasoldatot használ és megállapította, hogy ez a folyadék csak a fiatal hajtásokba hatol. Éppen ezért a gyökereket oltják be és nem többé, mint eddig különböző szerekkel tették, a fatörzset. A kénsavas vasoldat különben nemcsak az elhasznált anyagok pótlására szolgál, hanem száraszágok idején a kellő nedves anyaggal is ellátja a gyümölcsfákat.

* **Tigris-becsület.** Balduin kapitány, a híres angol kutató, aki főleg vakmerő vadászatai révén vált híressé, India belsejében tett tapasztalatairól ad számot. Ebben az ismertetésben határozottan azt állítja, hogy nagyon téves a föltevés, hogy a hímtigris az embert megrohanja és emberhússal táplálkozik. Amikor a hímtigris az embert meglátja, mintha érezné, hogy a teremtés koronájával áll szemben, farkát behúzza és meghúnyászkodik. Másként van a dolog, ha az ember izgatja és bosszantja; akkor neki kap ugyan, de akkor sem eszi meg, mert emberhussal nem él a hímtigris. A nőstény tigris azonban nem irtózik az emberhústól, sőt éjjel, ha embert érez, meg meri támadni és messze elmegy az ember után. Egyetlen egy nőstény tigris negyven embert megevett és vígan szaladt néhány kilométert, ha tudta vagy érezte, hogy emberi zsákmánya akad. De mindig fiatal az ilyen emberevő tigris. Miért van ilyen eltérés ugyanazon állat két neme között, azt csak a természettudós megfigyelése alapján lehetne megállapítani.

* **Az ókori fegyverek.** Reinach Salamon francia régiségbúvár a régi, ókori fegyverekkel foglalkozik egy cikkében. Polybios görög történetíró azt mondja munkájában, hogy a gallok fegyverei annyira rosszak voltak, hogy háboruban szinte nem lehetett őket használni, mert erősebb ütésnél szinte darabokra törve hullottak ki a harcosok kezéből. Ezt azt állítást némelyek hihetetlennek találták, mások azonban elfogadták és további fejtegetésükben annyira mentek, hogy következtetést vontak ebből a kelta népek hátramaradott műveltségi állapotára is. Reinach védelmébe veszi a Polybios által ócsárolt görög fegyvereket és azt mondja, hogy azok, akik mostanában ókori fegyvereket kapnak a kezükbe, feledik, hogy a harcosokat nemzeti szokás szerint fegyverekkel temették el, úgy hogy kardjukat, lándzsáikat összetörték és ugy helyezték a sírba. Néha három, négy darabra is összetördelték a fegyvereket s így nem lehetett azt állítani, hogy azok rosszak és törékenyek lettek volna. Ellenkezőleg, az ókori sírokban lelt fegyverek nagyon is meggyőzik a hozzáértőt arról, hogy azok elsőrendű anyagból és kivitelben készültek s némelyiknek éle még ma is olyan, hogy vetekedik a legfinomabb acélpengével.

* **A nyúlbőr jövője.** Nyúlbőrrel kereskedni mind máig nem volt valami nagyon előkelő foglalkozás. De a szerencse forgandó, változnak az emberek, változik az ízlés. Ma a nyúlbőr egyike a legjövedelmezőbb dolgoknak. És ez a legmodernebb közlekedési eszköznek, az automobilnak, köszönhető. Ugyanis az automobil-utazó bundái most már kizárólag nyúlbőrből készülnek, tekintve, hogy a nyúlbőr bizonyult erre a legalkalmasabb és legkitünőbb anyagnak.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Dunántuli Szakácskönyv legujabb és legpraktikusabb falusi gazdasszonyok kézikönyve. Ára 3 K 60 fill. Megrendelhető szerzőnél. Alsószopori Nagy Ferencné Pénzeskut (Veszprém megye).

Névjegyek

és mindennemü nyomtatványok a legcsinosabb kivitelben jutányos árak mellett készittetnek

Székely és Illés

könyvnyomdájában Ungvárt.

Mannlicher Excelsior!

a jelenkor lekitünőbb

.. .. ötlövetü golyós fegyvere.. ..

Nincs többé döggé lőtt vad. Minden seb azonnali halált okoz. 11·20 ömagyság, **rézköpenyes** golyó, nagy kezdősebesség. A fegyver súlya csak 2·50 kgrm, hossza 101 cm. Ára gyönyörü kivitelben 110 forint. Kapható az egyedüli gyártónál

Johann Outschar

fegyvergyárosnál

FERLACHBAN

valamint ZUBEK BERTALAN ÉS TÁRSÁNÁL

BUDAPESTEN.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

B8/907. szám.

Árverési hirdetmény.

Százhalom község eladja az erdejében rendes évi vágásban 50 drb

tölgytörzset

f. évi február hó 5-én reggel 10 órakor zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen.

Az eladandó tölgytörzsek szakértőileg 78 m^3 műfára, 130 m^3 tüzifára becsültettek

A kikiáltási ár 750 korona. Bánatpénz irásbeli ajánlat esetén 75 korona.

A zárt ajánlatnak a megajánlott összeg és bánatpénzen kivül tartalmaznia kell azt is, hogy ajánlattevő az árverési feltételeket ismeri és azokat magára kötelezőnek tartja.

Az árverési feltételek a nagysinki járási erdőgondnokságnál és a községi előljáróságnál megtekinthetők.

Százhalom (Nagyküküllő m.), 1907. január 14.

Schneider, jegyző. **Mulyi János,** biró.

Székely és Illés

... Ungvárt ...

ajánlja modernül berendezett

könyvnyomdáját

mindennemü nyomdai munkák pontos és csinos elkészitésére .. a legolcsóbb árak mellett ..

ooo

Erdészeti nyomtatványraktár.

Tavaszi ültetésre 100.000 darab két éves, erőteljes és kifogástalan **kocsántalan tölgycsemetére** van szükségünk.

Ajánlatok f. évi február hó 10-éig beküldendők.

Róm. kat. status erdőhivatala.

Kolozsvár, (Egyetem-utca 7.) 1907. évi január hóban.

Nagy László s. k.
erdőtanácsos

35—1907. szám.

Faeladási hirdetmény.

A fehértemplomi-uj-moldovai m. kir. jár. erdőgondnokság irodájában Fehértemplomban folyó évi február hó 20-án d. e. 10 órakor zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján eladásra kerül — a volt 14. sz. szerb. bánáti határőrezredből alakult vagyonközség tulajdonát képező erdők **A** üzemosztály II. vgs. 4. tag. (Mali csemenás) 4., 5., 6., 7. és 8. osztagaiban levő és — a m. kir. földmivelésügyi miniszter úrnak 1904. évi 68.544 számú rendeletével rendkivüli kihasználásra engedélyezett 1103 darab mintegy 230 tm^3re becsült épületi és műszerfára alkalmas nyárfatörzs.

Kikiáltási ár tm^3kint (5) öt korona.

A szabályszerűen kiállított zárt irásbeli ajánlatok a szóbeli árverés megkezdéseig nyujtandók be; később beérkező és a feltételeknek meg nem felelő irásbeli ajánlatok, valamint utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz 10%.

A részletes árverési és szerződési feltételek alulirt hivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Kikiáltási áron aluli ajánlatok nem fogadtatnak el.

Fehértemplom, 1907. évi január hóban.

Fehértemplomi-ujmoldovai m. kir. jár. erdőgondnokság.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. február 15. 22. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Hirdetési díjak: Egy egész oldalas hirdetés ára 40 K, féloldalas 20 K, negyedoldalas 10 K. Kishirdetések minden szava 6 f.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Szives tudomásvétel végett.

A „Magyar Erdész"-t f. évi április hó 1-től „Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete" adja ki. A lap szellemi részét illető közlemények már most Mitske Gusztáv felelős szerkesztőhöz Rimóca u. p. Rimabánya, — a f. év április 1-től számitandó előfizetési és hirdetési díjak pedig a kiadóhivatalba Szénássy Béla címére Jolsva (Gömör m.) küldendők.

A gazdasági helyzet.

Akik régebben és élesebb szemmel figyelték gazdasági viszonyaink fejlődését, már egy évtized előtt megmondták azt a nézetüket, hogy a munkáskérdés a magyar gazdának a közel jövőben igen nagy gondot fog okozni. Kifejtették, hogy a munkabér mind nagyobb lesz, a közterhek mind erősebben gyarapodni fognak és a közép- meg a nagygazdaságok helyzete mind nehezebbé válik. Erre támaszkodott több javaslat, a mely a mellett foglalt állást, hogy az országnak különösen azokon a részein, ahol sok a kötött nagybirtok, parcellázás vétessék foganatba s a közép- és nagygazdaság kisebb bérletek utján mind szükebb térre szoruljon. Sajnos, a legutóbbi évek politikai zavarai megakadályozták azt, hogy ez a fejlődési folyamat tudatos és gondos vezetésben részesüljön. A parcellázás igen sok esetben kizsákmányoló merészkedés eszközévé fajult, a kisbérleti kezelés pedig mind máig nagyon kevés birtokosnak tudta megnyerni a hajlandóságát.

Az említett jövendölés olyan gyorsan és olyan méretekben következett be, a mint azt talán maguk a jövendölők sem hitték. A gazdasági helyzet mai sulypontja már nem a termés jóvoltán, az értékesítés sikerén fordul meg, mint előbb rendesen szokott lenni, hanem a munkáskérdésen. Nincs ma Magyarország gazdasági helyzetének sulyosabb természetű kérdése, mint a munkáskérdés. A gazdákat ugy otthonukban, mint a közélet terein a munkáskérdés foglalkoztatja s azt hisszük, a munkáskérdés ma a legsulyosabb problémája a földmüvelési kormányzásnak is.

A helyzetet a következő tények jellemzik: A mult esztendőben kormányhatósági támogatást, vasuti szabadjegyeket élvezett szociálista izgatás bejárta az egész országot, hozzáférőkőtt a néppnek eddig még érintetlen tömegeihez is és a legvérmesebb szinekkel ecsetelvén a munkások szervezkedésében rejlő erőt, olyan követelésekre biztatta fel a munkásokat, amelyeket a magyarországi munkások életviszonyai szükségesekké nem tettek és a melyeket a munkaadók a magyar föld jelenleg való jövedelmi viszonyai között megadni nem tudnak. A munkások szervezkedésével szemben talpra állottak a gazdák is és minden vármegyében összefogtak, hogy a munkások túlköveteléseit, ha másképpen nem lehet, idegen munkások szerződtetésével is legyőzzék és a munkásszükséglet csökkenése céljából a gépek használatát nagyobb mértékben vegyék alkalmazásba.

Ebben a háborúban, a melyben minden vereség és minden győzelem csak akkor lehet

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hasznos, ha teljesen kielégítő békekötéssel végződik, van egy befolyás, a melylyel a nagy nyilvánosság nem számolt eléggé s a melyre csak az ujabb vizsgálatok vezettek rá. Kitünt ugyanis, hogy Magyarországon akkor sincs elegendő munkaerő, ha minden munkás teljesen békében munkába áll, mert a munkások szinte hihetetlen nagy tömege kivándorol Amerikába. A szóban levő befolyás tehát az amerikai verseny, a mely ugyan egészen más alakban, de éppen olyan nyomasztóan érezteti a maga hatását közgazdaságunkkal, mint a 80-as években, amikor Európa és természetesen Magyarország mezőgazdasága is a legsulyosabb válságba került.

Kezeink között levő levelek arra mutatnak, hogy a szociálista izgatások és a túlcsigázott bérkövetelések iránt Amerikából jövő hirek tették fogékonyakká a kedélyeket. Naponként nagy tömegekben jönnek a levelek Magyarországba az odavándoroltaktól, a mely levelekben az amerikai nagy munkabérek csábító szineit csillogtatják. Mellékes, hogy a munkabéreket nem mezőgazdaságban, hanem ipari vállalatoktól kapják véreink, s mellékes, hogy Amerikában a dollár vásárlóereje jóformán egyenlő a mi forintunkéval. A magyar munkás az amerikai dollárt öt koronában számítja és ha az egyes vidékeken fölállított munkabér-követeléseket megvizsgáljuk, arra a tapasztalatra jutunk, hogy a mi munkásaink az amerikai munkabéreket követelik.

Ez a dolog úgy áll, hogy Amerikában a magyar bevándorlók a legrosszabbul fizetett munkások közé tartoznak. Az amerikai viszonyokhoz tartozik, hogy a rossz bér nincs alatta a napi egy dollárnak. Ez a mi pénzünk szerint havi 150 korona munkabért jelentene egy ember részére. Tehát olyan jövedelmet, aminek a müvelt osztályok által, a müveltebb ipari szakerők által élvezett jövedelem-átlaga is alatta van. Amerikában is csak az ipar, még pedig a rengeteg vámmal védett és óriási fogyasztási területtel biró ipar tudja e béreket megadni. A mezőgazdasági munkabérek Amerikában sem oly magasak. És az egy dolláros napi bér Amerikában az állandó munkásoknál is csak 6—7 hónapig tart, mert a téli időszakra a gazdák az állandó munkások kilenctizedét elbocsájtják.

Mindezeket a dolgokat a magyar munkás nem tudja figyelembe venni. Előtte csak az a levél van, a melyből az tünik ki, hogy az Amerikában levő sógor, koma vagy cimbora havonként 150—200 koronát keres és fülében csak a szociálista apostol szava cseng, a mely azt mondja, hogy a magyar földön is lehet ennyit keresni, hogy az ezerholdasok és a bőrkabátosok többet adjanak a munkásnak és maguk kevesebbet költsenek uri kedvteléseikre.

Az amerikai verseny vázolt hatása ellen eddig nagyon keveset tettünk. Mindenesetre kevesebbet, mint amennyire az önvédelem följogosít bennünket. Az amerikai bevándorlásra való csábítás, a mely kitünő üzlet, a melyből nemcsak a hajós társaságok húznak nagy hasznot, hanem New-Yorkban igen sokan fényesen élnek, az országban mindeddig meglehetős szabadon folyt.

Mindenesetre erős és intenziv felvilágosító munkájába fog kerülni a hatóságoknak, a szaktestületeknek és az egyes gazdáknak, amíg e csábítás hatását ellensulyozni tudjuk. Szinte érdemes lenne statisztikát vezetni azokról a kivándorlókról, akik Amerikában elpusztulnak dologházakban, fogházakban és hitványan fizetett rabszolga-munkákon sinylődnek. Mert az ilyen esetek némák, az ilyen sorsba jutott emberek levelet nem irnak. A mostani gazdasági helyzet orvoslásának kulcsa egyrészt Amerikában van. Ezért vet nagy súlyt a magyar gazdaközönség arra az akcióra, a melyet a földmivelésügyi miniszter a visszavándorlás ügyében indított s a melytől munkásviszonyaink jelentékeny könnyitését kell várnunk. A nem boldoguló emberek nem igen tudnak visszajönni, már maga e nagy csapatoknak visszahozatala is legalább azzal az eredménnyel fog járni, hogy a csábító levelekkel szemben fog állni egy csomó keserű tapasztalatokkal kiábrándult ember. Ezek beszéde hatásos ellenmérge lesz a kivándorlásra való csábításnak. Mindenesetre szükséges ez az akció ahhoz is, hogy a földmivelésügyi miniszteriumnak az a sok irányú és szélesen ható cselekvése eredményesebbé tétessék, a mely munkáshazak épí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tése, a cselédek lakásviszonyai javítása, a parcellázások és telepítések képében már megindult s a közeli jövőben való bizodalommal maradjon s az itthoni boldogulás bizonyossága üres álomképekké oszlassa az amerikai állapotok csábító álfényét. Ha a magyar gazdaközönség teljes erélylyel és odaadással támogatja a kormányt ebben a munkában, a gazdasági helyzet mostani nyomasztó állapota állandóan meg fog javulni.

Az erdőbirtokossági ügykezelésről.

A „M. E." f. é. 20. számu füzetében *Sólyom Andor* a fenti címen az 1898. évi XIX. t.-c. végrehajtási intézkedéseiről ir egy kritikai tanulmányt, s miután mindenben nem osztom nézetét, engedje meg a cikkiró, hogy a másülönben teljes tisztelettel alólirott igénytelenségem — a kinek sajnos nincsenek magas röptü szárnyai — csak gyalog kisérjem kritikai eszmemenetét.

Sólyom Andor magas röptü szárnycsattogással pillant le az erdészvilág ez új intézményére a nélkül azonban, hogy valami ujat, valami meglepőt mondott volna.

Azt valamennyien tudjuk, hogy egyetlen egy emberi intézmény, — mely a legnagyobb körültekintéssel lett legyen megalkotva, — sem lehet abszolut tökéletes!

Hogy Sólyom Andor kritikája sem az, arról szeretném őt ezutta! meggyőzni.

Főleg azon elvi álláspontját támadom meg, melynél fogva ő a status quo ante állapotot akarja visszadirigálni az erdőbirtokossági ügykezelésbe, nevezetesen azzal, hogy a községi előljárókat rántja elő a gazdasági ügyvitel — szerinte — mentő eszközeül!

No de már bocsássa meg *Sólyom Andor,* hogy ezzel az óhajával oly merészet méltóztatott szellemi szárnyaival csattogni, hogy ezen szellemi szárnycsattogása visszhang nélkül nem maradhat.

Az új törvényünknek épp az a legfőbb érdeme és erőssége, hogy a tulajdon-jog messze menő tiszteletben tartásával lehetővé tette azt, hogy az erdőbirtokosságok mentesittessenek a *sic volo sic jubeo* törekvésektől, mely elv épp a községi ügykezelés keretén belül jutott oly éles körvonalakkal kifejezésre azzal, hogy a jelenleg államilag kezelt vagyont boldog boldogtalan *közprédának* tekintett, magada a birtokosságoknak *a vagyon szabad rendelkezési jogát,* melyet autonom uton, testületileg gyakorolhatnak. Ha Sólyom Andornak tehát nem csak magas röptü szárnycsattogással méltóztatott volna az új törvény végrehajtását figyelemmel kisérni, hanem éles tekintetü szemét is felnyitja vala, — hogy lásson, — bizonyára nem helyezkedett volna kritikai intencióinak azon téves utvesztőjébe, a melybe belekerült.

Az semmi esetre sem baj, hogy az ügyviteli szabályzatok készek és a névjegyzékek össze vannak állitva. Az föltétlenül érdem. Az a körülmény, hogy némely birtokosságoknál visszalések történnek, defraudaciók sülnek ki, nem ok arra, hogy az 1898. évi XIX. t.-c. és az autonom ügyviteli jog rossz. Gazemberek mindenütt voltak, vannak és lesznek. Konkrét esetekben minden sikkasztó lakol bünéért! Sólyom Andornak épp ez a leggyengébb érve az új törvény ellen. Épp oly anomalia volna az, ha azt mondom: „Lopnak az emberek, rossz a büntető törvény".

Az a körülmény pedig még kevesebbet von le a szabályzatok érdeméből, hogy az elnökök némelyikének a házi hozzátartozói brinzát, szalonnát és lekvárt csomagolnak a szabályzat birtokossági példányába. Láttam én már ennél cifrább dolgot is, nevezetesen azt is láttam a közelmultban, hogy az egész ország autonomiáját elakarták — sonica — zsebkendőzni! Hála az egek urának, még sem sikerült, mert: *„Az igazság a koporsóból is kitör és eget kér."*

A közelmultban győződtem meg arról a fosztogatásról, a melyben Sólyom Andor protegerjei — a t. c. némely községi előljárósági közegek, a t. c. némely jegyzővel együtt — az úrbéri birtokosságot részesitették. Arról győződtem meg, hogy *nem éltek a fennálló törvényekkel,* hanem *visszaéltek* velök. Ilyenkor a jogorvoslat az, a mely segit s nem az az elképzelt és unalmas axioma, hogy: „Rossz a törvény". — Tekintsen csak széjjel ott a közelben Sólyom Andor s ha biztos nyomára jut a visszaéléseknek, nem hihetem, hogy ne találjon módot azok megtorlására; ha azonban nem találna megtorlási módot, előre is fogadja részvétteljes sajnálatomat. Tapasztalati meggyőződésem az, hogy a birtokosságok a legtöbb esetben sokkal éberebbek, sem hogy anyagi érdekeiket ne tudnák megvédeni. A hol rá jönnek a visszaélésre, azt könyörtelenül torolják is meg. A gyámoltalanokat megvédeni pedig az erdőtiszt kötelessége. Azt az egyet azonban aláirom Sólyom Andornak, hogy az ügykezeléssel járó megterhelés, a rossz karban levő s rossz erdőállományu, kevés jövedelmü erdőbirtokon jelentékeny és terhes.

Csak a járási főszolgabirótól — tisztelet a kivételeknek — ments meg uram minket. Nagyon sok keserü csalódás tapasztalati tényeként állitom, hogy a hol csak lehetett, az erdészet ügyét a járási főszolgabiró urak sokja csak akként és addig vette és veszi figyelembe, a hogy és a mig ez a saját vármegyei *„hatósági"* körébe kedvezően beillett.

Köszönöm szépen az ilyen osztó igazságot. Csak a legerélyesebb energiával képes az erdőtiszt ezt a különös *„hatósági"* distinkciót a maga értékére redukálni.

Tisztességes igyekezettel és ügybuzgósággal kell a népet — a birtokosságokat — vezetni és az ő legközvetlenebb közelükben fel-fel bukkanó községi előljárósági és egyéb jóakaróikkal szemben a legnagyobb óvatossággra inteni. Meg kell a birtokosságnak magyarázni az új tör-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vényben részükre biztosított jogokat s meg kell őket tanítani rá, hogy élni is tudjanak velök!

Sólyom Andor a bürokratizmussal is meg van nagyon akadva.

Igaz, hogy sok vonatkozásában biz az túltengett, de miért? — mert az élet ezerféle viszonylata kényszeriti belé!

Avagy talán úgy képzeli Sólyom Andor az erdész hivatását, hogy az erdész puskával a vállán, vadásztarisznyával a nyakában, makra pipával a szájában, borovicska-kulacscsal a zsebében, nyakába veszi az erdőt napestig és kódorogjon benne egy egész életen keresztül! Én azt hiszem, az erdész hivatása nemcsak az erdőn való járás-kelés, hanem az is, hogy ott, a hol kell, irással is megértesse magát. A ki pedig az erdőnek az élethez való sokféle viszonylatát ismeri, az az irást ki nem kerülheti.

Talán csak nem akarja Sólyom Andor a rovás-rendszert életbe léptetni az erdészetnél — a jóságos egek szent szerelmére! Hogy egyesek túlhajtják, túltengetik a bürokratizmust, az nem ok arra, hogy megszünjön; mert szükség van rá, fenn kell tartani.

Legyen oly szives Sólyom Andor és mondja el behatóan becses véleményét arról, hogy és miképp véli beszüntetni a sok emberrel való irásbeli érintkezés módját és mivel óhajtja azt pótolni?

Nagyon le fog — jó és elfogadható — tanácsával és utbaigazításával kötelezni.

Miután az tény, hogy minden emberi alkotás a gyarlóság jellegét viseli, az új törvényünk sem lehet tőle mentes. Ha azonban egyéb érdeme sem volna, csak az, hogy a birtokossági erdőket az avatlan protegérek tömegeitől tartja távol s visszaadja őket a birtokosságok rendelkezésére, már ez az egy ok is elég arra, hogy esetleges fogyatkozásait ellensülyozza.

Azt a leghatározottabban tagadom, hogy akadjon tisztességes ember, a ki egy törvényt csak azért hajt végre, hogy érdemeket szerezzen. Ez a tisztviselő szolgálati kötelessége.

Hogy a törvény végrehajtásánál némely ember oly szerencsés, hogy érdemeket is szerez, erre — azt hiszem, rá szolgált, mert kötelességét teljesitette, még pedig úgy, hogy társai ezt érdemül róják fel. A léha nembánomságot, az indolenciát, az akadéskoskodást, a szertelenkedést, az álfilozofálást sohasem jutalmazták és jutalmazni nem fogják.

Az az erdész, a kit egy törvény végrehajtásánál lépten nyomon járó szalagon kell vezetni, a ki a törvény szellemét az életbe nem tudja, vagy nem akarja *alkalmas módon és eszközökkel* átültetni, jobban teszi, ha e hálátlan vesződségről lemond s pihen babérain. Si duo faciunt idem, non est idem!

Silvaticus.

Selmec- és Bélabánya sz. kir. város törvényhatóságának emlékirata az erdészeti főiskola áthelyezése tárgyában.

Nagyméltóságú m. kir. Földmivelésügyi Miniszter Úr!

Az erdészeti főiskola áthelyezésének kérdését reánk nézve ismét aktuálissá tette az a memorandum, a melyet a bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnöki szakosztályának tanári kara 1906. november havában terjesztett Nagyméltóságod elé.*

Tekintve azt, hogy az ezen mozgalom alapjául szolgáló törekvés megvalósulása rendkivül sulyos csapást mérne erre az ős bányavárosra s nemzeti és kulturális szempontból annak egész vidékére is: Selmec- és Bélabánya szab. kir. város nemcsak önvédelmet gyakorol, de hazafias kötelességet is teljesit, a midőn jelen előterjesztésével a magas kormányhoz fordul azzal a tiszteletteljes kéréssel, méltóztassék a várost attól a folytonos lidércnyomástól, mely a kérdés hosszas napirenden tartása által a városra nehezedik és fejlődését megakasztja, megszabadítani s a folytonos izgalmat okozó kérdést, mely a főiskola fejlesztését is károsan befolyásolja, a napirendről levenni.

Teljes tudatában vagyunk annak, hogy a mikor országos érdekről van szó, a helyi érdekek kell, hogy háttérbe szoruljanak. De viszont kötelességünk, hogy akkor, a midőn városunk jövője veszélyeztetve van, a nélkül, hogy ezt akár az országnak, akár a főiskolának érdeke megkivánná, fölemeljük szavunkat s kérjük a magas kormány segitségét. A jelen esetben ezt annál inkább tehetjük, mert szilárd a meggyőződésünk, a melyben minket az ország, de sőt az erdészeti szakkörök közvéleménye is támogat, hogy az erdészeti főiskolának Budapestre való áthelyezése sem a magyar nemzeti állam kiépítése, sem a magyar erdőgazdaság fejlesztése, sem az erdészeti szakoktatás szempontjából nem kivánatos, de sőt ellenkezőleg *hazánk és erdészeti szakunk érdeke azt követeli, hogy a főiskola ott fejlesztessék naggyá és önállóvá, a hol jelenleg van.*

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy kérelmünk és állításunk igazolására visszapillanthassunk a székhelykérdés történetére.

A tanári kar első sorban arra alapítja érvelését, melylyel az áthelyezés szükséges voltát bizonyítani akarja, hogy az erdészeti tanintézet első tanára, dr. Wilckens már 1809-ben, vagyis a tanintézet megalapitása idején Selmecbányát alkalmatlannak jelentette ki az erdészeti tanintézet létesítésére. Eltekintve attól, hogy Wilckens akkor érkezett Braunschweigből hazánkba, a melynek erdészeti viszonyait és erdeinek geografiai elhelyezését egyáltalában nem ismerte, az élet fényesen rácáfolt nem-

* Sajnáljuk, hogy nem volt módunkban a tanári kar memorandumát is t. olvasóinkkal megismertetni, de közlés céljából nem vettük kézhez. *Szerkesztő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak Wilckensre, hanem azóta is mindazokra, a kik ebben az ügyben valaha hasonló kijelentést tettek. Országszerte ismeretes ugyanis, hogy a magyar erdészeti szakoktatás, egykori alárendelt és függő helyzete dacára, oly magas színvonalra emelkedett e város falai között s oly sok kiváló és hírneves szakférfiut adott az országnak, hogy az erdészeti felsőbb tanintézetek között mondhatni a legtekintélyesebb helyet foglalja el s hogy a külföldi szaktudósok szervezetét, berendezését és fejlettségét igen kiválónak ismerik el. De nemcsak a főiskola emelkedett ily magas színvonalra, hanem fejlődésének és önállóságának rövid ideje dacára a magyar erdőgazdaság is, a mi legfényesebb bizonysága annak, hogy a főiskola jelenlegi szervezetében és elhelyezésében teljesen megfelel hivatásának.

A prófétai tehetséggel felruházott Wilckens, különben éppen úgy, mint mindazok, a kik ez ügyben kezdettől fogva egész a 60-as évekig nyilatkoztak, sohasem nevezték meg azt a helyet, a mely az erdészeti szakképzés céljaira Selmecbányánál alkalmasabb lenne. S a ki ismeri az akkori viszonyokat hazánkban s tájékozva van az akkori osztrák centralisztikus törekvések felől, rögtön tisztában van azzal, mi volt ezeknek a nyilatkozatoknak és törekvéseknek nyiltan be nem vallott célja. S ezeket ismerve, minden magyar erdész csak hálával tartozik Selmecbányának, hogy az évtizedeken át tartó ellenkező törekvések dacára az erdészeti akadémia elvitelét megakadályozni tudta. 1858-ban, a midőn ezek a törekvések már nyiltan jelentkeztek s az abszolut kormány az erdészeti akadémiának Bécsbe való áthelyezését már elhatározta, Selmecbánya közönsége a várost és a magyar erdészeti szakképzést fenyegető veszedelem elhárítására a trón zsámolyához járult; ekkor történt, hogy Felséges Urunk és Királyunk, a kinek egyik dicsőségesen uralkodó őse, Mária Terézia vetette meg alapját Selmecbányán az erdészeti akadémiának, azokkal a kegyelmes és a jelenre is kiható szavakkal bocsátotta el a selmecbányai küldöttséget, *hogy az erdészeti akadémiának Selmecről való elvitelét nem engedi meg.*

A magyar alkotmány helyreállítása után az erdészeti főiskola fejlődése is rohamosan megindult. A magyar nyelvű oktatás meghonosításával a magyar kormány jelentékenyen szaporította az erdészeti tanszékek és tanárok számát, felszabadította a bányászattal szemben alárendelt szerepéből s helyreállítva a bányászati és az erdészeti ágazat között a teljes paritást, az erdészetet speciális tudományszakjaira nézve a bányászattól teljesen függetlenítette s végül az erdészeti tanszékek befogadására 1892-ben díszes palotát emelt. E mellett jelentékenyen kibővítette a növénykerteket s minden lehető áldozattal létesítette és megnagyobbította a főiskola kisiblyei tanerdejét, hogy lehetőségessé tegye az elméleti dolgoknak gyakorlati és szemléltető módon való bemutatását s erdőgazdasági kísérletek végrehajtását.

Eme nevezetes és korszakalkotó reformok életbeléptetésénél úgy a magas kormányt, mint az erdészeti szakköröket is ama törekvés vezérelte, hogy az akadémia Selmecbányán maradjon, a hol fejlődésének összes feltételei feltalálhatók. Az erdészeti szakkörök határozottan tiltakoztak az erdészeti akadémiának Selmecbányáról való elvitele, valamint a németeket utánzó ama törekvés ellen, mely az erdészeti főiskolának az egyetemmel való összekapcsolását célozta. Midőn az Országos Erdészeti Egyesület 1874-iki közgyűlése a kolozsvári és a budapesti egyetemeken az erdészeti szaktudomány szélesebb elterjedése végett egy-egy erdészeti tanszék felállítását kérte a magas kormánytól, határozottan kijelentette, hogy a selmecbányai akadémiának jelen helyén való meghagyását a speciális erdészeti szolgálatra hivatott szakemberek nevelésére föltétlenül szükségesnek tartja és azt *„a felső vidéken, mint a magyar tudományosság és nemzetiség tűzhelyét és hű őrét is fentartani óhajtja“.*

1875-ben az erdészeti akadémia tanrendszerének megváltoztatása, vagy annak a tudományegyetemmel való egyesítése tárgyában megtartott ankéten, melyre az erdészeti tanárokon kivül nevezetesebb szakemberek is meghivattak, Hoffmann Sándor erdőtanácsosnak az volt irásbeli szakvéleménye, hogy „az erdészeti szakoktatás a selmeci akadémián ép oly kitünő lehet mint bármely egyetemen, ha az kellően van felszerelve“. Illés Nándor főerdőtanácsos, akkor uradalmi erdőmester szerint pedig az akadémiának Budapestre való áthelyezése „megadná annak a halálos dőlést és bizonyára hazai erdészetünk is szenvedne általa.“ A benyujtott szakvélemények alapján az Orsz. Erdészeti Egyesület 1875-iki közgyűlése egyhangú határozatával kimondotta, hogy „az erdőakadémiának a tudományegyetemmel való egyesítését nem ismeri szükségesnek, sőt kivánatosnak tartja, hogy az az erdőknek minél közvetlenebb szomszédságában tartassék fenn.“ Az erdészeti szakkörök eme nézetét elfogadva, a magas kormány Selmecbányán felépítette az erdészeti tudományok uj és díszes csarnokát.

Hogy az áthelyezés kérdése ennek dacára sem került le a napirendről, az nem az erdészeti szakkörök kivánságára történt, hanem a központból megindított és az ifjabb erdészeti tanárok által támogatott mozgalom következménye. Ennek a folytonos mozgalomnak tulajdonítható, hogy az Orsz. Erdészeti Egyesület 1896. és 1905-iki közgyülése a főiskolának Selmecbányára való elvitele mellett nyilatkozott. E határozatokban a súlypont nem annyira a főiskola áthelyezésére helyeztetett, a mely csak másodrendü kérdés gyanánt szerepelt, hanem arra, hogy az erdészeti szakoktatás a bányászatitól teljesen függetlenittetvén és elválasztatván, az erdészeti szakképzést saját szükségleteihez képest berendezze és fejlessze. Hogy pedig ennek a jogos kívánságnak semmi sem áll útjában, mutatja az Országos Bányászati Egyesület 1897. és 1905-iki határozata, hogy a két szakoktatás közössége mindkettőnek önálló, független és különleges igényeit is ki-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

elégítő fejlődése érdekében mielőbb megszüntetendő. Míg azonban az Erdészeti Egyesület és tanári kar minden baj kútforrását és a modern fejlődés minden képzelhető akadályát egyedül a főiskola jelenlegi székhelyében keresi, addig a Bányászati és Kohászati Egyesület a székhely kérdését nem tartja bolygatandónak és oly határozatot hozott, hogy a bányászati főiskola jelenlegi székhelyén maradjon és ott fejlesztessék ki esetleg második műegyetemmé.

Ezt a nevezetes határozatot csak azért említettük fel, hogy ne önmagunk legyünk megcáfolói az erdészeti tanári kar ama megokolatlan s e város hazafias és aránylag magas intelligenciával bíró lakosságára nézve oly méltatlan nyilatkozatának, a mely szerint „e város falai között megszünik a jó ízlés, lelohad a szellemi munkásság iránti szeretet s a fiatalságban erősödik az elparlagiasodás iránti hajlam, akik azután szűk látókörrel s igen hiányos kulturális érzékekkel lépnek szolgálatba." Ez a lehetetlen kijelentés megadja a memorandumnak az elfogultság színezetét, mert ha e vádnak csak némi alapja is lenne, föl nem tételezhető, hogy a bányászati szakkörök továbbra is Selmecbányát tartanák meg főiskolájuk székhelyéül.

Részünkről nem is tartjuk szükségesnek, hogy e képtelen vád ellen védekezzünk, mert abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ha egy főiskola, a melynek húsz tagból álló tanári testülete van, Selmecbányán kívül, hazánk bármely kis községében volna elhelyezve, annak a községnek csakhamar az egész vidék szellemi gócpontjává kellene válnia. Pedig Selmecbányán a főiskola tanári karát ebbeli működésében buzgón támogatja a kincstári bányaigazgatóság nagyszámú tisztikarával, egy liceum és egy gimnázium tekintélyes tanári karával és egy önálló törvényhatóság egész tiszti karával együtt. Ezzel a váddal szemben bátran és önérzetesen állíthatjuk, hogy a vidéki kisebb városok között éppen Selmecbánya dicsekedhetik leginkább lakosságának túlnyomó intelligenciájával, kulturális helyzetével és intézményeivel, a mi őt természetszerűleg méltóvá teszi arra, hogy egy főiskola székhelye legyen. Lehetetlen, hogy a szellemi élet pangásnak induljon ott, hol ennyi kulturális alkotás s tudományos intézet és egyesület nyujthat a hallgatóknak szellemi táplálékot.

Az a körülmény, hogy általános országos elszegényedés, különösen pedig ezüstbányászatának hanyatlása folytán a város jelenleg nehéz gazdasági helyzettel küzd, nem szállította alá a város ebbeli kulturális színvonalát, s biztos reményünk van, hogy gazdasági helyzetünk s különösen kedvezőtlen világforgalmi és közlekedési viszonyaink javulásával a nagy költségeket igénylő s a modern műveltség által megkivánt létesítményeket, a melyeket a főiskolai tanári kar a városban nélkülöz, lassan bár, de fokozatosan megteremtjük.

Az erdészeti főiskola elvitele ennek a fejlődésnek megakasztásával a jelen viszonyok között végső romlásba döntené városunkat. Ezzel a veszedelemmel is megtudnánk azonban barátkozni, ha azt az állítólagos országos érdek megkövetelné, a mely a főiskola áthelyezésével a magyar erdészet fejlődéséhez fűződik. Kénytelenek vagyunk azonban határozott nyiltsággal kijelenteni, hogy az erdészeti szakoktatás fejlődése nem teszi szükségessé a főiskola áthelyezését.

Ha elfogultalanul pillantunk vissza a magyar erdészeti szakoktatás, tudomány és irodalom fejlődésére, a melyet még az elfogult bíráló sem képes eltagadni, el kell ismernünk, hogy a főiskola a fejlődés és haladás ezen magas fokát városunk falai között érte el. Ezt elismerve, a főiskola még létező bajainak és hiányainak kútforrását ma sem szabad a városi viszonyokban, a főiskola székhelyében keresni, hanem oly szervezeti, felszerelési, vagy más hiányokban, a melyek teljesen függetlenek a székhely kérdésétől. Ha az erdészeti főiskola teljes önállóságot akar, ennek elérése érdekében nem szükséges egy egész vidéket erkölcsi és anyagi megrázkódtatásnak kitenni s a főiskola áthelyezésével az állam háztartását is súlyosan és megokolatlanul megterhelni. Ezt a célt sokkal egyszerübben és sokkal biztosabban érheti el az által, ha nem szakad el attól a talajtól, a hol lételének és fejlődésének összes föltételei rendelkezésre állanak, hanem megmaradva az eddigi jónak bizonyult alapon, szervezetének megváltoztatásával, tanszékeinek szaporításával és modern berendezésével teljesen különválik a bányászati főiskolától s ettől függetlenül építi fel az erdészeti szakmüveltség új épületét. Senki sem lehet kétségben az iránt, hogy ez Selmecbányán, a hol a főiskola fejlődésének egy évszázad alatt összegyüjtött eszközei rendelkezésre állanak, könnyebben és biztosan sikerülne és sokkal kevesebb megrázkódtatással járna, mint másutt. Ha ez a különválás megtörténik, valóban nem áll semmi többé útjában annak, hogy az erdészeti tudomány és szakoktatás olyan fejlődést vegyen mint a milyet a tanári kar a székhelyváltoztatástól vár.

Az erdészeti szakoktatás teljes függetlenítésének kérdése különben csak külső ürügynek látszik. A tanári karnak az a törekvése ugyanis, hogy az erdészeti főiskolát az eddigi vélt gyámság alól felszabadítva, egy sokkal veszedelmesebb közösségbe hozzák a tervezett gazdasági egyetemmel, sehogysem egyezhető össze a függetlenítésre irányuló törekvéssel. A bányászati akadémiával való kapcsolat jótékony hatása alatt az erdészeti szakoktatás a kezdet nehézségei dacára oly magas színvonalat ért el, a mely semmivel sem áll hátrább a külföldi erdészeti szakiskolák mögött. Az erdészeti szak hallgatói e közösség hatása alatt sokkal magasabb technikai kiképeztetésben részesültek, mint bármely külföldi erdészeti főiskola hallgatói s ennek következtében a magyar erdészeti szak, a melyet még ott is, a hol a technikai főiskolával kapcsolatos, (pl. Zürichben, Karlsruhében) a gazdasági szakokhoz soroznak, sokkal közelebb áll a technikai szakokhoz, mint bárhol másutt. Teljes joggal és büszke önérzettel hivatkozhatott erre az Orsz. Erdészeti Egyesület, a midőn

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

néhány évvel ezelőtt a mérnöki cím és gyakorlat szabályozását célzó törvényjavaslat hatását a már eredetileg belevont bányászat mellett az erdőmérnökökre is kiterjeszteni akarta.

Mit nyujtana ezzel szemben az erdészeti főiskolának a gazdasági egyetemmel való kapcsolata? Általános tapasztalat az, hogy agrikulturális helyzetünk következtében az erdészetet a mezőgazdasággal szemben alsóbbrendü gazdasági ágazatnak tekintik s hogy ennek következtében minden nagyobb uradalomban a kisebb tudományos képzettséggel biró gazdatiszt van a vezetői, az erdész pedig az alárendelt állásban. Ez a szükebb keretü kép nagy általánosságban jellemzi az országos felfogást is. Hogy ilyen körülmények között a gazdasági egyetemmel való kapcsolat az erdészeti szakoktatás önállósítását nem biztosítaná, bizonyítani nem szükséges.

De ettől eltekintve is, nem habozunk kijelenteni, hogy az erdőmérnökre a gyakorlatban váró feladatok nem követelik az egyetemi, szigorúan tudományos képzést, s hogy az erdész speciális kiképzése, a melyet az egyetem nyujtana, semmivel sem lenne jobb annál, a melyet egy kellően szervezett és a tudomány magas színvonalán álló erdészeti főiskola nyujt. Hiszen az erdészeti szakosztály az új egyetemnek is oly fakultását alkotná, a mely a legkedvezőbb esetben a kultivált tudományok tárgya, terjedelme és intenzitása tekintetében csak saját szükségleteihez képest rendezkednék be, éppen úgy, mint a hogy akkor tenné, amidőn egészen függetlenül intézné sorsát. Hogy e mellett az erdészet speciális érdekei az egyetemen, a mely azokat csak másodsorban szolgálná, jobban érvényesülnének és biztosíttatnának, talán az egyetemmel való kapcsolat buzgó pártolói sem hiszik.

Tekintve azt, hogy az oktatás sikere a megfelelő szervezeten és berendezésen kívül függ a tanári testület buzgalmától, szakszeretetétől, lankadatlan tudományos buvárkodásától, valamint a hallgatók szorgalmától és tudomány szeretetétől, meg vagyunk győződve, hogy az elméleti szakoktatás sikere szempontjából egészen mellékes a székhely kérdése. A midőn azonban ezt kétségen kívül helyeztük, meg kell vizsgálnunk, vajjon szükséges-e az a gyakorlati oktatás szempontjából.

Habár a tanári kar szerint a főiskolának főcélja az elméleti oktatás, mégsem lehet tagadni, hogy annak karöltve kell haladnia a gyakorlati kiképzéssel. Ami a festőnek vagy szobrásznak a régi Róma művészeti remekei, a mi az építésznek az egyes monumentális alkotások, a melyeknek ismerete nélkül elméleti tudománya testet ölteni nem tud, az az erdésznek az erdő. Az erdő közeléből elvont szakember olyan, mint az üvegházi növény, a melyet a művészi kezelés felnevelhet ugyan külsőleg pompássá, díszlővé, a szabad természet első fuvallatára azonban elveszti minden élességét és értékét. Az erdő közelsége adja meg az elmélethez szükséges szemléltető oktatás lehetőségét, a melynek nagy fontosságát egyetlen szakember sem vonhatja kétségbe.

Nem „a gyakorlati apróbb fogásokról van itt szó", hanem arról, hogy a tanulónak módjában legyen az elméleti s elvont dolgokat lefoglalni és úgy megérteni, hogy kifejlődhessék benne a természetes szakszerű felfogás, a melynek segélyével az elméletnek a gyakorlatban való alkalmazásához nyert biztos segédeszközt, sőt nélkülözhetetlen alapot. E nélkül az erdész lehet jó matematikus, vagy technikus, ismerheti a gombák vagy bacillusok szaporodásának szövevényes titkait, de jó szakember még sem lehet soha, már pedig a fősúly első sorban erre fektetendő.

A gyakorlati kiképzés szempontjából Budapest annyira háttérbe szorul és az oda való áthelyezés hazánk jól felfogott gazdasági érdekeire nézve is oly nagy hátránynyal járna, hogy azt a dolog természetszerüségénél fogva további indokolással kifejteni nem is tartjuk szükségesnek s e szempontból egy néhány fontosabb tényre óhajtunk még kiterjeszkedni.

Magyarország erdőségeinek nagy tömege a középhegységgel biró területeken fekszik. Selmecbánya domborulati és éghajlati viszonyainál fogva a nagy átlagnak a legjobban megfelel és növénytenyésztés szempontjából is legalkalmasabb hely. Az üzemi teendőkkel járó, az erdőtenyésztés, becslés, használat és rendezés körébe tartozó dolgok jórészt itt helyben s közvetlenül mutathatók be a hallgatóknak, mert erre a célra egyrészt 10,000 kat. holdnyi városi erdők, másrészt a közeli kincstári, vagy Kőburg hercegi erdőbirtokok állanak rendelkezésükre, a hol még egy modernül berendezett gőzfürész-telep is található. A nagyobb szabású erdészeti berendezések és kihasználások bemutatása a közelfekvő garamvölgyi kincstári erdőkben, jóformán 24 óra alatt eszközölhető. A gyakorlati kiképzésnek mind e kimeríthetetlen tárházával szemben mit nyujt Budapest? Az áthelyezés gyakorlati érveül a homokkötésen kívül egyebet nem tud felhozni, már pedig az egész erdőgazdaságnak ez az ága az erdőnevelésnek oly csekély részét képezi, hogy e fontos kérdésnél számba sem jöhet. És, hogy a gyakorlati kiképzésre nézve az áthelyezést támogatók közül a homokkötésnél több indokot felhozni senki sem tudott, fényesen igazolja azt, hogy a székhely-kérdés folytonos hangoztatása és felszínen tartása lehet ugyanis divatos és modern, de a gyakorlati szakoktatásra föltétlenül hátrányos.

Az erdészeti főiskola rendelkezésére áll továbbá az 500 kat. hold kiterjedésü kisiblyei tanulmányi erdő, a melyet erdészetünk jelesei oly nagy gonddal és költséggel rendeztek be és a gyakorlati oktatás céljaira átalakítottak. Ez az erdő, a melyben naponkint tartatnak különféle gyakorlatok, ha már szűknek bizonyulna, a tőszomszédságában fekvő kincstári erdőből tetszés szerint kiegészíthető. Ugyanezen célt szolgálja a tökéletesség magas fokára emelt botanikus kertünk, a melynek területe 7 kat. holdat meghalad s a melynek nagy értékét és becsét a magas kormány is elismerte, a midőn 1897-ben az uj akadémia létesítésekor kimondotta, hogy az épít-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kezés céljaira abból egy talpalatnyit sem enged elfoglalni, tekintettel annak az erdészeti oktatásra vonatkozó nagy becsére és értékére.

Legáltalánosabb elv szerint is az erdészeti főiskolát ott kellene létesíteni, a hol a gyakorlati kiképzésre a legtöbb alkalom és tér nyilik. A fakereskedelmi szempontra való hivatkozás, melylyel a Budapesre való áthelyezés használt akarják kimutatni, nem állja meg helyét, mert az az erdőgazdaságnak csak egy ágazatát képezi és semmi sem állja útját annak, hogy a fakereskedelem ismertetésére itt Selmecen egy új tanszék létesíttessék.

A főiskola erdészeti tanári kara minden tiltakozás ellenére is, a sorok között elismervén a gyakorlati kiképzés fontosságát és indokaiknak ez irányban való nagy gyengeségét, azt a nagy hátrányt, a mely a főiskolának Budapestre való áthelyezéséből az erdészeti ssakképzésre háramlik, a vidékre való gyakori utazgatás által akarja némileg ellensulyozni, nem látván be, hogy az már költségesebb volta miatt sem lenne keresztülvihető. Köztudomású ugyanis, hogy az évenként többször rendezett gyakolati tanulmányutakra alig egy néhány hallgató szokott jelentkezni; az ösztöndíjasokon kívül, a kikre ez kötelező, úgyszólván senki. Ennek oka nem a hallgatóság buzgalmának és érdeklődésének hiányában, hanem szerény anyagi helyzetében rejlik. Miként képzelhető el tehát, hogy a célzott „gyakori" vidéki kirándulásokon, melyek hosszabb időt és nagyobb költséget igényelnek, az „összes" hallgatóság részt vegyen; ha pedig ez, mint egyetlen mentő eszköz, keresztül nem vihető, úgy a hallgatóság gyakorlati kiképzése nemcsak hiányos, de örökké pótolhatlan marad.

Megengedjük, hogy a gyakorlati oktatás szempontjából vannak hazánkban alkalmas városok, de akárhová is helyeztessék át a főiskola, az arra fordítandó több milliós költség dacára is csak egy, a kezdet nehézségeivel küzdő, talajából erőszakosan kiszakított, minden történeti tradicíót és hagyományt nélkülöző fejletlen intézményt nyernénk vele, a mely csak hosszú idő múltán és csak ujabb tetemes költségekkel érné el azt a színvonalat, melyet főiskolánk a mai napon Selmecbányán elfoglal.

Ha végre a tanuló ifjuság szempontjából vizsgáljuk a kérdést, megengedjük, hogy az Budapesten inkább sajátíthatja el a raffináltabb izlést, a nagyobb foku társadalmi simaságot, evvel együtt azonban karöltve is járna az elpuhultság, meglanyhulna a szabad természet és az erdő iránti szeretet s mindennek az lenne a következménye, hogy viharedzett, a hely és idő minden viszontagságaival megküzdeni tudó erdész helyett előállana a „szalonerdész", a kinek legfőbb igyekezete az lenne, hogy a nagyvárosi élet bűvös és vonzó légkörében megmaradhasson.

Ha a tanári kar azt tapasztalja, hogy itt Selmecen az ifjuság társadalmi életében, — a mely ennyire kifejlődve, sehol másutt, a hol főiskolák vannak, fel nem található, — stagnálás mutatkozik, a kis város szűkebb határai között amúgy is egymásra lévén utalva, emelje magához a hallgatóságot, s azt folyton buzdítva, bátorítva, adja meg neki akár tudományos felolvasások, akár irodalmi estélyek stb. rendezése által a módot arra, hogy szakszeretete minél inkább kifejlődhessék s önmüvelődésre való hajlandósága felébresztessék.

Az is közismert tény, hogy a főiskolai hallgatók legnagyobb része szerény anyagi viszonyok között élő szülők gyermeke, a kiket első sorban sujtana a nagyvárosi élet drágasága; ezt a drágaságot éppen elviselhetetlenné tennék a tervezett gyakori kirándulások költségei. De miként a tanári kar önmüvelődésének és tudományos munkálkodásának a székhelytől függetlennek kell lennie, épp így a tanuló ifjuság szakszeretete, buzgósága és szorgalma fokozására sem tartjuk szükségesnek, hanem ellenkezőleg károsnak a nagyvárosi élet zaját s idegeket kimerítő és úton-útfélen kínálkozó élvezeteit.

Végül engedje meg Nagyméltóságod, hogy a magas kormány programmjának azon üdvös és helyes pontjára hivatkozzunk, mellyel a hatalmas állami szervezet működésével is az egységes magyar nemzeti állam kiépítését, valamint egyes kulturális intézmények decentralizációja által főleg exponáltabb vidékek oly megerősítését tűzte ki feladatául, hogy azok a nemzeti előrehaladás biztos révét és gócpontját képezzék. Csak egy pillantást kell vetnünk Selmecbánya földrajzi fekvésére, a városnak és vidékének faji jellegére és előttünk áll az a megdöntehetetlen igazság, hogy Selmecet a főiskolától megfosztani nem szabad. Szakszempontból talán képezhette vita tárgyát e kérdés, a nemzeti eszme, a magyarosodás és a magyar nemzeti állam kiépítése szempontjából ellenben e kérdésnek még csak taglalásába sem lehet bocsátkozni.

Különös, de a mi álláspontunkra igen kedvező jelenség, hogy az erdészeti tanári kar izolátlan álláván elvi és nemzeti szempontból is a főiskolának a fővárosba való áthelyezésével, tulajdonképen szembe helyezkedik az országos közvéleménnyel, a mely mind határozottabban és erélyesebben követeli, hogy a Budapesten *már létező főiskolák* is lehetőleg a vidékre szétosztassanak, nehogy a fővárosi túltengés a vidék jogos kulturális érdekeit megsemmisítse, a hol azonkívül a tanuló ifjuság, illetve a tanulás egészséges fejlődése helyett a züllés és pusztulás út tanyát.

A selmeci főiskola a felvidéken a magyar nemzeti haladás és művelődés erős vára, a mely magát a várost is kulturális gócponttá tette. Az akadémia magyarrá tétele óta lefolyt négy évtized alatt a város lakosságának megmagyarosodása terén is oly eredményekre hivatkozhatunk, a melyek elvitázhatatlan nevezetességet és fontosságot adnak e városnak a nemzeti eszmék meggyökeresítése és tovább fejlesztése szempontjából.

Mindezek tiszteletteljes előterjesztése után Selmec- és Bélabánya szab. kir. város törvényhatósága a mai napon megtartott közgyülésének határozata értelmében azon alázatos kérelmet terjeszti Nagyméltóságod elé, hogy:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az erdészeti főiskolának az erdészeti szakoktatásra nézve szükségtelen, sőt egyenesen káros, az államháztartás megokolatlan és tetemes megterheltetésével járó, valamint a magyar nemzeti állam erősítésére is mérhetetlen veszélyt rejtő, áthelyezést célzó törekvéseket és az erre vonatkozó minden nemű mozgalmat figyelmen kívül hagyván, kegyesen elrendelni méltóztassék, hogy a főiskolán, jelenlegi székhelyének megtartása mellett, létesítessenek mindazon reformok, modern építkezések és berendezések, a melyek az erdészeti szakoktatás jövőbeli fejlődését biztosítani vannak hivatva.

Sövények madárvédelemnek.

Minden nagyobb kertet a szabadban, szőlő- és gyümölcskerteket nem deszkakerítéssel, hanem élő sövényekkel kellene körülvenni. Minden élő kerítés és még gondozatlan, közönséges sövények is mezők szegélyein, birtokok határolására stbinek ültetve, a földdarab, sőt az egész vidék szépítéséhez nagyban hozzájárulnak. Kiváló előnyöket azonban az által érünk el, hogy az összes, de különösen az éneklő madaraknak az által jó oltalmat nyujtunk, mert a madarak a sövényeket mindig szívesen keresik fel fészekrakásra, azokba befészkelnek és háborítatlanul szaporodnak. Mindenütt, hol az udvar, kert sűrű és csak kevésbbé gondozott sövénnyel van körülvéve, ott örömet fogunk a madárdalban, madárcsicsergésben találni és a hasznos dalosokat, mint szívesen látott féregirtókat lakhelyünk közelében üdvözölhetni.

Legjobb sövénycsemetéink 1. *Akác*, 2. *Gleditschia* (lepényfa), 3. *Maclura*. Mind a három fajta tüskés és ezáltal betolakodók ellen védelmet nyujtanak. Igen jó és sokat dicsért a galagonya (Crataegus) de ez csakis északi vidékekre megbecsülésre méltó, melegebb vidéken azonban nem alkalmas, mert ott a hernyók sok évben óriási módon pusztítanak, a galagonya pedig hernyókkal mindig teli, úgyszólván a kártékony férgek költéshelye.

Magas sövényeknek mezők, községek, dűlők határolására az összes fanemüek igen alkalmasak és szépek; különösen akác, jávor, nyír, kőris, tölgy, eper, nyárfa, hárs, sofora, szil stb. Igen szépek és folyton zöldek a fenyőfélék és tobzosok, a legjobb azonban a boróka és Thuja (életfa), mivel ezeknek növése igen magas, de rendkívül sűrű.

Mühle Vilmos.

Krónika.

Ki hitte volna? . . . Óh, ki hitte?
Megtörtént im, a lehetetlen,
A mi csupán, mint tünde álom,
Csillant meg játszi képzeletben,
Megtörtént, mi fantáziánkban
Csak mint egy édes álom élt,
Megtörtént im, a lehetetlen:
— Fedák Sarolta visszatért! . . .

Azt hittük, zordon, büszke bércek
Völgyekké válnak hamarább
S megjelenik a Tátra ormán
A lenge, szines délibáb,
Inkább hittük, hogy a tüzes nap
Bevilágítja a vak éjt,
De nem hittük a hihetetlent:
— Fedák Sarolta visszatért! . . .

De ő jó, ő szép, ő nemes lény
S látván könnyeink mint potyognak,
Közismert, jóságos szívével
Megszánta ah, a bánkódókat,
— Szegény magyar nép, miért epedjen
Soká utánam! — így beszélt, —
S Beregszászból egy röppenéssel
Fedák Sarolta visszatért! . . .

Óh, hogyha ezt nem tette volna,
De duzzogott vón még továbbad,
Nagy Isten! — félve gondolok rá —
Minő sors érte vón hazánkat.
Nem kárpótolt vón egy évszázad
Az elmulasztott gyönyörért . . .
No de szerencse, jó szerencse,
— Fedák Sarolta visszatért! . . .

És bizakodva szebb jövőben,
Reméljük, hogy itt is marad már,
S esténkint új nótákra csendül,
S koronkint majd új táncokat jár.
Isten veled, szegény Beregszász,
Le vagy sajnálva szörnyü mód,
Fedák Sarolta itt van újra,
Sarolta téged elhagyott! . . .

Fenő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Leánylélek.

Irta: *Géczy István.*

A méltóságos és valóságos belső titkos tanácsos úr körúti lakásában lábujjhegyen jár-kel a fényes libériába bujtatott cselédség. Orcáikon ott ül a jól begyakorolt szomoru aggodalom, mögötte pedig elbujva a titkolt kárörőm. — Mi közük nekik ahhoz, hogy a méltóságos úr lázbetegen fetreng puha vánkosain? Uj helyről gondoskodni még van idő, az orvos szerint egy kis meghülés az egész, valahol az Isten háta mögött, az erdélyi határszélen fázhatott meg, hol a magas kormányt képviselte egy vicinális ünnepélyes megnyitásánál.

A nagy ernyős lámpa kéken hulló sugárai, misztikus fénynyel vonják be a szobát s a falakon szeszélyes árnyékot játszanak az ide-oda mozgó alakok, a termetes méltóságos asszony, a száraz, hosszu orvostanár és az orvosságos üveget tartó inas.

Az orvos fontoskodó komolysággal csóválja a fejét és tapogatja a méltóságos beteg ütőereit. A betegség hirtelen fordult rosszra. Ezelőtt egy órával még semmi veszély nem látszott, a beteg vigan beszélgetett a méltóságos asszonynyal, a ki épp új toalettjét mutatta be, a mit a mai bálra csináltatott. Hogy hogy nem, a láz egyszerre emelkedni kezdett és egy óra alatt oda szökött, a hol a tudomány már megcsóválja a fejét, felhúzza a szemöldökét, egy eleven kérdőjellé változik át és ilyen forma hangot ád: Hm! Hm!

A méltóságos asszony arca egyszerre elborult, felhőt vont rá a szerető anyai aggodalom. — Nem attól félt, hogy árvaságra jut a kis Gizike, mindkettőjök szemefénye, — ki gondolna erre? de sajnálja aranyos kis leányát, mert ez a hirtelen változás a legédesebb örömtől foszthatja meg, nem mehet el a bálba, az első rég vált bálra. Ez töltötte el aggodalommal az ő anyai nagy szivét.

A beteg lassan felemelkedett, lázas tekintetével keresni látszott valakit s mikor nem találta meg, szólott az ő lassu, vontatott nagyuru orrhangján: — merre van Gizike, látni akarom, jól néz-e ki a bali ruhában?

A méltóságos asszony szemében megvillant az anyai büszkeség csodás fénye, elbizakodott mosoly játszadozott széles ajka körül és ez a mosoly azt mondta: Szép-e, jól áll a Gizikének a báli ruha? — Mit feleljen erre, hisz az oly természetes dolog, a mi kérdés tárgya sem lehet. Nem is válaszolt rá, csak ennyit: Ide hozom, s a szája körüli mosoly azt is hozzátette, hang nélkül, de érthetően: aztán bámulj!

A méltóságos beteg szeme mohó vágygyal tapadt rá az ajtóra, a melyen az asszony eltünt. A tudomány embere rosszalólag csóválta a fejét. Nyugalom méltóságos uram, nyugalom, különben semmiről sem állok jót.

Szerencsére felnyilt az ajtó s bejött, mamájától vezetve az édes kis Gizike.

Ugy nézett ki hófehér ruhájában, mint a hulló hópehely sötét éjszakában. Hamvas, szép orcáján ragyogott a himpor, sötétkék szemében fénylett a menyország, bársonyos szemöldöke, miként a szivárványivet rajzolta a kék mennyboltozat felett. Félénken közeledett az apja ágyához, szája szegleten leányos szepegés, szeme mély tüzében egy eltitkolt érzés, mely ki-ki szökött onnan, majd ismét visszabujt, de mikor kiszökött, oly bántólag hatott, úgy meghazudtolta ezt a gyermekarcot, kéklő mennyországot és a fehér ruhát, az ártatlanságnak örök, szép jelvényét.

— Szép vagy kis leányom, szebb, mint bárki más és ragyogásoddal elhomályositod az egész fényes bált.

— Hogy mehetnék el a bálba papuskám, mikor te beteg vagy?

— El mégy kis leányom, készülj fel hamar, nem vagyok én olyan nagy beteg, hogy a kis leányom ártatlan örömét megzavarjam.

Itt egy köhögési roham félbeszakitotta a méltóságos úr beszédét s az a köhögés mindig erősebb, kinosabb lett. De Gizike már nem hallotta. Örömmel kipirult arccal sziikdécselt be a hálószobájába, abba a fehér szentélybe, a mit férfi szem még nem érintett, a hová csak lopva jár a képzelet és imádkozni a vágyakozás.

Gizike hirtelen magára kapta a könnyü báli belépőt, s a mily gyorsan jött, úgy akart távozni, mikor tekintete ráesett az ágya melletti aranyozott, mahagoni fából faragott kis asztalkára, azon feküdt egy kék könyv.

Kék bársony a táblája, aranyból kivert címer rajta, fehér velur a papirja s fekete betükkel van irva bele egy fiatal lány minden gondolata, szíve vágyódása, lelke óhajtása, szóval ez a kicsi jószág az állandóság szinébe burkolva volt az ő egész világa. Oda lépett hozzá, ajkához emelte és rálehelte csókját, azt a szüzi leheletet, melynek perzselő hevét még nem érezte más, csak a papa, mama, meg az a kicsi könyv.

Felnyitotta, aztán irni kezdett, ott, a hol elhagyta, szapora betükkel, görbe, dült sorokkal.

Február 12-én, este 10 órakor. Nincs a világon aranyosabb papája senkinek, mint nekem. Szegény papa beteg és mégis elenged a bálba, nem akarja megrontani az ő kicsi lánya nagy örömét. Ez az első bálom, ma leszek nagy leány, én leszek a legszebb, én táncolok legtöbbet és a papa oly jó, hogy ki sem mondhatom. Pá édes kis naplóm, majd ha haza jövök, el mesélem neked, hogy mulattam. — Aztán felszökött, fürgén, ruganyos lépéssel, pibegő kebellel sietett ki a mennyországból a siralom völgyébe.

Az történt ugyanis, hogy mig Gizike naplóját megirta, a méltóságos úr egy nagyot talált csuklani, de oly nagyot, hogy a lélek abba a minutába elrőpült belőle oda, a hol a párducos, kacagányos ősei már századok óta várják a monoklis utódokat. A hogy Gizike megtudta, mi történt, fekete lett előtte a kékbe burkolt szoba, megtántorodott. A gondos mama, a ki e szörnyü pillanatban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

is csak roskadozó kis lányát látta, gondosan átkarolta és visszavezette szobájába.

A magára maradt Gizike előtt sötét lett a világ, sötét szobájának fehér tapétája, a dúzzadó csipkével borított fehér ágy függönyeit összetartó kacagó ámorkák, mind, mind sirni kezdtek, addig addig sirtak, a mig Gizikéből is kitört az elfojtott görcsös zokogás. Lehajtotta fejét patyolat karjára s meg-meg ránduit harmatos teste. Patak folyt az arcán s a mint felszáritá csipkekendőjével, ráesett a szeme kicsiny naplójára, a mibe idáig csak öröm és boldogság volt irva. Még reszketett lelke, fázósan burkolta be magát köpenyébe, felszaladt a hideg szivéből agyába s azt a gondolatot, mely ott volt elrejtve lelkének mélyében, a kinos vergődés napvilágra hozta. Kezébe vette a tollat s a könnytől ázott fehér papirosra otromba betükkel, reszkető kézzel leirta gondolatát belehelte a leirt gondolatba egész leányi lelkét . . .

Én édes Istenem — ezt irta Gizike — van-e boldogtalanabb lány ezen a világon, mint én, hogy éppen ma kellett a papának meghalnia ! . . .

Kőerdő. Az „Egyesült Államok" hires megkövült erdeje Arizona keleti részén terül el. Kietlen, száraz kősivatag ez, mely több ezer hold kiterjedésü. Hogy ezen kőerdő keletkezése melyik történelem előtti korba esik és a földátalakulás melyik stádiumában változott eddig a dús növényzet holt kővé, azt nem lehetett megállapitani; a mostani jelek csak a magas kor mellett tanuskodnak. A „Stientific American" a kőerdő keletkezését következőképen magyarázza: Az őskorban lúcfenyő-erdő díszlett itt. Valami ismeretlen külső erő, valószinüleg vulkanikus kitörések, halomra döntötték a törzseket, melyekre vastag homokréteg rakódott. Ezután valamelyik tó vize kiömlött és elárasztotta a helyet, pezsgő életnek nyomát sem hagyva hátra. Idővel eltünt a tó vize; tűzhányók lávatömeggel borították be a területet. Az erdő talán évezredeken át feküdt eltemetve. Az ezen földalakulásra következő csendes időszak multával ellenkező átalakulás veszi kezdetét. Eső ömlött alá és végezte repesztő, szétmálasztó munkáját és ismét évezredek mulva napvilágra hozta az eltemetett erdőt, mely vegyi és természeti átalakulások behatása alatt megkövült. A megkövült erdő igen érdekes képet nyújt. Egyenkint elszórt kőtömbök fekűsznek szerte széjjel; beljebb magas sziklák emelkednek majd fákhoz hasonlóan, majd sziklahasadékok alakjában, 100 lábat meghaladó méretekben. Mindenütt megkövült fadarabok hevernek, rönkök, egész törzsek. Az acélkeménységű, kövült fának fodrossága tisztán kivehető. Ásványtanilag a megkövült fákban található: kalcedon, topász, karneol, onyx, achát és ametyszt. A megkövült erdő egyik részletében látható a híres természetes kőhid: egy hatalmas megkövült törzs 50 lábnyi mély hasadék fölött. A kőtörzs achát- és jászpiszből áll. A hidat most az állam költségén kőoszlopokra fektették, hogy az utókornak fentartsák. A kietlen sivatagban ethnologiai leleteket is találtak: régi lakások összemálott törmelékeit, befestett agyagedény töredékeket, sőt a mai napig megoldatlan hieroglifákat.

(Deutsche Forstzeitung.) *G. I.*

Az „Erdészeti Kisérletek" 1906. évi 3—4. füzete.

Az „Erdészeti Kisérletek" utolsó, a napokban megjelent füzete a következő közleményeket tartalmazza:

Fekete Lajos: Tanulmány az ungmegyei bükk-őserdők faállományának szerkezetéről.

Szerző hazánk kiveszőfélben levő őserdeinek egyikét veszi boncolás alá a rendes becslési eljárás adatai alapján, kimutatja annak törzsszámát, körlapösszegét, fatömegét, továbbá a fák magasságát, vastagságát és alakszámát. Hogy ezeknek az adatoknak, különösen a vastagságok és magasságok törvényszerüségét és egymással való összefüggését szemlélhetővé tegye, felbontja az állományt száz vastagsági osztályra és ezek közül minden tizedikének az adatait külön kimutatásokba és ennek alapján grafikonokba foglalja össze.

Egyelőre csak a magasságok és vastagságok vannak igy vonatkozásba hozva, de szerző kilátásba helyezte, hogy a korviszonyokat is bele fogja venni az összehasonlitás keretébe.

Az előbbi két tényező végső adatai következők:

Százalékos hely	Mellmag. átm. cm.	Csúcsmag. m.	Megjegyzés
0	5·3	5·5	Ez a kezdő küszöb
10	7·4	7·8	
20	9·9	10·7	
30	12·8	13·8	
40	16·4	17·1	
50	20·8	20·2	
60	26·2	23·1	
70	32·5	25·8	
80	40·0	28·2	
90	50·5	30·5	
100	82·4	34·5	

Ezek az adatok, melyekhez hasonlókat a szerző már régebben egy izben bemutatott volt (E. K. 1902. 3—4. füzet), nagyon értékesek, annál is inkább, mert — mint a szerző is megjegyzi, — őserdeink rohamosan apadnak,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

úgy, hogy már a közelebbi jövőben csak ilyen kimutatásokból fogjuk azokat megismertethetni az utódokkal, pedig valószínű, hogy a szálaló erdő, amely az őserdő alakjához legközelebb áll, a jövőben nagyobb szerephez fog jutni és ennek révén őserdeink nagyon fontos adatokat szolgáltathatnak jövendő gazdálkodásunkhoz. Kívánatos volna, ha mások is foglalkoznának hasonló adatok szerzésével és hogy ne csak a magasság, vastagság és a korbeli viszonyok legyenek vonatkozásba állítva, hanem hogy hasonló boncolgatás alá legyen véve a törzs és korona közötti viszony, különös tekintettel a faalak és koronafejlettség — valamint a tömeggyarapodás és a műszaki minőség közötti összefüggésre, amely tényezők nálunk — kisérleti állomásunk erdőlési kisérleteit kivéve — jóformán teljesen figyelmen kivül maradtak.

Az előbbi cikkel rokontárgyú a következő is, *Bartha* Ábelnek „A lúcfenyőről" szóló tanulmánya, amely a szerző szerint az erdőbecslés és erdőrendezés körébe vág, bár tulajdonképpen inkább erdőmíveléstani tanulmány lehet.

Bartha is az őserdőt teszi vizsgálódása tárgyává. Adatait a szokásos módtól eltérően, még pedig meglehetős bonyolult módszer segítségével szerzi és dolgozza fel. Állításai — amint ő maga is megjegyzi — néhol ellentétben állanak az általánosan elismert tételekkel, ami azonban azok értékét — ha tényleg beigazolódnak, — csak emelni fogja.

Mostani munkája még csak alapvetése később kifejtendő nevelési rendszerének, mely oda konkludál, hogy meghatározott — alkalmasint a lehető legrövidebb — idő alatt oly mennyiségű és méretű fát termeljen, amennyi természetes növekvés utján létre jöhet.

Adatgyűjtése kiterjed a lúcfenyő törzsének vastagságára és magasságára, valamint ezeknek egymáshoz való viszonyára a törzs különböző részeiben, amely egyrészt a tuskóterpeszben, másrészt a vaskosságban nyer kifejezést. Részletesen fejtegeti a lúcfenyő növedékének lerakodását, valamint a köbtartalom eloszlását a magasság különböző hányadaiban.

Ezeknek az adatoknak alapján, amelyek részint táblázatokba, részint grafikonokba vannak foglalva, egynehány figyelemreméltó tételt állít fel Bartha. Igy pl.:

Az álló fa kora egyenes arányban áll a tuskóterpesz nagyságával.

A fák magassága — tekintet nélkül a többi tényezők változására — inkább a maximum, mint a minimum felé hajlik.

A magasság, a kor és a vaskosság egymással nincsenek kapcsolatban.

A lúcfenyő köbtartalmának 80%-a a félmagasságon alul van és csak 3%-a a háromnegyed magasságon felül. Pl. egy 58 cm. vastag törzsnek tuskórészén 70 cm.-nyi darab elforgácsolása, illetőleg fel nem használása a fatömegnek 5%-át jelenti, míg ellenben 9.35 m. hosszu sudardarab elhanyagolása csak 3.3% veszteséget ad.

Érdekes végül a különböző köböző képletek összehasonlítása, melynek alapján Bartha a Huber-féle — középátmérő szerint való — számítást mondja általános használatra legmegfelelőbbnek.

A következő cikkben *Fekete* Zoltán ismerteti az általa első ízben alkalmazott uj fatömegbecslési módot, a „rudas szalagpróbát."

Eljárásának lényege az, hogy a megbecsülendő erdőből hosszu szalagszerü területen veszi fel a fákat azoknak külön megjelölése nélkül. Szerző szerint ez a mód a próbaterezés felett avval az előnnyel bir, hogy jóval gyorsabb és pontosabb, mig ellenben a próbaköröz ésnél gyorsabb ugyan, de valamivel csekélyebb a pontossága.

Az eljárás gyakorlati értéke felett csak nagyobb számú összehasonlító kisérlet után lehet majd ítéletet mondani, de mindenesetre megérdemli, hogy az erdőrendezőségek foglalkozzanak vele.

A következő lapokon *Véssei* Mihály számol be a szabédi kisérleti telep 1905. évi munkásságáról.

A telepen eszközölt munkálatok többnyire a régi mederben folytak, amely az „E. K."-ban már évről-évre ismertetve volt. Javarészét az 1904-ik évi szárazság okozta károk pótlása emésztette fel, de — sajnos — itt sem vezetett a kellő eredményre, mert az 1905-ik év folyamán megismétlődött szárazsag az előbbi évek pusztításait még csak fokozta. Az egymásután következő két száraz esztendő a telepet nagyon megviselte és haladásában évekkel hátravetette, mert a következő években a munkálat javarészét az elmult két évben kipusztult csemeték pótlása fogja igénybe venni.

A telep ujabb munkálatai közül kiemelendők a műtrágyázási kisérletek, valamint ujabb sikert igérő külföldi fajaink telepítése; még pedig kevés igényü fajaikkal kisérleteztek a teljesen kopár és termékellen oldalakon, értékesebb és kényesebb fajokkal a telep jó termőhelyein, többnyire mezőgazdasági növények védelme alatt.

Nagyon érdekes adatokat tartalmaz a következő közlemény, amelyben *Zügn* Nándor közli az erdészeti kisérleti állomások meteorologiai megfigyeléseit, megtoldva azokat az 1905-ik évi időjárás rendellenességeinek fejtegetésével.

Kiemeli pl. április hüvösségét; ennek a hónapnak középhőmérséklete 0·2—1·7 fokkal maradt az eddig észlelt középérték alatt, mig minimális hőfoka pl. Kisiblyén 5, Liptóujvárt 9·6 fokkal sülyedt az eddig észlelt legalacsonyabb hőfok alá.

Julius és augusztus hónapok ellenben hőtöbbletet mutattak fel. Előbbi 1·2—2·0, utóbbi 1·6—3·4 fokkal mutatott nagyobb hőmérsékletet, mint amilyent eddig feljegyezhettünk. Evvel szemben a csapadék az említett hónapokban nagy csökkenést mutatott, amennyiben a julius havi középérték 36·8—96·3%-kal, az augusztusi Liptóujvár és Kisiblye kivételével 24·3—60·5%-kal

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

maradt az eddigi megfigyelések alatt. A mi csapadékot augusztus hó hozott, az is a második felében esett, úgy hogy első fele a juliussal együtt valamennyi állomáson nagyon is érezhető, hosszu és a növénytenyészetre felette káros szárazsági periodust alkotott.

Ezeknek a meteorologiai adatoknak még speciális értéket fog adni azoknak a növénytenyészeti viszonyokkal való összevetése, amely célra az összes állomásokon folynak a megfigyelések. Önként értetődik, hogy ilynemü összehasonlításokhoz több évi megfigyelésekre van szükség.

A legfeltünőbb rendellenességet mutatja október hó. Ennek középhőmérséklete 3·3—5·1 fokkal maradt az eddigi alatt, csapadékban ellenben 39·1—255·5%-kal haladta meg az előbbi évek átlagát, kivéve Kisiblyét és Liptóujvárt, ahol kevesebb volt a csapadék a rendesnél, ami jórészt annak tulajdonítható, hogy ott éppen a feltünő hideg miatt a csapadék már túlnyomóan hó alakjában hullott le, ami nem ad oly nagy víztömeget, mint az eső. A hideg októbert enyhe november követte, ami annyira fokozta a rendellenességet, hogy októbernek havi középhőmérséklete az állomások felerészén alacsonyabb volt, mint a novemberi, holott rendes viszonyok között a két hónap között 6 foknyi hősülyedés szokott lenni.

A füzet ezenfelül még két „kisebb közlést" tartalmaz az állomás vezetőjének, *Vadas* Jenőnek pennájából, a melyben két érdekes esetet mutat be az állomáshoz küldött növénybetegségek közül. Az egyik a Thelephora laciniata Pers. nevű gomba a lúcfenyő csemetéjén, a másik a jegenyefenyő gyökértelű (Pemphigus poschingeri Holzn.). Mind a kettőt a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság küldötte be az 1906. év folyamán.

A füzet vége „intézeti ügyek" alatt az erdészeti kísérleti állomások *nemzetközi* szövetségének V. összejövetele van leirva és hozzá a résztvevőknek csoportképe csatolva. A kép *Róth* adjunktus felvétele.

A vadak által okozott károk megtérítése.

Irta: *Ferenczfi József.*

Érvényben levő vadászati törvényünk 7. §-a azt mondja: „A fővadak által a vetésekben, ültetvényeken vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért azon birtokos vagy haszonbérlő, kinek vadászterületén az említett *fővad tenyésztetik*, teljes kárpótlással tartozik."

Ezen § megfogalmazása alkalmával kétségtelen azon nemes cél lebegett megfogalmazója előtt, hogy minden birtokost megvédjen a törvény a vadászati sportból eseteg reá háramló károk ellen. Mig tehát az esetleg kárt szenvedő földtulajdonost, a jelen törvény teljes oltalmába veszi, viszont a vadászattulajdonos ép annyira ki van szolgáltatva a manap már sok helyen, nagy összegü vadkárkövetelésekkel szemben.

Eltekintve az idézett törvényszakaszban homályt terjesztő „tenyésztés" fogalmától és az ennek nyomán kifejlődött sok irányu birói gyakorlattól, mely már többször volt vita tárgya, és annak szüksége, hogy e kifejezés jobban körülirandó, már kézenfekvő, tisztán csak azon kifejezést vizsgáljuk, miszerint a vadtenyésztő vadászattulajdonos *minden* kárt tartozik megfizetni, mert ebben nyilvánul a vadászattulajdonosnak teljes kiszolgáltatása a környékén előfordult vadkárokkal szemben.

Nem lehet tagadni, hogy a vadászat élvezet, nemes élvezet, de viszont az is áll, hogy ma már lukszus-élvezet. Mert mindaddig, mig a vadászattulajdonos a vadászterület költségeire annak jövedelmében némileg fedezetet talált, a vadászat csak nemes élvezet volt, de lukszusélvezetté lett, midőn a vadászterület költségei az abból nyerhető jövedelmet többszörösen felülhaladták.

Ha a vadászatot, mint nemzetgazdasági tőkét tovább fejleszteni akarjuk, pártfogásba kell vennünk a vadtenyésztőket, úgy azonban, hogy ezzel szemben a kárt szenvedő is meg legyen védve. Az idézett törvényszakasz szerint a vadtenyésztő vadászattulajdonos kárpótlással tartozik a fővad által a környékén okozott minden kárért; tehát fizetni, illetve elviselni tartozik a saját vadászterületén előfordult károkat és fizetni tartozik azokat is, melyeket az általa tenyésztett vadak idegen vadászterületen követtek el.

Hogy a törvény ezen kifejezését igy értelmezik, bizonyítja a vadkárpörökben hozott számtalan marasztaló végzés. És igy értelmezik talán ezután is, dacára, hogy a törvény 1. §-a azt mondja: „A vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatlan tartozéka", azaz azon idegen vadászterület tulajdonosának jogában áll a kárt okozott vadakat saját területén lelőni az 1. §. alapján és azután joga van az általa már lelött vadak által okozott károk megtérítését a vadtenyésztő birtokostól követelni a 7. §. alapján.

Tehát a vadat nem tenyésztő vadászattulajdonost ezen törvény pártfogásba veszi a vadat tenyésztővel szemben és előbbinek méltánytalan hasznot biztosit, utóbbi kárára. Ezen nemzetgazdaságilag fontos jövedelmi forrást a törvény tehát nem veszi pártfogásba, annak fejlesztését megnehezíti ezen felfogással.

Ime egy példa is.

Egy vadászattulajdonos muflonokat vesz drága pénzen és haza hozatja sok költséggel; őrzi, eteti, dédelgeti őket. Lesi szaporodásukat és repesve várja fáradtságának gyümölcsét. A kis muflonocsapat egy szép napon a szomszéd vadászterületre téved és ott nagy kárt okoz. Ezen idegen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vadászat tulajdonosa értesülvén a különös állatokról és a kárról, vadászatot tart és a kis mufloncsapatból hírmondó sem maradt. Lelövi a muflont jogosan az 1. §. alapján. Az okozott kárt felbecsüli és a muflontenyésztő vadászattulajdonost a törvény a kár megtérítésére kötelezi a 7. §. alapján.

Igaz, hogy ezen kár ellen védekezni is lehet; ha a vadásztérület be van kerítve, a kártérítési igény nem érvényesíthető, ha mindjárt előfordul is némi kár.

Ma már sok ily bekerített erdőnk van, de ha ezen erdőbirtokokról oly irányu statiszti kát állítanánk össze, melyből kitünne, hogy az erdészeti és vadászati ágazat közül melyik fejlettebb, meglátnók, hogy ezen birtokok pontosan megtudják jelölni az utolsó nyársas fekvését és csapását, ellenben az erdészetnél ép ily megfigyelést igénylő adattal nem rendelkeznek. Tehát az ily bekerített erdők fejlődnek vadászatilag, *de nem haladnak ily arányban erdészetileg*, vagyis más szóval oly erdőgazdaság, melyben az erdészet nagyobb fejlődésben van, nem érzi az erdő bekerítésének szükségét. De nem is birja el minden, a többnyire jövedelmi alapon fejlődő erdőgazdaságunk az ily kiadást.

Ugy erdészeti, mint vadászati szempontból azonban méltányosabb is volna a törvény e kifejezésének olyképeni megváltoztatása, hogy a vadászattulajdonos csakis a saját vadásterületén elkövetett károkért felelős; az oly károkért ellenben, melyet az esetleg általa tenyésztett vad idegen vadásterületen követett el, azon idegen vadásterület tulajdonosa felelős, mert akkor, midőn az említett vadak területén a kárt elkövették, az ő tulajdonává váltak, általa lelőhetők voltak, tehát ha belőlük hasznot huzni joga volt, az általuk elkövetett kárt megtéríteni is tegye a törvény az ő kötelességévé. Mert kétségtelen, hogy valamely vadásterület értékét emeli az, ha a szomszéd vadászattulajdonos fővadat tenyészt s igy méltányos, hogy a tenyésztésből kifolyó ne csak haszonba, de hátrányba is belevonassék az igy felemelt tőke. Piliscentkereszt pestmegyei *község* vadásterülete 1447 k. hold s ezért évi 1100 korona vadászati bért fizetnek, holott vad-*állománya* 20 nyúl, 30 fogoly, 2 fácánnál nem több, de a szomszédos vallásalapítványi erdőbirtokból különösen éjjel mindig átvált annyi fővad, hogy a vadászat sikerének reményében e magas bérösszeget szó nélkül megfizetik.

Ha a törvény a fent kifejtett felfogás szerint átalakul, annak eredménye az lesz, hogy mindenki igyekszik vadat tenyészteni, azokat területén becéző bánásmóddal megtartani. A vadállomány úgy mennyiségben, mint minőségben javul, és a vadászat az erdészettel karöltve fejlődhetik, egyik a másiknak utjába akadályokat nem gördíthet.

Ez ellen felhozható volna talán azon érv, mintha azon károk megtérítését méltánytalanság volna a nem tenyésztő vadászattulajdonostól követelni, melyeket a vadak tilalmi időszakban követtek el, holott azokat akkor lelőnie nem állt jogában: önmagától megdől, mert ugyanez mondható a tenyésztő vadászattulajdonosra is, sőt utóbbi még szabad időben sem lőhette volna le őket az idegen vadásterületen. Az pedig nehezen hihető, hogy a kárt tevő vad csak tilalmi időszakban járna az idegen területre.

De ha egyes helyeken épen úgy is volna, hogy szabad időben kárttevő vad egyáltalán nem jár ki, az ott nem lőhető és a kárt mégis fizetni kellene: ily kivételes esetekre is lehetne a törvényben elégtételt nyujtani az illető vadászattulajdonosnak a kellő visszamenő évekre szóló bizonyitékok felsorolásával beigazolt esetben azzal, hogy visszkereseti joga a vadtenyésztő vadászattulajdonossal szemben kimondatnék, s ennek volna aztán a következménye, hogy utóbbi erdejét bekerítené. És itt a bekerítés helyén volna.

És ez méltányosabb, mint az általános vadkártérítési kötelezettség a tenyésztővel szemben s nemzetgazdaságilag is többet nyernénk, mert a nagyobbrészt erdészeti alapon fejlődő erdőgazdaságunkra nem nehezedne a vadászati szempontból követelt erdőbekerítés sok esetben igen nagy összeget szükséglő költsége.

A serétkoncentrátorok.

Mióta a szükített csövek (csokborok) Csehországból kiindulólag a tengeren át Amerikába, majd pedig onnét „tökéletesítve" ismét visszakerültek a kontinensre s így hozzánk is eljutott és divattá váltak, azóta meseszámban megy nálunk az igazi jó vadászpuska, mely jelző alatt persze nem a verébsörétre járó kakasos és kakastalan furulyákat értem, hanem az oly, valóban vadászati célokra való fegyvereket, melyek a szükséghez képest *minden nagyságu* (kis vagy nagy) serétet egyformán, kifogástalanul lőnek.

A csokborcsövek a 8-asnál nagyobb sörétet 50 lépésen túl már szórják, a 3, 4 és stb. serétszámokat meg éppen széjjel viszik. Tehát legnagyobb serétjük a 8-as, legfeljebb (nagy kalibereknél) a 6-os; ennélfogva tehát csakis apróbb szárnyasokra és közepes távolságokra valók; ellenben a messzebbről kelő, erősebb vadnál nem igen érvényesülhetnek, mert az apróserét közepes távolságon túl nem öl, csak sebez, beteggé lövi esetleg a vadat s így a szégyenletes dögvadászatnak nyit tért, a nélkül, hogy a konyhára is kerülne valami. Szóval a csokbor-csövek igazi vadász kezébe nem valók és csakis mint foglyászó puskák jöhetnek tekintetbe és madarászatoknál, mathúrust tett diákok kezében.

Eltekintve a nyári apró szárnyasvadaktól, az igazi vadászserét az 5-ös és 4-esnél kezdődik — ha őszi nyúlról, rókáról, fácánról, vízivadról stb. van szó. — A nyúl, kivált késő ősszel: tarlón, szántáson 40—50 lépésről, sőt távolabbról is kel s 20—30 lépésnyire is elmegy, mig utána dudálhat az ember. Kérdem tehát, mit érek én ilyen vadnál 8-as vagy 10-es seréttel! Semmit! Leg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

feljebb megseretézem a vadat, vagy valamelyik lábát lövöm el a hires csokborral! Ellenben az olyan puskával, mely az öreg galacsinokat sem átalja magába szedni, bizony, csak felhemperítem a fülest s az egekből szólítom le a zöldfejü kacsát!

Ez persze ma „nem divat". . . „Csak a rendes distanciát kell betartani". . . hangzik a papolás, — értsd ez alatt a 30—40 lépéses távolságot . . . És ez helyes is a csokborokra nézve, kocapuskások kezében, vagy ott, ahol a csizmaszár mellől keledez a vad. Ám de tessék ezt ott betartani, a hol 1000 holdon alig akad egy-két füles és az is mérnöki távolságról lódul ki! . . .

Hanem az is igaz, hogy a messzelövésekhez érteni kell és az bizony nem csokbornak, sem nem vasárnapi puskaporfogyasztóknak való mulatság. Tényleg, a mai puskások legnagyobb része 40 lépésen túl nem hogy biztosan lőni, hanem helyesen célozni sem tud, kivált a „kapásból" lövők, melyek meg vannak szokva hübelebalázs módjára odapuffogtatni a foglyocskáknak orriránt való irányban s annyiról, a mennyiről bottal is könnyen leüthetők volnának. — Általában a „kapásból" lövőknek közös hibájuk, hogy *célozni* nem tudnak, csak odapuffogatnak. A hol azonban pontos, higgadt *célzásra* van szükség, mint teszem a távolabb kelő vagy keresztbehúzó vadnál: egyik lövést a másik után hibázzák el a hires kapkodók, kiknek lőtávolsága alig terjed 40 lépésig, vagyis azon távolságig, melynek határai közt a lövedék intensiv sebességét még megtartja s ennélfogva nem hanyatlik s így a vad még a sörét hálójába kerül. Oly távolságra azonban, hol a lövedék a hanyatlás stádiumába jut, a kapásból fixpontra intézett lövés már ritkán érvényesül, „rövidre marad", mint vadászosan mondani szokták — s így a hübelebalázsoknak nem ád „lovat az Isten", azaz elhibázzák a vadat, amennyiben eszük ágában sincs *előre* tartani, avagy a lövés alkalmazásánál az irányt, sebességet, magasságot és távolságot mérlegelni, szóval pontosan *célozni;* hanem a megvillanó figurára puffantanak rá — akár közel, akár távolabb legyen is a vad s így igen természetesen, távolabbról mellé, alá, vagy ritkábban nagyon is fölibe durrantanak a vadnak. Szóval a kapásból lövők csak közelről képesek lövéseiket érvényesíteni, távolabbról jól lőni azonban képtelenek; sőt én tovább megyek s azt állítom, hogy a kik a higgadt célzáshoz nem eléggé fegyelmezettek, azok lőni egyáltalában nem is tudnak, csak vaktában puffogatnak. És ilyen a legtöbb kapásból lövő! . . .

Az *igazi* jólövők, a mesterek: mindig az u. n. „hosszucélzók" közül kerülnek ki. Ezek ugyan kevesebb vadat ejtenek el, mint a kapkodók, de igazi szép és mesteri lövéseket csakis ily lövőktől láthatunk s az ily lövők azok, a kiknek lőbiztonságára hajlandók volnánk akár mérget venni — akár esett le a vad, akár nem a melyre lőttek. És az ily lövők nem is szeretnek közelről odapuffogatni, hanem „kiereszt ik" a vadat s csak azután gyujtanak utána rendesen nem hiába . . .

És itt kifejezést adok ama tapasztalatomnak, hogy *igazi* vérbeli vadászt a kapásból lövők közt nagyon keveset találtam. Ezek a vadászatot többnyire nem magáért a vadászatért, hanem annak áldozatalért kedvelik. Pecsenyevadászok, kik megvannak fosztva az igaz vadászlelkeket mindig jellemző ideálizmus benyomásaitól, épp azért maga a lövés nem szerez nekik élvezetet, csak az *eredmény!* Ellenben az igazi vadászkedélyt a vadászat minden nüansza, pillanata felvillanyozni képes s egyik legfőbb gyönyörüségét a szép és mesteri lövések képezik, nem pedig kizárólag csak az áldozat . . . Jó magam, ha féltucat foglyot, sárszalonkát lövési virtuoztitással aggatóra szedhetek, ez az eredmény az én vadászlelkemet jobban kielégíti, több igazi élvezetet nyújt nekem, mint a vadászmészároslegényeknek a maguk kocsideréknyi vadja, mert én a vadászatot *magáért* a vadászatért kedvelem; a vadat pedig csak mint jutalmat tekintem érdemeimért — ha t. i. rászolgáltam szép lövéseimmel. Ez kielégit, egyébre nem vágyom s nem tartom vadásznak a halomlövőt, a ki durva kézzel és lélekkel megrabolja természet kincseit.

Hanem, bocsánat, kissé elkalandoztam attól a tárgytól, melyet megbeszélni akarok — és talán a fejbeverés is fenyeget, ha netalántán sok igazat találnék feltálalni, a mitől azonban még sem tartok, amennyiben irásom e helyen a vadászat igazi felkeltjeinek szellemi assiliumában hangzik el, köztünk pedig alig van méltatlan . . .

Visszatérve tulajdonképeni tárgyamhoz: a nagy sörét némely előnyeiről kell még röviden szólanom, melyeket a következőkben foglalok össze.

a) előnyös a nagyszemü sörét, ha a vad közönséges lőtávolon kívül kel, főleg tehát ősszel és télen; — *b)* magasan lövéseknél vízivadra, melynek vastag tollmeze a kisebb szerü sörétnek ellent áll; — *c)* előnyös még nagyobb lendülőképessége miatt is, s mert nem egy hamar hanyatlik s mert nagy kezdősebessége folytán kevesebbet kell vele a vadnak előre adni; — *d)* előnyös az erősebb vadnál, mert nagyobb sebet üt, mint az apró serét — s ennélfogva a halálos találás esélyét is növeli; *d)* előnyös nagy távolságra, mert áthatoló képessége a távolság dacára is megmarad, vagy legalább is bénává lövi a vadat.

Ezek nagyjában a nagy sörét előnyös tulajdonságai, melyeknek használatáról, kivált a hivatásos vadászok, soha le nem mondanak. Csakhogy fegyver is kell ám a derék galacsinokhoz, minő ma megfelelő nincs, mert a szűkített csövek nagyobb fajta seréthez nem valók, — ellenben csak is az oly csövek alkalmasak nagy söréthez, melyek belső kidolgozásuknál fogva bármily nagyságu sörétet is összetartóan lőnek. De hát mint mondám, ma nincs ilyen — nagy sajnálatára az igazi jólövőknek, — ha csak sutba helyezett régi perkusiosainkat elő nem kotorásszuk a pókhálók közül! . . .

Belátták az igazi jó puskák hiányát a föltaláló urak is és igyekeztek volna segitségére jönni a panaszkodó

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nimródoknak. De hát sajna, kevés eredménynyel, mert a drótra fűzött fickók, staniólos bombák, dróthálós és mindenféle másfajta „seretkoncentrátorok“ (?) nem igen képesek a nagyobb szemű galacsinok szerteszóródósó kedvtelésének gátat vetni . . .

Én magam is sok ilyen „összpontosítót“ próbáltam ki, de egysem vált be: vagy szétszórták a seréttöltést, vagy pedig golyóként repülének a célhoz — illetve túlságosan melléje, sőt a „jobb fajták“ (!) egyáltalan ki sem bocsájtották a sörétet, hanem fütyöltek pakliban addig, a míg csak szuszfogytával le nem pottyantak valahol.

Hozzáláttam hát magam valami hathatósabb segédeszköz kieszeléséhez . . . Bevarrtam a serétadagokat vászontokmányba s ugy próbáltam a bombázással . . . Eredmény: vagy azonnal szerterobbant a töltelék, vagy pedig mindenestől repült, oldalba teremtve egynémelyik özecskét, hogy belefáradt ugyan a hempergésbe, — de azután fölugorva úgy ellejtett a távol ködébe, hogy soha hírét sem hallottam; ellenben a derék „bomba“ ott szerénykedett a nyomában a fű között, barnára pirulva — talán szégyenletében, talán a puskapor füstjétől . . .

Másféle öntalálmányú „koncentrátorok“-kal is próbálkoztam. Voltak igen szeniálisan összehozott seréthürkálm és kolbászaim, de hát ezek is a világ minden tája felé „koncentráltak“. csak éppen a *közepibe* nem . . .

A kétségbeesés kerülgetett . . . Már kezdtem hinni, hogy a koncentrálás képessége talán nem is annyira kötött marsrutához, mint inkább hadi erényekhez van kötve? . . .

És az én dolgom annál nehezebb volt, mert nem hátul, de elől akartam koncentrálni: — mely módszer azonban eddigelé még a legvitézebb hadseregnél is ismeretlen fogalom . . .

De öltetem támadt!

A koncentráláshoz alighanem valami alkalmas *surrogatum* szükséges . . .

Nohát!

Igen ám, de melyik az a „surrogatum“? . . .

„Az összetartás nemcsak vonzás és vonzódás folytán, de *ragasztás* által is létrejöhet a villamosság (?) örök törvénye szerint — s annál szorosabb lesz, minél nagyobb az összetartó *erő*“ . . . így gondolkoztam . . .

Nos hát, annak a bizonyos surrogatumnak: *ragasztéknak* kell lennie! . . . s hogy melyik legyen az, arra megtanított a — *méhe!* És bevált! . . .

Ki hitte volna én előttem, hogy a méh a vadászat szolgálatába szegődjék!

Pedig oda szegődött — a *lépesméze* révén. Ugyanis, ez az anyag a legkitünőbb segédeszköz a seréttöltés koncentrálásához . . .

Megpróbáltam, százszor is megpróbáltam, s kitünően bevált! Egyébiránt a lépesmézzel a koncentrátorok készítési módja a következő:

Mindenekelőtt fegyvercsövünk ürméretéinél kb. fél miliméterrel vékonyabb, de arasznyi hosszú *fahengert* készíttetünk az esztergályossal, mely eszköz a söréthüvelyek készítéséhez szükséges. — Majd pedig igen erős, de nem vastag kótapapírost szerzünk be, melyből az alábbi ábrának megfelelő lemezeket vagdalunk ki ollóval s ezekből készítjük azután a seréthüvelyeket a

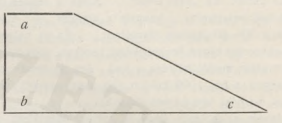

fahenger segélyével olyképpen, hogy rásodorjuk a hengerre az *a* betűrésznél kezdve végig a *c*-ig s azután a papirhengert kissé lehúzva, a *b*-nél, illetve *c*-nél *begyűrjük*, majd pedig az egész hengerré idomult kész hüvelyt lehúzzuk a fahengerről — s ezzel kész a sörétöltés befogadására. — Megjegyzendő, hogy a papirhüvelynek legalább is 75 centiméter hosszúnak kell lenni, hogy nemcsak a töltés jól elférjen benne, de még *legyűrni* való is maradjon belőle.

A kész hüvelyekbe azután a rendes serétadagnál kisebb töltést tömünk be lépesmézzel jól összenyomkodva, hogy egy tömeggé váljék, csak vigyázni kell, nehogy a papirhüvely külsejét elkenjük vele . . . Végül feszesen begyűrjük a kiálló részt, azután pedig a papirhüvely külsejét erősen befaggyúzva, a patrónba a *vastag* fojtással ellátott lőportöltésre toljuk, ezzel kész az egész a használatra, s pompás és igen messzelövéseket lehet vele elérni!

Ily töltést azonban csak *hosszabbított* patrónokból s *tökéletesen* egyenközű (cilindrikus) csőből lehet sikerrel és veszély nélkül használni, különben pedig csőrepedés állhat be.

Ha egy kicsit szorosan hatol is át a töltött hüvely a csövön, az még nem baj, csak fel ne akadjon, mert ebből veszély származhatik, miért is az elővigyázat nem felesleges.

Lakatos Károly.

HALÁSZAT.

A halak ellenségei februárban.

Februárban többnyire jégpáncél borítja vizeinket, de azért a csillogó mezők alatt sem hiányzanak a halélet jelentős mozzanatai. — Tevékenységet folytatnak egyes ragadozóhalak is: a csuka, fogas, folyton húzva ide-oda a jégtáblák alján, üzve az ezüstvillanású küszök és gardák seregeit, sőt ha az időjárás enyhe, a csuka e hóban már ivni kezd. Enyhe lefolyású téllel minden hal megmozdul, mely körülmény a halkárosító madarakra nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

téveszti el csalogató hatását — és ezek, a tél s a vándorélet sanyarúságai folytán kikoplalt halorzók, mihelyst alkalom kínálkozik rá: ugyancsak kiveszik részüket, ha telhetetlen falánkságuknak gátat nem vetünk, miért is halasvizeink szemmeltartására kétszeres gondot kell fordítanunk a hivatlan vendégek elpusztítása és elriasztása végett. Éjieleken az ismert riasztókat vehetjük igénybe, sőt esetleges korai madárjárás esetében egyenesen erre hivatott őrökkel kell kerültetni a vizeket s lövésekkel kell fogadni a szárnyas inváziók betolakodását, természetesen oly kulturvizeknél, melyek halállománya elég becscsel s értékkel bírnak a költségesebb s fáradságosabb védekezés alkalmazására.

A szárnyasok ellen való védekezés különösen gyenge telek alkalmával serkent nagyobb tevékenységre, mert ilyenkor a valódi költözködők közül is néhol számos egyed marad vissza egyes madárfajok közül, a nem igazi költözködők (húzó fajok), melyeket csakis a vizek beállta kényszerít továbbvonulásra: nagyobbrészt itt maradnak. Ezek aztán annal nagyobb kárt tesznek a halállományban, mert egyéb préda teljes hiányában csakis a haltáplálékra szorulnak és ilyenkor a kacsák is a halra vetik magukat, sőt az enyhe teleken a nagyobb vizeken áttelelő *nagy sirályfajok* (lócsérek) is halpréda után leselkednek. Különben rendes lefolyású téllel, mely február vége felé már vizeket kezd nyitni: a korán vonuló vízimadarak beköszöntése is napirendre kerül. Jön a *szárcsa*, falkaszámra ereszkednek le vizeinkre a *búvár kacsafajok* (Mergus), melyek ilyenkor roppant károkat okozhatnak a mozgolódó halakban. A *búvárok* (Gavia) is tovább folytatják károsító mesterségöket s még nem igen gondolnak északi hazájokba való visszakülözködésre. A *vöcskök* (Colymbus) azonban még hírmondó nélkül vannak s maradnak márciusig; de e hó vége felé, ha tartós enyhe időjárás lép uralomra: egyes példányokban már beköszönt a *szürke gém* (Ardea cinerea) s a berkek magas fáin messzire ellátszanak örtálló előőrseink; a főhad azonban ezek után még kissé késlekedve érkezik meg vizeinkhez s kiéhezettek lévén, az út fáradalmai és nélkülözései folytán, nagy károkat okozhatnak a halgazdának, ha észrevételenül férhetnek a halállományhoz. A *rétisas* (Haliaetus albicilla) csak a lékeknél szeret leselkedni, kivált oly vizeknél, melyekben valamely oknál fogva a halak élénk mozgalomban vannak s gyakran kerülnek belőlük példányok a víz felszínére. A *szürke gém* is ha ráakad az ily helyekre: kiszokta használni az alkalmat, sőt a *varjak* és *szarkák* is.

A tavak nyílt vagy kibontott helyeit őrizni kell a vadkacsák és ludaktól, met leszállásuk és felrepülésükkel nagyon zavarják a halakat, de máskülönben is nagyon kellemetlenek a halakra nézve s nagyon izgatólag hatnak azokra már azon körülménynél fogva is, mert az ébredező vagy téli álomba nem merült halak szokás szerint mind az ily nyílt világos helyek felé tolulnak. Ilyenkor minden külső lárma, zsivaj iránt rendkivül érzékenyek lévén, nagyon riadósak s nyughatatlanságuk csak nehezen csillapodik le.

Mihelyst az idő engedni kezd, tartsuk szemmel a madárvonulást és pedig nem csak szemmel, hanem éj idején füllel is. A partokat sem árt gyakrabban körüljárni, mert amit nem látunk vagy nem hallottunk, azt a visszamaradt látogatójegyek elárulhatják a halgazdának: a *vidrát*, vagy egyes éji ácsorgókat a szürke gémek közül, melyeknek állandó lespontját kitudva, csapóvassal könnyen hatalmunkba keríthetjük.

E hóban van az ideje a fogóeszközök, riasztók rendbehozásának s karbahelyezésének. Ha a lanyhább idő állandónak igérkezik, a fogóvasakat — illetve oszlopcsapdákat — kirakjuk, valamint a szélkereplőket s más riasztó eszközöket is fölállítjuk a szokott alkalmas pontokra. — A vidrák esetleges riasztására használt ebek hajlékait is használható állapotba hozzuk, szóval rendbe kell jönni e hó végével a kártékony halellenségek riasztására és elpusztítására irányuló minden előkészülettel.

Ha valamely lékekkel ellátott vízterület jege alatt vidrákat vennénk észre, ebek segélyével s a jégnek kemény eszközök által való döngetése folytán a haltigriseket a lékekhez üldözzük s mikor egyikben vagy másikban levegővétel végett fejét felütí: jól célzott lövéssel járunk a végére. Különben vasakkal a vidratunelekben, melyek a jég alá s onnan kivezetnek — is próbálkozhatunk, persze kellőleg fertőtlenített s előzőleg pontosan megtisztított fogóvasakat használva e célra.

Lakatos K.

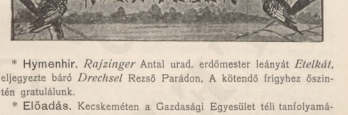

* **Hymenhir.** *Rajzinger* Antal urad. erdőmester leányát *Etelkát*, eljegyezte báró *Drechsel* Rezső Parádon. A kötendő frigyhez őszinten gratulálunk.

* **Előadás.** Kecskeméten a Gazdasági Egyesület téli tanfolyamában *Selymessy* Ferenc m. kir. főerdész tartott előadást a homoki erdők telepítéséről, kezeléséről, kihasználásáról és felújításáról. Az egyesület helyiségében szép számmal egybegyült gazdaközönség mindvégig fesült figyelemmel hallgatta az érdekes előadást, melynek folyamán *Selymessy* először is rámutatott annak szükséges és üdvös voltára, hogy a mezőgazdák és szőlőbirtokosok földbirtokukuak legalább $^1/_{10}$-ed részén helyesen és jól kezelt erdőt tartsanak fenn. Ezután a talaj megművelésétől kezdve, végig magyarázta a homokon előnyösen telepíthető fanemek ültetését, a fatelep ápolását, gyérítésénél, nyeséséuél és kihasználásánál követendő eljárást és felhivta a gazdaközönség figyelmét ezen műveletek némelyikénél a Duna—Tisza közén divó helytelen szokásokra és rámutatott azoknak káros következményeire. Az egy és fél órán tartó tanulságos előadásból mindenki meggyőződhetett arról, hogy belterjes gazdaságnál az erdőt figyelmen kivül hagyni nem szabad, mert ha a faárak az eddigi arányban növekednek, mahoinap az alföldi gazdaságnak az erdő lesz legjobban jövedelmező része.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerv. sz.: EVgF/255/2018.

* **A székely erdőpanama.** *Herzberg* Károly fakereskedő terjedelmes memorandumot adott be a földmivelésügyi ministerhez, melyben részletesen feltárta erdővásárlásainak ügyét, egyben pedig arra kérte a képviselőházat is, küldjön ki parlamenti bizottságot az ő erdővételeinek megvizsgálására. Ebben a memorandumban *Herzberg* Károly azzal vádolta egyik támadó ellenfelét, *Győrffy* Gyula volt országgyűlési képviselőt, hogy *Kardhordó* Arpáddal előzetesen társult arra, hogy őt 20,000 korona erejéig megsarcolja, s ez összeg negyedrészét *Győrffy* nyomban *Kardhordóra* engedményezte át. A memorandumban foglalt állítás miatt *Kardhordó* Árpád rágalmazási pörbe fogta *Herzberg* Károlyt a budapesti büntető járásbiróság előtt, a hol *Benke* biró tárgyalta a panaszt. A bizonyító eljárás végeztével a biró a Bp. 325. szakaszának 3. pontja értelmében rágalmazás helyett becsületsértés vétségét állapította meg és *Herzberg* Károlyt elitélte 100 korona pénzbüntetésre és 50 korona ügyvédi költség megfizetésére. A panaszos megnyugodott. *Zboray, Herzberg* védője felebbezést jelentett be.

* **A szerb erdőségek.** Szerbiának összes erdőterülete 142 millió hektár, a mi az ország egész területének egyharmada. Az erdőterületből 55 millió hektár az államé, 65 millió hektár városok és községek, 17 millió templomok és kolostorok, 3 millió hektár egyesek birtokában van. A szerb erdőségekben majd minden fanem előfordul. Szerbiának ma sincs rendezett erdőgazdasága, mert kevés a hivatalnok s kevés a közlekedési eszköz.

* **Gazdatisztek gyűlése.** A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete választmányi ülést tartott, a melyen felvettek 37 új tagot. Az előterjesztett évi számadások szerint a mult évi bevétel 40.780 korona volt, a kiadás pedig 30.270 korona. Az egyesület folyó évi közgyűlése foglalkozni kiván a gazdatiszti törvény módosítására vonatkozó javaslatokkal. Az erre vonatkozó előterjesztés benyujtásával Jeszenszky Pált bizták meg. Bujánovics Sándor elnök utalt arra, hogy Ausztriában törvényhozási uton rendezték a magántisztviselők nyugdijbiztosítási ügyét, ennek keretében megoldást nyert a gazdatiszti nyugdijkérdés is. Célszerűnek tartaná, ha e kérdést nálunk is napirendre tűznék. A választmány ennek alapján elhatározta, hogy a közgyűlés elé megfelelő elaboratumot terjeszt s mozgalmat indit a gazdatisztek kötelező nyugdijbiztosítása érdekében. Ezután a Mezőgazdasággal és Erdészettel foglalkozók Nyugdijintézete tartott igazgatósági ülést, melyen tudomásul vették, hogy az intézet tiszta vagyona 650.000 koronára rúg.

* **Stainer Gyula** cs. és kir. udv. szállító, magpergető tulajdonos kimerítő nagy árjegyzéke e hó 15-én küldetett szét, melyet az igen tisztelt érdeklődőknek ezen az uton is szives figyelmébe ajánl. Ha valaki bármi okból az árjegyzéket kézhez nem venné, sziveskedjék azt legegyszerűbben egy levelező lapon megreklamálni. Nevezett cég minden a szakmájába vágó cikket termel és szállít, s azt mi is melegen ajánljuk.

* **A Garam vízierejе.** A Magyar Mérnök- és Építész-Egyesületben a minap érdekes vitatkozás indult meg a felett, hogy célszerű és gazdaságos volna-e a Duna - Tisza között tervezett magasvezetésü hajózó csatorna erőszükségletét villamos erőátvitel segélyével a Garam vízierejéből fedezni. Koltor László szerint a csatorna egyuttal öntözővíz kivételére is alkalmas volna, mi által a Duna és a Tisza völgyében közel 100.000 holdat lehetne öntözés alá fogni. Kvassay Jenő bizonyítja, hogy ha a csatorna mély bevágásba épülne, annak a feneke mintegy 40 km. hosszúságban 11—18 méterrel járna a talajvíz alatt, a miből a partmenti vidékek talajvízének káros sülyedése következnék, a mint Alföldünkön azt más hasonló esetek tapasztalati adatai is bizonyítják. Azonkivül a talajrétegződés is olyan szerencsétlen, hogy a csatorna két oldalán összesen 25 km. hosszúságban kellene 2—13 méter vastag folyós, vagy tőzeges homokrétegben dolgozni. Szerinte forgalmi szempontból sem célszerű a mély bevágású csatorna, mely 30 km. hosszúságban a talajszin alatt 15—21 méter mélyen halad úgy, hogy a rakományt csak hosszú menedékesen bevágott utakon lehetne a vízre a hajókhoz szállítani. Rupcic György tanulmánya szerint 280 köbméter vizet kellene a mély bevágásu csatornában vezetni, hogy annak állandó erőértéke utolérje a garami vízmű változtatható erejének maximumát. Ilyen teljesítményü csatorna megépítése pedig pénzügyileg lehetetlen, a garami vízmű rentabilitását részletes számítással igazolja.

* **Faragó Béla** zalaegerszegi magpergetőgyáros tavaszi árjegyzéke lapunk jelen számához van csatolva, melyre felhivjuk olvasóink figyelmét.

* **Mammuth-csontváz Budapesten.** A Földtani Intézet Muzeumában néhány hét óta igen értékes ritkaság, egy mammuthnak (Elephas primigenius) teljes csontváza van kiállítva. Ez a kihalt állat valamikor a diluviális időkben, mikor még itt is óriási pálma- és haraszterdők virultak a tropikus ég alatt, hazánkban is honosak voltak. Ezt bizonyítják legalább azok a gyakori leletek, melyek — különösen a Tisza mentén és a Balaton környékén — ilyen mammuthoknak csontrészeit hozzák napfényre. Sok óriási lábszár-csontot, hatalmas agyarat és itt-ott egy koponyát találtak, a többit porrá tette az idő. Teljes csontvázat, melyből az állatot össze lehetett volna állítani, nem találtak. Néhány évvel ezelőtt azonban a zalaegerszegi szőlőhegyen egy ötvennégy darabból álló mammuth-csontvázra akadtak, mely majdnem tökéletes anyagával az állat alakját egészen képes feltüntetni. A lelet darabokban jó ideig a zalaegerszegi állami főgimnáziumban volt. Az intézet igazgatósága, dr. Kovács Gyula közbenjárása folytán és miután a kultuszministérium is megadta beleegyezését, átengedte a Földtani Intézetnek 400 korona vételár fejében, melyet az ismert nevü mecenás, semsei Semsey Andor fizetett ki az intézet helyett. Itt a preparatóriumban aztán hozzáfogtak a munkához. A korhadásnak indult csontokat szilárdakká tették, a hiányzó részeket gipszszel pótolták. Különösen nagy munkát adott a gerincoszlop, melyből csak néhány csigolya volt meg. Az igy restaurált csontváz most már teljes képet nyújt egy mammuth alakjáról és arányairól. A Muzeum egyik kisebb termét egészen elfoglalja. Nagyságra nézve vetekedik a világ legnagyobb és legépebb mammuth csontvázával, mely a szentpétervári akadémia gyűjteményében van kiállítva. A muzeumot, melyet a mostani téli időben is sokan keresnek fel, csütörtökön és vasárnap tiz órától egy óráig lehet megtekinteni.

Pályázat. *Gróf Csáky* uradalomban Trencsén megyében a povinnai **pagonyerdészeti állásra** igények és szakképzettség megjelölésével folyamodványok február végéig beadandók. **Róth Gábor ügyvédhez Budapest II. Szilágyi-tér 1.**

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Dunántuli Szakácskönyv legujabb és legpraktikusabb falusi gazdasszonyok kézikönyve. Ára 3 K 60 fill. Megrendelhető szerzőnél. Alsószopori Nagy Ferencné Pénzeskut (Veszprém megye).

Faárverési hirdetmény.

A Görögfalu (Szepesmegye) községi volt úrbéres birtokosság **1907. évi március hó 4-én délelőtt 11 órakor** a gör. kath. iskolában tartandó nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező erdő rendsz. gazd. üzemterv szerinti I. tag 5. osztagában levő és Szepesvármegye közigazgatási erdészeti bizottsága 1905. évi 1077. számu véghatározatával soronkivüli kihasználásra engedélyezett és 10—52 ctm. vastagságu, mintegy 10735 drb. tövön álló lúcfenyőnek, 6629·8 tm^3-re becsült

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

haszonfa-fatömegét. Becsár 40810 kor. Kiszállítási határidő bezárólag 1909. év március hó 30-ig.

Ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe: a) ha a hirdetményben kitűzött óra előtt nyújtatnak be; b) ha tisztán kivehető számjegyekkel s egyszersmind betűkkel is kiírva tartalmazzák a megajánlott összeget; c) ha az ajánlat szövege, valamint annak borítéka kívül az értékesítés tárgyát képező haszonvétel megjelölését szószerint tartalmazza, úgy amint az a hirdetményben foglaltatik; d) ha lepecsételve és ivenkint 1 koronás bélyeggel ellátva adatnak be; e) ha tartalmazzák azt a nyilatkozatot, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát teljesen aláveti; f) ha bánatpénzképen a 4000 koronát készpénzben tartalmazzák; g) ha úgy vannak aláírva, hogy az aláírásból az ajánlattevőnek neve és lakhelye (utolsó postaállomás) világosan kiolvasható; és h) ha a boríték kívül „Ajánlat a görögfalvi volt úrbéresek fakészletre" felírással van ellátva. Utóajánlatok egyáltalában nem fogadtatnak el. Az árverés eredménye az elfogadott ajánlat benyujtójára azonnal, eladóra azonban csak az illetékes hatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.

A részletes árverési és szerződési feltételek a lőcsei m. kir. áll. erdőhivatalnál, az annak alárendelt gölnicbányai m. kir. járási erdőgondnokságnál és a görögfalvi volt úrbéres birtokossági elnöknél tekinthetők meg naponta 11—12 óra között.

A Görögfalu (Zavaőka) volt úrbéres birtokosság Elnöke

Mannlicher Excelsior!

= a jelenkor lekitünőbb =

... ötlövetü golyós fegyvere ...

Nincs többé döggé lőtt vad. Minden seb azonnali halált okoz. 11·20 őbnagyság, **rézköpenyes** golyó, nagy kezdősebesség. A fegyver súlya csak 2·50 kgrm, hossza 101 cm. Ára gyönyörü kivitelben 110 forint. Kapható az egyedüli gyártónál

Johann Outschar

fegyvergyárosnál

FERLACHBAN

valamint ZUBEK BERTALAN ÉS TÁRSÁNÁL

BUDAPESTEN.

Sz. 372—07.

Faeladási hirdetmény.

A nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. miniszter úr 1906. évi 80245. számu magas rendeletével engedélyezett Kürpöd község tulajdonát képező „Groszwald" nevü erdőnek mintegy 20 kat. hold területen található 500 drb. tölgyfából nyerhető és 443 m^3 haszonfára és 909·5 m^3 tüzifára becsült

fatömege

1907. évi február hó 23-án d. e. 10 órakor Kürpöd község házánál zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés utján el fog adatni.

Kikiáltási ár 6759 K 45 f.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Irásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

Az árverési feltételek megtekinthetők a nagyszebeni m. kir. állami erdőhivatalnál és az alulirt járási főszolgabirónál.

Ujegyház, 1907. évi január 30-án.

A járási főszolgabiró.

Pályázat erdőőri állásra.

Esztergom vármegye területén, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, a közigazgatási erdészeti bizottság 1906. évi 1796. számu határozata folytán, egy

járási erdőőri állás

betöltésére pályázat hirdettetik.

Az erdőőr évi bére 700 korona, lakbér 130 korona, tüzifaváltság 50 korona, utazási és iroszer átalány 120 korona, összesen 1000 korona.

Pályázhatnak mindazok, kik magyar állampolgársággal birnak, feddhetetlen előéletüek, legalább 24 évesek, de 35 évesnél nem idősebbek, ép szellemi és testi erővel, különösen jó látó, halló és beszélő tehetséggel birnak és az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel letették. Mindezek hiteles okmányokkal igazolandók.

Sajátkezüleg irt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvények **1907. évi február hó 28-áig** a komáromi m. kir. állami erdőhivatalnál adandók be.

Később beérkező kérvények tekintetbe nem vétetnek.

Komárom, 1907. évi január hó 9-én.

3—3. **M. kir. állami erdőhivatal.**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

TÖMÖNTŐDE

A „MAGYAR ERDÉSZ" NYOMDÁJA

Van szerencsénk ajánlani a mélyen tisztelt erdész uraknak és erdőhivataloknak a következő **készletben levő**

erdészeti nyomtatványokat:

Üzemtervi nyomtatványokat
I. mintától kezdve XXIV/4. mintáig, *merített papiron,* egy ív ára . . . . 10 fillér.

Üzemátvizsgálási nyomtatványokat
a kincstári vagy nagyobb üzemátvizsgálásokhoz XXV. mintától kezdve XXVIII. mintáig, *merített papiron,* egy ív ára 10 fillér.

Ugyanaz a községi (kisebb) üzemátvizsgálásokhoz, a földm. min. 9600/1890. sz. rendelete alapján összeállítva, 1 példány (5 ív) ára *finom velin papiron* . . . . 40 fillér.

A községi (v. urbéri) **erdők üzemterve** (1879. évi XXXI. t.-cz.) 1 példány (6 ív) ára *finom velin papiron* 48 fillér.

Becslési könyv, Felmérési könyv
Próbafelvételi könyv, kötve, drbként 1·80 K

SZÉKELY ÉS ILLÉS UNGVÁR

ALAPITTATOTT 1862.

Ajánlkozunk mindennemü

NYOMDAI MUNKÁK

készitésére **gyors, pontos** és **csinos kivitelben a legjutányosabb árak mellett.**

Ajánlunk továbbá **hivatalos átiratokhoz** szükséges **ministeri, irodai** és **fogalmi papirokat,** ehhez való **borítékokat címnyomással.**

Mindennemü nyomtatványokat, irodai, fogalmi és csomagoló papirokat, valamint író- és rajzszereket gyorsan és pontosan szállítunk.

Levélbeli megkeresésre

mintát, árjegyzéket és költségvetést díjmentesen küldünk.

KÖNYV-, PAPIR-, IRÓ- ÉS RAJZSZERKERESKEDÉS NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvár

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Illetmenyés Fakitermelés és Vidéki Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. március 1. 23. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár: Egész évre 14 K. Fél évre 7 K. Egyes szám ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk SZÉKELY és ILLÉS céghez Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs: LAKATOS KÁROLY Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó: IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN, hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító: KŐVÁRY JÁNOS Budapesten.

Hirdetési díjak: Egy egész oldalas hirdetés ára 40 K, féloldalas 20 K, negyedoldalas 10 K. Kishirdetések minden szava 6 f.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Szives tudomásvétel végett.

A „Magyar Erdész"-t f. évi április hó 1-től „Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete" adja ki. A lap szellemi részét illető közlemények már most Mitske Gusztáv felelős szerkesztőhöz Rimóca u. p. Rimabánya, — a f. év április 1-től számítandó előfizetési és hirdetési díjak pedig a kiadóhivatalba Szénássy Béla címére Jolsva (Gömör m.) küldendők.

A haladás.

Sürögjetek, forogjatok, hajlongjatok, csak ne haladjatok. Füstöljetek magatok körül tömjénnel, mert így szent áhítat szállja meg a környezetet.

Emlékezzetek csak, miket mondott Ratkovszky az Erdészeti Lapokban az imént. Átfordítom egy kis szónoklatra.

— Uraim! „Divatos frázis szakköreinkben is a sok irásbeliség ellen panaszkodni, (Igaz, ugy van) de ezt a kultura előhaladása hozza magával." (Persze, persze.) A hol nem láttatnak téntatengerből égnek meredő papiroshegyek, ott nem is lehet kultura. (Taps és csöndes közbeszólás: Ez miniszteri tanácsosnak való, aki által eddig is már „kétféle teendő láttatott el.") Mert irás által beszéltetik, kutya által ugattatik. (Igaz, ugy van!) A ki által a papiripar pártoltatik, annak az „emléke sokáig fog áldatni." Mert a papiroson a járáserdésznek nyugodtan lehet dolgozni, a papir a birkánál is türelmesebb.

„Az 1898. évi XIX. törvénycikk — a kis exisztenciák* „érdekében létesitett olyan alkotás, mely hivatva van és képes is sok még kellőkép nem méltányolt munkaerőt megmenteni a nemzet számára." Ezért mindnyájunknak eminens érdeke, hogy annak üdvös rendelkezései minél előbb hajtassanak végre." (Szünni nem akaró tapsvihar, a mély gondolkozásu szónokot számosan üdvözlik.)

* * *

— Jaj te Andor, Andor! . . . Hát nem irta oda Ratkovszky ennek az ő lehámozott cikkének a végére, hogy az Erd. Lapokban csak azt *óhajtotta,* hogy van hazánkban olyan nép is, a mely „szivesen hajol meg az uj kor azon eszméi előtt, a melyeknek minden kulturnemzetet vezérelniök kell?" Az elején pedig kéri, hogy „legyen neki megengedve kifejteni azt, hogy hogyan hajtattak végre és milyen az erdőbirtokosságok hangulata az emlitette XIX. t.-c. végrehajtásával szemben" . . . És te azt mered mondani, hogy az 1898. évi XIX. törvénycikk nem jó és hogy inkább korrigált volna ezen a műtörvényen azalatt, a mig Bodóné szerepét játszta vele

— Jó, jó. Én sem látom Ratkovszkynak ebből a soproni cikkéből az ottani népnek a kulturnemzet vezéreszméi előtt való szives meghajlását. Csak a szives meghajlásának a fokát. Nem is érzem üdvös voltát e cikke megirásának, de azért mégis jónak látom azt, mert

* Bizonyosan a szegény utasok, a proletárok, a jólelkü emberek irgalmáért a Budapesti Hirlap méregdrága hirdetései között szünetlenül és hosszan esedező, fillértelen menyasszonyok, aggastyánok, özvegyek és árvák stb. stb. *Szedő.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

különben a tied sem születik meg. Rossz is ugyan, mert miatta megest keményen odacsördítettél az ugorkafára kapaszkodók közé és így hány, de hány kurtalábu felebarátod becses boldogulásának vetettél követ az utjába.

— Ratkovszkynak azonban sok mindenben van igaza és sok mindent intéz el okosan. Igy — látod — egy szóval sem mondja, hogy az a törvény jó, csupán csak ennek üdvös rendelkezéseit *kivánja* velünk minél előbb végrehajtatni.

— Meg azt is mondja, hogy ama törvény „végrehajtása körüli teendők ellátása sehol sem okozott leküzdhetetlen nehézségeket“ . . . Hát ez nem igaz? . . A tennivalók ellátására mindig van elég ember, csak meg kell őket tanitani erre az ellátásra.

— Abban is teljesen igaza van neki, hogy „az egyszerü falusi ember kicsiny körben mozog és szük a látóköre, de ezt a kört alaposan ismeri.“

Mert ők a holnappal nem törődnek, másnak háza előtt nem sepernek, maguk körül változtatni nem szeretnek. Mindenik szánt, vet ugy, a hogy az apjától látta és azért mert az apjától tanulta. Templomba jár, imádkozik, böjtöl, lovat nevel, disznót hizlal. Tart tehenet, mert az apja is tartott. Karmolássza az ekéjével a földet, mert apjától tanulta. Sztrájkol, brittanikát szív, csapja a sörös flaskót a falhoz, ezután ismét munkába áll, mert elfogyott a pénze. Látni igen jól lát, egész az orra hegyéig. A messzilátóbbak egész az itcés fenekéig és méregetik is szorgalmasan, természetes hát, hogy „alapos az ő ismeretük.“ Cselekvésük okának és céljának egybevetésével nem veszejtik az időt, ezért igen bölcsnek látom Ratkovszkynak azt az eljárását, hogy mikor már elszökdösött tőle ez a „szociáldemokratával rokon, politikailag radikális“ népe, akkor óvatosan oldja meg az ő XIX. törvénycikk-csomóját és nem vágja ketté a barbár Nagy Sándor módjára.

És nem férfias bátorságára vall-e az a tilalma, hogy „falun teljes pontosságot követelni nem szabad?“ . . .

Csakugyan nem szabad. Mert ha követel az erdész, akkor fittyet hánynak követelésének és igy mély csorbát szenved bájos uniformisba bujt tekintélyünk . . . és elveszítjük uniformisunknak azt az egyetlen pártfogóját is, a ki azt szakunk tekintélyének szempontjából tartja el nem vetendőnek.

— Látod Andor, ha ezeken az elmondottakon felül megfontolod azt is, hogy mily tapintatos és finom eljárás követtetik Ratkovszky által a Nép ősfenségével szemben, mikor a parasztgyüléseken folyt, szüntelen kotyogásokat — hosszadalmas eszmecserévé lépteti elő, és ha mérlegre veted azt is: mily elsőrendü diplomata tehetség kell ahhoz, hogy az odium veszélyében forgó és tünedező szavazatok közül annyit fogjon el, a mennyi neki kell: — akkor inkább nagyon is helyénvalónak fogod látni a sáros falvakatjáró lőcsös kocsiról — a magas miniszteriumba való áthelyezését . . . Itt nem fognak elöle, a vita és a szavazás elől kollegái megszökni és számtalan — saját, künt, a nép között szerzett tapasztalatán alapuló javaslattal gazdagithatja, velök egyetemben, *minden bekövetkezhető eset* elintézési módjának terjedelmes szabályzatát, a mely mellett „a kezelőtiszt — a téli hónapokban elegendő idővel rendelkezik arra, hogy az ilyenkor kellőképen kipihent és tanulni-okulni vágyó földmivest a községi gyülésteremben, vagy akár otthonában megismertesse mindazokkal a teendőkkel, miknek végzése a szabályzat szerint feladatát képezendi.“

Igy, ott a miniszteriumba helyezetten, ezentúl is nagyon hasznos polgára marad szeretett hazánknak . . .

— Látod, majd minden ember igazat ad neki, mikor azt kivánja, hogy „inkább gondoskodjék — a *szabályzat* — lehetőleg minden bekövetkezhető eset *elintézési* módjáról, semhogy a rövidség kedvéért kihagyassanak abból olyan intézkedések, a melyek kimaradása könnyen szolgáltat félreértésekre és később egyenetlenségekre is okot.“

Ez az elintézési szabályzat különben engem annyira meghatott, hogy ha indulok már a járásomba, a hetvenöt falum erdőügyének elintézésére, akkor nem ugy kezdem a hivatalos tényekedésemet, hogy:

— Tamás! . . Nyisd ki a kaput!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Hanem a hiva'alos tényked és helyességének biztosítása végett — először is leméretik általam a kapu — és az utrainduló szekerem rudjának a nyaklánccal felszerelt vége, hegyétől való lépésekben, avagy — a pontosság kedvéért — centiméterekben kifejezett távolsága. Ekkor visszatérés történik a küszöb előtt álló szekeremhez és kiáltom:

— Tamás! . . . Jöjjön ide hozzám!

— Mikor? — tetszik parancsolni?

— Rögvest!

Tamás előjön és szembe áll velem.

— Mit tetszik parancsolni?

Ekkor ugy állítom őt szembe a kapuval, a melyiknek indul a szekerem, hogy a közte és a kapu között levő távolság éppen annyi legyen, mint a szekérrud hegye és a kapu között levő távolság.

— Látja maga előtt a kaput?

— Nem tudom melyiket tetszik érteni? A nagy kaput vagy a kis kaput?

— Azt a kaput, a mely ezertizenkét centiméterre van a lába ujjának a hegyétől.

Tamás előveszi a mérőszalagot a táskájából és — a mig megyek a kőpenyemért — leméri a közte és az *utcaajtó* között volt távolságot és kinyítja az *utcaajtót*.

Kijövök a szobából, felülök a szekérre s látom, hogy a kapu nincs kinyitva.

— Tamás! Az ördögbe is, hát miért nem nyította ki a kaput!

— Kérem szépen kinyítottam!

— A fejem szédelegni kezd és ítt-itt leesem az ülésről . . . Még egy kis pihenés . . . És megint segítem őt — mint a szük látókörének alapos ismerője — a haladásra.

— Hát az az a kapu Tamás, a mi ezertizenkét centiméterre volt attól a helytől a hol állott, a mikor küldtem kaput nyítni? . . .

— Kérem szépen, igaz, hogy ez csak 695 centiméternyire volt tőlem, de ez is lesz annyi centiméter, a mennyit mondani tetszik, ha hátrább állok.

— A lelkem szakad ki a sóhajommal . . . Kinyittatom a kocsisommal a kaput . . . s kifordulok az utcára . . .

— Te Károly! Nincs szándékod a *személyeskedés* terére lépni? Igazán? — Akkor egyetlen napvilágra jövő cikked alá se ird oda a nevedet, és ez az eljárásod teljesen immunizálni fog téged a személyeskedés gondolatának a bacillusa ellen.

Sólyom akkor is megirja a cikked kritikáját, ha a te neved nem is diszítette azt, de téged az a nagy szerencse ért volna ez esetben, hogy nem irtad volna meg nyilatkozatodat . . .

— Ha én a tanárod vagyok: szekundát irok, mind a két dolgozatod alá.

— Én is elitélem a személyekbe való gabalyodást, — az ész és a szív világának összekavarását igen nagyon rosszallom — de hiába, manap alig állhatok ki valamely gondolatom érdekében anélkül, hogy mások észjárásának páncéljába, papirra tett gondolataikhoz füzött nevükbe ne ütköznék.

— Ma még igen-igen emeli a név a cikk becsét és a cikk a név viselőjének a becsét. És mert a még igen nagyon nagy vágy kerget mindnyájunkat a veszett magas ranglajtorja tetejére: nem csodálom, hogy nem akad ember, jóformán egy sem, a ki a magasba szállásra nem próbálna a cikke szárnyán is emelkedni.

— És ha Sólyom jobb témát diktált . . . ajánlott neked, én is ajánlok másikat. Nem is neked, de az Erdészeti Lapoknak.

— Ma már Wass Béla gróf kiáltja világgá Szolnokdoboka megyében e lapok 1904. évi április elsején napvilágot látott gondolatát, hogy: „Legyen szélesen kitárva a boldogulás utja minden megbizható becsületes ember számára.“ Vay Péter gróf a Kronprincz Wilhelm világjáró hajóról hirdeti ép azt, hogy: „A mig nem jutunk annyira, hogy a szorgalom és tehetség otthon is megtalálja a jutalmát, addig a kivándorlás meg nem szünik.“ Máday Izidor meg a Pesti Naplóban hozza elénk azt a valóságot, hogy az erdőgazda, a mezőgazda mai nehéz helyzetén leginkább az előrelátás folytán termő szociális törvények javíthatnak.

— No látod. Ezek már messzibb állanak az erdőgazdaságtól, mint az erdészek, tehát inkább fogadhatjuk őket prófétáknak és hallgathatunk rájok.

— És én nagyon elérkezettnek látom már

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az időt arra, hogy erdőgazdaságunk — ha magyar is, ha másutt nem is lát erre példát — sutba dobja eddigi kaptafáját s ugy a birtokosoknak jobbléteért, mint a gazdaság vezetőjének, a gazdának jobbléteért, sőt már a Bábel tornyán ténfergő mai generációnak a spártai utra való visszaterelése végett — a Magyar Erdész által ajánlotta gazdasági mód megvalósítására szánja a fejét.

Bizony Isten! Nagyobb jólétet szereznek maguknak igy az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, mint ha erdőgazdasági képeket és vázlatokat nyomatnak lapjuk utján az erdőn élő erdész kezébe.

Ha ugyan kell nekik jólét!

Megyei erdőstatisztika.

Irta: *Podhradszky András.*

Midőn Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesületét megalakitottuk, azt tűztük ki egyik főcélul, hogy a szakerők társulása, együttes érintkezése és közreműködése által a megyék erdőségeit és gazdálkodási viszonyait megismerjük s azt másokkal is megismertessük.

Ezen célt úgy lehetne elérni, ha hazánk minden megyéjének összes erdőségeit szakszerű leirásokban birnók s ezen leirások kiterjeszkednének mindazon ismertetésekre, melyek szakunk előbbrevitelét s erdőségeink jobb hasznositását előmozditanák, az elkövetett hibákat mindkét téren felderitenék s az utánzásra méltó példákat elõnkbe tárnák.

A leirásokat azonban nemcsak a nagybirtokosok, de a kisebb erdőbirtokosok és urbéresek erdejére is ki kellene terjeszteni, hadd lássuk, mink van és hogy erdőbirtokosaink rosszul vagy jól gazdálkodnak-e erdeikben, s ha rosszul gazdálkodnak, miként lehetne azon segiteni.

A statisztikai leirásoknak minden erdőbirtokos erdejére külön külön, következőkre kellene kiterjeszkednie:

1. A megyének, községi határnak megjelölése, melyben az erdőbirtok fekszik és a tulajdonos megnevezése.

2. Az erdőterület nagysága katasztrális holdakban. Domborulati viszonyok, azok mily tengerszin feletti magasságok között váltakoznak s a lejtviszonyok mily határok között mozognak. A földrajzi fekvést eléggé kitünteti, ha azt mondjuk, hogy a kérdéses erdő ennek a megyének alsó, felső vagy közép részében fekszik.

3. Feltalaj száraz, nedves, mély vagy sekély, sovány vagy korhanydús-e? A kőzet megnevezése, melyből a feltalaj eredt?

4. Előforduló fanemek, elegyarány záródás tizedrészekben kifejezve, termőhelyi osztályok az alkalmazott terméstáblák felemlitésével.

5. Üzem- (gazdasági) és tarlasztási mód, utóbbi vető-, tar-, szálaló- vagy sarjvágásokkal történik-e? A sarjerdőkben hagyásfák hagyatnak-e s mily fanemekből leginkább? A forduló hány évre van megszabva, minő elvek vezették az erdőrendezőt ennek megszabásánál?

6. Gyérítések történnek-e és mily mérvben?

7. Az erdőgazdálkodásnál mire fektettetett a fősúly, haszon- vagy tüzifatermelésre s a haszon- és tüzifa mily százalékokban fordul elő az egyes üzemosztályokban?

8. Mily mellékhasználatok vannak gyakorlatban? A legeltetés marhával vagy juhokkal történik-e, kisebb vagy nagyobb mérvben, s miben jelentkezik hátrányossága a talajra, fatenyészetre?

9. Az erdőfelujitás természetes úton vagy mesterségesen foganatosittatik? A mesterséges felujítás makkültetés, magvetés vagy csemeték által történik-e, utóbbiak saját nevelésben vagy másoktól beszerezve? Végre, mily sikert mutatnak a különféle felujítási módok?

10. Előjövő vadnemek; számra nagy-e a vadállomány, tekintélyes károkat okoz-e, mely fanemek és mily korig vannak a károsításoknak kitéve s mi történik a vadkárok csökkentésére? A vadászat házilag vagy bérbeadás által gyakoroltatik-e, mily jövedelem folyik be a vadászatból évenkint s mibe kerül a vadállomány fentartása?

11. Az erdei folyókban, patakokban, esetleg tavakban mily halnemek jönnek elő, hoznak-e azok valamelyes hasznot, a halállomány szaporitására történik-e valami s miből áll az?

12. A fatermés a saját szükséglet fedezésére, kisebb helyi eladásokra, vagy pedig kereskedelmi célokra forditta tik-e?

13. A faértékesítés mily módon történik, gömbölyű vagy faragott avagy fűrészelt állapotban? A fatermelést és a rakhelyekre való kiszállítást az erdőbirtokos vagy a vevő eszközli-e? A tüzifa, mű- és haszonfa hogy osztályoztatik s vevő mit fizet azért űr- és tm^3-kint? Ha a fa az erdőbirtokos által dolgoztatik fel, akkor mit fizet a vevő a kész gyártmányokért a rakhelyeken, fűrészeken tm^3-kint; ha pedig tövön adatik el az erdő, mit fizet vevő kat. holdankint, mennyi abban körülbelül a mű- és haszonfa és mennyi a tüzifa a fanemek megnevezésével úgy ebben, mint előbbi esetekben?

14. A mellékhasználatok, kéreg, makk, gubacs, legelő, fűhasználat, lombtakarmány miként értékesittetnek a szokásos mértékek mellett s mi folyik be azokból átlag évenkint?

15. A kiszállítási utak mily karban vannak, vannak-e mesterséges szállítási eszközök és milyenek? A legközelebbi vasút a kihasználási vagy rakhelyektől s feldolgozó gyáraktól mily távolságra esik?

16. A fa, cser feldolgozására mily művek vannak alkalmazásban, p. o. fűrészek, zsindely-, gyalu- és csertörő gépek, vizi vagy gőzerővel hajtva; a fűrészekben hány keret és körfűrész dolgozik s ezek 24 óránkint hány tm^3 gömbfát dolgoznak fel? Vagy pedig a fafeldol-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gozás kézi erővel történik-e és mire terjeszkedik ki, épületi fára, vasúti talpfára, kerékgyártó-fára, oszlopokra, hevederekre stb.?

17. A fatermelésre, kiszállítására, erdőültetésekre a vidéken elegendő kézi- és fuvarerő áll-e rendelkezésre, mibe kerül a tűzifa és cser termelése ürköbméterenkint, mibe a haszonfa tm^3-kint; mik a napszámbérek a férfi, nő- és gyermekmunkásoknál és a napi fuvarbérek két igavonó marhára, illetve fogatra számítva?

18. Ha nincs meg a vidéken a kézi- és fuvarerő, az honnét és mily módon szereztetik be s az esetben mik a kézi napszám- és fuvarbérek vagy az úr- és tm^3-kinti szállítási bérek?

19. Hány tiszt és védszemélyzet kezeli a leírt erdőbirtokot s ezek kinek felügyelete alatt állanak? Végre:

20. Az administráció leírása a bel- és külszolgálatban; nincsenek-e a kezelőtisztek irodai munkákkal túlterhelve, s ha igen, miként lehetne azon segíteni?

Ezek volnának azon kérdések, melyekre az erdőstatisztikának felelnie kellene. Magától értetik, hogy ily mindenre kiterjedő leírás csak nagyobb terjedelmű erdőbirtokoknál volna szükséges és kívánatos, melyek a fakereskedelemre fontossággal birnak; kisebb közbirtokossági, magán- vagy urbéres erdőknél, melyek csak a vidék faszükségletére terjeszkednek, elegendő az első 9 pontnak, továbbá ezen keretben a 12-ik és 13-ik pontnak, végre a 19-ik pontnak befelelése. Egyszóval a cél az: megismerni megyénkint erdőségeink minőségét, kezelését, faértékesítését és administrációját, melyeknek adandó esetekben nagy hasznát lehet venni.

Ezen statisztikai ismertetések erdőségeink felvirágoztatásához és jobb értékesítéséhez inkább hozzá fognak járulni, mintha a poroszországi, szászországi, thüringiai, bozniai stb. erdőket, az ott divó erdőkezelést és erdőgazdálkodást ismertetjük. Az első három államban már megállapodott ipari és kereskedelmi viszonyok vannak s a faárak oly magasak, hogy az erdők a nagyobb befektetéseket költséges utakra, szállítási eszközökre, gyárak létesítésére és egyéb ideális állapotok megteremtésére elbirják. Boszniában pedig a nagytőke dolgozik a fa értékének rovására, melyből az erdőbirtokosnak minél kevesebb jut.

Nekünk csak oly keretben lehet mozognunk, a mint azt zsebünk, illetve az erdőbirtokos erszénye megengedi s e keretben mozogva, figyelemmel kell kisérnünk a fapiac áremelkedéseit, hazánk s a külföld szükségleteit s ezen célokra felhasználni mindent fatermékeinkből, a mit csak lehet; továbbá oda kell hatnunk, hogy az erdők jó karbantartását gondozzuk s az erdővagyon értékét helyes és becsületes kezelés által emeljük és a jövőnek biztosítsuk.

De ezen statisztikai ismertetések azért is szükségesek, hogy a tennivalókra biztosabb alapot nyerjünk. Előttünk áll p. o. az annyira előtérbe tolt erdei legeltetések ügye, melynek érdekében erdőségeink bővebb ismertetése nélkül már is az erdőtörvény módosítására készülnek s így ez tökéletlen és egyoldalú lesz; tartózkodnunk kell tehát minden elhirtelenkedett lépéstől, mely erdeinkre végzetes kimenetelü lehetne.

Kérdés már most, miként készüljenek ezen erdőstatisztikák, hogy azok elkészítése a végtelenbe ne huzódjék. Erre következő javaslatom van:

a) Vidéki erdészeti közgyülésünk minden megyére egy külön bizottságot nevezne ki. Ezen bizottságnak volna aztán feladata a megyét járásonkint vagy természetes határok szerint, esetleg nagyobb uradalmankint több részre beosztani s ezen részleteket aztán 1—2 ott lakó szaktársunkra bizni, a kik szabad idejükben a számukra kijelölt erdőterületeket bejárnák és személyes meggyőződést szereznének az erdőbirtokosok, községek erdeinek állapota és kezelése tekintetében.

Ha ezen beosztás uradalmankint eszközöltetnék, akkor az abban közbeeső községi és egyébb erdők is megtekintendők és leirandók lennének.

b) A mint ezen leirások elkészülnének, azokat a kinevezett megyei bizottságok felülbirálnák és a vidéki erdészeti egyesület választmányának átadnák, a mely az így megrostált munkát aztán közgyülésünk elé terjesztené, melynek elfogadása esetében az szakközlönyünkben, a „Magyar Erdész"-ben közlendő volna. Később, ha a többi erdészeti egyesületek is megalakulnak és ha ezen munkát szintén oly módon végrehajtanák, mint a mi egyesületünk, ezen leirásokat egy országos erdészeti statisztikába lehetne összefoglalni.

Első pillanatban nehézkesnek látszik ezen statisztikai leirások megvalósítása, de ha tekintetbe vesszük, hogy, nehány magánerdőbirtokos erdejét leszámítva, alig van már erdő, melyről gazdasági tervet ne készítettek volna, a főbb adatok egy jórésze tehát azokból volna összeállítható. A hol pedig gazdasági terv nincs, ott a magánbirtokosok erdőterületének kiterjedésére a katszteri birtokiv adhatna felvilágosítást, a többi adatokat aztán az illető megbizottaknak a talált állapot szerint kellene összegyüjteni.

Nagyobb erdőségek, melyek egy tulajdonos birtokában vannak és több gazdasági terv szerint kezeltetnek, azokból a számszerü adatok rövidség és átnézetesség kedvéért táblázatosan is egybeállíthatók, természetesen üzemosztályonkint és azon adatok részletezésével, melyekre válaszolni kell. A többi adatok aztán ugyanazon erdőtulajdonos erdőségeire, — melyek egymással összefüggésben vannak, — általában és átlagosan is tárgyalhatók. Egyszóval ezen munkát, — a ki magát annak céljába és szellemébe beleélte, — rövidíteni és könnyíteni lehet s az összeállításnál a kiküldöttéknek a helyi kartársak is bizonyára segítségükre lesznek, a kivánt adatokra felvilágosítást fognak adni és kezükre járni, a mit a kitűzött cél érdekében minden szaktársunktól el is várunk.

Fontosnak tartom, hogy a kiküldöttek leirásaikban az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

illető erdőbirtokosok, különösen a volt urbéresek faizási és legeltetési szükségleteire is kiterjeszkedjenek, mire nézve az illető községi előljáróság is kihallgatandó.

Végre számítani kell ezen beutazásoknál a kiküldöttek utiköltségeire, de ha megyénkint a munka-gyorsítás szempontjából — 8—10 közelebb lakó szaktársunk között felosztatik, ezen utazások hosszabb időt nem fognak igénybe venni, mert rendesen azok, a kik azzal megbizatnak, többé-kevésbbé már ismerik kerületük erdőségeit és gazdálkodási viszonyait s amellett a helyi tisztektől is támogattatni fognak.

És ha csupán eme költségek hiányán hosszú ideig vajudna ezen fontos kérdésnek megoldása, akkor erdészeti egyesületünknek kell ezen költségekről gondoskodnia, a melyek az előadottak alapján jelentékeny összegre ugy sem rughatnak.

A szolgálat jutalma.

A földmivelésügyi ministerium kiadásában megjelenő „Néplap" mult évi novemberi számában ez a rövidke hir is olvasható:

Szép ünnepély keretében folyt le két gazdasági cseléd kitüntetése Tövisegyházán. Csimpolyás Radu Péter és Manilla Péter több mint 40 esztendeje vannak már Takácsy Sándor földbirtokos gazdaságában. A földmivelési miniszter száz—száz korona jutalommal és díszoklevéllel tüntette ki őket, a mit Dálnoky Nagy Lajos alispán adott át nekik a falu lakosságának jelenlétében, szép beszéd kíséretében."

Évek óta szokásba hozták ezt nálunk, hogy a miniszter a hűséges, hosszu szolgálatban megöregedett gazdasági cselédeket — szolgáljanak azok bárkinél — ilyen szép jutalomban, kitüntetésben részesiti. És általános az elismerés a miniszter eljárásáért, mert nemcsak a hűséges szolgálat nyeri igy el a megérdemelt jutalmát, de a nyilvános kitüntetés intő például szolgál az egész környék munkásnépének s hasonló jó magaviseletre, tisztességes szolgálatra inti, serkenti a fiatal nemzedéket. Milyen büszke öntudat töltheti el lelkét annak az egyszerü béresnek, ha egykoron ő is hasonló kitüntetésben részesül, mint most az apja, ha majd az ő vállait is megveregeti a vicispán úr s olyan pöcsétes diplomát ad neki is, mint a milyent féltve őriz üvegráma alatt most édes anyja.

Ezzel szemben milyen elszomoritó, lehangoló, midőn az ember azt látja, hogy az államerdészet szolgálatában elaggott, *a hűséges munkásság, a tiszta jellemvonás példányképe* gyanánt említett tisztviselő a 40-ik év tizenkettedik órájában „a miniszter teljes elismerése mellett, saját kérelmére" (?) „állandó nyugalomba helyeztetik."

Hogy az ilyen elbocsátó-levél vételekor az a szegény kivénült tisztviselő milyen érzések között válik meg érdemdús, hosszu szolgálatától, az az intéző köröknek ugylátszik tökéletesen mindegy. Ők csak azt vallják: „Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen!" vagyis magyarán mondva: „a kis tisztviselő megtette kötelességét, a kis tisztviselő mehet!"

Nektek pedig, fiatal szaktársak, megnyugvással szolgálhat az ilyen meneszték, okulhattok belőle. Szolgáljátok Ti is negyven éven át hűséggel, példaszerüen az államerdészetet, hogy hasonló jól megérdemelt elismerésben részesüljetek.

Noemi.

A gyümölcsfák ültetése.

A fák ültetését, nevezetesen a gyümölcsfákét, sokfelől ajánlják, mindazáltal mégsem tudjuk ezt eléggé ajánlani, mivel aránylag még mindig keveset, igen keveset ültetnek, noha jutányos árakon jól tenyésztett ültetvények kaphatók, s ezek legtöbbje alig 5% kivételével jól fogamzik s vigan tenyészik. Mégis találunk elég oly községi határt és területeket, amelyek üresek, beültetlenek. Pedig mennyi haszon, mennyi jólét volna ebből nyerhető!

Mindenféle fa, még a legközönségesebb lombfa is ad hasznot; de mennyivel több hasznot ad a gyümölcsfa. *Románia* az elmult évben törvényt hozott, amely úgy a nagy- mint a kisbirtokosokat kötelezi, egyelőre az utakmenténi birtokrészleteiket gyümölcsfákkal beültetni. Ezen ültetvényezésnek azonban magastörzsü *gyümölcsfákkal* kell történni, a legnagyobb részben az ő kiváló jó Domnesta és Krucseszta heiy almafajváltozatokkal, továbbá körtefa és szilvafával, amelylyel a kisbirtokosnak mellékjövedelem lesz biztositva. Ezzel egyidejüleg nemesitik a szép iránti érzéket is, mert a fákkal beültetett közutak élénkítik és szépítik az egész környéket. Nagyon ajánlatos volna nálunk Magyarországon is az útmenti faültetést kötelezővé tenni.

A *fák* késő őszi — *novemberbeni ültetése a legcélszerübb*, mivel az őszi ültetvényezésnek különféle előnyei vannak s az őszön ültetett fák szebben fogamzanak s már az első évben erőteljesebben hajtanak.

Ezideig a tavaszi ültetés volt mindig szokásban s mindannak, amit őszszel el nem lehetett ültetni, annak tavaszszal kell megtörténnie.

Hogy a fák mentől biztosabb fejlődését tőlünk telhetőleg előmozditsuk, tartsuk be a következő főszabályokat:

Az ültetési gödörnek minél nagyobbnak s minél mélyebbnek kell lenni; legalább 1 méter széles és 80 cm. mélynek. Minden egyes gödörhöz adjunk egy jó csomó tápdús jó földet, hogy a gödör ezzel egészen megteljen; az ültetvény akkor állitandó be a gödörbe, midőn ez $^3/_4$ részben jó földdel már meg lett töltve. Ekkor állitsuk csak be a fát, töltsük ki a gyökerek közötti űrt finom apró, avagy jól összeaprózott földdel szorosan,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tiporjuk meg a gyökereket fedő talajt óvatosan, öntsünk minden egyes fa gyökerére a magasból 2—4 kanna vizet, hogy a föld szorosan a gyökerekhez tapadjon s ezek között üresség ne maradjon; csak ezután huzzuk be a gödröt véglegesen, hantoljuk fel a földet a törzs körül s e magaslatot tányérszerűre alakítsuk. Ekkor a fának egyenesen és helyesen kell talajban állania, sem mélyebben, sem magasabban, csak úgy, a mint eddig a faiskolában állott, mégis jobb ha vagy 3—4 cm. mélyebben lesz ültetve, mint azelőtt volt. Főodalog, hogy minden fa jó talajba legyen ültetve, jól megöntözve, az ültetést követő évben is folyton nedvesen legyen tartva; a forró nyári hónapokban többször erősen meg kell öntözni. Nagyon előnyös minden egyes fának támaszt azaz karót adni, hogy szél és vihar gyökerében meg ne mozgathassa, mely körülmény a friss gyökerek elromlását, eltörését vonná maga után, de egyszersmind a fát feszesen tartja s védi minden ellen.

Az ültetés előtt a megsérült gyökerek végeit simára vágjuk el éles késsel, vagy kerti olióval.

A fák koronaágait, ha az ültetés ősszel történt, nem kell visszavágni, csakis tavasszal, de mindig éles késsel; pl. az alma, körte, birs stb. kevésbé, a csonthéjas terméseknél, mint a kajszínbarack, őszibarack, cseresnye, szilvaféléknél többet lehet az ágakból lemetszeni.

Ami magát a fa alakját illeti, azt a helyi viszonyok s követelményekhez kell alkalmazni; ujabbi időben a féltörzsüekre fordítanak nagy gondot.

A magastörzs. A magastörzs a legjobb s legcélszerűbb alak fasorok és útmenti ültetésre; mezőkön, legelőkön, határokon, szóval mindenütt, ahol marhajárás van, ahol is 8 m. távolságra ültetünk.

A féltörzset ma már inkább kedvelik, s az valóban meg is érdemli. A magastörzshöz viszonyítva, a féltörzsnek tagadhatatlanul különféle előnyei vannak. Könnyebben fogamzik, vidámabban tenyészik tovább, korábban lesz termékeny, többnyire szebb gyümölcsöt terem, szél és viharoktól kevesebbet szenved, a termés pedig könnyebben, jobban s gyorsabban szedhető le. Előnyei sokfélék s minden körülmények között mindjobban érvényesülni fognak. A féltörzsek ültetési távolsága átlag 6—7 m.-re tehető.

A törpefa, bokor- vagy gulaalak, kis kertekben, kisebb területeken, szűk helyeken határozottan a legczélszerűbb alak s hamarosan szép tiszta s jól kifejlődött gyümölcsöt terem. Bokoralakú fákat 4 m. egymástóli távolságra ültessük. Szűkebb helyekre nagyon ajánlatos a gula-alak, különösen az oszlopdad gulaalakú almafák, de kiválóan az ilyen körtefák, mely utóbbiak ezen alaknak igen jól megfelelnek s finom csemegegyümölcsöt szolgáltatnak.

Az alakított fák, mint a vizirányos fűzéria, a szárnyas emeletes redélyfa stb. különféle alakuak ugyan, a legszebb és legfinomabb termést adják, azonban határozottan csak urasági és díszkertekbe illők, ahol ügyes gyakorlott egyén mindig kéznél van, aki a fák további fejlődését irányítva, ezeket megmetszi, termésre készteti, alakítja: csakis ily helyekre ajánlhatók. Aki ezzel nem rendelkezik, ültesse inkább a helyi szokásos fákat.

Legnagyobb figyelem fordítandó a fajválasztékra! A faiskolatulajdonosnak csakis a legalkalmasabb fajokat szabadna szaporítani, első sorban a honi, ezután a helyi s végül az általánosan jónak bizonyult asztali fajokat: mivel számtalanszor megtörténik, hogy az oly sokszor felmagasztalt fajok más fekvésben, más égalji viszonyok között nem mindig váinak be.

Az *alma* nemzetgazdasági tekintetben a legfontosabb gyümölcs. Majdnem minden országnak, minden vidéknek megvan a maga különleges, valóban jó faja, így pl.: Erdélynek a Batul, a Pónyik, Krassó-Szörénynek a Másánczki, az Alföldnek az Apafi és a Török Bálint-Stettini, Szlavoniának a Szercsika, Tirol-é a Rozmaring, Botzen-é Calvil, Csehország-é a Tafotaalma stb.

A *körte* méltó testvére az almának, ezért a legszélesebb körü elterjedésnek örvend. Sokoldalu előnyei következtében az asztali gyümölcsök királynéjának tartják s egyike a legjobb gyümölcsöknek, melyet anyaföldünk termel. Helyes fajválaszték mellett lehet gyümölcsünk juliustól áprilisig, amelyek minden kivánalomnak megfelelnek, mivel ennél a fajok és féleségek száma rendkívüli változatos; mely körülmény azt bizonyítja, hogy kitartás és előszeretettel fáradoznak ezen gyümölcsfaj további tökéletesítésén és nemesebbé tételén. Már most is vannak fajok, melyek íz- és finomság tekintetében minden eddig létezőt felülmúlnak. A körtefa jobb fekvést és mélyebb televénytalajt kiván, mint az almafa, mely utóbbi mindenütt, még magaslatokon is elég jól tenyész, ahol a körtefa boldogulására már nincsenek meg az általa igényelt követelmények.

Mint fontos gyümölcs következik a *szilvafa,* amely mindegyre nagyobb-nagyobb arányokban, nagybani ültetvényezésekre a világ minden táján keresett. Különösen a *féltörzsüek* a legcélszerűbbek, mivel ezek adják a legdúsabb termést. A sok jó faj közül bizton a bozsniai magbaváló szilva egyike a legjobbaknak, ép oly jó a besztercei magbaváló, a dolóni és a magyar muskotály szilva. Ezeket követi az olaszországi hosszú szilva. Az összes között a *„Nagyherceg"* egy ujabb faj a legnagyobb és legszebb, de nem igen jó; sokkal jobbak az előbb fölsoroltak. Szilva, szilvaféle, ringló minden fekvésben, természeti tulajdonsága u. i. a földszínalatt elterülő gyökérzete folytán, még oly helyekre is ültethető, ahol a talaj soványs a televény sekély, mint a dombokon, magaslatokon, nem túlmagas hegyeken is, még itt is jól tenyésznek és dús termést hoznak; nevezetes, hogy magasabb fekvésben a gyümölcs édesebb és izletesebb. Ültessünk tehát minél több szilvafát.

Cseresnye és a *meggy* nagyon kedvelt, kellemes és hasznos gyümölcs, mely oly időben érik, amikor még másféle gyümölcs alig van; ép azért várvavárt idő az, mikor az első cseresnye megérik s ujongva üdvözlik

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

azt. A cseresnye mint magas törzs és mint féltörzs egyaránt célszerű s gyümölcse nevezetes kereskedelmi cikket képez. A *meggyfa* mint féltörzs célszerűebb s kisded növése következtében törpefának igen alkalmas; különösen az ujabb fajok mint: a Gubeni hirneves, a kőrösi, továbbá a finom Amarellák, amelyek nagyon ajánlatosak. Nagyon tekintélyes a fajok mifélesége és használhatósága; az ujabb későn, szeptember-októberben érő cseresnyefajok képezik most az asztalok díszét. Túlnedves talaj kivételével a cseresnye- és meggyfa minden talajnemben jól tenyész, még magaslatokon is. Sajnos, hogy ezen gyümölcsfaj a megérdemelt figyelemben még nem részesült eléggé, amelyet sokoldalúságánál fogva megérdemelne. Különösen a meggy az, amely minden háztartásban kivánt és keresett cikk, ennélfogva minden piacon keresett s jól fizetett áru.

Kajszinbarack minden időben kedvenc gyümölcse volt az embereknek. A mély televény talajt kedveli s védett helyet, különben nem díszlik. Ezekből magas törzset ültetni nem tanácsos, de féltörzsüeket és törpefákat igen; utóbbiakat kiváltképen, mivel ezeken a termés utófagyok ellen megvédhető s a szélvész és viharok ellen is némileg védve van. A kajszinbarack nálunk jól, többnyire igen jól díszlik és mindig kellemes finom izzel bir. Kevés kivétellel minden faj igen jó, de különösen a honi magyar fajok, amelyek a francia fajoknál sokkal aromatikusabbak.

Őszibarack finom asztalra a legnemesebb gyümölcs. Az őszibarackfa az összes gyümölcsfák között a legnemesebbnek lesz tekintve s lelkes kedvelői gyümölcsét *„isteinek"*, gyümölcsösei szépségének s az asztal ékességének nevezik. Az őszibarackfa nálunk, mélyen fekvő területek kivételével, mindenütt jól díszlik; többnyire törpefának és gula-alakban nevelik, északibb vidékeken pedig redélyzeten.

Az őszibarackfák 7—10 évnél tovább nem igen élnek, ez idő multán többnyire teljesen túlélték magukat; legtöbb esetben gyantafolyás okozza korai elhalálozásukat. Ennek ugyan részben ellenálhatunk (sajnos, hogy teljesen sohasem) ugy is, ha a fák főmetszését augusztusban végezzük, mely alkalommal minden vékony, satnya, haszontalan ágat eltávolítunk; tavasszal csak a tavalyi hajtásokat kevéssé metszük meg. A vezérágak és termőágacskák megmetszésének teljes figyelmen kivül hagyása okozója többnyire az őszibarack-ültetvényezések sikertelenségének, amelyek az ültetés alkalmával illetőleg az ültetést követő tavaszon okvetlen visszametszendők, a következő években pedig csak úgy, amint azt fennebb említettem.

A *dió*t csakis mint magostörzset szabad, nyilt helyeken ültetik. Nagy helyre lévén szükség, 12 m. távolságra ültetendő egymástól, mindenütt jól tenyészik, még magaslatokon is. Oly magaslatokon, ahol már a juhlegelő csak tengődik, a diófa még mindig jól nő s mily haszon, mily kincs volna ez a jövő nemzedékre, hogyha az ilyen kopár magaslatok, kopasz hegyhátak, amelyek ma még többnyire parlag területek, s kevés avagy semmi hasznot sem adnak, diófákkal ültettetnének be. Valóban csodálatos, hogy sem kis-, sem nagybirtokosainknak még ilyesmi nem jutott eszébe.

A dió nagyszerű, mondhatni a legjobb s legjövedelmezőbb kiviteli cikk, amely raktározva nem oly könnyen romlik meg, mint a többi gyümölcsféle, amelyeken gyorsan túl kell adni, hanem karácsonyig és még tovább is eltartható, míg jobb árakat érünk el. Diófáknál a termékenység átlagosan a 15-ik évvel kezdődik és évről évre fokozódik s mire egy nagyobb szabásu ily telep 60—80 évet elért, mily rengeteg hasznot hozott ez idő alatt; de csak ezután következik a nyeremény legnagyobb része, a főnyeremény — *a butorgyártás céljaira drágán eladott diófáért*. Mily óriási a különbség, az ily és a tölgy- avagy bükkfaültetvények között, mely utóbbiaknál nem 60, hanem 100 és még több éven át kell egyedül a fa értékére várni anélkül, hogy a megelőző időben valami csekély hasznot hajtottak volna. A dióvali fásítás kezdetlegesen is történhetik és pedig a diónak novemberben való eldugdosásával épen úgy, mint a makkot szokás ültetni.

Birs és naszpolya, som, édes gesztenye és *mandola* gazdászati szempontból kevésbbé jönnek tekintetbe, mivel legtöbbnyire csak egyesek kedvencei, de mindamellett mindegyikből mégis néhány fának kellene minden gyümölcsösben állani.

A *mogyorót* az utóbbi években nagyobb előnyben részesítik, mint ezelőtt. Tenyésztése többnyire jövedelmezőbb, mint bármi másé és pedig a következő okokból: 1. talaj, fekvés és éghajlat dolgában igénytelen; 2. termésben minden körülmények között biztos s egy bizonyos határig folyton fokozodó; 3. a termés felszedése olcsó, tartóssága igen hosszú, az elszállítás könnyű, az árak mindig jók, mivel a termelés sohasem fedezi a keresletet. A mogyoró termése mindazon birtokosoknak igen ajánlatos, kiknek hegyes-dombos, szakadékos, csuszamlós, terméketlen területei vannak, amelyet még legelőnek sem használhatnak.

Mühle Vilmos.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete. Rendes tagsági dijat fizettek 1906-ra: Gura Károly, Szepesházy Kálmán; 1907-re: Farkas György, Gellért László, Szepesházy Kálmán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A Levél.

De szép levelet írt az Ácsék Jóskája . . .
A faluban szerte az ujság járja.
Öreg Ács Mihályné kézről kézre adja:
Óh a drága vérem!
Olvassák el, kérem,
Aranyos a széle, gyöngy a foglalatja . . .

Komáromi várból azt írta Ács Jóska:
Három csillaga van, gyöngyélet a sorra,
Haza se jön többet szegény falujába,
Császár zsoldjába állt,
Menyecskét is talált . . .
Édes szülője is menjen el utána.

Bujdosik a levél egyik házból másba,
Anyai szeretet a fürge postása,
Mindenütt örülnek, lám ők régen mondták,
Ember lesz a Jóska!
Bételt, im a jóslat,
Elérte, de meg is érdemli a sorsát!

Bujdosik a levél . . . Elérkezik végre
Tuba Gerőékhez, alsó faluvégre,
Ott hogy kibetüzi szegény Tuba Klára,
— Csak elhalaványul,
Kimegy a szobából:
S megered odakünn könnyeinek árja . . .

Lampérth Géza.

A szép Zlaticza.

Irta: *Szász József.*

Karácsony felé járt az idő. A meteorológusok, mintha csak összebeszéltek volna, kritikus napokat jeleztek s ezuttal nem vallottak szégyent tudományukkal. Kemény hidegre fordult az idő, hogy csontkeményre fagyott az országut göröngye s sziklakeményre a folyó víze. A fákról lepotyogtak a verebek s százával feküdtek élettelenül az országut mentén. A hó csikorgott az emberek lába alatt s dideregtek az égen a hidegben a csillagok.

Dideregtem én is.

Vártán állottam a város egyik legnépesebb utcáján, az adóhivatal előtt. Őriztem az állam pénzét, hogy rossz emberek el ne lopják, a mit a végrehajtók szegény emberektől behajtottak.

Az éj leszállott már, de még messze az éjfél, a mikor felváltanak. Örökkévalóság ilyenkor minden negyed óra. Csend, nyugalom mindenfelé, mintha kihalt volna a város. A gázlámpák sápadt fénye rászóródik a fehér hómezőre, melynek pelyheit, szemcséit ezer meg ezer színben villogtatja, csillogtatja.

Fel- s alájártam az őrhelyen. Abba hagytam, meg ujból elölről kezdettem az unatkozást. A jó Isten a megmondhatója, hányszor mondottam el magamban az egyszeregyet s hányszor számítottam ki, mennyit lépek egy perc alatt s így mennyit kell lépnem egy óra alatt, a mikor felváltanak.

Sehogyse akart telni az idő. Az a rossz tulajdonsága meg van, ha tolnád előre: nem siet, — ha szeretnéd megállítani: elröppen. Elnézegettem a szürke semmiséget: elábrándoztam. Emlékezetem visszakalandozott a multba, mely szépnek, kedvesnek tünt fel.

Miért? magam sem tudom.

Talán azért, mert elmullott, s a multnak bajait, vesződségeit, leghamarabb feledi a halandó.

Ábrándjaimat zongora s ének hangja zavarta meg. Mélabús akkordjai a dalnak a szemközti földszintes ház egyik ablakán szürődtek keresztül. Tompán, mint távoli vihar zúgása, és fájdalmasan, mint a kedveseiket siratóknak halotti éneke.

Figyelni kezdettem. Fürkésző tekintetem a kiviláglott ablakra esett. A fehér csipkefüggönyön keresztül beláthattam a szobába. Madonna arcu, szőke leány ült a zongoránál. Egyike a legszebb női arcoknak, melyeket életemben láttam. Könyezett, s könyei leperegtek alabastrom arcán.

Szomoru magyar dalt játszott és énekelt:

Kisérj ki rózsám siromig
Az örök nyugalomig.

Lebilincselve állottam egy helyben s tekintetem rászegeződött az igéző tüneményre. Kivánsi érdeklődéssel hallgattam a temetési énekek dallamára emlékeztető dalt s azon csodálkoztam, hogyan énekel ez a leány magyar dalt, hiszen Zágrábban magyar szót is alig lehet hallani.

Néhány pillanat mulva elhallgatott a zongora . . . A leányka dala fuldokló zokogásba veszett. Hirtelen kezébe kapott egy arcképet, s csókjainak özönével árasztotta el. Majd ráborult a zongorára, s ott sirt keservesen, mint párját vesztett vadgalamb a jegenyefa száraz ágán.

Mélyen meghatott a leányka szenvedése. Gyötört a kivánciság: ki lehet ez a gyermek, s mi nagy bánata lehet szivének, hogy záporként hullanak könyei?

A vártakommandáns káplár szólalt meg mögöttem. Az őrt vezette fel, a ki engem felváltott:

— Cudar hideg van önkéntes ur. Siessünk a várta-szobába, ott majd felmelegszik. Szereztünk fát a szomszéd pincéből, tüzelhetünk egész reggelig.

Én bizony egész megfeledkeztem a hidegről. Másutt járták gondolataim, nem az időjáráson. Csak mikor a várta-szobába értem, vettem észre, hogy egész tisztességesen összefagytam. A kezemféje megdermedt, meg se tudtam mozdítani, a káplárnak kellett a keztyüt lehuzni róla. Fülemben éles, metsző fájdalom hasogatódzott, mintha száz meg száz apró tüvel szurkáltak volna.

A vártán volt velem együtt egy zágrábi horvát fiu is. Önkéntes társam, katonapajtásom, csendes jó cimbora,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a ki többnyire velünk magyarokkal tartott. Azért szolgált magyar ezredben, hogy a magyar nyelvet megtanulja, a magyar katonát megismerje.

A vártaszoba vaskályhájában vidáman pattogott a tűz. Oda telepedtünk melléje és beszélgetni kezdettünk. Elmondottam neki, mit láttam, mit hallottam az imént. Elkomorodott és rövid szünet után így válaszolt:

— Elmondom neked e szép leány történetét. Tudom meg fog hatni sorsa téged is. Zlaticzának hívják, s leánya Mikszics Lázárnak, a híres horvát politikusnak, Mikszicset híréből bizonyosan ismered. Fanatikus horvát, a legtulzóbbak közül való, a ki áldáz gyűlölettel viseltetik a magyarok iránt. Miért? Ennek csak ő a megmondhatója. Az azonban bizonyos, hogy a horvát nép minden bajának, nyomorúságának okát a magyarokban látja, s a hol csak tudja, becsmérli, gyalázza őket. Emlékezhetsz a tavaszi nagy magyarellenes tüntetésekre, mikor a király Zágrábban járt, azokat a tüntetéseket is Mikszics Lázár rendezte. Felesége néhány év előtt elhalt, s így egyetlen gyermeke Zlaticza egyedül maradt vele.

A mult télen ide helyeztek át a huszárokhoz egy főhadnagyot. Csinos, barna, gavallér, uri ember. Régi magyar nemesi család sarja. Nekem testi lelki jó barátom.

Ezzel megismerkedett Zlaticza. Az ismeretség meglehetősen regényes körülmények között jött létre. Elmondom neked azt is, talán nem érdektelen.

Egy téli délután korcsolyázni mentünk a Száva jegére. A katonabanda valami vidám keringőt harsogott. Ott volt a jégen a város valamennyi szép asszonya, szép leánya. Ott volt Zlaticza is. A főhadnagynak mindjárt feltűnt a karcsu termetű, gyönyörű arcu leánykának kívánciam kérdezősködött felőle.

A sima jégtükrön csipős éjszaki szél sepert végig, pirosra festve a korcsolyázók arcait. A magas partról leszakított egy katangkórót, s leszaladt vele a jégtükörre. Ott megállította, táncoltatni kezdette, hatalmasan megforgatta, majd megint felkapta s rohant vele egyenesen Zlaticza felé.

A leány észrevette a veszedelmet, ki akart térni a kóró elől. Szándéka azonban nem sikerült. A katangkóró egy hirtelen kanyarulattal a korcsolyája alatt termett. Zlaticza elsáppadt s megtántorodott. E pillanatban mellette termett a főhadnagy. Erős karjaival megfogta estében a leányt, a ki pirulva mondott köszönetet.

Így ismerkedtek meg.

Ezután naponként találkoztak a jégen. Barátom szemmel láthatólag boldog volt, s én láttam azt is, hogy Zlaticza szive szintén szerelemre lobbant.

Pár hét mulva közölte velem, hogy megkéri Zlaticza kezét. Én helyeseltem elhatározását, de közöltem vele mindjárt aggodalmamat is.

— Zlaticza atyja fanatikus bolond horvát? félek, hogy akadályokat gördít a házasság elé.

A főhadnagy kinevetett:

— Hogyan beszélhetsz ilyen naivul, hát nem tudod, hogy Zlaticza és én szeretjük egymást? Mikszics Lázár imádja egyetlen leányát s így kezét nem tagadhatja meg tőlem. De mi kifogása is lehetne ellenem? Családom egyike a legtiszteletreméltóbbaknak. Vagyonom van s az, hogy magyar vagyok, nem szégyenem, de büszkeségem.

— Adja Isten, hogy hitedben ne csalatkozzál!

A mitől féltem, bekövetkezett. Mikszics Lázár nagy haragra gyuladt, mikor megtudta a főhadnagy szándékát s a leghatározottabban tiltakozott a házasság ellen. Kijelentette, hogy inkább megöli leányát, semhogy magyar embernek legyen a felesége. Ez meggyalázása lenne az ő egész politikai multjának. Elhatározását meg nem másította: kiadta utját a főhadnagynak. Nem használt se könyörgés, se fenyegetődzés. Hiába folytak Zlaticza könnyei.

Mikor látta, hogy szándékától nem tudja eltántorítani a leányt, hidegvíz-gyógyintézetbe vitte s ott tartotta egész a nyár végéig. Barátom mindent elkövetett, minden követ megmozgatott a szegény leány kiszabadítására, de minden kisérlete eredménytelen maradt. Mikszics Lázárnak hatalmasabb konnexiói voltak, mint neki s így azt is kivitte, hogy egy szép napon elhelyezték Zágrábból valahova Erdélybe, a világ végére.

Könyezve búcsúzott el tőlem. Búcsúzásakor megesküdött, hogy nem mond le Zlaticzáról. Ez még tavaszszal történt. Azóta hetenkint felkeres soraival, s ezekből azt látom, hogy szegény szerencsétlen még mindig reménykedik. Bizonyos pedig, hogy hiába. Mikszics nem fog engedni soha s így Isten tudja csak, mi történik velük.

Ez Zlaticza története.

Most már érteni fogod azokat, a miket láttál és hallottál.

Egyet-mást szerettem volna még kérdezni barátomtól, a vártakommandáns azonban hozzá lépett s figyelmeztette:

— Önkéntes uron van a sor, mindjárt két óra. Készülődjék fel, hogy felváltsa az utcán az őrt.

Engedelmeskedett a parancsnak. Felkészülődött s miután kezet fogott velem, eltávozott.

Nekem egy ideig még fejemben járt a szép Zlaticza históriája, de azután elnyomott a buzgóság. Elaludtam a kemény padon s csak reggel ébredtem fel, mikor a vártakommandáns felrázott, hogy készülődjék fel, mert indulunk a kaszárnyába, vége a vártának.

Azóta hat esztendő telt el. Más városban, más emberek, más viszonyok között egészen megfeledkeztem a szép Zlaticzáról s szomoru történetéről. A nyáron aztán véletlen megtudtam a történet folytatását.

A Balaton mellett töltöttem néhány napot. Elnézegettem a nagy tó tengerzöld vizét, a tihanyi apátság kéttornyu templomát, a Csobánc romkoszoruzta ormát. Gyönyörü nyári este volt. A part fái fürödtek a lemenő nap arany fényiben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Itt találkoztam barátommal, egykori katonapajtásommal. Azóta családot alapított és ügyvédkedik a horvát fővárosban. Megörültünk a viszontlátásnak, s felelevenítettük a multnak emlékeit, a katonaesztendőt. Séta közben hirtelen megállott, megragadta karomat s így szólott hozzám:

— Emlékszel-e még Zlaticzára? Mikszics Lázár leányára?

— Hogyne, hogyne! De mondd, mi történt a szegény leánynyal s barátoddal a főhadnaggyal?

— Különös a folytatása a történetnek, válaszolt, miközben tovább sétálgattunk. Valósságosan regénybe illő. Ha nem tudnám, hogy valójában megtörtént, magam is azt hinném, hogy valamelyik regényíró fantáziájának szüleménye.

Hogyan történt, hogyan nem, de úgy történt, hogy az öreg Mikszics még abban az esztendőben megismerkedett egy özvegy asszonynyal. Szép fiatal magyar menyecskével, özvegyével egy zalamegyei földbirtokosnak. Hogy esett, hogy nem, de megesett, hogy Mikszics Lázár beleszeretett az özvegybe. Kemény és nagy harcot vivott önmagával, s az eredmény az lett, hogy feleségül vette az özvegyet. Szerelme győzött elfogult gyűlölete felett. Nem állott tovább utjában leánya boldogságának sem, feleségül adta ahhoz, akiért annyit szenvedett: a főhadnagyhoz.

Elbeszélését hirtelen megszakította: fiatal pár közeledett felénk. Ragyogó szépségü fiatal asszony, arcáról leragyogott a csendes boldogság. Karját férje karjába fűzte. Daliás termetü, energikus arcvonásu barna fiatal ember. Az asszonyka gyengéden hozzája simul, s arcába tekintve, mosolyogva beszélgetett.

Meglepetten megállottam s majdnem felkiáltottam: Zlaticza, Mikszics Lázár leánya!

A tölgyfa-árak emelkedése.

A tölgyfa-áraknak az utolsó években való rohamos emelkedéséről értekezik a *„Deutsche Forstzeitung“* egyik cikkében, melyben megvilágítani akarja az áremelkedés okát és reámutat Magyarországra, mint olyanra, mely hivatva van uralni és irányítani a fapiacot.

Mint tölgyfatermelő ország, — mondja a nevezett lap, — szóba jöhet Oroszország és Amerika, de ezek kereskedelmi szempontból egyelőre nem jöhetnek tekintetbe. Oroszországban a háború következtében beállott nagy szükséglet vasuti kocsiknak való fára, de nagyrészt a belső zavarok és a vasuti sztrájk lehetetlenné tették a kivitelt nemcsak a jelenre, de valószinüleg hosszabb időre is. Amerikában a hozzáférhetőbb állományok már mind ki vannak használva; ezenkivül a belkereslet is rohamosan emelkedett úgy, hogy alig marad valami a kivitelre. Azonkivül a tölgyesek kihasználási helyén nagy mértékben fellépett sárgaláz lehetetlenné tette a kihozatalt. Mint egyedüli hozzáférhető termelő ország ez időszerint csak Magyarország, Horvát- és Szlavonországgal együtt jöhet számításba. De a mig ott egyrészt a kihasználás szükebb korlátok közé szoríttatott, addig a kereslet vasuti talpfára, parkettre és hajófára óriási módon emelkedett. Ennek tulajdonitható az, hogy Horvátországban a legutóbbi erdőeladásoknál 70%-al nagyobb árt értek el az amúgy is felemelt árakkal szemben. A fűrészipar, hogy üzemét biztositsa, a tölgyfára nagy árakat szabott; ennek folytán a hasított áru termelése visszamaradt és a kézen lévő csekély készletek kétszeres áron keltek el; mivel azonban ezen ipar csakis bizonyos mértékig száraz fát dolgozhat fel, bizonyos, hogy a hasított áru árai még mindig nem érték el a maximumot.

Ezek után felsorol a Németbirodalom egyes vidékein elért tölgyfa-árakból is néhányat olyat, melyek mindenütt a becslési árakat jóval felülmulták. A Rajna vidékén különböző osztályú tölgyfáért 36—174 K-t érték el tömörméterenként, mi 31·5% túlajánlatnak felel meg. Pomerániából is a tölgyfa-árak nagy emelkedését jelentik; egy helyütt az eddigi 48 koronával szemben 84 K, máshol pedig 38—96 koronát értek el tömörméterenként helyben az erdőn.

G. I.

Kaffka Margit könyve.

Egy 42 verset tartalmazó füzött kis könyvről akarok néhány sort irni, melynek szerzője közel áll hozzánk.

Kaffka Margit a magyar irónők ifjabb gárdájából való. Ez az éles eszü fiatal asszony néhány rövid év alatt oly ismert és kedvelt irónőnk lett, hogy már is a legelsők között emlegetik nevét. Úgy prózában, mint versben, eltér a sablonszerüségtől. A maga lábán jár, s gazdag gondolatainak önálló kifejező szép formája van. Azt irja ugyan önbirálatában (mert már ilyent is kivántak tőle), hogy „nem irok sokat és nem könnyen, gyorsan, azért érzem magam mindig csak dilettánsnak“; pedig hogy kész, kiforrott erős költői lélek nyilatkozik meg verseiben, azt mindenki elismeri, a ki e kis kötet verseskönyvét elolvassa. Hogy gyorsan és könnyen ir, azt én tudom legjobban . . .

Mutatóba álljon itt újabb verseiből egy.

A vadasi erdő.

A vadasi erdőt az Isten megverte!
Már a vadgalamb is elkerüli messze.
Tilos, tilos, tilos, fészkire nem járhat,
Kivágták alóla mind az öreg fákat,
Odvas, öreg fákat,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A vadasi erdőt nagyapám is vágta,
Egész falué volt mind füve, mind fája,
Békén legelt ott a legelő jószág is,
Békén virult ott a gólyahóvirág is,
Az árnyékosába.

A vadasi erdőt . . . nem tudni, mi végből,
Nagyon kerülgetik a tens' vármegyétől,
Keményszavu urak bekeritik lánccal,
Mérik háromlábu ravasz masinával,
Egész héten által.

A vadasi erdőn gonosz törvényt látnak:
Csuffá tették minap az édes anyámat.
A kerülő látta, venyige volt nála,
Öreg fejérül a keszkenőt nem szánta,
Zálogba kiványta.

Vadasi erdőre adót is vetettek?
Falubeli lányok szamócát kerestek,
Inzsellér urfiak alkudoztak rája,
Sohase volt annak olyan nagy az ára
Vadasi határba.

A vadasi erdőt az Ég is megverte!
Az örvös galamb is elkerüli messze.
Tilos, tilos, tilos! Fészkére nem járhat,
Mert kiöntögették a jó öreg fákat,
Odvas, öreg fákat.

* * *

A könyvet az Athenaeum állította ki.

Sassy Attila secesszios rajzai tarkitják a verseket. Azt mondják, a képek is sikerültek. Lehet, mert hiszen nem sikerült secesszios rajzot keveset lát az ember; hanem hogy a fiatal, bájos asszonykának kellemes, üde, leányos vonásait a füzethez csatolt pasztell-lenyomatban hiába keresték, az is bizonyos. Talán 25 év mulva fog hasonlitani e képhez.

A könyvet minden erdészember szerezze meg nem csupán azért, mert szerzője *Fröhlich Brunó* kir. erdész neje, hanem azért is, mert gyönyörködve fogja azt élvezni.

Kapható 3 koronáért minden könyvkereskedésben s így Székely és Illésnél is Ungvárt.

Noemi.

Fegyver-távcsövek.

Irta: *Kő.*

Multkori közleményemben a modern golyós fegyverek fejlődésének ismertetése közben megemlékeztem, hogy: nagyobb távolságnál, különösen ha a megcélzandó tárgy vagy vad nem eléggé világos háttér előtt van, már 200 lépés távolságra sem eszközölhetünk olyan lövést, a melyek előre látható eredménye a vad elejtése lehetne. Ez az úgynevezett „elhibázás" oka nem a fegyver lőképességében keresendő, hanem mint már említém is, a modern ember szemgyöngeségének ama egyszerű magyarázatában rejlik, hogy életének túlnyomó részét zárt és mesterségesen világitott helyiségben tölti el, minek következtében a szemei gyengülnek, a szabad természetben lévő távolságot és a megnézendő tárgy körvonalait pontosan meghatározni nem tudják.

E bajok megszüntetése céljából keletkeztek a *„vadászati céltávcsövek"*.

Mint minden újitást, úgy ezt is természetszerű idegenkedéssel fogadtuk. Tartózkodásunk egyik főoka és indoka az volt, hogy: ki akarja a vadat 1000 lépésre is megölni: Senki. Elég baj, hogy távcső nélkül is eleget puszt itunk. Végre még kivész egészen, irmagja sem marad. Ez az idegenkedés egyedül a névben rejlett, hogy — távcső.

Sajnos, a fegyverteknika terén lévő ujdonságok és újitások — túlnyomórészt külföldről erednek; hazánkban, ha vannak is feltalálók — találmányaikat itthon érvényesiteni nehezen tudják. A külföld pedig, egyszerüen csak Ausztria után vesz tudomást róluk. Hazai vadászaink nem tudom hány százaléka olvas idegen nyelvü szaklapokat, hogy a tárgyilagos ismertetéseket a gyakorlati értékkel is összehasonlitani tudja, saját tudását is gyarapitsa. A mi viszonyainkat ismerve, merem állitani, hogy ilyen érdeklődők — nem igen sokan vannak! Nem pedig azért, mert a magyar ember a bötüt ha már szereti, akkor igazán sovinista, ha bötü — hát legyen magyar bötü! Ilyen fajtáju magyar bötü meg sajnos, igen kevés van! Innen ered aztán, hogy ha valami ujdonság a vadászat terén előjön — azonnal megjelenik az ismert szakértőink közül a leggyorsabb lábu és előadja, hogy: ez, meg az egy nagyszerü találmány, nem is tudja jóformán, hogy miben rejlik a találmány jellege, de siet vele, hogy ismertesse, mentül előbb, nehogy valamelyik másik *„szakértő"* társa valahogy *megelőzze.*

Ezek közül a szakértők közül egynehányat magam is ismerek; mondhatom, kedves fiuk, ha valami ismertetés nem sikerül, a legközelebbi számban egyszerüen kijavitják azzal, hogy — tévedni emberi dolog. A legérdekesebb csak az a dologban, hogy mindig akad egy-egy szerkesztő úr (?), a ki ezeknek a süketlenségeknek — a *becses lapjában* — helyt szoritani méltóztatik!

Szomoru s talán bosszantó is a dologban az, hogy ez nem az én véleményem, hanem igen tekintélyes külföldi gyárosnak előttem adatokkal igazolt állitása.

Közleményem tulajdonképpeni célja nem az, hogy ismert dolgokat pertraktáljak, hanem hogy a gyakorlatban legjobban *bevált vadászati céltávcsövet* olvasóinkkal megismertessem.

Különféle gyártmányok vannak elterjedve, a hasznа-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

latban azonban ezek közül sok nem vált be; nem azért, mintha a nagyitás tiszta, éles kép, egyszóval a látóképessége nem felelt volna meg, hanem egyedül csak azért nem bizonyultak célszerűnek, mert:

1. alakjuknál fogva nem megfelelő;

2. optikai szerkezetükben lévő kristályok prizmái, a lövések által rezgésbe jöttek s azért eredeti helyökből kimozdultak;

3. erős nagyitásuk következtében a megvilágitott tárgyak szivárványszerű szinekkel tarkáztattak;

4. nagy súlyuknál fogva;

5. alakjuk a fegyverre való erősitést csak egy állványon tette lehetővé;

6. nagy szemtávolságuknál fogva — a gyakorlati vadászatnál nem hogy szolgálatot tettek volna, hanem valósággal a kinálkozó vadászlövezeteket s ezzel magát a vadászatot is lehetetlenné tették!

Ezeken a hibákon a gyárosok természetesen segitettek; ez azonban a kérdést még eléggé nem tisztázza.

A felsorolt hibákat részint magam tapasztaltam, részint pedig ismerőseim fegyverein együttesen állapitottuk meg, tehát — nem hallomásból beszélek! Ezeknek az észlelése tartott vissza attól, hogy végérvényes véleményemet kifejtve — nyilvánosságra hozva — olvasóinkat vele megismertethessem.

A felsorolt hibáknak bármelyike is a fegyverre alkalmazott vadászati célzó távcsövet — teljesen használhatatlanná teszi. Minden egyes gyártmánynak részletes ismertetésébe és azok hibáinak felsorolására már csak azért sem vállalkozhatunk, mivel van olyan gyártmány is, a mely teljesen hibátlan és a használatban minden tekintetben beválik és minden vadászati igényt kielégit. Ez idő szerint a legjobb és teljesen hiba nélküli vadász célzó-távcső a *Voigtländer et Sohn A.-G. Braunschweigi* gyár által előállitott *Skopár* név alatt forgalomban levő gyártmányai.

E gyárnak különösen két gyártmánya; a *Skopár B* és *Skopár 5* érdemel kiváló figyelmet. A *Skopár B* $2^1/_2$-szer nagyit 1000 méter távolságra, 170 méter a látképterülete, súlya nem több, mint 420 grm., hossza 28 cm. és a szemtávolsága 8 cm., objektivnyilása pedig 16 mm.

Kiváló előnyt nyújt ennek a távcsőnek a nagy terjedelmű láttere; 100 m. = 17 m. 1000 méterre × 10 = 170 m., tehát szükség esetében nem csak arra használhatjuk, hogy a megcélzandó tárgy vele megvilágittassék, hanem hogy a cserkészés alkalmával a becserkészendő területet is átvizsgálhassuk.

A távcső szemüvege tetszés szerint bármely szemhez legélesebben beállitható, optikai része teljesen rögzitve van, rázkódásra vagy külső behatásokra nem reagál. Maga a távcső egyszerü hosszukás alakban készül, mindenféle cifraság vagy sallang nélkül; ez egyszerüsége és könnyen kezelhetősége teszi jóformán leghasznavehetőbbé a gyakorlati vadászatnál. Használata és kezelése igen egyszerü. A célzótávcsövön egy kis egyszerü forintalaku szabályozó van elhelyezve, rendszerint 1, 2, 3, 4 rovátkával, mely számok száz lépés vagy méternek megfelelően (a vadász kivánsága szerint), a mint a belövés eszközöltetett — fordítás által állittatik be a megfelelő távolságra.

Az objektivnyilás látóterét, vagyis látóképét rendszerint egy *hajszál vastagságnyi* vonal keresztezi, mely irányadóul szolgál a megcélzandó tárgy kijelölésére, hová a lövést irányitani akarjuk. E berendezések, illetve a hajszálvonalak rendszere négyféleképpen van alkalmazásban, illetve a gyár által négy féle módon állittatik elő.

Az objektivnyilason célzás alkalmával láthatólag:

a) egy egyszerü vonal középen pont;

b) egy félkereszt vonal; középen pont;

c) egy egyszerü keresztvonal pont nélkül;

d) egy háromnegyed keresztvonal, az alsó szára vastagabb alakzattal.

Ezen berendezés a megrendelés alkalmával tetszés szerint meghatározható; használhatóság tekintetében azonban a *b* rendszerű, vagyis *„félkereszt ponttal“* bizonyult a legcélszerübbnek, részemről is ezt ajánlom.

A gyárnak mostanában van még egy ujdonsága, a mely hivatva lenne az esteli sötétség alkalmával a célzást megkönnyiteni az által, hogy: egy egyszerü keresztvonalu berendezésnek nem érintkező metsző pontjai helyén képződő kört egy kis száraz elemekből összeállitott villamos fény által megvilágitva, a megcélzandó tárgygyal optikai összeköttetést hozzon létre. Inkább lövöldei, mint gyakorlati vadászértéke van. E felett tehát, legalább itt, napirendre térhetünk.

Ugyanezen gyárnak *Skopár 5* elnevezés alatt forgalomban levő vadász céltávcsöve ugyancsak az előbbi berendezéssel használtatik, csakhogy ezen távcső ötszörös nagyitásának előnyeit különféle körülmények befolyásolják, nevezetesen: súlya 535 grm., hossza 295 mm., alakja jóval vastagabb és 1000 méterre nem 170, hanem csak 92 méter látképet mutat. Ezen adatok összehasonlitásából láthatjuk a különbözetet, hogy ez utóbbi célzó távcső, *Skopár 5*, inkább olyan vadásznak felel meg, a ki némi szemgyöngeségben szenved és minden kivánsága oda irányul, hogy a megcélzandó tárgy, vagy vad körvonalai a legnagyobb pontossággal „szinpadilag“ világittassék meg. Ilyen távcsővel tényleg a legpontosabb lövés is eszközölhető. Mindezen előnyök dacára a gyakorlati vadászatban ép szemü vadásznak a *Skopár B* $2^1/_2$-szeres nagyitással felel meg a legjobban és ezen vadászati célzó-távcső a külföldön is a legnagyobb elterjedésnek örvend.

Megemlitem még, hogy ezen távcsövek teljesen rozsdamentesen barnitva, igen szolid és erős kiállitásban kerülnek forgalomba.

A távcsövek bármilyen rendszerü golyós-fegyverekhez alkalmazhatók. A fegyverre való elhelyezés és belövés azonban teljesen megbizható puskaműves-munkát

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

igényel, mert lehet a távcső bármilyen kitűnő, ha a belövése nem pontos, az egész szerszám egy fabatkát sem ér. A kinek egy jól belőtt célzó távcsöves fegyvere van, annak a legpontosabb golyólövés is csak játékszámba megy!

A vadász célzó távcsövek nemcsak nagy távolságra, hanem a terepviszonyoknak megfelelően, hol — cserkészésnél, szakadékok, árkok, bokrok vagy bármilyen fedett helyen — a vad megközelíttetvén, annak csak bizonyos testrésze válik láthatóvá s így szabad szemmel a lövés biztossága nagyon kétségessé válna — 50—60 méterre is kitűnő és megbecsülhetetlen eredmények érhetők el. Ily alkalomkor még egy mozdulat is figyelmessé teheti a vadat és lövés nélkül tünik el, holott távcsővel rendelkezve, a lövés mindig sikerrel tehető meg. Kisebb ragadozók vagy szárnyasok elejtése pedig a bravuros lövések számtalan fajaira nyújt alkalmat.

Jelen közleményemnek nem az a célja, hogy ez által más gyáraknak gyártmányait leócsároljam, de kötelességet vélek teljesíteni az által, hogy a gyakorlatban és használatban lévő vadász célzó távcsövek közül a legmegfelelőbbet, a *Voigtländer*-féle *„Skopár“* (szarvas védjegygyel ellátva) gyártmányokat az olvasónak figyelmébe ajánlhassam. Előbbinek ára 110, utóbbinak pedig 122 korona.

Lőjegyzék

főméltóságú Esterházy Miklós herceg *kismartoni* uradalmában 1906. évben elejtett vadakról.

Hasznos vad			Kártékony vad		
Tétel	Vadnem	Darabsz.	Tétel	Vadnem	Darabsz.
1	Szarvas-bika .	17	1	Róka	78
2	„ tehén	43	2	Nyest	13
3	Dámbak . . .	95	3	Borz	4
4	Dámsuta, borju	195	4	Kóbor eb . . .	174
5	Őz.	20	5	„ macska	579
6	Vaddisznó . .	49	6	Görény	91
7	Nyúl	9765	7	Menyét	744
8	Üregi nyúl . .	1280	8	Ürge	1976
9	Fácán	1858	9	Ölyv.	139
10	Fogoly	6555	10	Vércse	122
11	Fűrj	251	11	Sólyom	61
12	Erdei szalonka	54	12	Karvaly	901
13	Sár- „	14	13	Varjú	2483
14	Vadréce	197	14	Szarka	249
15	Vadlúd	28	15	Szajkó . . .	273
16	Szárcsa	3	16	Fag. mad. tojásai	1739
	Összesen . .	20424		Összesen . .	9626

Kismarton, 1907. február hó 15.

Rimler Pál, főerdész.

Sajtóhibák, megjegyzés és kérelem.

Lapunk előbbi — 20-ik — számában befejeződött ornithologiai elaboratumomba: *„A magyar Ornis alakjai reorganizált systhematicus nomenclaturájának tervezete“* című 6 közlésre terjedett dolgozatomba, sajnos, egy-pár sajtóhiba csúszott be. Tudjuk, hogy a sajtótermékek hasábjain a nyomdahiba nem „rara avis“, sőt hogy e kellemetlen jelenség elég gyakori valami. De nem védekezhetünk ellene, és ezek voltak, vannak és — lesznek. A sajtóhiba még Guttenbergtől átöröklődött „eredeti bűn“.

Mivel a fenti cikkbe csúszottak közül egyik-másik lényegesebb, és mivel itt technikus terminusokról van szó, szükségesnek látom most a befejezés után azokat e helyen összegezve, illetve kiigazítva adni. Tehát:

A 261. lapon: hét hónapos helyett olvasandó: 2) két hónapos.
„ Flamka „ „ Fianka.
„ Callinula „ „ Gallinula.
A 276. lapon: ♋ és ♌ „ „ ♂ és ♀ (him és [nőstény.)

(A nyomdában bizonyára hiányzott a Mars és Venus astronomiai jegye, csakis így kerülhetett ide mintegy helyettesítésképp ez a két algebrai ákom-bákom.)

A 278. lapon: nyögös helyett olvasandó: nyügös
(Ámbár csakugyan, nyögni is lehetne mellette! . . .)

A 279. lapon: L. luscinioides (Sav) helyett olvasandó: L. luscinioides [(Savi.)
A 295. lapon: Panorus „ „ Panurus.
„ B. cinereicapillus (Sav „ „ B. cinereicapillus (Savi.)
A 296. lapon: E. schoeniclus palustris Sav. „ E. schoeniclus palustris Savi.
A 317. lapon: Oriclidae helyett olvasandó: Oriolidae.
„ Oriolis „ „ Oriolus.
„ murimus „ „ murinus.
A 319. lapon: Szalagos farku sas „ „ Szalagosfarku sas.
„ P. leucorodia L. „ „ P. leucerodia L.
A 338. lapon: T. totanis (L) „ „ T. totanus (L).
A 361. lapon: Astur brevipes devertz. „ „ Astur brevipes [Severtz.

Ezek után megjegyzem még, hogy a „Jegyzet“-ben említett és faunánkra nézve két ujabb alaknak publicatiója időközben megjelenvén: ezek a Nomenclatorba szintén felveendők. Az egyik a Phalaropus fulicarius (L.) Az első hazai példányt Kunszt Károly lőtte (Gutor, Pozsony-m. 1904. julius 23, öreg nőstény). Az Aquila e közleménye (1905. pag. 344.) a madár magyar nevét nem említi; *Chernel* az Állatok Világában *laposcsörü víztaposó*-nak mondja. Ez a németből fordított név (Plattschnäbliger Wassertreter) egészben véve megfelelő és más nyelvekben is szerepel.

A másik alak az Astur brevipes Severtz. Az első hazai példányt Hausmann Ernő szerezte (Türkös, Brassó-m. 1904. aug. 22, fiatal nőstény.) Avifaunánkba *Csörgey* iktatta be az Aquila 1906. december 20-án megjelent XIII-ik kötetében, hol azt *rövidujju karvaly*-nak nevezi, míg a közlemény német fordításában a Zwerghabicht (törpe héja) név szerepel. *Chernel* az Állatok Világában

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a *törpe héja* nevet használja, *Lakatos* az 1907. évi Vadászok Zsebnaptárában* *rövidlábu karajka* néven sorolja fel, -- míg én most ez alakra a *„rövidlábu héja“* nevet tartom a legmegfelelőbbnek.

Végül egy kis kérelmem volna a tisztelt olvasók, illetve érdeklődőkhöz. Ugyanis a *kormos* és *örvös légkapót* (Muscicapa atricapilla et collaris) behatóbb tanulmány tárgyává óhajtván tenni: e célból e fajokból vizsgálati anyagra volna szükségem, lehetőleg hazánk különböző részeiből. Lekötelezve érezném magam, ha olvasóink közül akadnának szíves érdeklődők, kik ezen Muscicapák tavaszi vonulása idejében (április közepe—vége) vagy később is, sziveskednének címemre (Budapest, V. Zoltán-u. 16., földmiv. miniszterium) néhány *kormos, gyászos, feketefejű, feketehátu*: és örvös légykapót a dátum és lelhely pontos feljegyzésével — beküldeni. Legcélszerübb és legegyszerübb a madárkákat egyenként vékony itatóspapirba göngyölve minta értéknélküli boritékban küldeni.

Varga Kálmán.

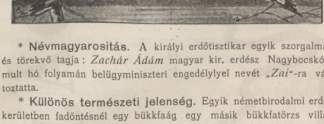

* **Névmagyarositás.** A királyi erdőtisztikar egyik szorgalmas és törekvő tagja: *Zachár Ádám* magyar kir. erdész Nagybocskón, mult hó folyamán belügyminiszteri engedélyével nevét *„Zai“*-ra változtatta.

* **Különös természeti jelenség.** Egyik németbirodalmi erdőkerületben fadöntésnél egy bükkfaág egy másik bükkfatörzs villás elágazásában megakadt. Ez a négy év előtt letört ág összenőtt az élő törzszsel s azóta tavasszal lombot fakaszt s ősszel lehullatja azt.

* **A gyertyánfatuskók kisarjadzásának** megakadályozása. A gyertyánfa kitünő sarjadzási képessége közismert s a sarjak sok helyütt, különösen állományok átalakitásánál kellemetlen gyom, melynek eltávolitása időtrabló és költséges. A döntésnél arra legyünk tekintettel, hogy a törzs *mélyen* döntessék. A kisarjadzást megakadályozandó, a tuskót hamarosan el kell zárni a levegőtől az által, hogy azt 25—30 cm-nyire beföldeljük. A hantot jól le kell taposni. A hantok 3—4 év mulva eltávolithatók.

* **Szerbia erdőségei** cimen lapunk 22. számában azt mondtuk, hogy Szerbiának erdőségei 142 millió hektárra rugnak. Ez azonban egészen téves állitás, mert Szerbia az ő $21/_3$ millió lakosságával csupán 48589 négyzetkilométer terjedelmü s erdeinek kiterjedése nem több 16200 négyzetkilométernél.

* **Élet a hó alatt.** Az idei nagy havazás nemcsak mifelénk okozott bajt, hanem a jóval délebbre fekvő országokban is. Így a francia lapok szerint a Pirenéusok tájékán fekvő Ariégemegye egyik Aospitalet nevü kis faluját teljesen eltemette a hó. Hat méteres fehér réteg fekszik a községet fölött és a parasztok a szó szoros értelmében alagutat vájtak a hóban, hogy az egyes házak között összekötés legyen. A szabad ég alá csak az emeletes házak ablakain lehet kijutni. A kutakat is mind betemette a hó és az emberek olvasztott havat isznak. A dolgot a határállatok sinylik meg leginkább, mert a szük istállókból kivezetni sem lehet őket, sőt már a takarmánykészlet is fogyatékán van. Sok földmivesnek talán valamennyi háziállata elpusztul: Ujabban az emberek szükségleti és élelmi cikkeiben is hiány mutatkozik és mindezen fölül még attól is tartanak, hogy a közeli hegyekről lavina szakad le a szerencsétlen helységre.

* **Ösztén.** *Asszony* (a kinek első férje iró volt): Az első férjem mellyik müvét szereted legjobban?

Második férj: A végrendeletét.

* **A Duna-Tisza-csatorna.** A Duna-Tisza-csatorna szolnoki torkolatának érdekében február 11-én értekezletet tartottak az érdekelt törvényhatóságok, városok és azok küldöttei. Az értekezlet célja volt a csatornának szolnoki torkolata ügyében a törvényhozáshoz és a kormány tagjaihoz intézendő emlékirat végleges elfogadása, valamint annak az illetékes fórumokhoz küldöttség utján való eljuttatása. Az értekezletet gróf Almássy Imre, Szolnokvármegye főispánja hivta egybe és azon nyolc vármegyének, négy törvényhatósági joggal biró városnak és kereskedelmi és iparkamarának küldöttsége jelent meg. Képviselve voltak Szolnok-, Zemplén-, Borsod-, Szabolcs-, Hajdu-, Heves-, Szatmár- és Máramarosvármegyék, Szolnok, Czegléd, Nagykörös, Kisujszállás, Mezőtur, Eger, Debrecen, Miskolc, Kassa és Máramarossziget városok, továbbá a budapesti, debreceni, miskolci és kassai kereskedelmi és iparkamarák. — Miután dr. Küry Albert, Jásznagykunszolnokmegye főjegyzője javaslatára elfogadta az értekezlet, hogy a csatornának budapest—szolnoki irányban való létesitése érdekében Jásznagykunszolnokmegye részéről előterjesztett emlékiratot teljes egészében magáévá teszi és mint saját kérelmét tartalmazó feliratot a miniszterelnökhöz, a kereskedelemügyi és földmivelésügyi miniszterhez terjeszti, a közgyülésen részt vett képviselők vezetésével küldöttség tisztelgett Wekerle Sándor miniszterelnöknél, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszternél és a földmivelésügyi miniszter távollétében géresi Balogh Vilmos földmivelésügyi államtitkárnál. A küldöttség kérelmét gróf Almássy Imre adta elő. A miniszterek megigérték támogatásukat.

* **Szó szerint.** A parasztot valami ügyes-bajos dologban bedézték a járásbirósághoz. A terem zsufolásig tele volt s bizony sokáig kellett várakoznia. Végre nagynehezen rá került a sor.

— Balog Péter — kiáltja a biró — itt van?

A felhivásra egy 20—22 esztendős legény válik ki a sokaságból s tisztességtudóan oda áll a járásbiró elé.

— Maga Balog Péter?

— Inkállom alássan a fia volnék, az apám nem jöhetett el, mert időközben — Isten nyugosztalja — meghalt szegény.

— Úgy, hát, aztán maga most ezt jött jelenteni?

— Igenis kérem, meg aztán tetszik tudni biró úr, mivel az volt az idézésbe irva, hogy a törvényes következményekkel jöjjön az apám, hát gondoltam, ha ő nem jöhet szegény, hát én csak eljövök, mert én volnék a *törvényes következmény*.

* **A porosz copf.** Érdekes pór játszódott le a minap a poroszországi tengerrnseei járásbiróságnál. A svaighofi vendéglős, a ki egy szomszédos község vadászati jogának bérlője, mult év november 17-én vérebek agyonhajszolta szarvasbikát látott a földön heverve. A vendéglős hiába lőtt háromszor is golyóval s egyszer sőréttel is a szarvasbikára: nem találta el, míg végre bérlőtársa közvetlen közeléből sőréttel adta meg a bikának a kegyelemlövést. Az eset följelentés folytán a biróság elé került, a mely mindkettőjüket vadászati rendőri kihágás miatt 20—20 és 10—10 márka pénzbüntetésre itélte és pedig azért, mert a bikát tilalmi időben „lőtték agyon és mert egyikük a bikát sőrétlövéssel éjtette el, holott fővadat csak golyóval szabad lőni. Fölebbezés folytán az ügy a felsőbirósághoz került. A biróság a két vádlottat fölmentette ama vád alól, hogy tilalmi időben szarvast éjtettek, mert az eset természeténél fogva nevezettek könyörületből jogositottak voltak arra, hogy a beteggé mart szarvast kinjaitól megszabaditsák; de azért mind a két vádlottat a kirótt 10—10 márka pénzbüntetésben elmarasztalta, mert a bikára sőréttel lőttek, a mikor fővadra semmi körülmény között se szabad mással, mint golyóval lőni.

* pag. 152. Nappali orvmadaraink rendszertani áttekintése.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmivelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

* **A vadorzók ellen.** Andrássy Gyula gróf belügyminiszter nagy örömet szerzett az ország vadászainak. A vad és a vadász legnagyobb ellenségének, a vadorzónak megrendszabályozásáról intézkedik legujabb rendeletében. Az orvvadászt nehéz tetten érni, még nehezebb elfogni. Habár fegyverrel a kezükben el is fogják őket, a legritkább esetben lehet rájuk bizonyitani a vadorzást. Azzal védekeznek leginkább, hogy eszük ágában sem volt lőni a vadat s ezért a büntetéstől is megmenekültek. A hatóságoknak ezentul ezt a védekezést elfogadni nem lesz szabad. A belügyminiszter ugyanis kimondotta, hogy a ki fegyverrel idegen vadászterületre lép s mielőtt fegyverét használta volna, tetten érik, az engedély nélkül való vadászás által elkövetett cselekmény véghezvitelét nemcsak megkezdette, hanem be is fejezte; a vadorzók tehát nem védekezhetnek azzal a szokásos kifogással, hogy vadat nem lőttek, mert a hatóságok a szigoru birságot minden körülmények közt kirójják rájuk.

Róth bankház Budapest.

Központ:

VI. ker., m. kir. Opera-Bazár palotájában.

Folyósitunk:

Törlesztéses kölcsönöket földbirtokra és bérházakra 10—75 éves törlesztésre $3^{1}/_{2}$—$3^{1}/_{2}$%—$4^{1}/_{2}$%-os kamatra készpénzben.

Jelzálogkölcsönöket II-od és III-ad helyi betáblázásra 5—15 évre $5^{1}/_{2}$%-al, esetleg $5^{1}/_{2}$%-al.

Személy- és tárca-váltóhitelt iparosok és kereskedők részére, valamint minden hitelképes egyénnek $2^{1}/_{2}$—10 évi időtartamra.

Tisztviselői kölcsönöket állami, törvényhatósági, községi tisztviselőknek és katonatiszteknek fizetési előjegyzésre kezes és életbiztositás nélkül. Ugyanezeknek nyugdijaira is. Értékpapirokra, vidéki **pénzintézetek** és vállalatok **részvényeire** értékük $95^{1}/_{0}$-áig kölcsönt nyujtunk a Magyar-Osztrák-Bank kamatlába mellett.

Konvertálunk bármely belföldi pénzintézet által nyujtott jelzálogos-, törlesztéses, személy- és váltó-kölcsönt. Mindennemű bel- és külföldi értékpapirt napi árfolyamon veszünk és eladunk. Megbizásokat a budapesti és összes külföldi tőzsdéken lelkiismeretesen és pontosan teljesitünk.

Pénzügyi szakba vágó **minden reális ügyletet** a legnagyobb pénzcsoportoknál levő összeköttetéseinknél fogva legelőnyösebben bonyolitjuk le.

Díjtalanul nyujtunk bárkinek szakszerü **felvilágositást.**

(Válaszbélyeg mindenkor mellékelendő.) 1—24

Irodahelyiségeink Budapesten:

Ó-utca 15. szám és Lázár-utca 16. szám alatt vannak.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kapatók Cim: Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Legjobb minőségü áthatlan élősövénynek valódi Mauthner-féle 3 tövises, egy éves **Gledicia** 8 koronáért, Akác 6 koronáért helyben, vasuti állomáson utánvét mellett kapható ezer darabonként **Tiszalökön Gazda Gábornál.**

Szám 162—907. kj.

Bükkfa-eladási hirdetmény.

Hordó község elöljárósága közhirré teszi, hogy a Beszterce-Naszód vármegyében fekvő „Dosul lui Majlat" nevü első határrészi erdejében kijelölt 94·70 k. hold vágásterületen összesen 42.255 tömörköbméterre becsült

bükkfakészlete

a besztercei m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében

1907. évi március hó 12-én d. e. 11 órájáig

beadandó zárt irásbeli ajánlatok utján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson a törvényhatóság jóváhagyásának fentartása mellett el fog adatni.

A fakészlet becsértéke 25353 (huszonötezerháromszázötvenhárom) korona, melyen alól nem adatik el. Kihasználási idő 3 év.

Az ívenként 1 koronás bélyeggel és $10^{0}/_{0}$ bánatpénzzel ellátott zárt irásbeli ajánlatok a megjelölt időben a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtandók be.

Ebben a megajánlott vételár számjegyekkel és betűkkel kiírandó és kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és részletes szerződési feltételeket ismeri, és azokat elfogadja és magára kötelezőknek tartja.

Utóajánlatok, vagy a melyek a megfelelő kellékekkel nem bírnak, vagy elkésve adatnak be és az árverési és szerződési feltételektől eltérnek, nem vétetnek figyelembe.

Az árverési és részletes szerződési feltételek a besztercei m. kir. erdőigazgatóságnál és a naszódi m. kir. erdőgondnokságnál Naszódon, a hivatalos órák alatt megtekinthetők, hol az esetleg szükséges egyébb felvilágositások is megadatnak.

Hordó, u. p Naszód, 1907. évi február hó 13-án.

A község elöljárósága:

Braver Izsó körjegyző. **Kampan Panfir** községi biró.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

VI. évfolyam. Budapest-Borsodapátfalva, 1907. március 15. 24. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

Előfizetési ár:
Egész évre 14 K. Fél évre 7 K.
Egyes szám... ... ... 1 K.

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Reklamációk
SZÉKELY és ILLÉS céghez
Ungvárra intézendők.

Vadászati főmunkatárs:
LAKATOS KÁROLY
Budapesten.

Felelős szerkesztő és kiadó:
IMECS BÉLA BORSODAPÁTFALVÁN,
hová a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Országos szaktudósító:
KŐVÁRY JÁNOS
Budapesten.

Hirdetési díjak: Egy egész oldalas hirdetés ára 40 K, féloldalas 20 K, negyedoldalas 10 K. Kishirdetések minden szava 6 f.

Előfizetéseket BUDAPESTEN elfogad ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése Muzeum-körút 2-ik szám.

Szives tudomásvétel végett.

A „Magyar Erdész"-t f. évi április hó 1-től „Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesülete" adja ki. A lap szellemi részét illető közlemények már most Mitske Gusztáv felelős szerkesztőhöz Rimóca u. p. Rimabánya, — a f. év április 1-től számítandó előfizetési és hirdetési díjak pedig a kiadóhivatalba Szénássy Béla címére Jolsva (Gömör m.) küldendők.

Az olvasóhoz.

Irta *Imecs Béla.*

A Magyar Erdésznek mai száma az utolsó, melyet mint a lapnak felelős szerkesztője és kiadója, juttatok az olvasó kezéhez.

Éveken át gyötrő betegség kényszerít másokkal megosztani azt a fárasztó, gyakran izgató munkát, mely a lap szerkesztésével és kiadásával jár.

A hetedik évfolyam április 1-én kezdődik; a lapot azontúl már *Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete adja ki.*

A felelős szerkesztői teendők ezután *Mitske Gusztáv* egyesületi titkár vállaira nehezednek; magam csupán a kevesebb megerőltetésű főszerkesztői tisztségre vállalkozom.

Így tehát nem búcsuzom a lap tisztelt olvasóitól, csupán hálatelt szívvel mondok köszönetet érdeklődésükért, közreműködésükért. Különös hálával tartozom a munkatársak ama kis csapatának, mely mindjárt zászlóbontás után mellém szegődve, fáradhatlan kitartással munkálkodott maig. E kis csapat buzgó önzetlen támogatásának köszönhetem azt, hogy végre sikerült a szakirodalom iránti érdeklődést oly széles körben felkelteni, hogy a „Magyar Erdész" ma már ötven embert számít munkatársai közé.

Ez az elért siker legjobb bizonyitéka annak, hogy a lap szerkesztősége hat éven keresztül miként felelt meg feladatának. És mégis többször érte a vád szerkesztőségünket, egy bizonyos dolog miatt. Azt vetették szememre, hogy *álnév* alatt megjelent cikkeknek adtam helyet, melyek a *személyeskedés* terén mozognak. És ez a vád a közelmultban megint elhangzott. Nyilatkozatok születnek, melyek szerint a nyilatkozó felmentettnek érzi magát a válaszadás alól, mert a közlemény, melyre válaszolnia kellene, *álnév* alatt jelent meg és szerzőjét a *személyeskedés terére követni nem szándékozik.*

Tagadhatatlan, hogy az efféle nyilatkozat a legkényelmesebb módja a küzdtérről való visszavonulásnak, a csúfos kudarc és vereség elől való menekülésnek, de szomorú világot vet szakközönségünk egy kis töredékének különös felfogására.

Csodálkoznék, ha nem ismerném az okot. Erdészetünk körébe vágó kérdések a multban, a míg csak egy szaklapunk volt, soha közmegvitatás tárgyai nem lehettek, s most ujabban, hogy a „M. E." megjelenése első percétől fogva — önzetlenül s tisztán csak a magyar erdészet fejlődésének érdekében — a szabad véleménynyilvánításnak — hozzáteszem tárgyilagossággal — teret engedett, fel-fel jajdúlnak a szolgalelkűségben nagyranőtt hívei a régi rendszernek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Értem! Nekik kellemetlen és sok a szabadság, mert egyikkel-másikkal könnyen megeshetik, hogy a szabad szellem megerősödésének idejében sem a nagyrabecsült aranygallér, sem a rang tekintélye nem takarhatja el azt a szánalmas szellemi törpeségét, a mely eddigelé mögötte lappangott.

Legyünk igazságosak és őszinték. A ki zászlajára a közjó előbbvitelét írta fel, az egy-két ellenséges harcos elestét vagy megsebesülését meg nem sirathatja; sőt ellenkezőleg, ha komolyan s igazán küzd, épen arra kell törekednie, hogy ellenfelét legyőzze, s ha kell, az érvelés igazságának fegyverével összetörje. Avagy megállhat-e az a nevetséges kifogás, hogy „ellenfelemmel nem mérkőzöm, mert álarcba bujt és személyeskedik?" Mi lehet az inditó oka az ilyen félreállásnak? Mi más, mint a „félsz", hogy földhöz találják ütni, ez pedig megárt a szép csendesen nagyra nőtt tekintélynek.

Az is igaz, hogy ez a pózok között való visszavonulás sokakra hatással lehet, épen azért elérkezettnek látom az időt arra, hogy a műfelháborodásnak ezt a fajtáját a maga értékére leszállíthassam.

Először is kijelentem, hogy a „M. E."-ben álnév alatt vagy névtelenül, soha senki egyetlen egy betűt sem írt, s nem is fog írni soha, mert a szerkesztőség névtelen leveleket el nem fogad, azokra nem válaszol. Minden egyes cikknek és sornak az íróját igen is ismeri a szerkesztő, s ha én az illető irónak nevét mindig ki nem írtam, vagy írói név alatt jelentettem meg cikkeit, azzal csak az irodalom terén általánosan és az egész világon bevett szokással éltem s ezt öntudatos komolysággal épen így akartam, mert egy a közjó érdekében megírt cikknél a név aláírása csak felesleges sallang, az olvasót szubjektiv megitélésekre csábitja, épen ott, a hol a tárgy objektiv mérlegelése volna a közjó érdeke. A mondott és írott igazságok sulyát és értékét vagy kisebbíti, vagy fokozza az alá írt név, tehát az ügynek csak ártalmára van. *Nem az a fő, hogy ki ír, hanem hogy mit ír.* Hozzá tehetem még azt is, hogy ma még, sajnos, főképpen az erdészetnél, az egyéni érdekek összeesnek a hatalmi érdekkel. Egyesek nem az igazság keresésével igyekeznek naggyá lenni, hanem a hatalomhoz való simulással. Az igazság hirdetőit még ma is kigúnyolják és sárral meg dobják, ha a hirdetett igazság a hatalom érdekeinek kapuját döngeti. A szellemi mérkőzéseknél tehát teljes elfogulatlansággal és egyenlő erővel csak az a küzdelem folyhatik le, a melyben nem az *egyének,* hanem az *elvek* állanak szemtől-szembe. A ki tehát a szellemi mérkőzéseknek az egész világon szokásos és igazságos módját megvetésével igyekszik megbélyegezni, az nevetségessé teszi magát korlátolt felfogásáért, maradottságáért.

Szükségesnek tartom hangsulyozni, hogy a „M. E."-ben nem álnév alatt rejtőzködő akadékoskodók szoktak irni, hanem hús és vérből való egész emberek, a kik minden mondásukért és állításukért a felelősséget állják s állni kötelesek is.

Ép ez okból megdől a személyeskedés vádja is. Határozottan visszautasítom ezt a vádat, mert hat év óta szerkesztem ezt a lapot, de még egyszer sem jelent meg a „M. E."-ben, a mit személyek ellen ma is támadásnak minősíthetne egy elfogulatlan biró.

Egyesek túltengett érzékenységét figyelembe nem vehetem. Mert boncolgassuk csak kissé a kérdést. Mit is kell érteni személyeskedés alatt? *Ha valakit egyéni becsületében ér támadás, ha valakit rágalmaznak, szerintem ez kifogásolható személyeskedés!*

A „M. E."-nek azonban még nem volt sajtópöre, mert nem is lehetett; pedig ha csakugyan személyeskedett volna, ezt ki nem kerülhette.

Annak azonban, a ki pennát forgat, illene tudni, hogy az irót attól a mit írt, szorosan elválasztani nem lehet, de éppen a közérdekre való tekintetből, nem is szabad.

Hiszen a mit irunk, ha őszintén irunk, az gondolkozásunknak, felfogásunknak hű tükre, kifejezése kell hogy legyen; tehát legbensőbb énünk, személyünk hű tükre az irott gondolat is. Ha tehát az iró felfogásával szemben állok, ha komoly harcos vagyok, kötelességem az ellentétes felfogást lehetetlenné tenni s akkor előhozakodom érveimmel, komolyan és férfiasan, s arról igazán nem tehetek, de okom sincs

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

bánni, ha az író, kinek egyéb iránt *személyéhez* semmi közöm s úgy lehet, előttem teljesen ismeretlen — felfogásának, gondolatmenetének, következtetéseinek, kívánságainak ostorozásában, magát sebezve érzi.

Az ilyen gyenge idegzetü harcosok jobb, ha sohasem lépnek ki a köztérre.

Ugy-e különös dolog volna, ha egy párbajozó, a kit végkimerülésig állíttottak ki ellenfelével, az első összecsapásnál visszaugrana azzal, hogy ő nem verekszik, mert ellenfele *személyeskedik*, meg akarta vágni, vagy már meg is vágta.

A szellemi párbajt is komolyan kell megvívni! Az egymásnak való szép mondások és egymás személyi hiuságának simogatása a komoly küzdelemből ki van zárva, a mi még nem azt teszi, hogy ne tiszteljük ellenfelünk meggyőződését s *komoly* érvelését.

Igazán csodálatos, hogy éppen az erdészeti irodalomban az ellentétes érvek ilyen komoly harcához még nincsenek szokva az emberek s mihelyt valakit sarokba szoríttottak, mindjárt kész az érzékenykedés, az orrfintorgatás.

Tessék csak a politikai élet küzdelmeibe pillantani, s eltekintve a küzdelemnek olykor-olykor szenvedélyes elfajulásától, vagy a személyes érdekek előtérbe helyezésétől: csak a tisztességes s komoly mérkőzéseket tessék figyelemmel kísérni. Hányszor támadják keményen, kíméletlenül, de kötelességszerüen a kormányférfiakat, a kik szintén nem nagyon kíméletesek a viszontválaszokban s mégis rendben van minden. Támadó és támadott jóbarátok maradnak.

De tovább megyek. Az sem szükséges, hogy jóbarátok maradjanak — talán azelőtt sem voltak azok, — de érzékenykedni, mikor *komoly* ok nincsen, nem szabad, mert az érzékeny harcos nevetségessé teszi magát.

Azt mondtam előbb, hogy az irót elválasztani attól, a mit ir, nem lehet. Ez áll minden általános esetben is; de mennyivel inkább áll, midőn egyeseknek a tollat a kezébe egyéni törekvések, feltünési viszketegség, tömjénezés, udvarlási szándék, egyéni hiuság stb. adják. Az ilyen irányu dolgozatokból aztán nagyon kiérzik a titkos cél, s ha íróján ütnek egyet, csak azt kivánom neki: viselje jó egészséggel!

A „M. E." nem ok nélkül nyitott utat és teret a szabad véleménynyilvánításnak, de én mindenkor szigoruan őrködtem a felett s fogok őrködni ezután is, hogy egyéni érdekek háttérbe szoruljanak a közérdek előtt. Az erdészeti szakérdekek nyilvánosan való megvitatása: ennek az elárvult szaknak élet- és létkérdése. A cenzurának azt a módját, mely az eszmék, a gondolatok irányának is bizonyos előirt, étlapszerü sorrendet akar szabni, nem követhetem.

Tudom, hogy olvasóinknak túlnyomó része a jövőben is szivesebben fogja venni, ha úgy szerkesztjük a lapot, hogy az egyéni képességek és hajlamok szerint változatos legyen az eszmék köre is, és ennek a révén az irodalmi működésre hajlandók minél gyakrabban, minél többen vehessenek részt az igazságot kereső eszmecserékben. Csakis az ellentétes érvek szembeállításából alakulhat ki a szakközönség helyes felfogása s mindenesetre nagyon ránk fér, hogy mi is haladjunk végre, hiszen húsz egynehány esztendő óta pihentünk babérainkon, s eleget ünnepeltük nagyjainkat.

Épen ezért szükséges a küzdelem és a komoly harc, mert annak hevéből győzedelmesen csak helyes eszmék és elvek kerülhetnek ki, ahhoz pedig, hogy haladjunk, épen ez szükséges!

Félre tehát a hiuságból eredő érzékenykedéssel, mert ennek a lapnak hat éves multja nem minden eredmény nélkül telt el, az érzékenykedő lelkek jajgatására és duzzogására még utjában meg nem áll; *eddigi irányát, melynek egyetlen célja a magyar erdészetet az izmosodás és haladás terén támogatni, jövőben is megtartja.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Szunnyadó erők.

Irta *Dr. Wartha Vince.*

Mióta Magyarország a kulturállamok sorába lépett, azóta előtérbe nyomult a megélhetőség kérdése. Már régen nem érvényes azon szálló ige, hogy Extra Hungariam non est vita, mert most Amerika vette át Hungária szerepét. Nemcsak nálunk, hanem egész Európában általános a panasz, hogy drágul a mindennapi kenyér, drágul a hus, drágul a háztartáshoz szükséges anyag, a lakás, a ruha, az élvezeti cikkek stb., szóval minden, a mi a megélhetéshez szükséges. Ha panaszkodunk, akkor azzal védekezik a kereskedő, hogy ő is ugyanabban a helyzetben van, mint mi, mert szállítója fölemelte a termék árát, de a gyáros is azzal védekezik, hogy drágul a munkabér, a tüzelőanyag, sztrájk van mindenfelé, és a nép kivándorol Amerikába. A munkás végre hivatkozva az általános drágulásra, a megélhetés nehézségeire, szintén kényszerűségből sztrájkba lép. Hát ez a circulus vitiosus örökké tarthat, és nincs egyhamar kilátás, hogy jobbra forduljon a dolog. Igaz, hogy a bajon tetemesen enyhíteni lehetne az által, ha az érdekelt felek részben maguk is segítenének azzal, hogy kiadásaikat redukálják, szóval takarékosabban éljenek. Azt hiszem, ez tényleg a szükség nyomása alatt meg is történik részben, de ez nem a kérdésnek rendes természetes megoldása, hanem afféle ostromállapot, mint azt a francia-német háboru alatt a párisi lakosság is átélte, a mikor nemcsak a lóhús, hanem a patkányhús is csemegeszámba ment. Nem is fog sikerülni a baj orvoslása, ha nem sikerül a drágulás igazi okát kideríteni. Ha drága a szén, akkor törekedjünk arra, hogy azon nélkülözhetetlen anyagnak termelése, szállítása olcsóbbá váljék; könnyítsünk uj és okszerü bányatörvénynyel, hogy a szén kutatása lehetővé, illetve jövedelmezőbbé váljék, vagy pótoljuk a régi rossz szerkezetü kályhákat és tüzelőszerkezeteket helyesen tervezett szerkezetekkel, úgy hogy olcsóbbá váljon a fütés anélkül, hogy a fogyasztó a szükséges tüzelőanyag csökkentése által lenne kénytelen a bajon segíteni. Valljuk be, hogy népünk szegény és csak a helyesen okadatolt takarékosság minden téren segíthet a bajon, de főleg a nagy fogyasztási cikkek gyártása és szállítása körül mindent elkövessünk, hogy az adott anyag olcsóbban és tökéletesebben állíttassék elő. Legyünk szerények, mert okunk van reá.

Ilyen elsőrangu, nagyfontosságu anyag mindenekelőtt a nélkülözhetetlen szén, vagy általában a tüzelőanyag. A szén és a vas kellő arányban meg minőségben való előfordulása, valamint olcsó és okszerü termelése meg szállítása, valóban közvetlen mértékü valamely nemzet politikai rangjának.

Magyarország évenként termel 5·2 millió tonna barna szenet és 1·1 millió tonna kőszenet, tehát összesen 6·3 millió tonna ásványi tüzelőanyagot.

Ennek ellenében — már tiz év előtti statisztikai adatok alapján — tudjuk hogy

Anglia termelt 202
Amerika „ 179
és Németország . . . . 91 millió tonnát,

de ma már e három állam összesen 600 millió tonna ásványi szenet termel. Oly mennyiség az, hogy ahhoz képest a magyarországi széntermelés alig egy százalékot tesz ki.

Ezen számok arra intenek bennünket, hogy azzal a kevéssel is, a melylyel birunk, takarékosan bánjunk, vagy más szóval, mindent kövessünk el, hogy a tüzelőanyag hőfejlesztő képességét, a mennyire csak lehet, kihasználjuk, még pedig nemcsak jól szerkesztett tüzelő berendezéssel, ipari gáz-fütéssel, hanem jól oktatott fütőszemélyzettel. Törvényhozásunk is bölcs belátással adóelengedésben részesíti azt a hazai gyárost, a ki telepét okszerüen szerkesztett gázkemencékkel látja el. A szénhiányt ma már adott kedvező körülmények között igen jutányosan a vízi erővel lehet pótolni, hiszen a magasabban fekvő helyekről leeső vízet már a legrégibb időben mint hajtó erőt használták fel, de minthogy ezen hajtóerő előnyösen csak hegyvidéken érvényesíthető, ott pedig a közlekedés és megélhetőség sokkal nehezebb, mint a síkságon, azért a természetnek leghatalmasabb erőforrásai parlagon hevertek mindaddig, míg az elektrotechnika rohamos fejlődése lehetővé tette, hogy egy ponton nyert energiát elektromos áram alakjában vékony drótvezetéken olcsón száz meg száz kilométerre vezethetjük és ott értékesíthetjük, a hol akarjuk. Már is felhasználják a Niagara rengeteg víztömegét, a schaffhauseni rajnaesést, sőt még a zambesiesés óriási energiáját a fokváros-kairói 10.000 kilométeres vasuti vonal forgalmára.

Most nemrégiben a svájci szövetség tanácsa törvényt fogadott el, a mely az ország határain a külföldre vezetett elektromos energia megszerzésének és kihasználási módozatait pontosan körülirja és szabályozza. Mi nem rendelkezünk világhirü vízesésekkel és glecserekkel mint Svájc, de igenis nekünk is adott az Isten vizet és csak tőlünk függ annak kihasználás módját okszerüen megállapítani Ma már az ujabb vízgazdálkodás egy külön tudománynak mondható, melynek nemcsak fontos szerepe jut az ipari telepekben szükölködő hegyvidékeken, hanem áldását az Alföldre is fogja az által áraszlani, hogy a szenet megtakarító munkaforrásul az évi csapadékok mennyiségét fogja felhasználni. Ezen rendkivül fontos kérdéssel *Nagy* Dezső müegyetemi tanár már 1905-ben foglalkozott, midőn az ujabb vízgazdálkodás cimü tanulságos és igen becses cikkét közölte.

Hogy a lehulló csapadékban — mondja Nagy Dezső — mennyi munka rejlik, annak bemutatására példaként a Tisza völgyének csapadékvizeire fordítsuk figyelmünket. A Tisza és mellékfolyói 157,186 négyzetkilométernyi vízgyüjtő területének fele számítható forrásvidéknek,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tehát olyan hegyvidéknek, melyen számtalan völgy tagozta lankás hegyeinek egyes csúcsai a 2000 m-en is felülemelkednek és a mely mintegy 100 vagy 150 m. magasságban éri el a magyar Nagy Alföld sik mezejét.

A meteorologiai észlelések alapján a forrásvidék évi csapadékának átlagát mintegy 1000 mm-nek tehetjük azaz fölvethetjük, hogy ott nagy átlagban minden négyzetkilométerre évenként egy millió köbméter csapadék esik. És mivel a csapadéknak egy része a földbe szivárog, más része elpárolog vagy másként marad fogva, ez okból, ha a lefolyásra kerülő vízmennyiséget a lehullottnak 60 százalékában veszszük fel: e forrásvidék hegyeiről lezuduló vízmennyiség számértékéül olyan tömeget kapunk, a melyből, ha az egész év tartamára egyenletesen eloszolva gondoljuk, minden másodpercre mintegy 1500 m^3 víz jut. És ha feltesszük, hogy a rendelkezésre álló több száz esésből a vízmennyiségnek csakis mintegy 200 m-nyi esés magasságát tudnók értékesíteni, akkor is négy millió lóerő állana rendelkezésünkre. Oly munkaforrás az, mely a mai 4680 különböző motorral dolgozó hazai ipartelepeink 262 ezer lóerejét egymaga többszörösen meghaladja és a mely négy milló lóerőre becsülhető munkaforrás évi 350 millió métermázsa vagy 35 millió tonna kőszénmennyiségnek felel meg! Ez Németország mai széntermelésének több mint $^1/_3$ része.

Ezen a téren Németország ragadta meg a gyeplőt. Ez az állam még 1875-ben agrár államnak volt tekinthető, amennyiben 1 millió métermázsa buzát exportált, már 1901-ben 20 millió métermázsa buzát importált. Az ipar fejlődésével emelkedett a hegyvidékek munkás lakossága; ez ismét nagy fogyasztást vont maga után, a mely nemcsak a vidék adóképességét emelte, hanem a közlekedési eszközök és utak jövedelmezésére is reakciót gyakorolt. Németországban már 1904. év végén 16 völgyzárlat készen állott, ezeknek költsége 24 és egy fél millió márkára rugott és rövid idő mulva már 24 völgyzáradék fog csak Westfáliában működni. Hazánkban az Osztrák-Magyar Államvasut-Társaság lesz a dicsőség, hogy az első nagyobb szabásu völgyzáradékot épiti, amennyiben szándékában van a resicai bánya- és vasművek elektromos erővel való ellátása céljából a Berzova-patakot Farkasfalva községe alatt mintegy 5 km. távolságban zárófallal elzárni és ez által 4000 lóerőt előállitani.

A hazánkat félkör alakban övező Kárpátok csapadékvizeikkel együtt e tekintetből oly mérhetetlen kincset rejtenek, mely helyes elv szerint kihasználva, leendő iparunknak bő és olcsó mozgató erővel szolgálhat. És hogy Ben-Akibának is igaza legyen, fölemlítem, hogy abban az időben, mikor Európának legfejlettebb ipara a bányaipar volt és e téren az akkor világhirü selmecbányai akadémia aegise alatt hazánk vezérszerepet vitt, találunk bányavárosaink környékén nem egy völgyzárlatot, a minőket a havasokon az erdészet faúsztatásra ma is alkalmaz.

A zárógátak utján összegyűjtött vizmennyiségek — mondja Nagy Dezső — mozgató erejökkel nemcsak az iparra fontosak, hanem üdvös hatással vannak a mezőgazdaságra, a folyamszabályozásra, az árvizek elleni védekezésre, a hajózásra, a városok vízzel való ellátására, csatornázására stb., azért ily berendezéseket mindig együttes hatásukban kell elbirálni és nemzetgazdasági fontosságukat ez alapon mérlegelni. Remélhetjük, hogy nemsokára kormányzatunk nemcsak anyagi támogatás utján fogja az ipart fejleszteni, hanem azon lesz, hogy az égből hulló energiát hazánk és népünk javára fogja hozzáférhetővé tenni.

Van még két kisebb tényező, a melyet energia-szolgáltatásra fel lehet használni és ez a mozgásban levő levegő, a szél, és a föld belsejéből kitóduló gyulekony gázok. Az elsőnek nagy hátránya az állandóság hiánya, mig a másik még a kutatás stádiumában van, ámbár már megtörténtek a szükséges lépések, hogy az ártézi kutakból az Alföldön fakadó gázforrások ipari vagy mezőgazdasági célokra értékesittessenek. A püspökladányi pályaudvar földgázokkal való kivilágitása volt az első kisérlet ezen munkaforrások kihasználására. Azóta a mezőhegyesi állami ménesbirtokon kisebb arányu berendezés létesült és végre egy aradi szeszgyárban 50 lóerejü gépet hajtanak a körülbelül 300 méter mélységről kitóduló gázok. Mind áldás volna, hogyha sikerülne a szénben és fában szükölködő Alföldön a természetadta energiát kiaknázni!

Erdőtisztek műszaki minősítése.

Irta *Szénássy Béla.*

A „Magyar Mérnök- és Építészegylet" 1906. évi dec. hó 7-én tartott választmányi ülésében *Bodola* Lajos műegyetemi tanár azt a nyilatkozatot tette, hogy „. . . . a bánya- és *különösen az erdőméréshez kevesebb geodéziai és geodéziával kapcsolatos speciális matematikai képesség szükséges,* mint a mit egy tagosító mérnöktől meg kell követelni."

Nem annyira e kijelentés tartalmával, — mert erre az „Erdészeti Lapok" f. é. febr. 15-iki füzetében megfelelt a selmecbányai főiskola rektora, tisztelet és elismerés érette, — mint inkább a jelenséggel magával akarok nehány sorban foglalkozni. Ama jelenséggel, mely sajnos, jellemző a nagyközönség általános felfogásában, mihelyt rólunk, erdészekről van szó. Azon jelenséggel, mely az „erdész"-szel szemben folyton az elfogultságot és a kicsinylést, semmihe sem vevést dokumentálja s a mely ellen már annyi szó esett e lapok hasábjain s a melylyel szemben érvényesülni volt és lesz törekvésünk s a bajt orvosolni nem lankadó igyekezetünk. De ez eddig még nekünk sehogy sem sikerült. Bizonyitja ezt minduntalan a nagyközönségnek rólunk táplált felfogása, jobban mondva teljes tájékozatlansága, mely felfogás B. L.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

műegyetemi tanárnak idézett nyilatkozatában az esetben kicsucsosodott. Elenyésző csekély társadalmunk művelt közönségének azon része, mely velünk vagy épen szakirodalmunk termékeivel behatóan foglalkoznék s azért maradunk mi még mindig az ismeretlenség homályában. De ha mi azt várjuk, hogy csak irodalmunk (szaklapjaink, szakkönyveink) révén ismerjenek meg minket, s oszoljanak el végre a rólunk táplált téves vélemények, akkor komoly munkásságot kell kifejteni abban az irányban, hogy *kifelé* is érvényesülhessünk.

Nálunk ez a törekvés csak egyes embereinkben mutatkozott eddig s ezért számbavehető eredményről alig szólhatunk.

Ha végig olvassuk bármelyik napilap összes rovatát, erdészeti tartalmu közleményt ugyszólván sohasem találunk benne. És ez végtelen elszomorító állapot, mert a napisajtó volna az egyetlen eszköz, melynek révén az iránt tápláit balhitek megszünnének.

Szaklapjainkban ösmertetjük idegen országok erdőgazdasági és ipari fejlődését; erdőrendezési, rendészeti, kezelési, értékesítési és administrativ stb. viszonyait; kiküldünk jeles szakembereket, ösztöndijasokat, hogy a külföld évszázados multtal dicsekvő s jelenleg már magas színvonalon álló erdészeti intézményeit tanulmányozzák; ellenben nem ösmerjük — legalább is eléggé nem — ugyanazt *saját hazánkban* oly mérvben, hogy az ott szerzett tapasztalatokat nálunk ugyanoly mértékben érvényesíteni lehetne.

A külföldi szép példát megösmerni és követni el nem itélem, de kérdem: nem alaposabb ösmeretekat lehetne-e szereznünk külföldi tanulmányutainkon, ha *saját magunkat*, valóságos állapotunkat *elébb* megösmernők?

A jó és szép példát követni, azt nálunk meghonosítani, ideális célok felé törekedni, az eszmét tetté és testté teremteni: erényünk.

De sikeresen ezt csak úgy valósíthatjuk meg: ha tudjuk, mennyit érünk, ha tudjuk mink van, ha megösmertük, mit lehet ama anyagból előteremtenünk, a mely anyag rendelkezésünkre áll, hogy megmintázhassuk azt az *agyagalakot*, mely a külföldi művészkezek *márványszobrához* „fog" hasonlítani. S belőlem most nem a pessimistikus ócsárolni vágyás, a sajátunk kisiklelkü lekicsinylése beszél, hanem az az igazság, hogy *kifejlett* ipar mellett a gazdaság minden ága — vele az erdészet is — *a haladást nyomon követi*. A külföldi ipar ez a márványszobor, a mi iparunk . . . — kivéve a vas- és bányaipart, mert ez a külföldivel is kiállja a versenyt — hol van attól?!

Olyan könyvre van nekünk szükségünk, tehát oly munkálatra tüzzünk ki pályázatokat, mely hazánk erdészeti viszonyait ne csak birtok és administratio, de az ipar és kereskedelmi szempontból is tárgyalná, erdőgazdaságunknak a legujabb időben rohamosan fejlődött állapotában, *de oly módon*, hogy a szakavatott alapossággal megírt mű *ne csak szakköreinkben, de a* többi gazdasági ág s vele együtt a *művelt nagyközönség érdeklődését is felköltvén, közkézen forogjon.*

Keltse fel ezáltal a publicisták és a hirlapirodalom munkásainak figyelmét, sőt igyekezzünk a napilapok idevágó rovataiban magunk is a figyelmet magunkra terelni.

Önhibánkból eredő bajunk tehát a mérnökök egyletének választmányi ülésén is elhangzott nyilatkozat; azon meg ne ütközzünk, inkább serkentsen ez minket az előbb megjelölt uj irányu tevékenységre.

Azért azonban mégis kissé megcsóváljuk fejünket Bodola Lajos nyilatkozatára, mert nem mindig gondolkoztak ám így a műegyetem vezéremberei. Bizonyítja ezt egy általunk is nagyon jól ösmert szakkönyv, címe: *„Földmértan.* Kézikönyv *műegyetemi, erdészeti és más rokonintézetek előadásaira* és mérnöki használatra, különös tekintettel a hazai viszonyainkra. Irta: *Kruspér* István (sok egyéb címe mellett) a budapesti k. József-műegyetemen a geodézia rendes tanára, a m. tud. akadémia rendes tagja, *a m. mérnök- és épitészegyesület,* a párisi méter-bizottság tagja, stb. stb. Budapest, 1885."

Nem tudom, mit véthetett e mű megjelenése óta az erdészet, hogy ime, most egyszerre kitagadtassék a mérnökökkel való rokonságból.

*

Nehány szavam volna még hozzáfüzni valóm főiskolánk rektorának említett feleletéhez.

Igen: a bánya- vagy erdőmérnök, a mint a főiskolából a gyakorlatba kerül, első sorban rendesen a *tagosításba* botlik bele, még pedig annak *nehezebb* részébe, abba t. i., mikor más mérnök felvételét neki a *természetben* ki kell tűznie a már meglevő térképről, mert azt kivánja tőle birtokosa, hogy a birtokost határolja körül, s látható jelekkel állandósítsa.

A ki pedig foglalkozott már az efféle munkával, tanum: hogy inkább és szivesebben készítene el egy eredeti felvételt, mint a *rajzpapiron* egy tagosító mérnök által meghúzott egyenes osztásvonalat vagy felosztott parcellahatárokat, gyakran egész dülők mesgyéit a természetben kitüzzön; főiskolán szerzett alapismereteinél fogva t. i. sokkal könnyebb neki az első, mint az utóbbi munkálat, mely alapos előismereten kivül sok gyakorlatot kiván.

Hozzá tehetem még azt is, hogy az erdész helyzete és hivatása folytán a legkülönbözőbb mérnöki munkálatokkal kénytelen foglalkozni.

Tiszti és munkálakokat, fürésztelepeket, gátakat, zsilipeket tervezni és épiteni; utakat, úthálózatot, vagy keskeny vágányú iparvasutakat trasszirozni s kiépíteni az ezekkel járó mindennemű munkálatokkal kapcsolatban, az erdészet rendes teendői közé tartoznak; ugyan megköszönné az illető erdőbirtokos, a kire a törvény rászoríttotta a főiskolát végzett tisztviselő alkalmazását, ha mind eme munkálatok kereszülvitele végett egy épitőmérnökhöz, majd egy egyszerű csatorna készítése

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s a hozzátartozó műépítmények beállítása végett, vagy akár egy alagcsövezés vagy egy egyszerű rétegterv miatt a kulturmérnökséghez kellene fordulnia; ha az úthálózat vagy erdei vasút kiépítése végett ismét más mérnökszakembert kellene alkalmaznia és fizetnie.

El kell biz ezt az erdésznek végeznie mind, — a *tulajdonképeni erdészeti szakmunkálatain és a kezelésen felül* — mert ezt megkövetelik tőle és mert az erre való előképzettséggel ellátták a főiskolán, és el is végzi, amint azt mindnyájan (erdészek) nagyon jól tudjuk és léptennyomon magunk is végezzük.

Csakhogy az a baj, hogy az erdészetnek ezt a működését nem tudja senki, nem látja senki; így nem tudhatta ezt a mérnökegyesületben nyilatkozó sem, minélfogva nem is neheztelünk érte, bizván abban, hogy talán minket is észrevesznek még valaha.

*

„Ad vocem" került kezem közé az erdészeti főiskola áthelyezése tárgyában Selmec törvényhatósága által szerkesztett emlékirat, a M. E. legutóbbi számában.

Azt mondja:

„Általános tapasztalat az, hogy agrikulturális helyzetünk következtében az erdészetet a mezőgazdasággal szemben, minden nagyobb uradalomban a kisebb tudományos képzettséggel bíró gazdatiszt van a vezetői, az erdész pedig az alárendelt állásban."

Igaz: még pedig könnyen megérthető okból. Ugyanis birtokosaink és nagyuraink közül sokan vannak, a *kik maguk is elvégezték a gazdasági akadémiát,* de a kik viszont a selmecbányai főiskolát csak hírből ismerik.

A zord hegyek közé vonult és szorult erdész életmódja kevés vonzót mutat és igér, szemben az aranykalászos rónaságon betelepült jóléttel s a természetszerűen odavonzódó kulturával és mivelődéssel. — Az erdőbe a nagybirtokos csak vadászni jár s ha a szarvasbőgés ideje elmult, akkor az erdő neki már csak arra jó, hogy eladhassa a zsidónak a mai pénzszűk világban.

Hanem azért a gazdasági egyetemmel való kapcsolat az erdészeti szakoktatás önállóságát nem hinném hogy veszélyeztetné, a mint azt az emlékirat véli, — ellenkezőleg, így éppen az említett okoknál fogva csak hasznára válna az erdészetnek. Megjegyzetem ezt a nélkül, hogy ez által a főiskola áthelyezése iránt táplált nézetemnek kifejezést adnék, mellette vagy ellene állást foglalnék.

Gazdasági háziipar.

A gazdasági háziiparral való foglalkozás fejlesztése céljából az 1899. évben kezdette meg a földmivelésügyi miniszter a gazdatársadalom bevonásával nagyobb arányu akcióját.

A munkásoknak a gazdasági háziipar egyes ágaiban való begyakorlása céljából ez idő szerint évenkint téli időben, a midőn a külső gazdasági munka szünetel az egész ország területén, 150—200 községben hat héttől hat hónapig tartó tanfolyamokat rendez, melyeken a a munkások díjmentesen vehetnek részt. Földmivesiskolában, hol a földmivelő nép gyermekei részesülnek 14 éves kortól oktatásban, a gazdasági háziipar gyakorlati tanítását elrendelte s az iskolákat a tanításhoz szükséges eszközökkel felszerelte.

1899 év óta ezideig közel 2000 gazdasági háziipari tanfolyam tartatott, melyeken mintegy 30000 mezőgazdasági munkás vett részt és sajátította el a gazdasági háziipar egyik vagy másik ágának üzését.

Hogy a tanfolyamot végzett munkások eredményesen dolgozhassanak s így téli keresetre tegyenek szert, az e célból alakuló gazdasági háziipari munkások termelő és értékesítő szövetkezeteit is támogatásban részesíti. Ezidőszerint a földmivelésügyi miniszter kezdeményezésére részben már működésben, részben szervezés alatt áll több mint 60 ilyen szövetkezet.

Ezen szövetkezetek a gazdasági háziipari foglalkozásnak a nép minél szélesebb rétegében való terjesztése céljából tanfolyamok rendezésével is meg lesznek bízva. Ezen tanfolyamokon kiképzett munkások tagokul a szövetkezetbe beléphetnek.

A hol a szövetkezés alapfeltételei hiányoznak, ott a miniszterium által kirendelt szakközeg, vagy a községek által támogatott közműhelyekben nyernek téli foglalkozást a kiképzett munkások. Ezidőszerint mintegy 10 ilyen munka-telep működik.

A hegyvidéki és székelyföldi kirendeltség utján, hol megfelelő szakegyének állanak rendelkezésre, ezek vezetése mellett nagyarányu megrendeléseket vállaltak a gazdasági háziiparral foglalkozó munkások.

A hegyvidéki kirendeltség Bereg vármegyében a tél folyamán 155 kosárfonó háziiparost foglalkoztatott, kiknek munkáját, mintegy 27.000 darab kosarat, a beregszászhegyvidéki csemegeszőlő értékesitő szövetkezet vette meg; ugyancsak a kirendeltség vezetése mellett 432 család fafaragással foglalkozott, kiktől közel 30.000 K értékü tárgy váltatott be.

Egy-egy házi iparos munkás család 55—60 koronát keresett a téli hónapokban.

Máramaros és Ugocsa vármegyében az ottani iparfejlesztő bizottságok buzgó közreműködése folytán most már közel fél millió drb. kosarat termelnek a házi iparosok, ez pedig 200.000 K munkabérnek felel meg.

Biharmegyében 1900-ban indult meg a háziipar terén a mozgalom: Pekanovits Imre, a sebes-körös ármentesitő társulat érdemes igazgató főmérnöke elfogadva a földmivelésügyi miniszterium megbizatását, kezdte meg az uttörő munkát; hogy az mennyi nehézséggel járt, legjobban az mutatja, hogy a főmérnök már a második évben abban hagyta a tapasztalt akadályok folytán, melyek közt a munkások indolenciája nem kis szerepet játszottak s beszüntetett minden munkát.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

1903-ban azonban a földmivelésügyi miniszterium kérelmére ismét felvette a munka fogalmát és értékesítve a multban nyert tapasztalatokat, oly eredményt sikerült elérni, mely világosan mutatja, hogy most már helyes uton járunk.

Az elmult téli munkájának eredményét fogom ismertetni. E célból a főmérnök jelentésének egy részét fogom előadni.

„Amidőn arra vállalkoztam, hogy a fűzvesszős feldolgozási ipart a sebes-kőrös menti községekben meghonosítom, nemcsak az lebegett szemem előtt, hogy a szegényebb sorsu lakosságnak kereseti forrást nyissak, hanem az is, hogy az uj munka és uj kereset mellett a szegényebb osztályt a szociálizmus ferde kinövéseitől megóvjam és hogy erkölcsi tekintetben is segitségére legyek.

Tudjuk azt, hogy a szociálizmusnak ferde, helytelen, bűnös kinövései leginkább a teljesen szegény emberek szivében sarjadzanak legszivesebben, mert a nép a mellett hogy szegény, munkát sem talál, hogy mindennapi kenyerét megkereshesse, téli idejét tétlenségben tölti, elégedetlenkedik, elkeseredik és nem tud magán segiteni; tétlenségében, fájdalom, a pálinkás boltban keres menedéket, megnyugvást és feledést, ott pedig ezek egyikét sem leli fel, hanem megtalálja az utat az erkölcsi süllyedés és züllés felé, és a családfővel együtt elzüllik a család is.

Nagy lelki megnyugvásomra szolgál, hogy ezen a téren örvendetes jelenségeket észleltem azon községekben, a hol a mi háziparunk gyökeret kezd verni.

Az egyik községben az ujonnan megválasztott, szociálista elveket valló előljáróság ezen magyar emberhez nem illő dísztelen háziipart be sem akarta bocsájtani a községbe, és megbélyegezve érezte magát az az egynéhány szegény munkás, a kit szegénysége kétségbeesése a bujtogatások dacára is a kosárfonási tanműhelybe kényszerített. Már-már arra az elhatározásra jutottam, hogy ezen községben, résztvevők hiányában, két-három heti kisérletezés után bezárom a tanítási munkahelyet. Egy ujabb kisérlet azonban felbátorította az erősebb lelkűeket, egyenkint szállingóztak a műhelybe, ezek példáján mások is neki bátorkodtak, és 2—3 ujabb hét után már 70—80 munkás keze szorgoskodott a munkában. Tehát rövid 5—6 hét lefolyása után nem volt már szégyen és meggyalázó a kosárfonás, hanem büszkeségnek, becsületnek tartották, sőt már versengtek, hogy ki készített több, jobb kosarat, és ki keresett többet a másiknál. A községnek kötelessége a keresetképteles szegényeket segélyezni. Ezen községnek ez évnek telén nem volt szegénye; mert a ki segitségért jött, azt a kosárgyárba küldték, ott kereshet. Elment és keresett is és nem koldult. A beteges ember, a ki sok más munkára nem alkalmas, a kosárfonási háziiparban részt vehet, ha sokat nem is, annyit mégis megkereshet, hogy nem kénytelen éhezni és koldulni.

Ez évben hét községben 5—600 szegény ember reggel 5 órától esti 9—10 óráig dolgozott, el volt foglalva, nem sokat beszéltek másról, mint a vesszőről, ennek tulajdonságairól, kosarakról és egymás szorgalmáról, versenyről, hogy ki fog többet dolgozni. Már maga ezen körülmény nemzetgazdaságilag és erkölcsileg is nagy nyereség.

Felemlítésre méltónak találom azt, hogy egyesek a kosárfonást intézkedésem folytán otthon gyakorolták. Ezek otthon levő családtagjaikat is belevonták a munkába. Az egyik családtag hasogatta állandóan a vesszőt, a másik állandóan a kosár tetejét készíti, a harmadik a kosár fenekét, míg maga a családfő a kosárfonás legnehezebb részét végezte. E szerint képződik minden egyes családban a természetes munkabeosztás. Néhány év alatt a családok mind otthon fogják üzni a házi ipart és akkor lesz a kosárfonás valódi háziiparrá. Egyes családok téli keresete 98 koronát elérte.

Valószínűnek tartom, hogy a legerősebb községekben kisérletkép szervezni fogom a szövetkezést abból a célból, hogy a munkások lássák, hogy minden fillér, a mit keresnek, tényleg az övéké."

Ehez hasonló eredmények érettek el mindenütt az országban, hol helyes alapokon indult meg az akció s megfelelő lelkes egyének vették kezükbe a vezetést.

Bács-Bodrog vármegyében pl. az orsz. központi szövetkezet a f. évben 10 gazd. háziipari termelő szövetkezetet alakított meg. A 10 szövetkezetnek közel 1000 mezőgazdasági munkás tagja van, kik egy-két évvel ezelőtt a gazd. háziiparnak hirét sem hallották.

Tápén a gyékényfonók háziipari szövetkezete 50,000 korona üzletrészszel alakult meg.

Mindezen adatok azt bizonyitják, hogy helyes úton járunk, amidőn a gazd. háziipar meghonosítása s fejlesztésével iparkodunk a munkaallalmakat szaporítani. Minthogy ezen gazdasági háziipari ágak alkalmasnak bizonyultak arra, hogy a téli időben tétlenségre kárhoztatott mezőgazdasági munkásaink egy számottevő részének biztosítsanak keresetet nyujtó foglalkozást.

A „Jogi szempont".

A „Nagyvárad" cimü napilapban olvassuk a következő, ugyancsak meglepő közleményt:

„A vádlott beismerése nem bizonyíték."

„A maga nemében érdekes itéletet hozott a mult hónapban Biharvármegye erdei kihágási II-od foku birósága egy erdei kihágási ügyben, melyben a vádlottat az első foku biróság, a főszolgabiró, a tanuzást tevő erdőkerülő terhelő vallomása és a vádlott *önbeismerése* alapján elmarasztalta; az elitélt azonban felebbezett s a II. foku biróság az első itéletet megsemmisítette és a vádlottat fölmentette",

„mert a kihallgatott s föl nem esketett segéderdőőr

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vallomása az erdőtörvény 128. és 129. §-ának rendelkezésére figyelembe vehető nem volt, *másrészt pedig a vádlott beismerése bünösségének megállapitásához elég okot nem szolgáltatott.*"

Ennyit a közlemény!

Az iratokba minden utánjárásom mellett sem sikerült betekintenem s azoknak ama bizonyos „többé már nem szokatlan úton" való megszerzésére sok-sok más okból nem is gondoltam; kénytelen vagyok tehát a közleményt úgy elfogadni, a mint azt a „Nagyvárad" cimü lap idézőjelben közölte.

A megfelebbezhetlen itélet és különösen annak *indokolása* olyannyira komikus, s annyira kirí belőle a „jogi szempont", hogy nem is lenne érdemes vele komolyan foglalkozni, ha nem szolgálhatna például a jövőben arra, hogy a különben is sok helyütt gyenge lábon álló erdei kihágási biráskodásunkat egy, eddigelé szerencsére járatlan irányban befolyásolhatná.

Kisértsük meg pl. a volt úrbéresek erdeiben elkövetett erdei kihágási eseteknek várható sorsát mérlegelni azon esetre, ha a fentebb közölt itéletben nyilatkozó felfogást más erdei kihágási biróságok is magukévá tennék.

Köztudomásu, hogy a volt úrbéresek erdeiben elkövetett erdei kihágási eseteket az egész vonalon túlnyomó részben az illető birtokosok erdőszolgái fedezik fel s ők hozzák tudomására a föléjük rendelt járási erdőőrnek; de már sokkal ritkább azon eset, amidőn a járási erdőőr személyesen észleli a kihágást s fedezi fel a tettest. Végül vannak az „Erdőőrök és erdőszolgák szolgálati és fegyelmi szabályzatának" 16. §-ában foglalt rendelkezések alapján oly esetek is, amidőn a fel nem esketett erdőszolga járási erdőőrnek alárendelve nem lévén, közvetlenül a jár. erdőgondnokságnak jelenti akár szóban, akár irásban azokat az erdei kihágókat, a kiket személyesen tetten ért.

Kérdem már most, mi célból? Hiszen a kihágót csakis az erdőszolga érte tetten, a kinek a vallomása semmis, a járási erdőőr legfeljebb a levágott fa tuskóját láthatta, vagy a levágott fiatalost, „a vádlott önbeismerése pedig nem szolgáltat elég okot bünösségének megállapításához"!

Fenti indokolás általánosítása esetén csaknem összes bejelentett erdei kihágásainknak fölmentéssel kellene végződniök — s erdőőrzési intézményünk a nevetségességig naiv és hiábavaló lenne, de egyszersmint ezen felfogás mellett a legrövidebb idő alatt bekövetkezne erdeink teljes tönkretétele.

Lehetséges, hogy lesznek majd jogászok, a kik ezen itéletet és indokolását előttünk, laikusok előtt, ismeretlen „jogi szempontból" magyarázzák meg, én azonban bizom intéző köreinkben, hogy ezen esetet fontolóra vevén, végre-valahára revizió alá veszik az erdőtörvényt, melyen oly régóta ülnek s melynek sok hézagos, hiányos és elavult intézkedéseit mi kezelő erdőtisztek naponként sajnosan tapasztaljuk. *K—y.*

Rákóczi-birtok a kincstár kezében.

A napilapok már ezelőtt két hónappal hozták hirül, hogy *Darányi* földmivelési miniszter a kincstár részére egymilliókétszázezer koronáért megvásárolta az 5152 kat. hold kiterjedésü sárosmegyei *zborói* uradalmat összes gazdasági felszerelésével együtt. A Sárosmegyében fekvő zborói kastély, a hol II. *Rákóczi* Ferenc egykor oly boldog családi életet élt, a majthényi sikon lejátszódott nagy nemzeti tragédia után s az 1711-ben kötött szatmári béke folytán — melyet Rákóczi el nem fogadott — idegen kézbe került. Elajándékozták vagy olcsó pénzen elvesztegették Rákóczi óriási birtokait, s mig ő számüzetése alatt *rodostói* magányában a szultán által ajándékozott napi hatvan tallérból élt, addig fejedelmi birtokaiból idegen jövevények úri módon költekeztek. Nem viseltettek azok semmi kegyelettel a Rákóczi-várak és kastélyok iránt, melyekhez annyi érdekes történelmi nevezetesség füződik.

A *zborói* birtok időközben gyakran gazdát cserélt. Legutóbb Clary gróf és Aldringen Siegfried brüsseli követé volt, a kik Erdődy István gróftól vásárolták meg előtt 10 évvel. *Darányi* Ignác minisztert ez ujabbi birtokvételnél is a magyar föld szeretete és erős nemzeti érzelmü politikája vezette.

Ha ő a Csorbató megvételével jelét adta annak, hogy kellő érzékkel bir a magyar nemzet természeti drágaköveit megvásárolni, akkor a zborói várkastély, kápolna és — a hires száz hársfa megszerzésével, — melyekhez Rákóczi-kor dicső szabadságharcainak emlékei füződnek — megérdemli, hogy nevét nagyjaink között emlegesse az utókor.

Az 1400 k. hold mezőgazdasági zborói birtokkal az a terve a miniszternek, hogy hosszabb lejáratu bérlet utján, esetleg örök áron értékesíti az uradalom körül fekvő tiz község kisgazdái javára. Ez a megoldás mindenesetre csökkentené az ottani Amerikába való vándorlási kedvet.

De a zborói erdőgondnokra is fontos szerep jut ott a határszélen. Mint az uj kincstári erdő szellemi vezetőjének, az erdőgazdálkodási teendőken kivül igyekeznie kell ott az ország határán a magyar nemzeti kultura érdekében, a mikor a szükség kivánja, mindenkor síkra szállni.

Bogyógyümölcs.

Ha a hosszú, hideg tél után valahára a tavaszi napsugarak ereje az egész növényvilágot álmából ismét életre ébreszti, a leveles zöld és a tarka virágok kifejlődéshez jutnak, akkor élénk érdeklődéssel figyelhetjük fáink, cserjéink gyümölcsképződését, vajjon milyen lesz ennek eredménye, mert sokszor kertünkben az erős késői fagyok néhány óra alatt a várt termés legnagyobb részét tönkreteszik; örömmel fogjuk azonban ily esetben tapasztalni, hogy a *bogyógyümölcs csak igen keveset szenvedett.*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nemcsak a virágok és a főzelékfélék azok, melyek nekünk jövedelmeznek, hanem fokozottabb mértékben jövedelmeznek a gyümölcsfák. De nem minden kertbirtokos részes abban a szerencsében, hogy terjedelmes gyümölcsfa-ültetvényeket létesíthessen, mert gyakran nem rendelkezik az ilyenekhez szükséges elegendő nagy földterülettel, nem tud, vagy nem akar hosszabb időig a gyümölcsfák termőképességére várni. Ily esetben helyesen cselekszik bárki olyan csemeteket ültetni, a minők már rövid idő multva jövedelmező termést hoznak, és a bogyógyümölcs az, mely ilyenkor tekintetbe jöhet; nevezetesen a *szamóca, ribizke, egres* (köszméte), *málna, szeder* stb. mindig jó eredményeket hoznak, az időjárás viszontagságai kevés kártékony befolyással van reájuk, férgek pusztításaitól ritkán szenvednek, betegségek is csak gyéren mutatkoznak, rajtuk, minden talajban gyarapodnak, mindenben tehát különösen kiváló tulajdonságokkal bírnak. A szamócák rendkivül kedveltek, mindenütt nagy mennyiségben, megszámlálhatatlan, szép, jó, finom és egészséges gyümölcsük miatt ültetve; minden kerttulajdonos érdeklődéssel van irántuk, de igen hálásak is. Azután következik a málna, pompás gyümölcsével asztalra, gyümölcslének vagy befőzésre; mindenütt jól tenyészik és biztos jövedelmezésü. Általánosan kedvelt a ribizke és egres (köszméte) is, előbbi a gyönyörü nagygyümölcsü német fajtákkal, utóbbi a nagyszerű angol fajtákkal világhirüvé lettek. A hamvasszeder kevésbbé ismert, de olyan egészséges gyümölcs, hogy általános elterjedése kivánatos; ültetése a kertben félreeső helyen történjen, mert a növények idővel erősen tövises hajtásokat hoznak. A hamvasszeder gyógyszerészeti gyümölcs is.

A bogyógyümölcs minden időben érik, gyümölcsöket hoz már május hó végétől október hó végéig és sok város gyümölcspiacát uralja; nagybani ültetése nem eléggé ajánlható.

Mühle Vilmos.

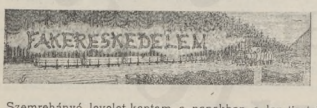

Szemrehányó levelet kaptam e napokban e lap tisztelt szerkesztőjétől, aki nekem nemcsak gazdám, de mellesleg — rám nézve nagyon megtisztelő módon — nagy jóakaróm is. Azt írja nekem ez az én jóakaró principálisom, hogy talán megfeledkeztem róla, illetőleg a „Magyar Erdész"-ről, hogy oly hosszú idő óta hallgatok, mint — Tóth Béla szerint — dinnye a fűben.

Megfeledkezni? No, azt valóban nem lehet olyan szeretetreméltó összeköttetésről, mint amilyen köztem és e lap között fennáll; a lap gazdájáról meg még kevésbbé. Mi ketten tudjuk, hogy miért. Hogy mégsem irtam? Uram Istenem! Mikor nincs miről!

T. i. ugy áll a dolog, hogy — mi tűrés-tagadás — teljességgel kifogytam a témából. Utóvégre csak nem magasztalhatom a fatermelési üzletet derüre borura a lap minden számán végig. Még a mézből sem jó a sok (Dehogy nem! — a szedőgyerek), hát még a fából, a melynek megvan az a nagy hibája is, hogy — nem az enyém. Máris annyira feldicsértem a faüzletet, hogy tartanom kell attól, hogy t. olvasóim valamennyien fatermelőinasnak adják a fiaikat (mint én az én Jancsimat) s akkor mi lesz a zöld gárdából?

S ime, most jön ez a kérdő- és fölkiáltójeles gyengéd intés.

No, Uram Jézus, most segíts, de mindjárt! Mert hogy a jelentés március 5-ére kivántatódik, hogy megjelenhessen a március 15-ikén esedékes számban, ma pedig március elseje vagyon. Annak is már estéje. Hej, drága világ!

Szaladj be csak lányom a Nádor-utcába, ahoz a keményfás urhoz, aki olyan szeretetreméltó módon rántott ki már nem egyszer a hinárból, az üzleti viszonyokról adott adataival. De el ne menj a nyakáról, ha akármilyen szépen könyörög is, amig meg nem felel azokra a kérdésekre, a melyeket erre a papirszeletre felirok. Te meg Jankó, szaladj a Munkácsy-utcába, ahoz a puhafás urhoz, aki mindig olyan barátságos s olyan szivesen ád adatokat, csakhogy szabaduljon tőlem. Mondjad neki, hogy apa két bőrt nyúz rólad, ha adatokat nem hozol neki, hát könyörüljön meg rajtad és írja meg, hogy van-e még eladatlan jegenye-, lúc-, veres-, szurkos- vagy erdei fenyőfája és ád-e belőle szép szóért, vagy pénzért egy keveset?

Zalán futása óta még nem volt olyan versenyfutás, mint amilyennek most az én llonám jobbra, a Jancsim meg balra eredt. A Jankó szerint a 645-ös villamos kocsi egészen belepirult a szégyenbe, úgy elmaradt mögötte. Hogy ez tény-e, vagy csak a Jankó szeme káprázott a nagy futástól, afölött most ne vitatkozzunk, hanem annyi bizonyos, hogy nem telt bele félóra s a gyerek már itt is volt a válaszszal. Nagy zihálva hozza a levelet. Szürke borítékja, gyengéd a hajtása; no hál' Isten, itt van a keze írása. Itt ám, de nincs köszönet benne.

Mert mit ír válaszképen az én tisztelt (másik) jóakaróm, aki mellesleg említve, a legtekintélyesebb hazai fatermelők egyike? Azt írja (szórul-szóra) hogy:

„Igen tisztelt Uram!

Semmi ujat nem mondhatok. Legutolsó beszélgetésünk óta nem történt az üzletben semmi változás. Az irányzat állandóan és változatlanul szilárd."

Hive

(aláírás.)

Hát a fatermelés szempontjából kedvezőbb tudósítást kivánni sem lehetne, az bizonyos. De hogy ebből a három sorból valamire való fakereskedelmi tudósítást még a leg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tapasztaltabb „Macher“ se tud faragni, az lehetőleg még bizonyosabb.

Mit csináljak?

Vagy ugy, hiszen hátra van még a feketeleves, akarom mondani a keményfaadatok szoknyás hírhozója, a lányom, aki kész kérdőpontokat vitt magával és bizonyára csikart ki megfelelő válaszokat attól a barátságos urtól, aki kemónyfa dolgában tekintély a hazai tölgyfatermelők között.

Hát megjött a második hirnök is. Meg is hozta a kérdőpontokra adott válaszokat. De, oh egek! Micsoda lakonikus feleletekben! Ime bemutatom kérdőpontjaimat és az azokra adott válaszokat:

Kérdőpontjaim:	*Az adott válasz:*
Megszokott tisztelettel vagyok bátor feltenni az alábbi kérdéseket, kérve Önt, hogy ugyancsak megszokott szívességével adja meg azokra a tényeknek megfelelő válaszokat:	Szivesen, máskor is; ime:
Tölgy	
Gömbfa . . .	keresett, szilárd.
Fürészárú . .	szintúgy, szintúgy.
Boules-ok . .	ugyanúgy, ugyanúgy.
Párisi árú . .	lanyha.
Frizek . . .	se nem szilárd, se nem lanyha; csak úgy . . .
Parketták . .	még úgy sem.
Kádárfa . . .	keresett.
Francia donga	jobb időt vár.
Bükk	
Gömbfa . . .	semmi.
Testoni }	kedvező, mert jó déligyümölcs-
Tavoletti }	termésre van kilátás.
Általános helyzet	szilárd.
Termelés . .	sok bajjal jár a munkások nagymérvű kivándorlása miatt; a kivitel ezidén nagyon javult.
Forgalom . .	kielégítően jó.

Hát tessék ebből már most valamirevaló tudósítást összetákolni. Hiszen belekapaszkodhatnám, ha akarnék, például a kivándorlás-kérdésbe és faraghatnék is belőle valamit, mert ahoz bizony sokféle tekintetben nagyon is sok szó fér. De — már én ilyen peches ember vagyok — ép most tárgyal fölötte a képviselőház s így a napilapok referádái elszedik előlem még azt a keveset is, a miről irhatnék. Mindazonáltal nem mondom, hogy mindenféle okoskodással ne lehetne magyarázgatni, hogy miért *ugyanúgy* a *szintúgy* és miért *szintúgy* az *ugyanúgy;* csakhogy a M. E. igen tisztelt szerkesztője (még méginkább t. olvasója) nem arra kiváncsi, hogy én mit okoskodom bele a tudósitásomba, hanem azt akarja tudni, hogy milyen kelete van egyik-másik fanemnek és hogy mihez tartsa magát, ha kérik az erdejét.

Hát akárhogy szánom-bánom is a tudatlanságomat, többet nem mondhatok, mint a mennyit elmondtam.

És ha igen tisztelt olvasóim azzal, amit jelentettem, be nem érnék, és e szerény soraim elolvasása után azt mondanák, hogy ennyit az én jelentésem nélkül is tudtak, hát akkor engedjék meg, hogy (forrásom nyelvén beszélve) a magam részéről is azt mondjam, hogy *szintúgy* meg *ugyanúgy* . . .

Te pedig Uram, Szerkesztőm, aki rendelkezel rovatvezetőiddel, ne mondjad, hogy ezuttal nem vagyok méltó, hogy hajlékodba betérjek, mert nem lehessen tudni, mikor szorulsz meg Magad is kézirat dolgában . . . Avagy tán már ezuttal is szorultságból íródott meg a bevezető soraimban említett szemrehányás? . . .

W. Gy.

Ilyenkor március fele . . .

Egy kis versnek ez volt a címe,
Sokat nem ért, rossz volt a ríme.
A versre, mondd, emlékszel-e?
Szivembe cseng mint messze hangzó
Édes-kedves, gyöngéd harangszó,
Ilyenkor március fele.

Jól emlékszem, mikor szavaltad,
Tüzes szavad, beszédes ajkad
Szint, illatot öntött bele.
Dicsérted a rímes beszédet,
Szóval tetszett nagyon teneked
Ilyenkor március fele.

A tavaszi nap enyhe fénye
Reményt önt az ember szívébe
S bohó játékot üz vele.
Bizony, bizony, ez régi nóta,
Megujul már évezrek óta,
Ilyenkor március fele.

A bérctető még hóbelepte,
Mégis kibú a tarka lepke,
Kicsalja a tavasz szele.
S egy biztató szó, egy tekintet
Rabbá teszi már szíveinket
Ilyenkor március fele.

S oszt' hirtelen hidegre fordul,
Eltün a nap, sivít szél zordul:
Szeszélyes március jele.
Elvész a lepke porba fagyva
S a szív megtör magára hagyva
Ilyenkor március fele . . .

Elmult tavasznak fénye, bája,
Szép csendbe, csendbe hull le rája
A mulás sárga levele.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Szétfoszlott álom, drága emlék,
Melytől megdobban a szivem még
Ilyenkor március fele.

Tavasz van ujra, ámde néma
Piros ajkad. Nézd a poéma
Rossz rimekkel most is tele!
Már nem kell vers, nem az irója,
S a sorokat hiába rója
Ilyenkor március fele.

Költő, vigyázz tavaszkor egyre:
Ne adj napfényre, női kegyre,
Mert könnyen pórul jársz vele!
Alig süt a nap, búcsut inthet
S gyorsan fordul a lánytekintet
Ilyenkor március fele.

Feleki Sándor.

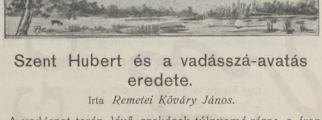

Szent Hubert és a vadásszá-avatás eredete.

Irta *Remetei Kőváry János.*

A vadászat terén lévő szokások túlnyomó része a franciáktól ered. Nálunk meghonosodott vadászati szokásaink is innen származnak, azzal a különbséggel, hogy hozzánk való jövetelök alkalmával egy kicsit Germániát is utba ejtették — ott jól érezvén magukat, eredetiségökből ott felejtettek valamit — úgy annyira, hogy a midőn már nálunk is otthonosak lettek, formájukból teljesen kivetköztek. Ha nem vetköztek le, akkor meg különleges szokásainknál fogva, mi adtunk nekik olyan cifra köntöst, hogy a franciák maguk bámultak volna legjobban, ha véletlenül ők találkoztak volna eredeti szokásaikkal. Ez a találkozás azonban akkortájban némi akadályokba ütközött, nevezetesen: holmi közlekedési eszközök, Pulmann kocsi stb. még nem voltak föltalálva.

Theodorik francia királynak udvarmestere — ki mellesleg legyen mondva a 727-ik évben halt meg — nagy vadász hirében állott, tényleg szenvedélyes vadász is volt, de még jobban szerette a szabad természetet; ha csak egy kis „kimenője" akadt, össze-vissza barangolta az erdők sürűjét. A vadászat révén erre a barangolásra a jogcimet meg is találta, nem lévén akkortájban turistáskodás divatban, a botanizálással pedig akkori feljegyzések szerint még nem foglalkozott. A szabad természetért rajongó udvarmester ur — kit *„Hubert"*-nek hivtak — nagyon ideális, vagyis jobban mondva lelki szemeivel szemlélődő ember volt, a ki a szabad természetben való ögyelgései közepette kutatva a természet csodás alkotásainak titkát, rájött, hogy az egész természet mesés pontossággal van berendezve, mindennek megvan a maga szabálya — a mi egy láthatatlan kéz intézése alatt áll — azt megváltoztatni, sem kifürkészni nem lehet. De Hubert, minden szemlélődő tehetsége mellett jó vadász is volt, mi sem természetesebb tehát, hogy szemlélődéseinek gócpontja is a vadászat lett. A ki a szabad természetet szereti és annak csodás alkotásain elmerengeni is tud, az természetszerüleg jó lelkü ember is kell, hogy legyen. E jólelküsége Hubertnek meg is nyilatkozott az ő vizióiban, minduntalan azon gondolkozott, hogy miért is üldözi az ember az erdők ártatlan lakóit, különösen az erdők büszke koronás királyát — a szarvast! Miért áhítozik nemes vérére? E folytonos töprengésében egy alkalommal, a midőn egy ilyen mélázó cserkészetre indult, egyszer csak megjelent előtte — *egy hatalmas fehér szarvas, nagyarányú agancsai között az Üdvözitő keresztjével.* Hubert annyira meglepődött, hogy vadászatát azonnal félbeszakitotta és látományát urának bejelentette. Ki látta, ki nem látta a keresztes szarvast, az mellékes, tény csak az — Hubert szavai szerint — hogy ő látta, testi, vagy lelki szemeivel az már mindegy; a kételkedés már Hubert akkortájban eléggé ismert gavallérságának megbízhatóságát érintené, a mi pedig semmi esetre sem tartozna e közlemény keretéhez.

Az udvarmesteri hivatal akkortájban sem lehetett valami utolsó mesterség, és mégis Hubert e látomány után hivatalát odahagyta, nem vadászott többé, hanem beállott papnak. Ügyes ember volt és azonkivül a látományos embernek már ez időtájban is a papi pálya sem volt utolsó. Tényleg Hubert csakhamar lüttichi püspök is lett, e pályáján azán a keresztes szarvassal többet nem is találkozott.

A 827. évben már, tehát halála után 100 évvel testét teljesen épségben találták meg; mi sem természetesebb, hogy e férfiu életében is szent volt, meg is érdemli, hogy halála után is annak tiszteljék. Szentté avatták tehát, és lőn belőle a „vadászok védszentje." Nevenapja is szerencsés időre, „saisonba" esik, november 3-ikára; a vadászok meg is ünneplik vadásziasan, rendezvén a napra nagy vadászatokat, az úgynevezett „Hubertus" vadászatokat és jelenleg találnak fel nevéről új likőröket és lámpákat, sipkákat stb.

E középkori szokásokat mi is átvettük, sőt a mi szokásainknak megfelelően egy kis praktikus szokással ki is bővítettük. E szent tiszteletére nem csak nagy vadászatokat, hanem utána nagy dáridókat is szoktunk rendezni. A hol pedig a vadászat alanya csak alattomban értetődik és tényleg csak állítmányként szerepel, vagyis jobban mondva vad nincs, csak állítatik, hogy van, ott is rendeznek nagy Hubertus-murikat — lévén nálunk tehát Hubert is igen népszerü védszent!

Azok a vadászok pedig, a kik a családi tűzhelyt, a vadászat ok és célszerű fellendítésének hangzatos cégére alatt olyan gyakran nélkülözni tudják és a kiknek kirándulásai rendesen forditott arányban, vagyis „sehogysem"

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

állanak az elejtett zsákmány mennyiségével, csak hálával gondolhatnak Szt. Hubert emlékére, ha november 3-ára eső nevenapján tartandó vadászias jellegű összejövetelre — kedves nejük Önagyságáik előtt — nem kellend a vadászat ok- és célszerű fellendítésének jellegzetes szavára hivatkozni — hanem őszinte nyiltsággal egyszer bemondhatják az „egy kis muri“ jelszót a távozási engedély elnyerhetése iránt!

A franciák, de meg a németek is már tragikusabban fogják fel Hubert emlékét. Hubertnek szent teste Ardenben a bencések kolostorában pihen, mely azóta Szt. Hubert nevet is nyert. Emlékére számos lovagrendeket alapitottak. E korszakban a lovagrendek nagy szerepet játszottak nemcsak a franciáknál, hanem a németeknél és angoloknál is; hagyomány és egykori feljegyzések szerint ennek a kis szórakozásnak a bölcsője Spanyolországból eredt.

Különféle lovagrendek között a középkorban nem utolsó helyet foglalt el a „rabló lovagok rendje“ sem; mi tudvalevőleg akkortájban igen jövedelmező és keresett *pályának* kinálkozott. Kvalifikációnális törvények nem lévén, a rendtagnak feltétlen „gentleman“ és „enyves kezünek“ kellett hogy legyen! E lovagrendnek a lovagias erényeken kivül szigoruan kellett önmagukat — „az enyém tied“ fogalmának gyakorlati elvének megvalósításában — gyakorolniok. Ez elv még jelenleg is fennáll hazánkban, csakhogy már nem általánosságban, hanem egyes kiváltságos törzsek utódainak — a kirgizek fajához tartozó „csibészek“-nek privilegiumai. Ez is kivetkőzött ősi formájából, ma már úgy értelmezik, hogy: a mi a tied, az az enyém, — a mi az enyém, ahhoz meg neked semmi közöd!

E kivételes rend miatt azonban nem szabad az egész lovagrendeket görbe szemmel nézni. E lovagrendekre nagy szükség volt a középkorban — ép oly nagy szükség, mint jelenleg a belső titkos tanácsosokra!

Mi sem természetesebb, minthogy az ilyen kinevezések, vagyis rendbe való felvételek nagy és sok hókuszpókusszal jártak. Hivatalos lap nem lévén, a felvétel nem publikálhattatott, szükséges volt ezt egy ünnepélyes aktus keretében megejteni. Ezt az ünnepélyt nevezték el aztán „avatásnak,“ vagy sokak szerint a szertartás egyik mozzanatából kifolyólag „ütésnek“. Innen van a „lovaggá avatás,“ vagy „lovaggá ütés“ elnevezése.

Az ilyen lovaggá avatás rendszerint nagy ünnepélyek keretében, fényes udvari gyülekezet alkalmával a trónteremben az uralkodó által eszközöltetett. Az uralkodó kardjával érintette (nem a kard élével ütött rá) a lovag jelölt vállát, — mire az urbi et orbi jogosítva lett az illető lovagrend tagjait megillető kiváltságos helyzet előnyeit és azok kötelezettségeit utódiziglen is élvezni és viselni.

Tehát nem elegendő volt csak a feltételeknek megfelelni, hogy valaki lovag is lehessen, hanem feltétlenül megkivántatott, hogy maga az „avatás“ is véghez menjen, csak ennek megtörténte után lett a lovag valódi „lovaggá.“ Szükséghez képest az avatás nemcsak az uralkodó által, hanem a rend főnöke, vagy egy esetleg erre a célra megbizott, de mindenesetre „előkelő“ személyiség által is eszközöltethetett.

Ezeknek a lovagoknak — ha háborúban részt nem vettek — vagyis ha békében voltak, mi sem természetesebb, minthogy egyedüli foglalkozásuk és szórakozásuk a vadászat volt. A vadászat, nem a mai modern kor értelmében veendő, hogy ezek a lovagok, holmi fenyvesrigó, fogoly, nyúl, lotyósnepi, szárcsa stb. után járták volna, hanem igenis az egyedüli férfias kitartást és ügyességet igénylő „szarvashajszát“ kultiválták. Igy neveltettek a fiatal lovagi nemzedékek is. A nagy hajszavadászatok rendesen az uralkodók részvételével mentek végbe és ha egy-egy ilyen nagy vadászaton a résztvevők közül, akár fiatalabb, akár idősebb, de rendszerint a fiatalabb nemzedék közüli vadász, a ki *az első szarvast ejtette el életében.* — a jelenlevő uralkodó vagy főúr által *„vadásszá“* avattatott! Vadásszá avattatott pedig azért, hogy az avatás által is elismertessék a vadászatra való rátermettsége, és a kifejtett ügyessége és szivóssága mintegy köztudomásuvá tétessék, annál is inkább, mivel mint már említém, egy ily fejedelmi vadnak az akkori öldöklő szerszámok fogyatékos és hiányossága folytán való elejtése — rendkivüli ügyességet és rátermettséget igényelt! Az ilyen avatás után az avatott egyuttal díjmentesen a „szarvas ölő“ cimet és jelleget nyerte; a mi az időtájban a legfőbb és legmegtiszteltetőbb vadászati jelző volt.

Az avatás maga ilyenképen ment végbe: az elejtett vad mellett megfúvták a hallalt, mire az egész társaság gyülekezni kezdett, körül vették az örömtől kipiruló arccal álló szerencsés vadászt és elhalmozták dicsérő és elismerő nyilatkozatokkal. A társaságnál jelenlévő legidősebb *„hivatásos“* vadász az elejtett vad vérébe mártott zöld galyat kalapja tetejére téve, féltérdre ereszkedve várta a vadászat avatandó előtt, hogy az avatás után tőle azt „győzelmi babér“ gyanánt átvegye. Midőn a helyzet már ennyire kialakult, akkor az uralkodó, vagy az illető főúr, a helyzet legnagyobb komolyságához mérten épp úgy mint a lovaggá avatásnál, rövid beszéd kiséretében kardja helyett a szarvasölő kardjával (magyarul Hirschfänger) a vadász vállát — Diana vagy Szt. Hubert nevében megérintve — vadásszá avatta. Erre a felavatott vadász az elejtett vadjának vérébe mártott zöld galyat — a térden lévő „hivatásos“ vadásztól átvéve, kalpagja mellé tűzve, örömmámortól sugárzó arccal fogadta az újra megnyilvánuló szerencse- és üdvkivánatokat!

Ugyancsak ilyen ceremóniával avattattak fel a „hivatásos“ vadászok is, azzal a különbséggel, hogy vadászuroktól megfelelő ajándékban is részesültek, — azonkivül pedig az avatás után jogosítva lettek a „vadász-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kés* viselésére is, — minek viselése avatás előtt szigoruan tiltva volt.

*

Ezen vadászá avatási szokás nálunk is meghonosodott és a mai formája parodiája a letűnt lovagkorszak ósdi szokásainak. Mondhatom, nagyon bizalmas társaságban járja és ott is úgy — ha a felavatandó koránál, vagy természeténél fogva érti és eltüri a tréfát Nem komoly dolog, nem is lehet úri szokás, nincs semmi értelme, nevetségessé teszi a vadászt, nevetségessé magát a vadászatot is. Elvégre nem hihetem, hogy Diana istenasszonyának bárminemü öröme telnék abban, ha a mi reformált szokásaink alapján egy-egy régi módu jó nehézkes puskavesszővel, (mert a mi hagyományaink ezt irják elő) az avatandó deliquens fundus-instructusára, az avató társaság kedélyének fokmérője szerinti numerusok vágattatnának. Ezen avatás által a társaság lebecsüli ; az avatandó egyént, azt valósággal inzultálja, mivel tréfának minősítve a vadászat komoly mesterségét, indiskrét módon porolva ki a vadászfelszerelés egyik legfontosabb tényezőjét — a nadrágot !

Természetesen ezekből nem az értendő, hogy : nó most már csak az lehet rendes vadász, a ki minden tekintetben a legkomolyabb ember és még a tréfát nem is érti, ellenkezőleg : minden igazi telivér vadásznak jókedvü, vigkedélyü és tréfát értő embernek kell lenni, a mi természetes is, mert a ki a szabad természetet s ezzel kapcsolatosan a vadászatot is kedveli — nem is lehet morozus, komor kedélyü ember. Ezekből kifolyólag a vadászszá avatásnak csakis akkor lehet helye és értelme, ha az nem komoly nagyképüsködéssel, eredetiséggel, hanem a vidám hangulat fokozására, különösen akkor alkalmaztatik, amidőn egy jól szervezett és tapasztalt vadásztársakból álló kompániába egy sárga gamáslis kezdő nimród is belekerül és a kompánia leplezetlen bámulatára és irigykedésére, valamelyes véletlen, (vagy hogy is mondják ? disznóbul) vakszerencséből, ijedtében, elejti az első cimeres vadját. Ekkor van helye az avatásnak. Az irigységet, a boszuságot, egy kis hecc kedveért is, nagyon finoman lehet leplezni, sőt némelykor még úgy is, hogy a felavatott első cimeres elejtett vadjára, a vadászati védszentekre vonatkozó kellő tisztelet nélkül emlékezend meg — hazai vadászati szokásainkra.

Igy lehet avatni, de másképp' — soha !

Az uráli bagoly téli megjelenése hazánkban.

Északi és keleti Európa, különösen pedig az Urál-hegység az igazi hazája, a hol mindenütt gyakori madár. Magyarországon szintén fészkel a hegyvidékeken, de oly csekély számban, hogy csak ritkán találkozik vele a megfigyelő vagy vadászember. Annál föltünőbb ennélfogva, ha egyszerre nagyobb számban lép föl és oly helyeken is megjelenik, ahol évtizedek folyamán se látták.

Több helyről nyert értesülés szerint az idei télen, helyesebben január óta, föltünő gyakori volt ez a máskülönben ritkán, vagy egyáltalában elő nem forduló bagolyfaj. Eddig csak egy ilyen esetet ismerünk Magyarországból, t. i. az 1904/905. évi télen ugyancsak gyakoribb volt a szokottnál. Ez a két gyors egymásutánban bekövetkezett beözönlés arra enged következtetni, hogy a jövőben esetleg állandósulhat ez a mozgalom és akkor szemben állunk egy a madárvilágban meglehetős ritkán előforduló áttelepedési folyamattal. Arról volna ugyanis szó, hogy az uráli bagoly vagy azoknak egy része áthelyezi téli tanyáját Magyarországba. Ilyen áttelepedési folyamatot már többet ismernek, de valamennyit igen hézagosan, többnyire csak a befejezésüket. Most alkalmunk volna egy ilyen szerfölött érdekes és állatföldrajz szempontjából fontos folyamatot szinte lépésről-lépésre megfigyelni és megismerni. A magyar tudományra háramlik az a kötelesség, hogy ezt az alkalmat el ne mulassza, s ennek a kötelességnek az érzete indítja a *Magyar Ornithologiai Központ*-ot arra, hogy ezt a kérdést itt is fölvesse.

Kérünk mindenkit, a kinek vannak idevágó tapasztalatai, — nevezetesen arról, hogy mikor jelentkeztek, mekkora számban és meddig voltak ott, esetleg arról is, hogy nem volt-e összefüggésben az egér-járással — szíveskedjék azokat a Magyar Ornithologiai Központ címére — Budapest, VIII. József-körút 65. I. — beküldeni.

Némi tájékoztatásul szolgáljon az, hogy az uráli bagoly majdnem uhu-nagyságu, de nem füles bagoly, a mely a nagyságtól eltekintve, igen hasonlít az erdei vagy macskabagolyhoz. Jellemző a világos sárga csőr s az ugyanilyen színü talp és karom, továbbá aránylag igen hosszu farka, a melyről vadászembereink „hosszu farku macska-bagoly-" nak nevezték el.

Madarak a mozdonyban. Különös esetet jelentettek be a budapesti nyugoti pályaudvar fűtőházi főnökségének azok a lokomotivvezetők, a kik a budapest—lajosmizsei helyiérdekü vonaton járnak. Észrevették a masiniszták, hogy a vicinális vasut lokomotivjai egymás után mondják fel a szolgálatot, a legtöbb éppen utkőzben ; mindig segítőgépet kell kérni, hogy a forgalmat föntarthassák. Minden lokomotivvezető gépének elromlását abban a különös és felette érdekes okban találta, hogy a szerkocsi vize zsiros volt. Felbontották hát a szerkocsikat s nagy ámulattal látták, hogy száz és száz apró cinegemadár fölloszlásnak induló holtteste uszkál a vizben : ezek tették a gép táplálkozására szükséges vizet zsirossá. Hogyan kerültek a kis állatok az erősen elzárt kocsikba ? A nagy hideg okozta vesztüket, a mely egyképpen sujt embert és állatot. A zimankós téli napokra a kis cinegék a vizdaruk csövében huzták meg magukat ; mikor aztán a lokomotivok megáltak a daru előtt, hogy vizet vegyenek, az erős vizsugár mind besöpörte az apró szárnyasokat a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szerkocsi viztartójába. Az érdekes esetet Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter tudomására hozták, a ki elrendelte, hogy az állami csemetekertek több ezer csőalaku cinegefészket osszanak szét az országban a nép között.

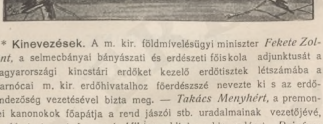

* **Kinevezések.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Fekete Zoltánt*, a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola adjunktusát a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába a czarnócai m. kir. erdőhivatalhoz főerdészszé nevezte ki s az erdőrendezőség vezetésével bizta meg. — *Takács Menyhért*, a premontrei kanonokok főapátja a rend jászói stb. uradalmainak vezetőjévé, erdészi czimmel *Lengyel Viktor* eddigi m. kir. erdészt, *Reinfuss Felix* volt prépostsági erdőmester fiát nevezte ki.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Temesváry Béla* m. kir. erdőmestert Besztercebányáról a czarnócai m. kir. erdőhivatalhoz áthelyezte s az ellenőrködői teendők ellátásával bizta meg. — *Fröhlich Brunó* m. kir. erdészjelöltet a rimaszombati m. kir. állami erdőhivatal kerületéből Budapestre helyezte át s szolgálattételre a miniszterium osztályába. — *Bíró Zoltán* m. kir. erdészt a terebesfejérpataki erdőgondnokságtól Máramarossziget, *Kovássy Kálmán* m. kir. erdészt pedig Máramarosszigetről a terebesfejérpataki erdőgondnoksághoz, *Fejér Kálmán* m. kir. erdészt a besztercebányai m. kir. állami erdőhivatal kerületéből a csikszeredai m. kir. állami erdőhivatal kerületébe, *Ittu Mihály* m. kir. erdészt a csikszeredai m. kir. állami erdőhivatal kerületéből a kaposvári m. kir. állami erdőhivatal kerületébe áthelyezte és előbbit a gyergyótölgyesi, utóbbit az igali m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével bizta meg. Áthelyezte továbbá *Kázdy Árpád* m. kir. erdészt a kaposvári m. kir. állami erdőhivatal kerületéből a csikszeredai m. kir. állami erdőhivatalhoz központi szolgálattételre. Az állami kezelésbe vett erdőknél alkalmazott erdőtisztek létszámában áthelyezte *Buzás János* m. kir. erdőgyakornokot a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalból a budapesti m. kir. állami erdőhivatal kerületébe Vácra, a községi erdők állami kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában *Pokorny Istvánt* m. kir. erdészjelöltet Máramarosszigetről Ökörmezőre s megbizta az ottani m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével. *Hermann János* m. kir. erdészjelöltet pedig a nyitrai m. kir. állami erdőhivatal kerületéből az eperjesi m. kir. állami erdőhivatal kerületébe helyezte át.

* **Az otocsáci erdőhivatal áthelyezése.** Darányi földmivelési miniszter az otocsáci erdőhivatalt (Fiume szomszédságában) Susákra helyezteti. Az intézkedést szükségessé teszi, hogy Otocsác a vasuttól és a tengertől egyaránt távol esik, azonban kedvezőtlen időjárás esetében meg sem közelíthető. Azért a többi között az erdőhivatal a fakereskedelem mozzanatairól oly sokszor annyira késön értesül, hogy a fapiacon beálló változásokat a kincstár fölhasználni már nem tudná; hozzájárul még, hogy a horvátszlavonországi fakereskedelem középpontja Fiume, és hogy az erdei termékek kedvező értékesítése is megkívánja, hogy az erdőhivatal Fiume közelében állíttassék fel. Otocsácon a jövőben egy erdő-kirendeltség marad.

* **Egy aktuális könyv.** Az általános drágaság közepette Andrássovich Géza m. kir. földmivelésügyi miniszteri intéző most megjelent „Házinyúltenyésztés és értékesítés" cimü könyvének második kiadásában rámutat arra, hogy a házinyúl okszerü tenyésztésével, csekély befektetés mellett, aránylag a legnagyobb jövedelem érhető el úgy a piaci értékesítésnél, mint a házi fogyasztásra szükséges hús termelésénél. Ezen közvetlen haszon első sorban a termelő jólétét célozza ugyan, de közvetve a nemzeti vagyonosodás szempontjából is igen figyelemreméltó, mivel a házinyúl és annak termékei évenkint átlag hat és fél millió korona értékben hozatnak be a külföldről; éppen azért kívánatos gazdasági szempontból, hogy a házinyúl okszerü tenyésztése Magyarországon mennél elterjedtebb legyen. Házinyúltenyésztés bármely időben megkezdhető minden különös költség nélkül. Útmutatással szolgál az idézett számos képpel ellátott könyv, melyet 2 K 20 fillér előleges beküldése ellenében bérmentve küld meg a Pátria r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-út 25.

* **A hajdubőszörményi mezőgazdasági egyesület** megalakult és elnökévé Szalkai András földbirtokost választotta meg. Az egyesület célja a földbirtokosok összes gazdasági érdekeinek megóvása, a termények közös értékesítése és gazdasági ismeretek terjesztése. Az egyesületből a pártpolitika ki van zárva.

* **Új házinyúltenyésztő-egyesület.** Sopronban megalakult az első házinyúltenyésztő-egyesület, a melylyel az ottani nehéz élelmezési viszonyokon óhajtanak segíteni. A tagsági díj soproni lakók számára 3 korona, vidékieknek 2 korona. Elnöknek választották Férig Lajost, alelnöknek Ebner Gusztávot, titkárnak Konrád Jánost.

* **Az állatorvosi sebészet** ma már mindazt a vivmányt, segitő eszközt alkalmazza, a melylyel oddig a beteg embernek tették könynyebbé az életét. Legutóbb Hobday tanár, Angolország egyik legnevesebb állatorvosa irt egész könyvet az állatsebészetről, a melyben a modern sebészi tudományt alkalmazza az állatok fölgyógyitására. Hobday külön operáló asztalt szerkesztett kutyák számára és külön bódító anyagot talált ki, külön műszert készíttett erre a célra. Eddigelé is nagy sikerei voltak ezen a téren és már nem egy drága állatot mentett meg. Így például egy kutyának a lábát vágta le és helyette falábat készített, a melylyel az állat ma is egészen jól szaladgál. Egy igen dédelgetett foxterrier meg az elvesztett lába helyett gummiból és ezüstből kapott lábat, mozgékony csuklóval és finoman kidolgozott lábfejjel, úgy, hogy éppen olyan gyorsan futhat vele, mint azelőtt. Az állatok mesterséges tagjai azonban legtöbbször bőrből készülnek, fabélléssel. Hobday tanár igen sok kutyának készített már mesterséges fogat is, a mely kitünően bevált. Egy drága macskának meg üvegből olyan mesterséges szemet illesztett be, hogy a másiktól megkülönböztetni is alig lehet. Egy kis uszkár keményített gummiból való szemet kapott. Nagyon sokszor volt már Hobdaynak olyan este, a mikor a kutyát, macskát meg kellett operálnia, hogy az elnyelt veszélyes dolgokat, mint szöget, tűt, követ kivegye. Egy alkalommal ilyen módon segitett egy előkelő hölgyet a gyémánt nyakékéhez, a melyet a kutyája elnyelt.

* **Állatok halála.** Egy neves francia természettudós egy francia folyóiratban érdekes csevegést közöl az állatok kimulásáról. Évtizedes tapasztalat bizonyítja, — irja a tudós, — hogy erdőkben és mezőkön nagyritkán akadunk kimult állatok hullájára. Két oka van ennek a sajátságos jelenségnek. Az egyik abban leli magyarázatát, hogy a legtöbb állat hullája nagyon gyorsan indul feloszlásnak, másrészt pedig, hogy az állatok legnagyobb részt, mihelyt halálukat érzik, valamely távolesö, elrejtett helyre vonulnak vissza és itt is fejezik be életüket. A vuja, macska idegen környezetet keres fel és itt lehelli ki párájat. A nyulak haláluk közeledtére elhagyják lakásukat és félrevonulnak. Hasonlóképpen cselekszenek a mezei egerek is. A tevék elválnak társaiktól, egy elhagyott helyen leheverednek és úgy várják halálukat. Az elefántok magányos helyen mulnak ki. A lámákról azt mesélik, hogy külön „elhalálozási helyük" van, a melyet mindenikük felkeres, ha halálát közeledni érzi. Valószinü, hogy a történet előtti korok állatai mind ilyen közös „elhalálozási helyet" kerestek fel és innen magyarázható, hogy egyes barlangokban oly nagymennyiségü állati csontot találnak.

* **Automobil és ló.** Mintegy tiz esztendővel ezelőtt, az automobil térfoglalásakor általános volt az a félfogás, hogy az új járómü kikerülhetetlenül véget vet a lókorszaknak. Ám különös, hogy míg az automobilok óriási mértékben szaporodnak, a lovak száma sem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fogy, sőt növekszik. A szomoru jóslat prófétái ugyancsak meglepődtek, a mikor Lavalard, a párisi omnibusz-társasag üzletvezetője nemrégiben felolvasást tartott „A gép-járóművek hatása a lótenyésztésre" cimmel. Még a sofförök kimondják a végső ítéletet a lovakra, Lavalard ellenkezőleg kijelenti, hogy a mekanikus járművek szaporodása arányában nő a lovak száma is. Páris tudvalevően legelső piaca az automobilnak s mégis a ló ára manapság harminc-negyven százalékkal nagyobb, mint tiz éve volt. Hivatalos statisztikák pedig azt bizonyitják, hogy egész Franciaországban fejlődött a lótenyésztés. London egyike volt ama legelső világvárosoknak, a melyek meghonositották az automobil-omnibusz rendszerét. S még a londoni lóvasut-társaság néhány évvel ezelőtt csupán tizezer lovat foglalkoztatott, ma már tizenhétezerre emelkedett elevenmotorainak száma. A párisi omnibusz-társaságnak hét éve, a metropolitain vasut megnyitása előtt, tizezer lova volt, most pedig van tizennégyezer. Ugyanigy van Franciaországon kivül is. S mind ebben csak a mult ismétlődik : a diszparipából hátas ló lett ; a vasut föllünésével új hivatás jutott a postalovaknak ; s noha a ló volt a legkitünőbb személyés teherhordó, még sem tette fölöslegessé a szamarat, sem az ökör a dolgos tehenet. És széles e világon ma is divat még az emberrel s kutyával való teherszállitás.

* **Dúl az egészség!** Az ujabb kor vivmányai közé sorolhatjuk azt a törekvést, hogy minél egészségesebb és életrevalóbb nemzedéket neveljen az iskola. Nagyon sok üdvös intézmény köszönheti ennek létezését és a tágas és szellős tanterem, a világos nagy iskolaudvar hozzájárul ahhoz, hogy az ott eltöltött idő ne csak a tanulás céljára szolgáljon, hanem a gyermekeknek meg sc ártson. Talán már érezhető az eredmény is, de az is igaz, hogy az orvosok nagyon sok olyan betegségi esetről tudnak, a mit csak a túlságosan üzött sport minden neme okoz. A kicsiny gyermekek túlságosan akarják edzeni a szülők és a hideg vizzel való ledörzsölést, a rövid harisnyában való másszálással nagyon egészségesnek tartják, holott néha épen nagyon átmálmára van főleg a gyöngébb szervezetü gyermeknek. A test hőfokát nagyon lehüti az ilyen kisérletezés és az amugy is vérszegénységre hajló gyermekek valósággal szenvednek a szülők edzésre való törekvésétől. Ez a kicsinyekről áll, a kiket az ember néha szánva lát négy-öt fokos hidegben, rövid kis ruhában, födetlen lábbal. De nagyobbaknál sem sokkal kedvezőbb a helyzet. Derüre-borura vivnak, tornáznak, korcsolyáznak a gyermekek, holott ezzel csak néha egy szunnyadó bajt tesznek nagyobbá és némely embernek sokkal jobb volna a sok pihenés, mint a túlsok séta. De most ez az irány és ez a divat. Azért nagyon okos az az intézmény, a melyet most Berlinben honositottak meg az iskolaorvosok. Nemcsak állandó felügyelet alatt áll az iskolába járó, főleg szegénynebb néposztály gyermeke, hanem még orvosi intézkedés állapitja meg azt is, kinek szabad mindenféle sportban részt venni. A rövid száru harisnyát pedig ártalmas voltánál fogva egyszerüen megtiltották a népiskolákban.

Szaktársak! Ha hirdetéseket küldtök valamely lapba, ne feledkezzetek meg a Magyar Erdészről sem ; tudjátok, hogy az semmiféle támogatásban sem részesül s csupán az előfizetési és hirdetési dijakból tartja fenn magát.

A Vadász-vizsla. Gyakorlati utmutató a vizsla nevelés, tanitás-, használat- és gyógykezeléshez. Második teljes kiadás. Ára 1 K 50 fill. Megrendelhető a szerzőnél, hol igen szép, nemes faju vizslák is kaphatók Cim : Stark Dezső főerdész, Drávatamási (Somogymegye).

Legjobb minőségü áthatlan élősövénynek valódi Mauthner-féle 3 tövises, egy éves **Gledicia** 8 koronáért, Akác 6 koronáért helyben, vasuti állomáson utánvét mellett kapható ezer darabonként **Tiszalökön Gazda Gábornál.**

Hirdetmény.

100.000.000 arany frank belga és franczia készpénztőkét folyósittatunk Magyarország részére a Belga-Franczia-Pénzcsoport megbizásából ! !

Róth Bankház Budapest.

Bank-Központunk :

Vl. ker., M. kir. Opera-Bazár palotájában.

FOLYÓSITUNK :

Törlesztéses kölcsönöket földbirtokra és bérházakra 10–75 éves törlesztésre 3½–3½%–4%–4½%-os kamatra készpénzben.

Jelzálogkölcsönöket II-od és III-ad helyi betáblázásra 5–15 évre 5½%-al, esetleg 5½%-al.

Személy- és tárca-váltóhitelt iparosok és kereskedők részére, valamint minden hitelképes egyénnek 2½–10 évi időtartamra.

Tisztviselői kölcsönöket állami, törvényhatósági, községi tisztviselőknek és katonatiszteknek fizetési előjegyzésre kezes és életbiztositás nélkül. Ugyanezeknek nyugdijaira is. Értékpapirokra, vidéki **pénzintézetek** és vállalatok **részvényeire** értékük 95%-áig kölcsönt nyujtunk az Osztrák-Magyar-Bank kamatlába mellett, — **saját tőkénkből** — lombárd kölcsönökre reservált több százezer korona erejéig.

Konvertálunk bármely belföldi pénzintézet által nyujtott **jelzálogos-, törlesztéses-, személy- és váltó-kölcsönt.** Mindennemű bel- és külföldi értékpapirt napi árfolyamon veszünk és eladunk. **Tőzsdemegbizásokat** a budapesti és összes külföldi tőzsdéken lelkiismeretesen és pontosan teljesitünk és az árfolyamokat naponta sürgönyileg közöljük.

Pénzügyi szakba vágó **minden szolid és reális ügyletet** a legnagyobb pénzcsoportoknál levő összeköttetéseinknél fogva legelőnyösebben bonyolitjuk le.

Diitalanul nyujtunk bárkinek szakszerü **felvilágositást.** (Válaszbélyeg mindenkor mellékelendő.)

Bankházunk képviseletére megbizható egyéneket felveszünk.

Bankhelyiségeink Budapesten : 2–24

Vl. ker. Ó-utca 15. sz. és Lázár-utca 16. sz. alatt vannak.

Magyarország legnagyobb bankháza.

Olajfestékek,

!! **aquarellfestékek** tubusban, minden színben, **ecsetek, kenczék, olajok** és **festővásznak** a legnagyobb választékban jutányos áron kaphatók

Székely és Illésnél Ungvárt.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.